FINISTÈRE ÉGLISE CATHOLIQUE

Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé
Source : http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html

2011

110533

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 1) DISSADORN 3 A KENVER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Bloavez mad!

Meur a hini ho devezo lavaret deoc'h ar c'homsou-ze der Iaou diveza, marteze heb sonjal cals er pez a lavarent; mæs hini ebet n'en devezo hen græt calonecoc'h evidon. A greis calon eo ma c'houlennan digant Doue evid beb unan d'eus Lennerien *Feiz ha Breiz* eur bloavez mad evel ma zere ous eur guir gristen, eur bloavez a zentidigez da volontez Doue, kerkent ha ma anavesfoc'h anezhi.

Biscoas n'hon deus bet muioc'h ezomm da veza diouallet gant Doue eget en amzer vreman. En em erbedomp eta outhan ha goulennomp diganthan peoc'h ann ene hag ar c'hrass da c'houzanv gant pasiantet ar pez a blijo ganthan en he vadelez da gass beteg ennomp. Setu eno peu sort bloavez mad a reketan deoc'h :

Eur bloavez hag a dalvezo deoc'h evid ar Barados. A.

Kemper, 3 a viz Kenver 1880.

Goude m'ho deus ann Deputeet evesseat ous eun neubeut lezennou bihan e teu dirag ar Gambr affer ar Budjet. Gouzout a rit petra so c'hoarvezet. Evid ann Eskibien hag ann Arc'heskibien, ar c'houarnamant he devoa merket er Budjet 1880 ar memes somm a ioa e Budjet 1879. Hogen eun neubeut Deputeet Radicalet ho deus cavet, n'e ket ebars ann Emgleo græt etre ar Frans hag ar Pab goude ar Revolution vras, *(Concordat)*, mæs etouez ar pez a hanver *articles organiques* hag a so eul lezen græt gant ar c'houarnamant he eun, heb m'en deffe morse ar Pab roet he aotre dezhi, cavet ho deus eta el lezen-ze e vije roet 15,000 da beb Arc'hescop ha 10,000 da beb Escop hag evel ma oa bet merket dezho egis ma vije græt abaoue eun neubeut bloaveziou 20,000 d'ann Arc'hescop ha 15,000 d'ann Escop, int ho deus distaulet 5,000 lur da beb hini anezho var digare heulia al lezen ; caër ho deus bet ar vinistret difenn ar Budjet n'en deus ket fallet d'ann Deputeet chilou ann disterra.

Hogen pa eo bet casset ar Budjet d'ar Senatourien, ar re-man, hag ar c'houarnamant a du gantho, ho deus goulennet renta dezho ar 5,000 lur-ze hag ar Budjet cresket evelse a so deut en dro dirag cambr ann Deputeet. Ar re-man o ter-c'hel atau d'ho santimant ho deus lavaret ne rojent a bris ebet ar 5,000 lur-ze dezho ha setu de Gaste o tont da c'houlenn ne ve distaulet netra d'eus ar pez a vije roet d'ann Eskibien ha d'ann Arc'heskibien abaoue eun neubeut bloaveziou so. Ann arc'hant emezhan a dal neubeutoc'h evid na rea e 1800 ha 15,000 hirio ne dalvezont ket kement ha ma rea 10,000 lur neuze. Ugent bloas so m'her o rei 15,000 d'ann Escob hag 20,000 d'ann Arc'hescop, n'hoc'h eus ræson vad ebet evid chomm heb hen ober hiviziken evel kent. Assantit eta d'ar pez a c'houlenn diganeoc'h ar Senatourien hag ar c'houarnamant.

Ann Autrou Keller d'he dro a lavar penaus pa eo ar c'houarnamant he eun he deus merket pegement a vije roet d'ann Eskibien ha d'ann Arc'heskibien ec'h alfe chench ann traou-ze c'hoas m'he deffe c'hoant. Hogen ar pez a fell deoc'h da ober a ia a enep ar *C'honcordat*. Ann acta-ze heb lavaret pegement, a verke e vije roët d'ann Eskibien eur paëamant dereat. Mæs ar pez a vercas neuze ar c'houarnamant dezho a helle beza dereat er mare-ze, breman ne de mui. Ar muia d'eus ar pez ho deus a so d'ar beaurien. (Aman re ann tu cleiz a c'hoarz ha Floquet a lavar : ni a roio hon unan d'ar beaurien.) (Ia da ! Arc'hant ar re all pa eo arc'hant ar Frans ! ha c'hoas da biou ? n'hoc'h eus nemet sellet mad ous ar c'heleïer hag e velfoc'h.)

Ann Autrou Keller a achu o lavaret e sonj dezhan e lezo ann Deputeet var ar poënt-ze ann traou o vont en drô egis ma reant kent.

Lepère d'he dro a lavar en deus discuezet sclær avoalc'h er Gambr hag er Senat pehini a oa he santimant ha n'en deus netra ken da lavaret ; ann oll a dle gouzout mad petra ho deus c'hoant d'ober ha kense neus fors petra a lavarfe ne rafe chench santimant da zen.

Var gement-se commission ar Budjet a lavar ne fell ket dezhi chench santimant.

Mont a rer da voti ha 245 a enep 201 a lavar ne heller ket ober ar pez en deus goulennet ann Autrou Keller lezel ann traou egis ma oant araug, mœs e renker distaul 5,000 lnr da bep Escop ha da beb Arc'hescop.

Goudeze e voter ar Budjet a bez. Breman e vezo guelet petra rai ar Senat.

Setu breman eur Radical, Georges Perin o tont adarre da lavaret ober eun enclasc var ann tourmantchou spontus lavar ho deus renket ar Gommunardet da c'houzanv e Nouméa, hag e roer lod eus he c'houlenn dezhan.

Eun all, Achard eur radical a so bet hanvet e Bourdel enep Blanqui ha kement-se dre sicour ar c'houarnamant, a fell dezhan clasc chican ous ar c'houarnamant abalamour n'he deus ket torret travoalc'h d'eus offiserien ar 140et eus ann *arme territoriale*, abalamour ma oant en em assamblet da enori devez deis ha bloas d'eus guinivelez ar C'hont de Chambord. Gresley, Ministr ar brezel, a so contant da respont dezhan doc'htu mæs ar Gambr a lavar eo guelloc'h gortos ar Sadorn.

Da heul, e voter 13 lezen var ann hentchou houarn bihan evid cahout labour da rei dre ar vro a bez ; etre ar re ze a gavan ann hent houarn d'eus Kemper da Pont 'n-Abad hag eun all d'eus Sant-Briec d'al Légué.

Voti a rer ive al lezen a so bet votet gant ar Senat var ar pez a vezo da baëa hiviziken evid ar voituriou hag ar c'hezec.

Er parræziou 5,000 den, hag izeloc'h ne vezo mui paët nemet 10 lur evid ar voitur 4 rod : Ugent real evid ann hini diou rod ha kement all evid ar marc'h.

D'eus 5,000 den da 10,000 den, 25 lur ar voitur 4 rod, 10 lur hini diou rod ha 10 lur ar marc'h.

D'eus 10,000 da 20,000 den, 30 lur ar voitur 4 rod, 15 lur hini diou rod, 12 lur ar marc'h.

D'eus 20,000 da 40,000 den, 40 lur ar voitur 4 rod, 20 lur hini diou rod, 15 lur ar marc'h.

D'eus 40,000 den hag ouspen (nemet e Paris) 50 lur ar voitur 4 rod, 25 lur hiui diou rod, hag 20 lur ar marc'h.

Evid achui e voter d'ar red unec lezen bihan evid rei ar *surtaxe* da eun neubeut communiou.

Der guener 10 a viz Kerzu ar Senatourien n'ho deus græt ken nemet hasta buhan da voti eur guchennad braô a lezennou bihan. Anat avoalc'h eo emaint var bouez dispartia. Cals tud, o sonjal e vije deut affer ar Budjet hirio, a ioa en em gavet er Senat mæs nemet varc'hoas ne zeuio ha d'oc'h ma lavarer, danjer so ne assantefe c'hoas ar veich-man ar Senatourien gant ann Deputeet petra benag n'eus ket bet cals muioc'h d'eus ar ae-man evid lavaret tenna ar 5,000 mil eget ne oa evid ho lacaat en dro ; ha pa sonjer penaus, d'oc'h ma lavar ar gazetennou en de-man ma carje deac'h Lepère beza pouezet eun tamic muioc'h var ann Deputeet, marteze hodije rentet d'ann Eskibien ar 5,000 lur ho deus tennet digantho, n'heller ket miret da sonjal penaus ma oa egis Ministr, egis unan eus ar c'houarnamant, evid ho renta dezho, marteze evel Depute ne gave ket diæz ho zenna digantho.

Ann Autrou Baron Le Guay o veza goulennet goudeze digant Lepère perag er buroiou a vadelez er gear a *Angers* a so bet dalc'het eur ministr protestant ha taulet a gostez oll personet kear, Lepère a respont penaus oll beleïen Escopti *Angers* hag ho Escop er penn kenta, a so re Glericalet (ma ne vent ket !) setu perag int bet lezet a gostez : o clevout ar c'homsou-ze ar Senatourien a zehou a ia droug ennho mæs re ann tu cleiz a strac ho daouarn evid meuli ar Ministr hag ar Presidant a lavar eo achu ann affer!!! Goudeze Varroy e hano Commission ar Budjet a lavar e renc ar Senat plega hag ober ar pez a blij d'ann Deputeet. Neuze ne ve ket red cahout eur Senat, guelloc'h cals e ve taul anezhan a gostez, kement all espernet e ve atau. Ann Autrou Batbie en devoa goulennet e vije rentet ho femp mil lur d'ann Eskibien, mæs 141 a enep 129 a lavar eo guelloc'h lezel ann traou o vont egis ma fell d'ann Deputeet gant aoun e savje etre int hag ar Senatourien. Goudeze e votont ar Budjet a bez ha ragtal goude, Waddington a lavar eo achu evid ar bloas-man.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, e voter 500,000 evid potret al liziri (*facteurs*) hag ouspen, var goulenn ann Autrou Ganivet, e lavarer e vezo guelet ha ne ve ket possubl rei eun tam benag a gresc dezho. Mæs ar pez a brometter breman, o velet pegement a boan ho deus oc'h ober ho servich, a vezo marteze ancounec'heat da benn ma teuio ar mare d'ober eun dra benag evid mad. Goudeze e teu Achard ann hini so bet hanvet Depute e Bourdel da ziveza, da c'houlenn digant ar Ministr perag n'en deus ket torret ann Autrou de Carayon-Latour hag eun neubeut offiserien all d'eus ann arme *territoriale* rag m'ho devoa kemeret perz en eur banket en enor d'ar c'homt de Chambord. N'e ket Achard gouscoude a brezec ; Raynal eo unan eus he genvrendeur ken radical hag hen. Heman ec'h hellit cridi a lavar oll ar pez a sonj dezhan e ve mad da lacaat Ministr ar Brezel da *senti* outhan ha d'ober ar pez a c'houlenn. Hogen, keit ez a, kement ha kement a draou a lavar, ma ia droug e Gresley, Ministr ar Brezel, en deus discuezet sclear avoalc'h pegement a c'hoant en deus da blijout d'ar Radicalet, hag e lamm er gador da lavaret ann neubeut comsou-man.

« Autronez n'e ket ne a garfe lavaret ho deus græt mad offiserien ann arme *territoriale*, ho deus kemeret pers er bankejou en enor d'ar c'hont de Chambord e Bourdel pe e leac'h all...

« E kenver kement hini ho deus hen græt am eus græt va fossubl.

« Evid ann Autrou de Carayon-Latour n'am eus ket græt ar memes tra, rag ma sonje din e tlien he dorri eus he c'hrad pe guir e oa bet torret a vear. Lakeat am eus eta he c'hervel dirag ar c'honseil a enclasc, hag ar c'honseil en deus respontet ne oa ket leac'h da dorri anezhan. Kense ne oan mui evid ober netra.

» D'oc'h kement-se me a respont. Mæs ober hirio, var ho coulen, ar pez n'am eus ket sonjet ec'h hellen hen ober neuze, hag en despet d'ar pez en deus lavaret ar c'honseil a enclasc, ann dra ze ne rin biken ! »

Var gement-se, ar ministr a zisken eus ar gador, mond a ra d'he blass da zastum he baperiou hag hen er meaz droug ennhan da lavaret d'ar Presidant Grevy henvel eun all evid ministr ar Brezel rag evithan ne chomo mui.

Ann Autrou Keller a respont da Raynal. Lavaret a ra e tlefent beza pedet eur re henag eus ho mignonet er Senat da gass ann affer-ze dirag ar Senatourien, rag, pe guir ema ann Autrou de Carayon-Latour senateur, hen en dije allet en em zifenn. Goudeze, emezhan, hag eno 'ma ar virionez, nag offiserien, na soudardet ann arme *territoriale* na dlefent, beza kemeret evel soudardet nemet er c'heit ha ma vent er servich. A hent all hag en amzer all e tlefent beza libr egis ar sitoianet all panefese epad 10 bloas, d'eus 30 bloas da 40 ne alfent ket ober *hervez ho c'houstians* ho deveriou a citoïanet.

M'en deus lavaret ann Autrou de Carayon-Latour e carfe guelet ar Roue o tont en dro en deus lavaret ne raje biken evid-se netra a enep lezennou ar vro, ha setu aman he ziveza comsou.

» Ar Roïalistet ho deus discuezet epad ar brezel penaus pa teue ann enebour da glasc goasca ar Frans, e vouient avoalc'h mont dezhan heb sellet peu sort liou avije roet dezho er mare-ze da ziouall : ha ma teufe c'hoas, emezhan, ann enebour da glasc pressa dindan he dreit douar ar vro, neus fors d'eus peu sort liou e vezo en devez-ze ann drapeau roet d'hor soudardet, guen, ru, pe tri-liou, consolation mignonet ar Roue a vezo c'hoas roi ho buhez evid difenn ar vro ! Evelse eo ec'h ententomp, ni Roïalistet, *ar garantez evid ar vro !*

Tirard ministr ar c'honvers a respont e hano ar Vinistret all, ha ma lavar, guir eo, penaus goude ali ar c'honseil a enclasc ne oa ket possubl ober muioc'h eget ar pez a so bet græt, anat avoalc'h eo penaus ma lavarfe he santimant en eeün e ve a du gant Raynal hag Achard.

Heman neuze a fæson lavaret eun dra benag mæs ne lavar ket cals a dra ha c'hoas re eo ar pez a lavar, pe guir o verca ne fell ket dezhan respont ous ministr ar brezel e lavar n'her grai ket, rag he gomsou so bet eun disprij evid *oll galloud* ann Deputeet. Nevez deut eo er gambr panefeze, me chans, n'en deffe ket lavaret eur sort comsou.

Hervez ar Vam-lezen ar c'houarnamant eus ar Republic a so rannet etre tri. Ar Presidant hag he Vinistret. Ar Senat hag ann Deputeet : Marteze ive en deus lavaret a vouez huel ar pez a so e calon oll botret ann tu cleiz. Erfin neus fors petra eo, goude beza lavaret ne responto nag ous ann Autrou Keller, nag ous Ministr ar brezel, e responto evel ken ous Ministr ar c'honvers, ne respont..... ous den. Ne oa ket daô ober kement a drouz.

Pa ier da voti evid rei *tort pe ræson* d'ar Vinistret 244 a enep 163 a lavar ho deus bet ræson.

Dissadorn 20 a viz Kerzu, er Senat, ann Autrou Paris a c'houlenn digant ar Ministr Lepère, petra a rai varbenn ar pez ho deus goulennet conseillerien ann ti kear e Paris, refus paëa er bloas man ar pez a baent beb bloas evid ar veleïen hag ann Ilizou, hag ive tenna ho ziez e Paris digant Freret ar scoliou cristen ha digant Seurezet Sant Visant a Baul petra benag ma so bet roet dezho ann tiez-ze da chomm keit ha ma carfent chomm ennho.

Lepère, Ministr ann afferiou e diabars ar vro a respont anezhan : Fallout a ra dezhan da genta lavaret penaus ar c'houarnamant na fell ket dezhi enebi ous ar Relijion, emezhan, nemet ous ar Glericalet, egis ne vije ket bet discuezet dezho meur a veich penaus evid ar Gatoliket couls hag evid ar Radicalet Clericalet, tud a Relijion ha Catoliket a so ar memes tra. A hent all, emezhan, n'e ma ket a du var ann affer-ze gant conseillerien ann ti-kear. Prefet ar Seine, Hérold en deus græt he bossubl evid miret outho d'ober ar pez ho deus græt, mæs n'en deus ket allet dond a benn.

Hogen ann deliberation-ze a vezo torret hag int a renco voti adarre var ann dispignou-ze. Ma ne fell ket dezho ho voti neuze me a verco ann dispignou red-ze var ar Budjet egis am eus ar guir d'hen ober hervez al lezen.

Ann Autrou Paris a lavar en deus bet ar pez a glaske pe guir ar Ministr en deus roët ræson dezhan penn da benn.

Hérold a oa bet tamallet dezhan n'en devoa ket miret ous ar gonseillerien d'ober traou ken diskiant, a respont penaus petra benag var meur a dra en deus ar memes santimant evel conseil ann

ti-kear, ne lezo ket anezhan gouseoude d'ober netra a enep al lezen.

Goudeze evid rei amzer d'ar Senatourien da voti ar Budjet ha netra ken, ann Deputeet a gommans gant eul lezen kinniget dezho da ober gant Duvaux evid lavaret ne vezo mui aumonerien ar soudardet. Meur a dra so bet lavaret var ann afferze a ve mad deoc'h da c'houzout mæs, evel ma ve re hir, n'her merkin ket deoc'h hirio. Da benn dissadorn kenta ec'h hellin hel lavaret deoc'h, muioc'h a blass em bo ha muioc'h amzer. Kerkent ha ma ve casset kelou e vezo votet ar Budjet gant ar Senatourien evel ma eo bet casset dezho gant ann Deputeet, ec'h achuer gant ann affer-ze ha Lepère ministr ann afferiou evid diabars ar vro a denn eus he c'hodel lizer ar Presidant Grévy, da lavaret, eo achu ann abaden evid ar bloas-man, ha breman kenavo ac'han d'ann 12 a viz Kenver.

A.

BEACH

Pardonerien Eskopti Kemper ha Leon

Da dy Itron Varia Lourdes er blavez 1879.
(22-27 a viz Guengolo 1879).

Yannik. — D'ann daou var'n ugent a viz guengolo, mintin mad, ar bardonerien a oa digouezet e Landerne hag e Kemper. Eno e oa an daou drein a dlie ho c'has da Lourdes. Ar c'hirri tan a zivogede hag a c'hourizie; ne c'houlennent nemet redet; en eun toll kont e voant pignet hag azezet er chombojou merket d'ezho. Eno e oa roet da bep hini eul leorik hag eun tamm mezer ruz griet var'n han patrom ar galon sakr a Jesus : el leorik e oa merket dre be seurt broyou ha kæriou e tlient tremen, e peleac'h ha pegeit e tlie ann trein chom en he zao, pe da vare tliet pedi ha pe da vare kana, hag en divez, ar pedennou hag ar c'hanaouennou. An tamm mezer ruz eo ho diouallo epad ar veach ; diouz hennez eo ec'h en em anavezint. Kalonou ann holl a lamme. Neuze oa klevet o tregerni eur ann eil penn d'egile d'ann trein ar c'homzou-ma eus litaniou ar verc'hez : *Regina sine labe originali concepta ; Ora pro nobis.* Ar marc'h du, evel a lavarer var ar mæz, a roas eur c'houriziaden, ha setu ni holl var hent Lourdes en eur gana ann *Ave Maris stella*, ha goude, ar ganaouen :

En hent, en hent gant joa, bugale Breiz izel !
En hent potret ar menez ! en hent tud ann Arvor !

Bevech ma chomme an hent houarn en he zaô e pigne unan bennag ; en Oriant eo e pignas ar re ziveza. Var dro tregont heur hent houarn hon doa d'ober araoc digouezout e penn hor beach.

Chelvestr. — Ne ket m'en a garfe beza ous ho ober ! ret eo beza diskiant evit mont keit all da bardona ; peadra da goeza claon.

Gaitik. — Me anavez tud hag a raffe daougent heur hent houarn evit kaout eur banne bete !!!

Yannik. — Anet eo n'oud bet morse e Lourdes.

Chelvestr. — Nann, na birviken na dinn !

Gaitik. — Chelvestr mar plij, en deus re a speret evit mont di !

Yannik. — Eur pennad mad a hent eo evit gouir, neuz forz, den na lavare nag e oa skuis, nag e oa inouet, ha gouscoude, e oa en hon touez tud dister, tud klaon zoken, tud koz, tud savet moumoun, dimezellet, etc.

Chelvestr. — Credi ann nep a garo.

Gaitik. — Yannik, mar plij, diskennit divar ho kador, hag iit var bennou ho taoulin da rei da gredi d'ann otrou Chelvestr !!!

Yannik. — N'hon doa ket amzer d'en em inoui : ato e vezemp oc'h ober eun dra bennag : o kana, o pedi, pe o sellet ous ann traou kaer a dremene dirag hon daoulagad, a veac'h hon deveze amzer da zibri ; eun dudi e oa hor guelet hag hor c'hlevet o vont gant ann hent. Unan bennag a veze ato o pedi pe o kana, hag aliez ar c'han hag ar beden a save ho mouez penn-da-benn gant ann trein, hag ar vouez dudius-ze, douget gant ann enkleo a rede dre ann tachenou, a lamme dreist ann torgennou hag a dregarne er stankennou. Evelze, ann dud er parkeier a jomme sebezet, hag aliez a velemp anezho o tenna ho zokou, o sevel anezho el laë, hag o ioual a boez ho fenn : *Vivent les Bretons !*

Chelvestr. — Hag ouspen unan a lavare Bretoun cochoun !

Gaïtik. — Oh ia, te teus breudeur e pep lec'h !

Yannik. — Evidonme n'em beus ket klevet a ve bet lavaret koms fall ebet deomp en eur vont ha pa ziskennemp en eunn tu bennag, ann holl a veze mad evidomp ha laouen ouzomp.

Chelvestr. — Ne ket souez, arc'hant a vize en ho chakot !

Yannik. — Potret ann hent ouarn, o doa kalz labour ganeomp ha netra da gaout hag evelato a vizent drant ouzomp ; merket e oa deomp evel a ouzoc'h pedennou ha kanaouennou santel, evid pep mare eus ann deiz. A veac'h e veze savet ann eol e save ive hor peden hag hor c'hân e trezec Doue, mesket gant re al lapousset. Epad ann deiz goudeze e veze pedet pe ganet eur vech ann amzer ; da greiz-deiz, ann *angelus*, da ziou heur ar chapelet, ha goude koan, var dro eis-heur, ar pedennou d'eus ann noz, ha goude, pep hini a jomme sioul hag e kousket. Evel ze e tremenjomp abiou Santez *Anna Venet, Guenet, Redon*, ann *Naonet* ; ha goude kreiz-deiz la *Roche-sur-Yon, Luçon, Sables d'Olonne, la Rochelle, Bourdel.* Pa zivunjomp d'euz ar mintin, e oamp e Morceux : tostaat a remp ous Lourdes, hag ann ol a oa laouen ; a benn pemp pe c'huec'h heur ac'han, a lavare pep hini, e velin ar chapel benniget, ar roc'h santel ! Mont a remp evel ann avel, ha gouskoude ne gavemp ket e zemp buhan avoallac'h. *Mont-de-Marzan, Tarbes*, a choue potret ann hent ouarn. En escopti Tarbes eo ema Lourdes ; ar Pyrénées ! Meneziou ar Pyrenées !!!, hag ann oll da zellet dre ar preneziou ; hag ann oll a jomas souezet maro, kals n'ho doa morse guelet kement all.

Chelvestr. — Eur pez kaër ! Ann oll da vihanna en hor bro, o deus guelet meneziou, meneziou huel zoken. Piou en hon eskopti n'en deus ket guelet *Torgen Sant-Mikel, Mene homm ?*

Yannik. — Petra eo *Mene-homm ! Torgen Sant Mikel* e kever meneziou *ar Pyrénées !* eur bern douar goz e kichen *Roc'h Trevezel.* Red eo guelet evit kredi : Dirazomp e oa eur chaden meneziou keit hag a so ac'halen da *Baris :* lavaret e vize a bell, eunn arme Sangouineien pe *geantet*, ho fennou gant-ho en oabl ha goloet a erc'h.

Chelvestr. — A erc'h !!! e miz guengolo !!!

Yannik. — Ia, Chelvestr, hag e miz gouere zoken. Kern ar meneziou ze a vez goloet a erc'h hânv-c'hoânv. Eb dale e savas adarre eur youaden crenvoc'h eget ar re all. *Lourdes ! Lourdes ! Vive N.-D. de Lourdes !!!* hag ann holl, en ho zâ a zelle a bep tu. Sell : ann tour ! ar chapel ! ar roc'h ! Darn a gane : *regina sine labe originali concepta.* Darn all ann *ave maris stella ;* darn all a vouele gant all laouenidigez. Eur c'hart heurik goude, e tiskenn ann hent houarn e Lourdes, holl e lampjomp eus ar c'hirri hag ec'h en em doljomp var hon daoulin. Neuze eo a kanet ann *ave Maria* evit saludi an Itron Varia Lourdes. Hag ar *magnificat* evit he zrugarekaat da veza hon diouallet epad hor beach. Goude e oe digoret deomp ar glouet ha pep hini a redas da glask e lojeiz.

Y. P. Perrot Donarmenez

(Eur pennad all divezatoc'h.)

Guerz ar Pot-Saoût.

VAR DON : Et e ma iarik er vezen.

Me zo eüruz var an douar
Tou la ri ti tam (*diouvech*) ri ti ta la la la
Me zo eüruz var an douar
Ha va micher ne deuz ket he far.

Deuz ar mintin beteg an noz
Tou la ri ti tam.....
Deuz ar mintin beteg an noz
Me gav din beza er baradoz.

Hed ann oll amzer me a gan ;
Morse n'am beuz anavet ar boan.

En diseol ebars ar c'hoajou
Mo ha laouen me gan va zoniou.

Me a glev mouez ar labouset
Ha d'ho silaou me a jom mantret.

Me a gleo trouzal ar sterion
A ruill dirazon ho dourigou.

Guelet a ran ann eol skeuduz
Enn env glaz o para lugernuz.

Me a vel ieoten ar prajou
Hag a zant c'hoez vad ar bokedou.

Laret rer din : « stad ar Roue
A zo pell varlerc'h da hini-te.

Ma 'n deuz ar Roue aour melen,
Kalz muioc'h c'hoaz en deuz a anken.

Na petra dal kaout kaëra ti,
Pa vez er c'halonou melkoni !

Toën ar Roue a zo men
Ha te peuz ann env evit toën. »

Nan, va micher na jenchfen ket,
Hag e ve eur bern aour din roet.

Goell eo beza æzet ha paour,
Evit beza diæz gant kalz aour.

An den eüruz eo ann hini
Oar en he stad enn em gontanti.

SUTER GOÉLÉ-BARA.

Red eo kastiza ar vugale.

Perag diana e lavaran-me ar goms-se ?... Abalamour ie zur ar Framassounet ne ehanont da glask peg er skolaerien hag er skolaerezet christen, var digarez e punissont ar vugale diroll, hag ar re feneant. Perag evelse ne fell ket d'ar Framassounet e ve kastizet ar vugale ? Abalamour ar botret fur ne deont ket da scriva ho ano var registrou ar Framassounet, nag ar potrezet fur da rei ho hini da lochen impur *Adoption ar Framassounezet.* Perag c'hoas ? Abalamour eur potr fur ne voto birviken evit eur Framassoun, ken neubeut na ne issito da voti evitban eur botrez e do furnez. Se a zo sklear, rag beza fur a zinifii heuilla komchou ha skoueriou hor Zalver Jesus-Christ ; e leac'h beza Framassoun a zinifi kaout kass ha kassoni d'oc'h ar Verb-Incarnet. Satan enebour ar Verb-Incarnet eo Roue euzus ar Framassounet. Mæs perag ta Satan, pihini a zo rust ar rusta, ne fot ket dezhan e ve kastizet ar vugle ? Evit ma teuint da veza fal, brein-pud avoalc'h, da bourvei abred urs ar Framassounet, a da ober outho menec'hi egist Gambetta, Blanki, Spuller, Paul Bert, Jules Ferry ha kement all a so en em roet dezhan.

Ne lavaran ket e kiemense loppa, mac'haigna, laza ar vugale ; ar pez a bretantan eo a zo red corrija anezho da lamet digatho ho defotou, ho vissou, ha da lakat e plass, kaliteou ha vertuïou. Var gementman e c'hallan lavaret eur ger kouezet d'oc'h muzellou Napoleon I : Me, eo, emezhan, da eur jeneral, am heus difennet rei kastizamanchou dre gorf el lyceou, a gouskoude ma nem biche ket recevet ar valaën, ha Turenn kouls ha

me, na me na Turenn ne vichemp ket bet ar goazet ma zomp. A perag tá é tifenne ar c'hastis er scolachou fountet gatha ? Abalamour ie zur ma voa Framassoun a dre-ze e ranke senti d'oc'h urchou a deue dezhan d'oc'h tenvalijen an ifern. An Napoleon coz a ioa antreet er framassouniach o sonjal tenna profit anizhi evit he ambition, ha goudeze he frega. Mæs allas ! prest e velas e c'hoarie gant finnoc'h egethan ; trahisset e voe, dilezet, tolet e preiz dar Zaoson he enebourien touet.

Mæs comzou pouneroc'h eun tam mad eget re an Napoleon bras, a glevimp mar keromp, re ar SperetSantel eo e zint. Krogit er Bibl ha lennit ar chabist X deus leor ar Proverbou. Remerkout a ran enhan : *et virga in dorso ejus qui indi jet corde*, a zinifi guial var gein an digaloun. — Er chabistr XXII, setu petra lennan : *Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinæ fugabit eam*, a zinifi : ar sotoniachou a zo scoulmet en eun hordennat e caloun ar bugel ; mæs ar vialen ho zolo er meaz ac'hano, hag ar paot a valeo eün ervez ar furnez.

Er chabist XXVI, e lennoc'h kouls ha me : *Flagellum equo, et camus asino, et virga in dorso imprudentis*, da lavaret eo : ar fouet dal loan, ar mors dan azen, hag ar vialen var gein an diboel. Er chabist XXIX setu : *Virga atque correptio tribuit sapientiam : puer autem qui dimittitur veluntati suæ, confundebit matrem suam* ; ar vialen hag ar gourdrous a zigass furnes ; mæs avad ar paot a zo abandounet d'he ioulou, enhes a raio d'he vam mez, goalc'h he c'haloun. Paouez a ran gant al latin, mæs n'allan ket miret na velan skrivet er chabistr XXIII : lakit evez na rafac'h gaou ous ar bugel dre ne rofac'h ket dezha ar gorrection en deus gounezed ; ma roit dezha ar vialen, neuze ne varvo ket, rag dre ma skoet, e tilivroc'h he ene deus an ifern. Er chabist XIII eo merket : An tad a espern ar vialen a ziskouez kaout drouk oc'h he vab. Ma tizit digeri ar Bibl e leor an Ecclesiastik e lennot ar geriou kenta-ma deus ar chabistr XXX: Neb a gar he vab, a ro dezha assidu toliou fouet, evit ma vo choa gatha divesatoc'h, ha ne dai ket da skei var dor he amezeïen (da c'houlen repu.)

Setu aze comchou da vedita ; ha « m'ho lez da goumpren » egist a lavare Guillaume Barbier, cloc'her Lesneven, eur c'haneur hag a gane kouls pe vel hag al Livolant a Gastel.

Pa voan bian, eur Roscoat, vikel e Lesneven, an otrou Cabioc'h, a gustume goulen diganhen dre varvail : ac'hata, paot, petra lavar David deomp hirio ? —

Brema d'am zro me a c'houlen petra 'lavar ar Pab deomp hirio ?

Hon Tad Santel ar Pab o varn ar Framassounet.

Petra a lavar Clement XII ? Setu ama petra a lavar (mis mae 1738). « Petek memes dre ar vrud a red etouez ar bobl e klevan menek divar ben certen sosieteou, assambleou, tiadou tud, anvet *liberi muratori*, Framassounet, ervez langach ho bro. Var gresk e ma an niver anezho, kountami a reont kals a eneou. Er sosieteou-ze e tigemereur tud eus a gement-so a relijion hag a herizi. Lakat a reont evez mad da ziskues d'ar re ne maint ket c'hoas gatho, eun apparans a honestis hag a furnez ; unanet int dre eul le rigorius ha goloed gand an teva tevalijen, ervez al lezennou, ar reglamanchou o deuz koumpouzet etrezho. Ar bromessa a reont var leor sakr ar Bibl, ha dre ar mallochou terrupla varnho ho unan, da zerc'hel secret oberiou mysterius ho zosiete kuzet. Mæs ar c'hrim, kaer zo, a rank en em drahissa he unan ; ha setu ar pez zo erruet gant ar sosieteou-ze, rag a vrema ar gristenien guirion a ustum e zeo eun desteni e ver fallakr, ma kemereur pers ennho. Ha rezoun o deuz, rak da betra en em guzat kemense, ma na reer nemet ar mad !... Ar sosieteou dre guz a zo difennet couls gant lezennou ar civil ha gant re an Ilis. A viskoas e zint bet penn kaos deus revin ar stajou civil, ha deus koll an eneou.

Petra lavar Beneat XIV ?

E mis Ebrel 1751 é lavar : 1° Ne ket possubl ne ve ket goal lakeat ar relijion gatolik etouez ar sosieteou-ze a zo digor da dud doc'h a beb seurt relijion.

2° Ato an traou honest a gar ar sklerijen, eleac'h ar c'hrim a en em guz en devalijen.

3° Al le a reont da zerc'hel ar secret, ne de ket fountet mad, rag ne ket permettet reüs diskull ar viriones dan otorite legitim mar gra enklask evit goud ag eun dra benag a c'hoarvez a enep ar stat, a enep lezennou ar Republik pe ar Relijion.

4° Ervez ar guir civil, ne c'hall na societe na collaich beza furmet eb aotre an otoriteou.

5° E mera vro dija ar societeou-ze a zo bet arluet dre lezennou ar prinset.

6° Ar sosieteou dre guz ho deus reputation fall e kever an dud honest.

Goudeze an Tad Santel Beneat XIV a en em glem d'oc'h leziregez ar Rouanet pere e leac'h clevet mouez ar Pab, a bermet dar sosieteou cuzet ober ho zroiou kam. Ar pez zo kaos ez eo divoanet var sosieteou coz ar Framassounet, kals a re all goassoc'h c'hoas hag afrontetoc'h egetho. En ho fenn e seblant beza ar rum anvet Carbonari pe glaouerien. En Itali e maint, hag en eur vro all benag c'hoas. Ar rum-ze en deus dastumet en dro dezho an oll rumou all ; neuze e roas da bep hini anezho eun ano particulier, hag ho foulsas e peb leac'h da daga gatha ha da bilat,

koustet pe gousto ar relijion catolik, ha guir peb Roue guirion.

J. M. C.

(Eur pennad all eur vech all.)

KELEIER.

D'ar 4 a viz Kerzu eur vag d'ar Vreuriez *(Société Centrale de sauvetage)* a oa sortiet d'eus pors Sant-Malo gant 7 den er bours evid mont da sicour eur vag a oa bet guelet er meaz na ne helle mui lêvia, petra benag ma oa pevar den ebars. Ma ! ar vag-ze n'e ket bet guelet mui hag ar goassa so, cavet so bet tamou anezhi.

Ar seis den oa er bours ho devezo collet ho buhez o clasc savetei hini ar re all. Aliæs e c'hoarvez kement-se gant hor martolodet ne sellont ket ous ann danjer pa sonj dezho ec'h hellont cass sicour d'ho nessa. Goassa a so evid ar re-man, a so chomet var ho lerc'h bugale hag intanvezet a renco eur re benag cass sicour dezho.

Ann Autrou Théodore Decagneux, soudard iaouanc en 19e a linen e Brest, en deus bet eur vetalen arc'hant kenta class. D'ann 19 Eost diveza en devoa saveteet eun den o vont da veuzi.

D'eus peb corn d'eus Breiz e scriver ez eus bet guelet bandennadou bleizi tonnet er meaz euz ar c'hoajou gant ann naoun hag ar ienijen.

En arrondissement *Castellin* lod eus ar ehass so bet lazet gantho.

En arrondissement *Montroulez* d'eus ar pevar oa bet guelet e kichen *Lanveur*, unan a so bet lazet e Plougasnou hag eun all tre e kichen *Montroulez*.

E *Dinan* (Côtes-du-Nord) int bet guelet er ruiou, o turia ar berniou scubachou, memes betec e kichen casarn ar 24e dragonet.

Lavaret a rer deomp ive a so bet guelet lod anezho e kichen Kemper, dreist oll e brouscoajou Loretta.

Evid al lern, ar re-ze so deut dôn, hag e teuont da glasc lojeis n'e ket hebken en tiæs var ar meaz, mæs memes er c'heariou. Diou nozvez so, unan anezho so bet guelet o clasc antreal e caoued ar ier en eun ti var blassen al loenet e Kemper.

Daou alarc'h (*cygnes*) guenn a so bet lazet gant daou denn fusil gant ann Autrou Glaizot mear Landeda.

D'ar sul, 7 a viz Kerzu, eun Er d'eus eur ment spontus so bet diskennet var ann enezennou Chausey e mor ar *Manche*. En em deuler en deus græt var eur vanden denvet a oa eno o peuri hag en deus allet laza unan anezho.

Daou zen ho devoa he velet a so æt ker buhan da gerc'hat ho fusil ha deut en dro da denna varnezhan. Allet ho deus he baca goude beza torret eun askel dezhan, mæs ann Er en em zifenne hag int ho deus paket diganthan eun neubeut taulioù craban.

Ar goal amzer a so bet caus m'ho deus renket tri facteur coll ho buhez epad ar goanv-man. Unan e *Liffré*, teir leô d'eus *Roazon*, ann eil e departmant ar C'hôtes-du-Nord, hag ann drede e kichen Laval. Evid lavaret ar virionez, ann dud-ze ho deus cals poan ha cals labour, memes pa ve braô ann amzer, mæs pa ve fall e voassa cals dezho, hag eo d'ar re-ze m'ho deus ann Deputeet republicanet reüset eur centim peb cart leô ! Hag int a fougasso c'hoas cãout carantez evid ar bobl ! ! ! Evid ar pez a sell outho int a voar mad tre touich ho femp lur lur var 'n ugent bemdez evid ehana rag n'e ket travoalc'h evitho cahout ouspen c'huec'h miz vacansou beb bloas, er mare memes ma ve ann Deputeet all o poania e Paris, hinienou a voar mad tre chomm er gear. Petra fot deoc'h ? Int a so ar vistri : int a ra ar pez ho deus c'hoant.

Eun neubeut labourerien douar eus ar C'halvados o velet e rea goab ar gigerien outho na ne felle ket dezho paëa pris avoalc'h evid al loenet, ho deus græt ho sonj d'ho faza ho unan ha da vont d'ho guerza e kear. Int ho deus gounezet cals evelse hag ann dud d'eus kear, a renke paëa ker ar c'hic petra benag ma oa al loenet evid neubeut a dra, a garfe e chomfent pell d'ober ar vicher.

Ar Roue Spagn a ioa o tremen en he voitur gant he bried nevez e ru Atocha e *Madrid*, pa keijas outho eur belec o vont da gass ann Autrou Doue da eur c'hlanvour. Neuze e tiskenjont ho daou hag o taoulina var ar ru e pedjont ar belec da gemeret ho flass.

Goudeze ar Roue hag ar Rouanez a heulias var droat, kemesket gant ann dud fidel ar voitur a zouge ho Doue hag ez ajont evelse bete ti ar c'hlanvour.

Eur scrivagnier, anavezet mad, a c'houlenn digant ar C'houarnamant ha guir e ve penaus unan eus ar re so bet hanvet er bureo a vadelez, e *Grenelle* (e Paris) ann Autrou Lamy, eun den enorabl, a so bet savet eus he blass droug ennhan ha kinniget en em denna cnit abalamour ma felle da re ar c'honseil-ze lavaret *ne vije muí roet boutou nemet d'ar vugale ne iafent ket da scol ar Freret, na bara nemet d'ar beaurien ne tostafent ket ous ann ilisou !* — E vean e c'houlenn kement-se rag ne vezo ket respontet outhan. Ne ve ket possubl disnac'h e ve guir hag a hent all anzavout eo bet c'hoarvezet ann traou en daillze a ve discuez re anat ha re sclær ann oll e pe zoare e fell d'ar Radicalet en em zervicha d'eus al lezen nevez var ar buroiou a vadelez. Ah ! ma

carje ar gatoliket, er mare m'ho devoa eun dra benag da velet er buroiou-ze, ma carjent beza n'e ket beza græt, mæs clasket hebken d'ober eur c'hement all e kenver ar re ne zarempredent ket scoliou ar Freret hag ar re ne heulient ket mad ho relijion, neuze eo e vije bet savet eun trous spontus ! Neuze eo e vije bet lavaret e oant o clasc miret ous ar beaurien da senti ouz mouez ho c'houstians ! Hag eo int breman a ra ar pez n'ho deus biscoas clasket ar gatoliket hen ober! — Furlukinet ! ! !

Eun den pinvidic bras d'eus ann *Transwaal*,er c'hreisteis eus ann Afric en deus kinniget da vissionerien *Natal* 5,600 devezarat douar evid sevel eur geariat tud eus ann Europ ha dond di ho unan da æssaat ober cristenien gant tud ar vro. Ann Autrou Jollivet (1) Escop er vro-ze en deus lavaret doc'htu e reseve he bresant gant cals anaoudegez vad hag en deus casset ragtal unan eus he vissionerien en Irlande (iez ar Saozon eo a gomzer eno) evid clasc missionerien nevez hag eun neubeut labourerien douar a ve contant da vont di da lacaat da dalvout ann douarou-ze a so d'eus ar re vella, var a lavarer, hag en eur vro iac'hus.

En hent houarn, en eur wagon eil class, e oa o vont assambles d'eus *Lille* da *Roubaix* daou veaichour-gonvers, goal republicanet var ho meno, eun autrou coz a zouge ar groas a enor, hag eur belec.

Ann daou veaichour-gonvers a gomse etrezho, mæs a vouez huel var lezennou Ferry. Int a rea van da veza ann eil a enep egile, mæs anat avoalc'h a oa ne glaskent nemet eun dra lacaat ar belec da lavaret eun dra benag ive. Hogen heman ne rea van nemet eur veich en amzer e vous-c'hoarze dre druez, ous ho c'hlevet lavaret traou ken divalo evel ma reant.

Erfin o velet e tave atau ar belec, unan anezho a c'houlennas diganthan hag anat avoalc'h a oa e oa oc'h ober goap :

— Autrou, ha c'hui a alfe lavaret din, mar plich peu sort kemm a so etre ar gouzout beva hag ann descadurez ? *(Education et instruction)*.

— Autrou, a respontas ar belec gant eun ær dichec : m'ho pije gouezet beva n'ho pije ket græt, din eur sort goulenn ; ha ma zeufen-me breman da respont ouzhoc'h neuze eo e commansefen roi descadurez deoc'h.

Ann Autrou coz, o clevout eur seurt respont a reas eul lamm en he blass, ker laouen ma oa, hag ann daou veaichour ne leverjont gric ebet mui.

En em gavet e penn ho beaich e tiskenjont o saludi ar belec en eur basseal gant ar c'hoant anat d'ober goab anezhan : mæs m'ho pije ho guelet peu sort beg a reant pa glevjont ar belec o respont anezho o lavaret he hano hag he lezhano d'ann hini en devoa græt ar goulenn outhan !

(1) Ann Aotrou-ze a so eus hor bro. D'eus Pont 'n Abad ea nidic.

Iann he vele hag he vamm.

— Iannik, sav 'ta !
— D'ober petra ?
— Da vont da vessa.
— O ! 'm euz droug em c'hof, ie 'ta, ie 'ta, ie 'ta !
— Sav 'ta, Iannik !
— D'ober pesord, mammik ?
— Da zibri krampouezik.
— Rikikik, 'm eus ken drouk, 'm eus ken drouk; Rikikik, 'm eus ken droug em c'hofik !

BARZ AR GOUET.

Al lestrik bihan.

I

Beza oa eul lestrik bihan
O tispak he voueliou guenn-kann
Ar vech kentan, er mor ledan.

Seitek enn-hann, hag unanik
Koant ha laouen 'vel eun elik,
He vech kentan ive, paourik.

Hennez oa lorc'h gant-han, avad,
Beza douget buhanik mad
Var ann dour ouz he luskellad !

II

Pa oe eur seiz zun tremenet,
C'houez ann avel a zo tavet,
Ma eo al lestr a-zaô chommet.

Moug eo 'nn amzer, ar mor zo flour,
Kaer zo d'ar rœnv skei var ann dour
Dibleg evel eur mezellour.

— Ma Doue, n'eus ken boed breman !
D'ar blouzenn-verr eo red tennan
Piou a vo debred da gentan ! —

III

Ar voall-blouzennik-verr, siouaz !
Gand ar paotrik-mor a goueaz,
Ha da vouelan eu em lakaz ;

Da vouelan dru, ha da bidi,
'Beg ar vern vras ; — « Gouerc'hez Vari,
Gret na deufent ket d'am dibri ! — »

Hag hen 'vont traôn gand ar vernenn,
'Vel eun elik koant ha laouen :
Deud oant tostik d'ann enezenn !

BARZ AR GOUET.

AR FINISTER
ASSURANS ENEP AN TAN
DIRECTOUR : A. LE MAIGRE
39. rue Kereon, Quemper.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 2) DISSADORN 10 A KENVER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VR[illegible]OUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dié beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 10 a viz Kenver 1880.

Dissadorn diveza am boa promettet merca deoc'h ar pez brassa d'eus kement a oa bet lavaret er Gambr var benn aumonerien ar soudardet, hag hirio e teuan da gass va fromessa da benn.

Achu a oa ar pez oll ho devoa ann Deputeet da ober, mæs ne hellent ket mont cuit rag ne vouient ket pe hen en dije ar Senat votet ar Budjet heb chench netra ennhan pe n'en dije ket, evid gouzout ha mont a alfent d'ar gear hirio pe ne rafent ket. Neuze e teuas sonj dezho ober goab eun tam benag ous Deputeet ann tu dehou ha marteze ma ne vijent ket bet prest da brezec, voti c'hoas hirio dre laër, al lezen en deus c'hoant Duvaux e vez græt, hag a lavar teuler ann oll aumonerien en traôn, Kense eur veich votet ann diveza lezen Gambetta a lavar :

Breman eo dent tro al lezen en deus c'hoant Duvaux ha cals Deputeet all e ve græt, evid torri lezen 20 maë — 3 even 1874 var aumonerien ar Soudardet. D'ann Autrou Prins de Leon da brezec.

Ann Autrou Prins de Leon. — Autronez, me a sonj din eo goal zivezat hirio evid commans gant eun dra en deus kement a bouez evel al lezen var Aumonerien ar Sondardet. Cals Deputeet ho deus goulennet prezec, meur a dra so bet lavaret e tlefent beza chenchet. Ni a c'houlenn eta diganeoc'h rei amzer avoalc'h deomp da evessaat ervad ous enn dra ken talvoudus hag e carfemp e ve gortoset eur veich all abars staga gant ann affer-ze.

En tu cleiz. — Comsit ! comsit !

En tu dehou. — N'eus Ministr ar brezel ebet !

Ann Autrou de la Bassetière. — Lod eus ann Deputeet a dle prezec a so æt cuit.

Ar Presidant. — E tlefent beza chomet.

Ann Autrou de la Bassetière. — N'eus Ministr ar Brezel ebet hag eo 5 heur dija.

Ar Presidant. — Goulenn a rit e ve gortoset ac'han d'eur veich all ?

Ann Autrou Prins de Leon. — Ia, Autrou Presidant.

Duvaux (tad al lezen). — Ni fell deomp e ve evesseat outhi breman doc'htu.

Ar Presidant. — Goulenn a ran santimant ar Gambr.

(Ar Gambr a lavar e renker[illegible] doc'htu gant al lezen.)

Ann Autrou Janvier de la Motte (Eure). — Ministr ar Brezel ne ma ket aman, na hello ket rei he santimant.

Ann Autrou Prins de Leon. — Diès a gavan prezec var ann affer-ze heb cahout aman dirazon Ministr ar brezel, rag outhan eo e sell ar muia ann affer-ze.

Duvaux. — Ni so en em glevet gant Ministr ar Brezel hag a so a unan ganthan.

Ar Presidant. — Me am eus goulennet ali ar Gambr hag hi a c'houlenn e ve evesseat doc'htu ous al lezen.

Ann Auteou de la Bassetière. — Me chans ne reüso ket chilou ac'hanomp o prezec var ar pez a garfemp e ve chenchet el lezen-ze, na var al lezennou a c'houlennomp hon unan ober evid founta guelloc'h eun dra ken necesser evel Aumonerien ar Soudardet ?

Ar Presidant. — Chui a hello pignad er gador ha goulenn oll ar pez a blijo ganeoc'h.

Ann Autrou de la Bassetière. — Ia ! gant ma vezimp chilaouët ! Ma kirit, Autrou Présidant, me garfe lavaret eur goms c'hoas.

Ar Présidant. — Ma car ann Autrou de Léon rei he dro deoc'h, c'hui a hello prezec en he leac'h, mæs me n'hellan ket gouzanv e teufe ann oll aman da brezec nemet ann hini en deus ar guir d'hen ober.

Ann Autrou de la Bassetière a sav er gador (estlamm).

Ar Présidant. — Gortosit ! Ann Autrou Prins de Leon na hell ket coll he dro ; kense ne hellit ket prezec assambles ganthan.

Ann Autrou de la Bassetière. — Ar pez am boa sonj d'ober breman a oa goulen digant ar Gambr lavaret e vezo evesseat diou veich d'al lezen-ze, en despet d'ar pez he deus græt dija, o c'houlenn ne ve evesseat outhi nemet eur veich.

Ar Présidant. — C'hui garfe ober ar goulennze ?

Ann Autrou de la Bassetière. — Ia, Autrou Presidant.

Ar Présidant. — Prezeget neuze, ho cuir eo,

Ann Autrou de la Bassetière a lavar neuze ne heller ket da 5 heur hanter commans gant al lezen-ze rag n'e ket possubl evessaat ous al lezen egis ma ve dereat ; ha ma ve achu en abardaez man ? Ar re ann tu cleiz ne respontont ken nemet : prezeget. Neuze a lavar ann Autrou de la Bassetière en eur achui, me a c'houlen diganeoc'h evid ma mignonet ha me goude ma vezo achu gant ann Autrou Prins de Leon, ann oll amzer *red* evid discuez hor santimant.

Ann Autrou Prins de Leon neuze a gommans, o lavaret e voar avoalc'h pehini eo santimant ar Gambr, mæs evelken, ober a rai he zever. Ma ve red dispenn ha disober varc'hoas ar pez so bet græt deac'h,abalamour ne blij mui d'ar vro, neuze ve labour. Ma ne vè ket a veleien evid ar soudardet hebken , ar re-man na hellint ket ober ho deveriou a relijion rag ar veleien all ho deus ho labour merket na ne hellont ket choas ann amzer a zere ar guella ous ar soudardet. A hent all ar Jeneralet n'ho deus ket en em glemmet anezho : Ministr ar brezel n'en deus cavet netra en ho enep. Lezit eta ho aumonerien gant ar soudardet rag, ar Marechal Bugeaud ann hini en deus hel lavaret, int eo a ro couraich d'ar soudardet.

Duvaux a lavar : Araug ar Revolution e oa aumonerien. Napoleon I petra benag m'en deus digorret ann Ilisou a nevez n'en deus ket bet lakeat aumonerien en arme. Ar Bourbonet eo ho deus ho hanvet a nevez : e 1830 int bet taulet en traôn adarre, ha petra bennag ma lavare eur pennad eus al lezen a oe græt neuze,ec'h alje ar re oa e penn ar soudardet goulenn aumonerien evitho ho unan kelliæs gueich ne vije ket bet possubl d'ar veleien all entent outho, epad 45 bloas na Coronel, na Jeneral, na Ministr n'en deus fæsonet henvel unan. Nemet pa eo bet taulet Thiers en traôn hag hanvet Mac-Mahon en he blass, nemet neuze eo deut ann autronez Caron ha Fresneau da c'houlen ober al lezen a fell deomp breman torri anezhi.

C'hui a c'houlenn e hanó ar pennou tiegez e ve aumonerien ma hello ho pugale mont d'ann offeren ha chom guir gristenien. Ni so tadou a famill eveldhoc'h hag a c'houlenn ne ve aumonier ebet evit diski ar fallagriez d'hor bugale-ni, lacaat anezho d'ober vân da veza cristenien, petra benag na vezint ket, pa velint ann oll faveuriou evid ar re a ia d'ann offeren. Oh ! eme var gement-se ann Autrou de la Bassetière. N'e ket hirio e renker lavaret eo ar faveuriou evid ar re a ia d'ann offeren ; ar c'hontrol a alfe beza guir. Ann Autrou de la Rochefoucauld a lavar ive : C'hoant ho peffe da lacaat ha pugale goassoc'h evid ne dint e guirionez.

Goudeze Duvaux a gendalc'h o tisnac'h e ve conrajussoch ar soudardet cristen pe autramant ar re ho deus eur Relijion benag eget ar re all. Lavaret a ra a so plassou golo avoalc'h ebars ilisou ar parræsiou evid ar soudardet. Ouspen, ma ve eur belec Catolic perag ne ve ket ive er c'hazarn eur belec juzeô hag ive eur ministr protestant ma ve eur re benag eus ho Relijion, ha neuze ma vent ho zri assambles, marteze e savo etrezho. Ouspen, emezhan c'hoas, leoriou fall !!! so bet cavet etre daouarn ar soudardet ; piou en devoa ho digasset nemet ann Aumonier ?!!! hag e lenn eun neubeut linennou d'eus certen leoriou scrivet emezhan gant Aumonerien evid ar soudardet mæs,egis ma so bet lavaret gant guirionez avoalc'h,roet din diou linen d'eus scritur eun den hag em bezo beadra da lacaat he grouga, er memes tra æs avoalc'h eo kemer en eul leor eun neubeut linennou hag ho lenn en eur mod ispisial dirag ann dud evid ma vezo lavaret e talvezont muioc'h pe neubeutoc'h eget ar pez a oa e guirionez e speret ann hini en deus ho scrivet.

Lavaret a ra e oa bet daou serjant oc'h en em ganna en duffel hag unan anezho o veza bet lazet ann Autrou Aumonier ne fallas ket dezhan ober ann anterramant. (M'en dije Duvaux gouezet he gatechis n'en dije ket lavaret eun dra ken diskiant, rag neuze en dije gouezet penaus ar re a varv en afferiou-ze a so difennet a grenn ho anterri gant pedennou ann Ilis na n'e ket bebken ann Aumonerien mæs ann oll beleien soken ho dije reüset hen ober.)

Erfin, emezhan,ma ne dorrit ket crenn al lezen, ma ne rit nemet neubeutaat niver ann Aumonerien n'ho pezo græt netra, rag eleac'h cahout Aumonerien paët, ho pezo Aumonerien a volontez vad ha neus fors pen sort hano a vezo roet dezho, Aumonerien e vezint atau hag ann Aumonerien a so eun danjer evid ar soudardet. (Setu penaus e comsér eus ho peleïen ha setu penaus ive e tiscuezer anat penaus o clasc miret ne ve mui Aumonerien ar soudardet n'e ket clasc espern arc'hant a rer, mæs miret d'ho pugale na hellint pratica ho Relijion evel guir gristenien !!! setu petra eo ar Radicalet.)

Ann Autrou de la Bassetiere goude beza græt he bossubl evid gortos ac'han d'eun devez all a renc prezec rag eun dra benag a renker da ober hag ar Senatourien n'ho d'eus ket c'hoas votet ar budjet.

Eun Aumonier en eur Rejimant a so evel eur person en he barræz, gant ar c'hemm-ze eo ar C'horonel pe ar Jeneral, ann hini a renc atau beza treac'h ma teu da sevel etre ar belec hag hen. Evid al leoriou bihan so bet comset deomp anezho n'ho anavezan ket, hag eo eun affer da renca etre an aumonier hag ar C'horonel. Souezet oun gant ann autrou Duvaux, hag ar re ho deus sinet ganthan : goulenn a reont e ve roet liberte d'ar soudardet d'ober ho deveriou a Relijion, hag e guirionez dre ho lezen e tennont al liberte-ze digantho. N'e ket egis-se ema ann traou etouez ar Saozon; ar re-ze so protestantet hag ho deus gouscoude

beleien catolik evel aumonerien ann arme. C'hui autronez ne gredit ket lavaret ne fell ket deoc'h e heuliefe ar soudardet ho relijion hag e lavarit n'ho devezo nemet mont da ilisou ar parræsiou. Mæs neüze e renker lavaret ne ouzoc'h ket petra eo bnhez eur soudard. Ne gredefec'h ket marteze ar pez a lavarfen deoc'h ; crédit da vihana ar pez a lavare var ar poent-ze ar c'horonel Rampon, unan eus ho mignonet, senatour hirio. Me, emezhan, a « so bet soudard eveldhoc'h, hag e hellan assuri « penaus ar soudardet dalc'het er c'hazarn bete « creisteis da sul ha da vouel, na hellont ket, na « brotestantet, na gatoliket heulia ho Relijion. »

Me n'oun ket bet soudard, mæs bevet am eus cals en ho zoues, hag e lavaran evelthan. Da genver devez Nedelec am eus guelet soudardet dalc'het er c'hazarn bete 3 heur goude creisteis, chom var iun evid allout ober ar gommunion : guelet am eus eun aumonier o sevel da deir heur eus ar mintin evid mond en eur plass da lavaret ann offern d'ar soudardet kerkent ha ma vijent savet, hag ac'hano da eur plass all da eun neubeut soudardet all n'ho dije ket allet panefese clevout ann offern d'ar sulvez-se. Caër ho pezo hen disnac'h,biken n'ho pezo soudardet nerzus ha prest da rei ho buhez evit ho bro ma na rit ket soudardet cristen da genta. Nag ive pebes consolation evid ar gerent pa sonjont penaus mar teu ho c'hrouadur da vervel e cavo en he gichen eur belec da zigorri dezban dor ar baradoz.

E 1870 am eus clevet eur vaouez baour o lavaret. Ugent bloas poan hag anken a renker da gahout evid ober eun den hag en eun taul eur voulet a hell he laza ! » Ha gouscoude ne lenve ket, ar vaouez baour-ze, rag ma oa mam e oa ive cristen ; gouzout mad a rea e renke he mab mond da zifenn ar vro, mæs ive goude vouie e oa partiet ganthan eur belec iaouanc eus ar barræz hag henez a vije evid he mab eur mignon guirion bete var ann dachen a vrezel, ha ma teufe da vervel, ar belec-ze a gigasfe dezhan da sonj eus he Zoue, he yam hag he vro.

Ha presidant ar Gambr aman, pa en deus galvet, hen republican gouscoude, Cathelineau, Charrette ha zouavet ar Pab da zifenn ar vro, henez a vouie avoalc'h e helle conta varnezho ; int ho deus discuezet ne oa ket bet faillet,oc'h en em ganna,evel a ouzoc'h var ann dachennou a vrezel e *Patay*, er *Mans* hag e *Orleans*. Her goulenn a ran eta diganeoc'h ne votit ket al lezen-ze, ha lezet ann aumonerien d'hor bugale.

A veac'h ma achu ann Autrou de la Bassetière he brezegeu,ma lavarer penaus evid ar pennadou eus al lezen e heller gortos ac'han d'eur veich all. Netra na bress mui, Gambetta en deus bet kelou e vije bet votet ar Budjet gant ar Senatourien, hag ann Deputeet a du ganthan, a hell breman en em denna ac'han d'ar Meurs 13 a viz Kenver. Bloavez mad dezho ha gras dezho d'ober guelloc'h labour e 1880 eget n'ho deus græt e 1879.

A.

Setu aman enl lizer am eus resevet n'eus ket pell digant unan d'eus ar re a reseo *Feiz ha Breiz*. Eur soudard eo, gouiziec avoalc'h pe guir en deus allet beza serjant. Breman eo unan d'eus conseillerien ann ti-kear en he barræz.

Autrou Rener *Feiz ha Breiz*,

Neus ket pell c'hoas, eul labourer douar d'eus Leon a scrive en ho cazeten penaus e oa bet fall kenan ann cost er vro : kement-se so re vir, siouas ! Ann avalou douar a servich kement da vaga ann dud paour, a oa neubeut anezho, ha c'hoas fall ar pez a oa. A hent all al lin du,a vije guerzet gueichal bete 22 ha 23 lur ar pouez daou c'hant lur, ne verzer ken anezhan nemet 7 pe 8 lur. Ann avalou chistr ive n'eus ket bet peadra anezho d'ober piketes soken. Cals distaul a so var al loenet. Eur gals eus ann dud a ia d'ar foariou ha ne c'houlenner ket memes digantho petra a reont eno var ann dachen gant ho anevalet. Ne gavont ket memes evitho peadra da gahout eun tam bara d'ho lein. Pris ann douarou so bet cresket kement ma c'hoarvezo gant eur gals eus ar verourien na hellint ket paëa ho gouel Mikel. Ann taillou a gresc beb bloas, na n'eus hano ebet d'ho scanvaat ha d'hon dizamma.

Er bloas tremenet cals laboureríen douar ho deus renket prena ed epad daou ha tri miz, da lavaret eo, dribi ann eost araug ma oa græt. Er bloas-man e c'hoarvezo ar memes tra, ma ne c'hoarvez ket goassoc'h. Na heller ket lavaret eta e ia mad ann traou, pell dious kement-se. Na petra a rer évidomp ? Netra.

Ann Deputeet gouscoude, ho deus tremenet pevar miz er gear hag ho deus guelet e peu sort stad reuzeudic en em gavomp, a dlefe beza græt eun dra benag evid hor sicour ! Ia da ! ar guella ho deus cavet eo tenna ho flassou digant ar re n'int ket Republicanet avoalc'h.

Henvel ous eur medisin a zeufe da velet eur c'hlanvour ha na gomsefe sort ebet outhan d'eus he boan nemet d'eus cals traou all ha ne sellont sort ous he glenvet, evelse ive ar Vinistret hag ann Deputeet eleac'h cass sicour d'ann dud reuzeudic,a ra eur fors lezennou na c'houlenne den anezho. Araug ma oa deud Jules Ferry gant he articl 7,piou a c'houlenne eul lezen evid cass ar Relijiuset e meaz eus ar scoliou ? Ped pried so bet o c'houlenn digant ann tort Naquet ober eul lezen var ann divors ? Hini ebet a dra sur,d'eus ar re so cristen da vihanna,mæs ar sort tud-ze dizoue a renc ober eun dra benag ha pa n'int ket goest d'ober ar mad,ann droug eo a rafint. A hent all ar c'houarnamant na hell ket miret outho d'ober ho c'hoant, ne glasc ket soken hen ober rag Ferry a so unan d'eus potret ar c'houarnamant hag ar re-ze oll evid enebi ous ar Relijion ho deus distaget ar chass ha breman red eo teuler dezho beb ann amzer, eun tam benag ascorn da zribi da gahout peoc'h digantho : hogen ar chass-ze a scuizo buhan gant eskern hag a c'houlenno kic digantho abars nemeur aman. Eur c'houarnamant

diasezet var ann disurj ne bado ket, caër he devezo fougassi.

Er miz C'huevrer diveza, Le Royer o c'houlenn gras evid ar re oa e Caledoni, a lavare : ne oa ket red sponta rag ann dud-ze, rag dond a dlient en dro glac'haret meurbet d'eus ar pez ho devoa græt, hag ouspen, emezhan, n'ho peus ket ezomm da gahout aoun, ni so eur c'houarnamant crenv.

Ma ! n'èus ket c'hoas eur bloas abaoue, ha petra a velomp-ni ma caromp sellet !

Soun ho fenn gant ar botret-ze e clascont ann tu da ziscar ar c'houarnamant-ze he deus roet dezho conje da zistrei e Frans. Hag ar Ministr Le Royer, e peleac'h ema gant he C'houarnamant crenv? Couezet eo d'ann traôn. *Credit ous ann dud-sè, hag evit dour, a dra sur ne viot ket mezo.*

Ni, tud divar ar meaz, n'hon deus ket ancounec'heat ar gaosigellou a lavarer deomp, breman so daou vloas e mare ann electionou; mad a ia ann traou, ha mad e ialo gant ar Republic ! Roit eta ho mouez dezhi. Ann dud a voar breman pe seurt talvondegez ho devoa ar c'haoujou-ze a bromette cals muioc'h a amann eget a vara.

Biscoas, bete vreman, n'hon devoa clevet e alfe guellaat an traou heb sicour ann Autrou Doue. Marteze ive ann dud diskiant ze ho deus c'hoant d'ober e kenver ann Autrou Doue ar pez ho deus græt er Gambr Deputeet ann tu cleiz e kenver Deputeet ann tu dehou; marteze ho deus c'hoant teuler ann Autrou Doue a gostez, he *invalida* egis a lavarer e gallec ! Hogen al labour-ze a chomo d'eus ho dilerc'h da ober; rag me am eus a viseoas clevet ar re goz o lavaret :

Ann hini a ra re vriad
So diæz dezhan starda mad.

EUR SOUDARD COZ.

Hon Tad Santel ar Pab o varn ar Framassounet.

(Kendalc'h),

PETRA LAVAR PIE VII ?

E mis Guengolo 1821. « Neus den a gement ne c'houffe ket pe ger bras eo niver an dud criminal pere, en amzer trubullus a dremenomp a zo savet var zao evel eun den ebken a eneb an Otrou hag he Grist. Evit dont essoc'h a ben da realiza ho flan, an darn vuia anezho o deus furmet sosieteou secret, kuzet an eil d'eben, kredi a reont chassa er mod-se muioc'h a dud da bartach ho revolt hag ho c'hrimou.

Neus ket pel e zo apparisset en Itali. hag e broiou all eur zosiete anvet Carbonari. Mera vrank e deus, ervez al labour a ro dezho da ober, mæs unanet int dre ar memes santimanchou, ar memes crimou, ar memes le a skoulm anezho assames. An ano commun hag ordinal a gemeront eo Carbonari. Leun int a c'hrimassou evit diskoues respet dar relijion gatholik, d'hor Zalver he unan. Antanet int var ho meno da brokuri he c'hloar. betek kaout an affrontiri d'en gervel ar chef, ar Mestr bras deus ho societe. Mæs ho diskourchou pere a zo doussoc'h eget an oleo a zo birou bilimus. Bleizi int guisket e denved da baka surroc'h ar re ne vent ket var evez.

Ar pez a ziskues c'hoas pegen neubeut a dleer kaout a fisians e discourchou ar rum dud-se, eo al le spountus dre bihini, egist guichall ar Priscillianistet, e kemeront an angajamant da jom eb birviken diskleria da zen a gement ne ve ket recevet en urs, an distera tra divar ben ar zosiete ; da jom eb morse diskleria dar re zo en eur grad izelloc'h an traou a c'hoarvez er gradou huelloc'h. Ne c'halleur ket fichout e comzou decevus tud pere a ra assambleou e kus dan otoriteou ; assambleou hag a zo divar skuer mera heritiket a zo bet, assambleou furmet eus a gement-sò a relijion hag a bastel relijion *(secte)*. Mæs evit barn ho diskourchou, neus nemet lenn an uriaou o deus moullet divar ben ho kiziou gatho, dreist-oll re ar c'hargou huella ; neus nemet lenn ho c'hatekismou, ho reolen. Eur breuven all c'hoas eo an testeni a ro dar varnerien guirion ar Framassounet, rag discuill a reont an erroliou, an troiou cam a rên etouez ar C'harbonarianet ; diskouez a reont e zeo sonch kenta ar sosieteou secret, c'houeza e caloun peb den, da genta beza dizeblant en andret kement a apparchant deus ar Relijion, ha dan eil ma c'hivanto peb den evit he usach e unan eur relijion ervez he c'houd hag he gommodite. Ne ket possubl kaout eur sonj e ve danjerussoc'h. Ar re gonvertisset a lavar c'hoas penaus c'hoant ar sosieteou dre guz eo e ve profanet ha souillet Passion hor Zalver, hag evit-se e reont lidou kriminal ; c'hoant o deus e ve disprijet sacramanchou an Ilis, hag evit-se e plas sacramanchou hor Zalver, e lakont, dre eur sacrilach horrubl, sacramanchou ivantet gatho. Dispris a ziskouezont evit memes mysteriou ar Relijion. Erfin ho ioul eo toleur dan traon kador hag otorite sant Per ; dioc'h an otorite-ze o deus ar brassa kassoni ; evit he filat, e furmont resolutionou leun a fallagriach hag a grisderi. Ho fessoun da veva a zo horrupl kouls hag ho zantimanchou. Kaër ho deus fougeal divar ben ma reketont digat ho sosieteou ar garantez, a bep seurt vertuchou, hag ar brassa aket da jom didach deus an oll vissou, aprouet eo e chicouront an deboch hag an impurete. Permettet eo emezo, laza an nep a iaffe a eneb ar bromessa en deus touet dirak Mistri an urs. Honest, emezo, eo alumi tan ar revolt, mar de great e sonch lamet ho otorite digat ar Rouanet; ha kement den a zo e carg, o envel a reont tirantet. Setu aze lod d'oc'h credansou, gourc'hemennou ar C'harbonarianet, ar sosiete pihini a zo pen caos deus ar c'hrimou zo nevez koumettet en Itali, ar c'hrimou-ze pere o deus great eur c'hlac'har ker c'houero dan dud honest ha da vignounet an otrou Doue.

PETRA LAVAR LEON XII ?

E mis Meurs 1826 e lavar : « Kenta tra on deus great pa omp bet galvet da azeza var Cador sant Per, eo klask anaout stad, niver, galloud ar sosieteou dre guz. Ne ket bet pell on deus koumprenet e zoa kresket ho afrountiri, dreist-oll dre ma santent oant crenvoc'h dre ar sosieteou nevez a deue da en em staga outho. Etouez ar re nevez-ma eo gleed ober menek doc'h eur rum a glasc en em zila er scoliou. Etoues ar re-ze ez eus mistri a laka ho foan, non pas da gelen, mæs da bervertissa ar iaouankis, en eur rei dezho anaoudegez demeus mysteriou ar vreuriezou cuz, mysteriou hag a c'haller, e guirionez envel, mysteriou great eus a fallagriez ; dre-ze e fell dezho deski d'ar vugale peb seurt crimou. (Ama hon Tad Santel a ziskouez penaos ar sosieteou secret a zo kiriek deus ar boulvers a zo bet en Europ, kiriek deus an dristidigez a zo kouezet var an Ilis). Neuze e kuntunu : « Ha ne dit ket da gredi e ve dre falzentez hag evit lavaret drouk eo e tamallomp ar sosieteou secret da veza pen-caos deus ar malheuriou-ze, ha deus kals ar re all divar bere e fell din tevel ; rag evit en em assuri penaos ho reglamanchou, ho statudou, ho c'hoant ne dint nemet evit pilat kement-so a c'halloud guirion, teuler en traon an Ilis, hag e distruch betek ar foundamant, neus nemet digeri an uriaou o deus tizet moulla divar ben ar Relijion hag ar politik. Eno e c'hinsultont an otorite, e vlasphemont ar vajeste, aslavaret a reont penaos Jesus-Christ a ro leac'h da bec'hi ; en tamal a reont a follentez ; mont a reont, hag alies, betek diskleria neus Doue ebet, hag e periss an ene assames gant ar c'horf.

Derc'hel a dleer evit sur ha certen, hag evit eun dra aprouet, penaos ar rumou-ze, evitho da veza dishenvel evit an ano, a zo unanet ha coulmet etrezho assames gant chaden impi an intantiouou ar re euzussa.

Ama ar Pab a avertiss an Eskibien hag ar Rouanet. Dar re ma e lavar: « Kement a zo a finessaou e speret an dud-se fallakr, ma seblantont beza ar muia douget evidoc'h en ampoent ma emaint ar muia o labourat d'ho tiskar. Er guelet a c'hellit splam avoalac'h pa ze guir e c'hivantont mil digarez d'ho lakat c'hui da gredi penaos hon otorite-ni hag otorite an Iskibien a dle beza neubeuteat dre otorite an dud o c'houarn ar bed-ma, hag a ve mad distaga d'oc'h hon otorite-ni, ha d'oc'h ar guiriou a bartajomp gant an Iskibien, evit rei al lod-se da c'houarnamanchou ar bed. Mæs ma talc'hont eur seurt langach, ne de ket ebken evit kountanti ar gounnar-zu o deus a enep ar Relijion, mœs c'hoas dre an esperans penaos ar bobl o velet e c'halleur chenj furm an Ilis great gant Jesus-Christ, a gredo e c'halleur ive chench furm ar c'houarnamant politik.

Dan oll gristenien e lavar : En em ziouallit gant evez d'oc'h ho discourchou saouret gant ar mel, pa glaskont ho chassa da rei ho c'hano en ho breuriechou. Bezit assur ne c'hall den kemeret pers en ho mysteriou eb ober eur c'hrim d'oc'h ar re vrassa. Stankit ho tiskouarn da gement a lavarint evit ho touelli da gounzanti gatho ma c'hantrefac'h diana er gradou izella, en eur toui deoc'h gant an nerzussa langach, neus er gradou-ze netra a gement a ve kontrol dar rezoun, na dar Relijion, ha memes penaos er gradou-ze ne vez na desket na great netra all nemet ato ar pez a zo pur, just, santel. Mæs al le criminal a reketor ato memes evit beza resevet er grad kenta, ar sermant-se, a zo anezhan he unan avoalac'h evit ho lakaat da goumpren e zeo beza impi en em lacaat er gradou memes disterra, ha chom enho, criminal a vec'h c'hoas abalamour e kreskfac'h niver an trubardet-se, hag e chicourfac'h anezho da gemeret hardissegez dober an drouk. Sant Paol a lavar divar ben sosieteou enebourien Doue : An dud a ra an traou-ze a zo din deus ar maro ; ha kerkouls ive an dud a ia d'ho heull.

J. M. C.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eun offern anter-noz.

Eun den iaouanc, collet dre ar scueriou fall, en devoa lezet a gostez ann oll oberou a Relijion ha couls lavaret disnac'het feiz he dad, eun den calonec couezet var ann dachen a vrezel dindan baniel ar Galon Sacr.

Ar vam, abaoue maro he fried, a oa chommet toc'hor var he guele hag a vele bemdez o tostaat ann devez ma iafe da velet he fried er bed all, ha na helle nemet dre he fedennou æssaat distrei he mab a zivar ann hent fall.

Ar verc'h, leun a relijion, a vele assamblez glac'har hag anken he mam baour hag ive he breur oc'h heulia ann hent a dlie he gass en eün d'ann Ifern. Derc'hent Nedelec o veza æt da aseza da gichen guele he mam e lavaras dezhi : Mam, emezhi, me a sonj din, ma alfen mond d'ann offern anter-noz da Ilis ann Itron Varia, ar mabic Jesas na zisnac'hfe ket ouzin conversion va breur!

— Ma merc'h baour, na piou a iafe di ganeste ? Me ne hellin mui mond d'ann offern anternoz !

— Na ma breur 'ta ?

— Da vreur ! petra a sonjes-te ? Te voar avoalc'h en deus kement a heuz evid ann ilisou hag ann offern penaus pa zigouez ganthan en em ga-

vout en eun anterramant benag e chomm er meaz eus ann Ilis da c'hortos e ve achu lidou ann anterramant. Penaus ec'h helles-te sonjal e iafe assambles ganes-te ?

— Me rai va fossubl.

— Me ve contant avoalc'h ! mes credi a ran ne dalvezo ket did. —

E guirionez ar breur a respontas da c'houlenn he c'hoar ne oa ken nemet eun diodes ha gouscoude, egis m'en dije bet keuz da veza bet ken rust en he c'henver, pa dostea ann anter-noz e teuas d'he c'herc'hat evid he c'hass beteg ann Ilis ha memes, ar pez n'en devoa ket græt pell a oa, ec'h antreas ganthi hag e kemeras eur plass en he c'hichen.

Lidou ann Ilis a blijas dezhan, rag ma zigassent da sonj dezhan d'eus eun amzer tremenet pell a oa, d'eus amzer he vugaleaich.

Pa zeuas mare ar gommunion ec'h en em gavas nec'het bras o velet ar re oa endro dezhan hag he c'hoar he unan o tiblass evid mond ous ann daul sacr da reseo ho Doue. Chomet e oa he unan hag epad ma oa he c'hoar o communia, petra benag na felle ket dezhan anaout ar virionez ha ma oa o clasc enebi ous mouez ann autrou Doue e teuas aoun dezhan.....

Souden setu o tont dezhan eur sonj eus ar peoc'h hag ann eurusdet a oa gueichal en he galon hag hen o coueza d'ann daoulin o kinnig mouga gant ann daëlou.

Ar plac'h iaouanc o tistrei neuze eus ann daul sacr a vel gant joa he breur beuzet en he zaëlou hag a glev anezhan o lavaret d'ezhi : va c'hoar savete ac'hanoun ! En han' Doue eur belec ! eur belec ! Oh ! na me so bet fallacr bete vreman ! eur belec ! eur belec !

He c'hoar na helle ket he gonsoli ha kerkent ha ma oe achu ann offeren e clascas eur belec d'he breur.

Heman gant ann absolven a gavas he feiz dianket hag o tistrei d'ar gear ec'h hastas da vond da vouchat d'he vam en eur lavaret dezhi : Digass a ran deoc'h ho mab en dro... Patrom ann tad e stribill ous ar voger a seblante c'hoarzin o velet eun henvelep spectacl. Ann nemorant eus ann noz e oant ken eürus ho zri na c'houlenjont ket cousket ha pa zeuas offern 6 heur, ar breur hag ar c'hoar a zeuas endro da zaoulina er memes plassou en Ilis ann Itron Varia. En dro-man pa zeuas mare ar gommunion, ar plac'h iaouanc ann hini a chomas he unan ; he breur a oa æt gant ar re all da reseo he Zoue. Evid he c'hoar, chomet en he flass var benn he daoulin, e scuille daëlou puill, mæs daëlou a joa hag a laouenedigez a oa.

A.

NEDELEC.

Meul. o va ene da Zalver :
Meulomp oll ive ar Verc'hez.
Na vo ket collet ar pec'her,
Doue 'sell outhan a druez.

Ar bed a c'halve ar Messi
D'hor c'herent kenta promettet,
Na rea nemet hirvoudi
Varlerc'h he Zalver benniget.

Ra zeuio ann Env, ann douar
D'en em laouena, da drida
Dond a ra ar Roue a c'hloar
Da garga hor c'halon a joa.

Prestic dirag ann Eternel
En em zigor bolz an Envou,
Ha calon an Tadou santel
A drid en goelet ho beziou.

Ar bed oll a oa o repoz
Pa deu Mari, Guerc'hez santel,
Da c'henel deomp e creis an noz
Hor Redemptor Emmanuel.

Diredomp oll da Vethleem
Da velet eur burzud neve
Piou a gredfe c'hoas en em glem
Dirag izeldet eun Doue ?

Eur c'hraou dister a so palez
Roue galloudus an Envou,
O burzud leun a garantez,
A souez an oll sperejou.

Ni her guel breman gouzanvus
He zaoulagat leun a zaëlou,
Mæs ni, pec'herien maleürus,
A so caus eus he souffransou.

Ælez, Pastoret, Rouane,
Gant Sant Joseph ha gant Mari,
Roït da Jesus ho Toue,
Anaoudegez ha meuleudi.

Er mabic Jesus, me a vel,
Va Doue, va Mestr, va Zalver,
He vuez a so eur gentel,
He heuill, d'ann oll so necesser.

O va Doue ! Penos credi
A vijec'h d'an den ker mignon ?
Evid ho caret, ho meuli,
N'eo ket avoalc'h mil galon.

Gloar, enor, bennos da Jesus,
Gras d'an Dreindet teir gueich santel !
Gant ar sperejou eürus,
Adoramp eun Doue-Bugel.

T. J.

KELEIER.

E *Pleyber-Christ*, e *Tresalant*, en eur verouri d'ann Intanvez Joncour ez eus bet eun tan goal d'ann 20 a viz Kerzu. Credi a rer eo bet peget ann tan abalamour da re neubeut a evez d'eus perz ar mevel. Er c'hraou eleac'h ma eo bet peget ann tan e oa daou ejen hag eun annor ; ar re-ze a oa dija devet abars ma eo bet anavezet e oa peget ann tan. Evelken lod eus ar c'hraou hag eur gals eus ar plous hag eus ar foën o so bet diouallet. Eur c'holl a vil lur eo pe vardro, mæs assuret a oa.

D'ar sul varlerc'h, e *Pleyber-Christ* adarre, e *Bel-air* ann tan-goal so bet peget er veill-baper hanvet *Capitoulec*. Ken huel a save ar flamm ma eo bet guelet betec e *Montroulez*. Ar bomperien o veza en em gavet abred avoalc'h var al leac'h ho deus allet miret ous ann tan d'ober re a zistruj. Ar pez oll a so bet collet a dal eur mil lur benag mæs assuret a oa.

E *Kerfeulez* e kichen *Saint-Thegonnec*, ann tan a so bet peget en eur bern plous ebars e leur ann Intanvez Pouliquen. E *Paz-poan*, e *Plouian* a so c'hoarvezet eur c'hement all.

E *Kerfeulez* so bet collet evid 500 lur plous hag e *Paz-poan* evid 700 lur, mæs assuret a oa.

Scriva a rer d'eus *Roscoff* penaus ez eus bet cavet e kichen ar gear ze, mogeriou eur gear goz distrujet abaoue meur a gant bloas. Eur vaouez goz en eur labourat he zamic douar he deus cavet eun tenzor d'eus talvoudegez mil lur. Peziou aour int oll hag a zoug patrom Charles VI Roue a Frans.

Eul lestr dre dan, eus a Vrosaoz a so deut da scoi, d'ann unan var 'n ugent a viz kerzu, var unan d'eus enezennou *Glenans*. Ar vartolodet, 14 den, ho deus allet en em zavetei.

Scriva a rer d'eus Camelet penaus ar pesketerien o tistrei d'eus Craon ho deus digasset eur beac'h *siliou-vor* cavet gantho scornet, e caoiou Morgat.

Eur mor-varc'h, bras spontus, so bet cavet, d'ann 10 a viz kerzu, chomet d'eus dilerc'h ar mor var aochou *Hillion* e kichen *Sant-Briac*. Ouspen eis metr hed en deus hag ive ouspen 8,000 lur pouez.

E *Katlowitch*, e Bohême a so c'hoarvezet eun dra spontus d'ar 14 a viz kerzu. Pevarzec scolaër o tont d'ar gear d'eus ar scol a so bet collet etouez ann erc'h ; pa int bet cavet e oant maro oll gant ar ienijen.

Lenna a rer er gazeten, *Le Memorial d'Amiens:*

Ann aluzennou a zastumemp evid ar beaurien a oa savet e neubeut devejou betec 20,407 lur hag e oamp e sonj e vije bet savet cals huelloc'h pa so bet difennet ouzomp kenderc'hel, gant potret ar bureo a vadelez hag ive gant ann autrou Spuller prefet ar Somme.

Setu aman al lizer hon deus bet digant ar Prefet :

D'eus pers Prefet ar Somme,
Autrou Directeur.

Ann enor am eus da gass deoc'h ar c'hopi d'eus ar pez en deus græt bureo a vadelez, d'eus kear *Amiens* o c'houlenn e ve casset dezhan evid ar beaurien ar pez oll a so bet dastumet gant *Le Memorial d'Amiens* ha l'*Echo de la Somme*

Me a sonj din en deus guir ar bureo a vadelez da gahout ann arc'hant-ze, kense e scrivan deoc'h evid ma cassefoc'h ann arc'hant dezhan peautramant e tioualfoc'h mad da rei hoc'h unan ann arc'hant-ze d'ar beaurien heb goulenn he ali.

Prefet ar Somme
A. Spuller.

Goudeze ar memes gazeten a laca lizer ar bureo a vadelez eus a behini ez eus hano e lizer ar Prefet hag a gendalc'h :

Goude eur sort liziri, ha da c'hortos ma ve græt cul lezen evid gourc'hemenn ar pez a'c'houlenn ann dud-se ni bon deus sonjet, evid ar pez a sell ouzomp ehana eun eun tamic da reseo aluzennou.

Ar c'houseil a ioa bet dibabet evid lodenna ette ar beaurien en *Amiens* ar pez a vije bet dastumet ganhan *Memorial* hag ann *Echo*, en em assamblo ar c'henta ma vo possubl evid guelet petra a hellimp da respont da c'houlenn ar botret-ze.

En daill ne vije ket digasset cals arc'hant d'ar bureô a vadelez hag e carfent e ve casset dezho arc'hant ar Gatholiket dastumet gant Catoliket, evid ober, m'ervad egis ma so bet græt gant Deputeet Lyon.

Ar re-man Millaud, Chavanne, Guyot ha Perras, Deputeet Republicanet ho deus roet peb a ugent lur ! ha Barodet, eur Republican all, dec lur evid ar beaurien d'ar bureo a vadelez.

Ar gazeten la *Decentralisation* o roi deomp ar c'helou-ze a lavar :

Ar citoïanet madelezus-ze o rei peb a gement all ho deus goulennet e ve rannet ar *sommou bras-ze* gant daouarn Republicanet nemet ken : ha kement a joa ho deus bet ar beaurién o clévout hano eur sort largentez, ma so bet doc'htu sclærijennet oll tiæz ann dud paour en enor d'ann Deputeet Republicanet eus ar Rhone. —

Ac'hanta ! set aze tud ha ne roont ket evid ar beaurien gounidegez eun devez eus ho feamant evel Deputeet pa ho deus 25 lur bemdez ha c'hoas e c'houlennont ne ve roet tam eus eun aluzen ker caër nemet d'ar beaurien Republicanet, ha ni pa roomp eun dra benag ha muioc'h soken evid gour eus ar re-ze, ne alfemp ket beza libr d'hen ranna d'ar re hon deffe c'hoant ? Neuze'ta, ne vezo ket pell, ni a renco guelet ar c'hargou o criski evid sicour ar beaurien ha c'hoas hor re-ni n'ho devezo netra da gahout mar d'int catoliket ! Egis ma rencomp paëa breman evid sevel scoliou dizoue ha paëa adarre evid cahout scoliou cristen e peleac'h e vezo desket d'hor bugale anaout ho relijion hag ho Doue !!! Alo, kenvrois dastumomp ann oll traou-ze ha dalc'homp sonj anezho da benn ma vezo red ober electionou nevez evid mont oll da voti evid tud cristen eveldomp hag a zifenno hor Feiz hag hor Relijion.

Conseil ann ti-kear e *Briynoles* en deus guelet n'eus ket pell, ne dalveze ket atau, e noaze soken, clasc enebi ous ar Relijion.

Henez ive, o clasc heulia scuer conseillerien ann ti-kear er c'heariou bras a so bet falvezet ganthan tenna ar scol digant ar Freret, ann draze a helle ober, mæs lacaat en ho flass eur mestr-scol all, den ar bed, ann dra-man oa en tu all d'he vir ; ann ti a oa bet roet dre destamant d'ar gear gant eur chaloni hanvet Requier evid ober eun ti-scol, mæs gant ma vije bet renet ann ti-scol-ze gant *Relijiuset*. Hogen ar gonseillerien a sonje dezho e vije bet treac'h ho c'hoant d'ar guir hag e oant æt araug en despet d'ar gondition-ze.

Heritourien ann autrou Réquier o velet ne telle ket da re gear heulia bolontez ho eontr, ho deus goulennet e vije torret ann testamant ar pez a so bet græt ha breman setu n'eus ti-scol ebet, e vezo red fermi eun all ha cals mizou adarre ouspen abalamour hebken ne telle ket d'ar gonseillerien lezel ar scol gant ar Freret.

Saint-Leonard. — (Haute-Vienne). Ne vezo ket diæs, m'ervad da Lepère cavout electourien droug-contant d'eus ar fæson-ma vezo bet lodennet ar 5 million a so bet votet evid ann dud ezomec er goanv-man. Mæs e ken cas e vé diæz dezhan gouzout e peleac'h e alfe cahout eus ar re-ze, ni a hell lavaret dezhan mond da *Royères*, e kichen Sant-Leonard. Ar gommun-ze, a so ennhi 600 den he deus bet 20 lur evid he lod, etre 3 ha 4 centim peb den evid ar c'henta millian : pa ho devezo bet ho lod eus ar 5 million, ho devezo bet 15 pe 20 centim. Me chans e tle beza joa gantho. D'eus ar 5 million a so bet votet hag a so arc'hant paët gant kement den a baëz ar c'hargou e Frans, tud ar gommun-ze ho deus paët tost da vad ar pez ho deus resevet, pe guir evid sevel 5 million etre ann oll Fransizien, supposomp e ve 36 million etre tout e Frans, peb unan a renkefe paëa 14 centim.

A.

Eun neubeut amzer so ne oa mui hano eus Blanqui etouez ann dud, ha lod a sonje dezho marteze e oa æt endro da *Glairvaux* (d'eus he benn he eun en dro-man) da vervel e peoc'h. Hogen ar potr coz n'e ket maro c'hoas ; leun eo soken a vuhez hag en devejou-man en deus roet e *Puteaux* e kichen *Paris* eun testeni anat d'oc'h kement-se. Ma ne vije ket bet dija ker brudet, ar pez en deus græt eno a ve peadra evid ne ve mui collet ar sonj anezhan keit ha ma vezo tud var ann douar. Petra en deus græt eta ? Setu hen aman e neubeut comsou.

Blanqui en deus goulennet dec lur bemdez evid ann oll gommunardet. Ann dec lur-ze, ma ve sentet outhan, a dlefe beza kemeret var danvez ann oll Deputeet coz, ha ma na ve ket travoalc'h ann Deputeet a so breman ha n'ho deus ket votet evid renta ho guiriou d'ann oll gommunardet a dlefe fourniss ar rest.

Ac'hanta ? Petra a sonj deoc'h eus ar potr coz ?

N'e ket hebken e ve rentet ho guiriou d'ar gommunardet a c'houlenn diganeomp, mæs ouspen, c'hoant en deus e rofemp rentchou dezho ! 1,200 scoet er bloas ne c'houlenn ken evitho ! kement hag ober e tlefe beza goulennet muioc'h. Hogen n'eus ket leac'h da c'hoarzin o velet ar potr coz-ze lavaret traou ken diskiant, hag o sonjal eo henez eun Doue evid lod eus ar Radicalet ! Penaus ! eun offiser a dle beza eus eur renc goal huel evid cahout 1,200 scoët retret goude daou ugent bloas servich hag evid eur c'hommunard e ve travoalc'h beza bet seis bloas er c'haleou evid cahout eur c'hement all !!! Me sonje din ne heller clevout eur sort traou nemet er c'habanou, e tiæs ar re sod. Guir eo ne ve ket dastumet en tiæs-ze kement hini a dlefe beza lakeat ebars.

A.

Madou ann douar.

Kemper. — *20 a viz Kerzu.* (ann daou c'hant lur.) Guinis, 29 lur. — Segal, 23 lur 10 g. — Hey, 19 lur 10 g. — Ed du, 24 lur 10 g. — Kerc'h, 20 lur 10 g. — Avalou-douar, 12 lur 10 g.

Kemper. — *27 a viz Kerzu.* (ann daou c'hant lur.) Guinis, 27 lur, 10 g. — Segal, 23 lur, 10 g. — Hey, 20 lur, 10 g. — Ed-du, 25 lur, 10 g. — Kerc'h, 22 lur, 10 g. — Avalou-douar, 10 lur, 10 g.

Dre ar Frans a bez ar guinis a dâl 29 lur da 32 lur ann daou c'hant lur hag ar bleud 39 lur da 45 lur an daou c'hant lur ive.

E *New-York* ar memes pouez guinis a dâl 28 lur hag ar memes pouez bleud 32 lur 5 g. da 33 lur 5 guennec.

Evit digass ann daou c'hant lur deus *New-York* d'ann *Havre* a coust eur pez scoet

---

BUEZ DOM MICHEL NOBLETZ

Scrivet gant ann Autrou Drezen

Al leor-man a gaver da brena e Brest hag e Kemper.

Ar re ho deus bet dija al leor, a so pedet da gass ar bris, en deveziou-man, d'an Autrou Salaun e Kemper, pe d'an Autronez Le Fournier, e Brest.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 3) DISSADORN 17 A KENVER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue
nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset biviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 17 a viz Kenver 1880.

Voterez ann oll egis ma ve græt hirio ne dâl ket ann disterra. Pa ia ar muia tud da voti, a veac'h ma ve ann anter d'eus ar re so var al listen : ha setu penaus ar re so hanvet n'hellont ket lavaret, gant guirionez e vent a du gant ar brassa niver eus ann Electourien, mæs pe vern se ? Hanvet int hag e hellont ober kement a vad pe a zroug evel m'ho deus c'hoant. Ma renker evid beza hanvet en dro genta, cahout eun niver moueziou ingal d'ar c'hart eus ann electourien merket var al listen, d'ann eil tro ma ne ve bet hanvet den en taul kenta eo travoalc'h cahout eun neubeut moueziou ken neubeut ha ma caroc'h, gant m'ho pezo eur re benag. Kense mar peus sonj hoc'h eus lennet er gazeten n'eus ket eur pell so bras c'hoas, e oa bet hanvet daou, unan gant 5 mouez hag eun all gant 6. Ma n'e ket eun druez ! Ha c'hoas ar re-ze, ar re a savo ann huella ho fenn evid prezec e hano ho electourien ! E leac'h all n'eus bet roet mouez ebet da zen hag e meur a blass n'eus ket bet allet soken cahout tud avoalc'h evid sevel ar bureô. Petra so caus a gement-se ? Netra ken nemet ma eo ann dud oll ker scuiz ha ker scuiz ma ne fell ket dezho en em ziæza evid mond da gass ho billet-voterez.

Guir eo, pa ve da voti evid eun Depute, ar Republicanet a voar mad tre cass ho re d'ar voterez, pe dre c'hourdrous, pe dre bromessa : enn devez-ze ne chomm hini ebet anezho er gear ha setu penaus er muia eus ann electionou eo ar Radicalet pe ar Republicanet a ve hanvet ; eleac'h ar Conservatourien, petra benag ma'z int ann niver brassa a renc coll gant ar re all, dre na fot ket dezho mond da voti ; lavaret a reont : ne dâl ket poan mond da gass va billet ; petra raï eur billet muioc'h pe nebeutoc'h ? Ha ne ket unan a chomm er gear gant ann digarre-ze mæs meur a gant.

E guirionez m'ho deffe c'hoant lacaat ar re all da veza treac'h dezho ne rafent ket guelloc'h. Aoun ho deuz ne vent ket travoalc'h evid gounid var ar Radicalet hag e chomont dress er gear evid neubeutaat b'hoas niver ar re a ialo da voti a enep d'ar re-ze.

Ia ! voterez ann oll græt egis-se a so ar brassa gaou a heller da ober. Ar Republicanet a lavar avoalc'h e tlefe ann oll beza soudardet *(service obligatoire)*, e tlefe ann oll beza casset d'ar scoliou *(école obligatoire)* n'e ket da scoliou ar Relijiuset pe guir e fell dezho miret ous ar re-man da gahout scoliou dezho ho unan, mæs d'ar scoliou dizoue a garfent da founta e peb leac'h, mæs n'eus hano ebet gantho d'eus ar voterez ann oll *(obligatoire)*. Ann dra-man ne blij tam ebet dezho.

Gouzout mad a reont penaus ma ve red d'ann oll mond da voti dindan poan da baëa ann amand pe da veza condaonet d'ar prison ne chomfe hini ebet mui heb mont, ha neuze ne alfent ket gounid, rag, beb unan o rencout voti hervez he goustians, ar re vad a alfe buhan avoalc'h guelet emaint ann niver brassa ha ne ve ket pell, ne lavarfent mui, eur vouez muioc'h pe neubeutoc'h pe vern-se ? Ma carjent sonjal penaus en *Assemblée nationale* n'eus bet nemet eur vouez muioc'h evid lavaret e vije ar Republic gouarnamant ar vro, ma carjent sonjal penaus abaouc ann devez-ze ann traou a so bet atau var voassaat hag ho deus discuezet sclær avoalc'h ne alfe padout ar Republic en hon touez nemet renet e ve gant Conservatourien, neuze ne lavarfent ket pe vern eur vouez muioc'h pe nebeutoc'h.

Eo, eo, kenvrois eur vouez a hell ober cals a veichou, ha breman pa n'hon deus ni catoliket ken moïen nemet benez da zifenn hor feiz hag hor guiriou, arabad eo chomm mui ken heb mond da voti pe autramant ma c'hoarvez eun dra benag control d'hor santimant na hellimp ket en em glemm.

Er bloas-man e vezo electionou evid ann ti-kear ; ma ! red eo deoc'h oll mond d'ar voterez ha voti evid tud a feiz hag a Relijion eveldhoc'h ne vezint ket goest da gass cuit, en despet deoc'h ar Freret hag ar Scurezet a entent ker mad ous ho pugale hag ous ho tud clanv. C'hui n'hoc'h eus digarre ebet evid ar re-ze da lavaret ne anavezit ket ar re a c'houlenn ho moueziou rag an dud-ze a vev en ho touez hag evel ma hellit barn

eur vezen d'eus he frouez pe hi so mad pe n'e ket evelse ive d'eus ho oberou e hellit barn anezho pe int a so tud vad pe n'int ket,pe int a so goest da enebi ous ho Relijion pe n'int ket.

Goudeze, evid cals ac'hanoc'h e vezo conseillerien Jeneral ha conseillerien arrondissamant da henvel. Evid ar re-ze eo cals necesseroc'h teuler evez pe int a so goest da rei deoc'h ar peoc'h evid ho Relijion hag ho labourou,rag int ho deus muioc'h galloud eget conseillerien ann ti-kear, ha ma renkit choas eun den gouiziec,goest da anaout ha da glasc interest he ganton da genta, e tleit choas ive eun den a Relijion a vezo douget he unan da garet ha da respeti ar pez a so ann necessera deoc'h.

Erfin, petra benag ne teuio, hervez al lezen, mare ann electionou evid ann Deputeet nemet e 1881, casi sur e tigouezo ann traou er bloas-man en henvelep fæson ma renco beza casset ann Deputeet so breman d'ar gear, ha dibabet Deputeet nevez. Aman eo e renkit beza ar muia var evez. D'eus ar re a zibaboc'h e teuio evidhoc'h ar brassa mad pe ar brassa droug. Ma choasit guir gristenien, hag e c'hoarvesfe goudeze eun dra benag control d'ar Relijion, ne dlefec'h ket da vihana tamall kement-se d'ho voterez hag e gavjec'h cals consolation e kement-se, o sonjal hag o lavaret ; ma so bet c'hoarvezet droug ganin, pe gant ar vro, n'e ket me so caus.

Er c'hontroll ma teufec'h da henvel adarre egis m'hoc'h eus hen græt e meur a leac'h, tud, ha n'ho deus relijion ebet, tud, hag hoc'h eus ho guelet hoc'h unan peu sort labour didalvez ho deus græt beteg hen, ne alfec'h ket en em glemm d'eus ar pez a c'hoarvesfe ganeoc'h rag ne ve ken caus nemedhoc'h ; hag ar sonj-ze,ho peffe en em ziæzet hoc'h unan,a deufe da greski c'hoas ho poaniou.

Arabad eo lavaret : ann electionou so pell, ni hon devezo amzer avoalc'h da sonjal ennho pa vezint bet embannet ; nan, nan ne gomsit ket evelse, ann traou-ze so traou diskiant da lavaret ; abred eo hag abred mad, e renkit en em gemer evid sonjal er pez ho pezo da ober ma helloc'h heu ober mad, en em glevit etrezhoc'h, guelit petra ho deus græt ho conseillerien evid ann ti-kear, evid ann Departamant, pe evid ann arrondissamant, dreist oll sellit piz ous al labour ho deus græt ho Teputeet ha ma n'ho deus ket græt labour cristenien,lezit anezho a gostez hag hanvit re all a vezo cals henveloc'h ouzhoc'h eget ar re-ze.

A.

D'ar sul 7 a viz Kerzu ann autrou'n arc'hescob *Roazon* a scrive da Bersonet ar gear-ze al lizer a ia aman varlerc'h. Ne vo ket diæs deoc'h anaout dre ann devez eus al lizer penaus ann dra-ma a c'hoarveze araug ar pez ho deus lavaret ann Deputeet ne felle ket dezho rei re a arc'hant d'ann Eskibien hag ho deus græt goab ha c'hoarzet pa so bet lavaret dezho penaus ar muia arc'hant ho devoa ann Eskibien, ar muia ma sicourent ar beaurien. Casset en deus eta beb a bemp cant lur d'ar seis person eus kear, da lavaret eo 3,500 lur, evid beza lodennet etre ar beaurien, hag ann arc'hant-ze eo eus he c'hodel he unan en deus hen tennet. Ma carje breman ar re na fell ket dezho kenderc'hel o rei d'ann Eskibien ar pez a vije roet dezho abaoue eun neubeut bloaveziou, ma carje ann dud-ze ive tenna d'eus ho godel, ne lavaran ket kement all, mæs eun draic benag, ar beaurien a ve sicouret mad en ho miser.

Setu aman breman al lizer :

Roazon, dissul 7 a viz Kerzu 1879.

Autrou person ker,

Er bloas-man ar beaurien ho deus cals da c'houzanv, rag, ouspen ann diænez ho devoa er bloavechou all, ar ienijen a gresc cals ho foaniou : kement-se a ra cals poan deoc'h hag eveldon ne c'houlennit ket guelloc'h eget cass sicour dezho.

Dond a ran eta d'hoc'h alia er gouel gaër-man d'eus Conception didaich ar Verc'hez glorius Vari, da c'houlenn digant ho parræssionis cass sicour dezho, beb unan hervez he c'halloud. Ne alfent ket enori guelloc'h ar Verc'hez evel rei gant largentez d'ar beaurien hor breudeur e Jesus-Crist. D'hor Zalver eo e rafint ann aluzen, rag hen eo a c'houzanv ennho.

Cass a ran ive deoc'h va aluzen, rag guelloc'h cals a anavezit, evid ne alfen hen ober, ar re so en diænez etouez ar re a vev endro deoc'h.

Carout avoalc'h a rafen ober muioc'h, mæs ne hellan ket, c'hui a hello da vihana lavaret dezho ne c'houlennan nemet guelet ho foaniou oc'h achui, hag e pedan heb paouez ann tad a so en Eê da zousaat poaniou he vugale.

Digemerit, autrou person ker, ann assurans eus va c'harantez en hor Zalver Jesus-Crist.

CHARLES-PHILIPPE,
Arc'hescop Roazon.

Unan eus ar re so bet e Lourdes e 1878 en deus, grœt var ar pelerinaich-ze eur c'hantic braô-tre.

Ma vije bet digasset din abred avoalc'h abars pelerinaich 1879 em bije græt va fossubl da lacaat moulla ar pennad diveza anezhan ebars el leoric canticou ar Pelerinaich, m'hon dije allet he gana abars dispartia d'eus Lourdes. Hogen ar pez n'hon deus ket allet hen ober er bloas-man, a hello beza græt eur veich all, da c'hortos lacaan anezhan hirio er gazeten o veza certen e plijo Kement deoc'h evel ni en deus græt din.

KENAVO

Pelerinach Eskopti Kemper ha Leon da Introuiù Varia Lourd.

VAR TON : *Me glev eur vouez tener ha klemmuz.*

DISKAN

Kenevo, Mari !
Pedit 'vidomp-ni
Bugale Breiz deut a ger pell...
Rag ni gav c'houero
Distren en hor bro !
Ama e ve ken dous mervel !... (*Bis*)

I

AN ENV E LOURD.

Nan, n'eus plijadur pad uz ebet
Evidomp var an douar-ma !...
Dious Lourd ha dious he Gao benniget
Siouas ge rankomp kimmiada !

Evel eur bugel, pa goll e vam,
Na c'hell ket miret da vouela,
Ous ho kuitaats, o Guerc'hez dinam
Ni sant hor c'halon o tinna !

Kals re ver int bet an iri nervez
Hor beuz gellet ama tremen !...
Ni 'a von ken braz hon levenez
O taoulina en ho kichen !

Eh tanva, nan, den na goumprenfe
An eur vad a gaver ama
Rak ken dous eo mui choum an ene
Sehezet oll gant he joa !...

II

AR C'HAO GANT SKEUDEN AR VERC'HEZ.

Tridal a reamp gant hon eurustet
O stoui var lour ar japel
Zo bet dre hoch uz Mari, savet
Azioc'h eun aodret ker santel (1)

Oh ! nag hi zo skedus da velet
Goloet oll gant ar banielou
A vouestl d'ho man ar pelerinet
Dre ma tremont a beb broiou !

Nag e choumet estlammet pep-unan
En eur lein shed he mogeniou,
Kement a daolennou-marh guen-kan
Merket varnho kals miraklou !

Na peger c'houek e pedemp ennhi
'Vit hor c'herent, hor mignounet,
Ar Pab, ar Fraus, Breiz, evidomp-ni,
Hirio gant Doue goal gasset !

Nag a vech, epad peb prezegen,
O deus puill redet hon daëlou
Ker mad e kave ar veleien
An tu da douch hor c'halonou !

III

AR C'HAO GANT SKEUDEN AR VERC'HEZ.

Mes piou lavaro petra santemp
En eur staga hor muzellou
Ous ar Roc'h benniget a velemp
Gis m'edoa pad ar burzudou ?

Rag varnhi c'hoas a lintre skedus
'Vel e kreiz an nevez-amzer
Ous ar vezenuik mirakuluz
A zougas treid *an Introun gaër*. (1)

O Mari, nag hen zo dous sellet
Ous ar skeuden a verk ar plas
M'ho kuelas trivac'h guech Bernadet
Gant ho saë ven, ho kouriz c'hlaz...

Kaër oc'h gant ho taouarn astennet
Ho taoulagat savet d'an Ê ;
Caër gant hoc'h hano a uz skrivet
Oc'h annons glandet hoc'h ene.

Bepret ni grede var ho muzell
Lenn ar mousc'hoars an tenerra :
Rag c'hui hor c'har, ni, tud Breiz-Izel
Ha bugale Santes Anna.

Dre se dirazoc'h, Guerc'hes dinam,
Hardissoc'h ama ni bede,
'Vel al lahous, e kichen he vam,
A gan jaüssoc'h d'ar beure...

IV

DOUR BURZUDUZ AR FEUNTEUN. — AR GLANVOURIEN ER C'HAO.

Bep mintin, goude reseo Jesuz
E reamp ouzoc'h hor goulennou
N'eur eva eus an dour burzuduz
A ra kement a viraklou

Æz oa, dious ar prez a ve varnomp,
Koumpren brasder hon izomou :
Oll, vit hor c'herent pe evidomp
Hon doa defot eus ho krasou.

O dousa daëlou hor beuz skuillet,
Neuze pa reamp deoc'h hor peden
'Vit hor c'hlanvourien ker a zouget
Eus an dour a vel d'ho skeuden

Nan, den ha na vije tenereet
Ous ho guelet leun a fizians :
Var ho zremm kel laouen e lennet
Ho feiz bev hag ho esperans.

Er C'hao a possubl ve disfiziout
Dirak kement a vranellou
A rent testeni deus ho kallout
Kouls ha niver ar pilejou ?

Oh ! roit, roit dezho-ta ar pare
A gav kement a dud ama !
Rag bez'e z'int oll ho pugale...
Marteze ho karont guella !...

V

AR PROSSESSION VAR AR MENEZ, EN DEIZ.

Hervez ho kourc'h emen, o Guerc'hez
Hor bens gret *prosessionou* (2)
Var dro ar c'hao ha var menez
Zo c'hoas gantho c'houez an Envou.

Ia, bet omp var lein ar menez-ze
'Zao ken buel dreist ho chapel,
En hor penn, hon diou banniel neve
Skedus gant hoc'h Imach Santel. (3)

---

(1) D'an 23 a vis C'houevrer 1858 ar Verc'hez o komz ous Bernadet a lavaras dezhi : « .... Ha brema, va merc'h, it, it da lavaret dar veleien penaos me c'houlen e ve savet eur japel dign ama... »

(1) Epad an derveziou o deus tremenet e Lourd varlene, pelerinet Eskopti Kemper o deus gellet guelet diou bleuren dam-zigor ous ar vezen-rog-gouez var behini e lakaas ar Verc'hez he zreid pa apparissas da Vernadet....

(2) « Je veux qu'on y fasse des processions..... » (app. du 23 février.)

(3) Var lene pelerinet Kemper o doa kasset gantho da vinniga da Lourd diou baniel nevez ha var bep hini, deus eur c'hostez, edo Imach Introun Varia Lourd.

Varnho Sænt-Patroun hon Eskopti (1)
Nag e z'oaut kaër, en eur bignat,
Dindan ar bannou-eol o lintri,
Gant an avel o vransellat !...

Oh ! nan, den na sante he skuisder
Daoust d'an hent hir, soun ha meinek,
Ken dudiuz e skiltre an ær
Gant hor c'hantikou brezounek

Da biou na lamme ket he galon
Pa reamp al lè, oll unanet,
Da joum d'ar Pab bugale guiriou,
Katholik ha Bretoun bepret !...

En hon touez piou na vouele ket
Pa bedemp *Rouanez Arvor*
Da vinnig ganeomp pelerinet,
Hon tud hag er ger ha var vor ? (2)

VI

AR PROSESSION-NOZ GANT GOULOU VARDRO AR C'HAO.

Pedo ar steret o lugerni
Pebes dudi oa hor guelet
Eur c'houlaouen e dourn pep hini
Ous he c'houzouk he japelet !...

Na kaër oa neuze Guerc'hez ar c'hao
Sklerijennet e kreiz an noz,
Ha ni, daoulinet oll tro-var-dro,
Diouthi o c'houlen he bennoz !

Na kaër e save dreist trouz ar ster
Kan dudiuz hor c'hantikou
Losket gant eur bobl tud eb niver
Deut keit ama dious ho broiou !..

Na kaër en dro deomp, ann traouiennou
Gant an ekleo a dregarne,
P'oant an eil d'eben, dre ar meziou,
O tiskana : Ave..... Ave !...

Na kaër oa guelet nemet goulou,
Goulou en traon, goulou varlaëz.
O steredeni dre an deliou
Pa zeamp goude dre ar Menez ! (3)

Ne kaër oa sked ar gurunen-dan
A furmemp oll, en eur achui,
P'oamp bodet egis eun hed-guenan
En dro d'ho skeuden er vali !

Ia, en env e kave deomp beza
Kement oa braz hon levenez,
Ken dous pep tra d'hor c'halon ama
Ac'hanoc'h a gomze, Guerc'hez ! (4)

VII

RANN GALOUN AR C'HIMMIAD. — HOR BENNOZIOU D'AR VERC'HEZ.

Mes perag hirio, perag gouela
Mar, doamp neuze ken evuruz ?
Perag omp ken trist o taoulina
Dirazoc'h, mam garantezuz ?

Evel ar fleur a deu da voenvi,
Ar bonheur na bad ket ato...
Siouas ! arruet heur an disparti,
Ha bremaik da Vreiz ni zistro !...

Oh ! sur, n'eo ket brassoc'h he c'hlac'har
D'ar merdead o kuitaat he vro
'Vit deomp-ni, n'eur zistrei d'ar gear,
O lavaret d'eoc'h *kenavo*...

Bennoz, ia, mil bennoz gouskoude
D'hor beza karget a c'hrasou
Ha roet d'ar c'hlanvour n'eo ket pare
Kourach da c'houzaonv he boaniou !

Bennoz c'hoas, rag m'hon deus esperans
E teui, prest, triomph an Ilis,
Hag e tizroi hor bro ger a Frans
D'he gened ha d'he guaillantis.

Ni he bugale, *rai pinijen* (1)
'Vit ma velo he dallentez,
Hag evit hor breudeur pec'herien (2)
Startoc'h ni a bedo bemdez.

VIII

HEUR AN DISPARTI !

An tremeniad eus eul lec'h karet
A gemer ato tra pe dra...
Eus al lec'h-ma dreizoc'h santeleet
Den, sur, na c'hell mont eb netra...

Guelit, na pet a zastum gant prez
Bleuny pe zeliou a zivar-dro :
« Marteze, laront-hi, ar Verc'hez
« E deus eur vech sellet outho !... »

Nag a zo c'hoas ous Roc'h Massabiel
O touch kroaziou, metalennou
Imachou deus ho skeuden zantel,
Hag, eb niver, chapeledou !

Tud ar ger, stard, hor deus ho pedet
Da gas d'ezho, 'vel eun tenzor,
Traou bet e Lourd memes benniget,
Hag a zougint gant kals enor.

« Gantho e kreiz tarziou guen ar mor
« E vezimp dizaoun, emezho :
« Rag he sell dezhi varnomp digor
« Dious pep goalheur hon diouallo. »

Eur c'har, eur mignoun var he vele
Deomp, p'ho c'huiteemp, o deus laret :
« Dour eus a Lourd, sur, am parefe...
« Oh ! ma vije dign digasset !... »

Ous he garga er feunteun, aze,
E santemp oa braz hor fizians :
Perag e Breiz na ve ket ive
An dour-ma dour a bareans ?...

IX

KENAVO !... KENAVO !...

Brema, 'vel tud o vont d'an harlu,
Pell dious ho bro hag ho c'herent,
Ni zell, trist, eur vech c'hoas, tu ha tru,
Ous al lec'hiou gariemp kement...

Kenavo-ta, chapel benniget
A zao ker koant var ar reier...
Achu, achu, eo hon eürustet :
Na glevimp ken soun da gleier...

(1) Unan eus hon diou banniel a zouge, ouspen Imach Introun Varia Lourd, skeuden Sant Caourinint, Eskop Kerne, hag eben hini Sant Paol, Esçop Leon.

(2) Reine de l'Arvor nous te saluons !
.....
Bénis nos foyers, bénis nos enfants,
Bénis avec nous tous les chers absents.
Bénis nos marins.....

(3) Les *lacets* pour aller de la Grotte à la Basilique.

(4) La grande statue couronnée...

(1) Pénitence ! Pénitence ! Pénitence ! (App. du 24 Février.)
(2) Priez pour les pécheurs ! (Appar. du 21 Février.)

Nân, aoteriou sakr ec'harz pere
Eo ken dous pedi ha kana,
Na deuimp mui, da bep poent eus an de,
Dirazoc'h oll da zaoulina !

Nan, menerion, ker guen da velet
Gant al luser-erc'h ho kolo,
Mui na glevot mouez ar Vretounet
Kasset a-bell gant an ekleo !

Rag ne dimp ken dreizoc'h, plasennou,
E prosession ker brao renket,
Kel laouen oc'h heul hor banielou
E kreiz an noz steredenned !

Kenavo live, ster hibouluz,
A red eb paouez diraz-hi...
Nag a bet a vije evuruz
Da joum ato ken tost dez-hi !..

Kenavo dreist-oll, kao Massabiel,
Ken kaër gant da aoter skeduz
O lugerni c'harz ar Roc'h santel
A zoug skeudèn ven Mam Jezuz !

Oh ! nag e kariemp ama stoui,
En hon daouarn hor chapelet !...
Evidomp-oll oa ken dous pedi
Er plas ma pede Bernadet !

Nag e z'oamp joaüz, Guerc'hez dinam,
Ha dro deoc'h oc'h en em voda,
Ha bouvel bugale en dro d'ho mam
'Vit diskuez piou he c'har muia !

Petra eo-ta eürusted an Ê
Ar fanvèl met ar skleur ama !
Oh ! gwitoma zumpi-hi di ive
Hag e rankfemp souffr er bed-ma...

Ar fizians-se ebken hor c'honsol
Nieun gwimiada diouzoc'h Mari..
Siouas ! nag a bet ac'hanomp oll
Na n'hellint da Lourd mui dizrei !

Mes bepret er bed-ma c'hui zalc'ho
Evidomp ho kalon digor
Ha bepret ive ni ho karo,
Duhont, en hor bro ger Arvor...

Aliessoc'h en ho chapeliou
Ni a ielo da zaoulina,
Hag eno, dirag ho skeudennou,
E kredimp c'hoas beza ama...

Deus a Lourd hor bo souj dreist-oll
N'eur velet ar banielou-ma
Pa zimp da Folgoat pe Rumengol (1)
Iviziken da bardouna !

.....

Mes poent diblas... N'hellomp mui dale...
Eur zell ken d'ho skeuden er c'hao..
D'ar Roc'h c'hoas... oh ! ia,... eur pok ive...
Ha brema, Mari, kenavo...

DISKAN :

Kenavo, Mari !...
Pedit vidomp-ni
Bugale Breiz deut a ger pell !...
Rag ni gav c'houëro
Distrei en hor bro :
Ama e ve ken dous mervel (Bis) !

(1) An diou yaniel nevez a ioa kasset da Lourd var lene a zo roet unan da Ilis Folgoat, hag eben da Ilis Rumengol...

Setu pe zevez e vezo græt, en bloas-man, an dennadec d'ar sort, e peb arrondissamant eus ar Finister.

Arrondissamant Kemper. — Briec, 19 a viz kenver da greisteis. — Rosporden, 20, da 10 heur 1/2. — Plogastel-Sant-Jermen, 21, da greisteis. — Kemper, 22, da 8 heur 1/2. — Douarnenez, 23, da 11 heur. — Pont-Croix, 24, da 9 heur 1/2 — Conk-Kerne, 26, da 10 heur. — Fouesnant, 27, da greisteis. — Pont-'n Abad, 28 da greisteis.

Arrondissamant Castellin. — Pleyben, 19 a viz kenver da 8 heur 1/2. — Castelnevez, 19 da ziv heur goude creisteis. — Kerahez, 20, da greisteis. — Huelgoat, 21, da greisteis. — Castellin, 22, da 1 heur goude creisteis. — Ar Faou, 23, da ziv heur goude creisteis. — Craon, 24, da greisteis.

Arrondissamant Kemperle. — Scaër, 19 a viz kenver da greisteis. — Arzano, 21, da greisteis. — Kemperle, 23, da greisteis. — Bannalec, 24, da greisteis. — Pont-Aven, 26, da greisteis.

Arrondissamant Montroulez. — Castel-Paul, 19 a viz kenver da greisteis. — Plouescat, 20, da 9 heur. — Guitevede, 20, da 1 heur 1/2 goude creisteis. — Landivisiau, 21, da 9 heur. — Montroulez, 22, da 9 heur. — Taulé, 23, da 1 heur goude creisteis. — Sizun, 24, da 1 heur goude creisteis. — Lanveur, 26, da 1 heur goude creisteis. — Plouigneau, 27, da 1 heur 1/2 goude creisteis. — Sant-Thégonnec, 28, da 1 heur goude creisteis.

Arrondissamant Brest. — Plouziry, 19 a viz kenver da 9 heur. — Landerne, 19, da 2 1/2 goude creisteis. — Locornan ar Fanc. — Eussa, 20, da 9 heur. — Brest (kenta canton), 21, da 9 heur. — Lesneven, 22, da 9 heur. — Daoulas, 23, da 9 heur 1/2. — Plabennec, 24, da 8 heur 1/2. — Lannilis, 26, da 9 heur 1/2. — Brest (eil canton) 27 da 9 heur. — Guitalmeze, 28, da 9 heur 1/2. Brest (trede canton) 29, da 9 heur.

Ar bleiz hag ar c'hi.

Eur bleiz n'oa 'met eur pez kroc'henn
Ouz eur bern esken, d'o c'hempenn,
Gant penauz a rœ o micher
Ar chas o c'harzal var al laer.

Ar bleiz-ze a zigoue gant-han
Eur c'hi braz deus ar re vrasan,
Pautr he vleo flour, leun-gik ha goad,
Kolled he hent gant-han er c'hoad.

Dispenn anean en tammo,
C'hoand ober an evoa Gouillo ;
'Met 'n ije bet kalzig a boan,
Rag eur pez-ki ne ket eun oan.

Ken-ze, gand he vouez ar c'houekan :
— Demad d'ac'h, autro ki, 'mean ;
'C'houlann ket mar d-oc'h iac'h ha zard,
P'ho koelann kenn teo ha ken lard !

Na pa garfet, eme ar c'hi,
Kenkoulz ha me a vjac'h c'houi,
Red e kouitad, ma breurik kez,
Ar c'hoajo hag ho koall-vuhez.

M'hen lar p'am euz true ouz-oc'h,
N'an euz hini a ve goasoc'h
Eget bevan noz-deiz enn aon
Da veau mouget gand ann naon ;

Chom moc'hedus ha diassur
Heb dibri tamm 'n ho plijadur,
Ha renkout en em gann... paourik,
Deut gan-in, c'houi vo ken zioulik !

— Petra vo red d'in ober, 'ta ?
Eme ar bleiz : — Nemeur a dra :
Kas 'rauk ar re ve tost d'ar ger
'Vont 'tro, da noz, gant o bijier ;

Ober fistoulik d'ho mistri,
C'hoari gant bugale ann ti,
Hag ho kopr, evit kelo-ze,
A vo daou pe dri fred bemde;

Pebez prejo, ma breurik ker !
Eskern koulmed hag eskern ier,
Tammo maout, kig ha kroc'henn,
Hag ober d'ac'h flourik oc'h penn ! —

Gouillaou ar bleiz, pa'n euz kleved,
A zo deut joa en he spered ;
Joa en he galon a zeuas,
Ha gant karante a vouelas;

Pa oa 'n he gichenn o kerzet,
E vouelas goug ar c'hi uzet.
— Pesord e ze ? 'mean. — Netra.
— Penauz ? — Kouls e laret. — 'Hann'ta ?

— Ar roll a ve ouz ma stagan
N'euz groet se d'in, var a gredan.
— Ouz ho stagan, ma mignon koant !
Na redit ket lec'h m'ho pe c'hoant ?

M'ho lez neuze da lipan c'houek
Ho taou pe dri fred bemdeiek :
Pa rofac'h d'in ma fouez en aour.
Mar n'am euz frankis, me vo paour ! —

Oa ket he c'her distaget mad,
Gand eur zaill prim oa kouit er c'hoad ;
Eno, béteg hirio ann deiz,
A red dizalc'h Gouillaou ar bleiz.

E. Ernault.

Barz ar Gouet.

KELEIER.

D'eus eul lizer so bet casset da eur gazeten gallec *La Vraie France* e kemeromp ar pez a ia aman varlerc'h varbenn eur paysan a oa bet galvet dirag ann tribuual rag m'en devoa chouhet traou a enep al lezen er banket so bet græt e *Challans* gant ar Roïalistet.

« Me am eus c'hoarzet ma goalc'h, eme ann hini a scriv al lizer, pa en deus goulennet ar Presidant diganthan :

« D'oc'h ann abardaëz, devez ar banket e *Challans*, c'hui hoc'h eus chouhet Beva ar Roue ?

« — Ia, emezhan gant eur vouez crenv a ziscueze n'en devoa ket aoun.

« — C'houhet hoc'h eus ; beva Herri V ?

« — Ia ?

« — Hogen e tlec'h goud eo difennet chouhal ar sort traou-ze ?

« — Ia, guir eo, Charette en devoa difennet d'hen ober ha Baudry ive, mæs disonjet e oan.

« Var gement-se ann dribunal a gondaon anezhan da bañ 30 lur amand, hag ar Presidant en eur gass anezhan cuit a lavar :

« — Mechans, breman, ne viot mui, clevet o chouhal : Beva ar Roue ! Beva Herri V ?

« Ar paysan ne respont ger ebet mui mæs a veac'h ma zomp distroët d'he di ma glevan anezhan en eur vriata he vreg hag he vugale o lavaret ar pez a lavare muia eus ann dud er Vandée; *Beva ar Roue memes tra !* »

E *Redene* n'eus mear ebet c'hoas.

Ar Redenis a garfe gouzout perag e lezer anezho egis-se.

E *Die* consellerien ann ti kear o veza lavaret ne felle ket dezho mui roi netra d'ar Freret, ann dud vad d'eus kear o veza en em glevet etrezho ho deus dastumet en eun hanter devez diou veich ar somm-ze.

E *Ladaux* (Gironde) seol ar gommun a so bet tennet digant ar Seurezet, hag abaoue daou viz so n'eus deut crouadur ebet d'ar scol-ze epad m'ho deus ar Seurezet 40 scolaërez. Ar vestrez scol n'he deus nemet he bugale he eun da scolia : hag evid-se commun *Ladaux* pehini n'he deus nemet 300 den a renc paëa d'ar vestres-scol 1000 lur er bloas. Set'aze arc'hant implijet mad.

Eur gazeten d'eus *Valence* a lavar penaus Prefet ann Drôme en deus tennet he blass digant porsier ar Prefectur rag *ma sonje dezhan* e ie d'ann offern.

Set'aze eur Prefet avad ha n'en deus ket c'hoant beza credet mignon d'ar Relijion pa ne glasc nemet enebi outhi. Henez a ziscuez sclær hag anat he santimant.

D'ar sadorn, 27 a viz Kerzu, e bet peget ann tân-goal en eur bern plous ebars e leur Parc-Menez e kichen Kerfeunteun. Egis ma oa goloet ann douar gand eur vrumachen deô ne oa ket bet guelet ann tan doc'htu, mæs kerkent ha ma oe casset kelou d'ann amezeien e tiredjont oll hag etro 8 heur en em gave tud avoalc'h evid enebi ous an tân. Freret al Likès ha beleien Kerfeunteun a oa deut, eus ar re genta, hag e veler eno gantho er penn araug ann Autrou Godec d'eus Kemper, hag ann Autrou Quintin d'eus Kerfeunteun, ho deus labouret eus ar guella.

N'eus bet devet nemet ar bern-plous ; egis ma oa cals sicour eur bern foën a oa eno e kichen so bet diouallet dious ann tân.

« Hervez m'hon deus clevet gant unan eus ar re bavdou, ar merc'het eo ho deus pouniet ar muia. Cals goazet en em gave eno ive mæs evid ar pez brassa anezho ne reant nemet sellet.

Unan d'eus mevelien ann ti, en devoa renket mont gant he vestr, d'ann devez-ze memes, dirag ar barnen a beoc'h a so tamallet dezhan beza lakeat ann tân d'en em venji hag eo bet prisoniet.

AR GLERICALET !

Setu ann eheiour.

— Diviz.

Divizourien.

Ann Autrou Prudhomme (Boniface) *potr ho leve ha frammason.*

Ann Autrou d'Armilly, *bet frammason gueichall.*

Pascal, *labourer-douar.*

Gervais, *micherour.*

Ar citoïan Ferronnel. — O paouez tont d'eus Noumea, ann diviz a c'hoarvez en hent houarn.

PENNAD I.

Ann Autrou Prudhomme, *ann Autrou* d'Armilly, Pascal.

Ann Autrou Prudhomme *o lacaat he journal en he gichen hag o tenna he lunedou.* — Alo ! Mad ! Mad tre ! Breman eo ec'h hellomp cahout fizians ! Setu 'erfin eun den eus a eur renc huel n'en deus ket aoun kemer interest ar bobl, heb beza nec'het gant ar pez a lavaro ar gonservatourien hag ar Jesuistet ? Ann dra-ze so mad, d'eus ar re vella.

Ann Autrou d'Armilly. — Ma ve ho madelez, autrou, lavaret sclæroc'h deomp ar pez peus c'hoant da lavaret ?

Ann Autrou Prudhomme. — Setu aman. Eur prefet en deus bet nerz-calon avoalc'h evid cass ar Prefet cuit ha lacaat en ho flass mistri-scol tud ar bed. Set'aze eun taul evid ar Freret-ezenn-ze ! (Ignorantins) ah ! ah ! Achu eo ho galloud ! na breman e vezint stlapet a gostez ! Pell avoalc'h so e oan e c'hortos ann amzer eürus-ze.

Ann Autrou d'Armilly. — C'hui so marteze unan eus ar re a c'houlenn mont atau var araug ?

Ann Autrou Prudhomme, *o fougassi.* — Hag oun. Me so evid *ann urs hag ar peoc'h* ha mont var araug. Me a fell din, egis da Voltaire distruja ar superstition hag ar Jesuistet, me fell din ive, hervez va galloud, founta ha diaseza mad ann urs hag ar peoc'h er vro.

Ann Autrou d'Armilly. — Hag e sonj deoc'h eo en eun ober brezel d'ar Veleïen ha d'ar Relijiuset e helloc'h dond a benn d'hen ober ?

Ann Autrou Prudhomme. — Certen. Ha n'e ket ar Veleïen eo a so atau o viret da vont var araug ? Ha n'e ket int a glasc izelaat ar bobl, tenna diganthan ar sclærijen, ar volontez, ann anoudegez eus ar pez a so mad, ha lacaat anezho da suja evel sclavourien ? Me anav mad ar Veleïen-ze ! savet ha desket oun bet gant beleïen ha gant Jesuistet soken.

Ann Autrou d'Armilly. — Hag ho deus desket deoc'h ober ann droug ?

Ann Autrou Prudhomme. — Ne lavaran ket, Autrou, nemet ar pez am eus guelet gantho eo, ne c'houzanvont netra d'eus kement a so a enep ar Relijion.

Ann Autrou d'Armilly. — Ho guir eo, me chans.

Pascal, *ganthan he unan.* — Eur tamic he gavan diskiant, ar bourc'his-man ! Ar Veleïen a zifenn ar Relijion ! Just avoalc'h eo me chans ! Ma begfe ann tàn-goall en he di, claoustre e redefe doc'htu d'he vouga ! (*a vouez huel*) me ive a anav ar Veleïen na biscoas n'am eus bet nemet meuleudi d'ober anezho.

Ann Autrou Prudhomme. — C'hui so marteze eur *C'hlerical?*

Pascal. — Nan, Autrou, me so eul labourer-douar.

Ann Autrou Prudhomme *ganthan he unan.* — Ne zere ket ouzin prezec'ous eur sort den (*o trei varzu ann Autrou* d'Armilly). Ar Republic beteg hen a oa bet eun tamic re ziners ha re simpl. Ne grede ket mont var Araug ! Lavaret e vije bet e oa a du gant ar Glericalet pa hon devoa gouscoude gourc'hemennet outhi ho chadenna hag ho distruja ! Hiviziken e vezo hardissoc'h, me chans, ha calonnecoc'h hag heb dale, grass d'ar Brefedet, ec'h en em gavimp oll pinvidic hag eürus.

Pascal. — Ah ! ma carfent sonjal kentoc'h da sicour eun tam benag miser al labourerien douar !

Ann Autrou Prudhomme *ennhan he unan.* — Amziot ! *(a vouez huel)* Breman kement hini en deus carg digant ar c'houarnamant, a labouro evid-se, m'ervad. Ar Meariou a zifenno ar processionou en ho farrèsiou hag ar Brefedet n'ho devezo ket mez mont, egis Prefedet, d'ann anterramanchouki hag a denno ann oll scoliou digant ar Freret. Ma so bet eur re benag hardi avoalc'h evid hen ober beteg hen, neubeut a oa, mæs hiviziken e lalo guelloc'h ann traou hag ann oll a lavaro a unan, Brezel d'ar veleien, d'ar Relijiuset ha d'ar Jesuistet, silaouit ar pez a gavan aman scrivet er gazeten *la Lanterne (lenna a ra)* : « Var ann *disurjou bemdeziec* a vez guelet en hospitalïou Paris, savet, var digarre ar Relijion, gant ann Aumonerien hag ar Seurezet, Prefet ar Seine a rai eun enclasc heb dale. »

Brema touchant e vezo guelet traou nevez m'hen assur deoc'h. Beva ann articl 7 ! En traon ar Gatoliket, ar Jesuistet, ar re a sent oc'h ar Pab. Hogen, petra, Autrou, ne gavan ket ac'hanoc'h goal laouen. Ha dishenvel e ve ho santimant var ann affer-ze dious va hini-me ?

Ann Autrou d'Armilly. — Autrou, abars respont ac'hanoc'h, ma ve ho madelez, me garfe goulenn eun dra benag diganeoc'h.

Ann Autrou Prudhomme. — Pa garoc'h, Autrou.

Ann Autrou D'ARMILLY. — Be peus danvez, ma ne fazian ket.

Ann Autrou PRUDHOMME *c'houezet evel eun toussec gant ann orgouil.* — Ia, Autrou, hag eün danvez braoic avoalc'h, gounezet abalamour d'am skiant dispar ha d'am speret lemm o prena hag o verza ler. Ne gredefec'h ket evid va guelet, ha gouscoude ann den a so dirazhoc'h en deus tri di e Paris : unan ru ann *Amandiers*, unan var dachen ann *Trône* hag eun all.....

Ann Autrou D'ARMILLY. — Travoalc'h, Autrou. Ma ! neuze silaouit mad ali eur mignon. Oc'h enebi, evel ma rit, ous ar veleïen hag ar Relijion, ho fortun eo a lakit var var. D'ann devez ma vezo discarret tour ann Ilis, ho tiez a alfe beza paket dindan ann atrejou.

Ann Autrou PRUDHOMME *ganthan he unan.* — Eur jesuist adarre ! (a vouez huel) Me ne lavaran ket tre eveldhoc'h. Possubl eo..... Alfe beza guir e ve goest ar Relijion da virèt d'ober ann droug, mæs arabad eo rei re a c'halloud dezhi. Speret ann Ilis a c'houlenn commandi e peb leach. En devez all el *loge* franmasonet am eus ann enor beza ennhi, unan eus ar brezegourien a lavare : Red eo, coustet pe gousto, e sujefe galloud ann Ilis da c'halloud ann douar.

PASCAL. — Ar pez a sinifi ma meus ententet mad e tle suja ann Autrou Person d'ar C'hard-Champetr, hag ann Autrou 'n Escop da.....

Ann Autrou PRUDHOMME *droug ennhan.* — C'hui ne ententit sort na d'eus ar Relijion na deus ar politic, c'hui so eun diskiant !

PASCAL. — Me voar avoalc'h, Autrou. Eun dra a ouzon gouscoude ha setu hen aman. Nao var dec deus ar vuntrerien, all laeron a beb seurt hag ar gommunardet a so tud n'ho deus na feiz na relijion. M'ho deffe ar re-ze darempredet offisou ho farræs eleac'h mont en ho assambleou da silaou tud so, da lavaret n'en deus ann den ene ebet, hag e hell disoursi heulia he ioulou fall, ne vijent ket bet ker coupabl, hag ar Frans ne vije ket couezet ken izel evel m'ema breman !

Ann Autrou D'ARMILLY, *o pega e daouarn* PASCAL. — Peger braô hoc'h eus comset, va mignon. Eun enor eo evidhoc'h cahout eur seurt santimanchou ! Ah ! Ma vije bet oll potret kear henvel ouzhoc'h !

Ann Autrou PRUDHOMME. — Ne vije ket bet guelloc'h ann traou evid-se. Credit din, Autrou, evid ar micherour ar pez a vanc dezhan, ar pez a renc da gahout evid mont atau var araug, eo neubeutoc'h Ilisou, muioc'h hostaliriou, ha muioc'h tiæz evid ar franmasonet *(ann trein so digouezet en eur gâr).*

EIL PENNAD.

AR MEMES RUMM. GERVAIS *(oc'h antreal er wagon.)*

Ann Autrou PRUDHOMME, *laouen.* — Hola ! Ma ne fazian ket setu aman unan eus va breudeur ! Me a sonj din am eus ho cuelet en unan bennag d'eus tiæs ar Franmasonet e Paris.

GERVAIS *heb ober van.* — Ho daremprédet am eus, guir eo.

Ann Autrou PRUDHOMME. — Ia, ia ! Ne fazian ket. Pegen eürus en em gavan d'ober eur pennad hent ganeoc'h ! Deski a hellin d'ann Autrounez-man dre ho scuer-hu e hell ar micherour beza honest heb discuez he goustians d'ar veleïen hag heulia ho grimassou.

GERVAIS. — Autrou, goulenn a ran escus diganeoc'h, mæs mar d'oun chomet den fur hag honest n'eus ken caus nemet comsou hag aliou mad ar veleïen.

Ann Autrou PRUDHOMME. — Penaus ! ha c'hui a ve deut clerical breman ?

GERVAIS. — Me ! Sentet am eus da vouez va c'houstians.

Ann Autrou PRUDHOMME. — Dilezet hoc'h eus ti ar franmasonet evid ann Ilis ! Truez am eus ouzhoc'h.

GERVAIS. — N'e ket daô, autrou, rag cals am eus gounezet.

PASCAL. — Mad, mad tre ! va mignon, me n'am beus ket travoalc'h a Relijion siouas ! mæs gouzout mad a ran e renker cahout. N'e ket sorc'hennou ar franmasonet a hello morse beza treac'h d'ar guir Ilis ! Hag ouspen, ar franmasonet so excumunuget.

Ann Autrou PRUDHOMME, *o sevel he ziouscoas.* — Ar veleïen hel lavar ! Pe vern-se !

PASCAL. — Cals, Autrou. Pa ve eun den var he dremenvan n'e ket ar franmasoniach a hello he gonsoli.

Ann Autrou PRUDHOMME. — Fazia cals a rit, va den mad, ar franmason so calonec ha carantezus, me chans, pa ve eur re benag eus he genvreudeur o vont da vervel e tired doc'htu d'he velet.....

Ann Autrou D'ARMILLY. — Ia ! evid serra ann nor ous ar belec, evid miret na alfe ar c'hlanvour coes he bec'hejou hag ober pinijen ; evid lacaat ho c'hrabanou var ar c'horf maro hag he gass d'ann douar evel eur c'hi !

GERVAIS. — Peger guir eo ar pez a lavarit, Autrou.

Setu eno, dress, ar pez en deus digorret din va daoulagat ha græt din en em denna d'eus etoues tud ker fall.....

Ann Autrou D'ARMILLY. — Ia fall meurbet hag enebourien d'ar Frans..... Anaout mad a ran ar Franmasonet. Siouas din re bell oun chomet er vreuriez-ze hag oun bet savet beteg en unan eus ar rencou huella. Mæs hirio pa ouzon ervad petra eo ar vreuriez fallacr-ze, n'am beus mui nemet disprij ha cassoni evithi. Mar g'alfen, hag e ve red roî va buhez evid-se, mar g'alfen miret ous ar re all da goueza en eun henvelep islonc, e carfen mervel doc'htu evid-se.

Ann Autrou PRUDHOMME *ganthan he unan.* — Jesuist ! *(a vouez huel)* Me ive a so franmason ha n'am beus keuz ebet evid-se. Va fried ha va diou verc'h a so ive franmasonezet eveldon. Me ve el *loge* kelliæs gueich ma ve eun assamble benag ; ober a ran prezegennou, rei a ran arc'hant evid ar beaurien ; na ne velan ket peu sort danjer a so e kement-se oll !

A.

(Eur pennad all eur veich all)

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 24 a viz Kenver 1880.

D'ar Meurs, 13 eus ar miz-man, ann Deputeet hag ar Senatourien a ioa galvet e Paris evid commans eur bloavez nevez, hogen m'eus aoun ma kendalc'h egis ma eo bet commanset, ne dalvezo ket muioc'h eget ar bloas tremenet. Gant na vezo ket goassoc'h da vihana ! Mæs, me gred, n'e ket var vellaat e ialo ann traou.

Da c'hortos, setu aman ar pez so bet græt en devejou kenta.

D'an 13, er Senat, ann autrou Gauthier de Rumilly, ar c'hossa eus ar Senatourien, rag ar giz eo e ve Président, couls er Gambr hag er Senat, ar c'hossa anezho, da c'hortos e ve hanvet eur Président evid mad, ann autrou de Rumilly eta, en deus græt eur brezegen ; lavaret e oa maro epad ar vacansou ann autrou de Montalivet ha lennet eul lizer digant ann hini so e penn ann oll buroiou a vadelez e Paris, evid trugarecaat ar Senatourien da veza roet 5,000 lur evid ar beaurien, ha setu oll labour an devez kenta ; n'eus ket bet allet soken henvel na Président nag eil-Président.

Er memes devez er Gambr, ar Président oa Desseaux. Heman, na petra 'ta, en deus græt eur brezegen evid meuli ar Republic ha dispenn ann oll gouarnamanchou all. Kense, evel ma oa ous ar Bonapartistet ec'h enebe ar muia, ar re-man ho deus græt dezhan eur vuhez, mæs peu sort buhez ! Red e vije bet beza eno evid her c'hompren.

Goudeze so bet hanvet eur Président. Gambetta eo adarre, mæs evelken n'en deus ket allet cahout kement moueziou evel m'en devoa bet varlene. E 1879 e oa bet hanvet gant 314 Depute, hag er bloas-man n'eus bet nemet 259 o rei ho mouez dezhan. Da lavaret eo, n'en deus ket bet eun niver moueziou par d'ann hanter d'eus niver ann Deputeet. E tle beza droug ennhan ; ni her guelo heb dale.

Goudeze e voter evid ann Eil-Président, mæs var ar pevar a oa da henvel n'eus nemet tri ho deffe moueziou avoalc'h. Eur veich all e vezo kendalc'het.

D'ar merc'her, 14 a viz Kenver, ar Senatourien ho deus hanvet ann Autrou Martel evel Président.

Ar re all a so er burcô so bet oll hanvet da heul nemet unan eus ann Eil Président hag eur Secretour.

D'ar Iaou, 15 a viz Kenver, ar Senatourien ho deus allet henvel ar Secretour ne oa ket bet hanvet deac'h mæs n'ho deus ket allet dond a benn da henvel ann Eil-Président a vanke c'hoas. Me chans varc'hoas e vezint eürussoc'h.

Er memes devez ann Deputeet ho deus achuet henvel ar re oll a so e bureô ar Gambr ha goudeze ann Autrou Baudry d'Asson a c'houlenn digant Lepère, Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, perag en deus torret kement a veariou er Vendee abalamour hebken m'ho devoa kemeret pers er bankejou oa bet græt d'ann 29 a viz Guengolo, en enor d'ar c'homt de Chambord. E fin ar bloas tremenet en devoa clasket ober ar goulenn-ze oc'h ar Ministr, mæs he vignonet ho devoa miret outhan gant aoun en dije sicouret evelse da chomm en ho flass ar Vinistret ho deus renket en em denna a c'houdevez, mæs lod anezho so chomet hag ann hini en deus hen affer ounthan, eo unan eus ar re-ze.

Peu sort respect hoc'h eus-hu bet, Autrou Ministr, evid hol liberte-ni ? Ni hon devoa guir d'ober ar pez hon deus græt pa n'ho deus ket allet ann tribunalou ober netra dime. Gouscoude, en daill, dindan Gouarnamant ar Republic, ober eun dra benag, hervez he goustians, hervez he vir bag al lezen, a so eun torfet bras.

Goude ar banket græt e *la Roche-sur-Yon* 60 mear hag adjoint a so bet torret hag etouez ar re-ze ez oa unan ne oa ket bet er banket. En eul leac'h all da zerc'hel plass eus unan d'eus ar re so bet torret, ar ministr, var goulenn ar Prefet, en deus hanvet eun den, maro dec miz a ioa !!!

Ar meariou, evel ar sitoianet all, pa ne reont netra eus ho devrieou a vear, ho deus guir d'ober ar pez a ra ar re all hag evelse ma n'ho deus ket, evel sitoïanet, græt netra a enep al lezen, evel Meariou n'ho deus ket græt kenneubeut.

Me a lavaro aman deoc'h ar pez am eus respontet d'ar barner pa oun bet galvet dirazhan : Keit ha n'ho devezo ket ann Deputeet hag ar Senatourien unanet, torret ar pennad 8 eus al lezen ar 25 a viz C'huevrer 1875 a lavar e hell beza chenchet c'hoas furm ar c'houarnamant, n'eus ket, na ne hell ket beza eun torfet evid eur guchennad mignonet lavaret ha discuez en ho fart

ho unan hag a gostez, e ve guelloc'h gantho cahout eur C'houarnamant all. (Re ann tu cleiz a c'hoarz evid ober goap.)

Kement tra a vez græt eta gant eur re bennag en ho zi e kenver eur C'houarnamant all eget hini ar Republic a so eun dra ha ne de ket difennet gant al lezen.

Eun Depute eus ar c'hreis. — Peus nemet essaat hen ober !

Ann Autrou de Baudry-d'Asson.— Bezit dinec'h, me ho ped, hen ober a ran bemdez hag a sonj din e teuin a benn d'eus va zaul, (en tu cleiz e c'hoarzer.)

Eun Depute eus ann tu cleiz. — Ne viot ket ken eürus evel pa vec'h o chasseal.

Ann Autrou de Baudry-d'Asson. — Fazia a rit, Autrou, eürussoc'h cals e vezin (Ah ! Ah ! en tu cleiz)..... hag evid hen ober æssoc'h am beus lezet ar chasse a gostez evid eur frappat,d'ober *hervez va guir hag al lezen*, eur brezel all talvoudussoc'h evid va bro. Me a fell din ober, guella ma hellin ha muioc'h evid n'am beus græt beteg-hen, evid teuler a gostez ar Republic-ze a hell beza chenchet, na ne vezo ket caret guelloc'h rag ma dorro cals Meariou..... Hogen, kendalc'homp atau.

Caër ho pezo, Autrou Ministr, e nep leac'h ne gavoc'h e renc eun den, dre ann digarre ma eo bet dibabet eur re bennag da vear gant conseil ann ti-kear en he barræs, coll ar guir da gahout var ar politic he santimant dezhan he unan. Gant ne rai netra evel mear pe dirag ann oll a enep he zeveriou a vear me chans n'ho pezo netra da damall dezhan. Credi a ran e vezo a du ganin ar muia eus ann Deputeet evid lavaret na hell ket ar C'houarnamant clasc gouzout petra sonj en he galon, petra ra peb hini ac'hanomp en he di, pe en eun ti bennag all eleac'h ma vezo en em zastumet gant he vignonet,. na ne vezo ket digor d'ann oll.

Ar ministr a respont,evel just,e tlie beza græt ar pez en deus græt ha neus fors piou vije bet en he blass ma n'en dije ket græt evelthan ne vije ket bet mad da veza Ministr ar Republic. Lavaret a ra penaus da heul ann den e ia he galite a vear ha mar de guir e vez dibabet ar mear gant ar Gonseillerien, nemet er parræsiou so canton, digant ar C'houarnamant hebken eo e teu he c'halloud. —

— M'ho pije lennet ar gazetennou e mare Louis Philippe pe Napoleon ho pije clevet ar Republicanet, ar re a oa neuze, a enep ar c'houarnamant, o lavaret ar c'hontrol-beô eus ar pez a lavaront breman, mæs n'e ket red beza souezet gant-se rag neuze e claskent discar ar C'houarnamant ha breman ne fell ket dezho beza discaret. Ho guir eo, mæs neuze ne dlefent ket lavaret egis ma reont, beva al liberte ! rag n'eus ket goassoc'h tirantet egetho. —

Varlerc'h ar Ministr, ann autrou de la Bassetière a fell dezhan, evel ann autrou de Baudryd'Asson, lacaat ar Gambr da lavaret ne oa ket guir ar ministr dober ar pez en deus græt, mæs n'e ket eürussoc'h evithan, hag ann Deputeet (a gleiz na petra 'ta) a lavar n'en deus græt ar Ministr nemet he zever.

Etretant, ann autrou de Baudry-d'Asson, a so bet merket diou veich dija en devez-ze, a so condaonet en eur achui da goll eul loden eus he bæamant evel Depute, ha da baëa staga ar setans var ar mogeriou eus ann oll parræsiou eus he arrondissamant. Eun neubeut Deputeet ho deus memes goulennet difenn outhan dont da assambleou ann Deputeet evid eun neubeut devejou, mæs evid hirio Gambetta n'en deus ket fallet dezhan her goulenn.

Der Guener, 16 a viz Kenver, o veza bet hanvet er Senat an eil-presidant a vanke,de Freycinet, Presidant ar Vinistret a lenn d'ar Senatourien eul lizer d'eus pers ar C'houarnamant.

D'eus al lizer-ze n'eo ken nemet meuleudi penn da benn eus ar Vinistret, ne livirin netra deoc'h nemet ar c'homsou-man.

« ..... Goulenn a rafimp digant ar Senat « voti al lezennou var ar scoliou a so bet votet « dija gant ann Deputeet. (Lezennou Ferry). « Mond a rafimp hirroc'h, rag digass a rafimp « deoc'h eun neubeut lezennou var ar scoliou bi« han a so goulennet gant ann oll er vro..... »

—C'hui oll, hoc'h eus sinet evid goulenn digant ar Senatourien miret da vofi lezennou Ferry, e velit anat pegen neubeut e priz Freycinet ho petitionou, hag ec'h en em gavot souezet bras, m'ervad, goude m'hoc'h eus discuezet ker sclær ho santimant, guelet penaus ar vro (da lavaret eo c'hui oll), a c'houlenn lezennou var ar scoliou bihan.

Lizer ar Vinistret a goms eus cals traou all. mæs ne sellont ket kement ouzhoc'h evel ma ra heman.

Goude beza lennet he lizer d'ar Senatourien, de Freycynet a ia da Gambr ann Deputeet da lenn ar memes lizer, ha kerkent ha m'en deus achuet, ann Deputeet en em denn cuit ac'han da varc'hoas.

Breman eo e commanso al labour evid mad. Egis m'am beus hen great beteg hen, e kendalc'hin o renta cont atau deoc'h d'eus ar pez a dremen er Gambr, o veuli kement tra vo mad, ma ve, hag o tiscuez deoc'h, evid an traou a vezo eun tamic a dreuz,e peleac'h e vezo ann dalc'h. Red mad e vezo din lacaat evez da lavaret deoc'h ar virionez hag ar virionez penn da benn, rag gouzout mad a ran ne glasker ken nemet clasc paca ac'hanoun o lavaret gevier, evid gervel *Feiz ha-Breiz* dirag an Dribunal. Gouzout mad a ran e carfe eur re benag miret ouzin ne alfen lavaret ar virionez deoc'h, dreist oll da benn ma teuio mare ann electionou, mæs a drugare Doue, n'e ket travoalc'h, re eo a draou, am bezo da lavaret deoc'h evid discuez ne hellit ket, c'hui cristenien , rei ho calon d'ar Republic hon deus breman, hag evid deski ac'hanoc'h d'en em zervicha, hervez al lezen, d'eus ar voïennou hoc'h eus da viret outhi d'ober droug deoc'h ha d'ho Relijion. A.

Ann Autrou Freppel, Escop *Angers*, en deus

scrivet da Lepère, ministr ar Relijion al lizerman, varbenn ar pez en deus lavaret ar ministr d'eus Escopti Angers a bez, ha deus he Escop dreist ar re all.

Angers, 22 a viz kerzu 1879.

Autrou Ministr,

O clasc discuez d'ar Senatourien hoc'h eus bet guir da laçaat daou vinistr protestant er c'hommissionou ann hospital hag ar bureô a vadelez, ha da lezel er meaz ar personet catolic, c'hui hoc'h eus tamallet d'ann Escopti Angers, n'hon deus ket a vir garantez evid ann oll. A dra sur na hellec'h ket espern ann Escop pa glascjec'h enebi ous beleien ann Escopti mad-ze, ma lavarit anezhi (evid ober goab m'ervad, mæs e guirionez ne hellec'h ket ober anezhi brassoc'h meuleudi), ez eo eun departamant dispar. Ne rafen ket va dever ma ne ziscuesfen ket ragtal n'eus ket unan eus hoc'h oll lavaraou ne ve ket a enep ar virionez.

1° Me a sonj din, eme c'houi, e oa cals beleien e commission Angers. (*Journal officiel*, 21 a viz kerzu 1879.) — Escusit ac'hanon, Autrou Ministr, mæs credi fall ann hini a rit, e commission Angers ne oa ken nemet eur belec, ann Autrou Bachelot, person *Sant-Serge*, prijet gant ann oll e kear, abalamour d'he zousder, he vadelez hag he garantez. Lavaret eo ar belec mad-ze, eun den en deus he dud, eun den didruez, ann dra-ze so mad da lavaret pa ver pell eus al leac'h, pa ne anavezer ket ann dud, mæs aman, en *Angers*, ho peffe a enep deoc'h ar re-ze soken ho unan a so Republicanet evedhoc'h.

2° O prezec d'eus *ann aluzennou a oa bet caulet e goulennet gant ar mear, hag a dlie beza egis guir evid ar bureô a vadelez*, e lavarit? Retra so bet great doc'htu en *Angers* var ali ar veleien a gomsen deoc'h anezho ? Eur bloavez kentoc'h, int ho deus commanset ober ar pez a velomp hirio dirag hon daoulagat e Paris... hag travoalc'h eo evid rei deoc'h da anaout santimant ar veleien er gear-ze. — Aman c'hoas, hel lavaret a rencan deoc'h, fazia a rit penn da benn. Ar veleien n'ho deus græt netra en affer-ze, ker meulabl gouscoude. N'hoc'h eus nemet sellet ous hanoiou ar re ho deuz roet eun dra benag, hag e vezo æs deoc'h cahout an hanoiou-ze e gazetennou catolic *Angers*, ha ne gavoc'h na memes ha-no eur belec hekken. Ar pez a so eta, var ho meno, eun dra assur, a so e guirionez eun dra ha net deo tam guirion.

3° C'hui a lavar ne oa ket merket e oa ann autrou Audra ministr protestant var al listen so bet casset deoc'h da gahout hoc'h aotre. — Penaus eta a lennan-me var gemennadurez ar ministr roet gant ar Prefet da voulla d'ar gazeten ar *Patriote* d'ann 12 a viz kerzu ar c'homsouman penn da benn : Ann autrou Audra ministr protestant ? Neuze ne oa ket bet lavaret deoc'h e oa ministr protestant, ha petra a hellomp-ni da sonjal d'eus ar re ho devoa her c'huzet ouzoc'h ; pe autramant e vouiec'h, ha neuze petra dal ho comsou ?

« 4° C'hui a lavar eo bet moullet va lizer er gazetennou d'ann 12 a viz kerzu. — Eur fazi muioc'h adarre. Nag e *Angers*, nag e *Paris*, gazeten ebet n'he deus allet moulla va lizer, pe guir n'ho devoa ket he resevet.

« 5° C'hui a lavar ive penaus va lizer moullet d'ann 12 gant ar gazetennou, a so bet lakeat er post d'ar 16, evid beza casset da vinistr ann afferiou evid diabars ar vro. — Me so breman o sellet ous ann testeni sclear ne de ket guir ar pez a lavarit, rag d'ar 15, evel ma eo anat dre siel ar post, ho poa græt ho sonj da gass din va lizer en dro. Neuze ho pije allet cass din en dro d'ar 15, eul lizer ne vije bet lakeat d'ar post en *Angers* nemet d'ar 16 ! Ann dra-man, autrou ministr, a ve eur miracl eus eur giz nevez. Diæs a gavan rencout lavaret ann traou-ze deoc'h dirag ann oll, mæs ann oll a renc anaout ar virionez. Ma teufac'h da lavaret eo kement-ma eur gaou ; be meus c'hoas golo al lizer merket varnhi siel ar post.

Evid cahout eun digare da rei , abalamour n'e ket bet lakeat ann Autrou Merit, Person Sant-Per e *Saumur*, er bureô a vadelez, c'hui hoc'h eus comset eus eun dra græt e 1873 gant Conseil ann ti-kear. — Hogen ar pez a lavarit en dije allet beza guir ma vije bet ann Autrou Merit person e Saumur d'ar mare-ze, mæs n'eo bet hanvet e Sant-Per nemet d'ann 21 a viz Maë 1876. Lavaret eta eo bet taulet er meaz evid traou n'int ket bet c'hoarvezet en he amzer ! C'hui a amzavo ganin m'ervad n'co ket re vad ar rœson-ze.

7° Tamall d'ann oll beleien eus ann Escopti ha dime rag m'hon deus græt kestou en oll Ilisou eus ann Escopti evid ann dud ho devoa collet ho zraou gant ann dour-beuz pa en devoa ar Prefet goulennet aluzennou eus he du. — Setu eno eun torfet e renker hen amzavout ! Ni, o velet peger diæs eo aveichou d'ar beaurien cahout *doc'htu* ho lod eus ann aluzennou dastumet ganeoc'h, hag o c'houzout a hent all e oa lod anezho a renke beza sicouret *doc'htu* ; ni a sonje deomp ne oa ket re goulenn assambles aluzennou en Ilis hag en ti-kear. Hogen perag n'hon deus-ni ket casset hon aluzennou d'ar gommission hanvet gant ar Prefet ? Setu aman, Autrou Ministr,ar virionez penn da benn. Ann Autrou Abdon Bechade en devoa hanvet 40 den er gommission-ze hag e touez ar re-ze ne oa belec ebet. Evelse Personet ar parræsiou gaouet gant ann dour beuz, ne hellent ket guelet penaus e vije bet lodennet ann aluzennou etre ho farræssionis ho devoa ar muia ezomm ! Neuze, evel hirio, guelet

lezel ar veleien e meaz ar gommission-ze ne oe ket cavet leal. Petra a reas gouscoude ann Escop? evid discuez ne oa ket eun den evel a damallit dezhan,e furmas he unan eur gommission e pehini e oa muioc'h tud ar bed eget ne oa a veleien. Setu penaus, Autrou Ministr, en Departamant *dispar*-man, ma ne fell ket deomp beza lezet a gostez ne lezomp ket ar re all kenneubeut. Guir eo,hag eno eo ar pez a ra ar muia poan deoc'h,ann Autrou de Cumont, so bet ministr ar *Relijion* arauzhoc'h, so bet lakeat er gommission-ze. Red mad a oa din hen ober d'en em ziscuez anaoudec en he genver. Hen,petra benag m'en devoa collet cals dre ann dour beuz n'en devoa sonjet nemet da gass sicour d'ar re oa er poan. Eun neubeut gueichou e oamp en em gavet assambles hag atau em boa he velet oc'h en em ziscuez evel eun den a feiz hag a galon evel ma eo : ha pa eo bet lakeat, abalamour d'ar politic,er meaz eus ar gommission-ze e pehini e oa he blass abalamour d'he garantez vras evid ar beaurien, ni hon deus goulennet diganthan ar sicour eus he vadelez hag eus he sclærijen.

Credi avoac'h a ran breman, Autrou Ministr, beza discuezet ne oa netra guir er pez hoc'h eus tamallet deomp en ho prezegen d'ar Senatourien. Kelliæs gueich ma rofoc'h deomp ann tu d'hen ober ne vankimp ket da ziscuez petra so guir, petra so fall en ho comsou. Er c'heit ha ma oan o lenn ho prezegen me a sonje din ne anavezec'h ket mad ann Departamant-ze a lezhanvit departamant dispar. E nep leac'h dre ar vro ne garerguelloc'h ar peoc'h evidomp,e nep leac'h ne sujer guelloc'h ous al lezennou. Hogen, AR GUIR, ANN ENOR hag AR RELIJION, set'aze tri zra a laca ann oll galonou da dridal en *Anjou*. Pa doucher ous ar re-ze, Escop, beleïen, tud fidel, oll e savomp a unan ; ha pa velomp ar pez oll a glasker da ober en hon enep ; teuler en traon hor scolachou bras, chasseal ar Relijiuset eus ar scoliou, difenn deski ho c'hatechis d'ar vugale er scoliou, cass cuit aumonerien ar soudardet, lacaat ann disurj e conseil ann Ilizou, ni a so mantret hor c'haloun, hen anzavout a rencan. Sevel a reomp hor mouez hag en em zalc'homp prest da enebi ouzoc'h ha d'en em zifenn hervez ar Relijion hag al lezen. Netra na rai deomp falgaloni.

Ann enor am eus, Autrou Ministr, da veza ho servicher dister

Escop Angers,
CH. EMILE.

Hon Tad Santel ar Pab o varn ar Framassounet.

(Kendalc'h),

PETRA LAVAR PIE IX ?

E mis Guengolo 1865 e lavar : Etouez an niver bras a venvijou hag a judazeres o deus iventet enebourien an ano christen, o klask, mæs e vean, en diskar hag en distruch, e tleor, eb douetans abed, lakat e kount, ar zosiete-ze fallakr a anveur Massounik.

Kountragnet er goumansamant da joucha en devalijen hac er siouldet, a neubeudou e deus gallet apparissa er sklerijen evit revina en eun tol ar Relijion hag ar zosiete..... Ah ! ma carje ar c'houarnamanchou beza bet selaouet avertissamanchou Clement XII ha re Beneat XIV, non divije morse, na ni na keuneubeut hon tadou koz, ranket gouela var kement a revolchou, kément a vrezellou a lake an Europ pen da ben e tan goall, na var kement a boaniou c'hoero pere a ra en deiz hirio ran-galoun an Ilis..... Pie VII a uskumunugas eur zosiete nevez ganet, ar C'harbonariet..... Leon XII a uskumunugas ne ket ebken ar Framassounet hag ar C'harbonarianet, mæs ive an oll sosieteou, neus fors pe ano o diche, furmet evit konploti a eneb an Ilis hag ar C'houarnamant civil. Uskumunuga a rea ie, er memes frappat, kement den a roche he ano e breuriechou eur seurt trubardet.....

En despet da dout, ar rum Massonik en deus kement en em skignet, ma c'hall, en deichou-ma a valeur, en em ziskouez e peb leac'h, eb aoun da veza castizet ; he benn a zav soun hag uel goassoc'h evit biskoas. Abalamour da ze eo on deus sonjet e voa necesser avertissa ar gristenien, rag cals tud so ne c'houzont ket pe seurt steuen a ra ar guiaderien-ze en ho zoullou kus. Ma na zafchemp ket hor mouez e ve gallet beza troumplet, ha credi e zeo dizrouk ar fount demeus ar zosieteze, a ne de great nemet abalamour da rei sikour dan dud, ho skoazella en ho dienez, hag erfin, neus ket da gaout aoun razhi evit Ilis Doue. Ha piou eo goulscoude ne vel ket pegeit e ve pell d'oc'h ar virionez an nep a greffe an dra-ze ! Ma ne fell dezho nemet ar mad, perak ia neuse ober evel a reont eun dastum a dud deus a beb mod a relijion hag a greden ? Pe seurt profit a gavonthi o c'hober dre guz ho assembleou ? Petra deu dezho divar an touet rigorius a zo reketet digat kement den a ia dreist treujou ho lochenn,prometti ne drahisso birviken an disterra tra deus a gement a apparchant a bell pe a dost deus ho mysteriou ? A perak, var treujou memes an Urs, ar Framassoun (nevez diglosset), a c'houlen gant kement a vallochou varnha he unan, andur ar c'hrissa poaniou ma c'harrufe dezha mont a eneb he c'her.

Ne ket possubl ne ve ket impi eur goumpagnunez tud pere a en em denn evelse deus ar sklerijen, rak, eme an Abostol, an nep a ra an droug a deac'h kuit doc'h goulou an deis. Nag a gem a zo etre ar rum dud-se hag ar breuriechou devot zo en Ilis catholic ! gat ar re-ma neus netra dre guz, secret abet ; ar reglennou a zo doc'h ho reen a vez dirak daoulagat an oll. An oll ive zo eas dezho en em assur e ra ar breuriechou ho oberou a garantez ervez doctrin an Aviel. Avertissa, exhorti a reomp an dud a feis pere a ve en em lakeat e sosieteou secret, da zenti ouzomp ha da en em jassa doc'h ar goal assambleou ze, rag aoun na vent tolet en islong ar malheur eternel. Askounvia a reomp an dud fidel nint ket c'hoas taget, da en em zerc'hel bepred var evez rag aoun doc'h discourchou traitour an dud deus ar sosieteou uskumunuget, rag dindan eun digor leun a honestis hag a lealdet, e cuzont an tan, demeus ar gounnard a enep Relijion Jesus-Christ hag an otorite legitim ; dindan ho ear hippocrit e cuzont eur zonch hag eur c'hoant ebken, da lavaret eo distruch an oll guiriou, guiriou Doue ha guiriou an den. Ra gompreno ar gristenien vad, penaos kement hini a zo er sosieteou dre guz, a zo unan deus ar bleizi-ze a bere hor Zalver a ziougane e tlient dont, gôloet gant c'hrec'hin denved, e sonch devori an tropell; ra vouezo an eneou fidel ez eo gleed lakaad ar Framassounet e renk an dud-se deus a bere an Abostol a zifen deomp tostaat, kaout commers ebet gatho, na memes lavaret dezho *Ave* (me ho salud).

Dan nep a ve estounet em be kemeret ar boan da drei e brezounek lod d'oc'h actou abostolik (actes apostoliques) ar Pabet a enep an oll sosieteou secret, e rankan lavaret penaos e zeo abalamour unan d'oc'h lennerien *Feis-ha-Breis*, a lavare din eun droiat ne dint ket goal dud ar Framassounet, ha neus da gaout aoun nemet doc'h an Internationalet. Dezhan ha da gement a ve evelthan a lavaran : Va fot, petra lavar ar Pab ? rag en eo a voar dar sur petra ra drouk da Ilis Jesus Crist, a dre-ze ive dar sosiete, rag ar Relijion eo ar c'henta ar prisiussa deus madou eur zosiete.

J. M. C.

Ann hini he deus scrivet ann histor-man er gazeten *La Semaine-Religieuse* d'eus *Grenoble* a so car tost d'ar Ferry, ministr ar scoliou, mæs, egis ma helloc'h her guelet, guelloc'h cristenez eo evithan.

D'ann diveza pelerinaich d'eus Paris e Lourdes, d'ar guener da noz, ha pa oa ann heaul o vont da guzet, e veljomp o tostaat eun den, henchet gant he vreg, a zouge var he breac'h eur c'hrouadur daou vloas. Ann den paourze, dall abaoue pevar bloas, n'en devoa morse guelet he vab hag e teue da Lourdes da c'houlenn ar sclærijen.

Ni en em gave er mare-ze e kichen ar feunteun a so evid ar voaset ha pa dremenas en hor c'hichen e veljomp he zaoulagat mouget, goloet gant eur c'hroc'hen guen a guze mab-al-lagat, hag egis ma chome atau digor bras daoulagat ann den paour-ze, kement hini a ioa eno a velas ar c'hroc'hen-ze. Pa gomse eur re benag outhan e troe he benn varzu ennhan hag a zigorre muia ma helle he valvennou egis eun den o clasc guelet guelloc'h mæs ne dalveze da netra dezhan pe guir e oa goloët oll he zaoulagat.

En eur antreal en ti eleac'h m'en em gav dour ar feunteun e pegas e dorn he vreg hag houman a lavaras dezhan : *bez calonec ha leun a fizians*, ha kerkent en em daulas d'ann daoulin da bedi. Siouas ar paour keaz den eun neubeut goude a sortias en eur orjellat var he dreit hag e vije deut da stoki ous ann nor panefe m'en em hastas eun den iaouanc da bega en he vreac'h. He vreg a dostaas neuze outhan hag a ginnigas he vab dezhan, mæs ann den, o lezel he benn da goueza var scoas ar c'hrouaduric a lavaras en eur zifronca : paour keaz, biken na velin da visaich ! Chomm a reas gouscoude e kichen ar c'haô hag e kendalc'has o pedi. Eun druez a oa guelet eun den iaouanc ha nerzus harpet var breac'h he bried rag ne helle ket en em hencha he unan.

Antronoz, epad ma oamp c'hoas o pedi dirag ar feunteun e teujont adarre ho zri hag ar re oa eno a hivoudas etrezho : Ema o tont endro.

Eur Frer iaouanc d'eus urs ann Assomption, na ehane ket o pidi epad ann deis hed-a-hed, a lavaras neuze : « Ne bedomp ket mad avoalc'h, n'hon deus ket feiz avoalc'h ! Alo pedomp guelloc'h ha calonec : eun dizenes eus hor chapelet var hon daoulin. » Hag ann oll o senti, savet ho daouarn entrezec ann Eê. « Itron varia Lourdes ! « a lavare ar Frer, egis m'en dije guelet ar Verc'hez he unan dirazhan ; « Itron Varia Lourdes ! » hag ar bobl a responte : « Pedit evithan, pedit evithan ! Hag er c'heit-ze ann hini a oa ann oll o c'houlenn truez dezhan, o clevout ann oll moueziou-ze, a venne he galon mancout dezhan hag e lavare : » Guerc'hez Vari ! pareet ac'hanon pareet ac'hanon ! « Neuze e teuas er meaz, mæs, o velet ar sclærijen, e rencas chomm var dreuz ann nor, lacaat a reas he zorn var he zaoulagat divoaset a bell so d'eus sclærijen ann deis hag o veza clasket eun tammic. ez eas en eeün da gahout he vreg. Oh ! en taul-man en devoa guelet he vab, pega a reas ennhan hag he vriatas o lavaret ; » O ma mabic paour ! « Neuze e rentas ar c'hrouadur d'he vam hag o trei varzu ennomp : » Pedit c'hoas, emezhan, guelet a ran, mæs pedit adarre. »

Ha ker buhan o vont dre greis ar re oa eno, ez eas, mæs evel eun den ne vell ket parfet hag en eur astenn he zivreac'h a beb tu gant aoun da vont da stoki ous eun dra benag, ez eas heb sicour den beteg ar c'haô.

« Va daoulagat a so c'hoas eun tammic tenval emezhan. » hag e chome eno var he zaoulin, dirag ar Verc'hez. Chomm a reas eno discabel epad ann noz hag ar mintin. Para a rea ann heaul var

he bennad bleo du, ha ken tomm a oa dezhan, ma velemp ar c'houezen o tiredec dious he dâl, mæs hen ne rea vân nemet pedi ha pedi atau. Ann dra-man a oa da sul. Souden, setu hen o sevel hag o vont d'ar feunteun. Ni oa oll er mare-ze dirag ar c'haô. Mæs a veac'h ma oa antreet, ma teuas er meaz en eur losker eur c'hri a laouenedigez, hag e veljomp anezhan o tont d'ar red, he zivreac'h astennet. En taul-man ne oa croc'hen guen ebet mui var he zaoulagat, ker sclear a oant ha ker beô evel hor re-ni : Mousc'hoarzin a rea ous ann oll ha pega e dorn kement hini a oa en he gichen hag e selle en dro dezhan ous kement all a draou ne helle mui ho guelet pevar bloas a ioa. » Ah ! hirio, emezhan, pare oun evid mad, guelet a ran ar Verc'hez, ar goulou, ar branellou, ann heaul ! »

Hag ar gristenien a ioa eno, o cana a eur vouez *Magnificat* ! Hag ann den eürus-ze o respont *Magnificat !* Hag ann oll pelerinet o kenderc'hel penn da benn ar c'hantic-ze ker caër en enor d'ar Verc'hez dinam, en enor d'ann Itron varia Lourdes.

Isabelle FRANCE (Marcelle FERRY.)

N'eus ket pell e verken deoc'h ar pez so bet falvezet da Spuller prefet ar Somme ha da botret ar bureô a vadelez e *Amiens* a c'houlenne evitho ann aluzennou dastumet gant diou gazeten catolic eus ann departamant-se. Hirio eo Mear *Charleville,* ar citoïan Corneau a c'houlenn evid ar Bureô a vadelez ar gest græt en Ilis goude eur sermon evid ar beaurien sicouret gant Breuriez Sant-Visant a Baul.

Ma ve credet d'ar pez a lavaront int ho deffe evitho eul lezen d'eus ar 5 a viz *prairial* er bloas XI (25 mai 1803.)

« Kement kest græt en Ilisou *evid ar beaurien,*
« a renc beza casset d'ar Bureô a vadelez. »

Atau hervez ar Republicanet, ebars al lezen-ze e ve cavet ar c'homsou-man.

« Ar pez a zastumer dre eur gest grœt evid
« ezomou ann Ilis a so evid ann Ilis ;

« Ar pez a zastumer pa vez grœt eur gest evid
« ar beaurien a so evid ar Bureô a vadelez. »

N'eus netra guir e kement-se oll.

N'eus lezen ebet eus ar 5 prairial, Bloavez XI, mæs hebken eur gemenadurez digant ar Ministr, hag er gemenadurez-ze ne gaver ket ar pez a garfe ar Republicanet cavout ennhi evid cahout ar guir da gemer evid hel lodenna ho unan, hervez ho c'hoant, ann arc'hant dastumet gant ar gatoliket.

Setu aman ar gemennadurez-ze casset gant Chaptal a oa Ministr neuze.

Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, goude beza evesseat ous ar pennad 8 eus al lezen ar 7 *frimaire* bloavez V, (27 a viz Du 1796) a lavar ar pez so aman varlerc'h.

Pennad I. — Ar re so carget da c'houarn ann hospitaliou hag ar Buroiou a vadelez e peb arrondissammant, *ho deus guir* da lacaat kestal evid ar beaurien en oll Ilisou ha da gass evid ober ar gestze pe ar Seurezet a garantez a entent ous ar beaurien hag ous ar re glanv, pe neus fors peu sort Itrôn all a blijo gantho.

Pennad II. — *Ar guir ho deus ive da lacaat staga ous ar mogeriou en oll Ilisou,* hag e kement plass en em zastum cals tud eus ar bed, soudardet, barnerien, etc, en eur ger e kement leac'h ma sonjo dezho ec'h hellint dastum eun dra benag, eur *C'hef* e pehini a hello heb unan teuler he aluzennou hag he zonœsonou.

Pennad III. — Beb tri miz ar Buroiou a vadelez a rai eur *gest,* pebhini en he arrondissamant.

Pennad IV. — Ar pez oll a vezo dastumet evelse a vezo evid ann tiez ho deus da c'houarn hag a renco beza implijet hervez al lezen. Ar Brefedet a renco beb tri miz renta cont d'ar ministr d'eus ar pez a vezo bet græt.

Pennad V. — Eleac'h n'eus ket c'hoas d'eus ar buroiou-ze ar Brefedet a rai ar pez so red evid sevel anezho unan e peb arrondissamant.

Anat avoalc'h eo penaus ar Gemenadurez ne lavar ket ar pez, ho deffe c'hoant e lavarfe, Spuller, Corneau hag eur gals ouspen c'hoas. A hent all ar gazetennou Republicanet n'int ket a unan var ann affer-ze. Lod a so evid Spuller, lod all a so a enep dezhan.

Ar *Siècle,* gazeten ann hostaliriou, a lavar evel Mear *Charleville, n'eus ken nemet ar buroiou a vadelez a hell goulenn arc'hant evid ar beaurien hag en ho hano.*

An *National* er c'hontrol a damall Spuller ha Corneau hag a lavar :

« E peleac'h emomp-ni eta, e Frans pe en Turquie evid guelet Prefedet a sonj dezho beza dreist al lezen, ha tud a garfe kemer aluzennou ar re all evid ho lodenna hervez ho c'hoant ? Ha c'hoant ho deffe ar re-ze d'ober adarre ann diotachou diskiant a so bet græt e 1793 ? Sonjal a ra dezho eta e vezint lezet d'ober evelse ho Radicalet ?

« Ann hanter eus ar Frans a vezo droug ennhi hag ann hanter all a c'hoarzo hag e guirionez n'eus ken d'ober. Goud e vouiemp penaus lod eus ar Radicalet ne fell ket dezho rei liberte d'ar re all mæs gouscoude chommet omp sebezet o clevout ar pez a c'hoarveze e Departamant ar Somme ; biken n'hon dije sonjet kement all.

« Ar sclæra ma velomp e kement-man eo, ema ar Radicalet o clasc lacaat ann oll da suja dezho ha kement-se dindan ann hano hag ann digare a Republic ; eun dra all a velomp ive, ma ve c'hoant e ve caret ha respetet ar Republic e Frans, arabad eo lezel da commandi lod eus ar re a fougass beza Republicanet

« Eur gals eus ann dud hel lavar dija ha ma c'houlvez aliæs traou egis e *Charleville* hag e *Amiens,* heb dale ann oll a vezo a unan var ann affer-ze.

A.

KELEIER.

Dial lun 12 a viz Kenver eo bet maro gant ar gozni hag ar vizer eur vaouez, o veva divar ann aluzen, var bord ann hent a ia d'eus ann Treiz-Plougastel-Daoulas da Vrest.

Cavet e bet gant eur vaouez d'eus ti Rene Donval d'eus Kerjean. (Parræs Relecq-Guipavas, e kichen Camfrout.) Hounan oc'h he guelet er stad ma oa a so diredet d'ann ti da glasc sicour, mæs pa eo deut ar voaset n'ho deus allet ober ken nemet he lacaat en eul leac'h distro, eleac'h ma eo marvet ragtal heb m'ho dije bet amzer da vont da gerc'hat eur belec dezhi. Ann dud vad-ze d'eus Kerjean ho deus græt ann oll troiou red evid lacaat he anterri ; gouscoude ne anaient ket anezhi, mæs ar garantez gristen a so c'hoas, a drugare Doue, crenv avoalc'h etouez ann dud divar ar meaz na neiselfont ket ous ho foan pa vez hano da sicour ho nessa.

E *Avignon* var goulenn Leon Crémieux (eur tuscongousgoude) conseil ann ti-kear en deus lavaret e iate da anterramant ann autrou Dubreuil, arc'hescop ar gear-ze, nevez maro.

Ann anterramant so bet græt d'ar meurs 20 a viz Kenver. Ann autrou Cabrières, escop Montpellier, ann hini en deus græt ann anterramant.

Ann autronez Eskibien *Nimes, Vîviers, Valence, Fréjus, Perpignan* ha *Guenet* a oa deut ive da *Avignon* evid enori anterramant ann autrou Dubreuil.

Meuleudi-caôn ann autrou Dubreuil a so bet græt gant ann autrou Besson, escop *Nimes.*

Eun niver bras a dud a so deut d'ar Arc'hescopti da lavaret eur peden dirag corf ho arc'hescop, o clasc guelet evid ar veich diveza ann hini a garient kement.

Ann daouarn golo.

Eur plac'h iaouanc a ioa o vont da vervel. Siouas dezhi ! en em laza he devoa græt oc'h heul follenteziou ha plijadurezou ar bed. En em uza a rea egis eur c'houlaouen hag e varve pourmonic. Ann oll her gouie hag he mam soken. Hi hebken ne helle ket cridi e oa o vont da vervel ha ne rea nemet sorc'henni gant ar pez a rafe en amzer da zont ha ne oa mui amzer da zont evithi.

Eun devez gouscoude e velas e tostaë ha buhan ann devez eus he maro, hag en devez-ze o velet sclear e pe stad en em gave, e chomas strafuillet oll o velet ne helle mui sonjal parea, e renke mervel. Neuze o sellet gant spont ous he daouarn e sav anezho entrezec ann Eê hag hoc'h ho lezel da goueza : « Sellit ous va daouarn, emezhi. »

He mam oc'h he c'hlevet a deu doc'htu d'he c'havout ha ganthi ar belec he c'hoëssour hag eur seurez a dremene ganthi ann nosveziou.

« Sellit ous va daouarn, emezhi c'hoas, golo int ; golo ! ! ! N'am beus græt netra evid Doue hag ez an da vervel ! »

He c'homsou hag he sellou a zisqueze anat e oa o vont da goueza en disesper.

Neuze ar belec, evid savetei ann ene-ze evid renta fizians d'ar plac'h iaouanc-ze a gemer eur groas hag he laca etre ann daouarn-ze a grene anter-scornet gant ar maro.

O velet ar groas ar plac'h iaouanc a gemer couraich adarre. Gouzout a ra petra a fell d'ar belec da lavaret dezhi, he daouarn ne vezint mui golo. Evid cahout digant Doue ar pardon evid he buhez didalvez ha criminal marteze, hi a hello breman kinnig dezhan meritou passion ha maro he salver Jesus, meritou ar Verc'hez glorius Vari, ha neuze, o tostaat ar groas ous he muzellou, e vouch outhan oc'h he voasca var boull e c'halon.

Ar belec a ro dezhi ann absolven evid ar veich diveza hag eun neubeut goude, e varv e peoc'h ha contant d'eus bolontez Doue, o sellet atau ous ar groas he devoa dalc'het etre he daouarn.

A.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann Autrou Colleoc, cure e Sant-Thegonnec, a so hanvet person Sant-Derrien.

Ann Autrou Leal, cure e Bannalec, a so hanvet cure e Sant-Thegonnec.

Ann Autrou Berthou, belec iaouanc, a so hanvet cure e Bannalec.

Ann Autrou Treussier, cure e Melgven, a so hanvet cure e parræs ann Itron Varia Carmez, e Brest.

An Autrou Gueguen, belec iaouanc, a so hanvet cure e Melgven.

Ann Autrou Rogé, person Langolen, a so hanvet person canton e Arzano.

BELEÏEN MARO.

Ann Autrou Saleün, bet cure e Castel-Paul.

Ann Autrou Floc'hlay, bet person e Goulien.

Ann Autrou Marziou, bet person Sant-Iann-ar-Biz.

Ann Autrou Louët, bet person Plougastel-Daoulas.

Ann Autrou Roux, cure e parræs ann Itron-Varia-Carmes, e Brest.

Madou ann douar.

KEMPER. — *3 a viz Kenver* (dre ann daou c'hant lur).

Guinis, 27 lur 10 g. — Segal, 25 lur 10 g. —

Hey, 19 lur 10 g. — Ed-du, 24 lur 10 g. — Kerc'h, 19 lur 10 g. — Avalou-douar, 10 lur 10 g.

CASTELLIN. — *1 a viz Kenver* (dre ann daou c'hant lur).

Guinis, 28 lur 15 g. — Segal, 23 lur. — Hey, 19 lur. — Ed-du, 23 lur 10 g. — Kerc'h. 18 lur. — Avalou-douar, 10 lur.

D'eus ar c'heleier a deu d'eus peb corn ar Frans e ouzomp penaus ar ienijen n'he deus ket græt re a zroug d'ann ed beteg-hen. Ann oll a lavar ive penaus epad miz Kerzu ann edou n'ho deus græt roud ebet, hag a veac'h ma eo didinvet ar re so bet hadet da ziveza.

Calsic ed a vez casset breman d'ar marc'hajou, da vihana eleac'h ma eo bet peusvad ann eost. Evid ar segal ne gaver ket da brena neus fors pegen huel bris eo, nemet eleac'h ma teu d'eus ann estren.

Dissadorn diveza e Kemper e oa guelleat eun tamic marc'hat al loenet corn hag ar moc'h, hag e oa æssoc'h guerza. Poënt avoalc'h a oa ! abaoue keit all amzer ma oa ann dud divar ar meaz o pourmen ho loenet eus ann eil foar d'heben heb m'a teufe den da ginnig eun dra benag evitho.

AR GLERICALET !

Setu ann enebour.

DIVIZ.

PENNAD II.

(Kendalc'h.)

Ann Autrou D'ARMILLY. — Me am eus truez ous ho tallentez, Autrou ; ne ouzoc'h ket eta ez eus neubeut a dud a vouife petra ho deus c'hoant ar Franmasonet da ober..... Me voar me, petra a fell dezho! emaint o clasc distruja peb galloud ha peb Relijion. Ar Franmason a so enebour ann Ilis hag ar vro. He c'her eo : en tråôn ann Ilis ! Crist ebet mui ! Doue ebet mui.

PASCAL. — Mæs ar vreuriez-ze eta a so savet a zivar ann diaoul !

Ann Autrou D'ARMILLY. — Ia siouas ! va mignon paour.

PASCAL. — Ne ve ket brao e teufe breman eur re benag da glasc lacaat ac'hanon da rei va hano d'ar vreuriez-ze ! Guelloc'h eo ganin va feiz, ar feiz-ze he deus atau va recouret pa stourme eun dra benag ouzin. Ah ! va Doue petra vije bet c'hoarvezet ganin, d'ann devez ma oe devet va zi gant ann tan goal ha ma gollis va oll danvez, petra vije bet c'hoarvezet ganin ma n'am bije ket allet sevel va daoulagat varzu Doue da c'houlenn sicour ha ners diganthan !

Ann Autrou PRUDHOMME. — C'hui a lavar hoc'h eus fizians e Doue ! ar Franmasoniach her permet ouzhoc'h. He enebourien a lavar ne gred ket e Doue. Ann dra-ze so gaou. Hi a gred er c'hontrol oll kement a blijo ganeoc'h. Neus ket pell e oa c'hoas scrivet e penn he reolen hano ar Micherour Bras eus ar bed-man hag hini Jehovah (ar re-ze eo hanoiou ann autrou Doue gant ar Franmasonet.) Guir eo ne veler ket anezho mui mæs beza ez eo hebken rag ma zisplije kementse ouz eur re benag ac'hanomp.

Ann Autrou D'ARMILLY. — Al liberte-ze a vez lezet gant ar franmasonet a so caus penaus hinienou anezho n'ho deus tam ebet a feiz mui. Ha pa ne zoujont mui Doue ebet,int en em ro a grenn da beb seurt disurjou hag e vent casset gant eur guchennat tud orgouillus d'al leac'h a blij d'ar reman. Anaout a rit-hu ann articl 7 d'eus lezennou Ferry ?

PASCAL. — Oh ! ia mad tre, hag am eus sinet memes da c'houlenn e ve taulet a gostez.

GERVAIS. — Ha me am eus casset ar petitionze d'eus ann eil kear d'heben.

Ann Autrou D'ARMILLY. — Mil meuleudi deoc'h. Ma ! ann articl-ze a so bet insitet gant ar Franmasonet. Setu aman petra am eus lennet en unan eus ho gazetennou ar *Monde maçonnique*.

« Daô eo prepari ar re n'int ket Franmasonet, ann dud profan, da glevout heb spounta, ar pez hon deus c'hoant d'ober. Var ar scoliou evid ar vugale e rencomp poueza, rag eno 'ma ar mean fount eus ann ti. N'eus mui ezomm a relijion er scoliou, na kenneubeut eus ar Feiz, a denn he liberte digant ann den, ne servich da netra evid reisat ar vugale hag a alfe memes miret outho da veva egis ma renker. Kense ouspen mall eo renons d'ar Relijion ha d'ar Feiz. Ni a zesco dezho ho guiriou hag ho deveriou e hano ar ræson libr hag ive rag ma rencomp oll derc'hel ann eil-d'egile. Ar bed a dle beza hiviziken græt d'eus ar franmasoniach, hag houman na dle cahout nemet tud libr. Cahout scoliou dizoue n'eus ket guelloc'h da lacaat ar franmasonet da c'hounit bepred muioc'hmui. »

Ann Autrou PRUDHOMME. — Ann traou-ze oll ne dint nemet comsou : me am eus ho lennet ive, mæs ne gredan ket e ve red beza goal nec'het gantho.

Ann Autrou D'ARMILLY. — Hag ar re-man all hoc'h eus guelet er memes gazeten da viz kenver 1867 hag a lavar ez eus bet græt eur c'hatekiz evid ar vugale var ho deveriou, da zeski dezho heulia kentoc'h mouez ho c'houstians eget hini ar relijion ! Ar c'hatekis-ze, m'ervad ann hini a dle beza roet d'ar vugale er scoliou nevez ! Jules Ferry ma vije bet eur goas a dlefe beza cavet eun dra benag a nevez ; mæs en daill n'eo mad nemet da chench tu d'ar chupennou coz.

A.

(Eur pennad all eur veich all)

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 5) DISSADORN 31 A KENVER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.
} 2 scoed.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Perc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 31 a viz Kenver 1880.

Dissadorn, 17 a viz Kenver, goude beza tremenet ann hanter kenta eus ho amzer o chilou an re ho deus c'hoant e ve chenchet eun dra benag er pez he deus ar C'houarnamant da baëa evid ar rentchou 5 dre gant, (varlene am beus lavaret deoc'h petra oa ann affer-ze, re bell e venn ma renkefen hen aslavaret adarre hirio), ann Deputeet ho deus kendalc'het gant al lezen var aumonerien ar soudardet hag ann autrou de Kerjegu, unan eus hon Deputeet, ann hini en deus comset da genta.

Enebourien al lezen var ann aumonerien a lavar e rene beza torret al lezen-ze rag na servich da netra hag eo noazus soken.

Ni a lavar ar c'hontroll hag a fell deomp discuez deoc'h penaus ma ne votit ket ar pez a c'houlennomp diganeoc'h hag a so ken æs hen ober er c'hasarn, guir barræs ar soudard, e vezo anat d'an oll penaus, e Frans, ar Republic hag ar Relijion n'hellont ket en em ober.

Var ann traou all ar Republicanet n'hellont ket beza a unan ; var ar Relijion n'ho deus nemet eur sonj hag eur c'hoant hebken, ober dezhi goassa ma hellont.

Ah ! Autronez, o clevout lavaret e renc ann autrou Doue beza lakeat er meas eus ar scoliou, eus ann arme, o velet hor Freret hag hor Seurezet disprijet ha stlapet er meas eus ho zies, na velit ket eta e tistrujit ar Frans he unan !

Enebi a rit ous hor Feiz, ous hor Relijion, ous hon Doue; ni a renc ho difenn, ar groas en hon dorn, ha lavaret deoc'h penaus ne de ket guir e respetil al liberte dre ho lezen, pa ne glaskit nemet miret ous hor soudardet da bratica ho Relijion gant liberte.

Meur a Republic so bet er broiou all : ar muia respect ho deus bet evid ar Relijion, ar muia m'ho deus padet.

Al liberte evidhoc'h, eo evid ar re all ober ar pez a blijo deoc'h ha netra ken.

Facha a rit o clevout va c'homsou, neuze ec'h ouzoc'h hoc'h unan eo guir ar pez a lavaran. Hogen chilaouit, me ho ped, e peoc'h va frezegen rag petra benag ne blij ket atau dime ho comsou, me ne ran trous ebet deoc'h. Hogen kendalc'homp o velet ar pez oll hoc'h eus c'hoant d'ober a enep ar Relijion.

Difenn oc'h ar belec antreal er c'hasarn.

Difenn oc'h ar soudardet d'en em gavout el lidou ar Relijion.

Goudeze refus rei eur plass benag, neus fors pegen dister e vé, da gement hini na vezo ket bet scoliet e scoliou ar c'houarnamant, da lavaret eo, tenna diganeomp ar guir hon deus da gahout scolioù deomp hon unan.

Erfin ehana da baëa d'ar veleien ar pez a vanker dezho ; difenn oc'h ar c'houenchou da reseo netra dre destamant. Gant ann autrou Laisant, ordren e renkefe ar veleien beza soudardet beteg ho daou ugent bloas ; (da lavaret eo miret ne iafe den, pe casi den ebet mui da velec.)

Gant ann autrou Labuze lacaat ann disurj e conseillou ann Ilisou hag ober e alfe tud dizoue beza carget da veilla var ar pez a sell ous ar Gatoliket.

Ar poblou all ho deus respet evid ar Relijion hag evid liberte ho soudardet, kense e velomp ar Saozon dont betec e Breiz da glasc aumonerien evid ho soudardet. Ma tiscuezit ker sclær d'ann oll pegen neubeut e prijit ene ho soudardet pa refusit beleien outho, ann oll n'ho devezo nemet disprij evidhoc'h hag hirio memes en Afric ann Arabet, ho deus aoun arauzomp, a renc suja deomp rag ma zomp crenvoc'h evitho, ann Arabet n'ho deus evidomp nag istim na respet, rag ne velont ket ac'hanomp heulia hor Relijion !

Nag evid ar pennou tiegez e Frans, pebes ranngalon evitho mar tennit ann aumonerien digant ho bugale ! Ann tadou hag ar mamou o rei deoc'h ar ar guella loden eus ho c'halon, ho bugale, ho deus lavaret dezho ; lavar da *Bater* bemdez, kea beb sul d'ann offern. Breman o c'houzout e cavo ho bugale eur belec er c'hasarn, n'ho deus ket kement a boan o tispartia dioutho, mæs pa ne vezo hini

ebet mui ec'h alfent lavaret deoc'h gant guirionez n'hoc'h eus ket kement a istim evid ene ho bugale evel m'hoc'h eus evid ar c'hezec hag ar mulet.

Her goulenn a ran diganeoc'h, na dennit ket ar veleien d'eus hospitaliou ar soudardet clanv, den ebet na hell guelloc'h ho c'honsoli ha doussaat ho foaniou ; na dennit ket anezho digant ar soudardet e iec'het, rag hini all ebet, guelloc'h evithan na hell ober ar soudardet mad ha leun ha gouraich, hel lavaret a rin deoc'h gant ar Jeneral Ambert, ar re a c'houlenn ne ve mui a Aumonerien a so, (marteze heb gouzout dare dezho, her c'hredi avoalc'h a rafen,) mæs evelken a so, goassa enebourien ann arme.

Hel lavaret a rin, Autrounez, varlerc'h ar Prins de Leon o tigass da sonj deomp d'eus ar c'homsouze d'eus Voltaire, enebour touet d'ar Religion ha da Zoue, *m'ho deffe oll soudardet eun arme sacramantet dious ar mintin, den ebet ne alfe beza treac'h dezho.* Setu petra c'hoarveze gant soudardet ar Vendée ; mond a reant atau var araug o lavaret : *Hon eneou da Zoue, hor c'horfou d'ar Roue !*

E *Loigny*, e *Patay*, er *Mans*, eun dornad cristenien bodet endro da vanniel ar galon sacr, ho deus, dre ho maro, saveteet enor ar Frans. Calonecoc'h e ia d'ar brezel, calonecoc'h e ro he vuhez evid he vro, ann hini a voar en deus eur gurunen da gahout er bed all. Petra lavar ar soudard o coueza var ann dachen ? *Oh ! va Doue !* Nan, nan, n'e ket guir ar pez hoc'h eus lavaret ne dalvez da netra ann Aumonerien evid ober soudardet mad.

Ne heller ket kenneubeut lavaret, gant guirionez, e noazont d'an arme.

Meur a dra so bet tamallet ganeoc'h d'ann Aumonerien mæs n'hoc'h eus ket roet ar breuven anezho.

Lavaret a rit deomp ez eus daou Jeneral a enep ann Aumonerien, mond a rin hirroc'h evidhoc'h hag e livirin ez eus pevar, mæs ne ve ket diæs din henvel deoc'h aman 14 all a so evitho.

Trivec'h arme hon deus e Frans gant bep a Jeneral ous ho c'hommandi ; unan anezho so a enep ann Aumonerien, ar 17 all a so evitho ; perag n'en deus comset ann Autrou Duvaux nemet d'eus ar c'henta ?

N'hoc'h eus reson vad ebet da denna ho Aumonerien digant ar soudardet hag en eur achui e c'houlennan diganeoc'h ho lezel gantho.

Duvaux a lavar evid ann eil gueich ar pez en devoa lavaret d'ann 20 a viz Kerzu, mæs, egis nihel lavar dezhan adarre ann Autrou de Kerjégu, n'eus ganthan nemet lavaraou, ne ro morse ar breuven d'eus ar pez a lavar. En eur achui e lavar : Ann Autrou de Kerjegu en deus tamallet ouzomp beza enebourien ar Religion, evidoun me n'hellan ket respont dezhan var ar poënt-ze rag ne hellan ket compren perag e tamall eur sort santimant deomp.

— Ann Autrou Duvaux a garfe marteze lacaat ac'hanomp da gredi e ve noz da greisteis pa vez ann heaul o para. Me chans ann Autrou de Kerjegu en deus discuezet dezhan sclær avoalc'h penaus e felle dezhan ha d'he gonsortet enebi ous ar Relijion. Hogen pa n'eus respont vad ebet da rei, ann æssa eo tevel.

Ma n'en dije ket bet ann Autrou Duvaux kement a speret e vije bet allet lavaret dezhan ne vouie ket petra rea, mæs ma oa guir ar c'homsouze evid ar Juzevien, n'hellont ket beza guir evithan. —

Ann Autrou de la Bassetière a lavar : ne zisnac'homp ket ec'h alfe eur soudard heb relijion cahout couraich, mæs ar pez a fell deomp da lavaret eo ho pezo hoc'h unan muioc'h fizians en hini a gred e vezo recompanset eus he sacrifis er bed all eget en hini a gred ec'h achu tout gant ar vuhez-man.

Goudeze, eur re benag o veza goulennet ali ministr ar Brezel nevez, heman a respont ema a unan gant Duvaux ha ma n'en divije ket heman sonjet ober al lezen, hen breman, pa 'ma ministr, en dije hen græt.

Goude eur sort respont ar Gambr o veza æt da voti n'e ket red beza souezet ho deffe 344 a enep 110 lavaret ne oa ket mad ober ar pez a c'houlenne ann autrou de Kerjégu penaus e kement leac'h ma vije bet d'ann neubeuta eur batailon soudardet e vije bet lavaret dezho ann offern beb sul ha beb gouel bers.

Goudeze eur guchennad all a zeputeet a c'houlenn d'ann neubeuta e ve eun aumonier er fortchou hag e kement plass ma vezo eun niver soudardet, bras avoalc'h evid her c'houlenn, n'eus ken kemm etre ar re-man hag ann autrou de Kerjegu nemet ne c'houlennont ket aumonerien evid ar soudardet so o chomm er c'heariou. Mæs caër ho deus lavaret ha difenn ho santimant d'eus ar guella, pa ier da voti 332 a enep 145 a lavar ne heller ket ober ar pez a c'houlennont.

Breman e stager gant lezen Duvaux. Ar pennad kenta a lavar : lezen ann 20 a viz mae — 3 a viz even, 1874, var aumonerien ar soudardet, a so torret.

Var gement-se, ann autrou Villiers, eun all eus hon Deputeet a lavar : ne tell ket din lavaret adarre deoc'h ar pez hoc'h eus clevet digant ann autrounez Prins de Leon, de la Bassetière ha de Kerjégu, gouscoude e livirin eur ger deoc'h : etouez ann oll traou so bet græt evid ar bed man, evid ar c'horf, ne oa nemet heman a selle eun tam benag ous ann eneou, hag hen eo dress hoc'h eus c'hoant da dorri. Ar pennad kenta eus ho lezen ne lavar ket sclær az pez hoc'h eus c'hoant d'ober. Discuezet so bet deoc'h penaus pa lavarit,

o chasseal ar Relijiuset eus ar scoliou, int a hello cahout scoliou libr, e vezo reiset ann traou ganeoc'h en henvelep fæsoun ne vezo plass ebet nemet evid ar re a vezo bet scoliet e scoliou ar c'houarnamant hag aman evid ma vezo vo tet æssoc'h ar pennad kenta eus ho lezen hoc'h eus lakeat ar pennadou 2 ha 3 na vezo morse taulet cont dioutho rag ne vezo ket red deoc'h hen ober. Hen disnac'h a rit ! Ann hini en deus sonjet ober al lezen-ze her goar guelloc'h eget den all ebet. hogen setu petra a gavan-me er pez en deus lavaret deoc'h d'ho lacaat da voti he lezen.

« Dindan gouarnamant Louis Philippe e oe tau-
« let ann aumonierien en traon, mæs evel atau ne
« ne oa bet græt nemet ann hanter d'eus ar pez a
« roa da ober. Goude beza lavaret er pennad 1 ne
« vije mui a aumonerien, ar pennad 2 a lava-
« re ho dije allet ar Jeneralet hag ar Goronelet
« hiliab aumonerien p'ho dije guelet ne oa
« ket travoalc'h gant beleïen ar parræsiou...
« Ma ! en despet da-ze, ken anat a oa ne dalveze
« ann aumonerien da netra penaus epad 44 bloas
« ne sonjas den da henvel unan. »

Setu petra lavar ann Autrou Duvaux.

O velet kement-se, penaus e sonj deoc'h e alfemp-ni miret da credi penaus ar pennadou 2 ha 3 ne dint aman nemet evid ma vezo votet æssoc'h ar pennad 1, na ne vezo dalc'het cont nemet eus henez!

Guillot, Depute eus ann Izere a respont oc'h ann autrou Villiers o tamall eun neubeut leoriou gregagant ann autrou de Segur, e peleac'h e lavar ar pez a sonj dezhan e ve ar guella evid ar Frans.

Ann autrou de la Bassetière a respont : aliæs avoalc'h hoc'h eus lennet eun neubeut linennou dious eul leor benag, mæs neus fors petra a alfemp da lavaret d'eus al leoriou-ze, ni hon deus goulennet salæs avoalc'h diganeoc'h ann testeni e oant bet roet da lenn d'ar soudardet gant ann aumoneien, na n'hoc'h eus ket allet hen ober. C'hui a helle torri al lezen var an aumonerien dre gassonnaj abalamour ne blij ket deoc'h, mæs n'hoc'h eus meson vad ebet d'hen ober.

Var gement-se e voter ar pennad 1.

2 pennad. — Ec'h hello beza roet aumonerien d'ar soudardet pa vezint 2,000 d'ann neubeuta ha gant ma vezint ouspen 5 cart leô d'eus eun ilis parræs benag, hag ive d'ann hospitaliou ha d'ar prisoniou evid ar soudardet, gant ma vezint ive 5 cart leô d'eus eun ilis parræs benag.

Var ar pennad-man Duvaux a lavar e vezo lakeat aumonerien en hospitaliou hag er prisoniou evid ar soudardet neus fors e peleac'h e vent, neus fors peger tost e vent d'eun ilis parræs benag. Goudeze e voter ar pennad 2.

Pennad 3. — Pa vo eur brezel benag *ec'h hello beza casset* gant peb arme ha peb loden eus ann arme ann niver aumonerien a vezo red, mæs ne vezo hini ebet anezho dindan eun all. Ar pennad-ze so votet ive,

Goudeze e voter var ann oll lezen ha 342 a enep 111 a lavar eo mad hen ober.

Hervez ma hellit cridi, Arnoult, Corentin Guyho, Hémon, Nedellec, de Pompery ha Swiney ho deus votet a enep ar pez a c'houlenne ann Autrou de Kerjégu hag ive a enep ar pez a c'houlenne ann Autrou Cadot. Mæs votet ho deus oll, nemet Swiney, n'en deus votet a du ebet, evit lezen Duvaux.

Ann Autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers ho deus atau votet evid kenderc'hel ann aumonerien d'ar soudardet. Evid de Gaste diou veich eo bet chomet heb voti, eur veich all en deus votet evid ar pez a c'houlenne ann Autrou Cadot.

Merket am eus aman deoc'h penaus ho deus votet ho Teputeet var eun dra ken talvoudus m'ho pezo sonj eus ho voterez da benn ma teuint da c'houlenn ho moueziou.

D'al lun, 19 a viz kenver, ann Deputeet ho deus commanset evessaat evid ann eil gueich ous lezen Camille See, var ar scolachou evid ar merc'het iaouanc.

Ann Autrou Keller a lavar : ar pez hoc'h eus c'hoant d'ober, eo cahout scolachou evid ar merc'het da zigemer ann 40,000 plac'h iaouanc na hellint mui beza scoliet er c'houenchou ma ve votet ar pennad 7 eus lezennou Ferry. Er scoliouze ne vezo mui comset a Zoue nag a Relijion. Camille See a lavar penaus ar merc'het e Frans n'ho deus tam descadurez. Ann dra-ze a hell beza guir evithan hag he vignonet mæs ne deo ket evid hor merc'het-ni. C'hui voar ne hello ar Frans beza henvel ouzhoc'h, da lavaret eo difeiz ha dizoue, nemet pa n'ho devezo mui ar Mammou tam Relijion ebet, ha setu perag e carfec'h cahout scolachou eleac'h ne ve ket comset a relijion d'ar vugale rag, ma lavarit en eur pennad all eus ho lezen ec'h hello ar belec dond *er scol* da rei ann descadurez gristen d'ar merc'het iaouanc, e c'houlennit ne alje hen ober nemet dirag unan eus ar mestrezet-scol, evid ma hello, m'ervad, houman goudeze, dis lavaret ar pez *n'he devezo ket cavet mad !* e kelennadurez ar belec. Ouspen, ar scolachou-ze ne vezint mad nemet da greski cargou ar vro, rag, gant aoun ne gavjec'h ket a verc'het avoalc'h evid ho darempred doc'htu, c'hui hoc'h eus huvreet paëa ar scolach evid eur guchennad vad anezho : mæs piou a baëo ? nemet kement hini en deus eun tam bennag da baëa eus ar c'hargou ? Camille See, tad al lezen, a fell dezhan respont eun dra benag, hag a ra he bossubl, mæs, hervez ar pez a lavar ar re ho deus guelet ar Gambr en devez-ze, den ebet eus ann tu cleiz na chilou ar pez a lavar, n'eus ken nemet re ann tu

dehou o teuler cont eus he gomsou evid discuez, egis m'her gra ann Autrou Keller goudeze,ne anav ket ar c'houenchou nag ann descadurez a roer ennho, pe guir eo protestant. Hogen,evel m'en deus anzavet meur a veich epad he brezegen e oa ar Frans eur vro gatolic, ann Autrou Keller a c'houlenn evid achui ne ve ket votet al lezen-man rag n'e de ket eul lezen gatolic. Ann Autrou Bourgeois goudeze a lavar eo guelloc'h cahout eur vaoues goest da entent ous he ziegez eget cahout eur vaouez gouiziec a vezo epad ann deis o lenn pe oc'h ober leoriou pe c'hoas eun dra benag all ne zere ket ous he stad. Aman unan eus ann tu-cleiz a lavar dezhan : ha ma ve æt d'ann offern ?

Ann Autrou Bourgeois. — Mond a heller d'ann offern, autrounez, ha renta he fried eürus ; me anav groagez, a so eürus meurbet ho friejou gantho, petra benag ma'z eont d'ann offern pa ve red, ha memes dre zevotion ; mæs anaout a ran ive re all ne vent morse en offern, hag ho friejou a garfe guelloc'h ez afent d'ann offern eget ho guelet beva evel ma reont.

En despet d'ar pez oll so bet lavaret, e voter ar pennad kenta euz al lezen, mæs ar pennadou 2 ha 3 a lavarer e renker evessaat guelloc'h outho abars ho digass en dro dirag ar Gambr, ha varc'hoas e vezo kendalc'het.

D'ar Meurs, 20 a viz Kenver, ar Senatourien, goude beza clevet ar Presidant o veuli Jules Favre hag ann autrou Leonce de Lavergne,nevez maro, ho deus votet eul lezen a lavar voti 80 million, evid sicour ar parræsiou divar ar meaz da achui ho hentchou a beb seurt.

Er memes devez e Cambr ann Deputeet a so bet kendalc'het gant al lezen var ar scolachou evid ar merc'het, ha, dre doues, Jules Cazot, ministr ar Justis, en deus digasset eul lezen evid neubeutaat niver ar varnerien, ha Jules Ferry, diou all, unan evid lavaret e renkefe ann oll bugale beza casset d'ar scol, pe autramant e ve punisset ho c'herent, hag heben evid lavaret e vezo hiviziken ann oll bugale scoliet *evid netra.*

—Aliæs avoalc'h,er c'heit ha ma vezint oc'h evessaat ous al lezennou-ze, e cavin ann tu da lavaret deoc'h petra sinifi ar c'homsou ze, *evid netra.* Evid hirio ne fell din merca netra ken deoc'h,nemet ne sonj ket din e ve hini ebet ac'hanoc'h diskiant avoalc'h da gredi ne renkefe mui ar vistri-scol beza paët. C'hui,voar avoalc'h,ann dud-ze a renc beva eus ho micher. Hogen, ma ne teu ket ar gerent da baëa,beb unan evid he vugale, egis ma c'hoarvez breman, pa n'eus nemet ar beaurien a ve scoliet evid netra, ar C'houarnamant, da lavaret eo, ni, kement hini a renc paëa ar c'hargou, a vezo dleet deomp hen ober.

Goudeze e kendalc'her adarre gant al lezen var ar scolachou merc'het. Ar muia beac'h a so, eo evid gouzout ha dalc'het e vezint pe ne vezint ket var bension er scolachou-ze, peautramant en tiæs all e kichen, renet gant tud dibabet, ha paët gant ar C'houarnamant. Mond a rer da voti, ha 323 a enep 132 a lavar e vezo græt ar pez a c'houlenn ar C'houarnamant pe guir ema a du gant ar Gommission.

Ann autrou Lorois, pa gomser eus ar re a vezo scoliet er scolachou-ze evid netra, a lavar ne dlefe beza scoliet evelse var goust ar C'houarnamant nemet ar re a so e sonj beza mestreset-scol divezatoc'h, rag evid ar re all ne dalveste da netra, noazus soken e ve,beza lezet anezho da gredi ec'h alfent beva en eur renc huel er bed, ha pa zimesfent e cavjent marteze poanius, goude beza bet eur sort descadurez, rencout ober ar gegin, entent ous ar vugale ha passadenni lereier.

Caër en deus da lavaret, n'e d'e ket goest da viret ous Deputeet ann tu cleis d'ober ho c'hoant ha setu votet gantho eul lezen ne dalvezo ket cals d'ar vro. Ma ne ra droug ebet c'hoas ec'h hellimp en em gavout eürus.

Da heul, e teu eul lezen kinniget gant Parent, Paul Bert hag Edouard Lockroy, a lavar ez eus ezomm 200,000,000 evid sevel tiæs scol ha scolachou, hag e renker evid ho c'hahout, guerza ar pez a apparchant ous ar C'houarnamant, hag a so didalvez evithi. Hogen, n'e ket æs gouzout e peleac'h e vezo cavet kement all a draou da verza. Ann autrou Lorois a lavar dezho ho deus c'hoant guerza coajou bras ar vro; int ho unan a lavar ez eus cals traou e servich an Escoptiou, ar Relijiuset hag ar veleien, hag a dlefe beza guerzet, egis e Kemper ez eus eun tam douar a apparchant ous ar C'houarnamant a dâl 11,000 lur, hag a so bet græt eun tamic jardin anezhan evid ann Escopti. — Mar d'eo ann tamic douar-ze, ann hini a so var ar Boulevard de l'Odet, hag hoc'h eus guelet assur eur gals ac'hanoc'h, ne gredan ket e ve cavet den da lacaat eur sort pris ennhan, hag ouspenn ne velan ket cals petra a alfe beza savet eno. Erfin, guelet mad e vezo, mechans. Ann autrou Lorois a lavar : D'oc'h ar pez a livirit hoc'h unan, ar pez peus da verza d'eus ann traouze a hell mond, hervez ho lavar hoc'h unan, da 7 million ; goal bell emhoc'h c'hoas d'eus ann daou c'hant million.

Parent, unan eus tadou al lezen a respont anezhan : ma carfec'h cridi e lesfemp ganeoc'h tiæs d'ho sicour da enebi ouzomp ? Ni a savo scolachou hag ho lacaio en ho semineriou-bihan.

Eun neubeut all eus ann Deputeet a lavar ne heller ket rei kement all arc'hant d'ar Ministr abars gouzout petra rai ganthan ; mæs caër ho deus, ar re-man hag ar re-hont,316 a enep 136, a lavar eo mad evessaat ous al lezen-ze. Etouez ar re genta e caver Arnoult, Corentin Guyho, de Gaste, Hémon ha Swiney. Etouez ar re ziveza e

cavomp an autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers. — Nedellec n'en deus votet a du ebet ha de Pompery en deus bet eur mis conje.

D'eus ar pez ho deus græt ann Deputeet d'ar Jaou 22 a viz Kenver, n'eus netra a gement a sellfe cals ouzhoc'h nemet m'ho deus ann Deputeet, var goulenn Rameau hag eun neubeut all evelthan, lavaret e oa mad evessaat ous eul lezen a lavar eo red torri ar pennad eus ar gemennadurez a lavar e vezo e peb gueret eul leac'h merket evid ar Gatoliket, hag eul leac'h all evid ar Juzevien hag ar Brotestantet, mar deus unan benag. Ann autrou Ferdinand Boyer en deus græt he possubl evid lacaat ar Gambr da lavaret e oa mad ann traou egis ma oant, ne oa netra da chench,mæs n'en deus ket allet miret outho da gana a du gant Rameau hag he gonsortet. Mar g'hell ar re-man cahout ho c'hoant, ma renker lacaat en douar mesc ha mesc Catoliket, Juzevien ha Protestantet, e vezo red benniga ann toul beveich ma vezo anterret eur c'hristen, ha netra ken, evelse beb unan ac'hanomp a vezo en douar benniget, hag ar Republicanet ho devezo collet ho foan o clasc enebi ouzomp.

Der Guener, 23 a viz Kenver, ar Senatourien ho deus commanset evessaat ous all lezen a verc'pere eo ar re a vezo lakeat e Conseil-Bras ar scoliou. Ann autrou Wallon, eun den hag a voar petra so mad var ann affer-ze pe guir eo bet he unan er C'honseil-ze hag a so 48 bloas abaoue ma eo renet ganthan,a deu da enebi ous al lezen, hag a lavar perag ne gav ket anezhi mad avoalc'h. Lavaret a ra eo bet er C'honseil-ze,da genta, hanvet gant ar C'houarnamant, goudeze evel ministr, hag erfin choaset gant ar Brofessoret all. Biscoas n'en deus guelet netra a c'houlenfe e ve chenchet eun dra benag el lezen-ze. Lavaret a ra, ha neuze e ia droug er Republicanet : Dre ann artic'l 7 eus eul lezen all e fell deoc'h difenn oc'h ar Relijiuset cahout scoliou, hag en houman, el lezen-man, evid allout lacaat ann Eskibien er meaz eus ar C'honseil hoc'h eus lakeat ive assambles gantho er meaz meur a hini all a vijec'h bet contant bras da zerc'hel ennhan. Roger Marvaise a sav da respont dezhan, ha petra benag ma renc anzavout abars commans, penaus n'e ket ker gouziec var ann traou-ze evel ann autrou Wallon, e clasc discuez e oa ar C'honseil-Bras-ze, gant ar re oa ennhan beteg hen, fall, fall,eus ar re falla, hag a ialo cals guelloc'h an traou en dro pa vezo bet chenchet penn kil ha troat, evel ma so bet c'hoarvezet, m'ervad,gant Conseil-Bras ar C'houarnamant.

Varc'hoas e vezo kendalc'het gant al lezen-ze.

A.

Eneb amm env.

Perak, 'me eur bugel, na velan ket skeuduz
Enn env diouaskel aour ann elez dudiuz ?...

He vam a respontaz gant eur vouse'hoarz ginou :
Ma mab, te ne velez 'met tu gin ann envou...
Hag heman a lavar, gant eur zellik c'hoantuz
Etrezek bolzou glaz ar palæz peurbaduz :
Pe guir tu fall ann env zo ker brao da velet,
Nag hen a dle beza an tu mad kaër meurbet !...

Pa oa an noz tenval var ar bed diskennet,
Da c'houlz ma vez ar boan enn eun uvre ankoet ;
Daoulagad ar bugel, savet trezek 'nn oabl splan,
A velaz glaz ann env hadet a vleuniou tan ;
Ar stered enn envou a re eur gurunen.
Hag ar mab a lare d'he vam var he barlen :
Pe guir tu fall ann env a zo ker lugernuz,
Da velet an tu mad na me vije eüruz !...

C'hoant kaër ar bugel-ma 'vel eun ezanss en êe
Prest goude a bignaz beteg palæz Doue,
Ha pa deuas ann eol d'alaouri an dorgen,
Ar bugel ne oa mui dindan he sklerijen...
E kichen eur c'havel eur vam druz a vouele,
Rar e mab oa nijet trezek eur bed neve,
Ha deuz tu gin ann env pignet ar bajennou,
Et a oa da velet an tu mad enn envou !...

SUTER GOÉLÉ-BARA.

Eun neubeut d'eus sonjou eun den iaouanc oc'h ober he vloas servich.

Setu me breman er c'hasarn, egis en eur vro dianavezet ha gant tud n'am beus morse ho guelet. Eur goal galonat am boa o tont cuit, ha petra benag ma rean ann hini n'en deus tam glac'har, daëlou c'huero a ioa ebars em daoulagat pa m'eus sellet evid ar veich diveza ous ti va zad, ous va Ilis parræz. Hag ar re a selle ouzin, o velet peger nec'het en em gaven a seblante rebeich din va daëlou o credi ne vouien ket peger bras ha peger nobl eo dever eur soudard. Gant guirionez e tamallent din va daelou, mæs, e leal,meur a dra a ioa oc'h va lacaat nec'het !.., Ia, her gouzout mad a ran hag epad ar bloas-man,n'hen ancounec'hin morse,ann den-ze a renc beza meulet a so atau var eves evid mont da zifenn he vro pa vezo red, hag eur vicher enorabl eo hini ar soudard. Ia fouge so ennhon rag varc'hoas kenta e tougin ar guiscamant-ze ; biscoas n'am eus allet compren penaus e hell beza tud,a lavar caret ho bro,na ne sellont, couls lavaret, nemet gant disprij ous ar soudardet. Rag, piou a veill varnezho, piou so prest d'ho difenn, piou a so caus mar g'hellont beva er peoc'h nemet ar soudard hag ar soudard hebken ? Nan n'e ket ar sonj-ze am laca nec'het... Me so cristen, va c'herent a so cristen, hag araug beza antreet en eur c'hasarn e vouien mad tre peu sort blasfemou, peu sort leoudouet am bije clevet o tont aman.

... Ma n'am bije ket her gouezet ec'h en em gavjen goal spontet breman. N'eus ket c'hoas eun heur so abaoue ma 'zoun digouezet hag e crenan gant ar sonj hebken d'eus ar pez am eus clevet. Ped gueich e renkin-me ober ar scouarn vouzar ma venn goest. Da vihana, ma n'hellan ober ken

e stankin diouscouarn va c'halon, hen toui a ran breman da Zoue evel m'am beus hen græt er mintin-man. Me a fell din, da fin va bloas, distrei d'ar gear cristen evel gueichall, guelloc'h cristen soken eget gueichall....

... Deac'h da noz abars mont d'am guele me so bet æt var va daoulin e kichen va guele hag am eus lavaret va *Fater* egis ma oan boaset d'ober dirag ar grusifi a so e va c'hampric vihan, epad ma oa ar re so o chomm er memes cambr ganin o conta ho historiou leun a vlasfemou. Me sonje din ho dije græt goab ac'hanon ha canet injur din soken; nan, n'ho deus græt ken nemet lavaret eur ger benag, var bouez, hag heb sevel re ho mouez.

Piou voar? marteze so deut sonj dezho penaus, mare so bet en ho buhez, ne vijent ket æt da gousket heb lavaret ho fedennou. Er mintin-man, en eur zont er meaz eus va guele me so bet æt adarre var benn va daoulin : neuze heb lavaret ger ebet din, int etrezho so en em lakeat da brezec var ar beden, o lavaret ne dalveze da netra, na ne oa mad nemet evid ar veleien hag ar merc'het. Me voar ne ket guir, mæs hag e ve ! neus fors, me ve guelloc'h ganin beza henvel ous ar merc'het hag ar veleien eget beza henvel ous ann dud paour-ze dianket hag heb gouiziegez, ne ouzont nemet lounca ha dislounca kement sottoni, kement gaou a ve desket dezho gant ar gazetennou hag al leoriou fall.

Me voar breman perag e fell d'hor mistri Radicalet e tremenfe ann oll dre ar c'hasarn ! evid ober dezho coll ar feiz ; rag red eo beza stard ha stard mad er feiz evid beva e guir gristen etouez kement all a dud a so o clasc coll ac'hanoc'h : ne glascont ket gounit ac'hanoc'h dre ners ho c'homsou, mæs ho scuiza dre eur brezel bemdeziec hag ho skueriou fall !.....

Ma ! en em zifenn a rin d'eus ar guella. Mar de Doue ganin, piou a hello va zrec'hi ? *Si Deus pro nobis quis contrà nos ?*

..... Hirio oun en em gavet en eun Ilis assambles gant eur volonter all, a ioa deut di, m'ervad, da c'houlenn ar pez a c'houlennen va unan ; ni a so sortiet hon daou assambles : biscoas n'hon devoa comset ann eil d'egile, a veac'h ma vouie ann eil hano egile, ha setu ni daou vignon da viken. Henez a anav eur volonter all ker cristen hag hen : ma ! guell a ze, ni a vezo tri oc'h en em herpel, oc'h en em zicour ann eil dre skuer egile...

..... Ah ! achu eo va bloas hag en noz-man e couskin e ti va zad. Pebez joa pa vezin briatet gant va zad, pa sonjin, ha gant guirionez, n'am beus biscoas saotret nag he hano nag he enor ! Pebez joa pa sello parfet va mam ouzin goude beza bouchet din ! Ne renkin ket cahout aoun e velfe va mam bete goeled va c'halon rag n'am beus netra da guset outhi. Pebes joa pa 'z afimp varc'hoas, tad, mam, breudeur ha c'hoarezet, oll assambles, da drugarecaat Doue hag he vam santel da veza va diouallet, da veza roet din ar c'hras da veza chomet cristen : cristen evel gueichall, guelloc'h cristen eget gueichall !

Eur volonter.

A.

AR GLERICALET

Setu ansa enebour.

Diviz.

Ann Autrou Prudhomme, *droug enhan.* — Ann autrou Ferry so den ! Henez a fell dezhan e ve guelloc'h desket ann oll e Frans, kense en deus c'hoant chasseal ar Jesuistet hag ar Freret.

Pascal. — Abalamour m'ervad e ve guelloc'h desket scolærien ar Freret eget re ar vistri scol tud ar bed !

Ann Autrou d'Armilly. — Ræson ho peus, va mignon, scolærien ar Freret, hag e renkefe mont gant ar gounnar kement Ferry so er bed, ho deus discuezet d'ann oll e oant guelloc'h desket eget bugale ar scoliou all. Ne alfe den hen disnac'h, gant ma vo leal da vihana. Ha scolærien ar Jesuistet ! Piou a alfe lavaret pegement a dud a dalant, pegement a dud brudet mad a so sortiet eus ar scoliou-ze ! soudardet, offiserien, ni hon deus ho guelet oll a veac'h epad ar brezel diveza. Oll en devejou ankennius-ze ho deus græt ho dever ; hag ouspen ho dever. Ped anezho a so chomet siouas var ann dachennou a vrezel ! D'ho ners ha d'ho vaillantis eo ma n'hon deus ket collet hon oll brud vad.

Ann Autrou Prudhomme. — Neuze c'hui a sonj deoc'h eo ar Republicanet tud digalon ?

Ann Autrou d'Armilly. — Ne lavaran ket ; tud calonec a gaver ive etoues ar Republicanet. Gouscoude red eo hen anzavout, guelloc'h ho deus gouezet paca ar plassou eget fortchou ann enebourien. Er c'heit ma varve ar Gatoliket e peoc'h, savet ho daoulagat varzu ann Eê, ann dud dizoue, ar Franmasonet heb confors nag esperans ebet.....

Ann Autrou Prudhomme, *o troc'hi crenn varnezhan.* — Mœs, Autrou, ar Franmasonet ho deus eur Relijion hag a anav ho deveriou.

Ann Autrou d'Armilly. — Ia da ! He anaout a ran peadra ho Relijion ! N'e ket hounez a rai d'ann den rei a galon vad he vuhez evid he vro, he vreudeur hag he feiz ! Rag-se ive ne ket hounez a hello morse beza treac'h da Ilis Jesus-Crist. Doue ann aviel, crouer ann Eê hag ann douar, ann Doue a brezec ar belec Catolic, neus ken nemet henez a alfe ober gant tud diners eveldomp, tud calonec ha merzerien !

(Aman ann treïn a chomm a za adarre.)

PENNAD III.

Ar memes Rumm ; ar citoïan Feronnel.

Ar citoïan Feronnel, *o tont a dis er wagon* ... — Mil million canoliou ! Peu sort amzer eo houman ? E peleac'h ema al liberte ? E peleac'h ema hor guiriou ? Guelet ar sort tud-ze savet ruel ho fenn gantho epad m'ema c'hoas hor bleudeur, ann dibab eus ar Republicanet o vreiñ e *Nouméa* ! Ma n'e ket eun druez !

Ann Autrou Prudhomme. — Escusit ganin, Autrou, mæs.....

Ar citoïan Feronnel. — Me n'oun ket Autrou ! Lavarit din citoïan pe me velo.

Ann Autrou Prudhomme. — Escusit ganin neuze, citoïan, mæs me garfe goulenn eun dra benag diganeoc'h : Petra so c'hoarvezet ganeoc'h ?

Ar citoïan Feronnel. — Petra ? Brema souden, pa oan o c'hortos ann treïn me am eus guelet daou feneant gant soutanennou hag evel ne oan mui mestr d'am c'holer, e liviris dezho comsou eun tamic re rust marteze : Ma ! va c'hridi a-rafot ma kirit, ann dud fallacr-ze ho deus galvet ac'hanon dirag ar polis !

Ann Autrou Prudhomme. — Marteze ive hoc'h eus goal gomset outho !

Ar citoïan Feronnel. — Me ! n'am eus ket, n'am eus lavaret dezho, nemet canailles ! Goude am eus chouhet a'a bouez penn : En traon ar brini ! Tan d'ar Veleïen ! Beac'h d'ar Jesuistet !

Ann Autrou Prudhomme. — Ar c'homsou-ze. a rejont anso difennet gant al lezen.

Ar citoïan Feronnel, *o sellet outhan gant a-zrouk* ... — C'hui a zifenn ar *re-zu* 'ta ?

Ann Autrou Prudhomme. — Chilaouit, citoïan ...

Ar citoïan Feronnel. — Neus ket leac'h da lavaret chilaouit ! C'hui so eur C'honservateur ! eur C'hlerical ! eur Jesuist ! .....hec'h !

Ann Autrou Prudhomme. — Eur Jesuist-me! C'hui a gemer ac'hanon evid eur Jesuist ! Me unan eus Franmasonet al *Loge Zélés philantrophes* !

Ar citoïan Feronnel. — Pevern hoc'h hano dime ?

Ann Autrou d'Armilly — Plijout cals a dlefe deoc'h ann hano-ze gouscoude : Ar Framasonet a oa evid ar Gomun, hag ar citoïan Laudeck eo'en deus hel lavaret sclær avoalc'h. Pe guir, emezhan, ne fell ket da botret Versailles senti ous ar Framasonet, eun dever eo evid ar re-man mont a enep dezho hag a du gant potret ar Gommun.

Ann Autrou Prudhomme — Sell ! me n'am. boa ket clevet-se.

Ar citoïan Feronnel, *oc'h heja he ziouscoas.* — Credi avoalc'h a rafen : Epad ma oamp ni a veac'h o combatti evid al liberte, c'hui a ioa cuzet mad en ho caô a drenv ho colc'hejou. Ia ! Scuillet c'hoas ho coad evid tud digalon evelse ! Ah ! pa vezimp ar vistri evid mad !

Ann Autrou Prudhomme, *spontet.* — Erfin citoïan petra a fell deoc'h-hu ?

Ar citoian Feronnel. — Distro ann oll Gommunardet da genta : goudeze ar Republic e pebleac'h : den ebet n'en devezo guir da veza perc'hen eun dra benag, na lezel tam ebet a zanvez gant he vugale ; den ebet.....

Ann Autrou Prudhomme, *spontet atau goas-soc'h goas.* — Mæs ar pez a c'houlennit n'e ket possubl !

Ar citoian Ferronel. — N'e ket possubl ! Den diskiant, na velit ket eta penaus e ia ann traou ! E Paris ar Citoïan Humbert, unan ac'hanomp a so bet hanvet conseiller en ti-kear.

Gervais. — Ia da ! Paket en deus c'huec'h mis prison.

Ar citoian Feronnel. — Ar veich kenta e vezo hanvet Depute. E Lyon eun all, ar citoian Garel, a so bet hanvet ive. Set aze testeniou anat ema ar vro ganeomp ha ma c'houlenner e ve rentet hor guiriou deomp. Heb dale ni eo a vezo ar vistri. Ha neuze.....

Ann Autrou Prudhomme. — O va Doue ! ema o vont gant ar gounnar ! Penaus n'hoc'h eus ket aoun beza punisset !

Collet peus ar sonj eus ann tribunalou soudardet !..... d'eus *Nouméa :*

Ar citoian Feronnel. — Coll ar sonj anezho ! Birviken. Bezit dinec'h ! pa vezo deut ar mare, c'hui velo ha disonjet am beffe eun dra bennag !

Pascal *ennhan he unan.* — E leal ann denze so eur spont he velet.

Ann treïn a chomm a za hag ar citoïan Feronnel a ia cuit en eur lavaret evel kenavo : — Ac'han d'ar veich kenta, Autronez Clericalet ! ni en em velo c'hoas !

PENNAD IV.

Ann Autrou Prudhomme, *ann Autrou* d'Armilly, Pascal, Gervais.

Ann Autrou d'Armilly. — Cetu petra eo ann den collet he relijion ganthan ! Ha c'hoas e vezo cavet tud dall avoalc'h da lavaret ne dalvez ar belec da netra hag evid enebi outhan !

Ann Autrou Prudhomme. — Red eo hen anzavout ar veleïen a dalvez da eun dra benag, ma n'en deffe ket aoun ar bobl rag ar bed all, ma na zoujfe ket Doue, petra a zeufempni da veza ? Ped gueich, epad ar Gommun, n'am eus-me ket bet aoun evid va ziez d'eus tachen ann *Trône*, ru ann *Amandiers* ha bali : Saint-Michel !

Pascal. — Crena a hellit c'hoas, rag ann tourmant a dosta bemdez, var a gredan.

GERVAIS. — Me a sonj din clevout ar gurun o crozal.

Aon Autrou D'ARMILLY. — Siouas ! Re vir eo ar pez a livirit. Evelken n'eus netra collet c'hoas. Doue a gar hor bro hag he zorn galloudus a hell miret ouzomp da goueza en islonc mar g'ouzomp her goulenn diganthan en hor pedennou.

A.

Ann eostik.

E kreiz ar c'hoajou bodennek,
Labousik, richan kalonek ;
Deuz an noz ha deuz ar mintin
Eostik, kan da zoniou lirzin ;
Ma c'halon, pa glevan da vouez,
A deuz e laouenidigez.
Kan atô, labousik
Da vouez zo ker flourik !...

Gant c'huez ann avel, trouz ann dour,
Eostik, kemesk da vouez ker flour ;
Ha gant an daëro glizennet
Ma daoulagad a vo sec'het ;
Ha ganit ma ene laouen
Da Zoue laro he feden
Kan atô, labousik
Da vouez zo ker flourik !...

Dreist-oll, var brenestou lochen
Ar paour staget gant eur chaden,
Ha glac'haret pell euz he vro,
Deuz da gana, o eostik mô ;
Ha neuze 'vel eur goumoulen
Gant ann avel iel he anken,
Pa gani, labousik
Gant da vouez ker flourik !...

SUTER GOÉLÉ-BARA.

Madou ann douar.

KEMPER. — *17 a viz Kenver.* (dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 27 lur. — Segal, 24 lur. — Hey, 18 lur 10 g. — Ed-du, 25 lur 10 g. — Kerc'h, 20 lur. — Avalou-douar, 11 lur.

Deut eo ar ienijen adarre hag a so da gahout aoun ne rafe muioc'h droug en dro man eget n'he deus græt epad ar miz Du. Plijet gant Doue cahout truez ouzomp !

Pris ann edou a so atau memes tra var ann oll marc'hajou e Frans. Ar re ho deus cals ed da verza ha n'ho deus ket ezomm cahout arc'hant a zalc'h gantho bete guelet penaus e vezo ann ed er parkeier pa vezo guelleat ann amzer. Esper ho deus da verza guelloc'h,ha marteze ar c'hontrol beô ann hini a c'hoarvezo,rag neuze ma ve mad ann traou ar pris a alfe distaul.

D'eus ar Stadou-Unanet en Americ ne teu ket mui cals guinis, mæs dond a ra calsic d'eus ar Galiforni (en Americ ive) ha d'eus ar c'hreisteis eus ar Russi.

Ar Russi hag ann Nord eus ann Alemagn ho deus renket ehana cass segal deomp evid eur frappat, rag ma eo scournet ar Mor; mæs pa deuio ann discourn e vezo casset deomp adarre peadra ha casi sur e vezo distaul var ar greun-ze.

A.

KELEIER.

Dissul all ez eus bet eun tân goall e Lambezellec, er vorc'h, e ti Louis Cloarec. Ne voar den penaus eo bet peget ann tân. Eur c'holl 500 lur eo.

M'ho deus sonj lennerien *Feiz ha Breiz*, ar Senatour, en em gave gant Dumarest e Alais, pa en devoa lavaret heman ne felle ket dezhan suja d'ann Tribunal, o lavaret renta ho zi d'ar Freret, ar Senatour-ze a oa Cazot, ministr ar Justis hirio. Hogen setu aman petra lavar var he bouez ar gazeten l'*Union* :

Prefedet ar *Var* hag ar *Gard* ho devoa lavaret ne felle ket dezho suja d'ar pez ho devoa barnet tribunalou *Brignoles* hag *Alais*, hag ann affer-ze o veza deut dirag ann Tribunal a renc lavaret gant piou ema ar guir pa sav etre ar Justis hag ar Brefedet, heman,dre ziou veich,en devoa lavaret, ann hanter eus ar varnerien,e oa ann tu-coll gant ar Brefedet,hag ann hanter all,e oa gant ann tribunalou.

Ann traou n'hellent ket chomm en dail-ze. Neuze e oe clasket Ministr ar Justis da Bresidant, mæs heman ne dlie ket beza æt he unan evid barn eun dra græt dre he ali, e tlefe beza casset he eil en he blass. Goude beza en em glevet gant ar Vinistret all ez eas he unan gouscoude hag en em lacaas,na petra! 'ta a du gant ar re a lavare ho devoa ar Brefedet græt evid ar guella.

Alvocadet ar Freret o c'houzout ervad petra vije c'hoarvezet,n'eus ket bet falvezet gantho prezec adarre.

Hogen breman e lavarer penaus heritourien ann hini en devoa roet eun ti d'ar Freret, ha d'ar Freret hebken d'ober scol,a c'houlenno e ve torret ann testamant, ha neuze me garfe gouzout petra en devezo Dumarest gounezet en affer-ze !

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Iliou, rener ti-Keroulas e Castel-Paul, so bet hauvet person Langolen.

AR FINISTER
ASSURANS ENEP AN TAN
DIRECTOUR : **A. LE MAIGRE**
39. rue Kereon, Quemper.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 6) DISSADORN 7 A C'HUEVRER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Gostez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hivizliken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 7 a viz C'huevrer 1880.

Dissadorn, 24 a viz Kenver, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant al lezen var Gonseil-bras ar scoliou. Ann autrou de Broglie, unan eus ar re ho deus græt e 1873 al lezen a fell d'ar Republicanet torri hirio, ann hini a goms da genta :

« Meur a hini ac'hanoc'h, emezhan, a ioa neuze ganin evid al lezen-ze ; int ho deus chenchet santimant, me n'am eus ket.

« Etouez kement all a draou a lavarit, meur a hini so a gavomp guir eveld'hoc'h.

« Ar C'houarnamant a hell cahout scoliou ; den ebet eus hon tu-ni na glasc hen disnac'h outhi; mæs ive c'hui a renco anzavout ganeomp penaus ar re all ho deus kement a vir hag ar C'houarnamant da gahout scoliou dezho ho unan. Assanti a raimp ive ganeoc'h penaus ar C'houarnamant he deus guir da veilla var ar scoliou libr, ha rei ar guir-ze da nep a garo.

« Mar d'omp accord var ar poentchou-ze, me a lavaro penaus Conseil-Bras ar scoliou, couls ha Conseil ar scoliou e peb Departamant, a hell rei ho ali var ar pez a dle beza desket hag evid barn ar re a vanc en eur poent benag Lezen 1873 hag ann hini hoc'h eus c'hoant d'ober hirio, a so a unan var gement-se ha ni ive.

Daou dra hon deus da velet el lezen-man, ma ne ia ket a enep liberte ar scoliou, mar deo talvoudus evid ann oll scoliou, ha dreist oll evid re ar C'houarnamant.

« Conseil-Braz ar scoliou, egis ma oa beteg hen na zepante ket eus ar Ministr evel ma ra hirio. Var 40 a ioa er C'honseil-ze hervez lezen 1873, 23, da lavaret eo, an niver brassa na zepantent e fæson ebet d'eus Ministr ar scoliou. Hi no var ar 54 a vezo lakeat er C'honseil, n'eus ket unan na ve dindan dorn ar Ministr, mod pe vod, ha neuze, penaus ec'h hellint-hi enebi gant liberte ous ar Ministr pa glasco torri eur professor pe serra eur scol a zisplijo outhan ?

« Me n'am eus tam disfizians ebet ous ann *Universite*, mæs evelken, lavaret a rencan n'e ket hi hebken a dlefe barn afferiou ar scoliou libr rag, marteze ec'h alfe beza lavaret ne ve ket leal he selans. Ann autrou Saint-Hilaire a lavar ne renker ket disfiziout d'eus professoret ann *Universite*, mæs e renker avad disfiziout dious ann Eskibien. Ar re-man oa 4 er C'honseil-Bras, 4 nemet ken var 40, hag hoc'h eus aoun e vijent bet re zouget evid ho scoliou ho unan, hag er C'honseil nevez e fell deoc'h lacaat 38 professor ha n'hoc'h eus ket aoun e vent muioc'h douget evid ho scoliou ho unan eget evid ar scoliou libr! Gueichall, guir eo, ne oa nemet Professoret ann *Universite* (ar C'houarnamant) e Conseil ar scoliou, mæs ar C'honseil-ze n'en devoa neuze galloud ebet var ar scoliou libr.

« Ho lezen a hend all na rento servich ebet d'ar scoliou, na soken da scoliou ar C'houarnamant, n'he deffe lezen 1873 ho rentet da genta. Ancounac'heat hoc'h eus, m'ervad, pa ne fell deoc'h cahout nemet Professoret en ho Conseil, ne ier d'ar scol nemet evid deski en em zervicha d'eus ar pez a zesker eno, ha kense er memez Conseil gant ho Professoret, e tlefec'h cahout tud hag ho deus bevet, tud hag a voar, dre ar pez so c'hoarvezet gantho ho unan, petra eo ar guella hag ann talvoudussa evid ar vugale, ho unan hag evid ar vro. Me gred, evel ann autrou Wallon, e felle deoc'h lacaat ann Eskibien er meaz eus ar C'honseil-ze, hag evel ne felle ket deoc'h discuez re anat ho santimant oc'h ho lacaat ho unan hebken er meaz eus ar C'honseil, hoc'h eus lakeat ann oll er meaz. N'eus ket bet falvezet deoc'h lavaret ne felle mui deoc'h e ve desket ar Relijion er scoliou, ha gouscoude, goude beza roet eur plasic benag d'an oll skianchou all en ho Conseil. Bras, hoc'h eus lavaret lacaat ann Eskibien er meaz. Egis m'hel lavare deoc'h deac'h ann autrou Wallon, mar votit al lezen-man, couls e ve deoc'h lacaat var dor ho scolachou ar c'homsouman :

« *Aman, ne ve ket desket ar Relijion d'ar iaouankiz, na ne virer, e mod ebet, ne ve disprijet ar Relijion. Aman ne gomser ket d'eus Doue d'ar vugale, na ne vir den e ve comset dezho a enep Doue.*

« Setu petra lavaro ho lezen.

« Mæs pa ho pezo græt d'ann tadou ha d'ar mammou sonjal eun henvelep tra, neuze, m'ho peus c'hoant cahout scolærien, e vezo red deoc'h lavaret ne vezo plass ebet mui nemet evid ar re a vezo bet scoliet e scoliou ar C'houarnamant.

« Houman, al lezen-man, eo ar genta d'eus ar re oll a glasker ober a enep ar Relijion, a enep ann oll scoliou libr ha cristen, pe vent renet gant Relijiuset, pe gant tud ar bed. Mar votit anezhi, e vezo diæs bras deoc'h chomm heb voti ar re all.

« C'hui a lavar ne fell ket deoc'h torri ar C'honcordat (ann emgleo etre hon Tad Santel ar Pab hag ar Frans), hag evelken e tistrujit anezhan neubeut ha neubeut. Senti a rit ous ar Radicalet a c'houlenn diganeoc'h torri ann emgleo-ze. Evid ho lacaat d'ober peoc'h, c'hui hoc'h eus roet dezho ar scoliou, ha setu ma c'houlenner ann ilisou ! Chasseal a rit ar Relijiuset d'eus ar scoliou-ze, hag e tifennit outho scolia ann dud ia-ouanc hag ar vugale, ha setu ma c'houlennont diganeoc'h chasseal ive ar veleien ha guerza ann ilizou.

« M'her c'houlenn diganeoc'h, na votit ket al lezen-ze. »

Saint-Hilaire a respont anezhan o lavaret penaus ar vugale n'int ket d'ho zad, mæs d'ar vro ! Scoliou ar vro a so cals dreist ar scoliou libr, na ne ket dereat cahout kement a liberte, kement a istim evid ar re-man evel evid ar re-hont. *Ar re a sav scoliou libr, n'ho deus ket c'hoant guelet ann descadurez o creski er vro, ne glascont ken nemet gounid arc'hant, eur c'honvers eo evitho ! ! !* (ha professoret ar C'houarnamant ? Saint-Hilaire a sonj dezhan eta e cavje cals anezho ma ne vent ket paët ? D'oc'h piou ema oc'h ober goab ?) Ouspen, clasc a reont cahout muioc'h scolaerien eget ar C'houarnamant. (E tlefe beza lavaret ive ; setu perag int hag ar C'houarnamant he unan a ra scol guelloc'h !) Ne fell ket deomp enebi ous ar Relijion ! (Nan da ar c'hontrol eo memes, hag etretant e rer ar goassa ma heller dezhi, ann autrou de Broglie en deus hen discuezet anat.) Ouspen, emezhan en eur achui, guelloc'h cristen eo hirio ar Frans hag ar vro, eget ne oant er c'hantvet diveza ! (Piou a gretefe ? Neuze, mar d'e guir, ne oa ket cals a feiz hag a Relijion etoues ann dud.) Ann traou so breman evid ar guella ! n'eus netra guelloc'h eget ar Republic ! Padout a rai atau (creden ann autrou Saint-Hilaire eo ha netra ken, a drugare Doue), hag ann oll a dlefe en em rei d'he c'haret a galon vad. — Achuet prezegen ann autrou Saint-Hilaire, ar Senatourien a lavar achui evid hirio.

Er memes devez e Cambr ann Deputeet, ann autrou Janvier de la Motte a c'houlenn digant Lepère perag en deus torret eun adjoint e *Fidelaire* (Eure), ha difennet ous music ar gear-ze d'en em assambli ken, abalamour ma oa bet ann autrou Janvier de la Motte hag he eil mab o kemer pers er banket roet gant ar re-man. Pa oant eus ar sosiete ho devoa ar guir d'en em gavout eno, hag ouspen, n'eus bet netra a dennfe d'ar politic en assamble-ze. Ar ministr a ra he bossubl evid difenn ar pez en deus græt, hag ar Gambr, petra benag m'en deus ann autrou Janvier de la Motte, discuezet ne oa ket leac'h d'ober ar pez en deus great, a lavar n'eus tra d'ober nemet lezel ann traou egis m'emaint. Ann Deputect n'ho deus ket bet gouscoudè fizians avoalc'h er ministr evid voti, egis m'her c'houlenne ann autrou Cuneo d'Ornano, e cavent mad, e veulent, ar pez oll en devoa græt ha lavaret ar Ministr.

Goudeze e teu, evid ar veich kenta, al lezen ho deus c'hoant ar C'houarnamant hag eun neubeut Deputeet, peb hini d'eus he du, d'ober var al liberte d'en em assambli, eur guchennad tud, evid prezec d'eus ho afferiou pe d'eus afferiou ar vro. Naquet a zifenn al lezen, Gatineau a lavar eo re rust na ne ro ket travoalc'h a liberte. Var ho lerc'h Louis Blanc a lavar e c'houlenn ho deffe ann oll, n'e ket hebken conje d'en em assambli, mæs d'ober breuriezou etrezho, hag a lavar penaus ar C'houarnamant, evit miret da rei al liberte d'ar vro a-glasc evid digarre, n'ho deus tam ebet a skiant, eo collet ho fenn dezho oll. Madier de Montjau a respont dezhan penaus ne voto ket gant Louis Blanc, rag, ma ve votet, e ve red marteze rei al liberte d'en em assambli ha da sevel breuriezou d'ann oll Relijiuset.

Var gement-se, Louis Blanc a lavar penaus, hag e ve votet ar pez a c'houlenn, e vezo red guelet c'hoas, ha breuriezou ar Relijiuset a so guir vreuriezou, ha ma ve anavezet mad n'int ket guir vreuriezou, ne c'houlenn ket al liberte evitho ; kense ne ve ket leal refus al liberte d'ar re all, var ann digarre ec'h alfe marteze talvezout d'ar Relijiuset.

Hogen, a respont Madier de Montjau, goulennet hoc'h eus e ve torret kement lezen a so bet douget beteg hen a enep ann assambleou hag ar breuriezou, ha pa vezo torret ar re-ze, n'hon devezo arm ebet, digarre ebet evid miret oc'h ar Relijiuset d'en em assambli ha d'ober breuriezou, setu perag ne votin ket ganeoc'h.

— Atau ar memes son, atau ar memes santimant. Liberte evidomp hebken ! Ann esclavaich evid ann oll kentoc'h eget all liberte mar g'hell beza evid ar Relijiuset couls hag evidomp ! ! ! Louis Blanc, petra benag ma c'houlenn muioc'h liberte eget ar re all, a gavfe c'hoas an tu da refus d'ar Relijiuset al liberte en dije bet evid ar re all.

D'al lun, 26 a viz Kenver, er Senat, eo ann autrou Chesnelong ann hini a brezec da genta.

Ann autrou Saint-Hilaire, emezhan. a lavar e c'houlenn al liberte evid ann oll, ha gouscoude e

livar e red mad tenna ar scoliou digant ar Relijiuset, lacaat ann Eskibien er meaz d'eus Conseil-Bras ar scoliou, ar pez a so, a dra sur a enep ar Relijion hag a enep al liberte. Lavaret en deus ouspen e oa lod eus ar veleien atau o refus sija da lezennou ar vro. Fazia en deus græt cals. Meur a veich so bet tud oc'h en em zevel a enep ar C'houarnamant, mæs en ho zoues n'hon deus ouvet biscoas na beleien, na jesuistet, nemet deus ar verzerien, o scuilla ho goad evid ho feiz hag ho bro. C'hui peus lavaret e renke ar vro (l'Etat) commandi ; e oa ann oll vugale dezhi, ne helle dezhi sevel scoliou nemethi, pe autramant he devoa ket da veilla varnezho. Lavaret peus e oa dishenvel ar vro dious ar C'houarnamant, ni a lavar ne deo ket, na ne hell ket beza, ha ma zepand ann descadurez a vezo roet er scoliou d'eus ar Ministr hebken, hi a hello chench aliæs, hag ouspen eur veich soken er memes bloavez. Ne fell ket deoc'h ec'h alfe ar Gatoliket cahout scoliou cleac'h ma vezo lakeat skiant ar Relijion er penn kenta, araug ann oll skianchou all ! N'hoc'h eus ket guir d'hen ober kenneubeut, ha n'hoc'h eus ket guir lavaret d'ann tadou e *rencont* cass ho bugale d'ar scoliou a blij ar muia deoc'h, eleac'h ma alfec'h deski anezho d'ho kiz. Ene ar bugel so d'ann tad ha n'e ket deoc'h-hu eo. Ann tad ann hini a renco respont evithan, ha kense hen ann hini eo en deus guir da veilla varnezhan ha da zoual ha ve desket dezhan traou noazus d'he feiz ha d'he Relijion.

Goudeze ann autrou Chesnelong a ziscuez pegement a vad en deus græt ar C'honseil Coz, ha pegement noazus a ve d'ann Universite he unan ar C'honseil nevez, hag ec'h achu o lavaret :

— Nitso bet 40 bloas o c'hounid al liberte-ze evid hor scoliou, hag e fell deoc'h-hu breman he zenna diganeomp ! Hag e plass al liberte-ze, petra a raloc'h-hu deomp ? tenna ann oll scoliou ar C'houarnamant digant ar Relijiuset, miret soken ous eur re benag eus ar Relijiuset-ze beza professoret er scoliou libr, rei arc'hant ar vro d'ho scoliou-hu hebken ha netra d'hor re-ni, miret ne alje ar gerent gristen choas evid ho bugale ar scoliou a blijefe ar muia dezho, hag erfin chasseal ann Eskibien d'eus Conseil-Bras ar scoliou.

Ma ve votet al lezen-man, d'eus lezen 1850, peur achuet e 1873, ne chomo nemet atrejou. Ann descadurez dizoue ann hini a gommando, ann descadurez gristen, a veac'h ma hello beva ha sevel he fenn.

Hogen, n'eus fors petra a c'hoarvezo, ne fell ket deomp lalgaloni, ni en em zifenno atau, hag e ve gant ann armou hanter-torret ho pezo lezet ganeomp. Lezet ac'hanon d'hel lavaret deoc'h gant fizians : Ma vec'h treac'h deomp ne vezo nemet evit eur mare, ne vezo ket da viken, ha neus fors pegen divezat a vezo, eun devez e teuio hon tro-ni.

Kement liberte a sell ous ar Relijion a so henvel ous ar Relijion he unan, chadenna anezho a heller evid eur maread; ho distruja ! beza treac'h dezho ! biken!

Jules Ferry a lavar e fell dezhan respont var eun dro d'ann autrounez Wallon, de Broglie ha Chesnelong, hag a zifen he lezen d'eus he vella ; mæs petra benag ma eo bet meulet cals gant re ann tu cleiz, ne sonj ket din, ne gavan ket, en deffe allet distruja ar pez so bet lavaret gant ann autrounez-ze, evid alia ar Senatourien da deuler al lezen a gostez.

Var he lerc'h e oa tro ann autrou Laboulaye da brezec, mæs re zivezat eo, hag e lavarer gortos varc'hoas.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou Bourgeois en he hano hag e hano cals eus he vignonet, a c'houlenn e ve votet 300,000 lur evid sicour ann dud divar ar meaz ho deus collet lod eus ho loenet gant ar c'hlenvet a so oc'h ober distruj e costez ar Vendée, hag a lavar e tlefe beza votet ar c'henta guella. C'hui hoc'h eus goulennet hag a rit c'hoas bemdez calsic arc'hant evid sevel scoliou, sicour eur re benag en diænez, evid ann theatrou a goust deomp kement a villionou, evid sevel palæziou hag ho c'hempenn, na ne reusomp ket ac'hanoc'h d'eus ar pez a c'houlennit. Pa so bet hano eus ar beaurien ha d'eus peaurien Paris, hoc'h eus bet ar pez a c'houlennec'h ha breman n'eus fors peger dister eo ar pez a c'houlennomp diganeoc'h, ne fell ket deoc'h hen rei !

Ann autrou de Baudry-d'Asson. — Me a lavar evel ma mignon ann autrou Bourgeois.

Ar Presidant. — N'hc'h eus nemet sina ganthan.

Ann autrou Louis de Kerjégu. — Me a fell din lavaret eur ger da velet ha goest e vezin da lacaat ac'hanoc'h da evessaat doc'htu ous ar pez a lavar ann autrou Bourgeois.

Ar Presidant. — Comsit pa garoc'h.

Ann autrou Louis de Kerjegu. — Presidant ar Gambr, d'ann devez kenta omp en em assamblet, er bloas-man, en deus lavaret deomp e vije bet en dro-man græt afferiou ar vro. Hogen, ne gredan ket ec'h alfe tra ebet beza talvoudussoc'h eget ar pez a c'houlenn ann autrou Bourgeois.

Unan a gleiz. — Alo 'tà ! ne m'hoc'h ket ganthi.

Ann autrou de Kerjegu. — Me garfe, e teufe aman breman ann hini en deus comset, da ziscuez din ne brezegan ket eus ann affer so bet savet gant ann autrou Bourgeois.

Oll e ouzoc'h ne hellomp mui cass hol loenet corn d'ar Saozon ; int ho deus difennet ho lezel da antreal en ho bro ; hogen, ar c'hlenvet a so

breman oc'h ober distruch er *Vendee*, en *Touraine* hag en *Anjou*, a roio brassoc'h digarre dezho d'hon difenn startoc'h, hag ar pez a c'houlennomp, eo gant ann 300,000 lur, miret ous ar c'hlenvet d'en em leda ha d'ober distruj dre ar vro. Caër en deus lavaret, ann Deputeet, pa ier da voti, a respont ez eus amzer da c'hortos. Da c'hortos, egis lavar ann autrou Janvier de la Motthe (Eure), al loenet a varvo.

Goudeze e kendalc'her gant al lezen a oa e dalc'h deac'h, var ann assambleou hag ar breuriezou.

Goude eun neubeut comsou etre Naquet, Louis Blanc, Cantagrel, Madier de Montjau, peb unan o tifenn he santimant, e teu tro ann autrou Lamy. Heman a c'houlenn, evid ann oll, liberte d'en em assambli ha da sevel breuriezou, rag emezhan, ar re a hanvet clericalet hag a dlefec'h henvel kentoc'h ha gant muioc'h a respet, ar Gatoliket, ar re-ze so evidhoc'h, hervez ho santimant, enebourien ; na vankit netra dezho ; n'hoc'h eus dever ebet en ho c'hever. Evidoun-me, ar re-ze a so oll citoïanet ho deus guir da gahout kement a liberte evel ar re all, hag e kement ha ma hellin, e rin va fossubl evid ho rei dezho.

Herri Brisson o respont dezhan a lavar, ne heller ket voti ar pez a c'houlen Louis Blanc, rag ma alfe servicha d'ar Relijiuset. Louis Blanc a respont : votit al liberte da genta, goudeze, ni hello ober eul lezen a enep breuriezou ar Relijiuset. Ann autrou Ribot a lavar ne voto ket gant Louis Blanc, mæs ne fell ket dezhan e ve credet e ve a du gant Herri Brisson pa lavar heman n'he deus ar Republic da lacaat evez nemet ous ar Gatoliket ; ma teu ar re-man da vancout var eur poent benag, ez euz lezennou avoalc'h evid ho reiza ; mæs ann assambleou politic eus ar Radicalet hag ar Sosialistet *(clubs)*, ar re-ze eo ar brassa danjer.

Ar Ministr d'he dro a lavar eo travoalc'h voti hirio al liberte d'en em assambli ; divezatoc'h e vezo guelet liberte ar breuriezou.

Ann autrou Lorois a lavar : Va mignonet ha me a voto gant Louis Blanc, n'e ket ma vemp a du ganthan, mæs hebken evid merca e fell deomp e tigasse deomp ar Gommission da benn ma teuio dirazomp al lezen var ann assambleou, evid ann eil gueich, eul lezen var ar breuriezou.

Pa ier da voti, 304 a enep 130, a lavar n'heller ket ober ar pez a c'houlenn Louis Blanc.

Ann autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet evid al liberte egis m'en deus lavaret ann autrou Lorois.

Arnoult, Corentin Guyho, Hemon, Nedellec ha Swiney, ho deus votet a enep al liberte evid ann oll.

De Gaste n'en deus votet a du ebet.

De Pompery so e vacansou.

D'ar Meurs, 27 a viz Kenver, e teu adarre dirag ar Senat al lezen var Gonseil-Bras ar scoliou. Ann autrou Laboulaye a lavar : Saint-Hilaire a lavar deomp penaus ar vro *(l'Etat)* n'eus ken mestr nemet henez; hogen ne lavar ket sclær avoalc'h petra eo ar goms-ze evithan. Ar vro eo, emezhan, a veill var ar vugale a labour er staliou-bras. — Neuze ar Vro eo al lezen, ar Justis, ar poliss.

Ar Vro eo, a lavaro heb dale e renc ann oll mond d'ar scol. — Neuze ar vro eo ar re a ra al lezennou.

Ar Vro eo ar galloud, ar bobl, ar sosiete. — Neuze n'en deus guiriou nemet re ar sosiete, hag e ve red guelet hag hen a hell ann niver brassaober ar pez oll a blij ganthan.

Ar Vro eo ar pez a chomm atau, ha pa ve dis caret ar C'houarnamant.

Ar Vro eo ar bobl, hag e comzer ouzomp deus dle ar Vro ; lavaret a rer deomp eo ar Vro he deus paët ar 5 milliard. Neuze ec'h alfemp, gant guirionez, lavaret evel Louis XIV, ar Vro eo ni.

Erfin, ar Vro eo an Universite, ha kelliæs gueich e comsomp doc'h houman e responter ouzomp, ar Vro, hag e tamaller deomp enebi oc'h ar Vro !

Nan ne fell ket deomp enebi ous ar Vro, o lavaret penaus disnac'h oc'h ann tad ar guir da choas ann hini a blij ar muia dezhan evid scolia he grouadur, a so enebi ous al liberte. Ne c'houlennomp ket bihanaat liberte ann Universite en he zi, mæs cavout a ra deomp e c'houlennit re, pa fell deoc'h e ve o commandi e ti ar re all. Lavarit, ma kirit, e vezo ann Universite mestrez en he zi hag a renco ar scoliou libr senti ous lezennou ar Vro, ni so accord neuze, mæs ne lavarit ket e oa fall ar C'honseil-Coz, hag e vezo guelloc'h ar C'honseil-Nevez, rag n'e ket guir. Me a c'houlenn diganeoc'h en eur achui : Justis evid ann oll, liberte evid ann oll.

Goudeze ann autrou Lur de Saluces a deu da ziscuiza ar Senatourien, o lacaat anezho oll da c'hoarzin ho goalc'h, couls re ann tu dehou evel re ann tu cleiz.

Ann autrou Fresneau a lavar eun neubeut comsou calonec evid goulenn digant ar Senatourien dioual d'ober netra a enep ar Relijion gristen a so c'hoas, a drugare Doue, ha caër a vezo hen disnac'h, guir Relijion ar vro.

Evel na c'houlenn mui den prezec var al lezen a bez, e stager gant an artiel kenta. Var henez ann autrou Delsol a c'houlenn e ve lakeat er C'honseil, ar re oll so bet tennet er meaz, hag e tiscuez sclær ne oa ket re anezho er C'honseil-ze, na ne vezo ket possubl d'ober couls labour d'ar re mer o clasc lacaat anezho en ho flas.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou de la Bassetière a c'houlenn e ve discarget er bloas-man d'eus ar pez a baëont var ho douar holerien ar C'huz-Heaul, n'ho deus ket allet dastum holen varlene, ar bloas so bet re c'hleb. Ann dra-ze so eun dra a hellit guelet hoc'h unan bemdez. Ann holen a vez guerzet deoc'h breman, ne teu ket d'eus ar mor, d'eus ar vengleuziou ar Sav-Heaul eo e teu. Ann autrou de la Bassetière a c'houlenn e ve votet var ann afferze doc'htu, mæs re an tu cleiz a respont so amzer avoalc'h d'hen ober.

Goudeze, ann autrou de Baudry-d'Asson a lavar e ve mad voti c'hoas 10 million evid ar beaurien, rag, ar 5 million kenta, rannet etre oll parræsiou ar Frans ha netra, a so casi memes tra. En he Zepartamant, da eur barræs 3,500 da 4,000 den, so bet roet evid he lod d'eus ar somm-ze, 54 lur (18 scoet), hag a zigoueze var ar re-ze beb a bemp guennec d'ar beaurien. Ma n'e ket eun druez !

Ann Deputeet a respont ez eus amzer avoalc'h evid voti var ann afferze. Da c'hortos, petra rai ar beaurien ? Mervel gant ann naon, m'ervad, pe ma cavont tud evit ho sicour e vouezint mad tre piou en devezo bet truez outho.

Goudeze, e kendalc'her gant al lezen var liberte ann assambleou, hag evel n'e d'eo ket accord ar Gommission hag ar C'houarnamant, e renker mond da voti da velet piou a c'hounezo : 302 a enep 162, a lavar eo ar C'houarnamant a renco coll.

Ann autronez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet evid ar Gommission, rag ma ro muioc'h liberte.

Arnoult, Corentin Guyho, Hemon, Nédellec, Swiney, ho deus votet evid ar C'houarnamant, da lavaret eo evid ann neubeuta liberte.

De Gaste n'en deus votet a du ebet, ha de Pompery so e vancansou.

Ar pennadou all eus al lezen a vez goudeze votet beteg ar pennad 7.

Evel ma eo evid ar veich kenta e teu ann Deputeet da evessaat ous al lezen-ze, ne vercan ket deoc'h aman petra lavar peb artiel, peb pennad, travoalc'h a vezo hen ober da benn ma vezo votet evid mad evel lezen ar vro.

A.

Eur gazeten radical, le *Mot d'Ordre*, a scrive evid he lennerien, ar pennad-scrid a gavoc'h aman varlerc'h. Ouspen ma eo radical ar gazeten-ze, ez eo dizoue egis ma veloc'h dre ar c'homsou eleac'h ma lavar eo eur gonchen ez euz eun Doue. Dreus ar c'homsou-ze e vezo anat da eur gals eus ann dud ne de ket c'hoas ker collet Rouantelez Frans evel ma sonj da veur a hini, rag, *dribi dindan eur Roue, a so guelloc'h eget mervel gant ann naon dindan ar Republic.* Ar c'homsou-man so comsou ar gazeten le *Mot d'Ordre.*

Ar scrivanier en em glemm da genta d'eus leziregez ann Deputeet ha d'eus ho neubeut a aket d'ober ho deveriou. Tri c'hant ne oa ken, d'ann devez ma zigoras ar Gambr, hag hirio memes n'int ket en em gavet oll e Paris. Setu breman he gomsou :

« Alo 'ta, autrounez, arabad eo deoc'h en em ziæza. Penaus, teir sizun vacansou n'int ket travoalc'h evidhoc'h ! Ha c'hoas, ouspen ne oac'h ket deut oll evid ann devez kenta, hoc'h eus kemeret eun devez da ziscuiza etre ann diou assamble kenta ! *Ann Doue eus ar gonchen* en devoa discuizet d'ar seisvet devez, mæs hen en devoa goal labouret epad ar c'huec'h devez all : crouet en devoa eur bed. C'hui n'hoc'h eus crouet netra hag eleac'h gortos ar sul da ziscuiza, e fell deoc'h-hu chomm da gousket en ho c'ador-brec'h d'ar merc'her doc'htu ! ha da vener hoc'h eus græt eur c'hement all, ha dimeurs, n'hoc'h eus ket allet henvel ar re oll so e bureô ar Gambr ! Red eo deoc'h cahout daou zevez evid ober ken neubeut all a labour !

« Set' aze tud carget da labourat evidomp, hag a ra re neubeut a istim eus hor gourc'hemenn-ni. Eur mestr en eun ti ne ve ket pell o tiscuez ann or d'he servicherien, ma n'ho deffe ket muioc'h aket d'ober ho deveriou. Pa mer breman a veach o tenna d'eus ho flassou ar re ne reont ket ho dever, red mad e vezo d'ar vro cass kuit ann Deputeet-ze.

« N'eus fors petra so caus d'eus leziregez ann Deputeet, pe hen a so, evid lod, ober goap ous Gambetta, pe hen so evid ann darn vrassa ann *diegi* nemet ken, red eo teuler evez e kement-se.

« Ne vern ket deomp-ni e ve bet hanvet Gambetta gant muioc'h pe neubeutoc'h eus ann Deputeet, pe hen en devezo 259 mouez egis er bloasman, pe hen en devezo 314 evel varlene, ar pez ne oa ket goal enorabl dezhan kenneubeut, pe vern-ze deomp-ni ? Ar Republic guirion ha guir galloud ar bobl, n'ho deus netra da velet e kement-se. Ann 363 a so libr da stlapa a gostez ar mestr o deus en em roet ho unan ; libr int da chomm hiviziken, heb cira he voutou dezhan, egis m'ho deus hen græt epad keit all amzer ; n'heller mui ho c'hontraign da nettaat he chupen dezhan evel ma reant ken aketus beteg hen, mæs da vihana, ne dlefent ket cahout mez evid anzavout e fell dezho cahout ho liberte en amzer da zont. Arabad eo dezho ober e kenver Gambetta ho mestr-coz, ar pez a ra scolærien disuj e kenver ho mestr-scol.

« N'eus nemet eun dra a alfe displijout deomp e kement-man : Guelet joa ar Gonservatourien, hag ive ar gaou a ra kement-se oll d'ar Republic.

« Ar Republic, red mad eo deoc'h ken anaout, na hell ket padout ha beva gant conchennou, lavaraou, promessaou, ha, *n'e ket deut ar mare, divezatoc'h e vezo guelet* ; na hell beva nemet ma ia atau ar politic var araug, ha ma renter æssoc'h ar vuhez d'ar bobl.

« Hogen, e politic, petra hoc'h eus-hu græt beteg-hen ? Netra !

« Evid æssaat ar vuhez d'ar bobl, petra hoc'h eus-hu græt ? Netra !

« C'hui sonj deoc'h ec'h hello ann traou padout atau evelse ?

« Netra ! setu eno ar pez hoc'h eus græt hag ive ar pez hoc'h eus sonj d'ober ; ar bobl a so scuis hirio da veza tromplet atau, evel m'en em gavas scuis evid ar memez ræsoun e 1848. Lavaret a alfe, n'e ket hebken evel Louis XIV *tost e bet din em bije renket gortos !* mæs gortoset am eus, gortos a ran c'hoas hirio hag e c'hortosin varc'hoas.

« N'hoc'h eus ket aoun eta e teufe ar bobl da scuiza, o rencout gortos atau, hag e teufe goude beza *stlapet troad ann trebez varlerc'h ar billic*, Gambetta, gant he vignonet, n'hoc'h eus ket aoun e teufe, oc'h en em velet atau lubanet, tromplet, goapeet dre na roer dezhan, dindan ann hano a Republic, nemet eur sort Rouantelez cuzet, e teufe d'en em roi da eur re benag all, ha da drei kein ouzhoc'h ?

« Petra a rit-hu; c'hui etrezhoc'h Republicanet hoc'h eus promettet kement ha roet ken neubeut a dra ? C'hui so nec'het gant an articl 7 ? Alo 'ta ! autrounez bourc'hizien, sonjit eun tam benag muioc'h en articl kenta. Ann articl kenta eo ra vevo ar bobl ; ne varvo ket gant ann naoun ; na ne vezo ket var iun pa deuio devez ann electionou e 1881.

« Aoun bras am eus, n'hellan ket hen disnac'h, aoun bras am eus na deufe ar bobl da lavaret :

« Ar C'houarnamant ar guella,
« Ann hini ra d'ann oll beva. »

A.

O, PERAK N'AM BEUZ KET
EUN DELEN ALAOURET ! ! !

Evit kana Breiz hag he iez
He mor, he meneziou, he guez
He frajou glaz, he reïer guen
He lann gant boutounou melen
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

Pa strak enn env ar gurunou...
En eur ober ho gourgamou,
Dirag ma daoulagad sklamet
Pa nij sklerijen al luc'het,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

Var rez ar mor braz azezet,
Pa ve gant ann eonen guennet ;
Pa en em strink he zour diboel
Dreist penneu ar c'herrek huel,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alouret !...

Pa ven e kichen eur sterik
A zired dre 'r prad goustadik,
Ha pa velan adreuz he dour
Ann env 'vel en eur mellezour,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

Pa glevan richana dibled,
Var he skour bihan branskellet
Ar labousik koant ha laouen,
Varnan eur bluen guir zeien,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

Pa velan ieoten ar parkou
Glizennet evel gant daëlou ;
Pa zantan var-dro ar c'houez vad
A zao euz bokedou ar prad,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !....

Pa velan ann ed melenet
Gant c'huez ann avel luskellet ;
'Vel eur morik pa er guelan
Oc'h ober goagennou bihan,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

Pa velan meneziou huel
A guz er c'houmoul ho c'hribel ;
Neuze 'vel beuzet ma ene
E brasder ann Otrou Doue,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

E kreiz kalon ar c'hoad dervek
Pa zan da glask eun disheol c'houek ;
Pa velan delliou a vransell
Dindan alan fresk ann avel,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

En noz, pa velan enn oabl splan,
Aman, aze, 'vel bleuniou tan
Ha perlezennou dudiuz
Hadet ar steret lugernuz,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret ! ..

Var an douar, kreiz ar goanvou,
Pa goez ec'h a fuladennou,
Pa ve var menez ha traonien
Astennet 'vel eur linser guen,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

Pa velan an eol dudiuz
O sevel 'n euz strinka tan ruz,
Ha pa er guelan o kuzat
Henvel ouz eur c'helc'h leun a c'hoad,
O, perak n'am beus ket
Eun delen alaouret !...

Dreist-oll pa zan enn ilizou,
Enn-ho aour skeuduz a vernou ;
Pa grosmol ann ograou laouen,
Pa sko er c'hloc'h ar vazoulen,
O, perak n'am beus ket
Eun delen alaouret !. .

Doue, kement tra zo er bed
A lar ho meuleudi bepred ;
Perak n'hellan me ket ive
Kemesk eur vonez vrao gant ho re,
O, perak n'am beuz ket
Eun delen alaouret !...

SUTER GOÉLÉ-BARA.

KELEIER.

Lenna a reomp er gazeten l'*Univers* :

« D'eus eul lizer deut d'eus Lambezellec, e tennomp ar pez a ia aman varlerc'h : ann neubeut hennou-ze a blijo cals a dra sur d'hol lennerien, hag a ra cals enor da gristenien ar barræs-ze.

« En hor parræs evel e meur a leac'h all, ar gallout a so etre daouarn ar Radicalet ho deus dilezet kuit ar Freret ha rentet da netra ar scol savet gantho er *peul-ru*, ha kement-se en despet ma zisqueze ar pez brassa eus ar parræssionis, beza droug contant d'eus ar pez a oa bet græt. Kenze ni so en em glevet, eun neubeut Conservatourien gant ann Autrou Person, hag hon deus digorret varlene eur scol libr dindan hano *an Intron Varia kelou mad*.

« Ann ti-scoll so bet leuniet doc'htu gant ar scolæien, kement a so deut soken anezho m'hon deus renket sevel eun ti-scoll all evid 400 crouadur. Da benn Pasc ec'h hello beza digorret hag hon deus aoun ne ve re vihan.

« Braô a vo breman d'ar Republicanet cana deomp ne fell ket d'ar bobl cahout ar Freret da scolia ar vugale ! Ann ti-scol-ze a so bet savet en eur c'harter eleac'h ma vez ann darn vrassa deus micherourien ar pors o chomm.

« En amzer-man ne glever nemet gevier a enep ar Relijion, mæs ar gaou na hell ket beza treac'h atau.

« Commans a ra ar bobl cahout donjer outhan hag heb beza profet, ec'h heller lavaret e achuo an transaden heb dale. —

« Mar ve unan benag d'eus Lambezellec o lenn kement-man, hag a vo : n'hen deus nemet digass dezho da sonj eus ar pez hon deus lavaret goude ann electionou diveza evid ann ti-kear.

« Pa garo ar Gonservatourien en em glevout etrezho, int a rai ann electionou, hag a hello miret ne antrefe en c'honseil ar re ho deus græt kement a zroug outho. Da eur barræs gristen eo bet cahout conseillerien cristen ha, m'ho deus c'hoant, ec'h hellint cahout.

E Departamant ar *C'hôtes du Nord*, arrondissamant Guingamp, ez eus bet n'eus ket pell electionou evid eun Depute.

Daou e oant o c'houlenn mouezhou, ann autrou Olivier hag eun all hanvet Le Huérou. Heman o vezâ commanset rei arc'hant evid cahout mouezhou, mignonet ann autrou Olivier a lavaras dezhan e oa danjer bras da goll evithan, ma ne raje ket evel Le Huerou : assanti a reas gantho hag e oe hanvet. Hogen, eur proces a voe græt dezhan hag a so bet barnet, n'eus ket pell gant tribunal Guingamp, ha setu aman eun neubeut testeniou n'eus tu ar Republicanet. (Tennet int d'eus ar gazeten l'*Indépendance bretonne*.)

Garnier, d'eus *Begard*, en deus bet cant scoc digant Le Huerou evid labourat evithan. Garnier en deus paët mern en hostaliriou da 28 eus ar re a laboure ar muia evid Le Huerou ha paët ho devez dezho. Hen en deus roet cals arc'hant evid enebi ous ar re a laboure evid ann autrou Olivier, rag, red mad eo dezhan hen anzavout, n'en dije ket bet tregont mouez evid Le Huerou, ma n'en dije ket ho frenet.

Nicolas, d'eus *Trégormeau*, en deus bet digant Le Huerou hanter cant scoet evid paëa baneou, hogen, hen en deus lavaret en devoa renket rei arc'hant, rag, emezhan, anavezet ker mad eo ar Republic, ne alfe Republican ebet cahout moueziou ma ne rofe netra evitho.

Eun all hanvet Legrand, a lavar eo deut ann autrou Armez he unan da labourat evid Le Huerou e Quemper-Guezennec, devez ann election.

Armez eo eun depute Republican eus ar *C'hôtes-du-Nord*.

Setu aman breman eun dra c'hoarvezet e tribunal Guingamp epad ar procès.

Ar presidant da eun test. — Petra hoc'h eus-hu græt da genver devez ann electionou ?

— Eva, va fresidant.

— Bet hoc'h bet ouspen en eun hostaliri ?

— E kement hostaliri so er vorc'h, hag ouspen eur veich, e peb hini.

— Var goust piou hoc'h eus-hu evet ?

— Var ho c'houst dezho ho daou.

— Bet hoc'h bet o voti ?

— Ia, mæs X..... eo ann hini en deus douget ac'hanon beteg ar voest, rag re a oa evet din evid allout mond va unan.

— Gouzout a rit gouscoude, evid piou hoc'h eus votet ?

— N'ouzon ket caër. Evelken, credi avoalc'h a rafen am eus votet evid Le Huerou.

Pebes tra gaër eo voterez ann oll ! ! !

Ann Autrou Marchal, escop *Belley*, a so hanvet Arc'hescob *Bourges*.

Ann Autrou Soubiranne, escop *Sebaste*, a so hanvet escop *Belley*.

Ann Autrou Marpot, person *Arbois* (Jura), a so hanvet escop *Saint-Claude*, e plass ann Autrou Nogret en deus lakeat he ziles.

Ann Autrou Vigne, escop *Oran*, a so hanvet escop *Digne*, e plass ann Autrou Mierieu en deus lakeat he ziles.

KELEIER ANN ESCOB'TI.

Ann Autrou Boucher, cure e Plounéventer, so hanvet Rener Ti-Keroulas e Castel-Paul.

Ann Autrou Le Maout, cure Landudal, a so hanvet cure e Plouneventer.

Ann Autrou Quioc, belec iaouanc, a so hanvet cure e Landudal.

Ann Autrou Cabon, cloarec iaouanc, a so maro er Seminer d'ann 3 a viz C'huevrer.

ALI.

Ar c'honje so bet roët da zribi kig d'ar Iaou epad ar C'horaïs, a so couls evid *ar Iaou varlerc'h ar Merc'her-Ludu* evel evid ann deveziou Iaou all.

Eur Vetalen.

I

Bez e-z-eus eun neubeut bloaveziou, eun den na cos na iaouanc, — etre ann daou, — a oa o vale euz ann eil pen d'egile euz a gaë *Joliette*, e kear *Marseille*. Hervez ann doare anezhan e oa o c'hortos mont var vor evit ober eur veach, rag..... Ah ! bah ! perag clasc lacat deoc'h var eur plad e-z-eo guir e oa ann den-ze o vont da veachi ? Eun dra eo ha ne dal ket ar boan..... Anat mad oa da bep unan e oa ann den-ze o vont kuit ; ne zaleas ket da bignat el lestr a oa eno e costez ar c'hae. Al letanand pa her guelaz o pignat el lestr, a deuas da lavaret dezhan : Ha feiz, Autrou, avel a benn caër hon deus ; hag ar c'habiten a fell dezhan gortos var c'hoas evit sevel ann heor ; mar ho peuz c'hoant da zistroï d'ann hostaliri e peleac'h ho poa ho lojeiz, me a...

— Nan, nan, eme ar beachour, guelloc'h eo ganin pignat dioustu el lestr.

— Evel ma carfot, Autrou, mæs gant aon na-'z-euffac'h da veza enouet, marteze e ve guelloc'h deoc'h.....

— Nan, nan, guelloc'h eo ganin pignat ; great em euz va zonj.

Ha setu hor beachour pignet el lestr ; mont a ra da velet hé gampric, evit gouzout penauz e vije bet lojet epad he veach. Plijout a re dezhan hag he gambr hag he lojeis ; souezet e oa memez o cavout kement a eazamanchou bars eul lestrik vian evel Ar *Verc'hez-Santel*. — hano al lestr eo. —

Hor beachour goude beza lakeat he bacadenn en eur c'hornic euz he gambr, ha beza lakeat peb tra en urs, a ieaz da ober eur gueladenn euz kement corn, ha kement tra a oa el lestr ; seblantout a re teurel evez mad e pep tra ; caout plijadur o velet ann dra-ma hag ann dra-ze ; gouscoude ar beachourien peurvuia ne reont ket a gals a van evit guelet ann traou a vez en dro dezho. Var eul lestr, me c'houlen diganeoc'h, pe seurt traou nevez a heller da velet ?

Eul lestr a zo eul lestr ; ha n'eus ket kement a zishenveledigez etre ann eil hag egile, evit lacat eun den da veza souezet.

Mad daoust da ze, hor beachour a oa eur randon a zen, goassoc'h eget eur vas-vaneller. Ha cos a oa al lestr ? ped martolod a oa varnhan ? peger buan e kerze pa vije avel-vad, hag he voueliou ganthan oll var stenn ? Ha beo a oa ato mamm ar mous bian ? oll e falveze dezhan gouzout ; keit a oa he fri.....

Hor beachour na zaleas ket da veza ken hardiz var al lestr hag ma vije bet en he di.

Pa deue da vale var bont al lestr, e leze ar babours gant ar c'habitenn. Ha goude tout, kement se ne oa ket souezuz, rag hor beachour hen devoe sonj mad euz ar flac'had en devoa tapet eun deiz, abalamour en devoa dizonjet ar gentilli a zevenedigez roet dezhan var ar poënt-se gant eur c'habitenn cos.

C'hui hoc'h euz beachet cals, var a velan, Autrou, eme al letanand ?

— Ia, ia.

— Anat mad eo.

Greg ar c'habitenn a zigouezas dezhi dont da ober eur bale gant he c'hrouadur var ar pont ; guisket scanv en em gave, daoust d'ann amzer da veza eun tammik ien.

— Penaus, Intron ! dre eun amzer ken ien !.....

Evit deomp beza e fin mis maë, ann amzer a zo ien ! ien da drec'hi eo memez.....

Hor beachour a dolas he vantel vras — eur vantel great espres evit beachi var vor, — var diouscoas ar c'hreg iaouanc.

Ann Intron geiz en em gavas souezet. He fried n'en devoe ket bet a amzer da lavaret dezhi penauz ar vignounach ispisial-ze euz hor beachour a deue ganthan, me chans, euz he vro : Red mad eo lezel ann dud a zeu euz a bell-bro da heulia kizou ar vro-ze. Peb bro he deuz he c'his.

Peb bro he deuz he c'his !.....

Va Doue, nag ar c'homzou-ze a zeblantas c'huero evit hor beachour ! n'eus fors pegen izel e oant bet lavaret, ar c'homzou-ze, na dremenchont ket a biou diouscouarn tano hor beachour heb beza clevet.

Peb bro he deuz he c'his !.... Egist ma ve red caout kisou ispisial evit ober guella ma heller da viret ouz eur c'hreg iaouanc hag ouz he c'hrouaduric da gaout annouet !.....

Peb bro he deus he c'his ! ia ar c'homzou-ze a dreuzas calon hor beachour evel birou lemm. Hema ne oa euz bro ebed ; ar pez en devoa great ne oa kis bro ebed : Eun den a oa, hag eun den honest, ha netra ken. Me hen diskuezo deoc'h mar am euz amzer da beurachui ann histor am euz commanset.....

(Eur pennad all eur vech all.)

Madou ann douar.

KEMPÉR. — *31 a viz Kenver* (dre ann daou c'hant lur).

Guinis, 26 lur 10 g. — Segal, 24 lur. — Hey, 18 lur 10 g. — Ed-du, 24 lur 10 g. — Kerc'h, 20 lur. — Avalou-Douar, 10 lur.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 7) DISSADORN 14 A C'HUEVRER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, nà ken Roue
nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan lvez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 14 a viz C'huevrer 1880.

Der Iaou, 29 a viz Kenver, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant al lezen var Gonseil-Bras ar scoliou.

Saint-Hilaire a lavar, egis m'en devoa hen græt en devez all, e carje beza ann diveza o prezec. Credi avoalc'h a rafen, rag, ma lavarfe traou hag a ve eun tam benag a enep ar virionez, ne alfe den hen discuez hag ho dislavaret, mæs, evel ma eo ar giz, hervez reolen ar Senat, prezec beb-eil, unan evid al lezen hag eun all a enep, Saint-Hilaire a renc prezec hirio ; he brezegen a so oll evid respont ous ann autrou de Broglie, hogen heman scuiz oc'h he glevet atau oc'h en em gemer outhan ; a ia er meaz eus er sâl, ha neuze Saint-Hilaire a renc prezec eus al lezen ; ar pez a lavar hirio ne deo nemet ar pez en devoa lavaret dilun. Neuze, pa oant lavaret evid ar veich kenta, e talvezent nemeur, mæs hirio, astommet, e talvezont cals neubeutoc'h c'hoas.

Ann autrou Bocher a respont anezhan : al lezen-man var ar C'honseil-Bras ar scoliou a so eul lezen a liberte. E 1841 eur re benag ho devoa goulennet he ober, e 1847 adarre, mæs ann autrou de Salvandy, a glaske cahout eur C'honseil-Bras evid ar scoliou, couls lavaret evel ann hini hon deus bet goudeze, a oe miret outhan d'hen ober gant Revolution miz C'huevrer 1848. Da fin ar bloas-ze, hag e 1849, e oe clasket kendereghel ar pez a oa bet commanset ganthan, mæs ne oe græt al lezen nemet e 1850. Er mare-ze ne oa ket kement a spont ous ar Jesuistet evel ma so breman. Ar pez a glaskjer cahout dreist peb tra a oa al liberte. Hogen, al lezen-ze ne badas nemet eun neubeut mizou. D'ann 2 a viz Kerzu, Napoleon a daulas anezhi en traon egis cals lezennou all. Jules Ferry ha cals re all. o prezec d'eus Conseil-Bras ar scoliou a fell dezho hevelebi ann hini so bet adalec 1852 beteg 1873, ha n'ho deus ket guir d'hen ober, rag ne d'int ket hénvel. Ann hini a zifennan aman eo hini 1850, savet adarre dre al lezen græt e 1873, hag a so bet votet gant ann autrou Saint-Hilaire he unan. Abaoue, c'huec'h ac'hanoc'h so bet Ministret ar scoliou, ha n'ho deus bet nemet meuleudi d'ober eus ar C'honseil-ze, n'eus ken nemet unan a lavar n'e ket mad, hag henez (Jules Ferry), n'en deus morse he anavezet, n'en deus morse labouret ganthan, hag en deus he dorret abars beza guelet petra oa hen goest d'ober.

Evid ar pez a sell ous ar veleien, e lavarit n'hoc'h eus ket cassoni outho, carout avoalc'h a rafen cridi ar pez a livirit, mæs neuze lavarit sclær ar pez a fell deoc'h ! Me am eus lennet penaus er Gambr, ann autrou Chalamet en devoa lavaret e oa red chasseal d'eus ar C'honseil-Bras, kement hini a den d'ar Relijion. Penaus ! ar re ho deus roet ann descadurez d'ann hanter eus ar iaouankiz e Frans, n'ho deus ket guir da gahout er C'honseil-ze eur re benag evid ho difenn ! C'hui lavar ho deus ar Gatoliket laëret al liberte-ze var ar vro ! — Ar re ho deus græt lezennou 1850 ha 1873, a helle lavaret, couls ha c'hui, e oant ar Vro hag int eo ho deus roet al liberte a fell deoc'h tenna breman diganeomp ; mæs ne hellit ket lavaret hon deus he laëret.

Jules Ferry en deus goulennet respont oc'h ann autrôu Bocher, mæs re zivezat eo hirio. Varc'hoas e vezo kendalc'het.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant al lezen var ann assambleou. Ar Gommission hag ar C'houarnamant ne oant ket accord var ann articl 7. Ar C'houarnamant a c'houlenne e vije bet lavaret e oa difennet certen assambleou, eleac'h ne ve græt nemet prezec var ar politic, hag eleac'h ma ve peurvuia ar memes rumm-tud *(clubs)*. Ar Gommission a lavare ne oa ket red hen merca el lezen, rag ann assambleou-ze a so dija difennet dre lezen 1852. Pa ier da voti, 257 a enep 180, a lavar eo ar C'houarmamant eo a c'hounezo.

Guudeze e voter ar pennadou all eus all lezen, 8, 9, 10, 11, 12 ha 13, hag e lavarer e vezo evesseat eun eil gueich outhi.

Der Guener, 30 a viz Kenver, er Senat, e voter ann diou loden kenta eus ar pennad kenta eus al lezen.

Pennad I. — Cetu piou a vezo oc'h ober Conseil-Bras ar scoliou :

Ar Ministr, presidant.

Abars mond hirroc'h, Jules Ferry a c'houlenn prezec, hag a ra he bossubl evid distruja kement a so bet lavaret a enep he lezenn, rag dezhan eo, ha dezhan he unan, hini all ebet eus ar Vinistret na deu d'he sicour d'he difenn. Prezec cals a ra mæs ne lavar netra nevez. Evel ma damall da Jules Simon beza chenchet santimant var ann affer-man, heman a c'houlenn respont dezhan.

Me, emezhan, ne felle ket din prezec hirio, na var al lezen-man ; mæs hen ober a rencan. Ar Ministr en deus lavaret ne felle ket dezhan enebi ouzin, na discuez ne oan ket accord gant ar pez am boa lavaret va unan gueichall.

Credi avoalc'h a ran ar pez en deus lavaret da genta, rag m'en deus hel lavaret, ha goudeze, abalamour n'am beus c'hoas lavaret ger, na votet, na ne hell den gouzout ha kemm a ve etre eur brezegen n'am eus ket græt, hag eur vouez n'am beus ket roet, hag ar c'homsou so bet digasset sonj anezho deoc'h brema souden.

Autrounez, marteze e ve red din disnac'h pe zisplega linennou scrivet ganin ouspen 30 bloasso.

Me ne sonj ket din e renkefen sonjal atau ha da viken ar pez a sonjen gueichall,heb ancounec'haat netra, heb deski netra. Hag aman en affer-man, pa so hano eus al liberte, me a lavaro heb aoun penaus ann Impalaërdet he deus desket ac'hanon da garet guelloc'h al liberte eget ne garien anezhi eraug.

Ar pez peus lenneta,m boa he scrivet em iaouankiz, ar pez a sonjen neuze, hag a lavaren, her sonjal hag hel lavaret a rafen hirio ive, mæs anzavout a rencan e oan re rust em c'homsou, rag ma oan c'hoas iaouanc, hogen kement a zroug oa ennoun o velet ar pez a rejeur d'ann *Universite* ne oan ket evid miret da lavaret ha da scriva ar pez a sonjen. Comset so bet ive d'eus ar pez am eus bet c'hoant da cheinch, mæs nemet ar c'hoant n'am eus bet ken, rag, araug m'em bije græt ann disterra, e oan casset cuit. Ar C'honseil goudeze, ha ne oa nemet professoret ennhan, en deus lavaret ne dalveze da netra, me voar avoalc'h ma vije bet er C'honseil,tud all ouspen ar professoret e vije bet lavaret e oa mad. Tamall a ran deoc'h ive n'hoc'h eus ket lakeat en ho Conseil tud evid difenn ar scoliou libr, ha gouscoude, mar d'eo ann tribunalou,a verc peur e vezo sarret eur scol, ho Conseil eo ann hini a zifenno ous ar mestr-scol beza professor mui. Guir eo pa lammit digant eur re ar guir da ober scol, e c'houlennit ann diou drederen eus ar moueziou evid he gondaoni. Mæs sonjet mad hoc'h eus peger calet eo ar setans. Serra he scol a rit pe guir n'en deus mui conje da scolia, mæs ouspen, tenna he voued diganthan ; a rit ive, pe guir na hell mui beza professor e scoliou ar rè all, hag he zizenori a rit ive. Hel lavaret a ran : n'hoc'h eus den en ho Conseil evid difenn ar scoliou libr.

Ar Ministr. — Eo ! be a so.

Ann autrou Jules Simon. — Ia, goud a ran, ann autrou Saint-Hilaire en deus hel lakeat en he scrid var al lezen : Ni a laca aman pevar evid difenn ar scoliou libr,gant aoun e ve tamallet deomp beza disleal.

Penaus ! 4 var 54 ! Hag e sonj deoc'h ne vo ket tamallet ho lealdet ? Hogen, piou a vezo ar pevar-ze ? Piou a hanvo anezho ? Dibabet e vezint gant eun neubeut electourien ? C'hui eo a hanvo anezho ! Ha goude ma vezint bet hanvet ganeoc'h, c'hui a lavaro : Setu difennourien ar scoliou libr ? Nan, autrounez, diæs bras a gavan rencout hel lavaret deoc'h, a sonjit eveldoun casi var beb tra ; poan am eus o tigass deoc'h da sonj ne ouzoc'h ket petra eo al liberte. Petra hon dije ni, Republicanet coz, lavaret e 1849, m'en dije eur re benag lavaret dirazomp penaus, ebars en eur C'honseil 54 den, 4 hanvet hervez he faltazi gant ar Ministr, a oa travoalc'h evid difenn ar scoliou libr ! Nan, nan, nan, n'eus tam assurentéz ! n'eus tam liberte ! Ar guir am eus soken d'hel lavaret, n'eus tam justis !

Mond a rer neuze da voti var ann eil loden d'eus ann articl 1 hervez ann autrou Delsol :

« Tri d'eus Conseil-Bras ar Vro hanvet gant ar C'honseil he unan. »

143 a enep 135, a lavar n'e ket mad kementse.

Goudeze, evid ar pez a sell ous ann Eskibien, ar Brotestantet hag ar Juzevien,147 a enep 129, a lavar n'e ket mad ho lacaat e Conseil-Bras ar scoliou. (Jules Ferry a dle beza joa ganthan.)

D'ar Sadorn, 31 a viz Kenver, var ar pez a c'houlenn ann autrou Delsol, e ve lakeat e Conseil-Bras ar scoliou daou varner d'eus ann tribunal hanvet *Cour de Cassation*, ann autrou de Parieu a glasc lacaat ar Senatourien da voti evid ar re-ze, mæs coll a ra he boan, re ann tu cleiz a so evel Doueou ann *In exitu*, diouscouarn ho deus ha..... ne chilaouont ket, ha pa ier da voti, 144 a enep 129, a lavar e renker ho lezel er meaz.

Ann autrou Delsol a so eürussoc'h pa c'houlenn e ve lakeat e Conseil-Bras ar scoliou, pemp eus ann dud gouiziec a so ebars ann assamble hanvet *Institut*. Ar re-ze a vezo hanvet gant ho c'henvreudeur. Goude eur brezegen græt gant ann autrou de Rozière, pa ier da voti, 169 a enep 110, a lavar ober ar pez a c'houlenn ann autrou Delsol.

Goudeze e voter ar pennadou all eus al lezen beteg ar pennad 7, a sell ous ann traou a hello

beza barnet evid mad gant Conseil-Bras ar scoliou hag a hello beza casset d'ann Tribunal-ze gant ar re ne vezint ket contant d'eus ar pez a vezo bet barnet gant Conseil ar scoliou e peb Departamant. Var ar pennad-ze, ann autrou Paris a c'houlenn, pe guir e roer kement a c'halloud da Gonseil-Bras ar scoliou evel Tribunal, e tlefe beza bet roet muioc'h plass er C'honseil-ze d'ar re a ve ho dever hag ho guir difenn ar scoliou libr, rag, ma lavar ar Ministr penaus pa vezo galvet eur professor benag d'eus ar scoliou libr dirag Conseil ar scoliou e peb Departamant, e vezo galvet er C'honseil evid ann affer-ze pevar professor eus ar scoliou libr, ar C'honseil ne rai evid-se na muioc'h na neubeutoc'h, ne vezint eno, egis m'en deus hel lavaret Saint-Hilaire, nemet evel testou, pa ho deus ezomm ar scoliou libr da gavout ennho barnerien d'ho difenn.

Me am bije ententet mad ho pije græt eur C'honseil bras evel ann hini a c'houlennit ober, n'ho pije lavaret er memes amzer ne vije bet mui ken scoliou nemet re ar C'houarnamant, hag ho dije *renket* ann oll darempred ar scoliou-ze ; mæs pa livirit e vezo libr ar scoliou, n'hellan mui comprèn e carfec'h e renkefe professoret ar scoliou-libr beza barnet gant professoret ho scoliou-c'hui. Kense, me chans, ne reüsoc'h ket ober ar pez a c'houlennan diganeoc'h.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ez eus bet votet eul lezen evid pardoni ar re ho deus tec'het kuit eus ar vro evid miret da veza soudardet hag ive ar re ho deus tec'het kuit eus ann armé pa oant dija soudardet.

Ar re anezho ho deus ouspen 40 bloas pe n'int ketamad evid ar servich, ne renkint ket mond d'ann armé (pennad 2) ; mæs ar re ho deus neubeutoc'h eget 40 bloas, a renco ober ar servich a zere outho, hervez ho oad. (Pennad 3) Ar re-man dlveza a ve merket dezho bete pegeit ec'h hellint gortoz abars distrei e Frans, da lavaret, *ho deus kouz da veza faillet d'ho dever*. Aman, Talandier, eur radical, a c'houlenn e ve lakeat e plass ar c'homsou diveza-man, *evid lavaret int distro*. Ken a brezec evid ar soudardet a so bet tec'het kuit eus ann armé e 1871, kentoc'h eget mond da guelet distrei er vro; mæs, evel ma voar ne gonsantint biken anzavout beza græt droug, e fell dezhan e ve græt al lezen en henvelep fæsoun ma alfent distrei heb discuez tam glac'har ebet eus ho c'hrim.

Pa ier da voti, 378 a enep 21 a lavar n'heller ket ober ar pez a c'houlenn.

Deputeet ar Finister ho deus oll votet a enep dezhan, nemet de Gaste n'en deus votet a du ebet ha de Pompery so e vacansou.

Voti a rer goudeze ann oll pennadou all eus al lezen, mæs evel ma eo bet chenchet eun tam benag gant ann Deputeet, e renco beza casset adarre d'ar Senatourien.

Breman e commans ann Deputeet oc'h evessaat ous al lezen a lavar pegement a renco paëa peb tra o tont d'eus ann estren e Frans. Ministr ar C'honvers eo ann hini a brezec da genta, hag en eur brezegen hir, e fell dezhan discuez penaus ann traou a ia breman evid ar guella ; mar teu cals loenet corn eus ann Americ, ann dra-ze ne ra gaou ebet ous al labourerien douar. Ma vouie hen ar Ministr e ve mad ober eun dra benag evid ann dud divar ar meaz, e teufe d'hen ober doc'htu ; mæs ne sonj ket dezhan ec'h alfe kement-se c'hoarveout ; evid consoli ann dud divar ar meaz e lavar dezho penaus, heb dale, ne hellint ket memes maga denvet gant profit, mæs, emezhan, en Aljeri e hellimp hen ober. Ma lavarfe ar virionez, ann dra-ze a rafe eun avans caër deoc'h, o sonjal penaus epad ma renkefec'h coll, re ann Aljeri, a greskefe ho gounidegez ! Set' aze ræsoniou ! Erfin, hen a lavar he santimant, mæs n'e ket hon hini eo, hag hon deus discuezet deoc'h meur a veich e tlefe kement tra teu eus ann estren, paëa kement a vizou evel ma ra ar memes sort traou græt pe gounezet er vro.

D'al lun, 2 a viz C'huevrer, ar Senatourien ho deus achuet gant al lezen var Gonseil-Bras ar scoliou. Goude beza, 141 a enep 130, taulet a gostez ar pez a c'houlenne ann autrounez Paris hag Oscar de Vallée, egis m'hoc'h eus hel lennet huelloc'h,goude beza clevet eun neubeut comsou digant Jules Simon, a oa goest, gant ar pez en deus lavaret a hend all, d'ober dezho teuler ann oll lezen a gostez, ar Senatourien ho deus lavaret e vije bet evesseat outhi evid eun eil gueich.

Er memes devez er Gambr, ez euz bet kendalc'het gant al lezen var ar pez a vezo paët hiviziken var ann traou a deu eus ann estren. Meline, ann hini a goms e hano ar Gommission, ne lavar ket tre evel m'en deus græt ar Ministr e la ann traou evid ar guella. Anzavout a ra ez eus eun dra benag d'ober evid ann dud divar ar meaz, ha kense, emezhan, ar Gommission he deus lakeat mizou var al loenet corn, var ar graiss, var al ler, var ar guinis-Spagn, var ar c'herc'h. Ar C'houarnamant a sonj dezhi hon deus lakeat re, ha ni a sonj deomp n'hon deus ket lakeat travoalc'h. Hogen, lod eus ar re a brezego var va lerc'h-me, a ziscuezo ne de ket guir oll ar pez so bet lavaret aman gant Ministr ar C'honvers var ar poent ze. Me ne fell din parlant aman nemet d'eus ar pez a sell ous ar stalioù bras. Evid ar re-ze ive, emezhan ar C'houarnamant a lavar hon deus lakeat re a vizou, mæs e guirionez, n'hon deus lakeat var ann traou o tont eus ann estren,nemet ar pez a oa red evid m'ho dije bet kement da baëa evel m'ho deus ann traou græt er vro. Setu eno e neubeut comsou ar pez en deus lavaret en he brezegen.

Ann hini a deu var he lerc'h, Guyot, a gav

cals guelloc'h c'hoas ann traou eget n'en deus ar Ministr ho c'havet, hag a lavar penaus eleac'h creski ar mizou, e ve red kentoc'h ho zeuler oll en traon.

D'ar Meurs, 3 a viz C'huevrer, ar Senatourien ho deus votet eul lezen var ann dribunal a renc barn ann afferiou pa deu da sevel etre ar vicherourien hag ho mistri.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou de Kerjegu en eus discuezet dre eur brezegen gouiziec, pegement a ezomm a oa da ingala ar c'hargou etre ar pez a deu eus ann estren, hag ar pez a deu eus ar vro. Ar pez a deu deomp eus ann estren a gresc beb bloas, hag ar pez a gassomp dezhan a neubeuta. Ar Ministr en deus lavaret penaus ar pez a lakea ar vro da veza diæs a oa ann daou eost fall hon deus bet e 1879 hag e 1878. Ann dra-ze n'e ket guir. E 1846-1847, n'hon devoa eostet nemet 60 million sac'hadou guinis, hag hon devoa renket prena digant ann estren evid 236 million luriou muioc'h eget n'hon devoa guerzet dezhan.

E 1879 hon deus eostet 82 million sac'hadou, da lavaret eo, 22 million muioc'h eget e 1846-1847, ha gouscoude hon deus prenet digant ann estren evid tost 1,200 million muioc'h eget n'hon deus guerzet dezhan, da lavaret eo evid tost da 900 c'hant million muioc'h eget e 1846, pa hon devoa gouscoude eostet cals muioc'h guinis. Nan, n'heller ket hel lavaret gant guirionez, n'e ket abalamour ma eo bet fall ann eost e 1878 hag e 1879. en em gav diæs e Frans ann dud divar ar meaz, ar vartolodet hag ar vicherourien. Pa rencomp prena muioc'h eget na verzomp, ann arc'hant a ia er meaz eus ar vro, hag e teuomp bemdez paouroc'h-paour. Ne hellomp mui guerza na viou, na loenet corn, na frouez, nag amann, da viana kement ha ma reamp gueichall. Pa lavaremp deoc'h e oa red mad ober eun dra benag evid ann dud divar ar meaz, pe guir ne reant nemet coll gant ann ed, c'hui a lavare deomp : Grit eun dra benag all, grit amann. Ma ! autrounez, guelet a rit hoc'h unan petra c'hoarvez gant ann amann, 14 million coll. Kense e cals carteriou eus ar Frans, e veler ann dud divar ar meaz o cuitaat ho bro evid mond da leac'h all, betec en Americ, da glasc ar voïen da c'hounid ho buhez hag hini ho bugale.

Evid c'hoas ne teu ket cals loenet corn beô e Frans ; mæs kig poaz ha lakeat er vouestou, d'oc'h hounez eo eur spont ar pez a deu.

Gueichall, hol listri a gonvers ho devoa cals labour o cass d'eus ann estren e Frans, d'eus ar Frans d'ann estrenn eur fors marc'hadourez. Ma ! ar c'honvers-se so breman etre daouarn ar Saozon. Ar re-ze a glasc ho interest da genta, int ho deus ezomm prena boued evid daou villiard beb bloas (2,000,000,000), ha kense e rencont cahout arc'hant eus eun tu benag. Lakeat ho deus eta cals mizou var kement tra a deu en ho bro digant ann estrenn ; ha mar de guir ho deus lod anezho discuezet en hor c'henver eun tam benag a vadelez goude ar brezel gant ar Pruss, o cass deomp ed ha loenet, red mad eo evelken hen anzavout, ar Saozon evel bobl, evel gouarnamant, ne anavezont nemetho ho unan, nemet ho interest.

Evid ar pez a sell ous ann Americ, n'eus ket pell, eun den, hag hen a voar petra eo al labourou douar, o tistrei d'eus Bro-Saoz, a lavare penaus etouez ar Saozon ema ar greden e ialo c'hoas goassoc'h-goas ann traou, hag ec'h hello soken ann Americanet, en amzer da zont, cass æssoc'h deoc'h evid 800 lur eur re ejen, ne hellont ket e Frans ar re a vag loenet, ho rei evid neubeutoc'h eget 1,000 pe 1,200 lur, pa rencont paëa 40 pe 50 lur ann devezarat douar.

Mar d'e guir, ma c'hoarvez kement-se, e vezo red mad lacaat mizou var ar c'holza, ar gloan, al lin, ar c'hanab ha var al loenet beô. Maga denved a so eun dra talvoudus evid ar vro, rag 25 danvad a ro peadra a deil evid gounid 15 sac'had guinis. Hogen, breman ez eus 11 pe 12 million denved neubeutoc'h e Frans. N'hoc'h eus nemet guelet pegement a sac'hadou guinis hon deus collet.

N'eus lezen ebet a alfe ober d'ann dud divar ar meaz labourat da goll.

Petra benag ma credomp, ni labourerien douar, ez eo mad tre douar ar Frans da c'hounid guinis, hon deus assantet ganeoc'h ha gant potret ar staliou-bras evid lavaret deoc'h : Ma ! lezomp ar guinis a gostez evid breman, mæs clascomp e leac'h all ann tu da zic'haoui ann dud divar ar meaz. Abars ober emgleoiou convers, greomp mad hor sonj ha ne lezomp ket convers ar vro var vor, da vont gant ar re all ; me ho ped, autrounez, lacomp evez mad, ha ni Fransizien, clascomp araug peb tra ar pez so ar guella evid ar Frans.

Varlerc'h ann autrou de Kerjegu, e teu eun all hanvet Sourigues. Heman so a enep ar pez a c'houlenn ar Gommission ; mæs evelken, eun dra vad a c'houlenn pa fell dezhan e ve discarget ann dud divar ar meaz d'eus eul loden vad euz ar pez a rencont da baëa, rag, emezhan, malheur d'ar bobl a renc goulenn armou ha bara digant ann estren. Mar teu ann enebour da sevel en he enep, neuze he vuhez a so etre daouarn ann estren. Evid miret oc'h kement-se, petra so red da gahout ? Armou avoalc'h, hentchou mad hag ar voïen d'ho dressa; boutou, dillad ha magadurez evid ar soudardet, ha boued avoalc'h evid ar vro. N'eus ket ezomm da gahout ken ; mæs kement-se a so red da gahout. Eur bobl calonec pa ne vanc dezhan hini ebet eus ann oll traou-ze, a hell difenn ar vro beteg ann termen diveza. A.

« Setu aman eur pennad-scrid hag a roio deoc'h da anaout ar Souprefet nevez so deut da Vrest. Ar pez a lennoc'h el linennou-man a so c'hoarvezet en eur barræs divar ar meaz, hag a so guir penn-da-benn. Ar re ho deus hel lavaret deomp hag ho deus her guelet gant ho daoulagat, hag her c'hlevet gant ho diouscouarn, a so tud a renc beza credet. —

« Goude beza, e berr comsou, saludet Conseillerien ann Ti-kear, ar Souprefet a lavar dezho e vezo atau prest d'ho digemer pa ho devezo ezomm anezhan. »

Goudeze o chench he brezegen, e lavar dezho freaz :

« Me so o terc'hel aman evidhoc'h plass Gouarnamant ar Republic, red mad eo din eta lavaret ive deoc'h eur goms benag divarbenn ar Republic. E Frans, hiviziken, n'hellomp cahout ken Gouarnamant nemet hounez ; kense, e lavaran deoc'h e tlefemp oll en em rei dezhi a galon vad.

Ar Rouantelez (Gouarnamant eun den hebken), n'e ket possubl hirio, rag tri a so o clasc cahout ar plass.

1° Ar C'homt de Chambord, a so, a dra sur eun den eus ar re vella ; mæs he benn en deus, derc'hel a ra d'ann drapo guenn, ha den ebet e Frans ne garfe guelet ann drapo-ze o tont (lavaraou) ; ar soudardet ne maint ket a du ganthan (lavaraou) ne deo tam ebet evid ar Republic (sclear avoalc'h ne hell ket beza, peguir ma teu endro e vezo Roue !) ; Mac-Mahon en deus hel lavaret : ma teufe gant ann drapo guenn, ar fusuillou a dennfe ho unan. (Conchennou ! Mac-Mahon en deus lavaret meur a dra, guelloc'h cals eget ar re-ze, na ne dint ket deut da vir, rag n'en deus ket dalc'het dezho.)

2° Bugale Louis-Philippe ho deus c'hoant ive d'eus ho c'hostez da gahout ar plass evitho, rag ne ket græt ar peoc'h etre ho c'henderv hag int ; ann oll her goar ; int a zalc'h d'ann drapo tri-liou, hag ho gazetennou a lavar eveldho, epad ma c'houlenn ar C'homt de Chambord hag he re ann drapo guenn ; kense n'int ket accord.

3° Ar Prins Jerom ha marteze he niz ar Prins Victor, a so o clasc beza Impalaër ann eil hag egile anezho. Set' aze 4, o clasc cahout ar plass. Na penaus e fell deoc'h ec'h alfent aseza 3 pe 4 var ar memes trôn, rag n'eus nemet unan ; ma ve tri o clasc aseza var ar memes cador, penaus a helllint-hi hen ober ? — N'e ket possubl eta e teufe ar rouantelez er vro ; ann dra-ze so sclear, ann oll her goar. »

Neuze, unan eus ar re en em gave eno, na ne oa ket ledan avoalc'h he c'houzoug evid lonca conchennou ar Souprefet, a respontas anezhan.

« R. — Hogen, autrou Souprefet, hag e ve guir, ar pez a alfen disnac'h, e ve tri o clasc pignat var ann trôn e Frans, cals muioc'h so c'hoas o clasc aseza e cador-brezidant ar Republic. Thiers so bet asezet varnhi ha Mac-Mahon ; hirio eo ann autrou Grévy ha varc'hoas e vezo Gambetta, Clemenceau, ha me voar-me ped a hini all ouspen ! Mar de diæs pignat 3 pe 4 assambles var ar memes trôn, me sonj din ne ket ledan avoalc'h cador-brezidant ar Republic, ma alfe ugent pe vuioc'h aseza ennhi !

Ar Souprefet o clevout ar respont-ze, a chomas eun tamic sebezet, hag heb respont he unan, e kendalc'has evelhen :

« — Me a lavaro deoc'h eta, n'hellomp cahout ken Gouarnamant e Frans nemet hini ar Republic ; red eo deoc'h eta en em rei dezhi a greis calon. C'hui a lavaro din marteze, evel cals re all : ho Republic n'e ket goal barfet ; ar vinistret ne badont ket en ho flass ; beb ann amzer e vent discaret ; (chilaouit, aman eo ar guella.) Na piou so caus n'e ket goal barfet ar Republic ? N'eus ken caus nemet ann Deputeet Roïalistet : (it da velet ; n'ho pije ket credet-ze ? Ma ! na me kenneubeut) int ne fell ket dezho voti evid ar Vinistret, hag a gan a du gant ar Radicalet, evid discar ann eil goude egile, ar Vinistret Republicanet-Conservatourien (petra eo ann dra-ze?) Guelet a rit mad eta eo ho Teputeet Monarchistet, ann autrounez Villiers ha de Kerjegu hoc'h eus hanvet, eo a so caus ma ne bad ket hirroc'h ar Vinistret en ho flass. Hiviziken, n'hoc'h eus nemet eun dra d'ober, ober eveldomp, henvel Deputeet Republicanet, e guirionez Conservatourien, Catoliket, hag ho devezo evid ar Relijion kement a respect evel m'hoc'h eus hoc'h unan.

Goudeze, ar Souprefet o kenderc'hel gant ar memes son, en deus tamallet oll Deputeet an tu dehou beza sicouret ar Radicalet da drec'hi ar C'houarnamant, rag ne fell ket dezho voti evid ar Vinistret. Goassoc'h c'hoas en deus lavaret ; tamallet en deus d'ar Roïalistet ma oa bet hanvet Blanqui evel Depute e *Bourdel*, rag ma oant chomet 17,000 heb mond da voti.

R. — Ar Republicanet, *e guirionez Catoliket* a so, couls lavaret, ken diœs da gavout evel eur voualc'h venn. Catolic ha Republican a so daou goms ne dint tam henvel etrezho evid ar C'houarnamant, egis m'he discuez anat dre he oberou. Ped ho deus collet ho flass hag a so bet torret, petra benag ma oant Republicanet, abalamour hebken ma oant tud a Relijion ha Catoliket ! »

Aman ar Souprefet a ziscuez beza droug ennhan ; gouscoude e kendalc'h :

« Tamall a rer d'ar Republic beza a enep ar Veleien, ar Freret hag ar Seurezet, mæs kement-se a so eur gaou eus ar re vrassa. Ar Republic he deus cresket pæamant ar veleien, na ne oa ket re abred hen ober. Guelet a rit ervad eta eo Gouarnamant ar Republic a du gant ho peleien a istimet, a enoret hag a garit evel ma eo ho tever. Guir eo ema breman o clasc e ve dalc'het da eul lezen eus ar bloas 1790, e lavar e renc beza chasseet e meaz eus ar vro, breuriezou Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, evel ar Jesuistet. Mæs red mad eo d'ar C'houarnamant lacaat miret al lezennou, hag e ve lezennou ar Revolution-Vras, he deus rentet deoc'h kement a servich. Hi eo, va mignonet (oh ! al louarnic !) he deus roet d'eoc'h al liberte, hag ar guir da allout beza perc'hen eun dra benag. Hogen, ne fell ket d'ar C'houarnamant ober ann disterra poan da veleïen ar parræsiou, d'ho peleien, autrounez; er c'hontrol, douget eo cals evitho hag he deus evitho ar brassa respet. »

R. — « E kement-se, autrou Souprefet, red mad e vezo deoc'h hen anzavout ganin, mar de guir he deus Republic ar Revolution-Vras roet al liberte d'ar bobl, ar Republic hon deus hirio ne de ket henvel ous he mamgoz, rag houman a denn er c'hontrol cals liberte digant ar bobl, ne fell ket dezhi lezel gant an tadou al liberte da gahout evid ho bugale ar vistri a blijo ar muia dezho.

Evid ar guir hon deus bet, var ho meno, digant ar Revolution Vras da'allout beza perc'hen da eun dra benag, araug 1789 ar bobl a helle cahout douarou. Me autrou Souprefet, ne d'oun ket d'eus gouenn ann dud chentil, ha ma ve red, ec'h alfen discuez deoc'h paperiou va zud coz ho devoa cals douarou, petra benag ne

oant nemet labourerien douar. Var ar paperiou-ze, cals cossoc'h eget 1789, ec'h alfec'h guelet e oamp perc'hen da gals traou adalec an amzer-ze. Muioc'h c'hoas a alfen da lavaret. Ar Revolution-ze a fougassit, he deus roet al liberte d'ar bobl ha d'al labourerien douar,he deus græt deomp coll cals danvez, na n'e ket ganin-me hebken a so c'hoarvezet kement-se.

C'hui a lavar eo leun a respect ar C'houarnamant evid ar veleien. Pa prezegit egis-se, autrou Souprefet, hoc'h eus ancounec'heat, m'ervad, penaus deac'h er Gambr, ar C'houarnamant a ioa a unan gant ann Deputeet evid teuler en traon Aumonierien ar soudardet. Pa iafoc'h d'ober ho tro evid ann dennadec d'ar sord, e tlefec'h, evid roi muioc'h couraich d'ar soudardet iaouanc, discuez dezho penaus eo dre garantez evitho he deus ar Republic græt kement-se.

Ar Souprefet. — Ar C'houarnamant a so evid ar Freret hag ar Seurezet ; mar d'int bet torret en eul leac'h benag ha lakeat tud ar bed en ho flass, ne deo nemet rag m'ho deus Conseillou ann Ti-kear, o prezec e hano ar barræs a bez, her goulennet ho unan. Ar Souprefet hag ar Prefet soken, n'ho deus græt ken nemet senti. Evel ma oa ho dever, int ho deus roet da anaout ar goulennou-ze da Gonseil ar scoliou en Departamant, hoc'h Escop a so he unan er C'honseil-ze ; hag ar C'honseil en deus roet he ali ; mæs arabad eo deoc'h cridi e ve nag ar C'houarnamant, nag ar Prefet, nag ar Sousprefet, o clasc guelet cass cuit ar Freret hag ar Seurezet, rag mar teu eur barræs da c'houlenn e ve roet dezhi eur scol renet gant Relijiuset e plass ann hini he deus, hag a so renet gant mistri-scol tud ar bed, ar Souprefet, ar Prefet ha Conseil ar scoliou a ra ar memes tra ; evessaat a reont ous he goulenn, hag ec'h assantont ganthi, ma ne teu netra da viret.

R. — Autrou Souprefet, escusit ganin, n'eus netra guir e kement-se. Ne ia ket ker cavatal-ze ann traou evid ann oll. N'hoc'h eus nemet gnelet ar pez so bet c'hoarvezet varlene gant potret Landunvez.Re ar C'honseil, oll a unan, ho deus meur a veich goulennet Seurezet ha n'ho deus ket allet cahout. Re Lannilis ho deus goulennet Freret ha ne teuont ket. Re Blouarzel ho deus ive goulennet Freret, na ne d'int ket bet chilaouet, etc.

Ar Souprefet eun tamic nec'het. — Guelet a rit, mignonet, pegement a zroug-kelou a laker da redec divarbenn ar Republic ! hag hoc'h eus credet ann oll gevierze a lenner bemdez e certen gazetennou, evel ma kirit er gazeten l'*Ocean* a roer deoc'h da lenn marteze. Ho c'hredet hoc'h eus marteze, rag ne oa deut den ebet d'ho dislavaret dirazhoc'h, rag ma oa red, evid hen ober, cahout couraich ha calon, abalamour e oa red enebi ous ar santimanchou griziennet a bell so en ho sperejou. Ma ! me am bezo ar gouraich hag ar galon-ze, o c'houzout e labouran evid ho mad, evid mad ar vro. Clasket e vezo, m'her goar ervad, ober deoc'h disfiziout d'eus va c'homsou, mæs kement-se ne viro ket ne vent guir. Ne chilaouit ket eta, en amzer da zont, ar pez a vezo lavaret deoc'h a enep ar Republic, hag en em roit deomp a greis calon.

R. — Chilaouit, autrou Souprefet, ne vezo ket red kemer kement-se a boan da ziscuez n'e ket guir ho comsou. Credit din : ar re so aman d'eus ho chilou ho deus re a skiant hag a vell re sclær ann traou evid mond a du ganeoc'h. Ann autrou Souprefet, autrounez, en deus distaget deoc'h comsou braô evid ho counid d'ar Republic ; græt en deus deoc'h promessaou eus ar re gaëra ; evid respont da gement-se oll n'am eus ken nemet eur ger da lare. Ann autrou Souprefet n'en deus nemet gortos c'hoas daou vloas. Da benn ar mare-ze, mar deo ar Republic eur Chouarnamant a urs hag a beoc'h, mar g'he deus dalc'het d'he oll bromessaou, ne vezo e neb leac'h guelloc'h republicanet evidomp, me da genta. »

Siouas, evid lavaret ar virionez penn-da-benn, e rencomp anzavout ne assantas ket ar Souprefet gortos c'hoas daou vloas, marteze ne sonj ket dezhan e ve c'hoas ar Republic en he sa da ben ar mare-ze, mar kendalc'h o vont egis ma ra breman. Mar deo henez he santimant, ni so accord avoalc'h ganthan.

Goude ann neubeut comsou-ze, ann hini en devoa comset ons ar Souprefet e hano ar refall, o velet penaus heman a oa disonjet da c'houlenn petra he devoa c'hoant da gahout ar barræs-ze he vele evid ar veich kenta, a c'houlennas conje diganthan da goms dezhan d'eus unan eus ann traou ho devoa c'hoant da gahout.

R. — « Autrou Souprefet, re ar barræs-man evel re ann arrondissamant a bez, a c'hounid ann ed dreist peb tra. Er bloas-man n'hon deus ket bet cals eost, hag ar re ho deus eun tam benag da verza a renc hen rei guelloc'h marc'had evid na goust dezho ; e tlefec'h, autrou Souprefet, goulenn digant ar C'houarnamant evidomp, e ve lakeat eun tamic cargou var an ed o tont digant ann estren, panefeze, abars pell ne hellimp mui derc'hel gant ar c'hargou a bouez varnomp labourerien douar.

Ar Souprefet. — Guelit, autrounez, pegement a finessa en deus ann autrou-man ! hen a garfe lacaat ac'hanoc'h da gredi n'oun tam nec'het gant ar pez a sell ouzhoc'h ! Me voar e carfe ne taulfec'h ket evez ous va c'homsou. Ma ! setu aman va respont. Me am eus a drá sur cals truez ouzhoc'h o velet pegement hoc'h eus da c'houzanv ; mæs n'e ket me, eur Souprefet, a renc prezec evid'hoc'h d'ar C'houarnamant. Cassit eul lizer, eur petition benag evid-se d'ho Teputeet; henez eo ann hent a renkit da heulia.

— Da lavaret eo, ar Souprefet a brezec evid ar C'houarnamant pa vez hano d'eus ar scoliou, ar veleien, ar Relijiuset, etc.; mæs pa vez hano d'eus interest ar vro, d'eus goulennou ar bobl,ne respont ket. Anat eo penaus e kement-se oll ar C'houarnamant a ra ar pez a blij ar muia d'ar Radicalet. Ar Souprefet a so hanvet evid ober ar pez a ve gourc'hemennet outhan, mæs ne hell ket prometti ar pez ne alfe ket marteze ar C'houarnamant he unan hen ober.

Ar Souprefet a ra he vicher. Desket en deus mad avoalc'h he gentel, rag e peb leac'h e lavar ar memes traou mæs ar re a chilou, n'e ket red dezho credi, ha profit e ve, ec'h alfe eur re benag respont dezhan e peb leac'h, egis ma so bet græt aman. A.

(*Ocean.*)

HANOIOU AR PARRÆSIOU
eleac'h ma vezo roet ar Gonfirmation e 1880.

Ann hano merket da genta, eo hini ar barræs eleac'h ma roio ann Autrou n'Escop ar Gonfirmation dious ar mintin. Ann hano pe [illegible] ann hanoiou a so varlerc'h ann — a so re ar barræsiou a renco en em gavout er barræs genta, pe, eleac'h ma hello beza roet ar Gonfirmation goude creisteis.

EBREL.

Dimerc'her, 7. — Ploneis. — Gourlizon, Guengat.

Der Iaou, 8. — Plogonnec. — Ploaré, ar Feuc'h.

Der Guener, 9. — Douarnenez. — Treboul.

Dissadorn, 10. — Poullan.

Dissul, 11. — Pouldregat. — Guilers.

Dilun, 12. — Goayen. — Eskibien, Prevel, Enez-Sizun.

Dimeurs, 13. — Cleden-cap-Sizun. — Plogoff, Goulien.

Dimerc'her, 14. — Plouhinec.

Der Iaou, 15. — Beuzec-cap-Sizun.

Der Guener, 16. — Ar Pont. — Seminer bihan.

Dissadorn, 17. — Mahalon. — Meylars.

Dissul, 18. — Plozevet. — Landudec.

Dilun, 19. — Plogastel-Sant-Jermen. — Peumeurit.

Dimeurs, 20. — Pouldreuzic. — Lababan, Plovan.

Dimerc'her, 21. — Ploneour-Lanvern. — Treogat, Treguennec.

Dilun, 26. — Clohars-Fouesnant. — Gouesnac'h, Benodet.

Dimeurs, 27. — Fouesnant. — Pleuven, Ar Forest.

Dimerc'her, 28. — Beuzec-Conq. — Lanriec.

Der Iaou, 29. — Tregunc.

Der Guener, 30. — Conk-Kerne. — Sant-Evarzec.

MAE.

Dilun, 3. — Pleuveil. — Pluguën.

Dimeurs, 4. — Combrit. — Treméoc.

Dimerc'her, 5. — Pont-'n-Abad. — Ar Gouent.

Der Iaou, 6. — Loctudy. — Enez-Tudy.

Der Guener, 7. — Plobannalec. — Treffiagat.

Dissadorn, 8. — Penmarc'h.

Dissul 9. — Ploveur. — Sant-Ian-Trolimon.

Dimerc'her, 12. — Sant-Yvi. — Rosporden.

Der Iaou, 13. — Elliant. — Tourc'h.

Dilun, 17. — Briec. — Landrevarzec.

Der Iaou, 20. — Langolen. — Landudal.

KELEIER.

Dissul all, eun neubeut eus ann Deputeet, d'eus ar re a ziscuez anaout ezomou ann dud divar ar meaz ha cahout interest evitho, a oa en em assamblet e Paris. Goude beza hanvet ar bureô, ann autrou Guichard da bresidant, hag ann autrounez de Kerjegu, de Tillancourt, de la Biliais ha des Roys evid he sicour, int ho deus lavaret etrezho,e oa red dibab eun neubeut anezho, d'en em glevet gant ann assamble all a so savet evid difenn interest ar staliou bras, evid æssaat cahout 10 dre gant a vizou var gement dra a sell ous labourou ha frouez ann douar a deuio d'eus ann estren. Var ar guinis ne c'houlennont netra evid breman.

Ann autrou Jeneral Boucheman, o renn ann 37et brigaden e Sant-Briec, a so nevez maro evel eur guir gristen.

Setu aman hanoiou ar c'hantoniou eus ar *Finistère* ho devezo peb a Gonseiller Jeneral da henvel er bloas-man :

Eil ha trede canton Brest. — Daoulas. — Plabennec. — Guitalmeze. — Lannilis. — Kerahez. — Craon. — Pleyben. — Lanveur. — Plouescat. — Guitevede. — Castel-Paul. — Sant-Thégonnec. — Conk-Kerne. — Fouesnant. — Pont-Croas. — Pont-'n-Abad. — Rosporden. — Arzano. — Bannalec.

Ar Prins, mab da Impalaer ann *Allemagne*, hag he bried, a dle mond assambles da Rom, heb dale, evid guelet hon Tad Santel ar Pab Leon XIII. Gouarnamant ann *Allemagne*, hag ar Pab a so, tost da vad, a unan breman var ho afferiou.

Ann autrou Goret, labourer-douar ha mab da Vear coz Guipavas, a so bet hanvet gant 560 mouez, Conseiller ann Ti-Kear e plass he dad nevez-maro.

Ar C'honcours evid al loenet, madou ann douar ha pinvijiri da labourat, a vezo dalc'het er bloasman e *Roazon* (Ille-et-Vilaine). evid hor c'harterni, adalec ar sadorn 15 a viz Maë beteg al lun 24 eus ar memes miz.

Carter ar C'huz-Heaul eus ar Frans a so græt gant Departamanchou Costes-ann-Nord, Finistère, Loire-Inférieure, Ille-et-Vilaine, Maine-et-Loire, Mayenne ha Morbihan.

Ar re ho deffe c'hoant cass eun dra benag d'ar C'honcours, a dle cass eul lizer evid hen discleria da Vinistr al Labourou douar hag ar C'honvers, araug ar 15 a viz Ebrel (diveza termen).

Evid gouzout petra a vezo d'ober ha peu sort conditionou so, ec'h hellint mont da velet e buroiou ar Prefectur pe ar Sous-Prefectur, egis ma vezo ann æssa dezho.

All loden kenta d'eus hent houarn Kemper da Zouarnenez, a vezo lakeat e priz d'ar Sadorn 28 a viz C'huevrer.

Gouarnamant ar Republic n'he deus gounezet netra evid beza lezet keit all amzer parræs *Re-*

dene héb soursial rei eur mear dezhi.

Var ann affer-ze, setu aman ar pez a lennomp er gazeten *le Publicateur* d'eus *Kemperle*.

« Ar Mear, a oa bet difennet da genta dezhan ober he zeveriou a Vear evid eur maread, a oa bet torret goudeze, hag erfin, e oa bet lavaret ne oa ket bet græt mad he election pa oa bet dibabet gant ar C'honseil ar veich kenta goudeze, ann autrou Richard, Conseiller arrondissamant, a so bet a nevez hanvet Mear Redene gant Conseillerien ann Ti-kear *oll a unan*.

« Meuli a reomp Conseillerien ann Ti-kear e *Redene* da veza dalc'het mad d'ho santimant kenta, hag ive oll paræssionis ar barræs-ze da gahout adarre ous ho ren eur Mear ker gouiziec ha ker caret.

Madou ann douar.

Ann amzer ieh couezet adarre varnomp e miz kenver en deus lakeat goal nec'het al labourerien douar. Cals eus ann edou n'int ket didenvet c'hoas hag ar re oa bet hâdet da genta n'ho deus græt roud ebet. Er c'hreiz eus ar Frans eo bet scubet ar c'herc'h gant ar goanv, ha dre aman, m'eus aoun, a so bet c'hoarvezet eur c'hement all. Erfin setu ni digouezet d'an hanter kenta a viz c'huevrer ha n'eus ket bet allet kempenn ann douarou evid hâda ar greun a hâder e mis meurs. Ann douar discournet a zivar c'horre a so c'hoas scournet dindan hag a veac'h ma heller arat anezhan. Kense kerkent ha ma teuio ann amzer vraô n'e ket labour a vanco d'ann dud divar ar meaz. Eun dra a so gouscoude hag a vezo talvoudus bras evidomp : Ar ieot fall n'he deus ket allet creski epad ar goanv hag ec'h hellomp cahout fizians e vezo ker neat ann douarou er bloas-man evel ma oant gounezet varlene gant al louzeier fall goude glaoijer ann Discar-amzer hag ar goanv.

Ann hentchou fall hag ann neubeut greun a so c'hoas e grignolou ar re n'ho deus ket cals a zouar a so caus ne ve ket casset cals ed d'ar marc'hajou. Evid ar re ho deus cals da verza, e fell dezho gortos e savje c'hoas ar priziou rag ne gavont ket ho dic'haou gant ar priziou ho deus breman, petra benag ez eo ugent real keroc'h ann daou c'hant lur er bloas-man eget varlene.

Ma ne teu ket cals a ed var ar marc'hajou, ne ve ket kenneubeut cals tud o clasc. Ar c'honvers ne ia ket, ar varc'hadourien vras ne fell ket dezho prena hag ar veillerien, petra benag n'ho deus ket cals greun prenet, ne c'houlennont ket labourat re, rag pris ar bleud a so couezet var dro eis real abaoue 15 devez.

Distaul a so bet var ar guinis, dec guennec dre sac'hat var eur gals eus ar marc'hajou. Ar segal hag ann hey a so ive eun tamic distaul varnezho, na n'e ket ken æz ho guerza. Ar c'herc'h, er c'hontrol, a saô atau he fris hag ann ed du a ra ar memes tra var marc'hajou Breiz. Ho fris a so etre 22 ha 23 lur ann daou c'hant lur evid ed du 1879 rag hini 1878 a vez guerzet bete 25 lur. Ar pez so caus eo ker ker, eo ann amzer ien hag ann neubeut a vrenn a gaver da brena.

PARIS. — 7 *a viz C'huevrer*. (dre ann daou c'hant lur.

Guinis, 30 lur da 33. — Segal, 22 lur da 22 l. 10 g. — Hey (da vala), 19 lur da 20 l. — Ed du, 21 lur da 22 l. 10 g. — Kerc'h, 18 lur 10 g. da 20 l. — Avalou-douar, etre 15 lur ha 24 l. (ar c'hant-litrat). A.

Pa ne heller mui tremen dre eun hent græt evid usaich ann oll, ann hini a ra he hent var douar ar parkcier so a beb tu d'ann hent-ze na hell ket beza condaonet da repari ar gaou a ra d'ar parkeier-ze, hervez ar pennad 41 d'eus ar *C'hodé* græt e 1791 evid servich ann dud divar ar meaz. Perc'hen ar parkeier a hell goulenn digant ar gommun paëa ar gaou a vez græt outhan. (Cassation 11 c'huevrer 1879.)

SCOLIOU AR RELIJIUSET. — Ar Relijius mestr-scol ar gommun so bet lakeat eun all en he blass, dre c'hourc'hemenn ar Prefet na hell ket mont da zerc'hel he scol en eun tu benag all abars beza græt ar pez a c'houlenn al lezen. Ne alfe ket gant guirionez lavaret penaus pa n'e ket bet torret, mæs hebken a so bet lakeat eun all en he blass n'en deus ket collet he vir d'ober scol, rag pa ne ra ket mui he scol en ti a apparchant ous ar gommun evel ti-scol, e teu da veza mestr-scol libr hag evelse e renc, abars digorri eur scol nevez, ober ar pez a c'hourc'hemenn al lezen, ma n'en deus ket c'hoant e ve sarret he scol nevez hag hen casset dirag ann tribunalou. (Cassation, 10 a viz maë 1879.)

VARIA.

Diou blac'hic d'eus kear a ioa æt da bourmen var ar meaz, hag o veza guelet en eur parc diou vioc'h, unan zu hag unan venn ; sell, eme unan anezho d'heben :

— Guelet a res ann diou vioc'h-ze ?

— Me chans n'oun ket dall.

— Ma ! Ar vioc'h venn ann hini a ro al leaz, hag ar vioc'h zu ar c'hafe ! ! !

Eur mezvier a oa re stris ann hent bras evithan, a gav eur blanten iaouanc var he hent, hag a beg ennhi a vriad. Ar blanten a bleg hag ann den a stag outhi goassoc'h-goas. Neuze, o sonjal eo unan eus he gonsortet a so peg ennhan, hag a vir outhan da vont cuit e lavar :

En han' Doue, va mignon, lez ac'hanon da vont d'ar gear.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 8) DISSADORN 21 A C'HUEVRER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister ..... } 2 scoed.
Ar-Morbihan ..... }
Costez-an-Nord .. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all, evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue
nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 21 a viz C'huevrer 1880.

Dec'haou, 5 a viz C'huevrer, e teue dirag ar Senatz afer Iod eus ar Petitionou a so bet casset d'ar Senatourien, evid goulenn digantho ne ve ket lavaret al lezen a fell da Jules Ferry e ve græt anezep liberte ar scoliou bras, hag e pehini en em gav ann articl Seis-ze a lavar ne hello hini ébet d'eus ar Relijiuset n'ho d'eus ket bèt aotre ar C'houarnamant, n'e ket hebken cahout scoliou dezho ho unan, mæs ive beza professoret e scoliou ar re all. Evid ma helloc'h compren ar pez so c'hoarvezet en devez-ze, e rencan lavaret eur ger benag araug, ma vouifoc'h perag n'e d'eo ket bèt casset doc'htu ann oll petitionou d'ar Gommission a so bet carget gant ar Gambr da evessaat ous al lezen var liberte ar Scoliou Bras.

Beb miz e ve tennet d'ar sord evid ober nao loden gant ar Senatourien, hag unec gant ann Deputeet. Al lodennou-ze so hanvet buroiou. Goudeze etoues ar re so e peb buro, e ve dibabet eur re benag, unan, daou, pe dri, d'oc'h ma ve ann affer, hag ar re-ze eo a ra ar pez a hanver Commission. Hogen, etoues ar C'hommissionou a ve hanvet peb miz, ez eus unan hanvet Commission ar Petitionou, e ve casset dezhi kement petition a dèu d'ar Senat pe d'ar Gambr epad ar miz-ze. Setu penaus ar bedirvet Commission eus ar petitionou hag ar c'huec'hvét ho devoa bet da evessaat ous eur re benag d'eus ar petitionou a enep lezennou Ferry. Ar re oa bet carget gant ar C'hommissionou da evessaat outho, a ioa evid ar bedirvet, Eugène Pelletan, hag evid ar c'huec'hvet, ann autrou Pajot. Accord e oant evid lavaret e renke ann oll betitionou-ze beza casset d'ar Gommission, a so bet carget d'eus al lezen var liberte ar scoliou bras ; mæs Eugène Pelletan en devoa c'hoant lacaat ar Senatourien hag oll dud ar vro, da gredi n'ho devoa talvoudegez ebet. Kense, ez euz bet talvezet ganthan lavaret eur ger varnezho. Anzavout a renc, ho deus ar merc'het hag ar vinoret soken, kement a vir da sina petitionou evel ar voazet, mæs hen a lavar penaus var gals petitionou e kichen ann hano scrivet gant eun all, ann hini ne vouie ket sina, en deus aliæs græt eur groas ; lod all n'ho deus soken croas ebet, hag e caver bete 300 hano scrivet gant ar memes den. Lod all n'int ket bet *legaliset* (assuret e oant bet lakeat e guirionez gant ar re ma zougent ho hano), erfin, me voar-me, pegement a zigare en deus cavet evid lacaat da gredi n'ho deus ar petitionou-ze talvoudegez ebet, ann hanter, d'ann neubeuta, anezho. Ann autrou Lucien Brun, ann hini a respont anezhan. En devez kenta emezhan, ma oa bet digasset ar petitionou-ze d'ar bedirvet Commission, me, a unan gant ann autrou de Ravignan, em boa goulennet, kerkent ha ma vije bet hanvet ar Gommission, carget da evessaat ous al lezen var liberte ar scoliou bras, cass dezhi ar petitionou-ze, rag ne oa ket red ober labour diou veich. Ni a felle deomp miret ne c'hoarvesfe ar pez so bet c'hoarvezet hirio. Caër ho pezo hen disnac'h, ar vro n'ema ket gant ar re a fell dezho e ve votet al lezen-ze. Digasset so deoc'h daou villion sinaturiou. C'hui hoc'h eus goulennet ali ar C'honseil Jeneral e peb Departamant, abalamour ma sonje deoc'h e vijent bet a du ganeoc'h, ha pedal int ho deus votet en hoc'h enep. Er gazetennou, lod eus ho professoret, (professoret ann *Universite*), a lavar e rit gaou outho ; gazetennou ar broiou all ho deus græt goab ouzimp abalamour d'al lezen-ze. Ouspen 500 d'eus Doctoret ar guir hag al lezennou, ho deus sinet a enep ho lezennou, na n'hoc'h eus ket respontet outho, hag e vec'h souezet hon deffe cavet kement a sinaturiou etoues ar bobl ? cals muioc'h c'hoas hon dije bet, ma n'hé dije ket ar C'houarnamant enebet ouzomp. Meur a unan, goude beza sinet, a so deut da c'houlenn ho petitionou, gant aoun da goll ho flass. C'hui a tamall deomp hon deus goulennet digant ar Meariou lavaret, var desteni daou dest, e oa guirion oll sinaturiou ar petitionou, n'e ket ann dra-ze hon deus græt. Daou zen a so deut da c'houlenn digant ar Mear assuri e oa int e guirionez ho devoa sinet dirazhan. Hag araug sina, int ho devoa scrivet e roent ho unan ann testeni e oa guirion ar sinaturiou lakeat huelloc'h.

Unan a gleiz. — N'e ket hervez al lezen.

Ann autrou Lucien Brun. — Chilaouit. Ar Senat en deus eur reolen a c'houlenn e ve *legaliset* ar sinaturiou, mæs n'eus lezen ebet a zifenfe ous ar Senat derc'hel cont eus ar petitionou a so varnezho sinaturiou n'int ket bet *legaliset*. Aman petra c'hoarvez ? Tud enorabl ho deus lavaret e oa guirion ar sinaturiou a ioa bet lakeat var ar petitionou ; c'hui a hello guelet ha guir eo, eo enorabl avoalc'h ann dud-ze evid cahout fizians ennho ; mæs evel ma so var ar petitionou, sinaturiou so bet lavaret guirion gant ar Mear, e rencoc'h da genta teuler evez ous ar re-ze, goudeze ec'h helloc'h guelet pegement a dal ar sinaturiou all n'int ket bet legaliset ho unan.

Hogen ann autrou Pelletan en deus tamallet deomp beza lavaret gevier evid cahout sinaturiou; beza lavaret e oa hanô da gass cuit ar Freret hag ar Seurezet, hag e oa cals eus ann dud n'ho dije ket sinet m'ho dije gouezet e oa hanô eus al lezen var ar scoliou bras, ha d'eus ar Relijiuset hebken, n'ho devoa ket bet aotre ar C'houarnamant.

Ann autrou Pelletan. — N'e ket ar pez am eus lavaret, n'am eus comset na d'eus ar Freret na d'eus ar Seurezet.

Ann autrou Lucien Brun. — Her scrivet hoc'h eus er pez hoc'h eus græt var ar petitionou, hag ouspen, hag hon deffe lavaret e oa græt ho lezen a enep ar Relijiuset a so e penn ar scoliou bihan, e vije bet lavaret ar virionez, rag, hervez ho lezen, ann oll Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, n'eus fors e penn scoliou bihan pe e penn scoliou bras e vezint, e vezo lammet digantho ar guir da scolia bugale. N'e ket guir a respont Ferry. — Escusit ganin, a gendalc'h ann autrou Brun. Ni a voar d'eus ho scridou hoc'h unan, ez eus cals scoliou bihan renet gant Freret ha Seurezet, a so perz d'eus ar breuriezou Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant. Ne hellit bet hen disnac'h, rag sclær hag anat eo ; kense, ma so bet lavaret ar pez a damallit deomp, ar re ho deus hen græt ho deus lavaret ar virionez. Hogen, hag e ve bet lavaret e oa græt al lezen-ze a enep ann oll Freret ha Seurezet, pe ho dije bet aotre ar C'houarnamant pe n'ho dije ket, c'hui sonj deoc'h e vije bet gaou ? Ma oa gaou, perag hoc'h eus-hu græt d'ar Freret ha d'ar Seurezet ho deus bet aotre ar C'houarnamant ar pez a rit breman ? Perag e fell deoc'h-hu serra ann oll scoliou Relijiuset e Paris hag er c'heariou bras eleac'h m'ho pije allet da vihana, lezel unan benag d'euz scoliou ar Relijiuset, m'ho dije allet ar gerent ober ho choas ? Perag e velan me e peb leac'h, ho Prefedet o c'houlenn digant Conseillerien an Ti-kear, voti evid cass anezho cuit,heb sellet ha plijout a rai kement-se d'ar bobl pe ne rai ket.

Tolain. — Ha c'hui voar ?

Ann autrou Lucien Brun. — Ia, goud a ran. Hag ar guella testeni a gement-se, eo penaus e kement plass hon devezo scoliou libr, eleac'h ma tennoc'h ar scoliou all digant ar Relijiuset, ar vugale a zilezo ho scoliou-hu hag a zeuio davadomp.

Unan a gleiz. — Perag en em glemmit neuze 'ta.

Ann autrou Lucien Brun. — Perag ? me so goal souezet ganeoc'h ! c'hui a lavar din: n'en em glemmit ket ! Ann autrounez-ze ho deus arc'hant ar budjet, ha ni a baëz hol loden eus ar budjet-ze hag int a lavar d'eomp : *Perag en em glemmit? ni a denno ann oll scoliou paët var ar Budjet digant ar Relijiuset, n'hon devezo mui nemet scoliou renet gant mistri-scol tud ar bed, digorrit eur scol libr, ma kirit, mæs var ho coust e tigorroc'h anezhi.....* Ma, al liberte-ze, a goust ker ker deomp,ni en em zervicho anezhi, ha gant al liberte-ze, ni a vezo treac'h deoc'h, rag ar virionez he deus atau ann tu gounid.

Kement a c'hoant hoc'h eus d'en em zisober d'eus ar vistri-scol Relijiuset, m'hoc'h eus græt eur C'honseil-Bras ar Vro henvel ouzhoc'h, evid barn kement tra a sello outho. Setu eno ar virionez var ar Freret hag ar scoliou bihan.

Ann autrou Pelletan en deus scrivet c'hoas penaus e oa bet græt ar Petitionou-ze kentoc'h a enep Gouarnamant ar Republic, eget dre garantez evid ar Relijion. N'e ket guir, n'e ket ni hon deus lakeat ar politic en affer-ze ; me hen assur deoc'h, hag ar Vro hel lavar ganin. N'e ket ni hon deus casset ar Freret cuit en despet d'ar pez a c'houlenne ar bobl. N'e ket ni hon deus promettet eur bern liberteou, evid disnac'h anezho eur veich ar galloud etre hon daouarn, ne ket ni hon deus lavaret, evid lacaat ar re a c'houlenne al liberteou-ze d'ober peoc'h, n'e ket ni eo hon deus lavaret : *ar Glericalet setu ann enebourien*. Ar re ho deus græt ann oll traou-ze, eo ho deus lakeat ar politic en affer-ze,na n'e ket ni eo.

Breman, eur ger evid achui : Me a gav ac'hanoc'h goal zievez o clasc deski d'ar Gatoliket ne hell ket ar Republic roi dezho ar peoc'h. hag al liberte ; n'e ket ar Gatoliket a ra ar Revolutionou, mæs lezet ac'hanon oc'h hel lavaret deoc'h,ma n'e ket int a daul ar C'houarnamanchou en traon.....

Eugène Pelletan. — Hag er *Beljique* e 1830 !

Ann autrou Lucien Brun. — Gouzout a rit ervad, autrou Pelletan, penaus teuler ar vinistret en traôn, n'e ket discarr ar C'houarnamant eo.

Eugéne Pelletan. — Me a lavar e 1830.

Ann autrou Lucien Brun. — Lennit ann histor, autrounez ; ma n'e ket ar Gatoliket a ziscarr ar C'houarnamanchou, netra na hell padout ma n'e ket harpet gantho, ha kement Gouarnamant ne ma ket a du gantho, ne de ket harpet gantho, hounez eo eur C'houarnamant a vezo discarret d'ann taul kenta.

Hogen, autrounez, ema ann tauliou e kichen, diqualit ne vankefe ann harp deoc'h. —

Achu he brezegen gant ann autrou Lucien Brun, e ier da voti, hag ar Senat a lavar cass ann oll petitionou da Gommission al lezen var liberte ar scoliou bras.

Goude beza lennet eun neubeut lezennou a sell ont nemeur ouzhoc'h, ar Senatourien a lavar n'en em assamblint mui ac'han da zer Iaou, 12 a viz C'huevrer. Var goulenn Jules Ferry, int a lavar e vezo en devez-ze, evesseat evid ann eil gueich ous al lezen var Gonseil-Bras ar scoliou.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ez eus bet kendalc'het atau gant ar memes lezen, var ar mizou da lacaat var kement tra a deu er vro digant ann estren.

Ann autrou Gaudin o prezec da genta, a ziscuez e oa muioc'h d'ober eget n'he d'eus græt ar Commission, evid dizamma eun tam benag ann dud divar ar meaz. Ann oll broiou all ho deus lakeat cals muioc'h mizou var ann traou a antren en ho bro, eget na c'houlennomp diganeoc'h lacaat var ar re a antren e Frans, ha, me chans, ma rencomp sicour Gouarnamanchou ar broiou all da baea ho dispignou, int a dlefe ober eur c'hement all en hor c'henver ni. Ma ve heuliet oll ar pez a lavar, me so sur e ve cals æssoc'h beva er vro, ha couls ann dud divar ar meaz evel micherourien ar staliou-bras, a alfe cahout labour hag eul labour talvoudus.

Pascal Duprat da c'houde,a c'houlenn lezel ann traou e-lec'h m'emaint. Ma gretefe hen ober e c'houlennfe, m'ervad,neubeutaat c'hoas ar mizou-ze,ha neuze goas a ze evid micherourien ar vro ma ne alfent ket labourat ker marc'hat mad evel micherourien ar broiou all, goas a ze evid al labourerien douar, ma ne alfent ket gounid ar guinis ha maga loenet ker marc'had mad, evel m'her gra ann Americanet.

Var he lerc'h e teu ann autrou Guichard so bet, c'hui voar, hanvet da Bresidant gant ann oll Deputeet a anav al labourou douar, hag a so ar muia douget evid ann dud divar ar meaz.

Ann hini, emezhan, a labour evid pourvei boued d'ar vro, en deus kement a vir da veza difennet a enep ann dud estren, evel m'ho deus ar vicherourien all, hag eo sclear e tleomp kemer muioc'h interest micherourien ha labourerien douar ar vro, eget hini micherourien ha labourerien douar ar broiou all. Mar fell deoc'h lacaat mizou creski ar mizou var ann traou all, lakit ive var madou ann douar, rag, ann dud divar ar meaz na hellont ket prena ker ar pez ho deus ezomm, ha guerza marc'had mad ar pez ho deus da gass d'ar marc'had.

Goudeze e tiscuez e pe stad truezus en em gav ann dud divar ar meaz, hag e lavar en eur achui: ar Ministr en deus lavaret en devez all penaus, ma vouife ec'h alfe eun neubeut cresc var madou ann douar o tont eus ann estren, beza talvoudus evid bihanaat poaniou ha souffransou ann dud divar ar meaz, e c'houlenfe digant ar Gambr lacaat ar mizou-ze ; Ma ! Eur re benag all eus ann Deputeet ha me, a sonj deomp beza discuezet deoc'h anat, e oa red lacaat ar mizou-ze evid cass sicour d'ann dud divar ar meaz. Roit eta deomp hor goulenn, m'ho peus c'hoant ober eun dra benag evitho, egis ma eo ho tever.

D'ar Sadorn 7 a viz C'huevrer, Ministr ar *Marine* a deu da c'houlenn 800,000 lur evid crenvaat ar fortchou pe ober fortchou nevez er c'holoniou ; mæs ar Gambr a refus ann arc'hant-ze dezhan evel m'he devoa hen græt da genta commission ar Budjet. Gouscoude ar broiou-ze n'int ket difennet mad, ha ma teufe brezel, ann enebourien n'ho deffe tam poan evid kemer anezho. Petra so caus eo bet refuset ann arc'hant-ze dezhan ? Abaoue m'en deus ar Ministr disnac'het henvel Gent (eur radical) rener ann enezen *Martinique*, n'eo mui caret gant potret ann tu cleiz, ha setu penaus a so guelloc'h gant ar re-ze, e collfe ar Frans he c'holoniou, eget ne rofent d'ar Ministr peadra evid ho lacaat e stad d'en em zifenn. Muioc'h cassoni ho deus ous ar Ministr eget n'ho deus a garantez evid ar vro.

Goudeze, ann autrou comt de Roys, en deus prezeget var al lezen var ann *Douane*, hag en deus goulennet lacaat mizou var gement tra a deu er vro digant ann estren hag a so ive græt pe gounezet e Frans gant ann dud divar ar meaz, nemet var ann ed.

Goude he brezegen, var goulenn ar Gambr, ann autrou Casimir Perier a lenn ar pez a lavar ar Gommission hanvet evid guelet petra a vezo græt d'eus al lezen kinniget gant Louis Blanc hag eun neubeut Radicalet all, evid rei ho fardon, pe kentoc'h renta ho guiriou d'ann oll Gommunardet. Ar Gommission a lavar d'ar Gambr ne ve ket mad, er c'hontrol e ve noazus ober al lezenze.

Breman e teu ann autrou des Rotours da c'houlenn, var lezen ann *Douane*, e tioualfe mad ar Gambr da ober emgleoiou nevez a gonvers, dreist oll ann hini a lavarer ez eus c'hoant d'he ober gant Bro-Saoz, rag heman a dlefe beza græt evid dec bloas. Rag, emezhan c'hui pa hoc'h bet hanvet Deputeet, ne vijec'h ket bet contant cavout eur sort emgleo græt gant ann *Assemblée nationale* evid keit all amzer, ha breman, pa m'hoc'h o vont da zispartia (e 1881), na dlefec'h ket ober d'ar re all, ar pez ne vijec'h ket bet contant e vije bet græt deoc'h. Kense, en eur achui, e c'houlennan daou dra digant ar Gambr.

1° Alia ar C'houarnamant d'en em viret d'ober

emgleoiou a gonvers.

2° Creski ar mizou var gement tra a deu er vro, n'e ket hebken var ar re a deu eus ar staliou bras, mæ ive var ar re a so græt pe gounezet gant ann dud divar ar meaz nemet var ar re a servich da vagadurez ar vro.

Goudeze ann Deputeet a lavar evel ar Senatourien, kemer vacansou ac'han d'ar Iaou 12 a viz C'huevrer.

Der Iaou, 12 a viz C'huevrer, e teu evid ann eil gueich dirag ar Senat, al lezen var Conseil-Bras ar scoliou. N'eus bet lavaret netra nevez var ann affer-ze, hag ar pez hoc'h eus lennet ar veich kenta, so bet lavaret adarre en dro-man, couls gant ar re so a enep al lezen, evel gant ar re so a du ganthi. Hirio e voter ar pennad kenta. En devez-ze ive, ann autrou Jeneral de la Jaille, Senatour evid ar *Guadeloupe*, en deus goulennet digant ann Amiral Jaureguiberry, Ministr ar *Marine*, ha guir a oa ar pez oa bet lavaret gant ann autrou Réaux e Cambr ann Deputeet, ne oa ken nemet eur pez canol er *Guadeloupe*, ha c'hoas ne oa mad nemet da verca peur e tigoueze bemdez 8 heur eus ann noz. Ar Ministr a respontas e oa ouspen hanter cant anezho gant munitionou, hag e lavaras e peleac'h en em gavent, hag ouspen, emezan, er vagasinou ez eus c'hoas eur seisugent benag ; evid dressa eur plass d'ar re-ze eo am boa goulennet ann arc'hant so bet disnac'het ouzin gant ann Deputeet. Abars dispartia en deves-ze, ar Senatourien ho deus votet 10,000 lur, evid paëa, e hano ar vro, anterramant Crémieux. Ar goulenn hag ar voterez-ze a so bet græt dre laër, pa oa æt cuit eur gals eus ar Senatourien, o sonjal ne oa mui netra d'ober, ha setu penaus e renkimp tenna d'eus hor godel, evid paëa mizoumaro eun den cals pinvidicoc'h eget ar pez brassa ac'hanomp. Pa ne oa ket bet goulennet digant ar vro paëa anterramant Jules Favre nag hini Glais-Bizoin, me a sonj din ne oa ket red kenneubeut paëa hini Crémieux, setu perag ne sonje ket kenneubeut d'ar Senatourien, e vije bet goulennet kement-se digantho, panefeze, e vijent chomet da c'hortos, hag e vije bet espernet ann dispign-ze deomp.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, eo deut al lezen a c'houlenn e ve rentet ho guiriou d'ann oll Gomunardet; Louis Blanc eo adarre a c'houlenn e ve græt al lezen-ze. N'eus ket pell e oa bet respontet d'ezhan ne heller ket he ober, petra a fell dezhan eta o tigass anezhi ker buhan a nevez, pa voar e vezo taulet cuit adarre ? Marteze, egis ma lavar lod, n'en devoa ken c'hoant nemet guelet ann Deputeet o voti var he lezen, evid anaout mad hanoiou ar re oa evithi, couls hag hini ar re oa a enep dezhi. Da benn ma teuio mare ann electionou, ar re ho deus votet a enep al lezen, a hell beza sur penaus ar Radicalet a enebo outho, goassa ma hellint. Goude beza clevet eur brezegen digant Louis Blanc, ar Ministr Freycinet a respont anezhan o lavaret ne heller ket ober muioc'h eget ar pez so bet græt, hag a c'houlenn digant ar Gambr teuler lezen Louis Blanc a gostez. Madier de Montjau a lavar er c'hontrol, e teuio eur mare, ma renco beza græt, caer a vezo enebi outhi, hag eo couls he ober breman doc'htu. Hogen, pa ier da voti, 316 a enep 114, a lavar n'e ket mad he ober. Hon Deputeet ho deus votet oll a enep al lezen-ze, nemet de Gaste en deus votet evithi, ha de Pompery so e vacansou.

Goudeze, ann Deputeet ho deus votet 10,000 lur evid anterramant Crémieux.

En devez-ze ive, Ministr ar *Marine* o veza deut da ziscuez d'ann Deputeet ne oa ket guir ar pez oa bet lavaret gant Reaux divarbenn ar *Guadeloupe*, heman a respontas ne oa ket marteze ann traou tre egis m'en devoa lavaret. Eun digare braô, ne sonj ket deoc'h ? Perag lavaret ann traou-ze neuze, o c'houzout ne oant ket guir ? Anat avoalc'h eo e claske enebi ous ar Ministr, hag alia guelloc'h ann Deputeet da zisnac'h outhan ann arc'hant a c'houlenne digantho. Hag ann dud-ze a lavar caret ho bro ! Ia da !

A.

Al Liver hag ar C'hemener.

Auguste M..... a so eun tam coz-liver taulennou, n'eo tam brudet na ne verit ket beza, hag evel n'en deus ket cals labour d'ober, e ve aliæs en hostaliri o clasc en em gonsoli. Eun devez, ma oa c'hoas o sevel, e teujer da skei var he zor ; digorri a ra, hag e vell he gemener oc'h antreal.

— Ah ! emezhan, c'hui eo, autrou Muller ?

— Ia, autrou, me eo, ouspen deg gueich so e teuan aman d'ho ti, na ne gavan morse ac'hanoc'h er gear ! Me so goal scuiz ganeoc'h.

— Marteze, autrou Muller, e oac'h deut da c'houlenn arc'hant diganin ?

— Egis a livirit, autrou.

— Me a sonje din e oac'h deut da gemer din musul eul leviten am eus cals ezomm anezhi !

— Cals poan a ra din ho refus d'eus ar pez a c'houlennit, mæs, autrou, ne rin ket ann disterra mui evidhoc'h, ac'han m'ho pezo paët ho tle coz.

August a brezegas ker braô ous ar c'hemener, ma assantas heman gortos c'hoas he bæamant. Pa oa ar c'hemener o tisken, August a ziskennas assambles ganthan, hag o tremen e kichen eur c'hafe a ioa er memes ti, e lavaras d'ar c'hemener :

— Ma antrefemp aman da gemer eur banne ?

— Antreal a reont. August a baës eur banne *rhum*, hag ar c'hemener d'he dro eur verennad *anisette*. Hogen, heman goude beza evet a lavar:

— Mad avoalc'h eo, gouscoude ne dâl ket eur banne eus ar guin guen, pemzec guennec al litr, a'nanavezan e kichen *gloed ar verzerien*.

— Sell ! dress var va hent da vont d'am labour.

— Deuit ganin neuze beteg eno.

Setu int ho daou er meaz. Digouezet en hostaliri e kichen *gloed ar verzerien*, ar c'hemener a c'houlenn eur voutaillad guin, hag August ker buhan a c'houlenn eun all.

— Sell ! eme ann autrou Muller, me sonj din e iafe eun dra benag ganin.

— Goulennomp da zribi neuze.

— Oh ! aman ne zreber ket mad. Deomp e laë d'ar menez, me anav eun hostaliri dispar.

August hag ann autrou Muller en em laca en hent ho daou. Digouezet da hanter ar menez eo red mad discuiza ha torri ar sec'het. Goudeze e saver æssoc'h bete var gern ar menez. En em gavet er plass anavezet gant ar c'hemener, e c'houlennont eun tam kic-sal gant coll, hag e evont. Goudeze e kemeront eur saladen gant viou poascalet, hag e evont. D'ar bedirved boutaillad, ar c'hemener a lavar da August pegement a renc da c'houzanv d'eus pers he vreg a so goall-bez. D'ar bempet, August a lavar d'ar c'hemener penaus, ma ne gav ket labour, eo rag m'ho deus ar re all avi outhan. Kemer a ra eur penn glaou, hag a ra patrom eun den var ar voger o lavaret :

— Sellit: eus ann autrounez-braô-ze, n'eus ket unan anezho a ve goest d'ober patrom eun den ker braô ha me. Ma ! int ho deus dillad caër ha tiæs braô ha me a renco mervel en eur c'halatas.

Ar c'hemener a so tenereat he galon, hag a lavar dezhan :

— Pa zeuan da c'houlenn arc'hant diganeoc'h, ne glascan ket ober poan deoc'h nag ho lacaat diæs ; pa ho pezo, c'hui a roio din.

Sortial a reont eus ann hostaliri goude beza evet peb a vanne *la goutte*, d'ober d'ho boued diskenn guelloc'h en traôn, hag ez eont da bourmen.

— Cleo, eme ar c'hemener ann dour en he zaoulagat, me voar avoalc'h e renc eun den iaouanc beza guisket braô ha kempenn ; me a rai did eul leviten hag eur bragou.

— Ia, eme August, mæs ne ouzoun ket peur e hellin da baëa.

— Te a rai patrom va groeg.

Hag ar c'hemener o cass August ganthan en eur parc, a gemeras muzul dezhan evid eul leviten hag eur bragou. Evel ma oa groes gant ann amzer, hon daou vignon a zistroas d'ann hostaliri hag a lavaras lacaat teir boutaillad guin var ann daul. Hogen, goude beza evet peb a hini, e velont ne zeus mui plass avoalc'h en ho c'hof evid ann diveza. Neuze e c'halvont ann hostis.

— Sellit, eme August, ar sul eo hirio, c'hui a roio ar voutaillad guin-man d'ar c'henta a deuio d'ho ti gant sec'het.... hag heb arc'hant.

— Eur sonj mad, eme ar c'hemener, hag eun dra gaër. En abardaë-man e vezo goal sec'hedus ann amzer.

Ann daou vignon digouezet e kichen *gloed ar verzerien* a gimmiadas ann eil dious egile.

August, en em gavet en he di a oe ouspen eun hanter heur o clasc toul ann alc'huez, goudeze e oe, n'oun ket pegeit, o clasc lacaat ann or da zigorri d'ann tu control. Erfin, setu hen æt tre hag en em daulet var he vele. Hogen, guelet a ra he gadoriou o tansal, hag ar batrom livet ganthan var he *daulenn-vras* a so o c'hoari violons. Morgouscât a ra eur pennadic amzer evelken, mæs pa zihun, ann tân a so peg en he c'hourlanchen.

— Sac'h-ann-dien, emezhan, ne gredan ket ec'h alfe en em gavout den ebet hirio gant kement a sec'het ha me, ha gant kenneubeut arc'hant. Ar voutaillad so chomet du-ze a so dleet dime.

Diskenn a ra eus he gambr, hag e sav var menez *Montmartre*. Ann dour a zired eus he dâl pa ia da zigorri dor ann hostis. Hogen, pa oa o vont da c'houlenn ar voutaillat, e chomas sebezet oll, balc'h he c'hinou, o sellet ous ar c'hemener asezet ous eun daul vihan oc'h eva anezhi.

Ho daou ho devoa bet ar memes sonj.

A.

Eun devez skrijuz e kichen ar mor.

Ann avel a voud hag a iud,
Evel ar marc'h-ouarn pa sud ;
Krena ra ijili ann oll,
Lod zo 'vel mud, lod all 'vel foll.

Krozal ra ar mor diboellet ;
Var ar c'herrek 'n em strink kalet,
Kement ma zao varnan eonen
'Vel eur marc'h, guenn gant ar c'huezen.

Dre nerz ann avel o voudal,
Ar guez a bleg en eur strakal ;
Lod ar scourrou zo diskolpet,
Lod all dre ann anter brevet.

Klevet rer ar zaoût o vlejal
Hag ar chass oll o vousc'harzal ;
Ar c'hicher zoken 'vel spontet,
Na zant ket divar ann oalet.

Ho c'hlud ar ier ho deuz klasket,
Var ho bicher e maint plufet,
Chouchet kement ho fenn gant-ho,
Ma lavarfer vijent maro.

Ar boultren enn huel savet,
Nij mesk-ha-mesk gant ar moged ;
Ar vein zoken m'ar int dister
Zo skubet ha guintet enn er...

Enn env al luc'het hag an tan
A ra gourgammou heb ehan ;
Goude 'teu 'r gurun da grozal
Ha da c'hourdrouz ha da strakal.

Ar grizill var ar prenestou
Heb ehana a sko taoliou;
Evel pa vije kant morzol
Var pep goeren o skéi ho zol.

An tiez huel a vranskell
'Vel, p'e luskeller eur c'havel ;
Ma ne vent gant Doue harpet,
Pell zo d'ann douar vent ledet.

Ar vein var ann doën a strak
'N eur ober ar zon : krak, krak, krak, krak...
Da c'hortoz ma vo lod brevet,
Lod all deuz ho lec'h diframmet.

Ann or a vtgour, a storlok ;
Moger ha prenn bep eil a stok ;
Guintet eo bet e meur a di
Gant ann avel kreiz ar leur-zi.

Brao breman d'ann hini 'n deuz ti,
Er meaz badfe ket ar c'hi ;
Brao d'ann hini a hell toma
Kichen ann tan en devez-ma.

Mes pebeuz goall-heur d'ann hini
A renk chôm er meaz da skorni ;
Pebeuz enkrez d'ar veajour
Ha d'ar martolod ha d'ar paour.

Den pinvidik, dibrenn ann or
D'ar paour a deui da c'houll digor,
Ro eur skaon dezhan d'azeza
Ha gra tan dezhan da doma.

Diskoez enn amzer-ma d'ar paour
Penaoz e c'heuz eur galon aour,
Ha Doue rei dit he vennoz
Hag er bed-all he varadoz.

Martolodet, savit eur zell
Etrezek ar Verc'hez santel ;
Ho pag d'ann od hi a gasso,
Pe 'tre he divrec'h c'hui varvo.

Mar eo ar mor braz trubuliuz,
Ar Verc'hez a zo galloudus :
Avoalc'h eo eur gomz evit-hi
'Vit lakat ar mor da reudi.

SUTER GOELE-BASA.

Eur Vetalen.

(Kendalc'h).

II.

Breman e velan e-z-on dizonjet da scriva e penn va histor : *kenta pennad* ; pa oan ouz he c'hoummans na ouïen ket e vije keit va diviz evel ma 'z-eo.

Digouezet on em eilved pennad, eta. Comz a rin deoc'h ennhan euz ar feiz. ar garantez, ar Verc'hez Vari, hag euz eur manac'h guisket gant eur zae c'hloan rouz.

Mæs ne ket aze ema ann amann. Comz a rancan deoc'h ivez euz ann descadurez, euz ann discredenn, euz ar furnez c'huero.... euz ar glac'har hag euz ar c'hrogajou..... Mæs bezit dinec'h, epad va histor, mar velit unan benag oc'h orjellat...

Va Doue !

Eur vagig vihan a dostaas euz al lestr; eun den touzet he vleo dezhan pis-ha-pis, nemet eur gurunennik stris ha dister en dro d'he benn, evel eur c'helc'h gloan en dro d'eun irvinenn, he dreid dierc'henn, eur zaë vanac'h var he ziouskoaz, a glaske pignat euz ar vagig bars el lestr. Edo var boues ober eun toullik en dour..., mæs n'euz ket bet amzer da goueza ; hor beachour a zo diredet d'hen harpa.

Lavaret deoc'h pegen buhan en devoa gallet en em ripla dreist bord al lestr ? penauz e oa digouezet just d'ann ampoent evit crapa gant eun dor e paol ar stur, ha gant ann dorn all e dillad ar paour kez manac'h da viret outhan da goueza? kement-se a zo dreist va galloud ; re vuan e oa great ann tol. Va lagad ne velas nemet evel eun dareden, ker buhan a barfilas corf hor beachour, hag abars ma em boa sonjet mad, e oa saveteet ar manac'h, ha pignet var al lestr.

— Penauz en em gavit euz ho spontaden, va za...ad ? eme hor beachour iaouanc, leun a zevenedigez.

Gouscoude, e oa eun tamic en eur vousc'hoarzin goab, en eur c'hodisal memez, eo a lavaras ar ger anter lonket-se : *va za.....d.*

Heb mar ebed, hor beachour a dlie beza Hugunod, pe eur Protestaut benag.

Trugarez deoc'h, va mab, a respontas ar manac'h santel, (ann den zantel-ma n'en devoa ket guelet ar jestrou drol a reas ann hugunod en eur lavaret dezhan ar ger seven : « *va zad,* ») Trugarez deoc'h va mab, n'em euz bet drouc ebet.... Doue ra scuillo he venossiou varnhoc'h, va mab ker ! Sell 'ta, va zae vrao a zo glebet oll !...

Hag ar relijius en em lacaas da c'hoarzin a greis calon, en eur velet ann dour o redec var he zae, he zaë vrao evel ma lavare ; gouscoude, e oa great gant mezer rust, blevennec, rous-velen ; meur a valin-blouz ne vent ket ken rust-se.

— Oh ! mæs, passeet braô on-bet ! eme ar manac'h ; eun tamic muioc'h e oan beuzet... petra ho divije lavaret neuze e *Nice* ?.... rag me zo o chomm er gear-ze.... Me eo ann Tad *Aluzenner*, ... Mar zigoues deoc'h dont eur veich benag d'ar gear a *Nice*, deuit, heb manc ebet avad, da velet hor c'houent.... Eaz e vezo deoc'h gouzout e peleac'h e ma... Ractal ma zigouesfot e kèar e velfot diraz-hoc'h tour caër ar venec'hdi..... Oh ! na va breudeur a vezo strafuliet pa glefint e-z-on bet var bouez en em veuzi.

— Hag heb absolven ebet c'hoaz... va zad, eme hor beachour, en eur binsat he vuzellou evit mirout da veza guelet o vousc'hoarzin goab.

Ar relijius, eun den euz ar chentila, hervez ann ear anezhan, laouen ha drant memez eun tamic, a jenchas en eun tol evel pa vije deut eun all en he leac'h ; he vizach a daulas skeud ; sevel a reaz en he zao, he zaoulagad a steredennas, a lugernas evel diou vcrelaouenn o para var hor beachour, mezek dija, ha leun a geuns euz ar c'homzou goapaüs en devoa lavaret. Mæs ar relijius a oa eun den ken mad ; biken n'en divije sonjet e oa eun den ken mad ; biken n'en divije sonjet e vije bet unan benag fallacr avoualc'h evit ober goab euz ann traou sacr ; n'oa ket evit credi e oa tud diskiant avoualc'h evit heulia credennou all nemet credennou ar relijion gristen.

— Va mab, eme ar relijius, beza e oan er stad a c'hras, a drugare Doue.

— Meulet ra vezo ar Verc'hes santel, va zad ! eme hor beachour ; — heman a dra zur n'en devoa gouscoude pedet ar Verc'hez santel morse en he vuez. Neus fors, en dro-man e oa muioc'h a lealdet en he gomzou ; ezom en devoa da gredi er Verc'hes santel ha d'he zrugarecaat, evit miret euz ar relijius da veza he unan d'ar poent-se o heulia credennou ar *Feis-didroidell* ; gouscoude ar goaperez a zavas adarre var gorre, ha muzellou hor beachour a rankas caout pevar pe bemp tol dant evit mirout da ziscrongnal da c'hoarzin.

— Ia, va mab, meulet ra vezo ar Verc'hes santel ! eme ar relijius ; hi eo he deus ho rentet ker scanv evit va zicour, hi eo he deus ho tivoallet pa ....

— Potred ar *Verc'hez-santel*... Hooooo ! he, a grias tud a zivar ar c'haë.

Var ar c'haë e oa tremenidi o c'hortos ma vijer deut d'ho c'herc'hat da vont beteg al lestr.

Al letanandi a c'hourc'hemennas mont d'ho c'hemer gant eur vagig.

— Petra, eme ar relijius, ha possubl e ve, e ve hanvet al lestr-ma, ar *Verc'hes-santel ?*

— Ia, va zad.

Hor beachour ne gave mui ken diæs roï ann hano-se d'ar manac'h, evel ma roer peurvuia en Ilis catholic, deuet e oa memes da garet ar ger-se a *dad* abalamour d'ar pez a sinifie.

— Ia va zad, emezhan, hol lestr a zo hanvet ar *Verc'hes-santel.*

— Mad, guella 'ze ! ann hano-ze a blij cals din; ha deoc'h-c'hui, va mab ? Kemerit... me ho ped.

Ar relijius a dennas a zindan he zaë c'hloanrouz, eun dra dister benag hag a zouge er memez amzer gant cals traou all a istribil euz eun orjelen deo en dro dezhan : kement-se, emezhan, hen diouallet a bell amzer a ra euz a bep seurt droug, ha gouscoude ann orjelen deo-ze a dlie cochat he gorf dezhan, rag var he groc'hen noaz e oa, dindan he zaë c'hloan rust.

— Kemerit, va mab, setu aze eun dra benag evit ho tic'haoui euz ar poan ho peus kemeret d'am savetei n'euz ket pell.

Eur vetalen stean eo a oa ; imaj ar Verc'hes-santel var eun tu anezhi.

— Hounnez ho tiouallo.....

— A bep seurt droug, va zad ?

Ma ne vije ket bet ar relijius eur galon vad a zen ; pe c'hoas mar en divije credet sevel he zaoulagad var hor beachour, evit ober dezhan eun tol lagad-corn, en divije guelet ar mousc'hoars goapaüs euz hor c'hos tamm liviten. Dre vonheur ar relijius na velas nag ann eil nag egile : he zaoulagad a jommas troet varzu ann douar ; mæs sevel a reas eun tammik he vouez, hag a lavaras en eur boueza var he gomzou :

— Ia, va mab, ar vetalen-ze ho tiouallo euz ar goassa euz ar goal-heuriou ; eus ar pec'het, goalheur ann oll goal-heuriou.... ha breman me zo o vont da ober va fedenn. Ar relijius a bouezaz dreist-oll var ar c'homzou-ze : mæs kerkent, evel ma en divije bet aon da lacat droug da vont en hor bourc'his, e lavaras en eur auza he zaouarn, hag eur vousc'hoarzin gant dousder evel ar c'hustum :

— Ia, ia, me zo o vont da bedi..... ezom em euz da bedi cals..... ia, cals, cals..... divezat en em gavan memes gant va fedennou..... rag evidoc'h em euz ezom bras da bedi, va mab... bezit dinec'h..... Anavezet mad e-z-on gant ar Verc'hez-santel... ia, bezit dinec'h, dont a rin a benn !...

X.

(Eur pennad all eur veich all)

KÉLEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Laurent, person Sant-Iann-Trolimon, en deus lakeat he ziles.

Ann Autrou Yvenat, cure e Guerlesquin, a so hanvet person Sant-Iann-Trolimon.

Ann Autrou Bernard, belec iaouanc, so hanvet cure e Guerlesquin.

KÉLEIER.

Scriva a rer d'eus *Saint-Gilles* (Gard) ;

Dumarest, lezhanvet *Laz-preon*, breman prefet ar Gard, en deus tennet digant ar Frer Troyen, scol ar gommun e *Saint-Gilles*. Aman, ann oll a so souezet ha glac'haret gant eun dra ken iskiz.

Ar Frer Troyen en deus renet hor scol epad pemp bloas var'n-ugent, hag ann oll hen istime hag her c'hare, dreist oll ar iaouankis a oa bet kelennet ganthan.

Eul lizer d'en em glémm d'eus ar pez en deus græt ar Prefet, a so breman oc'h ober tro-kear, hag ann oll, couls Republicanet evel Conservatourien, a sin varnezhan.

Setu aman eun dra c'hoarvezet en unan d'eus parræsiou ann Escopti da genver ann devez so bet græt pedennou evid ann Deputeet hag ar Senatourien. Ne lakin ket ann hano, mes ar re en em gave eno a anavezo ractal e peleac'h eo bet

c'hoarvezet ann taul.

Ar Mear a oa deut gant ar C'honseil d'ann offern bred en devez-ze, var digarez ar pedennou evid ar Gambr hag ar Senat ; mæs egis a veloc'h, lod anezho ne oant ket goal boazet d'eus lidou ann Ilis.

Pa deuas d'ho c'havout ann hini a roe ar bara benniget, ar Mear, evid discuez anat ne oa ket eur C'hlerical, a lacaas he zaouarn en he c'hodellou dounna ma helle, me chans gant aoun d'ho saotri. Kinniga a rer bara benniget d'ann adjoint heman ne helle ober netra guelloc'h eget heulia exempl ar Mear, hag her greas. Hogen pa 'z ajeur da ginnig d'ann drede, heman a lavaras goustad : *Me n'oun ket var iun, n'hellan ket kemer*. Sonjal a rea dezhan e oa ar gommunion ! Set' aze tud desket, tud hag a voar petra eo ar Relijion, hag eo ar reze a fell dezho gouarn ann Ilis ha deski ho dever d'ho peleien ! ma n'e ket eun druez ! ! !

Emer o c'hortos digoueout e *Brest* al lestr *La Loire* a zigass e Frans d'eus Noumea calsic communardet. Eul lestr all *La Creuse* a zigoueo er pors-mor-ze heb dale, gant communardet ive.

Bourdel. — Ma car ar Senat, ne voto ket ar pennad 7 d'eus lezennou Ferry, kement-se na viro ket ous ar Republicanet d'ober ho c'hoant. Ann autrou Doniol, Prefet ar Gironde, en deus cavet eur voïen æs, da denna ar scoliou digant ar Relijiuset, pe int ho deffe aotre ar C'houarnamant pe n'ho deffe ket. Hen a ro eur gourc'hemenn evel Prefet hag achu tout.

Var digare netra hen en deus torret ar Frer Rutile d'eus Breuriez ar Maristet *Saint-Genis-Laval* (Rhône). Ni a lavar var digare netra, rag ar Prefet, o torri anezhan a anzav e oa eur mestr scol mad, « e oa bet anavezet mad ar servichou a rente d'ar scoliou, pa oa bet recompanset gant ar Ministr n'eus ket goal bell so bras. »

N'e ket ous ar mestr-scol en devoa cassoni, mæs ous ar vreuriez he unan. Kense e tamallas dezhi ar pez en devoa cavet da rebeich d'ar Frer Rutile, ha setu petra a lavar er pennad 3 eus he c'hourc'hemenn :

« Breuriez ar Maristet Saint-Genis-Laval na hello « mui e nep fæsoun fourniss mistri-scol, nag evid scol « Langon, *nag evid scol all ebet d'eus départamant ar « Gironde.* »

Kense e velit avoalc'h n'e ket red cass d'ann Deputeet na d'ar Senatourien lezennou a enep ar Relijiuset a ra scol, pa hell eur Prefet sonjal cahout ar guir d'hen ober dre he c'hourc'hemen ha netra ken.

Auch. — Ann autrou Achille Batbie, breur da senatour ar Gers, a so bet hanvet Conseiller arrondissamant evid canton *Masseube* gant 500 mouez muioc'h eget ar Republican a c'houlenne moueziou assambles ganthan.

Ar gazeten *Conservateur du Gers* a lavar pegement ho deus poaniet tud ar C'houarnamant hag ar Radicalet en he enep, mæs n'ho deus ket allet miret outhan da veza hanvet.

Marseille. — Ann autrou Hélion de Barrême a c'halvo dirag ann tribunalou, kement hini en deus græt eun dra benag a enep lealdet ar voterez e canton *Château-Renard*.

Madeu ann douar.

Ann dud divar ar meaz ho deuz aoun ne dalvesfe da netra ann edou goanv hag en em gav ive goal nec'het dre na helleur ket cahout eun devez mad evit kempenn ann douar. Gouscoude peurvuia peb bloas, d'ar mare-man e vije hadet ann edou-meurs, ha ma c'hortozer c'hoas e vezo goal zivezat. N'eus ket fœson vad d'eus ar c'holza kenneubeut.

Abalamour da-ze ne gasser ket cals ed d'ar marchat,o sonjal, e savo c'hoas ar pris ma ne ket doareet mad ann eost, na ne vezo ket bras ann distaul ma teu ann traou da vellaat.

Da benn ar sizun a zeu, mechans, ec'h hellimp guelet eun tam benag scleroc'h en affer-ze.

Kerkent ha ma teuio ann amzer da gaeraat n'e ket al labour a vanco, rag deut eo ar mare da hada ann avalou douar abred, hag evid ar re all soken, ar guella ma vent, eo pa vent hadet abars fin miz Meurs.

Ar c'holl-saout hag ar c'holl-pomm, ar pez bihan hadet gant ann avalou-douar pe en ho fart ho unan, ar c'harotez, ann ognon, ar pour, etc., set'aze hajou avoalc'h da lacaat en douar hag heman n'ema ket e stad ho reseo.

Red eo goulenn digant Doue sellet a dreez ouzomp, rag mar g'en em gav diæs breman ann dud divar ar meaz, ma teufe ann eost da veza fall adarre, siouas deomp ! cals anezho ho deffe beac'h o veva.

Kemper. — *7 a viz c'huevrer*. (Ann daou c'hant lur).

Guinis, 27 lur 10 g. — Segal, »» lur. — Hey, 20 lur. — Ed-du, 24 lur 10 g. — Kerc'h, 21 lur 10 g. — Avalou-Douar, 10 lur 10 g.

Kemper. — *14 a vis C'huevrer*. (Ann daou c'hant lur.)

Guinis, 27 lur 10 g. — Hey, 19 lur 10 g. — Segal, 25 lur 10 g. — Kerc'h, 23 lur 10 g. — Ed du, 24 lur. — Avalou-douar, 11 lur 10 g.

A.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 9) DISSADORN 28 A C'HUEVRER 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar bröiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hivizken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 28 a viz C'huevrer 1880.

Dissadorn, 14 a viz C'huevrer, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant al lezen var Gonseil-Bras ar scoliou. Ann autrounez de Kerdrel, Wallon ha de Parieu ho deus poaniet avoalc'h evid lacaat ar Senatourien da vellaat eun tamic al lezen ze, mæs n'ho deus allet cahout netra muioc'h eget n'ho devoa bet pa oa deut dirazho evid ar veich kenta.

Evid ar pevar a vezo er C'honseil-ze o terc'hel plas ar scoliou libr, ann autrou Lambert de Sainte-Croix a c'houlenn e vent hanvet gant ar C'honseil eleac'h beza hanvet gant ar Ministr, rag,emezhañ, ma vent choaset gant ar Ministr, heman a gemero anezho etoues he dud. Me garfe e vent hanvet gant oll professoret ar scoliou libr, mæs kement-se n'e ket possubl. Mæs etre beza hanvet gant ar Ministr pe ar C'honseil, me ve cals guelloc'h ganin e vent hanvet gant ar C'honseil.

Ne c'houlenne ket re a dra sur, mæs ar Ministr a fell dezhan cahout ar guir-ze, hag hen discuez a ra anat avoalc'h evid lacaat re ann tu cleiz da voti evithan.

Er mêmes devez e Cambr ann Deputeet, e kendalc'her gant lezen ann *Douane*. Ann autrou Keller ann hini a brezec da genta.

Commission al lezen, emezhan, n'he deus græt netra evid ann dud divar ar meaz, n'he deus bet sonj nemet d'eus ar staliou-bras ha bihan. Pa hon deus græt emgleoiou a gonvers e 1860, ann oll boblou ho deus græt eveldomp, mæs savet so bet keuz dezho, ha breman ho deus oll, nemedomp, cresket ar mizou, var ann traou a deu eus ann estren en ho bro. Anat eo penaus, pa teu eur vro da brena muioc'h digant ann estren eget na verz dezhan,e teu bemdez paouroc'h-paour. Abars lavaret pegement a vizou a vezo da baea, e renkefec'h evessaat mad, ha gounit a hello eun dra benag micherourien ar vro, rag ma ne lezit ket peadra da c'hounit, pe d'ann dud divar ar meaz pe da botret ar staliou bras, e vezo guelloc'h gantho ehana labourat, eget labourat da goll. Ma ve guir egis m'en deus lavaret ann autrou Méline, e c'hounezer kement all arc'hant o neza coton, me so goal souezet o velet eo guelloc'h cals gant potret ar staliou prena digant ann estren ann drederen eus ann neud coton a implijer er vro, eget sevel staliou evid he neza ho unan.

Chilaouit, ha me a ziscuezo deoc'h penaus ne dleit ket distaul ar pez a baër beteg hen, var ar c'hoton, ma kirit. E guirionez, peb den e Frans, ann eil dre egile, a renc cahout evid 13 lur coton beb bloas.

Ma ve 15 dre gant da baëa var ar c'hoton a deu digant ann estren, n'hoc'h eus nemet tenna ar mizou-ze, ha peb den en devezo eis real neubeutoc'h da baëa, mæs d'eus eun tu all, ho pezo græt d'ar vro coll evid 400 million labour a vezo græt gant ann estren. Ar vistri, egis ma fell deoc'h,n'ho devezo mui re a c'hounidegez pa n'ho devezo tam; mæs ive ar vicherourien ne gavint mui labour, hag e renkint mervel gant ann naon.

Guelomp eun tamic ar pez a sell ous madou ann douar ; ann Americanet a hell gounid ar c'hant litrat guinis evid 7 lur 10 g. Lacomp ive 7 lur 10 g. evid he renta e Frans,setu eta ne goust dezho ar sac'hat guinis nemet 15 lur rentet en hor bro, epad ma goust ar memes sac'hat 21 lur d'ar paisantet e Frans, egis m'en deus hen discuezet deoc'h ann autrou de Kerjegu, kense e hellont he verza var hor marc'hajou-ni guelloc'h marc'hat cals eget na goust deomp, ha cahout c'hoas peadra a c'hounidegez. Gant ann dienez hag ar vizer a zo breman, ne c'houlennan ket diganeoc'h lacaat mizou var ann ed, mæs ma comsan deoc'h eus ann traou-ze ne deo nemet evid ober deoc'h compren, e tlefec'h, o creski ar mizou var ann traou all, miret ne labourfe atau da goll, païsantet hor bro. Kense, ma ne lakit ket mizou var ar c'hic o tont eus ar broiou all, dreist oll eus ann estren, na hellimp mui, nemet gant coll, maga loenet-corn, denvet ha moc'h, ha pegement a vizou a c'houlenn ar Gommission da lacaat var beb ejen ? Daou scoet ! ! ! Setu aze avad hag a lacai distaul var ar c'hic.

Evid ar pez a sell ous ann traou all, ous ar mi-

cheriou all, kement hini so er Gambr etoues ar re a garfe ne ve *Douane* ebet mui, ne ve mui netra da baëa var ar pez a teu er vro, n'eus ket unan a c'houlennfe al liberte evid ann oll traou. Peb unan en deus en he galon eun tam benag a garantez evid eun dra benag, evid eur vicher benag a sell muioc'h outhan pe ous ar re ho deus he hanvet, ha var henez e carfe e ve, n'e ket hebken kendalc'het, mæs cresket ar mizou. Petra a c'houlenn ann dud divar ar meaz ? e ve couls difennet ann traou a c'hounezont evel ann traou græt er staliou bras; mizou ebet evid den, na var netra, pe autramani mizou evid ann oll ha var peb tra. Aliæs am eus ho clevet o lavaret ec'h alfe ann douar roi muioc'h e Frans eget ne ra breman. Ia, guir eo ; mæs neuze e ve red d'ann dud divar ar meaz cahout muioc'h arc'hant etre ho daouarn evid trempa guelloc'h ann douar, neuze e tlefec'h distaul ar c'hargou, ha n'hoc'h eus ket guelloc'h moïen d'hen ober eget ober d'ann estren dre al lezen-man var ann *Douane*, paëa lod eus ar c'hargou-ze.

En eur achui, e c'houlenn digant ar Gambr, miret d'ober mui emgleoiou a Gonvers gant den, ha clasc dreist peb tra interest ar vro, en eur ober al lezen-man var mizou ann *Douane*.

Ann autrou Richard Waddington, var he lerc'h, a lavar, evel ann autrou Keller, e renker en em zifenn evid ar pez a sell ous madou ann douar, rag, emezhan, ar pez a labourer a zouar er Stadou-Unanet en Americ, ne d'eo nemet ann eisvet eus ar pez a heller da labourat, ha kense ar pez a gassont deomp breman, ne deo netra e sco ar pez a alfent da zigass divezatoc'h. Ne fell ket dezhan gouscoude goulenn mizou var ann ed, mæs var ar c'hic, e carfe e ve lakeat, hag ouspen, e ve tennet en traon ann *octroi* a so da baëa var madou ann douar pa antreont er c'heariou bras.

Aman e renc ehana eun tamic he brezegen, evid ma hello Ministr ar Justis respont ous ann autrou Godelle, a c'houlenn diganthan ha guir e ve eo var goulenn Seignobos, eun Depute radical, eo bet torret ann autrou Clappier, Alvocat-Jeneral e *Nimes*. Lenna a ra eul lizer hag eun depeich, casset ha scrivet gant Seignobos d'ann autrou Clappier he unan ha da eun Avoue eus ar gear a *Nimes*, eleac'h ma fougass heman, n'eus ken caus nemethan, mar deo bet torret ann autrou Clappier. Ar Ministr a lavar n'e ket guir, mæs he respont a ziscuez penaus ma n'e ket bet Seignobos ann hini a so bet caus, re all etoues ar Senatourien hag ann Deputeet n'int ket divec'h en afer-ze. Setu aman lod eus he respont.

..... *Me hen tou, d'eus ann oll Senatourien ha Deputeet eus ar vro-ze, ho deus allet dond da va c'havout da lavaret din e pe stad en em gave ann autrou Clappier, unan a so n'am eus morse he velet, hag henez eo ann autrou Seignobos*..... —

Anat avoalc'h eo eta n'e de ket Seignobos ann hini en deus græt ann taul, mæs, d'eus comsou ar Ministr, ec'h hellit guelet ec'h alfe unan benag all beza hen græt.

Goude ann tamic dispac'h-ze, ann autrou Waddington a c'houlenn gortos varc'hoas evid achui he brezegen

Dilun 16 a viz C'huevrer, ez eus bet kendalc'het er Senat evid ann eil gueich, gant al lezen var Conseil Bras ar scoliou. Ann autrou Henri Fournier en deus græt he bossubl da lacaat ar Senatourien da lavaret e vije bet red cahout ann diou drederen eus ar moueziou, pa vije bet hano da varn ha da dorri eur professor benag eus ar scoliou libr, mæs n'en deus ket allet cahout he c'hoant, hag al lezen so bet votet evid ann eil gueich, evel ma oa bet votet evid ar veich genta.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou Richard Waddington en deus achuet he brezegen ha discuezet penaus ne oa ket possubl voti ar mizou goulennet gant ar C'houarnamant, na diskenn izelloc'h eget ar pez he deus merket ar Gommission.

Alain-Targé d'he dro, a lavar ne heller ket voti a bez, nag ar pez a c'houlenn ar C'houarnamant, nag ar pez a c'houlenn ar Gommission. Red mad e vezo emezhan, evessaat ous peb tra, ann eil goude egile, ha voti var beb tra ar mizou dereat. Serten, guelloc'h e ve, ne ve netra da baëa e nep leac'h var ar pez a antrefe er vro ; mæs pa sellomp ous ar pez a rer deomp er broiou all, e rencomp goulenn var ann traou o tont eus ann estren e Frans, kement a vizou evel ma renc hon traou-ni da baëa evid antreal er broiou all. Ouspen, ann hentchou houarn a c'houlenn hag a douich cals muioc'h, evid cass ha digass traou ar vro d'eus ann eil penn d'egile eus ar Frans, eget na reont evid ann traou o tont eus ann estren. Evid pesket paket gant pesketourien ar vro (ann dribunal a gonvers d'eus *Boulogne* eo ann hini hel lavar), e renc paëa 17 lur 5 guennec muioc'h ann daou vil lur, eget ann hini so bet paket gant pesketourien Bro-Saoz ; ha n'e ket ann draze hebken ; ar pesket paket gant hor pesketourien-ni a renc beza rentet e gar *Boulogne* teir heur araug diblass ann trein, eleac'h ma kemerer ar pesket o tont d'eus Bro-Zaoz beteg ann termen diveza.

Var ann oll traou, ann estren en deus neubeutoc'h da baëa, eget hor c'henvrois. Ma ! me a lavar e renc ar Frans beza græt dezhi var he hentchou houarn, couls d'ann neubeuta evel ma rer d'ann estren.

Dimeurs 17 a viz C'huevrer, ar Senatourien ho deus votet eul lezen var goard ar vinoret, pe hen a vezo ann tad pe ar vam, pe hen a vezo unan

eus ar gerent pe eun den a volontez vad. Al lezen a verc pere a vezo guiriou ha deveriou ar goard var danvez ar minor. Goudeze, en eur zispartia, int ho deus lavaret e vije hanvet dilun kenta eur Senatour evid ar vuhez, e plass ann autrou Leonce de Lavergne, ha commanset goudeze evessaat evid ar veich kenta ous al lezen var liberte ar Scoliou-Bras.

Er memes devez er Gambr, ann autrou Allain-Targé en deus achuet he brezegen. Ar pez a glasc dreist peb tra, n'e ket interest ar C'honvers, henez na glasc nemet guerza ar muia ma hell, pe da re ar vro pe d'ann estren ; ar C'honvers a c'hounis var ar re a renc guerza ar pez ho deus produet ha var ar re a renc prena. Interest ar re-ma diveza eo a fell dezhan da zifenn. Kement-se, cals muioc'h douget eo evid ar re a renc prena, rag ne garfe ket e ve lakeat tam mizou ebet var ar pez a servich da vagadurez ar vro. Rag-se ne ve ket pell e c'houlennfe e ve lammet ann *octroi* e peb leac'h. Hogen, ne ket hirio e renker evessaat ous eur sort tra, na ne gredan ket e ve allet morse tenna ann *octroi* en traôn, rag ar c'heariou bras ho deus kemeret ar giz d'ober cals dispignou, na ne alfent ket ho faëa panefe ann *octroi*.

Ann autrou Allain-Targé, evel ann autrou Keller, a lavar ho deus ezomm al labourerien douar ha potret ar staliou bras ann eil d'eus egile ne renker ket dilezel eur re benag anezho evid sicour ar re all, mæs eo red er c'hontrol, ho sicour evel ma eo dleat ; ann dud divar ar meaz, o rei dezho hentchou guelloc'h ha marc'hat mad, ha labourerien ar staliou bras, o lacaat mizou avoalc'h var ann traou o tont eus ann estren, ne renkint ket labourat da goll.

Rouvier a brezec var he lerc'h, hag a lavar penaus ne heller ket lezel peb tra oc'h antreal er vro heb paëa mizou, ar pez a garfe gouscoude, mæs pa renker lacaat eun dra benag, ar pez a c'houlenn ar C'houarnamant a so travoalc'h.

Ann autrou de Tillancourt a lavar tost da vad ar pez so lavaret gant Rouvier. Ma rafec'h emezhan ar pez a c'houlenn ho Commission diganeoc'h, eleac'h mond var araug, eo dond var ho kiz e rafec'h. Kement-se, aoun en deus na zeufe ar C'houarnamant da goll e sperejou al labourerien douar, hag e c'houlenn, ma ve great eun dra benag evid al labourerien kear, ober ive eun dra benag evid ann dud divar ar meaz.

Diouallit, emezhan en eur achui, diouallit autronez, na lesfec'h enebourien ar Republic o tifenn interest ann dud divar ar meaz, ha kemerit ar memes reolen evid ann oll dud eus ar Frans, da lavaret eo, evid ann hini a voar petra sinifi ann traou, ma ne gemerit ket interest ann dud divar ar meaz, kement Republican pe Radical so ac'hanoc'h, ma lezit ar Gonservatourien hebken kemer ann interest-ze hag ober eun dra benag evitho, diouallit, dond a rai ann electionou, hag ar re-ze a hello marteze cahout sonj eus ar pez ho pezo græt, hag ho lezel a gostez.

He ! chilaouit, henez, m'eus aoun, n'e ket dall, hag ar spont en deus da veza taulet a gostez a dalvezo marteze e vezo guelloc'h difennet ar pez a c'hounid hag a verz al labourerien douar. Guell a ze !

Der Iaou, 19 a viz C'huevrer, var lezen ann *Douane*, Menier, ar Radical marc'hadour *chocolat*, a lavar, na petra 'ta ! e ia mad ann traou, ne ve ket red chench netra d'ar pez so bet græt e 1860. Me gred avoalc'h ! he gonvers chocolat so difennet gant 31 dre gant a baës ar memes traou o tont eus ann estren, ha petra benag ma lavar e renker clasc atau ha dreist peb tra ar voïen da lacaat ar bobl da veva gant ann neubeuta mizou, kement-se ne vir ket m'en deus, a nevez so, cresket pris he varc'hadourez. Mæs petra ra-ze ? evid ar sort tud-ze, cals kemm a so etre lavaret hag ober.

Var he lerc'h, ann autrou Meline a brezec evel eun den hag hen a anav mad ar peb guella evid ar vro. Discuez a ra penaus Rouvier hag ar re a c'houlenn ar muia, ne ve mui mizou ebet var ann traou a deu eus ann estren e Frans, ne ouzont ket petra lavaront na ne anavezont sord ebet ann traou. Discuez a ra penaus, caër ho deus lavaret, pa zigouez gant eur vro prena muioc'h digant ann estren eget na verz dezhan, e teu paouroc'h-paonr bemdez ; ann autrou Rouvier, emezan, en deus tamallet d'ann autrou Pouyer-Quertier beza æt d'ober eun dro e Frans da velet petra oa c'hoant ar vicherourien. Ma carje ann autrou Rouvier, eleac'h hen tamall dezhan, beza græt e-velthan, ec'h anavesfe guir santimanchou ar vicherourien, hag a velfe penaus ar re-ze a anav guelloc'h ar pez so mad evitho eget na sonj deoc'h. Int a voar penaus pa n'eus ket gounidegez evid ar vistri, n'eus ket kenneubeut evitho, ha n'e ket ar re-ze, credit din, a c'houlenn e ve tennet ar mizou a zivar kement tra a deu er vro.

Tirard, Ministr ar C'honvers, dre ann digare da respont outhan ha da zifenn he labour he unan a astomm ar pez en deus dija lavaret, nemet eun dra benag muioc'h a lavar en dro-man ; tamall a ra d'ar re ann tu dehou e carjent beza c'hoas er mare-ze ma oa ar pez brassa eus ann douar d'ann dud chentil, ha ma commande ar re-man var ar vro, ha kement-se, e lavar da re ann tu dehou ar sort traou-ze, rag ne fell ket dezho credi e vezo travoalc'h evid lacaat ann oll païsantet en ho æs, hag ann oll douarou da brodui eun eost puill, cass dre ar vro eur guchennat professoret ho devezo desket labourat ann douar el leoriou ha var ar paper! Ma n'e ket eun druez. Ne ve ket red din pouëza cals var ann oll draou-ze evid discuez deoc'h pe-

naus, hirio ann deis memes, eo guelloc'h ganeoc'h, merourien, cahout douarou tud chentil eget douarou ar sort tud-se, a fell dezho cahout kement a hellit da c'hounid, boazet evel ma 'zint da reseo eun interest bras evid ho arc'hant, ha n'ho deus tam truez ebet ouzhoc'h ma ne hellit ket paëa d'ann devez merket. Ouspen, egis m'hen discueze n'eus ket pell unan eus ho kenvroïs da Souprefet Brest, lod ac'hanoc'h, païsantet, a oa en ho leve cals araug ar Revolution vras, ha ma ziscueze dre aman ann dud divar ar meaz cahout kement a garantez hag a sujidigez evid ann dud chentil e oa abalamour d'ar vadelez a ziscueze ar re-man en ho c'henver.

Hag ouspen, n'e ket me hen desco deoc'h, Daou dra so red evid lacaat ann douar da dalvout, eul labour aketus, gouiziec hag heb ehan, hag ouspen bennoz ann autrou Doue. C'hui oll e ouzoc'h ive penaus ann douar, *o veza re gos evid ma ve græt goab anezhan*, ma ne drempit ket ann douar ne roio netra deoc'h. Hogen, penaus e helloc'h-hu, pa hellit a veac'h beva, goude paea ho gouel-Mikel, prena tremp da lacaat en douar? Nan n'e ket ar Brofessoret a gemero plass bennos ann Autrou Doue, na ne ket int a roio peadra deoc'h da brena ar pez a ve mad hervez ho santimant da gahout guelloc'h eost. Na da betra, hag e ve ar Brofessoret-ze guir labourerien douar ha tud gouiziec, da betra e talvezo deoc'h ho c'helennadurez pa rencoc'h lavaret: *Ia, mad avoalc'h ec'h alfe beza, mar galfemp cahout.* Guelloc'h eget ann oll lavaraou-ze, hag ann oll gelennadurez-ze e ve, ma neubeutafe ar c'hargou hoc'h eus da baea, rag neuze ec'h alfec'h ober eun tam benag guelloc'h. N'e ket ar skiant nag ar c'hoant a vanc deoc'h evid cahout guelloc'h traou, mæs ar voïen, ann arc'hant ; pa deuio henez ar re all a heulio.

Ar Ministr, en eur achui, a lavar : Egis ann autrou Méline am eus discuezet va santimant, deoc'h eo barn etrezomp.

Ann autrou Martin Nadaud a lavar evel ar Ministr, hag a zifenn ar pez a c'houlenn ar C'houarnamant a enep ar Gommission.

Egis m'en deus ar Ministr, a hed he brezegen, tamallet d'ann autrou de Kerjegu eun dra ha ne blij ket dezhan, heman a c'houlenn respont anezhan. Hogen n'en deffe ket amzer avoalc'h d'hen ober hirio, dissadorn ec'h hello hen ober guelloc'h. Er sizun a zeu me hel lavaro deoc'h.

A.

En em zioual dious laëronsi
Na domaich da hentez na ri.

Lod a so hag a gemer evitho ar pez a blij dezho ha lod all en daill ar pez ne blij ket. Lavaret a rer, evid guir, penaus Souprefet Brest, ann hini so deut e plass Montluc, ne blij tam ebet dezhan al leoriou catechis e brezonec, hag e oa en em roet d'ho dastum a zevri, gant aket eur Souprefet a fell dezhan mond da Brefet.

Siouas dezhan ! hag a drugare Doue evitho, ar Vretonet n'int ket c'hoas Republicanet avoalc'h evid gouzanv e ve tennet ho zraou digantho heb lavaret ger. Kense, ann tadou e G..., droug ennho, rag ma oa bet tennet ho leoriou catechis e brezonec digant ho bugale, ho deus casset kelou d'ar Souprefet d'ho renta dezho, hag heb dale, panefese e vije bet galvet dirag ann dribunal. N'eus ket bet ezomm lavaret ken. Ker buhan al leoriou so bet rentet endro.

Da betra servich deomp e ve bet chenchet Dumarest ? Pa oa *laz-preon* Prefet ar Finister, ne ie ann traou na velloc'h na falloc'h. —

Petra so caus ho devoa roet droug calon al leoriou catechis d'ar Souprefet ? Ne gredan ket e alfer lavaret (evid c'hoas da vihana), eo abalamour ma oant leoriou catechis. Guir eo e teuio eur mare, ha marteze abars pell, ma vezo difennet deski ar Relijion d'ar vugale er scoliou, mæs n'e ket digouezet c'hoas ar mare-ze. Me gredfe kentoc'h e oa abalamour ma oant scrivet e brezonec. Kement se a zigass din da sonj eus eun dra am eus lennet n'eus ket pell e gazeten ar Republic (*Journal officiel*). Eul loden a oa eus ann enclasc græt a enep ar scoliou cristen, hag a lavare, penaus, ma ne oa ket muioc'h bugale o tarempred ar scoliou en hon escopti-ni, eo abalamour *m'ho devoa aoun ar veleien na deufe ann dud divar ar meaz da zeski ar gallec.* Mar deo permettet lavaret eur seurt gevier ! C'hui a voar couls ha me penaus e peb parræs n'eus den guelloc'h douget evid ar scoliou eget ar veleien, ha petra benag ne vent ket clevet hen embann e peb leac'h, c'hui etrezhoc'h e ouzoc'h avoalc'h ez eus eur fors beleien o paëa ar scol evid ar vugale paour, pe autramant breman, pa zigemerer ann oll vugale paour evid netra er scoliou, o pourvei dezho leoriou, cahierou hag ar pez oll ho deus ezomm evid deski guelloc'h. Ar veleïen ne vent ket clevet oc'h hen embann a vouez huel hag e peb leac'h, mæs me anav meur a eun hag a ro d'eus ho arc'hant, evid prena priziou d'ar vugale, n'e ket hebken evid ar re a zarempred scoliou ar Relijiuset, mæs ive scoliou renet gant mistri-scol tud ar bed.

Nan, nan, ar veleien n'ho deus ket aoun e teufec'h da zeski ar gallec ; mæs ne fell ket dezho e teufec'h da ancounec'haat ho prezonec. Ped gueich n'am eus-me ket clevet eur mestr-scol coz en devoa bevet meur a vloas gant ar vugale oc'h hel lavaret : ar guella voïen da zeski ar gallec d'ar Vretonet e ve cahout leoriou hanter gallec hag hanter brezonec, ma velfe ar vugale en ho iez, en ho langaich, petra sinifi ar pez a lavarer dezho e gallec. Ann den coz-ze, petra benag ma oa difennet outhan, ha ma vije bet goal c'hourdrouzet, ma vije bet gouezet, goude beza lavaret eun dra benag d'ar vugale e gallec, hel lavare adarre dezho e brezonec, hag evelse e lakea anezho da gompren cals kentoc'h ha cals guelloc'h. Aveichou ive, goude beza græt d'ar vugale scriva eun neubeut linennou e gallec e lavare dezho trei al linennou-ze e brezonec, ha gueichou all e kemere eul leor brezonec benag ha goude beza græt d'ar vugale lenn eun neubeudic eus al leor-ze e lakea anezho da lavaret e gallec ar pez ho devoa lennet e brezonec. Evelse speret ar vugale a laboure ha goude beza tremenet eur pennadic amzer er scol ganthan, ar vugale a vouie peus-vad ar gallec, hag a entente mad avoalc'h ar pez a lennent pe a vije lavaret dezho. Ha gouscoude, ma vije bet gouezet ar pez a rea, e vije bet goal scandalet, rag difennet striz eo coms brezonec ous ar vugale er scoliou, petra benag n'eus moïen ebet da zeski ar gallec dezho nemet henez.

Ober egis a rer breman petra dâl kement-se ? Ar vugale a zesc lenn ar gallec egis ma lennont al latin heb gouzout petra a lennont. Entent a reont peus-vad ar pez a lavar ar mestr-scol dezho, rag ma 'zint boazet d'her c'hlevout, mæs chomm a alfent meur a vloas er scol heb anaout ar gallec couls ha ma rafent, ma en em zervichefer eus ar brezonec evid hen deski dezho.

Kense, pa lavarer ne anavezer ket travoalc'h ar gallec e Breiz, arabad eo lavaret ez eo, rag m'ho deus ar veleien aoun rag ar gallec, ne ket guir, mæs abalamour ne ouzeur ket deski ar gallec d'ar vugale, na ne gemerer ket ar voïen d'hen ober.

A.

Setu aman ar brezegen græt e Banket ar Roïalistet e Roazon, gant ann autrou Loaëc d'eus *Guipavas*.

« Autrounez,

« Me ne d'oun ken nemet eur martolot coz hag ann disterra d'eus servicherien ann urs hag ar Relijion, ha n'am bije, biken, credet sevel va mouez aman, etouez kement all a dud gouiziec, panefe emoun o terc'hel plass eur guchennat tud, guir gristenien ha labourerien calonec, pesketaerien dispount Kerhors.

« Kelennet gant ho skiant vad ha netra ken, int a lavar, hervez gourc'hemennou ann Aviel : Red eo renta da Zoue ar pez a zo da Zoue, ha da Cesar ar pez a so da Cesar.

« Evid renta da Zoue ar pez a so dezhan, red eo sevel a nevez e Frans eur C'houarnamant gristen, hag evid renta da Cesar ar pez a apparchant outhan, red eo renta da Herri V ar gurunen a Frans.

« Ma ve ni, a hanvefe atau hag evid ann oll assambleou, tud cristen, en em gavout a rafe ann traou en henvelep fæsoun ma renkefe dond en dro ar Roue guirion. Greomp eta oll kement ha ma hellimp, evid henvel Conseillerien, Deputeet ha Senatourien cristen, hag evid-se, en em glevomp etrezomp evel ma ra hon enebourien.

« Ar Frans a so cristen, anat avoalc'h eo, pa lavar hon enebourien e renker he digristenna. Ni a so eta ann niver brassa, hag en hor galloud eo henvel ann hini a garimp, gant m'en em glevimp etrezomp.

« Beac'h dezhi eta, autrounez, tremenet eo mare ar prezegennou hir, digouezet eo mare al labour.

Lezit ac'hanon da lavaret deoc'h e berr comsou ar pez a reomp e *Guipavas* ; ma blij deoc'h, sicouret ac'hanomp da skigna ann exempl-ze dre ar vro ; mar peus eun dra benag guelloc'h da ginnig deomp, comsit, ni a sento.

Ebars em farræz, ni hon deus savet etrezomp eur c'honseil catoliket, hag abaoue tri bloas ma eo bet savet, ni a so bet atau treac'h d'ar re all, kelliæs gueich ma so bet voterez.

« Parræz *Guipavas* a so 6,000 den ennhi, a so bet rannet etre 16 loden. E penn peb loden, ni hon deus lakeat ann den enorapla, ar guella cristen, ann hini ho deus he amezeien ar muia fizians ennhan. Ar c'huezec-ze a choas unan anezho da Bresidant.

« Pa vez hano eus eun election benag, ar c'huezec-ze en em glev etrezho evid dibab etouez ar re a c'houlenn mouéziou, ann hini a seblant ar muia douget evid ar Relijion.

« Cass a reont kelou d'ann hini so bet choaset gantho, hag heman a gass he villejou d'ar Presidant, a lodenn anezho d'ar re all, hag ho c'hass he unan dezho. Ar re-man d'ho zro a gass anezho da electourien ho lodenn, eun devez pe zaou araug ann electionou.

« Digouezet devez ann election, ar 16, peb hini d'he dro, e chomm unan benag anezho etal dor ann Ti-kear, *en tu dehou* d'ann or, gant billejou en ho dorn, evid ho rei d'ar re n'ho d'eus ket bet, pe ho deus collet ho hini. Evelse, na memes ann electourien ne ouzont ket lenn, n'hellont fazia.

« Gouzout mad a reont penaus, o reseo billejou voterez digant ann dud enorapla eus ar barræz, e roint ho mouez da dud cristen, epad ma c'hoarvez peurvuia penaus, ar billejou kinniget dezho gant tud paët, hag a so gourc'hemennet outho prena mouéziou gant baneou, ne zeus varnezho nemet hanoiou tud, enebourien d'ar Relijion. Erfin, dever ar re a so e penn peb loden, eo lacaat electourien ho loden da entent, penaus eo pec'hi a enep Doue hag ar vro, pa ne ier ket da voti, hag eo red ouspen, mond da gass he villet d'ann Ti-kear abars antreal e hostaliri ebet.

« Setu, autrounez, penaus eo renket ganeomp

parræz *Guipavas*. Dre ann hent-ze hon deus atau gounezet en electionou abaoue tri bloas, ha mar plich gant Doue ec'h hellimp gounid c'hoas.

« En em rencomp eta, autrounez, clascomp tud a volontez vad ha dastumomp endro deomp, ann oll calonou a so donjeret gant kement a ardou hag a fallagriez, hag a vell penaus e kement-man,n'eo ket hebken d'eus furm ar C'houarnamant eo ez eus hano, mæs d'eus silvidigez ar bobl.

« Ar bobl ! autrounez, c'hui eo dreist ar re all a hellit he savetei. Netra na blij kement dezhan evel al lealdet, ar justis, ann enor. Grit ho possubl d'ober dezhan entent penaus biken ne vezo eürussoc'h, evel dindan galloud eur Roue cristen. Hag o renta evelse suroc'h donedigez Herri V, ker karet ganeomp, e sicouroc'h ive hor mam ann Ilis Santel Catolic da veza treac'h d'he enebourien.

« Autrounez, e hano ar Vretounet cristen eus ar Finister, me a lavar a greis calon : *Beva Herri V ! Beva ar Roue, cristen araug peb tra !*

A.

Eur galon vad a zen.

Iann-Lois Fromageot, lavaret dezhan dond da aseza var ar scabell dirag ar Justis, a sent en eur c'hoarzin ; gant eun taul dorn e stlap a dreon he vleo rodellet egis eun distoufer boutaillou ; lacaat a ra he galaboussen dindan he vreac'h, hag e stou he benn dre deir gueich, o lavaret :

— Setu me aman.

— C'hui so tamallet deoc'h beza græt trous, beza cannet, beza en em zavet a enep ar soudardet hag ar serjantet polis, ha beza græt goab dre gomsou ha dre c'hourdrous ous ar C'hommisser.

— Escusit ! Din va unan eo ann oll grimouze ! Alo 'ta, mond mad a rit ganin.

— C'hui hoc'h eus cannet eur pillaouer ?

— Guir eo, n'am beus ket græt mad, me a dlefe beza bet respect evid ann den, petra benag ma eo vil avoalc'h he vicher, mæs ive, perag e felle dezhan ober ann autrou, ann den chentil ? Peurvuia ne dleer ket hiskina eun den a so evet mad dezhan. Ar pillaouer n'e ket divec'h ; evel den, me meus istim evithan ; mæs, evel pillaouer, e oa re vras ann tam anezhan.

— Ar serjantet poliss a so deut neuze, hag hoc'h eus cannet anezho ?

— Ma ! ne lavaran ket nan. Ann dra-ze oa evid ar gueichou m'ho deus corrijet ac'hanon, ar pez a c'hoarvez siouas din ! aliæssoc'h evid na dlefe dond va zro. Ma dle coz eo am eus paët. A hent all, evet a oa din.

— Eur soudard a so deut neuze, hag hoc'h eus he stlapet d'ann douar.

— Ne lavaran ket nan. Evelken, red eo anzavout ne oa ket goal barfet ar soudard-ze var h dreit. A hent all, evet a oa din.

— Neuze so bet renket mond da gerc'hat eun neubeut soudardet evid dond a benn ac'hanoc'h, hag hoc'h eus discaret ar c'haporal hag eur soudard.

— Ia, guir eo ; mæs ar re-ze oa soudardet bihan, bihannic-tre, d'eus ar re vihana. Int ho deus lavaret din antronoz n'ho devoa tam droug ouzin ..... A hent all, evet a oa din.

— Renket so bet cahout eis den evid ho kemer hag ho cass d'ann toul.

— Eis den ! Escusit ganin. Me gred e roit musul vad din, pe autramant e oa evet din, mæs evet ! ! ! Eis den ! ! ! Escusit !

— C'hui a lavar atau, mé chans d'en em zigarea, e oa evet deoc'h, mæs ar vesventi n'e ket eun digare.

— C'hui a entent avoalc'h petra a fell din da lavaret. Mond a rer meô casi heb beza sonjet : ann dra-ze c'hoarvez, var bouez.... eva cals.

— Pa so bet falvezet gaant ar C'hommisser poliss goulenn eun dra benag diganeoc'h, c'hui peus lavaret dezhan goassa ma hellec'h.

— Ia ! ia ! ia ! me lavar eveldhoc'h. N'eus ken breman? Ma ! græt din va c'hont neuze,mæs arabad eo deoc'h va samma re. Roit din ann neubeuta ma helloc'h, Iann-Lois, sellit, a so anavezet evel eur potr-mad, eur galon vad a zen, mæs mezvier siouas dezhan ! Setu petra oun. Me am eus fizians ennhoc'h.

Ann dribunal a laca dezhan 15 devez prison ha 10 lur amand.

Iann-Lois en eur vousc'hoarzin :

— Ah! autrounez,e tlefec'h lezel ann dra-ze ganin d'oc'h 8 devez prison. E guirionez, ne dâl ket muioc'h. Ar C'hoppel coz a so o chomm e ti ann hursier, e kever va zi-me, en devoa lavaret din n'am bije bet nemet eis devez.

— Ann dribunal a lavar a renco beza græt evel m'en deus barnet.

— Ma ! ma ! ne lavaran ket nan ; græt a vo, græt a vo.

Hag hen a ia cuît en eur c'hoarzin hag en eur stoui he benn dre deir gueich, evel m'en devoa græt pa oa o tont.

A.

D'eus *Landerne* e scriver d'ann *Ocean* :

« Conseillerien ann Ti-kear e *Landerné* a so o paoues ober eun dra hag a denno, m'ervad varnezho, carantez hag anaoudegez ann dud vad.

« Abaoue eun neubeut bloaveziou, unan d'eus ann autrounez Cureet ar barræz, en devoa eun tamic pæamant evid ober dever ann Aumonier e scolach ar gear-ze.

« Ar Gonseillerien, ann diveza gueich m'ho deus en em assamblet, ho deus lavaret ne vije bet aumonier ebet mui, ha kense n'ho deus votet netra evithan. Ar guella so c'hoarvezet en affer-ze eo ann dra-man. Gant aoun n'ho dije ket credet, eur re benag eus ar C'honseil, voti hervez ho santimaut, m'ho dije renket voti a vouez huel, e oe goulennet voti heb lavaret ger hag heb rei he hano. Hogen, pa oe digorret ar vouest, ann oll a chomas sebezet o velet e oa bet *ann oll mouezïou a unan* evid refus paea eun Aumonier. Kement-se a lacaas goal nec'het eur re benag a sonje dezho penaus, petra benag m'ho devoa votet a enep ann Aumonier, ma vije bet eur re benag o voti evithan, ho dije allet lacaat ar re oll e kear da gredi ne ket int a oa ho devoa votet a enep, ha breman e vezo anat ec'h heller ho lacaat oll kein oc'h kein.

Goude ar scolach, e lavarer eo ous Seurezet ar C'halver hag ho Aumonier e fell d'hor C'honseillerien enebi, ha mar g'hellont dont a benn eus ho zaul, ne vezo mui nemet Aumonier ann hospital o rei droug calon dezho.

— Peur e teuio he dro ?

A.

KELEIER.

Lasmastres, Souprefet e *Vire*, en deus græt goassoc'h eget Spuller, pretet *Amiens*. Heman en devoa difennet ous ar Gonservatourien dastum aluzennou, ha gourc'hemennet outho miret ho lodenna d'ar beaurien abars beza goulennet ali ar bureô-a-vadelez ; mæs Souprefet Vire en deus casset tud da gerc'hat ann tri c'hant lur gounidegez a oa bet var ann tamic *loterie* a ra beb bloas evid ar beaurien, Senrezet ar scol so e *Blon*. Er bloas-man, egis er bloavejou all, ar pez a ioa da c'hounid, a ioa tamigou labour græt gant ar scolerezet bihan ho unan.

Amïens. — Hervez ar gazeten *Paris-Journal*, setu aman eun dra a so ebat ganthan e Departamant ar Somme.

Conseil ann Ti-kear e *Boves*, a lakea ober peb bloas, abaoue 1870, eur servich deiz ha bloas en enor d'ar soudardet a oa bet lazet epad ar brezel, var douar ar barræs. Beb bloas ann autrou Mear a gasse d'ann autrou Person, tri-ugent lur evidse.

Ann autrou Mear ne gave ket re vras ar somm, ann autrou person ne glemme ket gant re neubeut, erfin, ann oll a ioa contant, hag ez eas ann traou en daill-ze beteg en devejou-man diveza.

Ar Republic renet gant guir Republicanet, da c'hortos ma vezo renet gant guir Radicalet,o veza digouezet, ar Mear-ze a sonjas dezhan ec'h alje heskina eun tamic he Berson, ha setu hen o tont da c'houlenn eun tamic *noten*, da velet *penaus e oa bet dispignet ann tri-ugent lur*. Ann autrou Person a assantas ganthan, hag a gassas dezhan eul lizer, var behini e oa merket oll kement a oa bet dispignet, hag a oa evit 131 lur.

Eis bloas a ioa ma lakea ann autrou Person 71 lur eus he c'hodel, na ne lavare ger. Ar Mear a so eun tamic mezec.

De Montluc, ann hini so breman Prefet e Guenet, goude beza bet Souprefet e Brest, (a so anat eo bet er scol gant Dumarest, *laz-preon*) en deus dre eur c'hourc'hemenn, torret evel mestr-scol, ann autrou Giguet (Louis), Frer Héraclidas, eil da vestr-scol ar Gommun e Carnac, *dre m'en deus en em zervichet e kenver ar vugale* a oa *fiziet ennhan, d'eus eur sort pinijennou control da lezen ann* Universite *o lacaat anezho a istribill ar penn en traôn, pinijenn gouez ha criz a hell rei glizi d'ar vugale, pe autramant beza kiriec evitho d'eus eun droug bras all benag.*(comsou ar Prefet.)

Oh ! autrou Prefet, c'hui a so cals re vad. Mar de c'hoarvezet ann traou egis ma lavarit, n'e ket travoalc'h torri ar Frer-ze d'eus mestr-scol evid he bunissa, red eo, ni her c'houlenn, n'e ket, petra benag ma 'zomp Clericalet, mæs *abalamour da-ze*, red eo cass ar Frer digalon-ze, ar muntrer-ze dirag al Lesvarn. —

Evelken, egis m'hel lavarit hoc'h unan, autrou Prefet, eürus eo e ve coutrol ar sort punitionouze (lacaat ar vugale a istribill var bouez ho zreit), da lezennou ann *Universite*, rag, sclær eo d'eus ho comsou hoc'h unan, ma ne vije ket bet difennet kement-se gant ann *Universite*, n'ho pije ket gouezet penaus na perag hen difenn ! !

Ar Revolusionerien ho deus adarre hag evid ar pempet gueich clasket laza Impalaër ar Russi, mœs ann Autrou Doue en deus he ziouallet.

Ann tân so bet lakeat en eur min e caoiou palæs ann Impalaër, hag he deus great er sâl e leac'h ma vije o tribi gant tud he famill, eun toul deg troatad hed var c'huec'h troatad ledander.

Eoc'h d'ar c'haô ma oa bet lakeat er min ha dindan ar sâl eleac'h ma vije ann Impalaër o tribi, ez oa eur gambr vras, ma chome ennhi goardou ann Impalaër. Eis anezho so bet lazet ha 45 gouliet.

Tri micherour en em gave er c'haô eleac'h ma so bet lakeat ann tân : unan anezho a so tec'het cuit hag henez eo,a sonjer,ann hini en deus lakeat ann tan. Ann Impalaër a gustum en em gaout just d'ann heur evid he brejou, mœs an dro-man e oa chomet eun tamic divezatoc'h,dre bermission Doue ha setu perag n'en deus bet droug ebet nag hen nag he re. Mœs siouas cals eus he soudardet a so bet lazet pe c'hlazet. Hag aman guelit peger bras eo fallagriez ann dud fall-ze. Goud e vouient penaus evid paca án Impalaër, ar pez ne oant ket sur d'ober, hag e guirionez n'ho deus ket hen græt, e tlient *a dra sur* laza cals eus ar soudardet-ze ha kement-se n'en deus ket miret outho d'ober ho zaul.

Couls hag ann hini en devoa grœt eur min dindan ann hent houarn, egis m'hoc'h eus lennet er gazeten eun tachat so, henez evid paca ha laza eun den hebken a lakea var var buhez cals tud. Ma ne renker ket beza fall ar falla !

Evid heman diveza, da vihana, e renco paëa evid he dorfet, rag dress, d'ann 18 a viz C'huevrer, eo bet paket e Paris gant ar polis.

Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, var goulenn Camescasse, a so breman carget d'eus ar pez a sell ous gouarnamant ann Departamanchou hag ar Communiou, en deus roet a nevez mil lur da gommun Douarnenez, evid n'ho deffe ket re da c'houzanv ar besketourien rag n'hellont ket pesketa.

Da re Conk-Kerne e lavarer e vezo roët eur c'hement-all. A hent all, Prefet ar Finister en deus resevet 500 lur da veza lodennet etre ann Enez-Sizun, Enez-Eussa, Molenez hag ann Enez-Tudy.

Marteze ann autrou Camescasse a so o sonjal beza hanvet Depute er c'harter-man, da benn ma teuio ann electionou ?

Marteze avoalc'h ! Gant arc'hant.... ar re all, n'e ket diæs rei gant largentez.

Lyon. — Scol ar Freret e *Sainte-Croix*, a so bet digorret en devejou tremenet, ha ragtal, evel ma so bet c'hoarvezet er scoliou all tennet digant ar Relijiuset, ar vugale ho deus heuliet ho mistri coz.

Besançon. — E Châtillon-le-Duc, a so bet lodennet eun neubeut arc'hant d'ar beaurien, gant ar C'honseil ann Ti-kear pe ar Mear, ha daou Gonseiller ho deus bet peb a zec lur. D'oc'h ma leverer, ar re-zе a oa e guirionez peaurien ; mæs pa oa Couseil ann Ti-kear pe ar Mear ann hini a lodenne ann arc'hant, na dlefe ket beza roet lod eus ann arc'hant-ze da zaou eus ar Gonseillerien.

KELEIÉR ANN ESCOPTI.

D'ann 12 a viz c'huevrer eo maro e Kemperle ann Autrou Iann Guillou Herry aumonier ann hospital; c'houezec bloas ha tri ugent en devoa.

Etoues oll beleien ann Escopti hini all ebet na vouie couls ar brezonec. Roet en deus deomp eul leor Kantikou, ear vuhez Jezuz-Krist hag eul loden eus ar scrituriou sakr e brezonnec. Ar re ho deus dalc'het da *Feiz ha Breiz*, abaoue ar penn kenta, ho deus sonj c'hoas, m'ervad, d'eus ann traou caër en deus lakeatmoulla ennhi.Epad eur vuhez hir en deus clasket dreist peb tra plijout da Zoue, ha breeman en deus resevet he recompans. Evelken gant aoun ne veket bet cavet pur avoalc'h evid mond ragtal d'ar Barados, e c'houleman diganeoc'h evithan ar sicour eus ho pedennou.

De Profundis

Eur Vetalen.

(Kendalc'h).

Etre daou bennad.

Hor beachour a oa dinec'h-tre, hel lavaret a rancan evit he vrassa meuleudi. Breman na rea mui evel da genta van ebet da gredi er Verc'hez-santel. He feis var ar poent a oa eet da virinica. Tremenn a reas souden euz ar penn araug eus al lestr d'ann diadre ; hag e c'hoarze a galon vad outhan he unan o sonjal petra a lavarje he vignonet ma her gueljent o vale var bont al lestr, eur vetalen ganthan en he zorn. Na felle ket dezhan he zeuler er mor ; aon en devoa na zeuje ar relijius da c'houlenn outhan petra en devoa great euz he vetalen. Hag eur galon dener evel calon eur relijius, eme hor beachour, a vije bet rannet o velet e vije bet great faë var he zonezonou, neus fors pegen dister e oant.

Hervez feson, ann tammik relijion en devoa c'hoas hor beachour a zifenne outhan ober poan da zen ebet ; mæs a dra-zur ne ket en he gatechis eo en devoa desket kement-se ; rag biscoas ne oa bet leor catechis ebet etre he zaouarn ; en eul leor sevenediges ne lavaran ket.

Mæs lezomp ann dud egist ma emaïnt. Hor beachour a lacaas he vetalen en he c'hodel, hag en em lacaas da vale euz ann eil penn al lestr d'egile, evel ma rea araug ma oa eet da roï sicour d'ar relijius. Heman a oa o pedi var he zaoulin d'ar mare-ma.

Hor beachour, den difeis, epad ann amzer-ze a ienee he galon, hag a vouge ennhan ar c'hoant en devoa bet da gauzeal euz ar relijion gristen. Sellet a rea ouz ar relijius gant eur vizach truezuz, mæs eur sell truezuz ! ma vije lavaret ouz he velet, eur paour kez mab glac'haret o velet he dad var he dremenvan.

Hogen diouall mad a rea na vije bet guelet gant ar relijius, gant aon da ober poan dezhan. — Hor beachour, evel ma em euz hel lavaret, a oa eun den seven, ha ne felle dezhan ober ann disterra poan da zen. — Mæs, ar guel euz ar relijius o pedi calonec'h, a rea dezhan caout kement a druez outhan. Guelet eun den oajet, eun *den raisonnabl*, diskennet ken izel, beteg mont da bedi dirag ann oll, ma n'eo ket eun druez !..

Neus fors ! pa droe ar relijius he zaoulagad var hor beachour, hema a rea guella ma helle evit ober eur mousc'hoarzic, evel ma ra eur vamm pa vel he c'hrouadur o c'hoari gant braouigou.

(Eur pennad all divezatoc'h.)

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 10) DISSADORN 6 A VEURS 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 fur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 6 a viz Mêurs 1880.

D'ar Sadorn, 21 a viz C'huevrer, ann autrou de Kerjegu en eur gommans, a lavar en deus goulennet respont ous ar Ministr, rag meur a dra fauss a gaver en he brezegen, evel p'en deus lavaret ne felle ket d'ann autrounez e ve desket d'ho merourien ar voïen da denna muioc'h profit eus ann douar eget na reont ; p'en deus lavaret c'hoas e oa ann autrounez re gri, re galet e kenver ho merourien, hag ar re-man e kenver ar re a renc prena digantho, hag erfin p'en deus tamallet din beza lavaret traou control d'ar re em boa lavaret e guirionez. Hen en deus tamallet din, rag ma oan a unan gant ar re so deut d'eus 67 Departamant, evid goulenn digant Presidant ar Republic hag ar Ministr, dioual d'ober netra a gement a alfe noazout dezho. Eun enor eo evidon beza a unan gantho. Ni a labour, couls ha c'hui da vihana, da rei d'ann dud divar ar meaz ar guir skiant d'eus labourou ann douar, ne fell ket deomp, egis ma lavarit adarre, lacaat ar gernez da zont er vro. Ne c'houlennomp ket e ve lakeat mizou var ann ed, mæs goulenn a reomp evelken e ve græt eun dra benag evid æssaat buhez al labourerien douar ; ni a voar avoalc'h petra a fell deoc'h da ober, ne fell ket deoc'h e ve lakeat mizou var ann traou a c'hounit ar re all, mæs var ar re a c'honuezit hoc'h unan neus fors pegement e vezo lakeat, morse ne lavaroc'h travoalc'h. Pa hellomp, ni païsantet, gounid bete 130 million sac'hadou guinis er bloas, ha ne renker ket mond da gass ann arc'hant d'ann estren da brena ar guinis-ze, ni eo a vag ar Frans hag a gresk he danvez.

Ar Ministr a respont anezhan en eur fæson deread, o lavaret n'eus ket bet falvezet ganthan ober poan d'ann autrou de Kerjegu, nemet m'en deus lavaret eun dra benag so bet cavet tenn gant eur guchennat Deputeet, ne deo bet nemet pa en deus clevet re ann tu dehou o c'hoarzin pa brezege d'eus Professoret al labourou douar.

Ann autrou de Kerjegu a respont d'ar Ministr adarre o lavaret : ar pez a c'houlennomp diganeoc'h eo kement-man. Lakit mizou avoalc'h var ann traou o tont eus ann estren, ma hellimp labourat heb coll ; mæs arabad eo deoc'h ober emgleoiou convers, nag evid dec bloas, nag evid pemp bloas, rag epad ann amzer-ze e alfe c'hoarveout meur a dra hag a ve goest da revina ar vro.

Var lezen ann *Douane*, ann autrou Viette en deus discuezet anat, penaus kement a oa bet lavaret bete vreman ne dalveze ket da gals, rag peurvuia ann oll er Gambr a oa deus eun tu evid ma vije bet lakeat mizou var ar pez a selle outho, ha tennet ar mizou a zivar ann traou a selle ous ar re all. Rag-se, red a oa guelet peb tra a gostez, ar c'henta guella, evid ober eun dra benag talvoudus.

Ann autrou Rouher goudeze en deus græt eur brezegen hir, evid difenn ann emgleoiou a gonvers ha dreist-oll ann hini so bet græt gant Bro-Saoz e 1860. Egis ma hellit credi, n'eus netra guelloc'h evitho, n'ho deus græt droug ebet, hag er c'hontrol, ma so bet græt eun dra benag a vad, dezho eo ma omp dleourien a gement-se. N'hellomp ket beza souezet e prezegfe ann autrou Rouher en daill-ze , rag ann emgleoiou-ze a so bet græt ganthan. Prezec mad avoalc'h en deus græt, mæs n'hellomp ket mond a du ganthan, rag etre ar Gommission hag ar C'houarnamant, hen a so a du gant ar C'houarnamant, ha ni ne sonj ket deomp e ve re ar pez a c'houlenn ar Gommission. Kense, ne hellomp ket beza accord.

D'al Lun, 23 a viz C'huevrer, e commanser er Senat gant al lezen var Liberte ar Scoliou-Bras. Ann autrou Chesnelong a brezec evid ar scoliou-ze hag a enep al lezen.

Beteg hen, pa vije deut mare ann examen, ann dud iaouanc,kelennet er scoliou libr, a helle choas evid ann examen-ze ar Gommission a garient, rag diou a oa, unan ne oa ken nemet professoret ann *Universite* ennhi hag eun all en em gave ennhi eur re benag d'eus professoret ar scoliou libr. Breman ar Republicanet ne fell ket dezho,a grenn, e ve mui er Gommission-ze nemet professoret ann *Universite*. Gouscoude heben all, abaoue pevar bloas, he deus græt mad he labour heb ma savje, egis ma oa bet lavaret, etre professoret ar scoliou libr, ha professoret ann *Universite*. Ouspen, ar

Republicanet a fell dezho tenna digant ar scoliou libr-ze, eun neubeut gounidegez ho devoa beteg hen o reseo digant ar scolaërien a zaremprede anezho eun tamic pæamant. Breman int a lavar e hello ann dud iaouanc mond da zeski er scoliou libr; mæs ne renco den ebet mui paëa netra, nemet e c'houlennont e ve cresket mizou ann examen. Da lavaret eo, ar C'houarnamant na gollo netra, mæs ar scoliou libr a gollo ann tamic gounidegez-ze. Ar Republicanet a lavar ma hel lesfent gant ar scoliou libr e sicourfent ar re-man da enebi ous ann *Universite*.

Ann eil loden eus al liberte, kense, e velan tud, ha n'e ket cristenien int, mæs tud a gar al liberte, ho deus atau he difennet, ho guelet a ran beza a du ganeomp var al loden-ze eus al lezen.

Perag emer o clasc enebi kement ous liberte ar Gatoliket, nemet abalamour ez eus aoun ne dalvesfe re d'ho scoliou dezho. Ia, gant al liberte hon deus g.æt traou bras, traou talvoudus, hag ar guell eus ann traoù-ze eo ho laca da grena ; rag ma n'ho pije ket aoun arauzho, perag e claskefec'h-hu ho distruja ? C'hui a lavar ez eus diou Frans, c'hui a garfe ober diou Frans er memes bro, unan, Frans Voliaire egis ma lavar Gambetta, a alfe ober oll ar pez a garfe, hag ar Frans gristen ne alfe ober nemet ar pez a blijefe d'heben. Mar deo henez ho santimant , hel lavarit doc'htu, heb cuzet netra, hag ar vro neuze a vouezo anat da beleac'h ho peus c'hoant da vont.

Petra rit e kenver ar Relijion ? A dra sur ne zifennit ket anezhi, pe guir ec'h hanvit anezhi ann enebour, mæs etre enebi outhi ha lezel he liberte ganthi, pehini a fell deoc'h da choas ? D'oc'h ma rafoc'h e kenver al lezen-man, e vezo guelet anat.

Ar Relijiuset a so eul loden eus ann Ilis, discuez a alfen deoc'h ann oll vad ho deus græt d'ar vro. C'hui a lavar n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant. Red mad eo en em glevout ha guelet petra eo ann aotre-ze. Eur vreuriez Relijiuset benag a renc beza bet fountet ha beza bevet eur mareadic amzer araug cahout ann aotre-ze, rag n'heller ket he rei da eur vreuriez n'e ket c'hoas fontet, n'he deus ket discuezet c'hoas peu sort servichou a hello da renta. Ann aotre-ze d'eus pers ar C'houarnamant, eo ar c'honje a vez roet d'ar Relijiuset da brena, da verza, da reseo donæsonou evel breuriez, ha netra ken. Mæs ar guella testeni ec'h hellont beva heb ann aotre-ze, eo m'ho deus bet, dre lezen 1850, ar guir da gahout scoliou. Hogen, al lezen a helle beza lavaret ec'h hellent beva heb rei dezho evid-se, conje da gahout scoliou, mæs ne helle ket rei dezho conje da gahout scoliou, heb anzavout ive ho devoa guir da veva. Perag e claskefec'h-hu miret outho cahout ar guir-ze ? Abalamour d'ho veuiou ? Mæs ann afer-ze so etre Doue hag int, na ne sell ket ouzhoc'h. Abalamour ma vent o chomm er memes ti ? Mæs al lezen her permet outho, ha c'hui ne hellit ket gant lealdet hen difenn, ha setu perag ne glaskit ket tenna ann diou liberte-ze digantho, mæs evelken, cavet peus ann articl 7 evid miret ne alfent scolia bugale , ha gant ar galeourien hag ar re so bet condaonet gant ar Justis, na n'hellont ket scolia bugale, hoc'h eus c'hoant lacaat ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, pe guir ar re all ho deus oll ar guir-ze. C'hui a lavar ne vezo græt al lezen nemet a enep ar Jesuistet ; ne hellomp ket ho credi var ho comsou, hag ouspen, hag ho peffe ar sonj-ze pa vezo votet al lezen, ma ne ket c'hui, re all eo a vezo cavet evid en em zervicha anezhi a enep ar re all.

A hend all pe ve hano eus ar Jesuistet hebken, pe ve hano eus ann oll Relijiuset, ous ar Relijion hag ous he liberte eo e fell deoc'h enebi, ha ni ho difenno atau. M'ho peus muioc'h cassoni ous ar Jesuistet, setu aman petra so caus.

1° Int ho deus fizians ar gerent hag ho scolaërien a so d'eus ar guella desket ; 2° C'hoant hoc'h eus da viret ous ar scoliou cristen da greski ha da vellaat, evid allout goudeze ho distruja guelloc'h, hag hoc'h eus droug ous ar Jesuistet, rag int a so d'eus ar guella professoret.

Me a lavar ive hoc'h eus c'hoant distruja ann descadurez gristen, hag evel ma c'houlennen diganeoc'h petra ho poa da rebeich ous ar Relijiuset e c'houlennan breman ar pez hoc'h eus da rebeich ous ann descadurez gristen.

C'hui a lavar penaus ann descadurez-ze a so eun danjer evid ar vro. Bezimp oll leal aman ; ni a lavaro gant lealdet rag petra hon deus aoun, lavarit c'hui ive gant lealdet petra peus c'hoant d'o-ber. Ni ne fell ket deomp, evel cristenien, clasc lacaat ann descadurez gristen, ar virionez eus ar Relijion da suja ous ann dud, ni a gred e teu ar Relijion digant Doue, hag e renker senti outhi dreist peb tra, mæs evelken, hel lavaret a rin, ec'h hellomp derc'hel d'hor feiz hag assambles suja gant lealdet da eur C'houarnamant a rofe d'ann oll al liberte dereat. Rag tri sort liberte a so; unan a so hebken evid ann dud difeiz, ma hellint enebi ous ar Gatoliket, hag hounez na blij tam ebet deomp, rag ne ket eur guir liberte. Eun all a so hag a rafe conje d'ann oll d'ober ha da lavaret oll kement a garfent hag hounez kenneubeut na blj sord ouzin. Erfin, eun all a so hag a anav ar virionez hag ar mad, na ne eneb ket outho ; hounez eo a garfemp da gahout, rag ma anavezomp e pe stad en em gav ar vro hirio an deiz, hag etre daouarn piou en em gavo varc'hoas, hag e fell deomp derc'hel ann neubeudic liberte hon deus allet da gahout, ma hellimp da vihana en em zifenn a enep ar brezel a vez græt ouzimp hag ous ar Relijion.

Egis ma so bet lavaret gant unan eus ho mignonet, ma ne ve ket votet ann articl 7, pe autramant ma ne heller ket cahout dre he sicour ar pez a blijfer, da lavaret eo, distruja ar Relijiuset, neuzé e vezo clasket eul louzaouen all benag guelloc'h, goust da laza ann amprevanet.

C'hui a lavar ne dlefe beza nemet eur greden er vro ; na peu sort creden ? E tlefe ann oll caret ar Frans a greis calon ? Ann niver bras eus ann dud iaouanc desket gant Relijiuset ho deus roet ho budez evid ar vro er brezel diveza, a ziscuez anat deoc'h penaus ne ket liberte ann descadurez gristen a hello tenna al liberte-ze d'eus hor c'halonoù. C'hui a garfe e vemp oll a unan var ar politic ! Ma ! en ho calloud eo hen ober pa ho pezo discuezet deomp ar pez n'hoc'h eus ket græt, penaus ar Republic, guelloc'h eget ann oll gouarnamanchou all a hell rei d'ar vro ann urs hag ar peoc'h. C'hui a garfe ne ve ken nemet eur gelennadurez ! mæs ho professoret n'e dint ket a unan etrezho. C'hui a garfe ne ve ken nemet eur sort credansou, mæs piou hoc'h evid clasc lacaat ar re all da heulia ho credansou-hu, evid goulenn commandi, n'e ket hebken d'ar c'horfou, mæs d'ann eneou ? Ni cristenien e clascomp hag e c'houlennomp ive e ve ann oll a unan en Ilis, mæs houman evid dond abenn eus he c'hoant ne ra ken nemet prezec hag alia, biscoas ne c'houlenn lacaat ann dud da gredi dre ners hag en despet dezho. Hag ouspen, mar domp oll a unan var ann traou assur a sell ous ar Feiz, hag a so merket sclær hag anat ; var ann traou all hon deus ar vrassa liberte.

Evid achui, ne c'houlennomp nemet ar peoc'h ha guelet ann traou o kenderc'hel egis m'emaint. C'hui er c'hontrol, o clasc ober al lezen-man hoc'h eus lavaret evel unan eus ann Deputeet e oa red ober al lezen-man *evid difenn ar vro*. Me a lavar deoc'h mar grit anezhi e lacafoc'h *ann disurj er vro*. Fizians am eus ne votoc'h ket al lezen-ze.

Evidoun-me am eus lakeat ann dorn var va c'halon, hag evel cristen, evel Frances, evel tad a famill, hel lavaran a vouez huel, voti a rin a enep ann oll lezen.

— Set' aze, lennerien, eur brezegen nerzus ha calonec. Pedomp Doue ma hello miret ous ar Senatourien da voti al lezen a enep liberte ar Scoliou-Bras.

Er memes devez e Cambr ann Deputeet ho deus votet al lezen var Gonseil-Bras ar scoliou, egis ma oa bet votet gant ar Senat, ha breman ec'h hello Ferry ober ar pez a garo p'en deus allet cahout eur C'honseil henvel outhan. A veac'h ma oa votet al lezen-ze, m'en deus Paul Bert (unan hag a vezo, mare benag, ministr ar scoliou) lavaret gant joa : *Ar gounid genta deomp.*

Goudeze, Rouher a gendalc'h gant he brezegen var lezen ann *Douane*, mæs ne lavar netra a gement a sellfe ouzomp. A veac'h ma eo achu ganthan, ma lavar ann Deputeet, travoalc'h a gomsou evid netra, poent eo guelet peb tra en he bart he unan, ha setu petra a vezo græt der Iaou kenta, rag varc'hoas, var goulenn Allain-Targé, ann Deputeet n'en em assamblint ket, red mad eo ober eun tamic gouel d'ar 24 a viz c'huevrer, devez deis ha bloas d'eus discarr Louis Filipp ha ginivelez ann eil Republic e Frans.

D'ar Meurs, 24 a viz C'huevrer, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant al lezen var liberte ar Scoliou-Bras. Eugène Pelletan var ann digare respont ous ann autrou Chesnelong en deus græt eur brezegen a enep ar Jesuistet o fallout ganthan discuez n'ho deus ket guir da scolia bugale na ne hellont ket hen ober ; atau, dindan peb seurt gouarnamanchou, so bet enebet outho hag int eo a so o clasc lacaat ar vro da suja d'ar Relijion, pe kentoc'h dezho, na biken ne ialo ar Frans da zaoulina dirag Ignas de Loyola.

Ann autrou de Voisins Lavernière a respont anezhan : seblantout a ra deomp, emezhan, penaus dre al lezen-man ar C'houarnamant a eneb ous al liberte, na ne hellomp ket he heulia. Me ne doun nag evid ann *Universite* nag a enep dezhi, me so evid al liberte.

Dre ann articl 6 eus al lezen, ar Ministr a ro deomp eun tam henag muioc'h liberte var certen traou, mæs tenna a ra diganeomp gant eun dorn ar pez a ro gant ann dorn all ha muioc'h soken. Me n'hellan ket ho compren ! C'hui a lavar hoc'h eus breman ar Republic evid mad ha da viken, hag eo dress pa ma ar galloud etre ho taouarn e fell deoc'h enebi ous al liberte ! C'hui so o clasc e ve ann oll a unan ganeoc'h var beb tra ! N'eus bet biscoas gouarnamant ebet caret gant ann oll na ne ket c'hui a vezo da genta. Ann Ilis he deus he flass er vro hag ar C'houarnamant ive ; ne c'houlennan ket e ve ann Ilis dreist ar C'houarnamant, mæs fallout a ra din ne dennfe ket houman he guiriou hag he liberte digant heben. C'hui n'hoc'h ket nec'het gant ar Relijion. Pe vern deoc'h-hu ar pez a c'hourc'hemenn pe a zifenn ann Ilis pa ne fell ket deoc'h senti outhi ? Ar pez a ra poan deoc'h eo guelet eo couls desket ma n'int ket guelloc'h, scolaerien ar Relijiuset evel ho re-c'hui. Ar scoliou libr a spont ac'hanoc'h, hag hoc'h eus c'hoant ho distruja, ha gouscoude guelloc'h eo memes breman ann descadurez a roer en ho scolachou, rag ne fell ket d'ho professoret ober neubeutoc'h eget professoret ar scoliou libr. Ma vije bet c'hui eta ho pije bet c'hoant guelet ann descadurez o vont atau var vellaat, eleac'h enebi ous ar scoliou libr, ho pije ho sicouret da vond atau var araug, Nan, ne rentit ket diæssoc'h buhez ar scoliou libr en hoc'h interest hoc'h unan. Ne chasseit ket kenneubeut ar Jesuistet, Voltaire, ho mestr, eo her c'houlenn diganeoc'h. Ni hon deus ar guir da lavaret ar pez a sonj deomp eo ar guella evid ar vro, kense greomp hon dever heb son-

jal petra a vezo lavaret pe ne vezo ket. Ma ve ni ne vemp aman nemet evid lavaret ia oc'h kement tra a lavaro ar Vinistret pe a c'houlenño ann Deputeet, couls e ve e iafemp d'ar gear. Al lezenman a so eun dislealdet, her goulenn a ran, ne votit ket anezhi.

Ronjat d'he dro a brezec evid al lezen hag, o sonjal discuez eo mad, e teu da enebi ous ann oll, ous ar Jesuistet, ous ann Ilis, ous ar scoliou-bras ho unan. Ar pez a lavar n'e ket traou nevez int. Ar re-ze so bet lavaret gant Eugène Pelletan, hag evid guir ne hellomp ket compren penaus abaoue keit all amzer ema Jules Ferry hag he re o clasc ober al lezén-man n'ho deffe ket cavet muioc'h traou na guelloc'h ræsoniou evid difenn ho lezen. Ma gretèfent hen anzavout, ar guella ræsoun evitho d'ober al lezen-se eo, rag ma eo ho bolontez ha netra ken.

Der Iaou, 26 a viz C'huevrer, ann autrou Dufournel er Senat, en deus comset a enep lezen Ferry var liberte ar scoliou bras. Discuez a ra penaus en eur ober brezel d'ar re a hanver Clericalet eo ous ar Relijion he unan e eneber. Discuez a ra penaus ar garantez evid ar Relijion na vir ket ous ar gristenien da garet ho bro couls, ma n'e ket guelloc'h, eget ar re all. Discuez a ra penaus ar bobl e peb leac'h a so evid ar Relijion, ha ma so c'hoarvezet eo bet hanvet e meur a blass Republicanet evel Deputeet, petra benag ma oant tud difeiz, kement-se ne deo c'hoarvezet nemet rag ma oa bet græt aoun d'ar bobl ne vije savet trous ha dispac'h er vro ma vije bet hanvet Deputeet a enep ar Republic, hag ar bobl ne gar ket ann dispac'h, ne gar ket ar Revolutionou. Ma so bet tud hag a fougasse beza cristenien o persecuti ar Relijion, ne oant ket guir cristenien, hag hirio ar re a c'houlenn al liberte evitho hebken, a ra eveld'ho, Evid na ve ken mistri nemetho e teuont da enebi ous ar Relijion ha d'he fersecuti.

Var he lerc'h, Foucher de Careil bet gueichall evid ar Roue, bet gueichall evid ann Impalaër, a deu da zifenn al lezen, hag evid-se e lavar a beb seurt goaperez ous re ann tu dehou. Hogen, ar reman a damall dezhan ha gant guirionez ne de ket goal barfet he greden, rag ar pez a lavar hirio a so ar c'hontrol beô d'eus ar pez a lavare n'eus ket pell bras so c'hoas.

Ann autrou de Parieu a brezec goude, e hano al loden vihana eus ar Gommission (4 a enep 5), hag a lavar abalamour da betra ho deus votet ho fevar a enep ann oll lezen. Difenn a ra al liberte evid ann oll ; discuez a ra ar pez so c'hoarvezet varbenn ar scoliou hag ar Jesuistet abaoue 1828. Lavaret a ra penaus lezen 1850 n'he deus græt nemet reiza guelloc'h ar pez oa bet merket gant ar Vam-lezen e 1848, *ar scoliou so libr*.

Evid ar pez a sell muioc'h ous al lezen-man, n'eus ket bet goulennet aliès gant scolaerien ar scoliou libr, beza examinet gant ar Gommission, eleac'h m'en em gave unan benag eus ho frofessoret. Neubeut eo ar re n'eus ket het falvezet gantho beza examinet gant ar memes Commission evel ar re all. C'hui, emezan d'ar Senatourien, a c'houlenn e ve ar vro pe ar C'houarnamant ann hini a lavaro pere so gouiziec avoalc'h evid derc'hel ar plass-ma-plass. Me a lavar eveldhoc'h, mæs evid-se, ne ket red d'ar C'houarnamant choas evid ho lacaat er Gommission-ze Professoret ann *Universite* hebken, hi a hell kemer ive professoret ar scoliou-libr. Kense, ne hellan ket compren perag e lavarit e renker renta d'ar C'houarnamant, ar guir ne deo ket bet tennet diganthi. C'hui peus c'hoant ive e iafe scolaerien ar scoliou libr da lacaat ho hano e scoliou ar C'houarnamant, aveichou pell bras eus ho zi ; perag ? nemet abalamour e fell deoc'h lacaat ar scoliou libr da suja d'ho scoliouhu. Evid ar pez a sell ous ann articl 7, c'hui a fell deoc'h barn ar Relijiuset var ar pez int bet gueichall, pe autramant so bet tamallet d'ezho. Ne ket evelse e tlefec'h ober ; barnit anezho d'oc'h ar pez emaint breman, ha pa rancoc'h anzavout n'eus netra da damall dezho e guirionez, ne votoc'h ket ann articl-ze en ho enep, ne votoc'h ket al lezenze, rag ne deo ket eul lezen a liberte,

Evelse eo e achuer hirio, mæs varc'hoas e vezo kendalc'het adarre.

E Cambr ann Deputeet, er memes devez, ann autrou de Janze a c'houlenn digant ar Ministr, perag ne zioualler ket guelloc'h ann hentchou houarn pa hell c'hoarveout maleuriou, egis ann hini so bet neus ket pell e Clichy. Ar Ministr a respont, gant guirionez, penaus caër a ve diouall ne heller ket miret atau ne c'hoarvesfe eur maleur benag, mæs atau emer o clasc ann tu da ziouall guelloc'h guell, en em gavje darvoudou ker spontus evel hini Clichy. Abars dispartia, e leverer penaus breman, pa eo deut ar mare da velet peb tra en he bart he unan var lezen ann *Douane*, e renker, abars commans, guelet mad petra a vezo græt, ha penaus, evid ma vezo neubeutoc'h dale ; mæs, egis ne heller ket en em glevout var-ze hirio, e leverer gortos ac'han da zissadorn.

A.

Eul lezen evitho hag eun all evidomp.

Ar gazeten radical *La Paix*, a anzave n'eus ket pell, e oa bet faziet, hag a dra sur ar fazi a dlie beza anat pa renke hen anzavout. Setu aman d'eus petra oa hano.

Hi he devoa lavaret penaus *Freret ar scoliou cristen*, ne renkent ket mond da soudard, *petra benag ne reant ket ar bromessa da chomm dec bloas o scolia bugale*. Er c'hontrol, emezhi, ar vistri-scol tud ar bed a renc oll ober ar bromessa-ze pe mond da soudard.

Eur gaou bras eo, hag en daill, eur re benag en devezo hel lavaret da botret ar gazeten-ze, rag setu hi oc'h hel lavaret eun tam benag, rag ne anzav ket ar virionez penn-da-benn, na ne fell ket dezhi en em zislavaret crenn. C'hoant he deffe da lacaat he lennourien da gredi ez eus kemm etre Freret ha Freret, na ne rencont ket oll ober ar bromessa merket deoc'h huelloc'h. En taul-man e fazi adarre. Oll Freret ar scoliou cristen, a renc ober ar bromessa da chomm dec bloas oc'h ober scol d'ar vugale ; pe autramant, ma cavit guelloc'h, *hini ebet dnezho*, ne ve cuit da vond da soudard, ma n'en deus ket græt ar sort promessa. Ar bromessa eo a bermet outho chomm heb mond da soudard ; heb promessa e rencont partial evel ar re all. Eno 'ma ar virionez.

Kense, lavaret egis m'her c'houlenn *La Paix*, e tlefe ann oll Relijiuset, gant promessa pe heb promessa, mond da soudardet, pa ne renc ket mond ar vistri-scol tud ar bed, ann dra-ze a ve eun disleáldet. O clasc discuez ema ar virionez a du ganthi, hi a lavar : Ar vistri-scol tud ar bed a servich ar C'houarnamant hag ar Freret ne reont ket. En daill, evid ar scrivanier-ze, kelenn ar iaouankiz ne deo servich ar vro nemet pa ver paët evid-se ! Neuze 'ta, n'eus ken nemet ar re a reseo eun neubeut eus ar c'hargou a baës ann oll e Frans evid ar scoliou, n'eus ken nemet ar re-ze ho deffe guir da veza cuit da vond da soudard ! Lod a so mad eta evid reseo, ha lod all evid rei ! Ha setu *egalite* ar Radicalet ! Ma ! hounez ne blij tàm ebet deomp, ha keit ha ma hellimp, e kendalc'himp oc'h enebi outhi.

E kement-man, eun dra so anat, ann hini n'en deus ket c'hoant mond da soudard, hag a so guelloc'h ganthan en em roi epad dec bloas, d'ann neubeuta, d'ober scol, n'e ket red dezhan antreal'en unan benag eus ar breuriezou Relijiuset-ze, e pere hervez ar Radicalet, n'ho deus da c'hortos nemet eur verzerinti bemdeziec. Travoalc'h eo dezho mond da vistri-scol ha chomm er bed. Pa lavar eta ann *XIXe Siècle* ha *La Paix*, penaus ann niver brassa eus ann dud iaouanc a ro ho hano da Vreuriez Freret ar scoliou cristen, n'her greont nemet evid beza dizammet da vond d'ober ho amzer soudardet e lavaront, gant gouziegez, eur gaou eus ar re vrassa.

A.

(Soleil.)

Ebars er gazeten *Le Soleil*, e cavomp ar pez a ia aman varlerc'h.

Er gazeten *Journal de la Haute-Saône*, eme ar scrivanier, e cavomp eun tamic histor, hag a ziscuez anat ar pez a lavaromp en eul leac'h all eus ar gazeten, penaus evid ar Republicanet, ann *egalite* n'e ket evid ann oll dud, mæs evid ar Republicanet hebken etrezho. Ar re oll ne maint ket a dû gant ann niver brassa, gant ar re ema ar galloud etre ho daouarn, ar re-ze n'ho deus tam guir ebet, hag a heller ober dezho goassa ma ve possubl, ha pa zisnac'her outho ar pez a so guir ann oll, e Frans, *n'eus e kement-se dislealdet ebet en ho c'henver*.

Setu aman petra so bet c'hoarvezet. Eun den iaouanc, hanvet F. Prudhon, o chomm e *Sornay*, canton *Pesmes* (Haute-Saône), en deus c'hoant mond da vestr-scol, ha, taulit evez mad, n'e ket da Frer en deus c'hoant da vond, mæs da vestr-scol ebars er bed. Beteg hen n'eus netra da lare, hag ar gazeten *La Paix* he unan a renkefe anzavout en deus c'hoant ann den iaouanc-ze da servicha ar vro.

Hogen, evid beza mestr-scol, e renker mond da scol ar vistri-scol, hag evid beza digemeret er scolze, red eo, mæs travoalc'h eo ive, hervez al lezennou hon deus breman, beza ganet e Frans, beza den a gomportamant vad, ha respont, èn eur fœson dereat ous kement goulenn a vez græt d'ar re ho deus c'hoant beza kelennet er scol-ze. Evid ar re oll en em gav er stad-ze, doriou ar scol a zigor dirazho heb na ve sellet muioc'h nag ous heman nag ous hen-hont. Setu eno ar guir *egalite*, ann hini goz, ann hini a vije heuliet dindan ar Gouarnamanchou all, hag ann hini a zifennomp.

E *Vesoul*, ne ia ket ann traou ker braô-ze. Eno e lavarer, egis scrivanerien *La Paix*, penaus *servicherien ar vro*, da lavaret eo, mignonet ar C'houarnamant, n'eus ken nemet d'ar re-ze e hell talvezout al lezennou. Ar re all n'eus guir ebet evitho. Kense F. Prudhon n'en deus ket bet conje d'ober evel ar re all ; difennet so bet outhan mond d'ann examen. Petra c'hoarie ganthan eta ? Eur si benag en deus ? N'e ket eun den a gomportamant vad ?

Eo da ! Mæs he dad eo ann hini en deus eur si fall, ar falla. Sinet en deus eur *petition* a enep ar pennad 7 d'eus lezennou Ferry ! ! ! Setu eno petra en deus credet ober, Evid eur sort torfet n'eus pinijen ebet rust avoalc'h, hag eun henvelep torfetour a renc beza punisset en he vugale ac'han da ...fin ar bed.

Hogen, a lavaro hol lennerien, n'e ket possubl e ve c'hoarvezet ar pez a lavarit ! Penaus ! eun den iaouanc, enorabl ha gouiziec ne alfe mui, e Frans, heulia ann hent digorret d'ar re all, ma blij dezhan ! Serret e ve evithan ar scoliou digorret d'ann oll ha paët var ar budjet ganeomp oll ! ha kement-se heb ræson vad ebet, hag a enep al lezen, var ann digare m'en deus he dad ar memes santimant evel ann autronez Dufaure ha Jules Simon, var eul lezen a c'houlenner he ober, mæs ne de ket græt c'hoas, na ne vezo ket mechans. Mar de guir ar pez a livirit, ne deo c'hoarvezet, m'ervad nemet dre fazi eur c'hommis benag, ne anaie ket al lezen ; pa vezo lavaret d'ar re so carget da

evessaat ous ann traou-ze, e vezo lakeat ann traou en ho flass.

Ar virionez eo hen deus lavaret deoc'h penn-da-benn. F. Prudhon n'en deus ket bet conje da zont d'ann examen, rag ma oa he dad unan eus ann 4,800,000 ho deus sinet a enep ar pennad 7 d'eus lezennou Ferry ; kense na hello ket beza mestr-scol. Setu aze eta eun hent a so sarret outhan, na ue ket eur c'hommis, nag eun den netra, en deus græt ann dislealdet-ze, ar goal-ôber-ze. Ann autrou Noirot, Depute *Vesoul*, presidant eus ar Gommission a so carget da veilla var scol ar vistri-scol e Departamant Haute-Saône, eo en deus hen græt. Ann autrou Noirot he unan eo en deus croazet hano Prudhon var al listen, ha setu penaus a entent al lezennou, eun den a so carget d'ho ober. Lavarit din goudeze ha souezet a alfemp-ni beza, o velet ar Gambr o voti evel ma ra.

Hogen, marteze Depute *Vesoul*, a so bet eun tamic dievez en affer-ze, ha kerkent ha ma anavezo he fazi hen a resevo ann den iaouanc-ze ! Red eo hel lavaret dezhan.

Græt eo. Ann autrou Leon Marquiset, Conseiller evid canton *Pesmes*, en deus hen græt, hel lavaret en deus dezhan da genta en he bart he unan, ha goudeze diragar C'honseil Jeneral assamblet. Mæs e Departamant ar Haute-Saône, ar pez brassa eus ar C'honseil Jeneral a so Republicanet evel ann autrou Noirot ; int a entent ann *egalite* evelthan, hag ho deus canet a du ganthan.

Ar setans-ze eus ar C'honseil Jeneral, he deus rentet ann autrou Noirot hardissoc'h, ha kense, er gazeten l'*Avenir* a so renet ganthan, hen en deus lavaret e gave *mad tre*, e oa *red* soken hen ober, hag e oa *hervez ar guir*, miret ous ann den iaouanc Prudhon mond da vestr-scol, *rag ar vro na helle ket rei conje da scolia ha da zeski bugale, d'ann dud iaouanc, ho devoa ho zadou desket dezho enebi ous ar vro hag he Gouarnamant.*

Setu eta pehini eo *egalite* ar Republicanet, na hello mui beza mistri-scol ; mond a renkint da soudardet ; sarret e vezo outho scoliou ar vro ; na hellint ket mond er scoliou-ze paët var ar Budjet, a rencont gouscoude paëa ho lod anezhi evel ar re all, en eur ger, bez' e vezint e meaz al lezen, ar re-ze oll ho deus ho unan, pe dre ho zad hag ho mam, enebet, n'e ket hebken ous eul lezen eus ar vro, mæs ive ous eul lezen n'e ket græt c'hoas, mæs a so cals c'hoant d'he ober.

E Rouantelez *Perse*, ez eus muioc'h liberte, m'ervad. Impalaër ar vro-ze ne rafe netra da eur c'hrouadur, abalamour hebken m'en deffe he dad lakeat he hano var eur betition a enep eul lezen a ve he vinistret *o clasc* he ober.

A.

(Soleil.)

Sakobau ann debrer-tud.

Doue, eme ann Aviel, a zalc'ho soñj euz eur verenad dour roet d'ar paour enn he hano : pegen braz eta na dle ket beza merit ar re a ro, evel ar vissionerien d'ann dud divadez ho buez hag ho nerz, a guita, evit rei d'ann eneou paour-ze tensor ar Feiz, ti ha kear, mamm ha tad, bro ha mignonet ! Goaper ebet ne hell laret penoz ar missioner a glask pinvidigez ha plijadur ; lezel a ra ann enoriou hag ar madou gant ann drouk-komzerien; he lod eo kroaz hor Zalver, ar boan, ar baourentez hag aliez ar verzerenti.

Mar hoc'h euz c'hoant, Breiziz, da c'houzout pe seurt tud a oa ho tadou koz araog beza kristenien, ha pegement a nerz-kalon a oa red da gahout evit beva enn ho zoues ha prezeg dezo ar guir relijion; chilaouet eur pennad deuz histor ar roue Sakobau, ann debrer tud.

Rouantelez Sakobau a-zo ebarz eur pemp pe c'houec'h enezen, etre ann *Australie* hag ann *Americ* ; enezennou *Fidji* a rer anezo ; pell int euz hor bro ; hogen n'euz fors, ar visionerien ho deuz kavet hent *Fidji*, ha, ma plij gant Doue, e kavint ive hent kalonou ar Fidjianet.

N'euz ket c'hoaz c'houec'h vloaz, rouantelez *Fidji* a oa leun a grouadurien henveloc'h euz bleizi eget euz tud. Goassoc'h a oant zoken evit bleizi rag eur bleiz ne glask ket taga eur bleiz-all, hag ar re-ma en em zrebe ann eil egile evit terri ho naoun. P'ho dije zec'het, petra reant-hi ? laza eun den hag eva he voad gant krogill-benn eun den all. Setu aze bevans hag evach enezidi ann *Ocean bras*.

Sakobau, eun diaoul dindan dremm eunn den, a oa mestr neuze var *Fidji*. Lavaret a rafec'h ez edo Lusifer he unan deuet eno gant eur strollad diaoulou-all, Ne oa c'hoaz nemet eur c'hrenardik o paouez beza dizonnet, pa gustumaz teurel birou lemm ha kontammuz var gement a grede hen dislavaret.

O c'hoari eun devez var ribl ar mor, e klevaz hirvoudou ha goelvan eunn niver braz a dud ; e oar o vont da gass anezho e kear evel eur vanden zaout da di ar c'higer. « Me ive, eme Sakobau bihan, am euz naoun da gik tud, ha raktal, elec'h kemer ar boan da redek beteg ar gear da glask he lod eus ar fest, e saill var unan euz ar vugale a oa o c'hoari gantan, hag a faout dezan he benn.

Enn eur vrasaat, Sakobau a deuaz da veza eun den brudet dre ma oa ar mestr da lounka kostezennou tud, ha dre grizder he galon. Kredet ho pije e vije bet enn ifern o teski gant Lusifer ann ijin da lakaat ann dud paour a goueze etre he skilfou, da c'houzanv ar spontusa poaniou arog mervel.

Digaset a oa deza eun devez eun den euz ar re ho devoa gret brezel d'he dribu. Kerkent a ra trouc'ha d'ann enebour he deod euz he c'henou, hag e tebr ann teod kri-pask dirag daoulagad ar reuzeudik. Hema, dre he zaelou hag he hirvoudou hen pede da rei dezan buhan tael ar maro. Sakobau, ne rea van ebet, nemet ober goap ha godisal ar paour-kez. Koulskoude pa oe skuiz ouz hen bourrevia, e laz he brizonier, e poaz he izili, hag e karg he gof enn he eaz.

Komz a rinn deoc'h euz eur pred all gret gant Sakobau, ha skrijussoc'h c'hoaz da glevet. Zavet a oa brezel etre he dribu hag eun all, divar benn ma vanke kik. Peurvuia ne zav brezel er broiou-ze nemet evit kaout prizonerien da tarda ha da zivoada evel moc'h enn hor bro. Daou enebour a oe paket gant Sakobau, hag a lakaz enn he speret ho bourrevia hag ober drouk dezo ar muia ma c'halje. Heuz am euz o tisrevell traou ken spontuz.

Da gentan ann tigr digalon a ro urz dezo d'ober enn douar eun toull henvel euz eur forn, e pehini, gouzout a reent ervad, e tlient beza rostet. Goude e oant kaset d'ar ster d'en em yoalc'hi, evit ma vije kempen ho c'hroc'hen. Neuze Sakobau a droc'h eur voazien da bep unan anezo. Ar goad a strink ken eo leun eur bodez : kerkent al loen milliget en em daol var ar goad ruz ha klouar, hag a ev a lounkadou braz, gant plijadur leiz he ler, evel eur bleiz p'en deuz taget eur penn-danvad, pe eun eubeul ioust ha tener.

P'edo torret he zec'het, ann tirant dinatur a lak stanka var ar goad, gant aoun na varvje ann daou reuzeudik re abred ; neuze e ra disklossa dezo ho diouvreac'h hag ho diouc'har, hag e stlap er forn raktal ann eiz pez kik. Dibri a ra diouto, ober a ra d'ann daou zen, ne oant ket c'hoaz maro, dibri ho lod euz ho c'horf ho-unan. Pebez tra euzuz kregi gant he zent enn he izili ! Euzuz pez a garfet, n'eo ket avoalc'h evit Sakobau. Petra a raio ouspenn ? gant krochedou houarn e krog e griziou ho zeodou, e sach anezo ermez euz ho genou, ho zroc'h a dammou, ho lak var ann tan da rosta, hag ho debr eno dirak ann daou geaz, n'ho devoa ken a iac'h nemet ho daoulagad hag ho diskouarn da velet ha da glevet ann torfetour dinatur. Guelet a rejont zoken arog mervel toulla ho c'hosteou ha tenna ho bouzellou euz ho c'hreiz. Eur veich ma oant maro, ar pez a chome c'hoas euz ho c'horf a oe poazet ha lounket. Na pegen fall ha kri eo kalon mab den pa ne deo ket tommet ha bloteet gant karantez Doue ha gant ar guir feiz !

Diez eo kredi kement-ma. Koulskoude n'am euz ivantet netra. Kalz a vartolodet a Frans hag a Vro-Zaoz a anav Sakobau goz, hag ho deuz guelet he enezen goloet gant eskern tud. Enn he iaouankiz, kant ha kant ar bloaz a dremene dre he skilfou ha dindan he zent.

Epad pell amzer, na komjou truezuz ar visionerien, na zoken mouez spouronus ar c'hanoliou, n'ho deuz gallet ober d'ar pagan divlaza euz he gorfadou kik tud, ha klask eur vagadurez all. Pa vije rebechet deza he vuntrerezou euzuz, e lavare: « C'houi, komzerien gaer, hoc'h euz moc'h hag ejennet : ma zaout-me eo ann dud a dapann ; c'houi en em vag gant ho re, perag na rafenn-me ket kement-all gant ma re, p'ho c'havann mad ? »

A nevez-zo koulskoude ann Europeanet ho deuz gret kement varnezan, ma so bet ret deza prometti lezel ann dud a goste. Ar Zaozon memez ho deuz tennet he rouantelez diganta. Setu unan neubeutoc'h ; ziouaz ! beza zo var ann douar hirio ann deiz c'hoaz, muioc'h a baganet henvel deuz Sakobau, eget a zen e rouantelez Frans ! Beleien zantel a zo en ho zoues, noz deiz, e risk da goll ho buez ; darn a zo bet lazet ha dispennet, ann oll ho deuz da c'houzanv ann naoun, ar zec'het, ar pounera trubuillou, ann dienez a bep tra.

Dre ho meritou ken braz, ar visionerien a c'harz dorn Doue da skei varnomp : ha ni, kalonou divad ha dianoudeg, ho lez da vervel en dienez pa helfemp ho zikour. Ni, aliez, a gav bravoc'h dispign hon arc'hant e plijadurioù didalvez ha noazus soken, eget rei eun diner da Vreuriez ar Feiz. Pebeuz vad koulskoude e rafe, rannet etre ar visionerien, ar gantved loden hebken euz ann arc'hant a reomp meur a veich implij fall aneza. Rei zikour d'ar re ho deuz ezomm, hounez eo ar fesoun da drugarekat Doue da veza roet ar guir sklerijen, d'hon tadou da genta, ha deomp ive enn ho goude.

J. M. N.

Petra dal eun uvre.

Eur vouez pounner, eur vouez spontuz
En deuz laket lann da grena,
Evel mouez ar c'hleier klemuz,
Pa vez eun tan goall da vouga :

« Paour kez lann, red eo dit breman
Lezel ann hent e c'heuz heuliet,
Rak a benn eur blavez aman
Gant ann ankou te vo samet. »

Siouaz, eme lann gez, siouaz
Kalet eo mervel ken iaouank,
C'hoero pinta a-benn eur bloaz
Din-me gant va gorzaillen frank !

Iann a ij 'vel eur bern delliou,
En eur laret : Greomp pinijen —
— Mæs pinijen a vo abiou ;
Æssoc'h eo lipad ar veren.

— Evomp ato — d'as iec'het, Per,
Lezomp ann ankou da sutal ;
Pe guir ar vuez zo ker ber,
Lonkomp arog mond d'ar bed-all.

A-benn eur pennad goulskoude
Var lann a bouez dorn ann anken. —
— C'hoennat renkan park va ene,
Rod ann amzer a dro buen. —

— Mæs-bah ! c'huec'h miz zo travoallac'h
Evit kempenn mad ar park-se —
Eva ra bannac'h var bannac'h,
Ankoat a ra diaoul ha Doue.

E man tremenet ar c'huec'h miz :
Iann ia da vond en eun tol krenn ;
Guelet a ra ar maro kriz,
Gant he falc'h lemm azioc'h he benn.

Trugarez, Jesus, trugarez !...
C'hoaz eur zizun din da veva ;
Euz Iann baour kemerit truez ;
Ma vevo gant dour ha bara.

Mæs Doue na zilaou ket ken ;
Mervel renk Iann hag heb torta :
C'hueza ra ebars er boultren
He huanaden diveza.

Mæs — O heur vad !... Iann a zihun,
N'en deuz bet nemet eun uvre ;
Abaoue Iann bemdez a iun,
N'eo mui lontrek — ha guell a ze !...

SUTER-GOELE-BARA.

KELEIER.

Der Iaou all a so bet anterret e Melgven, ann autrou vicomt Ernest de Saint-Georges. Eur c'holl eo eus ar re vrassa evid ar Gatoliket hag ar Roïalistet.

Consul ar Frans, e Buenos-Ayres, en deus, a nevez so, casset kelou, penaus eun den, hanvet CAROTTE, *Pierre*, maro er vro-ze, n'eus ket goal bell so, a so chomet var he leac'h eun tam mad a zanvez, a vezo da C'houarnamant ar vro-ze, ma n'e ket deut he heritourien abars pemp miz da c'houlenn ar pez a so dezho.

Varbenn ann den-ze, ne ouzeur, nemet e oa ginidic d'eus Breiz, hag e oa bet soudard dindan ann Napoleon kenta.

Lavaret hon deus deoc'h penaus Doniol, prefet ar *Gironde*, en devoa roet eur c'hourc'hemenn, evid lavaret n'ho dije ket allet hiviziken, Maristet *Saint-Genis-Laval*, kinig hini ebet eus ho Relijiuset evel mistri-scol, e Departamant ar Gironde. Evel n'en devoa ket guir d'ober eur sort difenn, ar Ministr en deus torret he c'hourc'hemen, ha breman ar Relijiuset-ze a hello beza kinniget etoues ar re a c'houlenno plassou evel mistri-scol; mæs ar prefet ne choaso ket anezho, hag evelse *evithan*, ann traou a ialo cals æssoc'h ha cals guelloc'h.

LILLE. — Eis bloas so, ann autrou person *Cysoing*, a roas d'ar gear-ze eun hospital evid ar re glanv, gant ma vije bet atau ha da viken, ann antrou person *Cysoing* etoues ar re ho dije renet ann hospital-se. Assantet e oe ganthan, ha setu breman, gant al lezen nevez var ar buroiou a vadelez, ez eo lakeat er meas eus ar C'honseil-ze, ann hini he unan en deus roet ann hospital.

Petra c'hoarvezo ? Ann autrou person en deus galvet Mear *Cysoing* ha Commission ar Bureô a vadelez dirag tribunal *Lille*, evid ma vezo torret ann donæson, pe guir ne fell ket dezho heulia penn-da-benn, ar pez a oa bet merket en acta, en deus bet aotre ar C'houarnamant. Hogen, kement-man a ziscuez eur veich c'hoas muioc'h, pegement a gassoni ho deus lod eus ar Republicanet a enep ar Relijion.

Madou ann douar.

E meur a blass ann heaul hag ar glaô, ann heaul dreist-oll, ho deus guelleat cals madou ann douar. Poulsa a ra braoic avoalc'h ann traou hag a rafent guelloc'h c'hoas, ma teufe muioc'h groez. Hervez ar c'heleier deut eus al laëiou, ann dud en em gontant peus-vad gant ann edou, ha goude beza sonjet dezho e oa collet ho foan hag ho had, en em gavont souezet o velet ann ed kel laouen ha ken nerzus. Cals grouiou en deus, hag ann amprevanet, kenneubeut hag ar mulot n'ho deus græt droug ebet outhan. Neubeut eo al louzeier fall a gaver er parkeier, ar pez a so caus e hell an ed kefia guelloc'h. Cass a rer neubeut a ed d'ar marc'hat, ar veillerien ne brenont ket cals d'eus guinis ar vro, rag ne heller ket he vala a gostez; evid allout ober eun dra benag ganthan, e renker he gemesc gant guinis ann Americ. Keraat a ra cals an hey, ar segal, ar c'herc'h hag ann ed-du soken.

Ar c'hera so dre aman breman, eo ar c'herc'h, rag renket so bet hâda diou veich ar c'herc'h, ha mar de contant re al laëiou, dre aman n'heller ket beza, rag divalo avoalc'h eo ann traou, hag a so bet renket froeza ar segal e cals plassou ha lacaat kerc'h du e plass. Kense e Kemper, d'ann diveza marc'hat, e ie ar c'herc'h du 15 lur ar c'hant lur.

KEMPÉR. — *21 a viz C'huevrer*. (Ann daou c'hant lur).

Guinis, 26 lur 00 g. — Segal, »» lur. — Hey, 20 lur 10 g. — Ed-du, 25 lur. — Kerc'h, 24 lur — Avalou-Douar, 11 lur 10 g.

KEMPER. — *28 a viz C'huevrer*. (Ann daou c'hant lur.)

Guinis, 26 lur «« g. — Segal, 00 lur 00 g. — Hey, 22 lur. — Ed-du, 26 lur «« g. — Kerc'h, 30 lur. — Avalou-Douar, 12 lur «« g.

VARIA.

Ar gonchen a lavar d'eus eun den ne laca evez oc'h netra d'eus kement a vez lavaret dezhan: *Ne chilou netra, hag ar pez a vez lavaret dirazhan a antren dre eur scouarn evid mont ractal dre ar scouarn all e meas*. Ma ! clevet am eus achui ar gonchen-ze en eur fæson cals braoc'h.

Hano oa eus eur vaouez ne vouie ket tevel, hag a lavare kement a vele hag a gleve. Ann oll ne oant ket gouscoude a enep dezhi, rag unan benag, o clasc he difenn a lavaras :

— M'hen assur deoc'h, fazia a rit, ha cals soken ; ar vaouez-ze a so eun tamic diboël, guir eo, mæs kement a antren en he fenn dre eur scouarn a deu er meaz.....

— Dre he ginou, a achuas eur re benag d'eus ar re oa eno.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

GWECVET BLOAVEZ. (Nº 11) DISSADORN 13 A VEURS 1880.

FEIZ HA BREIZ

GWECVET PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costeź-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 13 a viz Meurs 1880.

Der Guener, 27 a viz C'huevrer, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant al lezen var liberte ar Scoliou-Bras. Bertauld ann hini a brezec da genta, a lavar n'en deus ket c'hoant enebi ous al liberte, ha gouscoude ne ra ken. Ma ve roet conje, emezan, da scolaerien ar scoliou libr da choas etre diou Gommission evid ho examen, ho devezo muioc'h liberte eget scolaërien ann *Universite* ne hellont ket choas, e rencont en em bresanti dirag ar Gommission, n'eus ennhi nemet Professoret ann *Universite*. Goudeze, evel ar re all a brezec evid al lezen, e couez var gein ar Jesuistet, ha neuze e tastum kement a so bet lavaret var ho fouez evid discuez ne heller ket ho lezel da gahout scoliou dezho ho unan na soken rei conje dezho da veza professoret e scolachou ar re all. Dress, ar pez a c'houlenn Ferry dre ann articl 7. Ar guella ma lavar (e tlefen kentoc'h beza merket ar goassa) eo ar c'homsou-man a achu he brezegen.

Ann Ilis, emezhan, er mare memes ma clasc tenna lod eus he guiriou digant ar C'houarnamant en em glemm da veza goasket. Hi a lavar e tenner he guiriou diganthi, dress pa vez o clasc tenna ho re digant ar re all.

Ar c'homsou-ze, control e peb fæson d'ar virionez, a so travoalc'h evid rei deoc'h da anaout petra eo ann den-ze, ha peu sort cristen eo ! ! !

Jules Simon a respont. Ne fell ket din emezan, respont hirio da Vertauld, ne ket deut c'hoas ar mare, hen ober a rin pa vezo evesseat ous ann articl 7, hag e livirin deoc'h perag ne fell ket din voti ann articl-ze. Hirio e fell din guelet assambles ganeoc'h, ha beza ez eo pe n'e ket liberte ar Scoliou bras ha bihan, unan eus ann talvoudussa, eus ann necessera liberteou a renc ar Republic ho rei hag ho difenn. Ar Republic ne blij din, nemet ma ro ar vrassa liberte a heller da gahout, ha setu, e guirionez, ar pez am eus atau clasket ha goulennet, heb sellet pe monarchistet pe Republicanet, a oa ar re a c'houlenne al liberte-ze assambles ganinme. E 1848, eo ni Professoret ann *Universite* hon deus goulennet liberte ar scoliou. E 1875, neubeut a oa ar Republicanet a enebe ous al liberte-ze, hag an darn vrassa ac'hanomp ho deus votet al lezen, petra benag na blije ket deomp lod eus ann traou a oa bet lakeat ennhi, evel ar c'honje roet da scolaerien ar scoliou libr da gahout evid ann examen eur Gommission, e pehini e vije bet lakeat eur re benag eus ho frofessoret. Pa meus atau caret al liberte, couls evid ar re all evel evidon, e hellan hel lavaret gant guirionez. Guella mignon al liberte, eo ann hini a ro anezhi d'ar re all. Egis am beus hel lavaret deoc'h dija, ne fell ket din prezec deoc'h eus ann articl 7 ; dond a rai d'he vare, evelken, eun dra a rencan da lavaret deoc'h divar he bouez. Ann article-ze a so travoalc'h evid discuez penaus, al lezen a rit a so a enep liberte ar scoliou. Pa peus lakeat ann Eskibien er meaz d'eus Conseil-Bras ar scoliou, hoc'h eus votet a enep liberte ann descadurez, ha pa velomp breman ar pez a c'houlenn digant ann Deputeet unan anezho, ober eul lezen nevez var ar scoliou bihan a zifenno ober scol, ma ve votet, n'e ket hebken d'ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, mæs ive d'ann oll Relijiuset all ha d'ar veleien soken ; caër ho pezo n'hoc'h ket evid miret ouzomp, o velet ar pez a rit, n'hon deffe ar guir d'hel lavaret : e kement-se oll ne glaskit nemet eun dra, enebi ous liberte ar scoliou. Gouscoude, pa lavarit beza mignonet ann *Universite*, e tlefec'h beza contant e ve ar scoliou libr hag hi kenver oc'h kenver. Ar re-man ho deus talvezet kement dezhi, ma tlefec'h rei al liberte d'ho digorri ma ne vijent ket bet digorret dija, rag int a so caus eo guelleat cals ann descadurez a roer e scolachou ann *Universite*.

N'hoc'h eus ket guir da lavaret d'ar Frans : set' aze da Zoue ; n'hoc'h eus ket guir da lavaret da ene ann den ; set' aze da greden ; n'hoc'h eus guir d'ober nemet eun dra, *caret al liberte*, hag he rei d'ar re all. Al liberte ! hounez a vezo ho puhez, buhez ar Frans, buhez ar Republic. Grit dre al liberte ma vezo caret ar Republic gant ann oll, rag neuze ann oll a deuio davad'hoc'h ; mæs ma ne roit ket al liberte, n'e ket dond ebars e vezo græt, mæs mond er meaz, hag ann ti a gouezo en he boul.

Goude ar brezegen-ze, ar Ministr a dlefe beza deut da zifenn he lezen ; mæs. èn daill, n'en deus netra vad da lare, hag eo guelloc'h ganthan tevel. Re ann tu cleiz, gant aoun da glevet c'hoas re a virionez, a lavar eo poënt evessaat ous peb articl en he bart he unan, ha varc'hoas e vezo græt.

Dissadorn, 28 a viz C'huevrer, var al lezen *liberte ar scoliou bras,* eur Senatour, Eymard-Duvernay, en deus digasset eul lezen,dezhan he eun, a ia a enep ar scoliou libr hag ive a euep ann articl 7. Kense, egis m'hel lavare he unan en eur gommans he brezegen, ec'h helle beza sur penaus den ebet er Senat, pe neubeut da vihana, ho dije votet evithi. E guirionez, pa vel pehini eo santimant ar Senat goude prezegen Jules Ferry, a respont dezhan hirio (ha n'helle ket respont deac'h oc'h ann autrou Jules Simon), ne c'houlenn ket e ve votet var he lezen, guelloc'h eo ganthan he lezel a gostez.

Goudeze, var ann articl kenta eus al lezen, ann autrou Lucien Brun a c'houlenn e ve lezet gant scolaerien ar scoliou libr, ar guir ho deus digant al lezen 1875, d'en em bresanti evid ho examen dirag Commission ann *Universite* pe dirag eun all hanvet gant ar Ministr, e pehini en em gavo unan benag eus ho frofessoret.

Ho lezen, emezhan, a c'houlenn e ve rentet he guiriou d'ar Vro. Guélomp eta pere a so e guirionez guiriou ar Vro, hag ive ar pez a sonjomp hag a lavaromp varbenn ar guiriou-ze. Ne fell ket din prezec ouzhoc'h d'eus ar bloaveziou araug 1830, petra benag araug ar bloavez-ze, e oa bet comzet eus liberte ann descadurez, hag e cavomp e lezen ann 19 a viz Kerzu 1793, art. 1 : *ar scoliou so libr*. Mæs lezomp ann amzeriou-ze ha comsomp hebken d'eus 1830, petra c'hoarvez er bloavez-ze? Bete neuze ar Relijion Gatolic a ioa disclæriet er Vam-lezen, Relijion ar Vro. Goude 1830, ar Vro n'he deus mui Relijion ebet, ne ra mui nemet difenn ann oll relijionou ha coustians ann oll, na ne hell ket, egis ma oe græt e 1830, derc'hel evithi hebken ar guir da gahout scoliou. Ar Republic e 1848 n'her greas ket, ha kense he deus lavaret ive d'he zro, *ar scoliou so libr*. Ha taulit evez mad, ar c'homsou-ze, egis m'hel lavare ann autrou Jules Simon deoc'h deac'h, ar c'homsou-ze ne fell ket dezho lavaret hebken ec'h hello ann oll hivizi-ken deski ar grec, al latin pe eur skiant benag all, mœs anzavout a reont ar guir ho deus ann oll da zeski d'ar re all ar pez a sonj dezho eo ar virionez hag ive evid ann tad a famill, pa ne hell ket he unan scolia he vugale, ar guir en deus da choas he unan ann hini en deus fizians avoalc'h ennhan evid rei dezhan he vugale da scolia.

Ouspen, e 1848 ne oa ket bet ancounec'heat guiriou ar Vro, hag e oa bet merket el lezen; ar guir da gahout scoliou, a vezo reizet gant al lezennou, hag ar Vro he devezo ar guir da veilla var ann oll scoliou.

Ma ! Setu ive ar pez a c'houlennomp. Ar scoliou libr ! Ar C'honarnamant he deus ar guir da veilla varnezho oll hervez al lezennou, a so henvel evid ann oll. Den ebet guelloc'h eget ar Gatoliket na sent ous ar vro, rag anzavout a reont oll, eo senti ous Doue a rer pa senter ous ar re ho deus guir da gommandi deomp, pa ne c'hourc'hemennont netra a enep lezen Doue.

Lod ac'hanoc'h a damall d'ar Pap beza dastumet en eul leor, hanvet *Syllabus,* ann oll credansou control da greden ann Ilis ; mæs c'hui peus eur *Syllabus* ive, a verc ar pez so mad hag ar pez so fall. Ar *C'hode penal* eo, hag evid lacaat da sonti ar re ne garfent ket heulia al lezen, hoc'h eus (ar pez n'he deus ket ann Ilis, na ne c'houlenn ket), archerien, amand da baëa, prisoniou, hag aveichou muioc'h.

C'hui a lavar, lod ac'hanoc'h, ne anavezit ket ann Ilis. N'e ket guir ar c'homsou-ze, he guelet avoalc'h a rit, ha ma ne anavezfec'h ket anezhi ne glaskefec'h ket kement enebi outhi. Ouspen, pa peus græt ar C'honcordat gant ar Pab, penn visibl ann Ilis, hoc'h eus anzavet hoc'h unan e anavezec'h anezhi, hag o sina ar C'honcordat gant ar Pab, hoc'h eus anavezet guiriou ann Ilis. Ia, hel lavaret a ran heb aoun, serra a heller ann Ilisou hag ho laëres, mæs ho distruja ! Biken. Her guelet a rit eta, heb ober gaou ous guiriou ar vro, ec'h hellomp en hor scoliou coms d'eus guiriou ann Ilis.

Breman, egis m'en deus ar Ministr clasket el leoriou scrivet ganin ar breuven d'eus ar c'hoant hon deffe, var he veno,da denna he guiriou digant ar vro, red mad eo din guelet aman ganeoc'h ar pez en deus lennet eus al leor-ze d'ann Deputeet. Ar pez en deus ar goassa lakeat ar Ministr da veza nec'het eo ar c'homsou-man : *Pa sell eun dra benag ous ann ene, ous ar c'houstians, ar re hebken ho deus guir var ann eneou eo a renc barn anezhi.* Ma ! autrounez, me a ia breman da lavaret ar c'hontrol beô dirazhoc'h, hag e helloc'h choas. Ma n'e ket guir ar c'homsou tennet eus va leor, neuze eo ar re-man à so guir. Chilaouit éta :

Pa sell eun dra benag ous ann ene, ous ar c'houstians, n'eus ken nemet tud ar bed, barnerien ann douar, a alfe barn anezhan.

Ann hini ac'hanoc'h a gredfe e ve ar c'homsouze ar virionez, n'en deus nemet sevel. (Den ebet ne sav.)

Petra so eta dindan ar c'homsou-ze a eneb ous ar vro, ma ve credet da Jules Ferry ? Netra ken, nemet ma eo libr peb unan da choas eur barner evid ar pez a sell ous he goustians. C'hui ho peffe c'hoant miret ouzin da gredi ar pez a sonjfe din beza guir ?

Ar Ministr en deus tamallet deomp disnac'h gui-

dou ar Vro varbenn ann eureujou. Guelomp eta ar pez a zesc ar Brofessoret catoliket var ann affer-ze.

Setu aman daou Gatolic ; ar mear en deus lavaret dezho, goude m'ho deus disclæriet e felle dezho em gemer evel goas ha maoues ; It, setu c'hui eureujet. Ma ! autrounez, ann daou-ze ne gredont ket ar pez en deus lavaret ar Mear dezho. C'hui a garfe lacaat anezho d'her c'hredi en despet d'ho c'houstians ? Petra d'ober eta ? respecti ho liberte, hag ar pez a verkin deoc'h aman ne ia tam a enep guiriou ar Vro. Ma alfe ar gristenien mond d'ann Ilis da eureuji abars mond d'ann Ti-kear, ne c'hoarvesfe ket evel ma so bet c'hoarvezet aveichou, ne garfe ket unan eus ann daou zen ianoanc mond d'ann Ilis da lacaat benniga he eured. Mæs biken ne reüsfe den mond d'ann Ti-kear goude beza bet en Ilis. Ar pez a lavaran, ne blij ket deoc'h, autrounez, ma rit kement all a drous; ma ! lavarit din neuze, ar pez a gavjec'h fall el liberte lezet gant ar gristenien da vond d'ann Ilis araug mond d'ann Ti-kear. Evessait mad, ne lavaran ket e ve red mond d'ann Ilis araug, mæs e ve lezet al liberte d'hen ober gant ann nep a garfe. Guiriou ar Vro var ann affer-ze, a so, reizat ar c'hontrat etre ann daou bried evid ar bed-man, na ne renc ket anaout evel eureujet e guirionez, ar re n'int ket deut dirazhi d'ober ar pez he deus merket evid-se en he lezennou. Ar guiriou-ze ne vezo ket enebet outho ; ann eured civil hébken he devezo nerz ha galloud dirag ar Vro ; mæs ar Gatoliket a hello mond d'ann Ilis abars mond d'ann Ti-kear. Guelet avoalc'h a ran ar pez a c'hounezo ar goustians e kement-se, ne velan ket ar pez a alfe ann Ti-kear da goll. Kense e velit avoalc'h ne enebomp ket ous guiriou ar Vro. C'hui a sonj deoc'h cahout ar virionez, hag e carfec'h gounis ar Vro d'ho santimant. Ni ne sonjomp ket eveld'hoc'h var ann oll traou-ze, mæs sonjal a ra deomp cahout ive ar virionez, hag e carfemp he rei da anaout d'ann oll. Hogen, pe vern deoc'h ar pez hon deus c'hoant d'ober, pe vern deoc'h-hu ar pez a c'houlennomp-ni, mar d'omp libr couls ann eil evel egile ?

Ar scoliou libr n'int ket bet savet, egis m'hel lavar ar Ministr, a enep guiriou ar Vro. Nan, nan, ar virionez eo, ne blij ket hor c'hreden ouzhoc'h ; ar virionez eo, ne fell ket deoc'h rei al liberte,gant aoun e talvesfe d'ar Gatoliket.

Breman, tennà digant Professoret ar scoliou libr ar guir ho deus dre lezen 1875, da gahout pers en examen ho scolaërien, e ve distruja oll ar scoliou Catolic. Tenna a rer digantho ho hano a *Universite* ; difenn a rer outho da gemer hano ho scolaërien, en eur douich evid-se eun tamic pæamant. C'hui a lavar eo ar Vro a renc examina ar scolaerien ; ma ! hi eo er gra atau, rag hi eo a choas ar Brofessoret a so e peb Commission, nemet en unan anezho ez eus eur professor benag eus ar scoliou libr,ha netra ken. N'eus droug ebet e kement-se evid ar Vro.

Autrounez, n'eus fors petra a vezo barnet ganeoc'h en affer-ze, falvezet so bet ganin, hag hen ober a rin c'hoas ac'han ma vezo achu, lavaret deoc'h a vouez huel hag heb aoun ar pez a gredan ar virionéz, ma hellin beza diveac'h eus ann droug a alfe heulia ho lezen, Breman e c'hortozan gant fizians e ve barnet ganeoc'h al liberte am eus difennet dirazhoc'h. Ma teufec'h d'he c'hondaoni, e c'hortosin e peoc'h devez ar Justis. —

Merket am eus deoc'h ar pez brassa eus ar brezegen-ze ; mæs ker braô ha ker sclear eo, kement a draou mad a so ennhi, m'am beus sonjet ec'h alfe talvezout cals deoc'h.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ez eus bet votet evid ar veich kenta, eul lezen, hag hi a lavar e vezo roet 300,000 lur evid sicour groagez ha bugale ar re a renc mond d'ober ho 28 devez pe ho zrizec devez. Ann nemorant eus ann amzer, ec'h evessaer ous eul lezen var pors-mor Marseille.

Dilun, er Senat, Schælcher en deus græt d'ar Senatourien coll ann hanter eus ho amzer, o tamall da Vinistr ar *Marine*, traou a so c'hoarvezet er Senegal, hervez ar gazetennou Radicalet. Ar pez a glasc eo da genta discarr ar Ministr ma ve possubl, rag ar Radicalet ho deus droug outhan abaoue m'en deus disclæriet ne felle ket dezhan henvel Gent evel gouarner ar *Martinique*, hag ive dale voterez al lezen var liberte ar scoliou, beteg ma ve hanvet Senatourien nevez, peadra evid ma ve ann niver brassa a du gant Ferry.

Var he lerc'h, Pelletan a lavar eun neubeut comsou o clasc difenn ar pez en deus dija lavaret, hag a so discuezet dezhan ne oa ket guir, divarbenn ar C'honcordat. Ann autrou Chesnelong a respont anezhan, o lavaret penaus, ann hini a zalc'h ar guella d'ar C'honcordat,eo hon Tad Santel ar Pab, ha penaus, ma so bet c'hoarvezet aveichou, eo bet torret ar sort emgleoiou-ze, n'e ket ar Pab en deus ho zorret da genta.

Jules Ferry, neuze, a fell dezhan respont d'ann autrou Lucien Brun, hag evid hen ober guelloc'h, e tamall da heman traou n'en deus ket lavaret. Ann autrou Buffet, var he lerc'h, a zifenn ar pez ho deus goulennet ar Senatourien all eus ann tu dehou ; mæs ne ra hirio nemet commans he brezegen, en eur ziscuez penaus ar scoliou bras fontet gant ar Gatoliket, ho deus ar guir da gemer ann hano a *Universite* ; discuez a ra penaus, goudè beza græt d'ar Gatoliket ober kement a zispignou evid cahout ar guir da gemer ann hano-ze, ne dlefer ket hirio he denna digantho. Hogen, ne ra hirio nemet al loden genta eus he brezegen. Var-c'hoas e kendalc'ho.

E Cambr ann Deputeet, n'eus bet ken hano en

devez-ze, uemei d'eus pors-mor *Marseille* ha goude cals dispac'h eo bet votet al lezen-ze evid ar veich genta.

Abars achui, ann autrou de Soland, unan eus ann tu dehou,a c'houlenn e ve lakeat eur re benag eus ann tu dehou e Commission ar Budjet a vezo hanvet varc'hoas ; mæs egis ma hellit credi, n'eus ket bet roet he c'hoant dezhan ; 281 a enep 140, ho deus lavaret ne oa ket mad hen ober. Ar virionez eo ne fell ket da botret ann tu cleiz e vouife re ann tu dehou, peu sort custrenn a so gantho.

Ann autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers ho deus votet a du gant ann autrou de Soland.

De Gaste ha de Pompery, ho deus votet a enep.

Arnoult, Corentin Guyho, Hemon, Nedellec ha Swiney, n'ho deus votet a du ebet.

D'ar Meurs, 2 a viz Meurs, ann autrou Buffet a gendalc'h gant he brezegen var liberte ar Scoliou-Bras. Discuez a ra e tlefe ar scolaërien, pe re ar C'houarnamant pe re ar scoliou-libr, lacaat ho hano er scol e peleac'h e vent e gnirionez o studia. Discuez a ra ive n'eus ræson vad ebet evid tenna digant scolaerien ar scoliou libr ar c'honje ho deus breman da choas etre ann diou Gommission examen ; rag kement-se, ne ra gaou ebet ous ann *Universite*, hag ouspenn, neubeut eo ar re ho deus goulennet en em zervicha eus ar guir-ze. Peurvuia eo guelloc'h gant ar scolaerien mond evid ann examen dirag ar Gommission, n'eus ken ennhi nemet professoret ar C'houarnamant.

Jules Simon en he c'houde, a brezec evid al lezen a enep ar pez a c'houlenn ann autrounez Lucien Brun ha Chesnelong, ha,caër en deus ann autrou Wallon mond ive a du gant ar re-man, 172 a enep 103, a laver n'heller ket rei ho c'hoant dezho.

Goudeze e neubeut amzer, e voter ann articlou 1, 2, 3, 4, 5, 6 eus al lezen, hag e lavarer staga der Iaou gant ann articl 7. Da c'hortos, var goulenn eun neubeut Senatourien eus ann tu dehou, ez eus bet lavaret penaus, ar re ho devoa bet resevet ho faperiou goude ann examen, neus fors dirag peu sort Commission, abaoue 1875 bete vreman, à dalvesfe memes tra ho faperiou dezho oll.

Der Iaou 4 a viz Meurs 1880, e teu erfin dirag ar Senat ann articl 7 d'eus lezennou Ferry var liberte ar scoliou bras. Ann Autrou Berenger ann hini a brezec da genta o tiscuez penaus ar breurierezou Relijiuset ho deus ar guir da veva gant ma chomint en ho zi heb en em ziscuez er meaz, heb ober ann disterra tra ; ann Autrou Bertauld, emezhan, n'en deus ket disnac'het ar guir-ze outho, mæs lavaret a ra ne hellont ober netra e meaz ho ziæs, dreist oll ne hellont ket cahout scoliou. Hogen, me her goulenn diganeoc'h, mar deo ker sclær, hervez al lezennou,n'ho deus ket ar guir-ze, perag 'ta ober lezennou nevez evid difenn outho da sevel scoliou ? Nan lezen ebet na zisnac'h outho ar guir-ze ha setu perag ema ar Ministr o clasc ober eul lezen nevez evid tenna ar guir-ze digantho. Ar guir liberte a so evid ann oll, kement evid ann eil evel egile. Tamall a rit d'ar Jesuistet n'int goest da rei d'ho scolaërien nemet droug ha cassoni evid ar Republic ha gouscoude ped ac'hanoc'h (ous re ann tu cleiz eo e prezec) ped ac'hanoc'h so bet kelennet gantho hag a so Republicanet eùs ann dibab ? Ma ! ar re-ze, m'ho deus clevet e scoliou ar Jesuistet ar pez a damaller dezho hen deski d'ar vugale ha d'ann dud iaouanc, n'ho deus nemet dond aman em flas d'hel lavaret d'ar Senat mæs nan, ne teuint ket, rag re ho deus a lealdet evid tamall anezho a enep ar virionez. Meur a veich peus lavaret penaus dindan ar Rouane, dindan ann Napoleonet ne oa netra nemet evid mignonet ar c'houarnamant. Mal hirio e rit dress ar pez a damallec'h d'ar re all, a gavec'h fall eus ho fers. Ar guir Republic eo al liberte. M'ho peus c'hoant e padefe e Frans, roit al liberte deomp oll, ha kement d'ann eil evel d'egile,

Foucher de Careil, dre ann digare da zifenn ann articl 7, a deu da enebi adarre ous ar Jesuistet hag a lavar e renker tenna ar scoliou digantho rag ma fell dezho chadenna speret ha liberte ann den.

Da lavaret eo, lennerien, ho peleien, hoc'h Escop hag ar Pab, ma ve heuliet ar pez a lavar heman, e tlefe beza difennet outho ober prezegen ebet var deveriou ar gristenien, rag ma rencont lavaret ive dezho: mar fell deoc'h sonjal en droug pe heulia ho froudennou hag ho ioulou fall e viot a dra sur condaonet gant ann Autrou Doue; rag o lavaret ar sort comsou, e teuont da spounta coustians ann den ha da chadenna he speret hag he liberte. Ne hell mui sonjal en droug, ne hell mui disenti ous lezen Doue,m'en deus c'hoant mond d'ar Barados. Ha caër hon deffe lavaret da Foucher du Careil eo libr peb den da senti ous mouez he veleien, ous mouez ann Ilis, ous mouez an Autrou Doue, pe da zisenti outho, hen a alfe respont ouzomp penaus ar spont rag barnedigez ann Autrou Doue a denn he liberte digantho. C'hui, pa ouzoc'h penaus ar brezel-ze a renkit da ober ous ho speret hag ho liberte, eo dress ar pez a ra deoc'h cahout mirit dirag Doue e veloc'h anat penaus comsou ann den-ze a so comsou diskiant.

Ma ve eun den,ne alfe ket choas etre ann droug hag ar mad, e renkefe ober dre nerz kement a rafe, e peleac'h e ve he virit ? Ha ma n'en deffe den ar guir da rei dezan ar guir anoudegez eus he zeveriou, penaus e alfe hen ho anaout egis ma eo deleat ? Nan, nan, en despet da gement oll a hello lavaret Foucher du Careil hag he sord, ar gelennadurez talvoudussa evid ar gristenien a vezo atau ann hini a zesco anezhan da zisprijout al liberte d'ober ann droug ha d'en em rei evid atau d'al liberte d'ober ar mad. An Autrou Buffet goudeze, dre eur brezegen crenv ha nerzus a garfen da lacaat penn da benn e brezonec evidhoc'h, a lavar perag ne fell ket dezhan voti an articl 7 eus al lezen. Etoues ann oll traou a lavar var ann affer-ze e tiscuez penaus pa ho deus goulennet ar gatoliket hag ho deus bet liberte ar scoliou e 1850 e oa anat avoalc'h d'ann oll penaus kerkent ha m'ho dije bet al liberte-ze ho dije savet scoliou catoliket ha dre-ze scoliou renet gant beleien ha gant Relijiuset soken.

Ar re-man e guirionez a hellont æssoc'h en em garga eus ar scoliou-ze eget ar veleien all ha setu perag ho deus fountet kement all a scoliou. Breman c'hui à lavar n'hoc'h eus ket c'hoant serra ar scoliou-ze ; hogen pa zifennit ous ar vistri d'ober scol, eo couls ha ma teufec'h da serra ho scolachou : ha da beleac'h e vezo casset ar scolaerienze? C'hui hoc'h eus græt ho cont hag hoc'h eus cavet penaus hag e ve casset deoc'h oll scolaerien ar Relijiuset, peb professor n'en devezo nemet 6 scolaër muioc'h. Hogen, evid guelet pegen leun a skiant eo ar c'homsou-ze, chilaouit mad ann dra man.

Ma teufe Ministr ar brezel da c'houlenn arc'hant diganeomp evid sevel magasinou, ha ma lavarfe : Me am eus ezomm eus ar vagasinou-ze eleac'h-maleac'h evid ma vezo æssoc'h cahout ar pez a so red evid ar soudardet, ne gavje ket dereat e respontefe outhan ar Gommission carget da evessaat ous al lezen-ze ; autrou Ministr, n'hoc'h eus ket ezomm eus ar vagasinou-ze ; goulenn a rit sevel unan e Bourdel, hag hon deus guelet anat e oa plass c'hoas e Toulouse hag e Grenoble ; gant guirionez eo ne gavje ket mad ar Ministr ar respontze, rag talvoudus bras eo ne ve ket oll ar pez so red evid ann arme en eur vagasin hebken ; mæs guelloc'h eo e ve cals magasinou, ma ve unan benag tost avoalc'h d'ar soudardet, ho deus ezomm eus ar pez a vez cavet ennho. Ma n'e ket mad kement-se pa vez hano eus ann arme, perag hel livirit-hu pa vez hano eus ar scoliou evid ann dud iaouanc.

Ann Ilis a c'houlenn al liberte, mæs ne fell ket dezhi gouarn ar bed-man. Ar Gatoliket eo ar re a gar ar muia ho bro, mæs evid ar pez ne sell ket ous ar feiz hag ar Relijion, int ho deus al liberte da vond a du gant ar re a blij ar muia dezho, ar Rouantelez pe ar Republic.

Evid ar Relijiuset ne dint tam nec'het gant ar politic ha gouscoude pa gavit anezho en eun tu benag, pell eus ho bro e tifennit anezho evel ma eo ho tever. Hogen, pa ho pezo ho chasseet eus ho bro, penaus e helloc'h-hu ho difenn er broiou all ? Lezit eta, me ho ped, gant ann tadou hag ar mammou, ar vistri ho deus c'hoant da gahout evid ho bugale.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ho deus allet en em glevout evid ar pez a sell ous lezen ann *Douane*, hag a so bet lavaret e vije græt pedir loden eus al lezen-ze, hag e vijent casset ann eil goude heben d'ar Senatourien, ma ve æssoc'h voti anezho. Lavaret so bet ive, ne vije evesseat nemet eur veich ous al lodennou eus al lezen ze, hag e vijent casset d'ar Senat dre ma vijent bet votet gant ann Deputeet. Dre ar pez a sell ous ann dud divar ar meaz eo ez eus bet commanset ; mæs ar re ho deus comset da genta, n'ho deus lavaret netra talvoudus evid'hoc'h. Marteze eur veich all e raint guelloc'h. A.

Eur Vetalen.

(Kendalc'h).

N'ouzon mui er bedvet pennad euz va histor eo pignet var al lestr ann tremenidi ho devoa criet divar ar c'haë :

Hooooo ! potret ar Verc'hez-santel !... Ar pez a ouzon mad, eo e oa bet hor beachour distroet euz he bourmenaden, pe evit lavaret guell, euz he sorc'henn ; rag o kestell el loar e oa, en eur vale var bont al lestr. Eur griadennik spontus eo he divorfilas.

Setu hen da sellet dreist bord al lestr. Oh ! ar Verc'hez-santel a oa eul lestr divalo ive, pa vezo lavaret ar virionez ! Eur fard dister coaret, teret, a oa à istribil eus costez al lestr ; mæs diæs eo credi ho divije gallet ann oll dremenidi pignat var al lestr heb sicour all ebet nemet ar gordennik-se. Evit lavaret ar virionez, eun neubeut treustou lakeat var bord al lestr a zerviche da skeul, pe evit comz just ha just, da c'hlud-ier evit pignat var c'horre. C'hui voar ervad, eur skeul en doare-ze na jomm ket ato heb flach. Eur vreg iaouanc a grogas er fard-se hag a lacas he zroad var eur bazen euz ar skeul.

— Diouallit mad ! eme al letanand.

— Oh ! me n'on ket goall aonic, eme ar vreg iaouanc.

Gouscoude ne oa ket goall eas dezhi pignat, rag eur c'hrouadur a oa ganthi etre he divrec'h. Ar guella mad so, hor beachour a astennas he zaouarn, a gemeraz ann dremeniadez a vriad, ha setu hi pignet pell-so var bont al lestr.

Eur vaouezic treud, livet fall, e oa ; anat mad oa euz he guiscamant, e oa eur vaouez baour.

Mont a reas varzu ann diadre euz al lestr, hag e azezaz var eur bank stris a oa eno.

Hor beachour a glevas al letanand o c'hourc'hemen d'eur martolot dougenn d'ar penn araug euz all lestr ar pacadic traou a oa deut gant ar vaouez keaz-se : ar pez a reaz dezhan da anaout e kemere ar vaouez-se unan euz ar plasou diveza ; unan euz ar plasou ann drede clas, evel ma ve

lavaret ma ve kistion euz ann hent houarn.

Goude e tizroas varzu ann diadre euz al lestr, hag a lavaras d'eur martolod a oa o vont da zisken, prena dezhan diou pe deir lur gerez. E fin mis maë eo e oa, mæs ien e oa ann amzer eun tammic, hag ar frouez-se a oa frouez abred ; abalamour da-ze e tlient coustout ker ; mæs ann traou kerra eo ann istimeta ; n'int ket ato ar guella mæs p'eo guir int istimet, ann dra-ze ne ra ket.

Ar vreg iaouanc, goude beza laket he c'hrouadur da azeza var he barlenn, a dennas euz he godel eun tam bara seac'h ; a gemeraz eur c'hinaouadic pe ziou, hag a c'hoarzaz o velet he bugel o tihri calonec. Hor beachour en em lakeaz da azeza var ar memez banc coad gant hon tremeniadez ; sellet a rea outhi gant daoulagad truezuz,oh ! truezuz eston ! Ober a reas eul lam, ken spountet a oa, pa deuaz ar martolod da zigas dezhan ar paneradic kerez en devoa goulennet : ar c'hrouaduric o velet ar panerad kerez, a astennas he zaou zornic, en eur lezel eur iouadennik skiltrus !

— Na rit van, autrou, ar vugale a zo sot gant ar frouez, eme ar vamm en eur vousc'hoarzin ; mæs ar vousc'hoarzic-se a oa leun a dristidigez.

— Chomm heb ober van ! nan, nan, me a gar re ar vugale ! Hag hor beachour a c'houlloaz he banerad kerez var barlenn ar vreg iaouanc, hag a dec'has kuit evit na glevje ket ar vamm geaz ouz he drugarecaat.

Mont a ran da scriva deoc'h eur pennad all, mæs n'ouzon ket ar bedvet eo.....

Hor beachour a deuaz d'ar penn araug euz al lestr.

Eno ar relijius a oa mourgousket dous. He benn a oa harp ouz bord al lestr ; he zaë c'hloan rust anter-zigor var he beultrin, a leze da velet ar c'helc'h orjal teo a oa en dro dezhan, hag ous pehini e oa leun a vetalennou a istribill. Rouden ann orjalen a oa rus glaou, e plasou memez e oa goad outhi ; ar pez a ziskueze e oa pell amzer abaoue ma oa endro da gorf ar relijius.

— Oh ! va Doue, va Doue ! eme hor beachour, ha kement a feiz, a boan hag a fizians a alfe chomm heb beza curunet ?

Ha c'hoaz, piou ouffe lavaret ? Marteze ar poaniou a gavan em disvouiegez hag em arvariou, a zo scrijussoc'h eget ar gouliou a velan var gorf ann den keaz-ma ?... Nag hen a gousc c'houeg, ann den a feis-se !

Hor beachour a zarras saë ar relijius var he beultrin ; ann amzer a ioa ien. — Ouspen clasc a reas lacat eun dra benag soup dindan he benn, gant aon na vije deut ann den cos-se, da c'hlaza he benn euz bord al lestr pa vije deut eun tamm stok benag. Mæs caër en devoa bet hor beachour clasc labourat goustadic, ar relijius a zihunas.

— Trugares deoc'h, va mab, oh na c'hui a zo madelezuz !....

— Ar c'hoat a zo calet, va zad, evit selvichout da benn-vele.

— Abaoue daou ugent vloas, me n'em euz ken penn-vele... Red mad eo deoc'h dond d'hor guelet d'ar gear a *Nice*... Oh ! n'ho pezit aon ebet ! deoc'h e vezo roët eur guele blod,.. me hen assur deoc'h... Du-man e ve roët ato digemer mad. Ped heur eo ? great eo ho pedennou ganeoc'h dija ?... Mar kerit ni zo o vont da gauzeal eun neubeut... great eo ho pedennou ganeoc'h ?

— N'int ket, va zad.

— Neuze grit anezho... beza ho pezo va leor ?

— Trugarez, trugarez, va zad, me na bedan morse.

— C'hui na rit pedenn ebet ! mæs petra rit neuze 'ta ? c'hui na bedit morse, va mab ?

— Va zad, na oufen ket pedi pa ne ouzon ket petra eo ar beden... Me 'zo eun den difeiz, va zad....

— Mad ! na bedit ket Doue, a leverit, mæs ar Verc'hez da viana, autrou ker ?

— Va zad, me na gredan nag e Doue nag er Verc'hez.

Lavaret deoc'h pegen souezet oa ar relijius,a zo cals dreist va galloud. Clevet en devoa a dra zur comz euz ann dud dizoue, mæs na grede ket e vije mui euz ar seurt tud-se var ann douar... ha goude tout, penaus chomm heb carout ar Verc'hez-santel ?

— Va lezit neuze, va mab, eme ar relijius gant dousder, mad oc'h euz great va dihuna..... rag ezom em euz da bedi cals... oh ! cals, cals !....

Hor beachour en devoa keunz bras da veza grœt poan d'ar relijius keaz ; gouscoude e tlie lavaret dezhan ar virionez, ha grœt en devoa.

X.

(Eur pennad all eur veich all)

KELEIER.

GRENOBLE. — Eun neubeut devejou-so, e oar o rei bouteier-coat d'ar vugale paour eus ar gear a C'hrenoble. Hogen, da lod eus ar vugale, n'eus fors peger paour e oant, ne vije roet netra, ha setu petra so bet respontet d'ho c'herent pa int deut d'en em glemm.

« Ne roer netra d'ar vugale a zarempred scoliou ar Freret. Cassit ho pugale da scol ar vistri-scol tud ar bed, ha neuze ho devezo bouteier-coat. »

GRAND-LEMPS. — Eur belec en devoa roet da barræs *Bizames* (canton Grand-Lemps), eun ti evid scol ar botret, gant ma vije bet lakeat Relijiuset e penn ar scol-ze. Conseillerien ann Ti-kear, *oll a unan*, ho devoa goulennet meur a veich roi

dezho ministri-scol Relijiuset, e leac'h ann daou vestr scol tud ar bed, a ioa, da c'hortoz, oc'h ober scol eur wech. Hogen, ar Prefet na rea vân ; marteze e soñje dezhan e vijent deut da scuiza, hag ho dije great deoc'h dezhan ; mæs ar Gonseillerien, o vezañ selle ket d'ar Prefet lacaat Freret e penn scol ar Gommun, a lavaras sevel eur scol libr, hag e choulennjont digant ar Maristet tri eus ho Freret evit ho lacaat e penn ar scol. Ann autrou Mear, pa scrive ous ar Maristet, en devoa lavaret dezho e soñje dezhan ho dije allet derc'hel lod eus ann traou pa.ne oa ket plass avoalc'h dezho oll en ti da beleac'h ez ea ar mestr-scol den ar bed da derc'hel he scol. Hogen, eun devez hebken araog ann hini ma tlie ar Maristet digorri ho c'hlassou, setu eul lizer o tont digant ar Prefet, hag hi a lavare tenna, ha doc'htu, d'eus ti ar Freret kement tra a helle servicha d'ober scol. Grœt e oe, rag red mad e oa hen ober ; mæs ker buhan e teuas traulion nevez ha cadoriou, en henvelep fæson ma hellas beza digorret scol ar Relijiuset gant 70 scolaër, pa ne oa er scol all nemet 7.Hag hirio soken, e scol ar mestr-scol den ar bed, so bet roet d'ar Gommun-ze en despet d'ar pez a c'houlenne, n'eus ken nemet 6 scolaër. E scol libr ar Freret ez eus 105.

Hag evid-se, ar Prefet en deus roet d'ar Gommun-ze, he devoa gouscoude peadra a zle bete neuze, eur mestr-scol, ne blije ket dezhi,da baëa ; eun dispign 200 lur er bloas evid fermi eun ti, ha 550 lur evid he gempenn, heb conta penaus, ar pez brassa d'eus arreubeuri ann ti-scol, a chomo da vreigna ebars en eur c'hardi, pa n'eus ket plass avoalc'h dezhi e ti-scol ar Gommun. Setu penaus, dre ann digare lezel ar Freret a gostez ha discuez he gassoni outho, e teu ar Prefet da lacaat var ar Gommun, re vras beac'h evithi.

BERLIN. — D'eus ar gear-ze e scriver penaus, Bismark, evid cahout digant ann diou Gambr al lezen en deus c'hoant da gahout, ma hello criski adarre niver soudardet ar Pruss, a so e sonj lavaret eo abalamour ma eo re grenv ar Frans, e renker beza var evez ha prest atau d'en em zifenn diouthi. Casset so bet kelou dija d'ar re sò e penn Gouarnamant ar Frans, diouall d'ober van evid kement tra a vezo lavaret, hag ive miret ar guella ma hellint ous ar gazetennou e Frans, lavaret re a draou var afferiou ann Alemagn.

Bismarck so potr fin, mæs, me chans, hor c'houarnamant-ni a vezo ker fin hag hen, na ne lonkint ket eur sort gaou. Red eo dezho er c'hontrol, beza muioc'h var evez breman, rag kement tra a vezo lavaret e *Berlin* a enep ar Frans, ne vezo ket ann hanter d'eus ar pez a sonjer ha ma c'houlenn Bismarck muioc'h soudardet, muioc'h armou, muioc'h canoliou, a dra sur ne deo nemet evid ober brezel ous eur re benag, ha piou eo henez ? Ni a dra sur. Kense, red eo beza var evez gant aoun da veza adarre goasket ha sunet ganthañ.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Scriva a rer deomp d'eus Plabennec :

Doue zo deut d'hor guelet. Galvet en deuz davethan ann Aoutrou Queinnec, a ioa cure ganeomp tremen tri bloaz varn-ugent a ioa. He humilite, he garantez evidomp, hag he deneredigez evit he vreur hor persoun meurbed karet, a viras outhan da vont diganeomp evit kemeret eur plas hiellòc'h. Hon daelou hag hor pedennou hen heulio er bez. Ne ancounac'haimp morse, he galoun vad, he zousder hag he vadelez. Lavaret a c'hellan gant gwirionez, na c'houie ket he zourn cleiz ar pez a roe he zorn deou d'ar paour. Evelse, d'ar bemp a viz C'huevrer,deiz he anterramant,iliz Plabennec,evithi da veza braz, a ioa leun ganeomp. Kement-se zo eun testeni euz hor feiz hag euz hon respet evit ar beleg. Assamblez ganeomp ez oa var dro deg belec ha tri-ugent; en ho zouez edo ann Aoutrou Morvan, chaloni e Kemper, persoun Sant-Louis euz a Vrest, ha meur a bersoun canton, deut a beb corn ann Eskopti, da ziskuez ho glac'har da veza collet eur c'henvreur ker mad.Araog dont da Blabennec,e oa bet, epad deg vloaz, cure e Sant-Thegonnec e peleac'h ez euz ive sonj mad anezhan.

Requiescat in pace !

G. Y.

Ann Autrou Mescam, aumonier ar Veret, e Montroulez, a so maro en devejou tremenet.

Ann Tousseget.

Goest eo ann tousseget da gontami eur re benag ?

Setu aze eur goulenn a so bet grœt aliæs heb m'en deffe morse den roët eur respont dereat dezhi. Lod a lavar penaus ann toussec zo vil, evid guir ; mæs n'eus netra all da rebeich outhan. Lod all a bretand penaus, ar vilim a alfe teuler al loen vil-ze, ne de ket ker noazus evel ma lavarer. Erfin hiniennou a garfe lacaat ac'hanomp da gredi, ne ra ann toussec droug ebet,na ne de ketgoest d'hen ober, ann disterra.

Var ann affer-ze, setu ar pez a lavar ann autrou H. de Parville. D'eus corf ann toussec, couls ha d'eus corf ar sourd hag al loenet all henvel outho e teu eur c'hontam a hell noazout cals d'al loenet dister. Pa heskiner anezho, e teu d'eus ann daou du eus ho fenn evel eur c'houezen dru ha ghen, a so eur c'huez fall ganthi. Setu eno ar vilim, ar c'hontam.

Dishenvel e kement-se d'eus bilim ann aëret, hini ann tousseget a noas couls pa ve lonket, evel pa ve kemesket gant ar goad dre eur blens benag. Evelken, bez' ez eus lod eus al loenet, na ne ra

droug ebet dezho, lounca bilim ann tousseget. Kense, e veler aliæs e Paris, e Jardin al louzeier, eleac'h ma ziscuezer a beb seurt loenet, guelet a rer eno eta aëret, hag a voar lounca heb diæsamant ebet, couls ann tousseget goloet a lec'het evel ar raniket.

Setu aman meur a dra, meur a ispirians, hag a ziscuezo anat peger fall ha peger noasus eo bilim ann tousseget. Eun den gouiziec bras, eo en deus studiet kement-se, ann autrou Vulpian, ha n'e ket hirio na deac'h, mæs pell so abaoue.

Goude beza dastumet eun neubeut bilim a zivar eun toussec, e troc'her eun neubeut he vorzat da eur c'hi, hag e planter ar vilim ebars ar blens-ze, Neuze e laker ar c'hi he unan ebars en eur gambr. Epad dec minuten e tiscuez cahout cals poan en he c'har dehou. Pa vale e talc'h anezhi savet d'eus ann douar, hag e clemm casi heb paoues. Na hell mui chomm trankil en he blass. Goude ann dec minuten-ze, he boan a dorr varnezhan, hag e ia da c'hourvez en eur c'horn benag ; hogen, ne chomm ket pell eno adarre. Ar boan, en daill, o creski a nevez, e clever anezhan o clemm, hag e sav a daul evid mond da c'hourvez diou pe deir minuten en eur plass benag all. Eun hanter heur goude ma eo bet lakeat ar vilim-ze d'ar chi, e commans passaat ha dislounca, hag e kendalc'h egis-se tost eun hanter heur c'hoas. Neuze e ve guelet oc'h orjellat egis eun den meô, e ra c'hoas eur gamat benag hag e couez var he gostez, he baoiou sounnet-oll ; astenn a ra he c'houg, chouhal a ra diou pe deir gueich hag e varv ker buhan.

Evid lod eus al loenet bihan all, ar vilim a laz anezho ker buhan hag ar chass. Ar glazardet a varv e dec minuten, pe var dro, hag ar raniket ker buhan ha ma vent lakeat en eur sac'h gant eun neubeut tousseget.

Ma ve græt da eur c'hi pega en eun toussec, ar c'hi a zispeg doc'htu gant ann donjer, passaat a ra en eur heja he benn, hag he c'hinou oc'h en em garga gant eur glaour eonennet, e clasc hen dislonca. Aliæs so bet guelet chass o vervel evid netra ken, nemet beza chaket re gant ho dent var enn toussec.

Bilim ann tousseget lakeat d'ar raniket, a ra da galon ar re-man mervel ker buhan ; hag ar pez a so souesussoc'h e kement-se, eo abalamour ma hell calon eur rân kenderc'hel o skei, chomm beô, ouspen pedir heur var'n-ugent goude beza bet tennet eus he c'hreis.

Al loenet all d'eus memes orin gant ann tousseget, nemet ar raniket, a hell gant ho bilim en em laza ann eil egile, hag aveichou soken, en em laza ho unan, ma ve lakeat d'eus ho bilim en eur blens benag græt dezho esprez caër. Eun den gouiziec ha brudet bras, Claude Bernard, eo en deus discuezet kement-man.

Evid achui, den ebet na hell mui lavaret gant ræson, e ve ann toussec eul loen *dizroug*. He c'hlaour a so eur guir contam, eur guir ampoëson. Guir eo na hell peurvuia noazout nemet d'al loenet, dister ho ment, mæs evelken, ar re ac'hanoc'h a gavje tousseget var ho hent en eun tu benag, a vezo red dezho miret da douich outho, ha pa vezint d'eus ho laza, e tlefint lacaat evez ne alje ket al loenet vil-ze noazout dezho, na gant ho bilim na gant ho glaour. A.

Madou ann douar.

En Nord eus ar Frans, emer d'ar vuhez o kempenn ann douarou evfd ar bettarabes. Pris huel ar sucr hag ann alcool a so kiriec d'al labourerien douar, o velet e vezo æssoc'h guerza, ma lakeont cals muioc'h tachen dindan bettarabes. Potret ar staliou-bras a ginnig eus a vreman dezho evid eun dra ha ne de ket c'hoas lakeat en douar, eur pris peus-vad, 20 lur pe 22 lur ar pouez mil lur. Hogen, egis ma eo ar re ho deus græt marc'hat da brena ar bettarabes, a renc pourvei ann had, red eo credi e rofint guelloc'h hag er bloas-man eget varlene.

D'oc'h ar c'heleier var ann edou goanv, ar pez brassa eus ann dud divar ar meaz en em gav contant avoalc'h. Ann eost en em gavo divezat, guir eo, mæs ne vezo droug ebet ken. Siouas, evid ar c'holza hag ar c'herc'h goanv en em glemmer cals en hor c'harteriou-ni, hag ez euz bet renket arat a nevez eun tam mad a zouar da lacaat traou all e plass ar c'herc'h-ze a oa bet devet gant ar goanv.

Er c'hreis eus ar Frans, ar guinis mad a dâl 26 lur pe 28 lur ar pevar-ugent lur pouez, da lavaret eo 32 lur 10 guennec, da 35 lur ann daou c'hant lur. Etro Paris e dâl 40 lur ann daouzec ugent lur, da lavaret eo, 33 lur 10 guennec ann daou c'hant lur. E tu ar C'hreisteis e ia ann traou egis er C'hreis. Cresc a zo atau var ar segal, ann hey hag ann ed-du, ha dreist oll var ar c'herc'h. Ar foen hag ar plous a so ker æston, hag evel ma eo bet scornet ar c'holl-saout, ann avalou-douar hag ar bettarabes e cals plassou, al loenet a gasser d'ar marc'hat evid beza lazet a so goal dreut ha divalo.

KEMPER. — *6 a viz Meurs 1880.* (Ann daou c'hant lur.)

Guinis, 25 lur 10 g. — Segal, 23 lur 10 g. — Hey, 21 lur 10 g. — Kerc'h, 25 lur. — Ed-du, 25 lur. — Avalou-douar, 18 lur.

MONTROULEZ. — *28 a viz C'huevrer 1880.* (Ar c'hant litrat.)

Guinis, 23 lur 15 g. — Hey, 14 lur 17 g. — Ed-du, 11 lur 50. — Kerc'h, 11 lur 3 g. — Avalou-douar (ann daou c'hant lur), 15 lur.

Perc'hen-Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ (N° 12) DISSADORN 20 A VEURS 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Nestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 20 a viz Meurs 1880.

Der Guener, 5 a viz Meurs, Bertauld, dre ann digare respont d'ann autrounez Berenger ha Buffet, a fell dezhan discuez n'ho deus ken guir, herves al lezen, ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, nemet beva e peoc'h en ho zies hag heb ober trous. M'ho deus c'hoant d'en em ziscuez er meas, e heller ho c'hass cuit. Lavaret a ra ive penaus ann articl 7, na denn ket ho liberte digant ann tadou a famill, rag be ho devezo c'hoas evid ho bugale, scolachou ar veleien all. En eur achui e lavar penaus ne heller ket lezel ar Jesuistet e penn ar scolachou, rag ne ouzeur ket peu sort reolen ho deus, ous piou e sujont, ha kense ne heller ket cahout fizians ennho.

Ann autrou Clement o respont da Vertauld, a ziscuez penaus ne de ket control d'al lezen, beva er memes ti, heb beza araug, roet he reolen da anaout d'ar C'houarnamant, mæs e renc eur vreuriez Relijiuset beza bet fontet, ha beza bevet eun tachat, araug ma teuio ar C'houarnamant da rei dezhi he aotre, da lavaret eo (rag ann aotre ne deo ken), ar guir, da brena pe da verza, da reseo donesonou pe dre destamant, pe en eur mod all benag, hag ho madou ha hellont beza guerzet nemet gant aotre ar C'houarnamant. Ar Breuriezou n'ho deus ket bet ann aotre-ze. ne hellont ober gour ebet eus ann oll traou-ze, ha pa zeuont da c'houlenn diganeoc'h ar guir da gahout scoliou, ne ket evel Jesuistet nag evel Dominicanet, e teuont d'her c'houlenn ; mæs evel sitoianet, hag e guirionez ne hellit ket hen disnac'h outho, rag int a so sitoianet ar Frans couls ha c'hui.

Jules Ferry var he lerc'h, a sav evid respont d'ann autrou Buffet. Clasc a rafe hon lacaat da credi ne teu ket gant he lezen da enebi ous ann descadurez gristen, rag, emezhan, ma ve difennet ous ar Jesuistet cahout scolachou, ar veleien all a hello prena ar scolachou-ze digantho. Lavaret a ra n'e ket hen ar c'henta en deus enebet ous ar Jesuistet, cals re all ho deus hen græt arauzhan ; mæs petra benag ma lavar ez eus bet miret outho meur a veich dindan ann Napoleon III da sevel scolachou nevez, ne verc ket sclear avoalc'h peur nag evid petra eo bet condaonet ar breuriezou n'ho devoa ket bet aotre ar C'houarnamant (eur veich e oa evid refus outho ar guir da reseo eun dra benag dre destamant ; eur veich all, rag m'ho devoa clasket prena eun dra benag evel Breuriez, ar pez so difennet outho dre al lezen, mæs biscoas n'int bet condaonet, abalamour hebken ma oant kenvreudeur eur vreuriez benag). O clasc lacaat ar Senatourien da gredi penaus n'e ket hen e guirionez tad ann articl 7, n'en deus græt nemet heulia ann exempl roet gant ann oll gouarnamanchou all, e lenn eur fors traou scrivet gant peb seurt tud, gant protestantet soken, hag etoues ar re-ze, setu aman unan a rai deoc'h da anaout petra dâl ar re all.

Cuvier eo, emezhan (eur protestant), a scriv eun dra lavaret gant ann Napoleon I, dirag Conseil-Bras ar Vro. « Goulennet am eus digant ar Pab ma oa ar veleien a gemere ann hano Tadou ar Feiz, Jesuistet, pe ne oant ket, hag hen en deus respontet nan. Casset am eus tud da gemer ho faperiou, hag am beus guelet anat e oant guir Jesuistet. Penaus e fell deoc'h cahout fizians er sort tud-ze, en em ro conje ann eil d'egile da lavaret gevier ken anat ? En eur achui evid hirio, ec'h anzav (ne ve ket goest d'hen disnac'h), penaus ar Gatoliket hag ar Relijiuset ho deus græt ho dever epad ar brezel diveza, mæs ann oll ho deus hen græt (???), ha kense (Jules Ferry eo ann hini a goms atau), ma renker ho meuli, e renker ive meuli ar re all, mæs aman, ar pez a renker guelet, eo mar deo henvel e guirionez ho c'helennadurez d'eus ar mod Gouarnamant choaset gant ar vro.

Aman, ann autrou de Rainneville a lavar dezhan : hag ar breuven ? Hag ann autrou amiral de Dompierre-d'Hornoy : Hor bugale-ni so bet e scol ar Jesuistet, ha ne vec'h ket goest da ziscuez ne garont ket guelloc'h ar vro evidhoc'h.

Jules Ferry ne respont ket ; re... scuiz eo.

Dissadorn, 6 a viz Meurs, ar Ministr a achu e brezegen.

Evel m'en devoa commanset deac'h e kendalc'h hirio, tamall a ra d'ar Jesuistet beza en em daulet d'ann daoulin dirag ann Napoleon III, tamall a ra dezho lacaat etre daouarn ho scolaerien. leoriou ne reont ket meuleudi Luther ha Calvin (protestantet) meuleudi ar Revolution, meuleudi oll enebourien ann Ilis. (Egis ma alfemp, ni catoliket, lavaret eo tud vad Luther ha Calvin, pa ho deus collet kement a eneou, meuli ar Revolution 1793, he deffe distrujet ann Ilis, ma ne ve ket diouallet houman gant dorn Doue, ha renta henor d'ar re n'ho deus ken c'hoant nemet ober gaou ous ar Relijion. Sclær avoalc'h eo n'e ket ar Jesuistet hebken, mæs ive ann oll Gatoliket a dle rei eur sort descadurez d'ar vugale cristen casset dezho da scolia gant kerent cristen.) Tamall a ra dezho leoriou scrivet gant tud n'int ket Jesuistet, gant beleien ha tud ar bed soken.(Peu sort descadurez eta e carfe Jules Ferry e ve roet d'hor bugale-ni? Ann hini a gavomp e leoriou ar Radicalet? Neuze eo, avad, e alfe tamall deomp beza tud fallacr, pa garfemp lacaat ar re all da gredi eun dra n'her c'hredefemp ket hon unan ! Nan, nan, ar pez a gredomp hag a ouzomp anat beza ar virionez, setu eno ha netra ken, ar pez a hellomp da zeski d'ar re all, hag en affer-ze ann oll gatoliket, couls beleien ha tud fidel a so a unan.) Goudeze, ar Ministr a fell dezhan distruja oll kement a so bet lavaret gant ann autrou Lucien Brun er sizun tremenet, mæs tamall a ra dezhan, evid enebi guelloc'h outhan, beza lavaret dress ar c'hontrol beô d'eus ar pez en deus græt ; kense ann autrou Lucien Brun hel lavar dezhan, eur veich : *ar c'hontrol eo am beus lavaret* ; hag eur veich all : *Me am beus goulennet al liberte*. (Da lavaret eo, ec'h alfe ann hini a garfe, mond d'ann Ilis araug mond d'ann Ti-kear evid he eured.) Tamall a ra adarre ar Jesuistet, assambleou ar Gatoliket *(Cercles catholiques, Comités catholiques)*, ar pelerinachou ; ann traou-ze oll a ve mad, ma ne gavjer ket dorn ar Jesuistet ennho, eme c'hoas ar Ministr ; mæs aman ann autrou de Cornulier-Lucinière, a lavar d'ezhan : Ann hini a voar, d'eus ar guella, reizat ha renca pelerinachou da *Lourdes*, eo ann dimezel Ferry ho nizes.

Achui a ra en eur lavaret : Ann autrou Jules Simon en deus lavaret penaus dre hor faut-ni eo, e oa savet etre ar Relijion gatolic hag ar Republic ; faillet eo, rag, etre galloud ar bobl eo ha galloud Doue, ha kense e pedan ac'hanoc'h d'am sicour, da denna eneou ann dud iaouanc e Frans, digant ar re n'ho deus nemet disprijans evid ar C'houarnamant hon deus breman.

A veac'h ma eo diskennet ar Ministr, ma gemer Jules Simon he blass.

Autrounez, emezhan, me oa o sonj prezec enep ann articl 7, mæs n'e ket mui ann articl 7 am eus dirazon, eur furm gouarnamant eo a enep al liberte. Pa velan penaus en em gav ar sperejou er Senat, ne hellan mui ober nemet eun dra ; guelet ha be vo liberte pe ne vezo ket. Dre ann digare da viret ous ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant cahout scoliou, ar Ministr en deus enebet ous kement a so græt gant ar Gatoliket ; ha c'hoas e lavar beza eur C'houarnamant a beoc'h hag a liberte ! Dre ar pez hoc'h eus græt er Senat, guelet petra hoc'h eus græt er Vro ! Ober a rit ar pez so bet græt atau gant ar gouarnamanchou ne vouient ket petra oa al liberte, hag ar pez hoc'h eus lavaret, her c'hlevet am eus dindan gouarnamanchou all a enep liberte ar scoliou, a enep liberte ar gazetennou.

Goudeze, pa oa o vond da staga gant ann articl 7, egis ma oa oun tamic divezat, e leverjeur gortos ac'han da zilun.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, var lezen ann *Douane*, ann autrou de Kerjegu a ziscues penaus ann dud divar ar meaz a baës ar pez brassa eus ar c'hargou, ha gouscoude ann autrou Rouvier en deus lavaret, e vije cresket c'hoas ar c'hargou var ann douarou *(foncier)*. Ne c'houlennan ket e ve cresket ar c'hargou var ann ed o tont eus ann estren, rag tamallet e ve din marteze e ven o clasc digass ar gernes er Vro..... ha gouscoude, red eo dioual ha dioual mad, e vihannefe gounidegez ar guinis er Vro. Red eo deomp ive cahout loenet corn ha denvet ma hellimp trempa mad hon douarou, ma roint deomp eun eost puill. Ar vro a dlefe eosti guinis avoalc'h evid he magadurez, hag ouspen 1,000 million eo a ro d'ann devezourien var ar meaz, al labouriou red evid gounit ar guinis, 45 million evid al lin, 30 million evid ar c'holza.

Lavaret a rit hoc'h eus c'hoant e ve marc'hat mad ar vuhez ! Evidoun-me, setu aman petra eo ar vuhez marc'hat mad . Mar dispignan eur scoët bemdez, gant ma c'hounefin 16 real, e hellin, goude beza bevet peus-vad, diouerel deg guennec hag ar vuhez a vezo marc'hat mad evidoun. Er c'hontrol, mar dispignan 8 real, pa ne c'hounezan nemet 7, ar vuhez a vezo ker evidoun.

Ne dleer ket goasca ar vicherourien evid dizamma al labourerien douar, kenneubeut ha n'heller ket lacaat re vras beac'h var ar re-man evid dizamma ar vicherourien. C'hui a lavar deomp ive : ma n'hellit ket gounid guinis hag edou all, magit loenet. Hogen, ma her grafemp ha mar galfemp beva d'eus ar vicher-ze, petra c'hoarvesfe gant ann devezourien var ar meaz ? N'hon deffe mui tam labour da rei dezho hag int a renkefe mervel gant ann naon.

Ar pez a lavaran deoc'h aman a so d'eus ar brassa talvoudegez, hag e rencoc'h respont dirag ar Vro, d'eus ar pez ho pezo græt. Pa vezo red mond da voti, al labourerien douar a anavezo ervad piou en devezo goasket anezho hag e profit piou ? E profit eun neubeut marc'hadourien bras ne vern ket dezho e vezo bet gounezet al lin, ar c'hanhab hag ar gloan. e Frans, gant ma hellint prena ha guerza aliæs ha gounid atau. Setu aze petra glascont ! C'hui a sonj deoc'h e caront ho bro ?... Hogen, ma teufe ann enebourien varnomp, penaus e alfemp-ni cahout ed da vaga ar soudarded, houarn ha cuevr evid ar peziou canol, lien, ler ha mezer evid guisca ar soudardet ? Ma rafec'h ar pez ho deus c'hoant lod ac'hanoc'h d'ober, en em gavjec'h neuze goal nec'het. Peb hini ac'hanoc'h a garfe en em zifenn en eur voasca ar re all. Neus fors petra rafoc'h, me ha ma mignonet hon devezo atau difennet, ha beteg ann termen diveza douar ar vro, labour ar vro, ar guir vammen-ze d'eus pinvidigez ar Frans. En eur achui e c'houlennan diganeoc'h diouall ha diouall mad, da voasca al labourerien douar, en eur lezel traou ann estren dond gant ken neubeut a vizou e Frans, ma hellint beza guerzet guelloc'h marc'hat eget na goust ar memes traou deomp.

Ann autrou Gaudin var he lerc'h, a ziscues penaus distaul a so var al loenet eun tachat so. Disduez a ra ne laker mui, couls lavaret, tam colza ebet d'ober eol gant ann had, rag, dre ma teu cals had colza eus ann estren, n'eus mui tam gounidegez eus ann tu-ze, ha gouscoude gueichal, eur fors tud a veve gant ar sort labonr-ze.

Evid ann ed hag al loenet, n'e ket eston e alfe re ann *Americ* hag ann *Australie*, ho guerza ker bras marc'hat, rag eno, ferm ann douar ne ia ket d'ar c'hart eus ar pez a renker da baëa e Frans, evid ar c'hargou nemet ken.

Evid c'hoas, pa ne d'omp ket goest da c'houzout mad petra a alfe beza græt ar guella evid al labourerien douar, lezomp, ma kirit, er meaz eus ann oll emgleoiou a gonvers, ar pez a sell ous ann dud divar ar meaz evid beza libr, pa girimp, d'ober ar pez a seblanto deomp ar guella. Eun dra so evelken a alfemp da ober eus a vreman ; neubeutaat ar c'hargou, muioc'h arc'hant a chomo gant al labourerien douar, hag int a vouio mad tre he lacaat da dalvout.

Bernard Lavergne, ann hini a brezec goude, a gav dezhan eo cals eürussoc'h hirio ar païsant eget ne oa eun neubeut bloaveziou-so. C'hui etrezhoc'h, lennerien, e ouzoc'h ervad *n'e ket guir ar gaou-ze*. M'ho peus allet, mare so bet, espern eun neubeut guenneïen, breman e cavit implij avoalc'h d'ar pez ho poa allet da arboel, pa renkit prena, n'e ket hebken magadurez evidhoc'h, mæs evid ho loenet soken, rag, pa n'hellit ket guerza ar re-man, pa ne ginig den pris ebet evitho, e renkit ho derc'hel, hag ho maga, coustet pe gousto, pa oac'h dress o clasc ho guerza abalamour d'ann dienez a voued.

D'al Lun, 8 a viz Meurs, var lezen Liberte ar Scoliou-Bras, Jules Simon a lavar : Me chans, ar Ministr, o lavaret e oa red senti ous lezennou 1792, ne brezege ket d'eus ann hini a lavare e oa red cass d'ar galeou, er *Guydne*, kement belec ne garfe ket toui al lezen, ar reolen nevez roet d'ann Ilis gant ar C'houarnamant, ha gouscoude setu petra lavar al lezen-ze a zistruj ann oll breuriezou Relijiuset, hag a lavar ive en articl 10, penaus kement belec a vezo cavet gant he soutanen e meaz ann Ilisou, a vezo barnet evel ann hini en devezo græt eun dra control d'ann urs vad ha da beoc'h ar Vro, hag e ouzoc'h petra sinifie ar c'homsou-ze e 1792 (ar brison atau hag aveichou ar maro). Hogen, red eo kenderc'hel gant ann articl 7, ne blij tam ebet d'eomp, rag ma eo control d'al liberte hon deus atau difennet. Hoc'h articl 7 ne dalvezo da netra, rag, ann hini so Jesuist hirio, ma lavar deoc'h varc'hoas, me so bet Jesuist, mæs ne d'oun mui, ne hellit ket miret outhan da gahout eur scol na da veza Professor. Ker spontet hoc'h gant ar Jesuistet, ma guelit anezho e peb leac'h ; kense, pa comser ouzhoc'h d'eus eur vreuriez Relijiuset all e lavarit : n'int ket guisket henvel, mæs ho descadurez so henvel! Pa gomser d'eus eur belec benag eus ar parræsiou, e respontit : Desket int gant ar Jesuistet. Pa gomser d'eus eur c'hatolic benag den ar bed, e lavarit : Ar Jesuistet eo a ren anezho ; hag unan ac'hanoc'h en deus lavaret soken : Ar Pab a sent outho, ha kense pa gassimp ar Jesuistet cuit e cassimp ann oll Relijion gristen a bez.

Ar Ministr. — N'am eus ket lavaret ar c'homsou-ze.

Ann autrou Jules Simon. — Nan, n'e ket c'hui eo, mæs gouzout a rit eveldon a so bet cavet re all evid ho lavaret. Ma ! red eo mond tu pe du, rag mar deo henez ho santimant n'ho pezo græt netra evid beza casset cuit ar Relijiuset, n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, nan, netra, netra, netra, nemet droug. Ma n'e ket c'hui eo, da vihana ar re so en dro deoc'h, n'ho deus ken c'hoant nemet distruja ar Relijion gristen.

C'hui a lavar ne d'hoc'h ket goest da enebi ous ar Jesuistet, ha da veza treac'h dezho, ha me a respont ec'h hellit hen ober, pa peus scoliou hag arc'hant ar vro, hag ouspen ar guir da vont da visita ar scoliou, C'hui a lavar ne hellit ket gouzanv e ve desket ar vugale gant leoriou egis ar re so etre ho daouarn ; ma, chenchet al leoriou-ze ma kirit, torrit ar professoret ho unan, mar teuont da fazia, be peus evid-se ho Conseil-Bras græt d'eus ho toare hag hervez ho c'hoant, mæs arabad eo deoc'h lavaret eus a vreman, penaus ar Relijiuset-ze ne hellint ket mui ober scol, pa n'ho deus græt droug ebet.

Varlerc'h ann autrou Jules Simon, Roujat a lavar penaus, ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, ne hellont ket cahout sco-

liou, rag ann hini so a enep al lezen na hell ket cahout ar guir da scolia bugale, hag ar re-man, ho guiscamant hebken, a so control d'al lezen.

Jules Simon a lavar : n'hon deus ket allet er Gommission en em glevout evid gouzout ha travoalc'h eo beza en unan eus ar Breuriezou n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant evid beza a enep al lezen, hag ann autrou Ronjat a bretand ec'h halfe ar vugale lavaret d'ho mistri : da viscamant a so a enep al lezen ! Neuze ec'h anavesfent al lezennou guelloc'h eget ann Deputeet hag ar Senatourien ! (*C'hoarzin a rer en tu dehou.*)

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ez eus bet kendalc'het gant lezen ann *Douane*. Drùmel, unan d'eus re ar Gommission, a ra eur brezegen gouiziec evid discuez e ve red sicour, eun tam benag, al labourerien douar, hag e kinig eur voïen benag d'hen ober ; mæs ne oa ket en he c'halloud lacaat ann Deputeet da assanti ganthan, hag evid lavaret ar virionez, ne glasc ket caër hen ober.

Ann autrou Keller en he c'houde, a c'houlenn e ve lakeat 10 dre gant a vizou var oll madou ann douar o tont eus ann estren, ha kement a vez gounezet gant ann dud divar ar meaz, nemet var ann ed. Red eo deoc'h, emezhan, dioual na zeufe al labourerien douar e Frans da lezel ar gounidegez guinis a gostez. Ar Ministr, o velet e c'houlennemp mizou var ann traou all a sell ous ann dud divar ar meaz, en deus goulennet diganeomp : Toui a rit gounit guinis avoalc'h evid magadurez ar vro ? Ma ! me d'am zro a c'houlenno diganthan : ma vec'h caus hoc'h unan ne ve ket mui gounezet guinis avoalc'h e Frans, c'hui a bourveo deomp beb bloas ar pez hon devezo ezomm ? C'hui a respont e hello ar batimanchou mond ha dond, heb ma teufe den da herpel outho ? Ar Ministr e ve mad dezhan rei deomp ann assurans-ze, rag pa n'hello mui ar Frans, dre ho faut, gounid ed avoalc'h evid magadurez ar vro, neuze e vezo tost avoalc'h ar gernez.

Ar guella voïen da sicour ann dud divar ar meaz eo bihannaat ar c'hargou, hag ann æssa voïen evid-se, eo creski mizou ann *Douane*. Penaus ! ar païsant a renc paëa 8 real er bloas var ar c'hoton, hag eur pez scoet var ann houarn, evid kenderc'hel labour d'ar re a vev eus ar micheriou-ze, na ne alfe ket lavaret dezho d'he dro, me am eus assuret labour did, te a renco breman prena kic hag ed diganin ! Ann autrou Rouvier a lavare n'eus ket pell ; brassa liber:e, preciussa liberte ar vicherour p'en deus bet he beamant eo, ma car, prena ganthan guinis eus ann Americ, coton d'eus Bro-Saoz hag houarn eus ann Alemagn; Hogen, me hel lavar deoc'h, preciussoc'h liberte a so c'hoas : Al liberte evid ar micherour da gahout labour ingal, ma hello gounid eun dra benag ha prena evelse ar pez a rai defot dezhan. Al liberte-ze eo a fell deomp da genderc'hel d'ann oll micherourien.

Peulevey, ann hini a brezec ann diveza en devèz-ze, o veza tamallet d'ann autrou de Kerjegu ne vouie ket petra en devoa c'hoant da gahout, heman a sav da respont, hag a ziscuez anat penaus ar pez en devoa c'hoant da lare a oa sclær avoalc'h d'ann hini en devoa c'hoant entent eun dra benag. — N'hoc'h eus nemet lenn he brezegen hag e veloc'h.

Dimeurs, 9 a viz Meurs, de Freycinet, Presidant ar Vinistret a deu ive er Senat da lavaret he c'her var ann articl 7. Carout a rafe lacaat ar Senatourien da gredi ne deo ket ann articl-ze a enep al liberte. Dre ar pez hoc'h eus lennet beteg hen, n'e ket diæs deoc'h gouzout penaus, o lavaret eur sort tra en em drompl he unan, pe autramant e clasc trompla ar re all. Var he veno, ne ia ket kenneubeut a enep ar Relijion. Mæs aman e rencan lavaret deoc'h ne ve ket mad da varner enn affer-ze. O veza ma 'z eo protestant ne hell ket anaout petra so mad, na petra so fall evid ar Relijion gatolic. Ma ve votet ann articl 7, ni a ziouallo mond re vuhan ganthi, emezhan. Ouspen-ze, ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant n'ho deus nemet her c'houlenn, ne vezo ket disnac'het outho, *nemet e ve eun dra benag goest da viret*. Hen anzavout a rin a galon vad, ma vije bet roet va c'hoant din, ann articl 7 ne vije ket chomet el lezen, mæs aveichou e renker ober traou en tu all d'hor c'hoant, ha neus fors piou a vije bet lakeat e penn ar Vinistret pa meus kemeret ar garg; m'en dije tennet ann articl 7 eus al lezen, ne vije ket bet gouzanvet eun devez hebken gant an Deputeet. Aman n'e ket ous ann articl-ze e rencomp sellet, mæs ous ar pez a c'hoarvezo ma n'e ket votet. Rag ar Vinistret, n'eus fors piou e vezint, a alfe beza græt dezho miret lezennou strissoc'h ha cals goassoc'h eget ar reze. Grit eveldon, me am eus assantet d'al lezenze, er santimant-ze, grit eveldon.

Ann autrou Dufaure a respont da Freycinet. Discuez a ra penaus ann articl 7 a so bet lakeat el lezen evid enebi ous ar Relijion. Prezec a ra d'eus ar beaich græt epad ar vacansou gant Ferry evid gounid moueziou d'ann articl 7, hag evid lavaret e sonje dezhan ne alje ket ar Senat enebi ous ann articl-ze, pa oa ker meulet gant ann oll, ma vije clevet beteg ar vugale o crial a bouez penn : *Beva ann articl 7 !!!* Ar Ministr en deus lavaret deomp ne ve ket re rust evid lacaat miret al lezen, marteze avoalc'h, mæs mar gellan cahout fizians ennhan marteze ne alfen ket cahout kement all a fizians e madelez, e dousder ar re a zeuio var he lerc'h. Bete vreman hon deus atau votet ar pez a oa bet votet da genta gant ann Deputeet. Re eo, n'e ket travoalc'h hon deus hen

græt, mæs var eun dra egis heman, n'oun ket nec'het o sonjal ec'h alje ar Gambr mond gant ar gounnar, ma ne teu ket ar Senat da voti eveldhi !

Ann articl-ze, ma ve votet, a hello abred pe zivezat miret ous ann oll Relijiuset ha Seurezet (da lavaret eo, etro 25,000 den), da gahout scoliou dezho ho unan, pe c'hoas da scolia bugale e scoliou ar re all, ha c'hoas ann autrou Freycinet a lavar ne ia nag a enep al liberte, nag a enep ar Relijion !

Goudeze, ann autrou Dufaure a ra histor ar pez oll so bet red da ober evid gounid liberte ar scoliou, hag a lavar eo al lezen-man, abalamour d'ann articl 7, disleal ha re galet. En eur achui e lavar : Me a voto a enep ann articl-ze hag e pedan ar Senat d'ober eveldon, rag ma rafe evel varlene, ma votefe oll kement a gassefe ann Deputeet dezhan, ne ouzon ket bete peleac'h e renkefe mond.

A veac'h m'en deus ann autrou Dufaure achuet he brezegen, ma ier da voti, ha 148 a enep 129 a lavar teuler ann articl 7 a gostez. Re ann tu cleiz a so spontet, rag ma sonje dezho e vije bet votet ann articl-ze. Beteg ar moment diveza ho devoa bet ar fizians-ze ; kense droug so ennho.

Ar rest eus al lezen a vez votet heb dale cals, hag e lavarer penaus dilun 22 a viz Meurs, e vezo evesseat ous al lezen-ze evid ann eil gueich.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet e kendalc'her gant lezen ann *Douane*.

Devès, ann hini a brezec da genta a garfe e ve neubeuteat mizou ann *Douane* var gement tra a sell ous madou ann douar, ha var ann traou all soken, ma ve possubl. Var he veno, n'eus netra d'ober evid ann dud divar ar meaz, nemet neubeutaat ar c'hargou, æssaat ann hentchou, izellaat ar pez a baër var ann hentchou houarn evid cass gounidegez ann douar ha cahout ann tu da bresta arc'hant d'al labourerien douar heb goulenn re a interest digantho.

Ann autrou de Ladoucette en he c'houde a lavar e renker ober eun dra benag evid al labourerien douar, rag emezhan, labourat evitho, eo labourat evid ar Vro, ha pa ve ann dud divar ar meaz en ho æz, ar vro so pinvidic.

Haentjens, eur Bonapartist, a lavar e ve guelloc'h tenna ann oll mizou en traon, memes ann 12 guennec a baër breman var beb sac'hat guinis a deu d'eus ann estren.

Neuze e lavarer ez eus bet prezeget avoalc'h var madou ann douar a bez ; eo poent staga gant peb tra a gostez.

Ma ne vent ket goest d'en em glevout guelloc'h eget n'ho deus græt bete vreman, ann affer-man n'e ket c'hoas var bouez achui.

A.

Madelez Pi IX.

E 1853, d'oc'h ann abardaez, eun devez eus ann hanv, hon Tad Santel ar Pab Pi IX a ioa o pourmenn e jardin he balæs, pa geijas souden outhan eur potric pemp pe c'huec'h bloas, carget he zaouarn gant bokedou dastumet e jardin ar Pab, anat avoalc'h a ioa.

Ar potric-ze oc'h anaout ar Pab, a deuas mez dezhan, hag a lezas da goueza var ann douar ann oll bokedou-ze.

Pi IX, o vousc'hoarzin, a dostaas outhan.

— E peleac'h ac'h eus te cavet ar bokedou-ze, va c'hrouadur, emezhan gant dousder.

— Aman en ho chardin, Tad Santel.

— Perag ac'h eus-te ho lezet da goueza var ann douar kerkent hag ac'h eus va guelet ?

— Abalamour, eme ar c'hrouadur en eur valbouzat, ma mamm a so aman, hag he deus difennet crenn ouzin touich outho.....

— Ha n'ac'h eus ket sentet, va mignonic ! ann dra-ze so fall ha fall tre. Te ac'h eus keuz breman da veza pec'het, her guelet a ran sclear, rag daëlou so en da zaoulagat. Ma ! pardoni a ran ac'hanout evithi hag evidon-me. Bokedou all ac'h eus c'hoant da gahout ? ar bokedou roz-ma a gaves braô ?

— Oh ia, Tad Santel braô tre, hag ar bokedou all-man.

— Kemer anezho neuze ar pez a blijo did.

— Trugarez, Tad Santel, m'em bo travoalc'h gant ar rozen-venn-man.

— Na petra a ri-te gant eur fleur hebken ?

— Cass anezhi d'am mam, hi a ziouallo anezhi evid derc'hel sonj ac'hanoc'h.

— Pe hano ac'h eus-te va mab ?

— Lionello a rer ac'hanon. —

Pi IX a reas goudeze eun neubeut goulennou ous ar c'hrouadur, hag heman a respontas egis ma vouie ober. Araug he lezel da vont, hon Tad Santel a bocas outhan hag a reas sin ar groas varnezhan.

Hogen Lionello n'en em denne ket, hag o sellet ous Pi IX e seblante c'hoas cahout c'hoant da c'houlenn eun dra benag diganthan.

— Te ac'h eus c'hoant cahout c'hoas eun dra benag, va mignon ?

— Tad Santel, c'hui hoc'h eus benniget ac'hanon, petra benag ma oan deut da laëres ho pokedou, m'ho peffe ar vadelez da rei ive ho pennos d'am zad a so bet gueichall oc'h en em ganna ous ho soudardet !

— He venniga a ran a greis calon, va mab.

— Neuze n'e ket mui eun enebour evidhoc'h, hag hoc'h eus pardonet anezhan ?

— Ia, pardoni a ran anezhan ha kement hini so bet savet em ænep-me.

— Oh ! na pegen eürus e vezo ma mam !

— Kers d'he c'havout, va c'hrouadur, ha dalc'h atau sonj mad eus va c'homsou : Bez' atau mignon d'ann Autrou Doue ; suj mad d'as kerent e kement a vezo mad hag hervez al lezen, ha dioual mad d'ancounec'haat biken oud bet benniget gant ar Pab.

Var gement-se, ar c'hrouadur a redas da gavout he vam, ha Pi IX a gendalc'has o pourmen.

Cals bloavechou so tremenet abaoue, rag setu ni digouezet e miz Du 1867.

Eur vanden Franmasonet a ioa en em daulet var douarou hon Tad Santel, o clasc ho lemer diganthan. Tost e oa bet dezho dont bete Rom, mæs Pi IX a oa bet diouallet gant he Zouavet ha gant soudardet ar Frans.

Eun neubeut devejou, goude emgann Mentana, Pi IX a oa æt da velet ann dud clanv en eun hospital, eleac'h m'en em gave eun neubeut potret Garibaldi, hag e chomas da sellet ous unan anezho a oa bet goal-c'hlazet.

— Eur Franmason eo, a lavaras dezhan ann hini a entente ous ar re glanv.

— Paour keaz crouadur, eme Pi IX, o tostaat outhan. Souden, o veza sellet gant evez e pegas en he vreac'h, hag e lavaras a vouez huel :

— Lionello !

Ann den iaouanc a scrijas hag a zigorras he zaoulagat, mæs, o veza sellet piou en devoa he c'halvet, e teuas ru-tan gant ar vez hag hen o vont da vervel.

— Va anaout a rit, a gendalc'has ar Pab ? Ancounec'heat hoc'h eus ar rozen-venn em boa roet deoc'h em jardin e Rom ?

— Oh ! ia ! Biscoas n'am beus collet ar sonj eus ann devez-ze ; pegen eürus e oan-me neuze !

— Ia, hag hirio hoc'h eus poan ; hirio c'hui so maleürus hag en anken !

— N'am beus den ebet mui d'am c'haret var ann douar !

— Ha me ! ne d'oun mui eta ho mignon hag ho tad ?

— Me so bet savet en hoc'h enep ; me meus clasket discarr ar Pab ; va buhez so bet eur vuhez a grimou.

— Ann Autrou Doue a bardoun d'ar pec'her en deus keuz d'he bec'het ; me ne d'oun nemet he zervicher var ann douar ; mæs respontit ac'hanon, her goulenn a ran diganeoc'h : keuz hoc'h eus d'eus ho pec'hejou ?..... a greis calon ?

Hag ar vouez dener-ze he devoa kement a nerz ma fraille calon ann den iaouanc oc'h he c'hlevet; oc'h anaout peger fall en devoa bevet e scuille daëlou c'huero.

— Ah ! Tad Santel, emezhan dre greis he zaëlou, na me a garfe scuilla evidhoc'h ann diveza beradou goad a so chomet em goaziet !..... Me so bet collet gant fals mignonet ! Ah ! ma carjen beza sentet ous va mam !

— Ar vam vad-ze, e peleac'h ema breman ?

— Maro eo ha guell a ze, rag re a boan he dije bet oc'h va guelet etouez hoc'h enebourien.

Hag o lavaret ar c'homsou-ze, taget gant remorjou he goustians, e seblante o vont da goueza en disesper, ne vouie mui goulenn pardon soken hag evid goassaat he boaniou, setu he c'houliou o tigorri adarre, hag he voad o redec goassoc'hgoas. Mæs er moment-ze o veza sellet ous ar Pab a chome da sellet ken truezus outhan, e lavaras a vouez huel :

— Tad Santel, pardonit da Lionello c'hoas ar veich-man, evel m'hoc'h eus græt gueichal e jardin ho palæz.

Neuze ar Pab a stouas var he vele, prezec a reas eun neubeut outhan, hag e oe guelet ann dorn a so oll galloudus evid digorri ar Barados, o sevel azioc'h penn ann hini a ioa o vont da vervel.

.....

Neubeut goude, ar paour keaz Franmasoun saveteet dre ar sonj eus madelez ar Pab en he genver, mare he iaouankis, a varvas e peoc'h, o vesca assambles, en he huanaden diveza, hano he vam hag hini he Zalver Jesus.

A.

Eur Vetalen.

(Kendalc'h).

Divezaat ato e rea, hag ann amzer a deue iennoc'h-ien. Greg ar c'habiten he devoa kuiteet pont al lestr, ar vartolodet a oa eet da gousket oll, nemet unan ; hor beachour en devoa droug outhan he unan. Perag lavaret d'ar paour keaz relijius penaus ne grede ket er Verc'hez ? Perag chomm heb ober van da bedi ; na vije ket toullet he vragez var bennou he zaoulin, evit chomm daoulinet epad eur c'hard-heur. Ne oa ket contant tam ebet ; n'en devoa ket c'hoariet fin avoalc'h ; kignet e oa gant broudou he goustians. Pa daule he zaoulagad var ar relijius daoulinet er penn araug euz al lestr, hag o pedi stard, he vizach goloët a zaelou, e sante en he goustians ar broudou lem a vez o pika coustians eul lizerec pa vel unan benag oc'h ober he zever. Meur a veich e oa bet var ar poent da scoi var scoaz ar relijius, ha da lavaret dezhan :

— Avoalc'h eo, va zad, me a raïo ar rest, me a zo o vont da bedi d'am zro.... Keunziet e oa e guirionez, ha rebech a rea dezhan e unan da veza great fall.

Dont a reas varzu ar c'hreg iaouanc ; truez en devoa ive o velet he zristidigez.

— Mar ho peffe ar vadelez d'am lezel da c'houlen ouzoc'h eun draik benag ?

— Ar pez a garfot, autrou, c'hui a zo bet ken madelezuz e kenver va c'hrouadur.

— Penauz en em gavit oc'h unan o veachi e gis-se, c'hui zo iaouanc c'hoaz gouscoude.

— Me a zo o vont da *Gènes* da gavout va fried ..... Eno en deus cavet labour, eur miliner euz ann dibabachou eo... Me a zo chommet clanv eur pennad e *Marseille*, ha n'em eus ket gallet mont ganthan. Breman em euz ranket gortos ma en deus gallet cass din arc'hant avoalc'h evit paea va beach.....

— Deus ar guel ac'hanoc'h, e ve lavaret e vec'h bet clanv !

— Hag e-z-on bet, ia, hag e-z-on,ha goal glanv ive, autrou ; n'ouzoc'h ket penauz e-z-on bet pareet ?

— Dre remejou roët deoc'h gant eur midisin desket bras benag sur, petra 'ta

— Ne m'oc'h ket ganthi, eme ann dremeniadez. Scoï a reas var scoas hor beachour ; ar pez a reas dezhan troï he zell varzu ann neubeut sklerijen a daule eul lamp a oa var alum e cambr ar c'habiten. Ar sclerijen a bare var c'horre pultrin ar vamm gristen-ma : hag evelse e hellas diskuez d'hor beachour..... divinit petra ?.... eur zeizennic c'hlas, hag e penn ar zeizenn, eur vetalennic cuevr.

— Petra ho peus da gonta cauchou din-me ! eme hor beachour, eun neubeut rust ann tam anezhan. Petra, eleac'h pedi ho pennos gant remejou ha descadurez eur midisin habil bras, c'hui a ia da glasc ober din da gredi e sorc'hennou grac'het cos evelse !

— Var bouezic, autrou, var bouezic, mar plij ganeoc'h, eme ar vreg iaouanc, en eur chench liou, ken a vennas sempla. C'hui a gemer evit sorc'hennou grac'het-coz, ann oll vad he deus great ar Verc'hez em andret ! Ma vouifac'h pegen galloudus eo ar Verc'hez santel ; pegen trugarezuz eo, pegen madelezuz eo bet em c'henver ! Nag a boan am euz-me gouzanvet beteg-hen ; mæz ive nag a zousder, nag a levenedigez memez he deuz ar Verc'hez lakeet em ene epad va c'hlenvet hir. He madelez eo he deus scuillet gant largentez dour iac'huz ar fizians var gouliou va c'halon rannet gant ar glac'har. Dezhi eo e tlean buez ha iec'het ar c'horf, rag dre viracl eo e-z-on bet pareet ; dreiz-hi em euz ive ar fizians da veza eun deiz eurus epad ann oll eternite...

D'ar poent-se ar relijius a deuas ive da gavout ann daou dremeniad.

— Pedet em euz va mab, emezhan, pedet em euz evidoc'h, oh ! ia, cals em euz pedet ar Verc'hez santel... Oh ! snr ann Intron Varia he deuz silaouet va feden... Truez he deus bet eus ho tisvouiegez, ho pardoni a ra ; ho tiouall a raïo euz pep pec'het...

— Roït peoc'h din gant hoc'h Intron Varia ! a c'hrosmolas hor beachour... heman goude beza roet eun tol toc, en em dennas en he gambr evit guelet hag hen en divije gallet cousket eur pennadic. En eur vont cuit e clevas ar vamm gristen o lavaret d'ar relijius :

— Roït din ha d'am c'hrouaduric, ho penedictionn, mar plij, o va zad !

Hag ar relijius a respontas :

— Doue ra scuillo varnoc'h he vrassa bennosiou, va merc'h ; ra deuio ann Intron-Varia a Sicour-Vad d'ho tiouall a bep seurt pec'het, rag n'euz er bed-man ken droug nemet henes.

X.

(Eur pennad all eur veich all)

KELEIER.

Perigueux. — Prefet ann Dordogne a so iaouanc c'hoas ; mæs eur goas eo. He bossubl en deus græt evid plijout da Jules Ferry. Græt en deus oll ar pez a helle evid miret ous ann autrounez de Fourtou ha de Bosredon d'en em gavout e Paris da benn ma vije votet ann articl 7. (Digouezet e oant gouscoude). Ann autrounez-ze ne hellent beza digemeret er Senat nemet gant m'ho dije bet proses-verbal ann election, ha caër ho deus bet her goulenn, ar Prefet en deus hen disnac'het outho bete ma oa diblasset ann trein.

Mortain. — Be oa e Mortain, abaoue ouspen 6 bloas, eun *inspecteur* evid ar scoliou bihan, gouiziec meurbet, aketus d'ober he zever, caret ha respetet gant ar vistri-scol, estimet gant ann oll.

Varlene, ann den-ze, ne oa netra da rebeich dezhan, a oe casset ar c'helou beteg ennhan, e tlie beza casset en eur plass all benag, cals disterroc'h, ha pell eus he vro. Ar Souprefet nevez en devoa scrivet a enep dezhan, rag ma oa eur c'hlerical ! *Mond a rea d'ann offern !!!* C'hoant en devoa e vije bet tennet he plass diganthan, ha rag-se, ne oa ket contant o velet ne rer ken nemet chench plass dezhan. Mond a reas eta ar Souprefet da Baris, hag eno, gant sicour ar Senatour Labiche,e c'houlennas digant Ferry,distaul d'eus ann anter eus he bæamant, ann autrou Fouques, ann Inspecteur. Ferry na helle ket refus he c'houlenn da eur Senatour a dlie voti evid ann articl 7 ; kense, petra benag ne oa netra da rebeich d'ann autrou Fouques, ar Ministr, goude beza roet conje dezhan da genta da gemer vacansou beb coll netra eus he bæamant, a lavaras n'en

dije mui hiviziken nemet ann hanter. Eun den en deus eur garg en Universite, hag a ia d'ann offern, na verit ket muioc'h, pa so bet tennet ann drederen eus ho fæamant digant ann Eskibien.

Eürusamant evithan, ann autrou Fouques en devoa guir da gahout he retret. He c'houlenn a reas eta, hag al lezen en em gavas crenvoc'h eget ar Senatour Labiche hag ar Souprefet Maillot.

Abaoue, c'huec'h inspecteur ar scoliou bihan so bet guelet e Mortain. Lod a so æt cuit heb paea ho dle, ha lod all, a veac'h ma oant digouezet, evid ræsoniou all.

N'eus fors peger mignon d'ar Republic a ve eun den, ne hello ket disnac'h, penaus ann descadurez e arrondissamant Mortain ne ialo ket guelloc'h, keit ha ma vezo chenchet kelliæs gueich ann hini a so dre he garg, evid beilla var ar scoliou bihan. Goassoc'h soken, eo ann hini a ialo.

Ann *Telegraphe* a lavar penaus eur gals eus ar Brefedet ho deus scrivet da Vinistr ann afferiou evid diabars ar vro, evid lavaret dezhan penaus er pez brassa eus ar Frans, ann oll a so goal nec'het, rag n'en deus ket falvezet gant ar Senat voti ann articl 7. (Neus netra guir e kement-se, hag a hent all, n'e ket possubl e ve guir). Ar memes gazeten a lavar penaus, aoun so ne savje, abalamour da-ze, etre ar Senatourien hag ann Deputeet, na ne rafe kement-se eun dra benag evid ann electionou a vezo d'ober heb dale evid ar C'honseil Jeneral en oll Departamanchou.

Gouzout mad a reomp e tle beza goal nec'het ann *Telegraphe*, ar gazeten d'eus ann oll Radicalet. Guir eo e rafe ann affer-ze eun dra benag evid ann electionou en Departamanchou, mæs ne rai a dra sur nemet lacaat henvel tud, mignonet d'al liberte evid ann oll, kentoc'h eget ar re na c'houlennont al liberte-ze nemet evid ar Radicalet, ma hellint goasca ar re all evel a girint.

A bend all e ouzomp ervad penaus, araug m'en deffe Jules Simon hel lavaret d'ar Ministr, cals Prefedet, d'eus ar re a vell sclear penaus e ia ann traou, ho devoa lavaret da Lepère penaus ann articl 7 a rafe cals gaou ous ar Republic hag ouspen hag e ve votet, ne ve ket possubl en em zervicha anezhan.

E *Tilh* (Departamant al Landes), eo maro er sizun dremenet, eur vaouez hanvet Mac'harit Laulhe, oajet a 103 bloas, 11 miz ha 12 devez. Gant eun taul goad eo bet sammet. Beteg ann devez diveza he deus bet atau he oll skiant. Ne oa ket c'hoas roufennet he bisaich, hag e lenne heb lunedou, ker sclear a oa c'hoas he lagat. Eur breur hag eur c'hoar he deus c'hoas beo : he breur en deus 99 bloas, hag he c'hoar 97.

Er memes Departamant e varve dimeurs all eun denn oajet a 110 bloas. Heman hanvet ann autrou Laburthe, a oa bet noter e *Pouillon*.

Erfin, hervez ar gazeten *l'Ère nouvelle* d'eus *Tarbes*, ebars en hospital Sant-Fray, ez eus eun den oajet a 110 bloas, a so he iec'het d'eus ar re vella.

Ann autrou General de Vinoy, a oa e penn ar re oll a so er Vreuriez a enor, a so bet torret eus he blass, hag ar General Faidherbe so bet hanvet en he leac'h.

Mar goulennfec'h petra so caus a gement-se. ne ouffen ket caër hel lavaret deoc'h: Nemet ive, egis n'en deus ket fallet dezhan ha da Gonseil ar Vreuriez-ze renta d'ar Gommunardet ar guir da zougen adarre ar groas a enor, marteze ar re-man ho deus cavet ann tu da venji varnezhan ! Alfe beza.

A.

Madou ann douar.

En Nord hag er C'huz-Heaul eus ar Frans, e vezo lakeat er bloas-man eur fors bettarabes. Er C'hreisteis, e lavarer lacaat *topinambourgs* evid ober odivi gantho. Evid ar c'holza ne vezo gouezet pe vo mad pe ne vo ket ac'han d'eur pemzec devez benag.

Muioc'h ed so bet casset d'ar marc'hajou er sizun dremenet. Marteze egis ma eo huel ar priziou ha ma so fæson peus-vad gant ann eost, e sonj d'ar re ho deus bet eost avoalc'h, eo poent guerza eun tam benag. Marteze avoalc'h ; mæs cals a so n'ho deus, evid c'hoas guerzet netra ; ar re-ze ho deus collet e diou fæson ; collet var ho ed n'en deus gounezet netra evid chomm er c'hrignolou, er c'hontrol ; ha collet interest ho arc'hant. Ar veillerien ne fell ket dezho prena, rag pris ar bleud a zo izelloc'h eget pris an ed. E tro Paris hag er C'hreis eus ar Frans, ar bleud guerzet d'eus ar veill, a dâl 69 lur da 70 lur ann 318 lur. Hogen, er broiou-ze ive, ar guinis rentet d'ar veill, a dâl 33 pe 34 lur ann daou c'hant lur, ha d'oc'h ar pris-ze ar veillerien n'ho deus tam gounidegez. Pa ne labour ket cals ar meillou, ar brenn a so diæssoc'h da gahout, hag a vez guerzet æs 15 pe 16 lur ann daou c'hant lur.

E daou goms, er sizun-man, n'eus ket bet græt cals afferiou, hag e meur a blass ez eus bet fæsonnet cahout distaul var ar guinis.

Evid ann edou all e talc'hont atau d'ar memes pris, nemet var ar c'herc'h ez eus cresc eun tam benag.

KEMPER. — *13 a viz Meurs.* (Ann daou c'hant lur.)

Guinis, 26 lur, 10 g. — Ségal, »» ». — Hey, 19 lur. — Ed-du, 26 lur, 10 g. — Kerc'h, 24 lur, 10 g. — Avalou douar, 12 lur.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 13) DISSADORN 27 A VEURS 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, nh ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 27 a viz Meurs 1880.

Der Iaou, 11 a viz Meurs, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezen ann *Douane*. Evel a ouzoc'h, emaint gant ar pez a sell ous ann dud divar ar meaz. Var ar pez a sell ous ar c'hezec o tont eus ann estren, ar C'houarnamant hag ar Gommission a c'houlenn 30 lur var peb marc'h ha peb casec, ha 18 lur var ann eubeulien.

Eun neubeut Deputeet eus hor bro-ni a c'houlenn 50 lur var peb marc'h ha peb cazec ha 25 var peb eubeul, hag ann autrou de La Biliais, unan eus ar re-ze, a ra eur brezegen a zoare evid discuez ne ve ket re evid dic'haoui ar re a vag eubeulien iaouanc, hag evid miret n'ho deffe labouret da goll ; mæs caër en deus, caër en deus ive ann autrou Gaudin, unan eus ar Gommission, lavaret penaus var ann affer-ze e oant daou-hanter er Gommission, 315 a enep 124, a lavar ne heller ket ober ar pez a c'houlenn. Etoues ar re ho deus votet evid rei ar sicour-ze d'ann dud divar ar meaz, e cavomp ann autrounez de Kerjégu, de Kermenguy ha Villiers.

Etoues ar re ho deus lavaret e oa guelloc'h distaul ar mizou var ar c'hezec o tont eus ann estren, ha sicur kentoc'h ar re a vag eubeulien ha kezec er broiou all, eget ar re a ra ar vicher-ze en hor bro-ni, e cavomp : Arnoult, Corentin Guyho, de Gaste, Nedellec ha de Pompery. — Hémon ha Swiney n'ho deus votet a du ebet.

Var ar mulet, ar C'houarnamant hag ar Gommission a c'houlenn ugent real. Eun Depute hanvet Gusman Serph, a c'houlenn 18 lur ; mæs ne assanter ket ganthan, hag e voter ar pez so bet lakeat gant ar C'houarnamant.

Var ann ezen, n'eus ket bet lakeat mizou, ne vo netra da baëa. Guel a ze evid meur a azen daou baô.

Var ann ejennet, ar C'houarnamant hag ar Gommission a c'houlenn daou-scoët. Pascal Duprat a c'houlenn ne ve netra da baëa var ann ejennet o tont er vro, ma hello ann oll dribi kic. Mad avoalc'h, m'ho deus arc'hant da brena ; ha penaus ho devezo int arc'hant, ma ne ve den o rei labour dezho ? na ne vezo ket, ma ne c'hounez ket ann dud divar ar meaz muioc'h eget ar pez so red dezho evid beva ha paea ho fermou. Aoun am beus d'ho scuiza, ha gouscoude n'hellan ket miret d'her merca deoc'h, pa gavan ann tu d'hen ober. Pa vez cals arc'hant etre daouarn ann dud divar ar meaz, int a brenn cals traou e kear ; potret ar staliou e kear a c'hounid muioc'h hag a ro muioc'h labour d'ar vicherourien ; mæs pa renc al labourerien douar chomm heb prena, abalamour ma vanc ann arc'hant dezho, neuze e ia fall ar stal, hag ar c'honvers ne ia mui. Ar vuhez marc'hat mad evid ann oll, hel lennet hoc'h eus er sizun dremenet e prezegen ann autrou de Kerjegu eo gounid muioc'h eget ne renker dispign.

Ann autrou Keller goude, a c'houlenn e ve lakeat 30 lur mizou var beb ejen o tont er vro. Ann autrou Ganivet a lavar ne renker ket lacaat mizou var ann ejennet, rag ar mizou ze a ve caus e renkefe al labourerien douar paëa keroc'h ho loenet labour. Me chans hini ebet ac'hanoc'h n'en deus sonj mond d'ann *Americ* da glask loenet labour. Peurvuia ar re ac'hanoc'h a labour gant ejennet, a vag ar re ho deus ezomm anezho na ne vent ket fachet ho guerza peus-vad pa vent deut re vras evitho ha pa hellont ober ho labour gant loenet disterroc'h. Varlerc'h henez, ann autrou Trubert a lavar e renker clasc ann tu da gahout loenet avoalc'h er vro evid magadurez ann oll, rag ma zeufe ar c'hlenvet da gouezaq var al loenet eus ar broiou estren, ne ve ket possubl mui prena digantho, ha goude beza bet, emezhan, ar c'hic guelloc'h marchat epad c'hueC'h miz pe eur bloas, ma kirit, e renkefec'h goudeze paëa cals keroc'h. Var he veno, 25 lur var beb ejen n'int ket re. Ann autrou Keller, o sonjal evelse cahout muioc'h tud da vond a du ganthan, a lavar a vo travoalc'h evithan 25 lur eleac'h 30. Ann autrou de Mackau a lavar ne heller ket assanti gant ar re a c'houlenn 25 lur var beb ejen o tont er vro, rag ar mizou-ze a lacafe ar c'hic da veza re ger.

Ann autrou de Kerjegu var he lerc'h, a c'hou-

lenn ive 25 lur var beb ejen. C'hui, emezhan d'ar re a garfe a ve lammet cuit ann oll mizou, c'hui a lavar penaus ma ve lakeat mizou var ann traou o tont eus ann estren, ar mizou-ze a bouezo var hor c'henvrois a renco ho frena ! Kement-se n'e ket guir ; hogen, ma ne ve netra da baëa, e tisammit ann estren evid hor samma-ni. Ar vro he deus cals dispignou d'ober, kense e renc clasc arc'hant tu pe du. C'hui a lavar oll ez eus re a gargou, e renker ho neubeutaat ha neuze evid ober van d'ober eun dra benag, e tisammit eus eun tu evid samma d'eus ann tu all. Ma ! ni a lavar: ma rafec'h d'ann estren paëa muioc'h mizou dre ann *Douane*, e alfec'h, gant profit ann oll er vro, distaul e guirionez a zivar ar c'hargou, talvoudegez ar pez a rofe deoc'h mizou ann *Douane*. Al lur kic a goust deomp rentet e Paris unec guennec al lur, hag a veac'h ma hellomp he guerza 8 guennec. Pehini ac'hanoc'h a alfe lacaat ac'hanomp da genderc'hel ar vicher-ze ma rencomp coll kement all ? Ann autrou de Kerjegu a ra goudeze ar gont d'eus ar pez a goust eun ejen abars beza mad da verza, hag e achu o lavaret n'e ket 25 lur a dlefemp da c'houlenn, mæs 60 lur : arabad eo deoc'h eta disnac'h ouzomp ann neubeut a c'houlennomp. Grit evid al labourerien douar ar pez hoc'h eus c'hoant d'ober evid micherourien ar c'heariou ! Autrounez, ma dever am eus græt ; græt ive hoc'h hini.

Ar Ministr a lavar eo ker avoalc'h paëa daou scoët. Erfin, pa ier da voti, 296 a enep 146, a lavar eo re paëa 25 lur.

Ann autrounez Arnoult, Corentin Guyho, Hémon, de Kerjegu, de Kermenguy, Nedellec ha Villiers, ho deus votet evid 25 lur mizou var beb ejen.

De Gaste ha de Pompery ho deus cavet e oa re.

Swiney n'en deus votet a du ebet.

Goudeze, e voter ar pez a c'houlenne ar C'houarnamant hag ar Gommission : 2 scoet var beb ejen, 16 real var beb bioc'h ; 2 scoet var beb cole-taro; 8 real var beb crenn-ejen ha peb anor ; 10 guennec var beb leue.

Aman a lavarer ehana ac'han da zissadorn.

Dissadorn eta, 13 a viz Meurs, eo gant ar gloan emer a veac'h ; ann autrou Guichard a c'houlenn 20 lur ann daou-c'hant lur var ar gloan nevez-touzet hag heb beza guelc'het ; 40 lur var ar memes pouez gloan guelc'het var gein al loen abars ma ve touzet ; ha 60 lur var ar memes pouez gloan guelc'het gant dour zomm. Ann autrou Hugot na c'houlenn nemet ann hanter eus ar mizou-ze ; mæs ann Deputeet dre ho voterez, a lavar ne ouzont, nag ann eil nag egile, ar pez a c'houlennont, hag e votont ne vezo netra da baëa var ar gloan touzet heb beza bet guelc'het, egis m'her c'houlenne ar C'houarnamant hag ar Gommission, ha setu achuet labour eun devez. Mad avoalc'h ; 1,200 articl a so da velet abars achui gant lezen ann *Douane* ; eis devez a so emer a veac'h gantho, ha n'eus ket bet allet voti ann 10 kenta anezho. Mar kendalc'h ann traou o vond en daill-ze, e vezo deut ar bloas 1900 abars ma vezo achu gant ann Deputeet evessaat ous al lezen-ze.

Dilun, 15 a viz Meurs, e teu dirag ar Senat, evid ann eil gueich al lezen var liberte ar Scoliou Bras, hag al lezen so bet votet evid ann eil gueich egis ma oa bet votet ar veich kenta, var ann articl 7 ez eus bet contet ar moueziou, ha petra benag m'en deus de Freycinet gourdrouzet d'ar Senatourien, ma ne votent ket ann articl-ze, e renkefe ar C'houarnamant en em zervicha d'eus al lezennou a so a enep ar Relijiuset n'ho deus ket bet he aotre, hag e vije bet goassoc'h cals d'ar re man ; ar Senatourien, 149 a enep 132, ho deus taulet ann articl-ze a gostez adarre. Ar rest eus al lezen a voter goudeze, ha var al lezen a bez, 187 a vot evid al lezen, ha 103 a enep dezhi.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, e kendalc'her gant lezen ann *Douane*. Egis m'her c'houlenne ar Gommission, e laker c'huec'h real mizou var beb penn-maout ; 10 guennec var ann oanet ; pevar guennec var beb penn-gaor ; c'huec'h real var beb penn-oc'h, ha 10 guennec var beb porc'hellic-leaz ; al loenet all beô ne baefint netra evid dond er vro. Ar c'hic fresc n'eus fors d'eus peu sort aneval, c'huec'h real ann daou c'hant lur ; ier ha jibier, ugent lur ann daou c'hant lur ; ar c'hic sal neus fors d'eus peu sort loën, c'huezec real ann daou c'hant lur, hag ar c'hic er boestou houarn-guenn, 8 lur. Ar c'hrec'hin seac'h pe c'hlaz n'ho devezo netra da baëa. Evid ann traou all a vez hano anezho goudeze, ne sellont nemeur ouzhoc'h, nemet ann amann dous a renco paea 13 lur, hag ann hini sal 15 lur ann daou c'hant lur.

Var ann oll draou-ze, ann autrounez de Kerjegu ha Villiers, ho deus atau votet evid ar pez a oa ar guella evid ann dud divar meaz.

Arnoult, Corentin Guyho, Hemon, de Gaste, de Pompery ha Nédellec heman nemet eur veich, ho deus votet evid lezel dond er vro, gant ann neubeuta mizou, kement tra a helle ober gaou ous ar pez a vez gounezet ganeoc'h, labourerien douar, hag ez eus kement a boan oc'h ober arc'hant gantho. Swiney n'en deus votet gueich ebet nag evidhoc'h nag a enep deoc'h.

D'ar Meurs, ar Senatourien n'ho deus græt ken nemet voti, d'ar red, eun neubeut lezennou egis ma c'hoarvez peurvuia pa vent o vont e vacansou.

E Cambr ann Deputeet, n'e ket æt ann traou er memes mod. Jules Ferry a zigass dezho al lezen var liberte ar Scoliou-Bras egis ma eo bet votet gant ar Senatourien, da lavaret eo, heb ann [illegible] Spuller, ann hini en deus evesseat ouz [illegible] veich all, a c'houlenn cass anezhi d'ar memes Commission, hag e assanter ganthan. Da c'hortos, e kendalc'her gant lezen ann *Douane*, hag e laker ugent real var ar pesket fresc, 48 lur var ar pesket sal pe seac'h, atau ann daou c'hant lur. Var ar sardin hag ar glizigou, e sav beac'h. Ar Gommission a c'houlenn ugent lur, mæs ar Ministr, var ann digare e verzomp cals muioc'h eget na brenomp d'eus ann daou sort pesket-ze, a lavar eo travoalc'h 10 lur mizou var ann daou c'hant lur, egis ma oa kent. Caër en deus ann autrou Gaudin, e hano ar Gommission, lavaret penaus ann oll vartolodet ho deus ar guir da veza difennet d'eus ann estren, ann eil couls hag egile, ha pa roer d'ar re a ra peskerez ar moruet 48 lur, n'e ket re rei 20 lur d'ar re a ra ar beskerez sardin ha glizigou; pa peus assantet emezan gant ar *Spaign* hag ann *Itali*, n'ho deffe nemet 10 lur da baea var ann daou c'hant lur, pesketourien ar Mediterranée, ha re ann oll porsiou-mor var ann Ocean eleac'h ma rer ar sort peskerez-ze ho deus en em glemmet ha gant ræson. Abaoue ma eo couezet hor c'honvers var vor, hor martolodet n'ho deus mui nemet ar beskerez-ze evid beva : kense n'e ket 20 lur hebken a dlefec'h voti, mæs 40 lur egis m'her c'houlenne eur re benag en hon *tones*.

Ar ministr a respont ar pez en devoa dija lavaret : muioc'h a verzomp eget na brenomp eus ann traou-ze, kense ma carfemp creski re mizou ann *Douane*, re ar broiou all marteze a voal-bakefe ac'hanomp var eun articl all pe autramant var ann articl-man he unan e lacafent mizou ker bras, ne alfemp mui guerza dezho hag evelse e collfemp muioc'h eus ann tu ze eget ne c'hounesfemp, o clasc creski re mizou ann *Douane*. Pa ier da voti, e voter egis ma felle d'ar C'houarnamant. Goudeze e voter heb trous na chican var gals traou o tont eus ar mor, hag e peger gant ar guinis ; var beb sac'hat daou c'hant lur, e laker 12 guennec var ar greun, 24 guennec var ar bleud. A dra sur n'e ket bras ar vizou-ze, gouscoude, Haëntjens hag ar Bonapartistet a gav dezho eo re vras c'hoas, rag goulenn a reont e alfe ar guinis hag ar bleud dond er vro d'eus ann estrenn heb paëa ann disterra. Drumel, unan eus ar Gommission, a lavar dezho penaus ar mizou-ze so bet lakeat gant ann impalaër he unan, ha n'e ket ar re-ze a rai d'ann ed ha d'ar bara beza keroc'h, pa ne baër d'eus ar feat-ze, nemet eur guennec var beb 17 lur pouez guinis, ha 2 vennec var ar memes pouez bleud. Pa ier da voti, 326 a enep 63, a lavar e renker kenderc'hel ar mizou-ze var ar guinis. Etoues ann 326, a gavan hoh oll Deputeet, nemet de Gaste en deus votet

gant ar Bonapartistet, ha Swiney n'en deus votet a du ebet.

Var ar guinis-Spaign 299 a enep 136 a lavar ne vezo netra da baëa na var ar greun na var ar bleud.

Etoues ar re ho deus goulennet ne ve netra da baëa e cavan Arnault, Corentin-Guyho, de Gaste Hemon ha Nedellec. Etoues ar re a c'houlenne gant ar Gommission c'huec'h real var ar greun hag eis real var ar bleud e cavan ann Autrounez de Kerjegu, de Kermenguy, de Pompery ha Villiers.

Swiney n'en deus votet a du ebet.

Ar c'herc'h, ar segal, ann hey, ann ed-du, couls e greun evel e bleud n'ho devezo netra da baëa.

Aman eun Depute, Paul Devès, a sav da c'houlenn digant ar Vinistret petra ho deus sonj d'ober e kenver ar Relijiuset n'ho deus ket aotre ar c'houarnamant. Me garfe, emezan, e teufe Presidant ar Vinistret d'hel lavaret deomp.

De Freycinet a sav neuze er gador hag a lavar dirag ann Deputeet ar pez en deus lavaret dirag ar Senat : *e lacai ann oll da viret al lezennou, mæs e fell dezhan cahout he liberte ha c'hoas he heur.* Mad tre ! mad tre ! a lavar de Gaste ; guelloc'h e vije bet dezhan tevel rag ann oll a c'hoarz en tu dehou oc'h he glevet.

Ann Autrou de la Bassetière a sav neuze da respont d'ar Ministr hag a ziscuez n'eus lezen ebet a zifenfe ous ar Jesuistet beva ha cahout scoliou. Discuez a ra eo ar Radicalet na ne ket ar Jesuistet a fell dezho ober diou Frans en unan ar re ho deus c'hoant goall-gass lod eus ho c'henvrois, hag en heben ar re a so goal-gasset heb ræson. Lakit evez, emezan, rag biken ar Frans, na hello ancounec'haat ar pez ho pezo græt hirio. Madier de Montjau a respont n'eus lezen evet pa vez hano eus ar Jesuistet. Lavaret a ra ne vanc ket a lezennou a enep ar Jesuistet ne vanc nemet eun den a ve goest d'en em zervicha anezho ha da lacaat ho miret. Ma ne gredit ket hen ober, aman en hon touez e vezo cavet tud avoalc'h, ha n'ho devezo ket aoun evel d'hoc'h.

Me n'am eus ket cals fizians ennhoc'h ; c'hoant avoalc'h hoc'h eus marteze d'hen ober mæs ann ers hag ar galon a alfe mancout deoc'h, ha de Freycinet en deus hen anzavet sclear avoalc'h, pevar devez so, nemet ken, en he brezegen d'ar Senat. Mar peuz aoun ne alfe ket al lezennou coz servicha deoc'h be peus eul lezen nevez græt a enep ann *Internationale* (unan eus ar Breuriezou cuz), hounez a hello servicha deoc'h. Ar Relijiuset a so disenor ar vro, he laza a rafint ma ve roet conje dezho ; c'hui so carget da veilla var ar vro, lavarit deomp eta peur ha penaus e helloc'h ho distruja ho unan da genta !

Ann Autrou de Keller a respont : egis-se eo e prezeger gueichall e 1793. N'e ket hebken ous ar Relijiuset e clasker enebi breman, mæs ous ann oll gristenien soken. Chasseal a fell deoc'h ar Relijion gatolic d'eus ar scoliou evid lacaat en he flass eur relijion ne anav mui na Doue nag ar vuhez da zont. Ha piou a verco petra a vezo ar Relijion-ze? Ministr ar scoliou hag he gonseil. Kense e chencho pa chencho ive ar re-ze. Caër ho pezo, ne gavoc'h lezen ebet a enep ar Relijiuset. Al lezen græt a enep ann *Internationale* (hag e hellan hel lavaret deoc'h breman, n'am beus ket votet anezhi), pa so bet votet a enep eur re benag all, beveich ez eus bet renket cahout eul lezen nevez evid-se,rag a enep ar Fransisien n'eus lezen ebet a rofe conje d'ar c'houarnamant d'ho chasseal d'eus ar vro, ar guir-ze n'he deus anezhan nemet a enep ann dud estren. Esquiros e *Marseille* e 1870 en devoa chasseet eus ar Frans eun neubeut Jesuistet ha setu aman petra lavaras Gambetta var ann affer-ze.

Oc'h evessaat penaus ne heller ober netra a enep liberte ar relijiuset-ze, na miret outho kenderc'hel o chomm e Frans.

E c'hourc'hemennomp :

Ann urs roet da chasseal e meas ar Frans eur Relijius, hag hen ve d'eus eur Vreuriez n'he deus ket bet aotre ar C'houarnamant, a so didalvez na ne renker ket senti outhan. — Aman Gambetta a lavar : Ia pa eo bet roet gant unan eus ar re so dindan ar C'houarnamant !

Ann Autrou Keller a respont : n'ho poa ket lakeat ar c'hemm-ze, Autrou Presidant. Discuez a ra goudeze ann oll vad græt gant ar Jesuistet. Discuez a ra penaus e 1845, petra benag so bet enebet cals outho n'eus ket bet allet ho chasseal eus ar Frans. Discuez a ra penaus ar pez a glasker breman eo teuler ar Senat a gostez rag ma fell dezhan barn ann oll traou egis m'en deus ar guir d'hen ober hervez ar Vamm-lezen. En eur achui e c'houlenn digant ar Gambr lavaret n'eus ket leac'h d'ober ar pez a c'houlenn Devès.

Jolibois var he lerc'h a lavar : e kement-man oll, me ne velan nemet eur ministr en deus c'hoant derc'hel he blass hag a glasc cahout ræson dirag ar Gambr goude m'en deus ar Senat discuezet anat dezhan ne oa ket a du ganthan. Ar pez en deus lavaret de Freycinet a sinifi ann draman. Ar Senat n'eus ket bet falvezet ganthan rei deomp ann neubeut a c'houlennemp; ma ! n'e ket red deoc'h beza nec'het evid-se rag be hon deus muioc'h evid dond a benn anezho. C'hui a lavar ar goassa ma hellit d'eus ann Impalaër hag e fell deoc'h en em zervicha eus he lezennou d'en em zifenn hoc'h unan. Red e ve ober, evid mad, eul lezen var ann Assambleou hag ar Breuriezou ha setu eno ar pez a c'houlennomp; me ha va mignonet.

Renault-Morlière goudeze a glasc dizcuez n'e ket ous ar Relijion emer o clasc enebi, kense, hen hag he vignonet, a voto gant ar c'houarnamant.

Devès d'he dro a lavar e renker voti var gement-man ; Ar Gambr, leun a fizians er c'houarnamant, a sonj dezhi he devezo houman ners ha galloud avoalc'h da lacaat miret lezennou a enep ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar c'houarnamant.

Pa ier da voti 324 a enep 135 a gav mad ar pez en deus lavaret.

Etoues ar re ho deus votet ganthan e cavomp Arnoult. Corentin Guyho, Hemon, Nedellec, de Pompery ha Swiney.

Etoues ar re ho deus votet a enep dezhan, da lavaret eo, evid lezel ar Relijiuset e peoc'h e cavomp ann Autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers.

De Gaste n'en deus votet a du ebet.

Var ar pez a c'houlenne ann Autrou Keller : kenderc'hel labourou ar Gambr heb teuler eves oc'h ar pez a c'houlenne Devès, hon Deputeet ho deus votet er memes mod.

Achu ann abaden-ze,Spuller a deu da c'houlenn digant ann Deputeet voti al lezen var liberte ar scoliou-bras egis ma eo bet votet ha digasset dezho en dro gant ar Senatourien ha pa ier da voti 364 a enep 92 a vot anezhi evelse.

Arnoult, Corentin-Guyho, de Gasté, Hemon, Nedellec, de Pompery, Swiney a so etoues ann 364.

Ann Autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers ho deus votet a enep al lezen, na n'hellomp ket beza souezet gant kement se rag petra benag, ma eo bet tennet ann articl 7, al lezen a so c'hoas pell bras da veza mad, rag tenna a ra digant ar Gatoliket cals eus ar guiriou ho devoa bet e 1875.

A.

Ar Gouarner ar Mesaër hag ann Ethrusdet.

Gouarner ar gear a *Vagdad*,ne ouzeur ket caër mui e pe vloavez, o veza eun devez o chasseal, a oe taulet en traôn gant he varc'h ; lazet e vije bet doc'htu var ar plas panefe m'en em gavas eun den divar ar meas, dioualler denved d'eus he vicher evid derc'hel ar marc'h. Oc'h hen ober, ann den en em lacaas en danjer da veza lazet he unan.

Ar gouarner goloet he gorf a c'houliou hag hanter draillet, a oe casset d'he balæs, hag ar mesaër en em dennas d'he lochen.

Pa gommansas he boaniou da vihanaat gant ar Gouarner, heman a c'hoanteas guelet ann hini en devoa saveteet dezan he vuhez. Mond a rejeur eta da glasc ar mesaër, hag he zigass d'ar palæs.

Pa oe deut e cambr ar c'hlanvour hag etal he vele :

— Kendalc'het ac'h eus va buhez din, emezan, va mab, me a fell din breman diskuez did va anaoudegez vad. Hen toui a ran eta dre va barô, e roin did kement a c'houlenni. Rag-se, petra ac'h eus-te c'hoant da gahout ? Hen rei a roin did ma ne de ket dreist va galloud.

— Cals trugarez, autrou, ne deo ket red din mont re bell da glasc. Me en em gavje eürus tre ma alfen cahout eun dra hebken. Eun tamic ti bihan din va unan, gant eul liorsic en he gichen, ne c'houlennan ken evid beva e peoc'h gant va greg ha va bugale.

— Ne c'houlennes ket re, eme ar Gouarner o vousc'hoarzin, hag hen o c'hervel he vinistr, rei urs dezan da glasc doc'htu en dro d'ar gear, eun tamic ti dereat gant eur prad en he gichen, hag ho rei d'ar mesaër.

Heman leun a joa, ne rea ken en eur vont d'ar gear, nemet dansal dre ar ruiou, ha conta d'ann oll ar pez a oa c'hoarvezet gantan. Da benn ann abardaëz en devoa casset he arrebeuri ebars en he di nevez.

En he gichen, ec'h en em gave eun den evelthan, n'en devoa ket cals muioc'h douar, nemet eun neubeut chatal en devoa, hag a zouge cals profit dezan.

Eun deves, ar mesaër a deuas en he sonj :

— Diskiant bras oun bet, emezan, ma carfen em bije goulennet doc'htu eun neubeut loenet digant ar Gouarner ! Va amezec a ia guelloc'h ar bed gantan, rag m'en deus eun neubeut anezo. Na petra rin-me gant eun tam douar, ma n'am beus na saout na denved !

Hag ann den, antronoz, o vont d'ar palæs, hag o lavaret e renke parlant oc'h ar Gouarner. Heman en devoa roet urs da rei digor dezan kelliæs gueich a zeufe.

— Ac'han-ta, va mignoun, eme ar Gouarner gant madelez, eürus oud breman ? Da di a so eas ?

— Eas tre, autrou, eme ar mesaër, hag en em gavan eürus kenan. Mæs eun dra so hag a vanc din, petra benag am eus ar brassa ezomm anezan, eun neubeut chatal evel m'en deus va amezec. Biken ne hellin ober netra vad ma n'am eus ket a loënet. Ho pedi a ran eta da rei din eun doussen loën benag.

Hag a so guir, eme ar Gouarner, ann nep en deus douar a renc cahout chatal. Roit he c'houlen dezan, ha lesit anezan da choas he unan etouez va re-me. Kea breman, va mignon, ha bez eürus mar g'helles.

Setu ar mesaër o vont d'ober he choas, hag o tibaba diou zoussen hanter d'eus ar guella loenet a oa er c'hreïer. Lavaret a rea :

— Breman oun pinvidicoc'h eget ann amezec, ha na gredan ket e ve den eürussoc'h evidoun. —

Ia ! mæs.... he barc a oa goal vihan evid kement all a loënet, hag ouspen eur c'hart leo ac'hano ez oa eur verouri ker coant, hag a zouge kement a brofit d'he ferc'hen !

Ar mesaër a gemeras pasiantet eun neubeut devejou. Evelken, ne vije mui guelet o c'hoarzin, atau vije tenval he benn. Eun nosvez, goude coan e lavaras d'ar vreg :

— Sell, emezan, n'heller ket lavaret, guir eo, e vemp maleürus, ha gouscoude ne vezimp morse eürus tre ma n'hellomp ket cahout eun tamic merouri evel ann hini a so en hor c'hichen. Var-c'hoas eo red din mont da *Vagdad* ; me renko mont da velet ar Gouarner, hag e vezo red mad dezan rei din ar verouri-ze. Petra eo kenneubeut a dra evitan ? —

Antronoz a oe great he c'houlen ; ar Gouarner, goude scandal anezan gant madelez, ha lavaret dezan diouall da veza re c'hloud, a assantas rei dezan ar verouri.

— Oh ! breman, eme Benadab, (hano ar mesaer a oa), breman na veloc'h mui ac'hanoun o tont da c'houlen netra diganeoc'h, n'am eus mui ezomm a netra, —

Ha gouscoude, da benn tri miz goude, e teue adarre da gavout he vadoberour ; gant mez e teue, guir eo,mæs evelken c'hoant bras a oa gantan goulen c'hoas eun dra benag.

E kichen he verouri, ec'h en em gave ti eun autrou pinvidic-mor, hag ar merour oc'h he velet kement a zanvez dezan, kement a dud oc'h he servicha. a sonje ennhan he unan :

— Caër a vo, morse ne vezin eürus ma n'hellan ket beza evel henez. —

Hag evel na teue ket ar sonj-ze d'eus he benn, e oa deut da gavout ar Gouarner, o c'houlen digantan ober eun *dijentil* anezan.

Ar Gouarner a gommanse beza scuis, ha ne felle ket dezan assanti gantan ; mæs ne oa ket evid refus, touet en devoa dre he varô. — Setu eta Benadab græt eun autrou bras anezan. Eun tam braô a zouar en deus bet, pemzec leo tro dezan, hag unan eus ar re vrava maneriou a oa en-dro da *Vagdad*. Servichourien en deus a villierou ; ma lavar eur ger, m'en deus c'hoant eus eun dra, n'en deus ken nemet lavaret eur ger, ha ker buhan e ve græt he volontez. Mæs.... n'en deus netra da ober ; ne voar na lenn na scriva, cahout a ra hir he amzer.....

— Ne ket possubl din, emezan eun devez, beva pell amzer egis-man ; eun den eveldoun, na hell ket beva dianevezet ! ann afferiou a iafe cals guelloc'h ma ven-mé oc'h evessaat outo. Ar *Politic* eo a vanc din ; kentoc'h, me eo a vanc dezhi. —

Var ar sonj-ze, ann *autrou* a denn a beb seurt planiou (nemet eun alvocat né alfe beza sottoc'h), hag erfin, goude beza clasket piz pehini eus ann oll plassou a ve ar guella evitan, ez a eun devez da gahout ar Gouarner da lavaret dezan.

— M'ho peus c'hoant va renta eürus evel m'-hoc'h eus touet, n'hoc'h eus ken moïen nemet ober ac'hanoun ho kenta ministr.

Ar Gouarner en dro-man a so tost dezan facha evid mad ha punissa ann den re c'hloud-ze. Gouscoude, pa teu da sonjal, e fell dezan cass ann traou da benn.

— Red eo, emezan, amprouvi ann den evid guelet. N'e ket desket, guir eo, evelken danvez eun dra vad benag a so marteze ennhan. —

Evid troc'hi ber, rei a ra ar Gouarner he c'houlen da Venadab, ha setu great ar ministr kenta anezhan.

Siouas ! ne de ket eürus c'hoas ! couezet eo el lagen beteg he c'houzouc, ha ne voar mui oc'h piou entent da genta. Labour en deus dreist he benn, ne voar nag *u* nag a ; kement a afferiou, a c'houlennou, a bedennou, a glemmou a deu dehan a beb leac'h, ma vez ker reustlet ann oll afferiou gantan, ne deo mui goest da zibuna he guden. Pà renker lavaret *nan*, eo *ia* ann hini a lavar ; ha pa renker lavaret *ia, nan* eo ann hini a deu gantan. Goulen a ra digant ar Gouarner lakaat he sinatur var ar pez en deus c'hoant d'ober hag ar Gouarner a lavar n'her graio ket ! En em jala a ra ; oll ankenniet ha melconiet eo. Biscoas né deo bet ker maleürus.

— Pebez buhez ! pebes buhez ! emezan eun nosvez o vont d'he vele, n'oun ket goest da gompren e alje eur c'henta ministr beva ouspen eur miz. Me né d'oun nemet kenta servicher ar Gouarner ! Pa 'm eus c'hoant d'ober eun dra, hen a vez atau control din. Ah ! her guelet a ran mad tre breman, evid cahout ar peoc'h ha beva eürus. eo red commandi.... Ma carfe ar Gouarner rei he blas din, peger mad ez afe ann traou ! —

Etoc ann noz n'en deus ken sonj ; hag ar muia ma sonj, ar muia ma gred ne heller beza eürus nemet pa ver er penn kenta. Antronoz, setu hen er palæs abars ma oa savet ar Gouarner, hag o vont tre d'he gambr, e tosta oc'h he vele, hag e c'houlen he blas digantan.

Ar Gouarner, o clevout eur seurt goulen, a sonj dezan beza cousket c'hoas, ha caër en deus frota he zaoulagat, n'e ket evid credi beza dihunet mad avoalc'h. Neuze e asez en he gavasez, hag e lavar da unan eus ar servicherien a oa en he gichen : — Peg em bez gant da zent ma vezin sur ne d'oun mui cousket. — Ar servicher o veza hen great re gré a bak eur scouarnat doc'htu, mæs ar Gouaaner, serten neuze da veza dihunet mad, a dro oc'h Benadab hag a lavar dezan :

— Petra a leveres ? Lavar c'hoas eur veich da velet.

— Me, autrou, emre Benadab, a lavar e tlefec'h rei ho plas din. Profit e ve evid ann oll, evid ar vro, evidoun hag evidoc'h memes.... —

Ar Gouarner, serten en dro-man da veza clevet mad, a sav prim d'oc'h he vele, guiska a ra he zillad, ha setu hen o straka he zaouarn. Pevar servicher a deu doc'htu.

— Tro da gein emezan da Venadab.

Heman her gra doc'htu, mæs neuze e reseo ar pez n'en devoa ket goulennet, eun taul troat er plas ledana eus he gorf, ha goudeze ar Gouarner a c'hourc'hemen ous he servicherien, pega er ministr oll saouzanet gant ar presant en deus bet; lacaat anezan er meas eus ar palæs, hag eno diviska he zillad dezan nemet he roched, ma vezo great goab oután gant ann oll.

Benadab goloët a vez, a renkas distrei d'he lochen baour, ha beza mesaër evel kent, mæs ne chomas ket pell beo goudeze.

Hag ar Benadab-ze, lenner, e peleac'h ema, a sonj deoc'h ? Tost tre deoc'h marteze, en ho ti, en ho cambr, en ho corf.

Ia, en ho corf, rag ann histor-ze eo hoc'h hini, eo hon hini deomp oll.

Atau emaomp o clasc ann eürusdet, hag atau e sonj deomp he c'havout, he guelet huelloc'h evidomp. Mar g'hellomp en em gavout er poënt-ze, e sellomp atau huelloc'h-huel ha biken ne vezimp contant.

Eur micherour bihan a c'houlen, *evid beza eürus*, beza micherour brudet ; ar micherour brudet, a c'houlenno *evid beza eürus*, cahout micherourien all dindannan ; goudeze e c'houlenno cals leve, beza eur goas anezán var ar *politic* ha piou voar ? ministr, hag eun dra benag ouspen.

Ha setu penaus e vemp maleürus, ha maleürus dre hor faut hon unan, rag ne glascomp ket ann eürusdet *eleac'h m'ema he guirionez*, EN HOR C'HALON ; rag, ma sonj deomp eo ar plas a ra an den eürus, pa ne deo nemet ma reomp mad hag evid Doue, ann oll deveriou eus ar plas-ze, ec'h hellomp her beza evid mad. Galvet omp oll da veza eürus, paour ha pinvidic, mestr ha sujidi, bihan ha bras, Doue en he vadelez en deus eürusdet da rei d'ann oll.

Hogen, henez hebken a hello beza eürus, a c'houzanvo gant pasiantet hag heb en em glemm, poaniou ar vuhez-man ; a vezo en he galon carantez ann Autrou Doue ha peoc'h eur goustians vad ; a voar penaus buhez ar bed-man ne bado ket atau, hag en deus fizians e cavo er bed all plijadurezou burzudus, a zic'haouo anezan d'oc'h kement en devezo anduret evid Doue var ann

douar-man a zaëlou.

En eur ger, na hell den beza eürus, ma ne deo ket *eun c'hristen mad*.

Pliget gant Doue e vezimp oll eus ann niver-ze, ha ma hellimp tenna profit eus ann histor-man : *Ar Gouarner, ar Mesaër hag ann Eürusdet.*

A.

Eur Vetalen.

(Kendalc'h).

— Nag int a zo sot gant ho Intron Varia ! Setu aze oll beden hor beachour araug mont d'he vele. Ne oa ket red dezhan en em lacat var he zaoulin, evit ober ar beden-ze ; en eur riscla he vragez en divije gallet hen ober.

C'hoant bras en devoa d'en em gavout antronos mintin-mad var ar pont, evit guelet sevel ann eòr, ha stigna ar goueliou. Evit beza prest kentoc'h en em astennas dillad hag all var he vele.

Pa falvezaz dezhan sevel he boueziou d'he vontr, ar vetalen en devoa bet digant ar relijius, a en em gavas etre he viziet. C'hoant a deuas dezhan d'he zeuler er mor dre brenest he gambr ; mæz na gredas ket hen ober.

Bah ! emezhan, en eur zigouezout e *Gènes*, me gavo hounes da ober d'eur c'hrouadur benag. Ar pez a sclaper cuit na zervich da netra.

D'ar poent-se eur vouez roc a grias var ar pont :

— Tremeniadez, deuit d'ho plas ; c'hui a dle chomm var ar pont : deuit d'ar penn araug euz al lestr, mar plij.

Hor beachour a glevas ar vreg iaouanc o cuitaat ar banc ccat var behini e oa azezet.

— Mad, mad a rit, autrou cabiten, mad tre eo ann dra-ze, eme hor beachour dezhan e-unan.

Ann dremeniadez a lavaras neuze :

— Penaus, va zad, c'hui ive a jomm var bont al lestr ?

— Ia, va merc'h, me a jomm ive en astachma.

Ho daou e kerzont varzu ar penn araug euz al lestr, hag ar c'hrouadur o crena gant ann annouet, en em lakeaz da vouela.

E cambr hor beachour eur c'hos cleuzer a oa var alumm ; mæs beac'h ha beac'h en devoa o tiscuez ez oa e buez, ken tenval oa he sclerijen.

Pep tra a oa sioul e diadre al lestr.

Hor beachour na gleve netra nemet he vontr aour oc'h ober tic-tac, tic-tac, hag a seblante lavaret bep tol :

— Guerc'hez santel, guer-c'hez san-tel !

Hor paour keaz beachour na hellas ket cousket eur veraden.

Da genta na oa ket evit gouzout petra a vire outhan da vourgouscat memes : he vele a oa ken blod ! ken soupl, ken eaz !... Ha just ann dra-ze eo a oa oc'h ober poan benn dezhan...

Ober a reas eul lamm er meaz euz he vele evel pa vije bet flemmet gant eun aër.

Crogi a ra en he bacadou traou a oa var blanche ar gambr ; a furchas he vele evit guelet penauz e oa bet aozet. Ar guele e oa great gant eur c'holc'het reun hanvet matalassenn, ha dindanhi eur c'holc'hedat plous.

Hor beachour a dennas ar vatalassenn da lacat var ar planche. Evel ne oa ket lennou avoualc'h, e kemeras diou vantel vras en devoa evit beachi hag ho ledaz var ar guele neve-savet evit ober plas ar pallennou. Daou benn-vele en devoa : mad ! unan var c'horre, eun all dindan ! .. Setu daou vele braô ha kempenn savet er gampric, ha ne oa ennhi nemet eur guele araug. Hor beachour a bignas var ar pont, a glascas he hent guella ma helle deus tro he dreid, hag a ielas beteg ar penn araug eus al lestr.

— Mad ! ien eo da vad ; guella a-ze ! emezhan en he gostes e unan.

Mont a reas da gaout ar c'habiten a oa var ar pont ive d'ar mare-ze, hag a lavaras eur gomz pe ziou dezhan goustadic, goustadic, ma rancas planta he fri couls lavaret e scouarn ar c'habiten abars ober dezhan da glevout.

— Heman a respontas : pa zeo guir e paeit ho cambr, c'hui a raio ennhi ar pez a garfot.

Hor beachour a gerzas larcoc'h, hag a gavas ar relijius cos, dem c'hourvezét var al lestr.

— Va zad, emezhan.

Ar relijius na glevas ket dioustu ; mæs dem dost ac'hano, eur vouezic flour evel mouez eur vaouez a oe clevet o lavaret :

— Chuuuut ! roit peoc'h ; cousket eo, ann den santel !

— Paour keaz den, ken ien all eo ann amzer.

— Guir eo, rag crena a rancan eun tammic. Ha dre-ze ne ket tom.

— Mad ! eme ar c'habiten, beza e-z-euz eur gambr goullo evidhoc'h.

— Evidhon ? eme ar vaouez.

— Oh ! na revuzit ket, eme hor beachour, va c'hambr eo, n'am revuzit ket, en hano ho crouaduric, plijet ganeoc'h mond d'ar gambr-se da dremenn ann nos.

— Oh ! me, nan, nan, me ho trugarecaa, eme ar vreg iaouanc....

Ar relijius a zihunas. Azezet e oa var he zac'h daou bennec, harp he gein euz bord al lestr, gloc evel ma oa araug ma en devoa clasket lacat hor beachour da bidi.

— Deuit, va zad, eme hon den iaouanc.

Heman a ginnigas hè vreac'h d'ar relijius hag

her bleinas beteg he gambr.

— Va mab, eme ar relijius, eur galon vad a zen ho peuz ?

— Ia sur, cridi a ran n'eo ket fall.

— Ha beza ho pesfe ar vadelez da renta din eur blijadur, mæs eur blijadur vras heb he far.

— Va zad, mar gallan, sur, ne vankin ket.

— N'eo ket diæs : caout feis, credi er Verc'hez santel.

— Va zad, na hellan kredi an dra-ze c'hoaz.

— Digemerit da vihana ar venediction em on o vont da roï deoc'h en he hano...

— Gant plijadur, va zad.

Hag ar philosoph difeiz-se, ann den a speredse, en devoa great goab euz ar vetalen stean, ann den desket caër-ze, prest da furchat e gouëlet pep tra, prest da c'hoapaat kement tra a oa c'huez relijion ganthan... an den-ze a zaoulinas heb aon na mez ebet, hag ann den-ze a vouelaz dru...

Ar relijius a astennas he zaou-zorn a üs he benn en eur lavaret :

— Va bennos a bedan varnhoc'h, va mab ! pedet em eus ! ia cals em eus pedet evidhoc'h. Ann Intron-Varia a Sicour-Vad, he deuz va silaouet ; hi eo ho tiouallo euz ar pec'het, euz ann droug a heller da zouja er bed-ma e guirionez, rag n'eus ken droug nemethan.

Euz a c'houelet ar gambr e peleac'h e oa azezet ar vamm gristen, eur vouez a respountas :

— Amen ! Evelse bezet great ! !

X.

DIVEZ.

Hartmann.

En eur lavaret deoc'h e oa bet clasket laza Impalaër ar *Russie* o lacaat da lemer gant poultr, he balæs e *Sant-Petersbourg*, e lavaren deoc'h er memes devez e oa bet paket ann hini en devoa græt eun toul dindan ann hent houarn e kichen *Moscou*. Eur muntrer egis henez ne oa ket din a druez, gouscoude, ar re so e penn gouarnamant ar Frans, ho deus reüset he lacaat etre daouarn ar Russianet, hag ho deus he lezet da vont cuit. En em dennet eo e Bro-Saoz, hag ac'hano ez ai d'ann Americ. Ann digare cavet evid rei dezhan he liberte, eo ne oa ket goal anat piou a oa, na kenneubeut e oa ganthan e oa bet græt ann taul. Ma vije bet casset d'ar *Russie*, eno so barnerien ho dije gouezet gouzoud mad piou oa e guirionez, ha petra en devoa græt. Na breman petra c'hoarvezo ? Cannad ar *Russie* so partiet, hag ar re so chomet e Paris da zerc'hel he blass, ne zaleint ket, a lavarer, d'ober evelthan, ha neuze setu collet ganeomp hor guella mignonet en Europe. Eun neubeut bloaveziou so, n'eus bet ken caus nemet ar Russianet ma n'e ket deut ar Prussianet adarre varnomp evid peur achui ganeomp, ha breman ma teufent c'hoas ; egis m'ho deus ar brassa c'hoant, n'en em gavo den ebet a du ganeomp evid miret outho d'hen ober. Ma n'ho devoa ket c'hoant da lacaat Hartmann etre daouarn justis ar *Russie*, e tlient beza lavaret dezhan kerkent ha m'ho deus gouezet e peleac'h e oa, e oar o vond d'he baca, ha neuze hen en dije allet tec'het cuit. Mæs pa ho deus he gemeret e oant, ann dra-ze so sclear, e sonj he renta d'ar Russianet m'en devoa græt ann taul, hag hen en deus anzavet he dorfet, herves m'ho deus hel lavaret eur gals eus ar gazetennou; perag eta n'e ket bet rentet ? Breman, petra a vezo lavaret gant ar Russianet ? D'eus daou dra unan : emaomp a du gant ar Sosialistet, pe autramant, ez eus bet aoun rag gourdrouzou ann dud-ze a ginige laza lod eus ar re so e penn hor C'houarnamant ma n'ho dije ket rentet he liberte da Hartmann.

Neus fors petra a vezo lavaret, ar Russianet a oa mignonet deomp beteg hen, ha breman e vezint etoues hon enebourien, na ne vezo ken caus nemet n'hon deus ket græt mad hor sonj abars prisonia Hartmann.

A.

Madou ann douar.

Ann ed ne vanc ket var ar marc'hajou, rag d'oc'h ar pris m'ema, ar veillerien n'ho deus profit ebet, kense ne brenont sort ebet. E meur a blass ez eus bet distaul var ann ed. Setu penaus ema ar prizou.

Ar guinis, d'oc'h ann danvez, 28 lur da 33 lur ar sac'hat daou c'hant lur ; ar bleud d'oc'h 68 lur da 71 lur ann 318 lur. Varlene d'ar 15 a viz Meurs, pris ann ed a oa d'eus 25 lur da 29 lur, ha pris ar bleud d'eus 55 lur da 59 lur.

Ar segal hag ann hey n'eus ket clasc varnezho. Ar c'herc'h, er c'hontrol, a so goulennet cals, hag evel e casser nemeur d'ar marc'hajou, e chomm atau huel ar pris : 19 lur da 20 lur 10 guennec ann daou c'hant lur d'eus al liou hag ann danvez. Ar guinis-Spaign, ar fa hag ann ed-du a so æs da verza. Heman a dâl 20 lur da 22 lur ann daou c'hant lur. Ar brenn a so æs da verza, 16 lur ann daou c'hant lur.

A.

KEMPER. — *20 Meurs.* (ann daou c'hant lur.)

Guiuis, 26 lur 10 guennec. — Segal, 25 lur. Hey, 20 lur 10 guennec. — Ed-du, 25 lur 10 g. — Kerc'h, 24 lur 10 guennec. — Avalou douar, 10 lur 10 g.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 14) DISSADORN 3 A EBREL 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hivizliken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 3 a viz Ebrel 1880.

Der Iaou, 18 a viz Meurs, ar Senatourien n'ho deus græt ken, gant voti eur guchennat lezennou bihan, nemet commans evessaat ous al lezen var ann offiserien carget eus kement a sell ous ann arme *(Etat-major.)*

Er memes devez, ann Deputeet, breman pa emaint o vond e vacansou, ho deus votet eun neubeut brao a lezennou bihan ha kendalc'het dre douez, oc'h evessaat ous lezen ann *Douane*, (Loden kenta, ar pez a sell ous ann dud divar ar meaz.) Heb ho merca oll deoc'h dre ho hano, travoalc'h e vezo lavaret deoc'h penaus, kement greun a hell beza malet ha servicha da vagadurez ann dud pe al loenet, a hello dond er vro heb paëa netra. Var ann hajou d'ober eol, ar Gommission hag ar C'houarnamant, ho deus goulennet n'ho deffe netra da baëa ; mæs eun neubeut Deputeet ho deus goulennet d'ho zro e ve lakeat eun tam mizou benag varnezho evid sicour ann dud divar ar meaz da c'hounit ar sort hajou-ze. Var ann affer-ze, Maurice Rouvier, o veza lavaret e oa souezet o velet lod eus ann Deputeet o tont da c'houlenn lacaat mizou var ann traou-ze, dre ann digare da renta servich d'ann dud divar ar meaz, ann autrou de Kerjegu a respont anezhan : Ni aman a so oll a unan evid credi ha lavaret e tle ar Frans gounit peb bloas guinis avoalc'h evid magadurez ann oll er vro, da lavaret eo, eur c'hant million sac'hadou. Hogen, ne heller ket lacaat atau guinis er memes tam douar, red eo gortos eur bloavez benag abars he hâda a nevez er memes plass. Red eo eta gounit meur a dra all assamblés gant ar guinis. Me a goms aman evel labourer douar. Ma fazian, difaziet ac'hanon, ha ma lavaran ar virionez, anzavit ar virionez-ze ganin. Lezel ann douar da chana ne dâl netra. Lod ac'hanoc'h a lavar penaus ar c'holza a scuiz ann douar ; n'her gra ket goassoc'h eget al louzeier fall, hag ouspeh, egis ma renc beza c'huenet, e teu da nettaat ann douar, hag ar greun hoc'h eus da verza a ro deoc'h peadra evid ho tic'haoui eus ho labour, paea ferm ann douar, prena, tremp da renta d'ann douar ann druzoni so bet sunet gant ar c'holza, ha cahout c'hoas eun tam braô a c'hounidegez. Ouspen c'hoas, ma hadit guinis varlerc'h eur blanten c'huenet evel colza, lin pe bettarabes, ho touar, eleac'h rei deoc'h 8, 10, 12 sac'hat guinis, a roio deoc'h goude ma vezo bet netteat evelse 25, 30, ha beteg 40 sac'hat d'ann hectar (ann daou zevez arat.)

Prezec braô a rea ann autrou de Kerjegu, hag anat a oa e oa gouiziec en affer-ze, mæs caër en deus bet lavaret, pa ier da voti, 256 a enep 176, a lavar ne vezo lakeat mizou ebet na var ann had colza na var ann hajou all mad d'ober eol gantho.

Etouez ann 256, e cavan de Gaste.

Ann autrounez Arnoult, Hemon, de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet evid ann dud divar ar meaz. Corentin Guyho, Nédellec, de Pompery ha Swiney, n'ho deus votet a du ebet.

Voti a rer goude mizou avoalc'h var ar sucr o tont eus ann estren, ma hello c'hoas beza talvoudus deomp gounidegez ar bettarabes.

Var ar c'hafe, ann autrou Georges Brame, a c'houlenn distaul ar mizou varnezhan eus ann tri c'hart, o sonjal, emezan, ne vezo coll ebet evid ar vro, rag, ar guella marc'hat ma vezo ar c'hafe ar muia ma vezo implijet. Pa ier da voti, 147 a lavar ober ar pez a c'houlenn, mæs 248 a lavar kenderc'hel ar mizou coz.

Ann autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers ho deus votet gant ar 147, — Arnoult, Corentin Guyho, Hemon, Nedellec, de Pompery ha Swiney, ho deus votet gant ann 248.

De Gaste n'en deus votet a du ebet.

Var ann traou all so bet votet goudeze, n'eus ken nemet ar chocolat a sellfe eun neubeut ouzhoc'h, ha var henez ez eus bet lakeat 104 lur ann daou c'hant lur pouez. Gant eur sort mizou, Menier a hello kenderc'hel o c'hounit peadra gant he chocolat. Mæs, pa eo ker braô difennet he vicher, e tlefe d'he dro difenn ive micher ar re all, guelloc'h eget ne ra, o c'houlenn e alfe ann oll traou all dond er vro heb paëa ann disterra.

Der Guener, 19 a viz Meurs, ar Senatourien

ho deus votet cals lezennou bihan, ar pez brassa evid rei conje da certen keariou pe Departamanchou da c'houlenn arc'hant e prest, hag ho deus ive achuet al lezen var offiserien ann *Etat-major*.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet ez eus bet votet evid ann eil gueich eul lezen evid rei conje d'ar Gommuniou, da voti eun dra benag evid sicour ann diegeziou paour pa vezo galvet ann tad d'ober he eis devez var'n ugent pe he drizec devez. Hon oll Deputeet ho deus votet evid al lezen, nemet de Pompery n'en deus votet a du ebet. Ar C'houarnamant eus he c'hostez a roio 300,000 lur evid sicour ar re ho devezo ar muia ezomm.

Goudeze, ann autrou Godelle, o veza goulennet digant Ministr afferiou diabars ar vro, petra oa guir el lizer scrivet gant ann autrou Journault hag a damalle da Albert Grevy, breur Presidant ar Republic, ne ie ket ann traou, evid ar guella, dindan he c'houarnamant,en *Aljerie*, e responter outhan e vezo merket devez varc'hoas evid respont dezhan.

Kenderc'hel a rer neuze gant lezen ann *Douane*. Var ar c'hoat, ann autrou Gros-Gurin, a c'houlenn e ve lakeat cresk var ar planch hag ann treustou, rag, emezhan,hon dispignou so cresket, d'eus eun tu benag e renker cahout arc'hant evid paëa ar c'hargou, ma ne fell ket deoc'h lacaat ann estren da baëa he lod dre vizou ann *Douane* re ar vro a renco hen ober, guelloc'h cals e ve ganin e teufe ann estren da baëa he lod, ma ve eun tamic diveac'het hor c'henvrois. Unan eus ar Gommission a respont dezhan, ha pa ier da voti goudeze, e lavarer ne heller ket ober ar pez a c'houlenn.

Tirard, Ministr al labourou douar hag ar c'honvers, a lavar ne heller ket lacaat mizou var ar c'hoat o tont eus ann estren, rag neuze e renkefemp troc'hi hon oll coajou, na n'eus ket re anezho, ha ne ket breman pa so votet 100 million evid planta guez e peb leac'h var ar meneziou, e renkefemp ober eun dra benag control d'ann afer-ze. Ann autrou Viette a respont : ni a alfe lezel da antreal er vro, heb lacaat anezho da baëa netra, kement tam coat a ve c'hoant da zigass deomp, ma ve ar broiou all a garfe reseo ar pez a gasefemp-ni ive dezho, heb lacaat mizou ebet varnezho ; hogen, pa rencomp paëa evid antreal er broiou all, ar re-ze a dlefe paea ive evid antreal en hor bro-ni. Ar Ministr a respont na heller ket hen ober, rag prena cals muioc'h a goat a reomp eget na verzomp. Ar c'homt de Douville-Maillefeu, eur Radical, a lavar : n'e ket red lacaat mizou var ar c'hoat, ar mizou-ze ne dalvesfent nemet d'ar Brinset d'Orleans, rag neus nemetho ho deffe coajou, ha kense, coat da verza e Frans. Ann autrou Viette a ziscuez penaus, pa ho deus sonjet ar broiou all lacaat mizou var ar c'hoat o vond d'eus ar Frans en ho bro, eo a dra sur, rag m'ho devoa aoun e vije bet prenet coat e Frans, kense n'e ket guir lavaret ne verzomp ket coat d'ar broiou all.

Ar Gommission var ann affer-ze, a c'houlenn c'huec'h real mizou, hag ar C'houarnamant na c'houlenn netra. Hogen, pa ier da voti, 351 a enep 70, a lavar n'ho devezo netra da baëa nag ar planch nag ann treustou. Hon oll Deputeet ho deus votet gant ann 351, nemet ann autrou de Kerjegu en deus votet gant ar 70.

Var ar c'hoat d'ober goulaz, Pierre Legrand a c'houlenn e paëfe ar sort-ze eur pez scoet dre vil, mæs caër en deus hen lare, hag ann autrou de Kerjegu ive, goulenn lacaat mizou var ar sort-ze o tont eus ann estren, ma hello gounit eun dra benag ar re a ra ar sort micher-ze e Frans, pa ier da voti, ar pez brassa eus ann Deputeet a lavar ne renkint paëa netra. Var al lin hag ar c'hannab didillet, heb beza cribet, eun neubeut Deputeet a c'houlenne ugent real mizou var ar boues daou c'hant lur, etouez ar re-ze en em gave ann autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers. Ann ugent real-ze ho dije talvezet cals d'hol labourerien douar-ni, mæs pa ier da voti, ann Deputeet, 306 a enep 101, a lavar ne vezo netra da baëa.

Arnoult, Corentin Guyho, de Gaste, Hemon, Nédellec, de Pompery ha Swiney, ho deus votet gant ann 306.

Ann autrounez de Kerjégu, de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet gant ar 101.

Voti a rer var eun neubeudic traou c'hoas, hag e lavarer achui varc'hoas o velet ar pez a vezo da baëa var ar seiz.

D'ar Sadorn, 20 a viz Meurs, ar Senatourien ho deus kendalc'het o voti eur guchennad vad a lezennou bihan e oa red ho c'haout abars ar vacansou.

E Cambr ann Deputeet, d'ar memes devez, ez eus bet votet al lezen votet dija gant ar Senatourien, var ann offiserien eus ann *Etat-major*. Goudeze, var ar goulenn græt deac'h gant ann autrou Godelle var bennlizer ann autrou Journault secretour jeneral Albert Grevy, Gouarner ann *Aljerie*, Lepère, Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, a lavar ne hello ket respont abars eur miz, ha caër en deus ann autrou Godelle goulenn, ne hell cahout ken respont. Ar Gambr soken a gân a du gant ar Ministr, rag pa ier da voti var ann afferze, 274 a enep 127, a lavar e vezo abred avoalc'h respont da benn eur miz ac'han.

Goudeze e kendalc'her gant lezen ann *Douane*. Emer a veac'h breman gant ar seiz. Ar C'houarnamant hag ar Gommission n'ho deus lakeat mizou ebet nemet var eur sort ez eus lakeat 10 lur ann daou c'hant lur pouez. Deputeet ar broiou

cleac'h ma saver *prenvet-seiz*, eleac'h ma brodeur hag a zibuner ar seiz a garfe difenn re ho bro, mæs ar re a so a du gant marc'hadourien Lyon, a garfe cahout seiz evid netra, ma allent ober guelloc'h marc'hat ho guiajou seiz, ha cahout evelse cals muioc'h gounidegez.

Dilun, 22 a viz Meurs, ar Senatourien goude beza kendalc'het o voti, d'ar red, eun neubeut lezennou bihan, ho deus lavaret kemer eun neubeut vacansou, ac'han d'ar Iaou 20 a viz Ebrel.

Ann Deputeet ho deus grœt ar memes tra goude beza lavaret ne vije bet netra da baëa var ann danvez seiz o tont er vro ha kense e tle beza joa gant marc'hadourien seiz Lyon, rag int a hello prena marc'hat mad ha kenderc'hel o verza ker, mœs ar voterez-ze ne vezo ket ker joaüs evid ann dud divar ar meaz a zivar dro,ho dije allet gounid eun dra benag o sevel prenvet seiz, ouspen ar pez a hellont da gahout eus ho douar, hag a renco breman coll ann tamic gounidegez-ze.

Var ann affer-ze, setu penaus ho deus votet hon Deputeet. Ann Autrounez de Kerjegu, de Kermenguy ha Villiers ho deus votet evid lacaat eun tam benag a vizou da zifenn ha da sicour ann dud divar ar meaz.

Ar re all, Arnoult, Corentin Guyho, de Gaste, Hemon, Nédellec, de Pompery ha Swiney ho deus votet evit tenna ar mizou ha kense eo bet guelloc'h gantho difenn micherourien ha marc'hadourien seiz Lyon eget ann dud divar ar meaz.

A.

Ar vetalen burzudus ha soudardet ar Frans.

Goude beza resevet digant he verc'h, da zeves he fase kenta eur vetalen burzudus, ar Marechal Bugeaud a zougas atau ar vetalen-ze var boull he galon. Eun devez ma oa o vont d'ann emgann, a veac'h m'en devoa græt diou leô, goude beza diblasset, ma velas e oa chomet he vetalen var he lerc'h, hag o c'hervel unân eus he gavaillerien e lavaras dezhan : « Da varc'h a so goest d'ober pedir leô en eun heur. Me am beus ancounac'heat va metalen e stribill dindan va zelt, na ne fell ket din mont d'ann emgann heb anezhi. Ni a chomo aman da c'hortos ; kea, ha bez en dro da benn eun heur ac'han. » Ar c'havaillier a bartias d'ann daou-lamm-ru, hag eun heur goude e oa distro. Pa roas ar vetalen d'ar Marechal, heman a vouchas outhi heb aoun hag heb mez, dirag ar re oll oa eno, hag oc'h he lacaat var boull he galon e lavaras a vouez huel. « Deomp breman ; va metalen he deus atau va diouallet eus ann droug ; var saô soudardet ! deomp da drec'hi ar Gabylet. »

Eur bloas goude, evid ho meuli da veza deut abenn d'eus ar Gabylet, ann Autrou Dupuch, escop Aljer d'ar mare-ze, a bedas da zont da vereni davathan, ar Marechal hag eun ugent benag eus he offiserien. Goude mern, pa oant oll o causeal, ar Marechal Bugeaud, o velet ann Autrou Dupuch oc'h heja he groas a Escob, a lavaras dezhan en eur vousc'hoarzin : « C'hui a sonj deoc'h marteze Autrou'n Escop n'eus ken nemedhoc'h o tougen ar sort traou-ze var boull ho calon ?

— Penaus ! autrou Marechal, ha c'hoant ho peffe beza Escop ?

— N'am eus ket, Autrou'n Escop, kement-se ne vir ket e tougan var boull va c'halon eun dra benag hag hen so henvel avoalc'h ous ho croas. »

Hag ar soudard calonec o tiscuez he vetalen a gendalc'has : « Houman eo a zioual ac'hanon. Abaoue m'am beus bet anezhi digant va merc'h, biscoas ne doun bet æt d'ann emgann heb he dougen varnon. » Ha kement jeneral ha coronel en em gave eno, a chomas saousanet o sellet ous ar Marechal, gouarner ann *Aljerie*, o tiscuez he feiz en daill-ze dirag ann oll, heb na spont na mez. —

Pa zistroe hor soudardet e Frans goude brezel ar *C'hrimee*, ar Gatoliket e *Marseille*, a c'hoanteas ober eur gouel en enor d'hon offiserien, hag a bedas anezho da gemer perz ennhi. Dond a reas eun ugent benag etre Jeneralet ha Coronelet, hag assambles gantho ar pez a oa a vella hag a chorapla e *Marseille*. Etouez ann oll traou braô a oe clevet eno e oa eur verz hanvet : *Meuleudi Marc'heien Mari*. Ar Barz a ziscueze ar Marechal Pelissier o choas atau goueliou ar Verc'hez pa felle dezhan mont d'ann enebour, hag o tont abenn d'eus ar gear a Sebastopol d'ann 8 a viz Guengolo, devez ginivelez mam Doue.

Goudeze, ar Barz a lavaras : « N'ouzoc'h ket, autrounez, perag e c'halvan hor soudardet *Marc'heien Mari* ?... Ma ! Beza ez eo, hag ann offiserien ho deus græt deomp ann enor da zont aman hirio, a hello renta testeni d'ar virionez, beza ez eo, rag, eur gals eus hor soudardet a zouge metalen ar Verc'hez var boull ho c'halon. »

Ha neuze,ann offiserien a ioa eno, o sevel,a anzavas oll dirag kement den ho chilaoue, hag a lavaras : « Ia, autrounez, bê oa ganeomp var boull hor c'halon, metalen burzudus ar Verc'hez glorius Vari consevet heb pec'het ; be ma atau hag e chomo da viken. »

A.

Caër so tenna ar Gonservatourien eus ho flassou evid lacaat Republicanet en ho flass, ne heller ket gouscoude cahout plassou avoalc'h da rei da gement hini a garfe beva en ho æs, gant peamant vad evid ehana. Ar brud a so e carfe lod anezho ober diou Departamant gant unan, ma ve cresket evelse niver ar Brefedet, marteze ne deo

nemet eur brud ; da c'hortos, unan anezho en deus kinniget d'ar Gambr ober eul lezen evid creski niver ar Gonseillerien Jeneral, er c'hantoniou a ve ennho ouspen 15,000 den.

Ma ve roet dezho ho c'hoant, setu aman ar c'hantoniou ho deffe daou Gonseiller en hon Departamant-ni.

Brest (1 loden)	23.320
Brest (2 loden)	36.485
Brest (3 loden)	31.636
Daoulas	19.335
Landerne	21.151
Lannilis	15.082
Lesneven	18.962
Guitalmeze	15.200
Kemper	25.809
Pont'n-Abad	21.749
Pont-Croas	22.007
Douarnenez	21.863
Plogastel-Sant-Jermen	17.139
Ker-Ahez	15.966
Castellin	19.977
Castelnevez	18.554
Craon	16.676
Pleyben	19.914
Lanveur	15.235
Montroulez	23.492
Plouigneau	15.442
Castel-Paul	20.431

Daouzec Gonseiller Jeneral muioc'h a vezo eta er Finister, 65 eleac'h 43. Mond a rai ann niverze soken da 67, ma ve roet tri Gonseiller d'ar c'hantoniou ho devezo ouspen 30,000 den.

Eun dra mad da anaout.

Ann articl 471 d'eus ar *C'hode penal* (da lavaret eo, al leor a verc peu sort poaniou a vezo douget a enep ar re a ra eun dra benag control d'al lezen), a lavar a renco paëa eun amand d'eus pevar real da ugent real, kement den en devezo lezet er ruiou, en hentchou, plassennou, parkeier pe en eul leac'h benag all digor d'ann oll, eler, coutilli eler, souc'hiou, barrinier houarn pe eun dra benag all, pinvijiri pe armou a alfe servicha d'al laëron pe d'ann dud fall.

Ann amand so neubeut a dra, rag peurvuia ma sijonjer traou evelse, ne ket dre valis eo, mæs dre zievesdet. Evelken, rag ma hell beza ann dievesdet-ze kiriec d'an dud fall da zont guelloc'h abenn eus ho zaul, ar Mear e peb commun, a dle beilla mad ma ve heuliet stris al lezen var ar boentze.

Setu aman eun neubeut jujamanchou, hag a ziscuez anat petra so difennet dre ann articl-ze.

Eur skeul a so unan eus ar pinvijiri-ze so difennet ho lezel evelse dindan dorn ann oll. (*Cour de Cassation, 22 a viz Du 1856.*)

Kense, e renc beza punisset ann hini en deus lezet eur skeul he unan, epad ann noz, var ar ru, abalamour ma oa o paouez en em zervicha anezhi evid mont da gerc'hat foën. (*Cour de Cassation, 24 a viz Du 1845.*)

N'eus digarre ebet kenneubeut a alfe miret da veza condaonet, ann hini en deus lezet epad ann noz, eur skeul harpet ous he di, petra benag ma servich dezhan evid he vicher, petra benag n'en em gave var hent den ebet, ha petra benag m'en devoa lavaret he zenna cuit. (*Cour de Cassation, 15 a viz Even 1844.*)

N'e ket eun digarre kenneubeut, lavaret e oa bet lakeat ar skeul en he gourvez var ann douar ha dalc'het gant mein evid stanca eun toul benag. (*Cour de Cassation, 10 a viz Kenver 1846.*)

Ne ve ket digarre kenneubeut lavaret penaus ne ma ket ar giz da zastum ar skeuliou nemet pa ier da gousket, na ne oa ket deut c'hoas ar mareze pa e bet cavet ar skeul var ar ru. (*Cour de Cassation, 29 a viz Gouere 1858.*)

Red e ve condaoni ann hini en deffe lezet var ar ru, e mare ann hâda, e mare ann aradec, eur gountel alar, petra benag ma lavarfe e oa guisset ker stard ha dalc'het ker parfet gant gennou, n'ho dije allet ann dud fall ho zenna cuit nemet gant cals a boan evid ober ann droug. (*Cour de Cassation, 17 a viz Kenver 1845.*)

Ann Alc'huezerien, ar Marechalet, a lezfe epad ann noz, barrinier houarn var ar ru, a dlefe beza condaonet, petra benag ma lavarfent e oant re bouner da eun den da vanea, rag ma oa re bounner evid unan, daou pe dri pe vuioc'h a helle en em glevout hag en em zicour, evid ober eun usaich fall anezho. (*Cour de Cassation, 14 a viz Kenver 1859.*

Lezel ebars en eur c'hardi digor pe en eur plas benag all disclos eun neubeut pinvijiri a alje sicour al laëron pe ann dud fall d'ober ann droug, a dle beza punisset hervez ann articl 471, § 7 d'eus ar *C'hode pénal.* (*Cour de Cassation, 20 a viz Meurs 1858.*)

Lez-Varn Kemper.

Setu aman hanoiou ar Jureet evid al Lez-varn a zigorro e Kemper, d'ar 5 a viz Ebrel.

Ann Autrounez,

Ollivier, Yves, e Brest.
Moreau, Joseph, e Kemper.
Le Vaillant, Yves, e Porspoder.
Collin, Jacques, e Lambezellec.
Le Gall, Jean-Marie, e Ploumoguer.
Bernard, Pierre, e Sant-Yvi.
De Lécluse-Trévoédal, Émile, e Goayen.
Mallegol, Yves, e Hanvec.
Carré, Leandre, e Conc-Kerne.

Boucher, Gabriel, e Plouziry.
Martineng, Abraham, e Brest.
Boulain, Jean, e Plougastel-Sant-Jermen.
Dandurand, Pierre, e Briec.
Rieux, Jean, e Castel-Paul.
Deschamps, Jean, e Lambezellec.
Rohan, Jean, e Cleder.
Henri, Yves, e Plouigneau.
Lavanant, Jean, e Kernilis.
Armand, Frederic, e Kerber.
De Kersauson, Guy, e Trebabu.
Bleuzen, René, e Sant-Yvi.
Petit, Emile, e Goayen.
Mevel, Jean, e Berrien.
Quillien, Augustin, e Brest.
Piron, Emile, e Plabennec.
Arhan, Clet, e Peumeurit.
Le Han, Christophe, e Plounevez-Lochrist,
Richard, Octave, e Kemperle.
Kerdraon, Jean, e Plabennec.
Miroux, Hippolyte, e Castelnevez.
De la Hubaudière, Felix, e Kemper.
Peron, Guillaume, e Dineault.
André, Pierre, e Montroulez.
De Lécluse-Longraye, Stanislas, e Pluguen.
Martin, Jean, e Plouneour-Menez.
Trellu, Pierre, e Briec.

Evid derc'hel plass ar re a vanhefe.

Vaché, Alphonse, e Kemper.
Carichon, Achille, e Kemper.
Le Louët, Alexandre, e Kemper.
Fessy, Alexandre, e Kemper.

Ne voar den peger pounner eo beac'h he nessa.

DIVIZ.

FIRMIN, ROGER } *labourerïen douar.*
AR C'HORONEL.
AR MEDISIN.
DU SOMMIER, *contoroler.*
JACQUELIN, *commis ar c'hontoroler.*

Pennad I.

FIRMIN HA ROGER. (*Asezet int ho daou var eun daul en disheaul, o tribi eur pez mell tronsad bara gant saucisson, hag oc'h eva chist. Causeal a reont ha dribi.*)

ROGER. — Red mad eo hen anzavout, evelken, guelloc'h en em gavomp aman, dindan ar vezen eulac'h-man eget o vidi e creis ar parc pa vez ann heaul eoc'h d'ar penn.... hag ouspen, ne ouzon ket petra so caus, mæs biscoas n'am eus drebet gant mnioc'h goust eget na ran hirio, beteg ar chist avelet-man a gavan da drec'hi, me chans eo abalamour am eus poaniet avoalc'h evid cahout naon.

FIRMIN. — Ia da ! n'e ket diæs ober eun den eürus ganes-te ! Me, abaoue ar mintin-man a so droug ennoun ken..... Guir ! al labourer douar a so re valeürus : maget fall, petra benag e plij kement da voued dide ; lojet fall (*discuez a ra gant disprij he damic ti a so e kichen*), pe vo braô ann amzer pe ne vo ket, ni a renc atau mont araug, ha c'hoas e vezimp casset du-man, duhont gant ann oll, heb gouzout ha ni a hello cahout peadra evid hor bugale....

ROGER. — Evid da re-te da vihana, t'eus ket ezomm da glemm. Ru egis bokedou roz, int ho deus iec'het da verza.

FIRMIN. — Guir eo, ma keres. Mæs ma c'hoarvesfe ganin coueza clanv, piou a c'hounesfe peadra evid hor maga hor pemp, ar vreg, ann tri grouadur ha me.

A hent all n'e ket ann dra-ze hebken. Caër vo did lavaret, biken ne roi din da gredi e ve eur vuhez æs ha dudius, da vuhez-te pe va hini-me. Pa velan endro din kelliæs a hini pinvidic hag eürus kenan, n'oun ket evid miret da gahout avi outho. T'eus nemet compren da unan ha sellet ous hon amezeïen tosta, ar c'horonel, ar medisin, ann autrou du Sommier. set' aze tud ha ne vane netra dezho, rag danvez ho deus, hag ar pez ho deus c'hoant ec'h hellont her prena.

ROGER. — Ha goude ?

FIRMIN. — Petra goude ? Me a ia droug ennoun oc'h ho guelet ken eürus ha me ker paour.

ROGER. — Da genta tout, ar pez a dlefe miret ouzit da gounnari eo ar pez a zesc deomp ar c'hatekis, *ne c'hoarvez netra er bed-man nemet dre urs pe dre bermission ann Autrou Doue.*

FIRMIN. — Guir avoalc'h, ha gouscoude n'oun ket contant hag evid lavaret penn da benn ar pez a gredan, me a sonj din na dlefe ann Autrou Doue nag ordren na permetti a c'hoarvesfe traou ken iskis.

ROGER. — Petra lavares, Firmin paour, blasfemi a res hag ouspen ne ouzout ket ar pez a lavares. Petra lavar did, cleo, eo ann dud pinvidic, ha dreist oll ar re t'eus hanvet, eürussoc'h evidout ! Ancounec'heat ac'h eus ar pez a so bet desket deomp gueichall ? *Ne deo nag ann aour nag ann enoriou a hell renta ann den eürus er bed-man !*

FIRMIN. — Ia, desket avoalc'h e ve d'ar vugale conchennou, hag a lavar eus ar sort traou-ze. Da c'hortos, me ve contant avoalc'h m'am bije cals aour ha cals enoriou : ne c'houlenfen ken. (*O velet ar c'horonel, a dreus ann hent en he voitur.*) Sell-ta, her guelet a res-te, ar bern kic-ze ! na velez ket pegen eaz eo ledet en he voitur ? Va c'hridi a helles, æssoc'h eo ar vicher-ze eget beza o vidi er parc d'ann heur a greisteis. Ne ket henez a garfe eva d'eus hor piketez, d'eus hor

chist avelet-ni ! Guin Bourdel ha Champagn, ar re-ze ne lavaran ket. Ar guella tamou kic, ar guella eus ar jibier setu aze lod henez, ha me n'am beus nemet tamou creûnv calet ha saucisson louet.

Eil Pennad.

AR MEMES RUMM, AR C'HORONEL.

(Voitur ar C'horonel a so chomet a za dirag ti Firmin.)

AR C'HORONEL, o *c'hervel.* — Firmin ! Firmin!

FIRMIN. — Sell-'ta, cleo, petra glasc henes diganeme ? (*Firmin ha Roger a dosta ous ar voitur.*)

FITMIN. — Setu me aman, Coronel, petra a alfen-me da ober evidhoc'h ?

AR C'HORONEL, *da Firmin.* — Escus ac'hanoun, n'em boa ket da velet. Kement a boan am eus ma sonj din e teuan dall... *(Moulbenni a ra souden, ha lacaat he zorn var he galon, egis m'en deffe c'hoant miret outhi da skei ker buhan.)* Ma keres, Firmin, cahout ar vadelez da gass din ann taper-gozet mar tigouez ganes he velet heb dale ; ma douarou so leun eus ar viltansou-ze ; hag ouspen..... *(Ar C'horonel en he za beteg hen ebars en he voitur, en em lez da goueza egis eun den o vont da simplat.)*

FIRMIN HA ROGER, *kevret.* — O va Doue, va Doue !

AR C'HORONEL. *(Ober a ra sin dezho d'ober peoc'h, hag eun neubeut goude, e kendalc'h.)* — Trugarez, va mignonet, mæs arabad eo deoc'h sponta, ann dra-man ne vezo netra. Penaus ! ne vouiec'h ket e c'hoarvez kement-se aliæs ganeme? Ia ! guir eo, sonjal a ra deoc'h ne vanc din nag eürusdet, na iec'het ; siouas din, be meus aman, *(discuez a ra he galon)*, eur c'hlenvet eus ar re falla, hag abars pell, marteze e renkin mont ganthi pa sonjin ann neubeuta. Morse ne baouezan o c'houzanv ; ne evan nemet dour, ne zreban nemet traou divlas, ha c'hoas neubeut,a veac'h ma hellan tanvaat ar c'hic ha setu memes abalamour da betra am eus renket cuitaat ann arme varlene.

FIRMIN. — Sellit ! Ha me a sonje din e oac'h eun den eus ann eürussa ! N'eus ket eun heur c'hoas hag e c'hoantaen, dre voarizi, cahout ho tanvez, ho puhez æs, ho voitur hag ho caô.

AR C'HORONEL. — N'e ket me, Firmin, a garfe enebi ous bolontez ann Autrou Doue ; græt mad eo atau ar pez a blij ganthan da ober, hag e credan e sicouro ac'hanon ar goal glenvet-man d'ober va silvidigez. Mæs evid beza eürus ! Siouas ne d'oun ket. Pa velan eul labourer mad eveldhoc'h va mignonet, cass ann alar en eur gana, pa velan soken eur c'hantonier o trailla mein var ann hentchou bras, aliæs e teu c'hoant din da gahout droug outho.... E guirionez ma ve roet din da choas etre va danvez hag ho iec'het, guelloc'h e ve ganin ho iec'het eget va danvez.

Pa m'oun o coms eus ar iec'het, me garfe causeal eun neubeut gant ar medisin. Mont a rafe unan benag ac'hanoc'h d'he gerc'hat din ?

ROGER. — Me a ia, Coronel. *(Mond a ra er meaz.)* A.

(Eur pennad all eur veich all)

Setu aman pe zeves e tigouezo ar *Reforme* e peb canton eus ann Departamant.

EBREL.

D'ar Iaou, 8, e Kemper, evid ann diavezidi.
D'ar Guener, 9, e Kemper evid ar c'hanton.
D'ar Sadorn, 10, e Pont 'n Abad.
D'al Lun, 12, e Fouesnant.
D'ar Meurs, 13, e Briec.
D'ar Merc'her, 14, e Plogastel-Sant-Jermen.
D'ar Guener, 16, e Douarnenez,
D'ar Sadorn, 17, e Pont-Croas.
D'al Lun, 19 e Rosporden.
D'ar Meurs, 20, e Bannalec.
D'ar Merc'her, 21, e Scaer.
D'ar Iaou, 22, e Kemperle, evid canton Arzano.
D'ar Guener, 23, e Kemperle evid ar c'hanton.
D'ar Sadorn, 24, e Pondaven.
D'al Lun, 26, e Landivisiau.
D'ar Meurs, 27, e Guitevede.
D'ar Merc'her, 28, e Castel-Paul.
D'ar Iaou, 29, e Plouescat.
D'ar Guener, 30, e Montroulez.

MAE.

D'ar Sadorn, 1, e Montroulez, evid Taule.
D'al Lun, 3, e Lanveur.
D'ar Meurs, 4, e Plouigneau.
D'ar Merc'her, 5. e Sant-Thegonnec.
D'ar Guener, 6, e Plouziry.
D'ar Sadorn, 8, e Sizun.
D'ar Meurs, 11, e Pleyben.
D'ar Merc'her, 12, e Huelgoat.
D'ar Iaou, 13, e Ker-Ahez.
D'ar Guener 14, e Castelnevez.
D'ar Meurs, 18, e Daoulas.
D'ar Merc'her, 19, e Craon.
D'ar Iaou, 20, D'ar Guener, 21, D'ar Sadorn, 22, } e Brest.
D'al Lun, 24, e Plabennec.
D'ar Meurs, 25, e Locornan ar Fanc.
D'ar Merc'her, 26, e Guitalmeze.
D'ar Iaou, 27, e Lannilis.
D'ar Guener, 28, e Lesneven.
D'ar Sadorn, 19, e Landerne.
D'al Lun, 31, e Castellin.

EVEN.

D'ar Meurs, 1, er Faou.
D'ar Merc'her, 2, e Conc-Kerne.

Setu aman petra lavar gazeten Gambetta, ar *Republique française* :

« Ar Glericalet goude beza gounezet er Senat, ne lavaront ger ebet mui. Goude beza enebet kement all ous ann articl 7 ; ken didrous e chomont bremañ ma ve lavaret ho deus aoun beza collet muioc'h eget n'ho deus gounezet. »

« Certen eo m'ho dije allet ar Radicalet gounit en affer-ze, ma vije bet votet ann articl 7, neuze eo hon dije clevet trous hag e vije bet græt goab ouzomp. Mæs biscoas ne vije bet cavet hini ebet en hon touez evid lavaret e vije bet eur c'holl evid ar Radicalet ma vije bet votet ann articl 7. Setu gouscoude ar pez a lavar ar *Republique française*, eur c'holl eo evid ar Glericalet ma n'e ket votet ann articl 7 ! Ma! n'eus tra guelloc'h neuze; ar Vinistret a dle beza joa gantho,ha gant ar Radicalet ive ! Marteze, o clasc ne vije ket votet eo a oa Jules Ferry, pa en deus he zifennet ker fall !

Var ar memes affer, setu petra a lavar ar gazeten *Le Soir*. Anzavout a ra varlerc'h ann autrou Dufaure, penaus n'eus hini ebet etoues al lezennou a rofe ar guir d'ar C'houarnamant da chasseal ar Jesuistet e meaz ar vro. Setu aman petra lavar :

Ann oll gazetennou Radicalet er moment-man, a lavar ann eil varlerc'h heben : *Red eo miret al lezennou, red eo chasseal ar Jesuistet* ! Ar re-ze so comsou ha netra ken. Pa zeufo ann autrou Gatineau da lavaret : red eo miret ann articl 291, e vezo cavet tud da lavaret evelthan : miromp ann articl 291, hag ann articl-ze gouscoude ne ra netra en affer-man, rag setu aman petra lavar : Ne hello ket beza græt breuriezou ouspen 20 den, en em assamblo bemdez pe atau d'ar memes devez, heb cahout evid-se aotre ar C'houarnamant, neus fors evid petra e ve. — *Evelken, etoues ann ugent-ze ne vezo ket contet ar re so o chomm en ti eleac'h m'en em zastum ann ugent-ze.* Hogen, anat eo penaus, ann oll Relijiuset a so o terc'hel scolachou, ne hellont ket beza taget gant ann articl-ze.

Ann oll lezennou a ve clasket ha digasset, a so ar memes tra, clasc a rer ha dastum, gourc'hemennou, kemennadurezou, setansou, lezennou, ordrenansou, comsou Dupin, comsou Thiers ; kement-se oll, n'hon deus ket aoun d'hen anzavout a so dildalvez.

MONTELIMAR. — Ar gazeten *Petit Lyonnais*, a so bet condaonet gant tribunal ar gear-ze, var glemm ann autrou person, evid beza moullet, gant gouiziegez, a enep ann autrou-ze eun dra a vouie anat ne oa ket guir. Paket he deus 100 lur amand, hag e renco paëa 500 lur dic'haou d'ann autrou person, hag ouspen, e vezo moullet he c'hondaonation e pemp gazeten d'eus *Lyon*, *Valence* ha *Montelimar*.

KELEIER.

En unan d'eus parræsiou ar Frans, var digarre lodenna d'ar beaurien ar pez a zigoueze dezho d'eus ar pemp million votet gant ar Senatourien hag ann Deputeet, e oa bet roet d'ar Mear evid he zicour da lodenna ann arc'hant-ze, daou hostis eus ar barræs. Ar Mear, o sonjal dezhan anaout mad ann dud ezommec, en devoa merket var he listen ar re a sonje dezhan beza er vrassa dienez. Hogen, pa zisplegas he listen dirag ann daou all, ec'h en em gavas nec'het bras oc'h ho guelet ho daou o tisplega ive peb a listen, hag evel ne oa ket possubl en em glevout, evel ma zalc'he peb hini d'he listen, e oe græt teir loden gant ann arc'hant, unan da beb rummtud paour eus peb listen. Hogen, aman eo ar guella. Unan eus ann daou hostis en devoa merket er penn kenta var he listen hano hè vam-gaër; n'e ket fall, n'e ket 'ta! Ma ! egile (ann hostis all) en devoa cavet ann tu d'ober guelloc'h c'hoas. Var he listen n'en devoa merket nemet ar re a vanke eun dra benag dezhan. Hogen, eleac'h merka dezho just ar pez a vankent, en devoa lakeat eur pevar real benag muioc'h, ha pa zeuent d'he gavout, setu penaus ho digemere :

Ahanta, Fanch, Per pe Jakez, te ac'h eus eun dra benag da gahout d'eus ar pemp million. Daou scoet a so merket did, mæs te a vanc din ugent real, setu aman eur pez pevar real. Ne gavit ket braô ann dra-ze ? Ann hostis-ze, n'e ket eur goal c'hoarier eo ? Eo a dra sur. Egile, he genvreur, en devoa cavet ann tu da rei lod eus ann arc'hant d'he vam gaer, mæs heman en deus dalc'het anezho evithan.

Atau var affer ar 5 million.

E cals plassou, goude beza græt listen ar beaurien ha merket pegement a vara a vije græt da beb unan, beb sizun, ez eus bet roet dezho eur billet evid mond d'ann devez merket da gerc'hat ho bara. Ar re ho devoa renket ann traou en dail-ze a vouie avoalc'h ma vije bet roet ann arc'hant doc'htu, var eun dro, d'ar beaurien, ho dije græt goal usaich anezhan, ha setu perag e oa bet lavaret e oa guelloc'h rei bara, ha rei eun neubeut luriou beb sizun, netra guelloc'h, na n'eus den a skiant ebet a alfe cahout abec e kement-se. Nan da ? C'hui a sonj deoc'h, paour keaz clerical ma zhoc'h ! Ma, ar Radicalet ne lavaront ket eveldhoc'h; ann dra-ze so mad,ia pa vez græt gantho mæs pa vez græt gant ar Glericalet, n'eus netra goassoc'h, rag ne heller ket enebi en dail-ze ous liberte ar beaurien d'ober eun usaich fall d'eus ar pez a roer dezho, ma ve ho c'hoant. Kense ec'h anavezan eur barræs, eleac'h ma oa en em glevet ann autrou mear hag ann autrou cure evid rei, a damou, a neubeudou d'ar beaurien ann arc'hant a zigoueze da beb

unan. Siouas petra reant ! Clericalet kemer interest ar beaurien ! Pebes torfet ! Ar Radicalet ho deus hen discuezet anat dezho ; ann autrou Mear so bet torret, hag ann autrou cure ! henez a renc beza var evez, rag ma ve cavet peg varnhan ! Siouas dezhan ! mar galfe ann dud-ze ober ho c'hoant, ne ket me a garfe beza en he blass ! ! !

Conseil bras ar vro en deus aotreet ober eur gommun gant Treboul ne oa beteg hen nemet eur vreuriez d'eus Poullan. Lavaret en deus ouspen e ve dereat distaga ar Guilvinec d'eus parrez Ploveur evid ober ganthi eur gommun hag eur barræs

D'ann 19 a viz Meurs, e *Douarnenez*, ar vag, *Saint-Herlé*, a so bet troc'het ha casset d'ar goulit gant ar vag *Bon-Voyage*. An dud a so bet saveteet.

Er *Guilvinec*, ar vag *Saint-Jacques* d'eus *Leschiagat* (parræs Treffiagat) a so bet ive troc'het ha casset d'ar goulit gant ar vag *Saint-Pierre*, d'eus Douarnenez. Aman ive tud ar *Saint-Jacques* so bet saveteet gant re ar *Saint-Pierre*. Enfin, er memes devez, ar vag *Marie-Louise* d'eus *Lesconil* (parræs Plobannalec) a so æt da skei var eur garregen, pa oa oc'h antreal e pors *Lesconil*. Unan eus ar vartolodet, gant aoun ne vije bet goeledet ar vag, a lamas var eur garregen. Siouas dezhan ! eun neubeut goude eun tars-mor he scubas ac'hano hag e oe beuzet.

D'ar meurs Fasc ann oll mistri-scol relijiuset ho deus cuiteat ann tiæs d'eus a beleac'h int bet casset cuit gant Conseillerien ann ti-kear e Paris. Kerkent ar vicherourien a renco epad ar vacansou bravaat ha kempenn guelloc'h an tiæs-scol-ze. En dail, petra benag ma caver anezho dereat avoalc'h pa vije relijiuset oc'h ober scol eno, breman ne dint mui goest da reseo ar vistri-scol tud ar bed ? Mad avoalc'h ! ma kirit, mœs ann oll labourou-ze a gousto eun tam mad arc'hant. Ann dra man, gant ar pez a gousto muioc'h ar vistri-scol tud ar bed, (rag ma ne ve roet d'ar reman nemet ar pez a vije roet d'ar relijiuset e sonjfe dezho e ver oc'h ober goab anezho), kement-ze oll a ziscuezo, abars pell, pegement a gousto muioc'h d'ar re a renc paëa cargou, ar c'hoant ho deus bet ho c'honseillerien da lacaat mistri-scol tud ar bed e plass ar relijiuset en ho scoliou.

Ar prins Orloff, cannad ar *Russie* e Frans, hervez ann urs resevet digant he C'houarnamant, a so distroet da Sant-Petersbourg, en eur lezel evid derc'hel he blass ar c'homt Kapnist. Scrivet en deus da Freycinet da lavaret dezhan petra oa bet gourc'hemennet outhan. Mæs n'e ket bet æt abars mont cuit, da gimiada na d'eus Ministr ann afferiou evid diaveaz ar vro, n'a d'eus Presidant ar Republic.

Ar prins Orloff o veza distroet da Sant-Petersbourg, ar Jeneral Chanzy, cannad ar Frans er gear-ze, a zistroiô ive ac'hano heb dale.

Ar prins de Noailles, cannad ar Frans, e palæs ar Roue Humbert, e Rom, a so bet gourc'hemennet outhan distrei e Frans, ken ac'han m'en devezo Humbert casset eur c'hannad e Paris, ar pez ne c'hoarvezo ket c'hoas a gredan.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Garo, person Argol, a so nevez-maro.

Ann autrou Illy, person Sant-Iann-ar-Biz, a so hanvet person Argol.

Ann autrou Quéré, person Bolazec, en deus lakeat e zilez.

Ann autrou Guezennec, person ar Ponthou, so hanvet person Bolazec.

Ann autrou Dréo, cure e Landudec, so hanvet person ar Ponthou.

Madou ann douar.

Er sizun-man, var ar pez brassa d'eus ar marc'hajou e Frans, pris ann ed a so chomet ar memes tra. Var ar guinis á so egis fœson distaul. Ar segal en deus collet 10 guennec. Ann heiz n'eus ket kement a glasc varnezhan, mœs ar c'herc'h a gendalc'h beza ker. Var ar bleud ez eus bet pevar real distaul dre sac'hat. Ar brenn, ar foën hag ar plous a so atau goal ger. Var an had melchen, luzerne, etc., ez eus bet 8 real hag eur scoet cresc var an daou c'hant lur.

Amann Breiz, er sizun-man, so bet guerzet 28 guennec ha 6 real al lur e Paris. Ann amann disterroc'h, 8 real, 9 real hag eur guennec. Ann amann fin c'huec'h real hag eis real al lur.

Ann avalou douar so bet guerzet bete 9 lur 10 guennec, ar c'hant lur, ar re vella. Ar viou so distaulet cals, ha taul chans, e tistaulfint kement ma vezo, heb dale, guelloc'h deoc'h ho dibri eget ho rei, couls lavaret, evid netra.

Hervez ar c'heleier a deu d'eus peb corn ar vro ne glemmer ket gant ann eost. Doareet mad avoalc'h eo a lavarer. Gant na teuio ket, da vihana ar reô d'ober gaou outhi.

KEMPER. — *27 Meurs*. (ann daou c'hant lur.)

Guinis, 28 lur 10 guennec. — Segal, »» Hey, 20 lur »» guennec. — Ed-du, 25 lur »» g. — Kerc'h, 25 lur 10 guennec. — Avalou douar, 11 lur 10 g.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 15) DISSADORN 10 A EBREL 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'her ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 10 a viz Ebrel 1880.

Ar Scoliou.

Neus hini ebet ac'hanoc'h, lennerien, diskiant avoalc'h evid sonjal dastum guinis eleac'h na vezo bet hadet nemet treuz ieot, hag oll e ouzhoc'h na hell eur vezen avalou rei nemet avalou, mad, ma ve ar vezen d'eus eur vouen vad ; fall ma ve d'eus eur vouen fall. Hogen, heb lavaret droug na d'eus Ferry na d'eus he lezennou, n'e ket diæs deomp discuez deoc'h ne dint græt nemet a enep ar Relijion. Tenna ar scoliou digant ar Relijiuset mar dint fall n'e ket eun droug, mæs clasc tenna ann oll scoliou digantho, rag ma vezo bet cavet unan benag anezho fall var ann niver bras eus ar Freret hag eus ar Seurezet a so oc'h ober scol ous ar vugale, kement-se a so diskiant. Ma teufe ar Roïalistet da veza ar vistri adarre, egis ma c'hoarvezo, abred pe zivezat, ha ma iafent heb ræson da denna ar scoliou digant ann oll mistri ha mestrezet-scol, tud ar bed, dre ann digarre ma ve cavet unan benag fall en ho zoues, pebes trous ne savje ket doc'htu er vro, ha gouscoude setu petra rer breman. Pa heller cahout eur Frer benag troet eun tamic a zivar ann hent eün ; pa heller tamall anezhan da veza græt eun droug benag, neuze ann oll Freret all, neus fors peger mad e vent, neus fors pegen aketus e vent d'ober ho dever, a renc doc'htu beza casset cuit, ha setu petra a glasker breman d'ober e kenver ar Freret e Kemper.

Abaoue eun neubeut bloaveziou, Freret ar scoliou cristen ho devoa kemeret carg d'eus ar scol a so bet savet e Kemper evid deski ar vistri-scol iaouanc. Hogen, ne blije tam d'ar Radicalet guelet ann dud iaouanc-ze etre daouarn ar Freret, hag a bell so, e clascjer tenna ar scol-ze digantho. Ne blije ket cals ar vistri soken da lod eus ho scolærien. Kense hon deus clevet unan eus ar reman, n'eus ket pell c'hoas, o lavaret e oa eur vez guelet ar Freret e penn ar *scol normale* ; e vije bet cavet tud avoalc'h etre ar Professoret, tud ar bed, da zeski ar vistri-scol iaouanc. Anat avoalch a oa ne helle ket ann traou mond pell amzer en daill-ze, hag e vije bet tennet ar scol digantho kerkent ha ma vije bet possubl.

Cavet so bet peadra.

Tri bloas so breman e oa deut eur Frer evid eun neubeut amzer da zerc'hel plass unan eus ar Brofessoret hag ez eus bet cavet lod eus ar scolaerien da damal dezhan beza græt epad ann amzer-ze traou, ma vent guir, a renc beza punisset d'eus ar goassa. Lakit evez a lavaran, ma vent guir, rag n'e ket bet galvet ann affer dirag ar Justis ha ma oa leac'h d'hen ober, ar re ho deus torret ar Frer-ze evel mestr-scol, ha difennet a grenn ne alje mui scolia bugale, ho dije allet cass archerien da baca peg ennhan ha da gass anezhan gantho d'ar brison da genta ha dirag ann dribunal goudeze, rag evithan da veza bet torret e ouzomp avoalc'h ne renc ket eur Frer ober cals a dra evid-se. Peus nemet cahout sonj e oe torret seperior ar Freret er Peul-Ru e Lambezellec, rag m'en devoa clasket difenn he viriou a enep Dumarest hag he eil Montluc. Kense, pa ne renker ket beza græt brassoc'h torfet evid beza torret, hag ho deffe torret ar Frer-man evid atau, evel mestr-scol, kement-se ne lavar ket e ve guir ann torfet a damaller dezhan. Hogen, hag e ve guir, tri bloas so abaoue ne ma mui e Kemper, hag ar re so breman, ne oa netra da rebeich outho. Neuze e vije bet red punissa, ha calet, ann hini en devoa græt ann droug, ha lezel en ho flass ar re oa divlamm. Mæs nan, ne ket ann dra-ze a glaskent, ne c'houlennent nemet chasseal ar Freret d'eus ar *scol normale*, hag evid-se ho devoa clasket ar muia (ne ouzon ket petra da lacaat), resoniou pe zigareou, a hellent. Kense varlene, uann eus ar re a ioa oc'h ober scol er *scol normale* e oa bet tamallet dezhan ne oa ket dereat avoalc'h he vuhez evid eur Frer, hag ar Freret o c'houzout petra a oa bet tamallet dezhan ho devoa lavaret d'ann den en em denna d'eus ho zoues, mæs, en dail, ne oa ket re fall evid mestr-scol den ar bed, rag, a veac'h ma oa sortiet deus etoues ar Freret, e oa bet cavet dezhan eur plass ha n'e ket eus ar re falla. Pe int a vouie, ar re ho devoa roet dezhan ar plass-ze, pe ne vouient

ket ar pez a oa bet tamallet dezhan, n'ouffen ket hel lavaret deoc'h. Ar pez a ouzon avad, eo, kerkent ha ma oe commanset evid mad ann affer a enep ar Freret, e oe clasket archerien da gemer ann den-ze, hag e oe casset d'ar prison e Kemper. Clasket ha diglasket so bet travoalc'h gouzout ha guir a oa ar pez a oa bet tamallet dezhan n'eus bet cavet netra, ha *var goulenn* Procureur ar Republic, goude beza kinniget eur veich pe ziou dezhan mond d'ar gear, ma carje, gant ma vije bet prest da zont endro ma vije bet galvet, ez eus bet renket renta he liberte dezhan o lavaret ne oa netra da damall d'ann den. Kement-se na vir ket e oar bet en em zervichet eus he hano hag eus ar pez a damaller dezhan, e gaou, evid tenna ar *scol normale* digant ar Freret.

Kense, setu daou Frer a so bet caus ez eus bet tennet ar *scol normale* digant ar Freret, hag unan anezho a so bet cavet divlam gant ar Justis; egile, ne gredan ket e ve netra da damall dezhan nemet da veza græt traou na zeree ket cals ous eur Relijius, rag m'en deffe græt ar pez so bet lavaret, doc'htu ma so bet douetet varnezhan e tlefe beza bet paket, (hag e vije bet soken,) ha casset dirag ann dribunal. Ne vije ket bet diæssoc'h prisonia daou eget prisonia unan.

Evid lacaat ann traou d'ar goassa, lacomp e ve guir ar pez so bet tamallet dezhan ; lacomp en deffe græt goassoc'h c'hoas, red mad a oa neuze he bunissa, mæs arabad a oa punissa ar re all abalamour dezhan, pa ne oa netra da lavaret var ho fouez.

Radicalet Conseil ann Ti-kear e Kemper, o velet e oa bet sarret ar *scol normale*, ho deus sonjet ec'h aljent marteze tenna scoliou kear digant ar Freret ive, hag unan anezho en deus her goulennet. Hogen, ar veich kenta ma eo deut ann affer dirag ar C'honseil, 11 a enep 9 ho deus goulennet cass anezho cuit; evelken, en dro-ze n'eus ket votet evid mad, rag, unan eus ann 9, o veza goulennet gortos eun neubeut c'hoas abars barn ann affer-ze, ez eus bet assantet ganthan. Mæs ann eil gueich ma eo deut ann affer dirag ar C'honseil, 3 d'eus ar re ho devoa votet evid ar Freret a c'houlennas voti *ia* pe *nan* hebken, heb merca ann hano, na vije ket bet gouezet piou en devoa votet evitho, piou en devoa votet a enep dezho. Evel m'en em gavas en dro-man adarre, 11 evid cass anezho cuit a enep 9 evid derc'hel ar scoliou dezho, eo æs d'ann oll gouzout ha gouzout mad, eo ar memes rumm ar veich-man evel ar veich all, ho deus votet evid ar Freret hag a enep dezho.

Petra vezo græt breman ? n'e ket æs gouzout, rag n'eus ket cals muioc'h o c'houlenn e vent casset cuit eget n'ez eus o c'houlenn e ve kendalc'het ar scoliou dezho, hag ouspen, ann Antrou'n Escop Kemper ha Leon o veza casset dezho eul lizer evid lavaret en deus etre he zaouarn eur paper a verc eo bet prenet lod eus ar scoliou ze gant ann Escopti, ma ve tennet ar scoliou digant ar Freret, e vezo red ive prena pe sevel tiæs nevez, hag ann dra-ze a ve re a vizou. A hent all, unan eus ar re ho deus difennet ar Freret, o veza lavaret d'ho enebourien : goude oll ma plij guelloc'h deoc'h mistri-scol tud ar bed eget ar Relijiuset, roit eur scol dezho ha lezit eun all gant ar Freret, ma hello ann tadou hag ar mammou choas evid ho bugale ann hini a blijo ar muia dezho; possubl eo ne ve græt, evid c'hoas, nemet ar pez en deus goulennet ann autrou-man.

Kerkent ha ma vezo bet græt eun dra benag evid mad, me hen merco deoc'h er gazeten.

Hogen, evid achui evel ma oan commanset e livirin deoc'h c'hoas ne sonj ket din lavaret droug na d'eus Ferry, na deus he lezennou, pa vercan deoc'h petra ra ha petra en deus c'hoant d'ober. Pehini ac'hanoc'h a ve souezet o velet eur vezen avalou trinc o tougen avalou-trinc ? Den ebet a dra sur, souesettoc'h cals e vec'h ma cavjec'h âvalou dous var ar vezen-ze. Kense ive ne domp ket souezet o velet Jules Ferry ober ar pez a ra, ne ve ket mui ar memes Jules Ferry ma rafe traou all, mæs pa gav mad tre ar Radicalet he oberou, sclær avoalc'h eo ne hellont ket beza cavet mad ganeomp. Ni a garfe a dra sur guelet eun all en he blass, ni a ve guelloc'h ganeomp eun den a Relijion, mæs beza souezet ne rafe Jules Ferry nemet traou a enep ar Relijion ! Alo 'ta ! ne hell ober ken. Ma teufe morse da vond a du gant ar Relijion, ne ve mui ar memes Jules Ferry, chenchet e ve egis eun all en he blass. A hent all, d'eus he gomsou hoc'h eus lennet aman, e tleit beza guelet anat ne oa græt he oll lezennou nemet a enep ar Relijion. Ar guella testeni eo anat d'ann oll eo Jules Ferry enebour touet d'ar Relijion gatolic eo ann dra-man :

Peurvuia Ministr ar scoliou a ioa ive assambles Ministr ar Relijion, hogen, pa eo bet hanvet Ferry Ministr ar scoliou, n'e ket bet hanvet assambles Ministr ar Relijion. Anat a oa *d'ann oll* ne oa ket mad evid al labour-ze. Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, Lepère eo, a so bet hanvet Ministr ar Relijion. Heman so bet gueichal scoliet gant ar Jesuistet, mæs n'e ket guelloc'h evidse, rag en oll afferiou-man n'en deus græt nemet enebi ous he vistri-coz. He affer-eo. Mæs lavaret ar pez a ra Jules Ferry, ne ket lavaret droug anezhan. Diseuez ne ket mad evidomp ; discuez ne gar ket ar Relijion, ne deo nemet lavaret ar virionez, ha ma lavarfemp ar c'hontrol, neuze eo e lavarfemp gaou. E kement-man e velan sclær petra ra poan d'ar Radicalet, ne garfent ket e ve gouezet gant ann dud ar pez ho deus c'hoant d'ober, evid ma ve æssoc'h dezho dond abenn eus ho zaul. Evid ar pez a sell ouzin, ne vankin morse da zisquez deoc'h, pa hellin hen ober, da beleac'h ho daris c'hoant da vont. Deoc'h a vezo goudeze ober ho fever.

A.

Al Liberte.

Eur gemennadurez digant ar Ministr, moullet e *Journal officiel* d'ar Meurs Fasc diveza, a c'houre'hemenn ous Breuriez ar Jesuistet da vond peb hini d'eus he du, ha da *sortial eus ho ziæs*. — Ia, lennet mad hon deus, — *da sortial eus ho ziæs* da benn ann 29 a viz Even. Ar re so o terc'hel scolachou, a hello kenderc'hel oc'h ober col ha chomm en tiæs-ze beteg ann 31 a viz Gost.

Eur gemennadurez all a lavar d'ann oll breuriezou all Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, da c'houlenn ann aotre-ze araug tri miz, pe autramant e vezo græt dezho evel d'ar Jesuistet. —

Beva al liberte ! evid ar Republicanet, rag evid ar gristenien, evid ar Relijiuset, ha soken heb dale evid beleien ar parræsiou ne vezo tam ebet mui. Rag, lennit hag evessait mad evid ar pez a sell ous ar Jesuistet hag ar Relijiuset all, ma carje peb hini anezho beva en he bart he unan, pe autramant ar re ho deus eur viscamant dishenvel dious hini ar re all, chench ar viscamant-ze, ec'h alfent beva e peoc'h eleac'h ma carfent, n'eus ken nemet abalamour ma vevont assambles er memes ti, ma caver digarre da gass anezho cuit, mæs n'eus lezen ebet evid hen difenn, pe autramant ma n'ho deus ket mez mond da glasc evid-se lezennou 1793, er mare spontus-ze, ma vije lakeat da vervel var ar chafot, n'e ket hebken peb Relijius na peb belec, mæs ive peb cristen a ziscueze anat he feiz, marteze e teuio da unan benag anezho c'hoant lacaat miret eul lezen all a lavar e vezo condaonet d'ar maro pe d'ann harlu, kement hini a vezo cavet o tougen eur soutanen pe c'hoas en em ziscuezo guisket gant dillad Relijiuset, hag al lezennou-ze gouscoude, mar geller henvel lezennou ann testeni anat d'eus counnar ar Revolutionnerien-ze, dislonket gant ann ifern, a enep ann Autrou Doue hag he re, al lezennou-ze a so bet e guirionez torret pa eo bet discarret ar re ho devoa græt anezho. Ma ier eta da glasc en em zervicha anezho hirio ann deis, lavarit din eta ha ne glasker ket adarre ober a enep ar Relijiuset e 1880, ar pez so bet græt e 1793 ! Caër e vezo lavaret ne eneber nemet ous ar Jesuistet, e velit avoalc'h n'e ket guir, pa lavarer penaus ar Breuriezou all n'ho devezo ket bet aotre ar C'houarnamant abarz tri mis ac'han, a renco cuitaat ho ziæs hag ehana beva assambles.

Hag e peleac'h ema al lezen a zifen oc'h eun den beva *en he di* hag e ve belec, hag e ve guisket evel eur Relijius, hag e ve eno ganthan eun neubeut eus he vignonet ! Setu eno gouscoude ar pez a glasker miret ous ar Relijiuset d'hen ober.

Evid ar scoliou, n'eus lezen ebet a zifenfe outho d'ho c'haout, rag gouzout a rit ervad penaus pa eo bet votet gant ar Senatourien al lezen var liberte ar Scoliou Bras, ar re-man ho deus taulet a gostez ar pennad a zifenne kement-se outho.

Neuze e Frans breman n'eus lezen ebet mui ha bolontez eur ministr a vezo lezen avoalc'h.

Da benn eun neubeut deveziou e tistroio adarre ar Senatourien e Paris, hag e ouzomp ervad e vezo goulennet digant ar C'houarnamant perag he deus roet d'ar Ministr urs pe conje da gass eur sort kemennadurez. —

D'ar Meurs eo bet moullet ar gemennadurez-ze, d'ar Merc'her e oa anavezet dre aman, hag abars ar sul setu aman peu sort brud diskiant a ioa lakeat da redec etoues ann dud, d'ho lacaat da gredi he devoa bet ar C'houarnamant ræson avoalc'h evid cass ar Relijiuset cuit. D'eus Jesuistet Kemper ez eus hano e kement-man, ma ve bet lavaret e leac'h all ive ar memes tra e ve æssoc'h marteze gouzout d'oc'h a beleac'h e teu ar brud-ze. *Ar re-man eta e casser anezho cuit, rag ma lakeont digass ed e Frans d'eus ar broiou all.* Meus aoun, ma vije bet guir e vije bet red ho meuli da veza miret ous ar gernez da zond er vro. Hogen, d'oc'h a beleac'h ho deffe arc'hant da brena kement all a ed evel ma so bet renket da gahout er bloas-man ? ha piou en deus ho guelet o verza ed ? Me ha va mignonet hon deus renket er bloas-man prena ed e Kemper, na n'e ket da Sant-Joseph, omp bet o prena. A hend all ec'h anavezomp eur gals eus ar re a verz ed estrenn e Kemper, hag e ouzomp ne garfe ket lod eus ar re-ze cahout affer ous ar Jesuistet. Hag arabad eo, lennerien, lavaret e kemeran re a boan evid discuez eo gaou ar pez a damaller dezho var ar poent-ze, rag neus fors peger diskiant eo ar brud-ze, cavet so bet tud evid credi e oa guir. *Domaich eo evelken, e ve casset cuit Tadou Sant-Joseph, rag tud vad e oant, mæs ive perag digass er vro ed d'eus ar broiou all*, hag ive, rag heman eo ann eil tra a damaller dezho, *perag ive cass secrejou ar Frans d'ar broiou all ?*

Hogen, abars lavaret ger ebet deoc'h d'oc'h ann dra-man diveza ; var ann affer kenta, ma so bet lakeat eur sort brud da redec var ho fouez eo abalamour so bet savet aoun ne ve deut ann dud divar ar meaz da anaout, egis ma eo ar virionez, eo he vella mignonet ar re a garfe e ve cresket mizou ann *Douane*, ha breman e clasketer lacaat anezho da gredi e ve ar Jesuistet etoues ar re all, etouez ho enebourien, evid ne lavarfent ger, n'ho deffe ket c'hoant soken da lare pa veljent ho chasseal cuit eus ho ziæs. Marteze avoalc'h.

Deomp breman d'ann eil tra. Diskiantoc'h cals eo eget ar c'henta.

Penaus so bet allet gouzout e casset d'ann estren secrejou ar Frans ? Cavet so bet, a lavarer, var ruiou Kemper, eul leor e pehini ez eus bet cavet ann testeni anat a gement-se. Pa ho deus anavezet ar Jesuistet e oa bet collet al leor-ze int a so æt doc'htu da gahout ann hini en devoa cavet anezhan hag ho deus kinniget ugent million evid he gahout en dro ; roet ho dije soken beteg daou ugent million ; mæs caër ho deus bet kinnig arc'hant, ann hini en devoa cavet al leor n'en deus ket assantet gantho hag en deus casset al leor d'ar C'houarnamant. En dail, ar re ho deus lakeat eur brud ken diskiant da redec a sonj dezho ho deus Jesuistet Kemper millionou egis ma alfe, neus fors piou, cahout peziou ugent real !

Mæs, ha ne meus ken da lavaret deoc'h evid achui, hag e ve guir ho deffe græt ar Jesuistet Kemper ar pez a damaller dezho, hag ho deffe græt cals goassoc'h c'hoas, cassit anezho cuit m'ho deus meritet, mæs perag cass ar re all n'ho deus græt droug ebet ? Nemet ive, egis ma lavaren deoc'h, marteze d'ar Jesuistet all e tamaller ive e peb carter traou ken diskiant !

A.

Ne voar den peger pounner eo beac'h he nessa.

DIVIZ.

(Kendalc'h).

Pennad III.

AR C'HORONEL, FIRMIN, *goudeze* ROGER.

FIRMIN. — Va C'horonel ? Da c'hortos e teufe ar medisin, ma carjec'h, me a c'houlenfe eun dra benag diganeoc'h.

AR C'HORONEL. — Goulen-ta ; me responto.

FIRMIN. — N'eus ket c'hoas eun heur amzer abaoue, hag e hanven da Roger, etouez ar re a sonje din beza eürus meurbet, da vihana cals eürussoc'h evidomp, c'hui va C'horonel hag ar medisin. Evid ar pez a sell ouzhoc'h, e velan avoalc'h e oan faziet cals, mæs evid ar medisin ?

AR C'HORONEL. — Lavar din, da genta, petra a sonjes da unan.

FIRMIN. — Me, evid eur guel, a sonj din ez eo eürus tre. Iec'het en deus, danvez avoalc'h hag eun ti caër ; eur voitur da vont da velet ann dud clanv ; caret eo hag istimet. Pa garo e vezo hanvet Conseiller jeneral.

AR C'HORONEL. — Te voar penaus eo hanvet ar medisin ?

FIRMIN. — Ma ne vouifen ket ! Ann doctor Socrate.

AR C'HORONEL. — Na perag e vez roet ann hano-ze dezhan ?

FIRMIN. — Perag ? Rag ma eo he hini, m'ervad !

AR C'HORONEL. — En dro-man n'oud ket ganthi ; he vir hano a so *Soracte* ; mæs lezhanvet eo *Socrate*, rag ma so bet gueichall o tougen ann hano-ze eur filosof, en devoa eur vreg (nan, n'e ket eur vreg, eur guir droug-speret), hanvet *Xantippe*, a oa unan eus ar re falla a heller da velet. Greg ar medisin, ma keres, n'e ket ker fall-ze, ne heller ket lavaret soken e ve fall ; mæs ken diæs eo cahout affer outhi, ma ve guelet ar medisin o vont tristoc'h-trist dre ma dosta ann abardaëz.

FIRMIN. — Paour keaz autrou, nag hen a dle beza maleürus ! Pa sonjan peger laouen e venn-me beb abardaez oc'h en em gavout er gear gant va groeg ha va bugale, ma renkefen eleac'h ho guelet laouen ive, ma renkefen ho guelet trist hag ho c'hlevout oc'h en em glemm d'eus kement tra a c'hoarvesfe, na me a ve maleürus ! (*goustadic da Roger so erru en dro :)* Cleo 'ta, en dail me so cals eürussoc'h, n'e ket hebken evid ar C'horonel, mæs ive evid ann autrou medisin.... Me gonto ann dra-ze did divezatoc'h.

ROGER. — Ia ! ann autrou Sanisse. ar mestr-scol, a lavar ne voar den petra ho deus ar re all da zougen.

Pennad IV.

FIRMIN, ROGER, AR MEDISIN, JACQUELIN.

FIRMIN, *da Roger.* — Me chans n'oun ket bet faziet evid ann oll ! Evid ann autrou du Sommier da vihana, henez a heller lavaret eo eürus, cals eürussoc'h evidoun. Iaouanc eo c'hoas, ha iac'h, n'en deus ket labour tenn d'ober, brudet mad eo, he vreg hag he vugale a so d'eus ar re vella.

ROGER. — Gortos eun tamic bihan, heb dale ni a vouezo. Pa oun æt da glasc ar medisin, am beus he gavet o tont d'eus ti ann autrou du Sommier.,. Lavarit din, autrou medisin, ann autrou du Sommier, hen a so eurus pe n'e ket ?

AR MEDISIN. — Perag e c'houlennit-hu eur sort tra diganin ? Ne vezo ket diæs din respont ac'hanoc'h. Ann autrou du Sommier hag he vreg a ioa daou zeves so, ken eürus evel ma heller beza var ann douar-man. Siouas ! hirio emaint ker reuzeudic ha ma hell beza priejou cristen, atau sentus ous volonte Doue. D'eus ar pevar crouadur ho deus, tri a so goal glanv gant ann derchen tifoïd, ha ma na sell ket ann autrou Doue a druez outho, d'eus ann tri-ze, daou a vezo maro da benn varc'hoas.

FITMIN. (*Sellet a ra varzu he di. He vreg a-sezet var eun daul etal ann or a labour en eur tauler evez ous he zri grouadur).* — Autrou medisin ! Pedi a ran ann Autrou Doue da gahout truez ous ann dud paour-ze. (*goustdaicoc'h*)Truez ive evidon, o va Doue, ha pardon da veza tamallet ho justis ! Ah ! keit ha m'am bezo va greg ha va bugale, me a vezo re eürus.

ROGER. — Me a gred, Firmin, ne dlefes ket glemm re, soken, ma teufe ann Autrou Doue dihoc'lemer diganes-te, rag m'her grafe ne ve nemet evid eur ræson vad benag.

JACQUELIN, *o tont d'ar red.* — Autrou medisin, ezomm bras so c'hoas ac'hanoc'h e ti ann autrou du Sommier. Louisic so falleat cals ha dare da vervel.

ANN AUTROU DU SOMMIER, *var dreus dor he di, oc'h ober sin d'ar medisin.* — Deut buhan! buhan !

(Ar medisin a ia cuit.)

Pennad V.

FIRMIN, ROGER, JAQUELIN.

FIRMIN. — Set' aze tri. Ar C'horonel a so maleürus, rag n'en deus ket a iec'het ; ar Medisin, rag m'en deus eur goal vaouez ; ann autrou du Sommier, rag ma eo goal glanv he vugale. Ma ! cahout a rencan eun den eürus benag. Me chans e renker lavaret eo eürus ann autrou Pesseau, ar bourc'his pinvidic-ze a velomp he di, duhont dindan ar guez bras ?

ROGER. — Evidon-me ne velan ket petra a alfe miret outhan da veza eurus.

JACQUELIN. — Me ne d'oun nemet commis ar c'hontoroler, gouscoude ma lesfec'h ac'hanon, am beffe eur ger benag da lavaret.

FIRMIN HA ROGER. — Comsit pa garoc'h.

JACQUELIN. — Hag a rin. Nan, ne vanc netra d'ann den-ze, mæs evelken, n'e ket me a garfe dougen ar pouez a so var he galon.

ROGER. — Penaus 'ta ?

JACQUELIN. — Me voar avoalc'h n'e ket braô conta droug var benn ar re all, mæs aman ann oll her goar. Ann autrou Pesseau so deut pinvidic bras epad ar brezel diveza o verza ker d'ar C'houarnamant evid ar soudardet boutou paper ha palennou toul. Cals eus bugale ar vro a so maro epad ar brezel-ze, hag e vije bet c'hoas e buhez m'ho dije bet guelloc'h boutou, ma vijent bet guelloc'h goloet... Mæs ive ann autrou Pesseau en deus dastumet millionou. C'hui garfe cahout ar millionou-ze ?

ROGER HA FIRMIN. — Oh ! ne garfemp ket.

ROGER. — Ma, Firmin, d'eus ar pevar so bet hano etrezomp, me a sonj din eo ann autrou Pesseau ar reuzeudica. Ann hini a voar suja da volontez Doue , a hell c'hoas beza eurus gant eur iec'het fall, eur goal vaouez pe o velet he dud o vervel heb galloud cass sicour dezho ; Mæs beza eurus pa sonjer e ver bet caus da varo kement all a dud iaouanc ! beza eürus pa ouzeur e ver disprijet gant ann oll dud honest, oh ! nan, nan, n'eus ket a vir eürusdet evid ar sort tud-ze.

ANN AUTROU DU SOMMIER, *o c'hervel.* — Jacquelin, Jacquelin.

JACQUELIN. — Sell ! me so aman c'hoas ! hag ann autrou beza lavaret din hasta buhan. (*mont a ra cuit.*)

Pennad VI.

FIRMIN, ROGER.

FIRMIN. — Me so contant bras e ve æt cuit. Breman eo deomp hon daou, Roger paour. Na pegen diskiant e oan-me beteg-heh. Me a gave din e oa eürus meurbet ar pevar den-ze, hag em boa avi outho, na breman ne garfen ket beza en ho flass. Ho fevar int pinvidic, bag ho fevar savet d'ar rencou huella. Hogen, hel lavaret ac'h eus mad tre : *Ne deo nag ann aour nag ann enoriou a hell renta ann den eürus.*

Pe vern dezhan beza paour pe pinvidic d'ann hini en deus eur iec'het mad, eur famill gristen, a vez iac'h kement hini a apparchant outhan, ha dreist oll eo dizamm he goustians !

ROGER, — Descomp 'ta en em gontanti gant ar pez hon deus bet digant Doue ; dreist oll ne sellomp morse *gant avi* ous ar re so huelloc'h evidomp. Mar seblantont beza cals eürussoc'h evidomp, marteze ar c'hontrol a so guir, rag *ne voar den peger pounner eo samm he nessa,* Sellomp kentoc'h ous ar re so izelloc'h evidomp, ha trugarecaomp ann Autrou Doue.

FIRMIE. — Creisteis eo... Ma iafemp d'ar parc adarre ! Goal domm eo ann heaul ; mal n'eus fors pegen tenn e vezo va labour, trugarez da Zoue evid al loden eürusdet en deus roët din mar g'ouzon he c'havout.

A.

DIVEZ.

Stad truezus al labourerien douar.

Ann *Télégraphe,* gazeten radical, a voulle en devejou diveza-man eul lizer scrivet dezhi gant eul labourer douar d'eus Departamant ann *Aisne.* Setu aman lod eus al lizer-ze.

« Ann oll a voar, nemet ann autrou Tirard (ministr ar C'honvers), penaus e ia fall kenan afferiou al labourerien douar. Cals eus ar verourien ne fell mui dezho fermi douar, n'eus fors d'eus peu sort pris ha cals ho deus renket guerza ho stal kentoc'h eget chomm da labourat var goll. Ar pez en deus lavaret Tirard var ann affer-ze, divar-benn lezen ann *Douane,* en deus græt cals gaou outhan, hag aoun bras am eus (eur Republican eo a scriv al lizer-ze) na deufe ar C'houarnamant da goll cals moueziou da benn ma teuio electionou nevez.

« Al labourerien douar hag ann devezourien var ar meaz, a voar ervad e labouront a bell so heb gounidegez ebet hag abaoue eun neubeut bloaveziou soken e labouront var goll. Ar pez a dennomp eus ann douar gant kement a boan, aliæs ne hellomp her guerza nemet cals neubeutoc'h eget na goust deomp. N'eus ken caus da ze

nemet ar memes traou o tont eus ann estren heb paëa mizou ann *Douane*, ar pris huel a rencomp da rei d'hor zervichourien hag ann oll cargou a bouez varnomp.

« Red mad eo e teufe Tirard, ministr ar c'honvers ken touellet evid lezel ann oll traou o tont eus ann estren heb paëa ann disterra, red eo e teufe da evessaat guelloc'h ous, ar stad truezus e pehini en em gavomp. Ra zeuio evid-se da c'houlenn ali ann dud a vicher hag e velo penaus ar pez brassa eus ann traou a c'hounezomp a so neubeut difennet, pe soken n'int ket difennet tam. Ne meus tra ken da lavaret. En amzer da zont ha marteze heb dale, ar re a garfe e ve libr ar c'honvers evid ann oll ho deus traou da gass e Frans, pa rencomp paëa evid cass traou d'ho bro, ar re-ze oll a anavezo pegement a c'haou ho deus græt ous ar *Frans* pa n'en deus ket fallet outho difenn he guella convers, he guella micher, ann hini a ra he oll binvidigez. »

Ar pez a lavar ann *Telegraphe*, d'eus Departamant ann *Aisne*, a ve guir hel lavaret ive d'eus oll Departamanchou Breiz.

Ar verourien a goll couraich, eme ar gazeten l'*Espérance du Peuple*, bemdez e clevomp anezho oc'h en em glemm, hag e peb leac'h e clever anezho o lavaret e carfent dispega eus ann douarou.

Ann devezourien hag ar servichourien a so keroc'h, ann tremp evid ann douar a so ive. Ann diæsamant a deu dezho d'eus al lezennou nevez var ar soudardet, ar c'hargou a gresc atau heb ma alfemp credi e teuint heb dale da neubeutaat ann traou-ze oll ec a laca anezho da falgaloni.

Ma ne fell ket d'ann Deputeet creski mizou ann *Douane*, rag m'ho deus c'hoant plijout d'ar re so evid taul a gostez ann oll mizou-ze, petra benag neus ken caus en em gavomp re veac'het hirio, nemet abalamour a bell so ez eus bet roet re a liberte d'ann estren ha re neubeut deomp-ni; e dlefent da vihanaen em zervicha d'eus ann ar-c'hant a chomm goude paëa ann oll dispignou, evid disamma eun neubeut ann dud divar ar meaz. Red e ve gouscoude e ve ingalet e guirionez ar c'hargou etre ann oll. Ne ket possubl e teufe ann traou da genderc'hel o vont egis ma reont breman, ho deffe lod eus ann dud ann dever da genderc'hel atau o paëa heb sonjal cahout morse discarg ebet, hag e ve discarget eul loden all eus tud ar vro beb bloas d'eus eun neubeut benag eus ho samm. Er bloas-man e vezo izeleat ar pez so da baea evid ar patent, perag ive ne ve ket græt eun dra benag evid ann dud divar ar meaz ?

Deputeet ann tu dehou ho deus sonj d'her c'houlenn pa vezo votet ar Budjet.

Petra lavaro re ann tu cleiz d'ar goulenn-ze ? Dallet evel ma z'int gant ar c'hoant da beur-achui gant ar Relijiuset, n'e ket lavaret e cavjent amzer avoalc'h evid chilou clemmou ann dud divar ar meaz. Erfin mechans heb dale e vezo guelet. Hogen ann autrounez-ze a damall kement, a enep ar virionez, d'ann noblans ha d'ar veleien goasca re ar bobl paour, na seblantont ket din goal nec'het gant ar pez a sell ous ann dud divar ar meaz. Gouscoude, pa 'ma breman ar galloud etre ho daouarn, e tlefent ober guelloc'h eget ar re all ha discuez anat ho c'harantez e kenver ho breudeur.

A.

Fallagriez ar Radicalet.

Lennet peus n'eus ket pell er gazeten ar pez en deus lavaret Pelletan d'eus petitionou ar Gatoliket a enep ann artiel 7 ; ar merc'het n'ho devoa ket ar guir da sina ar petitionou-ze, hag eur gazeten radical, *le Petit Parisien* a lavare : Groagez, mammou, sina petitionou, biscoas n'eus bet guelet kement all, na ne dlefe ket beza guelet biken.

Hogen, setu breman ar pez a lavar ar memes gazeten. C'hoant he deus da lacaat ar muia tud a hello da sina petitionou, da c'houlenn cass ar Jesuistet cuit, hag ar pez ne oa ket mad d'ober pa oa hano d'eus groagez cristen, a so deut hirio mad tre, pa vez hano d'eus merc'het heb feiz na relijion.

« Deac'h, emezhi, hon deus guelet cals eus hol « lennerien hag eus hol lennerezet o tont en hor « buroiou da c'houlen sina ar petitionou, pe da « glasc lod anezho da lacaat ho mignonet d'ho « sina.

« Guelet hon deus tiadou tud o tont assambles, « ar mammou gant *ho merc'het*.

« Digass a reomp da sonj deoc'h penaus neus « fors piou en deus guir da sina var ar petitionou « ze, *goas pe vaoues*. »

Lavaret a ra c'hoas :

« Digass a reomp deoc'h da sonj penaus tra-« voalc'h eo e teufe eun den anavezet da rei ann « testeni eo guirion ann oll sinaturiou lakeat var « eur betition ha ma *legaliso* ar mear sinatur ann « den-ze hebken, evid ma ve rentet mad ann oll « sinaturiou all. »

Ne lavaromp ket n'e ket guir ar pez a lavar aman, er c'hontrol, rag, ni hon unan hon deus ho aliet d'ober ar pez a c'houlenn, mæs ar pez a lavaromp eo penaus en taul-man evel atau, hag e ve eun dra hervez al lezen, ne vezo morse mad evid ar gristenien. Mæs evid ar Radicalet avad, morse netra ne vezo guelloc'h. Ar gristenien, pe egis ma lavar ar Radicalet ar Glericalet, na dlefent cahout guir ebet ; ha pa vez hano anezho, al lezennou so a du gantho n'int ket lezennou mad, n'eus ken nemet al lezennou a so en ho enep, ar re a ro conje d'ar Radicalet d'ho goasca hervez ho c'hoant, n'eus ken nemet ar re-ze a ve mad.

A.

Prezec hag ober.

Ar gazeten le *Petit-Breton*, o rei hanoiou ar re ho deus bet ar brevet mestrezet scol e Guenet a scriv kement-man :

Etoues ann hanoiou a roomp deoc'h aman, e cavomp hini ann dimezell Peyran, merc'h d'ann autrou Souprefet Ploërmel, bet scoliet e couent ann Ursulinezet er gear-ze, hag he deus bet eur renc eus ar re vella. Red eo credi evelken n'eo ket ker fall ann descadurez roet gant ar Seurezet evel m'hel lavar gazetennou ar Radicalet, a nevez so, pa n'ho deus ket aoun Prefedet ha Souprefedet ar Republic da gass ho bugale dezho da scolia ! N'e ket ni a garfe tamall dezho ne reont ket mad oc'h hen ober, er c'hontrol. Varlene e oa merc'h ann autrou Burgault a oa bet resevet, goude beza bet e scolia e Santes-Anna-Venet gant Seurezet Jesus, hag ann hini a verkemp deoc'h he hano huelloc'h, hounez a so protestantes evel he zud, hag eo bet gouscoude en eur gouent oc'h en em brepari d'ann examen ! Ma vije bet eun tam benag cossoc'h merc'hedigou de Montluc, Prefet Guenet, marteze e faillomp, ha gouscoude sonje deomp e vijent bet casset ive da eur gouent benag da scolia. Penaus, ha guir e ve, egis m'hon deus her c'hlevet, penaus ar pez so mad evid bugale ar re ho deus eur plass benag e Gouarnamant ar Republic, ne dalvesfe netra evid bugale ar bobl ? Ne ouzomp ket, mæs gouscoude souezet bras en em gavomp oc'h ho guelet clasc tenna ar scoliou digant ar Relijiuset ha kenderc'hel evelken o cass ho bugale da scolia dezho. »

N'e ket ann autrou Le Guay, Prefet Kemper, a iafe control d'ar pez a lavar ar *Petit-Breton*, na lod eus Conseillerien ann Ti-kear e Kemper, etoues ar re memes a ra ar muia ho fossubl evid tenna scoliou kear digant ar Freret. Ar re-ze en em gav cals re eürus pa hellont c'hoas cass ho merc'het da scolia da Seurezet ar Sacré-Cœur pe ar Retret, ha ne gredan ket, ma ve savet e Kemper eur scol evid ar merc'het, e sonjefe hini ebet anezho da gass ho merc'het d'ar scol-zé ; meus aoun, e kendalc'hefent o cass anezho d'al leac'h m'az eont breman.

Unan eus ar guella tiegesiou eus hor bro, eus ar re a gar ar muia ann dud divar ar meaz, a so bet goal scoet en devejou diveza-man gant dorn ann Autrou Doue. Ann autrou Amiral de Kerjegu, Senatour evid departamant Costez-ann-Nord a so maro d'ar meurs 23 a viz Meurs e Paris. N'en devoa nemet 64 bloas.

Ganet e Montauban e 1816, ann autrou de Kerjegu a oe resevet e scol ann offiserien iaouanc e 1831. D'an oad a 16 bloas e resevas ar groas a enor, hag e kemeras pers goudeze er brezeliou er *Baltique*, e *Chine*, e *Cochinchine* hag er *Mexique*. E 1875, e c'houlennas mouezio he genvrois evid beza hanvet Depute, hag e oe hanvet gant 45,940 mouez. Divezatoc'h, e oe hanvet Senatour, evid ar memes Departamant d'eus Costez-ann-Nord, gant 246 mouez.

Senatourien ann tu dehou, a goll ganthan unan eus ar re a heller counta ar muia varnezhan.

Ar re ac'hanoc'h a voar dre ma anavezont anezhan, pe dre ar pez a verc ar gazeten dezho d'eus ar pez a ra evitho ann autrou Louis de Kerjegu, he genderv, a gemero pers e glac'har kerent ann autrou Amiral de Kerjegu, hag ho devezo sonj anezhan dirag Doue en ho fedennou.

A.

Ar Jesuistet ha Bro-Saoz,

D'eus *Londres* e scriver d'ar gazeten la *Décentralisation* d'eus Lyon :

Mar fell d'ho Republic radical, o sonjal padout hirroc'h evelse cass cuit ar Jesuistet eus ho scolachou, ar professoret gouiziec-ze, a gavo en hor Bro-Saoz protestant, mæs libr, petra benag ma eo gouarnet gant eur Rouanez, ann oll respect, ann oll sicour, ann oll liberte ho devezo ezomm.

Er Gambr a vezo hanvet breman, den ebet na savo da brezec en ho ænep.

Etre lord Beasconfield hag ann autrou Grevy ez eus cals kemm. Ar garantez evid ar guir liberte, fontet var eur speret cristen a so c'hoas en hol lezennou hag e calon ar re so e penn hor c'houarnamant.

Aman, ne ouzon ket ha guir e ve, mæs ann oll a lavar ho deus græt ho sonj ar Jesuistet da fonta scolachou e Bro-Saoz, ma teufe tirantet ar Frans d'ho c'hass cuit. Ar Gatoliket e Bro-Saoz a so joa gantho, rag ma hellint profita evid ho bugale d'eus ar scolachou-ze, hag eus ar professoret muioc'h a vezo cavet da lacaat en hor scolachou bras e Bro-Saoz hag en Irland.

Ema dija ar brud e Jersey, e tle dond di scolach Guenet e *Littlehampton* ; var bord ann aod e comte Sussex e vezo cavet plass evid eur scolaich pe zaou. Scolaich bras Sant-Stanislas e *Beaumont* e kichen *Windsor* a hello digemer ar scolaerien ho deffe c'hoant ho c'herent rei dezho eun descadurez anter-saoz hag anter-gallec. Ar vro so mad hag ar gelennadurez eus ar re vella, ouspen, eun hanter-heur, so peadra evid mond d'eus *Londres* di.

Ar scolaich bras eus universite ann Nord e *Stonyhurst*, en deus cresket ann tiæs evid ar vugale, abaoue bloas so, gant ar sonj, me chans, ec'h alje dond dezhan eun neubeut scolaerien mui-

oc'h. Ar fæson d'ober eus ho Couarnamant e Frans a so kiriec e Bro-Saoz,evel en ho pro hoc'h unan a gredan,da rei ann taul diveza d'ar Republic-ze e mer o clasc founta anezhi abaoue dec bloas so. Re a gaver ganthi c'huez 1793 evid m'en deffe den ann disterra douet var ar pez a c'hoarvezo heb dale. Ar *Standard* (eur gazeten Saoz), hel lavar sclear avoalc'h. N'e de ket ar belec hebken a glasker da chasseal, mæs ive ar barner, ann archer hag ar poliss ez eus c'hoant distruja da blijout da vignonet ar Gommun.

Ni hon deus dre aman, Catoliket, n'eus ket cals anezho, guir eo, a gave abec, heb ræson, er Jesuistet, mæs breman, gras da Ferry ha da C'hambetta n'ho deus mui. A.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Caroff, cure e Sant-Thegonnec, so hanvet person e Sant-Iann-ar-Biz.

Ann autrou Belbeoc'h, cure e Argol, a so hanvet cure e Sant-Vougay.

Ann autrou Cleac'h a so hanvet aumonier ann hospital e Kemperle.

Ann autrou Le Gall, cure e Locquenole, a so hanvet cure e Sant-Thegonnec.

Ann autrou Fily, belec iaouanc, a so hanvet cure e Locquenole.

BELEIEN MARO.

Ann autrou Baraou, cure e Craon.

Ann autrou Siner, bet aumonier ann hospital e Brest.

Foar anter-Veurs e Naonet.

Er foar-ze ez oa cals loenet ha cals prenourien deut eus pell. Ann amzer a oa eus ar re gaëra hag ez eus bet eur foar evel ne oa ket bet pell amzer a oa. D'eus saout Breiz ne oa ket cals, mæs evel ma oa goulenn varnezho, int bet guerzet tost da vad d'ar memes priziou evel varlene, da lavaret eo gant cresc var briziou ar goanv-man. Kezec ar vro, d'eus bep oad, mæs dreist oll ar re iaouanc, (d'eus ar re-man ar muia ma oa), a oa æs da verza, ha peurvuia int bet guerzet. Var pris ar re-man e oa ive eun tam benag a gresc, mæs e kement-se,ne oant ket ken ker evel ma int bet er bloaveziou tremenet. Ar pez so bet remerket ar muia er foar-ze, eo pegen æs e oa guerza, ha pegement a varc'hadourien a ioa deut di.

Var ann ejennet labour e oa cals goulenn ive ha n'eus ket chomet eur re heb cavout perc'hen. Var ar re-man dreist-oll, eo e oa anat pegement a dud a ioa o clasc prena, rag ann hini a gare a verze. Evelken, petra benag ma oa eun tamic guellaen var ar priziou, ne oant ket æt c'hoas betec priziou varlene.

Ar vrassa guellaën a so bet, eo var ar saout, rag ar re vella anezho a gave æs perc'hen gant anter cant lur cresc var ann diveza marc'hajou. Ar saout treut, evid larda, a ioa ive æssoc'h da verza.

Biscoas n'hon deus guelet en eur foarvez kement a anoret. Be oa ive eun neubeudic crenejennet d'eus 10 da 15 miz. Cals eus al loenet iaouanc-ze a oa treut. Gouscoude, æs tre e oant da verza hag e oa eun tamic cresc varnezho.

Ar pez so caus eus ar vellaën-ze var al loenet, eo ann amzer hon deus breman, hag hi a so mad tre evid madou ann douar. Kense. ann dud ho deus fizians, e vezo allet heb dale gant ar ieot hag ann oll bouedou all a so atau o criski, e vezo allet rei muioc'h da zribi d'al loenet, rag er bloasman ar goanv so keit ha ker cris, ez eus bet renket bibannaat loden peb loen. Dre aman ar c'holl a so bet distrujet oll, n'eus chomet nemet ann irvin, ha c'hoas n'eus ket cals anezho, rag ann dud divar ar meaz a gonte muioc'h var ar c'holl eget varnezho. Pebes kemm etre ar bloas-man ha varlene pa vije taulet ann irvin da vreigna er porsiou kement a vouedou all a oa neuze da vaga ar chatal.

Er bloas-man, er c'hontrol, n'eus ken nemet ann irvin a alfe rei amzer d'ann dud divar ar meaz da c'hortos ma vezo hir avoalc'h ar ieot hag ar melchen da gahout peg ennho.

E foar *Vieillevigne* ez eus bet guerzet ouspen 1,000 ejen ; ar saout leaz n'eus ket bet travoalc'h evid ar varc'hadourien, ann ejennet labour a ioa cresc varnezho.

E *Legé* ne oa ket ker bras ar foar, mæs ann traou a so æt ar memes tra.

E *Genestou*, e oa ive cals clasc var ar saout leaz hag eun tamic cresc varnezho. Ann ejennet a ioa ive æs tre da verza, ar re lard a ioa press varnezho couls ha var al leuéou bihan da vaga.— En eur ger, ann teir foar-ze,evel foar anter-veurs a so bet eus ar re vella.

D'eus ar c'heleier-ze, lennerien, ec'h hellit cridi penaus foar anter-Abril ha foar Vaë e Kemper a vezo eus ar re vella, hag evel ma ra ar foariou all d'oc'h ar re-ze, me chans ec'h hello ar c'honvers mond eun tam guelloc'h en dro evel ne ra a bell so. A.

KEMPER. — *3 a. viz Ebrel 1880.* (ann daou c'hant lur.)

Guinis, 28 lur, 10 g. — Segal, »» »» — Hey, 20 lur. — Ed-du, 25 lur. — Kerc'h, 25 lur, 10 guennec. — Avalou-douar, 11 lur, 10 g.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 16) DISSADORN 17 A EBREL 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, nà ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Bèr'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dèzhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 17 a viz Ebrel 1880.

Lod eus ar gazetennou Radicalet.e ve lavaret e kemeront ar Gatoliket evid tud diskiant. C'hoant ho deffe, var a gredan, da lacaat ann dud divar ar meaz da gredi e ve noz da greisteis, pa fell dezho discuez ne rer brezel ebet ous ar Relijion ; me chans, eo sclær avoalc'h. Evessait mad, ne damallan netra d'ar Republic. Possubl eo ec'h alfe ar Relijion hag ar Republic beva e peoc'h ann eil gant heben evel ma reont en Americ er *Stadou-Unanet*, mæs e *Frans*, ne gredan ket ec'h alfe c'hoarveout ar memes tra. Kenta Republic e 1793, he deus discuezet re vad ar pez a glaske, evid ma alfe biken ar Gonservatourien cahout fizians ennhi. Ganet er goad, he deus bevet er goad, hag ar re a lavar beza bugale ar Revolutionerien eus ann amzer-ze, ar re a garfe digass ann amzer-ze endro adarre, egis m'ho deffe c'hoant da ziscuez anat ar pez a fell dezho da ober, ho deus kendalc'het o conta ho bloaveziou d'eus adalec ar mare-ze, hag ar re-ze eo a vezo treac'h d'ar re all ma kendalc'h pell amzer ar Republic-man en hon toues. Anat eo d'ann oll ne garfemp ket ar sort Republic-ze, petra benag na zisplijfe ket deomp ar guir Republic gant ar guir liberte evid ann oll, hag al lezennou ingal evid oll dud ar vro.

Siouas, ar ger Republic n'eo nemet eur ger, ha Gouarnamant ar vro a chench dre ma chench ar re so e penn ar vro. Hirio, dre leziregez ar re vad, dre m'ho deus lod anezho lonket re vuhan ar gevier a so bet distaget dezho gant ar Republicanet, ne ket hebken Republicanet, mæs Radicalet soken, a so bet hanvet evid Deputeet, ha dre ma teu ar re-man da glemm atau goassoc'h goas o sonjal trec'hi var ar re all evid lacaat anezho d'ober peoc'h, beb ann amzer e tauler dezho eun ascorn benag da frogna. Hirio ann ascorn eo ar Jesuistet hag ar vistri-scol Relijiuset. Emer o clasc miret ous ar Jesuistet da veva e Frans evel Breuriez, ha var ann disterra digarre e tenner ar scoliou digant ar re all. Ar gazetennou Radicalet a garfent gouscoude miret oc'h ar bobl da velet ar pez a rer hag a so divez avoalc'h evid moulla traou egis ar re-ma. Ne virer ous den da vont d'ann offern na da goëss, na da gommunia pa blij ganthan. Ne vancfe ken ! Neuze e ve re sclær ar pez a ve sonj ober, mæs ar gazetennou-ze ne lavaront ket deoc'h ped a so bet tennet ho flassou digantho abalamour hebken ma 'zeant d'ann offern. Rei hanoiou ann dud-ze am bije allet deoc'h ma carjen beza ho merket dre ma velen anezho ; mæs evelato neus ket goal bell so am eus sonj beza guelet e oa bet torret unan, abalamour ma vije re aliæs o velet he Berson. Mond a ra keit ann traou var ann hent-ze, ma anavezan cals beleien ho deus lavaret d'ho mignonet ho deus e-zomm bras eus ho flassou evid beva ; pa veloc'h ac'hanon var ann hent pe var ar ru en eun tu benag, m'ho peus aoun da goll ho plass n'e ket red deoc'h discuez ec'h anavezit ac'hanoun. Ar gonchen a lavar e cass ann oll hentchou da *Rom* ; guir avoalc'h gant ma vezo græt tro avoalc'h, mæs bez' ez eus ive meur a voien da viret ous ann den d'ober eun dra heb he lacaat el lezen. Ne zifennan ket ober ann dra-man-dra : mæs ann hini her graio m'em bezo sonj anezhan.

Ar memes gazetennou a lavar ne ket guir e vez difennet deski ho Relijion d'ar vugale er scoliou. Evid c'hoas, guir eo, n'e ket bet græt ann difenn-ze, mæs græt a vezo, ha ma ne faillan ket, ann Deputeet a só dija oc'h evessaat ous eur sort lezen. Evid ar pez a sell ous ar brevet a renc cahout kement hini a so e penn eur scol, ar Freret a so e penn ar scoliou ho deus ar brevet-se, ha ma n'ho deus ket oll ann eil-vistri so dindannho, me sonj din e tle beza ingal ann traou evid ann oll, na ne tle ket beza goassoc'h gantho, eget gant ann eil-vistri-scol tud ar bed, hag ec'h anavezan lod eus ar re-man n'ho deus brevet ebet, nemet emaint o studia en esper cahout ar brevet-ze divezatoc'h. Mar goulenner eta eur brevet digant ann eil-vistri-scol Relijiusel, perag ne c'houlenner ket ive eur c'hement all digant ar re all ?

N'ho deus ket c'hoant, emezho, miret ous ann tadou hag ar mammou da zeski ar Relijion d'ho bugale pe da gass anezho d'ar re all d'ho deski. Ann hini a scriv kement-man, a hell beza desket

avoalc'h var traou ann douar ; mæs var traou ann Ilis hag ar Relijion, m'eus aoun ne deo ket ker gouiziec. Anaout a ra, guir eo, deveriou ann tadou hag ar mammou, mæs ne anav ket couls re ar veleien. Ann tadou hag ar mammou a renc, certen eo, deski ar Relijion d'ho bugale, pe lacaat ar re all d'he deski dezho ; mæs ar veleien var ann affer-ze n'ho deus ken dever nemet rei ann descadurez beb sul d'ann oll assambles, ha da velet, abars rei ho sacramanchou d'ar vugale, hag int a anav mad ho Relijion pe na reont ket. Setu eno ann dever stris. Guir eo ne espern ket hor beleïen ho foan var ann affer-ze, hag e veler e peb leac'h dre ar vro, pell bras soken abars ma vé deut mare ar gommunion, ar veleien o tastum ar vugale endro dezho da velet hag int a voar mad ho Relijion pe na reont ket, hag o clasc rei dezho da entent ar pez n'ho deus ket allet compren mad gant ar re all. Anat avoalc'h eo penaus e neb leac'h ne hello ar veleien kemer peb crouadur a gostez evid he lacaat da zeski ar pez necessera. Ar re all eo a renc beb unan en he di hen deski d'ho re, ha dever ar belec goudeze eo hen esplika sclæroc'h dezho.

Hogen, d'ann devez ma vezo difennet ober catechis er scoliou, penaus a hello beza desket ho Relijion d'ar vugale ? Setu aman eun tiad tud paour, ann tad a renc mond abred d'he zeves hag ar vam he deus peadra d'ober dre ann ti evid auza bouet d'ar vugale abars cass anezho d'ar scol, rag pa vezo bet votet al lezen a lavaro e renco ann oll vugale mond d'ar scol, ne hello mui ho derc'hel ganthi d'he sicour, ha kement hini a vezo anezho d'oc'h adalec ann oad a 6 bloas beteg ann oad a 13 bloas, ne velo mui anezho nemet da sul ha d'ar Iaou, ha c'hoas da sul e renco cass anezho d'ann offisou.

C'hui a lavaro din marteze e teuio bemdez ar vugale d'ar gear goude ar scol ; ia, guir eo, mæs ar vam a renco d'ar mare-ze prepari ho c'hoan dezho, ha pa en em gavo ann tad goude he zervez e vezo marteze ken scuis, ma renco mond abred d'he vele da ziscuisa, evid galloud en em rei antronoz d'he labour bemdeziec. Æs eo deoc'h guelet ervad ne hello ket ar gerent ober aliæs catechis d'ho bugale, ha gouscoude ho dever eo. Setu eta ar re a vezo lakeat ann diæssa pa vezo difennet diski ho relijion d'ar vugale er scoliou, rag ne hellint mui conta nemet varnezho ho unan evid miret ho dever var ar poent-ze,

Hogen, assanti a rin ma kirit e vezint casset d'ar veleien da ziski, petra benag am eus desket dezho pehini eo ho dever stris var ann affer-ze. Ar belec ne reüso ket ober he bossubl evid rei dezho eun descadurez gristen, mæs peur a hello hen hen ober ? Ar scol a gommans er goanv da 8 heur hanter eus ar mintin, hag en hanv da 8 heur, evid achui da unec heur, ha goude creisteis adarre da eun heur da achui da deir heur hanter pe pedir heur, d'oc'h ar mare eus ar bloas, peur eta ec'h hello ar belec ho c'hahout ? da unec heur ? C'hui ne gavjec'h ket mad ann dra-ze ! eur maread amzer so hoc'h eus gourc'hemennet, ha gant ræson lesel ar vugale da ehana eun tamic peb class evid miret outho da scuiza re, na ne garfec'h ket e teufe ar veleien d'ho derc'hel bete creisteis. A hent all ann dra-ze a alje beza græt marteze e kear, mæs var ar meaz ne ket possubl, pa n'ho deus lod eus ar vugale nemet justic avoavalc'h ann amzer da vond d'ar gear d'ho mern ha da vezo distro da benn ma zigorro ar c'hlass goude creisteis, rag, me chans, ne lavaroc'h ket ec'h hello ar vugale dribi bara seac'h bemdez. Setu eta e ve diæs bras ma ne ve ket impossubl dastum ar vugale d'ar mare-ze; ha da bedir heur, æssoc'h e ve ? Ne ve ket. Eun hanter heur d'ar vugale da ziscuiza goude ar scol, eun heur catechis, setu deut 5 heur hanter, ha mar de guir ho deffe en hanv ar vugale amzer avoalc'h d'en em denna oll d'ar gear, memes ar re a so ar pella o chomm, er goanv, ne ve ket possubl, ha gouscoude er goanv eo en em gav peurvuia mare ar c'hatekismou. N'eus ken eta nemet ar Iaou a chomm evid ho dastum en Ilis penn pe benn eus ann deis Mæs aman e vezo cavet diæs contraign ar vugale keaz-ze da zont bemdez d'ar vorc'h. Hogen, me so a volontez vad ganeoc'h, hag a anzavo ma kirit e vezo diæs marteze, mæs erfin e vezo cavet ann tu da rencat ann oll traou-ze, setu ar belec en Ilis gant eur vanden bugale endro dezhan. Lod eus ar vugale-ze a so digor mad ho speret, mæs eul loden all a so diæs ann diæssa deski dezho ann disterra tra. Dalc'hit mad sonj ne hell ket ho c'herent er gear ober catechis dezho, hag ez eus bet difennet lavaret ger Relijion ebet er scoliou. Chomm a rai ar belec o clasc deski ar c'henteliou kenta ann eil goude eben d'ar re a so pounner ho speret; mæs neuze, gant m'en devezo eur pemp pe c'huec'h eus ar sort-ze, ec'h alfe chomm da dremen he amzer gantho epad ar bloas heb deski cals a dra dezho, rag ar re a ve pell o tiski eo ar re a zisonj ar buhana, hag er c'heit-ze ne alfe deski netra d'ar re all pe autramant c'hoas o velet peger buhan e teu lod da ziski, e soursio d'eus ar re-ze hebken, hag e lezo ar re all heb sellet outho ? Mæs neuze biken ne anaveste ar re man ho Relijion. Her guelet a rit eta, kenvrois, ma ve difennet ober scol d'ar vugale var ho c'hatechis er scoliou, e vezo diæs bras ec'h alfent cahout tam anoudegez eus ar Relijion.

Pa moun o scriva deoc'h divarbenn ar scoliou, e tigassin deoc'h adarre da sonj eus eun dra am eus merket deoc'h ouspen eur veich, mæs ne gredan ket beza hen græt re aliæs.

Penaus a ia ann traou breman evid ar scoliou? Ar gerent ho deus peadra a baës evid ho bugale;

mæs kement hini n'en deus ket moïen a hell goulenn ar scol evid netra, ha mar de guir eo diæs bras dezhan paëa e vezo kemeret he grouadur evid netra, ar re all a baës ar c'hargou a baës evidhan, rag pæamant ar mestr-scol, hirio ann deis, a vez græt gant ar pez a renc paea ar vugale ha ma neus ket travoalc'h, ar Gommun hag ar C'houarnamant a renco paëa ar mestr-scol. Egis m'ho devezo muioc'h da rei, e renkint creski ar c'hargou, lacaat mizou var ann dra-man, var ann drahont, hag evelse eo, e cousto keroc'h ar scol d'ann dud paour neuze, eget ne ra hirio ann deis. —

— D'ann diveza electionou e oa bet lavaret deoc'h a beb seurt gevier ; ar veleien hag ann noblans ho deus c'hoant cass ar Republic da bourmen ha ma votit evitho neuze eo e vezo trous ha dispac'h er vro ; caër ez eus bet lavaret deoc'h neuze penaus ma oa bet couls ar Republic bete neuze, ma hellec'h ober mad hoc'h afferiou abalamour ma oa ar vro e peoc'h, ne oa ken caus nemet rag ma oa bet bete neuze renet ar Republic gant Conservatourien, c'hui n'hoc'h eus chilaouet netra, hag hoc'h eus roet ho moueziou da C'hambetta ha d'he sclissen. Guelet breman da beleac'h ho deus casset ac'hanomp, ha n'e ket achu c'hoas. Leac'h hoc'h eus d'en em glemm ? Ia sur, rag ann traou ne ieont ket mad ; mæs guir hoc'h eus d'en em glemm ? Nan da ! ar re ac'hanoc'h da vihana ho deus votet evid ar sort-ze, rag n'eus ken caus nemet ho voterez mar domp couezet ken izel.

E guirionez, petra eo Gouarnamant ar vro ? Eur Presidant hanvet gant ann Deputeet hag ar Senatourien. Deputeet hanvet gant ar vro, Senatourien hanvet gant ann Deputeet, Conseillerien jeneral, hag ouspen, eun den d'eus peb commun eus ann Departamant hanvet gant Conseillerien ann Ti-kear.

Sclear eo eta deoc'h da gompren, penaus m'ho pije hanvet Deputeet, tud a Relijion, ha Conseillerien a beb seurt, tud a Relijion ive, ho Couarnamant a vije bet cristen, hag he deffe græt labour cristenien, mæs m'ho peus hanvet tud ha n'ho deus tam Relijion nemet var beg ho muzellou pa vent o c'houlenn ho moueziou, ne ket estonn e claskefent enebi ous ar Relijion.

Grit mad ho sonj eta, ha ra labouro peb unan ac'hanoc'h etoues he amezeien evid deski mad dezho penaus e ia ann traou. Da benn divez ar bloas a zeu pe kentoc'h, d'oc'h ma ialo ann traou, e vezo electionou nevez evid ann Deputeet. Lod ac'hanoc'h ho devezo er bloas-man Conseillerien arrondissamant ha Conseillerien Jeneral da henvel. Oll hon devezo peb unan en he barræs Conseillerien ann Ti-Kear da henvel ; ma ! mar fell deomp cahout eur C'houarnamant cristen, mar fell deomp cahout liberte da bratica hor Relijion heb ma teufe den da enebi ouzomp, sellomp mad eus a vreman, na ne hanvomp evid hini ebet eus ar plassou-ze, eun den hag hen ne ve ket e gurionez cristen. Ar voterez, setu ar guir voïen evidomp da zifenn hor guiriou. Arabad e vezo lavaret ! petra dâl eur vouez muioc'h pe neubeutoc'h? Eur vouez a dâl cals ; n'eus bet ken nemet eur vouez muioc'h evid lavaret en *Assamblée nationale* e oa red rei ann hano a Republic da C'houarnamant ar Frans. Hag hirio ar Prins d'Aumale a dle beza joa ganthan da veza votet evid-se pa ho deus ar Republicanet tennet diganthan ar garg en devoa, ha pa garfent he harlui e meas ar vro ma ve en ho galloud. Er voterez, mouez ann disterra ac'hanoc'h a dâl hini ar gouizieca eus ar Frans. Ar brassa niver so ganeoc'h, pa garoc'h c'hui a vezo ar vistri, mæs ma ne iet ket da voti, pe autramant, ma ne fell ket deoc'h voti evid tud a Relijion, arabad e vezo deoc'h clemm gant ar C'houarnamant a vezo roet deoc'h, arabad e vezo deoc'h clemm ma ve enebet ous ho Relijion, rag, dre ho faut hoc'h unan eo, ma c'hoarvezo kement-se.

A.

Divarbenn kemennadureziou sinet d'ann 29 a viz Meurs a enep ar Jesuistet hag ar Relijiuset all, Lepère en deus casset d'ar Brefedet, daou lizer evid ho alia da zifenn en affer-ze ar pez he deus græt ar C'houarnamant, ha da verca petra ho deffe d'ober da benn ma ve achu ann tri-miz, ma ne falvesfe ket d'ar Relijiuset senti, heb lavaret ger, ous ar pez a so merket er gemennadureziou-ze. Divarbenn ar c'henta eus ann daou lizer-ze, setu aman petra lavar ar gazeten *Le Soleil*.

Seblantout a rafe ne ve græt kemennadureziou ar Vinistret, nec'het dre ho faut ho unan, nemet evid rei d'ar gaou, liou ar virionez, hag ober ne alfe den anaout e peleac'h en em gav houman.

Er gazeten *Le Temps* e cavomp unan eus al liziri scrivet gant Lepère da Brefedet ar Republic. Cals a gavomp da zeski el lizer-ze e pehini ann hano a c'haouierien roet gant Lepère d'ar re oll ne gavont ket parfet ha divlamm ar pez en deus græt a alfe beza rentet gant guirionez d'ann hini en deus sinet al lizer.

Kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, eme ar Ministr, a so bet enebet outho gant counnar ha dislealdet. Ar re ne garont ket ar Republic ho deus lavaret anezho goassa ma hellent.

A dra sur, Lepère, abars scriva comsou ker control d'ar virionez, n'en deus ket sonjet a zevri er pez a scrive, rag m'en dije hen great, en dije anavezet doc'htu e oant a enep da Zufaure, a lavar en he c'hazeten *Le Parlement*, penaus kemennadureziou ann 29 a viz Meurs ne dalvezont netra.

Pa veler ann autrou Dufaure, tamallet dezhan

gant Radicalet ar Gambr, ez eo a enep da C'houarnamant ar Republic, n'e ket diæs d'ann oll anaout ervad penaus ne fell dezho digemer en ho Republic nemet Radicalet eveldho.

Kense, hiviziken, ne vezo mui mignon d'ar Republic,hag e renco soken beza taulet a gostez,kement hini ne prijo ket evel m'ema o paoues hen ober Jerom Bonapart (lezhanvet *Plon-plon*, abalamour d'he gouraich dreist), ne prijo ket daoulina dirag Radicalet ar 14 a viz Here servichet gant Ministret ann 28 a viz Kerzu.

Lepère a lavar da Brefedet ar Republic dislavaret gant ar brassa evez, kement gaou a vezo lavaret divarbenn ar pez he deus græt ar C'houarnamant d'ann 29 a viz Meurs. Gouscoude ar re a gav abec er gemennadureziou-ze n'int ket gaouierien ; tud int a beoc'h ha mignonet d'al liberte, en em gav goal souezet, hag a zo soken droug ennho o velet penaus ar C'houarnamant e c'hortosent diganthi ar peoc'h hag ann urs vad, a so dievez avoalc'h evid digass, gant gouiziegez, ann disurj er vro gant ann articl 7, ha kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Penaus ! coms a rer a enep ar virionez pa damaller d'ar C'houarnamant beza oc'h enebi gant gouiziegez ous ar Relijion gatolic !

Mæs abaoue ann 31 a viz Kenver diveza, n'he deus græt ken nemet discuez sclæroc'h-sclær he gassoni a enep ar Relijion. Ar breuriezou Relijiuset, pe gant aotre ar C'houarnamant pe heb ann aotre-ze ; ann oll dud-ze n'ho deus ken sonj nemet er Relijion hag er garantez ; ne cuzont net met pedi pe rei descadurez d'ar vugale, n'eus netra da damall dezho. Hogen, ma ve discuezet varnezho ne reont ken nemet enebi ous ann urs, ar peoc'h hag al lezennou eus ar vuhez vad, galvit anezho dirag ar justis, ha neuze ma vent condaonet, e helloc'h serra ho zies ; mes ma n'ho peus netra da rebeich outho, perag e claskit-hu enebi outho ?

Ar C'houarnamanchou fur n'ho deus biken enebet nemet ous ar re fall ha c'hui eo ous ar re vad e claskit affer. A hent all, peu sort droug ho deus græt pe clasket ober ar Freret hag ar Seurezet ous ar Republic ? Claoustre ne alfec'h ket lavaret deomp e oa ezomm bras creski dispignou ar parræsiou, evid lacaat en ho flass er scoliou, mistri ha mestrezet-scol tud ar bed ! Nan, ne oa ken caus da eun dra ken disleal ha ken dianaoudec nemet ho cassoni ous ann descadurez gristen.

Ah ! Lavaret a rer gaou varnhoc'h, pa damaller deoc'h ne glaskit ken nemet distruja ar Relijion gatolic ! Mæs neuze, ma n'e ket guir, discuezit eta ho carantez evid ar Relijion, en eur dorri, en eur deuler a gostez Conseil ann Ti-kear e Paris, rag henez a lavar ne fell ket dezhan e ve desket ho relijion d'ar vugale er scoliou, hag e tifenn soken, e ve comset a Zoue outho ; henez ne fell ket dezhan e ve mui chapeliou er guerejou ha rag-se, e ve mui beniget ann douar eleac'h ma vezo lakeat relegou ar gristenien.

Lepère, a zisnac'h a grenn, e hano ar C'houarnamant e vent enebourien ar Relijion, egis ma tamaller dezho, gant guirionez, abaoue m'ho deus sinet kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Clasc a ra lacaat ac'hanomp da gredi penaus, p'en deus c'hoant serra tiæs ha scolachou ar Jesuistet, ne deo nemet evid ober dezho heulia ar guir evel ann dud all, ha miret al lezennou !

Seblantout a rafe en deffe Lepère ancounec'heat penaus ar guir *evid ann oll* abaoue 1850, eo ar galloud ho deus *ann oll* da gahout scolachou, gant ma heuillefint al lezennou, ma vezo direbeich ho buhez, ha m'ho devezo ho brevet, ho faperiou.

Ar guir *evid ann oll* eo ar galloud da veva, peb hini egis a garo, gant ne rai netra a enep ar vro ha ne noazo e nep fæson da liberte, da viriou he nessa.

Hogen, c'hui peus ancounec'heat al liberte a oa bet desket deoc'h he c'haret e *Auxerre*, mare ann Impalaër, evel m'hoc'h eus ancounec'heat ar Relijion gristen a so bet desket deoc'h e *Brugelette*, mare ar Rouane.

Alo ! arabad eo deoc'h argila ; grit evel Plonplon, a lavar hirio eo ar Republic he muia-caret, savit huel ho penn, hag èn em ziscuezit ar pez ma 'zhoc'h e guirionez, eur Radical eus ar re vella.

Ar Republic muia caret Plon-plon. Breman eo ec'h hello ar Gatoliket cahout fizians ennhi. Breman eo,he devezo carantez ar re a c'houlenn hag a glasc al liberte araug peb tra ! A,

(Soleil.)

Oll gazetennou ar Radicalet ho deus lavaret d'ho lennerien, penaus hon Tad Santel ar Pab Leon XIII n'en dije lavaret ger, neus fors petra vije bet græt d'ar Jesuistet. Var ann affer-ze, setu aman petra a scriver d'eus *Rome* :

« Ar pez oll so bet lavaret gant eun neubeut gazetennou,ne lavarfe ar Pab netra n'eus fors petra a vije bet græt d'ar Jesuistet, a so gevier eus ar re voassa, ha n'eus ken nemet ann dud diskiant ho deus allet credi e oa guir en devoa lavaret eur sort comsou. Er c'hontrol, ar pez so guir eo, m'en deus hon Tad Santel ar Pab carget he gannad e *Paris* da vond da drugarecaat ar Senatourien ho deus difennet ar Jesuistet.

« Ann autrou Waddington, bet Ministr ann afferiou diaveaz ar vro,a so bet æt da velet ar Pab, en deus comset outhan d'eus afferiou ar Frans ha d'eus re ar gristenien e broiou ar Saô-Heanl.Hon Tad Santel ar Pab a blij cals Waddington dezhan abaoue m'en deus en assamble cannadet ann oll broiou e Berlin, difennet e hano ar *Frans* guiriou ar gristenien eus ar Saô-Heaul. Waddington n'eus ket bet falvezet ganthan mond da velet den e *Rom* araug beza bet o velet ar Pab. »

Ann hini a scriv d'eus *Rom* d'ar gazeten *Monitour universel* a lavar ive kement-man.

« N'eus ket pell e scriven deoc'h e oa bet casset d'ar Pab Leon XIII, eun den e hano Gouarnamant ar Frans, mæs e cuz, da lavaret dezhan e tlefe rei ann ali d'ar Jesuistet da serra ho scolachou hag ho ziæs e *Frans*. Ann hini a so bet casset evid ann affer-ze gant Gouarnamant ar *Frans* a so eur belec eus ar *Provence*, bet gueichall e carg e palæs ar Pab e *Rom*, ann autrou Chaillot. Henez a so bet o chomm e *Rom* epad eün neubeut bloaveziou, mæs var urs Pi IX en devoa renket mond cuit.

« Gueichall pa oa o scriva e Rom eur gazeten var lezennou ann Ilis e oa unan eus ar guella catoliket, mæs breman eo en em daulet etoues ar re a anav Gambetta evel ho mestr.

« Dezhan eo, a lavarer, e apparchante c'hoas varlene ar gazeten gallec *Télegraphe* (eur gazeten radical.)

« E 1879, Gambetta hag hè vignonet ho deus poaniet evid lacaat he henvel da Escob e *Amiens* è plas ann autrou *Bataille*, hag ann traou a oa èt keit soken, ma tlie ar *Journal officiel* rei ar c'helou-ze, pa oe casset kelou da *Rom* da lavaret petra oa deut e guirionez ann den-ze da veza, ha ker buhan e oe scrivet d'eus *Rom* da Baris ne assantefe biken ar Pab d'he anaout evel Escob.

« Ha setu ann den a oa bet casset da *Rom* da c'houlenn digant hon Tad Santel alia ar Jesuistet d'èn em denna d'eus *Frans*, a volontez vad, ma n'ho devoa ket c'hoant beza casset cuit dre ners. M'ho dije bet Freycinet-Ferry-Lepère c'hoant d'ober goab ous hon Tad Santel n'ho dije ket græt goassoc'h, mæs anat a oa n'ho devoa ket c'hoant cahout digant ar Pab, ar pez a c'houlennent diganthan, pa gassent dezhan eur sort cannad. Guir eo e cassent anezhan,heb he anzavout dirag ann oll. A.

Eur guir soudard.

Ar Jeneral de Sonis, a 'ioa e *Sant-Servan* e penn eun division soudardet var droat, a so bet casset ac'hano da *Châteauroux*. D'ar Iaou 4 a viz Meurs, ann offiser a galon-ze, en devoa discuezet anat petra oa, e *Loigny*, en deus kimiadet d'eus ann 20ⁿᵉ division. Eur gals d'eus habitantet *Sant-Servan* a oa deut eno var ann dachen da renta evid ann diveza gueich, eun testeni anat eus ho c'harantez hag ho glac'har d'ar soudard calonec a renke ho c'huitaat. Setu aman e neubeut comsou, petra eo ar servicher mad-ze d'ar *Frans*.

Ann autrou Jeneral de Sonis en deus hirio 36 bloas servich ha 40 brezel. Epad brezel ann *Italie* oi vond d'ann enebour e penn eun escadron d'eus ar c'henta chasseourien *Afric*, en devoe daou varc'h lazet dindannhan. Epad brezel ar *Maroc*, pa oe taget hor soudardet gant ar c'holera, e vije guelet dalc'h-mad o vont eus ann eil telt d'heben da sicour ar soudardet clanv, hag e sebelias he unan eur gals anezho.

Ped gueich, epad ma oa o commandi e Laghouat, n'en deus ket harpet ous ann Arabet da zont varnomp e provins *Aljer*.

En emgann *Ain-Madhy*, ouspen dec gueich e lacaas he vuhez var var o chomm he unan var eun deurgen, gant ann hini a zouge he zrapo. Goude ann emgann-ze, eo, ma scrivas gouarneur ann *Aljerie* d'ann Impalaër :

Ar C'horonel de Sonis a so o paoues savetei ar sud eus ann *Aljerie*, o tistruja e *Ain-Madhy* ann Arabet a oa en em zavet en hon ænep.

Soudardet coz ann arme, èn *Afric*, a hell cahout sonj c'hoas penaus e 1868, pa savas kement a Arabet var eun dro en hon enep e reas he unan var varc'h, heb na vije den all ebet oc'h he heul, dindan 3 devez, ar c'huec'h ugent leo a so etre *Aljer* ha *Laghouat* evid mond d'en em lacaat e penn he soudardet, ha kementse pa oa en em savet en hon ænep ar c'harteriou tro var dro. Erfin e 1870 e couezas goal c'hlazet, torret he c'har dezhan e penn eun dornat soudardet calonec evid savetei enor ar vro.

Adalec 1871, eo bet guelet atau oc'h entent ous he zivision gant ar brassa evez,gant ar brassa soursi. Ann diveza gueich e oe dastumet ar soudardet evid ober van da vond d'ar brezel, e chomas, petra benag ma eo bet troc'het he c'har dezhan, e chomas bete 12 heur doc'htu var varc'h, hag è vije atau eleac'h ma oa ar muia ezomm anezhan.

Ann autrou Jeneral de Sonis a so casset evel Jeneral division da *Châteauroux* dindan urs ar markis de Galiffet, ne oa ken nemet chasseour eil class en escadron commandet gant ar Jeneral de Sonis, ne oa neuze nemet cabiten.

Evelse eo, e voar ar Republicanet trugarecaat ar soudart calonec-ze eus he gouraich, he zervichou, hag he voad scuillet evid ar vro. Guir eo penaus ar Jeneral de Sonis ne serviche nemet ar Frans ha Doue.

Ann hini a scriv kement-man en deus sonj c'hoas, eus ar joa a oe gant soudardet ann division Barry, a oa, d'ann 2 a viz Kerzu 1870, abaoue ar mintin, o clasc herpel ous ar Brussianet a oa 4 anezho d'oc'h unan eus ar Fransizien, pebes joa a oe gant ann dud calonec-ze o clevout e oa ar Jeneral de Sonis o tont. « Ni hon deus he velet o vont abiou deomp gant Charrette, ho daou var varc'h, zouavet ar Pab d'ho heul, ha dirazho banniel ar Galon Sacr. D'oc'h ann abardaëz e oa deut ar brud e oa maro, hag o c'houzout pebes den calonec a oa, e lenvjomp varnezhan.

« Siouas, dezhan ! Guelloc'h e vije bet dezhan mervel en devez-ze, n'en dije ket gouezet pegen dianaoudec eo ar Republicanet. »

A.

Fanch an ti-govel.

Ma mignon Fanch so eur micherour mad, mæs ive eun den a speret. Evelken, petra benag ma'z oun bet aliæs oc'h he velet epad ma oa o skei var ann houarn, ha m'em boa collet cals a boan o clasc he lacaat da gompren peu sort kemm a so

otre ar re a c'houlenn e ve tennet cuit oll mizou ann *Douane*, hag ar re a c'houlenn e vent kendalc'het pe cresket, ha pere eo d'eus ann daou rumm tud-ze ar re a glasc ar muia interest ar bobl, n'em boa ket allet rei dezhan da entent ar virionez var ann affer-ze. Kense, d'al Lun-Fasc diveza en em gavis goal nec'het oc'h he velet o tont d'am zi da lavaret din en devoa gouezet, dre ar pez a oa nevez c'hoarvezet ganthan, pere a oa guir vignonet ar bobl, ha setu penaus e tispacas he histor dime:

Me, autrou, evel a ouzoc'h a so gof eus va micher ; bemdez, abars ma ve diskennet ar ier a zivar ho glud, me ve o c'huezi tân en ti-goel. Red mad eo din hen ober, rag, groeg am eus ha bugale, ha ne ket oc'h ehana ec'h hellin cahout boued d'ar re-ze. Da bemp heur eus ar mintin, hanv-c'hoanv, emoun a veac'h en ti-govel, hag ann amezeien dihunet gant trous ar morzol var ann anneu a lavar en eur astenn ho divreac'h: ma ! setu Fanch gos a veac'h adarre ! Nag hen a dle beza scuis he zivreac'h pa teu ann noz, goude beza scoët ker calet etoc ann deiz !

Eleal al labour so tenn ha poanius, mæs ive pebes joa vé ganin pa teu ann abardaez o velet pegement a labour am eus græt. Ne gleman morse gant re a labour d'ober, mæs siouas aveichou e cav din ne ve ket travoalc'h. Egis ne espernan ket va c'horf, em beus ezomm da voueta mad, ha rag-se, setu me o vont deac'h e ti ann amezec Per, evid prena eur sac'hat bleud diganthan, rag ar vreg du-man a lavare e oa poent lacaat toas e go. Græt a oa ann affer ; accord e oamp var ar pris ha me o vont da skei en he zorn, pa antreas en ti eun autrou bras gant lunedou var he fri eun den gouiziec meurbet eo, hag a anav mad ann traou var he veno. Aliæs é ve o pourmen dre zuman, hag atau eur bern leoriou-saoz dindan he gazel. Ar potr he lunedou-ze a harpas doc'htu ouzin da skei e dorn Per, hag a lavaras : Diouallit, va mignon, arabad eo prena bleud digant ann afronter-man ; eul laër eo. Kelliæs gueich en deus guerzet deoc'h danvez eur bara pedir lur en deus græt gaou ouzhoc'h d'eus eur c'hart centim d'ann neubeuta, marteze d'eus eun anter-centim. Deut ganin ha me a gavo deoc'h eur marc'hadour bleud eus ann *Americ*, a verzo deoc'h cals guelloc'h marc'hat. Neuze o trei varzu Per evel ma vije bet o clasc ober mez dezhan e tistagas dezhan a grenn : Labourer re c'hloud ne glaskit nemet hoc'h interest hoc'h unan, eur vez eo deoc'h clasc ober kement a brofit var ar re a renc prena diganeoc'h !

Mond a ris cuit d'eus ti Per heb prena he vleud diganthan, hag hen ne gemeras ket droug ouzin evid-se, rag er mintin-man, setu hen o tont da va c'haout en ti-govel. C'hoant en devoa da brena eur reon, eur bal nevez e plass ann hini em boa guerzet dezhan pevar bloas a so breman, houman oa uset, mæs labour vad he devoa græt epad ann amzer-ze, rag peadra a zouar he devoa turiet. Per a glaske eur reon bras hag eun tamic pounner soken. He vab coz so eur potr a daill hag a renc cahout eun tamic pouez etre he zaouarn da allout labourat. Var bouez en em unani e oamp dija var ar pris, pa antreas e va zi potr he lunedou hag hen a begas doc'htu e breac'h Per o lavaret dezhan : Arabad eo deoc'h prena netra digant ann affronter-man. C'hui a renc cahout evid'hoc'h hag ho taou vab, teir pâl ne badont ket ouspen 3 pe 4 bloas ; ma kirit va silaou mé a ziscuesfe deoc'h e paeit 8 pe 9 guennec re beb bloas d'ann den-man. Mond a ran da gass deoc'h eur marc'hadour saoz, rag me a fell din clasc e peb tra interest ar re a renc prena kentoc'h eget hini ar varc'hadourien.

Per n'en deus ket prenet diganin ar bâl en devoa marc'hatet, ha me a so chomet goal nec'het. Me ne vouien ket beza ker bras pec'her ! En daill me so eul laër ne glascan nemet ober gaou ous ar re all. Ann dra-zé a dle beza guir pa en deus autrou he lunedou hel lennet en he leoriou saoz.

Labourat mad a ran gouscoude, na ne brenan nemet danvez mad, rag ar re a brenn a so diæs rei ho c'hoant dezho. Ne c'hounezan ket re kenneubeut, rag ma glaskefen guerza eur bâl ha ne ve nemet daou vennec'h re ger, Per hag ar verourien all a iafe da brena digant eun all, hag e renkefent ober evid-se eul leô pe ziou. Gouscoude e lavarer din e ran gaou ous ann hini a renc prena! Pa sonjan mad, evelken, me garfe gouzout interest piou a fell dezhan da gemer ann autrou-ze gant he lunedou, pa lavar e clasc interest ann hini a renc prena.

Deac'h pa oan æt da di Per o sonjal prena bleud, ann autrou-ze a glaske, var he veno, kemer va interest-me pa oan o clasc prena, hag en deus lavaret da Ber : labourer re c'hloud ! Er mintin-man e oa me al labourer re c'hloud, ha Per d'he dro deut d'am zi da brena eur bâl e oa ann hini a glaske potr he lunedou he ziten. Hogen, ma ne faillan ket ni a so oll evelse. Pa deu ar c'harrer da brena diganin houarn evid eur c'hravas, neuze hen a so prenour, mæs pa eo houarnet ar c'hravas ganthan ha pa vers anezhi da eur merour, hen a so marc'hadour eveldon, ha ni hon daou a so daou laër !

E peleac'h ema eta ar prenour-ze a renc beza difennet, ar prenour-ze ne ra ken nemet prena, n'en deus netra da verza, ha kense na hell e nep fæson ober gaou ous den. Me voar avoalc'h e caver e Paris, Russianet pinvidic-mor, ne reont netra ken nemet pourmen gant voituriou bras, stlenjet gant kezec eus ar re vrava, ha servichet gant lakijen a so guelloc'h guisket eget ann autrou Mear da zeves ar pardon. Ni hon deus ive dre aman eur marc'hadour bras en deus gounezet cals danvez o prena hag o verza stoup. Eur marc'her bras en deus breman, hag henez avad a sicour cals ar c'honvers, rag prena cals a ra, na neus netra re vrao evithan ! Ar re-zé, serten eo, ne reont gaou ous den pe guir ne verzont netra, nemet prena ne reont ken ; mæs ken neubeut a so anezho, ne ve ket diæs ho c'honta. Interest ar re-ze eo a glas autrou he lunedou ?

Rag pa livirin mad, oll e labouromp, oll e reomp pe e tennomp eus ann douar, eun dra benag a glascomp he verza d'ar re all ; ni a so oll laëron eta. A hent all ni hon deus oll ezomm da brena eun dra benag, kense laëret omp ive gant ar varc'hadourien ! ma meus laëret eur centim benag var ann houarn, am eus guerzet d'ar c'harrer, heman en em zic'haouo o laeres anezho d'he dro pa verzo ar c'hravas da Ber, ha Per d'he dro a laero anezho varnoun pa'z in da brena bleud pe vinis diganthan. Meus aoun n'eus bet græt gaou ous den ; ni a so bet oll dic'haouet eus hol labour ha peb unan en deus bet he zeleat.

Ann hini a lavarfe e ve guerzet ann traou kerroc'h eget na dalvezent, ann oll a rafe goab anezhan. Ha me ma glaskefen guerza eur guennec ann diou lur kerroc'h eget ar re all, e ve couls din serra dor va stal ha mond var ar meaz da velet ha dond a ra ed eleac'h neus ket bet hâdet. Na deufe mui den da brena diganin. Me meus sonj pa oa beô va zad, bennos Doue var he ene, e couste kerroc'h ar falla houarn eget ne ra hirio ar guella. Dre aman ne oa nemet eun ti o verza houarn deomp, hag hirio hon deus dec, ha pa zistaul unan benag eus ar re-ze pris ann houarn, ar re all ker buban, a zistaul kement pe vuioc'h.

Pris ann ed a so ive distaulet abaoue ma labourer guelloc'h ann douarou ha ne lezer ket ann teil da vont da goll. Nag hen a ve laouen Per hirio, mar galfe cahout 26 lur d'eus ar pez a vije guerzet æs 35 lur gueichal pa oamp c'hoas hon daou er scol. Pascou hir ar c'hemener a rofe deomp hirio chupen ha bragou evid pris eur jileten gueichal.

N'eus ken nemet eun dra ne ve ket bet izeleat he bris beteg hen, a so er c'hontrol o creski a vloas da vloas ; pris al labour eo, commanant ar mevel ha devez ann devezour. Hirio e treber kic ha bara guinis evel ma zreber gueichal bara segal hag avalou douar, ha gouscoude ma claskefe Per cahout mevelien ha devezourien evid ar pris a roe dezho gueichal, e alfe chomm da c'hortos. Kense, ann hini a brene eur vlouzen da Basc, ha c'hoas.... a brenn hirio eun habit mezer mar de fur ha ma ne zreb ket he gommanant araug ma ve gounezet, o tistrei beb sul mezo d'ar gear. Rag-se guelloc'h guisket eo cals ann dud breman. Beteg hen, ni hon deus oll bevet assambles kichen oc'h kichen, heb cahout avi na voarizi ann eil ous egile ; cals ac'hanomp goude beva ho deus allet arboel eun dra benag.

Petra so caus eta e clasker chench ann traou ? Ma ve unan benag o clasc lacaat sevel étrezomp, ma ia Per da brena e binvijiri he *Bro-Saoz* ha me ma guinis ha ma bleud en *Americ*, m'eus aoun e c'hoarvesfe ganeomp ho daou abars nemeur ac'han, n'hon deffe mui peadra da brena na bleud na guinis.

Me pa n'am bezo mui labour da rei dezhan a gasso cuit va micherour, ha Per ne gemero mui na mevel na devezour. Beva a hellimp c'hoas eur mareadic gant ar pez hon deus arboelet, ha gant ar pris eus hon traou, mæs ar vicherourien hon devezo ho c'hasset cuit ha n'ho deus nemet ho divreac'h da c'hounid ho buhez, penaus a hellinthi beva ? Penaus a vevo micherourien ar staliou-bras ?

Lavaret a rer din penaus o prena guinis digant Per e tispignan beb bloas eis real pe eur pez scoet muioc'h eget n'am bije græt oc'h he brena digant eun estren ; petra ra-ze dime, m'en deus Per dalc'het din labour avoalc'h da c'hounid 20 na 30 scoet ? D'am santimant-me ar pez a renker da glasc araug peb tra eo lacaat evez ne neubeutafe ket all labour a rer er vro. Pa vezo dilabour eur guchennad benag eus hor c'henvrois e voassaio ive d'ar re all abars pell.

Ners am eus ha calon ; ne grenan ket rag al labour ; ne c'houlennan nemet eun dra, cahout atau labour avoalc'h, rag neuze gant iec'het ha gras Doue ne vanco en ti na bara na kic soken. Ia breman e velan sclær avoalc'h, ha dre ma sonjan her guelan sclæroc'h-sclær, ar re a c'houlenn e ve difennet kentoc'h labourerien ha micherourien ar vro eget re ann estrenn, ar re a lavar lacaat mizou var gement tra a zeu d'eus ann estren beteg ennomp, ar re-ze a so guelloc'h mignonet d'ar bobl, a glasc guelloc'h he interest, eget ar re a lavar lezel ann oll traou da zont er vro heb paea ann disterra tra.

Setu penaus ec'h achuas Fanch ann ti-govel he brezegen. He lakeat am eus deoc'h e brezonec, o credi ec'h alfe discuez da veur a hini all e pe du ema ar virionez. A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Lavanant, cure e Guilers, a so hanvet cure e Craon.

Ann autrou Coatmen, belec iaouanc, a so haavet cure e Landudec.

Ann autrou Bodenes, belec iaouanc, a so hanvet cure e Guilers.

KELEIER.

Sant-Briec. — Ann Autrou Belizal, Depute, a c'houlenn e ve torret kemennadureziou ann 29 a viz Meurs pe da vihana ne ve ket dalc'het dezho, ne vent ket heuliet. Eis Conseiller var'n ugent a sin ganthan a enep.

Secretour jeneral ar Prefectur a c'houlenn e ve disclœriet ne vo ket votet var ar goulen-ze mœs n'eus ken nemet 11 a du ganthan.

Avignon. — Ar C'honseil Jeneral, 9 a enep 8 en deus votet evid liberte ar scoliou, en despet d'ar Prefet a c'houlenne ne vije ket votet var ann affer-ze.

Guenet. — Ar Gonseillerien ho deus goulennet liberte ar scoliou hag ive ne iafe ket ar c'houarnamant da brena ann hentchou houarn pa so kement all a zle var ar vro.

Arras. — Ar C'honseil en deus goulennet, ha couls lavaret, *a unan*, ne brenfe ket ar C'houarnamant ann hentchou houarn.

Kemper. — Ar pez brassa eus ar C'honseil a c'houlenn ne ve grœt netra a enep ar Relijiuset.

Ar Prefet a lavar n'eus ket leac'h da voti var ann affer-ze, rag er Finister couls hag en Departamanchou all eus ar Frans e vezo heuliet ar gemennadureziou-ze heb aoun rag den. Ar c'honseil a lavar en deus guir da voti var ann affer-ze hag e guirionez 23 a enep 15 a lavar ne ket mad kemennadureziou annn 29 a viz meurs.

Neuze ar Prefet a lavar e c'houlenno doc'htu digant ar ministr e ve torret ar voterez-ze.

Eun neubeut eus ar Gonseillerien, (commission ar scoliou) a lavar eo bet serret ar *Scol normale* heb guir na ræson hag a ra meulendi ar Freret.

Ar Prefet a lavar ne ra ar c'houarnamant nemet he dever, hag hen, evid ar pez a sell outhan a eneb ous ar pez he deus lavaret ar gommission.

Naonet. — Eur re benag eus ar Gonseillerien o veza goulennet ne ve ket heuliet kemennadureziou ann 29 a viz meurs, e c'houlenner evessaat doc'htu ous ar goulenn-ze, 24 a enep 15 a so evid ma ve evesseat doc'htu.

Da 4 heur eta e teu endro ar gommission he deus evesseat ous ar goulenn-ze.

Ar Prefet a brezec epad pell amzer o clasc discuez eo ar goulenn-ze a enep ar Vam-lezen ha kense nens ket leac'h da evessaat outhi. Laisant depute hag eun neubeut all d'eus Conseillerien ann tu cleiz a lavar evelthan. Ann Autrou de Lareinty, Presidant ar C'honseil a lavar en deus guir ar C'honseil da voti var ar goulenn-ze ha petra benag ma lavar ar Prefet e casso d'ar gazeteunou lizer ar C'houarnamant varbenn kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, ar C'honseil en despet da santimant ar Prefet a lavar en deus guir da voti var ar goulenn-ze.

Pemp conseiller var'n ugent a enep 14 a lavar n'e ket mad kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Guenet. — Ar gonseillerien a lavar penaus pa e guir en deus reüset ar Senat voti ann articl 7 a felle dezhan difenn ous ar Relijiuset cahout scoliou dezho ho unan ha beza soken professoret e scoliou ar re all, e renker disclœria eo enep al lezen kement tra a glaskefe miret outho dre henchou a dreuz d'en em zervicha eus ho guiriou.

Ar Prefet a lavar (oll a reent ar memes tra mœs n'e ket eston pa ho deus bet urs digant ar C'houarnamant) eo ar goulenn-ze a enep ar Vam-lezen, mœs ar C'honseil a lavar ne de ket ha 23 a enep 4 a vot ar pez so bet goulennet : 3 n'ho deus votet a du ebet.

Dijon. — Magnin, unan eus ar Vinistret, en deus lavaret d'ar C'honseil jeneral penaus ann oll Vinistret a ioa *a unan* var benn ar gemennadureziou a viz Meurs. Lavaret en deus ne ve goal gasset den, ne ve heskinet den, mœs evelken, emezhan, ar gemennadureziou-ze e vezo dalc'het mad dezho heb aoun rag den.

Guelet mad a vezo heb dale, mœs me sonj din, e lavaroc'h eveldon penaus chasseal ann dud eus ho zioes; ha miret outho d'en em zervicha d'eus ar guiriou ho deus ann oll Frangizien, a so ho goal gass peadra hag ho heskina travoalc'h.

Ar gazeten *Le Voltaire*, o veza goal brezeget d'eus Roue ar Spaign, cannad ar vro-ze e Paris, ar markis de Molins, en deus douget clemm a enep ar gazeten-ze.

D'eus Madrid, e scriver ive penaus heb dale, cannad ar Frans e Paris, a cuitaio ar gear-ze.

Hervez ann diveza keleier, ar gazeten *Le Voltaire* o veza goulennet escus, ne vezo ket græt a broces dezhi.

Hervez ar c'helou deut d'eus Londres, Hartmann en deus casset d'ar gazetennou, eul lizer evid anzavout eo hen en deus clasket laza Impalaër ar *Russie*, en eur doulla dindan ann hent houarn e kichen *Moscou*. Lavaret a ra penaus eo bet en em gemeret evid ober ann taul, ha breman pa ne hell mui talvezout da netra d'ar Breuriezou cuz en *Europe*, en em denn en *Amerique*. Casi sur pa eo bet moullet he lizer er gazetennou, e oa dija partiet, panefeze, e vije bet braô guelét petra he dije respontet gouarnamant Bro-Saoz da hini ar Russie, o c'houlenn lacaat Hartmann etre he daouarn.

A.

Varia.

Eun devez, eur mezvier a oe paket gant eur barr glaô pa oa e tistrei d'ar gær.

— Sell, emezhan, dour ! Alo potr coz saô da benn na ne spontes ket, arabat sponta rag ann enebour....

Hogen, ar glaô o creski kement ma vije lavaret e oar o teuler ann dour a varazou, e pegas ar gounnar ennhan hag e kendalc'has.

— Ma ne renker ket beza digalon ! Cant mil oc'h unan. Plega a renkin !

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZEGVET BLOAVEZ. (N° 17) DISSADORN 24 A EBREL 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest eus ar Franz : 7 lur.
An broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 24 a viz Ebrel 1880.

Lavaret e ve he deffe ar C'houarnamant var affer ar Relijiuset, ar memes santimanchou evel Jules Ferry, en he brezegen da eun neubeut electourien e Departamant ar *Vosges*. (Eun neubeut eus ar brezegen-ze a lennoc'h er gazeten). Setu penaus. A dra sur Gambetta hag he re a sonj dezho eo ar breuriezou Relijiuset ho deus fontet ar Relijion, hag en dail e credont penaus mar deus tud fidel, tud cristen, ne deo nemet abalamour ez eus ilisou, hag e vezo travoalc'h taul anezho en traon gant ar c'houenchou evid m'he devezo peoc'h ar Republic gant ar Glericalet ! (lennet ar Gatoliket.) Penaus a ve possubl panefese compren ar pez a ra ar C'houarnamant a enep kement tra a deu d'eus pers ann Ilis ? a dra sur e sonj dezhi, evel da Jules Ferry, ne vezo mui a feiz etoues ann dud mar ghel distruja ann oll traou a so bet grœt dre ar speret a feiz ! Var zaô eta, hag araug kement hini so ganeomp, ho deus lavaret oll : claskomp mad ann oll lezennou coz, ha beac'h d'ar Glericalet. Ni a ia breman da zistruja ar Feiz, ha da lacaat coustiansou e prison, ha kerkent Gambetta hag he vignonet ho deus kemeret ho armou, savet int var ho c'hezec pourset, ha setu int o redec a dreuz meneziou ha stankennou. Oc'h ho guelet, e teu sonj din d'eus Don Quichotte o kemer he armou evid mont da eun neubeut meillou avel, a sonje dezhan e oant tud divent oc'h ober goab anezhan en eur heja ho divreac'h, pa ne oa nemet ar bannou o trei gant ann avel. C'hoant en devoa da zis-carr ar meillou avel, mœs ne glaske sort ebet miret ous ann avel da c'houeza.

Ar Republicanet a so cals... guelloc'h evithan ; sonjal a ra dezho ne vezo mui a avel pa ne vezo mui a veillou ; ha setu perag e fell dezho distruja ar c'houenchou o sonjal ne vezo mui Relijiuset, pa ne vezo mui couenchou. Tud diskiant ! tud diboel ! ne ouzont ket petra ho deus c'hoant d'ober, na soken petra reont. Marteze ec'h hellint beza treac'h evid eur mareadic amzer, ar meillou a vezo discaret, mœs ann avel a c'houezo a dreuz ar spern hag ann drez. — Ni a droc'ho anezho. — Eoc'h d'ho pennou e clevfoc'h anezhi oc'h heja ann delion ebars er guez-derô coz.

— Ni a daulo ar c'hoajou bras en traon.

— Eun dra gaër ! Neuze e velfoc'h anezhi o tont var ar steriou bras, var ar mor don na ne helloc'h ket disec'ha ar re-ze. Fronval a rai endro d'ho tiouscouarn, c'huitellat a rai deoc'h dre ho prenescher, dre ho toriou, dre doul ann alc'huez, hoc'h heulia a rai e peb leac'h evel oc'h ober goap ac'hanoc'h beteg ma gouezoc'h dielc'het d'ann douar, kement ho pezo redet o clasc he faca : ha pa vezo ho coad o virvi dre ar scuisder, pa gouezo ar c'huezen eus ho tâl, ann avel-ze a vezo c'hoas ann hini a zistanno ho coad hag a sec'ho ho c'huezen.

Ar C'houarnamant a sonje dezhi eta he dije spontet ar Gatoliket gant ann neubeut lezennou coz en deus tennet d'eus strad he sac'h d'ann 29 a viz Meurs, evid ho discuez dezho ! Neuze e oa, e guirionez, goal..... ziskiant. Hirio, egis m'he deffe aoun ne dalvesfe ket cals a dra dezhi ann armou cos-ze hag araug beza memes en em zervichet anezho ema o clasc armou all. Ar gazeten Gambetta, ar *Republique française*, droug ennhi o velet ann Eskibien cass liziri da Bresidant ar Republic evid lavaret dezhan pegement a zisplij dezho ha d'ho beleien, kemennadureziou ann 29 a viz Meurs (ar pez a zo gouscoude ho guir hag ho dever), ar *Republique française* a lavar penaus, ma teufe ann Eskibien all da heulia exempl Arc'heskibien *Tours, Rouen, Lyon* ha *Cambrai*, ar C'houarnamant a dorfe ann emgleô grœt e hano ar Frans etre hon Tad Santel ar Pab hag ann Napoleon kenta.

Respont a alfemp outhi penaus ann dra-man diveza ne deo mui da ober ; grœt eo pe tost da vad, rag kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, a ia dress a enep ar bromessa grœt gant Napoleon da lezel he liberte gant ar Relijion e Frans. Ouspen, sonjal a ra da C'hambetta ha d'he vignonet ho devezo cals da c'hounit ma ve torret ann emgleo-ze grœt etre galloud ann douar a apparchant ous ar C'houarnamant, ha galloud var ann eneou a apparchant ous ann Ilis ?

Ar C'houarnamant na roio mui netra d'ann Ilis

na d'ar veleien? Ouspen ma ve eul laëronsi, ha sonjal a ra dezhi ec'h hello evelse distruja ar Relijion? N'e ket d'eus ann emgleo etre ar Pab ha Napoleon, na d'eus budjet ar Relijion eo ganet ar Relijion gristen; abalamour dezhi eo er c'hontrol eo bet grœt ann emgleô hag ar Budjet-ze. Ma ne ve mui a Gatoliket e Frans, ne ve mui ezomm eus ann emgleô-ze, mœs, hag e ve torret ann emgleô, atau e vezo catoliket en hor bro. Goude, evel kent, e vezo kement anezho e Frans, ha muioc'h soken, hag ar pez ho pezo grœt en ho œnep ne roio ket dezho muioc'h carantez evid ho Republic. E peb leac'h e cavfoc'h anezho heb ma alfe ho kemenna-dureziou, ho lezennou, ho clezeier hag ho soudardet beza morse treac'h d'ho feiz gristen à enebo ouzhoc'h, hoc'h eskino, ho scuizo, a rai deoc'h coll ho skiant vad, m'ho peus c'hoas eun tam benag, hag a rai kement ma rencoc'h anzavout hoc'h unan ne d'hoc'h ket goest da enebi outhi.

Neuze ar re a vezo en ho plas, a c'houlenno ober ar peoc'h gant ann Ilis, evel ma reas ann Napoleon kenta pa gemeras plass ho tadou coz. Napoleon ne oa ket eur c'hlerical gouscoude, mœs guelet ann traou e rea guelloc'h evidhoc'h. Neuze e vezo grœt eun emgleo nevez etre ar Frans hag ann Ilis, hag ar pez ho pezo distrujet a vezo guelet adarre, ha c'hui e peleac'h e viot neuze? Ne ket me a garfe beza en ho plass! hag ar re a vevo er mare-ze, a lavaro evel ma so bet grœt gueichall hag a lavaromp atau ni Catoliket. Den ebet, n'eus fors peger galloudus eo, na hell beza treac'h d'ann Ilis. A.

Ma neus ket atau gallec fin e prezegennou Jules Ferry, marteze eo rag ma prezec re aliæs, ma rafe neubeutoc'h, marteze e vent guelloc'h. Setu aman lod eus eur brezegen grœt ganthan en eur banket roet en he enor gant eun neubeut electourien canton *Thillot*. Hen a so conseiller jeneral evid ar c'hanton-ze e Conseil jeneral departamant ar *Vosges*.

Eur re benag ho deus lavaret deomp: perag, goude beza diasezet mad ar Republic hoc'h eus-hu clasket brezeliou nevez?

Perag hoc'h eus-hu grœt sevel ho fenn d'hoc'h enebourien ne sonjent nemet cuzet anezhan evid cahout peoc'h?

Perag? Ah, autrounez, petra lavarfec'h-hu d'eus eun den en deffe bet cals poan o chasseal he enebourien eus he dy eleac'h ma vont deut en despet dezhan, hag a lesfe gantho alc'hueou ann ti-ze? Petra lavarfec'h-hu d'eus eur c'houarnamant a gavje travoalc'h dezhi beza gounezet evid breman na ne zioualfe ket beza trec'het en amzer da zont, goude beza tennet ar galloud digant he enebourien a lesfe ar scoliou gantho? Alc'huez ann ty, ann assurentez evid ann amzer da zont eo an descadurez evid an dud iaouanc hag ar scoliou bihan couls hag ar scoliou bras.

Ferry a lavar egis eur moussic fall d'eus Paris. Savet a oa eun tamic trous divarbenn ma oa bet lazet eur c'houlin don gant eur c'hi chasse hag ar c'hos-moussic-ze a lavare da berc'hen ar c'hi: Roit daou vennec din ha me a vezo test eo ar c'houlin en deus clasket affer ous ar c'hi. Ferry ive a garfe lacaat ann oll da gredi eo ar Relijiuset ho deus clasket affer outhan na ne ra ken nemet en em zifenn.

Eun tamic pelloc'h e lavar c'hoas:

Coms a rer d'eus persecution, hogen jamœs ar Relijion n'he deus bet muioc'h a liberte, biscoas n'eo bet guelloc'h enoret he ministret, biscoas n'eo bet votet budjet ar Relijion gant muioc'h largentez: biscoas n'ho deus bet ar veleien catolic muioc'h liberte, en daou ugent mil parrœs evid prezec ar pez a garont, pa garont hag evel a garont.

Biscoas ar Relijion n'he deus bet muioc'h liberte! (Ia-da! n'he deus ket, da vihana, al liberte da gahout scoliou pe guir e tisnac'her al liberte-ze d'ar Relijiuset hag e clasker miret outho d'ober ar pez a so ho guir.)

Biscoas ministret ann Ilis n'int bet guelloc'h enoret! (Ia da! Ni a alfe marteze credi ar gevier-ze ma ne velfemp ket bemdez ar pez a lavar ar gazetennou radicalet hag ar re soken a sell eun tam benag ous ar c'houarnamant.) Biscoas ne deo bet votet budjet ar Relijion gant muioc'h largentez! (Ia da! Ferry, m'ervad o lavaret kement-se ne sonje ket penaus varlene ez eus bet tennet 5,000 lur eus ho fæamant digant an Eskibien hag an Arc'heskibien.)

Ha setu penaus e ve scrivet ann histor gant ministr ar scoliou!

A.

Anfn autrou de Kerjegu.

D'ar merc'her, 14 eus ar miz-man, ann autrou Louis-Marie-Constant Monjaret de Kerjegu a so bet scoet gant eun taul goad e pors ar gâr, e Brest pa oa o vont da bignat en trein a ziblasse evid mond da Landerne.

Ann autrou de Kerjegu a ioa Depute evid Brest (trede loden) ha Conseiller jeneral evid canton Castel-Nevez. Atau hag e peb leac'h en deus difennet guiriou ann Ilis ha clasket da genta interest ar vro. Eur c'holl bras a vezo evidomp oll, kenvrois, evid hoc'h dreist oll tud divar ar meaz rag eun alvocat calonec a ioa evidhoc'h.

Ar glac'har da veza collet neus ket pell he vreur iaouanc aun amiral de Kerjegu, Senatour evid departamant Costez-an-Nord, he dristidigez o velet da beleac'h ho deus c'hoant ar radicalet da gass hor bro, al labour bras en deus bet a nevez so evid difenn ho cuiriou, e Paris e Cambr ann Deputeet var lezen ann *Douane*, hag e *Kemper* er C'honseil Jeneral, ann oll traou-ze a zo bet caus, m'ervad, d'eus eur maro ker prim. Hogen cristen

mad, evel ma oa, hag aketus bras da heulia e peb tra he Relijion ar maro ne deus ket he gavet dievez. Dioc'h ar mintin e oa bet oc'h assista en offern, ha pa gouezas, en em gavas eno ractal var ar plass eur belec da rei dezhan ann absolven. Kement-se oll a ro deomp fizians en deus ann autrou Doue he zigemeret dioc'htu er Barados, mœs gant aoun en dije c'hoas eun dra benag da baëa da justis Doue, discuezit ho carantez e kenver ann hini ho carie kement, en eur bedi evithan ma roio an autrou Doue dezhan abars nemeur ar gurunen en deus gounezet dre he garantez dispar evit he vro hag he genvrois, evid he Zoue hag he Ilis.

De profundis!

A.

KELEIER.

Bourges. — N'eus ket re a blassou da bourvei da oll mignonet ar C'houarnamant, kense bemdez e ver o clasc criski ann niver anezho. Na ne ket hebken ar Radicalet, mæs ive ar Radicaleset a c'houlenn ho lod eus ar plassou-ze. Kense, e Departamant ar *Cher*, ann autrou Mahias, ar Prefet, en dije caret avoalc'h cahout eur plas evid unan eus ar re ziveza-man, ha pa ne gave plass all ebet e sonjas dezhan en dije allet ober eur plass nevez evithi, ha rei dezhi ar garg da vont da velet ar scoliou evid ar vugaligou iaouanc *(salles d'asile)*, gant eur pæamant (rag henez eo a glaske, na ne ket ar plass hebken), kemeret var ann Departamant. Siouas da hounez, hag eürusamant evid ar re a renc paëa, Conservatourien eo a so evid ar pez brassa er C'honseil jeneral, hag int ho deus sonjet, gant guirionez, e oa tud avoalc'h o visita ar scoliou bihan gant ann Inspectourien hanvet gant ar C'houarnamant, hag ann Intronezet a gemer al labour hag ar soursi-ze heb cahout tam pæamant ebet. A hent all gant ar Prefet eo e vent hanvet, hag ann autrou Mahias he unan a so ho fresidant a enor, ne heller ket eta rebeich netra dezho, na neus ezomm ebet d'obèr eur plass nevez. Ar pez a vez red da rei da hounez a vezo guelloc'h dispignet e profit ar scoliou. Egis m'en deus hel lavaret Presidant ar C'honseil: *Rei lod deus ann arc'hant a so evid ar scoliou-ze da eur vaouez a ialo da visita ar sort scoliou, eo divoueta ar soudardet evid maga ha larda ar Jeneral.*

Kense, en despet d'ar pez en deus lavaret ann autrou Brisson hag ar Republicanet all, ar Gonseillerien ho deus disnac'het he c'houlenn d'ar Prefet.

Goudeze, ar C'honseil *a unan* en deus goulennet e ve votet peadra var ar budjet evid kempenn ilis catedral *Bourges*, hag he lacaat e stad vad. Ann autrou Duvergier de Hauranne a c'houlenn en affer-ze, scoasel ann autrou Herri Brisson, Conseiller evid canton Vierzon ha Presidant Commission ar Budjet. Ann autrou Herri Brisson a lavar e carfe guelet ann ilis-ze e stad-vad, mæs ne hell prometti netra, rag ar Budjet so goal garget. Ann autrou Prins d'Aremberg a lavar ez eus meur a hent evid allout cahout var ar Budjet arc'hant a-voalc'h evid-se, hen er Gambr en deus grœt eur goulenn divarbenn ann affer-ze, hag e ve contant bras e teufe Presidant Commission ar Budjet da rei scoasel dezhan, rag ezomm bras a so d'ober eun dra benag.

Ann autrou Brisson ne gave ket diæs cahout arc'hant avoalc'h evid ar vaoues a dlie evessaat ous scoliou ar vugaligou vihan, mæs evid catedral *Bourges* n'eus guennec ebet mui.

Montauban. — Ann autrou Prax-Paris, Presidant ar C'honseil Jeneral, en deus grœt, en eur zigorri ann assamble eur brezegen, hag hi n'he deus ket plijet cals ous ar Prefet nevez. Ar brezegen-ze gouscoude, a oa dereat meurbet, pa lavare d'ar Prefet, penaus ar C'honseil en devoa fizians ne heuliefe ket roudou ann hini a ioa Prefet en be raog, hag e teufe er c'hontrol ann autrou Marca-dier, oc'h heulia comsou he eontr, ann autrou de Freycinet, da genderc'hel ar peoc'h etoues ann oll.

Ar Prefet en deus respontet, e oa red da genta en em glevout mad var ann hano a beoc'h. Ni a sonje deomp ne helle lavaret nemet eun dra, mæs marteze ar Republicanet pa ho deus chenchet ann traou all, ho deus ive chenchet ar pez a dalie gueichall ar c'homsou.

Troyes. — Ar Prefet o veza tennet digant ar Freret unan eus ar scoliou, ar re-man ho deus kerkent digorret eur scol libr var barræs Sant-Per d'ar 5 eus ar miz-man. D'ann devez ma eo bet digorret, e ioa 142 scolaër dious ar mintin, ha 164 dious ann abardaez.

Ar mestr-scol den ar bed ne oa chomet nemet 5 ganthan, ha c'hoas d'eus ar re-ze, 3 so æt abaoue da scol ar Freret ha neus chomet nemet daou ganthan.

Evreux.—Gard-champêtr eus eur gommun e kichen *Evreux* aso bet torret n'eus ket pell, gant Prefet ann Eure.

— Petra en devoa grœt eta ar paour-keaz den-ze? Paket a oa bet o lenn eur gazeten vad.—Netra ken? Netra ken. Hag ar pez a ziscuez e rea mad he zever hag e oa caret gant an oll, eo m'ho deus electourien ar gommun, sinet *oll* eul lizer d'ar Prefet evid goulenn e ve rentet he blass dezhan.

Hogen, bolontez ar bobl, pa ne vè ket a unan gant hini ar Prefet, ne dâl ket ann disterra, *er mare-man*, da vihana.

Verdun. — Scriva a rer d'eus ar gear-ze d'ar gazeten *Le Monde*:

Ministr ar brezel en deus condaonet ann autrou

Roze, coronel ann 12 Dragonet, e *Verdun-sur-Meuse*, da chomm 15 devez heb sortial eus he dy, rag *m'en deus roet conje d'ann aumonier* d'ober prezegennou d'ar soudardet en ty bras, eleac'h ma ve ar Gavaillerien oc'h ober ann exersis gant ho c'hezec (*manège*). Ar prezegennou-ze a ioa evid ho frepari d'ober ho fasc. —

Eun testeni muioc'h eo d'eus carantez hor c'houarnamant evid ar Relijion.

Setu aman eun testeni nevez d'eus ar c'hoant ho devoa ann tadou hag ar mammou, e Departamant ar Seine, guelet Herold, ho Frefet, tenna ar scoliou digant ar Freret hag ar Seurezet, evid ho rei da vistri-scol tud ar bed.

D'ann devez kenta a viz Ebrel eo bet tennet digant ar Seurezet ar scol ho devoa, ru Salneuve, e Batignolles.

Kerkent, ar Seurezet ho deus digorret eur scol libr er memes ru, ha d'oc'h 298 scolaeres ho devoa kent, 280 a so deut d'ho heul.

Ann Autrou Perraud, escop *Autun* a so e *Paris* eun neubeut devejou so. Hen a so Relijius d'eus Breuriez ann Oratoire. Mignonet Jules Ferry a so... diskiant avoalc'h evid credi en em gavo eur re benag etoues beleien ar parræsiou, eur re benag dievez avoalc'h da gredi ne ket ous ann Ilis a bez ema breman ar vinistret o clasc enebi, hag, en dail, ho devoa sonjet penaus ann autrou Perraud, a so bet scoliet er *Scol Normale* e Paris, a vije bet a du gantho !

Hirio ec'h en em gavont saouzanet oll pa velont penaus ann autrou 'n Escop *Autun* a so a du gant ann Eskibien all.

Ar c'houarnamant,evid distrei sonj ar bobl hag ann oll dud all d'eus ar pez he deus c'hoant d'ober a enep ar Relijiuset a seblant beza atau oc'h ober van da viret oc'h ar Gommunardet d'en em assambli evid meuli ar Gommun hag ar re so maro evithi hag evid lavaret e rafint ho fossubl evid digass ann amzer vraô-ze endro. Hogen, claoustre ne vezo græt netra enep ar re-ze !

Pa glasker ober eun dra benag en tu all d'al lezennou ha soken en despet dezho, neuze eo e tisplij ar muia ar rebeichou a vez græt da ziscuez n'eus ket guir d'ober ar pez a glasker ober. Setu petra c'hoarvez breman gant ar vinistret. A dra sur na dlefe den ebet beza souezet o velet ann Eskibien scriva da Bresidant ar Republic evid difenn ar Relijion pa eneber outhi, ha gouscoude ann oll liziri scrivet gantho ho deus lakeat ar vinistret da vond gant ar gounnar. En unan benag eus ann devejou-man ho deus sonj en em glevout evid guélet ha ne alfent ket ho lacaat da devel hag e lavarer soken ho deus sonj mond goal bell en hent-ze. Abars barn anezho e rencomp guelet petra a rafint. Mæs, d'oc'h ma lavarer ive, abars ober netra, de Freycinet a garfe en em glevout gant cannad hon tad santel ar Pab. D'ober petra ? Ha c'hoant en deffe hen da lacaat ann ilis da gredi eo evid he brassa mad e teuer da enebi outhi ha d'he c'higna ! ! !

Perigueux. — Ar C'honseil Jeneral en deus goulennet e ve taulet a gostez kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, mæs ar Prefet en deus lavaret neuze ne oa ket conje da evessaat ous eur sort tra, rag control a oa d'al lezen ; hogen 28 Conseiller a enep 10, ho deus lavaret e hellent hen ober, hag ar Prefet a so en em dennet cuit. Ar Gonseillerien n'int ket bet spontet evidse hag ho deus kendalc'het gant ho labour ; lavaret so bet antronos e oa partiet ar Prefet evid Paris.

Toulouse. — Conseil Jeneral Departamant *Haute-Garonne* en deus kendalc'het egis m'en devoa hen græt dija, o c'houlenn e ve libr ar scoliou Bras, na ne teufe den, e mod ebet, da denna digant ann tadou hag ar mammou ar guir ho deus da choas evid ho bugale ar scoliou hag ar vistri a blij ar muia dezho.

Ar Prefet a lavar ne heller ket voti var gement-se, rag control eo d'ar Vamm-lezen. Ouspen, ar re a lavarfe *ia* var eur sort tra, a vezo græt dezho evel da enebourien ar C'houarnamant.

Neuze eo e sav dispac'h etre ar Prefet ha Presidant ar C'honseil. Kement a sav soken, ma renker ehana ; pa peger adarre gant ann affer, 19 Conseiller a enep 17, a lavar ho deus guir da voti. Neuze ar Prefet, droug ennhan, a ia cuit, hag ar re so a du ganthan en em denn ive. Hogen, aman ne c'hoarvez ket evel e *Perigueux* ; ar Gonseillerien so chomet er sal, n'eus mui travoalc'h anezho ma aljent voti, hag e renker ehana.

Pau. — Ann autrou Chesnelong a c'houlenn e teufe ar C'honseil Jeneral da lavaret d'ar C'houarnamant e renc torri kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Ar Prefet a lavar ne heller ket voti var eur sort tra, rag control eo d'ar Vamm-lezen. Mæs 22 Conseiller a enep 9, a respont e heller, ha pa ier da voti var ar pez en deus goulennet ann autrou Chesnelong, 22 Conseiller a lavar evelthan.

Lille. — Ar bobl er gear-ze, en deus discuezet dimerc'her all en eur fæsoun anat, he garantez evid ar Jesuistet.

Eur mil den benag d'eus beb condition a so en em zastumet en ilis ar galon sacr, evid mond a-c'hano da scolaich ar Jesuistet, e peleac'h int digouezet da ziv heur anter, hag int bet digemeret en eur sâl vras, e peleac'h ann tad superieur ha professoret ar scolaich a so deut d'ho c'haout. A veac'h ma oant en em gavet, ma savas ann autrou Herri Bernard, Presidant ann tribunal a gonvers hag a reas dezho eur brezegen calonec e hano ann oll. Hag anat a oa e comse e guirionez en ho hano, rag n'ho deus ket ehanet o stlaca ho daouarn. Hogen, ar pez so bet meulet ar muia eus he brezegen, eo ar c'homsou divezaman : « Ma ve disprijet ennhoc'h guiriou ann oll sitoïanet, ni a gemero evidomp ann injur a vezo græt deoc'h.

« En em lacaat a raimp eta a du ganeoc'h evid difenn ho cuiriou ; ne vezimp ket evid-se tud oc'h en em zevel a enep lezennou ho bro, mæs sitoïanet libr a fell dezho difenn ho liberte hag ho guiriou. Gant sicour ann autrou Doue, ni a drec'ho hon enebourien evid ann eil gueich. »

Setu aman ar pez en deus respontet ann tad Pillon :

Autrounez.

Ho trugarecaat a ran pa ziscuezit kement a garantez en hor c'henver. Ia catholiket calonec em hano hag e hano va oll kenvreudeur, trugarez deoc'h.

D'ann hini en deus guelet eveldon, harluet e 1828 hag e 1845 peger buhan e couezas ar re ho devoa enebet ouzomp, ne heller ket ancounec'haat penaus ar pez a deu d'eus pers ann dud a so ber-badus, n'eus ken da badout atau nemet ar pez a deu d'eus pers Doue.

Ho scoasel hag ho carantez, autrounez, a ro fizians deomp n'e ket hebken evid ann amzer da zont, mæs ive evid ann amzer vreman.

Oc'h anaout ervad hor guiriou, harpet var ann dud vad, e vouezimp mad en em zervicha d'eus ann tamic liberte a ro deomp al lezennou. Biken ne tilezimp ar scoliou, ann Ilisou, ann tiæs-ze prenet ha savet rag m'hon devoa fiziet er pez a lavare al lezen, eun dever a goustians hag a enor eo evidomp, hag en eur hen ober e creskimp c'hoas ners ha galloud al lezennou.

Ma iafemp da blega pe da sponta,e ve trahissa assambles Doue, ann Ilis, ar familhou hag ar Frans. Var ann affer-ze ni a so oll a unan hag hon deus ive ganeomp ann Autrou Cardinal arc'hescop *Cambrai*.

Goude beza d'ann 29 a viz meurs scrivet deomp ann neubeut comsou-man a dâl eur brezegen hir « Eürus ar re ho deus eun dra benag da c'houzanv evid ar justis. Ho meuli a ran a greis calon : » ann Autrou Cardinal, daou zeves goude a chourc'hemenne ouzin rei da anaout d'ann oll habitantet ar gear a *Lille* penaus hor scol sant Josef a gendalc'ho atau, hag e tlefe soken hen en he gosni, dond da veza mestr-studi :

Calon eta, Autrounez, ha fizians ! Hor reolen he deus aotre ann Ilis ha digant Doue eo hon deus hor c'harg a veleien, a religiuset hag a Ebestel. Ar memes Doue eo a vennigo ive ho ners calon hag a rai ma hellimp kenderc'hel o savetei hoc'h eneou ha re ho pugale.

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

I

Ar Fals-Holenner.

Jesus va Doue ! pebes tourmant ! Ni a ia oll da berissa ! a lavare, marteze evid ar c'hantvet gueich abaoue ma oa deut ann noz, ar vam-goz Gervais d'he mevel Jakez Laurent, lezhanvet Costou-houarn.

Jakez, asezet etal ann tân, a savas eun tamic he benn, hag a c'hrosmolas etre he zent evel ann hini n'e ket nec'het gant ann amzer :

— Bah! eur barradic-avel! goassoc'h am eus guelet ha goassoc'h cals.

— Eur barradic! eme ann hini goz,droug ennhi, eur barradic! hag ann ti a ginnig coueza,kement a grenn gant ann avel !... Silaouit, silaouit !

Er moment-ze memes, eur barrad glaô hag ec'h kemesket, a fustas dor ha prenescher ann ti-soul.

— Goal amzer, e guirionez, evid ar re so er meaz, eme Jakez Laurent, evid plijout d'ar vestrez.

— Lavarit 'ta amzer spontus, Costou-houarn.

— Goassoc'h am eus guelet pa oan iaouanc, er mare ma oan e bours ann *Alcyon*. Sonj am eus penaus eun devez, ann dra-man a c'hoarvezas er mare ma oan o vont d'ar Japon, ha ma oe tost din beza lonket gant ar chass-vor, al lestr a oe paket gant eun tourmantic vraô, eun tamic braô avel-dro, hag a oe ruillet ha diruillet var ar goagennou. Soudeñ, beg ar vern vras a oe torret, ar stur divarc'het, ann...

— Ma ! ma ! a lavaras ar vam-goz, pé vern-se dime ?

— Peoc'h ! peoc'h ! me a lavare kement-se hebken, evid discuez deoc'h n'ho poa ket ezomm beza ker spontet gant ann ezennic avel-man.

— Eun ezennic avel ! O va Doue !

— Ar barr-avel-man ma cavit guelloc'h.

— Grit peoc'h, Costou-houarn, ho comsou so pec'hejou. Lavaret e ve e tisprijfec'h galloud ann autrou Doue. Arabad eo ober morse goap ous ann tourmant.

— Ne ran ket kenneubeut...

— Grit peoc'h, emoun-me, va sponta a rit.

Boazet da senti abaoue ma oa bet martolot, Costou-houarn ne lavaras gric ebet mui. O stoui he benn adarre var ann tân e tastumas ann eteviou-tân en dro d'ar pot-houarn, d'eus a beleac'h e teue ar c'huez vad d'eus ar guella souben ar c'holl, ha neuze en em roas da sonjal adarre.

Nag hen oa eun den mad, Jakez Laurent !

Ganet var douar Breiz, diou leo d'eus *Cancale*, a vianic e oa bet ambarket evel mouss e bours eur vag peskerez. Neubeut a oa ar pez a c'houne-

ze, mæs 'ann neubeut-ze a oa *oll* evid he vam baour ha mac'hagniet. Be oa paket ganthan he c'huezec bloas pa oe taulet ar vag var ann aod gant ann tourmant. Ar mestrouer ha daou vartolot a rencas coll ho buhez. Evid Jakez, pa vouie neunv egis eur pesc ec'h hellas en em zavetei.

He vam o veza maro neubeut goude, ann den iaouanc a deuas da Vrest da ambarki. D'oc'h a neuze ne chomas ket pell mui er memes plass. Mont a reas d'ann enezennou *Antilles*, d'ar *Senegal*, ann *Indes* hag ar *Chine*. E *Pondichery* ha *Bombay* e reas convers ann epiceres. En em ganna a reas ous ar Saozon hag ous laëron-vor *Aljer*. Prisoniet gant ar Vorianet er *Malaisie* e oe tost avoalc'h dezhan beza lakeat oc'h ar ber evid frico-eured roue ar vro-ze. Divezatoc'h en Nord eus ann Americ, ann Indianet a fallas dezho troc'hi he vleo a zivar he benn, ha croc'hen ar penn ive da heul. Ann Autrou Doue hen sicouras en oll danjerou-ze hag hen digassas endro e Frans iac'h ha salo. Scuis avoalc'h neuze gant ar mor hag he zanjerou, e reas he sonj da vont da labourer douar. Setu perag e cavomp anezhan d'oc'h ann abardaez eun devez d'eus miz Kerzu 1786, asezet etal ann tan en eun ti-soul var douar Breiz e kichen coat *Fougères*.

Bet epad keit all o veaichi, n'en devoa digasset d'ar gear nemet daou dra. Da genta, al lezhano Costou-houarn gounezet ganthan en eun emgann spontus e bours ar *Jean-Bart*, ha goudeze mignoniach guirion Iann-Vadezour Gervais, eur paysan æt da vartolot dre eun taul penn ; da henez, Jakez en devoa recouret he vuhez diou pe deir gueich.

Gervais en devoa digemeret Jakez en he gear, e Stanc-ar-Spern. Eno,ma labourjont eun tamic ann douar, e oe guerzet dre duaden calzic holenn da botret ann *Normandie* ha da re ar *Maine*. Pa varvas Gervais, ugent bloas goude ann distro, e leze he vam hag he verc'h gant Jakez Laurent da veilla varnezho. Lakeat mad a oa he fizians, rag den ebet n'en dije biken ententet guelloc'h outho eget na reas Costou-houarn. Kense, Mac'harit he gare hag he enore egis ma vije bet he zad, hag ar vam-goz, en despet d'eus he c'homsou, he devoa ive cals carantez evithan.

Na da betra sonje Costou-houarn d'ar mare ma kinnige ar chiminal mont gant ann avel ?

Sonjal a rea en amzer dremenet ; sonjal a rea en he oll bealchou, ha setu perag ne gleve ket peger rust na peger crenv a ioa ann avel a fuste ann nor hag ar prenescher.

Ar vam-goz dislivet oll, ker spontet ma oa, a iea d'eus ann eil penn d'egile eus ann ti o lavaret he chapelet. Souden e chomas a za.

— Mac'harit, emezhi, Mac'harit, e peleac'h emoud-te ?

— Aman, mam goz, eme eur plac'h iaouanc pevarzec bloas o tont er meaz eus ar gambr all.

— Mad tre, ma merc'h. Deus da auza coan ; evidoun-me ne d'oun ket goest d'hen ober ; ann tourmant spontus-ze he deus scornet va goad em goasiet. Ah ! m'am bije kement a ners-calon ha te kement ha Costou-houarn ! Mæs nan, ne servich ket...

O sonjal clevout eun trous benag er meaz, ann hini goz a oa tavet a grenn.

— Silaouit, silaouit ! emezhi, o lacaat he dorn var scoa Jakez, ann ti so o vont da goueza en he boul !

— Bezit dinec'h, n'e ket crenv avoalc'h ann avel evid-se.

— Atau ann avel ! ne baouezo ket eta ? mæs neuze lavaret din petra am beus-me clevet !

— Eur vezen benag disc'hriennet er verjer.

— Eur vezen ! Oh nan ! kentoc'h e ve ar marchossi...

— Scoret am eus anezhi gant treustou nevez ha breman eo crenvoc'h ous ann avel eget eul lestr nevez. Brema touchant, Mac'harit a lavaro deomp petra so c'hoarvezet, rag e clasc guelet ema.

— Costou-houarn a vouie mad, emezhi, o sevel he fenn, ar vezen-ber vras eus ar verjer a so bet disc'hriennet gant ann avel. Mæs petra a velan-me c'hoas ?...

— Lavar 'ta plac'hic.

— Du-hont... var hent Fougère... me a sonj din guelet skeud eun dra benag...

— Hag ar re-ze a seblant dont entramant hag aman, eme ar martolot o sevel ?

— Sonjal a ra din. Ar re-ze so marteze beachourien.

Ar vam goz a hejas he fenn :

— Fazia a res a dra sur, va merc'h, beachourien gant eun amzer ker spontus, ann dra-ze n'e ket possubl !

— Sonjal a ra din gouscoude.

— Silaouit, silaouit, a lavaras d'he dro Costou-houarn, na glevit ket taul sutel ar fals-holenner ?

— Me, eme ar vam-goz ne glevan nemet ann avel o sutellat.

— Me meus clevet eun dra benag, me, a respontas Mac'harit.

— Silaouit 'ta ; en dro-man n'eus douet ebet ; hen eo, hag e lavar deomp ema o tont. Mond a ran var he ziarbenn. Taulet eun duill keuneut en tân... Nag hen a dle beza glibet ! ar paour kæz potr !

Ha Costou-houarn d'ar red er meaz.

Eur moment goude e teue endro ha ganthan eun den a vent huel a ioa he zillad gleb-dour-teil.

— Jean Chouan ! a estlamas ar vam-goz gant laouenedigez. Digouezet oud er mare mad en timan. Me ne sonje ket din da velet enn noz-man.

— Lavaret am boa gouscoude e vijen deut, a respontas ann den o tivisca he vonnet gloan du hag he vantel croc'hen-gaor.

— Guir eo : dond a ra sonj din breman ; mæs gant eur seurt barrad-avel !

— Servicha cals a rai din, a gredan.

— C'hoant ac'h eus da vond en hent adarre 'ta ?

— Red mad eo, mam goz.

— Paour kæz potr ! Pebes micher !

— Eur vicher denn, ma kirit, gouzoud avoalc'h a ran. Mæs va hini-me eo, hag he garet a rencan pa ro eun tam bara d'am mam, d'am breudeur ha d'am c'hoarezet.

Ar vam goz a hejas he fenn hag a gendalc'has :

Micher fall, va fotr, micher fall ! Pebes buez drist eo da hini-te ! Redec epad ann noz a dreuz ar c'hoajou ; gouzanvi ann naon, ar ienijen hag ar scuisder ! Atau en aoun hag er spont rag ar Valtouterien, ha kement-se evid gounid eun neubeut peziou ugent real ! Aliæs avoalc'h am beus hel lavaret d'ar paour kæz Iann ha da Gostou-houarn ive ; guelloc'h e vè cals en em roi da labourat ho touar ha da entent ous ho loënet.

— Ann douar so eul lez-vamm didruez evid hiniennou, a lavaras Jean Chouan oc'h aseza dirag ann tân. Travoalc'h a sarmoniou, mam goz, guelloc'h e ve ganin tanva eur banne eus ar soubenman. Naon-du am eus breman da veza græt kement all a hent.

— Brema souden, va fotr, Mac'harit he deus bet sonj ac'hanoud, troc'het he deus souben evidout.

Jean a iea da drugarecaat ar plac'h iaouanc, pa zigorras ann nor en eun taul, hag ec'h antreas en ti, eun den coz, croummet dindan ann oad hag ar vizer, nemet truillou en dro d'he gorf, hag a ieas ragtal da aseza e corn ann oalet.

— Cyranol ar paour, eme ar vam goz, Mac'harit, eur scudellad bouet muioc'h. A.

(Eur pennad all eur veich all)

Liberte ann aluzenn.

Conseil Bras ar Vro en deus roët he ali var ann diou goulenn græt dezhan gant ar C'houarnamant.

1° Pere eo, hervez al lezennou hon deus breman, guiriou ar buroiou a vadelez, var ar gestou hag ann aluzennou dastumet evid ar beaurien gant eur re benag ?

2° Penaus e ve possubl difenn ar guiriou-ze ?

Ann oll a voar penaus ha perag he deus renket ar C'houarnamant goulenn var ann traou-ze ali ar C'honseil-Bras. Er bloas-man, ar goanv a oa deut varnomp ker calet ha ker cris, hag e oa kement a vizer e peb leac'h, ma oa tenereat calonou ann oll a helle sicour ho nessa en eur fæson benag. Hogen, epad ma casse lod anezho ar pez ho devoa da rei d'ar buroiou a vadelez, lod all n'ho devoa ket cals fizians en dud-ze, pe autramant n'ho devoa ket c'hoant cass dezho ho arc'hant d'hel lodenna etre ar beaurien, ho devoa casset anezhan da dud ne oant ket bet hanvet gant ar C'houarnamant. Ho guir a oa, na ne hell den hen disnac'h,ann hini a ro, a galon vad,a hell rei evel ma blij ganthan d'ann hini a fell dezhan,ha ma ne ro ket he unan, dre zaouarn ann hini a garo.

Gambetta gouscoude hag he vignonet a savas droug ennho pa veljont ar re all ober ho unan ho aluzennou eleac'h cass ho arc'hant d'ar buroiou a vadelez, rag en eur lacaat ho mignonet er buroiou nevez, n'ho devoa ken sonj nemet gouaid carantez ar beaurien, n'ho dije resevet aluzen ebet mui nemet d'eus dorn ar Republicanet. Evitho, breman pa 'ma ar galloud etre ho daouarn, ar guir da rei ann aluzen, ar guir da gahout scoliou, ha me voar me pegement a viriou all, ne sellont nemet ous ar C'houarnamant. Kense e clascjont penaus e aljent miret ous ar re all dastum aluzennou evid ar beaurien, ha dreist oll ho lodenna ho unan dezho. Neuze eo e oe roet urs da Spuller, Prefet ar Somme, da c'houlenn evid ho lodenna he unan, hervez al lezennou , ann arc'hant a oa bet dastumet gant gazetennou *Amiens*.

Ar C'houarnamant, m'ervad, n'he devoa ket sonjet c'hoas ec'h alje ober en affer-ze ar pez he deus græt abaoue dre eur gemennadurez a enep ar Relijiuset. Panefése, Ministr ann afferiou evid diabars ar vro en dije scrivet d'ar Presidant eul lizer fontet var eun dra benag, hag ann autrou Grevy en dije sinet eur gemennadures benag evid lavaret ne oa ken nemet ar buroiou a vadelez ho devoa ar guir da zastum aluzennou evid ar beaurien ha d'ho lodenna etrezho. Hag eur veich renket ar stal en daill-ze, e vije bet marteze diæs bras cahout eun dribunal evid barn a enep eur sort kemennadurez.

Hogen, pa ne oa 'ket bet c'hoas cavet ann tu d'ober, hervez al lezennou, traou ne oant gourc'hemennet na difennet gant lezen ebet, Spuller hag he vignonet en em gavas goal nec'het. Penaus ober d'ar re ho devoa dastumet aluzennou, dispega d'eus ar pez ho devoa resevet ? Gervel anezho dirag ann tribunalou ? Mæs, pa ne oa lezen ebet na netra, ne oa ket diæs gouzout n'ho dije ket barnet hervez faltazi Gambetta hag he vignonet.

Setu perag e sonjas ar C'houarnamant goulenn ali ar C'honseil-Bras, rag, arabad eo en em drompla, ne ket eur varn en deus rentet ar C'honseil-Bras, mæs eun ali eo en deus roet. Ar *Republique française*, gazeten Gambetta, ne ket leal pa damall d'ar re ho deus roet ann ali-ze ez int hirio ker bras Clericalet ha ker bras enebourien d'ar Republic, evel ar re so bet torret evid rei ho flassou d'ar re-man, rag, e guirionez, ne oa ket ho affer barn eun dra ne sell nemet ous ann tribunalou all. Ne hellent ober ken nemet rei ho ali d'ar C'houarnamant. M'ho dije græt ar pez a c'houlenne bemdez ar gazetennou Radicalet digantho ; m'ho dije lavaret ho devoa guir ar buroiou a vadelez da gemer ann arc'hant-ze, na ne helle den ebet nemetho he lodenna d'ar beaurien, neuze eo e vije bet casset ann affer dirag ann tribunalou,

na ne vije ket bet diæs d'ar re-man discuez ho devoa barnet a enep al lezennou hag ar guir.

Ni a sonj deomp, er c'hontrol, ho deus græt ar C'houarnamant ha Conseil-Bras ar vro, oll kement a hellent evid rei ho c'hoant da Spuller ha d'he vignonet. Ar C'houarnamant dre ar fæson m'he deus græt he goulennou, a ziscueze anat peu sort respont he devoa c'hoant da gahout. *Penaus*, a c'houlenne-hi, *e ve possubl difenn guiriou ar buroiou a vadelez ?* Anat eo, ne oa ket o clasc anaout hebken, ha be oa etoues al lezennou unan benag a rofe dezhi ar guir hag ar galloud d'ober eun dra benag en affer-ze, mæs goulenn a rea e vije clasket ha discuezet dezhi eun hent benag, dre behini ec'h alje miret ous ar re all da zastum ha da lodenna aluzennou.

Setu aman petra en deus respontet Conseil-Bras ar Vro :

Hervez al lezennou hon deus *breman*, peb unan a so libr d'ober aluzennou hervez he c'hoant.

Lezen ar bloavez V (1796), a ro conje d'ar bureo a vadelez da reseo ar pez a vez casset dezhan mæs ne ro ket dezhan ar guir da c'houlenn evithan ann aluzennou casset d'ar re all.

Gourc'hemenn ar bloavez XI hag hini 1809, a ro conje d'ar re so er bureo a vadelez da vont da gestal enn ilizou hag e kement leac'h en em zastum cals tud, ha da lacaat keffiou er sort plassouze ; mæs ne lavaront ket e ve ar guir-ze evitho hebken.

N'eus ken nemet ann articlou 940 ha 937 eus ar C'hode civil, hag ann articl 3 d'eus kemennadurez ann 2 a viz Ebrel 1817, a alfe rei d'ar Mear ar guir da evessaat peu sort implij e ve græt deus ann arc'hant dastumet. N'hon deus cavet ken.

E leal, neus fors pegement a c'hoant en devoa ar C'honseil-Bras da blijout d'ar C'houarnamant, ne helle cahout ken. Calsic poan en deus renket soken da gemer abars cavout en articlou 940 ha 937 eus ar C'hod, couls hag e kemennadurez 1817 eun digarre d'ar Meariou da glasc guelet penaus a ra peb unan he aluzennou, pa neus hano ebet na d'eus traou testamantet, na deus donæsonou fontet (fondations), mæs hebken d'eus aluzennou dastumet gant eur re benag, ha rannet ganthan doc'htu, hag achu tout. Petra benag ma oa Gambetta hag he vignonet o c'hortos muioc'h diganthan, ne helle rei ken dezho.

Red mad eo deomp hen aslavaret c'hoas : ne oa ket hano aman da renta servich na da varn evid mad ; ne oa ken nemet eun ali da rei. Goulenn a rejeur diganthan ha possubl a oa ober eur proces evid cahout digant ann dribunal ar pez a c'houlenne Spuller ; nan, a respont ar C'honseil-Bras, ne rit ket, coll a rafec'h a dra sur. Ni a gred en em gav ar virionez ganthan e kement-man. Mæs sonjal a ra deomp ive e ia re bell pa lavar, e ve possubl, evid heskina ar re all, e iafe ar Mear da velet pegement ho deus bet, petra ho deus græt gantho ha da biou ho deus roet. Guir eo n'hel lavar ket goal sclær, mæs evelken lavaret a ra eun dra benag.

Hogen petra fell deoc'h ? Red mad eo ober eun dra benag evid plijout d'ar Mestr. M'ho dije roet re sclær ha re anat eun ali a so mad, guir eo, mæs ne blijo sort d'ar re ho deus he c'houlennet, marteze e vije bet græt dezho evel d'ar re oa araug er C'honseil-Bras.

A.

(Soleil.)

Madou ann douar.

Er mare-man eus ar bloas, n'e ket fall deomp guelet e pe zoare ema ann eost en oll broiou.

E *Bro-Saoz* ann hed lakeat en douar d'ann discar amzer hag abaoue Nedelec a so braô avoalc'h nemet ar pez so bet hâdet re zivezat.

En *Hollande*, doare braô a so eus ann ed, hag ann avalou-douar ne hellent ket beza hâdet gant guelloc'h amzer.

En *Allemagne*, ann amzer a so d'eus ar guella evid ann haderez avalou-douar, mœs ar c'holza n'eus ket doare mad varnezhan. An ed a so guelloc'h.

Er *Spagn* e ia mad ann traou, hag eus a vreman e heller lavaret penaus eul loden eus ar vroze, ann *Navarre*, a hello guerza er bloas-man, 3 million sac'hadou.

En *Itali* e vezo muioc'h eget ar pez so red evid bevans ar vro.

En *Americ*, er Stadou-Unanet e vezo er bloasman muioc'h guinis da verza eget varlene.

Er *Russie* eo soupleet ann amzer, mœs evid c'hoas ne heller lavaret netra eus ann ed, rag goloet eo gant ann er'ch.

Evid ar pez a sell ous ar Frans, petra benag ma eo contant labourerien douar al laëiou,ni,dre aman hon deus leac'h da gleñm, tanô eo ar pez so chomet d'eus ar c'herc'h hag ar segal d'eus dilerc'h ar goanv ha ma ne de ket guelloc'h ann edou Meurs, meus aoun e vezo c'hoas paourentez.

E foar Anter-Abril e Kemper, ar pez so bet guerzet eus ar c'hezec hag ar saout, so bet guerzet mad avoalc'h, mœs ne oa ket deut cals prenourien. Neus ket fizians etoues ann dud na ne fell da zen mont da gonversi gant al loënet, gant aoun da goll arc'hant, hag ouspen, ann amzer o veza deut criz adarre, goude beza bet doare mad anezhi epad eun neubeut devejou, marteze ez eus bet aoun, ha, var a gredan, e c'hoarvezo, en em gavje goal zivezat ar boued loenet er bloas-man.

KEMPER. — *10 Ebrel.* (Dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 25 lur 10 g. — Segal, »» ». — Hey, 23 lur. — Ed-du, 27 lur 10 g. — Kerc'h, 26 lur 10 g. — Avalou-douar, 12 lur.

KEMPER. — *17 Ebrel.* (Dre ann daou c'hant lur).

Guinis, 26 lur. — Segal, »» ». — Hey, 22 lur 10 g. — Ed-du, 27 lur. — Kerc'h, 27 lur. — Avalou-douar, 12 lur.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZEGVET BLOAVEZ. (N° 18) DISSADORN 1 A VAE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset biviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 1 a viz Mae 1880.

Dimeurs, 20 a viz Ebrel, egis ma oa bet merket gant ann dud gambr abars dispartia,ar Senatourien hag ann Deputeet a so distroet da Baris. Evid ann devez kenta n'ho deus ket græt cals a dra, mes d'hoc'h a gredan,abars pell e savo etrezho divarbenn meur a dra. Er Senat ann Autrou Martel en deus goulennet he ziscarg a Bresidant, mœs re ann tu cleiz ne fell ket dezho assanti ganthan rag aoun bras ho deus ne ve hanvet Jules Simon en he blass, ha kementse ne blijefe ket da Jules Ferry ha d'he vignonet. Unan eus ar Senatourien ann tu cleiz en deus ive goulennet digant ann Autrou Chesnelong. Na petra ho deus sonj ar Jesuistet d'ober ? — Netra, emezhan, ar Jesuistet n'ho deus droug ebet ous ar C'houarnamant na ne c'houlennont ket clasc affer outhi ; abars sonjal ober netra e c'hortosont petra a vezo græt en ho enep. — Eur respont vad, a sonj din, ha deoc'h ?

E Cambr ann Deputeet n'eus bet græt netra a gement a dalvesfe ar boan d'hel lavaret deoc'h. Nemet, d'oc'h ar pez a so d'ober, ho devezo er bloas-man adarre beac'h avoalc'h mar gellont pega gant ar Budjet abars miz Eost, mœs he voti, ann dra-ze ne rafint ket.

Der Iaou, 22 a viz Ebrel,hon deus guelet avad eur veich c'hoas ar pez a vouiemp a bell so. Ar Republicanet n'ho deus ket c'hoant cahout Rouane,mœs n'e ket evel m' hel lavaront, evid brassa mad ar bobl, beza ez eo evid en em lacaat ho unan en ho flass.

Biscoas Roue nag Impalaer n'en dije græt muioc'h evid n'en deus græt Gambetta d'ann devez-ze d'ann Deputeet.

Unan anezho, ann Autrou Godelle en deus goulennet digant Albert Grevy,breur ar Presidant ha gouarneur ann Aljeri,cont eus ar pez a oa bet tamallet dezhan gant he secretour jeneral ann Autrou Journault, hag evel ne blije ket dezhan ar respont en deus bet digant Albert Grevy, evel ne vele ket sclær avoalc'h e oa heman ker divlamm evel ma fougasse beza, ann Autrou Godelle en deus achuet he brezegen o c'houlenn e ve græt eun enclasc evid gouzout e peleac'h ema ar virionez *rag hirio, evel en deves kenta, ez eus etoues ann dud eun tam benag a zisfizians a alfe noasout da vreur Presidant ar Republic.*

A dra sur,caër am eus trei ha distrei ar c'homsou-ze,ha ganeoc'h-hu, m'ervad e c'hoarvezo evel ganime, ne gavan ennho netra a alfe ober gaou ebet ous Presidant ar Republic, ous he vreur ne lavaran ket. Tamall a'beb seurt torfejou d'am breur, m'en deus græt, ne rai ket din beza evid-se eunn den fall, hag ar pez a vezo tamallet dezhan n'e ket dime eo e vezo tamallet. Ma l Gambetta o clevout ar c'homsou-ze en deus ho c'hemeret evel eun injur da Bresidant ar Republic ha neus fors petra en deus allet ann Autrou Godelle da lavaret evid discuez n'e ket hebken n'en devoa ket clasket enebi ous Presidant ar Republic mœs ne oa netra er c'homzou-ze a alfe lacaat ann dud d'her c'hredi, Gambetta en deus lakeat he gondaoni da chomm 15 devez heb dond er Gambr ha da goll eur miz eus he bœamant. Daou eus he vignonet,ho deus clasket he zifenn, a so bet ive goal bunisset gant Gambetta. Heman a so etoues ar re ne fell ket dezho credi ne hell ket ar Pab fazia pa vez hano eus ar Feiz, mœs avad ne assanto biken ec'h alje he unan en em drompla ha ne ve nemet eur veich. E guirionez ma rencomp cahout eur mestr hag eur mestr ker calet, guelloc'h cals e ve cahout eur Roue,eget cahout Gambetta.

Hiniennou a lavar n'en deus græt Gambetta ar pez en deus græt en devez-ze nemet evid cahout eun digarre da gass ar Gambr cuit abars ma vezo achu he amzer. Aoun en deus, ma ve daleet ann electionou jeneral betec fin ar bloas-man, pe penn kenta 1881, na zeufe ar Radicalet pe ar Gonservatourien da c'hounit varnezhan.

Hogen neus fors e pe sonj en deus greet ar pez so c'hoarvezet, red mad eo hen anzavout,biscoas n'eus bet mestr caletoc'h evithan, pe vije Roue pe vije Impalaër, na biscoas, Deputeet ann

tu-cleiz,a rebeich kement ous ar Jesuistet hag ar Relijiuset all renons à grenn d'ho bolontez evit senti ous bolontez ar re all n'ho deus guelloc'h discuezet n'ho deus guir da gahout ken bolontez nemet hini ar mestr.

Traou souessussoc'h so bet guelet c'hoas en devez-ze, (ha gouscoude evel ma so bet c'hoarvezet ann traou-ze ouspen eur veich araug ann devez-ze, ne dlefen ket beza ker souezet.) Etouez ar re ho deus votet da fin ann devez-ze evid lavaret gant Spulier ho devoa ar vrassa fizians e gouarneur ann Aljeri, Albert Grevy, am eus cavet etoues ar re ho devoa votet evithan hano Louis Hemon, Depute evid arrondissamant Kemper (kenta loden), ha gouscoude, der guener,da lavaret eo antronos ann devez-ze,e oa c'hoas o vont da *Baris* rag he velet am eus en trein a oa diblasset en devez-ze d'eus *Kemper* da greisteis, ugent minuten. Mar ghell ann neb a garo voti evid eun all n'e ket eston ec'h alje ar Republicanet cahout kement a voueziou evel ma blij gantho! Evid miret oc'h eur seurt trubarderez, Deputeet ann tu dehou a dlefe goulenn atau,ma n'eus moïen all ebet da viret e c'hoarvesfe traou evelse, e tlefent eta goulenn,kelliæs gueich e ve eur voterez a daill,e ve galvet peb unan da voti dre he hano, neuze ne alfe den ebet voti evid daou pe vuioc'h.

Der guener, 23 a viz Ebrel hon deus bet eun testeni muioc'h d'eus carantez ar Radicalet evid ar Relijion. Paul Bert en deus kinniget ober eur lezen da lavaret e renco beza soudardet, da vihana epad eur bloas, kement hini en deus c'hoant mont da vestr-scol pe da velec'hiag etoues ar re-man diveza en em gav ar re ho deus c'hoant mont da vinistret Protestantet pe Juzevièn.

Neus ket pell e oa bet dastumet e Paris eun neubeut braô eus ar re a veill var ar scoliou bihan, ar re so carget eus ar scoliou Normal hag eur mestr-scol benag,hag ar re-ze ho devoa goulennet pe autramant e oa bet roet urs dezho goulenn ne vije mui disammet ar vistri scol iaouanc da vont da sondard hag e rafent ar bromessa da chomm 10 bloas o scolia bugale; mæs egis m'hel lavar ann Autrou Keller, ne oa ket diæs d'ar reze goulenn eur sort tra pa ho devoa oll ouspen hanter cant bloas. Ar pez a glasker neuze hag ar pez a c'houlenner hirio eo, contraign ar Relijiuset iaouanc da vont da soudard o sonjal ne c'houlennint mui mond da Relijiuset goude beza bet eur bloas dindan ann armou. Mæs,hag ar mistri-scol iaouanc pa velomp anezho hirio ober ar bromessa da chomm 10 bloas o scolia bugale kentoc'h eget ober 5 bloas servich, c'hui a gred, evidoun-me n'her gran ket,e carfent pa ne vo nemet 3 bloas servich d'ober ha ma renkint ober unan, e carfent guerza 10 bloas eus ho liberte evid daou vloas servich, nan sur ne vezint ket ker diskiant.

Evid ar pez a sell ous ar c'hloer iaouanc ann dra-man so eun affer all rag enebi a ra ous ann emgleô grœt etre hon Tad santel ar Pab hag ar Frans, hag ouspen a enep al lezen grœt e 1818, he deus disclœriet guelloc'h n'ho dije ket renket ober ar servich soudardet,kement hini en dije roet he vuhez da servicha he vreudeur hag ar Relijion.

Pa vezo evesseat evid mad ous al lezen-ze,neuze eo e vezo clevet traou ! ! !

Ann nemorant eus ann deis a so bet implijet oc'h evessaat ous eil loden lezen ann *Douane*.

Dissadorn, 24 a viz Ebrel, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezen ann *Douane*, mœs n'eus bet grœt na lavaret netra a gement a sellfe ouzoc'h.

A.

GUIR A SO PE NEUS KET, DA VIRET OUS AR RELIJIUSET N'HO DEUS KET BET AOTRE AR C'HOUARNAMANT CHOMM DA VEVA ER MEMES TY ?

I. — Eur Vreuriez Relijiuset n'he deus ket bet aotre ar C'houarnamant, hag hi a so ive eur Vreuriez Relijiuset difennet gant al le-

Nan da ! tam ebet.

Ar Breuriezou Relijiuset ho deus bet aotre ar C'houarnamant, a so ar re ho deus bet digant al lezen ar guir da brena ha da verza evel Breuriezou. Kense, Freret ar Scoliou cristen, a so eur Vreuriez he deus bet aotre ar C'houarnamant ; guerza a hellan eta eun tam douar dezho dirag ann noter, n'e ket hebken d'ar Superior na da unan eus ar Freret en he bart he unan, mæs d'ar Vreuriez soken. Da lavaret eo, pa he deus eur Vreuriez aotre ar C'houarnamant, ec'h hellan prena diganthi ha guerza dezhi evel ma rafen da eun den all eveldon.

Er c'hontrol, ar re n'ho deus ket bet ann aotreze, ne hellont ket cahout ar guir-ze da ober, evel Breuriez, ar pez a ra peb den. Dirag al lezen, ar re a so er Breuriezou-ze, a so sitoianet evel ar re all, ho deus peb unan anezho guiriou ann oll sitoianet all, mæs ar Vreuriez, evel Breuriez, n'he deus tam guiriou. Kense, ma carjen guerza eun ty pe eun tam douar da Vreuriez ar Maristet, n'he deus ket aotre ar C'houarnamant, ne dalvesfe netra ann acta em bije lakeat ober, rag al lezen ne *anav ket* ar Vreuriez-ze.

Setu eno, ar sclæra m'em beus allet hel lacaat deoc'h e brezonec,ar pez a so, hag a dâl,evid eur Vreuriez Relijiuset aotre ar C'houarnamant.

Gaou eo eta, ha gaou bras soken, lavaret penaus, pa n'he deus ket eur Vreuriez guiriou ann oll sitoïanet e Frans, da brena ha da verza tiæs ha douar, rag al lezen ne *anav ket* anezho, evel Breuriez, n'ho deus ket kenneubeut ar re so ennhi, ar guir d'en em assambli, da veva er memes ty dindan ar memes reolen, d'ober veuiou, ha

d'en em rei oll da zeski ar iaouankis, rag ar guiriou diveza-man, a so guiriou ann oll sitoïanet e Frans.

Ar Maristet, Dominicanet, Jesuistet hag ar Relijiuset all e Frans, a so oll sitoïanet eveldhoc'h, hag eun testeni anat a gement-se, eo, ho deus guir mond da *voti*. Rag-se ho deus ann oll guiriou all eveldhoc'h, eveldon, evel peb unan.

II. — Eul lezen benag a so evid difenn beva d'ar Breuriezou Relijiuset n'ho d'eus ket bet aotre ar C'houarnaman ?

N'eus ket.

Guir eo, e clasker hen difenn outho dre ann artiçl 291 d'eus ar *C'hode penal* a lavar evelhen :

« Breuriez ebet,ma ve ennhi ouspen ugent den, « a vezo bet savet evid en em assambli bemdez, « pe da vihana, evid prezec pe labourat var ar « Relijion, ar skianchou, ar politic, etc, na hello « beva nemet gant aotre ar C'houarnamant ; mæs « ar memes articl, var ann divez, a achu evelhen : « Etoues ann ugent den a bere eo hano en « articl-man. ne vezo ket contet ar *re a so o* « *chomm en ty eleac'h m'en em zastum ar* « *Vreuriez.* »

Me chans, ann dra-man so sclær avoalc'h d'ar re n'int ket dall !

Ar Relijiuset a so o chomm er memes ti, pe n'int ket ? Anat eo emaint, pe guir ho reolen eo hen gourc'hemenn outho !

Kense eta ec'h hellont, neus fors ped e vent, chomm er memes ty, heb goulenn aotre den ebet.

Travoalc'h eo.

Gant ann articl-ze evitho, ne rencomp mui clasc ha be oa pe ne oa ket kentoc'h lezennou, ho devoa lammet ar guir-ze digantho, rag ma oa unan benag, ar *C'hode penal* en deus torret anezho, hag abaoue eo bet moullet ar *C'hode penal*, lezen all ebet n'he deus tennet digantho ar guir ho deus dre ann articl 291. Ann autrou Bertauld, Procureur jeneral ar Republiç dirag ann dribunal hanvet *Cour de Cassation*, Senatour eus ann tu cleiz, hag enebour touet ar Breuriezou Relijiuset, en deus anzavet, er Senat, d'ar 27 a viz C'huevrer 1880, ho devoa ar Relijiuset ar guir-ze.

Pa ho deus eta ar Relijiuset ar guir da veva assambles, hag int ho deus ive ar guir da gahout scoliou, da veza professoret, gant ma vezint, ententit mad, er memes conditionou evel ar sitoïanet all ?

Ia sur, ma n'eus lezen ebet oc'h hen difen outho.

Hogen, eul lezen benag a so evid tenna ar guir-ze digantho ?

NAN N'EN DEUS KET. Jules Ferry en deus clasket ober unan ; MÆS TAULET EO BET A GOSTEZ.

Rag-se, 1° ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, a hell beva assambles er memes ty ; 2° int ho deus ar guir da gahout scoliou.

Setu aze al lezennou a *so breman* var ann afer-ze, n'eus hini all ebet.

III. — Petra a c'hell ar C'houarnamant da ober ?

NETRA.

Ar C'houarnamant a hell gervel ar Relijiuset dirag ar Justis, mæs en aner e vezo, pe autramant c'hoas e hell mond dezho dre ners, ha ma ve heuliet al lezen, ar re ho deffe he sicouret evid-se, a denfe varnezho ho unan poaniou bras.

N'he deus ar C'houarnamant nemet gervel ar Relijiuset dirag ann tribunal, rag ne guitaint ket a volonte vad ho ziæs ! A dra sur ar Relijiuset a vezo rentet ho liberte dezho, hag ar C'houarnamant a gollo beveich. A drugarez Doue ez eus c'hoas barnerien e Frans.

Mond a rai ar C'houarnamant dre ners d'ar Relijiuset ? Cass a rai urs d'ar Brefedet da gass ar Polis hag ann Archerien, d'ho laçaat er meaz, ha da serra ho ziæs ? Mæs ar re-man a renco neuze dibotailla ann noriou ha pega e collierou ar Relijiuset, evel ma vent torfetourien bras !

Ha neuze, petra c'hoarvezo pa vezo bet enebet ous guiriou ha liberte eun neubeut milliérou Relijiuset ?

C'hoarveout a rai penaus, ma ve heuliet al lezen ar Brefedet, ar Polis, ann Archerien hag ar re all, a gollo ho guiriou a sitoïanet, a renco ober peb unan eur bloas prisoun ha paea 500 lur *amand*.

Evid ar Ministr en devezo roet d'ar re all ann urs d'hen ober, setu aman he lod, hervez ann artiçl 115 d'eus ar *C'hode penal* :

« Mar deo eur Ministr en deus gourc'hemennet « ann oll traou-ze, e vezo harluet *(casset e meaz* « *ar vro.)* »

DIVEZ.

IV. — En eur ger, ar Relijiuset a so difennet gant al lezennou a zifenn liberte ha madou ar sitoïanet, hag ive gant lealdet ha liberte ar varnerien a so carget da renta ar justis hervez al lezennou.

Ar C'houarnamant hag ar re a so dindanhi, na hellont ket enebi ous ho liberte hag ho guiriou evel sitoïanet, heb beza punisset gant ar *C'hode-penal*.

Gouzout mad a ra breman ar C'houarnamant petra a hell c'hoarveout ganthi, hi a responto.

AMIENS. — Ar C'homt de Coupigny en deus goulennet digant Spuller, Prefet ar Somme, conje da gass tud dre ann departamant, da rei ann tamicscrid hoc'h eus lennet huelloc'h ; mæs evel ma hellit cridi, n'eus ket bet roet conje dezhan ; Spuller n'e ket diskiant avoalc'h evid sicour ar re all da veza treac'h dezhan,

Liberte a so gouscoude,hag ar vrassa liberte soken da scuilla dre ar vro a beb seurt scridou a enep ar Relijion, ar veleien hag ar Relijiuset ; mæs pa vez hano eus ar Republicanet, hag e vent o clasc ober traou a enep ar guir hag al lezennou, n'eus ket conje da scuilla dre ar vro, ar scridou a ro da anaout sclær, ho dislealdet hag ho fallagriez.

En eur gazeten radical *Le Prolétaire*, e lenner kement-man :

ALI.

« Ar re a so e Commission ar gouel deis ha « bloas d'eus ann 18 a viz Meurs, a so pedet d'en « em assambli dilun kenta, 19 a viz Ebrel. Ezomm « bras a so. »

Petra sinifi ann ali-ze ? Perag ar vreuriez-ze, n'he deus ket aotre ar C'houarnamant, hag a so hanvet Commission ar gouel deis ha bloas d'eus ann 18 a viz Meurs, a dle-hi en em assambli, rag *ezomm bras a so*, d'ann 19 a viz Ebrel ? Ne vezo ket respontet d'ar goulenn-ze, gouscoude, mar en em zastumont, ne vezo ket evid eun dra vad, hag ar Relijiuset ne reont nemet ar mad, ar re-ze eo hebken a renc discuez ho reolen ha goulenn aotre ar C'houarnamant ! ! !

Anat eo ho deus hor Ministret cals carantez evid ar Relijion gatolic ! ! ! A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

II.

AR PAOUR COZ.

A veac'h m'en devoa Cyranol saludet tud ann ti oc'h antreal. O velet ann tantat tân caër a oa en oalet, e oa æt doc'htu da domma he zaouarn ha da sec'ha he zillad ; nemet pa gommansas ar vroez da vont beteg ennhan, neuze, en eur vousc'hoarzin,e sellas endro dezhan en eur deuler var he gein he vleo hir ha gris. Kerkent ha ma velas Jean Chouan dirazhan :

— Jean Cottereau, emezhan, evidhoc'h eo oun en em lakeat en hent dindan ann amzer denval ha spontus-man, en danjer da chomm da vervel en eur c'hörn benag gant ann naoun pe ar ienijen.... Hogen, breman ne santan tam poan ebet mui pa oun digouezet abred avoalc'h.....

— Cyranol, eme ann deñ iaouanc, me ne ouzon ket petra a fell deoc'h da lare.

Ar paour kæz oc'h heja he benn a gendalc'has :

— Emaoun o vont da brezec sclæroc'h. En abardaëz-man e oan e Croas-al-Lan, hag eno am beus clevet dre besson, traou talvoudus bras evidhoc'h. Ar Valtouterien a so eus ho kedal ; hag en dro-man ho deus touet ne alfec'h ket en em denna d'eus ho skilfou.

— Oh ! oh ? ne ma ket c'hoas ho daouarn varnon, eme ar fals-holenner.

— Sonjal a ra deoc'h e helloc'h mont a biou ?

— Ouspen cant gueich am beus hen græt heb beza paket.

— Neuze ne ie ket ann traou egis hirio.

— Marteze.

— Jean, va mignon, eme ar vam-goz o tostaat outho, ne zisprijes ket aliou Cyranol, henez a anav mad ann dud hag ann traou hag evid carout ac'hanoud....

— Ann dra-ze so sur, mab Per Cottereau, va mignon pa oamp bugale hon daou, n'en devezo biken guelloc'h mignon evidoun.

— Goud a ran, e leal, e oac'h goal vignon d'am zad eme Jean, ha rag-se am eus fizians ennhoc'h: guelomp petra so c'hoarvezet ? Ar Valtouterien ho deus clevet eta e oan-me dre-aman ?

— A dra sur, va fotr paour.

— Goud a reont e fell din tremen dre hent Croas-al-Lan ?

— Re vad eo her gouzont, siouas !

— N'e ket possubl, n'am boa lavaret ger ebet da zen d'eus ar sonj-ze.

— Sur hoc'h ?

— Ia da !... Gouscoude, eme ann den iaouanc o skei var he dal. me meus sonj beza lavaret eur geric benag d'oc'h ar c'hoant-ze d'ann diveza gueich oun deuet dre aman.

— Jean, eme ar paour, diouallit dious ann traitourien.

Jean Chouan a stouas he benn da sonjal.

— Ha guir e ve, emezhan, nan, n'e ket possubl, ar c'hrouadur-ze na hell ket beza ker fall !

Costou-houarn neuze a begas e breac'h ar fals-holenner o lavaret :

— Mignon, ar goan so var ann daul ; drebomp da genta, ni velo goudeze petra d'ober.

— Eur sonj vad, Costou-houarn.

— N'e ket me, am beus he sonjet da genta, va c'habiten Humbert eo. Kelliæs gueich am beus he heuliet, oun bet atau en em gavet æz. Alo Jean, kemerit ar scabel-man, na c'hui Cyranol deuit aman da aseza ; ha beac'h d'ar souben.

Ar goan a oe trist avoalc'h, petra benag ma rea Costou-houarn he oll bossubl da lacaat ar re all ker laouen hag hen.

Er meaz,ann tourmant a oa atau ker goas ; evelken tavet e oa ar glaô.

Jean Cottereau pe Jean Chouan na denne ket he zaoulagat a zivar nadosiou ar bendulen goz. Deg heur a oa o vont da scoi.

Tenvaleat e oa dremm ann den iaouanc-ze, æs e oa guelet ne vouie ket petra d'ober ; mont var he giz ha kemer eun hent all, pe mont atau var

araug hag ober he hent dre Groas-al-Lan, egis m'en devoa sonjet da genta. Ne chomas ket pell gouscoude var var. Cyranol ar c'hlasker-boued a ioa deut d'he gavout en despet d'ar glaô, d'ann avel ha d'ann tourmant, evid he bedi da chench hent ! Neuze oa danjer e guirionez.

Er moment-ze eo e tostaas outhan ar paour coz discuizet ha crenvet gant coan ar vam goz, da c'houlenn diganthan :

— Mignon, roi a res-te conje din da c'houlenn petra t'eus sonjet ober ?

— Senti ouzhoc'h Cyranol.

— Guell a-ze ! Set' aze eur respont vad evid mab Per Cottereau. Te so leal ha calonec evel da dad ; ni oa hon daou soudardet er memes amzer e Regimant *la Fère*. Na te ? n'oud ket bet ive e servich ar Roue ?

— Eo : bet oun bet c'huec'h bloas e Regimant *Turenne*. A veac'h ma so bloas abaoue emaoun deut endro d'ar gear.

— Cyranol a fougass beza anavezet Per Cottereau, da dad, eme ar vam-goz, mæs me am eus anavezet da dad-coz..... Cyranol a so iaouanc c'hoas...

— Seis bloas ha tri-ugent, eme ar paour kæz coz.

— Ha me trivec'h ha tri-ugent achu. Ganet oun e parræs Saint-Ouen-des-Toits, e Kervalanec. Michel Cottereau a oa o chomm e Kerber en hor c'hichen. Seblantout a ra din he velet c'hoas gant he chupen c'hlaz, he vragou bras hag he doc ledân ! Eun den a oa,dous ha madelezus ; ar goassa oa,ne gomse ket cals,hag e oa eun tamic re c'houez Biscoas ne vije guelet o vont d'ann assambleou gant ar botret all ; biscoas kenneubeut ne zaremprede ann nosveziou, eleac'h ma ganer soniou, guerziou ann amzer-goz, eleac'h ma glever conta historiou ann amzer gueichall. Hel lavaret a ran, eun den aoa eun tamic re c'houez, atau en he bart he unan egist eur gaouen, kense e oa bet lezhanvet ar Gaouen pe Chouan, A hent all, si fall ebet ennhan, hag evid al lealdet hag ann honestis, ne oa den par dezhan.

— Ni a voar oll kement-se, eme ar paour coz.

— Ar pez a lavarit a blij dreist dime, mamgoz Gervais, hag eo eun dudi evidon ho pije anavezet va zad coz. Ne c'houlennan nemet eun dra digant Doue, enori ann hano-ze a Chouan evel m'en deus græt va zad-coz. Mæs poent eo pega gant eun dra benag all. C'hui a so oll d'eus va guella mignonet, hag e fell din prezec ouzhoc'h en eeün, heb clasc troiou cam. Red eo din ober mad va sonj. Me garfe, en despet d'ar Valtouterien, mont en noz-man memes var douar ann *Normandie*.

— Diæs a vezo marteze, a c'hrosmolas Cyranol. Tremen...

— Red eo, a droc'has crenn mab Per Cottereau.

— Græt eo mad da sonj ?

— Græt eo.

— Neuze e rencomp ober hor possubl evid tremen gant ann neubeuta danjer a hellimp.

— Me a gont varnhoc'h evid-se, Cyranol.

Ar paour coz en em zressas, hag o vousc'hoarzin :

— Te ac'h eus fizians ennhoun 'ta, Jean Chouan?

— Ar vrassa a heller da gahout.

— Mad ! mad ! me a rai va fossubl. Ma n'am beus ket cals arc'hant em ialc'h, am eus guelet meur a dra, hag am eus meur a dro em sac'h.Me a so ouspen tri-ugent bloas so o redec henchou *Breiz*, ar *Maine* hag ann *Normandie*.

— Goud a ran, Cyranol.

— Neuze 'ta, te a fell did tremen en despet dar Valtouterien. Causeomp eta eun tamic ; ar re-ze, va fotr, a so oll var evez, hag ann oll hentchou a so diouallet mad, her guelet am eus va unan hirio. Siouas did ma couezes etre daouarn ar Valtouterien ! Me anav, guir eo, eur vinojen dre greis al lannijer hag ar c'hoajou, dre beleac'h ec'h alfemp mont. Mæs breman na heller ket tremen dre ar vinojen-ze, rag ma eo bras ann dour.

— D'eus peu sort guenojen e fell deoc'h prezec? eme Costou-houarn.

— D'eus ann hini a ia dre gichen al lenn-vras, hag a dreuz coajou ha goarimier ann *Deurgenn*, evid mond da *Savigny-ar-C'hoz*.

Costou-houarn a hejas he benn :

— Me anav hounez, emezhan, danjer so mond dre eno, abalamour d'ar goagrennou..... Mulezet Jean Chouan na dremenfint biken dre eno.

— Pe vern-ze, eme Jean, red eo æssaat evelken, eun tamic oun divezat dija ; ann holen am eus guerzet, a dlefe beza rentet pell so..... Goest hoc'h da hencha ac'hanon, Cyranol ?

— A galon vad, va fotr. Nemet ive am eus aon e vankefe va nerz din... Ma teufe va divesker coz da scuiza !...

— Bezit dinec'h ! me sicouro ac'hanoc'h. Ma ve red, me a lacafe ac'hanoc'h var va diouscoa.....

— Deomp neuze. Unec heur eo dija. Pa darzo ann deis, ni a vezo e *Savigny*.

— Jean Chouan a lezas he benn da goueza, hag a chomas eur pennadic da sonjal. Eun dra benag a voaske var he galon. Evelken, o sevel he benn adarre, e c'houlennas digant Costou-houarn.

— Ma mulezet ?

— Emaint var pare.

— Mad tre ! Deomp neuze.

— Bennos Doue ra vezo ganeoc'h, eme ar vamgoz Gervais, oc'h he velet en em lacaat en hent. Gouscoude, emezhi, me a sonj din ne dlefec'h ket

mond en hent gant eur sort amzer,

Jean Chouan ne respontas ger ebet. Diskenn a reas he vonnet var he zaoulagat, guisca a reas he vantel croc'hen gaor, hag o pega e breac'h Cyranol, e sortias er meaz assambles ganthan.

Ober a reas eur sin, hag ar mulezet carget mad en em rencas ann eil varlerc'h heben, hag a ziskennas en eun hent doun, ha ker buhan ez eant, na oe ket clevet mui pell, trous ho zreit gant re Stang-ar-Spern.

Eun neubeut goude, ec'h antree e ti ar vamgoz Gervais, eur potr iaouanc vardro 15 bloas, bihan, disliou, beac'h ganthan o vale.

— Gar-arc'hant ! a estlamas Mac'harit oc'h he velet.

— Me va unan, emezhan.... Jean Chouan ne ma ket aman ?

— O paouez mont cuit ema.

— He unan.

— Gant Cyranol coz.

— Oh ! maleur, maleur ! a lavaras ar potr iaouanc glac'haret. Perag n'am eus-me ket allet en em gavout kentoc'h. Varzu peleac'h int æt ? Comsit buhan en han' Doue.

— Varzu goarimier ann Deurgen.

— Oh ! m'hen douete ! m'hen douete ! Jean Chouan, ar galon vad-ze a zen. ar mignon leal-ze a so collet ! Ha pa sonjan em bije allet miret outhan da veza paket !.... Mar galfen da vihana he savetei c'hoas ?

Heb lavaret ger ebet mui, Gar-arc'hant a sortias er meaz, hag hen ive d'he dro a ziskennas en hent don. A.

(Eur pennad all eur veich all)

Prefet Eure-et-Loir a so o paoues difenn ous ann autrou Montion, Mear Mézières-en-Drouan, ober epad ann daou vis kenta-man he zeveriou a Vear, abalamour (comsou ar gourc'hemenn eo ar re-man), n'en deus ket respet avoalc'h evid ar pez a deu dezhan d'eus pers ar Prefet, ne ra ket ar pez a vez gourc'hemennet outhan ha ma so bet græt cals clemmou en he ænep, abalamour n'eus ken caus nemethan ma n'eo ket bet c'hoas savet ann daou di-scol ha græt ar veret a so kement a ezomm anezho en he barræs.

Ann autrou Montion na helle ket lezel ar gourc'hemenn-ze heb he respont, ha setu aman lod eus ar pez en deus lavaret en eul lizer casset ganthan d'ar Prefet :

« Ne glemman ket e ve difennet ouzin, epad daou viz, ober va deveriou a Vear ; mæs ne oa ket red deoc'h clasc kement a zigareou, kement a droiou, lavaromp ar goms, kement a c'hevier evid lacaat ann dud da gredi e oa græt din evel ma veriten.

« Rebeich a rit din, da genta, n'am beus ket respet avoalc'h evidhoc'h, autrou Prefet.

« Petra peus-hu c'hoant da lare dre eur seurt comsou? Me so eun den desket mad, var a gredan, na ne doun ket boaset da veza direspet e kenver den ebet. Ne gredan ket eta beza bet direspet en ho kenver pa meus renket scriva deoc'h var eun affer benag. Kement-se ne de ket marteze travoalc'h evid discuez va respet e kenver ar Prefet, marteze avoalc'h, mæs neuze ne ouzon ket petra peus-hu c'hoant da lare. Ne ran ket buhan avoalc'h na gant avoalc'h a soursi ar pez a vez gourc'hemennet ouzin gant ar Prefet ! — Beteg hen, er c'hontrol, oun bet atau meulet gant ar Brefedet a zo bet arauzhoc'h abalamour d'am aket ha d'am soursi evid ober ann afferiou ar buhana ma oa possubl.

«Cals ho deus en em glemmet, rag ne fell ket din sevel daou di-scol hag eur veret ! Aman pa meus lennet ar c'homsou diveza-man, e sonje din beza o sorc'henni, rag me eo, autrou Prefet, am eus goulennet ar c'henta, e vije savet ann tiæs scol-ze ! na ne vec'h ket goest discuez e lavaran gaou e kement-man.

« Evel a velit, hini ebet eus ann oll draou hoc'h eus tamallet din ne dal ann disterra ; perag n'hoc'h eus-hu ket kentoc'h tamallet din ann tri zra a vercan deoc'h aman, hag ec'h anzavan am eus græt anezho :

« 1° Carout a ran ar Relijion hag ec'h heulian anezhi ; kense, me a so eur *C'hlerical*, da lavaret eo eur c'hristen catolic.

« 2° N'en deus ket falvezet ganin mond a du gant ar re ho devoa c'hoant ober eun digemer dreist d'ann autrou Gatineau, ha kense, evel ne oant ket tud avoalc'h, na n'ho deus ket allet ober ann disterra, me eo a so caus !.

« 3° Miret am eus sevel eun ty-scol evid ar merc'het, gant mestreset scol tud ar bed ; rag ma sonje din e oa mad tre evidomp, Seurezet Sant-Visant-a-Baul, a so abaoue 25 bloas o scolia, o teski hor bugale gant ar brassa aket, gant ann denerra carantez.

« M'ho pije lavaret, autrou Prefet, e oa abalamour d'ann tri-zra diveza-man e tifennec'h ouzin, d'ober epad daou yiz va deveriou a Vear, n'em bije ket respontet ac'hanoc'h, na ne vijec'h ket bet enouet o lenn al lizer-hir-man. A.

Eur retret roet d'ar Vretounet e Naonet.

Er gear a Naonet, eleac'h ma so bet canet gueichall ar pez a ganomp-ni, Bretonet, hirio, ha prezeget er memes iez, ma comsomp anezhi, mæs pell bras so a c'houdevez ; e Naonet eta en devejou-man ann hini a vije bet antreet e chapell ann Intronezet ar Retret, en dije allet credi e oa c'hoas ann dukess Anna o c'houarn hag o ren ar gear vras-ze. Epad eiz devez, daou beleg calonec d'eus Escopti Kemper, ann autrou Tande, person Mellac hag ann autrou Billand, cure e Douarnenez, ho deus prezeget er guella brezonec, da gement all eus hor c'henvrois, ho deus sonjet mond da Naonet da chomm, en esper ec'h aljent gounit guelloc'h ho buhez. Ann autrounez-ze n'ho deus ket collet ho foan. Bras eo bet ho joa, pa ho deus guelet, da fin ar retret, eis cant den o tostaat ous ann daul santel, hag o lenn kement-se, e teu sonj deomp, penaus hor c'henvrois, gant ma caviht eur re benag da zigass dezho sonj eus ho Relijion hag ho Doue en ho iez, a so atau hag e peb leac'h hor breudeur leun a Feiz. Aveichou, guir eo, e chomont pell ha pell bras heb tostaat ous ar sacramanchou, mæs ne deo ket atau dre leziregez, ne deo nemet abalamour n'ho deus ket en ho c'hichen eur belec eus ho bro, goest da entent outho. E teal, e Naonet ho deus eun aumonier leun a garantez evitho ; ann autrou Le Bot, ne c'houlenn nemet renta servich dezho, hag a so atau prest d'ho chilou, be ho deus etoues ar Jesuistet a so e Naonet o chomm, be ho deus atau eur re benag d'eus ar re a goms ar brezonec, mæs aliæs n'ho deus sonj ebet eus ar veleien madelezus-ze, atau prest d'ober dezho eun digemer mad, nemet pa n'hellont ket mond d'ho c'haout ; aveichou soken ec'h alfe c'hoarveout gantho, ez afent da glasc eur re benag anezho meur a veich heb ho c'havout er gear, ha neuze ne fell ket dezho kemer ar boan da zont mui, dre ann digarre n'ho deus ket ho cihavet en troiou all, petra benag ma vouifent choas guelloc'h ho amzer, ec'h aljent beza eürussoc'h divezatoc'h marteze. Hogen, pa c'hoarvez beb bloas etro ar mareou-man e've dic'halvet gant ann aumonier eur belec pe zaou eus escopti Kemper da zont di da brezec eur Retret dezho, neuze en despet d'ann oll diæsamant a rencont da gahout, e vent guelet o tiredec d'eus peb corn d'eus Naonet da chilou ar prezegennou, ha da ziscuez anat d'ann oll, penaus ma n'ho deus ket atau kendalc'het oc'h ober oberou cristenien, ho feiz a so atau evelken beô en ho c'hreis. O velet beleien eus ho bro dond d'oc'h keit all evitho hebken, e fell dezho discuez d'ar veleien carantezus-ze ho anaoudegez vad, e teuont da chapel ar Retret da chilou ho frezegennou, ha pa achu ar Retret, oll e reont ho dever. Guir eo e vent ker mad digemeret gant Intronezet ar Retret, gant ann Intron ar Superiorez dreist oll, ne c'houlennont mervad nemet mond di ann aliessa guella, hag e guirionez kelliœs gueich ma prijint dond di, e vezo græt ar memes digemer dezho.

Eno e cavint atau ann autrou'n aumonier o vousc'hoarzin outho, hag atau prest da rei ho sacramanchou dezho, atau prest da vond da velet ho zud clanv, n'eus fors pegeit e renco mont. Ho sicour ive a ra d'eus he ialc'h, mæs houman ne de ket ker bras hag he vadelez, ha ma carfe eur re benag en ho touez, egis m'ho peus hen græt ne ket er goanv diveza-man, mæs er goanv all araug, he anaoudegez vad en ho kenver a ve eus ar re vrassa, hag ho kenvrois e Naonet a rofe deoc'h mil bennos.

Ar re ho deffe c'hoant cass eta eun aluzen benag dezhan evid-se, n'ho deus nemet cass anezho d'ann adress-man :

Monsieur Le Bot, aumônier de la Retraite, rue d'Aguesseau, 1, a Nantes.

Ouspen, eun ali a roin deoc'h c'hoas abars achui, ma clevfec'h e ve unan benag en ho touez o clasc mond da Naonet da c'hounit he vuhez, aliet anezhan da chomm er gear, ar guella eo, mæs ma n'hoc'h ket evid miret outhan, ma renc mond, roit ann adress-ze dezhan, ma zesco doc'htu hent ar chapell-ze, eleac'h ma cavo eur belec eus he vro, rag ma ne ve mui ann autrou Le Bot eno, eun all a vezo a dra sur, hag ann den a lavaro trugarez deoc'h da veza desket dezhan hent ar chapell-ze, eleac'h ma vez atau digemeret mad ar Vretonet.

A.

KELEIER.

Ar C'houarnamant ne gar ket e teufe den, na memes ar re so goasket ganthi, da ziscuez ne blij tam ebet dezho ar pez he deus c'hoant d'ober ; mæs ma teu unan benag da gana a du ganthi, oh ! evid henez avad, n'eus netra re evithan. Kense, e *Poitiers*, eun den iaouanc hanvet Morin, en devoa clasket tud da veuli ganthan kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, mæs egis ma oa ar re all furoc'h evithan, neubeut a oa ar re a oa æt d'he heul. Egis m'en devoa græt he bossubl, na ne oa ket hen a oa caus ma ne oa ket oll dud iaouanc Poitiers ker bras mignonet d'ar Republic hag hen, e oa red mad, n'e ket hebken he gonsoli, mæs ive he zic'haoui d'eus he labour collet. Eun tam braô a lip-he-baô en deus paket. Prefet ar *Vienne* en deus roet dezhan en he vuroiou eur plass paet mad.

E Bourdel, eun neubeut braô a dud a daill hag a anav mad al lezennou, pe guir unan anezho a so bet gueichall Ministr ar Justis, ho deus en em assamblet evid sina al lizer-man, a vezo casset gantho d'ar Senatourien.

« Ar re ho deus sinet al lizer-man, oll Catoliket, tadou a famill hâ sitoïanet ar Frans, goude beza evesseatmad ous kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, a lavar n'ho deus galloud na talvoudegez ebet, rag ma enebont ous guir hor bro, e hano liberte ar goustians, e hano ar guir ho deus ann oll da chomm é peoc'h en ho zi, heb ma alfe den dond eno da glasc affer outho ;

Prest atau da zifen heb ehan hag heb aoun, dre kement guir a deu dezho d'eus perz al lezennou, guiriou ar Breuriezou Relijiuset, a so, e guirionez, guiriou ann oll sitoïanet e Frans.

« Ar re ho deus sinet al lizer-man eta, o sonjal atau ar pez a sonjent pa ho deus sinet a enep lezennou Ferry, a c'houlenn digant ar Senat ober eun digemer mad d'al lizer-man.

CAHORS. — Dindan ar Republic, n'eus netra a enep al lezen nemet ar pez a zisplij ous ar C'houarnamant, kement tra er c'hontrol a so evid he meuli a so atau mad, ar guella. Setu aman ann testeni.

Lepëre en deus casset d'he oll Prefedet eul lizer pe vuioc'h, evid lavaret dezho miret ar guella ma hellint ous ar C'honseil Jeneral, da damall netra d'ar C'houarnamant divarbenn kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. « N'e ket hon deffe aoun rag hon enebourien, a lavare Lepère, ni a so re grenv evid cahout aoun rag den ; a hent all, ar pez brassa eus ar vro o veza evidomp, eur veich muioc'h e ve guelet e plij dezhi ar pez a reomp ; mæs al lezen a zifenn ous ann assambleou-ze ober netra a gement a sell ous ar politic. Hag evel ma eo dindan ar Republic al lezen ingal evid ann oll (!!!), evid peb den couls hag evid peb assamble, ni a dle beza soursius bras da heulia al lezen e peb tra, ha da senti outhi. »

Ha setu perag epad ma lavarer e vezo torret kement a so bet votet gant ar C'honseillou Jeneral a enep kemennadureziou ann 29 a viz Meurs ; epad ma velomp, e *Toulouse*, ar Prefet mond kement a zroug ennhan, ma ia er meas eus ar sâl eleac'h ma eo assamblet ar C'honseil Jeneral, o lavaret ne hell ket chomm enp da velet enebi kement ous al lezen, setu penaus de Freycinet, Presidant conseil ar Vinistret, a ro urs da unan eus ar re a so dindanhan, da scriva eul lizer a veuleudi da Gonseillerien ann Ti-kear e *Cahors*, ho deus casset kelou d'ar Ministr ho devoa evesseat ous ar memes lezen (petra benag n'ho devoa ket muioc'h guir d'hen ober eget ar re all.) Guir eo, ar re-man diveza ne damallent ket d'ar Ministr beza græt eun dra benag a enep al lezennou, mæs he veuli ann hini a reant er c'hontrol. Setu aman al lizer-ze.

Paris, 5 Ebrel 1880.

« Autrounez,

« Ann autrou Presidant ar C'honseil a ro urs din da gass kelou deoc'h en deus resevet al lizer hoc'h eus casset dezhan ha d'ho trugarecaat d'eus ar meuleudiou a roit dezhan. »

Kense ar pez so fall e *Toulouse*, a so mad e *Cahors*, hag ar memes tra a hell beza mad pe fall, evel ma blij pe na blij ket d'ann autrounez hor Ministret.

Lille. — N'e ket travoalc'h beza gouiziec, red eo beza Republican, ha cahout mad ar pez a ra ar Vinistret Republicanet, pe autramant coll he blass. Setu petra so c'hoarvezet e *Lille* gant ann autrou Paeïle, carget, pell bras so da veilla var al leoriou a apparchant ous kear *(bibliothecaire)*. Ann autrou-man, catolic mad, a ioa bet unan eus ar mil den a so bet, egis m'hel lavaren deoc'h er sizun tremenet, o tiscuez ho c'harantez d'ann Tadou Jesuistet. Travoalc'h a so bet evid ar Mear da denna he blass diganthan.

Lyon. — Eun neubeut devejou so, a so bet c'hoarvezet e *Lyon*, epad ann noz, unan eus ann traou-ze ne zisplijont ket ous ar C'houarnamant. Torret so bet ar guer var ann daou di-scol Relijiuset savet gant ar Freret, goude ma so bet tennet scoliou kear digantho.

Ar re ho deus savet ann tam dispac'h-ze. n'eo ket difennet, en dail, gant al lezennou *hon deus breman*, a so æt da genta d'ober al labour vraôze var di-scol ar *Redemption*, ha goudeze int deut d'ober ar memes labour var di-scol *Saint-Pothin*, hag ar pez a ziscuez ne deo ket difennet ober trous epad ann noz, gant al lezennou *hon deus breman*, eo penaus scol *Saint-Pothin* en em gav dress eoc'h da vureô ar C'hommisser polis.

Evid ar Seurezet a so e penn ar scol e parræs *Sant-Pothin*, ez eus bet græt ar memes tra dezho. Peger bras eo respect ar Republicanet evid ar Relijion !!!

ALL.

D'oc'h adalec ann devez kenta a viz Maë beteg fin miz Guengolo, compagnunez hent houarn *Orleans* a rai eun distaul daou ugent dre gant var ar billejou mont-dont, d'eus kement gar a so etre *Landerne*, *Pontivy*, *Naonet* ha *Santes-Anna-Venet*, pe *Alre*.

Egis m'am beus hen græt er bloaveziou all, e verkin aman deoc'h dissadorn kenta, pegement a gousto ar billejou-ze evid kement gar a so en Departamant-man.

ALL.

D'eus *Roazon* e tiblasso eun treïn pelerinaich evid *Lourdes* d'al lun 10 a viz Maë da 10 heur eus ar mintin : en em gavout a raï e *Lourdes*, d'ar Meurs 11 etro divheur goude creisteis. Diblass a rai adarre d'eus *Lourdes* d'ar Guener 14 vardro 11 heur eus ar mintin, evid en em gahout endro e *Roazon* d'ar Sadorn 15 etro 3 heur goude creisteis,

Setu aman pris ar plassou :

Kenta class....	101 lur	10 g.
Eil class.....	65 lur	4 g.
Trede class....	45 lur	1 g.

Ar re ho deffe c'hoant cahout billejou, n'ho deus nemet scriva evelhen.

Monsieur Fougeray, libraire, rue aux Foulons, à Rennes.

Compagnunez hent houarn ar C'huz-Heaul a roio eun distaul daou ugent dre gant da gement hini a gemero eur billet mont-dont d'eus *Sant-Malo*, *Brest* ha *Redon* evid *Roazon*, ha d'eus ann oll gariou a so etre ar re-ze.

Goude ar 4 eus ar miz Maë, ne vezo mui guerzet billejou.

Kemper. — 24 *Ebrel*. (Dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 24 lur 10 g. — Segal, »» »» — Hey, 22 lur 10 g. — Ed-du, 27 lur. — Kerc'h, 25 lur. Avalou douar, 12 lur 10 g.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 19) DISSADORN 8 A VAE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var-ar gazeten.

Kemper, 8 a viz Mae 1880.

D'al lun, 26 a viz Ebrel, ar Senatourien ho deus votet eun neubeut lezennou ne sellont nemet ous eul loden benag eus ar vro, hag en eur achui ho deus votet, 153 a enep 104, e oa red evessaat doc'htu ous eun dra goulennet deac'h gant ann autrou Baragnon. Setu aman petra eo :

Conseil Bras ar Vro en deus ezomm cahout eun neubeut Conseillerien nevez, ha kense, heb dale, e vezo græt eur c'honcours evid dibab ar re-ze etoues ann dud iaouanc a glasco cahout ar plassou-ze. Hogen, lavaret en deus ouspen, penaus ne alje dond d'ar c'honcours nemet ar re ho deffe bet ho brevet goude beza bet examinet gant examinatourien ann Universite nemet ken. Evid ar re ho dije bet ho brevet, goude beza bet examinet gant examinatourien etoues pere e vije bet unan benag d'eus Professoret ar scoliou libr, *(jury mixte)*, ar re-ze ne vijent ket digemeret. Gouscoude, d'ann 2 a viz Meurs, Cazot, Ministr ar Justis, Presidant Conseil Bras ar Vro, en devoa lavaret en he hano hag e hano ar C'houarnamant : « *Hel lavaret a ran, heb aoun na teufe den da enebi ouzin, ar paperiou roet gant Ministr ar Scoliou, pa oa o renn lezen 1875 evel ar re so bet roet araug, ho deus evid ar C'houarnamant hag evidon ar memes talvoudegez, heb ma ve lakeat kemm etre ann examinatourien-ze hag ar re-hont.*

Setu breman eta ar pez a c'houlenn ann autrou Baragnon.

Ann oll paperiou roet gant Ministr ar scoliou, goude eun examen hag hervez al lezennou ho deus OLL ar memes talvoudegez, evid ar re a deu da eur c'honcours benag, da veza resevet evid eur plass benag.

Me, emezhan, a c'houlenn e ve evesseat doc'htu oc'h kement-man evid diou ræson dreist ar re all :

Da genta, ar Ministr o veza lavaret en deis all e oa bet tamallet dezhan, ha merket er *Journal officiel*, comsou ne oant ket bet lavaret ganthan, red eo e ve roet ann tu dezhan da lavaret sclær he santimant, ha da lavaret adarre evel m'hon deus clevet diganthan d'ann 2 a viz Meurs, *ni so oll a unan*.

Ar ræson all eo evid ma vouio ann oll, hag ar c'henta guella. hag ingal eo ann traou evid ann oll. Ouspen, beteg hen, galloud al lezennou ne ie ket var ann traou tremenet, mæs var ann traou da zont, hag eo red mad guelet ha bez' e vezo egis-se atau hiviziken. Le Royer, bet Ministr ar Justis araug Cazot, ann hini en deus sinet ar pez so bet græt gant Conseil ar Vro, hag hen eo a garfe ober diou Frans, unan savet gant ar C'houarnamant, hag heben gant al liberte.

Tolain. — Pe gant ann Ilis ; ne deo ket ar memes tra.

Ann autrou Baragnon. — C'hui a lavar gant ann Ilis, autrou Tolain ! Ma, me hell lavar adarre gant al liberte ! rag al liberte a so couls d'ann Ilis evel deoc'h-hu. C'hui n'hoc'h eus ket allet tenna al liberte digant ann Ilis dre eul lezen, arabad eo deoc'h e teufec'h d'he zenna diganthi dre gemennadureziou na netra all evelse.

Magnin, Ministr ann Tenzor, a respont n'he deus ket c'hoant ar C'houarnamant e ve evesseat doc'htu oc'h ar pez a c'houlenn ann autrou Baragnon ; na ne vel ket perag e c'houlenner kement-se.

Ann autrou Batbie a respont : pa renc ann dud iaouanc, ho deus c'hoant lacaat ho hano evid ar c'honcours dond d'hel lacaat abars ar 6 a viz Maë, ma ne ve ket evesseat doc'htu ous ar pez a c'houlenn ann autrou Baragnon, e ve couls deoc'h lavaret ne fell ket deoc'h ober al lezen-ze ha kense ne m'hoc'h ket evid al liberte.

Er memes devez. e Cambr ann Deputeet, ann autrou Baudry-d'Asson a c'houlenn penaus kelliæs gueich ma c'hoarvezo ganthan (ar pez a c'hoarvez aliæs), beza bet condaonet da goll lod eus he bæamant, hen pe eur re benag all, e ve moullet var ann tammou paper a vezo staget ous ar mogeriou, da lavaret perag eo bet condaonet, e ve merket penn da benn egis ma eo er *Journal officiel*, ar pez a so bet caus eus he gondanation.

Kement-se, emezhan, na dlefe ober netra deoc'h, rag ni eo a baëo. Hogen, Gambetta ne garfe ket e ve gouezet e peb leac'h eo hen peurvuia a so bet ar penn-caus eus ann dispac'h, ha kense e respont ne vezo ket græt.

Ann Deputeet goudeze, a dremen ann nemorant eus ann deis oc'h evessaat ous eul lezen ne sell nemet ous keariou ann *Havre* ha *Rouen*, da c'houzout pehini anezho a c'hounezo var heben.

Pa oant var bouez dispartia en devez-ze, eur Radical, Labuze, a lavar n'e ket red evessaat ous ar pez en deus goulennet Paul Bert en devez all, eur bloas servich evid ar vistri-scol hag ar c'hloer iaouanc, rag hen, Labuze, c'huec'h miz so dija en deus goulennet e renkefent ober ho amzer penn da benn evel ar re all. Da vihana, emezhan, abars henvel eur Gommission evid evessaat oc'h ar pez a c'houlenn Paul Bert, gortoset cahout etre ho taouarn ar pez am eus cavet da scriva evidhoc'h var ann affer-ze.

Egis ma eo douget ann Deputeet evid ar Relijiuset hag al liberte, liberte ann Ilis dreist oll, int ho deus assantet doc'htu ganthan.

D'ar Meurs, 27 a viz Ebrel, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant affer *Rouen* hag ann *Havre* evel deac'h hag ho deus votet al lezen-ze evid ar veich kenta.

Etretant, Labuze, e hano ar Gommission, a zigass d'ar Gambr ar pez en deus cavet da lavaret var ar pez so bet lavaret deac'h, e renco ann oll vistri-scol ha cloer iaouanc ober ho amzer servich evel ar re all. Evel eun testeni anat c'hoas eus he garantez evid ann Ilis, en deus goulennet chench al lezennou var Conseillou ann Ilisou, hag hirio ive en deus digasset d'ar Gambr ar pez en deus cavet da scriva var ann affer-ze.

Goudeze, divarbenn voti eun neubeudic braô arc'hant evid Ministr ar brezel, ann autrou Prins de Leon en deus discuezet d'ar Ministr penaus, n'en devoa ket kemeret interest ar vro, p'en devoa torret kement a offiserien eus ann arme-vihan *(armé territoriale)*, rag eleac'h cahout offiserien iaouanc ha crenv, n'en deffe da lacaat e penn ar soudardet *bragou-lien*, nemet offiserien coz, paket ho retret gantho, na ne vent ket anavezet gant ho soudardet, ha c'hoas ne gavje ket travoalc'h anezho. Mæs re ann tu cleiz ne reont van evid he glevout, nag ar Ministr kenneubeut.

Der Iaou, 29 a viz Ebrel, ann Deputeet ho deus staget adarre gant lezen ann Douane ha neus netra da lavaret deoc'h var benn ho labour, nemet ann autrou Lorois, d'eus ar Morbihan, o veza goulennet distaul var ar pez a baer var ann eol-mein (pétrole) evid disamma ann tud divar meaz hag ar vicherourien, e oa red cass ar pez a c'houlenne d'ar Gommission, da houman da velet petra ve d'ober e kementse, neus bet ken nemet ann autrounez de Gaste, vicomt de Kermenguy ha Villiers o voti evid cass ar goulenn-ze d'ar Gommission. Arnoult, Corentin-Guyho, Hémon, Nédélec, de Pompery, Swiney, petra benag n'eus ket, var ho meno, brassoc'h mignonet evitho d'ann tud divar ar meaz ha d'ar vicherourien ho deus lavaret ne dalveze ket ar boan da evessaat ous eur sort tra.

Antronos, d'ar Guener 30 a viz Ebrel, ann affer-ze o veza deut adarre dirag ar Gambr gant cals traou all, ar re ho devoa votet deac'h evid disamma eun tam benag ar bobl, ann autrounez de Gaste, de Kermenguy ha Villiers ho deus adarre votet evid neubeutaat cargou ar vicherourien hag ann tud divar ar meaz. Hag ar re a so, var ho meno, brassa mignonet ar bobl, Arnoult, Corentin Guyho, Hemon, Nedelec, de Pompery ha Swiney ho deus votet evit lacaat 18 lur mizou eleac'h 10 goulennet gant ann autrou Lorois.

D'ar Sadorn, 1 a viz Maë, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezenn ann *Douane*, mæs n'ho deus græt netra a gement a sellfe cals ouzhoc'h.

A.

Ar *Journal officiel*, o verca deomp ar pez so bet resevet var ar c'hargou a rencomp da baëa, ouspen ar re a baër d'ar *percepteur*, *(contributions indirectes)*, a lavar hon deus resevet d'eus eun tu, 30,429,000 muioc'h eget ne sonjer pa e bet votet ar Budjet ; mæs evel ma so bet 13 million 223,000 neubeutoc'h var certen traou all, n'eus resevet, e guirionez nemet 26,204,000 muioc'h, ar pez a so braô avoalc'h c'hoas hag a ve goest da lacaat ar re ne daulont evez oc'h netra, da lavaret e ia ann traou evid ar guella. Hogen, abars lavaret ger, eo red mad guelet d'eus a beleac'h e teu ann arc'hant-ze resevet a vuioc'h. Guelomp eta ann eil goude egile ann oll traou so merket var daulen ar *Journal officiel* evel cresket.

Da genta e cavomp evid mizou ann *Douane*, var ann traou o tont er vro digant ann estren, 9,061,000 lur.

Goudeze, 8,612,000 muioc'h var ar sucr, o tont ive d'eus ann estren.

Ann *droit* var ar guin hag ann odivi, ho deus roet 6,866,000 lur muioc'h.

Hag erfin ar butun, 4,814,000 lur, ha setu evid ar pevar tra-ze, 29,493,000 lur.

Var ann affer-ze, me ne sonj ket din ec'h aljer lavaret e pinvidica hor bro, rag ma so bet implijet evid 4,814,000 lur butun muioc'h epad ann tri mis kenta eus ar bloas-man eget ne oa bet implijet epad ann tri-mis kenta eus ar bloas tremenet.

Evid ar c'hresc var ar guin hag ann odivi, n'hellomp ket miret da veza souezet o velet penaus, ann neubeuta guin e ve eostet, ar muia ma ve evet. D'oc'h a beleac'h e teu eta ar 6,866,000 lur-ze a gresc, nemet d'eus ar guin a so bet prenet digant ann estren !

D'ann drede, m'hon deus bet muioc'h da reseo evid mizou ann *Douane* var ar sucr, a teu deomp eus ann estren, anat eo n'eus ket bet eostet sucr avoalc'h evidomp er vro, hag ar re a c'hounid ar sort traou-ze en hon toues ho deus renket coll.

Erfin, m'hon deus resevet 9,201,000 lur muioc'h eget ne c'hortosemp reseo var mizou ann *Douane*, evid ann traou a so deut deomp digant ann estren, anat eo ne deo c'hoarvezet nemet abalamour da stad truezus al labourerien douar hag ar staliou bras.

Kense, neus ket cals ezomm da fougassi, abalamour d'eur sort cresc, hag e ve cals guelloc'h evid ann oll e vije chomet ganeomp e Frans, ann arc'hant hon deus casset er meaz da baëa ann oll draou-ze.

A.

E Bro-Saoz ez eus bet electiounou nevez evid Cambr ann Deputeet, hag ar Vinistret, ho devoa casset ar re-man d'ar gear, a renco en em denna ive d'ho zro, rag int hag ho mignonet ho deus collet e cals plassou, hag ar muia moueziou er Gambr a so breman gant ho enebourien. Gouscoude, pa ho deus casset ann Deputeet d'ar gear, e sonje dezho e vijent bet treac'h d'ar re all ha setu int discaret. Ma ve ar bobl e Frans a anavesfe mad he zever hag he c'halloud, e c'hoarvesfe ar memes tra gant hor ministret-ni pa vezo red ober electionou nevez, mæs ma roont adarre ho moueziou da unan benag eus ar Radicalet pe d'eus ann 363, da lavaret eo, Gambetta hag he vignonet, siouas dezho ne hellint ket clemm pa c'hoarvezo gantho ar pez ho devezo meritet. Kense red eo beza var evez hag en em glevout etrezomp eus a vreman, rag ne ouzomp ket peur e vezo græt ann electionou-ze hag eo red beza prest da benn ma teuio ar mare.

Gambetta, de Freycinet ha Presidant ar Republic ne ouzont ket caër peur e tle beza græt ann electionou-ze, rag *evid breman*, petra benag m'ho deus sonjet epad eur maread amzer, cass ann Deputeet d'ar gear, ho deus c'hoant lezel anezho achui ho amzer, ha ne ouzont ket hag ar pevar bloas so merket dezho so e guirionez 4 bloas pe voterez 4 Budjet.

C'hui ha me a lavarfe avoalc'h penaus 4 bloas so 4 bloas, ha gouscoude d'oc'h ma lavarer, n'e ket guir. Egis ne gustumer voti nemet eur Budjet peb bloas, cals a sonj dezho penaus, pa ho devezo ann Deputeet hon deus breman, votet Budjet 1881 ho devezo achu ho amzer, rag m'ho devezo votet pevar Budjet.

A hent all, ar memes tra so c'hoarvezet dija gant ar Senatourien, ar re-ze hanvet evid nao bloas, a dlie beza renouelet ann drederen beb tri bloas, hag evid ar veich genta pa oa bet tennet d'ar sort da velet pere a iafe cuit goude ann tri bloas, Dufaure, Presidant ar Vinistret ha Ministr ar Justis, a lavaras ne achufent ket ho zri bloas devez evid devez, mæs e tlient beza chenchet araug pa ho devoa votet tri Budjet ; ar pez a oe græt.

Neus fors petra a vezo græt, poent eo gouzout eun dra benag evid mad, ma hello ann oll beza var evez, ha ma vouio ar bobl en em brepari d'ober he zever gant gouiziegez, oc'h evessaat mad ous ar pez ho deus græt ar re oa bet hanvet ar veich diveza.

A.

Var ar memes affer, setu petra a lavar ar gazeten *Le Temps*, d'eus ar Gambr *hon deus breman*, a oa bet hanvet evid enebi ous ar Vinistret, ha n'he deus morse gouezet ober netra evid brassa mad ar vro.

Ar Gambr-man n'he deus ket roet deomp ar pez a c'hortosemp diganthi. Eur guchennad lezennou a so necesser bras da eur Republic, emaomp c'hoas ous ho gortos. Ar re-ze eo al lezen var Gonseillou ann Ti-kear, al lezen var ar gazetennou, al lezen var ann assambleou, al lezen var ar Breuriezou. Cals amzer so bet collet o lavaret hag oc'h ober traou netra, hag ar Gambr hanvet e 1877, a achuo he amzer heb beza græt ann traou necessera, heb beza soken evesseat outho. Ar Gambr ne hell mui eta coll devez ebet, m'he deus c'hoant araug dispartia, voti al lezennou so bet casset dezhi meur a vloas so hag ez eus kement a ezomm anezho. Setu int assamblet adarre ; me chans e rafint eun dra benag.

Evid ar pez a sell ouzomp, ni a gred ne rai ket muioc'h breman evid n'he deus græt abaoue ma eo bet hanvet, kense ne vezimp ket glac'haret pa renco dispartia.

Peur e vezo græt ann electionou nevez ? Setu aman, atau hervez ar memes gazeten *Le Temps*, pehini eo var ann affer-ze santimant ar C'houarnamant.

O velet ann Deputeet oc'h en em assambli adarre, eun neubeut gazetennou ho deus goulennet peur a achufe ar Gambr-man he amzer, ha kense peur e vije græt ann electionou jeneral. Seblantout a ra deomp ne deo tam talvoudus goulenn hirio eur sort tra Ne ve ket dereat soken clasc ober d'ar Gambr-man dispartia abars ma ve deut ar mare, na dle c'hoarveout, hervez al lezen, nemet d'ar miz Here 1881. Hogen, ann oll her goar, peurvuia ar C'hambrjou ne c'hortosont ket ann amzer diveza evid dispartia. Evid ar pez a sell ous ar Gambr *hon deus breman*, e renco a dra sur dispartia abars fin he amzer, rag impossubl e ve, he dije allet voti Budjet 1882 abars ar vacansou a ia d'eus ann devejou kenta a viz Eost bete miz Here, na ne ve ket possubl lezel ar vacansou a gostez, rag er mare-ze eo (e miz Eost), e ve assamblet ar C'honseil Jeneral, hag e miz Cuengolo e ve digorret ar chasse. Oc'h heulia eta e kement-se ar pez ho deus græt atau ann assambleou all, ar Gambr ne achuo ket he amzer. Epad ann tri miz kenta d'eus 1881, e voto al lezennou necessera, ha da benn ar vacansou Pasc e tispartio evid

mad.

Ann electionou jeneral a vezo græt eta er pemzec devez diveza a viz Ebrel pe er pemzec devez kenta a viz Maë.

Marteze ar pez a c'hoarvezo a alje ober e ve græt ann electionou-ze kentoc'h. Neus fors petra a vezo, ann oll a garfe avoalc'h gouzout, eus a vreman, peur e vezint græt, ha red mad eo e teufe heb dale ar C'houarnamant pe ann Deputeet ho unan d'hel lavaret sclær. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

III.

ANN EMGANN.

Ar gearic-ze, Stanc-ar-Spern, a so tre el leac'h ma achu douar Breiz ha tost da goajou ann *Normandie* ha da stankennou ar *Maine*.

Egis m'en em gav ive e kichen coajou Fougères, kement tuer a oa er vro en em zastume dre eno.

E Breiz, ann holen na gouste nemet eur guennec al lur, mæs en *Normandie* hag er *Maine*, e couste daouzec guennec. Kense ar fals-holerien a boanie guella ma hellent da dremen dre duaden hag en despet d'ar Valtouterien, ar muia ma hellent a holen, rag cals a oa da c'hounit.

Ouspen tregont mil tiad tud d'eus provins ar *Maine* a veve d'eus ar vicher difennet-ze. Famill Jean Chouan a ioa unan eus ar re-ze. Boazet adalec he iaouankis d'ober ar vicher, mab Per Cottereau n'en devoa aoun rag netra. Biscoas n'en devoa sonjet en danjer a ioa oc'h ober eur seurt micher. En nosvez-ze gouscoude, ne oa ket dispont pa cuitaas d'eus ti ar vam-goz Gervais.

En em gavout a rea goal nec'het gant daou dra ; da genta aoun en devoa da veza fiziet re da Cyranol goz ; ne dlefe ket beza hen græt gouscoude, rag be oa bet tamallet meur a dra dezhan ; ha goudeze, savet a oa bet keuz dezhan da veza bet disfiziet d'eus Gar-arc'hant, ann hini a vije peurvuia o tiscuez ann hent dezhan.

Jean-Louis Treton, lezhanvet Gar-arc'hant, rag ma oa cam pa oa ganet, ha ma talveze arc'hant dezhan he c'har berroc'h, a oa ganet e parræz *Astillé*.

He dad o veza m'en devoa cals bugale, a lezas anezhan da glasc he voued. Ar c'hrouadur a ioa dous hag anaoudec, kense e vije digemeret mad gant ann oll. Nag e *Breiz*, nag er *Maine*, biscoas den na zisnac'has outhan he lojeis evid eun nosvez, eun tam bara da dorri he naon. Gar-arc'hant a oa anavezet mad gant Jean Chouan, rag rentet en devoa cals servichou dezhan. D'ann devez ma comsomp anezhan, d'oc'h ann abardaëz e tlie beza en em gavet e ti ar vam-goz Gervais, evid rei kelou ar Valtouterien da Jean Chouan, hag he hencha ma vije bet red.

Siouas ! ann hentchou fall, ar glaô, ar c'hras-erc'h, ar ienijen ho devoa miret ous ar c'hrouadur paour d'en em gavout abred avoalc'h. N'en em gavas ket d'ar mare merket. Ma ne vije ket deut Cyranol da lubana dezhan, Jean Chouan en dije gortoset c'hoas.... N'her greas ket.....

Gar-arc'hant, pa vouie traou eus ar brassa talvoudegez, a rede kentra helle varzu al lenn-vras o sonjal paca ar veaichourien.

Ann noz a oa tenval, ann tourmant a oa atau ker crenv, n'eus fors, Jann-Louis a rede, a rede atau goassoc'h-goas. Red mad a oa savetei ar fals-holenner. Ann drez a roge dezhan he zremm hag he zaouarn, ann dour a ginnige scorna he izili, ne rea van ebet. Seblantout a rea dezhan guelet ar Valtouterien o lemer d'eus al leac'h ma oant en em lakeat e spi, en em deuler var Jean Chouan, he liamma heb ma alje en em zifenn, ha cass anezhan d'ar prison... Diou pe deir gueich e oa bet chourdet da silou. Sonjal en devoa græt beza clevet galv diveza he vignon o c'houlenn sicour, ha pe dall n'en devoa clevet netra, Jean Chouan a dlie beza cals pelloc'h.

En em lacaat da redec a rea goassoc'h-goas a dreuz lagennou ann hent doun, dreist ar c'hleuniou, dreist ar c'herrec... Ker buhan ez ea, e vije bet lavaret e oa savet diouaskel dezhan !

Hag er c'heit-se, petra rea ar fals-holenner ?

Ann den iaouanc henchet gant Cyranol, a oa bet treuzet al lannijer ganthan, hag ive hent al lenn vras. Diou eus he vulezet, guir eo, deut er meaz eus ann hent, a oa bet couezet eun tamic el lagen ; mæs hen en devoa allet ho zenna er meaz heb re a boan.

Breman e oant o vont dre hent ann Deurgen. Cyranol a ie da genta o vale gant cals evez, gant aoun rag ar goagrennou hag ann toullou. Ar muia ma'z eant, ar muia ma sante Jean Chouan o creski he anken hag he nec'hamant.

Aveichou e tisoloe al loar, hag hen neuze o sellet ous ar guez, ar brous-coajou hag ar c'herrec, a vele avoalc'h e oa dianavezet ar vro evithan. Mond a rea atau var araug, evelken, egis ma vije bet eur re benag o viret outhan da zistrei var he giz.

Pell bras a oa e oant oc'h ober hent. Souden Jean Chouan a chomas a za.

— Cyranol, emezhan, sur hoc'h n'omp ket dianket.

— Certen, eme ar paour.

— Anaout mad a rit ann hent-man ?

— Ouspen cant gueich am eus hen græt.

— Hag en noz ive ? a gendalc'has Jean Chouan.

— Hag en noz ive.

— Goal ziæs eo. Ma mulezet a so dare gant ar scuisder... Græt eo ar goassa ganeomp da vihana ?

— N'eus ken nemet eur pennadic hent diæs. Heb dale, ma teu al loar da zisoloi adarre, ni a velo dirazomp mogeriou coz leandi Savigny.

Ar fals-holenner a stouas he benn gant melconi.

— Me meus aoun rag eur maleur benag.

— Spontet oud, Jean Chouan ?

— Spontet ? N'oun ket.... Mæs eun dra benag a voasc var va c'halon..... Perag am eus-me cuiteat ti ar vam goz Gervais ?

Ar paour coz a hejas he ziouscoas, o sutellat egis m'en dije c'hoant d'ober goap

Assa, emezhan, arabad eo falgaloni, pe autramant eo collet oll. Me ia da rei ar scuer did, me eun den coz... Eun tri pe pevar c'hant metr ac'han, ez eus eur stanken doun gant balan, kelen ha faô a beb tu. Mond a ran da velet ha ne ve ket cuzet eno unan benag eus hon enebourien. Abars pell, me gred ec'h hellin lavaret did neus ket a valtouterien dre aman.

— Na petra a rafoc'h-hu evid-se ?

— Ober ar gaouen dre deir gueich.

— Mad tre. Æt neuze Cyranol.

Ann noz ne oa mui ken tenval. Barrou avel ien a heje ar guez bras en em glemme egis m'ho dije bet poan.

Jean Chouan harpet var he vaz, a oa digor mad he ziouscouarn da chilou.

Dec minuten (dec bloas), a dremenas egis-se. Erfin, e clevas mouez ar gaouen etouez ar c'hoajou bras. Ober a reas eur scrijaden, Mœs gant aoun da veza faziet, e chilaouas pissoc'h c'hoas. Diou veich doc'htu e clevas adarre ar memes mouez.

— Doue ra vezo meulet ! eme ann den iaouanc, n'eus den var ann hent.

Neuze, o prezec ous he vulezet da rei calon dezho, ec'h en em lacaas en hent adarre evid paca Cyranol.

Er moment-se memes, e seblantas dezhan beza clevet duze, varzu al lenn-vras, eur sutelladen crenv hag hir.. Eur sin-galv a oa, a dra sur, mæs da biou ? Ragtal e teuas da sonj da Jean Chouan d'eus Gar-arc'hant.

Etretant e creske ann tauliou sutell, hag e tostaënt outhan... Ne oa douët ebet mui, Gar-arc'hant a ioa eno, hag a lavare da Jean Chouan e oa danjer mont pelloc'h.

Neuze ar fals-holenner a chomas a za ; fallout a reas dezhan soken dont var he giz.

Siouas dezhan ! Re zivezat a oa.... Eun dec den benag cuzet eno a-dreôn ar brouscoajou hag ar guez, en em daulas souden varnhan gant arraich.

— Paket en trap, Jean Chouan, a iudjont oll assambles. En taul-man te so deomp !

— Ar Valtouterien ! a estlamas ann den iaouanc.

Paket oud, fals-holenner milliget ! chomm ganeomp a volontez vad !

— Biken !

Jean Chouan a glascas tec'het, mæs en aner, rag ar re a oa peg ennhan n'e ket bugale a oa.

— Arabad eo did clasc tec'het mar d'oud mignon d'ar vuhez, a-lavaras chef ar Valtouterien o tiscuez he armou. Te a so deomp.

— Guerzet gant ar fallacr Cyranol-ze ! a lavaras Jean Chouan gant counnar, ma carjen ive beza diouallet.

Pa lavare ar c'homsou-ze, e clevas ar paour o c'hoarzin d'ober goab anezhan. Neuze he nerz o creski gant ar vez hag ar goler, e reas eul lamm spontus, hag o stlapa ar Valtouterien pell diouthan, e saillas var ann traïtour ; he benn-baz a reas eun dro hag a scoas ker crenv var benn Cyranol, ma gouezas heman d'ann douar glazet da vervel.

Hogen, ar Valtouterien o veza paket Jean Chouan adarre, neuze eo e savas dispac'h. Evelken, nerzus ha lijer evel ma oa, ec'h hellas tec'het cuit goude beza discaret tri eus ar Valtouterien.

— Tan varnhan, a chouhas ar chef ; red eo deomp he gahout bêo pe varo !

Neuze e oe clevet discarga ar fusuliou, hag ar bouliji a c'huitellas da ziousoouarn Jean Chouan, mæs heb ma oue tizet gant hini ebed anezho.

Mond a rea ! mond a rea, o lemel dreist ar c'hleuniou, ar bodou-spern, ar brouscoajou, ann trôjou guez discaret gant ann avel.

Boazet a bell-zo da redec evelse er c'hoajou, Jean Chouan en dije allet paca eur bijor d'ar red. Ar Valtouterien a ioa chomet pell var he lerc'h hag hen a ie atau : Saveteet a oa !

Er moment-se e clevas eur c'hri a anken, neuze e chomas a za egis ma vije bet æt ar c'hri-ze beteg he galon, Ar vouez-ze ! he anavezet mad en devoa, hini Gar-arc'hant a oa, ha setu hen o sellet var he lerc'h. D'oc'h sclerijen al loar ec'h anavezas ar potr iaouanc o clasc en em denna d'eus etre daouarn daou Valtouter.

— Va buhez ! Jean Chouan, va buhez ! a chouhe ar reuzeudic dielc'het oll.

Ar fals-holenner ne chomas ket da varc'hata ; ker buhan hag eul luc'heden e tistroas var he giz, ha gant eur buntaden hebken, e tanfoueltras ann daou valtouter dec pas ac'hano. Neuze e sammas egis eur bluen, ar c'hrouadur paour na helle mui herzel hag hen o tec'het cuit adarre. Siouas dezhan ! er c'heit-ze, ar Valtouterien ho devoa gounezet varnezhan, ha breman kelc'het gantho ne oa mui evid mont cuit, en em ganna a oa red.

Jean Chouan a velas ragtal e oa collet, kense, o veza lakeat ar c'hrouadur en eur c'horn distro, e pegas stard en he benn-baz, hag e reas penn ous he enebourien. Evid eur veich diveza e sellas ous ar c'hrouadur ; heman ne vouje ket, hag a ginnige mouga kement a glaske miret ne vije clevet o tifruca.

— Tec'h cuit, emezhan, kers da lavaret d'am mam ar pez so c'hoarvezet.

— Ne rin ket, me fell din mervel aman assambles ganeoc'h !

— Tec'h cuit ! me eo hen lavar did ; red eo...

Gar-arc'hant a rencas senti. Epad eur moment e clevas trous spontus ann emgann, ha souden mouez ar Valtouterien o iouc'hal :

— Jean Chouan sô deomp ! Treac'h omp dezhan !

Gar-arc'hant eus ho c'hlevout a gouezas simplet var ann douar glib.

A.

(Eur pennad all eur veich all)

Can ar C'haouv da Charlez Bro-C'hall.

I.

Kan, ma zelenn, da vraoan zon
D'an hini oa da vir mignon :
Charlez Bro-C'hall, den a galon !

Da vraoan zon e brezonek ;
Rag hen oa douget kalonek
'Vit Breiz-Izel hag he iez c'houek.

Gra d'ann holl Vretoned ive
Karet hano neb ho c'hare
Ken a vouestlaz d'he he vue.

II.

Piou lakas Breiz enn he spered,
Pa oa ken pell ac'hann ganed
Var-lez douar ar Flamanted ?

Galleg a vouenn hag a hano,

Dalc'hed he gorf bepred eno,
Piou stagas he ine d'hor bro ?

Ar feiz a oa, ar feiz kristen,
Kentan zo red da gaout d'eun den
Da vean Breizad penn-da-benn !

Ar feiz sunet gant lez he vamm
Eure d'han zellet gand estlamm
'Trezek pobl, hi baniel dinamm ;

Ar feiz, mamm eus pob menoz mad,
'Re 'nn he voazied birvi he voad
Pa glevas doare hon brôad ;

Pa lennas gant dudi, bugel
Tomm ous ann traou kaër hag uc'hel,
Brud hon tado a Vreiz-Izel.

Rag hon tado gant ho bleo hir
Hag ho c'halon ken krenv ha dir,
Ar re-ze oa kristenien vir !

P'edo eur vandenn didrue
Lazet gant-he ho guir roue,
Oc'h ober brezel da Zoue ;

Ann holl benno rag-he pleget
Gand aon vijent gant-he troc'het,
Hon tado koz a zo savet ;

Savet dispont ha sonn ho fenn
Evit difenn grons ho c'hredenn,
Ho lezenn vad, ho beleien !

III.

Paotret kalet a Vreiz-Izel
Na drôont ket gand ann avel :
D'ho ger roet, e talc'hont pell !

Pa oa hor Roue Loeiz distro
Goude eur c'halz lazadenno
Da rei d'imp peuc'h ha reiz endro.

A boan pigned var ann tron-ze
Lec'h he dado ac'h azeze
'Baoe mil vloaz, a re da re ;

A veac'h azeed er gador-veur
Ruzied, sioaz, gant goad he vreur,
Eur iouadek vraz a glevjeur :

— Tec'h kouit, Roue, tec'h ac'halenn !
M'al Leon, diframmet he jadenn,
'Lammout dioc'h hi eil enezenn ! —

Bonapart hag ar C'hallaouet
A dorr al le ho deus touet :
Ar Vretoned na reont ket !

Ma vije bet kement frankis
Gant goazed ha tud koz Paris
'Vel ma oa gant hor iaouankis ;

Ma vije bet ker stard ho fenn
Evel d'hor bugale zoken,
Mired a vize kals anken :

Ann ermeziad arre 'nn hon touez,
D'ann Impalaër eur goall hadkouez,
Ha *Waterloo* d'ar mammo kez !

Unan deuz paotred hor skolio
Taolet gant-he ho levrio
'Vid ar fuzuill, he hanv Rio,

'N euz diskouet d'imp, enn eul leor kaer
Ar *Chouanted vihan* o vont ter
D'ar brezel ouz ann Impalaër :

Bugale leal ho c'halon,
D'ha lakat ho Roue guirion
Kaset 'mez gant Napoleon ;

Ha Charlez Bro-C'hall, pa lenne,
Enn he-unan a lavare :
— — Me velo Breiz-Izel eun de ?

Me iel da velet ann Arvor,
'Nnho c'hoajo hag e ribl ho mor,
Ann dud-ze ker glan ho inor.

Ho deus dalc'het d'ho bragou-braz,
D'ho chupenn yriz ha d'ho fenn-baz
Abaoe ouspenn mil ha mil bloaz ;

Da velet ho brug, ho reier,
Ho mein bras koz el lanneier,
Ho zourio kleuz ken skanv enn er ;

Me stouo dirag ho c'hroazio,
Me bedo enn ho ilizo,
Me vo gant-he 'nn ho fardonio.

Ha me vouio ho iez ken mad,
Na vinn ken d'he eun divrôad
'Med eur Breton penn-kil-ha-troad !

IV.

Disterra tra m'e c'hoant ann den !
Na z-eus 'met ioul Doue hepken,
A ve sevenet penn-da-benn.

Hennez a ro evel ma kar
Da bep hini var ann douar
Al levenez hag ar glac'har,

Ha ne ket he vipien guellan
A vez dioualled ar muian
Rag he voalenno, er bed-man !

Pa oa 'r paotr iaouank deut a-bell
D'ann hanter-hend a Vreiz-Izel,
Arru è 'r c'hlenved d'hen derc'hel !

Setu, siouaz, deut ar seizi,
Hag enn he ziou-c'har o krigi
'Man 'sunal goad he izili.

Enn he goanze 'nn he gador-vrec'h
Plege he gorf dindan he vec'h,
Met he ine a oa didrec'h.

Ar feiz, he dud, ho damancho,
He geneiled, he levrio
A rôe distan d'he boanio.

V.

E moug Paris o tiouerin
Er vraz ha iac'h, ha bleun lirzin,
Ha 'nn heol er prad o vouzc'hoarzin.

E valee gand he venoz
E-touez mibien ar C'heltied koz
Kouls e Bro-C'hall hag e Bro-Zôz.

Rag e Bro-Zôz hon euz breudeur
Hag e gaou *Bro-Zôz* hi galveur :
He hano guir a zo Breiz-Veur !

'Nn enezenn c'hlaz a vev enn-hi
Tud paour Erin, evel-d-omp-ni
Keltied ha guir feizidi.

Ar Skoted vriz ter enn emgann,
A zon ho iez ken flour, pa gan
Telenn ar barz dall Osian,

Ar re-ze zo Gaeled ive :
Gaeled ann amzerio neve
Kenkouls a gorf hag a ine.

Ha c'houi, Kimris, tud krenv ha fur,
Gouir vibien da baotred Arzur,
Hen n'hoc'h ankouas ket, a dra zur !

Karet a re ho prezek kaer,
A red fonnuz 'vel eur voall-ster
O lugerni ouz ann heol sklaer,

Ar c'himraeg, pinvik ha c'houeg,
Ann henvelan d'hon brezoneg
A ba e marv ar c'hernueg

Pa eo deut ann Anko ien-sklas
D'ar paour-kez iez ze, a vougas
E geno eur vaouez kand vloas !

BARZ-AR-GOUET.

N'eus ket pell, Inspecteur ar scoliou bihan evid arrondissamant Kemperle, en devoa galvet da zónd da Vannalec oll mistri ha mestrezet-scol canton Bannalec ha Scaër, ha kement-se c'hoas *d'ar mer-c'her* 10 a viz Meurs, evid clevout eur brezegen a dlie hen d'ober dezho. Ar re a oa bet dic'halvet a oa deut oll evid ar mare, mæs ann Inspecteur, ne ket hebken na zeuas ket, mæs n'en devoa ket soken scrivet evid lavaret dezho ne helle ket dond en devez-ze. Pa so bet torret n'eus ket pell e Departamant ar *Yonne*, eur vestres-scol, rag ne oa ket deut goude eur sort dic'halv, me chans, e tlefe beza græt eun dra benag d'ann Inspecteur, evid beza lakeat ann oll dud-ze da redec, hag en eun devez-scol c'hoas ouspen. Egis ma vez atau er mare-ma a liberte daou bouez ha diou vuzul, setu aman ar pez a lennomp er gazetennou divarbenn eun dra c'hoarvezet e *Angers*.

Dilun diveza, ar Frer so e penn scol ar gommun e *Saint-Maurice* hag ann hini so e penn scol ar gommun e *Tertre*, so bet lavaret dezho e oa eur gourc'hemenn digant ar Prefet, a zifenne outho ober scol epad eur miz, hag a dorre evel mistri-scol daou eil-vestr d'eus scol *Saint-Maurice*.

Inspecteur ar scoliou bihan en deus lennet dezho gourc'hemenn ar Prefet, mæs n'eus ket bet falvezet ganthan lezel gantho eur c'hopi eus al lizerze ; ar Prefet, pa eo bet ar Fréret o c'houlenn diganthan eur c'hopi eus he c'hourc'hemenn, en deus respontet anezho n'ho deffe ket, hag e vije abred avoalc'h dezho he gahout, pa vije bet moullet e gazeten ar scoliou evid ann Departamant.

Assantet en deus evelken da lavaret dezho penaus ne oa ken caus d'he c'hourc'hemenn nemet abalamour ma oant æt gant ho scolærien da anterramant ann autrou Batbedat.

Ma n'eus ken caus, eo red mad lavaret neus ket peadra, rag ann autrou Batbedat a ioa oc'h ober eur brezegen evid difenn ar scoliou cristen, pa eo bet scoet gant ann taul-goad a so bet kiriec eus he varo. Ar Freret eta en eur vont d'he anterramant, ne reant nemet discuez ho anaoudegez vad en he genver, egis ma oa ho dever.

M'eus aoun, ann anterramant a ioa bet græt en eun devez scol, ha setu eno unan eus ann digareou en devoa bet ar Prefet evid rei he c'hourc'hemenn, mæs ma oa travoalc'h evid punissa en daillze ha ker calet ar Freret, rag m'ho devoa græt coll, en devez-se, eun tamic eus ar scol da eun neubeut bugale, ma vije bet ingal ann traou evid ann oll, perag ne ket bet punisset ann Inspecteur en deus græt da oll vugale daou ganton coll eun devez-scol penn-da-benn ? Hag ar vistri-scol deut d'oc'h keit all, a so bet græt dezho coll ho foan hag en em scuiza evid netra, me chans, ann hini so chomet heb dond d'ho c'haout goude beza ho dic'halvet, ann hini en deus græt evelse goab outho, e tlefe beza discuezet dezhan n'en deus ket guir d'ober eur sort tra ! Ia da ! ma carfec'h cridil Ar re-ze ho deus guir d'ober *oll* ar pez a blij gantho, Mæs ma rafe eur Frer benag eur c'hement all ! siouas dezhan ! ! !

A.

KELEIER.

A veac'h mar deo maro ann autrou de Kerjegu, ha setu ma c'halver ann electourien evid henvel eun all en he blass, d'ann 23 a viz Maë. Alo, Catoliket trede loden arrondissamant Brest, sonjit emer oc'h enebi ous ho feiz hag hanvit eur c'hristen mad, goest da zifenn ho Relijion. Mar kendalc'h ann traou da vont egis breman, c'hui oll labourerien douar ha micherourien, ne helloc'h mui beva d'eus ho labour na deus ho micher. Choasit eta eun den hag a vouio difenn ho cuiriou evel m'en deus ann autrou Kerjegu hen græt a viscoas. —

Ann autrou Ratier, Depute evid ann Oriant, a dle beza hanvet eun all en he blass d'ar memes devez ive. Ann autrou-ze a oa bet gueichall Franmason hag unan soken d'eus ar rencou huella, mæs enebi ous ann Ilis hag ous Doue, ann dra-ze a oa mad evid beva ; evid mervel ne dalie ket ; kense kerkent ha m'en deus anavezet e oa deut fin he vuhez, ha n'en deus ket gortoset ann termen diveza, en deus goulennet ar belec da reseo he sacramanchou. Eun dra vad en devoa græt mare benag epad he vuhez, pa en deus roet ann Autrou Doue dezhan ar c'hras d'en em anaout, rag d'ar re a c'hortos ar maro abars en em gonvertissa, ann Autrou Doue a respont peurvuia : Va c'hlasc a rafot, mæs ne gavfot ket ac'hanon, hag e varfot en ho pec'het.

AR C'HEZEC HAG AR MULET. — D'ar 15 a viz Even, e vezo græt er bloas-man ar *Reform* var ar c'hezec hag ar Mulet. Ar re so bet kemeret varlene hag ar bloaveziou all araug, couls hag ar re a so deut en oad abaoue, a renc beza discuezet d'ann offiserien a zeufo da evessat outho.

Conseil ann Ti-kear e *Carquefou* (Loire-Inférieure), en devoa græt dress ar pez hon deus lavaret deoc'h er sizun dremenet d'eus Conseil ann Ti-kear e *Cahors*. Evesseat en devoa ous kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, ha gouscoude setu ar Ministr o lavaret ne dal netra ar pez en deus græt ! Petra so caus eo bet meulet Conseillerien ann Ti-kear e *Cahors* ha tamallet re *Carquefou* ? Atau ar memes son. Re *Gahors* ho deus meulet ar gemennadureziou-ze, ha ne hellent ober netra

guelloc'h, pa veuler ec'h heller ober ar pez a garer, n'eus netra difennet ebet mui. Re *Carquefou* er c'hontrol, ho deus cavet abec er gemennadureziou-ze, ha lavaret ne oant ket mad. Pebes torfet! Kense, ar Prefet en deus lavaret n'en devoa græt netra vad, ha gourc'hemennet d'ann adjoint, a ioa ann devez-ze oc'h ober Presidant ar C'honseil, chomm epad daou viz heb ober he zeveriou a Vear. *Beva al liberte hag ann Egalite !*

LORIENT. — Eun neubeut gazetennou d'eus *Paris* ho devoa lavaret e vije deut ann autrou de Rorthays da c'houlenn moueziou evid beza casset da Gambr ann Deputeet. e plass ann autrou Ratier. Eun dra vad a vije bet, mæs siouas, ann autrou-ze a lavar he unan, en he c'hazeten *Le Petit-Breton*, penaus n'eus netra guir e kement-se.

BREST. — Scriva a rer deomp d'eus Brest, penaus Conservatourien ar gear-ze ho deus kinniget d'ann autrou Freppel, escob *Anjers*, plass ann autrou de Kerjegu. Ne ouzomp ket c'hoas hag hen a assanto gantho, mæs ma ve contant da veza ho Tepute, neuze eo, Leonis, e rencoc'h rei oll ho moueziou d'ann Escop calonec ha gouiziec-ze !

LONS-LE-SAULNIER. — Ann autrou Robinet, eil da Brocureur ar Republic e *Lons-le-Saulnier* en deus casset he zemission da Vinistr ar Justis, rag ne felle ket dezhan mond a enep he santimant, o rencout chasseal ar Relijiuset eus ho ziæs abalamour da gemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

ANNECY. — E *Thones*, e kichen *Annecy*, e oa eur scolaich dalc'het, ne ket gant Relijiuset, mæs gant beleien. Hogen (evid discuez, m'ervad, ne eneber nemet ous ar Relijiuset), e oa deut ann urs digant ar Ministr da serra ar scolaich-ze. A veac'h ma eo bet anavezet ar c'helou-ze e kear, ma so bet darbeet sevel dispac'h. Conseillerien ann Ti-kear hag ann habitantet ho deus goulennet a grenn, e vije ragtal digorret ar scolaich endro, hag e lavarer penaus heb dale, e vezo roet ho goulenn dezho.

Setu aman eul lezen, hag a rai m'ervad, e vezo hiviziken diæs bras cavout tud a garfe beza goard evid minoret.

Breman pa 'zeus kement all a dud o cahout renchou, cals pe neubeut, var ar C'houarnamant pe var eur re benag all, e ouzoc'h penaus ez eus evid ar renchou-ze daou sort paper, unan a vez paet d'ann hini a ginnig anezhan, rag n'eus hano den ebet varnezhan (*titres au porteur*), hag eun all ez eus varnezhan hano ar perc'hen, na ne hell ket beza paët pe guerzet heb aotre ar perc'hen. (*titres nominatifs*).

Hogen, setu aman petra a lavar al lezen :

M'ho deus ar vinoret eun tam paper benag *au porteur*, ho goard a renco : 1° Chench ar paperiou-ze *au porteur*, e baperiou all e hano ar vinoret (*titres nominatifs*), ha kement-se abars tri miz goude ar 27 a viz Meurs, devez ma eo bet embannet al lezen.

2° Ann traou æs da verza ha da gass cuit, da lavaret eo, ouspen ar paperiou, ar meubl hag ann oll traou all, nemet ann douarou hag ann tiæs, na hellint ket beza guerzet nemet gant aotre ar C'honseil a famill.

3° Ar goard a so eun dra benag evelse etre he zaouarn, a renc clasc plass dezhan abars tri miz.

Ar C'honseil-Bras ar Vro, evel ma oa anat her grafe, en deus torret oll veuiou ar Gonseillou Jeneral, ho devoa goulennet e taulfe ar C'houarnamant a gostez kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Ne domp ket souezet gant-se, mæs neuze e tlefe beza torret veu ar C'honseil Jeneral eus Departamant ar *Rhône*, en deus goulennet e've lezet da zistrei adarre d'ar vro, oll, kement a so bet condaonet evel Communardet. A dra sur ar veu-man a sell muioc'h ous ar politic eget ne ra veu ar Gonseillou all.

Græt e vije bet ; ia da ! ma vije bet muioc'h *Egalite* dindan ar Republic eget ne zeus a *Liberte !*

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Keraudren, cure e Plouhinec, so hanvet cure e Kernevel.

Ann autrou Jourdren, cure e Kernevel, so hanvet cure e Plouhinec.

Ann autrou Quemeneur, cnre e Moelan, so hanvet person e Pouldavid.

Ann autrou Le Berre, belec iaouanc, so hanvet cure e Moelan.

Ann autrou Nédélec, person Tregarantec, só bet anterret disul diveza, 2 a viz Maë. Ann autrou-ze eo ann hini a so bet epad daou vloas e penn *Feiz-ha-Breiz*. He iec'het a oa bet caus dezhan ne hellas ket kenderc'hel gant al labour-ze a blije kement deoc'h, pa oa græt ganthan.

Abaoue e oa bet iac'h avoalc'h, ha setu breman ma eo bet sammet gant ar maro e creis he vrud pa sonje deomp en devoa c'hoas cals bloaveziou da veva.

M'ho peus dalc'het sonj anezhan, goulennit digant ann Autrou Doue rei dezhan ar Barados.

De profundis ! A.

KEMPER. — *1 a Vae*, (Dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 24 lur 10 g. — Segal, »» »» — Hey, 22 lur 10 g. — Ed-du, 27 lur. — Kerc'h, 25 lur. Avalou douar, 12 lur 10 g.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 20) DISSADORN 15 A VAE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 15 a viz Mae 1880.

D'al Lun, 3 a viz Maë, ar Senatourien n'ho deus græt ken nemet evessaat eun neubeut ous eul lezen var eur scol evid diski micheriou d'ann dud iaouanc, ha c'hoas, n'ho deus græt netra talvoudus, rag goude beza prezeget divheur amzer var ann ann affer-ze, ho deus lavaret ne oa ket bet studiet mad avoalc'h, e oa red gortos c'hoas.

E Cambr ann Deputeet, d'ar memes devez, ann autrou Lamy, unan eus ann tu cleiz gouscoude, a c'houlenn digant ar C'houarnamant petra he deus sonj d'ober divarbenn kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Autrounez, emezhan, d'ar 26 a viz Meurs diveza, ez euz bet guelet er Gambr-man eun dra ha ne gredan ket e vè bet c'hoarvezet morse e neb leac'h. Lod ac'hanoc'h ho deus goulennet e ve barnet ar Relijiuset, hervez eur guchennat lezennou ha n'ho deus ket lavaret pere oant e guirionez, nag ar C'houarnamant kenneubeut, mæs abaoue, houman he deus cavet unan benag, a sonj dezhi, hervez he c'hoant, hag he deus casset kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Hogen, n'eus lezen ebet a eneb ar Relijiuset, hag ar pez he deus c'hoant ar C'houarnamant da ober, a ia a enep ann oll lezennou. Tamall a rit d'ann oll gouarnamanchou all so bet en ho raog, n'ho deus ket gouezet lacaat miret al lezennou, ma ! c'hui, petra rit, ne rit ket guelloc'h evitho, er c'hontrol, ar pez hoc'h eus c'hoant d'ober, a so oll a enep al lezennou.

Ar re oa e penn ar C'houarnamant e 1845, ho devoa c'hoant avoalc'h cass ar Jesuistet cuit, m'ho dije bet lezennou, mæs ne oa ket, ha kense n'ho deus allet ober netra. Abaoue n'eus bet græt lezen nevez ebet a énep ar Jesuistet.

Kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, a verc ne hello breuriez Relijiuset ebet cahout aotre ar C'houarnamant mar d'ema he Jeneral, ann hini a so e penn ar Vreuriez, e meaz a Frans, hag hoc'h eus disonjet penaus e 1871, Thiers, o veza clevet e felle d'ann Italianet chasseal ar Relijiusetze d'eus *Rome* ha d'eus ann *Italie*, e scrivas dezho evid goulenn digantho e vijent bet espernet, rag Relijiuset ar Frans ho devoa ezomm anezho.

Clevet am beuz eur re benag, o lavaret e oa c'hoant gant ar C'houarnamant ma ne vije ket deut ar Relijiuset, a volontez vad, er meaz eus ho ziez, miret outho da vont dirag ann tribunalou gant aoun ho dije anavezet ar re-man ho guir da veva e liberte en ho ziæs evel ar sitoianet all, hag ho pije galvet anezho dirag ar C'honseil Bras. Breman e rencomp gouzout santimant ar C'houarnamant var ann affer-zé hag her c'houlenn a ran diganthi. Hogen ar pez brassa ac'hanoc'h a renco ive respont euz ar pez a vezo græt, rag panefe c'hui ar c'houarnamant n'he dije allet ober netra. Me chans, mar d'hoc'h e guirionez republicanet, mar d'hoc'h e guirionez evid al liberte, ne assantoc'h ket gant ar C'houarnamant ec'h alje dre eur gemennadurez, nemet ken, tenna digant eur rumm sitoianet ar guiriou ho deus digant al lezen.

Cazot, ministr ar Justis, ann hini a respont anezhan. Lavaret a ra penaus ar C'houarnamant he devoa guir d'ober ar pez he deus græt ha da benn ma vezo deut ann termen e vezo casset da benn ar pez so bet merket er gemennadureziou.

Ann autrou Cadot, d'eus an tu cleiz ive, a deu d'he dro da enebi ous kemennadureziou ann 29 a viz Meurs e hano al liberte hag a lavar : goulenn a ran digant ar vinistret teuler a gostez ar gemennadureziou-ze rag, ma fell dezho ho heulia, e vezo, dre ho faut, collet ar Republic goude beza bet dizenoret gantho da genta.

Var he lerc'h ann autrou de la Rochefoucault a ra eur brezegenn verr. Ma oa guir e oa lezennou a enep Breuriezou ar Relijiuset, ne oa ket red ober kemennadureziou, ha ma ne oa lezenn ebet, ne oa ket ho cuir ober kemennadureziou.

Albert Grevy, o prezec, neus ket c'hoas pell so, e hano ar c'houarnamant a lavare : *Ann oll a so breman a unan evid lavaret penaus eo tremenet mare ar gemennadureziou.* (Mad tre, a lavar re ann tu cleiz.)

Ann autrou de la Rochefoucault a gendalc'h :

Mad tre ! a lavarit ! Ma ! neuze ec'h hellan la-

varet en em gondaonit hoc'h unan rag ne hellan ket credi ec'h alfec'h cahout e ve mad evit ar Francizien ar pez a anavezit a so fall evit ann Arabet.

Ar pez a fell deoc'h, anat eo, eo distruja ar Relijion. Hen discuezet hoc'h eus en deis all pa hoc'h eus, a unan gant ar C'houarnamant, lavaret e oa red evessaat doc'htu ous al lezen a lavar e renco ar vistri-scol hag ar c'hloer iaouanc ober eur bloas servich. Er mare m'ho peus ar muia ezomm cahout cals mistri-scol e rit ho possubl evid bihanaat ann niver anezho, hag abalamour ne fell ket deoc'h condaoni ar c'hloer iaouanc hebken d'ober ar bloavez servich-ze, evid trompla ar bobl eo e teuit da samma ar vistri-scol assambles gantho. Hogen ne helloc'h ket trompla ac'hanomp. Ni a vel ervad petra peus c'hoant d'ober. Fallout a ra deoc'h neubeutaat ann niver deus ann dud iaouanc a ia beb bloas d'ar Seminer.

Mar d'hoc'h ker sur, evel ma fougassit beza, e ve ar vro a bez ganeoc'h, lavarit doc'htu, ha da benn ma teuio ann electionou, e vezo guelet gant piou ema ar virionez. Evidoun-me em hano hag e hano kement hini a gar ar Frans, e lavaran ne gavan netra goassoc'h eget ho kemennadureziou.

Neuze ec'h achu ann abaden. De Freycinet a lavar : Lavarit ne dâl ket ar boan da goll mui amzer gant ann affer-ze, e renker kenderc'hel gant al labour all merket d'ar Gambr, ha ni, ho ministret, a vouio neuze emaoc'h a du ganeomp.

Pa ier da voti, 347 a enep 133 ho deus votet evid ar C'houarnamant hag enep ar Relijiuset. Etoues ar re-ze en em gav Arnoult, Corentin-Guyho, Hémon, Nedellec, de Pompery, Swiney. Dalc'hit mad sonj d'eus ann hanoiou-ze, ma vouifoc'h petra da respont, da benn ma zeufo ar re-ze da fougassi dirazhoc'h beza brassa mignonet ar Relijion. Ann autrounez de Kermenguy ha Villiers ho d'eus votet evid ma ve torret kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Evid de Gaste, henez ne deo *na kic na pesket*, n'en deus votet a du ebet.

D'ar Meurs, 4 a viz Maë, ann Deputeet ho deus commanset evessaat evid ar veich kenta ous al lezen en deus c'hoant Loustalot da ober evid creski niver ar Gonseillerien Jeneral e lod eus ar c'hantoniou. Dilun kenta e vezo kendalc'het.

Der Guener, 7 a viz Maë, ar Senatourien eus ann tu cleiz, ho deus discuezet anat penaus, ma plij cals d'ar Republicanet lod eus al lezennou coz, ar re da vihana a so a enep ar Relijiuset hag ar Relijion, n'ho deus tam c'hoant da zerc'hel d'ar re a so evid lesel muioc'h liberte gant ann dud d'ober ho deveriou a gristenien.

E 1814 e oa bet græt eul lezen evid difenn e peb leac'h al labouriou sul. Petra benag ne vije ket dalc'het cals mui, a bell so, d'al lezen-ze, e oa travoalc'h d'ar Republicanet gouzout e oa c'hoas beo al lezen, a roe conje d'ar vicherourien paour da ehana labourat da sul ha da heulia ho relijion, evid lacaat anezho da vont gant ar gounnar. Kense, en despet d'ar pez oll so bet lavaret dezho var ann affer-ze gant ann autrou Chesnelong, int ho deus votet al lezen evid ar veich kenta.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, hag ive d'ar Sadorn 8 a viz Maë, n'eus bet græt ken nemet kenderc'hel gant lezen ann *Douane*.

A.

Rome. — D'ar 25 a viz Ebrel, hon Tad Santel ar Pab en deus digemeret pelerinet ar Frans deut d'he saludi. Setu aman lod eus ann traou en deus lavaret dezho.

« N'eus ket pell so bet digasset sonj en ho pro d'eus eun neubeut comsou lavaret ganeomp da eun den a renc huel. Ar c'homsou-ze, setu int aman : *Carout a reomp ar Frans*. Ia guir eo ; carout a reomp ho pro. Anzavout a reomp hon deus meur a ræson d'he c'haret. Ann darn vrassa eus he bugale a so e guirionez catoliket sentus d'ann Ilis, leun a respet evidomp. Ar re-ze a ra oll ho fossubl evid harpa ha lacaat da drec'hi var ann droug, kement tra so mad, kement tra so talvoudus dirag Doue, talvoudus evid ann eneou. Evid plijout da Zoue ne gavont netra diæs. Penaus e alfemp-ni guelet heb glac'har ar brezel a rer d'ann Ilis casi en oll broiou ?

« Siouas, ho pro muia caret a so unan eus ar re-ze, hag o velet ar pez a c'hoarvez ennhi, n'en em gavomp ket dinec'h, hon ene so glac'haret hag ankeniet. Kense, savet hon daoulagat varzu ann Eê, e pedomp ann Doue mad da gass ann tourmant pell diouzhoc'h, ha da renta ar peoc'h d'ann dud.

« Hogen, epad ar brezel ni a rai hon dever a Bap. O senti ous ar garg hon deus bet digant Doue e kenver ann dud, ni a zifenno atau heb sempladurez, hag heb aoun evel ar Babet so bet en hor raog, guiriou ar virionez hag ar c'houstiansou, interest ar Relijion, a so ive interest ar poblou. Diskiant bras e tlefe beza ann den a sonjfe dezhan e ve eürussoc'h ar broiou el leac'h ma virer ous ann Ilis catolic da labourat da silvidigez ann eneou,

« Evidhoc'h-hu, va bugale muia caret, lennit histor ar Frans, hag ec'h anavezoc'h æs avoalc'h penaus biscoas n'he deus bet muioc'h gloar, brassoc'h urs ha padussoc'h peoc'h, nemet er mare ma helle ann æssa ann Ilis hencha ann eneou er guir hent eus ar Barados.

Kelennet gant exemplou ann amzer dremenet, hag ive gant ar pez a velit hirio, chomit atau stard en ho carantez evid ann Ilis ha cador Sant Per e Rom. Eno eo e cavoc'h ar guir sclærijen.

Carit eta atau, hag a greis ho calon, ann Ilis ho mam, ha miret he gourc'hemennou, he lezennou. Ar voïen eo da denna varnhoc'h bennos ann autrou Doue, ha da velet o tistrei mar de he vadelez, deveziou eurussoc'h. »

Ar Scoliou adarre.

Bez' ez eus breman eur Gommission hanvet gant ann Deputeet evid evessaat ous ar pez a sell ous ar scoliou. Ferry, ar Ministr, a so bet æt en devez all d'ho c'havout eleac'h m'emaint o labourat, hag eno int ho deus clasket assambles penaus e aljer scanvaat ar beac'h pounner a daulo var hor c'hein al lezen nevez var ar scoliou evid netra ! Setu eno eun testeni sclær d'eus ann neubeut fizians a dleomp da gahout e comsou ar Radicalet. Int a lavar e vezo ar scoliou evid netra ha setu emaint oc'h anzavout e vezo red paëa evitho ne ket hebken eun neubeut mæs cals soken, pa glascont dioual da samma re ar vro. Breman ar scoliou a so travoalc'h evid netra : ar parræsiou a ro anezho evid netra da gement' hini a c'houlenn, ma ve da vihana re ziæs dezho paea. Ar re a so en ho æs, neus ken nemet ar re-ze a renc paëa. Keit e ier soken var ar poent-ze ma n'ho deus ket mez aveichou lod eus ar re a alfe paëa da lavaret e vent peaurien evid cahout ar scol evid netra.

E guirionez, mar de dereat ec'h alje ar gerent en dienez lacaat scolia ho bugale heb dispign ebet, dleat eo d'ar re so en ho æs paëa evid scolia ho re. Ar parræsiou a c'hounid eun dra benag evelse hag ar gerent pinvidic ne gollont netra, rag pa rencont paëa miziou scol ho bugale e taulont muioc'h evez pe hen a zesc eun dra benag pe ne ra ket. Ann arc'hant a so diæs he zastum, gant bloaveziou egis heman dreist oll, ha c'hui etrezhoc'h, kenvrois, na ne ket me hen tamalfe deoc'h, a so guelloc'h ganeoc'h derc'hel hoc'h arc'hant en ho ialc'h eget he zispign evid netra. En affer-ze c'hui a ra egis ar re all ; istim ann traou a rit d'oc'h ar pez a goustont deoc'h.

Pa vezo ar scol evid netra, ann tad ne gredo lavaret ger ma ne ve ket græt scol vad d'ar vugale neubeutoc'h evez a daulo ous ar pez ho devezo desket hag ar vugale a labouro neubeutoc'h.

Ann hini ac'hanoc'h a sonjfe dezhan e ve ar scol-ze e guirionez evid netra a ve goal..... ziskiant. Egis m'hel lavar ar gonchen, *pep trà a vez paet d'he bris, na neus netra kerroc'h eget ann traou marc'hat mad*. Ann tiæs-scol ne vezint ket savet heb micherour. Guir eo e lavar deomp ar gonchen penaus er hloas..... ne oar mui den e pe vare, e oa eun den ker gouiziec n'en devoa nemet kemer he fleüt hag e teue ar vein anezho ho unan d'en em renca ker braô ann eil var egile ma savas eur gear en eun neubeudic amzer. Mæs hirio ann deis ne ia mui ann traou en daill-ze. Hag e chommfe Jules Ferry achan da fin ar bed o c'hoari violons, claoustre ne alfe ket dond a benn da sevel ha ne ve nemet eun ti-scol. Kenze red eo paëa ar vasonnerien, red eo paëa ann ti-scol, hag heman, he baea a reomp cals kerroc'h eget gueichall ha c'hoas ne roer ket peadra dezhan. Lavaret a rer deomp penaus ne ket hebken ar scol a vezo evid netra, mæs ive cahierou, leoriou hag ann oli traou all ! Evessait mad, ne ket red deoc'h cridi e ve guir ar gaouze. Ann traou-ze a dâl eun dra benag. Ar mestr-scol a roio anezho marteze d'ar vugale evid netra mæs eur re benag en devezo renket ho faëa d'ar marc'hadour. Kense atau e renkimp paëa ma ne ket d'eus ann dorn dehou e vezo d'eus ann dorn cleiz. Na piou a baëo ?

Ar vro, a respont ar Republicanet.

Ar Republic atau madelezus ha carantezus gant danvez ar re all a roio evid netra d'ar vugale sclærijen ho sperejou.

Ia da ! Eur Iann Fougasser benag a hello conta ann oll traou-ze da eun neubeut tud sottoc'h c'hoas evithan, marteze da gonseil ar gommun, hag es eblant din he glevout o lavaret en unan d'eus cambrjou ann ti-kear : Tadou a famill, guelit pegement hoc'h caret gant ar Republic pa ro d'ho pugale ar scol evid netra ! Hag etretant en eur gambr all e kichen, en ti-kear ive, e velan asezet eun den all a ra neubeutoc'h trous, ne c'hoars ket aliæs na ne ra ket d'ar re all c'hoarzin ; henez eo potr ar c'hargou.

Alo ! emezhan, pôent eo deoc'h paëa. — Hogen ann dud a glemm hag a lavar dezhan : Paëa so mad da lare, mæs cals cresc peus lakeat din er bloas-man ! Perag se ? — Ah ! renket so bet lacaat eun neubeut centiman muioc'h evid paëa ar scoliou evid netra. — Mad tre, eme ann den, guelet avoalc'h a ran, tost da vad, petra a c'hoarvez ganin. Evel tad a famill am beus ar scol evid netra mæs evel sitoïan e rencan he faëa. Ne ket diæs d'ar Republic ober presanchou din a zivar va c'houst.

Lavaret din ma ne ket tud ar speret ar Republicanet ho deus cavet eur sort tra ! Hogen guelloc'h so c'hoas. Pa ie ann traou egis gueichal, egis breman soken, ar scoliou a oa e guirianez evid netra d'ar beaurien, ar re binvidic a baë evitho couls evel ma reant evid ar re all : hivizi-ken ann oll peaurien ha pinvidien, a renco paea rag ar c'hargou a vez ingalet etre ann oll sitoianet, hag ar beaurien a baeo muioc'h abalamour d'ar scoliou. Set' aze e vezo eur gounidegez gaër evitho !

Heb dale e vezo gouezet petra a sonj ar Gommuniou var ann affer-ze, rag ar c'houarnamant abars memes ma vezo votet al lezen a garfe lacaat ann oll mearíou d'ober he voti en ho c'hommun e

vezo en amzer da zont ar scoliou evid netra. Me chans ar re fur anezho a ziouallo mad da gemer evel eun dra guir eur pez mell seurt gaou !

A.

Ped Republic a so ?

Ma rafemp mad ar gont e cavjemp teir anezho d'ann neubeuta. Hini ann Autrou Dufaure a sobet e penn ar vro neus ket c'hoas goal bell so : hini Gambetta a so breman ann dorn ganthi hag hini Clemenceau hag ar Gommunardet a so var bouez teuler hini Gambetta a gostez. Ma ve sellet mad e ve cavet marteze enn all c'hoas, hini *Plon-plon* a so o clasc beza hanvet Presidant ar Republic. Me chans ma ve hanvet e claskefe doc'htu ober egis Napoleon III, mouga ar Republic evid kemer he flass evel Impalaër. Hogen da heul henez neus ket cals eus ar Bonapartistet, neus ken nemet ar re falla anezho,ar re n'ho deus ket mez kemer evid ho chef unan eus brassa enebourien ann Ilis, eun den hag hen en deus kement a gassoni ous ar Relijion gristen ma vouie beb bloas, e mare he genderv, mond heb mez dirag ann oll gant eun neubeut diaoulou all evelthan da zribi kic da *Vener ar Groas*.

Henez hag he vignonet ne anavezont nemet diou Republic ho hini hag adn hini hon deus breman. Mæs kement ho deus a gassoni ous ar Gonservatourien ma lavaront e ve guelloc'h gantho voti evid ar Republicanet eget voti evid eur re benag eus ar Gonservatourien.

Brassoc'h aoun ho deus guelet ar Roue o tont en dro eget n'ho deus e chomfe atau ar galloud etre daouarn ar Radicalet. Gant ar re-man e sonj dezho ec'h alfent mare benag dond a benn eus ho zaul, mæs gouzout mad a reont ne alfent ket ober eur c'hement all ma zistrofe ar Roue en dro ha setu perag emaint a enep dezhan.

Hervez gourc'hemenn ministr ar brezel, d'oc'h adalec ar 15 a viz Maë beteg ar 15 a viz Even e vezo examinet ann oll kezec ha mulet a alfe renta servich ma c'hoarvesfe ganeomp cahout brezel Red e vezo e peb parræt tauler evez oc'h ann *affichou* evid gouzout mad peur e teuio ann offiserien d'ober ho zro.

Can ar C'haouv da Charlez Bro-C'hall.

VI.

Charlez Bro-C'hall, o koun da ze,
A oa mantret enn he ine
Hag eur c'halvadenn a eure ;

Eur c'halvadenn d'ann oll dud reiz
A vez o chom 'barz ann diou Vreiz,
Eur galon huel d'he enn ho c'hreiz :

— Keltied Bro-C'hall ha re Breiz-Veur,
Ha c'houi, 'mean, n'oc'h ken breudeur
Daoust d'ar mor braz ha d'ann trec'heur.

Bezit a-unan da viret
Dillad ho kourdado, paotret,
Ho iez, ho aouen, ho speret ;

Ha pa vo ioul e peb Breton
'Teui ar gir koz da vout guirion :
« Eur feiz ! eur iez ! hag eur galon ! » —

Ann dud klouar, dal ma klevjont
Ar seurt iouc'hadenn, e larzont :
— A be-lec'h e teu ar vouez-hont ?

Ha n'ouzout ket, keltiad iskiz,
E tec'h ann amzer gant pob tiz
Ha ne zistro ket var he c'hiz ?

Ha kridi a rez e teufe
Ar re zo marv, demeuz ho be
D'had sevel beo-buek arre ?

Ni, ha kemend zo ganeomp-ni
A vez dleet d'ann Anko kri :
Dal ket ouz ar red enebi.

Te venn, var bouez da nerz dister,
Herzel froudenn vraz hon amzer
Da gas da vag gant-hi 'nn hi herr ?

'Vel 'felle d'as tado gouech-all
Sponta 'nn nenv gant ho biro dall'
P'edo 'r c'hurunaou o strakal ! —

VII.

Daoust d'ar re lent ha d'ho c'homzio
Ar feiz a zilec'h menezio
A zo bev c'hoaz enn hon broio.

Eur vouez ken c'houeg ouz ho gervel
'Zihunas menozio uc'hel
Ha 'zavas treo a bado pell.

Neuze eur bogad tud goniziek
Deus a gement bro geltiek
N' em zastumas e Sant-Briek

(Me lar bennoz d'ar seurt darvoud,
Oa penn-abek d'in da garoud
Breiz-Izel euz ma holl c'halloud.)

Neuze 'n em vodas ar Varzet
Var-dro 'r barz-meur a zo brudet
Pelloc'h 'vit broio 'r Vretonet,

Var-dro Kermarker ; ha raktal
Oe Breuriez-Breiz o tivizal
'Vit he skrivanier, *barz Bro-C'hall*.

Paour-kezik Breuriez ! gant inor
E t-eus dalc'het telenn Arvor ;
Hag evid out bean toc'hor,

'T eus c'houeet da garante-flamm
E kalon re' Varzed divlam
'Vit 'lezfent da vervel ho mamm !

Neuze oe savet keleier
Gand ann Aotro 'nn Eskop Kemper,
En brezonek : eun ober kaer

A laouena, pemzek vloa zo
Ann holl dud reiz a zo er vro ;
Feiz ha Breiz eo he vir hano.

Neuze oe laket gant Gaidoz
(Eur c'heltiad hanval ouz re goz)
'Vit re Vro-C'hall ha re Vro-Zôz.

Eul levr bop-bloaz d'ann dud desket,
Ar Veladenn Geltiek, hanvet
Gant barz Bro-C'hall 'rok 'oa ganet.

Neuze 'velas hen eur mennat
Oa hetus-kaer d'han he c'hoantat,
Eun hunvre aour o tont da vat,

Ar c'himris ter p'int deut a-benn
Er bed-neve da gaout Bro-Wen
Lec'h na renkont sujan da zen.

Ped reuz ho doe ann dud didorr,
Var ann donar ha var ar mor
Evit sevel ho eil-Arvor !

Pebez enkrez enn he ine,
Charlez Bro-C'hall a c'hortoe
Kelo divar-benn ho doare !

Rag he spered ken birvidik
E greiz he gorf paour klanvidik
A lamme skan 'vel eun eunik

Dreist ar mor hag ar menezio,
Da baouez 'vel enn he vamm-vro
Bop-lec'h ma zon iez hon tado.

VIII.

Tremened eo brema 'r c'hlanvour ;
Koueed euz he zorn he bluen flour,
E kousk var-lerc'h he bez-labour.

Tevel a ra he vouez karet
E deuz kelenno fur roet
Da gals ha n'hen ankouafont ket.

He dad, he vamm hag he vreudeur
A vouel o sonjal d'eur oall-heur.
Ar c'henta deiz a viz genveur !

He vignoned enn ho c'hlemvan
Ha tost, ha pell, zo a-unan
E Breiz-Veur hag e Breiz-Vihan ;

Keuz c'houerv enn-he o prederian
Eo bet lammet ar paour-kez klan
Digant ar re 'gare 'nean,

Enn oad daou vloaz ha daou-ugent,
Pa c'hellje c'hoaz ober kement
D'he genvroiz ha d'he gerent

Hogen Doue 'nn he vadelez
Ouz he vap ker 'n euz bet truez
Ha roët d'han gopr he zevez,

Arog 'vije deut ar c'huz-heol.
Ne ket 'vit-han eman ar c'holl...
Met n'eo ket marv enn holl-d'ann-holl ;

'Vit bean et ar guir gristen
Da zigomer he gurunenn
Ha d'ehanan goude 'r gourenn,

Lezel ra d'imp enn he c'houde
Koun ha dilerc'h ar mad 'eure
He skrijo, he skouer, he vue.

Biken ne d-ai 'mez ann envor
D'ann neb 'n euz gret e iez Arvor
Ar barzonek-man 'nn he inor,

Hag a c'houlenn, goude mervel,
Monet gant-han a den-askel
'Barz er Baradoz eur bed gouell !

BARZ-AR-GOUET.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

IV.

KERBER.

Daou zevez goude, ma vijec'h bet e Kerber, e kichen Laval, ho pije guelet ha clevet eun dra druezus meurbet.

Eur c'hrouadur, liou ar maro varnhan, goloet oll a voad hag a bri, a oa o paouez antreal en ti.

— Gar-arc'hant ! te aman ! a lavaras eur vaouez hanter-cant bloas, eun dremm dous ha trist varnhi. Dond a res da goania, va fotr ? Digouezet oud er mare mad.

— Trugarez, mam Jeanne, n'am eus ket c'hoant dribi.

— Alo ! alo ! ni so goal baour, guir eo, mæs travoalc'h hon deus c'hoas evid ranna gant paouroc'h evidomp. Deus aman... em c'hichen-me da aseza ous ann daul.

— Me n'am eus ezomm eus netra, mam Jeanne ; dond a ran da gass kelou...

Ar c'hrouadur na hellas lavaret ken.

— Kelou ! eme ar verourez nec'het oll. Va Doue ! sponta a res ac'hanon !... Na te as pe guelet va mab ? Guelet ac'h eus Jean ?

— He velet am eus, eme Gar-arc'hant, heb sevel he vouez.

— Danjer a ve evithan ?... Maro eo, a c'houlennas ankennius ar vam baour.

— Beô e, mæs...

Jeanne Cottereau a voascas var he c'halon.

— Ah ! emezhi, entent a ran breman, Jean so bet paket gant ar Valtouterien... Jean a so er prison.

— Gar-arc'hant a stouas he benn heb lavaret ger.

— Ne oan ket faziet eta ! Va Doue, va Doue ! petra a zeuimp-ni da veza ? ann hini a vage ac'hanomp n'ema mui !... Jean baour ! Te a, felle did rei bara d'as vam, d'as vreudeur, d'as c'hoarezet !... Ah ! ma alfen-me savetei da vuhez en eur vervel ma unan !

Ar vam baour na hellas lavaret ken kement a hirvoude.

Perrina ha Renea, he diou verc'hic, a oa en em daulet etre divreac'h ho mam, mæs ar muia ma cherissent anezhi, ar muia ma gomsent outhi, ar muia ma lenvent ganthi, ar muia ma reant goassaat da intanvez Per Chouan d'en em zisesperi.

— Petra a zeufoc'h-hu da veza, va merc'hedigou ? Petra a zeufoc'h-hu da veza.

— Mam baour, ne lenves mui, a lavare Renea ; Jean a zeufo en dro ; bel lavaret en deus deomp.

— Ma ælic paour, ma vouifez !...

— Gouzout a ran eo bet paket Jean gant ar Valtouterien ; mæs hen a so crenv hag a hello en em denna cuit. Ma ne alfe ket, va breudeur a iafe d'he sicour.

Hag ann oll o tirolla da lenva goassoc'h-goas, o clevout comsou ar plac'hic.

Evid Gar-arc'hant, asezet en eur c'horn eus ann ti, ne grede mui lavaret ger. O velet eur sort glac'har, hag o c'houzout e oa hen ar penn-caus eus ar glac'har-ze, e sonje ennhan he unan.

— Tud keaz, emezhan, ha pa soujan eo me !... me...

Jeanne a dostaas neuze outhan egis m'he dije bet

c'hoant da c'houlenn eun dra benag diganthan.

— Ma c'hrouadur, emezhi, o clasc cuzet he anken, to ac'h eus guelet ar pez so c'hoarvezet ?

— Her guelet am eus.

— Guelet ac'h eus va mab, guelet ac'h eus Jean oc'h enebi ous ar Valtouterien.

— Siouas din ! her guelet am eus.

— Cont din neuze.

— Oh, mam Jeanne ! marteze n'bellin ket, re spontus eo.

— Ann Autrou Doue a roio ann nerz deomp... Prezec 'ta, ha lavar deomp oll kement ac'h eus guelet.

Ar c'hrouadur a sentas.

Lavaret a reas peur e oa en em gavet e ti ar vam-goz Gervais. Lavaret a reas pegement en devoa renket redec etouez lannijer Oiron, etouez ar bruc ha brouscoajou ann Deurgen ; conta a reas emgann Jean Chouan hag ar Valtouterien ; maro Cyranol ann traïtour ; hogen, crena a rea he vouez hag e tirede puill ann daëlou d'eus he zaoulagat, pa gontas penaus e oa Jean Chouan en em gollet evit cass sicour dezhan, ar paour-keaz bihan clasker-bara.

Jeanne a chilaoue, n'e ket gant he ziouscouarn mæs gant he ene.

— Petra ! emezhi, Jean en deus da saveteet !

— Ia mam ! Plijet gant Doue en dije va lezet da berissa, ma ne vije ket deut d'am sicour, hen a vije bet breman e savete.

— Oh va Doue, eme ann intanvez o vont var benn he daoulin, ho trugarecaat a ran a greis calon, ne ve couezet va mab nemet o cass sicour d'ar c'hrouadur-man.

Hag o lezel he fenn da goueza etre he daouarn, e pedas a hir amzer.

Pa savas eus he feden e oa peoc'het, gouzout a rea petra oa d'ober.

— Va bugale, emezhi, mond a ran d'ho cuitaat.

— Te a fell did savetei Jean, n'e ket 'ta, mamic ? eme Renea vihan. Te a ia da c'houlenn digant ar Valtouterien he renta deomp.

— Oh ne d'an ket ! ar sort tud-ze n'ho deus tam calon.

— Petra peus-hu c'hoant d'ober mam, eme Fanch, ar c'hossa d'eus ar botret a oa er gear ?

— Mond a rin da c'houlenn digant ar Roue rei din grass ho preur.

— Ar Roue ?... Mœs hen na chilaouo netra ganeoc'h.

— Lavaret a rer en deus hen truez ous ann dud paour; marteze ec'h alfe beza tenereat gant va daëlou.

— Red a vezo deoc'h mont da lez ar Roue... bete *Versailles*... Pell eo, goal bell...

— Ann Autrou Doue a roio nerz din.

— O va mam, eme Fanch, ni a ielo ive ganeoc'h.

— Nan ! mond a rin va unan.

— Peur a iafot-hu cuit ?

— Brema souden. Arabad eo coll eur moment hebken. Danjer bras so evid Jean, ha keit ha ma hellin cahout fizians, me a ielo araug heb aoun. Epad ma vezin e meaz a gear, c'hui etrezhoc'h, va bugale, pedit ha pedit stard, ma roio ann Autrou Doue din en em gavout abred avoalc'h ; pedit ma vezo tenereat calon ar Roue.

Ar vam baour ne zaleas ket cals oc'h en em brepari. Fanch hag he vreudeur a oa spontet oll ; sonjal a rea dezho n'he dije ho mam allet ober netra, kense e falvezas gantho enebi outhi ; hogen, ar ger kenta a lavarjont hi a respontas :

— Ne dal ket deoc'h emezhi, mond a ran cuit.

— Mam, a lavaras ar merc'hedigou en eur vouela, dond a ri endro ?

— Heb dale, a gredan.

— Hag hor breur coz, rentet a vezo deomp ?

Evid respont, intanvez Per Chouan a zirollas da vouela.

— Ne lenves ket, mam, Jean a zeufo en dro, a lavaras Renea vihan.

— Ra vezi clevet gant Doue, va merc'h, ia, ra vezi clevet ganthan !

Goude beza roet he aliou diveza, Jeanne, he bisaich beuzet en he daëlou, mæs he c'halon leun a ners, a fizians hag a gouraich, a guitaas Kerber evid mond da Versailles. A.

(Eur pennad all eur veich all)

Eur Varvailladen

ETRE AN HERMIT HA FANCH AR PESKETAER VAR ROC'H-ZU-VIHAN, VIS-A-VIS DA GASTEL-AN-TARO, DIVAR BEN AN 29 A VIS EVEN 1880.

An Hermit a echu he japelet pa erru e hever Fanch ar pesketaer azezet var eur mean a zioc'h ar mor, hag o pesketa.

An Hermit. — Fanch he ! Te a zo aze ?

Fanch. — Sell ta he ! C'hui eo, Hermit, de mad deoc'h. Deut eta da azeza em c'hever var ar roc'h, ma tizenouin o varvaillad ganeoc'h.

An Hermit. — Gant plijadur, Fanch. Assa, iac'h out diana, dre c'hrass Doue, ha rus eo da visach.

Fanch. — Evel bisach eur marc'hadour guin, Hermit. Mæs c'hui sivoas ! evidoc'h, a zo liou ar c'horaïs var ho klopen.

An Hermit. — Sivoas ! evidon, a leveres, perag diana !

Fanch. — Abalamour ie zur ar Radicalet a blij dezho al liou rus, al liou rus ebken.

An Hermit. — Var an dra-ze int dishenvel d'oc'h an tirvi. Mæs me, Fanch, a achappo ive, abalamour, evidon da veza en em vouestlet corf hag ene da zervicha Doue, gouskoude ne vevan ket gant kenvreudeur, va unan e maôun e va Hermitach.

Fanch. — Kredi avoalc'h a rafen e c'halloc'h achap er mod-se evit an dro-ma. Ar pez o do ar Relijiuset hag al Leanezet da ober e vo mont peb hini ive da glask he hermitach eveldoc'hui.

An Hermit. — Red mad e vo dezho.

Fanch. — Eb mankout dar respect a zougan deoc'h, petra zonjit ie, Hermit, daoust a no deus

ket c'hoant, goazet ann decret, da drei en ourchen ann oll Relijiuset ha Leanezet demeus ar Frans ?

An Hermit. — Nouzon dare petra zonjont. Gouzout avad a ran penaos ar Framassoun Voltaire a lavare : me garfe rei da gredi e ve ar Relijion gristen trist egis ar gaouen. Possubl eo e ve sonch brema gant ar Framassounet lakat ar Relijion dindan croc'hen an ours.

Fanch. — Lakomp evez petra lavarfemp, ha troomp nao guech hon teod en hor ginou, rag aon ne ve unan benag deus ar breudeur-dre-guz, chouchet e mesk ar reïer da ispiounat.

An Hermit. — Hag e ve mera hini e leac'h unan, e c'hellomp kozeal, rag mar de truezus' stad ar Relijiuset e Frans, e ze truezussoc'h en tam mad sort ar C'houarnamant hag hini ar Framassounet diskiant, rag hi ho deus renouncet d'ho badichant ha da J.-C., evit en em verza da enebour an den.

Fanch. — A zo guir, Hermit, a ma lavaromp en deus tor ar C'houarnamant o taga ar Relijiuset ne de ket dre zroug outhan eo, mæs dre garantes, o clask e virat da gueza e creis ar mor goad en do laket da skuill er Frans.

An Hermit. — Te sonch did e vo goad ?

Fanch. — An Otrou Tiers diana a lavare e rank ar Republik, ma ne ro ket ar guir liberte, an hini d'ober kement so mad, perissa dre ar sotoniach hag ar goad.

An Hermit. — Evit er sotoniach e ma brema ar C'houarnamant, en anzao a renkeur, daoust dar respet a dleer ato dan otorite.

Fanch. — Rag-se, ne maomp muhi pell d'oc'h ar goad.

An Hermit. — Diana, neket al Leanet nag al Leanezet a skuillo goad ar Framassounet.

Fanch. — Oh ! netra. E kiemense eo domach no deffe ket peb hini anezho eun tamik revolver ebken. M'en assur d'eoc'h o deffe ar Radicalet eun tam mad muioc'h a respet evit ar Relijiuset hag al Leanezet.

An Hermit. — Ar bleis a zaill gant an denved, hag a zo digalon dirag al leon. Mæs, Fanch, credi a rez e vo freus, abalamour ma vo dilojet ha tolet en tu-ma en tu-hont, ar Relijiuset hag al Leanezet ?

Fanch. — Ne c'houzoun dare, Fanch, rag ar Franchichen a zo ker variant hag ar mor. Hag ouspen-ze, petra eo eur guchennadik Relijiuset ha Leanezet en eur gear vras, hag memes en eur barres. Hag hi ho unan ne glaskint e fessoun abed issita ho mignounet d'ho difen ; er c'hontrol eo, lavaret a raint ato dezho : en an' Doue, lakit eves na errufe malheur gant hor bourrevien.

An Hermit. — Peur e vezo ta ar goad ? Daoust hag erruout a raio pa vo great eun tamik decret da harlui an Eskibien hag ar veleien a zo er parrechou ?

Fanch. — N'oun dare c'hoas, rag ar re-ma a zo egis ar Relijiuset douget da c'houlen pardoun evit ho bourrevien.

An Hermit. — Evel hor Zalver er Bassion.

Fanch. — Mæs avad, pa vo distrajet ar c'houenchou, ha great rinss er presbitaillou, neuze e credan eo a vo an *tiens-bon*.

An Hermit. — Perag diana, Fanch ?

Fanch. — Abalamour ie zur neuze, an oll gristenien catholik a zivorfilo hag a goumpreno ne c'hall den muhi beza en assurans evit he liberte da vont ha da zont egis ma karo, evit liberte he goustians, evit ar guir da gaout he di ha da jom enha, evit he zanvez, evit he blass, evit he viriou a dad a famil, he viriou a zitoyan, he viriou a gristen. Gant eun decret e c'haller ho rivina.

An Hermit. — Oh ! pa goumpreno eur vech da vad, ar franchichen catolik, eo e ma eno sonch ar Framassounet, neuze e vo chalabao.

Fanch. — Ia pa lavaran. Pa zanto ar vourc'hichen, an noblans, ar julodet, e vezo ar Framassounet oc'h ho illigat defot paka ho ialc'h pe ho buez digatho, neuze ar poultr a gozeo ie, hag ar fuzullou a vo disput etrezho.

An Hermit. — Eur brezel civil serich e vo, rag an oll a c'hoar manea an armou.

Fanch. — Kement so a baïsant christen hag a vicherourien honest, a en em lako d'oc'h-tu a-enep ar Framassounet. Pebes carnach !

An Hermit. — Neuze e teuio ar Prussianet, hag e vo devez diveza ar Frans.

Fanch. — Hag ar Frans a vezo partajet etre ar Prussianet, an Italianet hag ar Zozon Ar Suiss a c'hallfe ive paka en tam pastes.

An Hermit. — Setu e vo great ho zol gant ar Framassounet, hag e c'hellint lavaret gant triomph: Brema on deus pilet an Ilis catholik, pa ze drastet ar Frans, ha chenjet e lochennou Framassoun.

Fanch. — Ma na deu ket ar Prussianet da bartaji ar Frans, ar re vad a c'hounezo ar victor, hag e c'halvint Herri V.

An Hermit. — Neuze e vo sounet heur diveza demeus terrupla enebourien o deus an Ilis hag ar Frans, ha kement bro zo dindan an eol.

J. M. C.

Eur c'hristen calonec.

Eur micherour, e Paris, o veza couezet clanv, a c'houlennas beza casset d'ann hospital. Evel ma oa cristen mad (roet en devoa he hano da eur vreuriez hanvet *cercle catholique*), e teuas da gavout re hir he amzer o velet ne helle mui tostaat ous ar sacramanchou, kelliæs gueich

m'her grea pa oa iac'h. A hend all, e sonje dezhan, gant guirionez, en dije gouzanvet æssoc'h he glenvet pa vije deut he Zoue da gemer lod eus he boaniou ; goulenn a reas ann aumonier, hag heman, goude beza he goesseat, a lavaras dezhan :

— Varc'hoas e tigassin ann Autrou Doue deoc'h. C'hui a zeufo, emezhan, er chapellic vihan a so e penn ar gambr, hag eno e resefoc'h ar gommunion.

— Oh, va zad, eme ar c'hlanvour, me a fell din reseo va Doue, aman e kichen va guele.

— Va mignon, cals clanvourien a so aman, hag en ho zous, marteze, ec'h alje beza unan benag n'en deffe nemet cassoni ous ar Relijion, arabad eo rei leac'h dezho d'ober goab ouzhoc'h!

— Pe vern-sé, va zad ? Me a fell din derc'hel d'ar pez am eus lavaret deoc'h da genta ; reseo a rin ar gommunion aman e kichen va guele. Ann Autrou Doue en deus lavaret en deffe mez eus ann hini en dije bet mez anezhan ; ma ! me ne fell ket din en deffe ann autrou Doue mez ac'hanonme.

Antronoz, ann aumonier a gassas dezhan ar gommunion da gichen he vele, ha ma oa etoues ar glanvourien unan benag difeiz, o velet feiz ha ners-calon ar c'hristen mad-ze, ne gredas lavaret ger ebet dezhan.

Eur respont vad.

Ann dra-man so tennet d'eus eur gazeten gallec *(Gaulois)* :

Eun devez, eur vaouez, egis n'eus ket cals a drugare Doue, a oa deut da gahout superior unan d'eus scolachou ar C'houarnamant, o cass dezhan he mab da zeski. Ne fell ket deomp henvel aman ar scolaich-ze, gant aoun ne iafe Jules Ferry gant ar gounnar ha ne dennfe he blass digant ann den, rag setu aman petra c'hoarvezas. Ar superior o veza, etoues cals traou all, goulennet digant ar vam, pehini a oa relijion he mab, houman a respontas :

— Ma mab, eme ar vam, n'en deus Relijion ebet, ha me a garfe e chomfe er stad-ze beteg he vloas var 'n ugent. Pa vezo neuze deut en oad, hen a hello choas ar Relijion a blijo ar muia dezhan.

— Mad tre ! a respontas ar superior...., mæs pa sonjan, itron, ma ve ho madelez, me garfe goulenn eun dra diganeoc'h ; pa hoc'h eus ganet ho mab, roët hoc'h eus eur vagerez dezhan ?

— Ia, autrou !

— Neuze, me a so goal nec'het ganeoc'h !

— Perag, autrou ?

— Perag ? Souezet bras oun ganeoc'h o velet hoc'h eus choaset hoc'h unan eur vagerez dezhan eleac'h beza gortoset e vije bet paket ganthan he vloas var'n ugent, m'en dije choaset he unan ar vagerez he dije plijet ar muia dezhan.

Eur mevel, o veza deut da gavout he vestr-d'ober he servich, heb beza guelc'het he zaouarn, heman a lavaras dezhan : Iann, c'hui a so goal zieves evelken, sellit pegen lous eo ho taouarn ?

— Oh ! eme Iann, ann dra-man ne deo netra, autrou, ma velfec'h va zreit !

Eur Jeneral o veaichi dre ann hent houarn, en em gave eun deiz e coumpagnunez eun Itron a lavare n'he devoa tam feiz.

— Itron, eme ar Jeneral, lennet hoc'h eus-hu leoriou ann autrou de Frayssinous ? (eun Escop).

— Nan, autrou, hag hirio soken eo ar veich kenta dime da glevout ann hano-ze.

— Ha scridou ann autrou Auguste Nicolas ? (eur scrivanier catolic eus ar re vella.)

— Kenneubeut, autrou.

— Ha re Bossuet ? (unan eus ar gouizieca eskibien ar Frans.)

— N'am eus ket.

— Da vihana hoc'h eus lennet mare benag, unan eus al leoriou scrivet gant ar Gatoliket evid difenn ho Feiz hag ho Relijion ?

— Biscoas.

Goudeze evel ma chomjont eur mareadic amzer o prezec var beb seurt traou, ar Jeneral ne zaleas ket o velet penaus ann Itron-ze n'he devoa morse lennet divarbenn ar Relijion nemet ar pez a gaver er gazetennou Radicalet hag el leoriou fall, scrivet kentoc'h evid deski ar pec'het hag ar vuhez fall d'ann dud, eget evid deski dezho ar vertus. Mæs caër en devoa prezec ha clasc discuez ar virionez d'ann Itron-ze, houman a gendalc'he atau o lavaret n'he devoa tam feiz. Erfin, ar Jeneral a begas droug ennhan, hag e tistagas ganthi :

— Itron, me hel lavar deoc'h heb aoun, ne ket eur vaoues difeiz hoc'h-hu.

— Na petra oun-me neuze 'ta, mar plij ganeoc'h ?

— Netra ken nemet eur vaouez divouiziec, pa ne fell ket deoc'h cridi ha pa lavarit soken ne hellit ket credi traou ha ne anavezit sord ebet anezho A.

KEMPER. — *8 a Vae*, (Dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 24 lur 00 g. — Segal, »» »» — Hey, 20 lur 10 g. — Ed-du, 25 lur. — Kerc'h, 25 lur. Avalou douar, 14 lur 00 g.

Ar Merer : É. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 21) DISSADORN 22 A VAE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED.

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Autrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var'r gazeten.

Kemper, 22 a viz Mae 1880.

D'ar sul, 6 a viz Even, e vezo hanvet eun Depute en trede loden d'eus arrondissamant Brest. evid derc'hel plass ann Autrou Louis de Kerjegu.

ANN AUTROU FREPPEL, Escop *Angers*, en deus assantet gant ar re a so deut en hoc'h hano da ginig ar plass-ze dezhan.

Deoc'h eo breman, LEONIS, ober ho tever ha discuez ho Feiz, oc'h he henvel evid ho Tepute. Hini all ebet ne alfe guelloc'h ho tifenn, c'hui hag ho Relijion. A.

D'al Lun, 10 a viz Maë 1880, ar Senatourien ho deus votet evid ar veich kenta, eul lezen a lavar rei 17 million da Vinistr ar Scoliou evid sicour ober scolachou bras ha bihan, ha scoliou evid ann dud iaouanc hag ar vugale.

Er memes devez. ann Deputeet ho deus evesseat ous al lezen a lavar e vezo cresket niver ar Gonseillerien jeneral, hag ho deus he votet evid ar veich kenta. Goudeze, ho deus græt eur c'hement all evid al lezen a verc pegement a vezo hiviziken da baëa evid ar *Patentes*, mæs n'ho deus achuet netra.

D'ar Meurs, 11 a viz Maë, eo bet votet evid mad, gant ann Deputeet, lezen ar *Patentes*. Goudeze, e peger gant eul lezen a verc bete pegeit e ialo hiviziken ar guir ho deus ann oll sitoïanet d'en em assambli. Var ann affer-ze, ar C'houarnamant he deus goulennet ober eul lezen ; mæs hounez a blij nemeur d'ar Radicalet, hag unan anezho Jules Maigne, en deus c'hoant e ve græt eun all a seblant dezhan beza guelloc'h, mæs ar Gambr ne lavar ket evelthan, hag e tauler he lezen a gostez evid voti hini ar C'houarnamant. Neuze e ia ar Radicalet gant ann droug hag ar gounnar, hag e reont kement a drous, mar de red da C'hambetta (ho mignon bras gouscoude), rei urs dezho d'ober peoc'h. Caër en deus, ar re all o vont atau var voassaat, ne reont nemet enebi ous lezen ar C'houarnamant. Ne hellont ket evelken miret d'he voti, na ne chomm mui da renkat nemet ann articl 9. Da benn dilun kenta, e vezo achu, mæs ne dâl ket merca deoc'h petra so scrivet el lezen-ze, guelloc'h eo gortos ken ac'han ma vezo votet gant ar Senatourien hag embannet gant Presidant ar Republic, rag ac'han da neuze, ec'h hell beza disc'hreat ouspen eur veich.

D'ar Iaou, 13 a viz Maë, ann Deputeet ho deus kendalc'het atau gant al lezen a verc'ar guir ho deus ann oll sitoianet d'en em assambli, mæs n'ho deus adarre allet ober netra, o veza ne fell ket d'ar Republicanet rei deomp re a liberte d'eus ann tu-ze, gant aoun ne dalvesfe muioc'h d'ar Gatoliket eget dezho ho unan. Kense a so bet savet etre ar Republicanet ho unan divarbenn al lezen-ze. Lod a fell dezho mond a du gant ar C'houarnamant, petra benag ne ro ket dezho ar pez a c'houlennont, mæs, he souten a fell dezho, rag ma eo ar C'houarnamant ; ha lod all, o lavaret ne deo ar Vinistret nemet ho servicherien, a garfe lacaat ar reman da assanti gantho ma vezo roet d'ann oll ar vrassa liberte ma vezo possubl. (Setu penaus ema ar Republicanet a unan !) Goude beza collet evid-se eun divheur amzer benag, ec'h anavezont n'ho deus ket c'hoas grœt eur gammat nemetken na ne hellont ket ober soken, ha setu int, evid ober van da veza grœt eun dra benag en devez-ze, o pega ker buhan gant lezen ann *Douane*. N'ho deus ket grœt cals a dra kenneubeut var ann affer-ze ha c'hoas ar pez ho deus grœt ne sell nemeur ouzhoc'h.

Der Guener, 14 a viz Maë, ar Senatourien ho deus votet eul lezen var ann hentchou houarn a hello beza lakeat var ann hentchou bras hag a vo stlejet ar voituriou gant kezec pe gant ar *vapeur* (ar marc'h du.) Ne ouzon ket hag int ho deus grœt eun dra vad e kement-se pe n'ho deus ket, mœs ar pez a ouzon eo ho deus achuet ho devez en eur ziscuez, eur veich muioc'h, peger bras enebourien eo ar Republicanet ous ar Relijion pa ho deus votet evid ann eil gueich al lezen so bet votet dija evid mad gant ann Deputeet da lavaret e renker teuler a gostez lezen 1814 a lavare e oa difennet a grenn al labourou sul. Pa oa bet evesseat ous al lezen-ze evid ar veich kenta em boa

merket deoc'h ann traou caër a oa bet lavaret var ann affer-ze gant ar Senatourien katoliket ; en dro man ho deus grœt ho fossubl ive, mœs n'ho deus allet gounit netra var ar Radicalet.

Er memes devez ann Deputeet ho deus kendalc'het gant affer ann *Douane* heb ober nëtra talvoudus.

Dissadorn, 15 a viz Maë, ar C'houarnamant o veza gounezet eun neubeut moueziou muioc'h etouez re ann tu cleiz he deus allet lacaat ann Deputeet da voti al lezen var ann assambleou. Goudeze ho deus, epad ann nemorant eus ann amzer, kendalc'het oc'h evessaat ous lezen ann *Douane*.

Pa oant var bouez achui, de Gaste en deus goulennet e teufe ann Deputeet d'en em assambli da lun ar Pentecost : ann den-ze n'e ket goest d'ober ann traou egis ar re all, peurvuia ne ra nemet traou diskiant ha, me chans, ar re ho deus he gasset d'ar Gambr d'ann electionou diveza a lezo anezhan er gear da benn ma vezo grœt electionou nevez. Egis ma hellit credi, ann Deputeet ne assantont ket ganthan petra benag m'en devoa lavaret :

Ni hon deus cals labour da ober, hag evel ne deo mui gouel bers lun ar Pentecost, ma ne fell ket deoc'h en em assambli dilun e vezo red lavaret e fell deoc'h beza guelloc'h katoliket eget ar Pab. (Aman ann oll ho deus c'hoarzet, mœs ive disnac'het ho deus ober ar pez a c'houlenne digantho.)

A.

Micherour ar c'harter *la Croix-Rousse* e Lyon

Conseillerien ann Ti-kear e Lyon, ho deus grœt ho sonj da ziscar ar groas en em gav e *Lyon*, er c'harter hanvet *La Croix-Rousse*. Er c'harter-ze gouscoude, en em gav ar goassa Radicalet d'eus ar gear a Lyon. Hogen, setu petra scriv var ann affer-ze da unan eus Conseillerien ann Ti-kear, eur micherour eus ar c'harter, Republican-ru he unan.

« C'hui ne ouzoc'h ket, autrou, ez eo hor c'hroas guelloc'h Republican evidhoc'h ! Hag arabad eo deoc'h ober goap.

« Da genta, hi eo a ro he hano d'hor c'harter anavezet evel Republican a viscoas, n'e ket hebken e Frans, mæs en Europ a bez. Ha pa sonjan e kement-se, me so goal nec'het o sonjal peu sort hano a vezo roet deomp hiviziken. Ne lavaran ken nemet kement-man. Conseillerien ann Ti-kear, ma vent e guirionez Republicanet, a dlefe teuler evez hag evez mad, abars discar ar groas-ze.

« Ouspen, talvoudus bras eo ar groas-ze evidomp, er mare-man a boan hag a zienez e pehini en em gavomp. Me a so cristen, me, a drugarez Doue. Ma ! ne hellan ket tremen dirag ar groas-ze, heb sonjal penaus Conseil ann Ti-kear e *Jerusalem*, en deus condaonet gueichall da veza staget ous ar groas ar guella micherour so bet, ne ket hebken e Nazâreth, mæs ivè var ann douar. Ha neuze, ez eus joa ganin pa sonjan e talie cals guelloc'h ar micherour-ze, eget ar re oll ho devoa he gondaonet. Petra fell deoc'h, me a so tomm va c'halon ous ar seurt micherourien vad-ze. Me so unan anezho. Ha neuze, ec'h hellit compren, nemet o sellet ous ar groas-ze, e sav ebars em speret a beb seurt sonjesonou talvoudus.

« Mar dan da brena eun dra benag, ar groas a lavar din diouall da goll pasiantet ha da gounnari ous ar varc'hadourien.

Ma n'am beus netra d'ober, tam labour ebet, ar groas a lavar din, arabad eo did ober evel Judas, arabad eo did guerza da Zoue evid eur begad bara.

« Mar dan da voti : laca evez, eme ar groas, ha dioual mad, neus fors petra a c'hoarvezo, da rei da vouez da Varabbas. Ha pa veler ann hanter eus ann dud o trompla ann hanter all, ar groas a lavar deomp : Petra fot did ! Me ive a so bet e creis etre daou laër, heb conta ar re a oa dirag hag a dreon.

« Hag ive, mar teuer d'ober goap ac'hanon, d'am disprij, ha da lavaret gaou var va fouez, mar deo ankenniet ha goasket va c'halon gant ar glac'har, ma rencan scuilla daëlou, e sellan ous ar groas, hag oc'h he guelet dirazoun digorret caër he divreac'h, e seblant din en deus ann autrou Doue c'hoant da vouchat ouzin, hag ar pez a so neuze em c'halon, ne doun ket goest na ne doun ket, d'hel lavaret deoc'h.

« Erfin, pa tremenomp ni etrezomp micherourien dirag ar groas-ze, droug ennomp rag ma vemp atau tromplet, gant ar re so bet sicouret ganeomp da sevel, hag a lez ac'hanomp dalc'h-mâd er vizer, ah ! neuze eo a ra vad d'hor c'halon sellet ous ar groas ha sonjal ennomp hon unan, oc'h he saludi : — Da vihana er Barados ez euz unan hag hen a zalc'ho d'he bromessaou.

Setu !

« Me a sonj din eta, ha cals micherourien all a lavar eveldon, penaus ar groas-ze ne ra gaou ebet ous den. Perag neuze clasc he discarr ? Peu sort digarreou hoc'h eus-hu cavet evid-se ? C'hoant lacaat eur jardin en he flass ? Hogen, ginaouejen, ann dachen a so dirazhi a so jardin avoalc'h, pe guir eno eo e ve guerzet a beb seurt bokedou. Nan, nan, n'hoc'h eus rœson vad ebet evid discarr ar groas, n'ho peus nemet digarreou, hag ar re-ze eo ar gassoni, ar goler hag ann disprij dious kement tra a sell ous ar Relijion hag ous Doue. — Ma ! Croas ar c'halvar a oa bet oc'h he sevel cals d'eus enebourien Doue ; Pilat ann digalon, Herodes ar pec'her vil, ar Pharisianet, ar Scribet, hag eul loden vad eus ann dud touellet gant ar re-ze. Ar re-ze oll a so æt da zrouguivez, ha c'hui, mar kendalc'hit, a rai eveldho.

A.

KELEIER.

Er c'heariou bras eus ann Nord eus ar Frans, *Lille*, *Roubaix*, *Reims*, *Bolbec*, etc., ar vicherourien ne fell ket mui dezho labourat nemet ma vè cresket ho fœamant, ha diverret ho devez, mæs ar vistri ne hellont ket rei ho goulen dezho, rag pell so e collont arc'hant, hag e rafint, keit ha ma vezo libr peb tra da zont e Frans heb paeà couls lavaret netra, evid mizou ann *Douane*.

Hogen, petra fot deoc'h guelloc'h eo cals gant ann darn vrassa eus ar Republicanet guelet penaus ec'h hellint distruja ar Relijiuset da genta, hag ar Relijion goudeze, eget sonjal lacaat ar peoc'h hag ann urs vad er vro. Guelloc'h eo gantho kemer interest micherourien ar broiou all, Saozon, Alemanet, Italianet, etc., eget kemer interest re ar Frans ; ha c'hoas e lavaront carout ho bro hag ho c'henvrois !

D'ar Meurs, 5 a viz Maë, ar Jeneral Vinoy, maro e Paris, so bet grœt he anterramant ebars en Ilis Sant-Nicolas e Naonet. Ann autrou'n Escop en em gave eno gant he zaou vikel vras, hag hen eo en deus canet al *Libera*. Cals goaset a ioa en anterramant. Ann Ilis Sant-Nicolas, ann dachen a so dirag ann Ilis hag ar ruiou tro var dro a ioa carget gantho. Ann niver ze a grescas muioc'h pa sortias ar c'horf eus ann Ilis evid mont d'ar veret, hag en ho zoues e oa cals offiserien gant ho dillad soudard. Ann enor-ze a ioa dleat d'ar servicher leal ha calonec eus ar vro.

Lavaret e oa bet e vije deut music ar soudardet da c'hoari epad ann offern ha a hed ann hent pa vije bet casset ar c'hort d'ar veret, mæs clevet hon deus e oa bet difennet d'hen ober gant Ministr ar Brezel. Eun neubeut araug ann anterramant, e oa deut eul lizer diganthan evid hen difenn.

A nevez-so, ar Jesuistet ho deus discuezet anat pegement e caront ho bro, en despet d'ann oll brezel a rer outho. Bismarck, o c'houzout peu sort emer o clasc ober dezho d'ann 29 a viz Even en deus kinniget dezho distrei, ma carjent, da *Vetz*, da gemer carg d'eus ho scolaich Sant-Clement, mæs ar Jesuistet ho dije renket evid-se, coll ho hano a Fransizien hag en em ober Prussianet, hag abalamour da ze ho deus reuset ar pez a oa bet kinniget dezho.

Ma rencont, petra benag ma eo al lezen evitho, ma rencont cuitaat ho ziæs hag ar Frans, ec'h ouzont ervad e vezo grœt dezho ar guella digemer e Bro-Saoz hag en *Hollande*. Er broiou all ive, neus fors da beleac'h ez afent, e cavint ar pez a c'houlennont, eneou da savetei, bugale da'scolaich Kense ec'h hellomp hel lavaret heb aoun ne vezint ket nec'het. Goud e ouzont da beleach ec'h hellint mond, na n'ho deus ket aoun chomm dilabour.

Ar re a vezo ar goassa nec'het eo ann tadou hag ar mammou ho devoa lakeat ho fiziañs ennho, hag a gasse dezho ho bugale da sholiaj telev

---

Floquet, er gazeten radical *Le Rappel*, a c'houlenn ne vè mui netra etre ann Ilis hag ar C'houarnamant, ha kense e ve taulet a gostez Budjet ar Relijion. Ne deo ket gouscoude, var he veno ene bour d'ann Ilis, nan da ! Eun dra a c'houlenn, ha netra ken, espern 50 million var Budjet ar vro. Abaoue 10 bloas, ar Budjet-ze a so bet cresket d'eus 719,560,532 lur. Ma ve espernet eta 50 million, e chomfe c'hoas 669 million da baëa muioc'h eget ne reamp 10 bloas a so, ha kense ne ve ket disammet cals peb unan ac'hanomp. Setu aman ar pez a lavar Floquet :

Ann autrou Ducos, emezhan, en he leorio *Disparti ar vro hag ann Ilis*, a lavar evelhen :

« Taulit en traon Budjet ar Relijion, na ne vezo mui tam disurj, tam dispac'h er vro. » Rœson en deus. Ha, hirio Budjet ar Relijion a so eun occasion a disurjo hag ouspen eur beac'h goal bounner eo evid ar vro. Peus nemet compren pegement a draou talvoudus a alje bezà grœt gant ann 50 million-ze a vez roet bremañ da gement a enebourien d'ar Republic !

Ar *Rappel* a dlefe beza lavaret deomp ive, hag ar Gatoliket ho devezo conjé d'en em glevout etrezho evid paëa ho beleien ! ne gredomp ket ho deffe, pe guir ar *Republique française* a lavar n'ho deus ket conje d'hen ober evid dastum aluzennou d'ar beaurien.

Unan eus ar Gommunardet, Courbet, a ioa eun den, n'e ket hebken difeiz, mæs dizoue. Boazet a oa da vont peurvuia beb sul ha beb gouel, n'e ket d'ann offern, mæs da leina en eun hostaliri brudet en em gave e *Bougival* e kichen Paris. Eno eo e c'hoarvezas ganthan ar pez a lennoc'h aman.

Be oa o servicha en hostaliri-ze, eur plac'h iaouanc honest ha leun a Relijion, ha Courbet ne ehane ket d'ober goab anezhi, mæs hi ne rea van na ne sponte ket. Eur veich evelken e respontas ker braô outhan, ma rencas ober peoc'h.

— Neuze, Prudence, a lavare hen d'ar, vatez, te a gred ez eus eun Doue ?

— A dra sur, autrou Courbet.

— He velet ac'h eus-te biscoas ?

— Nan da !

— Penaus a helles-te neuze credi en eun dra

n'ac'h eus morse he velet ?

— Æs avoalc'h ! me n'am eus jamæs guelet ann Americ, ha gouscoude ec'h ouzon ervad ez eus e guirionez eur vro hanvet *Americ*.

— Me gred avoalc'h ! m'ac'h eus c'hoant d'he guelet, n'ac'h eus nemet ober ar veaich.

— Egis a lavarit, autrou Courbet. Evid guelet ann Autrou Doue, n'eus ken nemet mond d'he di, mond d'ar Barados ; mæs m'am beus c'hoant d'he velet eun devez benag, ne dlean ket chilou ar re a goms eveldhoc'h.

Egis am beus hel lavaret deoc'h, o scriva divarbenn kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, ar c'houarnamant he deus gourc'hemennet ous ar Polis mont e kement ti Relijiuset so, d'ober dezho certen goulennou. Hogen, setu aman petra so bet c'hoarvezet gant eur c'hommisser polis o vont d'ober eur seurt govridi da gouent Relijiuset ann Intron Varia Carmez e Paris.

Cass a rer kelou d'ann tad superior ema ar c'hommisser o clasc causeal eun tamic ganthan ha setu hen o tont.

— Petra a fell deoc'h-hu ?

— Autrou, dime so bet goure'hemennet dond aman d'ober deoc'h eun neubeut goulennou ; goulennou didalvez int pa lavarin mad.....

— Neuze ne oa ket red deoc'h coll hoc'h amzer o tont aman.

— Petra fell deoc'h ?... Mæs roet so bet urs din dond d'ho cavout.

— Mad ! mad ! guelomp neuze petra peus da choulenn diganin ?

— Da genta, gant piou eo bet fontet ho Preuriez ?

— Gant ar Profet Elie.

Ar c'hommisser a vere eun dra benag var eun tamic leor a so ganthan.

— Profet Elie ! Ann dra-ze so eur goms hebken pe zaou goms ?

— Egis a garoc'h, eme ann tad superior en eur vouschoarzin.

— E peleac'h ema ar gouent d'oc'h a beleac'h eo deut hoc'h oll couenchou all ?

— Var Menez-Carmel. (En *Asie*).

— Ah ! hag e peu sort Departamant en em gav ar menez-ze ?

Petra benag n'en devoa ket c'hoant d'ober goap ous ar c'hommisser, ann tad superior, o clevout eur seurt goulenn a ziroll da c'hoarzin.

Ar c'hommisser sebezet oll en em denn neuze o lavaret :

— Ar goulennou-ze ne dalvezint da netra, mæs red eo ober anezho pa so bet gourc'hemennet ouzomp.

Ann Autrou Soubiranne, escop *Belley* a ioa oc'h ober tro he escopti evid rei ar Gonfirmasion pa en em gavas e *Montanges* dirag eur veilleskenna-guez. Trous ar veill hag ar guel eus ann dour oc'h eonenni a reas d'ar c'hezec spounta, ha setu int dirollet, o trei a zivar ann hent mad hag o vont da goueza voitur hag all ebars en eun touldoun e kichen ann hent bras.

Ar vikel vras ne oe ket goal bistiget, mæs ann Autrou Soubiranne a oa torret he vorzad e daou blas, bronduet he gorf penn da benn ha martèze gaouet eun dra benag en diabars anezhan

Unan eus ar c'hezec so bet lazet hag ar voitur torret.

Ann dra-man a so c'hoarvezet d'ann 3 a viz Maë ; mæs d'ann 8 ann Autrou de Boissieu, vikel-vras, a scrive d'ar gazeten *Le Monde* en em gave ann Autrou 'n Escop cals guelloc'h. Mechans abaoue eo bet atau var vellaat hag abars pell e vezo pare.

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h)

V.

Trugarez ar Roue.

Abars ma cuitaas intanvez Per Cottereau deus he zi paour, e oa deut ann noz. mæs biscoas ne oe cavet maouez calonecoc'h evithi, kense ne oa nec'het sort ebet, na gant ann devalijen eus ann noz, na gant ann avel ien a scorne he bisaich hag a save he dillad endro dezhi, na gant mein ann hent, a vrondue, a glogorenne he zreit ; ne sonje nemet en eun dra, guelet ar Roue ha goulenn buez he mab diganthan.

Var he meno, ar Roue na helle refus netra outhi, paour keas maouez eus ar bobl, paour keaz intanvez.... Doue, Roue ann Env en deus truez ous ar re oll a so en anken.

Siouas, ar Roue ne oa ket e kichen o chomm ; pell a ioa, goal bell... Red a oa bale... red a oa bale buhan.

Jeanne Chouan, harpet var he baz spern-guen, heb teuler evez nag ous ar scuisder, nag ous ar riou, nag ous ann naoun, a iea, a iea atau.

Ar pempet devez a ioa o vont da achui, pa velas eur gear dirazhi ; *Versailles* a oa, achu oa he beaich.

Kerkent, o velet pors-rastell palœs ar Roue, e clascas antréal doc'htu.

— Adreon, eme ann hini a ioa e guard, ne dremener ket aman.

— Me meus c'hoant guelet ar Roue, eme Jeanne Chouan.

— Adreon, adreon !

— Mæs me a renc guelet ar Roue, me a renc goulenn diganthan buhez va mab.

Aman e savas eur c'hoarzaden goapaüs etouez ar soudardet.

Mam ar fals-holenner a bedas hag a aspedas, mæs en aner a oe, den ebet mui na felle dezhan chilou ganthi.

Eun denjentil en devoa guelet petra oa c'hoarvezet, a dostaas neuze outhi hag a c'houlennas gant dousder ha madelez :

— Petra a c'houlennit-hu, mam vad ?

— Guelet ar Roue.

— N'heller ket hen ober.

— Penaos ! n'heller ket, eme Jeanne, o redec ann daëlou eus he daoulagat, oh ! autrou, neuze va mab a renco mervel ; ha me am boa kement a fizians e madelez ar Roue !

— Be peus eul lizer benag evithan ? eur re benag da brezec evidhoc'h.

— N'am eus ket, siouas !

— Neuze ne ouzoc'h ket penaus e ve græt ann traou e lez ar Roue ?

— Me ne ouzon netra, nétra ken nemet eun dra ; red eo din guelet ar Roue, red eo din goulenn diganthan buhez va mab.

— Petra en deus hen græt eta ho mab ?

— Fals-holenner eo.

— Fals-holenner ! eme ann denjentil. Na peu sort crim en deus hen græt eta ?

— Autrou, Jean n'en deus græt crim ebet... Ar paour keaz potr a felle dezhan cahout bara evid he vam hag he vreudeur... Hen a oa fals-holenner etre Breiz hag ann Normandi... Ar Valtouterien ho deus stignet eun trapp dezhan, hag hen en deus renket coll.....

— Ia, mæs ar goad en deus redet ?

— He hini da genta, autrou, hag hini eun traïtour, en em zifenn en deus græt calonec... Oh ! ma vouifec'h !

— Lavarit din oll ar pez so bet c'hoarvezet, me am eus truez ous ho mab.

— Ho trugarecaat a ran, autrou, c'hui a rent ar vuhez din ; chilaouit ac'hanon hag e veloc'h n'eo ket Jean ker coupabl ha ma lavarer.

Jeanne Chouan a lavaras peger mad a oa he mab en he c'henver hag e kenver he vreudeur ; conta a reas he vuhez penn da benn, hag ec'h achuas dre ar pez a oa c'hoarvezet d'ann nosvez ma oa bet paket ; trubarderez Cyranol hag he varo en emgann a oa bet e stanc ann Deurgen, hag ive penaus e oa en em gollet Jean o cass sicour d'ar paour keaz clasker-bouet bihan.

Ann denjentil a ioa tenereat he galon.

— Paour keas potr, emezhan, paour keas mam !

— Truez ho peus ouzomp !... oh ! c'hui a viro e varvje va mab.

— Condaonet eo 'ta ?

— N'eus douet ebet. Ar varnerien n'ho deus ket a druez evid ann duerien... Truez, autrou, truez evid va mab !

— Petra a hellan-me da ober evidhoc'h ?

— Rei conje din da velet ar Roue.

— Ann dra-ze ne sell ket ouzin, me a so denjentil, guir eo, mæs a renc izel.

— Ar pez a hellit da ober da vihana eo va sicour dre hoc'h aliou mad... C'hui so eur galon vad a zen, autrou guelet am eus daëlou o redec d'eus ho taoulagat pa oan o conta deoc'h va foaniou ha va anken. E hano ho mignonet, e hano ho kerent, e hano ho mam, her goulenn a ran diganeoc'h a greis calon, n'am dilezit ket.

Ann denjentil, o clevout ar beden ker calonec-ze eus eur vam ankeniet, a begas en he breac'h o lavaret :

— Ma vije bet va mam aman, e dije cavet mad ar pez a ran ; hag o veza casset ann intanvez ganthan en eur gambr e kichen, en em lacaas da scriva eun tamic lizer, epad ma chome Jeanne Chouan en he sa en he gichen, he c'halon o tridal gant he joa hag he fizians. Pa oe achu, ann den iaouanc a savas o lavaret :

— Mam baour, setu aman eul lizer a rofoc'h hoc'h unan d'ar Roue ; lavaret a rai dezhan pegen reuzeudic eo ho mab ha pegen din a druez.

— Ma mab a vezo rentet din ? n'e ket 'ta, autrou ?

— Credi avoalc'h a ran... — Hogen, deut d'am heul ; abars nemeur e tistroio ar Roue d'ar palæz, red eo deoc'h en em lacaat var benn he hent. Clevout a rit? ema o tont, ... ema ar bobl oc'h he veuli, o c'houlenn buhez hir dezhan... Ar Roue a dle beza breman e kichen tre..... hastomp buhan, hastomp eta.

Hag ann denjentil o redec buhan er meas o cass Jeanne Chouan d'he heul.

Poënt a oa ; ar Roue a oa o vont da dremen.

Jeanne Chouan o velet dirazhi ann hini a helle dre eur goms hebken renta ar vuhez hag al liberte d'he mab, a santas adarre he anken o creski goassoc'h-goas. Liou ar maro varnhi, he daoulagat beuzet en he daëlou, he divesker o crena dindannhi, e sonje d'ann oll e oa o vont da semplaat ; mæs ar spont-ze ne badas ket pell. Eur galon nerzus a oa en he c'hreis, ha goude beza chilaouet gant evez kelennadurezou hag aliou diveza ann denjentil, ez eas d'en em lacaat var benn hent ar Roue.

Er moment-ze, unan benag o lacaat he zorn var scoa ann denjentil, a lavaras dezhan :

— Ahanta ! vicomt de la Meilleraye, goal chalet a gavan ac'hanoc'h !

— Guir eo, baron keas, eme ar vicomt, o sellet ous ann hini a gomse outhan, oc'h ober eun dra vad emoun breman.

— C'hoant c'hoarzin ho peus ?

— N'am eus ket. Guelet a rit ar vaouez baour so duhont ?

— He guelet avoalc'h a ran, mæs pe vern ar sort-ze ?

— Baron d'Ussy, ann hini a rit ken neubeut a istim anezhi, a so eur vam deut aman da c'houlenn digant ar Roue buhez he mab.

— Sell 'ta ! gant peu sort ton e livirit ann dra-ze, vicomt ! C'hui so he alvocat, var a velan..... Hiviziken, c'hui a gemero ar garg da zifenn ar beaurien, ann emzivadet, etc. Me ho ped, arabad eo deoc'h em em rei re d'ar sort micher-ze.

— Na perag, baron keas ?

— Ne chomfe mui ganeomp amzer avoalc'h da ebata. ... Gant aoun da zisonjal, markises Saint-Prest a zigass deoc'h da sonj, penaus hoc'h eus promettet mont en abardaës-man d'he guelet. Ne vezo ken eno nemet he brassa mignonet, hag e velfoc'h eno eur re benag, en em gavoc'h goal souezet d'he gavout e Versailles. Dond a rafoc'h, vicomt ?

— Ia ! ia ! mond a rin, mæs escusit eun tamic ganin baron, ema ar vaouez-ze digouezet e kichen ar Roue, me garfe gouzout peu sort digemer a vezo græt dezhi. —

Hag hen ker buhan o tostaat ive ous ar Roue.

Jeanne Chouan a oa en em daulet d'ann daoulin dirag Louis XVI, mæs ken strafuillet a oa, m'he devoa ancounec'heat ar pez en devoa ann autrou de la Meilleraye lavaret dezhi. Ne rea ken nemet gouela ha lavaret heb eban :

— Grass, autrou Roue, grass evid va c'hrouadur ! Fals-holeiner eo, guir eo, mæs ne deo nemet évid roi eur begadic bara d'he vam ha d'he vreudeur.

Ar souadet a glaske ober dezhi tec'het.

Mæs ar Roue tenereat he galon dre ar guel eus ar vaoues ankenniet-ze, a c'houre hemennas outho he lezel o prezec.

— Grass, autrou Roue, grass, a lavare hi atau dre greis he hirvoudou, rentet va mab dime ! Petra a zeufinme da veza hebtan ! ha ma femp minoric ive ! N'hon deus ken nemet Jean da recour hor buhez deomp oll.

— Savit, mam baour, a respontas Louis XVI gant mé delez, savit-'ta.

— Pardoni a rit da Jean ? n'e ket 'ta ?

— Ia, pardoni a ran anezhan ; heb dale e vezo rentet deoc'h.

— Oh autrou Roue, her gouzout a ren avoalc'h ! a estlamas intanvez Per Chouan o vouchat ous daoulin ar Roue. Pebes laounedigez ! pebes eürusdet ! Bemdez d'eus hon ti-soul, du-ze er *Maine* e savo calonec hor pedennou evid hor madoberour.

— Ia, pedit, pedit, eme Louis XVI, peden ar beaurien a só galloudus dirag Doue.

Neuze e kemeras lizer Jeanne Cottereau, hag hen roas da eun offiser o lavaret eur goms benag goustad dezhan hag en em dennas cuit oc'h ober sin gant he zorn da gahout fizians d'ann hini he devoe resevet diganthan guelloc'h evit ar vuhez.

A.

Eur pennad all eur veich all.

Guinis-Spagn.

Ar vouenn guinis-Spagn hanvet maïs bras dent-marc'h a so eun dra talvoudus bras evid magadurez al loenet-corn. D'oc'h ann douar ma ve hadet ennhan ha doc'h ann tremp a vez lakeat ganthan e hell paca d'eus 9 troatat da 15 hueldet.

He hada a rer deus ar 15 Ebrel bete fin miz Gouere ha kense e hell dont varlerc'h ar melchen ru, ann irvin, ar segal-liors, etc. Petra benag ma teu ar maïs, o veza ker bras, ziazuna cals ann douar ha ma renc beza trempet mad ar plass eleac'h ma vez hâdet, evel nehell ket ar sort guinis-Spagn-ze havi he c'hreun en hor c'harter-ni, ann douar a chomm c'hoas stuiet mad en he c'houde.

A rencadou eo e renker he lacaat, gant 40 pe 60 centimetr etre diou rencad, ma hello beza rafresket pa deuio e meaz ann douar ha douaret pa en devezo eun troatat pe troatad hanter hueldet. Evid eun devez arat e renker cahout 80 pe 100 lur had ha 150 lur soken pa vez hadet a scuill ; ma vez hâdet en daill-ze eo red evid goloi ann had, froueza pe hogodi ann douar e croas, eur veich a hed hag eur veich all var al ledander.

En douarou mad, ar guinis Spagn-ze a hell rei 70 pe 100 millier boed-glaz d'ann devez arat hag hervez m'hel lavar ann Autrou Brumard peadra so gant ar re-ze evid maga 23 bioc'h epad eur miz. Ar sort magadurez-ze a blij cals d'al loenet corn. Evid ho rei dezho ne ket red ho zroc'hi, ho draïlla, nemet pa vent deut re deo pe re galet. Neuze e renker ober dezho evel ma rer d'ann trojou coll, pe autramant c'hoas flastra ar gorsennou gant eur mail-goat.

Ar sort maïs-ze a dal er bloas-man 27 lur ann daou c'hant lur. Evid ho c'haout d'eus ar pris-ze eo red d'eoc'h scriva evelhen : *Monsieur Ed. Vianne, rue Dauphine, 18, à Paris.*

Ar port ho pezo c'hoas da baëa d'eus kear *Pontoise* beteg ho ti, ha pegement a gousto deoc'h ne ouffen ket hel lavaret. Ma cayjec'h en ho kichen eur marc'hadour hajou, den honest hag a fizians, na c'houlenfe ket cals muioc'h eget ar pris-ze diganeoc'h e ve marteze guelloc'h deoc'h prena diganthan, rag ne verzer ket neubeutoc'h eget daou c'hant lur ha me gred e vezo ar sac'h da baëa ouspen. Mœs ma glaskefe marc'hadour ar vro guerza cals re ger deoc'h, ec'h alfec'h en em glevout eun daou pe tri, pe pevar ha ne goustefe ket re deoc'h. Me voar avoalc'h ma lacafec'h eur bloavez ar sort guinis Spagn-ze en ho touar e plijefe kement ouzhoc'h ma claskefec'h lacaat beb bloaz.

Peus nemet œssaat hag e lavaroc'h trugarez d'in.

A.

Eur Varvailladen

ETRE AN HERMIT HA FANCH AR PESKETAER VAR ROC'H-ZU-VIHAN, VIS-A-VIS DA GASTEL-AN-TARO, DIVAR BEN AN 29 A VIS EVEN 1880.

An Hermit a echu he japelet pa erru e kever Fanch ar pesketaer azezet var eur' mean a zioc'h ar mor, hag o pesketa.

II.

Fanch. — Neuze an dud a droio ho daoulagat varzu ar Pab bras Leon XIII.

An Hermit. — *Lumen in cœlo*, eur sklerijen en env.

Fanch. — Ia an dud deus peb bro.

An Hermit. — Neuze e c'herruo triomph an Ilis.

Fanch. — E ma brema ar Judazet oc'h he anterri ; mæs ressuscita a raio aben an trede deis.

Ann Hermit. — Fors relijiuset ha leanezet, iskibien ha beleien, christenien a beb renk ha condition a berisso.

Fanch, — Ne gollint ket ho buez : en unan guelloc'h e vo chenjet,

An Hermit. — *Vita mutatur non tollitur.*

Fanch. — Dar barados e zaint raktall.

An Hermit. — Triomph a vo dar gristenien a iel ac'halenn, triomph ive da re a jomo.

Fanch. — Pebes bonheur beza persecutet evit Jesus-Christ !

An Hermit. — *Gaudete et exultate*, a lavar hor Zalver d'ar re a andur persecution evit he ano : bezit evurus, it en eun transport a joa, rag ho recoumpans a zo bras er barados.

Fanch. — Neuze var an douar e vo ar Republik universel.

An Hermit. — Gant ar Pab da bresidant.

Fanch. — Ia, rag ar rouichen, an impalaeret, ar présidantet demeus kement pobl a zo, a anavezo ar Pab evit vikel Jesus-Christ guir Doue ha guir Den, Roue ar rouichen, Mestr var ar re a goumand, ar Prins a ro ar peoc'h.

An Hermit. — *Rex regum et Dominus Dominantium, princeps super omnes reges terræ; princeps pacis.*

Fanch. — Neuze e vo ebad beva var an douar.

An Hermit. — Ebatoc'h c'hoas e vo bezà e rouanteles Jesus, ha gatha en he Varados.

Fanch. — Karomp Jesus egis ar verzerien.

An Hermit. — *Amaverunt Christum in vitâ suâ.*

Fanch. — Oh ! na me a garfe e ve dispennet vá c'horf evit beza gant Jesus-Christ !

An Hermit. — *Cupio dissolvi et esse cum Christo.*

Fanch. — Pebes profit e vo dign mervel evit ano Jesus.

An Hermit. — *Et mori lucrum.*

Fanch. — Ar Framassounet hor c'hasso dar Barados.

An Hermit. — Absolumant egis ma raint dar relijiuset, d'al leanezet, dan iskibien ha dar veleien.

Fanch. — Setu paket kaer ar Framassounet, pa ze guir pa gredont ober ar muhia droug deomp eo just ar guella mad.

An Hermit. — Evelse eo, rag dan dud a gar an Otrou Doue, peb tra a dro e mad, *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.*

Fanch. — E kiemense eo dever ar Relijiuset hag al Leanezet lavaret d'ar barnerien ar pez a so just ha guir.

An Hermit. — No deus ket izom da brepar ho respounchou, rag ar Speret-Santel a respounto dre ho ginou, ervez promessa hor Zalver.

Fanch. — Hor Zalver edok ar Bassion ne zigoras he c'hinou nemet pa voe gled goulen justis ha diskleria ar viriones.

An Hermit. — Er memes tra a raio ar Relijiuset.

Fanch. — Mæs etrezomp-ni on daou, klaskomp divinout penaos e passeo an traou dan 29 deus mis Even 1880. Supposomp e ve c'hui an otrou mear ha me a ve sanset e penn eur gouent.

An Hermit. — Ar chelp tricolor a lakafen en dro d'am c'hof, ar gard champetr, sabren hag all a zigasfen ganhen ; m'am be jandarmeet, ha memes troumpou, ne vankfen ket d'ho digas dam heul ; en dro din, araok ha var lerc'h, e ve kement kol-bara a zo er barres. Ar c'hol-bara a errufe da genta dirag dor ar gouent en or joloriat, o rei tolliou boutou en or, hag o skei mein doc'h ar prenechou.

Fanch. — Neuze avad me eo ann hini a errufe hag en anter-tro em bonet : Pitiaoul ! a lavarfen, eat ar Frans da zot ?

An Hermit. — Oh ! te a goze egis eur martolot ma teuffe ar Zozon er vro.

Fanch. — Ah guir eo, ankounac'heat em boa oan sanset eur Relijius. Mad, dont a rafen sioul ha koumpes, mœs ferm hag eb an distera spount hag e tigorfen an or. Var an treujou e rafen eur salut distinget dan otrou mear, abalamour d'ar chelp trikolor a zo var he gof, hag e lavarfen dezha : « Da betra e teuit ama, otrou mear ? » Deoc'h c'hui eo brema d'ober ho rol, Hermit.

An Hermit. — Citoyan Relijius, en ano ar Republik, deut er meas deus an ti.

Fanch. — Penaos e c'hall ar Republik va lakat er meas deus va zi ?

An Hermit. — Dre vertus lezennou beo.

Fanch. — Peur int bet great ?

An Hermit. — Araok ar Revolution-vras, hag edog ar Revolution-vras.

Fanch. — A enep piou ?

An Hermit. — A enep ar Relijiuset.

Fanch. — Perag ?

An Hermit. — Da genta, abalamour ma rendalle ar Jesuistet a eneb ar Protestantet, ar Jansenistet hag ar Framassounet dre ma tiskouezent re sklear ar viriones. Evit-se e voe dispennet urs ar Jesuistet.

Fanch. — Hag epad ar Revolution-vras ?

An Hermit. — E voe diskleriet penaos ar Relijiuset a vevche egis ma carchent, ha ne felle ket d'ar C'houarnamant soursial da c'houd pe ar Relijiuset a viche pe ne vichent ket fidel dar veuiou a rachent, hag ne vent ket pursuet evit-se.

Fanch. — Mæs an draze ne ket distruch ar famillou Relijius eo na ne de !

An Hermit. — Mad ! — A neuse divesatoc'h en amzer Moncheu Tiers, pa voa Louis Felep var an trôn, e zeus bet eun tamik trous divarben kass kuit ar Jesuistet.

Fanch. — Ia mæs chomet int e Frans !

An Hermit. — Ne dleer ket beza ouspen ugent den en eun ti.

Fanch. — Eo, otrou mear, mar bezor enho

evit chom, egis ar skolerien en eur skolach, an troumpou er c'hazarn, etc., etc.

An Hermit. — Al lezennou a zo a enep ar Relijiuset a zo lezennou beo.

Fanch. — Salo kras, otrou mear, maro mik int, rag lazet int bet dre ar C'honcordat eus a behini an artikl kenta a lavar e zeo libr exercis ar Relijion catholik e Frans. Ar C'honcordat a voe great er blavez 1812,en amzer an Napoleon kos. Hogen, e peleac'h e ma ar Relijion catholik ma ne ma ket ga ar Relijiuset. Ha petra zinifi Relijius ma ne zinifi ket eun den a Relijion; ha ma tolit ac'hanon en arlu, abalamour ma zon Relijius, e peleac'h neuse e c'hellit lavaret ec'h observit al lezen veo ? Ar C'honcordat, otrou mear, eo a zo beo, mæs al lezennou a zo bet great araok hag a zo kountrol d'ar C'honcordat, a zo lazet ganthan. Dre-ze e rankit lavaret : dre vertus al lezennou maro, deut er meas d'oc'h ho ti.

An Hermit. — Sac'h an derchen ! Cambr an Deputeet e deus votet an artikl 7, ha dre vertus an artikl 7, e rankit guinta kuit.

Fanch. — Oh ! ne ! rag ar Senat en deus torret virtus an artikl 7. Hogen, eul lezen ne c'hall ober he effet, nemet votet e ve bet gant ar Senat.

An Hermit. — Sac'h ar bier ! Eun decret em beus diana.

Fanch. — Piou en deus great an decret-se ?

An Hermit. — Ar ministret ie zur sanset, hag sinet eo gant Presidant ar Republik. Sellit aze, no peuz nemet guelet, e maint ac'he.

Fanch. — Lennit, otrou mear.

(Ar mear a assur he zenklen tricolor, lakat a ra he lunedou, hag e lenn, ha Fanch a respount:

Faneh. — Petra ar findal ! diana ; mæs an decret-se a zo a enep ar Gonstitution ; rag ervez ar Gonstitution, peb den a zo e di deza, ma nen deus hen ket he laeret.

An Hermit. — Petra fot deoc'h ! an decret, c'hui vel.

Fanch. — Ar Gonstitutjon pe ar C'hod-civil a avar ne c'heller arreti den, ma ne ra ket a zroug.

An Hermit. — An decret, a lavaran deoc'h.

Fanch. — Ar Gonstitution a lavar or libr da veva mera hini assames egis ma karint, dok na raint ket a zrouk.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — N'ho peus ket a vir da antreal em zi.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — N'ho peus ket a vir da douch ouzin.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — N'ho peus ket a vir da douch doc'h an distera tra a zo em zi.

An Hermit. — An decret ! J. M. C.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Ugueu, aumonier eouent Lezerazien, a so hanvet person Tregarantec.

Ann autrou Brignou, cure e Conk-Leon, a so hanvet aumonier e couent Lezerazien.

BELEIEN MARO.

Ann autrou Isnard, bet aumonier ar vartolodet e Brest.

Ann Amzer hag ann Eost.

Ar Jardinerien hag al labourerien douar ho deus bet atau hag ho deus c'hoas cals aoun rag al loar-Ebrel.

Er bloas-man n'he devoa ket græt cals a zroug pa oa o commans,mæs var bouez achui, he deus discuezet goal sclear n'e ket heb ræsoun ho deus ar jardinerien hag al labourerien douar aoun arauzhi.

Ar reô so bet en devejou kenta a viz maë he deus, e meur a bloas græt cals gaou ous ann avalou-douar hag ar piz (*haricots*) red mad e vezo soken hada ar re-man a nevez. A hent all, egis ma eo ar re-man diveza, traou tener a vez buhan devet gant ar reô, ne dlefer ket er c'harter-man ho laeaat en douar abars ar 15 a viz maë.

Ann amzer a gendalc'h o veza atau epad ann deiz seac'h ha ien. Ann eost en douar a so treutet cals gant ann avel ha netra na hell ober rout. Cals gaou a ra ann amzer-ze d'ann traou so bet hadet hag ar c'hoen douar gant ar prenvet a ra eun distruj vras anezho.

E costez ar *Champagne*, eleac'h ma hader cals segal, eo evodet ann ed, teir sizun benag a so, mæs mar deus cals pennou braô, ez eus ive cals pennou fall ha ne sonjer ket cahout ouspen eun hanter-eost ha c'hoas ann hanter-ze a vezo dister.

E cals plassou all petra benag ma eo bet c'hoenet ann ed ar parkeier so leun a louzeier fall.

Ar c'herc'h goanv so bet scornet ha cals eus al labourerien ho deus hadet kerc'h du e plass. Didenvet eo, mæs mar teu mad e cals plassou, e cals plassou all e sec'h hag e varv.

Ann avalou douar a so braô avoalc'h en despet d'ar sec'hor ha dann avel bras hon deus teir sizun a so. Er sizun-man emer o kempenn ann douarou evid ar guinis-spagn e glaz, ar piz, ar mel, ann ed du, etc.

Ar melchen-ru ne dâl netra. Ar prajeier a oa commanset mad ar ieot da zont ennho ha setu ne boulsont sord ebet mui.

Var al loenet, aveichou ez eus cresc hag aliessoc'h distaul. Miser avoalc'h a so breman etouez ann dud, ha ma c'hoarvesfe, Doue ra viro ! e ve c'hoas fall ar bloas-man, goal denn ec'h alfe beza ar bloas a zeu evidomp.

A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 22) DISSADORN 29 A VAE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue
nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 29 a viz Mae 1880.

D'ar Meurs, 18 a viz Maë, ann Deputeet ho deus votet eun neubeut lezennou var ann hentchou houarn bihan, ha var eun tam benag a labourou bras all, a so talvoudus avoalc'h evid eul loden eus hor c'henvrois, mæs ouzomp-ni ne sellont nemeur, kense, ne dâl ket ho henvel d'eoc'h.

D'ar Iaou, 20 a viz Maë, ar Senatourien ho deus en em assamblet, ha goude beza clevet ann autrou Rampont, o lenn dezho eul lizer digant ann autrou Martel, Presidant ar Senat, a lavar ne fell mui dezhan chom er garg-ze, abalamour d'he neubeut a iec'het, int ho deus discuezet cahout cals glac'har dezhan. Gouscoude, evel na hell ket ar Senat chomm pell heb presidant, abars dispartia en devez-ze, int ho deus lavaret e vije hanvet eur Presidant nevez dimeurs kenta. A hent all, n'ho deus græt ken en devez-ze, nemet voti 17 million evid sicour Minist ar scoliou da sevel scolachou bras ha bihan. Calsic arc'hant eo, ma kirit, mæs evelken, ne zisplijfe ket deomp guelet ar Senatourien voti anezho evid sicour ar Ministr da rei guelloc'h descadurez d'ar vugale ha d'ann dud iaouanc, ma ne vije ket bet Jules Ferry ar Ministr. Eun den ken difeiz hag hen, na hello, taul chans, en em servicha eus ann arc'hant-ze, nemet evid ober brezel d'ar Relijion ha d'ann Ilis.

Er memes devez, ann Deputet, couls evel d'ar Guener, 21 a viz Maë, ho deus kendalc'het gant lezen ann *Douane*, hag evel m'ho deus prijet guelloc'h labourerien ann douar eus ar broiou all eget re ar Frans, pa oa hano eus ann traou a c'hounezit, hag a hello, ma ve græt ho c'hoant, dont en hor bro-ni heb paëa couls lavaret netra, evelse ive, ne fell ket dezho breman kemer interest ar re ho deus savet staliou-bras evid neza lin, cannab ha coton, ha neuze, petra c'hoarvezo? Pa ne hello mui ar re-man beza dic'haouet eus ho dispignou bras, int a serro ho staliou, hag ho micherourien a renco mervel gant ann naoun, defot da gahout den da bourvei labour dezho.

Dissadorn, 22 a viz Maë, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezen ann *Douane*, hag ann autrou Paul de Cassagnac, o veza lavaret en devoa c'hoant da c'houzout digant Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, perag en devoa Prefet ar *Gers*, græt he vestr en tu all d'he vir, ar Ministr en deus respontet e vije bet moien d'en em glevout var ann affer-ze da benn eun teir sizun benag. Gant kement-se oll, ne ia ket cals ann traou var ann araug, ha petra benag m'ho deus goulennet ar Vinistret pega ar c'henta guella gant ar Budjet, n'e ket lavaret e stagefent ganthan abars dispartia.

A.

Varc'hoas e tigorro eisvete ar Sacramant dre ar bed oll cristen ha pa achuo d'ann 30 a viz Maë ne c'homo mui nemet eur miz hebken ac'han d'ann devez so bet merket d'ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar c'hoarnamant evid sortial eus ho zi. Mar boa red deomp beb bloas,da genver ar mareze, goulenn gant feiz hag a greis calon digant hor Zalver Jesus scuilla varnomp a beb seurt grassou, eur ræson muioc'h hon deus d'hen ober er bloas man o c'houlenn digant Doue ma blijo ganthan difenn he hunan he vugale ha trec'hi ho oll enebourien. Ar pez a glasker da ober d'ar Relijiuset ne deo nemet ar penn kenta eus ar bersecution a enep ann Ilis. Ar re so e penn ar c'houarnamant ne fell ket dezho hen anzavout evid c'hoas gant aoun da sponta ann dud, mæs ar Radicalet ru a lavar a vouez huel hag ive en ho gazettennou penaus ne ket hebken ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant a renker da gass cuit mæs ive ar re ho deus bet ann aotre-ze hag ann oll beleien soken. Hel lavaret am eus deoc'h n'eus ket c'hoas goal bell so. Ma renkefe ar Jesuistet mont cuit eus ar Frans e cavjent æs avoalc'h eur repu en eur vro all benag hag ar goassa ve d'ann tadou a gass dezho ho bugale da scolia. Ar memes tra a c'hoarvezo evid ho peleien, ma ne ouzoc'h ket en em servicha eus al lezennou evid ho difenn, ma rencont ive cuitaat ho bro ha mont en harlu e cavint er broiou all labour avoalc'h hag eneou da savetei. Ar goassa a vezo evidhoc'h pa n'ho pezo belec ebet mui evid rei deoc'h ho sacramanchou. Kense m'ho peus c'hoant en em

zioual dious eun henvelep goal heur goulennit digant hor Zalver Jesus epad ann devezou-man sclærijen ar speret evid anaout ho teveriou ha ners ar galon evid ho miret.

Mar pedit mad, ann Autrou Doue a chilaouo ho pedennou hag a roio deoc'h ho coulenn. Deski a rai deoc'h beza e guirionez cristenien calonec, ha ne reusfoc'h morse d'ober ho tever e mod ebet.

C'hui a zifenno ho Feiz hag ho Relijion na ne vezo mui guelet, egis ma so bet c'hoarvezet re alies siouas, cristenien Breiz Izel henvel tud difeiz evid derc'hel ho flass er Gambr, tud n'ho deus tam ebet a Relijion na ne ouzont nemet enebi e peb fæson ous Doue, ous he Ilis hag ous ar re ho deus ho hanvet. A.

Kemennadureziou ann 29 Meurs.

Lepère, Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, en deus lakeat he ziles, hag eun all hanvet Constans, a so bet lakeat en he blass. Guelloc'h a vezo pe falloc'h evithan ? Ne ouzoun dare ; heb dale ec'h hellimp barn anezhan d'eus he oberou ; mæs, ma ne fazian, Lepère ha Constans, Constans ha Lepère, a so henvel ann eil ous egile. evel ma eo eun den born henvel ous eun all n'en deus nemet eul lagat.

Ar re a voar d'eus ann traou a lavar penaus, mar deo en em dennet eo marteze, evid eun neubeut, abalamour da gemennadureziou ann 29 a viz Meurs, na ne vemp ket souezet gant-se, mar de guir emer o sonj ober ar pez a scriver d'eus *Paris* da eur gazeten d'eus *Rom*. Setu aman ar pez a verc ar gazeten-ze, ann *Aurora* :

Certen eo penaus, d'ann 30 a viz Even, ann oll breuriezou Relijiuset, n'ho devezo ket bet aotre ar C'houarnamant, a vezo torret dre gemennadureziou ar Brefedet. Ann diæssa a vezo lacaat heulia ar gemennadureziou-ze. Casset e vezo soudardet d'ho zenna er meas eus ho ziæs, mæs piou a hello miret outho da vont assambles en eun ti all da c'hortos e ve œt cuit ar soudardet ? Ha pa vezo æt ar soudardet en ho rout, piou a hello miret ous ar Relijiuset distrei adarre en ho zi cos ?

Ha ne teufe ket ar re a so tiez ar Relijiuset dezho d'ober eur proces benag d'ar Prefedet, rag ma vezint æt dreist ho guir, en eur ehasseal anezho eus ho ziez, ne heller ket chomm atau o poursui ar Relijiuset, hag oc'h ho chasseal d'eus ann eil ti d'egile.

Ar C'houarnamant o sonjal en oll traou-ze, a alfe c'hoarveout, a sonj dezhi cahout armou avoalc'h evid trec'hi ar re oll a glasco enebi outhi en affer-ze. A enep setans ann tribunalou a alfe beza a du gant ar Relijiuset, e sonj dezhi e hello cahout evithi Conseil Bras ar vro, e ialo a du gant ar Brefedet, hag a lavaro ne de ket d'ann tribunalou barn ar sort afferiou-ze. A enep ar Relijiuset, mar fell dezho enebi ous ar Brefedet, ma ne fell ket dezho senti doc'htu, e claskint eul lezen coz benag, hag e sonj dezho ec'h hellint en em zervicha d'eus ann hini a gondaon ar re ne sentont ket doc'htu ous ar polis pe a fell dezho enebi outhi.

Æs eo guelet pegen diskiant eo kement-se. D'eus eun tu, ann tribunalou n'ho deus guir ebet er sort afferiou-ze, ha d'eus eun tu all, e vezo casset dirazho ar Relijiuset ne sentefent ket doc'htu! Neus fors penaus e c'hoario ann traou, red mad e vezo atau cahout ar varnerien evid lacaat ar Relijiuset da senti ous ar gemennadureziou-ze, ha ne ket certen e teufe ann oll tribunalou da gana a du gant ar C'houarnamant. Ann articl 247 d'eus ar *C'hode-pénal* a gondaon, guir eo, ar re a ia a enep ar pez e vez græt e hano ar C'houarnamant mæs n'her gra nemet abalamour ma so hano en articl-ze, d'eus traou græt hervez al lezennou gant ar Prefedet hag ar poliss.

Ann tribunalou eo eta a renco guelet ha be ma hervez al lezen kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, pe ne dint ket, ha netra na hello ober dezho heulia en affer-ze, santimant ar C'honseil-Bras.

Ann oll a c'hortos, ha n'e ket heb nec'hamant, ann 30 a viz Even, ann oll a so o clasc gouzout petra a raio ar breuriezou Relijiuset. Dre nerz eo e vezo red mond dezho, hag int a gendalc'ho o veva assambles hag evel Breuriez, ken ac'han ma teuio ar C'houarnamant da c'hervel ar breuriezou Relijiuset dirag ann tribunalou. Mar dint condaonet, int a renco dispartia, da lavaret eo, ne chomo mui kement a Relijiuset er memes ti, mæs int en em bartajo e cals muioc'h tiez. Torri crenn ar breuriezou, kement-se ne hell ket beza græt.

Ar procès a vezo græt d'ar Brefedet gant perc'hen ann tiez Relijiuset a vezo, me gred, taulet a gostez, pe gant ar C'honseil-Bras, pe gant ann tribunalou ho unan, abalamour ma vezo lavaret gant ar re-man, e renke ar Brefedet senti ous ar C'houarnamant er pez a sonje dezho a hent all beza ho guir. Hogen, hag e renkefe ar breuriezou Relijiuset coll e peb fæsoun, ne varvint ket evid-se. Int a hello ea em repui e couenchou ar re ho deus bet aotre ar C'houarnamant, e tiez beleien ar parræsiou pe ann dud vad a zigorro ann nor dezho. Lezel a hellint ive eun neubeut Relijiuset en ho zies, da c'hortos ma vezo c....t, maro Pilat hag Herodes. Da c'hortos, disurj vras ha dispac'h a hello beza guelet er vro. —

A hent all, cals so bet lavaret varbenn liziri casset d'eus *Paris* d'hon Tad Santel ar Pab, ha digant heman da Baris. Hogen, disnac'het so bet e ve bet casset james liziri var ann affer-ze, d'eus ann eil Gouarnamant d'heben. Ar pez n'e ket bet disnac'het avad, eo ar pez so bet gourc'hemennet gant de Freycinet d'ann autrou Desprez, cannad

ar Frans e læz hon Tad Santel ar Pab e *Rom*, da lavaret eo, d'hon Tad Santel Leon XIII. Setu aman petra lavar var ann affer-zé ar gazeten *La Défense* :

Pedi a rer ac'hanomp da lavaret n'eus bet casset lizer ebet, na netra henvel, da C'houarnrmant ar Frans pe d'ar Bresidant Jules Grevy, gant hon Tad Santel. Heman en deus lavaret d'ann autrou Desprez, ha roet da anaout da belerinet ar Frans, pegen ankenniet eo ha glac'haret gant ar pez a rer breman e kenver ar Relijiuset en hor bro. Hogen, abars rei da anaout d'ann oll he santimant guirion var gemennadureziou ann 29 a viz Meurs e fell dezhan guelet bete peleac'h ez aio ar re so e penn ar C'houarnamant e Frans. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

VI.

E TI ANN ITRON DE SAINT-PREST.

D'oc'h ann abardaez en deves-ze, evid seveni he bromessa, ann autrou de La Meilleraye ez eas da di ar varkizes de Saint-Prest.

Cals tud en em gave eno pa antreas er sâl vras, hag evel ma oa evel unan d'eus tud ann ti, ha ma oa boaset d'en em gavout atau abred, ar varkizez oc'h he velet a lavaras :

— Me sonje din ne vijec'h ket deut hirio.

— Oh ! Itron, n'hellec'h ket sonjal kement-se, peguir em boa lavaret e vijen deut.

— Ia guir eo, mæs hirio e oa ouspen mall ganin ho cuelet o tont abred, rag aman e cavfoc'h unan eus ho kerent, hag o kemer dre ann dorn eun den iaouanc a ioa eno en he c'hichen, e kendalc'has : Autrou vicomt de La Meilleraye, setu aman ho kenderv, ar Marc'hec d'Orbois.

— Ma c'henderv, eme ann autrou de La Meilleraye o tostaat outhan, hag oc'h astenn he zorn, me so eürus meurbet ous ho cuelet.

— Me so eürussoc'h evidhoc'h , vicomt.

— Anzavit kenderv n'en em velomp ket aliæs. Ar veich diveza am eus ho cuelet a oa e Breiz, dec bloas benag a so ac'houdevez.

— Ia, guir eo, dalc'het am eus sonj.

— Beaichet hoc'h eus cals abaoue, ma ne fazian ?

— Ia cals ; bet oun bet er *Chine*, er *Japon*, en *Oceanie* hag en *Americ*.

— Ne chommit ket pell e peb leac'h, hag ho puhez a dle beza bet diæs aveichou.

— Ia da, vicomt. Bet oun bet chasseour, martolot, soudard. Brema da ziveza e oan den a vrezel dindan urs ann autrou de Lafayette. Roet so din eur gefridi ho deus græt din cuitaat ar bed nevez evid ar bed coz. Hogen, ne chomin ket pell e Frans. Da benn 3 pe 6 sizun, marteze da benn neubeutoc'h amzer, m'en em ambarco adarre.

— Ne sonjit ket dond d'ober eun dro e Breiz ? a c'houlennas neuze ar vicomt ?

Aman Marc'hec d'Orbois a vousc'hoarzas o lavaret :

— Ne ouzon ket ha possubl e ve din hen ober. A hend all, d'ober petra ez afenn-me di ? Ma c'herent a so maro! ..... Den ebet mui el leac'h-ze a beleac'h oun ginidic, n'en deus sonj ac'hanon.

— Oh, kenderv, eme ann autrou de La Meilleraye gant madelez, re a livirit breman. Ancounec'heat hoc'h eus carantez va zad en ho kenver ! Ma ! ho caret a ra atau kement.

— Trugarez, vicomt, evid ho madelez. A dra sur e vijen bet eürus da renta va deveriou d'am eontr, ann autrou de La Meilleraye, mæs hel lavaret am eus deoc'h, m'eus aoun ne hellin ket cuitaat Versailles..... Divezatoc'h e vezo guelet... hag o saludi he genderv, ec'h en em dennas cuit.

Ar vicomt de La Meilleraye a chomas sebezet, hag a velas penaus he genderv na alfe biken pardoni dezhan ha d'he dad, ar sicour en devoa bet digantho goude maro he dad, ann autrou d'Orbois.

Heman, breur d'ann autrou comt Charles de La Meilleraye, en devoa collet he oll danvez oc'h en em rei da beb seurt disurjou, goassoc'h c'hoas en devoa græt ; tost e oa bet dezhan beza disenoret hano he dud dre be grimou, mæs he vreur Charles, en devoa saveteet hano ha brud vad ar famill, var bouez coll he unan eul loden vad eus he zanvez.

Divezatoc'h, pa varvas ann tad, ann autrou de La Meilleraye, o velet ar mab en diænez, a fallas ganthan he gemer en he di ; mæs heman, dre ma oa leun a orgouil na ne felle dezhan plega da zen, a guitaas abred maner he eontr evid mond da vartolot.

Setu penaus e cavomp anezhan e Versailles, e ti ann Itron de Saint-Prest, goude beaichou hir ha leun a zanjerou.

Goude beza cuiteat he genderv, e oa tosteat ous eur guchennat tud a gomse etrezho d'eus ar pez a dremene neuze er palæz hag e kear, e Versailles hag er vro. Kerkent ha ma veljont anezhan, setu an oll oc'h estlami :

— Setu aman ann den calonec !

Beva ann hini a zifenn liberte ann Americ !

Ann autrou d'Orbois a vousc'hoarze. Pega a reas e kement dorn a oa astennet varzu ennhan, oc'h ober ann hini n'e ket contant, pa oa he galon leun a joa o clevout ar meuleudiou a rer anezhan.

— Autrounez, espernit ac'hanon, meuleudi ebet ! Clasket am eus ober va dever, netra ken.

Ann autrou de Condorçet (eun den difeiz), o tostaat d'he dro, a lavaras :

— Penaus, autrou, c'hui so unan d'eus offiserien Lafayette ?

— Ann enor am eus bet da veza he eil.

Ann oll er sâl a selle outhan gant estlamm.

— Lezit ac'hanon d'ho meuli, eme Bailly.

— Pegen eürus en em gavan o santout em dorn, dorn eun den calonec eveldhoc'h, eme ann itron de Genlis d'he zro.

Ha kement hini en em gave en devez-ze e ti ann Itron de Saint-Prest, en em vode endro dezhan ; ne gleveur ken nemet he hano.

— Pebes amzer souezus eo hon hini, eme ar baron de Milly ! Guelet a reomp ann noblans eus eur Rouantelez,

ar Frans, treuzi ar mor bras, evid mond en Americ sicour founta eur Republic !

— Autrou de Milly, eme markizes de Saint-Prest, ancounec'heat hoc'h eus penaus, difenn ar bobl eus ann Americ, eo difenn al liberte ?

— N'am eus ket, Intron, mæs siouas ! pegement a follenteziou ne rer ket e hano al liberte ?

Aman eur re benag a sellas ous ann autrou de Milly, droug ennho.

— Penaus, autrou baron, eme Chamfort, ne gav ket deoc'h he deffe græt mad ar Frans mond da sicour ann Americanet ?

— Ne gavan ket tre ; ar pez ne blij ket din, eo e ve c'hoarvezet ann traou en henvelep fæson ma so bet renket mond d'ho sicour.

Epad ma ziscueze ar re all e oa droug ennho, abalamour d'ar c'homsou-ze, ann autrou de la Meilleraye a begas e dorn ar Baron da ziscuez dezhan a oa a du ganthan.

— Evidon-me, a respontas ann Intron de Saint-Prest, ne doun ket evel ann autrou de Milly ; a viscoas am eus meulet couraich ann autrou de Lafayette hag he gonsortet, ha c'hoanteat ho deffe eun issu mad ho oll labourou, ho oll poaniou. Me ne garan netra, er bed-man, dreist all liberte, hag e fell din beva ha mervel evid al liberte.

— Carout a rafec'h eta chench tu d'ar bed-man !

— Autrou de Milly, roit conje din da brezec. Me voar ne d'hoc'h ket a du ganeomp ; c'hui na velit nemet distruj ha goaleuriou e peb leac'h.

— Ar pez a c'hoarvezo divezatoc'h, a ziscuezo anat ne fazian tam ebet.

— Me n'am eus aoun ebet rag-se. Heb dale, a gredan, e teuio evid ar bobl eun amzer a beoc'h hag a eurusdet.

— Ar virionez so ganeoc'h, Intron, eme Laharpe. Heb dale e vezo ar Ræson o commandi e peb leac'h. N'eus tra sclerroc'h.

— Enor da Voltaire, Diderot, Rousseau ha kement all a filosofet ho deus græt ho fossubl evid rei deomp eun henvelep eürusdet, a lavaras ann Itron de Genlis.

Hag ann oll oc'h assanti gantho.

Setu penaus ho devoa ann dud-ze, var divez ann 18et cantvet, ancounec'heat ho brassa deveriou. Voltaire a oa deut ; Voltaire, ann droug, ar voaperez, ar gaou ! Voltaire, vikel Satan var ann douar ! Lavaraou ann den fallacr-ze, ho devoa lazet ann eneou. Na vele den ebet ann islonc e pehini e oant dare da goueza. Ar Relijion a oa disprijet ha goapeet ; ar pec'het ne rea aoun da zen ebet mui. Goassoc'h cats e oa ann traou etoues ar re vras eget etoues ar bobl.

Ann dudchentilou-ze, ann Intronezet vras-ze, a dlie eun neubeut bloavechou goude, beza lazet gant ar Revolution, ar re-ze ar re a laboure ar muia da renta æssoc'h ar Revolution.

Neubeut a oa etrezho ar re a vele d'oc'h sclærijen ar Relijion ar pez a ie da c'hoarveout ; ar pez brassa anezho egis ma vijent bet dall, a gerze dizaoun ha buhan entrezec ann islonc a dlie ho lonca.

Siouas dezho, eur mareadic c'hoas, ha pa zigorfe ho daoulagat pebes dihun spountus !

Ann autrou de La Meilleraye, hag he vignon ar baron de Milly, ho devoa dalc'het d'ann descadurez gristen ho devoa bet digant ho mam. Darempred ar re all eus ho renc a oa red dezho ober, mæs dioual mad a reant atau d'eus kement tra en dije allet rei da gredi e oant a unan gantho.

Kense, ar varkizes, o velet ne respontent sord ous ar pez he dovoa lavaret ann Intron de Genlis, na ne reant soken man ebet, a gendalc'has :

— D'oc'h a velan, ann autrounez de La Meilleraye ha de Milly, ne dint ket henvel ouzomp ; n'ho deus ket c'hoant guelet o tont ann amzer eürus e pehini ec'h en em gavimp libr evid mad !

Er moment-se eun neubeut eus ann dud chentil en em gave eno, a c'houlennas c'hoari cartou, ha marc'hec d'Orbois, o veza æt da gahout hè genderv, a lavaras dezhan :

— Vicomt, plijout a rafe deoc'h ober eur bartiat ?

— Ia da, a respontas ann autrou de La Meilleraye, gouscoude n'oun ket boaset da c'hoari.

— Oh ! ne vezimp ket pell, nemet evid cavout berroc'h ann amzer ; ann autrounez de Chamford ha Nicolaï a c'hoario ganeomp.

Aseza a rejont, hag e commansas ar partiat ; hogen, ann autrou de La Meilleraye ne vouie ket c'hoari caër, hag hèb dale e collas cals. Ne lakea ket cals evez ous ar c'hoari, hag e neubeutoc'h eget eun heur, e colle eur somm spontus.

En eun taul, setu hen o commans gounit ; ne vouie ket penaus e c'hoarveze, ha gouscoude ar guella cartou a zigoueze beb taul ganthan. Ar re en em gave endro d'ar c'hoarierien, ann autrounez de Malesherbes, d'Usoy hag eun neubeut re all a veule anezhan, rag ma oa ehanet da goll.

Souden, setu ann autrou de Nicolaï o sevel droug bras ennhan.

— Autrounez, emezhan, me sonje din ne oa nemet tud honest aman.

Faziet oun en daill ! sellit aman.

Hag hen gant he viz, a ziscueze ar c'hartou a ioa var ann daul dirag ar vicomt de La Meilleraye.

Heman a chenchas liou o clevout ar c'homsou-ze.

— Autrou de Nicolaï, emezhan, petra a fell deoc'h da lavaret ?

— Sclear avoalc'h eo, mechans, emezhan, ar c'hartouze so cartou fauss ha deoc'h int.

— Penaus ! eme ar vicomt de La Meilleraye o fâcharu en taul-man, c'hui kemer ac'hanon evid eul laër !

Etretant, marc'hec d'Orbois a vousc'hoarze egis eun traïtour.

— Autronez, eme ann autrou de Malesherbes, trous ebet ken, mar plich.

— Hogen, ar c'hartou-man, eme ann autrou de Nicolaï.

— Ma kirit, autrounez, me a varno etrezhoc'h.

— A galon vad.

— Neuze, antreomp aman er Gambr e kichen, hag heb dale e vezimp accord.

A veac'h ma oa antreet er gambr ann autrou de Malesherbes ha ganthan ar c'hoarierien gant eun neubeut mignonet, ma lavaras hen :

Araug peb tra e rencan disclæria penaus na hell den disfiout d'eus ar vicomt de La Meilleraye.

— Hen toui a rafec'h ? eme ann autrou de Nicolaï.

— Var ma enor.

— Travoalc'h eo ; ne c'houlennan ken.

Hag o trei varzu ar vicomt e kendalc'has :

— Ancounec'hit ma c'homsou, autrou, mar d'he ho madelez, mæs aun traou a oa a enep deoc'h.

— Hen anzavout a ran, eme ann autrou de La Meilleraye, en eur bega calonec en dorn astennet varzu ennhan.

— N'eus ket ezomm, me chans, da lavaret ken, eme ann autrou de Malesherbes.

— Nan, nan, travoalc'h eo.

— M'ho pije bet eun tamic douet c'hoas, gant eur ger hebken, em bije ho c'hasset cuit, rag guelet mad am eus ar pez so c'hoarvezet.

O lavaret ar c'homsou-ze, ann autrou de Malesherbes a selle gant disprijans ous Marc'hec d'Orbois. Heman ne c'hoarze mui, hag o velet e oa collet da viken ma chome c'hoas eno, e c'hrosmolas eun dra benag etre he zent, hag en em dennas cuit.

— Anat avoalc'h eo breman ar virionez, eme Chamfort; ger ebet mui var ann affer-ze.

Ann dud chentilou a ieas adarre da gahout ar re oa chomet er sal, hag oc'h ho guelet, ann Itron de Saint-Prest a sellas outho, oc'h ober ann hini en deffe c'hoant da c'houlenn eun dra benag.

— Ni so accord breman, a lavaras dezhi ann autrou de Malesherbes, ne oa ket bet guelet mad avoalc'h ann traou, netra ken.

— N'eus tra da damall da zen ?

— N'eus ket d'ar re so aman da vihana.

Hag o lavaret kement-se, ann autrou de Malesherbes a selle heb goud dare dezhan ous ann or dre behini e oa æt cuit ann autrou d'Orbois.

Eun hanter-heur goude, ann autrou de La Meilleraye a antree en he gambr, eleac'h ma zigassas ragtal dezhan he vevel eul lizer siellet gant ardamezou he dad.

— Ah ! emezhan, eul lizer digant va zad ! petra a zigasso hen din ? Tristidigez pe laouenedigez ?

A veac'h m'en devoa commanset lenn al lizer, ma lavaras :

— Meulet ra vezo Doue ! Mont cuit a hellin d'eus ar palæs-man, eleac'h n'am eus bet nemet displijadur a heb seurt. Va zad en deus ezomm ac'hanon, varc'hoas e partiin cuit.

Lezel a reas he benn da goueza var bal he zorn, hag en em roas da sonjal. Na da betra e sonje hen ? d'he dad ker caret, d'he c'hoar iaouanc, d'he vignonet d'eus Breiz.

Setu gouscoude he benn o tenvalaat, o sonjal er pez a oa c'hoarvezet ganthan epad an deiz.

Da genta, e sonjas er vaouez-ze eus ar Maine, Jeanne Chouan, deud da Baris da c'houlenn digant ar Roue buhez he mab. Ma oa laouen breman ann intanvez baourze e oa dezhan e oa dleourez a gement-se. Hen eo en devoa scrivet eul lizer evithi hag he lakeat var benn hent ar Roue. Sonjal a rea dezhan clevout c'hoas o voudial en he ziouscouarn comsou Jeanne Chouan o kimmiada diouthan, evid mond da gass ar c'helou mad d'he mab.

— Autrou, emezhi, o scuilla daëlou a laouenedigez, autrou, Doue a chilou atau pedennou ar beaurien ; bemdez e pedin evidhoc'h ha kement hini so caret ganeoc'h !

Hag ar vicomt a sonje : ia ann autrou Doue a chilou peden ar paour, hag ar vam-ze a bedo calonec evidon.

En em gavout a rea goudeze e sal ar varkizes de Saint-Prest, asezet ous ann daul o c'hoari, hag e crede clevout c'hoas comsou ann autrou de Nicolaï, o tamall dezhan beza..... laër, hag e vele mousc'hoarz traïtour ann autrou d'Orbois, tost e oa bet dezhan beza collet he enor, ha piou oa caus ? He genderv !

— Oh va Doue, emezhan neuze, pegen tost eo bet din beza disenoret da viken ! Oh ! ia, ann den-ze so digalon. Pa oa o vont cuit, em eus lennet sclær avoalc'h en he lagat pegement a gassoni en deus ouzin. Piou voar pegement a zroug a rai hen divezatoc'h d'am c'herent ha dime ?

A.

Eur pennad all eur veich all.

Petra eo eur golladen.

Bez' ez eus tud vâr ann douar, a sonj dezo e renker cahout cant mil lur leve ha marteze muioc'h evid coll ar vugale, ha pa vez dirazo hano eus eur golladen, e leveront doc'htu : *Ann draze so guir avoalc'h, ar pez a livîrit a so mad, mæs ann dra-ze ne sell ket oc'h ann dud paour ; ni n'omp ket pinvidic avoalc'h evid coll hor bugale.* —

O parlant en dail-ze e lavaront eun dra sod, rag n'hoc'h eus nemet sellet endro deoc'h, hag e cavfoc'h ken aliæs a golladen en ti ar vicherourien hag al labourerien douar, evel en tiæs pinvidic hag etoues ann dudchentil.

Coll eur c'hrouadur ne deo ket en effet rei dezan ar pez en deus guir da gahout, hervez he stad hag he gondision ; ne deo ket cahout sonj anezhan, eus he iec'het, eus ar pez a vezo en amzer da zont ; ne deo ket, evid ar gerent, dioueret ho unan eun dra benag, evid m'en devezo ho c'hrouadur peadra da zribi, evid ma hellint diski dezan eur vicher vad. Kement-se oll a so diskuez dezan guir garantez eun tad, ne deo ket he goll.

Coll eur c'hrouadur, eo he lesel da gemer eur pleg fall, heb lavaret ger, heb ober netra evid miret outan da vont da goll ; coll eur c'hrouadur eo cahout braô ha meuli kement si fall a so ennhan, ar gaou, ann dromplerez, al leziregez, ann orgouil, ar goler, etc. Hogen, evid ober kement-se, n'e ket red beza pinvidic. Siouas ! a viscoas, mæs muioc'h c'hoas breman eget gueichall, ann darn vrassa eus ar gerent ho deus hen great, ar paour evel ar pinvidic, ann den desket evel ann hini ne voar netra.

Evelse, ar c'hrouadur a respont rog d'he vam, ha ne ve ket corrijet doc'htu ; henez a so eur *golladen*.

Ann hini a so lezirec, a ia da bourmen eleac'h mont d'ar scol, heb ma ve lavaret ger dezhan, henez a so eur *golladen*.

Ann hini ne sent ket pa vez gourc'hemennet outan, ann hini a iud pa ver oc'h ober van d'he

gorrija, hag e ehaner d'he bunissa evid he lakaat da devel, henez a so eur *golladen*.

Ann hini a so bet lakeat var he vicher hag a c'hounis eun dra benag, ma na zigass ket d'he gerent guennec evid guennec oll kemènt en deus bet, ma ne ve ket gourdrouset evid he zeski d'ober guelloc'h eur veich all ; henez a so eur *golladen*.

Ann hini a lavar gaou, a drompl he gerent, a ia da laëres heb beza punisset, henez a so eur *golladen*, hag abars pell e vezo eul lampon.

Ann hini a fell dezan kemer eur vicher en despet d'he gerent hag a ra goab anezo, henez a so eur *golladen*, da c'hortos ma ialo da greski niver ar vicherourien n'int mad d'ober ken nemet da sevel dispac'h.

Ann hini a c'hounit gant he labour peadra da vaga he gerent ha n'her gra ket, henez a so eur *golladen*, hag e vezo atau eun *digalon*.

Petra a livirin-me erfin d'eus ann dud iaouanc-ze n'ho deus sonj nemet anezho ho unan, hag a gemer ar beb guella a so en ti, aveichou memes oll kement a so, heb sellet na sonjal pe ho devezo eun dra benag a hent all da zribi ho zad, ho mam hag ho breudeur bihan, pe n'ho devezo ket ! Petra livirin-me anezo ? netra ken nemet int *bugale collet*.

Siouas ! creski a ra bemdez ann niver eus ar seurt bugale-ze : n'eus ken caus nemet sempladurez ar gerent, nemet re a hardisegez d'eus pers ar vugale. Ann oll a gav abec e bugale ar re all, hag a lavar int collet, rag ma saver fall anezo. Guelloc'h e ve sellet neubeutoc'h ous ar re all, hag evessaat gant muioc'h a soursi peb hini ous he vugale he unan, evid miret d'ober anezho *colladennou*.

Ali da eur gals eus al lennerien. A.

Eur Varvailladen

ETRE AN HERMIT HA FANCH AR PESKETAER VAR ROC'H-ZU-VIHAN, VIS-A-VIS DA GASTEL-AN-TARO, DIVAR BEN AN 29 A VIS EVEN 1880.

An Hermit a echu he japelet pa erru e kever Fanch ar pesketaer azezet var eur mean a zioc'h ar mor, hag o pesketa.

III.

Fanch. — N'ho peus ket a vir da zispartia deus ar memes ti, tud a en em gleo a na reont tor da zen.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Ni a bae an taillou, ha dre-ze on deus guir ann oll citoyannet deus Frans.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Ni a zo electourien, ha dre-ze e zomp anavezet evit beza guir citoyannet deus Frans.

Ann Hermit. — An decret.

Fanch. — On tadou, hor mamou a zo franchichen.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Or Relijion eo ar Relijion catholik, hogen, ervez ar C'honcordat, hi eo Relijion ar bobl deus ar Frans, hag anavezet e se gant ar C'houarnamant.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Mar deus unan benag deus ar Relijiuset pe deus al Leanezet o deffe offanset lezennou ar vro, grit ho froces dar re-ze ha list ar re all da veva erves ho reglen.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Hor reglennou ne c'hallont ket beza a enep mad ha prosperite ar Frans, pa ze guir e zint great ervez gourc'hemennou Doue, re an Ilis hag aliou an Aviel, ha ne ket reglennou eur societe Relijius eo a lavaro biken non pas renta da Cesar ar pez a zo da Cesar.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Hor reglennou ha reglennou kement Urs a zo, o deus ranket beza aprouet gant an Iskibien ha gant hon Tad Santel ar Pab.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Ar reglennou-ze a zo anavezet gant kement den a c'houlen antreal en urs. Pe e chomo pe e iel cuit, laket e vez dirag he zaoulagat ar reglen. Neus netra an oll dindan guz, ne c'houlenner digat den derc'hel an distera secret. Evel santes Blandina, eur vates iaouank merzeriet e Lyon, e c'hallomp lavaret : en hon touez-ni ne vez great netra fall.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — Dioc'h-tu ma ve apercevet e ve kountamet unan ac'hanomp, e vez kasset kuit. Hag ar Framassounet a zo dioc'h-tu o c'hæssa e dappa o sonjal paka secrejou euzus egist an traou a reont etrezho. Ma za gatho, e lakint aneza da zevel petek er sacristeri, ano roet dar c'honseil e pehini e vez dicidet pe seurt diaoulerez da ober evit distruch Ilis Jesus-Christ.

An Hermit. — An decret !

Fanch. — An decret ! sac'h ar bier ! ententit, otrou mear, me o cavo dam zro : dar prizoun e zeot, hag ar ministr a vo arluet, rag neus na mear, na prefet, na ministr, na presidant a c'halfe mont a enep ar Gonstitution. Ma na iit ket ervez ar Gonstitution, ne doc'h netra, na mear, na prefet, na ministr, na presidant.

Fanch. — Ma lakafemp eur c'horgnat !

An Hermit. — Fum ta Fanch ; me ne zalc'han ket a fourn.

Fanch. — Eur banne chigoden a gemeroc'h ?

An Hermit. — Oh ! ne ! ev te, Fanch. Me nem beus ket a zec'het, rag eur skudellat lez ribot em beus kemeret e ti Ian-he-Vam abars dont var-zu aman.

Fanch. — Mar kirit c'hui d'ho tro a raio an eus da veza superiol eur gouent goazet, pe superiores eur gouent leanezet, ha me a raio roll ar mear, pe ar serjant polis, pe eun Dumarest benak. C'hui dre ma zoc'h Hermit, o peus koumprenet muioc'h eget na ell en ober eur pesketaer er Relijiuset hag el Leanezet. A neuze, essoc'h a ze e vo din tenna var va c'horn, ha var va linen, dre ma n'em bo netra da lavaret nemet ato an decret.

An Hermit. — Er gis ma kari, Fanch.

Fanch. — E maon o vont deoc'h. Otorizet oc'h ?

An Hermit. — Ia, otorizet omp pa ze guir e c'hallomp prena a guerza en ano ar gomunote, or, societe-ni a zo eur persounach civil ; egis ma ve eur citoyan, he ano Ian, e c'hall ober paperiou dirak noter.

Fanch. — Mad, it da ferfoutre.

An Hermit. — (Brema e zon superior en eun urs all). — Nomp ket otorizet, rag-se hor sosiete ne de ket anavezet dirag al lezen, evid beza egis sanset eur penn azioc'h he vemprou, eur Ian, eur Pipi, eur Jaketta, eun Noch, ne c'hallomp ket mont dirag an noter a lavaret deza, on urs ni a vers fouennok ar prat doun ; on urs ni a brên fouennok al liors. Hag evel-se, ma prenomp, pe ma verzomp, eo en ano unan pe unan ac'hanomp pe c'hoas dindan ano eun estern. Rag-se peb hini ac'hanomp a zo dirag al lezen egis ar franchichen all, pesketerien, kemenerien, kereourien, béleien, merc'het iaouank, ha merc'het cos. Pe e vemp unan pe zaou, pe zeg, pe ugent, pe gant, neus fors, gant ma zaimp ervez lezennou ar Gonstitution.

Fanch. — Guelloc'h e ve deoc'h beza otorizet.

An Hermit. — Var gemense e ve cals da lavaret, mæs ar pez a zo sur diana eo neus sosiete abed a gement a c'halfer he forsi da c'houlen pe da receo an otorisation, rag an otorisation a zo eur privilach kaer ; hogen, den an oll ne c'hall beza kountragnet da reseo eur privilach. Mar fell dign beza dirag al lezen a renc ar gommun deus ar Franchichen, perag e teuffe potret ar C'houarnamant d'am forci d'ober ho zantimant ha non pas va ini. Liberte a zo michans en amzer ar Republik.

Fanch. — Ar C'houarnamant a zifennfe guir ho sosiete, hag a bourvefe tra bep tra deoc'h.

An Hermit. — Ne lavaran ket deoc'h na gredfen ket ho komzou ma ve Sant Louis var trôn rouantelez ar Frans ; mæs avad kaout fisians e Framassounet, e protestantet, e libr panserien, an dra-ze a ve ankounec'haat avis hor Zalver ; egis denvet etouez bleizi e cavan ac'hanoc'h. Lakit evez d'oc'h an dud a zo er bed. Bezit simpl evel ar goulm, ha prudant egis ar zarpant.

Fanch. — Ne goumprenan ket, a gouscoude e ma ar chelp var va c'hof.

An Hermit. — E feis, otrou mear, me zuppos e ve oll vadou ar c'houenchou e Frans dindan ano peb sosiete relijius, ne ve ket diez dar ministr ober eun tamik decret, evit diskleria, evel brema, neus e Frans sosiete relijius ebet muhi ; hag danvez ar c'houenchou gat piou e coueche neuse ? *Tout à la galoche !* a ne keda, otrou mear.

Fanch. — Ar ministr a lavarfe e ve eat danvez ar c'houenchou gant an nation.

An Hermit. — Ia, eat int gant ar c'has. Ar Framassounet a egar, defot ne laka ket ar C'houarnamant he graban var an danvez-se demeus ar c'houenchou, egis ma so bet great er Revolution-vras. Dan ampoent-se ann oll couenchou a ioa otorizet, setu oa eas ober an tol. Brema adarre ar sardoun a garfe guelet ar guenan o carga ho c'hest a vel dindan ho otorisation, evit kaout ar plan da laza divesatoc'h, pe da gass kuit ar guenan, ha ma chomo gatho ar mel.

Fanch. — Iit deus ho ti, en em zispartiet.

An Hermit. — An ti-ma ne deo muhi deomp!

Fanch. — Nan. An decret ! *n'avez ha voir !* emaint ac'he.

An Hermit. — Mad, ne bain muhi an taillou, na ne din muhi da voti.

Fanch. — Paea a reoc'h taillou pe e vo tennet korenn deoc'h. Ho vot c'hui avad, n'en goulenner ket, na ne reer.

An Hermit. — Neuze ar Republik ne deo ket evidome !

Fanch. — Ne goumprenit foulvad. Ar Republik a zinifi ar Frans chenjet en eul lochen Framassounet, ho voti etrezho da c'houd pere da genta a boulzo ho breac'h peteg ar manch e tenzor ar vro. Pa ve voterez, e vilit eas avoalac'h penaos a reont ar jeu. Malheur var ar Framassoun ne daio ket gant he villet, roet dezha, dar pod ! Er renkou ijel ne dâl ar Framassoun, netra ken nemet evit ar voteres, rag enho eo e ma tout; pa ze guir e vezor kannad dre niver ar mouechou hag eur vech ma vezor kannad, neus muhi netra an oll da ober, m'ar kereur, nemet touch 25 lur bemdes, ha voti ervez ar ger a ro bolontes Framassounet ar sacristeri, deus a behini ar plan eo pilat an Ilis catholik.

J. M. C.

KELEIER.

Eur c'helou trist evid ann Ilis. Ann autrou Pie, Escop *Poitiers*, hanvet cardinal n'eus ket pell

bras-so gant hon Tad Santel Leon XIII, a so maro d'ann 18 a viz Maë, er gear a *Angoulême*. Æt e oa di evid goueliou ar Pentecost hag evid ren eun assamblé catoliket.

Plijet gant Doue rei dezhan ar gurunen en deus gounezet dre he feiz hag he garantez.

Republicanet ann drede loden eus arrondissamant *Brest*, ho deus cavet gant cals a boan, guir eo, unan eus ho re evid goulenn ho moueziou LEONIS. Jules Glaizot eo ann hini a rer anezhan. Lavaret a rer eo anavezet mad e Brest ha tro var dro, me n'oun dare ; mæs, ar pez so sur, biscoas n'am boa clevet he hano araug ann devejou-man. Na c'hui kenneubeut, n'e ket 'ta ? Ma, me chans da benn ma iafoc'h da voti d'ar 6 a viz Even kenta, n'e ket he hano a vezo var ho pillet! Ne garfec'h ket, me chans coll hoc'h hano a gristenien hag ho prud vad ! Ma ! pa ra ann autrou Escop *Angers* ann enor deoc'h da assanti beza ho Tepute, e rofoc'h dezhan kelliæs a voueziou, d'an neubeuta, evel m'ho poa roet d'ann autrou de Kerjegu d'ann electionou diveza.

Hoc'h interest eo, e peb fœson, voti evid ann autrou FREPPEL. Evel cristenien ne gavjec'h den ebet guelloc'h evithan da zifenn ho feiz hag ho Relijion. Evel tud ar bed ha labourerien douar, ne alfec'h ket kenneubeut cahout den ebet soursiussoc'h da gemer hoc'h interest egethan. Hen oc'h assanti ganeoc'h beza ho Tepute, en deus græt ar bromessa d'ho tifenn e peb fæson ha goest eo d'hen ober. Kense, votit oll evid ann autrou FREPPEL.

Eun darvoud spontus so c'hoarvezet dissadorn, 8 a viz Maë, e *Kerisole*, e kichen Kemperle. Eur micherour hanvet Berrien, en devoa ar garg da venna ann toas pillou a servich da ober ar paper a ioa o clasc lacaat en he flass eul leren, pa so bet risclet he droat var ar solier, ha setu hen couezet var he gein. Siouas dezhan ! e kichen e oa eul leren all o trei, hag a begas ennhan, hag evel ne hellas ket tec'het cuit, ez eas da heul al leren hag e oe brevet oll etre ar rojou.

Trappistet abati ann *Teir-Feunteun* e *Rom* ne reont ket cals a drous, mes eul labour talvoudus a reont. Calsic douar ho deus dija kempennet mad ha plantet eur vinien var eun tamic menez a so e kichen ann abati. Cals tud a ia da velet ha lod anezho a so bet souezet oc'h ho guelet o sevel a nevez eun tamic ti a ioa hanter couezet en he boul.

Evid ober eun ti da lacaat al lamponet iaouanc egis ar re so e *Langonnet* eo e vezo savet a nevez ann ti-ze. Gouarnamant ann *Itali* he deus goulennet digant ann Trappistet kemer ar garg eus ar sort-ze. Daouzec prisonier a so eno eus a vreman o labourat, mœs da benn ma vezo prest ann ti e vezo casset di eun daou c'hant benag eus ar brisoncrien-ze gant tud evid beilla varnezho ha neuze ann Trappistet a lacai anezho da labourat ar plass douar-ze ha dindan neubeut amzer e teuio eur vro iac'hus ann tamou douar-ze a so en dro da Rom ha ne helle den ebet chomm eno abalamour d'ann derzien ha d'ar c'hlenvejou a beb seurt.

A.

Madou ann douar.

Ar re goz ho deus desket deomp ar gouchenman :

E miz maë, glao bemdez so re.
Beb eil dez n'e ket travoalc'h.

Ma ! er bloas-man ne vezo ket bet travoalc'h rag eur miz benag a so n'eus couezet beraden glaô ebet, ha gouscoude gant ann amzer tomm hon deus breman eur banne glaô beb ann amzer en dije lakeat madou an douar da greski, ha siouas gant ar sec'hor a so breman heb dale ne vezo mui netra da rei d'ar chatal.

En eun neubeut plassou ez eus bet eur baradic glaô arneu benag, mæs siouas re neubeut eo a so bet. Fæson avoalc'h a c'hlaô a so bet mæs nemet fæson n'eus bet ken. Kense eus a vreman e heller lavaret ne vezo ket eun eost puill er bloasman ; a veac'h soken ma vézo eun hanter-eost.

Neubeut a ed a gasser d'ar marc'hajou ha kense so bet cresc c'hoas er sizun man ; setu aman ar priziou er pez brassa eus ar marc'hajou e Frans. Guinis 28 lur da 33 lur ann daou c'hant lur : ar bleud 64 lur da 67 lur ann 320 lur.

Ar segal a so ive cresc varnezhan ha c'hoas ne gaver nemeur ! 21 lur da 21 lur 10 guonnec ann daou c'hant lur.

Ann hey, kenta calite a vez guerzet 23 lur ann daou c'hant lur endro da *Baris*. Ar c'herc'h a gresc atau hag a dâl 21 lur, 22 lur 10 guennec, 23 lur. Ann daou c'hant lur.

Ar priziou-ze a so oll evid edou ar vro. Var ann edou a ziaveaz ar vro ez eus ive eun tamic cresc.

KEMPER. — *22 a Vae*, (Dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 24 lur 10 g. — Segal, »» »» — Hey, 20 lur 10 g. — Ed-du, 27 lur 10 g. — Kerc'h, 25 lur 10 g. — Avalou douar, 14 lur 00 g.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 23) DISSADORN 5 A EVEN 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue
nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An [illegible]diou a dle/beza great da Perc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset bliziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Electourien arrondissamant Brest, trede loden !

Varc'hoas ema ann devez bras ganeoc'h ; varc'hoas e tiscuezoc'h ho Feiz, e tiscuezoc'h e talc'hit mad d'ho Relijion ha d'ho Toue, en eur henvel evid ho Tepute, ANN AUTROU FREPPEL, *Escop Angers*, den calonec ha gouiziec mar deus unan. Er gazeten-man e cavoc'h he lizer. Lennit anezhan gant evez, hag e rofoc'h oll ho moueziou dezhan.

A beb seurt a vezo græt evid ho trompla, mæs ne chilaouit hini ebet eus ar re a lavarfe deoc'h eun dra benag a enep ann AUTROU FREPPEL, rag ar pez oll a alfent da lare, ne deo nemet gevier.

Alo ! var zaô, potret Breiz, æt varc'hoas oll da voti ; arabad eo e chomfe hini ebet ac'hanoc'h er gear ha votit oll evid ANN AUTROU FREPPEL, ESCOP ANGERS. A.

Kemper, 5 a viz Even 1880.

Dilun, 24 a viz Maë, ann Deputeet ho deus votet eul lezen, a lavar e vezo græt eur c'hann-dour etre ann *Hâvre* ha *Rouen*, ma hello æssoc'h al listri bras mond d'eus ann eil d'heben eus ann diou gear-ze. Goudeze ho deus votet lezen Loustalot, a lavar e vezo hiviziken daou Gonseiller jeneral e kement canton a vezo ouspen 20,000 den ennhan. N'eus ket peil am beus merket deoc'h pere d'eus cantoniou ar *Finîstère* ho deffe daou Gonseiller, ma ve votet al lezen-ze gant ar Senatourien, ar pez ne gredan ket.

Evid achui, ho deus commanset evessaat ous eul lezen kinniget gant Paul Bert (unan d'eus brassa enebourien ar Relijion), evid enebi ous ar Freret hag ar Seurezet, en em ro d'ober scol d'ar vugale. Al lezen-ze a lavar penaus, hiviziken kement hini a rai scol, a renco cahout eur brevet, hag evid allout miret ous ar Relijiuset ober scol, e tenner ive digant tud ar bed, ar guir ho devoa lod da zigorri scoliou pe da veza mistri-scol, heb cahout ar brevet mestr-scol, rag be ho devoa eur brevet all a ziscueze ho devoa skiant avoalc'h evid scolia bugale. Ann autrou Ferdinand Boyer, a ziscuez penaus, ar pez a glasker dre al lezen-ze, eo tenna digant ar Relijiuset oll scoliou ar parræsiou, hag ho rei oll da vistri-scol tud ar bed, ha neuze emezhan, mar deo e guirionez ar pez a glaskit, red eo hen anzavout doc'htu, neuze ne vezo ket red deomp guelet ha guir ho deus ar Relijiuset da scolia bugale, ne vezo ket red kenneubeut guelet ha travoalc'h e vezo eul lizer digant ho Superiorez jeneral, évid rei guir d'ar Seurezet n'e ket da veza lakeat e penn eur scol benag, mæs da sicour evel eil, ann hini a vezo lakeat e penn eur scol hag mhe dévezo he brevet. Difenn a rit prezec d'eus ar Relijion d'ar vugale en ho scoliou, ne fell ket deoc'h e ve mui guelet ennho na croas ebet nag imaich ar Verc'hez ! Neuze n'e ket red deoc'h ober muioc'h ; anat eo penaus na Frer na Seurez ebet, ne garfe heulia eur sort difenn, nag ober scol en eun ti, eleac'h ne ve ket d'ann neubeuta imaich hor Zalver, evid rei couraich dezho d'ober eul labour ker poanius. Kense ne ve ket red ho chasseal eus ho scoliou, int eo ne garfent ket antreal ennho. —

Ann autrou Boyer a c'houlenn aman discuiza, pe kentoc'h, gortos ac'han da varc'hoas abars kenderc'hel, hag e assanter ganthan.

D'ar Meurs, 25 a viz Maë, egis ma oa bet merket, ar Senatourien ho deus hanvet eur Presidant evid ar Senat, e leac'h ann autrou Martel en deus renket lacaat he zilez abalamour d'he neubeut ie-c'het. Egis em beus hel lavaret deoc'h, hano oa da lacaat ann autrou Jules Simon er plass-ze, mæs egis hen ha Gambetta ne dint ket mignonet, ha m'en devoa aoun heman n'en dije ket allet ober kement he vestr gant Jules Simon eget gant neus fors pehini eus ar re all, en deus enebet ar muia ma helle ous Jules Simon, hag en deus lakeat henvel Leon Say, bet Ministr ann tenzor n'eus ket goal bell so bras. Goudeze, ho deus votet, evid ar veich kenta, eul lezen votet dija gant ann Deputeet, hag hi a lavar e hello ann oll communiou e Frans, voti eun neubeut arc'hant evid sikour tud ar re baour, pa renkint mond d'ober ho eis devez var 'n ugent pe ho zrisec devez en *arme-vihan*. Pega a reont goudeze gant al lezen ann 18 a viz Du 1814, a zifenne al labourou sul.

Ann autrou Paris a brezec evid ma vezo kendalc'het al lezen. Barthelemy-Saint-Hilaire, petra benag ma renc anzavout eo al lezen-ze talvoudus meurbet, hag unan eus ar re vella, a c'houlenn gouscoude e ve torret. Ann autrou Paris a c'houlenn respont anezhan, hag ar Senat a lavar e hello hen ober der Iaou kenta.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ez eus bet kendalc'het gant al lezen a lavar e renco ann oll hiviziken cahout brevet mestr-scol, evid allout ober scol d'ar vugale. Evid allout tenna digant ar Relijiuset ar guir ho deus breman, hervez al lezen, d'ober scol m'ho deus bet digant ho superioret eul lizer, da lavaret int gouiziec avoalc'h evid-se, ez eus bet lavaret ne alfe mui hini ebet d'eus ar re ho devoa ar guir-ze beteg hen, en em zervicha anezhan, neus fors pegen huel e ve ho brevet, ma n'ho devoa ket hini mestr-scol. Ann autrou Ferdinand Boyer a gendalc'h hirio ar brezegen en devoa commanset deoc'h, mæs caër en deus discuez peger fall eo ar pez a glasker da ober, den ebet ne sav evid respont anezhan. Neuze e peger gant al lezen. Var ar pennad kenta, ann autrou de la Bassetière a ziscuez penaus ar re so o clasc ober al lezen-ze n'ho deus ken c'hoant nemet enebi ous ar Relijion, rag anat eo penaus ar Relijiuset ne assantint biken respont ous ar goulennou difeiz ha dizoue, a vezo græt dezho, ha kense n'ho devezo brevet ebet. Couls e ve deoc'h, emezhan, ober egis ar Gonvention e 1792. Ar scoliou so libr : ann oll sitoïanet fur ha gouiziec, a hello en em bresanti dirag ar Gommission a roio ar brevet, mæs *ann noblans, ar veleien hag ar Relijiuset n'ho deus ket ezomm d'en em bresanti, rag ne vezint ket digemeret.* Ma ne fazian ket, setu eno ive ar pez ho deus c'hoant d'ober eur gals eus va c'henvreudeur Deputeet ; hogen, autrounez, ar vro ho clev, ho cuel hag ho parn ; hen discuez a rai deoc'h divezatoc'h.

Var ar pennad kenta-ze ann autrou Keller a c'houlenn e ve scrivet evelhen :

Ann oll e Frans a hell digorri scoliou libr, nemet collet ho dije ar guir-ze dre eun torfet benag.

Den ebet na hello beza lakeat evel mestr pe mestrez-scol e penn unan benag d'eus scoliou ar C'houarnamant ma n'en deus ket eur brevet mestr-scol.

Ann autrou Keller a zifenn dre gomsou nerzus ar pez en deffe c'hoant e ve votet, hag ar pez a lavar a sco ker just ha ker creny, ma ia re ann tu cleiz gant ar gounnar. Jules Ferry a ra van da respont anezhan, mæs ne ra ken, evel custum, nemet enebi ous ann Ilis, ous ar Relijiuset hag ous ar Gatoliket. Ann autrou Laroche-Joubert, goudeze, a brezec e tu ann autrou Keller, hag a lavar penaus eleac'h neubeutaat niver ar vistri hag ar mestreset-scol, eo he griski e tlefer da ober. Caër en deus, pa ier da voti var goulenn ann autrou Keller, 347 a enep 143, a lavar ne renker ket teuler evez outhi. Etoues ar re ho deus votet a enep eun dra ker just ha ker leal, e cavomp Arnoult, Corentin-Guyho, Hemon, Nedellec, de Pompery, Swiney, tud a Relijion var ho meno, pa vent er gear, mæs en dail, en eur vond da Baris, e collont anezhi, rag atau e votont er Gambr gant ar re so a enep ar Relijion.

Ann autrounez de Kermenguy ha Villiers ho deus votet a du gant ann autrou Keller. De Gaste n'en deus votet a du ebet.

Ar pennad 3 eus al lezen a lavar penaus ar re so oc'h ober scol breman, ha n'ho deus brevet ebet, ho devezo beteg ann devez kenta a viz Here 1882, evid en em bresanti d'ann examen.

Var ar pennad-ze, ann autrou Ferdinand Boyer a c'houlenn ne ve embannet al lezen nemet d'ann 1 a viz Here 1882, hag ec'h hello chomm neuze en ho flass, kement hini a vezo oc'h ober scol hervez al lezennou coz.

Dre eur brezegen sclear ha gouiziec, ann autrou Boyer a zifenn he santimant. Var he lerc'h, Paul Bert a glasc ober goab ous ar Freret hag ar Relijiuset ; lavaret a ra ne ouzont netra, nag ar gallec soken. Tamall a ra da gals Relijiuset ha beleien e Frans, dreist-oll deomp-ni e Breiz, e reomp hon oll possubl evid ne vezo ket desket ar gallec d'ar vugale. Var ann affer-ze, lennit, me ho ped, ar pez am eus merket deoc'h er gazeten, neus ket pell amzer abaoue. Tamall a ra deomp e ve desket ar c'hatekis e brezonec d'ar vugale ! E peu sort iez eta e carfe hen, e teufemp d'hen deski dezho, pa eo ar brezonec hor iez-ni ? Erfin ober goab ous ar Relijiuset, ann dra-ze a ra eus ar guella, mæs rei ræsonion vad evid discuez eo red tenna ar scoliou digantho, ann dra-ze ne ra ket. En despet da-ze hag en despet d'ar respont a ro dezhan ann autrou de la Bassetière, pa ier da voti var goulenn ann autrou Boyer, 344 a enep 115, a lavar ne heller ket rei he c'houlenn dezhan.

Arnoult, Corentin-Guyho. Hemon, Nedellec, de Pompery ha Swiney, ho deus votet a enep, ann autrounez de Kermenguy ha Villiers ho deus votet a du gant ann autrou Boyer. De Gaste n'en deus votet a du ebet.

D'ar Iaou, 29 a viz Mae, ar Senatourien ho deus taulet a gostez, evid mad, al lezen a zifenne al labourou sul.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant al lezen a lavar e renco *ann oll* cahout brevet *mestr-scol*, evid allout ober scol d'ar vugale.

Var ar pennad 4 eus al lezen-ze, setu petra c'houlenn de Gaste.

Al lezen-man n'e ket evid ar re ho deus hervez al lezennou, græt scol epad 5 bloas, hag ho deus ouspen 30 bloas. Evid ar re-ze oll, al lezen-man na hello ket tenna digantho ar guir ho deus bet d'ober scol hervez al lezennou coz.

Evid difenn he c'houlenn, de Gaste a ra eur brezegen eus ar re vella (hag ec'h hellit va c'hredi, rag aliessoc'h am eus cavet da damall dezhan, eget d'he veuli), mæs en aner eo, den ebet ne chilou. Achu he brezegen ganthan, Paul Bert a sav da respont, hag hirio evel deac'h, evel atau, ne ra ken nemet ober goab, kement a ra, ma renc Presidant ar Gambr hen discuez dezhan, ar pez a laca kement a zroug ennhan, ma ziskenn d'eus ar gador. Gant aoun ne alfec'h cridi e ve en em gonvertisset Gambetta, red eo din lavaret deoc'h doc'htu ne ket hen a ioa en devez-se oc'h ober dever ar Presidant er Gambr, ann autrou Durfort de Civrac ann hini a ioa. Pa ier da voti goudeze var goulenn de Gaste, 336 a enep 133, a lavar ne ve ket mad rei dezhan he c'houlenn.

Ann autrounez de Kermenguy ha Villiers ho deus votet a du gant de Gaste. Arnoult, Corentin-Guyho, Hemon, de Pompery ha Swiney, ho deus votet a enep dezhan.

Var al lezen a bez, Arnoult, Corentin-Guyho, de Gaste, Hemon, Nedellec, de Pompery ha Swiney, ho deus votet evid al lezen.

Ann autrounez de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet a enep dezhi.

Ann nemorant eus ann deis, ann Deputeet ho deus votet eur pennad benag d'eus lezen ann *Douane*.

Der guener, 28 a viz Maë, Clemenceau, unan eus ar goassa Radicalet, en deus goulennet digant ar Vinistret, perag ho devoa miret ous dispac'herien Paris sevel trous hag ober ho c'hoant d'ar sul, 23 a viz Maë ; Constans, Ministr nevez evid afferiou diabars ar vro, a respont e oa red mad hen ober, rag panefe ar poliss hag ar soudardet, e vije bet marteze c'hoarvezet cals droug, hag ouspen, ar C'houarnamant n'he deus græt nemet he dever, n'he deus græt netra a enep al lezennou. Aman, Paul de Cassagnac a c'houlenn perag, goude beza casset cuit lod eus ar re oa bet arretet, rag ma oant diavezidi, ez eus bet lezet ar re all e liberte. Ma ne reant droug ebet, ne oa ket red ho frisonia, ha ma reant eun droug benag e oa daô ho funissa. Perag ho deus ar Vinistret daou bouez ha diou vuzul ? ma ve eun tam benag a zispac'h, ha ma ve prisoniet Republicanet, e lezer anezho da vont e liberte, neus fors petra ho deffe græt, ha mar deo ar re so bet prisoniet, Bonapartistet pe Roïalistet, ha n'ho deffe grœt, couls lavaret netra, e ouzeur avoalc'h ho funissa didruez !

Ar Ministr ne respont netra dezhan, ha pa ier da voti, 299 a enep 28 a lavar n'en deus græt ar Ministr nemet he zever. (N'eus bet ken o voti nemet re ann tu cleiz, hag hon Deputeet republicanet, ho deus oll, nemet Nedellec, votet a du gant ar Vinistret. Ann autrounez de Kermenguy ha Villiers n'ho deus votet a du ebet.)

Goudeze, e kendalc'her gant lezen ann *Douane*.

Pa oar o vont da achui, ann autrou Janvier de la Motte a c'houlenn digant ar Ministr, petra a vezo græt da Gonseillerien ann Ti-kear e *Paris*, ho deus tamallet da Brefet ar Poliss ar pez en devoa græt evid miret ne savje trous ha dispac'h, d'ar sul 23 a viz Maë. Ar Ministr a respont e vezo torret ar pez en deus græt Conseil ann Ti-kear en devez-se. Ann autrou Janvier de la Motte hag eun neubeut re all, a respont ne ket travoalc'h. Conseil ann Ti-kear e *Paris* a dlefe beza bet torret, evid beza græt eun dra ken iskis, rag ma c'hoarvesfe eur c'hement all gant Conseil eun Ti-kear benag en eun tu benag all eus ar Frans, e ve torret doc'htu.

Var ar c'homsou-ze, ec'h achu ann abaden a so bet hir avoalc'h hirio ; mæs n'he deus ket talvezet cals evid mad ha profit ar vro.

D'ar Sadorn, 29 a viz Maë, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezen ann *Douane*, hogen evid discuez deoc'h penaus ne ouzont ket caër petra a reont, goude beza lakeat tri ugent lur mizou var ann houarn, e lavaront e teuio er vro heb paëa netra, kement penvec a servich da labourat ann douar. Tenna ar mizou a zivar ar re man diveza n'e ket fall, a dra sur, er c'hontrol, mad tre eo evidhoc'h tud divar ar meaz, mæs evid ar re a labour ann houarn e Frans, hag a veve d'eus ar vicher-ze, ne oa moïen ebet d'ober netra goassoc'h ; pa gousto kerroc'h ann houarn dezho, anat eo ne hellint ket guerza ar pinvijiri-ze ker marc'hat mad, evel ar re n'ho deus netra da baëa var ann houarn, ha kense, e renkint serra ho staliou ha cass cuit ho micherourien, epad ma ialo danvez ar vro da binvidicaat ann estren. Nan, nan, n'e ket evelse e tlefe mond ann traou, hag e renkefemp paëa eun tamic keroc'h ann traou, guelloc'h cals a ve hen ober, ha rei oll ann dorn ann eil d'egile evid cahout all labour ingal, eget paëa guelloc'h marc'hat eun tam benag ann traou, mæs cass danvez ar vro d'ann estren ha chomm oll da ehana ha da sellet ann eil ous egile.

A.

Setu aman al lizer scrivet gant ann autrou Freppel, Escop *Angers*, da electourien arrondissamant Brest (trede loden).

Autrounez,

O velet ac'hanoun oc'h assanti ganeoc'h da veza ho Tepute, pa so deut eun neubeut ac'hanoc'h da ginig ar plass din e hano ann oll, beb unan en deus allet guelet sclær e peu sort sonj e oamp-ni, c'hui ha me. Red e ve beza dâl, pe autramant serra ann daoulagat da sclærijen ann deis evid

miret da velet ema var var breman, e Cambr ann Deputeet, kement tra a sell ous ar Relijion en hor bro. Eskibien, beleien ha catoliket ar Frans, oll a unan, a anzav eo ous ann Ilis, e teu kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, da enebi, var zigare enebi ous eun neubeut breuriezou Relijiuset, ous ar Jesuistet dreist ar re all. C'hoant a so ouspen, ober eul lezen nevez var Gonseillou ann Ilizou, hag al lezen-ze, ma ve græt, na vezo mad nemet da lacaat ann disurj e kement tra a sell ous madou ann Ilizou.

C'hoant a so difenn rei sort descadurez gristen ebet mui er scoliou, ha d'ar sort scoliou-ze difeiz ha dizoue, eo ez eus c'hoant contraign ann oll vugale da vont. E clasc emer, miret ne ve mui cavet beleien avoalc'h evid ar paræssiou, pa glasker cass ar c'hloer iaouanc da soudardet. En eur ger, bemdez e velomp eur re benag, ha da c'houd eo piou a rai ar goassa, o clasc tenna digant ann Ilis he liberte pe he guiriou.

Ann traou o veza en dail-ze, c'hui peus sonjet e ve mad en em gavje eun Escob benag er Gambr evid difenn ho Feiz hag ho Relijion. Enor deoc'h cristenien Breiz, da veza bet eun henvelep sonjeson. A dra sur, etoues oll Eskibien ar Frans, ne vije ket bet diæs deoc'h cahout eun Escop all guelloc'h goest evidon da zerc'hel ar plass, mæs c'hui, pa peus choaset ac'hanoun, a so bet falvezet deoc'h starda guelloc'h ar garantez a so, a bell amzer, etre ar Vreiz hag ann Anjou. Marteze, eo abalamour ma'z oun ginidic eus ann Alsas, eo m'ho peus choaset ac'hanoun, da ziscuez din ha d'am c'henvrois, atau o tougen caonv d'ar Frans, penaus c'hui hoc'h unan e tougit ive atau caonv d'ann Alsas. Me ha ma c'henvrois ne hellimp biken hen ancounec'haat.

A dra sur, autrounez, evid ar pez a sell ous hoc'h interest eus ann douar, ne hellin morse ho tifenn couls ha m'her grea ann autrou Louis de Kerjegu. Arabad e ve deoc'h credi gouscoude, ne ve bet morse soursius ann Ilis d'eus interest he bugale var ann douar. Ped gueich n'ho deus ket ann Eskibien, a hed ann amzer, savet ho mouez da lavaret d'ar C'houarnamant sicour ar bobl, neubeutaat ar c'hargou, hag æssaat ar vuhez d'ann oll, ar pez ho deus græt ar re all em raog, hen ober a rin ive, rag eürusdet va bro a glascan, couls ha guelet ar guir sclærijen hag ar vuhez vad o ren e peb corn eus ar Frans. Eun dra a c'houlennan dreist ar re all : disparti ha brezel e neb lea'ch ; e peb leac'h er c'hontrol, unvaniez, carantez ha peoc'h.

Me garfe em bije allet, autrounez, en em gavout breman en ho touez, evid ho trugarecaat d'eus ho fizians em c'henver, mæs ne hellan ket hen ober.

A hent all, guelloc'h eo n'ez afen ket d'ho cuelet araug ann election ; anat e vezo neuze n'eus bet den eus ho contraign en affer-ze, ha n'hoc'h eus heuliet nemet mouez ho skiant-vad hag hini ho coustians. Ne ve ket dereat da eun Escop, nag a dost, nag a bell, ober ar pez a ra peurvuia ar re a ve o c'houlenn mouezio. Red eo er c'hontrol e kendalc'hefe beteg ann termen diveza, election arrondissamant Brest (trede loden), da veza, ar pez eo bet adalec ar penn kenta, eur bobl cristen, o lavaret d'ann oll dre he voterez, pegen unanet eo ha pegement e clasc, dreist peb tra, guir interest ar Relijion hag ar vro.

Digemerit, autrounez, ann assurans eus va brassa carantez en ho kenver.

† Ch.-Emile FREPPEL,
Escop Angers.

A.

Ménier, Laisant, Barodet hag eun neubeut Radicalet all eveldho, ho deus sonjet eun dra diskiant, hag a so control d'ann *Egalite* ken meulet gouscoude gantho.

Eun dra so ha ne alfe den hen disnac'h ; ar re oll a ra ho mad eus eun dra a dle, beb unan hervez he c'halloud, paëa ho lod eus ann dispignou.

Ar re a so o chomm er c'heariou bras, a gav eno cals æsamanchou a ra defot d'ann dud divar ar meaz. Ho faëa a reont, guir eo, mæs ne gavont ket tenn hen ober, rag ne ket red ho faëa en eur veich ha gant eun dornat arc'hant, a seblant dezho beza collet, rag ne ve roet netra endro nemet eun tamic paper evel *reçu*. Kelliæs gueich ma prenont eun dra benag e paeont eur centim, eur guennec benag muioc'h, mæs ne santont ket cals kement-se, ne reont ket cals a van, rag neubeut eo ; hag ouspen, peb unan a baez hervez he zanvez ; ann hini a brenn ar muia eo ann hini a baez ive ar muia, hag ann hini na brenn nemet neubeut na baez ive nemet neubeut.

Ar *vizou-ze* eta, lakeat var kement tra, couls lavaret, a verzer e kear, eo ar pez a hanver e gallec ann *octroi*.

N'eus ket bet cavet evid c'hoas guelloc'h voïen da bourvei arc'hant d'ar c'heariou bras d'ober ho dispignou. Ma ! ar Radicalet am eus merket deoc'h huelloc'h ho hanoiou, a garfe e ve taulet ann *octroi* en traon en oll keariou, mæs evel ma eo red gouscoude cahcut peadra da baëa ann dispignou, anat eo e ve red clasc d'eus eun tu benag all ann arc'hant na zeufe mui dre ann hent-ze.

E peleac'h e ve cavet neuze ? ne ouzont ket, pe da viana ne lavaront ket ; mæs sclear eo e carfent disamma ar vicherourien evid samma ar re all ; na perag ? ne dleer ket carga muioc'h heman evid hen hont, hag ar re oll a ra ho mad eus eun dra a dle, beb unan hervez he c'halloud, paëa ho lod eus ann dispignou. A hend all, ma cav re denn ar vicherourien hag ann devezourien paëa

ho lod eus ar c'hargou e kear, perag ne chomont-hi ket var ar meaz. C'hui voar, couls ha me, penaus ne gaver mui tud avoalc'h evid labourat ann douarou, ha m'en em daul kement ann dud er c'heariou, ne deo nemet abalamour ma sonj dezho m'ervad, beva æssoc'h eno ; kense, mar deo guelloc'h dezho beva e kear eget var ar meaz, hervez ar justis, e rencont paëa ho lod eus ar c'hargou, pe autramant dond en dro da labourat ann douar, tennoc'h a vezo dezho, guir eo, mæs neubeutoc'h ho devezo da baëa, ha suroc'h e vezint da gahout bara.

Ma sonjefe ervad peb unan, pegement a renc da rei beb bloas dre ann *octroi*, e chomfe saouzanet, mæs evel ne roer ket ar somm-ze en eun taul, evel ne vè paët nemet guennec ha guennec, ne gaver ket ken diæs, ha n'eus ket bet cavet morse guelloc'h voïen da lacaat ann oll da baëa ho lod d'eus cargou ar c'heariou ; rag-se, clasc evel ar Radicalet-ze chench penn d'ar vaz, hag e leac'h eun dra æs da reseo, æssaat lacaat, ne voar den petra evid c'hoas, eo red evid-se beza diskiant, ha clasc lacaat ann disurj eleac'h ma eo breman ann traou renket peus-vad.

A.

Ann teïr Goalenn.

TON guers ann Otron Lay, pe hini : *Kimiad ar soudard iaouang*, pe hini : *Al labourer*, pe eunn all.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
Ar paour n'euz ken evit-han, n'euz ken nemet daero.
« *Mamm geaz*, 'me ar vugale, *mamm geaz eun tamm bara!*
Hag ar vamm geaz a dro kein : allaz ! n'e deuz netra.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
N'eo ken ar guellan merer 'vit pean he otro.
Hag e ve 'nn douar d'ean, kaer en ije poanian,
Goude labourat bemde 'n ije bec'h o vevan.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
Ann oll a voar evel-d-on, n'enz nemet klemm tro-dro :
Klemm a ra ar marc'hadour pa vel n'all ken guerzan,
Hag ann hini 'n euz eomm a glemm pa n' all prenan.

N'eus ket pell 'oat evuruz, hag hirio gant labour
Zo poan kaout eunn tamm bara da zouban barz ann dour ;
Kalz n'ho deuz ken tol labour, kalz a ia da vro-bell
Da glask gonid ho bue pa n' oullont ket mervel.

C'houi voar petra zo kiriek, c'houi voar kerkoulz ha me :
Daou vla zo var al leurio,na c'hoerz na kan ne ve ;
Plouz zo enn-dro d'ar berc'henn, allaz ! barz ar c'hrignel,
Ne glever ken ann treuscho o klemm gant ar gastel.

C'houi voar petra zo kiriek : Mestr a zo hag a vo,
Mestr a zo du-hont euz krec'h ha pa ve red e sko.
Mestr a zo du-hont euz krec'h enn he zorn teir goalenn,
Teir goalenn vraz a gasti, *Brezel, Kernez, Bosenn.*

Brezel zo bet ha brezel vel ne ve ket bemde :
Den ne larfe pegement zo du-hont 'nn ho gourve,
Nn ho gourve pell euz ar ger, enn kreiz ho oad skoet.
Eur Mestr a zo, ma zud keaz, pa sko e sko kalet.

Bosenn zo bet : Bretoned, c'houi voar kerkoulz ha me ;
Marteze c'h euz-hi guelet enn kichen ho kuele.
Bosenn zo bet ha Brezel, chetu breman Kernez !
Bet true, o ma Doue, true euz ann dud kez !

Doue zo Mestr da gentan, ober rei pa garo
Amzer vad hag amzer fall evid ann douaro,
Heol tomm ha glao ha grizil ha reo hag avel fol.
Doue zo Mestr da gentan, red mad hen anzav oll.

Glac'haret eo ma c'halon o sellet ouz ma bro,
O velet zo kristenien eur mestr d'he enn envo,
Kristenien hag æt var-n-he teir gualenn ker kalet,
Kristenien baour o vevan vel pa ve mestr e-bet.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
Kalz zo 'n euz laket Doue varlerc'h ho affero :
Ann arc'hant zo da gentan, da gentan 'r blijadur,
Ha goude bean pinvik, mar be gallet, ver fur.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
Ne spont den evit laret ha bras ar pec'hejo ;
N'euz den e-bet souezet gant ar pec'her mezus,
Huel he benn o vale 'touez ann dud enoruz.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
— « *Pelec'h et-hu, ma zud keaz, pa 'zon ar gousperou.*
Pelec'h et-tu evel-se, pa 'noc'h greet ken kaer !
Hag ann dud keaz a lavar : « *Man 'nn ebato enn kear ?* »

Enn kear 'man ann ebato ! arc'hant zo adarre.
Arc'hant gand plac'h divar-meaz da gavoud gijo neve.
Arc'hant a zo gand keariz da lakat jolori,
Ha keit-se enn ti ar paour ne vo tamm da zibri.

Ebat zo ha jolori ! Et, tud keaz, ha redet.
Enn-pad ann de c'houi danso, pe vo noz e tansfet ;
Danset, hag otrone kear gan-hoc'h-hu a c'hoerzo ;
Doue 'vad ne c'hoerzo ket, ha Doue a skoo.

He dra zo da bep-hini, ar zul zo da Zoue,
Zul d'abarde zo d'ehan kerkouls hag ar beure ;
Ha pa velan ann dud keaz, pep sul gant-he, ebat,
N'on ken evit harz ann dour da zont em daoulagad.

« *Pelec'h*, me ar vugale, e *van bep sul ma zad* ?
Ar vreg paour ne laro ked ha kri he c'halonad.
Ne ve ket zul evit-han mar tistrofe d'ar ger,
Hep rei d'ann hosteleri he ialc'h hag he amzer.

Ouspenn siouaz ! e roer enn hostelerio :
Kalz zo o koll ho ine hag ho lod enn envo,
Kalz zo o koll ho enor, tud iaouank, c'houi voar vad :
Mez a chomm gan-hoc'h goude, ha keun re zivezad.

Ia, rannet eo ma c'halon pa zellan ous ma bro !
Hastet buan, beleien, re hirr ann ofiso ;
Ne vet ket pell o prezeg, skuiz eo ar gristenien.
Enn-berr enn hosteller ne skuizo allaz ! den.

Ia, rannet eo ma c'halon pa zellan ous ma bro,
Pa zellan ar iaouankiz o pleustri pardonio :
N'eo ket da velet ar Zant ziouaz ! e tireder,
Ha goude c'hoaz ne gav den ann tu da zond d'ar ger.

Ia, rannet eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro !
Dre-oll e velan tier skouer fall gand ar penno ;
Dirollet ar vugale, ne rer ket d'he plegan :
Tad ha mamm, diveatoc'h e vo red d'hac'h goelan.

Eunn tad mad ne bleg kammet d'eur bugel didalve,
Bepred e sko var-n-ehan nemet doujet e ve ;
Doujet d'ann Hini zo Krec'h, tud keaz, hag e paouzo,
Miret d'ehan he lezenn ha zur mad ho miro,

Bet Kristenien, c'hoaz eur vech, kristenien hed ha hed,
Gras Doue enn ho kalon dre oll pa valefet ;
Ha mar be poan avecho, goud a ret, er bed-man,
Ne ve kavet evurusted nemet goude prenan.

Bet kristenien, c'hoaz eur vech, kristenien hed ha hed,
Peuc'h ha furnez 'nn ho tier, hag er meaz ar pec'het ;
Mar be poan, klasket zikour, vel guechall ho tado,
Zikour ann Itron Varia ha zikour Sent ho pro.

Et da Vengamp, da Vulat, d'ar Ieodet, d'ar Sklerdet,
Et da velet ho mamm goz, Santez Anna Vened,
Et da velet Sant Tual, Sant Pol, Sant Kaourantin,
Sant Samson ha Sant Patern, Sant Ervoan Kervarzin.

Nag on bet-me evuruz o tond daleg bian,
O toned da Landreger da velet Sant Ervoan.
« *M'hen pedez*, 'me ar re goz, *Sand Ervoan ez klevo :*
« Bennoz Doue vo gan-id ha gant da zouaro. »

Enn Iliz-vraz Landreger da gaout ann Eskopti,
Zo 'r be, ha mein ru var-n-han, ha paouroc'h n'euz hini,
Be Sant Ervoan Helori, mez em euz o laret,
Bourc'hijen kear zo gant-he kaeroc'h be er vered.

Guechall goz e oa eno eur be euz ar c'haeran,
Hep dale c'hoaz, Bretoned, ha dac'h-hu e laran,
Hep dale c'hoaz, Sant Ervoan en o eur be neve,
Ha pep Breton en devo he vean e-barz ar be.

Hag e ve paour ar paouran be ar Zant binniget,
Deut var-n-ehan da bedi ha c'houi vo chileet,

Guechall rouane ar vro, a deue dierc'henn,
A deue da Landreger, var be Tad ar beorlen.

Frealzet ve ma c'halon pa velan o tremen
Penn Sant Ervoan Kervarzin, aour flamm he gurunenn.
Mar benn fur, e sonjan-me, 'm o kurunenn vel-se,
Ma ne ve ket var douar, e vo zur mad enn Ee.

Pep bla pa deufet er meaz euz Iliz-vraz Treger,
Pe 'n efet d'ar Minihi gant procession kear,
Savet ho penn, Sant Ervoan, da zellet ouz ho pro,
Ma vo furnez gand ann dud hag ed enn douaro.

Ni bedo ha kalonec enn chapel Kervarzin,
Guechall hoc'h bet aliez eno var ho taoulin,
Pedi 'refomp kalonec ha pep bla ni deuio,
Gand ar pardon d'ho kuelet, Zant mad, vel hon tado.

Ia deut oll, deut, Tregeriz, 'nn ho touez eo bet ganet;
Goeloiz, c'houi deui ive, bepred vec'h chileoet;
C'houi deui hag e vec'h pelloc'h, c'houi deui, tud vad Kerneo;
Sant Ervoan ieas aliez da Vulat enn he veo.

Glac'haret eo ma c'halon pa zellan ouz ma bro!
Pardon, pardon, ma Doue, evid hor pec'hejo!
Abalamour da Vari, ho Mamm hag hon Itron,
'Balamonr da Zant Ervoan, ha Zent hor bro, pardon!

Laouenan KOAT-ERMIT.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

VII.

1793.

Seiz bloas so tremenet a c'houdevez. Deut eo ann devez-ze ken gortoset gant diskibien Voltaire; pebes disurj spontus! Ar Roue so bet lazet gant potret ar Revolution, ann dudchentil so bet coustet goall ger, guelet o tont al liberte-ze a c'hoanteent kement; ar veleien, enkrezet e peb leac'h evel loenet gouez, a renke, pe vervel var ar chafot pe vont en harlu. Kement a oa a renc'huel, kement a oa mad, a oa distrujet gant ar vuntrerien a voaske, er mare-ze, ar vro dindan ho zreit.

Al *liberte!* ar *Ræson!* ar fals-doueou-ze d'eus ann 18et cantvet a c'houlenne goad ha buhez ar re vad, digant kement hini a blege ho glin dirazho!

Epad ma gommande ar vuntrerien-ze e Paris, ar *Vendee* ha *Breiz* ho devoa savet ho fenn, hag a lavare, evel gueichall-goz Bro-C'hall a bez: Doue hag ar Roue.

Er broiou-ze, soudardet Cathelineau, Bonchamps, de la Rochejacquelein, Cadoudal, Jean Chouan, a zifenne calonec ar Feiz hag ar Vro, ho Doue hag ho Roue. —

D'ar 25 a viz Here 1793, Jean Chouan, ar fals-holenner savetet he vuhez gant Louis XVI en he vadelez, ec'h en em gave cuzet e coat *Misdon*, e kichen *Laval* pa glevas a bell eun trous bras a lacaas anezhan goal nec'het.

— Ar gurun eo, a lavaras unan eus ar re oa eno ganthan.

— Peoc'h ha chilaouomp, eme Jean Chouan, o lacaat he scouarn var ann douar.

Souden, setu hen o sevel:

— Ar gurun-ze, emezhan, eo trouz ar ganol, canol ar Vendee: soudardet ar Roue ho deus treuzet steir al Loire; var zao, mignonet, ha tiz da *Laval*.

— Beva ar Roue! Beva ar Vendee! a respontas he gonsortet o kemer ho armou.

Eun neubeut devejou goude, 5,000 païsant eus ar *Maine*, Jean Chouan en ho fenn, a ioa æt da greski arme Larochejacquelein. Heman a rea penn varzu *Granville*.

Daou zevez goude emgann Laval, eun offiser d'eus arme ar Roue, goal-diset epad ann emgann, douget var eur c'hravas daou-bennec, a ioa o vont varzu Stanc-ar-Spern, var ribl coat *Fougères*. Erru oa ann noz, mæs ar re a zouge ann offiser, petra benag ma tlient beza scuis gant ann hirder eus ann hent, a valee gant evez, rag aoun n'ho dije goasseet he boaniou. Beb cammat, unan eus ar re-ze, ec'h anavezomp anezhan a bell so, *Costou-houarn*, a lavare d'he gonsort, eur Breizad 20 bloas.

— Bez calon, va mignon, bez calon, heb dale, setu ni e savete.

Ann hent a oa stris ha camm-digamm. D'eus ann daou du, ne oa ken nemet lanneier hir ha stanc, ha pa deue ann avel d'ho heja e vije bet lavaret e oant bandennadou teuziou-spontus.

Red mad a oa beza var eun hent ledanoc'h abars ma vije deut tre ann noz. Clemm a rea ann offiser, ha clemm cals soken. He benn a oa stouet var boull he galon leun a voad. Beb ann amzer, alteret he speret gant ann derzien e vije clevet o lavaret comsou evel ar re-man:

— O va Doue! sotu int o tont.... saveteit Blanche, saveteit va merc'h.

— Peoc'h, autrou comt, a lavare ar Breizad.

— Emaint o tont, a lavaran deoc'h!..... Guelit d'Orbois!... Oh! pegen didruez a sell hen ouzomp!

— Peoc'h, autrou comt. en han' Doue!

— Josef, eme ar c'homt, o prezec evel eun den a so he skiant vad ganthan, te so bet atau em c'henver eur servicher leal... Me meus eun dra da c'houlenn diganes.

— Comsit, autrou comt.

— *Ar re c'hlaz* a so var hor roudou-ni; heb dale ec'h en em gavint aman..... Lezit ac'hanon e kichen ar vezen-man; me a fell din ho guelet c'hoas eur veich dirazon abars mervel.

— Mæs neuze eo achu deoc'h!

— Pe vern-ze? C'hui da vihana a helloc'h tec'het; sentit, va mignonet, me renc tamall he fallagriez *d'ann den-ze*... lacaat anezhan da gabout mez eus he dorfet.. skei gant eur c'hrouadur na helle ket en em zifenn..... Hen!....

Mouez ar c'homt a vancas dezhan souden, hag e couezas he benn diganthan. Lavaret e vije bet e oa marvet.

— Paour keaz tad, eme Costou-houarn.

— Ia! paour keaz tad, eme ar Breizad, he vrassa poan eo ar sonj eus ar pez so bet græt d'he verc'h..... hogen, hastomp buhan hag heb coll ann amzer, *ar re c'hlaz* a dle beza tost deomp.

— Ne vezimp ket paket gantho.

— Plijet gant Doue!

Hag ann daou zen a gendalc'has calonec gant ho hent, o tougen atau gant evez ann offiser gouliet.

Creski a rea atau muioc'h-mui ann devalijen, pa veljont tost dezho eun ti-bihan.

— Aman 'ma, eme Costou-houarn laoueneat.

Souden e clevjont eun tenn-fusuil.

— Ma ve *ar re c'hlaz*, eme ar Breizad!

— Alo, alo eme Costou-houarn, te so aounic evel eur

plac'h iaouanc; ann disterra trous a ra did sevel da seurtum, gouscoude te ac'h eus discuezet cahout calon!

— Bet oun bet e seis emgann var'n ugent.

— Mad, mad tre, me anav ac'hanout ervad! p'eus ket pell 'm eus da velet o poania; hogen, travoalc'h a gomsou hastomp buhan da vont da gass ann den-man e ti ar vam-goz Gervais. Kemeromp ar vinojen-man en tu dehou, ne vezimp ket pell.

Diou vinuten goude e oant digouezet en ti, eleac'h ma sonje dezho ec'h aljent cahout repu.

Ar vam-goz Gervais hag he merc'h vihan, asezet ho diou dirag ann oalet, a brezege etrezho en eur aoza coan. Ar hini goz, en despet d'he femp bloas ha pevar ugent, a ie atau scaon dre ann ti, hag a rea cals labour. Savet da c'houlou-deiz, ne ehane ket o vont hag o tont, o vercai d'ann oll ho labour, o veuli pe o tamall d'oc'h ma zigouezo.

Lagat Mac'harit a ioa glaz ha leun a vuhez evel hini he mamm-goz. var he zal, e lenner he c'halon, he ners hag he c'houraich.

O velet ann offiser gouliet, disliou ha leun a voad, ann diou yaoues na helljont ket miret da ziscuez pegement a druez ho devoa outhan, hag a savas, o lavaret:

— Eun all c'hoas o vont da vervel! oh! na peger spontus eo ar brezel-man!

— Peoc'h, a droc'has crenn Costou-houarn, ann den-man a renc beza sicouret.

Mac'harit, guel ha prest eo ar Gambr:... Mam Gervais, tamou lien ha chalpiz!....

Ar plac'h iaouanc a redas doc'htu d'ober he c'hefridi, hag er c'heit-se, ar vam goz Gervais a redas d'he arbel da gerc'hat tamou lien.

— Red mad eo, emezhi, miret ous ar goad-ze da redec'; gouscoude, aoun bras am eus ne alje ann den-man parea! guelet pegen disliou eo, digor bras eo he zaoulagat na ne vel ket... petra a renker da ober evithan?

— Sicouret ac'hanomp d'he lacat en assurentez er gabinet, n'eus minuten ebet da goll.

— *Ar re c'hlaz* a heul ho roudou 'ta?

— Aoun hon deus.

— Credi avoalc'h a rean, eme ann hini goz en eur heja he fenn; ar C'hostou-houarn-ze, gant he c'hoant da savetei ann oll, a denno varnomp eur goal affer benag.

Mac'harit a antreas er moment-ze da lavaret:

— Deuit pa garoc'h, peb tra so prest.

Costou-houarn hag ar Breizad a begas adarre er c'hravas daou-bennec, hag a ieas d'he heul.

(Eur pennad all eur veioh all.) A.

KELEIER.

D'ar sul, 23 a viz Maë, e oa eun Depute da henvel e Lyon, kenta loden. Blanqui eo ann hini en deus bet ar muia moueziou; gouscoude, n'en deus ket bet travoalc'h evid beza hanvet, kense e vezo red voti eun eil gueich, mæs da benn neuze e vezo hanvet a dra sur, rag unan eus ar re a oa o c'houlenn moueziou assambles ganthan, en deus lavaret d'ar re ho devoa votet evithan d'ar veich kenta, rei oll ho moueziou da Vlanqui da benn ann eil voterez.

Ar Radical coz-ze n'en deus ket guir, hervez al lezen, da veza choaset evel Depute, mæs ar Radicalet all a fell dezho lacaat he henvel evid contraign ar C'houarnamant da rei ho fardon, ha da lezel da zont adarre e Frans, kement hini so bet prisoniet, casset da Noumea, pe harluet evid beza bet kemeret pers er Gommun.

Eun dro, neus ket pell abaoue, e oa bet hanvet e Bourdel, mæs he election a oa bet torret gant ar Gambr, rag n'en devoa ket guir da veza hanvet, ha pa oa bet red voti a nevez, ar C'houarnamant he devoa græt kement evid lacaat anezhan da goll, ma oa bet manket eun tam mad a vouezioù dezhan. Enn dro-man, d'oc'h ma lavarer, e mer o sonj ober ar memes taul adarre. Gambetta en deus pedet unan eus he vignonet da vont da Lyon evid goulenn moueziou ann electourien. Sonjal a ra dezhan penaus Ranc, he hano eo, a so anavezet avoalc'h er gear-ze, evid paca mui-oc'h moueziou eget Blanqui; mæs beteg-hen, Ranc n'en deus ket assantet ganthan. Gambetta evelken a gendalc'h o poursui varnezhan, rag goal nec'het en em gavje ma ve hanvet Blanqui, d'ann eil voterez. Ne garfe ket lavaret eo græt mad he election, rag aoun en deus guelet Blanqui er Gambr, ha gouscoude ne garfe ket lavaret eo græt fall, petra benag ma ve græt a enep al lezen, mæs aoun en deus ne savje ann oll Radicalet en he enep, na ne alfe mui ober he vestr, evel m'en deus græt beteg-hen.

Guelleat eo, en daill, ann traou etre ar Frans hag ar Russi, rag ar prins Orloff, digouezet endro e *Paris* d'ann 23 a viz Maë, a so bet æt d'ar 24, da velet ann autrou de Freycinet.

Albert Grevy, gouaaneur ann *Aljerie*, a so digouezet e Paris d'ann 24 a viz Maë d'oc'h ann abardaëz. Dond a rea dre urs he vreur evid voti da henvel eur Presidant er Senat, e leac'h ann autrou Martel. Me voar avoalc'h n'en devezo ket græt eur veaich ken hir a zivar he goust, ha gouscoude n'en devezo ket beaichet evid netra. Neuze piou a renco paëa? C'hui ha me, ha kement hini a baës ann taillou. Mad avoalc'h!

E *Rouen*, d'ar 24 a viz Maë, ez eus bet lidou bras divarbenn curuni ann Itron-Varia-Guir-Sicour. Ann autrou cardinal de Bonnechose, ann autrou'n Escop *Coutances*, cals beleien ha pelerinet, a oa dastumet eno. Lavarer a rer ec'h helle beza eun 10,000 den benag. Hogen en despet d'ann niver bras-ze, n'eus bet na trous na disurj.

Dissul, 23 a viz Maë, Radicalet *Paris* ho devoa c'hoant d'ober eun devez gouel, en enor d'ar re so bet lazet e 1871, rag ma oant bet savet a enep Gouarnamant ho bro. Hogen, evel ma oa bet difennet gant ar C'houarnamant, ober ann disterra

tra en devez-ze, neubeut a dud en em gave var dachen ar Bastille couls hag er veret. A hent all, cals soudardet a ioa dindan armou evid miret ne savje trous ha dispac'h. Eun dra benag so bet gouscoude, hag ez eus bet prisoniet eun neubeut tud, cals anezho diavezidi. Ar re-man a vezo chasseet eus ar vro. Evid ar re all e vezint barnet, hag e vezo græt dezho d'oc'h m'ho devezo meritet.

ANGOULÊME, *23 Mai.* — Ar mear en deus difennet er bloas-man, prosessionou ar Sacramant.

E Naonet e rer cals convers gant beb seurt traou lakeat e boestou houarn guenn. Hogen, evel ma kemerer cals soursi eus ann traou-ze, ha ma evessaër mad outho, ne heller ket ho guerza, ker marc'hat mad evel ann traou a deu eus ann *Americ*, hag a alfe aliæs rei clenvejou d'ann dud, rag ma so danvez fall er voestou, na ne deo ket kempennet mad ar re-man. Kense, ar C'honseil Jeneral eus al *Loire-Inferieure* en deus goulennet e ve lakeat cals muioc'h mizou var ann traou-ze dre lezen ann *Douane* ; Deputeet al *Loire-Inferieure* ho deus lavaret travoalc'h var ann affer-ze pa oar oc'h evessaat ous ann traou-ze e Cambr ann Deputeet, mæs n'eus bet græt van ebet. Me chans da benn ma teuio ann affer dirag ar Senat, e vezo taulet muioc'h evez.

Menotti Garibaldi en deus cals donarou dezhan en dro d'ar gear a Rom ha kense e renc cahout cals tud d'ho labourat. Hogen, petra benag ma eo henvel ous he dad al lampon coz, n'en deus tam feiz ebet, e fell dezhan cahout cristenien mad evid beza suroc'h caout micherourien mad.

Rag-se en deus lakeat sevel var he zouarou eun neubeut chapeliou hag en deus goulennet digant ann Tadou Capusinet dond di beb sul da lavaret ann offern ha da brezec.

Eun desteni muioc'h eo penaus ar re fall, petra benag ma carfent e pegfe ann tân e ti ho amezec, ne garfent ket e pegfe en ho zi ho unan.

Ann droug-speret, Tad ar Revolusion, a so breman dichadennet a enep ar Frans gristen d'ober dezhi coll he feiz hag he buez vad. Ar Radicalet he vugale, a lavar neus mui a gristenien e Frans. Hogen setu aman penaus e oa dispartiet ann dud en hor bro e 1872 evid ar pez a sell ous ar Relijion :

Catoliket.	35,387,703.
Bugale Calvin.	467,531.
Bugale Luther	80,117.
Protestantet all.	33,119.
Iuzevien.	49,439.
Tud all ne oant ket cristenien.	3,071.
Tub heb Relijion ebet	81,921.

E Frans eta e 1872 ne oa ken nemet 81,921 den dizoue. Ped so bet cavet e 1876 ? ne ouzomp ket, rag ar ministr ne fell ket dezhan hel lavaret. Ma n'her gra ket ne deo, m'ervad, nemet abalamour d'ëus ann niver bihan eus ar re ziveza-man. Ha setu eta 80,000 den dizoue a fell dezho digristenna 38 million catoliket hag a lavar bemdez en ho gazetennou penaus ar pez a reont a enep ar Relijion hag ar Catoliket n'her greont nemet evid plijout d'ar bobl !!! Gaouierien !!!

Charles X, Roue a Frans, a ioa æt eun devez da velet eur gouent Trappistet. Kinniget a oe dezhan dribi eun tamic mern-vihan hag hen a assantas. Hogen etoues ar meuchou a oe lakeat dirazhan var ann daul ez oa eur pladat croaziou a enor. — D'oc'h a beleac'h e teu ar c'hroasiou-man, eme ar Roue ? — Autrou Roue, eme ann Tad Abat, ar c'hroasiou-man so bet gounezet gant eul loden eus ann Trappistet so aman. Goude beza servichet ho bro eus ar guella evel soudardet, int a so deut aman da guzet ho gloar, d'ober pinijen ha d'en em zavetei.

Ped a so eus ar sort tud calonec-ze en hor c'houenchou ! Hag ar bed ne anav ket anezho hag ho disprij !!!

Anterramant ann autrou cardinal Pie, Escop *Poitiers*, a so bet græt e catedral *Angoulême*, d'ar Iaou 20 a viz Maë. Eur foul vras a dud a ioa en anterramant. Ann autrou'n escop *Limoges* ann hini en deus græt meuleudi ar c'hardinal. Goudeze, corf ann autrou Pie so bet casset da *Boitiers*, eleac'h ma eo bet græt, evid ann eil gueich, lidou ar maro egis ma rer d'ann Eskibien, d'ar Meurs 26 a viz Maë, da zeg heur eus ar mintin.

El lidou-ze e *Poitiers*, en em gave ann autrou cardinal DONNET, arc'hescop *Bourdel*, ann autrou RICHARD, eil da arc'hescop *Paris*, ann autrounez Eskibien *Angers*, *Angoulême*, *Arras*, *Blois*, *Limoges*, *Luçon* hag *Orleans* ; ann autrou Mermillod ; ann autrou de Segur, ann Tadou abadet *Solesme*, *Ligugé* ha *Fontgombault*, hag ouspen 500 belec. Ruiou kear hag ann Ilis gatedral a ioa ive leun-tenn gant ann dud fidel eus ann Escopti, diredet di da renta d'ho zad ha d'ho Escop, ho deveriou diveza a garantez.

A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 12 a viz Even 1880.

D'al lun, 31 a viz Maë, ar Senatourien ho deus votet eul loden eus ar pez a c'houlenne ann autrou Baragnon, mæs siouas, al lezen-ze a renc mont dirag Cambr ann Deputeet, ha Gambetta en deus dija lavaret en he c'hazeten *la Républiqne française*, ez eus re a draou d'ober evid evessaat doc'htu ous al lezen-ze, ha pe guir eo hen eo ar mestr *breman*, al lezen-ze, ne lavaran ket a vezo votet, rag ne gredan ket e plijefe d'ar pez brassa eus ann Deputeet, mæs a vezo lavaret eo poënt evessaat outhi, pa vezo tremenet ar mare.

Goude e voter evid ar veich kenta eul lezen, evid merca sclær penaus e vezo lodennet madou ann douar hag oll produ ar verouri, eleac'h ma ve ar merour hag ar perc'hen daou hanter.

Er memes devez, ann Deputeet, goude beza lavaret eo bet græt mad election ann autrou markiz d'Aulan evid *Nyons* (Drôme), n'ho deus græt ken ann nemorant eus ann deiz, nemet evessaat ous eun neubeut lezennou ne sellont nemet ous eul loden hebken, nemet ous eur gear benag hebken eus ar Frans ; nemet pa ho deus votet eun tam mad a vonis muioc'h, evid peur-baëa ann dispignou so bet græt evid digass endro ann Deputeet d'eus Versailles da Baris, ha caëraat palæs Gambetta evel Presidant ar Gambr. E sonj dispign 586,000 lur a oar da genta, ha ne oa ket neubeut a dra ; ma ! n'e ket bet travoalc'h gouscoude ouspen 700,000 lur a so bet dispignet, ha c'hoas mar teuomp d'en em glemm ez eus bet græt re vras dispign, rag ni eo a renco paëa, ar Radicalet a alfe tamal deomp ne domp ket guir Fransizien. Ha c'hoas ma rafent labour vad deomp evid ar pris-ze ! ! !

Dimeurs, 1 a viz Even, ann Deputeet, etoues eun neubeut lezennou ne sellont nemeur ouzhoc'h ho deus votet unan, hag hi a lavar penaus hiviziken, ar billet-voterez a renco beza closet en eun tam paper egis ann hini a ve lakeat al liziri ennhan, nemet ne hello ket beza closet.

D'ar Iaou, 3 a viz Even, ar Senatourien ho deus votet eul lezen evid rei muioc'h liberte da greski niver ann hostaliriou (egis ne ve ket mesvierien avoalc'h). Goudeze, ar Jeneral Robert a c'houlenn digant Ministr ar brezel, hag hen a ve dereat lezel en ho c'hont, da offiserien ann *Etat-major* paëa ar mizou nevez ho devezo evid chench guiscamant breman. Ar Ministr a respont eo ar C'houarnamant en em gargo eus ann dispignou-ze.

Erfin e votont evid ann eil gueich al lezen a lavar e vezo sicouret hiviziken famillou ann devezourien hag ar re oll a ve en diænez, epad ma vezo ann tad a famill oc'h ober he 28 devez pe he 13 devez.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezen ann *Douane*, ha dre douez, evid discuiza m'ervad, ann autrou Robert Mitchell en deus goulennet digant ar C'houarnamant perag, goude beza lavaret e tifenne ous daou vear eus he zepartamant ober mui ho deveriou a vear, ne felle ket d'ar Ministr lezel anezho da lacaat ho dilez, na torri anezho kenneubeut ma aljent cahout ho liberte hiviziken.

Constans, Ministr nevez ann afferiou e diabars ar vro, a respont penaus, ar pez so guir, ar C'houarnamant, pa gar, a hell difenn oc'h ar Meariou d'ober ho dever (hervez al lezen, na dlefe hen ober nemet gant ræsoniou mad, ha n'e ket gant digareou) ; hogen, emezhan, ar C'houarnamant n'e ket oblijet da reseo ho dilez, rag ne dint mui mear, ne hellont mui ober netra evel mear, na ne d'hoc'h ket goest kenneubeut, na c'hui, na den, da gontraign ar C'houarnamant da dorri anezho, da denna ho flass digantho.

Mar d'hoc'h goest da entent netra en eur sort respont, nemet ma hell ar Vinistret ober oll ar pez ho deus c'hoant, heulia ho oll froudennou, neuze oc'h cals guelloc'h evidon. Evelken, eun dra souezus avoalc'h eo guelet eun den n'en deus ket c'hoant beza mear, rencout beza mear en despet dezhan keit ha ma blijo d'ar Vinistrat, hag e ve bete fin ar bed, ma padefe ar Republic keit all.

Der guener, 4 a viz Even, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezen ann Douane hag he achuet evid ar veich-man da vihana rag ar Senatourien,

eleac'h ober egis ann Deputeet ho deus kemeret e peb tra kentoc'h interest labourerien ha micherourien ar broiou all eget re ar Frans, ar Senatourien a so guelloc'h douget evid re ar vro he casi-sur al lezen a vezo ker chenchet gantho ne vezo mui ar memes hini,na tost da vad soken, pa renco mond adarre dirag Cambr ann Deputeet ha peur en em gavo ann devez-ze ? ne voar den.

Dissadorn, 5 a viz Even, ann Deputeet ho deus ordrenet ober eun enclasc var election ann autrou Gautier evid *Ruffec* ha setu aman perag. Ann autrou Gautier n'en deus ket bet evithan kement moueziou evel m'en devoa bet he dad ! ! ! hag ouspen, roet en deus peb a bez ugent real da ziou vaouez en em gave en diænez ! Chui lavaro marteze eveldon n'eus droug ebet e kement se, ar merc'het ne votont ket. Guelet avoalc'h a ran n'hoc'h eus ket muioc'h a skiant evidoun me'a sonje eveldhoc'h,mæs Lacretelle a respont deomp; int a lavar d'ho friejou evid piou voti, ne sonj ket deoc'h en deus renket ann den c'huezi abars cavout eun henvelep respont ? Mæs ma ia ann traou en daill-ze ne hello mui ar re ho devezo c'hoant beza hanvet Deputeet rei ann aluzen da zen ebet dindan boan da veza torret ho election. Hag ar pez a ziscuez e alfe c'hoarveout kementse, eo ar pez en deus lavaret eun Depute all, Caduc he hano. *Tra heuzus,* emezhan, *rei a rer aluzennou da vroagez ann electourien dare da vervel gant ann naoun.*

Hag ann Deputeet all ho deus lavaret eveldho rag 237 a enep 198 ho deus votet e oa red ober eun enclasc.

Egis-ze ho deus græt a viscoas, lezen all ebet nemet ho c'hoant hag ho froudennou ha c'hoas e fougassint beza brassa mignonet al *liberte !!!*

A.

Voterez ar 6 a viz Even.

Meuleudi da Zoue hag enor deoc'h Leonis !

C'hui so tud, tud calonec hag eb aoun. Caër so bet clasc ho trompla, clasc ober deoc'h dizrei a zivar ann hent mad, c'hui hoc'h eus dalc'het d'ho panniel , c'hui hoc'h eus dalc'het d'ho Feiz.

Eun 8,778 ac'hanoc'h hoc'h eus hanvet ann Autrou FREPPEL evid ho tepute, na ne hellec'h ket ober netra guelloc'h. Ar re fall breman, a oa araug ar voterez o clasc ho touelli dre ho c'homsou fallacr a lavaro a beb seurt droug a-c'hanoc'h rag ne d'hoc'h ket bet diskiant avoalc'h evid senti outho, mæs pe vern-se ? O sellet ous ar groas c'hui hoc'h eus bet sonj eus ho Toue hag eus ho Feiz.

Græt hoc'h eus ho tever heb aoun rag den ! Meuleudi deoc'h ha trugarez !

Ann Autrou Doue ho paëo ha m'ho deus eur re fall benag droug ouzhoc'h, arabad eo spounta ! N'int ket guelloc'h evidhoc'h ; c'hui a vel pen sort buhez a renont, n'int ket galloudussoc'h evidhoc'h ; emaoc'h o paoues hen discuez dezho ha ma carfe ann oll ober eveldhoc'h voti evid tud cristen kelliæs gueich ma ve eun tam voterez benag ne vec'h ket pell o cass en ho rout ann oll enebourien-ze d'eus ho Feiz, d'eus ho Relijion d'eus ho Toue.

A dra sur e vije bet guelloc'h m'ho pije oll votet a-unan evid ann Autrou FREPPEL, mæs, petra benag ma tlefe ann oll derc'hel mad d'ho Feiz neus fors petra ve græt evid enebi outhi, diæs bras eo en em gavje ann oll a unan var eun dra evelse. Lod a so goac hag æs ho zrompla ; lod a rene suja da dud fall gant aoun da veza casset cuit gantho ha ne velont ket pegement a zroug a raint d'ar Relijion dre ho voterez panefese ne rafent ket ar pez a reont. N'hellomp ket beza souezet gant-se. Neus fors peger bras e ve ar guinis a hâdit en ho touarou atau ve eun tam benag a zuen ennhan neus fors peger mad e ve kempennet ar c'herc'h ne ket diæs guelet eun neubeut dreok enn he douez.

En em stardit, en em harpit ann eil ous egile, na ne viot morse trec'het.

A.

Ann amzer-nevez.

Var don : *Eunig d gan...*

Eur vinidel ! eur vinidel !
Var gribel ann tî o tisken
Da ziskuiza he diouaskel
Rag gret he deuz hir nijaden !

Keno ta, fall amzer ar goanv !
Pelloc'h, na skorn kalet nag erc'h
N'hon bezo ermez da c'houzanv :
Ann heol a zo deut var ho lerc'h.

Ia ! digoret eo gant ann heol
Doriou lugernuz he dî-tan :
Ha gant he zaëzennou dre oll
Edo nevezet ar bed-man.

A damik da damik ar gue
A zav ho fennou dizec'het :
Dillad glaz dezo gant Doue
Fresk ha tener a zo guisket.

O burzud ! dre-oll er meziou
Var bep bodik, var bep skourik
E teu deliou, e teu bleuniou :
Dindan peb delien eun eunik.

Al lapouset oll a richan,
Darn enn disheol var ribl ar ster,
Darn o c'hournij enn oablou splann
Darn kludet var lez ho zier.

Turzunel a gan d'he farez,
A gan hirvouduz hep ehan ?
Koukou a glask eur vagerez
Da glevet euz he re vian.

Breman eo marellet ar prad
Livet enn glaz, livet enn guen ;
Trelâti ra ann daoulagad
O sellet euz ar spernen-ven.

Dorn Doue var volz ann envou
Bleuniou tân enn deuz bet hadet :
Ha var he gomz ive bleuniou
Euz ann douar zo divoanet.

Bleun ann env a zilentr varnomp
Eur sklerijen euz ann dousa :
Deuz re ann douar evidomp
E sav ive c'houez ar c'houeka.

Duhont e klevan o fronvel
Dre al lannek ar venanen
Nij-dinij o tastum he mel
Da beurgarga he goloen

Er park ar menik tro he vamm
A ia, a za, a lamm koantik.
Ra chomo euz ar bleiz dinamm,
Euz ar pec'het, te, bugelik !

Ar bed oll eta zo laouen :
Laouen ar geod hed ar zaonen,
Al loen o voetat er flouren
Hag al labourer pa bourmen.

Hag al labourer pa bourmen
D'ar zûl e kreiz he zouarou
O velet he ed hag he foen,
He binvidigez, he vadou !

Meulomp eta, breudeur kristen,
Dorn madelezuz hon Doue :
Evit ma rei d'imp da viken
Enn he balez amzer-neve !

J. M. N.

Mission Guengat.

Guelet eur bobla tud o lezel a gostez ho oll labourou epad eis devez evit dont da chilou comsou Doue ha lacaat urs en ho c'houstians,setu eno eun dra hag a velet aliæs, a drugare Doue en hor bro-ni.

Er bloas-man, egis ma vije bet aoun ho deffe hor mistri Republicanet difennet, heb dale, rei missionou, e vezint stanc ha stanc en hon Escopti, hag e peb leac'h ho deus eun issu mad. Beleïen ar barræsiou e plassou hag ann Tadou Jesuistet e plassou all, oll e labouront eus ar guella da silvidigez ann eneou ha Doue a scuill he vennos var ho labourou.

Etouez ar parræsiou ho deus bet ar bonheur da gahout eur mission er bloas-man en em gav parræs Guengat, eur barræsic vihan 1,200 den hebken ennhi.

Oc'h anaout pegen talvoudus eo eur mission, int ho unan ho devoa goulennet eur faveur ker bras hag e guirionez ho deus epad ann devejouze a silvidigez en em ziscuezet cristenien leun a garantez evid ho Doue.

M'ho pije ho guelet pegen aketus e oant o tont abred d'ann Ilis ha redec kerkent ha ma clevent ar c'hloc'h ous ho gervel ! Pebes evez e taulent ous ar prezegennou, peger calonec e canent ar c'hanticou ! Kense ann autrou Le Hir, person Laz, ne scuize ket, pa vele ho bolontez vad, o tiski bemdez dezho canticou nevez.

Ann aoutrou Pouliquen chaloni a enor ha person Douarnenez ann hini a ioa ann tad missionner; ganthan ez eus bet pemzec belec all eus a beb corn ann Escopti. Lod anezho ho deuz kemeret pers er mission epad pemzec devez ha lod all epad eis devez hebken. Ker braô ho deus græt oll ho dever, kement ho deus plijet d'ar bobl ma lavare eur re benag eus ar re man, a oa bet e meur a vission, ho devoa clevet er missionou all cals prezegennou caër mæs biscoas n'ho devoa clevet ken ingal evel e Guengat. Ræson ho devoa rag ar re oa eno a ioa oll beleien gouiziec boazet d'eus ar missionou ha ma ve possubl cavout en Escopti meur a hini a rafe couls hag int, da vihana d'ober guelloc'h e ve diæs bras cavout. Evid ann aotrou Pouliquen, ann tad missionner, aliæs avoalc'h eo bet oc'h ober missionou e peb carter eus ann Escopti hag ann oll a anav re vad he dalant hag he vouiziegez evid ma ve red he veuli. A hent all neus fors pegement e ve lavaret, morse ne ve lavaret travoalc'h.

Parræsionis Guengat ho deus en em blijet kement gantho ne gollint biken ar sonj anezho hag ar re a oa deut er sunvez genta ho devoa cavet ker ber ho amzer, ma vijent bet contant bras da chomm epad ar 15 devez.

Er sizun genta e oa bet 450 communiou. D'ann eil sunvez evel ma oa deut cals tud eus ar parræsiou tro var dro ez euz bet 750.

Ra gendalc'ho ar re-ze oll o servicha Doue eus ho guella,setu petra a c'houlenne ann Autrou Pouliquen o kimmiadi dioutho ha mar teuont da affeilla en ho fec'hejou coz, ra zeuint da sevel ker buhan, evid ma vezo guelet pell amzer er barræs frouez mission 1880.

A.

Scriva a rer d'eus ar gear a *Auch,* d'ar 24 a viz Maë :

Mar peus c'hoant gouzout peger gouiziec eo var al labourou douar, Ministr al labourou douar e Frans, n'hoc'h eus nemet chilou hag e clefot.

O tremen dirag ann traou caër a oa exposet gant ann autrou Tavernier, Conseiller jeneral departamant al *Landes,* ann autrou Tirard a chomas eun tamic da sellet, hag o tiscuez eur penn guinis-Spaign, e c'houlennas :

— Sell, petra eo ann dra-man ?

— Guinis-Spaign, a respontas ker buhan unan eus ar re en em gave eno assambles ganthan.

— Ann dra-ze ve roet d'ar chatal ?

— Ia, autrou Ministr.

— Egis ma eo aze ? Penn ha penn ?

— Oh ! nan, dic'hreuniet a renc beza da genta Kement hini oa eno, e oa bec'h avoalc'h gantho miret da c'hoarzin, o velet peger divouiziec a oa var ar al labourou-douar, ann hini a so sanset carget anezho e Frans, hag ar re oa ganthan, a boursue evid he denna ac'hano, mæs hen na c'houlle ket mond cuit. C'hoant en devoa, mechans, discuez ne anaie netra eus ann oll traou-ze. Kense e kendalc'has da sellet, hag o tiscuez eun tamic guinis-Spaign troc'het e glaz, ha diouallet e toullou doun evid maga ar chatal epad ar goanv, e c'houlennas :

— Hag ann dra-man ?

— Guinis-Spaign eo adarre, Guinis-Spaign diouallet. Troc'het e ve glaz, ha goasket e toullou doun ma pado hirroc'h.

— Penaus ? Petra so caus eta, ma ve troc'het e glaz, eo deut da veza ken melen breman ?

— Gôet eo.

Pell avoalc'h e vije padet ar c'hoari-ze evid brassa plijadur ar re en em gave eno, labourerien douar ar muia anezho, panefe ma hellas ann hini a ioa oc'h heul ar Ministr, ober dezhan en em denna ac'hano, evid mond da velet eun dra benag all. Peadra a vezo d'ar re oa eno, da c'hoarzin evid pell amzer, kelliæs gueich m'ho devezo sonj eus ar Ministr-ze euz al labourou douar, a anav couls madou ann douar, evel m'her gra eun den dâl pa vez hano d'eus liou ann traou.

A.

KELEIER.

Ar redadec kezec e Castel-Paul, a vezo græt er bloas-man, d'ann 13 a viz Even, var dachen-redec *Sieck-Plougoulm*.

D'ar 16 a viz Maë, ez eus bet devet e Leoe, parræs *Combrit*, eun ti d'ann autrou L'Helgoualc'h. Eur c'holl eo a dri mil scoet pe vardro.

Souprefet *Brest*, a so bet en devejou divezaman, gant Glaizot, oc'h ober tro trede loden arrondissamant Brest, da velet ha plijout a rafe guelloc'h henez d'ann electourien, eget ann autrou Freppel.

Dre gement leac'h ma tremene, ne vouie nemet meuli ac'han hag a leac'h-hont ar C'houarnamant, he deus kement a garantez evid ar vro, evid ar Relijion, evid ar veleïen. Anat avoalc'h eo, hag ann oll a voar pegement a garantez he deus evid ar re-ze !

Ann autrou Souprefet so iaouanc c'hoas, ne voar ket c'hoas d'eus ann traou na d'eus ann dud. Pa vezo eun tam benag cossoc'h marteze e ialo guelloc'h ann traouganthan. Egis m'her gra de Pompery, e sonj marteze d'ar Souprefet, ne deo ar Vretonet nemet *baltejen ha ginaouejen*, eur vroiad tud diskiant, ne ententont na d'oc'h *u* na d'oc'h *a*, ha ken dâl a speret, ne hellont ket guelet pegen noazus eo d'ar Relijion, ar pez a fell d'ar C'houarnamant da ober.

Pa ne gav den da respont anezhan, ec'h hell cridi (eur potr a speret evelthan !) penaus en deus allet touelli ar re a oa eus he chilou, mæs aveichou e c'hoarvez ganthan clevout ar virionez, ha neuze e renc mont endro gant he hent, cabus ha mezec, evel Lanic al louarn paket el las gant eur iar. Ann dro ma comsomp anezhi aman, eo ann autrou person *Plouzane*, en deus kenteliet anezhan.

E *Locornan-ar-Fanc*, eo ma eo bet c'hoarvezet ann taul. Ar Souprefet, goude eur brezegen hir (en dail ne voar ken, rag atau e ra ar memes hini), a glascas affer ous ann autrou person *Plouzane*, hag a damallas dezhan beza roïalist.

— Clevit, autrou Souprefet, a respontas ar belec coz hag enorabl-ze, cals bloaveziou a so o poueza var va diouscoas, pa meus guelet ar Vourbonet discaret gant ar Revolution, hag ar re oll a so deut en ho goude a so bet discaret ive. Kense, ec'h hellan hel lavaret deoc'h gant guirionez, scuis-maro gant ann oll Revolutionou a so dalc'hmad o taul hag o tistaul hor bro keaz, hon dije bevet e peoc'h ha didrous dindan ho Couarnamant m'ho pije roet deomp al liberte, mæs c'hui ne d'hoc'h ken nemet enebourien ar Relijion hag ann Ilis.

— Nan, nan, ne d'omp ket, ar Relijiuset n'ho deus nemet plega, na ne vezo græt netra dezho.

— Hag ar Jesuistet ?

— Ho Jesuistet ! ne dalont ket eur c'huibu..... (hag aman e lavarer e teuas eur goms, ne ket dereat e ginou eun den honest.) Ho Jesuistet ! Red mad e vezo dezho mond cuit.

— Ni, autrou, n'hon deus nemet mad da lavaret anezho hag ho meuli.

Ar Souprefet, pa ne gave mui digare all ebet evid meuli ar C'houarnamant, a droas a zivar he hent hag a lavaras :

— C'hui da vihana, n'hoc'h eus ket leac'h da glemm, pa ne viromp ket ouzhoc'h da lavaret hoc'h offern !

— Ne vankefe ken, autrou ! D'ann devez ma lacafec'h ho torn var ar belec, var ann Ilisou....., guelet a rit ar c'hleier-ze ? Ma ! d'ann devez-ze e sonint ar c'hloc'h-heuz egis d'ann tân-goal, ha neuze.....

Ne oe ket daô lavaret ken, ar Souprefet en devoa clevet hag ententet travoalc'h, rag-se, ne zaleas ket hirroc'h hag en em dennas, o lavaret d'ar re a oa oc'h he heul :

— Abars eur c'hart-heur ac'han, e vezo collet ar frouez d'eus kement em boa lavaret dezho.

A.

Eun histor guirion.

Eur vreg baour a vije bemdez roët dezi en eur gouent daou bred boët, unan eviti, hag eun all evid he bried ne oa mui goest da labourat na da c'hounit netra.

Bet paour a viscoas, Biela-goz he devoa desket anezi he unan, cahout truez ous ar beaurien. Gouzout mad a rea petra so cahout naoun, petra eo beza dilezet, rag hi he unan he devoa bet naoun, hi he unan e oa bet dilezet.

Loja a rea en eur c'hoz ti plouz, e peleac'h, en despet d'he mizer e loje c'hoas peaurien all, hag e vage lod anezo. Unan eus ar re-man a oa eur paour keaz minoric seis bloas, a oa serten da gahout bemdez eul loden eus ann neubeut he devoa evid he mern. Eun devez e oa o tont d'ar gear gant he faner hag ar pez ma oa boaset da gahout bemdez d'eus ar gouent.

Ar c'hrouadur a velas anezi o tont :

— Mam Biela, emezan, m'em eus naoun-du, ro din eun dra benag da zribi, n'am eus ket c'hoas drebet hirio.

— Dal, va fotr, eme Biela-goz en eur pokat dezan, dreb lod, mæs arabad eo did dribi tout ; daô eo lezel lod ganin, rag me kenneubeut n'am eus bet netra evid ann deis. —

Mæs caër he devoa lavaret, ar c'hrouadur en devoa kement a naoun, ma zrebas oll kement a oa deut ganti, ha goudeze e pokas dezi, hag ez eas cuit en eur gana.

Biela-goz, gouscoude en he sa var dreuz ann or, a zelle outan o vont cuit, hag e lavare :

— Evelken, ma lein-me a ia cuit d'he heul. Ha ma fried paour, petra lavaro ? petra roin-me dezan ? —

Etretant, e velas eun tamic ki bihan o tont a diz entrezec ennhi, gantan adreuz he c'hinou eun dra benag, tost da vad, kement hag hen. Eur pez mell tam bara guen a oa.

Dond a reas tre beteg he zreit ; e lezas da goueza ann tam bara n'en devoa drebet tam ebet anezan, hag ez eas cuit ker buhan.

Biela-goz, souezet bras, a zastum ar bara, hag a gav e creis eun tronsat mad a gic. Peadra a oa d'ober he lein dezi ha d'he hini coz.

Neuze, oc'h antreal tre en ti, ec'h en em daulas d'ann daoulin, hag o scuilla daëlou a joa, e lavaras :

— O va Doue, pegen bras eo ho madelez em c'henver ! Al lein am boa roët d'ar c'hrouadur paour-ze, dre garantez evidoc'h, c'hui hoc'h eus ker buhan hen rentet din !..... —

Hag evid lavaret guir, al lein-ze a helle beza hanvet *Lein ar Brovidans*. Jamæz n'ho devoa ann daou bried drebet gant kement a joa hag a laouenedigez.

Biela-goz na ehanas ket ar rest eus ann devez hag er penn kenta eus ann noz, da gana canticou a drugarez, rag ma oa bet ann autrou Doue ker mad eviti, hag antronoz memez, pa lavare d'ar re all petra a oa bet c'hoarvezet ganti, na helle ket miret da lenva, hag e lavare :

— *Ann autrou Doue a so eun tenzor a vadelez evidomp. Ann hini a gar anezan, ann hini a so guir servicher dezan, a hell atau cahout fizians beza sicouret gantan, hag e ve memez couëzet er vrassa diænez.*

A.

Eur Varvailladen

ETRE AN HERMIT HA FANCH AR PESKETAER VAR ROC'H-ZU-VIHAN, VIS-A-VIS DA GASTEL-AN-TARO, DIVAR BEN AN 29 A VIS EVEN 1880.

An Hermit a echu he japelet pa erru e kever Fanch ar pesketaer azezet var eur mean a zioc'h ar mor, hag o pesketa.

An Hermit. — Abalamour da ze just eo e cassor kuit d'oc'h ar Gambr an otrou de Meun var digarechou, evel ive ma kasseur kuit ar Relijiuset d'oc'h ho c'houenchou, hag ar glouer d'oc'h ar seminer bras.

Fanch. — An Ilis en deus great roud fall eun tachat so, e leac'h taga ar Republik e tlije beza bet a unan gathi.

An Hermit. — Ama e teu histor proces Morin, kountet gant al Laë, jug de paix gueich all e Lannilis. Morin en doa losket eun tol pistolen gant ki an autrou Kerdrell. Proces da Vorin. Morin a ioa cloc'her ha den. Pa lavaras al Laë deza perak n'en doa ket troet d'ar c'hi lost he bistolen e leac'h he ginou, e respountas Morin en diche great avoalac'h.

Ia, ma carche ki an autrou beza troet he lost e leac'h he c'hinou. Er memes tra, Fanch, a so en em gavet. Edos e Paris kouls a me, pa ze bet diskleriet ar Republik, rag canounier edos e touez ar vartolodet. Ma n'e peus dalc'het sonch ne voa ket tener ar Republicanet sanset evit ar veleien hag ar Relijiuset. Guir eo e profitent d'oc'h madeles servicherien Jesus-Christ, egis ma treb ar sardoun mel ar guenan, mæs pet guech e zeus bet menek etrezho da vassacri kement ne vichent ket dizoue egistho. Ha pa ze deuet ar Gomun ta, e feis avad evit neuze oa trist avoalc'h guelet ar Republik o kemeret cazal oc'h cazal arc'hescob Paris, leun a Relijiuset ha beleien, ha tud enorabl d'ho c'has dar maro. Brema e coumprenes, Fanch e raffe roud fall an Ilis e Frans ma zaffe cazal oc'h cazal gant Republik ar Framassounet.

Fanch. — Diana, ne dit ket da lavaret droug d'oc'h furm ar C'houarnamant !

An Hermit. — Biskoas an Ilis ne deus kavet e ve fall furm pe ano eur C'houarnamant, ha ne deus james goulennet digat nikun, nemet ar guir da veva e liberte, en eur observi lezennou ar vro. Doue en deus great anhisi catholik, da lavaret eo, evit peb amzer ha peb bro.

Fanch. — Pa ze great gant Doue, e rank beza treac'h dar Gouarnamanchou a zo d'oc'h dorn an den.

An Hermit. — An dra-ze a zo sklear evel ar goulou deis ; setu eo bep pred da C'houarnamant civil eur vro soubla dirag Gouarnamant an Ilis, rag an den a dle soubla dirag Doue. Sant Augustin a lâvare an draze evel-hen : *Taceant ranæ tonante jove.*

Guesklevi, tavit gad o strann
Pa goze Doue dre ann tarann.

Fanch. — Diana, peb Gouarnamant civil en deus he liberte digat an Ilis.

An Hermit. — Keit a ma karo, nemet na raio netra a enep Ilis Jesus-Christ, ha ma roio er c'hontrol skoazel dezhi. Mæs avad, egis a lavare Moncheu Tiers, Doue er pardono, sotta a c'hell ober eur C'houarnamant, daoust d'he ano, eo persecuti ar Relijion. Ar C'houarnamant a ra ar faot-se, a so o toulla he vez he unan, bremaik e vo enterret, rag-se Fanch, pa ze guir e rit roll ar mear, lakit evez petra reot.

Fanch. — Ankounac'heat em boa oan mear, dre ma varvaillomp, ma fuman, ha ma pesketan. Mæs brema pa zonjan, mad, it kuit deus ho ti, hag it en tu-ma tu-hont da glask ho repu eleac'h ma keroc'h.

An Hermit. — Mæs ni a zo tud a ne reomp droug da zenn abet ; ar c'hontrol eo, mil ha mil vad eo. Lavaret se so deoc'h gant an oll iskibien deus Frans, gant an oll beleien, gant tout ar Franchichen, nemet ar Framassounet, ha c'hoas credabl e zeus mera vil en ho zoues, ha c'hui oc'h unan, hag a lavar egis an Iskibien.

Fanch. — An decret !

An Hermit. — Ni Relijiuset ha Leanezet a zo doc'h ar guella famillou a zo e Frans. No peus ket aoun e ve en eneb ar Republik kement on deus a dad, a vam, a vreudeur, a c'hoarezet, a gerent, a vignonet. Kemense tout a so eun arme vras a enep ar Republik. Eun arme a zavit d'ho pilat, ha no peus ket ann disterra rezoun d'hen ober ; ar c'hontrol eo, rag, salo e viche bet deoc'h o pije diana great an eus da veza a unan gant ar Relijion gatolik.

Fanch. — An decret !

An Hermit. — Koumprenit, otrou mear, penaos on deus leun deus ar vugale da bere on deus great skol gueich all, e kement karg a zo tout ; leun a vugale a zo brema en or skoliou, ho c'herent a c'heller lavaret a zo cant mil anezho da viana. Setu eur goal arme a voazet hag a ver-c'het, hag a vugale, a zavit c'hoas en ho c'henep.

Fanch. — An decret !

An Hermit. — Coumprenit mad penaos e zeomp e peb karter deus ar Frans da brezek, hag e vez choa ouzomp ; hospitaliou evit kement infirmite a zo o stourm ous an den, a zo servichet ganeomp. Kalkulit me ho ped, gant pegement a dud paour hag a dud infirm oump karet. Mad, setu eun arme adarre a zavit a enep ar Republik!

Fanch. — An decret !

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

Ar foar so bet dalc'het e Naonet, d'ar 25 a viz Mae, ne ket bet guelloc'h eget ar foariou all a bell so. Ann amzer o veza goal seac'h,ez eus aoun ne ve ket founnus ann eost foën er bloas-ma,hag ouspen ne ve ket cals saour ennhan, evid ar foën terrien da vihana, ha setu eno ar pez so caus ez euz kement a zistaul var ar chatal.

Ne oa ket cals saout Breiz var ann dachen foar na neus ket bet guerzet cals anezho, rag re a bris a c'houlenjeur evitho.

Ar c'hezec so bet guerzet eo kezec a izel-bris, ne dint mad nemet d'ober labourou gross, ne c'houlennont ket beza græt re vuhan.

Var gezec ar vro. hag ann eubeulien, ouspen ma oa neubeut anezho, eo anat ive ez eus eun tamic distaul, rag ho ferc'hen ne gave ket pris avoalc'h evid dispega.

Ar saout a so distaulet ive, n'eus nemet ar saout-lez a gave eun tam benag a bris. Evid al loenet iaouanc bloas pe trivec'h-miz, den ebet ne selle outho.

Gouscoude, en despet d'ar sec'hor bras, oll madou ann douar, nemet ar vinien hag ar prajeier seac'h, ez eus fæson peusvad gantho. Ar pez so caus ne fell da zen prena, eo abalamour ne ouzeur ket penaus maga ar chatal.

Scriva a rer ive d'eus *Angers* :

Devez foar ar Sacramant e oa neubeut prenourien var ann dachen. Sec'hor ar miz Maë, petra benag n'he deus ket evid c'hoas, græt cals gaou ous ann eost a so en douar, hag a so doareet mad avoalc'h, a laca ann dud da gredi e vezo neubeut a foën er bloas-man. Kense, ez eus bet cals distaul var al loenet-corn, etro hanter-cant scoet var beb re ejennet. Ar saout-lez a oa ive cals distaul varnezho, al loënet maget-mad, al leueou hag ann denvet, a veac'h ma vije kiniget eun dra benag ouspen *trugarez* evitho, gant kigerien kear ha tro-var-dro.

Ar pez ne viro ket e kendalc'ho Tirard o lavaret e ia ann traou evid ar guella, gant ann dud divar ar meaz ! A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Setu hor c'huzaden, eme ar plac'h iaouanc.

— Na zeuio den d'hor c'hlasc eno ?

— Siouas, piou a ve goest d'hel lavaret ? Gouscoude, beteg hen, petra benag so bet furchet'cals, n'e ket bet cavet. Ann arbel goz-man lakeat dirag ann or, a guz anezhi ker mad, ne hell dond e sonj den e ve eur gambric aman.

Al lojeis a oa striss, mæs neat ha kempenn. Eur guele, eun daul vihan, diou pe deir gador, setu ann oll arreheuri. Ar Breizad, en eur vousc'hoarzin, a lavaras :

— Seblantout a rafe e vijec'h bet d'eus hor gortos-ni.

— Oh ! eme Mac'harit, ann hini a renc cuzet, a so sur da gahout repu aman. Epad meur a viz, ann autrou Moreau, person *Louvigny*, en deus allet en em zioual dious he enebourien. Siouas ! n'en em zalc'has ket atau travoalc'h var evez. Eun deiz ma oa æt da gass he sacramanchou da eun den dare da vervel, e oe paket dre drahiss,ha taulet er prisoniou e *Roazon*. Siouas ! ne sortias ac'nano, nemet evid mervel var ar chafot.

— Eur merzer eo, eme ar Breizad.

Kerkent ha ma oe lakeat ar c'homt var ar guele e oe louzaouet he c'houli. Costou-houarn, oc'h hen ober a lavaras :

— Neus danjer ebet, abars pell en em gavo pare.

— Credi a hellit ar pez a lavar Costou-houarn, eme ar vam-goz Gervais, martolot e bet, hag alies en deus sicouret ar medisin da louzaoui ar c'houliou, pa vije bet eun emgann benag gant ar Saozon.

— Mad, mad, a respontas ar martolod coz, arabad eo deomp scuiza ar c'hlanvour, deomp ac'han.

Ar c'homt, petra benag ma oa dinerzet oll, a glascas astenn he zorn d'ar re ho devoa he saveteet.

— Trugarez ! emezhan, ann autrou Doue a baëo deoc'h ho madelez.

Hag e kendalc'has goustatoc'h :

— Blanche... va merc'h... e peleac'h emoud-te ?... ar Marc'hec...

— Bezit leun a fizians, autrou comt, bezit leun a fizians, eme Josef ; ho merc'h a vezo rentet deoc'h. Ne ket bet dilezet gant hor mignonet.

Ar c'homt a hejas he benn gant encrez hag heb respont ger ebet. Ne helle ket padout gant he anken, hag ec'h ancounec'hea he c'hlac'har he unan, evid sonjal hebken en he verc'h ker caret.

En eur sortial eus ar guzaden, Mac'harit a c'houlennas digant ar Breizad :

— Anaout a rit merc'h ann dichentil-ze ?

— Cals : eun æl eo..... Na peger couraichus.... En despet d'he iaouankiz,ann dimezel Blanche so bet falvezet dezhi ober evel he zad. rei he buhez d'he Doue ha d'he Roue. Ann oll er Vendee ho deus istim ha carantez evithi. Pegement a zaëlou so bet sec'het ganthi ! Perag eo bet hi hirio dispartiet diouzomp ? Nag hi a dle beza bras he anken, o clasc gouzout e peleac'h ema ar c'homt he zad !

— Me ive, eme Costou-houarn, am eus eun dra benag da c'houlenn diganeoc'h ; mæs n'am eus drebet netra pedir heur var'n ugent so. C'hui a dle cahout kement a naon ha me ; drebomp da genta, ni a gauseo goudeze.

Mond a rejont eta da aseza ous ann daul, hag e oe digasset dezho da zribi ha da eva ho goalc'h. Goude m'ho devoe drebet peadra, setu ar Breizad o lavaret da Gostou-houarn.

— Be peus eun dra benag da c'houlenn diganin ?

— Ia ! me garfe gouzout piou eo ar Marc'hec-ze a so ker spontet ar c'homt, gant ar sonj hebken anezhan ?

— He niz eo, mab he vreur.

— Petra !

— Ann den iaouanc fall-ze, a dlefe difenn he gerent, ann hini a so ho goassa enebour. Pell bras so abaoue m'en deus cassoni outho. Marc'hec d'Orbois a ve diæs bras he voalc'hi ; goulenn a ra hano ha danvez he contr, ar c'homt de La Meilleraye.

— Hag evid cahout he c'hoant, e sonj deoc'h n'en deffe ket aoun rag eur c'hrim ?

Ar Breizad a vousc'hoarzas.

— Ne anavezit ket ann den-ze, emezhan, netra na alfe miret outhau da heulia he faltazi. Touet en deus cahout buhezann autrou de La Meilleraye hag hini he vugale hag evid-se eo en em roet d'ar Revolution..... Ouspen eur veich hon deus guelet petra oa hen goest d'ober. Eun devez e teuas gant he soudardet e maner La Meilleraye, o sonjal cass ar c'homt ganthan. A drugarez Doue, heman en devoa allet en em denna cuit. Ann den fallacrze a reas neuze goassa ma hellas d'he genderv, eur belec eus ar re vella... Hirio eo deut tro he giniterv... Gouzout a rit penaus eo bet saveteet ann dimezel Blanche gant he zad, ha penaus ar c'homt, o clasc dioual he verc'h, so en em lakeat en danjer da veza lazet.

— Gouzout a ran kement-se, va fotr, mæs gouzout a ran ive penaus panefe te, ar c'homt en dije renket coll he vuhez.

— Oh ! arabad eo coms a-ze, eme Josef, me n'am eus græt nemet æssaat paëa va dle. Me oa eur paour keaz minoric heb ti na repu,hag ann autrou de La Meilleraye en deus bet truez ouzin ha kemeret soursi ac'hanon ; ma dever a oa d'ober ar pez am eus græt. Clasket am eus discuez dezhan n'em boa ket collet ar sonj eus he oll vadoberou em c'henver abaoue va iaouankiz. Mæs c'hui ! c'hui eun estren !.....

— Me ! a c'hrosmolas Costou-houarn oc'h heja he benn ; me ! n'eus bet ken caus nemet ar c'hoz kis fall-ze am eus kemeret abaoue ma'z oun bet martolot.

— Peu sort kiz ?

— Astenn va dorn da denna eus ann dour kement hini a velen o vond da veuzi ; petra a fell deoc'h ? ann oll ho deus eur si benag er bed-man.

Costou-houarn a ehanas neuze prezec, hag en em roas da chilou.

Clevout a rea er meaz trous unan o tont a diz en ti.

Mac'harit a ioa ; æt abaoue eun tachadic da velet ha ne oa netra nevez, e teue en dro d'ar red, disliou ha dielc'het, o lavaret :

— *Ar re c'hlaz !... ar re c'hlaz !...* emaint aman ! ... collet omp !...

VIII.

GAR-ARC'HANT.

Costou-houarn a oa savet en he za.

— N'eus netra collet, emezhan, peoc'h, evez ha fizians ! Sentit ouzin ; ganin ema ar stur, hag e livirin deoc'h petra d'ober.

Neuze o tiscuez d'ar Breizad ar gambric vihan eleac'h ma oa ar c'homt de La Meilleraye var he vele, e lavaras dezhan :

— Set' aze ho plass.

Ar soudard a begas en he fusuil.

— Lezet ho fusuil aman, eme Mac'harit, me am eus sonjet eun dra benag.....

— Me vouie avoalc'h, eme Costou-houarn, ec'h hellen conta varnout... Alo deus aman da rei ann dorn din evid lacaat ann arbel en he flass.

En eun taul-cont e oe cuzet ann or gant ann arbel. Neuze Mac'harit a redas da zigorri ar prenest, hag a lezas, heb ober trous ar fusuill da goueza var ann douar. Goudeze, e tistroas da aseza e kichen he mam-goz. Ne oa ket re abred.

Er moment-ze, eun dec den benag gant guiscamant soudardet ar Republic, a antree er gambr. Ann hini a oa en ho fenn, eur c'habitenn, eun dremm spontus dezhan da velet, a chommas sebezet var dreuz ann or, o velet pegen dinec'h a oa Costou-houarn hag ann diou vaoues.

— Mallos-ru, emezhan, aman n'eus netra.....

Evelken, o veza sonjet eun neubeut, e kendalc'has goustatoc'h :

— Red mad e vezo clasc gouscoude.... Soudardet, e peleac'h ema ann hentcher coz ?

— Cabiten, abars pell en em gavo aman, a respontas ar serjant. Ni so deut re vuhan evithan.

— Lâvarit dezhan dont buhan ; me meus c'hoant prezec outhan. Æt var he ziarbenn.

Hag ann offiser a ziscuezas ann or d'he soudardet. Daou eus ar re-man a sortias evid senti outhan.

— Breman, guelomp petra a lavaro ar re-man. Guelomp, hini goz, lavar ar virionez ! D'oc'h ma responti,te ha da re, a hellit beza espernet pe lazet. Te teus repuet tud fall ?

— Tud fall !!! a estlamas ar vam-goz Gervais.

— Ia, tud fall ! Guelet hon deus ho roudou d'eus *Louvigny* beteg aman. Ma ne lavares ket doc'htu deomp e peleac'h ac'h eus cuzet anezho, ne vezo ket pell, te, ar plac'h iaouanc hag ann azen coz-ze, oll e vezo tennet varnhoc'h. Allo ! lavar doc'htu, pe me velo, e peleac'h emaint ?

Ar vam-goz a hejas he fenn. hag a respontas gant dousder :

— Ne ouzon ket perag e comsit ker rust ouzin. Ma zime so paour, mæs, a drugare Doue, n'eus bet biscoas tud fall ennhan. Peus nemet goulenn digant ann amezeien.

— Peoc'h, eme ann offiser o stoca he droad oc'h ann douar,droug ennhan.Ne fell ket did lavaret ar virionez ? Ni ia d'ober eun enclasc, ha mallos did ma ve cavet eun dra benag.

— N'am eus aoun ebet.

— Abars pell e velimp.

Er moment-ze, ann daou soudard a ioa o tont endro, ha gantho eun den coz, cuzet ganthan he fass gant he vleo louet, ha broustet evel eur bod spern. Costou-houarn oc'h he velet, a gollas he liou gant he spount ; anavezet en devoa Cyranol ar c'hlasker-boued.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Varia.

Eun den a c'houlenne ar groas a enor.

— Petra hoc'h eus-hu græt evid he c'haout a c'houlenjeur diganthan ?

— Me ? saveteet am eus ho buhez da 150 den e miz Even 1848.

— C'hui !

— Ia ! Me ! Ar ru a oa stanket gant eur bern a beb seurt traou *(barricade)* hag e oamp o vont dezhi. Crozal a re ann taboulin hag e stlenje ac'hanomp oll oc'h he heul. Mæs gortosit eun tamic. Me a vele ann dispac'herien o sevel var c'horre ar varricaden-ze hag o prepari tenna varnomp. Neuze dre druez evid va c'hamaradet ec'h en em rois da chouhal : saveteit ho puhez, mar g'hellit, hag e kemeris ann teac'h; ar re all a reas oll eveldoun. Panefe-ze ann dispac'herien ho deffe hon lazet oll.

Daou zen, asezet unan e peb penn eus eun daul hir a gane injur ann eil d'egile. Setu erfin ann hini a ioa ar muia droug ennhan o lavaret :

— Ma vijen bet tostoc'h deoc'h em bije plaket eur scouarnat ganeoc'h, hogen pa n'hellan ober ken nemet cahout c'hoant d'hen ober,digemerit ar scouarnat evel m'ho pije bet anezhi.

— Ha me, eme egile, ma vijen bet en ho kichen em bije treuzet ho corf gant va c'hleze : kense peus nemet sonjal ha credi ez hoc'h maro.

Laouic penn-coat, o veaichi var eul lestr dredân,ne rea ken nemet pourmen d'eus ann eil penn d'egile d'eus al lestr o tougen he bacat var he scoaz.

— Taulit ho pacat eta var ar pont a lavaras unan eus ar beachourien dezhan.

— Nan da ! eme Fanch, ne rin ket. Na velit ket peger carget eo al lestr ? Ne fell ket din he lacaat da voeledi ha ni ganthan.

Er mare ma renke c'hoas ar *Sitoïanet* ober ar servich er *gard-national*, setu unan anezho galvet dirag ann tribunal rag ne felle ket dezhan en em gavout morse pa vije dic'halvet.

— Perag, eme ar Presidant, ne fell ket d'hoc'hu en em gavout ?

— Al lezen a lavar n'oun ket oblijet da zont.

— Na perag ?

— Me so laër.

— Ta ! ta ! ta ! arabad eo ober goap.

— Autrou Presidant, digasset am eus va taperiou.

Hag ann den,heb c'hoarzin,o tenna eus he c'hodel ar c'hopi eus ar seis jujamant a oa bet douget en he ænep abalamour d'he laëronsiou.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 25) DISSADORN 19 A EVEN 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 19 a viz Even 1880.

Der Iaou, 10 a viz Even, ar Gambr he deus roet he aotre evid gervel ann autrou duc de Padoue dirag ann tribunalou. Caër ho deus bet ann autrou Trarieux hag ann autrou Paul de Cassagnac difenn ann autrou duc de Padoue, n'ho deus ket allet miret ous ar Gambr da rei ann aotre-ze, ha gouscoude eus ar Gommission hanvet evid evessaat ous ann affer-ze, ne oa nemet pevar a enep ann duc de Padoue, ar seiz all a lavare ne dlie ket beza roët ann aotre-ze, rag m'en devoa votet ann autrou de Padoue eur bloavez en eur plass hag ar bloas varlerc'h en eur plass all, ne oa ket dre drubarderez, mæs, rag ma sonje dezhan cahout ar guir d'hen ober. Ouspen, procureur jeneral ar Republic, Dauphin, ann hini a c'houlenn conje gervel ann duc de Padoue dirag ann tribunalou a so bet ive goulennet conje n'eus ket pell d'he c'hervel dirag ann tribunal, hag ar Gambr n'he deus ket roet ar c'honje-ze, perag ober breman goassoc'h da eun all eget ne deo bet græt da henez ?

Ann autrou Paul de Cassagnac o veza lavaret penaus pa oar ker stris e kenver re ann tu dehou e oa red beza ker stris ive e kenver re ann tu cleiz, a damall da Jean David beza græt e mare ann election diveza e *Mirande*, traou hag a oa peadra evid he c'hervel dirag ann dribunal.

Jean David, egis ma hellit credi, a zisnac'h ar pez a damaller dezhan. Neuze, pa fell d'ann autrou Paul de Cassagnac discuez n'en deus lavaret nemet ar virionez, Gambetta a vir outhan, hag a ro dezhan unan eus ar goassa poaniou a hell da rei d'ann Deputeet.

Ha beva al Liberte ! ! !

En daill-all, en devez-ze n'eus bet græt netra a gement a dal ar boan.

Der guener, 11 a viz Even, ann Deputeet ho deus votet al lezen votet gant ar Senatourien, evid torri lezen 1814, a zifenne a grenn labourat da sul.

Goudeze, de Gaste a laca ann Deputeet da goll ho amzer egis ma ra aliæs, rag, petra benag e tlefe beza græt ar pez a c'houlenn, re eo, ne ket travoalc'h, eo boaset ann Deputeet da deuler a gostez he c'houlennou, evid ma ve græt eun digemer vad benag d'ar pez a deu eus he bers.

Er memes devez-ze ez eus bet votet eul lezen evid renta d'ar Ministr ar guir da rei croasiou a enor ar pez a garo, fors pegement, var digare gouel ar vro (!) d'ar 14 a viz Gouere er bloasman. Caër so beza Republican ha goulenn bemdez ann egalite *evid ar re all*, a chomo oll da sellet, ar Republicanet ho deus allet pignat var bazennou huella eus ar skeul, a fell dezho beza anavezet dious ar re all dre eur sin benag a enor, hag ouspen, tud eveldho a lavar n'eus Doue ebet, n'eus Relijion ebet, a fell dezho dougen var boul ho c'halon ar groas, ar merc'ze d'eus carantez hor Zalver Jesus-Crist e kenver ann dud, p'en deus prijet mervel varnezhan evid hor savetei oll.

Ar re-ze na dlefent ket dougen ar groas, rag eur vez eo evid ar groas beza staget var beultrin ann dud fall ha difeiz-ze !

Voti a rer ouspen eun neubeut lezennou all ne dalvezo ket cals evid ar vro. A.

A bell so e ouzomp e renc ar re vad paëa evid ar re fall. Ma n'hon dije ket her gouezet c'hoas, hirio e cavjemp eun testeni anat a gement-se er pez a ra ar C'houarnamant. Savet so bet aoun gant ar Vinistret ne vije bet hanvet Blanqui evel Depute e *Lyon*, hag evid miret oc'h kement-se, ho deus græt en he ænep cals goassoc'h eget ar pez a damallent gueichall d'ar C'houarnamanchou so bet en ho raog, evid lacaat henvel ho mignonet. Anat eo 'ta ho deus aoun beza trec'het gant ar Radicalet. Neuze e tlefent mont a unan gant ar Gonservatourien evid dioual da veza taulet en traon gant ar re all ! Ma carfec'h cridi ! Hen ober ho dije græt, ma vijent bet tud fur, tud a skiant, mæs, evel ma vanc ar guella dezho, e reont ho fossubl evid n'ho devezo mui heb dale mignon ebet,rag ar Gonservatourien a gav dezho ez eont re bell, hag ar Radicalet ne gav ket dezho ez afent c'hoas pell avoalc'h. N'ho deus ket

c'hoant difenn ann assambleou Radicalet, mæs avad cass cuit a rafint ar Jesuistet, n'ho deus græt, na ne reont droug ebet, ha marteze da heul ann oll breuriezou all n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant.

Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, en deus galvet ann oll Brefedet da Baris, da lavaret dezho petra ho devezo da ober evid heulia kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Ne gred ket scriva dezho ar pez a renco beza græt, guelloc'h cals eo ganthan hel lavaret hebken rag, neuze, ma savfe trous ha dispac'h en eun tu benag, ma iafe re bell unan benag eus ar Brefedet, ar Ministr, pa ne vezo paper ebet, a hello tamall dezhan ne deo nemet eun diskiant, ne entent sord ar pez a vez lavaret dezhan. Na petra a responto ar Prefet ? netra ; ma fell dezhan derc'hell he blass. Da c'hortos, e vezo red mad dezhan senti ous gourc'hemenn ho Ministr, en deus lavaret dezho m'ervad, penaus d'ann 30 a viz Even, d'oc'h ann abardaëz, oll Jesuistet ar Frans, a renco beza tennet eus ho zies, nemet ar re a so o terc'hel scolachou ; penaus ne heller ket gortos an disterra gant eur sort torfetourien ! ! ! ha penaus, marteze, evid savetei ar Republic e ve red ho dibenna. Mar galfe c'hoas, oc'h ober traou ken disleal, gounit carantez ar Radicalet, mæs nan, nan, ar re-man a lavaro adarre ne ia ket pell avoalc'h, ha n'e ket souezus, rag ar pez a c'houlennont dreist peb tra eo distruja ar Relijion a bez, hag ouspen, teuler a gostez ar Republicanet a so breman o commandi, evid allout cahout ho flassou ! ! rag me gred avoalc'h penaus neus fors peger fall ec'h hellont beza, e vent goest c'hoas, marteze da espern ar Relijion, mar galfent cahout galloud, enor ha madou. Evelken, arabad eo fiziout dezho rag eun darn vras eus ar Radicalet-ze a so e guirionez droug-sperejou var ann douar, hag ann disterra tra a hell digass dezho da sonj d'eus ann Doue a bunisso ho zorfejou mare pe vare, a laca anezho da vont gant ar gounnar. Nan, nan, pa sonjan mad, ne gredan ket ec'h alfe morse ar Radicalet ober an neuz da garet, da espern ar Relijion egis ar vistri hon deus breman, er c'hontrol, meus aoun, ma ne teu ket ann Autrou Doue da viret, e vouezint mad tre en em glevout evid essaat he distruja, ha goudeze, pa sonjo dezho ne hello mui ar Relijion sevel eus ar bez eleac'h m'ho devezo he lakeat, int en em zrebo etrezho, hag ar Relijion a savo adarre, skedussoc'h, galloudussoc'h ha guelloc'h enoret ha caret eget biscoas.

A.

Lourdes.

D'eus ann 11 d'ar 14 a viz maë, pelerinet Roazon (622 den), ho deus bet ar bonheur d'en em gavout e Lourdes, hag hini ebet anezho n'en deus cavet re hir ann devejou-ze kement ho deus pedet, nag ar re all ive n'ho deus ket kavet e vent chomet re hir kement e oant laouneat oc'h ho guelet o pedi, o cana hag o veuli e peb fæson Jesus hag he vam santel.

A veac'h digouezet, setu int o vont e procession d'eus ann Ilis parræs da Ilis ann Itron-Varia. Pedi a reont ha pedi eus enn gana. Cana a reant oll, rag m'ho deus oll dalc'het mad da Feiz ann amzer goz ; carantez Jesus hag e vam a so grizienet doun en ho c'halon. Anat eo int d'eus eur vouen tud nerzus, tud calonec hag heb aoun, rag ma ouzont senti, ha chomm peb unan er plass merket.

D'eus Ilis ann Itron Varia eleac'h ma teu unan euz an Tadou missionerien d'ho digemer e tiskennent goude benediction ar Sacramant da saludi skeuden ar Verc'hez er c'haô. Eno rener ar pelerinaich, ann aotrou Turmel, person ann Itron-Varia-Kelou-Mad e Roazon a sav er gador.

Meuleudi deoc'h, Itron Varia Lourdes, emezhan,.... Cals ac'hanomp a so laouen o tont d'ho cuelet evid ann eil, ann drede guiech ; me ha cals all eveldoun en em gav ive laouen o tont d'ho cuelet evid ar veich kenta. Roit deomp hor goulennou, rentit ar iec'het d'hon tud clanv, grit ma vezimp guelloc'h cristenien da benn ma zistrofimp d'ar gear.

Antronoz e oe lavaret evitho offern ar gommunion da 7 heur ; da 10 heur e oe canet ann offern, ha goude creisteis ar gousperou ha miz Mari. Evid ar vretonet ne ve morse re a lidou sacr, a bedennou hag a ganticou. Ann devez-ze, petra benag ma oa bet eun devez glaô ha n'ho devoa ket rag-se allet ober ann oll processionou ho devoa c'hoant d'ober, a oe evelken eun devez laouen. Daou eus ar glanvourien en em gavas pare hag hon Tad Santel ar Pab a gassas dezho he vennos.

Da 7 heur hanter eus ann nos, ar Belerinet en em gave dastumet oll dirag ar c'haô evid ar brocession gant goulou. Ar glaô a oa tavet, mæs evelken ne oa ket c'hoas goal barfet ann amzer. Goude eur brezegen great gant unan eus ar vissionerien, a zigassas dezho da sonj eus ann devejou eürus m'en em ziscueze ar Verc'hez santel da Vernadette, e commansas ar c'hanticou a nevez :

Catholic ha Breton bepred.

Hag ar brocession a oe græt gant eun amzer da ha tenval, mæs ne gouezas beradenn glaô ebet varnezo.

D'ann 13, ann amzer a ioa eus ar re gaëra ; ann oll a lavare, he devoa feiz ar Bretonet digasset adarre ann amzer gaër. Cals eus ar belerinet a ioa da Vetharram, mæs ar re a chomm e Lourdes ho deus ho loden joa en devez-ze. Siouas ! ho loden glac'har ho deus ive ; mæs eur glac'har cristen eo : eun drede glanvouriez a so pare, mæs

eun all deut da Lourdes evid parea pe vervel a rent he ene da Zoue er plass santel-zé.

D'oc'h ann abardaëz, procession gant goulou adarre.

Varlene, Bretonet aNonet ho devoa roet da Lourdes anter ha skeuden gaër ann Itron santes Ann a patronez Breiz, er bloas-mrn ho deus casset adarre eur groas gaër a vezo hanvet hiviziken croas ar Vretonet. Ann autrou Jules Riom, alvocat e Naonet, eo ann hini en deus bet ar mennad cristen hag eürus-ze.

Ar c'halvar-zé a ioa nevez savet e kichen ar Pont-Nevez pa zigouezas Pelerinet Roazon.

Eun dra eo eus ar re gaëra. Var eun diri pedir pazen græt gant marmol Lourdes eo bet savet torchenn ar groas kizellet braô meurbet. A-uz dezhi e sav croas hor Zalver gant he vam ha sant Iann, unan a beb tu. Jesus a so stouet he benn hag o paouez mervel ema. Mari ha sant Iann a sell outhan gant teneredigez hag a so beuzet en ho glac'har.

Ar c'henta tra a velo ar Belerinet o tont d'ann Ilis-veur e vezo ar groas ; ha pa renco kimiadi d'eus ar plas benniget-ze, eo ar groas a velo adarre.

Entramant ar groas-ze, eo mho deus ar Vretonet græt ho procession d'ann eil devez en eur gana litaniou ar Verc'hez. Ann Ilis-Veur, skeuden ar Verc'hez curunet, ar c'halvar a ioa oll sclærijennet, hag en oabl disolo caër, e vije bet lavaret e oa ar steret skedussoc'h eget en devejou all. Diou linen hir, hir a dân a deue oc'h heul ribl ar Steïr: ober a rejont tro ar Verc'hez curunet, hag o treuzi ar prad, e teujont d'en em voda en dro d'ar c'halvar egis eur c'helc'h a sclærijen hag a garantez.

Autrou Person ann Itron Varia Kelou Mad a drucarecaas da genta Tad superior ar Vissionerien, rag m'en devoa bet ar vadelez da lezel gant Pelerinet Roazon ann enor da venniga ar c'halvar braô-ze, ha goudeze ec'h estlamas : Na breman, kenvrois, ni a hello hardissoc'h dond da bardona da Lourdes, rag m'hon deus roet d'ar Verc'hez ar pez a garomp ar muia, Jesus-Christ ha santes Anna.

Goudeze, e vennigas ar groaz, hag evid achui e canjeur eun neubeut postou eus ar *Stabat* ha cantic ar groas.

Dious ar mintin, d'ann devez ma oa red mont cuit e oe lavaret ann offern ha roet ar gommunion er c'haô hag ann darn vrassa eus ar Belerinet a ieas beteg ar Veret da heulia corf ar plac'h iaouanc maro ann derc'hent, hag a chomo en douar benniget-ze da c'hortos sevel leun a vuhez da zevez ar Resurrection.

Meulet ra vezo Doue !

A.

Eur Varvailladen

ETRE AN HERMIT HA FANCH AR PESKETAER VAR ROC'H-ZU-VIHAN, VIS-A-VIS DA GASTEL-AN-TARO, DIVAR BEN AN 29 A VIS EVEN 1880.

An Hermit a echu he japelet pa erru e kever Fanch ar pesketaer azezet var eur mean a zioc'h ar mor, hag o pesketa.

An Hermit. — Ni a ra skoll vad, hag evit netra d'ar beorien.

Fanch. — Just, abalamour da ze eo ouc'h kassaus, rag ar prichou en c'honcourchou a ia ato da heul ho skolerien c'hui.

An Hermit. — Ni a ra christenien vad d'oc'h ar vugale.

Fanch. — Just, enho eo. Abalamour da ze eo e vo roet deoc'h ho kalanna ; rag ar plan eo distruch rouantelez J. C., ha neus esperans abet d'hen ober keit a ma vo ar vugale e tre daouarn ar Relijiuset. Evel-se eo, bet decidet er blaves 1879, e mis Even, e lochen ar framassounet a zo e kear Poitiers, nemet e vo bet eun neubeut blâvechou ar vugale er skoliou laïsiset, da lavaret eo heb Doue hag a eneb Doue, losk da friza, e ma crog mad ar filoxera e grichou ar vinien ; ne deo muhi distruch ar Religion catholik e Frans nemet eur gestion a amzer.

An Hermit. — Ar Scritur sacr a lavar evelse ive : an den iaouank a bursuo dre an ent en do kemeret da genta ; en he gosni memes ne iel ket divar an ent-se ; vissou fall e iaouankis a vevo en he eskern, hag a gousko gantha en douar deus he vez. — Pebes malheur eta a zo prest da gueza var bro Frans !

Oh ! va Doue, astennit ho torn rag e maomp o vont da berissa, ha ne ket eb ken evit ar vuez-ma eo, evit on eternite eo, sivoas !

Mæs, otrou mear, koumprenit ta e zeus en omp touez urchou kos kenan, hiniennou o deus pevarzek cant bloas, lod all o deus seis, eis kant bloas, lod all tri, pevar c'hant bloas. Hag e zit evit netra da zarc'hei dan traon urchou ker venerab, pere o deus great, hag a ra kement a vad er Frans, e beb bro, e touez an dud chavach, a ra anaout ha caret ar Frans !

Fanch. — An decret.

An Hermit. — Pe seurt droug a ra ar Chartreuset, an Trapistet !

Fanch. — An decret.

An Hermit. — Evit pehini, ne lavaran ket deus an droug, rag neus ket, kaer zo klask, mæs deus ar vad o deus great e koundaonit dar maro bugale ha diskibien sant Beneat, sant Frances, sant Dominik, sant Bernard, sant Bruno, sant Ignas, sant Vincent ha Baol, sant Liguori, obla-

det ar Verc'hez zinam, ar Maristet, missionerien caloun sacr Mari hag ar Speret-Santel, an Eudistet ; bugale santes Ursule,santes Jeanne de Chantal, seurezet ar Speret-Santel...

Fanch. — Eul litaniou re hir an oll o pe da ober, rag-se e troc'han ber var ho coms, hag e lavaran deoc'h eo inutil pledi, rag an decret a zo, a neus ket da dortal. Ar c'houarnamant ne c'hall ket rekul, rag ne ra ket ervez he benn he unan, ar gonsign a rank da ober, patramant lakat evez rag ar guir c'houarnamant a zo en denvalijen hag a vel tout, eb na achapp na den na netra dezhan.

An Hermit. — Goal glan eo ar Frans. Mæs ne deo ken diez nemet abalamour dar voterez fall : Ma ver furroc'h diana a visiken. Ma kounprenfe a la fin an dud keiz penaos eun den a relijion a roio ato calz muioc'h a vir liberte egis na raio eur framassoun ! Ema an divoc'h-ma ne raio morse liberte nemet d'ober betizeres evit coll an den,ar famillou, ar parrechou,ar vro, eleac'h egile a glasko renka peb den, peb famil, peb parres, ar vro en he fez, ha dre ze lakat ar vuez vad, fur, henorab, heürus da rên.

Fanch. — Kaer a ve rei lezennou mad, kusul fur, e ve c'hoas great avoalc'h ha petek re a lamou treuz.

An Hermit. — Oh ! ia ; neus ket izoum da rei kemense a liberte da skriva kement sotoni zo, da dremen an deis hag an nos en tavargnou hag en ebatou.

Fanch. — Dre ma zoun occupet gant va fesketerez ne zonjan muhi er gomedi on doa c'hoant da ober divar ben all lezennou beo sanset hag a zo brein tuff pell zo, ha divar ben an decret pihini ne c'hall ket beza great, memes gant eur framassoun deus Frans ; rag ar Franchichen nint ket ker sot-se, hag an despet d'ho ure divar benn ar Republik universel, e karont c'hoas re ho bro, evit ober eur seurt brichinerez dizhi.

An Hermit. — Dan 29 a vis Even, mar domp c'hoas bëo, e vo eur goumbat vras etre ar gristenien chomet fidel da Jesus-Christ goude ho badiziant hag ho c'hommunion gentha, hag ar rum o deus he nac'het egis Judas. Sant Per ha sant Paol, obtenit deomp ar c'hras da vervel evel d'oc'h, ha dan Ilis, da zont deus ar prizoun e pehini eo dalc'het cals blavechou zo. Guerc'hes Vari ha sant Mikeal gant sant Per ha sant Paol deut da derri ar chadennou. — Amen.

Deomp d'ar gear. J. M. C.

Euu divroet.

I

'Barz en eun ti mistr ha kempenn,
A voa savet var eun dorgen,
Kuzet etouez ar guez dero,
Oa enn he gichen tro-var-dro,

Enn eun ti huel ha guen-kann
Oa he hano ar Gêr-Valan
Gant eur vam garet,eur penner
Ha veve laouen ha seder.

Eüruz a oant hervez ar bed.
Chist, guin ha kik fritet bep pred ;
Kezeg briz-guen ha goeturiou,
Evit nijal var ann hentchou.

Pa 'n doa c'hoant da vond var an dour,
E oa e kichen eur stank flour,
Eur vagik pesketa var-n-han,
Prest da zispaka he lian.

Aliez var ieod an dachen
E ient da glevet eur frouden
Euz eur sterik a zirede,
Kuzet gant an delliou kelve.

Eur vech ann amzer ann eostik
A deue, evel eun elik
Da gemesk gant an dourigou
Ar re vrava euz he zoniou.

En dro d'an ti oa eur voger,
E doa a dro eur leo anter,
E doa a dro eur leo anter,
Ne ket fall evit eur penner.

En ti e oa aour a vernou,
Skeuduz vel steret ann envou ;
Var ar goeleou pallinou seiz,
Hag enn-ho plun 'vel enn eun neiz.

N'eur glevet komz euz ho madou,
An dour a deu enn hon ginou ;
Mes pep tra dremen er bed-man,
Ha goude 'n-anv teu ar goan.

Joaüsted an daou-zen eüruz
Na dlie ket beza paduz,
Hag ann anken ar c'haleta.
Var-n-ho a-deuaz da goeza.

Ar penner, eun den a humor,
A stlapaz eun archer er mor
Hag heman 'n dour dôn oa beuzet
Ha gant ar pesket islonket.

Eur pennadik amzer goude,
Archerien er porz a lare :
E pelec'h e man ar penner,
Ma bakfomp-ni krog enn he ler ?

Pelec'h e man ho paotr, itron,
Ma vo kasset pell d'ar prizon ;
D'ar prizon tri-mil leo ac'han,
Pell, pell, e bro ar Morian !.....

II

— « Va mam baour, pebeuz planeden !
Marteze n'en em velfomp ken ;

O ma Doue, deut d'am gervel,
Aman me a garje mervel. »

Pell zo va c'halon oa rannet,
Pa zonjen er pez am boa gret ;
Santout a ren vel eur c'hleze
O treuzi din va oll ine.

Hag eur vouez a gleven bepred
Em diabars o lavaret :
« Pinijen kalet, o penner,
N'eur stum benag renki ober. »

Meur a vech o poa laret din
Kana deoc'h ma zoniou lirzin ;
Mæs va oll mouez a dave mik,
Pa lavarec'h din goustadik :

« Va mab, na te c'heuz ann derchen ?...
Krena rez evel eun dellien... »
Ha me lavare em c'halon :
Em ene zo 'n derchen guirion.

Tremenet ann amzer eüruz,
Ann amzer da zond zo spontuz ;
Mæs ar prizon, ar chadennou
Zo avechou hent ann envou.

Va mam, arog dispartia,
Red eo deomp en eur vriata ;
Red eo deomp kemesk hon daëlou,
'Vit leunia feunteun hor c'hollou.

Kenavo dit, ma c'hi mignon,
Ha ma marc'h guen leun a spouron ;
Kenavo kement a garen,
Me a varvo gant ann anken.

III

Enn he lochen 'man erruet,
Pell etouez ar Morianet ;
'N'eur gamprik vihan ha dister
E man 'vel staget ar penner.

Mogeriou du en dro dezhan,
Kolo da gousket warnezhan ;
Eur voger, eur prenest lochen
'Vit rei eun tamik sklerijen.

He voed n'en dije enn he di
Roet na d'he varc'h na d'he gi ;
Ha c'hoaz eur laer braz, den divad
En digasse 'n eur c'hrosmolad.

Klevet a re en dro dezhan
Tud o ioual hag o kanan ;
Lod o pec'hi hag o sutal
Hag oc'h en em laza lod all.

Inouat e oa da vervel,
Pa zavaz eun devez eur zell,
Eur zell piz var ar vogeriou
Hag e velaz lizerennou.

E unan a skrive evelhen :
« Aman, 'kreiz ann denvalijen
« Trivac'h bloaz am beuz tremenet
« Mô, seder ha laouen bepred.

« Me a skrivas tri leor a bez,
« Evit skriva ma oll buez,
« Hag a gavaz ber ann amzer ;
« Bennoz d'al liou ha d'ar paper. »

'Vel skoet gant ar c'homzou-ze
Ar penner 'n em lakaz ive
Da sklabeza meur a bajen
Gant he liou ha gant he bluen.

Ar penner n'oa ket desket kaer ;
Mæs evit kaout ann amzer ber,
Eürussoc'h vit kalz a re-all,
Dont a re ganthan, mad pe fall.

Er prenest aliez ive,
Dreist-oll dar beure e selle,
Ha tridal re he galonik,
Pa vele enn'ho eun eunik.

Trivac'h miz a zo tremenet
Tal ar penner a zo krinet,
Tal ar penner a zo krinet,
Ar glac'har var-n-han zo skrivet.

Dont a ra sonj dezhan deuz ar ger ;
Ober ra dek pajen lizer :
« Ma mam, va stad zo truezuz
« 'Vel hini ann anaon klemuz

« C'hui marteze gant ho komzou
« A hello sec'hi ma daëlou,
« Ma daëlou c'huez, ma daëlou goad,
« — Var ar paper goez eur berad. — »

C'hoaz ar penner en doa skrivet,
Mæs ne deue respont ebet :
Kalonad !... bepred kalonad !
Pa deuaz eur paper timad.

« Penner, galloud a rez breman
Treuzi ar mor bras ha ledan,
Ha distrei d'as bro binniget,
Da chadennou a zo torret. »

IV

Lempel re kalon ar penner,
Dre ma tostae euz ar ger :
Ar mor oa brao, dibleg ha flour ;
Rikla re ar vag var ann dour.

Biskoas eol en nevez amzer
N'oa bet ker skeduz, ker seder
'Vel ann hini a lugerne
'Kreiz ar penner en devez-se.

Kaër a gave mor ha douar ;
Diraz-ho 'chome dislavar :
Ah !... keit oa n'en doa ho goelet,
Vit-han oll oa steredennet.

E man erruet en he vro :
Dious he di ne man mui diou leo ;

Beb eil e drid, e c'hoarz, e vouel,
'Vel eun den a ræzon diboel.

'Kichen he di pa erruaz,
Gant eur vam goz e c'houlennaz :
« Petra zo nevez dre aman ?
Ann oll draou chenchet a gavan.

Komzet din euz eur vaouez ker,
N'e doa guechall 'met eur penner,
Pihini oa bet divroet
Ha pell diouz he vam ambrouget. »

— Ma mab, en ti a zo duzé
Savet he gein var ar mene,
E oa n'euz ket goal bell eur vam
Na eve nag na zrebe tam.

Marvet eo ; me gred, gant glac'har ;
E man en he guele douar
Astennet abaoue c'huec'h bloaz,
Enn he envor sin ar groaz !

En kichen he di erruet
Ar penner oa meurbed mantret,
Hag he galon baour a rannaz,
Ann traou tro-var-dro pa velaz.

Pa velaz ar spern hag ann drez
Savet huel etouez ar guez ;
Deuz ar voger ilio staget,
Var ar prenestou guer torret.

Pa velaz ieod etouez ann trez
Ha dor an ti breinet er mez,
Lod eus ar bolejou brevet,
Lod all diouz ho lec'h diframmet.

Pa velaz sec'h ar venien,
Ar leur-zi beuzet er voullien ;
Ar guiad kenvid hag ar pri
E lec'h m'oa aour o lugerni.

Pa velaz ar c'hreier goullo
Hag eskern he varc'h tro-var-dro,
Neuze daëlou druz a skuillaz
Ha var he zaoulin e koezaz.

Pa man o vonet da vervel,
Ar belek prim evel eun æl
En he gichen zo erruet :
Kovesset eo ha nouennet.

Er vered enn he vele ien
E man laket dindan ar men,
E man laket dindan ar men
Gant eskern he vam er boultren,

SUTER GOELE-BARA.

Miz Mari e Sant-Sulpis e Paris er bloaz 1871.

Merc'het Sant-Sulpis a ziscuezas peger calonec e oant, er mare ma oa ar Gommun o ren e Paris. Ann Ilis ne oa ket bet c'hoas saotret pa zigouezas ar Gommunardet eno, da eis heur eus ar mintin, ann 11 a viz Maë. Setu aman peu sort digare en devoa græt dezho en em gavout eno. Int a lavare e oa var c'horre ann touriou eun telegraf kiz coz, a gasse kelou da Versailles d'eus kement tra a rea ar Gommunardet. Gant cals a boan, ec'h heller lacaat ann hini oa en ho fenn, da gompren ne oa telegraf ebet mui var ann touriou, abaoue ma oa bet cavet ann telegrafou kis nevez, da lavaret eo, abaoue meur a vloas.

Da nav heur e oe digorret a nevez doriou ann Ilis, mæs evel ma oa bet savet aoun ne c'hoarvesfe adarre eun henvelep tra, ez ajeur da gavout ann hini a oa mear er mare-ze, da c'houlenn e tifenfe oc'h ar soudardet d'ober eur c'hement all gueich ebet mui. An den-ze a respontas divergont:

Grit ho neuziou fall epad ann deiz m'ho peus c'hoant da lacaat ar sevenet da goll ho fenn ; mæs d'oc'h ann abardaëz, ann ilis a so d'ar bobl, hag e fell deomp en em assambli eno kerkent hag hirio.

Ar miz Mari a oa, hag eun 3 pe 4,000 den en em zastume bemdez eno evid pedi assambles, ha chilou prezegennou ann autrou Hamon person ar barræs.

D'eus ann abardaez, ar mear, o terc'hel mad d'he bromessa, en devoa lakeat eur c'helc'h soudardet en dro d'ann Ilis, hag eun neubeut anezho lakeat dirag peb dor, a zifenne oc'h ann oll da antreal en Ilis.

Ar merc'het, ho leor offern dindan ho breac'h, dastumet var ann dachen, a lavare ann eil d'heben : mond a rafimp ebars. Pa sonjas dezho e oant goest da zont abenn eus ar soudardet, setu int o vont heb aoun varzu ann Ilis. Discuez a rejeur ar baïonettes dezho o lavaret : ne dremener ket dre aman. Int a respontas : n'omp ket spountet gant ho fusuillou hag a dremeno en despet deoc'h. Egis m'ho devoa lavaret e rejont, ha setu int en Ilis. Var ho lerc'h e teue ar Gommunardet. Hogen, ar merc'het a ioa eun niver bras anezho, ha peur-garget e oa ann Ilis gantho. Neuze ar Gommunardet droug ennho a chouhas : *Beva ar Gommun !* Ar merc'het d'ho zro, evid difenn ho feiz hag ho Relijion, a respontas : *Beva Jesus-Crist !* Cals tud a ioa diredet di da velet petra vije bet c'hoarvezet, hag ann Ilis-ze, neus fors peger bras eo, ne oa ket gouscoude bras avoalc'h da zigemer kement hini a felle dezhan antreal ennhi. O clevout cri ar merc'het, ann Ilisad tud-ze a zeuas sonj dezho e oant cristenien ive, hag oll a unan ec'h en em rojont da chouhal : *en traón ar Gommun !* Ar Gommunardet, o velet ne vije ket bet ann treac'h gantho en em dennas cuit. Neuze e oe sarret ann noriou, mæs en devez-ze, ne oe græt lidou relijius ebet, na saotret ann Ilis gant assamble ar Gommunardet.

Ann oll a oa strafuillet er c'harter ; ar voazet a lavare d'ho groagez : c'hui a denno eun droug benag varnomp ; mæs ar merc'het a zalc'he atau ann eil d'heben, hag a doue difenn ho Ilis, ha miret ma oa possubl, ne vije bet saotret gant ar Gommunardet.

Antronos, 13 a viz Maë, etro 7 heur hanter eus ann abardaëz, ar merc'het a ioa en Ilis o laret ho fedennou, pa zigouezas eun neubeut Gommunardet, ha gantho eur guchennad eus ho soudardet. Int a c'hourc'hemennas d'ar merc'het en em denna cuit, rag int ho devoa ezomm eus ann Ilis evid en em assambli. Ar merc'het ne rejont van. Stouet ho fenn var ho leor pedennou, e reant ho tossubl evid miret da glevout ann hanoiou vil hag ar vlasfemou a deue d'eus ginou ar Gommunardet. Etretant, e creske ann niver eus ar re-man, ha setu int en eur punta var ar merc'het o cana ar *Marseillaise* ; ar merc'het goasket ann eil var heben evel eur varillad sardin, a respontas en eur gana ar *Magnificat* gant ar *Parce Domine*. Daou lampon a lamas neuze er gador-brezec, hag en eur zisplega eur gravaten ru, en em rojont da chouhal a bouez penn : *Beva ar Gommun !* Ar merc'het neuze a hejas ive ho mouchouerou evel ann derc'hent : *Beva Jesus-Crist !* Caër ho devoe, ne helljont ket miret ous ar Gommunardet da beurleunia ann Ilis. Kenderc'hel a rejont atau evelken o cana al litaniou, mæs ar re all a reas ho reuz, hag unan anezho o veza savet er gador-brezec, a gomsas evelhen :

Red eo crouga ar Jesuistet, red eo chasseal ar veleien d'eus ann Ilisou... En taul-man e oa re ar Gommunardet a oa bet treac'h da verc'het Sant-Sulpis, hag ar re-man a rencas en em denna.

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Goassaat a ra ann traou, emezhan, Cyranol a anav ar guzaden ; setu ni oll guerzet d'hon enebourien. Penaus miret outhan ?

Souden e c'hoarzas egis m'en dije cavet ann tu da viret oc'h Cyranol d'ober droug. E guirionez, en devoa guelet eur voc'hal en em gave eno en he gichen. Gant eun taul hebken d'eus hounez, ec'h helle faouti he benn dezhan, abars m'en dije lavaret ger. Collet en dije ive he vuhez, her gouzout mad a rea, mæs da vihana en dije saveteet ho hini d'ar re oa bet repuet ganthan en he di. Astenn a reas he zorn da bega er voc'hal ; mæs Mac'harit he devoa he velet, hag o c'houzout peu sort sonj a oa en he speret, e reas eur sin dezhan, hag hen a chomas e peoc'h, ententet mad en devoa e felle da Vac'harit lavaret dezhan : lakit evez, chommit e peoc'h, me voar petra so d'ober. Costou-houarn, o cahout fizians e calon hag e speret ann hini a garie evel he verc'h, na reas van ebet mui ; sellet a reas endro dezhan o c'hortos petra a ie da c'hoarveout.

Etretant, ann offiser en devoa peget e breac'h Cyranol.

— Boued ar groug so ac'hanoud, te teus touet din em bije cavet aman ar C'homt de La Meilleraye gant he vevel digalon !

— Derc'hel a rin d'am ger.

— Lampon divez ! na velez-te ket hon deus collet ho roudou ?

— Fazia a rit, citoïan offiser, emaomp atau var ho roudou.

— Da fri na hell ket fazia 'ta ?

— Nan da !

— Guelet mad a raimp. Deut eo ar mare d'ober ar pez ac'h eus touet. Te voar petra am eus lavaret did ; daou c'hant lur pe eun ten fusuil.

— Sonj avoalc'h am eus, eme Cyranol, he zaoulagat o virvi en he benn. Ann daou c'hant lur so dime, rag ar re a glaskit a so en ho calloud.

Ar c'habiten a reas eul lamm.

— Emaint aman ? emezhan, o tic'houina he gleze.

— Aman.

— E peleac'h ? ni hon deus furchet ann ti d'eus al laë beteg enn traon.

Cyranol a vouzc'hoarzas hag a dostaas ous ar guzaden. Costou-houarn a scrijas he oll izili oc'h he velet, hag en he gouunar e venne lemer var ann traïtour d'he zispenn a damou, araug m'en dije comset. Hogen, o veza guelet n'en em gave mui Mac'harit er gambr, e teuas adarre fizians dezhan hag e chomas en he blass.

— Guelomp 'ta, canaillez goz, eme ann offiser, he voad o virvi en he voaziet, alo 'ta, coms a ri ? e peleac'h ema ann dud fall-ze ?

— Va c'habiten, lakit tenna ann arbel-man eus he flass.

Ann offiser a reas eur sin, hag eun neubeut soudardet a begas en arbel, hag a stlapas anezhi en tu all d'ar gambr.

— Torret ann or-ze, a c'hourc'hemennas ann offiser.

Ar soudardet a save dija lammou ho fusuillou, hag e oant o vond da dorri dor ar guzaden... Ar vam-goz Gervais a oa beuzet en he daëlou. . Costou-houarn, paket a vriad gant pemp soudard, n'helle ket soken mervel, evid difenn ar c'homt de La Meilleraye hag he vevel. Hogen, setu ma oe clevet dress er moment-ze trous eun tenn fusuil er meaz.

— Ar Chouantet ! ar Chouantet ! d'ann armou ! guerzet omp, a chouhas ar soudard a ioa bet lakeat da ziouall dirag dor ann ti-soul.

Ann offiser a eonenne he c'hinou gant ar gounnar: losker a reas eur blasfem spountus o c'hourc'hemenn :

— D'ann armou, ha var araug !..... ar Chouantet d'ar maro !

Neuze o trei varzu Cyranol.

— Diouall lampon coz da vont ac'han ; da vuhez a vo din ma ia cuit ar brisonerien.

Hag hen e meaz ann ti gant he soudardet. A veac'h ma oa æt cuit, ma redas Cyranol er meaz. Guelet en devoa pe seurt sell en devoa græt Costou-houarn dezhan, hag en devoa kemeret spount. A veac'h ma oa sortiet eus ann ti, ma'z eas da guzet e kichen eur vezen. *Ar re c'hlaz* a rede tro-var-dro kentra ma hellent, o clasc ann enebour. Ho chouhadennou hag ho zennou fusuil a ziscueze anat e peleac'h en em gavent. Costou-houarn ne oe ket pell oc'h ober he sonj. Oc'h antreal er guzaden eleac'h m'en em gave ar c'homt, e lavaras d'ar mevel :

— Ar guzaden-man so disoloët... Red eo tec'het cuit. Josef, sammit ho mestr etre ho tivreac'h.

Ann den iaouanc a sentas.

— Tec'het cuit hag æt da guzet etoues ar balan..... Kerkent ha ma vezo *ar re C'hlaz* en em dennet ac'han, me ialo di d'ho cavout.

Costou-houarn a lavaras dezhan adarre eun neubeut comsou e toul he scouarn, hag evel ma vije clevet chouhadennou *ar re C'hlaz* o tont endro.

— Tec'het cuit eta ha buhan. Doue ra vezo ganeoc'h.

Ken tenval a oa ann noz ma collas ragtal ar guel anezho, ha pa oa o tont endro setu ma velas eur re benag dirazhan.

— Mac'harit ! emezhan oc'h anaout ar plac'h iaouanc, te oa aman 'ta !

— Peoc'h, impia a rer ac'hanomp ; beillet var ma mam-goz. Me ia breman d'ar *Veill-goz* da gass kelou d'hor mignon Gar-arc'hant, hag heb dale, me chans, ann den iaouanc calonec-ze a ziredo aman da gass *ar re C'hlaz* cuit.

— Kea va merc'h ; sonjet mad ac'h eus.....

Hogen, Mac'harit ne chilaoue mui, æt e oa pell dija pa achuas Costou-houarn prezec. *Ar re C'hlaz* a dostaë endro ous ann ti bihan. Ar c'habiten d'Orbois a ginnige mont gant ar gonnnar. Ann tenn fusuil-ze, na ne vouie ket gant piou oa bet tennet, en devoa miret outhan d'en em venji, na ne ehane ket o touet hag o vlasfemi.

— Soudardet, emezhan abars antreal en ti, hoc'h armou var pare ! truez ebet evid soudardet La Rochejacquelein !

Aman, Cyranol o crena, a dostaas outhan hag a lavaras :

— Siouas ! va c'habiten....

— Petra fell did da lare ? Alo buhan ! Æt int cuit ?

— Ia, siouas !

Ar c'habiten a saillas neuze gant Cyranol, hag a daulas anezhan d'ann douar.

— N'am lazit ket, a chouhe heman, n'am lazit ket ! Petra a hellen-me da ober ? Eur paour keaz coz eveldon! a hent all, lavaret a hellan deoc'h e peleac'h emaint. N'int ket æt da bell.

— E peleac'h emaint 'ta ? Prezec a ri loën vil !

— Aman e kichen, er parc balan. Deuit ganin, me ho lacai var ann hent. Hogen, araug mont, pakit peg e Costou-houarn, hen eo en deus digorret ho frison dezho. Setu 'ma aman.

— Mad tre ; hen a gasso ac'hanomp da gavout he vignonet. Alo ! lampon, ger ebet mui, deud eo ar mare da renca hor c'hontchou. Soudardet, eur voled ploum e penn ann hini goz, ann tân en he zi hag en hent. Deomp ac'han.

Ar soudardet a ziscueze e cavent cris senti ous ar gourc'hemenn-ze, mæs ne sonje ket dezho ho dije allet refus senti, hag heb dale, en despet d'ann oll pedennou a rea dezho Costou-houarn, e oe clevet eum neubeut tennou en ti, heuliet gant eur c'hri a anken.

— Achu eo siouas, a lavaras ar martolot coz en he c'hlac'har. Paour keaz mam-goz Gervais ! M'em bije allet mervel en he flass ! Ha Marc'harit ? Nag hi a gavo tenn ar c'helou-ze !

— En hent, a c'hourc'hemennas d'Orbois.

Kerkent ar soudardet a sentas. Cyranol a gerze araug evid ho hencha, hag ho c'hass a reas en eeün d'ar parcat balan, e peleac'h e sonje dezhan e oa æt ar c'homt hag he vevel da guzet. Evid Costou-houarn, staget he zaouarn var he gein e teue varlerc'h, stlejet gant ar soudardet. Diou pe deir gueich ar reuzeudic a zistroas da sellet ous ann ti-soul ; Guelet a rea ar sclerijen eus ann tân, ha dre ar prenescher hag ann or, e teue er meaz eur vogeden teo ha tenval. Ar guel truezus-ze a rea d'he galon ranna, ha var he ziouchot e rede daëlou puill, ar re genta a sculle abaoue tregont bloas. N'en devoa mui netra a vad da c'hortos var ann douar.

Æt eun daou pe tri c'hant pas eus ann ti, d'Orbois a c'hourc'hemennas :

— Chommit oll a za.

Hag o tizrei varzu Costou-houarn :

— Lavaret a ri din e peleac'h emaint ?

— Biscoas n'am eus guerzet den.

— Da c'her diveza eo, traïtour ? eme d'Orbois, æt er meaz anezhan he unan. Ni ia da glasc etoues ar brouscoajou-man. Ma ne cavan ket *ar re venn* aman, te a varvo.

— Ma ! a respontas Costou-houarn.

— Stagit ar fallacr-ze ous troat eur vezen ; na breman claskit ha claskit mad, me a fell din e cavjec'h anezho.

Ar soudardet, oc'h heul Cyranol, a antreas er parcad balan, ar vaïonettez e penn ho fusuil. Trous ho mouezïou a greske anken Costou-houarn. Heman, goude beza bet eur vinuten benag o c'houzanv evelse poaniou ker cris hag ar maro, a savas souden he fenn hag a astennas he scouarn da chilou. Clevet en devoa eur c'hornboud o voudal a bell. Gar-arc'hant a ioa o tont, her gouzout mad a rea, hag evid eur maread, e sonjas dezhan ec'h alje beza saveteet. Gar-arc'hant a ioa eno ; Gar-arc'hant a deue d'he sicour, Gar-arc'hant a ie da savetei dezhan he vuhez ! Hogen, pa sonjas e pe stad en em gave, e teuas da goll fizians adarre. He vignon a ioa pell c'hoas, pell bras. Ann enebourien er c'hontrol a ioa e kichen. Ar c'habiten n'en devoa nemet eur ger da lavaret, nemet eur sin da ober, hag e coueze ker buhan maro-mic d'ann douar. Ar sonj-ze a reas da Gostou-houarn lezel he benn da goueza var boul he galon hag e c'houlennas digant Doue he reseo en he varados.

Gar-arc'hant, ar paour keas bihan clasker boued, hon deus comset anezhan er penn kenta eus ann histor-man, ar c'hrouadur, deut da zen, a felle dezhan discues he anaoudegez vad da Gostou-houarn, evid ar vadoberou en devoa bet diganthan. Eun neubeut devejou 'a ioa abaoue ma teue, d'eus ann noz, da scoi var dor ar merouriou endro da Stanc-ar-Spern.

— Me, a lavare hen disaoun, me a so Jean-Louis Treton. Bet oun bet soudard en arme Doue hag ar Roue, hag e teuan d'ho pedi da zifenn ho puhez, da viret ma vec'h lazet egis tud digalon.

Mouez ann den iaouanc a oe chilaouet. E neubeut amzer eur guchennad vad a botret iaouanc en em vodas endro dezhan oc'h he anaout evel ho c'habiten. Costou-houarn a vouie ec'h helle conta var gouraich he vignon. Clevout a rea son ar c'horn-boud o tostaat, hag en despet d'ar stad trist, e pehini en em gave en devoa egis c'hoant da gahout fizians. Siouas, buhan avoalc'h e velas sclær, ne teuje ket Gar-arc'hant abred avoalc'h evid savetei dezhan he vuhez. D'Orbois, counnaret o velet ne gave den, caër en devoa clasc, hag o commans cahout aoun da veza paket he unan en trapp, d'Orbois a c'halvas he soudardet, hag o veza renket anezho dirag ar martolot, e lavaras da heman :

— Traitour ! Deut eo da heur diveza !

Ha var he c'hourc'hemen, setu ar soudardet o biza var Costou-houarn. Souden, e oe guelet ar bodou balan oc'h heja e kichen, hag e oe clevet eun discarg spontus a reas cals droug d'ar Republicanet. Gar-arc'hant a oa digouezet, hag en devoa roet dezho ar *bonjour* en he vod.

— Diaoul-ifern, a vlenjas d'Orbois, ni so kelc'het !... Alo ! distroomp var hor c'hiz..... oll assamblez,... lacomp evez.

Hag abars tec'het cuit, e tistroas varzu Costou-houarn o sonjal torri he benn dezhan gant eun tenn. Hogen, pa sellas, ne gavas mui he brisonier, allet en devoa en em denna.. A.

Eur pennad all eur veich all.

KELEIER.

Ann autrou Jeneral Aymard, gouarneur Paris, a so maro, der Iaou diveza, etro 7 heur hanter dious ar mintin, goude beza coesseat ha resevet he sacramanchou diveza.

D'oc'h ma lavarer, eo ar Jeneral Clinchant a vezo hanvet en he leac'h.

Ann anterramant a so bet græt dimeurs 15 eus ar mis-man var goust ar vro.

Ar Jeneral baron Aymard a ioa iaouanc c'hoas, ne oa ket achu he dri-ugent bloas ganthan.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 26) DISSADORN 26 A EVEN 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 26 a viz Even 1880.

D'al lun, 14 a viz Even, ar Senatourien ho deus votet 5.000 lur evid ober var goust ar vro, anterramant ar baron jeneral Aymard, gouarner Paris. Goudeze e lavaront penaus d'ar iaou,24 a viz Even e vezo evesseât ous ar petitionnou so bet casset d'ar Senat a enep kemennadureziou an 29 a viz Meurs. Ann nemorant eus ann deis ne reont ken nemet evessaat ous eul lezen var ar fermou. Ar plassou labouret daou-hanter etre ar merour hag ar perc'hen, mæs evid hirio ne reont nemet commans hag ouspen ne dâl ket cals lavaret deoc'h petra vo græt var ann affer-ze,rag en hor bro ne ma ket ar gis da gemer daouarou e ferm en daill-ze.

Er memes devez ann Deputeet ho deus kendalc'het gant all lezen var ar re a vezo carget da bourvei ous oll ezemou ann arme hag ann Autrou baron Larrey a c'houlenn e ve votet al lezen egis ma eo bet votet gant ar Senat. Goulenn a ra ec'h alfe da vihana ar vidicinet pourvei d'ar soudardet ar péz oll a ve mad evid kenderc'hel dezho ar iec'het, pe evid he renta dezho m'ho deffe collet anezhi. Red e ve a dra sur cahout eur re benag evit beilla var ann oll medicinet gant aoun e teufent da vancout en eur poent benag pe da zispign cals arc'hant evid netra,mæs henez a dlefe beza eur medisin ha n'e ket egis breman eun den na ne voar netra var ar pez so mad evid ar iec'het pe ar c'hlenvet.

Lod a goms a du ganthan ; lod all a goms a du gant ar Ministr, ne fell ket dezhan clevout hano memes eus al lezen votet gant ar Senat, kense ne rer ket cals a dra.

D'ar meurs, 15 a viz Even, ar Senatourien ho deus achuet gant al lezen a oa a veac'h gantho deoc'h var benn fermi ann douarou daou-hanter ; mæs araug ann dra-ze, Leon Say, president nevez ar Senat, o veza sinet pa oa cannad ar Frans e Bro-Saoz eun dra benag a oa henvel ous eun acta a gonvers, Feray, President ar Gommission var lezen ann *Douane* a c'houlenn digant ar Ministr perag en deus græt kement-se pa n'he devoa ket c'hoas achuet ar Gommission evesseat mad ous al lezen-ze. Ar ministr gouscoude en devoa promettet ne vije ket bet græt. Ha c'hoant e ve ober goap ous ar Senat ?

Der Iaou, 17 a viz Even, ar Senatourien ho deus achuet gant al lezen var ar merouriou daou-hanter, mæs ar pez ho deus græt ne dâl ket cals a dra. Talvoudussoc'h cals e vije bet ar pez a c'houlenne ann autrou de Gavardie, derc'hel d'ar giziou coz var ann affer-ze ; mæs hirio, ann traou coz ne dalvezont mui evid ar pez brassa eus ann dud, red eo cahout giziou nevez. Pa vezo embannet al lezen e velimp guelloc'h petra lavar.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, e oant o vont da achui gant al lezen var ann arme : ken anat a oa d'ann oll ne oa ket possubl ober netra guelloc'h eget ar pez a oa bet græt gant ar Senat, ma oa accord breman Commission ann Deputeet, evid goulenn digant ar re-man voti al lezen egis ma oa deut dezho digant ar Senatourien, ha setu o tont Ministr ar Brezel, da lavaret ne dalvèze ket mont hirroc'h, rag e sonj a oa digass antronos eul lezen nevez var ann affer-ze. Aoun en devoa m'ervad, rag al lezen egis ma oa bet votet gant ar Senatourien, hag evid miret ne vije bet votet ive gant ann Deputeet, n'en devoa ket cavet guelloc'h eget lavaret en devoa he lezen dezhan he unan, hag evelse, hag e ve taulet he lezen a gostes, hag e ve kendalc'het d'al lezen egis ma oa bet votet gant ar Senatourien, da vihana, en devezo bet ac'han di eun neubeut devejou, ha marteze en deus fizians e hello, epad ann devejou-ze gounit cals mouezïou e peb Cambr ; neuze he lezen, eleac'h beza taulet a gostez a vezo votet. Her guelet a raimp abars nemeur.

Goudeze, en despet d'ar pez a lavar lod eus ann Deputeet ann tu dehou e ve red gortos rag eur gals eus ann Deputeet ne vouient ket e vije deut hirio ar Budjet dirag ar Gambr, e voter *d'ar red*, Budjet ar Post hag an Telegraf, hag ive hini al Lejion a enor,

De Freycinet a respont penaus (ar pez so guir), ar C'houarnamant a hell ober emgleoïou a gonvers pa garo, ha n'ho deus ar Senatourien hag ann Deputeet ken guir, nemet rei pe zisnac'h ho aotre d'ann emgleoïou-ze pa vezint græt, mæs en taul-

man, ar pez so bet græt, ne denn ket he liberte digant ar C'houarnamant, n'eus netra græt evid c'hoas. (Me gred e oa bet c'hoant d'ober an emgleo ze a gonvers gant al lezen votet gant ann Deputeet, rag ma blije guelloc'h d'ar Vinistret, eget ann hini a vezo votet gant ar Senat : mæs ar Vinistret, pa ho deus guelet peu sort estlamm a oa savet er vro pa so bet clevet petra oa bet græt, ho deus bet aoun beza æt re bell, hag int a so distroet ker buhan var ho c'hiz. Guell a ze, rag ma vijent bet lezet d'ober ho c'hoant, e vijemp ket goal lakeat gantho.)

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou Robert Mitchell a c'houlenn digant Tirard, Ministr ar c'honvers, perag en deus galvet dirag ann tribunal e Paris, eur gazeten a vez moullet er gear a *Avranches*, n'he deus græt ken nemet moulla eur pennad scrid, a oa bet moullet araug en eur gazeten d'eus *Paris*. Ma n'he devoa græt droug ebet hini *Paris*, penaus he deus allet hini *Avranches* ober eun droug benag ? Hag ouspen, perag gervel rener ar gazeten dirag ann tribunal e *Paris*, pa oa bet græt ann droug e *Avranches* ? Ar Vinistret, Cazot ha Tirard, a respont eun neubeut comsou evid lavaret penaus pa he deus ar gazeten e *Paris* tud hag ho deus marc'hat d'he reseo, ez eus guir d'he gervel dirag tribunal *Paris*, ha ma n'ho deus ket poursuet da genta gazeten Paris, ne deo nemet abalamour n'ho deus ket gouezet ar pez a oa bet scrivet ennhi. — Hag a so braô avoalc'h ! ne sonj ket deoc'h ? Guelet so bet gazetennou mond dirag ann tribunalou en ho bro, heb beza condaonet, ha setu perag ez eus bet cavet ann tu d'ho c'hass oll dirag ann dribunal e *Paris*, pa ho devezo eun neubeut lennerien eno ! Neuze ann oll a renco mond di, rag me gred ho deus oll eur re benag e *Paris*, hag ho deus marc'hat evid ho reseo ! Me chans ne ket daô lavaret ken deoc'h, ho speret a so digor avoalc'h evid entent petra so caus e clasker ober eun dra ken diskiant.

Goudeze, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant al lezen var ann arme. Mæs petra benag ez eus bet lavaret cals traou a enep al lezen evel ma eo bet græt gant ar Senat, hag a du ganthi, ann traou a so chomet tost da vad hirio evel deac'h, n'ho deus ket græt eur gammad soken.

Der guener 18 a viz Even ez eus bet votet Budjet Ministr ann afferiou evid diaveaz ar vro. Var ar Budjet-ze Raspail en deus goulennet ne ve mui kendalc'het cannad ebet d'eus pers ar Frans e kichen hon Tad santel ar Pab e Rom, mæs ne assanter ket ganthan ha pa ier da voti 323 a enep 117 a lavar ne heller ket ober ar pez a c'houlenn Raspail. Heman n'en devoa goulennet kement-se nemet dre gassoni ous ar Relijion petra benag m'en devoa lavaret evid he zigare e felle dezhan espern evelse eun tam mad a venneien. Mæs mar fell dezhan espern kement hon arc'hant penaus ne c'houlenn ket digant hor ministret perag dindan gouarnamant ar Republic a so, a lavarer, eur C'houarnamant marc'hat mad, e tispigner 54 million muioc'h eget na reer dindan Gouarnamant Napoleon a zispigne cals gouscoude ?

D'eus ann tu-ze e ve possubl arboel eun tam mad arc'hant. Mæs c'hui velo n'her graio ket.

Pega a rer goudeze gant Budjet Ministr al labourou douar, mæs evid hirio ne rer nemet commans evessaat outhan.

Dissadorn, 19 a viz Even, de Freycinet kerkent ha ma oe dastumet ann Deputeet a gassas dezho eul lezen evid lavaret n'e ket hebken e vezo roet ho fardon d'ann oll communardet , oh nan ! ne ve ket travoalc'h, mæs ouspen e vezo rentet ho guiriou dezho, e vezo red hiviziken ho c'hemer evel tud honest ! ! ! Ma ve possubl ive renta ar vuhez da gement hini so bet lazet gantho !

Guir eo penaus, ma ne hell ket ar c'houarnamant renta ho buhez d'ar re so bet lazet, he deus aoun, me chans, ne teufe c'hoant adarre gant ar Gommunardet laza eur re benag eus ar Relijiuset a zisplij kement dezho ar guel hebken eus ho dillad,ha setu perag e fell dezhi cass ar Relijiuset cuit,pa ro conje d'ar Gommunardet da zistrei !

Tud diskiant ! bemdez e tostaomp cus ann devez spontus ma clasko adarre ar Gommunardet ober ho mistri hag ar re so breman e penn ar Frans, ne reont van ebet ! Petra lavaran-me ? Ar c'hontrol beô eo ; ober a reont ho fossubl evid lacaat ann devez-ze da zont ar c'henta guella.

Pedomp, kenvrois, evid ma vezo ann autrou Doue truezus en hor c'henver.

Goudeze e achuer gant Budjet al labourou douar hag e peger gant hini ar Relijion. Caër ho deus lavaret, ann Autrounez de la Bassetière ha Boyer, ne fell ket d'ar Radicalet renta d'ann Eskibien ar pez a oa bet tennet digantho varlene.

Er sizun a zeu e vezo kendalc'het gant ar Budjet-ze hag e lavarer penaus ann autrou Freppel a rai eur brezegen. En devez-ze, m'ervad, ne vezo ket cals plassou golo e cambr ann Deputeet.

A.

Eur goms.

Ar Radicalet, kenvrois, ho deus cavet eun dra hag hen a zo nevez, var ho meno, ha pedal n'eus netra cossoc'h. Ann dra-ze a c'hoarvezas pa falvezas gant Lucifer en em zevel dreist Doue he unan. Ann æl fallacr-ze a douellas lod eus ann ælez eus ar Barados o sonjal, dre ho sicour,discar ann Autrou Doue eus he blas : evid petra ? Evid ne vije bet mestr ebet mui, evid ma vije bet ann oll ann eil kement hag egile ? Nan da !

Evid ma vije bet lakeat Lucifer da vestr goude

ma vije bet discaret ann Oll-Galloudec. Ma ! hirio ann deis e c'hoarvez ar memes tra en hor bro. Ar Radicalet ne fell ket dezho e ve mui Roue e-bet ; perag evit ne ve mestr ebet mui ? Evid ma ve ann oll ker bras mestr ann eil evel egile ? Nan da ! Dre ar c'homsou fallacr-ze ho deus touellet ar bobl hag en em zervichet anezhan evid derc'hel plass ar Roue dindan ann hano a Republicanet, ha breman ar bobl eleac'h cahout eur mestr hebken en deus anezho a gantchou heb conta ho mignonet. Ne ouzon ket ha c'hui so eveldoun, mæs evid ar pez a sell ouzin me voar mad tre eo æssoc'h hag æssoc'h cals cahout eur mestr hebken eget meur a hini. Ha penaus ho deus allet touelli ker goas ar bobl paour ? O fougassi ganthan penaus ar guir mestr, ar mestr d'eus kement tra a zo er vro eo ar bobl dre voterez ann oll. Lavaret en daill-ze e tle beza bolontez ar bobl treac'h da hini ann Autrou Doue! Pebes gaou spountus ha gouscoude ped ho deus credet da gomsou fallacr ar Radicalet !

Ha goudeze pa ho deus lakeat ann Autrou Doue er meas eus an ti a so dezhan ha dezhan hebken, e fell dezho distruja ive guiriou ann Tadou hag ar Mammou, guiriou ar Roue a dle beza, mar de mad, eur guir tad evid ar re so dindanhan.

Cavout a rer tud hag int a lavar penaus ar Radicalet oc'h huvrea traou ker spontus ne ouzont ket pebes droug a reont, mæs ober ar brassa eus ann oll dorfejou, clasc distruja lezennou dereat ann dud evel lezennou guirion a Zoue. Ma clascont enebi kement ous ar Relijion, n'eus ken caus nemet hounez. Ar Relijion ha guiriou ann Tadou, guiriou an Tadou ha re eur Roue n'eus kemm ebet etrezho, kense e c'houlennont en em zisober anezho.

Bemdez e velit hoc'h unan ar pez a fell dezho da ober evid-se. Ne greder ket c'hoas difenn ar processionou en ho parræsiou var ar meaz. Ann darn vrassa eus ho meariou, a drugarez Doue, a so cristenien mad na ne ket int a garfe ober eur sort tra,mæs er c'heariou e tifenner anezho hag ez eus bet guelet er bloas-man eur mear divergont avoalc'h evid mond da viret oc'h ann Autrou person sortial er meas eus ann Ilis gant ar Sacramant etre he zaouarn. Setu petra rer hirio ann deis ; lavaret a rer oc'h ann Autrou Doue plega da volontez an dud. — Eun dra fall eo,kenvrois, n'eus ket falloc'h tra.— Deoc'h eo en em zifenn ha, pe guir emaomp ann niver brassa,descomp en em zervicha eus hon niver evid cass cuit ann oll Radicalet-ze hag henvel en ho flass guir gristenien da benn ma teuio ann electionou. Greomp oll peb hini en he garter ar pez ho deus græt al Leonis oc'h henvel evid ho Depute ann Autrou Freppel, escop Angers. Ni a so pennou calet, a lavarer, marteze ec'h alfe beza guir. Ma ! Taulomp evez mad ha lakeomp doun en hor speret ar sonj-ze penaus ne hellomp beza saveteet nemet gant tud a Feiz hag a Relijion hag eur veich antreet doun ar sonj-ze en hor sperejou den ebet na hello he denna ac'hano.

Mar d'hoc'h tud calonec e viot treac'h d'hoc'h enebourien. Hogen arabad eo serra ann daoulagat evid miret da velet ar pez a dremen endro deoc'h, evit miret da gemer eun tamic poan evid savetei ho feiz ! Arabat eo deoc'h lavaret : Ar politic ne sell ket ouzin ! Eo,sellet a ra ouzhoc'h rag kement tra a sell ous ho Feiz, ous descadurez ho pugale, ous ho cuella mad,da lavaret eo, liberte ha peoc'h ho coustians, eürusdet ho tiegez, ann oll traou-ze a sell ouzhoc'h, hag, ententit mad, den ebet n'en deus ar guir d'ho lemel diganeoc'h.

Arabad eo deoc'h fiout ous ann doctoret-ze, a gaver eur re benag anezho, couls lavaret e peb parræs, ne dint na kic na pesket hag a zistag deoc'h gevier livet braô d'oc'h ma c'houlenn ar re a baes anezho evid ho touelli.

Ne chilaouit ket anezho ann disterra, rag n'int ket diæs da anaout. Ma goms eur re benag ouzhoc'h a enep ar Feiz hag ar Relijion, ma clasc ho tistaga dious ho peleien, miret ouzhoc'h da zarempred ann Ilisou, miret ouzhoc'h d'ober ho teveriou a vir gristenien, tec'het cuit ker buhan rag unan eo eus ar fals doctoret-ze ha n'hoc'h eus netra da c'hounit gantho.

Tec'het ive rag ar re a lavaro deoc'h : ni a so tud ann urs hag ar peoc'h ; ar Republic ne fell ket dezhi enebi ous ar Relijion, credit deomp : enebourien ar Republic eo ho deus insitet ann oll lavaraou-ze evid he discarr ; hag int neuze da veuli gloar ha talvoudegez ar Republic evidomp. Gevier ha gevier,netra ken ; me chans hoc'h eus her guelet araug hirio.

Gloar ar Republic ! Setu ma aman : 1793, 1848, 1870 hag ar Gommun. Neus ket ezomm da lavaret ken.

Petra he deus talvezet ar Republic evidomp ? Ann disurj e peb leac'h hag e peb tra ; ar c'hargou cresket ; ann oll o rencout mond da soudardet, hol labourou douar hag al labour er staliou bras revinet, casset da netra evid pinvidicaat ar broiou all ! Pa teuio eur Republican benag da gana deoc'h meuleudiou ar Republic , gant ann traou-ze hoc'h eus peadra da respont anezhan.

Cavout a rafoc'h ive tud var hoc'h hent, a garfe, var ho meno, e ve peb tra evid ar guella. Mæs ne gredont ket ober ann disterra, gant aoun da veza tamallet pe da zisplijout da eur re benag, ne ouzont mond a du ebet nag ober netra ; casset ha digasset e vent gant ann avel evel ann deliou dise-c'het a gouez d'eus ar guez pa teu ann discarr-amzer.

Marteze ho peffe c'hoant cahout truez outho ! Arabad eo,er c'hontrol pellait dioutho ar c'henta

ma helloc'h rag int a alfe noasout deoc'h,goassoc'h marteze eget ar re all.

Eun devez e clevis unan eus ar re-man a lavare : Me ne gredan ket mui e cals a dra. Me so nec'het avoalc'h gant va douarou ha va chatal. — Hag ar paour keaz-ze a gasse he vugale da diezscol ar Gommun,na ne daule ket evez pe vije desket ar c'hatekis dezho pe ne vije ket. Be oa ive conseiller an ti-kear hag evid plijout d'ar mear, eur Radical, an digalon-ze a vote alies traou fall, o c'houzout ervad ne oa ket mad ar pez a rea. Mæs ive pa deue ar Prefet d'ober eun dro er Gommun,ec'h helle tostaat outhan hag e sonje dezhan neuze beza goas,ann azen a oa anezhan ! Marteze heb sellet goal bell eus ho ti ec'h alfec'h guelet eus ar sord-ze.

Be a so ive tud all n'ho deus ket ancounec'heat c'hoas ho deveriou, ne gredfent ket darempred ar Republicanet. Mæs ar re-ze ive a so tud digalon, tud cousket a chomm hed ann amzer var dreuz ho dor o sellet ous ar re all o vont hag o tont hag o lavaret dalc'h-mad ; ann dra-man evelken a so goest da scuiza eun den, ne ieomp na ne zeuomp a du ebét hag ouspen, a lavarer, ne fell ket d'ar C'homt de Chambord beza Roué. — Piou en deus allet lacaat anezho da lounca eur sort gaou ? Penaus ! *Ar C'homt de Chambord ne fell ket dezhan beza Roue !* Ar c'homsou-ze n'int ket guir rag hen en deus lavaret ha scrivet ar c'hontrol beô ouspen eur veich.

Ann Autrou Comt de Chambord ne sonj ket dezhan e ve ar plass a Roue eur plass enorus ha talvoudus ; nan, gouzout mad a ra penaus dever eur Roue eo renta he sujidi eürus evel ma eo hini eun tad cahout ar brassa soursi eus he vugale ; gouzout a ra en deus eur Roue cals deveriou e kenver he bobl na ne de ket muioc'h dereat dezhan dilezel he garg eget na hell eun tad dilezel he zeveriou e kenver he vugale. Gouzout a ra penaus ar Frans a gar he Roue ha ma zistroio davathan pa vezo scuiz o c'houzanv peb seurt miseriou, peb seurt ankenniou pell diouthan.

Gouzout a ra penaus ar Revolution o tiscuez peger fall eo, a rai ma vezo kentoc'h mall, guelet ar Roue o tistrei.

Neus ket pell e scrive ar c'homsou-man a so comsou calonec eur guir gristen. *Red eo e teufe adarre ann Autrou Doue da veza anavezet evel mestr ar Frans evid ma hellin beza e guirionez Roue.*

Ar c'homsou-ze a ziscuez anat, n'en deus morse lavaret, n'en deus ket sonjet soken, ne felle ket dezhan beza Roue ar Frans.

A hend all en deus scrivet c'hoas :

Pa vezo deut ann heur merket gant Doue, e vezin galvet gant ar Frans.

Peur e teuio heur Doue ? Kentoc'h cals marteze eget na sonjit, mæs greomp evel ann Ebestel er Cenacl. Gouzout mad a reant e vije diskennet varnezho ar Speret-Santel pa vije dent ar mare merket gant ho Zalver Jesus, mæs evelken e pedent heb ehan evid ma blijefe gant Doue cass dezho ar c'henta guella ar Speret benniget-ze. Ni ive a voar e teuio, mare benag evidomp, ann heur a silvidigez merket gant ann Autrou Doue en he vadelez. Mæs, evid ma zeufo kentoc'h, pedomp hag aspedomp,ha da c'hortos, kelliæs gueich ma renkimp mond da voti,lacomp evez da rei hor moueziou da eun den a Feiz hag a Relijion ha Doue a rai ann nemorant.

A.

Setu aman al lizer casset d'he Electourien gant ann Autrou Freppel, Escop *Angers* :

D'ann Autrounez Electourien arrondissamant Brest (trede loden.)

Autrounez,

Ho trugarecaat a ran d'eus ar fizians hoc'h eus discuezet em c'henver o rei din kement a voueziou d'ar 6 a viz Even diveza. Ar vro a bez he deus discuezet e anaie ervad petra a felle deoc'h da lare dre ar voterez-ze : Oc'h va henvel, petra benag ne anaiec'h ket ac'hanon,ez eus bet falvezet ganeoc'h discuez anat ho carantez evid feiz ho tadou coz, hag ho c'hoant da velet atau o kenderc'hel er vro liberte ar Relijion, liberte ann descadurez gristen, liberte ar Relijiuset, hag eus ann oll traou-ze a so a viscoas deomp, catoliket. Breman ar re n'ho deus aoun rag netra evid goalc'hi ho ioulou fall, ho deus disclæriet brezel d'ar Relijion ha d'ann Ilis, mæs cavet ho deus dirazho evid enebi outho kement re a so guir cristenien ha rag-se breudeur, petra benag n'ho deus ket ar memes santimant var ar politic.

D'ann dud fallacr-ze, ho deus disclæriet brezel d'ho Feiz, c'hui catoliket Breiz-Izel hoc'h eus respontet o tiscuez d'ho preudeur petra a renker da ober evid en em zifenn, ha ma ve heuliet e peb leac'h ann exempl hoc'h eus roet, ma iafe eus ann eil penn ar vro d'egile,ene ar Frans goz a zihunfe, prest da zifenn he Feiz ha liberte he Relijion. Eun henor a vezo evidhoc'h da veza savet huel ho panniel er mare-man hag e credan parfet penaus ar c'hri-ze eus ho coustians gristen, *Doue hag ar Relijion da genta*, clevet e goulit Breiz-Izel a rai tro ar vro hag e vezo aslavaret gant kement hini a c'houlenn dreist peb tra e ve treac'h ar justis hag ar virionez d'ann oll traou all.

Doue a rai ann nemorant.

Neus fors petra a c'hoarvezo, Autrounez, n'hellan ket miret da lavaret deoc'h pegen enoret en em gavan da veza bet choaset ganeoc'h,hag a galon vad eo e cassan deoc'h ann testeni-man eus va anaoudegez vad. Mall a so ganin mond d'ho cuelet ha da anaout va electourien ker brudet dre ho Feiz hag ho lealdet. Sonjal a ra din ne gavin nemet mignonet en ho touez, rag goude ar voterez ne dle mui beza kemm ebet ken, etre tud ar memes bro ; neus fors peger tenn eo bet ar brezel araug ann electionou, goude,e tle beza ar peoc'h ar barfeta. Bugale ar memes bro, ec'h hell beza eur c'hemm benag etrezomp pa vez hano da choas ar guella voïen d'he servicha, mæs a hent all evel guir cristenien, e tleomp en em garet evel breudeur ha mignonet.

Setu eno hebken ar pez a fell din da sonjal varbenn ar brezel evid ann electionou. Evidoun-me n'am eus bet ken poan na ken labour nemet presta va hano deoc'h evid ho sicour da ziscuez guelloc'h ho Feiz hag ho carantez evid ar vro.

Digemerit, Autrounez, ann assurans eus va c'harantez ar vrassa en ho kenver.

† Ch. Emile FREPPEL,
Escop Angers, Depute ar Finister.

Kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Tri pe bevar devez c'hoas hag e vezo deut ann termen merket gant ar Vinistret evid chasseal ar Jesuistet eus ho ziez. Kense en devejou kenta eus ar miz-man, 35 Prefet, da lavaret eo ar re oll ho deus en ho departamant eur gouent Jesuistet benag, a ioa deut da Baris var gourc'hemen Constans, ministr ann afferiou, evit diabars ar vro,hag assambles *ministr ar Relijion !!!* Fallout a rea d'ar ministr rei dezho he ziveza gourc'hemennou mæs ne ket dre scrid, nemet a c'hinou hebken. Constans goude beza digasset da sonj dezho d'eus al lizer en devoa scrivet eun neubeut devejou kentoc'h d'ar oll Brefedet,mæs dezho hebken, en deus lavaret penaus ann affer a ioa breman da ober a oa en em glevout var benn ar pez a dlie beza græt d'ar Jesuistet. Ar vreuriez-ze hebken eo a dle beza, didruez , torret d'ann 29 eus ar miz-man, heb ma ve allet rei dezho eun devez benag a beoc'h evel ma hello beza græt d'ar breuriezou all n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant.

Hogen ar Jesuistet ho deus e Frans ouspen eur sort tiez hag ar gemennadureziou ho unan ho deus merket peu sort kemm a dlie beza lakeat etrezho. Be ho deus an tiez eleac'h ma ve savet ha desket ann dud iaouanc ho deus c'hoant beza digemeret er Vreuriez, be ho deus tiez all eleac'h ma chomont pa ne vent ket o prezec retrejou pe missionou, be ho deus scolaichou hag ive e meur a leac'h int eo a ren ar seminériou bras.

Ann tiez eleac'h ma roont ann descadurez da eur re benag ne rencont beza sarret hervez ar gemennadureziou nemet d'ann 30 a viz Eost. Kense ne ket eus ar re-ze ez eus hano breman ganeomp, mæs hebken eus ar re genta, d'eus ar re eleac'h ma ve dalc'het evid ho amproui ar re ho deus c'hoant antreal er vreuriez hag ive d'eus ar re a so evel hini Kemper gant eun neubeut tadou ennho evid chilou ar re a zeu d'ho c'havout di pe c'hoas mond duman, duhont d'al leac'h ma vent galvent da brezec retrejou pe missionou.

Ma n'ho deus ket ar Jesuistet goloet ann tiez-ze d'ann 29 eus ar miz-man, ar Brefedet ho devezo renket ober ho fossubl evid her gouzout doc'htu, ha neuze e tigassint da sonj d'ar Relijiuset penaus e rencont senti, en devez-ze soken hag heb dale, ous kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Hag aman e hell c'hoarveout daou dra : ar Jesuistet a sento doc'htu ha neuze ne vezo netra da lare,pe autramant ne sentint ket ha neuze e vezo græt eur *procès-verbal* dezho ha galvet ann archerien d'ho zenna dre ners, er meaz euz ho ziez.

Hogen pa vezo bet goloet evelse ann tiez, dre ners pe a volontez vad, ne vezo ket c'hoas achu ann affer. Ar C'houarnamant a voar avoalc'h penaus ar Jesuistet chasseet eus ho ziez d'ann 29 a glasco dont adarre ennho antronoz pe eun devez benag all gonde. Red a vezo gourc'hemenn adarre outho en em denna cuit hag ober eur *procès-verbal* nevez ? Eno 'ma ann dalc'h, hag ar Vinistret en em gav goal nec'het, rag aman ne heller ket mond re hir heb enebi ous ar guir ho deus ann oll e Frans d'en em zervicha eus ho zra, eus ho danvez.

Ma ne ve hano aman nemet eus ar Jesuistet, ar Vinistret a rafe marteze dezho egis ma so bet græt c'hoas ouspen eur veich ; cass alc'hueziou ann tiez gantho ha lacaat ar siel var ann tiez-ze, mæs hirio d'oc'h ar pez ho deus allet gouzout ho unan, d'eus ar pez ho deus clevet gant ar Brefedet, ec'h ouzont penaus ann darn vrassa eus an tiez eleac'h m'ema ar Jesuistet o chomm ne dint ket dezho mæs da eur re benag all, kense ma iafent d'ober ho mistri var traou ar re all e savje clemmou en ho enep hag ho deffe, me voar-me ped proces da souten. Hogen ar c'henta tra en deus lavaret Constans d'ar Brefedet eo ober ho fossubl evid miret, evid ar pez a sell ous ar Jesuistet, ne alfe c'hoarveout eur sort tra. Red eo lacaat evez ne alfent ket mont dirag ann tribunalou ordinal, mæs hebken dirag ar C'honseil Prefectur ha dirag ar C'honseil-Bras a roio ann treac'h d'ar Brefedet egis m'en deus hen græt dija en affer ar Freret hag ar Seurezet a oa bet tennet ar scoliou digantho.

A hent all ar ministr a sonj dezhan ne vezo ket red mond dre ners d'ar Jesuistet. Credi a ra penaus ar re-man ne rafint nemet ar pez a vezo red evid difenn ho guiriou. Ma teufent d'ober eun dra benag ouspen,ar Brefedet a dlefe cass kelou ker buhan d'ar Ministr dre ann telegraf, hag heman a lavarfe dezho doc'htu petra ve d'ober.

Lennet am beus en eur gazeten penaus ann au-

trou Lasserre, ann hini en deus scrivet histor ann Intron Varia Lourdes o veza æt en devejou-man da c'houlenn digant de Freycinet he vignon perag e rea eur brezel ken didruez d'ar Jesuistet, ar Ministr a respontas dezhan : Mar deo lakeat ar Jesuistet diæs ganeomp-ni,ni a so cals goassoc'h ne-c'het evitho. Me gredfe avoalc'h! mæs ma carfent ne vijent ket nec'het breman. Red a oa chomm heb sina ar gemennadureziou fallacr-ze, neuze ne vije ket bet red dezho ho heulia mæs breman ne hellont ket mond var ho c'his ha caër ho devezo ne hellint ket evidse cahout peoc'h digant ar Radicalet rag ar re-man ne vezint ket contant ken ac'han ma vezo bet chasseet ann oll Relijiuset all ha marteze ann oll beleien. Guelloc'h cals e vije bet d'ar Vinistret refus dezho ho goulenn kenta rag biken ne hellint ho goalc'hi.

A.

D'ann Aotrou Kermarker.

Enn amzer-man ar re zo mad,
Ar gristenien, bihan ha braz
N'int ket evit harpa eun troad
E bro e-bed hep poan pe c'hloaz.

Doan hag anken zo skoet doun
E-kreiz ho tud, ar re vella,
Kaon a zo e poull ho c'haloun,
Kaon enn hor bro a zo brema.

Pa laka Doue ar re zantel
Da c'houzanv evit ar re fall
E ro, dre eno, eur gentel
D'ar re ne d-int na born na dall.

Ar mor braz a lamm he goummou,
Mare ar reverzi a zo.
Doue, truez oc'h bugaleigou !
Truez oc'h mam, hag hor mam-bro !

G. M.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Lez-Breiz a zo o pourmen var ribl ar mor, etre Castel-an-Taro hag an Tour-Tan.

Lez-Breis e unan. — Cetu em beus great eun neûnaden, ha goalc'het va c'hrochen. Brema, a gredan, e raffen avoalc'h eur c'hraff gourin gant Lorgnes. Sataze, ia, eun amprefan hag a so ! Touellet en deus ar bobl gant promessaou cleus ha skeudus ; ar bobl en deus votet evit ar goazet a ioa merket dezan gant Lorgnez ; ar goazet-se, ervez caloun Lorgnez, a zo brema ar vistri en diou gambr hag er c'houarnamant ; an oll lezennou a zo great ervez avis Lorgnez ; Lorgnez eo a ziskoues dar c'houarnamant piou vo laket er plassou a zaleg an huella petek an izella e kement administration a zo. Malheur dan den e plas m'an deus Lorgnez sellet a dreuz outha ! Lorgnez a ra eur zutaden, hag an oll forsalet a zo doc'htu o tistrei d'eus Noumea. Lorgnez a zao e vis bihan, ha var eun tol eo freuzet an oll congregationou relijius, ken merc'het ken goazet, e Frans ! Lorgnez a lavar eur goms hebken,hag e couez an dud er viser dre vil a dre vilion e Frans ! An avad,an dud o deus votet evit goazet Lorgnez a c'hall brema coumpren petra sinifi voteres. Er jeu o deus great e pehini na paour na pinvidik ne brofito. Ekiemense ne gollan ket va oll esperans rag ar bobl a zo bet troumplet, ne de ket an oll dre fallagriach eo en deus votet. Piou e Frans, nemet Lorgnez ebken hag he sklissen, a garfe chassa var he vro ar malheuriou e pere e couezomp ! ar bobl, ne vo ket pel, a anavezo ar faot en deus great. Pa ziorfilo me a lavaro dezan : Bugale, deut ganhen, ha me, Lez-Breiz, a en em garg d'oc'h Lorgnez, c'hui no po da ober nemet kemeret peb a valaen da skuba kuit lakichen Lorgnez, a zo gatho flear an diaoul, ne vo ket ezom da rei tolliou fusull, rag egist gozet e tisparissint pa zeoc'h d'ober an eus d'ho fouetta. Evel an diaoul a zo en ho c'herc'hen, int kruel ha digaloun evelta, ec'h en em zilont kuit pa vez great pen outho. » — Assa ! pa en em zonjan, devi a ra va biziet pa goumprenan eo Lorgnez a vir ouzin beza relijius, beva gant tud fur, didrous ha leal ; kaout eun ti em ano da en em repui ; dougen an habit a girin dre ma vo modest ha decorabl ; Lorgnez a vir ouzin, mar don christen mad, beza barner, beza offiser, beza skolaer ; Lorgnez a vir ouzin da zimezi, dindan poan da velet va bugale diframet digat ho zad hag ho mam, da ober anezo bouet ar gounnar ; Lorgnez ... Lorgnez... Mæs piou diana a velan o tont a lamou dreist ar gouachou mor?... Nag en zo bras !... Pebes sapre baro !... Evel eur Judeo e ze guisket... Ma ne ven ket Lez-Breiz, ma nem be ket dija mera veach roet lam da Lorgnez ar morian, em be aoun...

Boudedeo, oc'h anaout Lez-Breis, a zalud anezan gant eur vouez a laka aod Kerones da dregarn. — Bonjour he ! Bonjour, marc'hec Lez-Breis !

Lez-Breis, enhan he unan : Sac'h ar bier ! Boudedeo eo. — *Krên* : Bonjour, bonjour, moncheu Boudedeo.

Boudedeo, a erru var an treas ; eur pok kalonek a ro da Lez-Breis hag e lavar deza. — mall bras em boa da zont e Frans, ha d'ho kuelet, rag e maoun o paouez ober tro ar bed, ha ne glevan nemet ano divar benn ar bersecution scrichus en deus sonch Lorgnez da ober en ho pro. An oll a lavar e vo goassoc'h eun tam mad, evit an hini a reer en Itali, er Suiss, en Allemagn hag er Beljik. Kavet eo ar plan gant Lorgnez, a setu en dro-ma e vougo, kousto pe gousto, ar Relijion catholik e bro Frans ; rag ar Frans a viskoas a zo o rendaël outho,d'he viret da lakat ar bed oll da adori Satan.

Lez-Breis. — Azezomp var eur roc'h, rag skuis e tleit beza.

Boudedeo. — Skuis avoalac'h eo eun den ; mæs repos ne allan ket, ha devi a ra plant va zreid pa joman a za.

Lez-Breis. — Gouskoude e tlefent beza didanet o tont dre ar mor deus Bro-Zaos, ha memes d'oc'h an Amerik, pa ze guir o peus great tro ar bed.

Boudedeo. — Allas ! oc'h ober va finijen eo e maoun. Koundaonet oun da vont ato noz deiz eb arreti petek fin ar bed, abalamour ma zoun bet fall en andret Jesus, en amzer he Bassion. Mæs ne vo ket pell e vo echu va finijen. Dija e santan e ma tost an diveza Antechrist, a dle dont da ober ar bersecution vras. Pa vezo deuet, me eo a stourmo outha, hag a gonvertisso leun a dud da Jesus. Mæs brema eo deoc'h c'hui, Lez-Breis, stourm evit savetei an eneou, ha rei lam da Lorgnez.Guelet a ran var ho caloun, skeuden ar Galoun Sacr a Jesus. Enhes eo ar sin dre behini o pezo an treac'h var Lorgnez. Ia, dre ar Galoun Sacr a Jesus, ha dre ar Galoun zinam a Vari, eo o pezo ar victor. Mæs, baleomp buhannoc'h, rag drebon a zantan pa vennan arreti.

Lez-Breis. — A ma kemerfac'h eun tam bara hag eur baneik guin, em beus ama, chomet var va dilerc'h, goude beza merennet o tont d'oc'h ar beign ?

Boudedeo. — Ne raffe ket a zrouk. Distagit din eun neubeut brinnik ie, marplich, epad ma zin ha ma teuin ed ha ed dre vali Kerones. Bremaik e kountoc'h din divar ben plan al Lorgnez da zigristenia ar Frans.

Lez-Breis. — Bon ! bon ! it da bourmen, ha me a vrinniko.

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

IX.

AR SPIER.

Dreist trous ann tennou fusuil, e clever mouez skiltrus Jean-Louis Treton :

— Alo ! mignonet, var araug ! D'ar maro ar vuntrerien, ann entanerien !

Hag o clevout mouez ho c'habiten iaouanc, 150 den a zilammas d'eus etouez al lan hag ar balan. Hogen, ous ho guelet, ar Republicanet en em gavas ker spontet, ne chomjont ket ous ho gortos, hag e kemerjont ann teac'h. Caër en devoe, d'Orbois a rencas mond d'ho heul. Evelken, abars mont cuit, e tostaas ous eur bern traou du a glaske cuzet e strad eur foss.

— Loën vil so ac'hanoud, emezhan, o sevel he zorn, n'ac'h eus ket ancounec'heat ar pez am boa lavaret did?

— Va buhez ! va buhez ! a estlamas Cyranol, o sevel var benn he zaoulin hag o croaza he zaouarn.

— Oh ! n'am beus ket c'hoant da laza. Petra a rafenme gant da voad-te ? A hend all, ec'h helles c'hoas va servicha. Ar c'homt de La Meilleraye, va enebour, a dle beza en eun tu benag aman e kichen. Te a renco mond d'he heul heb beza guelet, evid gouzout da beleac'h ez afint d'he repui. Clevet mad ac'h eus, lampon ?

— E peleac'h ec'h hellin-me ho cavout, va offiser ?

— E Mortain, gant ar soudardet all.

— Kenavo heb dale. Arabad eo did hen disonjal ; ma ne res ket ar pez a lavaran did, n'eus den var an douar a alfe miret ouzin da gahout da vuhez.

Goude ar c'homsou-ze, d'Orbois a dec'has cuit. Cyranol, chomet he unan, en em zilas egis eun aër, e creis al lan hag ar balan ; mond a rea heb ober van d'eus ar begou lemm eus al lan a roge he fass hag he zaouarn, kement aoun en devoa da veza paket gant soudardet Gar-arc'hant. Erfin, pa zonjas dezhan beza cuzet mad avoalc'h, e chomas heb flach en he blass. Ar re *Venn* a dremenas dre eno e kichen, heb gouzout e oant ken tost d'ann traïtour. A hend all, er moment-ze, n'e ket ganthan ma oant nec'het. Mac'harit, beuzet en he daëlou, he devoa discuezet dezho ti ar vam-goz Gervais, peget an tân-goal ennhan.

— Setu eno penaus e voar en em venji ann dud fallacr-ze ! N'ho deus truez ous den, ne espernont netra ! Piou voar petra ho deus int græt d'am mam-goz baour ! Marteze n'am beus mui den ebet var ann douar !

Hag o lavaret kement-se, e selle ous Costou-houarn, mæs heman ne respontas ger.

— Alo ! eme Gar-arc'hant, var araug, potret, tec'het eo ann enebour, deomp da vouga ann tân-goal. Ugent hebken ac'hanomp, a chomo aman da zioual ann autrou Comt.

Heman a oa o paouez beza digasset gant daou baïsant, ha Josef, asezet e kichen he vestr, a zalc'he dezhan he benn, ma vije en em gavet æssoc'h. Ann den chentil a anaie ervad d'eus peu sort danjer spontus e oa bet tennet, evel dre eur burzud. Pega a reas e dorn Jean-Louis Treton, hag e lavaras dezhan eun neubeut comsou a deue d'eus a greis he galon. Hogen, poent avoalc'h a oa mond da vouga ann tân. Eur sclærijen ru a save huel dreist ar c'hoajou, hag e clever o chouhal tro var dro : ann tân ! ann tân ! Amezeien Stang-ar-Spern, hag ar c'heariou all tro-var-dro, a ioa oc'h en em c'hervel da zont oll ha buhan da vouga ann tân. Soudardet Gar-arc'hant a zeuas ive d'ho zro d'ar red, a dreuz al lan, ar balan hag ar brug,ha ne zalejont ket d'en em gavout etal ann ti. Costou-houarn a oa deut ive gant ar re all. Peger souezet ha peger laouen en em gavas, ann den mad, o velet ar vam-goz Gervais en he sa, iac'h ha salo etoues ar re a laboure da vouga ann tân. N'helle ket credi a oa guir ar pez a vele, hag en devoa aoun ne vije bet nemet eur spez. Hogen, pa velas Mac'harit o vriata he mamgoz, ec'h anavezas ne fazie ket.

— Beô c'hoas, emezhan..... beô..... goude ar pez am eus clevet !.... hag ann tennou ? hag ar c'hri-ze a estlamm ?

Evid gouzout guelloc'h ar virionez, e tostaas ous ann hini goz.

A.

Eur pennad all eur veich all.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Poullaouec, cure e Plougasnou, a so hanvet person ar Forest-Landerne.

Ann autrou Brélivet, cure e Sant-Lois, Brest, a so hanvet person Plogoff.

Ann autrou Berthou, cure e Bannalec, a so hanvet cure e Sant-Lois, Brest.

Ann autrou Le Sann, cure e Pluguën, a so hanvet cure e Bannalec.

Ann autrou Corbel, cure e Loquefret, a so hanvet cure e Pluguën.

Ann autrou Quillivéré, cure e Treflaouenan, a so hanvet cure e Loquefret.

Ann autrou Pernec, belec iaouanc, a so hanvet cure e Kernevel.

KELEIER.

Eun dra heuzus a so c'hoarvezet e *Fontans* (Haute-Lozère.)

Unan eus ann dud-ze, a garfe e ve crouget ann oll beleïen, en deus stlapet mein gant ann autrou person *Fontans*, pa oa o tont er meaz eus ann Ilis.

Ann autrou-ze, eun den ouspen dec bloas ha tri-ugent, a so bet discaret gant ann taul, hag a so couezet simplet d'ann douar. Eun neubeut goude, achu he fallaën, e c'halvas eur re benag d'he sicour, hag eun neubeut eus he barræssionis o veza clevet he vouez, a ziredas d'he gahout, hag e oe douget d'ar presbital. Evel ma hellit cridi, ann hini en devoa græt ann taul a oa eur Radical,mæs ouspen,d'oc'h ma lavarer, ar mestr-scol ann hini a oa, ha breman ema er prison e Marvejols, o c'hortos beza barnet.

D'eus *Tours*, e scriver d'ann 11 a viz Even :

Deac'h, ann autrou person *La Membrolle*, a ioa o tremen dre ar ru *Fossés-Saint-Martin*, pa zeuas d'he gavout eur micherour boulanjer hanvet Pinguet, hag oc'h he henvel Jesuist, e teuas da skei ganthan, d'he stlapa d'ann douar ha d'ober dezhan goassa ma helle.

Panefe ma zeuas eun neubeut tud vad da sicour ann autrou person-ze, ne voar den petra vije deut da veza etre daouarn ar Radical Pinguet.

Der Guener all, ann autrou Freppel so tremenet dre Gemper, evid mont da Vrest da velet he electourien.

D'ar Guener, 18 eus ar miz-man, daou brocureur var'n ugent eus ar Republic, en em gave e ti Ministr ar Justis, evid en em glevout ganthan divarbenn kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Ar Ministr, goude beza clevet digant peb unan anezho petra vije bet ar guella var ho meno, evid lacaat heulia kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, en deus merket da beb hini, *dre scrid*, petra ho dije d'ober, mæs difennet en deus striss dezho rei da anaout da zen ebet, ar pez a oa scrivet var ar paper-ze. Ker buhan, ar re-ze so distroet d'ar gear. Ar Ministr, en daill en deus aoun e ve anavezet araug ann devez, petra a fell dezhan e ve græt, gant aoun m'ervad e ve enebet outhan. Mæs pe vern-ze, abred eleis e vezo gouezet, ha n'e ket bolontez eur Ministr a hello beza treac'h da viriou ha da liberte ar Fransizien.

Tirard, Ministr al labourou douar, en deus c'hoant e ve græt eul lezen evid distruj al loënet-gouez, ar vleizi dreist peb tra, ha setu aman petra a vezo paët evid kement bleiz vo lazet.

Evid eur bleiz pe eur vleizes..... 100 lur.
Evid eur vleizes gant re vihan 150
Evid eur bleiz iaouanc..... 40

Eur bleiz a vezo kemeret evel iaouanc, pa ne bouezo ket ouspen 16 lur.

Pa en devezo eur bleiz taget eun den benag, e vezo roet 200 lur d'ann hini a zeuio a benn d'he laza.

Egis ma vezo dalc'het sonj epad pell amzer eus ar goanv diveza,a so bet unan eus ar re voassa hag eus ar re hirra, evelse ive e vezo dalc'het sonj d'eus sec'hor bras nevez-amzer ar bloas-man 1880. Evid cahout eun nevez amzer e ve bet ker seac'h evel hini ar bloas-man,e rencomp mond var hor c'his beteg ar bloas 1796. A hent all ann avel, etoc ann amzer-ze en deus atau c'houezet d'eus ann nord pe d'eus ar saô-heol ; kense eo treuteat cals madou ann douar, ha ma na teu ket ar glaô heb dale, ar bloas-man a alfe beza eur goal vloavez adarre.

Dimeurs, 1 a viz Even, ar gurun a so couezet en eur parc e kichen borc'h Gourlizon (parræs nevez-distaget d'eus Ploneïs) hag en deus lazet diou vioc'h da eun hostis hanvet Tymen. A.

CHASUBLES ◇ CHAPES ◇ ÉTOFFES ◇ GALONS
BIAIS & RONDELET, Fabricants, Fournisseurs de N. S. P. le Pape
Ecrire directement Paris, 72, r. Bonaparte. Exposition Franco.

LE CONSEILLER DE L'ÉPARGNE
Propriété de la
BANQUE GÉNÉRALE DES INTÉRÊTS FRANÇAIS
Sera adressé gratuitement tous les Dimanches, et pendant une année, à titre d'essai, à toute personne qui justifiera de sa qualité d'Abonné à un Journal Conservateur.
Adresser les demandes à M. le Directeur, 17, Boulevard St-Germain, Paris.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 27) DISSADORN 3 A C'HOUERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nèmet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 3 a viz Gouere 1880.

D'al Lun, 21 a viz Even, ar Senatourien, goude beza lavaret e oa bet græt mad election ann autrou Parent evid ar Savoie, ho deus peget gant al lezen a lavar ne vezo mui aumonierien evid ar soudardet. Ann autrou de Kerdrel a zifenn ann aumonierien, hag a ziscuez n'ho deus græt nemet mad e peb leac'h. Ann oll boblou all, emezhan, ar Brotestantet soken, ho deus roet aumonierien d'ho soudardet catholiket, n'eus ken nemet ar Frans a reüsfe dezho ar voïen d'ober ho deveriou a gristenien. Ar Ministr a lavar e ve re vras dispign rei 400,000 lur d'ann aumonierien-ze, hag e ve dalc'h-mad o c'houlenn diganeomp rei arc'hant dezhan evid traou ho deus cals neubeutoc'h talvoudegez c'hoas. Ar Ministr a lavar ne blij ket ann aumonierien d'ar soudardet na dar Jeneralet, ha pa c'houlenner diganthan hag hen en deus goulennet ali ar re-man, ne respont netra.

Ar Jeneral Guillemant, eur Radical, a sav neuze evid respont oc'h ann autrou Kerdrel. Lavaret a ra ne oa bet roet aumonierien d'ar soudardet, nemet evid rei d'ar re-man cassoni ous ar Republic. Ober a ra goab ous ar soudardet a respont ann offern hag a bleg ho glin dirag ann auter ; mæs neuze ann autrou de Gavardie a respont dezhan : Guelloc'h cals eo, a dra sur, ar re ne fell ket dezho plega ho glin dirag ann Autrou Doue, mæs a bleg anezhan dirag Gambetta.

Ann autrou amiral Fourichon, d'he dro, a lavar penaus en deus bevet epad daou-ugent bloas gant aumonierien ar vartolodet, ha n'en deus morse guelet e rafent neb seurt droug. Er c'hontrol. Red eo kenderc'hel ann aumonierien d'ar soudardet. Ann oll e Frans, pe ho devezo Feiz, pe n'ho devezo ket, a hell cahout kement a gouraich ann eil evel egile, mæs ar re ho deus Feiz a voar guelloc'h mervel.

Ministr ar brezel a lavar ez euz cals kemm etre ar soudardet hag ar vartolodet, hag ec'h astomm lod eus ann traou lavaret gant ar Jeneral Guillemant.

Var he lerc'h, ann autrou Fresneau a ra eur brezegen eus ar re vella, mæs ne chilaouer ket anezhan, rag ar Senatourien a so scuiz. Etoues cals traou all, e c'houlenn digant ar Ministr penaus ec'h alfe, egis m'hel lavar, 300 aumonier distaga ann oll soudardet dious ar *Republic*. Ar Ministr ne respont ger ebet, hag ec'h achu evelse evid hirio.

E Cambr ann Deputeet, d'ar memes deves, e ten al lezen var Gommunardet *Noumea*, a lavar renta dezho ho oll guiriou. Jozon a lenn ann lam labour, en deus græt var ann affer-ze dre urs ar Gommission, hag e c'houlenn e ve evesseat *doc'htu* ous ann affer, hag e ve votet al lezen egis ma eo bet digasset gant ar Ministr. En despet d'ar pez oll a lavar ann autrou de Cassagnac, ar Gambr a lavar eo mad evessaat outhi doc'htu. Neuze ann autrou Casimir Perier, e hano eur guchennat Deputeet d'eus creis ar Gambr, tu-cleiz, a lenn eun tam paper evid rei da anaout perag ne fell ket dezhan mont en affer-man a du gant ar Vinistret.

De Freycinet neuze, o clasc discuez perag goude beza reüset ober al lezen-ze da viz c'huevrer diveza, en deus c'hoant e ve græt hirio, a lavar eo henvel ar politic ous eur vontr, ne ia ket mad he nadosiou, hag evelse e hell c'hoarveout e ve red ober hirio ar pez ne oa ket mad hen ober deac'h pe araug.

Var he lerc'h, ann autrou Paul de Cassagnac, a sav er gador, hag er penn kenta eus he brezegen, e tigass da sonj d'ann Deputeet, d'eus ar c'homsou-man lavaret gant Clemenceau (eur Radical) : *Ne fell ket deoc'h ober al lezen-ze breman ? ma rafec'h anezhi hirio, e tiscuesfec'h ho ners hag ho calloud, e tiscuesfec'h beza eur C'houarnamant crenv. C'hui a renco he ober divezatoc'h ; mæs en deves-ze e tiscuezoc'h ho sempladurez.*

Eno 'ma ar virionez, eme ann autrou de Cassagnac. Me a lavar ive ne ket abalamour ema ar Vinistret ar vistri, ho deus c'hoant e ve græt al lezen-ze, mæs abalamour ma'z int ar servichourien.

Clevet hoc'h eus Presidant ar Vinistret oc'h bel

lavaret deoc'h brema souden, *ann dud a hell chench, a hell mont ha dont egis nadosiou eur vontr !* Ma, me a respont, pa ne ia ket mad ann nadosiou, e casser ar vontr d'ar vicherour, ha pa eo ann dud a chench santimant re aliæs, mar dint Ministret, e rencont mont cuit.

Gambetta oc'h he glevout, n'e ket evid padout var he gador-breac'h, hag e c'halv ann autrou Brisson da zont da gemer he blass, ha pa achu ann autrou Paul de Cassagnac he brezegen, Gambetta a gemer he blass evid ober eur brezegen hir da ziscuez egis m'hel lavaran deoc'h e leac'h all, n'eus ken mestr e Frans nemethan.

Neuze e ier da voti, ha 333 a enep 140 a vot al lezen. D'eus hon Deputeet-ni, neus bet ken nemet de Gaste o voti evid ar Gommunardet, ar re all ho deus votet a enep al lezen.

Goudeze, ann autrou Marcel Barthe o veza goulennet ne ve ket, da vihana, rentet ho guiriou d'ar vuntrerien na d'ar goal-entanerien, Cazot, Ministr ar Justis, evid enebi outhan, en deus græt eur brezegen ken drol m'en deus collet he hent bete teir gueich, hag en deus discuezet penaus, ma vouie petra en devoa c'hoant da lare ne vouie ket da vihana hel lavaret freaz avoalc'h d'hen rei da entent d'ar re all.

Evelken, pa ier da voti, e tauler a gostes ar pez a c'houlenne ann autrou Marcel Barthe.

Goudeze, Lepère (ann hini so bet Ministr ann afferiou evid diabars ar vro), a c'houlenn e ve moullet prezegen Gambetta, ha staget d'eus mogeriou ann Ti-kear e peb commun eus ar Frans ha re ann tu cleiz a vot oll a du ganthan. Mæs ann autrou Prins de Leon, d'he dro, a c'houlenn e ve græt d'ann neubeuta kement a enor da Gazot, ministr ar Justis, mæs, petra benag ma oa accord ar pez brassa eus ann Deputeet evid assanti e vije bet græt ar pez a c'houlenne, Brisson, Presidant ar Gambr en devez-ze, dre druez m'ervad evithan, hag evid ne vouife ket ann oll peger diskiant e oa bet he brezegen, a lavar ne fell ket d'ar Gambr e ve græt ar pez a c'houlenne ann autrou Prins de Leon.

D'ar Meurs, 22 a viz Even, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant al lezen var aumonierien ar soudardet, hag en despet d'ar pez oll ho deus lavaret ann autrounez Chesnelong ha de Kerdrel, 167 a enep 114, a vot ar pennad kenta eus al lezen a lavar evelhen : *Lezen ann 20 a viz Maë hag ann 3 a viz Even 1874, a so taulet a gostez.*

E Cambr ann Deputeet, ann autrou Paul de Cassagnac a ziscuez d'ar c'homt de Douville-Maillefeu, unan eus ar goassa Radicalet hirio, penaus gueichall pa helle cahout fizians paca eun dra benag digant Napoleon, neubeut a oa guelloc'h servichourien d'ann Impalaër egethan. Ann nemorant eus ann deis e votont ann nao pennad kenta eus eul lezen var al listri a gonvers. Eur veich all e vo achuet.

Der Iaou, 24 a viz Even, a oa ann devez merket evid evessaat ous ar petitionou casset d'ar Senat a enep kemennadureziou ann 29 a viz Meurs: Ann autrou Duc d'Audiffret Pasquier, ann hini a goms da genta a enep ar c'hemennadureziou-ze. Ne ket diæs dezhan discuez ne dint fontet var lezen ebet. hag e lavar penaus ouspen dezhan a so evid ho c'haout a enep al lezen, hag evid hen amproui e tigass da sonj d'ar Senatourien d'eus ann dud a Justis e *Versailles* hag e *Lille*, a so bet guelloc'h gantho rei ho demission, eget rencout ho heulia. C'hui, Ministret, a lavar d'ar Relijiuset, bezit Juzevien, Protestantet a beb seurt, tud difeiz, tud dizoue, bezit oll ar pez a garfoc'h, na ne vezo ket enebet ouzhoc'h, al lezen er c'hontrol ho tifenno, mæs mar d'hoc'h Relijiuset Sant Beneat, Relijiuset Carmes, Dominicanet, Jesuistet, neuze al lezen n'hoc'h anavez mui, hag e rencoc'h mont cuit. Ma ne fell ket deoc'h e ve desket ar Relijion d'ar vugale en ho scoliou, n'hoc'h eus ket ar guir da vihana, da zisprij ar re n'ho deus ket ar memes santimant eveldhoc'h, na da serra ar scoliou eleac'h ma ve roet eun descadurez dishenvel dious hoc'h hini.

Dreist oll, pa velan carget da ren ann oll scoliou bihan e Frans, eun den hanvet Buisson, a lavare e *Lausanne* e 1859, penaus ar belec, ar soudard hag ar barner, petra benag ma oa dishenvel ho dillad, ne oant nemet lakichen. Penaus e fell deoc'h ho deffe fizians ann tadou a famill en eur sort den ! Paul Bert m'en deffe he c'hoant, a garfe e chomfe ar vugale epad c'huec'h bloas dindan dorn ar C'houarnamant, mæs ni ne hellomp ket assanti ganthan.

Al lezen var ar Scoliou bras a oa græt a enep ar Relijiuset, mæs n'eus ket bet falvezet ganeoc'h voti ann articl 7 eus al lezen-ze. Ar Ministr a so deut neuze hag en deus lavaret deoc'h: ma ne votit ket ann articl 7, ni a rai goassoc'h c'hoas, ha c'hui n'hoc'h eus ket votet ann articl 7. Ha petra ho deus græt ar Vinistret ? Eis devez goude ho deus douget, a enep ann oll lezennou, kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Ne fell ket din, emezhan oc'h achui, rei deoc'h cuzuliou ne vent ket digemeret mad, mæs mar fell deoc'h heulia ho froudennou hag hoc'h ioulou fall, ne ket ni a ialo d'hoc'h heul. Ni a so a du gant ann tadou a famill a c'houlenn al liberte. Evidhoc'h-hu, lakit evez ! A dreon ar re a chou ; en traon ar Jesuistet, ez eus lod all a lavar : en traôn ar vistri-micherourien. A dreon ar re a chou : Beva ar Republic , ez eus lod all a chou : Beva ar Gommun ! Grit ar pez a garoc'h mæs keit ha ma hellimp prezec ha scriva gant liberte, ne ehanimp ket da ziscuez anat d'ann oll petra peus c'hoant d'ober, hag ar guir Frans a vezo ganeomp.

Demole (ann hini en deus græt e hano ar Gommission al labour var ar petitionou), a glasc neuze respont anezhan, mæs en aner eo. Ann autrou Duc de Broglie, dre eur brezegen calonec, a lavar penaus biscoas n'eus bet dalc'het d'al *lezennou hon deus breman*, na memes soken gant ar re ho devoa græt anezho. Discuez a ra ive penaus ne heller ket miret ous ar Relijiuset da vont dirag ann tribunalou ordinal, rag ma eo ar C'houarnamant ann hini a so oc'h enebi outhan.

Varc'hoas e vezo kendalc'het.

E Cambr ann Deputeet e kendalc'her gant Budjet ar Relijion. Ann autrou Freppel a dlie ober eur brezegen var ann affer-ze, mæs c'hoarvezet so bet ganthan chomm clanv. Caer ho deus bet eun neubeut Deputeet eus ann tu dehou, clasc renta d'ar Budjet-ze ar pez a oa bet tennet varlene hag ar pez so tennet er bloas-man, ne assanter ket gantho hag ar Budjet a vez votet egis ma eo bet renket gant ar Gommission.

Pega a rer neuze gant Budjet Ministr ar Brezel. Ann autrou Keller a lavar e ve red cahout e guirionez e peb coumpagnunez, e peb bataillon, ar pez a vez merket var ar paper, mæs ar Jeneral Farre a respont n'e ket daô bèza nec'het gant-se, rag, ma ve brezel, potret ann 28 devez a so soudardet avoalc'h evid carga ar plassou golo.

Egis-se eo bet achuet d'ar Iaou.

Der Guener, 25 a viz Even, ez eus bet kendalc'het er Senat, gant ar petitionou a enep kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. De Freycinet en deus ho difennet ; lavaret en deus : ma carjec'h beza votet ann articl 7, n'hon dije ket casset kemennadureziou ann 20 a viz Meurs. (Me gredfe avoalc'h, n'en dije allet miret ous ar Relijiuset dre ann articl-ze cahout scoliou dezho ho unan, pe autramant beza professoret e scoliou ar re all, ne vije ket bet red dezhan ho c'hass cuit.) Ni, emezhan, ne fell ket deomp enebi ous ar Relijion. Ann autrou Desbassayns de Richemont a lavar neuze : Petra so caus neuze ema oll Eskibien ar Frans a enep deoc'h en affer-ze ? (Hogen, petra ra-ze d'ar C'houarnamant ? Hen a voar guelloc'h cals eget ar re all, petra so mad evid ar Relijion, ha petra n'e ket mad.)

Var he lerc'h e teu ann autrou Bocher da zifenn ann oll Breuriezou Relijiuset. Ne ket diæs dezhan discuez n'eus lezen ebet a rofe d'ar C'houarnamant ar galloud d'ober ar pez a ra, pe autramant emezhan, mar de mad al lezennou-ze, perag lacaat kemm etre ar Jesuistet hag ar Relijiuset all ? Perag heulia hebken ar re so a enep ar Relijiuset, ha n'eus ket bet morse dalc'het dezho ? Be peus lezennou all a enep ar breuriezou-cuzet, hag ar re-ze ne glaskit ket ho miret, ho lezel a rit soken da gousket, da lacaat credi e vent maro. Piou gouscoude a ra goassoc'h droug d'ar vro eget ar Breuriezou cuzet, eleac'h ar Relijiuset n'ho deus græt a viscoas, na ne reont c'hoas nemet mad. C'hui a lavar eo ar vro he deus goulennet e ve casset ar Relijiuset cuit ! mæs ar vro he deus respontet deoc'h, ha setu aman he respont. Me her c'houlenn diganeoc'h, ma ne fell ket deoc'h hon deffe cassoni ous ho Republic, diouallit mad ne rafe netra a enep hor c'houstians hag hor Relijion.

Mond a rer neuze da voti, ha 143 a enep 127, a lavar neus ket ezomm teuler evez ous ar petitionou-ze.

Kenderc'hel a rer goudeze gant al lezen var aumonierien ann arme, mæs ne avanser ket cals varnezhi. Dilun kenta e vezo kendalc'het.

E Cambr ann Deputeet, e achuer gant Budjet Ministr ar brezel, hag e voter anezhan egis ma oa bet renket gant Commission ar Budjet.

D'ar Sadorn, 26 a viz Even, ann Deputeet ho deus votet Budjet ar scoliou, hini ann *Aljerie* hag ive hini ar Ministr evid ann afferiou evid diabars ar vro. Re vuhan a ia ann traou evid ma ve græt labour vad.

A.

Reolen-nevez ar scoliou evid ar vistri-scol tud ar bed.

Jules Ferry, Ministr ar scoliou, ne alfe ket mont dinec'h d'he vele, ma n'en deffe ket, epad he zeves, græt eun dra benag evid enebi ous ar Relijion. Ha breman, pa en deus allet cahout eur C'honseil dious he henveledigez. netra na hello mui miret outhan heulia he froudennou. Paul Bert hag hen a so daou benn dindan ar memes toc, mæs Jules Ferry a ra neubeutoc'h trous eget egile, ha kense eo danjerussoc'h cals.

Gant ali he Gonseil, en deus torret reolen ar 17 a viz Eost 1851 evid ar scoliou, ha græt eur reolen nevez a servicho evid ann oll Departamanchou. Gant aoun ne garfe ket ar Senat enebi ker goas ous ar Relijion, evel m'her gra Cambr ann Deputeet, Ferry a labour didrous ha dre zindan. Keit a ia, ma sonj deomp e ve red e teufe eur re benag da gass ann affer-ze dirag ar Senatourien pe ann Deputeet, ha goulenn diganthan bete peleac'h en deus c'hoant da vont.

Hervez reolen ar scoliou græt e 1851, ha roget breman gant Jules Ferry, kenta dever ar mestr scol a ioa rei d'ar vugale eun descadurez gristen, ha scriva doun en ho c'halon ann anaoudegez eus ho deveriou e kenver Doue, e kenver ho zud, e kenver he nessa hag en ho c'henver ho unan. En daill, ann oll traou-ze a so re..... goz evid Jules Ferry hag he Gonseil nevez.

Ar sort descadurez-ze a dlie deski d'ar vugale, ar Relijion hag ar vuhez vad, a dlefe c'hoas beza roet hervez lezen 1850 n'e ket bet torret ; Jules Ferry a lavar e hello ar mestr-scol, hervez he faltazi, he rei pe chomm heb hen ober. Æssoc'h a-ze e vezo, heb dale, lavaret, ne vezo ket roet mui hiviziken.

Eur C'hrist a dlie beza lakeat en ti-scol dirag

ar scolaerien. Abars commans ar scol hag en eur achui, ar mestr-scol a dlie lavaret eur beden ; hen a dlie cass ar vugale d'ann offisou da sul ha da vouel-bers, hag ive d'ar c'hatekis. Lamet eo ann oll traou-ze, ha kense, m'ervad, ministret ar Relijion n'ho deus mui netra da velet e descadurez gristen ar vugale.

En eur ger, ar Ministr dre he volontez, ha netra ken, a fell dezhan ne ve roet e beb corn eus ar Frans, nemet ann descadurez a enep ar Relijion, a vez roet e scoliou ar gommun e *Paris*, hervez c'hoant ha faltazi eun neubeut Conseillerien difeiz ha dizoue ! Neuze n'eus mui na Senatourien na Deputeet ?

Rag-se, en despet da lezen 1850 n'e ket bet torret evid c'hoas ! ar C'hrist a so casset cuit eus ar scoliou, ann diou Gambr n'ho deus ket allet discuez ha plijout a rea kement-se d'ar vro pe ne rea ket. C'hoant eun den hebken, ha peu sort den! a so travoalc'h evid-se !

N'eus bro all ebet henvel ous hon hini en afferze; eleac'h memes ne ver ket re zouget evid ar Relijion, eleac'h ma ve lezet ar Relijion er meaz eus ar scoliou, e c'hourc'hemenner ous ar mestr-scol, evel en *Hollande, ober he bossubl evid deski abred d'ar vugale, az vertuziou cristen hag ar vuhez vad.* Hag hor re-ni n'ho devezo mui ar guir-ze ? Aoun bras am eus, da vihana, ne gredefent ket hen ober. Ar reolen nevez a so ken dishenvel dious hini 1851,ne vezo ket diæs d'ar vistri-scol guelet petra ho deus d'ober evid plijout d'ar re a so ar galloud etre ho daouarn hirio ann deis.

E peleac'h ema breman ar mare-ze, ma scrive ann autrou Cousin (eur filosof), d'ann autrou de Montalivet : Descadurez ar bobl a dle beza fontet var ar Relijion gristen, hag arabad eo cahout mez pe aoun hen anzavout a vouez huel, rag n'eus netra guelloc'h, n'eus netra talvoudussoc'h. Taulit evez mad, d'eus *Berlin* eo e scrivan deoc'h, n'e ket d'eus *Rome*.

Evid lavaret ar virionez penn da benn, ar reolen nevez a ro muioc'h liberte d'ar vistri-scol eget ne rea hini 1851.Ar pennad 3 eus ann hini divezaman a verke evelhen : Morse ne vezo guelet ar mestr-scol en hostaliriou, er c'hafeou, e neb leac'h all ebet, e neb compagnunez, ne ve ket dereat da eun den a renc scolia bugale, hag a dle beza respetet. — Ar C'honseil-bras ar scoliou ha Ferry, ho deus rentet d'ar vistri-scol..... ho guir d'ober egis ar re all. — Meus aoun ne oa ket daô renta ar guir-ze *dezho oll* ; lod anezho a vouie ervad a bell so *ober egis ar re all*, mæs ne oa ket atau egis ar re vella.

Erfin, abars nemeur e velimp peu sort istim a rai ann tadou hag ar mammou d'eus ar sort scoliou-ze, D'ar Gatoliket eo breman guelet pehini eo ho dever. A.

(Moniteur universel.)

HEN.

Hen hebken ! n'eus ken nemethan ! Ar re all ! ne dalvezont ket eur c'huibu. Pa n'her gueler ket, hen eo a gass anezho, pa fell dezhan en em ziscuez, ne veler mui nemethan, evel ne veler mui ar steret pa vez an heaul o para var ann oabl. Ar Vinistret ne dint netra. Presidant ar Republic a so eun tam benag izeloc'h eget netra. Hen he unan ! N'eus ket ezomm ken.

Ann oll ho deus her guelet anat d'al Lun, 21 a viz Even. Pebes prezegen ! Ar brezegen-ze, sanse evid discuez eo red renta ho guiriou d'ar Gommunardet, mæs e guirionez var Gambetta ! ar brezegen-ze, ne gaver ennhi d'eus ann eil penn d'egile, nemet *me* ac'han ha *me* a leac'h-hont.

Ha pebes guel dudius hini ar Gambr, pa oa Gambetta o prezec ! N'ouffen ket lavaret deoc'h peger contant, peger laouen, pegen eürus en em gaven-me er mare-ze. Me ne doun ket Republican, hag e oa em c'halon eur plijadur eus ar re vrassa o velet ann tri c'hant Republican-ze ho stoui o fenn, o plega dindan dorn ho mestr, a so goassoc'h mestr, rustoc'h mestr eget Cesar (eun impalaër romen), Napoleon ha Louis XIV, petra benag ma lavar beza Republican.

Ia, egis m'hel lavare eur scrivanier eus va mignonet, n'eus ket goal bell so abaoue, Gambetta a so e guirionez Impalaër ar Republic. Muioc'h c'hoas. Hen eo a so ar Republic. Hen her goar ervad, hag en devez-ze, ann oll ho deus her guelet anat evelthan. Pa eo deut he vignonet, pe kentoc'h, he sujidi d'he veuli goude he brezegen, ho dije allet lavaret dezhan : Da servichourien, Gambetta, a so deut d'as saludi. *Ave, Gambetta, servituri te salutant.*

Ema o vont da aseza var he dron ; petra a lavaran-me ? Pell bras a so dija abaoue ma eo asezet varnezhan. Ar re all ne dint mui netra en he gichen,

Achuet en deus he brezegen, a so cals en tu all d'eus prezegen eur ministr, d'eus prezegen Presidant ar Republic soken, dre ar c'homsou-man : *N'eus ken nemet eur Frans hag eur Republic hebken.* Guelloc'h e vije bet dezhan achui dre ar c'homsou-man all : *Ar Republic eo me eo ; me eo ar Frans, ha n'eus ken nemedoun !!!*

(Soleil). A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Lez-Breiz a zo o pourmen var ribl ar mor, etre Castel-an-Taro hag an Tour-Tan.

Boudedeo, he unan. — Ne vo ket pell en do dastumet Lez-Breis eun tokat mad a vrinik, da regali eun den. Etretant, eo couls din ober eun neubeut meditation, rag nem beus ket gallet medita en eur zont d'oc'h Bro-Zaos gant eur pez iarvor ne rea nemet illigat plant va zreid, ha cregi

em biziet hag em ufern. Ar iar vor-ze a zo par an hini a ispige d'oc'h Laurans pa edo o neûn en ans Keruhon. Ar mounstr-marin a grede drebi Laurans, mæs hi eo a voe drebet gant Laurans. Persoun Sant-Thegonek eo an hini a voar ar guella kounta ar marvail-ze. Ia, couls eo din medita. Ama eo just e carie pourmen an outrou n'escop Graveran. Oh ! na kaer oa e velet gant he vleo guen sin. he visach nobl, he zoudanen violet, he vale leun a vajeste ! Virgil en diche lavaret en eur he velet : *Et vere incessu patuit Dea*, dre sonch doc'h ar ger a lavarer, evit depeign Junon gos, greg Jupiter gos, en amzer ancien, pa edo al leas var gourre an dien. Nag a veach en deus ama, an otrou Graveran, ispicial, pa edo Depute er blaves 1848, sonjet en oberou fallagr Lorgnez ! Lorgnez, chef ar Framassounet, Lorgnez, mecanik Satan da ober he c'hariellou abominabl a enep an Ilis catholik, evit boulvers an den, ar famil hag ar zosiete, hag erfin, tanfoultri an eneou keis a bakajou en ifern, dre na fell muhi dezho dizrei ous Doue, eur vech ma o deus en ho goaziet, bilim Lorgnez. Arrach Satan a zo a enep an oll dud ; egis ar c'hi klan gant ar gounnar-zu, e tag peb den. E kiemense, gant an Ilis catholik eo e sail ar muhia. Petra zo kaos a zé ? E feis ie zur, abalamour e ma an hosti sakr en Ilis catholik. Doc'h Jesus-Christ eo e ma he imor. Hag a zalek peur diana ? E feis, eun tachat mad a c'hell beza, rag koumans a reas flam an avi a enep Jesus-Christ, da zevi he galoun ourgouillous er barados celestiel. Dan ampoent ma edo er pales-se, e zoa he ano Lucifer, rag hen a zouge ar sklerijen etoues an eles, egist an eol e touez ar steret. Koant oa ne ket possubl. Mæs eleac'h contempli an Dreindet sacr, e selle m'arvad re alies en he vellezour he unan. Setu a neubeudou e save ar c'herc'h d'he c'houzoug. An eles n'oant ket c'hoas confirmet er c'hras,rag ho fidelite da volontes Doue, a dlie beza aprouet evel a c'hoarvez ganeomni.

Mæs divar ben petra eo bet aprouet an eles ? Ne ket evel Adam hag Eva, divar ben frouez eur vezen eo, rag an eles ne zrebont ket avalou, mæs divar ben ober actou a feis, a humilite, a garantes, da lavaret eo, credi e kemerche ar Verb divin eur c'horf hag eun ene en natur humen, adori ar Verb incarnet, ha rei ho c'haloun da Jesus-Christ egis ma tleer en ober da Zoue. Kenta ma clevas Lucifer edo ar Verb o prepar en em unani gant unan deus he graouadurien, nen doe douetans ebet na viche ganthan, Lucifer, eo viche great an euret se ker glorius. Setu petra voe kos ma kouezas he veud en he zorn, pa zisklerias freas an otrou Doue dan eles, e zoa gant an natur humen, ha nan gant an natur eal, eo e c'heureuche ar Verb, *Non serviam*, a grias dioc'htu Lucifer, ne zentin ket doc'h Doue, ha ne c'houzanvin ket soubla dirag eun den, evitha da veza unanet gant ar Verb divin ! neuze e reas eur brezegen a enep ar Verb incarnet, Jesus-Christ, egis an hini a ra e lochennou, e sacristiri ar Framassounet dre c'hinou Lorgnez, hag avichou oc'h apparissa dindan eun apparans benag, den pe aneval. Er c'hlubou ive e coms gant teod ar re a zo diskiant avoalac'h evit mont gatha a enep Doue, eb sonjal eo ato gant Doue e chom an treac'h, hag e cousto d'ho ler abred pe zivezad. Goude ar brezegen-ze, e c'herruas er Barados ar pez a erru ama, da lavaret eo, lod a gemér renk d'oc'h costes an dizenti, hag ar revolt a eneb bolontes Doue pa gontrari ho ioul, e leac'h ar re all a lavar ; kousto pe gousto deomp, e chomimp gant ar Mest bras, hor c'hrouer, hor madoberour. Sant Mikeal a garie Doue a vir galon, ha pa glevas Lucifer o pretenti sevel ken huel hag an Infinit, e loskas eur griaden : *Quis ut Deus* ! Piou a bretant ama beza evel Doue ! Lucifer a zo eur revoltet, eur Satan. Var zao, eles Doue, difennomp gloar hor c'hrouer, hon tad, ha skubomb doc'h pales an Dreindet enebourien ar Verb-Incarnet. Sant Mikeal a goumbatte e penn an elez mad, hag Satan e penn an eles drouk, hag e voe neuse eur stourm vras en env. Etretant, Doue a gleuze an ifern, he goler a alume an tan ne varv muhi, ober a rea ar preon a grign ato, digeri a rea ar bechou evit sebelia an eles maro da vuez ar c'hras, *Sepultus est in inferno.* Ne voe ket pell goude, ma voa echu an ifern, ma couechont enhan, egis luc'het, Satan hag an drederen deus an eles. Ragtal, Mikeal hag an eles fidel a voe gant Doue confirmet er c'hras, hag an dragoun bras gant an drouk-sperejou, a voe confirmet en drouk, *maledicti*, discleriet hag arretet fall evit atho.

Abaoue an diou zetans-se, karantes an eles evit Jesus-Christ a zo ato eat var gresk, dre ma c'hanavezont muioc'h anezhan, evel ive jalousi Satan hag an drouk-sperejou a zeo muioc'h-muhi dre ma velont pegement eo glorius er Barados, madelezus var an douar, galloudus en Ifern. Rak-se en deus ivantet ober eun ilis universel dre ar bed oll gant ar Framassouniach, ha paka a nevez ar rouanteles var an natur humen, egis ma en doa er great araog donedigez hor Zalver. Lorgnez eo ar mekanik combinet gant an duardet e puns an ifern, evit lamet kuit ar men-fount var behini eo savet an Ilis catholik, da lavaret eo, Jesus-Christ hag hon Tad Santel ar Pab. Ar mekanik infernal a labour nos deis da jassa deus kaloun peb den, peb famil, peb parres, peb bro,peb societe, ar greden, ar gonfians, ar garantes e Jesus-Christ hag en he vikel var an douar, hon Tad Santel ar Pab. Pa en do great ar pez kaer-ze, Lorgnez, credabl, a vezo skuis dija, hag e cavo gras kouls a me brema, drebi eun tokat brinnik gant bara zeac'h. Mont a ran da gaout Lez-Breis. — *Huel* : Dare eo mernvihan ?

Lez-Breis. — Deud, moncheu Boudedeo, rag

An tam hag al loum,
A zalc'h an den en he bloum.

Drebit ha credit eo kik ha fars, ha sunit ho meudou.

Boudedeo. — Ia, mæs baleomp, rag devi a ra plant va zreit· E petra e sonjac'h, marc'hek, en or zistaga brinik ?

J. M. C.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Costou-houarn, eme houman, egis ma vije bet droug ennhi, hag o tiscuez dezhan ann ti-soul o tevi, setu petra hoc'h eus tennet varnon gant ho madelez.

— N'hellen ket gouscoude lezel ar paour keaz den-ze da vervel heb sicour, eme ar martolot, gouliet egis ma oa, pa m'eus he gavet e kichen ar c'hoad, e vije bet buhan avoalc'h paket ha lazet gant he enebourien.

— Mad, mad ! ne fell ket din rebeich netra ouzhoc'h, Costou-houarn. C'hui hoc'h eus græt ho tever a gristen, hag ann Autrou Doue a sello a druez ouzomp... Hogen, red eo enebi ous ann tân, ha savetei va arrebeuri paour.

— Eur ger c'hoas, mam goz.

— Petra ?

— Penaus hoc'h eus allet miret da veza lazet gant boliji ar Republicanet ?

— Ar Republicanet-ze so tud, eme ar vam-goz, ann daëlou en he daoulagat ; int ho deus bet sonj eus ho mammou, hag ho deus tennet dreist va fenn.

— Braô ! braô ! eme Gar-arc'hant o tostaat, calonou so c'hoas en ho c'hreis. Evelken, ho deus lakeat ann tân en ho ti.

— Oh ! red mad a oa dezho ober eun dra benag evid senti ous ho c'habiten. Henez avad a so eun den fallacr. En he lagat e veler peger brein, peger criz eo he galon. M'eus aon e renkimp en em velet c'hoas.

Den ebet na lavaras ger, hag en em rojont oll da vouga ann tân. Etretant, Mac'harit he devoa peget e breac'h he mam-goz.

— Mam, emezhi, deut ac'han, ar guel-man ne dalvez da netra, nemet da greski hoc'h anken, hag ouspen, na hellit renta servich ebet ; deuit 'ta.

— Nan, nan ! ne d'in ket, a respontas ar vam-goz ; me a fell din chomm ken ac'han ma vezo distrujet va zi, ken ac'han m'em bezo guelet ann treust diveza rentet e ludu..... N'e ket hirio ar veich kenta ma eo bet goal ankeniet va c'halon.

Aman e oe clevet al labourerien o chouhal laouen :

— Dalc'hit mad ! dalc'hit mad 'ta ! ni so treac'h d'ann tân.

E guirionez, ann tân a oa mouget, nemet en eur blassic vihan : a veac'h ma vije guelet flammou, hag e neubeut amzer, ne chomas nemet eun neubeut eteviou-tân o tivogedi. Ar vam-goz ha Mac'harit a savas ho daoulagat entrezec ann Env da drugarecaat ann autrou Doue. E guirionez, e oant bet diouallet d'eus eur c'holl bras, hag ann darvoud-ze en dije allet beza cals goassoc'h evitho. Ann ti-soul a oa c'hoas en he za, ha panefe eun toul en doen hag eun neubeut traou devet er gambr, ne vije ket bet possubl credi e oa bet peget ann tân-goal en ti. Pa oe achu tout, Costou-houarn a lavaras d'ann diou vaouez.

— Me am beuz c'hoas eun dra benag d'ober, ar c'homt de La Meilleraye hag he vèvel, ho deus ezomm ac'hanoun....

— Æt neuze d'ho c'havout, Costou-houarn, mæs petra a helloc'h-hu da ober evitho ?

— Cass anezho en eun tu benag, eleac'h na vezint ket cavet.

— Siouas ! eme ar vam-goz, oc'h heja he fenn, diæs bras a vezo deoc'h cavout eur sort plass, m'eus aoun.

— Unan a anavezan c'hoas, gouscoude.

— Pehini.

— Caoïou abati Savigny, eme ar martolod, en eur brezec goustatoc'h.

Ann diou vaouez a scrijas. Ann hano-ze a zigasse dezho da sonj eus eun darvoud spontus ; eun neubeut devejou kentoc'h, Relijiuset ann abati-ze a oa bet lazet oll gant eur vanden muntrerien, ha goude ma oa bet lazet ar venec'h, e oa bet lakeat ann tân ennhi. D'eus ar gouent gaër-ze savet gant Orderic Vital, hag eleac'h m'ho devoa bevet kement a sænt, ne chome mui en ho za nemet pennadou mogeriou duet gant ann tân, eleac'h ma ie da repui ar gaouen hag al loenet gouez. Ne oa ket goal bell c'hoas abaoue ma oa c'hoarvezet ann taulze, hag ann dud a lavare e vije guelet eur manac'h, pe kentoc'h, ar skeud unan anezhan o pourmen en noz etoues ar c'hoz mogeriou-ze. Lod a lavare beza guelet anezhan o taoulina var leur ar chapell discaret ; lod all ho devoa clevet he glemmou, he hirvoudou dreist trouz ann tourmant, hag evel gueichall, dindan ann noz, e clever ar c'hloc'h o verca heur ann offisou. Ar vam-goz Gervais a vouie mad petra oa guir e kement se, ha ma oant bet sebezet, hag evel spontet, ne oa ket dre superstition, nemet abalamour ma vouient e helle ar c'homt beza he vuhez atau var var, rag peb foss ha peb brouscoat a helle cuzet unan eus he enebourien. Hogen, evel ma anaient nerz-calon Costou-houarn, ne glascjont ket he zistrei, hag e leverjont :

— It eta, ha ra vezo Doue ganeoc'h.

Ar martolod en em dennas cuit neuze, hag eur moment goude, ann autrou de La Meilleraye, douget var eur c'hravas daou-bennec, ha diouallet gant ugent d'eus soudardet Gar-arc'hant, a rea penn varzu abati Savigny. O velet anezho en em lacaat en hent, Cyranol a deuas er meaz eus he guzaden.

— Da beleac'h emaint o vont, emezhan, en eur c'hrosmolat ? abars pell me vouio.

Hag ar c'hlasker boued, oc'h ancounec'haat he scuisder hag he souffransou, en em lacaas da heulia ho roudou, o tioual atau beza guelet. Daou dra a felle dezhan da ober ; gounit ar pez oa bet promettet dezhan gant marc'hec d'Orbois, hag er memes amzer, venji var ar re ho devoa miret outhan kelliæs gueich d'ober he c'hoant. Hogen, ar pez a glaske dreist peb tra, a oa ann arc'hant. Cyranol a c'houlenne dreist peb tra cahout danvez, na n'en devoa ken c'hoant nemet bernia arc'hant hag aour. Abaoue cals bloaveziou e oa o chomm en eun lochic dister, en eun turn cuzet e creis ar c'hoajou, hag ar c'hraou louz-ze e peleac'h ne antree den nemethan, a ioa evithan ar brava eus ann oll palæziou. Eno eo ma oa cuzet

he denzor dindan ar bern truillou a oa he vele. Gant pebes joa e cuze ann den avaricius-ze he zaouarn etoues ar peziou guenn hag ar guenneien-ze, dastumet o vond a zor da zor da c'houlenn ann aluzen ! Mezvi a rea soken o sellet outho. Ne sonje ket da ziscuiza na da veva guelloc'h, ha gouscoude be en devoa peadra da gempen he di, d'en em visca ha da veva guelloc'h, mæs ne sonje ket memes hen ober ; be en devoa eun tenzor, ne oa ket nec'het gant ann nemorant. A hend all, egis ma sonje d'ar re all e oa e guirionez paour, den ne oa souezet oc'h he velet o vond da glasc he voued, hag en eur vond hag en eur zont, ec'h helle cavout ann tu da heulia he bassionou all, ann avi hag ar venjans. Hen en devoa droug ous kement tra a oa mad ; ous kement a oa huelloc'h evithan dre ann danvez, ar renc hag istim an dud vad.

Meur a veich, e oa bet digemeret gant madelez e ti ar vam-goz Gervais ; meur a veich, Mac'harit he devoa dresset eun tamic guele evithan en ho zi, ha gouscoude en nosvez-ze, he galon en em gave laouen o renta dezho an droug evid ar mad. Pell bras a ioa m'en devoa cassoni ous ar vam-goz Gervais, Mac'harit ha Costou-houarn. Be oa abaoue m'en devoa guerzet Jean Chouan d'ar valtouterien. Abaoue, en devoa touet venji varnezho ha pa en devoa allet cahout he du, n'en devoa ket manket d'ober dezho goassa ma helle.

Dija ar vam-goz Gervais a ioa maro (hen her c'hrede da vihana), breman e oa deut tro Costou-houarn ha Mac'harit. Hag en eur vont da heul ar c'homt hag ar re hen dioualle, hen a sonje penaus ec'h alje dond a benn anezho hag e c'hoarze :

— Oh ! pebes tra gaër eo al liberte, pebes tra gaer eo ! Æssoc'h eo er mare-man da beb unan en em zisober d'eus ar re a ra poan dezhan, hag er memes amzer ec'h heller dastum eun dra benag. Pell so e oan oc'h huvreal eun amzer egis-man. Perag emoun-me ker coz ha ken dinerzet ? Hogen, pe vern ann oad ? Me a hello, m'ervad, beza treac'h, memes tra d'am enebourien.

Aman e chomas saouzanet. Ar re a valee en he raug, ho devoa cuiteat ann hent doun ha kemeret ar vinojen a ie dre greis ar bruc hag ar parkeier balan. Ar vinojen ze, hen a anaie anezhi pell bras a oa. Dre henez eo en devoa casset Jean Chouan pa oa bet paket gant ar valtouterien ; pa teuas ar sonj-ze dezhan, e reas eur scrijaden a redas dre he oll izili.

— Eno eo, emezhan, m'en deus scoet ganin, eno eo e renkin venji var he vignonet.

Hag hen o kerzad buhanoc'h evid tostaat ous ar re a iea en he raug. Kentoc'h e vije bet kemeret evid eur bleiz o redec varlerc'h eun danvad eget evid eun den. Ne rea trous ebet he unan, mæs, ann disterra trouz a gleve gant ar re all, e chome a za, pe autramant e iea da guzet a dreon eur vezen pe eur mean benag. Eun heur a ioa m'edo en hent ; treuset e oa Iannijer Oiron, brouscoajou ann Deurgen ha meill couezet Outreval. Ken tenval e oa ann noz ne helle guelet netra. Souden, setu al loar oc'h en em ziscuez hag o para var pennadou mogeriou couezet. Ar mogeriou-ze a ioa ar pez a chomme c'hoas d'eus abati Savigny.

A.

(Eur pennad all eur veich all.)

KELEIER.

Hirio, Dimeurs, 29 a viz Even, ez eus cals tud dastumet var ann Dachen-nevez, e Kemper, o c'hortos e teufe lakijen ar Vinistret da denna ar Jesuistet eus ho zi, mæs ne gredan ket e c'hoarvesfe netra ac'han da varc'hoas. Bez' ez eus tud soken a lavar penaus ar Prefet en deus c'hoant gortos eun neubeut devejou abars ober he daul. Carout a garfe, a lavarer, ne ve mui cristenien Kemper var eves ; mæs egis ma ve red neuze gortos re bell amzer, meus aoun eo varc'hoas e teuio da c'hoari he baotr mad.

Ann Autrou'n Escop Kemper en deus preparet peb tra evid digemer en he balæs ann Tadou Jesuistet, kerkent ha ma vezint bet tennet *dre ners* er meaz eus ho zi.

E *Sedan*, ar pez brassa eus Conseil ann Tikear, en devoa tennet digant Freret ann doctrin gristen, oll scoliou ar gommun.

Ker buhan, eun neubeut tud cristen d'eus ar re a fell dezho ec'h alfe beza roet d'ar vugale eun descadurez gristen, ho deus en em glevet etrezho hag en eun neubeut devejou, ho deus cavet pemp mil scoet var'n ugent etre pemzec den hebken. Gant ar arc'hant-ze, ec'h hellint sevel eun ti-scol caër, er guella, er iac'hussa carter eus kear, hag ar c'hlassou a zigorro da viz Here kenta. Pemp eus ann dud-ze, oll tud ar bed, a so carget da deuler evez ous al labour ha da gass ann tráou da benn.

Erfin, gant ar pez a so bet resevet digant eun neubeut tud all e vezo allet ober ann dispignou all hag ann dud vad ho devezo savet ann ti-scol-ze ho devezo roët eun testeni anat eus ho Feiz ha d'eus ar c'hoant ho deus e ve roet d'ar vugale eun descadurez gristen.

E *Marseille*, ann alvocadet a so carget da lavaret d'ar Relijiuset petra ho devezo d'ober, hag ive d'ho difenn mar be red, o deus lavaret e vije dic'halvet eun hurcher ha testou, evid cahout divezatoc'h ann testeni d'eus ann drubarderez græt d'ar Relijiuset tennet *dre nerz* eus ho zi, rag hini ebet anezho ne sortio eus ann ti abars ma vezo bet lakeat ann dorn varnezho gant unan benag eus servichourien ar Republic, Prefet, Commisser polis pe Archer. Ar Relijiuset ne gredint ket enebi muioc'h, gant aoun e ve distaget ar c..s Radicalet varnezho. Ferry en deus lavaret e vije bet sarret ar c'houenchou evid miret ne savje dispac'h. Guelloc'h cals e vije bet dezhan lavaret ar virionez doc'htu, *e vije bet savet dispac'h, evid cahout eun digare muioc'h da serra ar c'houenchou.*

Er gear a *Aix*, eleac'h ma eo mad ann darn vrassa eus ar bobl, ar Relijiuset a lezo servichourien ar C'houarnamant torri ann noriou ha dipotailla anezho, m'ho deus c'hoant antreal en ti, rag ne vezint ket digorret dezho. Unan eus ar guella cristenien ar gear-ze, ec'h apparchant outhan ann ti, eleac'h m'ema ar Jesuistet, a ialo di d'ann devez-ze gant he baperiou hag eun hurcher, hag hen eo a zigemero egis ma renker ar re a zeufo di da glasc chasseal ar Jesuistet.

E *Marseille*, d'ann 21 a viz Even, setu ar C'hommisser polis o tont da di Seurezet bihan ar beaurien. Evid lavaret ar virionez, e teu égis eun den dereat, anat eo penaus e cav diæs senti ous ar gourc'hemen so bet græt dezhan, mæs ne helle ket refus. Ar Superiorez, eur vaouez a galon hag a speret, a deu d'he zigemer. Cals neubeutoc'h ne-c'het e oa eget ar C'hommisser. Heman a ra eun neubeut goulennou dezhi, hag hi a respont hervez ma eo possubl dezhi hen ober. Pa oa ar C'hommisser o vont cuit, hi a lavar dezhan : Autrou,

deuit breman ganin da velet ann ti, ha setu hi o cass anezhan d'ar sål, eleac'h ma oa dastumet ar beaurien. — Setu aman hor bugale, emezhi ; her goulenn a ran diganeoc'h, carit anezho eveldomp pa ne vezimp mui aman. Ma kirit, autrou, ni alfe en em glevout etrezomp, breman doc'htu, var ar guella so d'ober evitho. Pa n'hellomp ket enebi ous gourc'hemenn ar C'houarnamant, ni a ialo cuit da benn ma vezo deut fin ar miz. Mar de ho madelez, digassit deomp da benn ann devez-ze, tud avoalc'h evid dougen ann dud coz-man, hag ac'han di, claskit ha kempennit mad eur plas benag evitho. Cals labour, cals poan a vezo, mæs ma vouifec'h pegement a basiantet hag a vadelez a renker da gahout gant ar vignonet-man !....

Ar C'hommisser a rea ann hini a scriv var he gahier, hag a stoue he benn, gant aoun e vije bet guelet ann daëlou en he zaoulagat. Crena a rea he zorn. Erfin, en em dennas, o saludi gant respet, hag ez eas cuit. Dond a rai en dro ?.....

E *Montpellier* ez eus cals breuriezou Relijiuset kense, d'ann 29 e vezo golet cals tiæs, mæs n'e ket neuze e vezo ann taul brassa. Egis ann darn vuia anezho ho deus scoliou, ac'han d'ann 31 a viz Eost, e vezint lezet e peoc'h. Ar Relijiuset Carmez n'ho deus ket aotre ar C'houarnamant, ho deus chenchet hano, hag a so breman Relijiuset Sant Beneat, hag evel m'ho deus ar re-man aotre ar C'houarnamant, Jules Ferry na hello ket ho c'hass cuit. N'eus mui da lacaat er meaz eus ho zi d'ann 29 eus a viz Even, nemet ar Seurezet Carmez. Ar re-ze so o chomm en eur c'harter eleac'h ma zeus cals micherourien, hag int a so caret ha cals soken, gant ann dud-ze, abalamour d'ho aluzennou. Kense, petra benag ma eo Republicanet ar re so eno o chomm, ne vezint ket contant o velet lacaat ar Seurezet er meas.

A hent all, hon oll Breuriezou Relijiuset ho deus en em glevet etrezho , na ne sortiint ket eus ho zies nemet lakeat e vent er meas dre ners.

Dissul all, ann autrou Leon Barraud, person canton *Brioux* (Deux-Sévres), bet aumonier ar soudardet epad ar brezel gant ar Pruss, a ioa o tremen en he voitur var ann hent bras, pa geijas outhan daou charretour a gomsas goal-zivergont outhan, hag unan anezho soken, a zistagas eun taul scourje gant he varc'h, epad ma stlape egile ganthan eur mean, a bistigas ann autrou person en he scoa.

Ma oa laouen ann daou charretour, ne ket diæs her c'houzout, mæs ho laouenedigez ne badas ket pell. Ann autrou person na hellas derc'hel he varc'h nemet goude beza he lezet da vont epad eun tri c'hant metr benag, mæs neuze e tistroas var he gis, ha p'en em gavas adarre e kichen ann daou charretour, e tiskennas eus ar voitur, hag o veza peget en unan eus ann daou lampon-ze, ec'h hejas anezhan evel eur bluen. Al lampon all, gant ar scourje en he zorn, a vennas neuze dond da sicour he gonsort, mæs ne oe ket pell e oe tennet he scourje diganthan, hag hen pilet d'ann douar, ha neuze ann autrou Barraud a zistagas unan gantho, mæs unan a zoare, ken a oe red dezho goulenn pardon. Neuze ann autrou Barraud a ehanas gantho, hag en em dennas cuit, hag o sonjal e talvesfe dezho evid pell amzer, ar gentel ho devoa bet, en eur vont cuit, e lavaras n'en dije ket ho galvet dirag ann dribunal.

Ma ve græt eur c'hement all d'ar re so divergond e kenver ar veleïen, ne ve ket manket a respet dezho, kelliæs gueich evel m'her grear.

VERSAILLES. — Tribunal *Versailles* d'ar 16 a viz Even en deus condaonet ann Autrou Huignard, person *Gif* da 100 lur amand evid beza græt eur sermon a enep kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Ann Tribunal en deus lavaret penaus ar c'homsou a ioa tamallet dezhan, hag hen ne zisnac'he ket anezho, a dlie beza punisset herves ann artic| 20 eus ar *C'hode penal*.

Caër en deus bet ann Autrou Jules Auffray, he alvocat, discuez penaus ann Ilis he deus eun dra benag da velet hag he ger da lavaret pa vez hano eus descadurez ar vugale ; caër en deus bet discuez penaus ma ne hell ket ann Ilis nag he ministret enebi ous ar C'houarnamant, netra na vir outhi d'en am zifenn pa vez enebet ous he guiriou, n'e ket bet chilaouet.

Hervez ann tribunal eta, ann Autrou Person *Gif* a oa æt dreist he viriou. Ar setans-ze a zigass din da sonj d'eus conchen La Fontaine. Ar re a gasser da laza a renc ober peoc'h ha dioual d'en em glemm.

Ma ne rencont ket lavaret trugarez c'hoas ! ! !

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Quéinnec, person Sant-Salver e Brest, en deus lakeat he ziles.

Ann autrou Bellec, person Moëlan, a so hanvet person Sant-Salver, e Brest.

LE CONSEILLER DE L'ÉPARGNE
Propriété de la
BANQUE GÉNÉRALE DES INTÉRÊTS FRANÇAIS
Sera adressé gratuitement tous les Dimanches, et pendant une année, à titre d'essai, à toute personne qui justifiera de sa qualité d'Abonné à un Journal Conservateur.
Adresser les demandes à M. le Directeur, 177, Boulevard St-Germain, Paris.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 28) DISSADORN 10 A C'HOUERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hébken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 10 a viz Gouere 1880.

Er sizun-man neubeut a vo ar pez a livirin deoc'h eus ar Senatourien hag eus ann Deputeet, rag c'hoant hoc'h eus m'ervad da c'houzout ar pez so bet græt d'ar Jesuistet e peb corn eus ar Frans, ha n'am eus ket plass avoalc'h evid hel lavaret deoc'h.

D'al lun, 28 a viz Even, ar Senatourien ho deus hanvet Commission ann *Amnistie* ; 6 eus ar re so bet hanvet a so a enep al lezen-ze ; 3 hebken a c'houlenn e ve rentet ho guiriou d'ar Gommunardet. Al lezen a enep aumonierien ar soudardet so bet votet tost da vad egis ma oa bet digasset gant ar C'houarnamant.

E Cambr ann Deputeet ez eus bet kendalc'het gant al lezen var al listri convers.

D'ar Meurs, 29 a viz Even, ar Senatourien ho deus votet, evel ann Deputeet, e vije hiviziken ar 14 a viz Gouere eun devez gouel e Frans ! ! ! Evid piou ? Evid ar Radicalet ne lavaran ket, mæs ar re all ! ! ! Peu sort sonj a hell ann devez-ze da zigass deomp ? D'eus eun neubeut tud lazet en despet d'al lezen ha d'ar justis ? Hag e renkefemp beza laouen en devez-ze ? Er bloas-man dreist oll, ma fæsoner ober d'ann Ilis goassa brezel so bet græt dezhi biscoas ? Ia da ! Guelloc'h e ve deomp kemer dillad caonv, ha gouela var liberte ar Relijion hag ann eneou.

E Cambr ann Deputeet e kendalc'her gant al lezen var al listri-convers, hag e lavarer sicour ar re a savo listri hag ho c'hasso da gonversi, rag poënt eo ober eun dra benag evitho, ma n'eus ket c'hoant e iafe heb dale hor c'honvers da netra.

Goudeze, ann autrou Baudry-d'Asson a c'houlenn digant ar Ministr, e sonj ober petra ema evid difenn guiriou ar sitoianet, ne hellont mui en em assambli mar dint catoliket. Oc'h heuill e kementse ann exempl roet gant ar C'houarnamant, ar re fall a ra peb seurt brezel d'ar Relijion, hag ar veleien en em ziscuez er ruiou, en nos dreist peb tra, a so en danjer eus ho buhez. Cazot a respont penaus, ma so bet savet trous, eo ar Gatoliket a so caus. (Atau ar memes tra. Al laër so deut em zi. — Perag cahout danvez neuze ? ma n'ho pije bet netra ne vije ket deut da laërez. — Laëron a so deut e ti va zad, va breur, va mignon, hag ho deus, ne ket hebken he laëret, mæs he laza so bet græt. — Perag n'ho deus ket ive lezet ho zraou o vont gant al laëron heb lavaret ger ? Perag ho deus clasket en em zifenn ?)

Der Iaou, 1 a viz Gouere, ar Senatourien ho deus votet al lezen var ar *Patentes*, ha commanset evessaat ous eun all var ar guella moïen da zioual ar c'hoajou bras e Frans, dreist oll ar re so var ar meneziou.

Ann Deputeet, goude beza votet al lezen var ar *C'haiss d'épargne*, a ro conje da lacaat ann ar-c'hant er buroiou-post, en deus kendalc'het gant al lezen var al listri-convers. Var goulenn Farcy, ez eus bet votet, penaus ar pempet eus ar prim a vije rannet etre ar vartolodet.

Der Guener, 2 a viz Gouere, ar Senatourien, gonde beza clevet ar pez so bet græt gant ar Gommission var benn al lezen kinniget gant ar C'houarnamant evid renta ho guiriou d'ar Gommunardet, a lavar e vezo evesseat outhi varc'hoas.

Ann Deputeet ho deus votet al lezen votet gant ar Senatourien, evid lavaret ne vije mui aumonierien evid ar soudardet, nemet ma ve brezel, ha goudeze ho deus votet eul lezen all evid distaul ar *vizou* var ar guin hag ar sucr, d'oc'h adalec ann devez kenta eus ar bloas a zeu. Neuze, rag caër en deus bet Gambetta dale ann traou, abred pe zivezad e teu ar mare d'ann hini a voar gortos, ann autrou Freppel a c'houlenn digant ar Ministr Constans, mar deo dre he c'hourc'hemenn, ho deus græt ar Brefedet ar pez oll a so bet græt a enep ar Relijiuset. Constans a respont ia, hag a lavar neus bet græt netra nemet dre he c'hourc'hemenn. Ann autrou Freppel, e neubeut comsou, a ziscuez peger noasus e vezo kement-se oll d'ar Vro, d'al liberte ha d'ar C'houarnamant he unan, ha Gambetta a lavar eo achu ann affer. (Mar g'hellan, er sizun a zeu, e livirin deoc'h eun dra benag hirroc'h var ar pez a so bet c'hoarvezet en devez-ze.

Dissadorn, 3 a viz Gouere, ar Senatourien, goude beza taulet a gostez lezen ar C'houarnamant evid renta ho guiriou d'ar Gommunardet, hag ive hini Labiche, a lavare rei d'ar C'houarnamant conje evid tri mis, da renta ho guiriou d'ar re ho dije bet ho grass diganthan, ho deus votet ar pez a c'houlenne Bozerian, e vezo rentet ho guiriou d'ar re oll n'ho deus lazet den, na laëret netra.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus votet Budjet ar Justis, ha var henez, ann autrou de Soland en deus goulennet digant ar Ministr, petra en devoa eta gourc'hemennet ous ann dud a justis ma so bet guelloc'h gantho rei ho demission, eget

senti ous ar gourc'hemen-ze, Ar Ministr, en he respont, a lavar ne hell ket derc'hel en ho flass ar re ne dint ket servicherien mad d'ar Republic, mæs ne lavar ger ebet d'oc'h ar péz a oa bet goulennet diganthan. Peu sort gourc'hemenn en devoa roet dezho, pa lavarent ne hellent ket senti ous ar gourc'hemenn-ze, ma n'ho devoa ket c'hoant coll ho enor ha disprijout ho Relijion. A.

Ar Jesuistet.

C'hoant hoc'h eus, m'ervad, gouzout, ar c'henta guella, ar pez so bet græt d'ar Jesuistet d'ann 29 pe d'ann 30 a viz Even diveza. Ma, setu hen o vont aman varlerc'h, ha da genta e Kemper.

Ar gazeten l'*Impartial* d'eus ann 30 a viz Even a goms evelhen :

« Ar pez a scrivomp aman, ec'h hellomp toui eo guir, rag ni oa eno, ni so bet testou d'eus ar pez oll a vercomp.

« Da 9 heur eus ann noz, d'ann 29 a viz Even, doriou ti ann Tadou Jesuistet e Kemper, anavezet dindan hano ti Sant-Josef, a oa bet sarret. Oll mignonet ann Tadou, nemet ar re a hanvimp aman varlerc'h, a oa en em dennet, goude beza tremenet ho devez assambles gant ar re a oa condaonet da vont cuit eus ho zi gant ar Radicalet.

« D'oc'h adalec neuze, ebars en ti santel-ze, ann traou a chomas sioul ha didrous beteg 3 heur ha cart eus ar mintin d'ann 30 a viz Even. D'ar mare-ze e oe clevet souden ar c'hloc'h, a serviche d'ann dud fidel da c'hervel ann Tadou pa oa ezomm anezho, oc'h ober eun trous spontus, hag e c'hoarvezas kement-se c'huec'h pe seis gueich. Beveich ma ehane ar c'hloc'h, eur vouez a c'houlenne digor *e hano al lezen*. Mæs ann hini a gomse ne lavare ket piou a oa, hag a hent all ne oa ket possubl he velet, rag ma oa re huel ar voger. (nao troatat benag.)

« Kelliæs gueich ma vije goulennet digor, unan eus ar Freret a responte eus ann ti, penaus ann nor a vije bet digorret pa vije deut ann heur merket gant ar reolen, mæs ne vije ket digorret kentoc'h. Erfin, pa oe bet goulennet digor evid ar veich diveza, heb cahout ken respont nemet, ne oa ket deut ann heur, e oe clevet ar re oa er meas o clasc digori, heb alc'huez, ann nor a so var ann tamic pors a gaver abars mont betec ann ti manal. Hogen, evel ne oant ket goest d'hen ober, e lesjont ann nor-man evid mont eun tamic pelloc'h da æssaat digorri eun nor vras en em gav eun tamic huelloc'h, hag a zigor var ar jardin. Houman a so ledan avoalc'h evid ma hello ar c'hirri bras mont ha dont. Da genta e clascjont dibotailla ann nor gant eul loc'h houarn. Evel ne hellent ket dont a benn, caër ho devoa c'houezi, e clascjont dont a benn eus ho zaul en eur fæson all. O lacaat al loc'h e creis ann daou stalaff-dor, e rejont beac'h dezho d'ho digorri travoalc'h, ma aljent, gant eur varren houarn, sevel ar sparl-goat a zalc'he ann nor sarret clos, mæs evel ne hellent ket dont a benn, e rejont muioc'h beac'h, ha kerkent ha ma oé dispartiet avoalc'h ar stalafiou-dor, ann eil dious egile, unan anezho a blantas he vreac'h etrezho evid sevel ar sparl. Ar vreac'h-ze a oe guelet gant ann testou a ioa en diabars o c'hortos petra a c'hoarvesfe. Setu aman ho hanoiou : Ann autrounez de Chamaillard, alvocat, bet Depute; Rossi, aumonier Kernizi ; de Goësbriant ; Salaun, leorier; Jacques Rose ; de Kerangal, perc'hen ar gazeten l'*Impartial du Finistère*. Ar re-ze ho devoa goulennet digant ann Tadou, ann enor da veza digemeret en ho zi d'ann nosvez diveza-ze.

« Goude poania cals, en aner, ann hini a oa ar vreac'h dezhan, o velet ne helle ket ar c'horf mont da heul, a rencas en em denna. Pedir heur a oa neuze, hag ar c'hloc'h a lavare d'ar Jesuistet e oa poent sevel, a ioa neuze o paoues ehana sini.

« Ar re a ioa er meaz, a ioa mall gantho achui, rag ma oant deut ker mintin, ne oa nemet evid miret e vije bet re a dud var ann dachen, hag e vouient penaus ar muia ho dije daleet, ar muia ma vije en em zastumet a bobl eno, na ne blije ket dezho e vije bet re a destou d'eus al labour vraô (!!!) a reant. Rag-se, o velet ne hellent e mod ebet digorri ann nor, e oe paket peg er vo-c'hel ha brevet ann traôn d'eus unan eus ar stalafiou-dor, ha neuze, gant sicour al loc'h, e oe dalc'het ann nor digorret franc avoalc'h, ma alje eur potr iaouanc antreal er jardin. Gant eun tam houarn e torras doc'htu ar c'hadenas a zalc'he ar sparl sarret, ha ne oe ket diæs dezhan digorri neuze ann or, ma alje ar re all dont tre. Pedir heur ha cart a ioa.

« Ann testou hon deus merket deoc'h huelloc'h ho hano, a ioa bete neuze chomet eno evid guelet petra vije c'hoarvezet, a ioa æt da gemer ho flass endro d'ann Tad superieur, a ioa e kichen eun or gant guer, mæs heb potail ebet, a sco eus ann ti var ar jardin (anat a oa ec'h anaie ann nor-ze, ar re oa o tont, rag ma teujont en eeun di.) Kense, ann Tad superior hag ann testou, a velas nao zen o tont varzu ennho : unan gant ar chelp tri-liou, eun all gant eun toc moul-don, pemp serjant polis d'eus re Gemper ha daou vicherour gant ho finvijiri. Pa zigouesjont betec ann ti, ann Tad Guinio, superior Sant-Josef, heb ho lezel da antreal en ti, a c'houlennas digant ann hini a ioa eur chelp ganthan (henez a ioa Fradin, commisser polis e Kemper :

« E hano piou e teuit-hu aman ?» Neuze Fradin a ziscuezas hag a roas dezhan ar gemennadurez-man digant ar Prefet. Ann Tad Guinio a gemeras anezhi, hag he lennas a vouez huel dirag ar re oll en em gave eno.

Setu hi aman ger evid ger.

Republic Frances.

PREFECTUR AR FINISTER.

PREFET AR FINISTER

Chevalier eus al Lejion a enor.

Oc'h evessaat ous ar pennad kenta eus al lezen 13-19 d'eus miz C'huevrer 1790 ;

Oc'h evessaat ous ar pennad kenta, leor I d'eus al lezen ann 18 a viz eost 1792 ;

Oc'h evessaat ous ar pennad 11 d'eus ar C'honcordat ;

Oc'h evessaat ous ar pennad 11 d'eus lezen ann 18 germinal, bloavez X ;

Oc'h evessaat ous ar gemennadurez-lezen d'eus ann 3 messidor, bloavez XII ;

Oc'h evessaat ous ar pennad 8 d'eus kemennadurez ann 22 a viz Kerzu 1812 ;

Oc'h evessaat ous kemennadurez ann 29 a viz Meurs 1880, a lavar: e roer 3 miz da Vreuriez Jesus, n'he deus ket bet aotre ar C'houarnamant, evid en em zispartia ha goloi ann tiæs eleac'h m'emaint o chomm, nemet ar re e peleac'h e scoliont bugale ha tud iaouanc ;

Oc'h evessaat penaus, en despet d'ar pez a lavar ann diveza kemennadurez-man, ez eus c'hoas e Kemper, en devez a hirio, eun ti eleac'h ema o chomm lod eus ar Vreuriez-ze lavaret a Jesus ;

E c'hourc'hemenn :

Pennad I.

Ar re so e Kemper o chomm er memes ti, hag a so d'eus ar Vreuriez lavaret a Jesus, n'he deus ket aotre ar C'houarnamant, a renco dispartia.

Ann ti eleac'h m'emaint o chomm, e Kemper, a vezo goloet hirio ha sarret clos.

Pennad II.

Siellet e vezo oll doriou ann ti ha kement a apparchant outhan, couls ha kement toul a hell lezel dont eus ann ti-ze var ar ru, pe mont eus ar ru en ti, nemet e teufe perc'hen ann ti d'hen dioual he unan, pe d'he rei da zioual da eun den estren. Neus fors penaus e vezo, ar chapell a renc beza sarret.

Pennad III.

Ar c'hommisser polis, ann offiserien, sous-offisierien, ha brigadierien eus ann archerien, couls ha kement hini a so carget da lacaat miret ar peoc'h hag ann urs vad, a so carget da lacaat miret ar gourc'hemenn-man.

Græt e Kemper, d'ann 30 a viz Even 1880.

Prefet ar Finister,
LE GUAY.

Casset ganeomp hirio d'ann autrou Le Guinio, superieur, ha lakeat etre he zaouarn.

Kemper, 30 a viz Even 1880.

Ar c'hommisser polis,
FRADIN.

« Goude ma oe bet lennet ann tam paper-ze gant ann Tad Le Guinio, hen hag ann autrou de Chamaillard a c'houlennas hag hen a vije bet lakeat er meas ive perc'hen ann ti en em gave eno, couls hag ar servicherien, ar c'hommisser a respontas ec'h alje perc'hen ann ti chomm ennhan.

« Ann autrou de Chamaillard, goude beza lavaret e oa hen alvocat ar superior, a lavaras neuze ne helle ket ar perc'hen chomm he unan en eun ti ker bras, hag e c'houlennas hag hen ne alfe ket derc'hel unan eus ar Freret ganthan ? Ia, eun domestic hag hen, a hello chomm, a respontas neuze ar c'hommisser.

« Fradin neuze, o coms ous ar superior, a c'houlennas diganthan mont da gahout ar Relijiuset all, da lavaret dezho sortial eus ann ti a volontez vad : (!) ann Tad Le Guinio a respontas : ann dra-ze a sell ouzhoc'h ; n'ez afint er meaz nemet casset e vent, hag hen ker buhan d'en em gloza en he gambr.

« Ann autrou de Kerangal en em gave neuze e kever ar c'hommisser polis, hag heman a lavaras dezhan en em denna. Ann autrou de Kerangal a zisnac'has hag a respontas e oa e ti he vignonet, hag en devoa guir da chomm eno.

« Ar c'hommisser a lavaras e vije lakeat er meaz dre ners ma ne iafe ket a volontez vad. Ann autrou de Kerangal a respontas neuze, penaus he volontez a ioa chomm en ti, hag e chommfe. C'hui so ar re grenva, emezhan, grit ar pez a garoc'h, mæs evidoun-me ne d'in ac'han nemet dre ners. En em zevel a ran a enep ar pez a rit, c'hui hag ho serjantet, ha mar ghellan, me ho calvo dirag ar justis. Var gourc'hemenn Fradin, daou serjant polis a begas ennhan gant eun tamic douet evelken, hag a buntas crenv varnezhan, rag lavaret en devoa ne valefe ket ma ne vije ket puntet varnezhan. Pa oe bet casset var ar ru, e lesjer anezhan libr ; mæs hen, evid discuez anat ec'h eneber outhan da vont d'al leac'h m'en devoa c'hoant, a glascas antreal adarre dre zor ar jardin. Hogen, ar serjant polis en em gave eno a viras outhan, hag eur soudard lakeat e guard dirag ann nor, a ginnigas he vaionnettes dezhan. Ne oa mui d'ober nemet plega, ha setu petra reas ann autrou de Kerangal. — Var beden ann Tad Le Guinio, ann testou all, ann autrounez de Chamaillard, Salaun, de Goesbriand ha Rossi, lakeat er meaz ann eil goude egile, ne rejont ken nemet heulia ar serjant polis a lakea anezho er meaz, heb enebi outhan.

« Ann autrounez-ze, goude beza bet lakeat ho unan er meaz, a chomas neuze da sellet ous ar pez a c'hoarvesfe, hag e veljont traou ken trist, ne heller ket rei da anaout pegen trist e oant, pegement ho deus goasket ho c'halon. E diabars en ti, pa ne oa test ebet mui da velet petra a c'hoarvesfe, polis ar Republic a hellas ober d'ar Jesuistet ar pez a gare, ar bobl a oa eno na helle guelet ane-

zho nemet pa zeuent er meaz gant ar Jesuistet.

Ne oe ket pell e oe guelet o sortial eus ann ti dre ann or ordinal (ann hini ma oant bet o clasc he digorri da genta heb allout hen ober), ann Tad Le Guinio, superior Sant-Josef. Ar belec enorablze a ziskenne da vont e kear dindan dorn eur serjant polis, mæs en eur vont, e tlie tremen dirag dor ar chapell ; eno e chomas eun tamic dirag ann nor, hag o coueza var benn he zaoulin, ec'h hellas lenn var ann tam paper a sielle ann nor, ar c'homsou-man :

CHAPELL DIFENNET D'AR BOBL ANTREAL ENNHI DRE URS AR RE HO DEUS AR GALLOUD.

KEMENNADUREZ AR PREFET D'ANN 30 A VIZ EVEN.

« Ar c'homsou diveza-man : *Kemennadurez ar Prefet d'ann 30 a viz Even*, a ioa bet moullet a gostez var eun tamic paper, ha staget goudeze da guzet, m'ervad, eun dra benag all. Perag ? Me gredfe avoalc'h en devoa bet c'hoant ar Prefet d'ober d'ann 29 ar pez n'en devoa allet ober nemet d'ann 30.

« Ann Tad Guinio æt var he zaoulin, a reas eno he beden, hag ar bobl, dalc'het gant ann archerien eun tamic pelloc'h, a reas evelthan. Oll, ar penn disolo, en em dauljont d'ann daoulin da bedi evelthan. Ha goudeze, pa savas ann Tad Le Guinio, crenvet he galon gant ar beden da vont d'ann harlu, ar bobl gristen-ze he saludas gant daëlou hag hirvoudou ; goulenn a rejeur he vennos, hag ar re a helle touich ous he zorn en em gave eürus, hag e c'hoarvezas eis gueich ar memes tra, dre ma teue er meaz ann Tadou all ann eil goude egile, egis ma vercan aman.

« Ann Tad Le Moigne, ann Tad Delaisir, eur soudard coz, ne oa ket bet truez outhan en despet d'he c'huezec bloas ha pevar-ugent ; ann Tad de Saint-Alouarn (trivec'h bloas ha tri-ugent), a ra dre he garantez enor ar gear a Gemper ; ann Tad Forestier ; ann Tad de Keruzec ; ann Tad Monjaret hag ann Tad Bleuzen.

« Pa oa ann Tad Le Moigne o tont er meaz eus ann ti, casset egis ar re all gant eur serjant poliss betec ann Dachen-nevez, e oa chomet da bedi eun tamic dirag dor ar chapell abars mont hirroc'h. Ar serjant polis a ioa chomet eno da c'hortos en he gichen, ha pa savas ann Tad Le Moigne, ann den-ze,hanvet Kervran, a oa ker glac'haret he galon d'ober eur sort micher, en devoa kement a druez ous ann Tad, m'en em daulas etre he zivreac'h o c'houlenn pardon diganthan.

« Oc'h he velet, ar foul vras a dud a ioa eno var ann dachen (1000 pe 1200 den), a stracas ho daouarn d'ho meuli ho daou, hag ann daëlou a redas neuze goassoc'h-goas. Ma oa ken tenereat calonou ann dud paour-ze, ne hellent ket miret da senti ous ann urs ho devoa resevet, hag e hellomp assuri e oa ar pez brassa anezho er memes santimanchou-ze, peus nemet compren petra sonje, petra sante er mare-ze, guella mignonet ar Jesuistet. Varlerc'h ann Tadou, e teuas tro ar Freret Scolan, Cornec ha Cleac'h, ha d'ar re-ze ive, ar bobl cristen a ziscuezas truez ha carantez, rag anaout a ra, hag enori ar vertus neus fors e peu sort stad e ve.

« Casset cuit eus ho zi eleac'h ne oa chomet nemet ann Tad Rot gant eur Frer hebken, ann Tadou hag ar Freret a ielas beteg ann Ilis gatedral, hag ann oll dud a ioa eno a ielas di ive d'ho heul evid ho enori.

« C'huec'h heur a oa.

« Evel n'ho devoa ket allet ar Jesuistet lavaret ho offern abars cuitaat d'eus Sant-Josef, e leverjont anezhi en Ilis gatedral, hag ar bobl a chomas da assista gant ar brassa devotion en offerennou lavaret gant ar Relijiuset mad-ze, ho devoa rentet gloar d'hor mestr divin Jesus.

« Ann autrou Nouvel, Escop Kemper, ho digemeras goudeze en he balæs.

— Setu e neubeut comsou ar virionez, mæs nemet ar virionez var ar pez so bet græt d'ar Jesuistet e Kemper, d'ann devez ma'z int bet tennet cuit eus ho zi. Travoalc'h eo deomp beza lavaret deoc'h ar pez a so bet c'hoarvezet, ma helloc'h oll guelet petra so ous ho cortos evid ar pez a sell ous ho cuiriou evel sitoianet, hag ous ho Relijion evel cristenien.

« Evelken, pa cavimp ann tu hag ann amzer d'hen ober, e fell deomp scriva c'hoas evidhoc'h meur a dra, hag e renker derc'hel sonj anezho.

« Evid reï deomp ann testeni eo guir oll ar pez hon deus merket, ma ve red, ni alfe cahout c'hoas assurans ann autrou Cropp, ar mab, en em gave er mare-ze e Sant Josef, eleac'h ma oa deut da gimiadi dious he vistri coz. »

Bete 10 heur eus ar mintin da verc'her, ann hini a gare, a helle mont da velet ann Tad Rot, evid lavaret dezhan ar pers a gemere en he c'hlac'har ; petra so c'hoarvezet goudeze ? Ne ouzon dare, mæs tremenet ann heur-ze, den ebet mui na hellas hen ober, nag en eur vond d'he velet, nag en eur gass dezhan eul lizer pe eur verc all benag d'eus he garantez evithan hag evid oll Relijiuset Jesus.

Ar pez oll a hellin da c'houzout var ann affer-ze, ne vankin ket d'hen rei deoc'h da anaout.

A.

KELEIER.

Ann Autrou Baragnon, Senatour en deus græt eur brezegen calonec var liberte ar Relijion, ha setu aman lod eus ann traou lavaret ganthan.

« Ann deis soken ho deus choaset evid hor goasca, eo ann hini a dle hon lacaat da gahout ar muia fizians.

« Ann 29 a viz Even eo; ann devez-ze e pehini ann Impalaer Neron en deus græt staga sant Per ous ar groas, he benn en traon. Mar g'ho deus allet biscoas enebourien ann Ilis cahout fizians e oa distrujet ar Relijion evid mad, e oe a dra sur da genver ann devez-ze. Int a helle lavaret : *Achu eo gant ar gristenien ! ..... Ho Fap kenta so maro, ha maro disenoret.....* Ha gouscoude ouspen trivec'h cant bloas so tremenet ac'houdevez hag e reomp atau gouel ann 29 a viz Even. Eur gouel vras eo soken evid ann oll bed gristen, rag da genver ann devez-ze ann Ilis gatolic he deus plantet doun he grouiou en douar, hag ar vezen-ze trempet gant goad ar Pap kenta he deus dindan neubeut amzer goloet ar bed oll.

« Eun devez e achuas ar brezel a enep ann Ilis, ha d'ann devez-ze, ann Ilis en em ziscuesas leun a vuhez ha n'e ket hebken ann Ilis, mæs ar bed egis m'her guelomp hirio, rag caër ho devezo hon enebourien sonjal hag ober, mar deus eun dra benag a vad ennho, digant ann Ilis eo m'ho deus hen resevet.

« Ar re fall a hell eta serra ar c'houenchou, evel m'ho deus staget Sant Per ous ar groas ; ne vezo ket red gortos trivec'h cant bloas abars ho guelet o tigorri a nevez. »

E *Nimes*, daou c'hant Franmason ho devoa scrivet d'ar Prefet, da c'houlenn e vije bet difennet ar processionou evid gouel ar Sacramant, hag e lavarent ho dije lakeat ann disurj ennho, ma vijent deut er meas eus ann Ilisou. Ar Prefet en devoa lavaret d'ann autrou Blanchard, mear catholic, penaus ma ne zifenne ket ar processionou, hen eo a renkefe respont ma savje eun tam dispac'h benag. Ar mear en em glevas gant ar veleien, ha santimant ann oll a oe e tlie ar processionou sortial egis custum. Hogen, eis mil catolic a ioa deut da ambroug ar brocession var daou renc, unan a beb tu. Ar Franmasonet a so bet goal-nec'het gant-se, int a sonje ho dije allet treuzi ar brocession ha lacaat ann disurj ennhi, er penn ma vije en em gavet ar vugale ; mæs ann tadou hag ar mammou a ioa eno e kichen, ha n'ho deus ket allet ober ann disterra. Biscoas ne oa bet muioc'h tud oc'h heul ar brocession, biscoas ne oa bet muioc'h urs, muioc'h peoc'h. Ar Mear ha Conseil ann Ti-kear, a ioa ar re genta varlerc'h an deaz.

Me garfe em bije allet merca deoc'h aman oll kement a so bet græt d'ar Jesuistet e kement plass ho devoa eun ti, eur gouent hag eur chapel benag.

Hogen pa n'hellan ober ken, rag n'am beus ket plass avoalc'h, ne verkin deoc'h nemet ann traou dreist ordinal a vezo bet græt dezho tu pe du. Evelken n'oun ket evid miret da verca deoc'h petra a lavar var ann affer-ze ar gazeten *Semaine Religieuse*, d'eus Naonet.

Eun histor guir e geb amzer.

Gueichall.

... : Pilat o veza galvet ar re vras d'eus kear hag ar bobl a lavaras dezho :

— Digasset oc'h eus din ann den-man evel eun den a so o clasc sevel trous er vro ha setu me oc'h ober gou-

lennou diganthan dirazhoc'h ha n'am beus cavet netra ennhan d'eus ar pez a damallec'h dezhan ! Nag Herodes kenneubeut, rag casset am beus ac'hanoc'h d'he gavout gant Jesus ha neus bet cavet netra a enep ann den-ze d'he gondaoni d'ar maro.

Lacaat a rin eta he scourjeza ha goudeze e lezin anezhan da vont cuit.

Hogen da zeves ar gouel (goueliou Pasc) ar gouarner a oa boaset da rei he liberte da unan eus he brisonierien, ann hini a blije ar muia d'ar bobl. Hag ar bobl o veza deut dirag ann tribunal a c'houlennas ar pez a vije aotret dezhan beb bloas. Pilat eta o veza dastumet ar bobl a lavaras dezho ;

— Ar gis eo e rofen deoc'h beb bloas gras unan benag eus ar brisonierien,c'hoant hoc'h eus e rafen deoc'h Roue ar Juzevien ? Pehini a fell deoc'h eta e rofen-me deoc'h ? Barabas pe Jesus a hanver Christ ? —

Gouzout mad a rea e oa dre voarisi ho devoa he lakeat etre he zaouarn.

Epad ma oa asezet Pilat var he gador a varner, he vreg a gassas unan eus ar vevelien da lavaret dezhan :

— Arabad eo deoc'h en em lacaat diæs gant ar pez a sell ous ann dén just-man, rag me so bet goal ankenniet en noz-man gant eun huvre abalamour dezhan.

Er c'heit-ze ar re vras eus ar Juzevien a insite ar bobl a enep Jesus hag a lavare dezho goulenn liberte Barabbas ha maro Jesus.

Ar gouarner o veza goulennet eta digantho : Pehini eta hoc'h eus-hu c'hoant e rofen-me deoc'h ? Ann oll a respontas : Ne fell ket deomp cahout heman, roit deomp Barabbas.

Ha Pilat neuze : Petra rin eta gant Jesus hanvet ar C'hrist ?

Oll e respontchont : Ra vezo staget ous ar Groas.

Hag ar gouarner adarre : Peu sort droug en deus hen græt ?

Hag int a chouhe goassoc'h goas : Ra vezo staget ous ar groas ! Pilat o clasc renta he liberte da Jesus a lavaras eur goms benag c'hoas dezho, mæs int a voassae atau o chouhal goassoc'h goas, stagit anezhan ous ar groas ! Stagit anezhan ous ar groas !

(Tennet eus ar pevar Avieler.)

Hirio.

Dimerc'her,30 a viz Even,ann Tadou Jesuistet d'eus ar gear Naonet a so bet tennet dre ners eus ho zi e ru Dugommier.

Da bedir heur eus ar mintin , ar c'henta commisser, dre urs ar Prefet, a zeuas da skei var dor ann Tadou. Ganthan oa deut daou gommisser all : hini ar 5et hag hini ar 6et arrondissamant.

Ann nor vras a oe digorret,hag ar C'hommisser,gant ar re a oa oc'h he heul a antreas e cambr ar porzier. Eno e cavjont ann Tad Foucault, superior, ha ganthan ann autrou Octave Reneaume, *Avoué*, ann Autrou Pincet, hurcher, hag ann testou man : ann Autrou Amiral de Cornulier, ann Autrou Le Cour, conseiller-jeneral, ann Autrou Le Maignan de la Verrie, ann Autrou Thibeaud-Nicollière, alvocat, hag ann Autrounez Grassal ha Vivier.

Ar c'henta Commisser a lavaras neuze e oa deut evid

lacaat ann Tadou er meaz abalamour da gemennadurezion ann 29 a viz meurs ha d'eus eur gourc'hemenn en devoa bet digant ar Prefet. Ann Tad superior en deus respontet penaus gourc'hemenn ar Prefet a oa a enep al lezen hag al liberte, a enep guiriou ar sitoien en he vadou hag en di.

Ann Autrou Octave Reneaume a lennas neuze he glemm a enep ar pez a rer. Ar C'hommisser o veza neuze goulennet digant ann Tad superior hag hen a sentefe, heman a lavaras ne iafe ket cuit eus he di nemet mont a rafer dre ners dezhan.

Neuze e oe clasket digorri potail ann nor a gloze ar gouent, mæs egis ma oa moraillet mad e oe red torri ar guer evid he digorri, neuze ann dud a boliss a antreas enn ti, goal nec'het en em gavjont neuze o velet eur guchennat vad a dud enorabl d'eus kear dastumet en dro d'ann Tadou. Ann dud-ze ne heljont ket miret da ziscuez pegement a zroug a oa ennho.

Evid ann Tad superior, heb coll netra eus he beoc'h, e tisclærias penaus he Relijiuset hag hen ne iafent ket e meas eus ann ti nemet peget a ve ennho. Neuze e oe red d'ann dud a boliss cass da benn ann urs ho devoa resevet ha cass er meas ann eil goude egile ar Relijiuset mad-ze condaonet evel torfetourien d'ann 29 a vis Meurs, a enep ann oll lezennou.

— Da beleac'h a gassit-hu ac'hanomp, eme ann Tad superior d'an hini a oa peg ennhan ?

— E meas ann ti, a oe respontet dezhan.

— Ma ! neuze ne chomoc'h ket anter-hent hag e rencoc'h stlenja ac'hanomp bete var bave ar ru.

Hen ober a oe red : Hogen pa zigouezas ann Tad superior hag ann Tad Derice (heman so ginidic d'eus Naonet) var dreus ann nor vras, ar bobl a ioa o c'hortos er meaz petra a c'hoarvesfe a dostaas outho evid stanca ann hent, da viret ne vijent lakeat er meaz.

Beva al liberte ! Beva ar Jesuistet ! a chouhe ar bobl. Ar serjantet poliss a glaske ober ho hent, mes en aner a oa. Eun dispac'h spountus a ioa o vont da sevel hag e lavarer dija mont da gerc'hat ann archerien.

Ann Tad superior a ziscuezas en devoa c'hoant lavaret eur ger benag ha kerkent a oe græt peoc'h.

— Ma mignounet, eme ann Tad neuze, ho trugarecaat a ran, a greis calon, d'eus ar garantez dreist a ziscuesit breman en hor c'henver : biken ne gollimp ar sonj anezhi.

Hogen, ni a so tud a urs vad hag a beoc'h, arabad eo deoc'h hen disonjal. Chomit didrous hag e peoc'h ha lezit ac'hanomp da dremen ; ar *procès-verbal* a lavaro hoc'h eus chilaouet ac'hanon doc'htu. Hor Zalver o vont d'ar C'halvar en devoa lavaret d'he ziskibien : Lakit ho cleze en he vouhin. Red eo din eva ar c'halir a so kinniget din gant va Zad, panefese penaus e ve miret ar scrituriou a lavar e renc ann traou c'hoarveout en dailze ?

Pa oa oc'h achui, e teuas d'he gavout ann Autrou Waldeck-Rousseau bet Presidant ann alvocadet e Naonet, bet Depute al Loire-Inferieure, bet mear Naonet. Hen a gemeras ann Tad superior dre he vreac'h, hag o treuzi ganthan ar foul vras oa ennho, a salude gant respet ann Tad, o clasc touich ous he zorn, e cassas anezhan en he di gant eun neubeut eus ar Relijiuset all.

An Autrou Dulac a so ive o chomm er memes carter a gassas ganthan ar re ne oant ket eat gant ann Autrou Waldeck-Rousseau.

Ann Tad superior hag ann Tad Gally ho deus allet goudeze antreal en ho zi gant daou Frer.

Ha breman oll dorojou ar chapell a so sarret ; siellet int couls e diabars ar gouent evel en diaveaz. Ti Jesus-Christ a so eur brison tenval ha dilezet ; Salver ar bed a so egis en eur bez o c'hortos ann dihun hag ar Resurrection leun a c'hloar.

Hag er c'heit-se galeou *Noumea* hag ann *Nouvelle-Caledonie* a vezo digorret hag oll Barabasset ar Gommun a vezo rentet dezho ho liberte !!!

PARIS. — D'ann 29 dious ann abardaëz e oa bet siellet doriou chapell ar Jesuistet rue de Sèvres, 33. Antronoz vintin, da 4 heur anter, e teuer d'ho chasseal. Etoues ann Deputeet hag ar Senatourien deut d'ho c'honsoli en em gave ann Autrounez Villiers ha de Kermenguy. Pa ho deus servicherien Andrieux hag ar Radicalet siellet dor ar chapell e oar o paoues achui rei benediction ar Sacramant ha setu breman prisoniet hor Zalver Jesus-Crist dre urs ar Franmasonet !!! Lod eus ar serjantet poliss so bet roet urs dezho dont da chasseal ar Jesuistet eus ho zi n'int ket evid miret da lenva ; sonj ho deus penaus epad ar Gommun int a so bet prisoniet e Mazas assambles gant ann Tadou.

MOULINS. — Superior ar Jesuistet a so o ren Seminer *Ysseure* a so bet difennet outhan digemer en he di hini ebet eus ar Jesuistet casset cuit eus ho zies e leac'h all, ma n'en deus ket c'hoant e ve sarret ar Seminer.

BOURGES. — Pa eo bet casset cuit ar Jesuistet ez eus bet clevet eur re benag o chouhal : *En traon ar Jesuistet ! Beva ar Republic !*

E *Lyon* er c'hontrol eleac'h ma zeus kement a dud fall n'eus bet disurj ebet. Eno evel e kement leac'h all ma oa Jesuistet ez eus bet siellet oll doriou ar chapell couls en diabars evel en diaveaz. Beteg hen n'eus bet græt netra d'ar Relijiuset all nag e *Paris* nag e neb leac'h all ebet.

AVIGNON. — Ann Autrou'n Arc'hescop *Avignon* en devoa digemeret en he balæs eun neubeut Jesuistet chasseet eus ho zi en devez-ze dious ar mintin, ha kerkent ar Ministr Constans en deus casset kelou dezhan dre an telegraf d'ho lacaat er meaz, ar c'henta guella. Petra so caus e fell d'ar Ministr difenn ous ann Autrou'n Arc'hescop ar pez a alfe ober ar re all ? E peleac'h ema al lezen a ro ar guir-ze dezhan ?

M'en deffe da vihana merket ive, dre ann telegraf, e peu sort hostaliri e oa red dezho mont !

E Paris, evit c'hoas, den ebet na hell mont da velet ann Tadou. Ar re ho deus bet conje chomm en ti a zo bet difennet outho digorri da zen.

E peb corn eus ar Frans, ar Jesuistet a so bet chasseet eus ho c'houenchou ha mar dint bet insultet en eun tu benag er muia plassou ez eus bet discuezet dezho eo gant ar brassa poan e veler anezho o vont cuit.

Setu aman hano ar c'heariou eleac'h ma oa couenchou Jesuistet. *Cannes* (Alpes-Maritimes), *Laon* (Aisne), *Troyes* (Aube), *Marseille* (Bouches-du-Rhône), *Bastia*, (Corse), *Dijon* (Côte-d'Or). Er gear-man, ar Jesuistet ho deus eur scolaich, kense ec'h hellint chomm en ho zi ac'han d'ann 31 a viz Eost gant na zigemerint Jesuist all ebet d'eus ann ties so bet closet na ne vezo mui digor ho chapell d'ann dud fidel. Ma c'hoarvesfe gantho ober unan eus ann daou dra-ze ho scolaich a ve sarret ractal. — *Besançon* (Doubs), *Bordeaux* (Gironde). Ar bobl a ziscueze beza ken droug-contant ma so bet red ho c'hass cuit dre ners da eun heur goude ann anter-noz. Pa oa ann Tadou o vont cuit, int a so bet saludet gant ar bobl a lavare dezho : Kenavo, ar c'henta. *Toulouse* (Haute-Garonne). Tost da 5,000 den a so chomet epad ann noz e kichen ti ar Jesuistet. Da bedir heur e teu ar C'hommisser ha var he c'hourc'hemen e brever ann nor a daoliou boc'hel. *Le Puy* (Haute-Loire), *Limoges* (Haute-Vienne), *Belfort* (Haut-Rhin), *Lons-le-Saulnier* (Jura), *Mont-de-Marsan* (Landes, *Vals* (Loire), *Angers* (Maine-et-Loire). Var ar gear-ze em eus eun dra benag da verca deoc'h eur veich all, rag re hir e ve hen ober hirio. *Nancy* (Meurthe-et-Moselle). Eno so bet græt d'ann testou ha d'ann dud a justis galvet gant ann Tadou ar pez so bet græt e *Kemper* ha n'e ket bet græt e *Paris* nag er pez brassa eus ar plassou all, lakeat int bet er meaz araug ann Tadou. *Lille* (Nord), *Douai* (Nord), *Clermont-Ferrand* (Puy-de-Dôme), *Paray-le-Monial* (Saône-et-Loire), *Rouen* (Seine-Inférieure), *Versailles* (Seine-et-Oise), *Amiens* (Somme), *Avignon* (Vaucluse).

Lavaret am eus deoc'h e oa bet prisoniet ann Autrou Doue er Sacramant Santel eus ann auter, pa oa bet lakeat ar siel var doriou chapell ar Jesuistet e *Paris*. Kerkent ha ma clevas ann Autrou Guibert, arc'hescop Paris, ar pez a oa c'hoarvezet ez eas da gavout Presidant ar Republic, hag heman, goude beza en em glevet gant ar Vinistret, a roas conje da zigorri ar chapel evid cass ar Sacramant Santel da Ilis Sant-Sulpis. Der Iaou eta 1ª a viz Gouere, etro 1 heur anter ann Autrounez de Ravignan, Chesnelong, Lucien Brun, Audren de Kerdrel, Soubigou, Senatourien ; de la Rochefoucault, prins de Leon, Villiers, comt de Maillé, Baudry-d'Asson, Deputeet, en ho hano hag e hano ar re all eus ann tu dehou en diou Gambr a deue da di ar Jesuistet evid mont da heul ar Sacramant Santel pa vije bet casset cuit. Er meas eus an ti ez oa eur foul vras a dud, diredet di evid renta enor d'ho Doue.

Ar C'hommisser spontet o velet kement all a dud a lavaras neuze ne helle ket torri ar siel ha lezel ar Sacramant sortial dirag kement all a dud gant aoun e savje trous. Ar Superior a respontas : peus ket ezomm da veza nec'het gant ar re so aman ; n'e ket ar re-ze a rai trous, int a so deut evid renta enor d'ho Doue. Hogen ma kirit c'hui peus lakeat ar siel var doriou ar chapell all en ti ; rentit ar chapell-ze deomp, ni a lacai ar Sacramant ennhi. N'hellan ket hen ober me renc araug guelet ar Prefet Polis.

Neuze ez eas da gavout Andrieux, ar Prefet, hag heman deut ganthan da di ar Jesuistet a respontas ne oa ket possubl ober ar pez a c'houlenne ar superior.

Eur re benag o veza lavaret penaus ec'h alfe ann Autrou Richard, Escop hag eil da Arc'hescop Paris sevel en he voitur ha mont d'ann daou lamm beteg Ilis Sant-Sulpis, ann Autrou Richard a respont penaus ann enor dleet d'ar Sacramant ne bermet ket hen ober, rag pa ve douget er voitur, ar c'hezec a renc mont d'ar pas.

Erfin ar Prefet a ro conje d'ar Jesuistet da gass ar Sacramant en eur chapellic vihan en em gav e kichen cambrjou ar re glan : Ha goude ma eo græt, ann Autrou Richard en em denn cuit, saludet pa dremen gant ar re oa ous he c'hortos er ru hag a chou : *Beva al liberte ! Beva ar Jesuistet !*

Etretant Ilis Sant-Sulpis a ioa leun-tenn evel d'ar goueliou bras, hag ar bobl fidel a c'hortose ho Doue evid goulenn pardon diganthan d'eus ann dismegans vras a oa bet græt dezhan. Mæs netra na zeue ha ne oe nemet da bedir heur nemet cart e teuas ar c'helou d'ann Autrou person Sant-Sulpis digant ann Autrou Richard, ne teuje ket ar Sacramant di.

Hen a ro neuze ar c'helou-ze d'ar bobl hag a lavar e vezo canet ar *Miserere mei*, mæs d'ann ampoent-ze e tigoues ann Autrou Richard a sav er gador hag a lavar d'ar bobl perag n'e ket bet digasset ar Sacramant da Sant-Sulpis. Hogen, emezhan, hor Zalver Jesus ne deo mui prisoniet, me, va unan, am eus he gasset en eur chapellic vihan evid servich ar re glanv, en em gav e diabars ann ti. — Goudeze, er c'heit ha ma caner ar *Miserere*, ann Autrou Richard a ia d'ar sacreteuri da visca ar chap hag e tistro da zaoulina dirag ann auter eleac'h ma gommans ar *Parce Domine* hag ann oll bobl a gan var he lerc'h. Achu can ar beden-ze, ann Autrou Richard a bign d'ann auter hag a ro he vennos d'ar re oa en ilis. Da bedir heur anter e oa achu hag ann oll en em denne d'ho zi melconiet bras, o pedi Doue, ma vije he vadelez, d'hon dioual dious ar maleuriou a gouezo varnomp heb dale, mar teu ar re so e penn ar Frans da genderc'hel oc'h heulia ann hent-ze.

A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Lez-Breis. — En eur zistaga brinik, moncheu Boudedeo, e klasken penaos isplika deoc'h ar plan dre behini e ma Lorgnez o c'hessa digristenia ar vro.

Boudedeo, — Deud buhan gant ar bara, ar guin hag ar brinik. C'hui a zalc'ho peg enho dre ma trebin ha ma valeimp. Ne c'hallan tam chom a blas, rag devi a ra plant va zreid pa baouezan.

Lez-Breis, — Me a zalc'ho avoalac'h ar brinig em zog, hag ar voutaill em godel. Seit, tapit crog er bara.

Boudedeo. — Ema zo bara Penzes, d'oc'h ti Jean-Mari Belek, hag a zo. Roit ama eur vrinigen. Pebez saour dilisius !.. Diskargit ie eur bannac'h guin... Oh ! na peger mad ! rekouret eo eun den... mar kirit me raio deoc'h pemp guennek, marc'hek Lez-Breiz.

Lez-Breis. — Oh ! ne c'houlennan netra, en distro d'ar vad a garfen ober deoc'h.

Boudedeo. — Oh ! bezit dizoursi, rag evidon da gaout pemb guennek ebken em godel, gouskoude noun ket paour, rag kaer em be tenna er meas pemb guennek, dioc'h-tu e cavan pemp all e founs va godel en ho flas.

Lez-Breis. — Mad, abars ma zeoc'h kuit, e pedin neuze ac'hanoc'h da garga va zog a bemb guenneien eleac'h ar brinnik, rag implich a gavin buhan dezho, kement all a zienes a zo etouez an

dud.

Boudedeo. — Leiz ho tog, ha leis ho kodellou, hag eur vozad a roïn deoc'h ; mæs lavarit eta plan Lorgnez.

Lez-Breis. — Apparissa a ra din evel pa lavarfen eur pez giniden-zu, e deffe displeget he steuen a zioc'h ar vro, evit tappa leun a geillen d'ho liama, d'ho c'hrouga, d'ho zuna.

Boudedeo. — C'hui a fel deoc'h rei din da entent e ma Lorgnez deuet aben da veza mestr e Frans. Mæs penaos evelse en deus gallet ober he dol ?

Lez-Breis. — Oc'h ober ar moumoun gant ar geriou : liberte, egalite, fraternite.

Boudedeo. — Mæs ar geriou-ze ne dint bet ha ne c'hellont beza guir nemet en Ilis catholik.

Lez-Breis. — Lorgnez er gouie avoalc'h ; setu zo caos en deus hi kemeret evit touelli eur rum dud a zo anvet *les libéraux*, e gallek.

Boudedeo. — C'hui lavar an dud a zo etre daou, ato prest da grial e zeo fanatik ar guir gristen ; ha bepret dispos da gemeret pers evit enebourien an Ilis catholik, var digares ho jassa var an ent mad en eur ober, evit plijout dezho, ar sacrifis deus eul loden d'oc'h guir ar viriones diskleriet deomp gant an Ilis fountet gant Jesus-Christ.

Lez-Breis. — Al liberalet a zo en em laket da lavaret dar guir catholiket ; c'hui ne lezit ket an dud keis-se da zistrei evit mad en Ilis, en despet d'an drebon o deus,defot distrei enhi. Petra ! n'ho c'hlevit ket o crial huelloc'h evid'hoc'h eun tam mad : liberte, egalite, fraternite ? Evidomni a ia da drei kein deoc'h, hag evit courachi an dud keis se en ho zantimant mad e votimp gatho a enep deoc'h c'hui.

Boudedeo. — Setu e zeus e Frans sanset catholiket en ho fez, anter catholiket, ha digatholiket. Neuze eo an anter-catholiket, en or rei ho mouechou da gannadet an digatholiket, eo o deus digoret dar Framassounet dor an diou Gambr, dor ar C'houarnamant, doriou ar prefectur hag ar sous-prefectur, hag an Ti-kear, ha dor kement karg a zo tout.

Lez-Breis. — Evel-se eo en em gavet. Etretant, Lorgnez a jom kuzet en he doul. Ne c'haller ket gouzout d'ar zur pe ema e Frans pe en eur vro all benag.

Boudedeo. — An trista-zo evit ar Frans, eo kaout eur seurt gouarnamant, rag ar Republik a zo sanset an oll Franchichen oc'h entent o unan d'oc'h kement a aparchant outho, ha padal e c'halfe, dre ar Framachouniach, e ve Bismark, pe eun enebour all benak, a ve o rei an urchou.

Lez-Breis. — Setu enho petra c'hoarvez gant eur rouantelez, pa c'hall pignat var he gorre potret ar Republik universel ; rag n'ho deuz bro ebet, mæs an douar a gemeront evitho. Ho breuriez a zo evit pilat kement Gouarnamant ne ve ket dezho, ha kemeret he blas evitho ho unan. Dre an anter gristenien deus ar Frans o deus gallet ober ar c'haera tol o deus great biskoas, pa ze guir e maint en oll cargou. Mæs lavarit din, a brutal pe betra eo Lorgnez d'ar moment-ma deus ar bersecution.

Lez-Breis. — Lavaret a ra : Ober bras ! ober bras !

Boudedeo. — Just egist an targas, pa vez o kombina ober eun tol kokin dal logot.

Lez-Breiz. — Troc'heur dous eo brema, Lorgnez.

Boudedeo. — Bezit sur ne zanko nemet dounnoc'h a ze ar gontel er beo. Kavet en deus oa eat re javach an oll etog ar Revolution vras. An droma a raio eun tamik sivouplai dar Relijion gristen. Me bario e talc'h paper al lezen sanset en he zorn kleis, dre ma sank ar gontel gant he zorn deo.

Lez-Breis. — Ato, ia, al lezen ; lezen beo, lezen maro, lezen iaouank, lezen goz, lezen goad, lezen Danton, lezen Pompadour, lezen Napoleon I, pa edo e gout da veza tirant ; ato all lezen.

Boudedeo. — Hag ar guir ?

Lez-Breis. — Neuz guir nemet evit ar Framassounet.

Boudedeo. — Assa, neuze al liberalet, christenien etre daou, a c'hal lavaret o deus laket ar Frans var an tu var enep dre ho voterez diskiant. Hi eo a zo pen-kaos e c'hall breman ar Framassounet teuleur ho arrach var an oll kouenchou e Frans, hag evel tirvi follet drasta ha brousta kement munut mad ho devoa al leanet hag al leanezet, laket da zivoan ker puill dre ar vro.

Lez-Breis. — Ia, ha pa zonjan e zeus eul lezen deus an 28 a vis gouere 1848, eus a behini an articl 13 a ro da anaout ar gondaonation c'houek ha dizamant a sko kement den a so prouvet varnhan e ve d'eus eur sosiete dre guz. Epad pemp bloas e vo lamet diganthan e viriou eus a sitoyan.

J. M. C.

LE CONSEILLER DE L'ÉPARGNE
Propriété de la
BANQUE GÉNÉRALE DES INTÉRÊTS FRANÇAIS
Sera adressé **gratuitement** *tous les Dimanches, et pendant une année, à titre d'essai, à toute personne qui justifiera de sa qualité d'Abonné à un* **Journal Conservateur.**
Adresser les demandes à M. le Directeur, 171, Boulevard St-Germain, Paris.

DAIS ◇ BANNIÈRES ◇ ORIFLAMMES
BIAIS & RONDELET. — ADORATIONS, PÉLERINAGES
Exposition Franco. Paris, 72, r. Bonaparte. *Écrire directement.*

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 29) DISSADORN 17 A C'HOUERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED.

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Ber'hien ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e dle beza casset bliziken an oll scridou da laknat var ar gazeten.

PERSECUSION

A ENEP AN TADOU JESUISTET

An Tregont a viz even e Kemper.

Tud divar ar meaz, n'euz nicun ac'hanoc'h ha n'en deffe ket clevet hano euz ar Revolusion vraz a oue e Frans brema ez euz dec vloaz ha pevarugent. Ar Revolusion-ze a badas eun dec vloaz bennac, hag epad an amzer-ze an ilizou a ioa serret, an aoteriou discaret, ar c'hroaziou pilet, hag ar veleien o veva dindan guz lod anezho, ha lod all casset er meaz euz ar vro pe lakeat d'ar maro.

Marteze eveldon-me oc'h euz clevet ho tadou pe ho mammou coz o lavaret avechou : « — Doue ra viro na deuffe biken en dro eun amzer ker scrijuz ! » Mad, tud divar ar meaz, hervez an doare, an amzer-ze n'ema mui pell adarre. Selaouit kent !

D'an tregont a viz even diveza, var dro teir heur dioc'h ar mintin, é oue guelet polis Kemper, da lavaret eo, ar c'hommisser ha pemp serjant, o vont etrezec an ti a zo en tu all d'ar Blassenn-Nevez, var hent coz Douarnenez. Commisser Brest, eur vandenn archerien ha daou zoudard a ioa oc'h ober coumpagnunez d'ezho. An daou zoudard a oue lakeat da ober goard unan e peb penn euz an ti ma on euz comzet anezhan. Petra a ioa a nevez eta ma renke ar polis hag an archerien beza var zao ken abred-se ? Piou a ioa o chom en ti-zé a zo en tu all d'ar Blassenn-Nevez var hent coz Douarnenez ? Laeroun oant ? Muntrerien oant, pe tud hag o doa lakeat an tan ens eun ti all bennac ?

Nann, an dud a ioa o chom en ti-zé n'o doa great biscoaz an distera gaou ouz ho nessa. An dud a ioa o chom en ti-ze n'o doa great biscoaz an distera drouc da zen. An dud a ioa o chom en ti-zé n'o doa biscoaz lakeat an tan e nep leac'h. Mes an dud-se a ioa Tadou Jesuistet, hag abalamour da ze e reat hu varnho evel var loanet gouez ; rac an Tadou Jesuistet a zo bet ato gant ar re genta o tifenn ar relijion hag an Iliz.

En derc'hent, epad an deiz, oa bet eur mared tud o velet an Tadou. Aliez e veze betec cant assambles e diabarz pe e dianveaz ar gouent, ha da c'houec'h heur hanter dioc'h ar pardaez ne oa ket hanter blas er chapel evit ar re a ioa deuet da glask ar venedicsion a dlie beza roet d'an heur-zé. Lod euz an dud-se a c'hoanteas chom da loja e ti an Tadou evit servichout d'ezho da destou ; rac sonjal a reat ec'h erruje ar polis hag an archerien araoc fin ar noz : an nep en deuz eun taol fall da ober en deuz aoun ato rac sclerijenn an heol.

Setu ama hanoiou ar re a jomas da loja ef gouent : An Aotrounez de Chamaillard, alvocad ha bet deputé ; Rossi, belec Seurezet Kernizi ; de Goesbriand, o veva dioc'h he zanvez e Kemper ;

Cropp, barner ; Salaun, marc'hadour levriou ; de Kerangal, moulter ; Jakes Rose, ginidic euz a Gommana.

An Aotrounez calounec-se a ioa peb hini en he gambr pa glevchont, var dro teir heur ha cart dioc'h ar mintin, sivi creuv a beun c'houec'h pe zeiz guech dioc'htu ar c'hloc'hic a zo ar gordenn anezhan e tal an or borz dioc'h an dianveaz. Er memes amzer, eur vouez a c'houlenne digor *en hano al lezenn,* mes heb lavaret mouez piou oa. Eur *frer* a respountas dre eur prenest ne vije ket digoret an or araoc'an heur merket e reglamant an ti, da lavaret eo, araoc pemp heur.

Hogen, d'an ampoent ez oa dija daou c'hant den, goazet ha merc'hed, lod dioc'h kear ha lod all divar ar meaz, tost da iliz Sant-Joseph. Ar zoudard a ioa oc'h ober goard eno a vire outho da vont larkoc'h ; mes euz al leac'h ma edont e c'helljont guelet al labour a reas neuze ar polis, ha biken, emezho, ne ancounac'haint ar pez o deuz guelet.

Commisser Brest en doa digasset ganthan daou armurier pe daou *zerrurier* evit dibotailla an doriou mar bije red. E Kemper, a drugare Doue, me vije bet cavet den da ober al labour fallacr-se. Unan euz an daou vicherour-ze euz a Vrest a glaskas eta dibotailla gant eur c'hrogic houarn an or a skoe var borz ti an Tadou ; mes, caer en devoue, ne c'hellas ket dont a benn euz he daol : an or a jome ato serret. Neuze ar polis en em gemeras oc'h eun or all a ioa larkoc'h hag a sko var ar jardin. An or-ma a zo eun or vraz hag e deuz daou gostez. Kenta tra a oue great a oue fourra eul linvier dindanhi evit clask he divarc'ha ; mes an or a ioa stard hag a oue treac'h d'al linvier : chom a reas serret evel an or borz.

Goulscoude, micherourien Brest a ioa a bep seurt ostillou gantho. Goude beza labouret da genta gant al linvier, e labouront brema gant ar gizell ien. Sanka a reont eur gizell ien etre an daou gostez euz an or en esper ho distaga an eil dioc'h egile. En em zistaga a reont eun tammic evit guir, hag unan euz ar vicherourien a c'hellas planta he vreac'h entrezho. Ar vreac'h-se a oue guelet gant an Aotrounez o doa tremenet an noz e ti an Tadou ; mes ar c'horf ne c'hellas ket mont da heul, ha setu ar polis nec'hetoc'h eget biscoaz. Ne oa mui nemet eun dra da ober, c'hoari gant ar vouc'hal, ha setu ar vouc'hal en dro. An taolioù bouc'hal a oue clevet betec euz ar Siminer, hag a ieas doun e calounou ar re a ioa o sellet dioc'h an dianveaz. Ar re-ma a ioa dija mil anezho d'an ampoent. Hogen, peder heur oa neuze, hag ar c'hloc'h a zo e diabarz ar gouent a zounas hervez ar c'hustumm evit lavaret d'an Tadou edo ar mare da zevel.

Etre daou, ar vouc'hal e devoa discolpet tammou dioc'h traon an or, hag ar iaouanka euz an daou vicherour a c'hellas erfin mont en tu all. Eno e torras gant eur varrenn houarn ar potaill a ioa o prenna an or dioc'h an diabarz, ha setu ractal potret ar polis er jardin. An dra-ma a ioa da beder heur ha cart.

Etre ar jardin hag an ti ez euz eun or ver ha n'euz alc'houez ebet varnhi. Evit doare, potret ar polis a anaie an or-ze ; rac mont a reont var e ün etrezec ennhi. Mes eno e cavont an Tad ar Guinio, superior ar gouent, hag en dro d'ezhan an Aotrounez o doa tremenet an noz en he di.

Unan euz a botret ar polis a ioa ar chelp ganthan. Hennez oa an Aotrou Fradin, commisser Kemper. An Tad ar Guinio a c'houlenn ouz an Aotrou-ze : — « A berz piou e teuit-hu ama ? » Kerkent ar c'hommisser a zispak eun tamm paper hag a lenn d'an Tad, dirac an testou a zo en he gichen hag a vouez huel ha freaz, an urs en deuz bet digant prefet Kemper d'he gass kuit hen hag an Tadou all, hervez an ordrenans douget gant ar c'houarnamant d'an nao var 'n ugent a viz meurs.

Neuze an Tad ar Guinio hag an Aotrou de Chamaillard a c'houlenn ha mestr pe berc'henn an ti, hag ar re a zo e servich an Tadou, a dle beza casset kuit ive. Ar c'hommisser a respount : « — Perc'henn an ti a c'hell chom ebarz. »

An Aotrou de Chamaillard, goude beza lavaret oa hen alvocad an Tad superior, a lavar c'hoaz ne c'hell ket perc'henn an ti chom he unan en eur gouent ker braz, hag a c'houlenn adarre ha ne c'hello ket delc'her eur *frer* ganthan. « — Ho, eme ar c'hommisser, eur mevell a c'hell chom ganthan. »

Var gement-se ar c'hommisser a bed hag a asped an Tad superior da lavaret d'an Tadou all mont kuit a volonte vad. Mes an Tad ar Guinio a respountas : « — An dra-ze a zell ouzoc'h ; ne d-aint ket kuit nemet casset e vent. » Hag, o veza comzet evelse, an Tad superior en em dennas en he gambr.

D'an ampoent, an Aotrou de Kerangal a ioa a benn d'ar c'hommisser polis, hag hema her pedas da vont kuit. Mes an Aotrou de Kerangal a respountas ne d-aje ket : « — Me zo ama, emezhan, e ti vignounet d'inn, ha guir am euz da jom. »

Ar c'hommisser a c'hourdrouzas he gass kuit en despet d'ezhan ma ne d-aje ket a volonte vad. Mes an Aotrou de Kerangal a respountas adarre oa he volontez chom, ha chom a raje. « — Ne d-inn ket kuit, emezhan, ken na vinn casset. Ouspenn-ze, me lavar n'oc'h euz ket a vir da ober ar pez a rit, ha divezatoc'h m'ho calvo dirac ar Justis. »

Neuze, var urs ar c'hommisser, daou zerjant polis a grogas en he ziouscoaz en eur c'hina eun tammic, hag her bountas betec an or ; rac discleriet en doa ne valeje nemet dre ma vije bountet. Pa oue erruet var an hent, e oue lezet libr. Goulscoude, clask a reas dont adarre en ti dre zor ar jardin ; mes ar zoudard a ioa oc'h ober goard a viras outhan.

An testou all, an Aotrounez de Chamaillard, Salaun, de Goesbriand ha Rossi, a oue casset kuit ive peb hini d'he dro ; mes, dre ali an Tad ar Guinio, ne glaskchont ket enebi oc'h ar serjant polis a ioa carget d'ho lakaat er meaz.

Epad an amzer-ze, an Tadou a ioa peb hini en he gambr o vedita hervez ho c'hustumm araoc mont da lavaret ho offerenn. Mes en dro-ma o doa prennet an or varnho. Heb dale e clevont tud o vale var bondalez an astach kenta. Botinezou an archerien eo a ra an trouz a glevont ; rac, goude beza deuet en ti gant pemp serjant polis hebken, ar c'hommisser en devoue aoun ne vije ket aoaulc'h an dra-ze evit cass an Tadou euz ho c'hamprou. Abarz pignat varlaez eta, e c'halvas c'hoaz pemp archer d'he zicour,

Var bondalez an astach kenta ez eur peder gambr a bep tu ; hogen, egiz p'en devije anavezet mad doareou an ti, An Aotrou Fradin a ieas var eün da gambr an Tad superior, hag a skoaz tri daol var an or en eur lavaret : « — Digorit, en hano al lezenn ! » — « Me zo er gear ama, eme an Tad ar Guinio ; n'oc'h euz ket a vir da antreal. » — « En hano al lezenn, digorit ! » — « Nann, ne zigorinn ket, eme an Tad superior ; torrit an or mar kirit ; mes n'e ket me a zigoro d'eoc'h. »

Goude beza goulennet digor evit an drede guech, ar c'hommisser a ro urs d'an daou *zerrurier* euz a Vrest a ioa ato oc'h he heul da c'hoari adarre gant ho benviachou. An or n'oa ket stard, rac an Tad superior n'en doa ket aoun rac al laeroun. Setu hi eta digoret heb dale, hag an Tad ar Guinio en deuz dirazhan, da genta an Aotrou Fradin, an hini en deuz guelet dija e traon an ti, hag adren ar c'hommisser, daou archer braz, hueloc'h eget an or. « — Me lavar, eme ar superior, n'oc'h euz ket a vir da zont ama en despet d'inn. » — « It kuit, me ho ped, eme ar c'hommisser » — « Me zo ama e va c'hambr, d'eoc'h-hu eo mont kuit. » — « Me ho ped, eme ar c'hommisser c'hoaz, it kuit ac'hanoc'h oc'h unan, hag an Tadou all ive. » — « Mont kuit ac'hanon va unan, eme ar superior en eur vont var he giz betec ar c'horn pella euz he gambr, nann ! Ne d-inn ket kuit nemet casset e venn. » — « Crogit en Aotrou superior, eme ar c'hommisser da eur serjant polis. » Neuze unan euz ar serjantet polis, a ioa bet prestet heb marc'hata gant mear Kemper d'ar prefet ha d'ar procureur, a laka he zorn var an Tad. Hema a lavar ato eo a enep peb guir e reer d'ezhan ar pez a reer.

Goulscoude, o veza n'en doa ket a c'hoant e vije discouezet d'ar bobl eur belec treinet pe stlejet dre nerz dre ar ruiou, e c'houlenn digant ar c'hommisser ha chom a c'hello da vihana da c'hortoz an Tadou all e kichen an or. Mes ar c'hommisser a respount dioc'htu : « — Nann, ne c'hellet ket ; urs on euz d'ho cass betec ho ti. » — « Va zi a zo ama, eme ar superior, ha n'em euz hini all ebet ; c'houi a ia a enep peb guir oc'h va c'hass ac'hann. » Neuze e lavar c'hoaz e renko ar serjant polis delc'her peg ennhan betec traon ar Blassenn-Nevez, evit discouez d'he vignounet eo en despet d'ezhan her c'hasser kuit, ha goudeze e teu euz he gambr en eur lavaret bepret n'euz guir ebet d'he gass kuit evelse. P'eo diskennet, e tigorer an or borz dioc'h an diabarz, hag an Tad ar Guinio a erru var an hent gant ar serjant polis ato crog en he vreac'h.

Kerkent ar goazet a ioa o sellet dioc'h an dianveaz a zivisk oll ho zokou, hag eun huanadenn hirr hag estlammuz a deu euz a galoun hag euz a c'hinou ar merc'hed. « — O horrol ! » emezho en eur serija gant ho spount hag ho anken.

Goulscoude, an Tad superior a renke tremen dbiou d'ar chapel. Hogen, an or a sko euz ar chapel var an hent a ioa dija staget eur feuillenn baper outhi, ha var ar feuillenn-ze oa scrivet ar c'homzou-ma : CHAPEL HAG A ZO DIFENN DA VONT ENNHAN A BERZ AR C'HOUARNAMANT HAG AR PREFET.

An Tad ar Guinio, en eur dremen, en em strink d'an daoulin var dreujou an or evit ober c'hoaz eur bedennic da zant Joseph, patron ar chapel-ze el leac'h m'en deuz labouret kement evit gloar Doue ha silvidigez an eneou. Ractal an dud a ioa o sellet a gouez ive d'an daoulin en eur vouela hag en eur hirvoudi. Ar goazet zoken a vouele ; n'oant ket evit miret, kement e lamme ho c'haloun en ho c'hreiz, kement e verve ar goad en ho goaziet.

An Tad superior, o veza savet en he za, a erru etouez he vignounet, hag ar re-ma a dosta oll ou-

than evit he vriata, pe evit cregi en he zorn, pe evit goulenn he vennoz. Eun tammic izeloc'h ez euz merc'hed var ho daoulin ha ne fell ket d'ezho rei plas d'ezhan. Eur pennad eo dispartiet dioc'h ar serjant polis ; mes gelver a ra hema buhan da zont d'he gaout adarre, evit discouez d'an oll n'e ket anezhan he unan ez a kuit evelse.

Digouezout a ra dirac ti an Aotrou Astor, mear Kemper hag an amezec tosta dan Tadou. An Aotrou Astor a dlie guelet euz he di a dreuz ar *persiennou* serret ar pez a dremene var ar ru. An Tad ar Guinio a ro eur vennoz diveza da eun toullad introunezet a zo var bennou ho daoulin e tal ar Blassenn-Nevez, ha goudeze e kendalc'h da vont araoc etrezec kear, e creiz etre ar serjant polis hag an Aotrou Rossi, ar mignoun-ze a galoun, n'en doa ket gellet en em rezina da guitaat Sant-Joseph tri devez a ioa. An Tad superior a erru erfin e traon ar blassenn, ha neuze e lavar d'ar serjant polis : « It en dro brema ; emaoc'h o paouez ober eun taol fallagriez, mes me a bardoun d'eoc'h a greiz va c'haloun. »

Epad an amzer-ze, ar c'hommisser a ioa eat da skei var dor cambr an Tad Arzur. An Tad-ma a ioa d'an ampoent o rei eur mission e Landudal. « — Aze n'euz den ebet, » eme eur vouez hag a deue euz an tu all d'ar pondalez. Neuz forz, an Aotrou Fradin a ia er gambr, hag a ro urs da furcha er guele ha dindan ar guele. O veza ne oue cavet netra, pas zoken eur goz votez toull bennac, ar c'hommisser en em gemeras oc'h eun armel a ioa er voger hag a ioa alc'houezet. An armel-ze a zerviche d'an Tad da c'horren he zillad. Mes an Aotrou Fradin a ziscredas ez oa eur Jesuist bennac cuzet eno, ha setu hen ha rei urs da derri dor an armel gant eur varrenn houarn.

Goude an taol caer-ze, ar c'hommisser a dreuz ar pondalez, hag en em gav dirac an Tad Moigne. « — Me eo a a glaskit? » a c'houlenn an Tad-se en eur vouzc'hoarzin gant he vadelez ordinal. Prest oun, mes list ac'hanon da genta da gemeret ar zac'h a vez ganen o veachi. » — « Kemerit ar pez a gerot, » eme an Aotrou Fradin, souezet he unan o velet dirazhan eun den ken dous ha ker chentil. An Tad, o veza kemeret he bakadic traou, a ia varlerc'h ar serjant polis a ioa carget d'he lakaat er meaz, hag he ear a zo beprèt laouen ha joaiuz, rac euruz eo da c'hellout gouzanv eun dra bennac evit Jesus-Krist, he Vestr.

En eur dremen ebiou dor ar chapel dioc'h an dianveaz, an Tad Moigne a ra ive eur bedennic var an treujou. Hogen, pa zav en he za, ec'h anavez ar serjant polis Kervran, a ioa en he gichen, hag ec'h astenn d'ezhan he zorn. Ar serjant, tenereat he galoun gant kement a garantez, en em daol neuze etre divreac'h an Tad en eur vouela hag en eur c'houlenn pardoun outhan.

O velet an dra-ze, an dud vad a ioa o sellet a strak oll ho daouarn meur a vech dioc'htu en eur grial : « — Meuleudi d'ar serjant-se ! meuleudi d'ar serjant-se ! » — « Setu aze eun den hag a vezo torret euz he garg, eme unan bennac.» — « Ne vanko ket a vara d'ezhan evit an dra-ze, eme eun all. Me her c'hemero em zi, ha ne gollo netra evit chench plas. » An hini a gomze evelse a zo unan euz an dud-se a feiz hag a galoun, a gaver c'hoaz stank, a drugare Doue, var douar Breiz-Izel. Var gement-se an oll, coz ha iaouank, goazet ga merc'hed, a dosta och an Tad Moigne evit poket d'he zorn ha goulenn he vennoz. Tri Aotrou euz a gear a ia da ober coumpagnunez d'ezhan betec ar gathedral.

An Tad Delaizir eo an trede a oue casset kuit euz he di. An Tad Delaizir a zo crog en he zeiz vloaz ha pevar-ugent, hag en deuz tremenet c'houec'h vloaz ha tai-ugent e servich an Iliz hag e servich he vro. Ar c'heaz coz en doa sonj vad da achui he vuez e Sant-Joseph. Edo o vedita dirac he grucifi hag azezet var eur gador pa glevas skei var dor he gambr. Heb respount netra, coulz lavaret, e lez digeri anezhi dre nerz, ha setu dirazhan ar c'hommisser polis hag an archerien. An Aotrou Fradin a ro urs d'ezhan da guitaat ar gambr-se el leac'h m'en deuz tremenet eur bloaz ha daou-ugent, ha goudeze, heb damant ebet d'he oad, e lavar da eur serjant polis cregi ennhan. An Tad n'en deuz great biscoaz nemet senti ; kemeret a ra eur pez brevier, ha gant ar brevier-ze dindan he gazel, ez a da heul ar serjant heb lavaret eur ger. Pa erru etouez he vignounet, e ro he vennoz d'ezho evel ar re a zo deuet kuit en he raoc. Neuze unan euz ar vignounet-se a gemer he vrevier diganthan, hag a ia da ober coumpagnunez d'ezhan betec ar gathedral. P'edo o treuzi ar Blassenn-Nevez, e oue clevet unan bennac o lavaret : « — Setu aze eur belec coz hag a dle ober calz aoun d'ar Republic ! » An Tad keaz a zo bet ker strafillet gant an dra-ze ma'z eo chomet ouspenn peder heur var 'n ugent abarz dont mad aoualc'h ennhan he unan.

Euz a gambr an Tad Delaizir ar c'hommisser polis a ieas da gambr an Tad Saint-Alouarn, a zo ken anavezet ha ker caret gant an oll e Kemper. Aliez e vez hano e kear euz a eur pez caer bennac distaget gant an Tad-se, a zo ive dija en he drivac'h vloaz ha tri-ugent. Mes hirio n'e ket mui henvel oc'h kent. He zivoc'h a zo drouc-livet ha distronket-oll, ha ker sempl en deuz doare da veza ma'z euz aoun ne c'hellfe ket mont larkoc'h. Kenta hini a erru ganthan, goude m'eo digasset er meaz euz he gouent gant eur serjant polis, eo an Aotrou Herri de Pompery, mear Roslohen, he niz. An Aotrou-ma a ro he vreac'h d'he eontr, hag a ia ganthan betec ar gathedral. Evelse e coundaon dirac an oll, mes eun tammic divezad, ar feson m'en deuz votet he vreur Deputé ; rac hema a zo unan euz ar re o deuz poulzet ar c'houarnamant, dre ar feson m'en deuz votet e cambr an Deputeet, da gass ar Jesuistet euz ho c'houenchou.

Goulscoude, ar c'hommisser polis n'oa ket c'hoaz echu he labour ganthan ; mes dija e cave d'ezhan e pade re hirr al labour-ze. Setu perac, pa'z ea e camprou ar pevar Dad en doa c'hoaz da gass kuit, ha pa felle d'an Tadou-ze lavaret n'oa ket a vir da vont en ho c'hambr en despet d'ezho ha d'ho c'hass kuit evelse, an Aotrou Fradin a respounte dioc'htu : « — Aoualc'h ! aoualc'h ! » ha ractal e roe urs da gregi ennho. Ar pevar Dad a ioa c'hoaz da gass kuit oa an Tadou de Keruzec, Forestier, Montjaret ha Bleuzen. Evel ar pevar genta, e ouent digasset er meaz euz ho c'houent, an eil goude egile, gant eur serjant polis, hag evel ar pevar genta ive, peb hini anezho a rea eur bedennic var dreujou dor ar chapel en eur dremen ebiou.

An Tad Bleuzen a oue an diveza a deuas kuit. An Tad-ma a jomas da c'hortoz ar *Freret* a dlie beza lakeat ive er meaz euz ar gouent goude an Tadou. Ar *freret-se* a ioa tri anezho, hag ho zri bretounet. Setu ama ho hanoiou : ar *freret* Scolan, Cornec ha Clec'h. Unan anezho a zo dija tost d'he zec vloaz ha tri-ugent, hag anavezet e Kemper evit chentila dgn a c'houffet da velet.

Counta a reer e pokas d'ar serjant polis en doa he lakeat er meaz euz a Zant-Joseph, evit discouez n'en doa ket a zrouc outhan. Pa oue erruet ar *Freret*, an Tad Bleuzen a ieas gantho d'ar gathedral el leac'h m'edo dija an Tadou all. C'houec'h heur oa d'an ampoent.

Neuze an eiz Tad casset kuit euz ho c'houent a lavaras ho offerenn assambles er gathedral. Eur maread tud, an darn vuia euz ar re a ioa bet dija var ar Blassen-Nevez evit ober henor d'ezho dre ma teuent euz a Zant-Joseph, a deuas ive da glevet unan pe unan euz an offerennou-ze. Goudeze an Tadou hag ar *Freret* a ieas d'an escopti, el leac'h ma oue great d'ezho gant an Aotrou'n Escop eun digemer calounec, eun digemer leun a vadelez, a respet hag a garantez.

Couent Sant-Joseph o veza en hano an Tad Rot, an Tad-ma a zo bet lezet ebarz gant eur *frer* evit he zervicha. Mes ar chapel a jom serret dre urs ar c'houarnamant hag ar prefet, hag ar ziell a zo lakeat var an or a zo etre ar chapel hag ar secreteri. Oc'h an oriou all ez euz staget eur feuillenn baper dioc'h an dianveaz, ha var ar feuillenn baper-ze eo merket ez euz difenn da vont ennhan. Mes an dud, introunezet vraz coulz ha merc'hed a renk dister, a gendalc'h da zont da zaoulina var dreujou an or a sko var hent coz Douarnenez, var an treujou-ze el leac'h m'o deuz an Tadou lavaret peb hini eur bedennic dre ma vezent digasset euz ho c'houent. Ar chapel o veza d'an Tad Rot evel an ti, an Tad-se en deuz goulennet perac n'hen lezet ket d'he zigeri ha da ober anezhan ar pez a garje. « — Ha ma'm beffe c'hoant da ober eur vagajenn anezhan, eme an Tad, ne venn ket libr ? » — « Eo, a oue respontet d'ezhan, mar kirit lakaat ar chapel-ze da zervichout da eun dra all bennac eget da offisou ar relijion, neuze marteze e vezo lamet ar ziell divarnhan, hag e viot lezet d'he zigeri adarre. »

Setu aze an histor guirion euz ar pez a zo c'hoarvezet e Kemper d'an tregont a viz even diveza. Hogen, ar pez a zo bet great e Kemper a zo c'hoarvezet ive e meur a gear all a Frans, e kement leac'h m'o doa an Tadou Jesuistet eun ti pe eur gouent heb caout eur scolach stag ouz an ti pe ar gouent-se. E peb hini euz ar c'heariou-ze, an Tadou Jesuistet a zo bet casset kuit euz ho, zi pe euz ho e'houent evel e Kemper, goude m'oa torret pe dibotaillet dre urs ar polis an oriou da vont betec ennho ; mes ive, e peb hini euz ar c'heariou-ze, ar bobl kristen en deuz discouezet evitho ar respet hag ar garantez en deuz discouezet e Kemper.

Selaouit petra zo erruet e Paris.

E Paris ez oa Senatourien ha Deputeet o c'hortoz an Tadou dre ma vezent casset euz ho c'houent, ha dre ma teuent er meaz, an dud iaouank hag ar merc'hed a grie : « — Bevet ar Jesuistet ! » An diveza a oue casset kuit eo an Tad Hus. An Tad-ma a zo dija trivac'h vloaz ha tri-ugent, hag en deuz beac'h o vale. An Aotrou Clement, commisser polis, a sko var dor he gambr, mes an Tad ne respount ket. An Aotrou de Ravignan, senatour catholic, a heulie potret ar polis dre ma'z eant, evit guelet petra rajent. An Aotrou-ze a lavaras neuze d'ar c'hommisser : « — An Tad a zo er gambr-se a zo trivac'h vloaz ha tri-ugent, hag en deuz beac'h o vale ; n'o pezo ket ar galoun d'he lakaat er meaz. »

E leac'h respount, an Aotrou Clement a ra sin da eur serjant da vont da glask ar *serrurier*. Ar *serrurier* a erru, ha setu an or dibotaillet.

An Tad Hus a ioa azezet var eur gador, eul levr ganthan en he zorn. « — Me ro urs d'eoc'h da vont kuit, eme ar c'hommisser. » — « Ne anavezan ket an urs-se, eme an Tad ; ne d-inn ket kuit nemet casset e venn. » — « Mad, » eme an Aotrou Clement, hag hema a ra sin da zaou zerjant polis da gregi e divreac'h ar belec coz. Var gement-se an Tad Hus a gomz adarre evelhenn : « — Me zo trivac'h vloaz ha tri-ugent, ha gant an dra-ze oun asmatik ha cabac'h. Setu aze va guele ; meur a viz zo n'em euz ket gellet cousket ennhan. Ouspenn-ze, n'oun ket goest da vale. E servich ar Frans e Caienn eo am euz paket ar c'hlenvejou-ze. »

Neuze an Aotrou de Ravignan, Senatour, hag an Aotrou du Bodan, Depute, a c'houlenn caout an henor da zougen an Tad. Mes hen ne fell ket d'ezhan. « — Nann, emezhan ; ar polis eo am c'hass ac'hann ; ne d-inn ket kuit nemet treinet e venn gant ar polis. »

Ha red e oue d'ar polis he dreina.

An Tad Pitot, superior ar gouent, a ioa ouz he c'hortoz var ar pondalez. Kerkent ha m'her guel o tont er meaz euz he gambr, ec'h en em daol etre he zivreac'h, ha goudeze e pleg he benn hag e c'houlenn beza benniget ganthan. Ractal an oll a gouez d'an daoulin, hag ar serjantet polis ho unan a denn ho c'hasketennou hag a zoubl eun tammic ho fenn. Neuze an Tad Hus a lavar :

« — Me ro va bennoz d'eoc'h oll, d'eoc'h-hu, va bugale ha va mignounet, ha d'eoc'h-hu ive, va bourrevien. C'houi zoken a vennigan dreist ar re all abalamour hor micher-ni eo consoli, beza ato carantezuz e kenver hon nessa, ha pardouni. Biken mui marteze ne velinn ar gambr-ze a boan, el leac'h ma tremenen an amzer diveza euz va buez o caret Doue hag an dud. N'em bezo keuz da netra nemet d'ar gambr-se ; mes p'e guir e fell da Zoue he c'huitaffen, ra vezo great he volontez ! Brema, cassit ac'hanon el leac'h ma kerot. »

Mes setu ama eun dra all hag a zo caeroc'h c'hoaz. E kichen kear Dôle, en escopti Sant-Glaoda, ez euz eur chapel savet pevarzec cant vloaz zo en henor d'ar Verc'hez. Ar chapel-ze a zo hanvet chapel Introun-Varia-Menez-Roland. Mes eun Tad Jesuist a ioa oc'h he zizervicha, hag abalamour da ze e oue roet urs d'he zerra d'an daou a viz gouere, da eiz heur dioc'h ar mintin. Ar c'helou-ze a redas dre ar vro evel eul luc'hedenn, ha kerkent ha goulou-deiz, ha pell araoc' zoken, ar chapel a ioa leun a dud hag a felle d'ezho guelet eur vech c'hoaz imach ho mamm garet, an Introun-Varia-Menez-Roland. Eun tri c'hant bennac a gommunias en offerennou a oue lavaret mintin mad, ha goudeze ec'h en em lakejot da gana canticou da c'hortoz eiz heur.

Mes, o velet kement-se a dud er chapel, ar polis ne gredas ket tostaat d'an heur merket. Counta a reas var an naoun evit lakaat an dud-se da zont er meaz ; mes an dud-se, n'e ket er bouet edo ho zonj. Setu nao, dec, unnec heur, cresteiz, ha nicun anezho ne finve. Goulscoude,urs a ioa da zerra ar chapel a benn an noz, coustche pe goustche. Ar polis a zo nec'het hag a c'houlenn sicour digant an archerien hag ar zoudardet. Ema dija teir heur, hag an dud fidel, goude beza great hent ar groaz, a gan gousperou ar Verc'hez assambles gant ar veleien. Ar gousperou echu, setu cant soudard oc'h erruout e tal an or.

Neuze e caner ar c'hantic :

« Me a laka va fisians,
Guerc'hez, en ho sicour ; etc. »

Ar veleien a zo var ho daoulin e traon an aoter, hag ann dud fidel a zo e creiz ar chapel. Pa deu ar zoudardet varnho, an dud fidel, goazet ha merc'hed, en em denn a verniou er chapeliou croaz, en eur gana ato : « Me a laka va fisians, etc. » Eur belec a gri a vouez huel : « Bevet Introun-Varia-Menez-Roland ! » Ha meur a gant mouez all a gri var he lerc'h : « Bevet Introun-Varia-Menez-Roland ! » Ar zoudardet a renkas cregi e peb goaz hag e peb maouez evit ho jacha euz ar chapel an eil goude egile. Goudeze e renkchont ober ar memes tra d'ar veleien, hag an dra-ze a badas pell. Abarz ar fin evelato, e c'helljont goullonderi ar chapel, ha neuze ar polis a zerras an or hag a lakeas ar ziell varnhi. Mes an dud fidel a jome bodet tro var dro, hag a gendalc'he da gana :

« Me a laka va fisians,
Guerc'hez, en ho sicour, etc. »

Eun dra hag a zo bet remerket e peb leac'h eo ar respet o deuz discouezet evit an Tadou potret ar polis ho unan. Er c'heariou all evel e Kemper, an darn vuia euz ar re-ma a ioa lostec, hag o doa doare da gout mez ha melconi oc'h ober al labour a reant.

Ha brema m'her goulenn ouzoc'h, tud divar ar meaz, brao e cavit-hu ar pez a zo great d'an Tadou Jesuistet e Kemper hag e leac'h all ? Brao e cavit-hu guelet cass euz ho zi, araoc zoken m'oa poent d'ezho sevel euz ho guele, tud ha n'oa netra da damall d'ezho ? Ma ve great kement all d'eoc'h oc'h unan, ma teuffe ar polis da skei var ho tor a greiz ho cousk, en eur lavaret :

« — En hano al lezenn, digorit ; me am euz urs d'ho cass kuit, a berz ar prefet ; » petra respountfac'h? Respount a raffac'h, me zo sur :

« — Me, n'e ket eul laer oun ; n'em euz great torfet ebet, ha rac-se c'houi n'oc'h euz guir ebet d'am c'hass kuit evelse. » Mad, ma ne gaffac'h ket just e veac'h lakeat er meaz euz ho ti gant ar polis, heb m'o peffe great drouc ebet, ne dleit ket caout just ken nebeut e ve bet lakeat an Tadou Jesuistet er meaz euz ho hini p'e guir n'oa netra da rebech d'ezho.

Hag ouspenn, brao e cavit-hu c'hoaz e ve serret gant ar polis chapeliou el leac'h n'ez euz bet dizurs ebet, chapeliou el leac'h ne reat nemet pedi Doue, prezec, coves ha rei ar gommunion d'an dud fidel? Marteze ec'h anavezit chapel Sant-Joseph e Kemper ; marteze oc'h bet meur a vech ennhan o coves pe oc'h ober eun tamm retret araoc Pask, pe o lavaret eur bedennic en eur dremen. Mad, hiviziken ar chapel-ze a zo serret dre urs ar c'houarnamant hag ar prefet ; hiviziken ne c'hellot mui mont di da goves ; hiviziken, p'o pezo c'hoant da ober eun tamm couez var ho coustians evit en em lakaat e stat da ober eur pask mad, ne gavoc'h mui ar chapel-ze digor evit ho receo, ne gavoc'h mui an Tadou eno evit goalc'hi oc'h ene dre an absolvenn. Ha just e cavit-hu an dra-ze ive ?

Mes unan bennac a lavaro d'eoc'h marteze : « — Hervez al lezenn, ar Jesuistet ne c'hellent ket beva assambles evel a reant. » Petra l c'houi, labourerien douar, a c'hell beva assambles, loja assambles dindan ar memes toenn kement ha ma kirit, evit en em zicour da labourat ho touarou ; marc'hadourien a c'hell beva assambles, loja assambles dindan ar memes toenn kement ha ma keront, evit en em zicour en ho c'hommers ; n'euz forz pe seurt micherourien a c'hell beva assambles, loja assambles dindan ar memes toenn kement ha ma keront, evit en em zicour en ho micher ; hag ar Jesuistet ne c'hellfent ket beva assambles, loja assambles dindan ar memes toenn, evit en em zicour da zervicha Doue ha da labourat evit ho zilvidigez ho unan hag evit silvidigez ho nessa ! Mes ar Jesuistet a zo Francisien evel ar re all ; guir o deuz da voti evel ar re all ; paea a reont an taillou evel ar re all ; perac eta e ve difennet outho ar pez n'e ket difennet oc'h ar re all ? Petra c'hoaz ! Merc'hed fall a c'hell beva assambles, loja assambles dindan ar memes toenn, evit guerza ho c'horf hag ho henor d'an nep a garo dont d'ho goulenn digantho,hag ar Jesuistet ne c'hellint ket beva assambles,loja assambles dindan ar memes toenn, evit studia, pedi Doue, ha mont da rei missionou el leac'h ma vezint galvet ? E pe leac'h eta ema ho skiant mar credit traou evelse ?

Penaoz ! Ouspenn daou-ugent vloaz a ioa m'edo ar Jesuistet o veva assambles e Kemper, hag epad an amzer-ze int bet lezet ato e peoc'h. Lezet int bet e peoc'h gant gouarnamant Louis Philipp ; lezet int bet e peoc'h gant gouarnamant Republic 1848 ; lezet int bet e peoc'h gant gouarnamant an Impalaer Napoleon III ; lezet int bet zoken e peoc'h gant gouarnamant Republic Gambetta betec ar bla-ma, betec ar bloaz 1880 ; hag e c'hellfac'h credi ez oa eul lezenn bennac hag a zifenne outho beva evelse ! Petra zinifi eul lezenn ha n'e ket bet anavezet epad daou-ugent vloaz dioc'htu, eul lezenn ha n'euz bet hano ebet anezhi epad ouspenn daou-ugent vloaz dioc'htu ?

Nann, ne oa lezenn ebet hag a zifennje ouz an Tadou Jesuistet beva assambles evel a reant. An dra-ze a zo bet discouezet sclear, ker sklear hag an heol o para, ker sclear ha daou ha daou a ra pevar,gant Aotrou Rousse, alvocad dirac unan euz an dribunaliou huela a Baris. Ouspenn daou vil alvocad all a Frans o deuz sinet ar pez zo bet scrivet var gement-ma gant ann Aotrou Rousse, hag ouspenn cant tregont procureur, substitut pe alvocad jeneral, o deuz roet eun desteni nevez d'ar virionez-se en eur rei an dilez euz ho c'harg kent eget kemeret perz er pez a dliet da ober a enep ar Jesuistet d'an tregont a viz even.

Nann, an Tadou Jesuistet ne reant netra countrol d'al lezenn o veva assambles evel a reant. Ar pez zo countrol d'al lezenn avad eo ar pez zo bet great d'ezho d'an tregont a viz even : terri pe dibotailla an oriou var ho ziez ha var ho c'hamprou, ha cregi ennho goudeze evit ho c'hass kuit, heb m'o devije great torfet ebet. Hervez al lezenn e Frans, den ne c'hell mont da di eun all en despet d'ezhan, nemet eun torfet bennac en deffe great ; ha c'hoaz neuze ne c'heller mont nemet dre urs ar Justis, pe procureur ar Republic. Evelse, ar polis hag an archerien ne c'hellont mont da denna eun torfetour euz he di nemet dre urs ar Justis, pe ar procureur. Mes ama n'o doa bet urs ebet digant ar Justis pe ar procureur evit tenna ar Jesuistet euz ho c'houent ; n'o doa bet urs nemet digant ar prefet. Ama eta o deuz great eun dra countrol-beo d'al lezenn en eur vont en eun ti, en despet d'an dud a ioa o chom ennhan, heb caout urs ebet digant ar Justis pe digant procureur ar Republic.

Re all a lavaro d'eoc'h c'hoaz marteze : — « Ar Jesuistet n'oant ket caret gant ar veleien all abalamour ma'z ea tout an arc'hant gantho, ha setu perac int bet casset kuit. »

Mes an dra-ma, tud divar ar meaz, a zo ker sot ma ne c'hell ket beza credet gant tud fur evel-d'oc'h-hu. Petra ! ar Jesuistet n'oant ket caret gant ar veleien all ! Mes ann oll a c'hoar e Kemper oa beleien kear hag ar veleien all divar dro leun a istim hag a respet evitho. Hen discouez o deuz great o vont d'ho guelet muia m'o deuz gellet, derc'hent an deiz m'int bet casset kuit, evit rei d'ezho da anaout ar boan o doa var ho zicour. Ha neuze, lavaret ez ea tout an arc'hant gant ar Jesuistet a zo c'hoaz eur gaou anad. Livirit d'inn, tud divar ar meaz, pe da vare int-hi bet oc'h ober kestou en ho touez ? Pe da vare int-hi bet o c'houlenn arc'hant diganeoc'h, pe zoken o c'houlenn offerennou ? Biscoaz. Biscoaz eta ive ar veleien all n'o deuz gellet en em glemm cuz an Tadou Jesuistet var digarez ma'z ea tout an arc'hant gantho, hag, eur vech c'hoaz, red eo beza sot-magn evit credi ar seurt gevier-ze.

Perac eta eo bet casset ar Jesuistet euz ho c'houenchou ? Me zo o vont d'hen lavaret d'eoc'h brema e nebeut comzou. N'euz ken caoz a gementse nemet abalamour gouarnamant ar Frans a zo oll hirio etre daouarn ar franmasounet.

Ar franmasounet a zo eur rumm dud hag o deuz clasket ato discar ar relijion hag an Ilis. O veza ma'z int brema ar vistri e Frans evel ma'r oant epad ar Revolusion vraz, e fell d'ezho e be an oll Francisien dioc'h ho dorn. Mes chenchet o deuz baz en ho zaboulin. D'ar mare-ze, e lakeant dioc'htu d'ar maro kement hini a ioa a enep d'ezho ; brema ne reont ket evelse, evit c'hoaz da vihana. Brema e leveront : « — Deomp goustatoc'h evit beza suroc'h euz hon taol. » (comzou Gambetta). Evit mont goustatoc'h ha beza suroc'h euz ho zaol, setu ama petra o deuz sonjet : « — Leveromp ato, emezho, oump leun a respet evit ar relijion ; mes, er memes amzer, ne espernomp netra evit miret na vo roet eun deskadurez kristen d'ar vugale. Greomp ar pez a zo en hor galloud evit lakaat Doue hag ar relijion er meaz euz ar scoliou, hag abarz nemeur ama ar Frans oll a zo d'eomp. » Mes ama ar re genta o deus cavet var ho hent eo an Tadou Jesuistet, hag abalamour da ze ec'h en eun gemeront oc'h ar re-ze araoc en em gemeret oc'h ar veleien all.

Abaoue tregont vloaz zo, an Tadou Jesuistet o doa savet kalz scolachou e Frans, hag er scolachou-ze e veze eur maread tud iaouank oc'h ober ho studi, ha tud iaouank euz ar c'henta familhou euz ar vro. An dud iaouank-ma a iea goudeze da officerien, da officerien var vor pe da officerien var zouar, pe a obtene eur garg pe eur plas all bennac euz ar re huela, ha peurvuia e kendalc'hent da ober henor d'ho mistri ha da veza tud a feiz hag a relijion. An niver anezho a greske bep bloaz, hag o velet kement-se ar franmasounet a egare hag a lavare entrezho : « — Ma lezomp ar Jesuistet da zevel ha da scolia evelse an dud iaouank euz ar c'henta familhou a Frans, biken ne c'hellimp ober familhou paian euz ar re-ma evel on euz c'hoant da ober euz a gement famill zo er vro. Mes penaoz miret outho ? »

Neuze e teuas en ho speret dougen eul lezenn nevez divar benn ar scolachou braz, hag el lezenn-ze e lakejont eun articl, an articl seizvet, hag a lavare *hiviziken an Tadou Jesuistet ne c'helljent ket ober scol na rejanti e nep leac'h e Frans*. Menac'h all ha Seurezet pe Leanezet a ioa difennet outho ive ar memes tra ; mes ne gomzan ama nemet euz ar Jesuistet, abalamour bete vrema n'euz nemetho hag a ve bet casset kuit euz ho c'houenchou.

Tud divar ar meaz, clevet oc'h euz hano m'oar vad euz an articl seiz-se, ha credi a ran zoken oc'h euz sinet, ar re ac'hanoc'h a c'hoar sina, evit goulenn ne vije ket votet.

Votet e oue goulscoude gant Cambr an Deputeet ; mes ar Senat avad n'her votas ket, ha setu ar franmasounet counnar ennho goassoc'h eget biscoaz.

Neuze, evit en em venji, ec'h en em glevchont da boulza ar c'houarnamant da ober d'an Tadou Jesuistet ar pez a zo bet great d'an tregont a viz even. D'ar c'houezec a viz meurs, an darn vuia euz an Deputeet a votas evit an dra-ze, ha d'an nao var'n ugent, ar Vinistret a zouge eun ordrenans hag a lavare e vije lakeat ar Jesuistet er meaz euz ho ziez *a benn tri miz el leac'h n'o doa ket a scolach, ha da fin miz eost el leac'h m'o doa eur scolac'h*. Setu aze perac Jesuistet Brest ha re Venet n'int ket c'hoaz casset kuit ; ar re-ze o deuz eur scolach hag abalamour da ze e c'hellont chom betec an unan ha tregont a viz eost.

Hogen, tud divar ar meaz, etouez an Deputeet o deuz votet d'ar c'houezec a viz meurs evit poulza ar c'houarnamant da ober d'ar Jesuistet ar pez a zo bet great d'an tregont a viz even, ez euz c'houec'h Depute euz ar Finister, an Aotrounez : Arnoult, Hémon, Corantin Guyho, de Pompery, Nédellec, ha Swiney. Mar oc'h euz eta roet ho mouez da unan bennac euz ar re-ze, diveza guech ma'z euz bet eun Depute da henvel, ha ma ne gavit ket just ar pez a zo bet great d'ar Jesuistet, e c'hellit brema skei var boul ho caloun en eur lavaret : « — Dre va faot » ; rac c'houi oc'h euz ive ho lod en injustis-se. Ia,c'houi oll,oc'h euz roet ho mouez d'an Aotrounez Arnoult, Hémon, Corantin Guyho, de Pompery, Nédellec ha Swiney, oc'h euz sicouret dre eno cass ar Jesuistet kuit, p'e guir ho

Teputeet o deuz votet evit poulza ar c'houarnamant da ober an taol-ze. Ia, tud divar ar meaz a arrondissamant Kemper, oc'h euz roet ho mouez d'an Aotrounez Arnoult hag Hémon, ma tremenit eur vech bennac dirac Sant-Joseph pa deuot ama d'ar foariou pe d'ar marc'hajou, c'houi a c'hello lavaret gant guirionez o velet ar chapel serret hag an or vraz a sko var ar jardin torret dioc'h an traon: «— Setu aze va labour-me, setu aze petra 'm euzgreat o rei va mouez d'an Aotrou Arnoult pe d'an Aotrou Hémon. » Hag an dud divar ar meaz a arrondissamant Kemperle o deuz roet ho mouez d'an A. Corantin Guyho, ar re o deuz roet ho hini en arrondissamant ar C'hastellin d'an A. de Pompery pe d'an A. Nedellec, hag ar re o deuz votet evit an A. Swiney en arrondissamant Montroulez, a c'hello lavaret ar memes tra ive mar o deuz tro da zont da Gemper eur vech bennac, ha da vont betec Sant-Joseph.

C'houi a lavaro marteze : « — Me a felle d'inn voti evit ar Republic. » Ah ! c'houi a felle d'eoc'h voti evit ar Republic ! Ac'hanta, lartoc'h oc'h abaoue m'e deuet ar Republic ? Muioc'h a vara guiniz oc'h euz da zibri ? Nebeutoc'h a daillou oc'h euz da baea ? Guelloc'h ez a an traou ? Keroc'h e verzit oc'h ed hag ho loanet ?.....

C'houi a felle d'eoc'h voti evit ar Republic. Mes, ententit ervad, Republic ha Republic a zo. Ma vije bet ar Republic a zo brema eur Republic kristen, eur Republic hag e devije bet respet evit ar relijion, neuze a dra zur o pije gellet voti evithi.

Mes evit eur Republic ha n'euz nemet franmasounet oc'h he gonarn, evit eur Republic hag a zo carez-tost da hini Robespierre, evit eur Republic evel hounnez kristenien eveldoc'h-hu ne c'hellont ket voti. Ma 'c'h en em lakit a du gant ar franmasounet, ne d-oc'h mui guir gristenien ; rac ar franmasounet a zo mevellien d'an diaoul, hag ar gristenien, er c'hountrol, a zo servicherien da Jesus-Krist ; hogen, etre mevellien an diaoul ha servicherien Jesus-Krist ne c'hell beza mignounach ebet. Ne c'hellit ket servicha daou vestr assambles ; mar fell d'eoc'h eta beza oll da Jesus-Krist, e tleit lezel var neat a gostez an diaoul hag he vevellien.

C'houi a lavaro c'hoaz marteze : « An hini ma'm euz votet evithan a lavare oa leun a respet evit ar relijion. » — Possubl eo ; mes gouzout a rit lavaret hag ober, pe lavaret ha beza, n'e ket ar memes tra. Nag a dud zo hag a lavar int tud honest, ha n'int ket goulscoude ! Guelet a rit brema petra zinifie ar respet-se evit ar relijion : ar respet-se a zo henvel oc'h an hini en devoa guech all Judas evit he Vestr.

C'houi a lavaro erfin marteze : « — Pa vez eun Depute, pe eun all bennac da henvel evelse, n'e ket eaz gouzout pehini eo ar guella euz an daou a c'houlenn mouezioù. » — Eo, hirio n'euz netra eassoc'h eget gouzout an dra-ze ; rac hirio n'ez euz e kenver ar poent-se nemet diou gostezenn, costezenn an diaoul ha costezenn Jesus-Krist, costezenn mevellien an diaoul ha costezenn servicherien Jesus-Krist, costezenn ar franmasounet ha costezenn ar guir gristenien. Bezit ato a du gant ar guella kristenien a zo en ho parrez, gant ar guella servicherien en deuz Jesus-Krist en ho parrez, hag evelse oc'h sur da voti mad ato ; rac n'e ket etouez ar-re ze eo ema mignounet ar franmasounet. Er c'hountrol, pa deui falla kristenien a zo en ho parrez da ginnig billiji d'eoc'h, troit kein d'ezho buhan : etouez ar re-ze peurvuia eo ema mignounet ar franmasounet.

Setu ama eur merk all c'hoaz. Pa vezo kinniget banneou d'eoc'h evit caout ho mouez, troit kein adarre buhan. An dud vad ne glaskont morse *prena* moueziou ar re all, hag an nep en deuz eun tamm coustians ne *verz* morse he vouez evit eur banne. N'euz nemet ar franmasounet hag a ve goest da ober traou evelse.

Tud divar ar meaz, ra zervicho ar pez a zo bet great d'ar Jesuistet, d'an tregont a viz even, da gentel d'eoc'h evit an amzer da zont.

Mar kendalc'hit da rei ho mouez d'ar franmasounet ha d'ho mignounet, ar pez a zo bet great dija d'an Tadou Jesuistet a vezo great heb dale d'ar *Freret* ha d'ar Seurezet, ha goudeze ive da veleien ar parreziou. Rac, eur vech c'hoaz, ar pez a glasker dreist peb tra eo miret ouz ar vugale da receo eun deskadurez kristen, ar pez a glasker dreist peb tra eo cass ar relijion d'an traon.

Digorit eta ho taoulagad, hag hiviziken diouallit gant ar brassa evez da henvel da Zeputeet, pe da gonzeillerien an departamant, pe da gonzeillerien an ti-kear en ho parrez, tud hag a ve a enep ar relijion. C'houi, Kerneviz ha Tregeriz, kemerit scouer var gement-se dioc'h potret Leon. Ar rema o deuz hanvet ato Deputeet mad, Deputeet catholic, ha n'euz ket pell c'hoaz o deuz choazet e plas an Aotrou de Kerjegu, a ioa nevez maro, eun escop ha ne anavezent ket, eun escop ha n'oa ket euz ar vro. Ha c'houi zouj d'eoc'h n'euz ket bet lavaret a bep seurt traou d'ezho divar benn an escop-se, evit ho lakaat da rei ho mouez da eun all? Oh ! eo, a bep seurt traou a zo bet lavaret d'ezho. Mes potret Leon ne reant van hag a lavare entrezho : « — Ni a anavez lakisien kear pell zo, ha n'e ket ar re-ze eo a rai ho mistri d'eomp. Ni a zo Bretounet hag a fell d'ezho dreist peb tra difenn ho feiz ha feiz ho bugale, ha piou a c'houffe difenn ar feiz-se guelloc'h eget eun escop? » Ha var gement-se potret Leon o deuz roet d'an Aotrou Freppel, escop *Angers*, pevar mil pemp cant mouez *muioc'h* eget n'en deuz bet an hini a ioa a enep d'ezhan.

Kerneviz ha Tregeriz, pa vez ar bleiz er vro, a c'houzoc'h ervad, e vez clevet ar vugale a vez o tiouall al loanet var ar meneziou o crial a bell an eil d'egile : « — Harz ar bleiz ! harz ar bleiz ! ! » Mad, hiviziken, pa deui eur franmasoun bennac, pe eur mignoun bennac d'ar franmasounet, da c'houlenn ho moueziou diganeoc'h evit beza Deputé, pe Conseiller jeneral, criit ive a bouez penn euz an eil keriadenn d'eben hag euz an eil bourg d'egile : « — Harz ar bleiz ! harz ar bleiz ! ! harz ar bleiz !!! » Ha ne d-it morse da voti evit tud evelse.

Bretoun en he galoun ne ve ket an nep a droffe gant enebourien he feiz hag he relijion. Arao da hennez !

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Hestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 17 a viz Gouere 1880.

Dilun, 5 a viz Gouere, ar Senatourien ho deus votet eul lezen var ar Post, ha kendalc'het gant al lezen evid miret ne ve distrujet ar c'hoajou bras dreist oll var ar meneziou.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou Paul de Cassagnac a c'houlenn digant ar Vinistret perag n'ho deus ket lakeat ho demission pe guir n'ho deuz ket allet lacaat ar Senatourien da voti ho lezen, evid renta ho guiriou d'ar Gommunardet. Ann Deputeet a gleis ho deus respontet, egis ma reont atau, abaoue eur frappat so, e vezo guelet ann affer-ze da benn eur miz. Anat eo e oant oc'h ober goap, rag da benn eur miz, e vezint æt dija e vacansou. Eun henvelep respont a so henvel ous c'hoariellou bugale ; mæs ann Deputeet a dlefe beza tud ha ne ket bugale.....

Goudeze, e teu al lezen var ar scoliou, sanse evid netra. Ann autrou Beaussire, var ann afferze, a lavar e ve guelloc'h lezel ann traou egis m'emaint, rag breman, kement hini na hell ket paea he scol, a vez, e guirionez, scoliet evid netra, ha ma ve græt al lezen-ze, ar c'hargou a vo cresket evid ann oll, hag ar beaurien, eleac'h cahout scol evid netra, egis breman, a renko paea evid scolia bugale ann dud pinvidic. Hag ar re a gass ho bugale d'ar scoliou libr, a renco paëa, ne ket hebken ar pez a baeont breman, mæs cals muioc'h soken evid scoliou ne vezint ket darempredet gant ho bugale ? Ann draze ne ve ket leal, ne ve ket dereat. Neus tam talvoudegez ebet voti al lezen-ze : *ar scol evid netra d'ann oll.* Evelse e achu evid hirio.

D'ar Meurs, 6 a viz Gouere, ar Senatourien ho deus votet 700,000 lur evid ann afferiou evid diaveaz ar vro, petra benag ma ziscuez anat ann autrou de Broglie, ne oa ket red ober eur sort dispign, n'he deus talvezet sort ebet d'ar Frans. Goudeze e kendalc'her gant al lezen var ar c'hoajoubras, mæs ne achuer ket c'hoas anezhi. Abars dispartia, var goulenn ann autrou Tenaille-Saligny, ar Senatourien a lavar ne vezo ket evesseat araug ar vacansou, ous lezen Loustalot, a c'houlenn criski niver ar Gonseillerien Jeneral.

E Cambr ann Deputeet, e kendalc'her gant al lezen : *Ar scoliou d'ann oll evid netra.* Allègre, e hano ar Gommission, a fell dezhan lavaret penaus neus netra guelloc'h eget al lezen e mer e clasc he ober, rag ann hini a so breman ne dal netra. Ann autrou Boyer a respont : c'hui a fell deoc'h enebi ous liberte ar parræsiou, ar pez a hellent da ober beteg hen a volontez vad, c'hui a fell deoc'h e *renkefent* hen ober hag e ve en desket dezho. En he c'houde, Paul Bert a deu da zifenn al lezen. Anat avoalc'h eo ne blij ket cals al lezen dezhan, mæs pa ne hell ket cahout guelloc'h d'he santimant, da c'hortos, e carfe e ve votet houman. Varc'hoas ann autrou Freppel a respontis anezhan. Pa n'ho deus ket allet ar Vinistret lacaat ar Senatourien da voti ho lezen, evid renta ho guiriou d'ann oll Communardet, al lezen egis ma eo bet votet gantho, a so bet digasset endro d'ar Gommission hanvet gant ann Deputeet evid evessaat outhi, hag ar re-man breman en em gav goal nec'het o clase penaus e hellint cavout eul lezen a alfe beza votet couls gant ar Senat evel gant ar Gambr.

Dimerc'her, 7 a viz Gouere, neus bet græt ken gant ann Deputeet, nemet evessaat ous al lezen, evid renta ho guiriou d'ar Gommunardet. He votet ho deus soken evelhen : (321 a enep 150.)

Kement hini a so bet condaonet evid beza kemeret pers er Gommun e 1870-1871, hag en devezo he c'hras araug ar 14 a viz Gouere, a vezo rentet he oll guiriou a sitoïan dezhan.

Achu ann abaden-ze, ann autrou Freppel a save evid prezec var al lezen *ar scol evid netra*, pa en deus lavaret Gambetta e oa poent achui.

Ann autrou baron Reille a lavar e ve kement-se ober eun dra, hag hen n'e ket merket el lezen, ha tenna cals tud eus ho zi evid eun neubeut devejou. Langlois (unan a gleis), a respont e renker guelet penaus e vezo possubl dastumm ann oll kezec-ze, hag e renker evid-se, cahout aotre ar Gambr. A hent all, perc'hennet ar c'hezec a vezo dic'haouet mad. Ann autrou Lorois a lavar, ne vel ket perag e ve red diæsa kement ann dud. Rouvier, ann hini en deus evesseat ous al lezenze e hano ar Gommission, a respont e vezo diæs, guir eo, mæs red mad eo d'ann oll en em ziæsa eun tam benag, pa vez hano d'eus interest ar vro. Ministr ar brezel d'he dro, a lavar e renker guelet penaus hag e pegeit amzer, e ve possubl dastumm ann oll kezec er memes plass. Ober a rai he bossubl evid choas ar mare eus ar bloas, a ziæso ann dud ann neubeuta. Mar dint diæset e vezint dic'haouet, mæs egis ma renker hen ober, e ped ann Deputeet da voti dezhan ann arc'hant

a c'houlenn evid-se.

Aman eun Depute a c'houlenn, ne ve da vihana lakeat ann dud da goll ouspen eun devez evidse, hag ar Ministr en deus respontet, ne vezo dalc'het ar c'hezec nemet eun devez er c'hanton, mæs ouspen ann devez-ze e renkint cahout c'hoas peadra amzer evid mont ha dont. Kense, ne ket daô voti ar pez a c'houlenn ann autrou Mention, ann Depute-ze. — Ne rer ket kenneubeut.

Eürussoc'h eo ar memes autrou Mention, pa c'houlenn ne ve ket punisset, er veaich-man da vihana. ar re a vankefe en eur poent benag, pa vezo dic'halvet ar c'hezec, hag e assanter ganthan. —

Me chans ne c'hoarvezo ket er bloas-man e ve dic'halvet ar c'hezec, pe guir eo budjet 1881 emer o voti ; mæs er bloas a zeu e vezo græt, hag ar c'henta kelou a zeuio beteg ennoun, ne vankin ket d'hel lavaret deoc'h.

Goudeze, e peger gant Budjet al labourou bras, ha Nadaud (unan a gleis), a lavar n'eo bet biscoas eürussoc'h ar Frans eget hirio, na pinvidicoc'h (!!) hag e c'houlenn e ve cresket al labourou bras dre ar vro.

Der Iaou, 8 a viz Gouere, ar Senatourien,goude beza clevet ann autron Mazeau o lavaret perag e renker evessaat mad ous al lezen en deus c'hoant Dufaure e ve græt, evid merca gant peu sort conditionou e hello beza savet a beb seurt breuriezou ho deus lavaret e vije bet evessaat varc'hoas ous al lezen-ze. Achuet ho deus ive al lezen evid dioual ne ve distrujet ar c'hoajou bras, dreist oll var ar meneziou.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus votet Budjet ar *Marine*. Ann autrou Prins de Leon en devoa sonjet goulenn 5 aumonier muioc'h, mæs, o velet petra ra ar C'houarnamant er mare-man d'ar Relijiuset, ann autrou Prins de Leon en deus sonjet gortos c'hoas eun tamic abars ober he c'houlenn, rag ma vouie ervad ne vije ket bet assantet ganthan.

Der Guener, 9 a viz Gouere, ar Senatourien a renke evessaat eur veich c'hoas ous al lezen a lavar renta ho guiriou d'ar Gommunardet, ha setu aman petra ho deus votet (176 a enep 98.)

Pennad kenta. — Ar re oll a so bet condaonet abalamour da veza en em zavet a enep ar C'houarnamant e 1870-1871, pe abaoue, hag ho deus bet pe ho devezo ho c'hras ac'han d'ar 14 a viz Gouere 1880, a vezo rentet ho guiriou a sitoïan dezho ; nemet d'ar re so bet condaonet gant ann tribunalou, d'ar maro pe d'ar galeou epad ar vuhez, d'ar re-ze ne vezo ket rentet ho guiriou.

Ha c'hoas etoues ar re-man diveza, ne vezo ket lakeat ar re a vezo bet dousseat ho finijen beteg ann 9 a viz Gouere, pe oant condaonet da vont da Noumea, da chomm er prison, pe da veza casset er meas eus ar vro.

Pennad eil. — Kement hini a so bet condaonet evid eun dra benag a sell ous ar politic, pe autramant evid eun droug benag græt dre ho scridou, beteg ar 6 a viz Gouere, e vezo rentet ho guiriou dezho.

Pennad trede. — Ann oll *mizou-justis* ho devoa ar re-ze oll da baëa, mar dint paët, ne vezint ket rentet dezho, mæs ma ne dint ket paët c'hoas ne vezint ket goulennet digantho. Pardoni a rer anezho dezho. —

Varc'hoas e velimp petra a lavaro ann Deputeet var ann affer-ze. Evidoun-me ne ouzon ket petra a alfe miret outho da assanti gant ar Senatourien, rag ma ne ket rentet e guirionez ho guiriou d'ann oll Gommunardet, neubeut eo ar re a chomo c'hoas varlerc'h al lezen-man.

E Cambr ann Deputeet, ez eus bet græt er memes devez eun dra hag a sell ous eur gals ac'hanoc'h. N'e ket travoalc'h lacaat ann dud da redec, red eo ober ive ar memes tra evid ar c'hezec. Beb bloas, e teu offiserien da basseal ar *Revue* var ar c'hezec e peb parræs ; ma ! setu so deut c'hoant d'ar C'houarnamant guelet hag æs e ve dastum ann oll kezec-ze er memes plass, ma teufe brezel, hag e fell dezhan ober da berc'hennet ar c'hezec-ze ho digass oll en eur memes leac'h evid peb arme soudardet.

Dissadorn, 10 a viz Gouere, er Senat, ann autrou Baragnon en deus goulennet cont digant ar Jeneral Farre, Ministr ar brezel, d'eus al lizer scrivet ganthan var benn ann archerien. Cavout a rafoc'h al lizer-ze en eur plass all eus ar gazeten. M'am beffe plass hag amzer,dissadorn kenta, e livirin deoc'h penn da benn ar pez so bet etrezho varbenn ann affer-ze. Evid hirio, e vezo travoalc'h deoc'h gouzout, penaus ar Ministr n'en deus ket dalc'het striss d'he lezen. Lavaret en deus n'en devoa ket difennet, mæs aliet, ha pa so bet lavaret dezhan goudeze gant ann autrou Baragnon : neuze pa vezo diou scol en eur barræs, unan, hini ar barræs dalc'het gant Relijiuset, hag eun all libr, renet gant eur mestr-scol den ar bed, ann archerien a hello darempred hini ar Relijiuset, n'en deus cavet netra da respont.

E Cambr ann Deputeet, eo bet votet hirio al lezen evid renta ho guiriou d'ar Gommunardet, evel ma oa bet votet deac'h gant ar Senatourien. En eur achui, ez eus bet lavaret e vije kendalc'het dilun gant ar Budjet. Meus aoun Gambetta n'en deus ket cals a c'hoant da glevet ann autrou Freppel o prezec var *ar scoliou evid netra*. Caër en devezo, red mad e vezo dezhan he chilou, abred pe zivezat. A.

ANGERS. — Setu aman e pe fæsoun eo bet casset er meaz eus ho zi Jesuistet *Angers*.

D'ann 30 a viz Even, etro 5 heur anter dious ar mintin, oll serjantet poliss Angers, pedir brigaden archerien, ha teir compagnunez eus ann eil rejimant artillerien, a so deut d'en em renca dirag ann ti, oc'h ober en em denna cuit d'ar bobl a ioa diredet di abred ann deis, hag e oa ar pez brassa anezho a du gant ar Jesuistet. Ebars en ti, daou c'hant den, kerent ann dud iaouanc a c'houlenne beza digemeret etoues ar Jesuistet, potret iaouanc ha beleien a ioa gant ar Relijiuset. Ann autrou Freppel en devoa tremenet ann noz en ho zoues.

Da c'huec'h heur eeün e teu ar c'hommisser da sonn ar c'hloc'h evid goulenn diger. Den ne lavare ger ebet, hag ann oll a c'hortose gant ar vrassa anken petra a c'hoarvesfe. Da sonn ar c'hloc'h, e tigorrer ann nor,, hag ar c'hommisser bras a antren gant tri gommisser all ; ar porsier a c'houlenn : Petra glaskit ? — Me meus eun dra benag da lavaret d'ar Jesuistet. — Neuze ann Tad Kervennic, rener ann novisiat, en em ziscuez dre brenest ar porzier. Hag ar c'hommisser a lenn dezhan kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, hag ive gourc'hemenn ar Prefet a lavar d'ar c'hommisser lacaat goloi ann ti. Ann Tad a c'houlenn eur c'hopi eus ann daou baper-ze, hag e roer dezhan. Goudeze, evel perc'hen ann ti, en em glem d'eus ar pez a rer dezhan. Lavaret a ra ne deo ket ar gemennadureziou-ze herves al lezen ; ne ialo cuit nemet dre ners, hag ar re ho deus roet ann urs-ze a renco respont. Ann autrou Comt de La Bouillerie, bet Ministr, en em gav he vab etoues ar re ho deus c'hoant da vont da Jesuistet, en em glemm ive e hano ar pennou tiegez hag e hano liberte ar Relijion.

Ar c'hommisser a ro urs neuze da zaou alc'huezer digorri ann nor. Renket so bet ober tro kear abars cahout ann daou vicherour-ze, ha c'hoas ne ziscuezont ket beza re en ho eaz. Caër ho deus, ne hellont ket dibotailla ann nor, hag e renker he zorri dre ar c'hreiz gant eun horz-houarn. Draillet ann nor-man, e cavont dirazho eun nor all a vez draillet ar memes tra, hag a dreon hounez ann autrou Freppel, endro dezhan ar Relijiuset hag ho mignonet tud ar bed. Ann autrou Freppel a lenn eur paper evid en em glemm ha lavaret e kendalc'h d'ar Jesuistet ho oll guiriou.

Ar c'hommisser a respont é rento testeni dezhan eus he glemmou, mæs da c'hortos, ann oll a renc mont cuit.

« Dime, emezhan, a so bet gourc'hemennet ho « cass cuit e *hano al lezen*. — Oh ! al lezen ! « eme ann autrou Freppel, n'eus lezen ebet, eur « gemennadurez a zo ha netra ken. — Ma ! e ha« no ar gemennadurez neuze, ar re oll n'emaint « ket o chomm en ti-man a renc mont cuit. En « em dennit eta, autrou'n Escop, ne d'hoc'h ket « en ho ti. — Me so chef ann Escopti evid ar « pez a sell ous ann eneou, hag e chomin aman « evid difenn ar Relijiuset-man a so dindanoun. « — Autrou'n Escop, dime so bet gourc'hemen« net mont dre ners, ma ne alfen ket er mod all « ober va c'hefridi. »

Var gement-se, ann autrou'n Escop a ra he sonj en em denna cuit gant ann dud all hag ar Jesuistet iaouanc, ar re-man gant ho sac'h en ho dorn. Ebars er pors, ar re-man a stou ho fenn, hag ann autrou Freppel a ro dezho he vennos, epad m'ema ar bobl o sellet d'eus ar meas ous ar pez a c'hoarvez. Den ebet ne lavare ger bete neuze, mæs a veac'h ma eo treuzet ann nor gant ann autrou Freppel hag ar re so oc'h he heul, ma clever daou vil den o chouhal oll a unan : *Beva ann autrou'n Escop ! Beva ar Jesuistet ! Beva al liberte !* Ar soudardet n'hellont mui derc'hel ar bobl, hag ar re-man, en em vod, endro d'ho Escop evid mont d'he ambroug beteg he di, eun anter-leo ac'hano. A hed ann hent, e kendalc'her o veva dezhan, d'ar Jesuistet ha d'al liberte. Biscoas n'eus bet guelet eur sort tra.

Ann Escop, eürus da veza græt he zever a ia soun he benn ha discabel, o kemer kement dorn a ve astennet dezhan, hag a dreuz evelse ar gear penn da benn beteg he di, eleac'h ma straker ann daouarn dezhan dre deir gueich ha beva dezhan adarre. Ha setu da betra ho deus talvezet ar gemennadureziou d'ar C'houarnamant e *Anjers*. Eun enor eus ar re gaëra d'ann autrou Freppel ha d'ar Jesuistet. Eun anter-cant lampon benag ho deus clasket, guir eo, cana ar *Marseillaise*, mæs ho mouez so bet mouget buhan avoalc'h gant moueziou ar Gatoliket, o chouhal guelloc'h-guel ha calonecoc'h : *Beva al liberte ! Beva ar Jesuistet ! Beva ann autrou'n Escop !* Anat eo e oa bet ar Radicalet kear o sonjal ober eun dra benag, rag guelet so bet unan d'eus Conseillerien ann Ti-kear o sellet, d'oc'h adreon he brenest, da beleac'h e vije æt ann traou da bara. Hogen, o velet peger calonec e ie ar gatoliket dezhi, ar re all n'ho deus credet ober netra.

Goudeze, ann oll Jesuistet a ioa en ti, so bet casset cuit ann eil goude egile, hag ann noriou so bet siellet var ho lerc'h.

E *Angers* evel er plassou all, ar re oa ar galloud etre ho daouarn a so bet treac'h d'ar guir, mæs saveteet eo bet ho enor gant Catoliket *Angers*. D'eus ho guella ho deus difennet ho liberte.

A.

Clemm ann autrou Freppel, escop Angers,
a enep ar pez so bet græt d'ar Jesuistet,
e peb leac'h eus ar Frans.

Ann autrou Freppel. — Autrounez, lavaret am eus d'ann autrou Ministr evid ann afferiou e diabars ar vro, em bije goulennet diganthan piou a renke respont d'eus ar fæsoun m'ho deus he servicherien heuliet kemennadurezion ann 29 a viz Meurs e kenver ar Jesuistet.

Pa meus guelet va unan ann traou-ze ker rust ha ker garo.....

En tu cleiz. — Oh ! oh !

En tu dehou. — Ia ! ia ? mad tre.

Ar presidant. — Pedi a ran ar Gambr da lezel gant ann autrou Freppel, al liberte da brezec.

Ann autrou Freppel. — ..... ho deus glac'haret kement ar bobl gristen e Frans, e teuan da c'houlenn digant ar Ministr, mar deo evid heulia he c'hourc'hemenn eo deut ar re meus comset anezho, da antreal dre ners, heb gourc'hemenn ebet digant ar Justis, e daou-ugent ti ann Tadou Jesuistet, da zibotailla ha da dorri ann no-

riou, ha da tenna er meaz eus ho zi dre zorn ann archerien hag ar serjantet poliss, evel eur strollad torfetourien, beleien enorabl etoues ann oll, dre ho c'haracter hag ho vertuziou (Trous en tu cleis. — meuleudiou en tu dehou.) heb espern nag ar re goz, nag ar re glanv (meuleudiou adarre en tu dehou. — Trouz en tu cleiz.) Goulenn a ran ive digant ar memes Ministr mar deo gant aotre Ministr ar Brezel, m'ho deus eur Prefet benag, hag etoues ar re-ze hini Maine-et-Loire hag ive hini ann Haute-Loire, dic'halvet hor soudardet-ni da denna d'eus ho ziæs, tud ha n'ho devoa græt droug ebet (meuleudiou en tu dehou.)

Eur re benag a gleiz. — Digant al lezen ho devoa ar guir-ze.

Ar presidant. — Chilaouit e peoc'h, autrounez.

Ann autrou Freppel. — Ar pez a laca ac'hanon da sonjal n'ho deus ket heuliet e kement-se, ar re ho deus lakeat ar Jesuistet e meaz, gourc'hemennou ar Ministr, eo ma oa eun hent all da heulia en affer-ze, eget hini ann ners hag ann disprij eus al lezennou. Henez eo ann hini a vez heuliet e kement bro ma vez taulet evez ous ar guir, ar justis hag al liberte. (meuleudiou en tu dehou.)

Ann hent-ze ne oa ket diæs he anaout hag he heulia. Ma crede d'ar C'houarnamant, eur veich tremenet ann tri miz, ho devoa ar Jesuistet græt eun dra benag goest da veza punisset a enep ar gemennadureziou,ec'h helle, e renke soken, — o credi ar pez a ra — lacaat guelet e petra ho devoa manket, ha gervel anezho neuze, m'ho devoa græt eun droug benag, dirag ann tribunalou. (Mad tre en tu dehou. — Trous en tu cleis hag e creis.)

Unan en tu dehou. — Setu eno al lezen.

Ann autrou Freppel. — Ann hent-ze a vez heuliet pa ne ve ket c'hoant lacaat ar poliss e leac'h ar justis..... (meuleudiou en tu dehou)ha pa ne glasker ket cuzet ann ners hag ar goal ioulou dindan ann hano *brassa mad ar vro.* (mad tre ! mad tre ! en tu dehou.)

Me gred eo ann dra-man oa bet gourc'hemennet d'ar Brefedet... (trous a gleis hag e creis) ha setu perag ne gredan ket ho deffe servicherien ar Ministr heuliet ar pez a oa bet merket dezho ; kense e c'houlennan e vefit punisset... (chouadennou ha c'hoarzeres goapaüs en tu cleis hag er c'hreis. — Re ann tu dehou a ziscuez eo egis-se e tlefe beza græt.)

Ann autrou de Clercq. — Netra guelloc'h ! neus ket leac'h da c'hoarzin !

Ann autrou Freppel. — ... rag ann actou-ze ho deus disenoret gouarnamant ar Frans. (mad tre ! en tu dehou. — Clemmou a gleis hag er c'hreis.)

Er c'hontrol, ma n'ho deus græt servicherien ar Ministr, beac'h em beffe gouscoude her c'hredi, nemet senti ous he c'hourc'hemenn, pa ho deus lakeat ar Jesuistet er meaz eus ho zies, neuze n'em beffe mui ken d'ober nemet en em glemm a zivar ar gador-man, d'eus ann actou gouez-ze,ne vije bet credet morse e vijent bet græt gant Gouarnamant ar Frans. (Re ann tu dehou a strac diou veich ho daouarn. — Re ann tu cleis en em glemm.)

Ann autrou de Clercq. — Hag en naontecvet cantvet !

Ar presidant. — Grit peoc'h eta !

Ann autrou Freppel. — N'am beus ken nemet eun dra da c'hoantaat, hag eo ra zavo devejou guelloc'h.... (oh ! oh ! a gleis) evid hor bro keaz ha maleürus. (Epad eur mareadic amzer, re ann tu dehou ne ehanont ket da stracal ho daouarn, ha pa zisken ann autrou Freppel dious ar gador, re ann tu dehou a zisken eus ho flass evid he veuli.)

Ann autrou Germain Casse. — Digouezet int ann devejou guelloc'h !

Ann autrou Constans, ministr ann afferiou diabars ar vro. — Autrounez, ann hini a zisken dious ar gadorman, en deus lavaret deoc'h petra a garje hon dije græt d'ann 30 a viz Even.

N'oun ket bet souezet oc'h he glevet. Anzavout a rea beza bet test d'eus ar pez a oa bet c'hoarvezet en unan eus ann departamanchou tosta, muioc'h en dije allet lavaret c'hoas, rag ne ket evel test hebken ma'z eo en em gavet eno, mæs evel unan eus ar re ho deus enebet ous ar C'houarnamant, ha n'e ket hen en deus græt ann neubeuta. (Re ann tu cleis hag ar c'hreis a strac ho daouarn da ziscuez emaint a du gant ar Ministr. — Neuze re ann tu dehou a strac ive ho daouarn, evid meuli ann autrou Freppel, hag ober goap ous ar re all.

Ann autrou de Baudry-d'Asson. — He vir a oa hag e zever !

Ann autrou Freppel. — Ia, va guir a oa ha va dever.

Ar presidant. — Autrou de Baudry-d'Asson, me ho ped d'ober peoc'h.

Autrou Ministr, kendalc'hit ma kirit.

Ar ministr. — Ann autrou Freppel a so o paouez lavaret deoc'h petra so bet græt d'ar Jesuistet en *Angers*, abalamour da gemennadureziou ann 29 a viz Meurs ; din eo breman lavaret deoc'h ar pez en deus tavet. Kemennadureziou ann 29 a vis Meurs a so bet heuliet er memes fæson dre bevar c'horn ar vro. E peb leac'h ez eus bet sentet d'ann ursou am boa roet, ha me eo breman a renc respont d'eus ar pez so bet græt, rag me eo am boa he c'hourc'hemennet. (meuleudi en tu cleis hag er c'hreis.)

Neus ket cals devejou c'hoas, hag ann Tadou Jesuistet en *Angers*, a rea deomp credi e vijent bet leun a respet evid lezennou ho bro. (mad tre ! mad tre ! en tu cleis.) Hogen, d'ann 29 a vis Even, ann autrou Freppel a guitae ar Gambr evid mont d'ar gear-benn eus he Escopti.

Unan eus ann tu dehou. — He zever a oa.

Ann autrou Freppel. — Va guir a oa.

Ar ministr. — Ne zisnac'han ket e oa he zever, me a lavar hebken petra so c'hoarvezet.

D'ann 29 a viz Even, ann dornat tud-ze a hanver ar *Sosiete* er provins, hag a ra re a drous d'oc'h ann neubeut tud a so ennhi... (clemmou d'eus ann tu dehou. — Meuleudiou en tu cleis) .. ho devoa commanset ho bisitou hag ho felerinachou da di ar Jesuistet en Angers. Eun neubeut anezho a oa æt di da loja d'ann 28, d'ann 29, ha d'ann 30 dious ar mintin, pa oar o vont da lacaat heulia lezennou, a heller enebi outho, mæs a so lezennou guirion... (Trouz ha c'hoarzeres en tu dehou. — Mad tre ! mad tre, en tu cleis hag er c'hreis.)

Ann autrou de Baudry-d'Asson. — Me gred avoalc'h ec'h heller enebi outho !

Ar ministr. — Autrounez (ous re ann tu dehou eo e prezec), entent avoalc'h a rit petra a fell din da lare. Prezec a ran d'eus eur guchennat lezennou a hellit enebi outho, mæs a so lezennou guirion, pe guir, pa so bet

hano anezho er Senat, n'eus bet goulennet ken, nemet ne iafe ket ministr ar justis var he gador a Bresidant pa zeufe ann afferiou-ze dirag ann dribunal, a lavar piou a renco barn anezho, ar C'houarnamant pe ar Justis. Certen eo eta eo beo c'hoas al lezennou-ze, ha n'hon deus græt netra en tu all d'hor guir.

Eur re benag en tu dehou. — Oh ! eo.

Ar presidant. — Autrounez, ne ket en eur lavaret, ho ! ho ! e helloc'h enebi ous lezennou ho pro ; dre ho prezegennou eo e helloc'h æssaat hen ober. (Oh ! oh ! en tu dehou.)

Digass a ran deoc'h da sonj penaus brema souden, e c'houlennen e vije græt peoc'h epad ma brezege ann autrou Freppel. Breman e pedan ac'hanoc'h da chilou gant respect comsou ar Ministr, rag interest ann oll eo e vent clevet mad. (Trous en tu dehou.)

Kendalc'het, mar plich, autrou Ministr.

Ar ministr. — Neus fors penaus eo, d'ann 30 dious ar mintin, pa zeuas commisser poliss *Angers* da di ar Jesuistet, ar c'henta a gavas var he hent a oa ann autrou Freppel.

Ann autrou Freppel. — Fazia a rit.

Ar ministr. — En despet d'ar beden a reas ar c'hommisser dezhan da sortial a volontez vad, hen a respontas ne raje ket, na ne iafe ket cuit, nemet chasseet e ve, hag hirio e teu d'en em glemm d'eus ar pez en devoa goulennet he unan ! (Re ann tu cleis a strac ho daouarn — Re ann tu dehou dre ho c'hoarzeres a ra goab ous ar pez a lavar ar Ministr.)

Unan en tu dehou. — Comsou bugale !

Ar ministr. — Hogen, e guirionez, neus bet græt netra a enep guiriou ar sitoïanet, n'eus bet græt nemet ober van d'he lacaat er meaz dre ners, mæs hen ne c'houlenne ken. (Oh ! oh ! en tu dehou.)

Ann autrou de La Rochefoucault, duc de Bisaccia. — Dibotailla ann noriou, n'e ket difennet gant al lezen ?

Ann autrou de Baudry-d'Asson. — Eur C'houarnamant alc'huezer eo !

Ar ministr. — Setu eno, autrounez, ar pez so bet græt e guirionez. Ar Jesuistet ho deus goulennet e ve peget ennho pe autramant ne dajent ket cuit.Ma ! bet ho deus bet ho c'hoant. Peget a so bet ennho egis ma oa bet gourc'hemennet ganin. (meuleudi en tu cleis.)

En tu cleis. — Oh ! oh ! mad tre.

Ar ministr. — Red eo e vouife ann oll er vro-man, ne hell den beza dreist al lezennou... (ann oll en tu cleis hag e creis a strac ho daouarn.)

Ann autrou de Baudry-d'Asson. — C'hui eo a dorr bemdez al lezennou da lacaat ho kemennadureziou en ho flass.

Ar ministr. — ..... M'en deffe c'hoant eur re benag d'hen ancounec'haat, ni alfe hen digass da sonj dezho. (meuleudiou adarre en tu cleis hag e c'hreis.)

En tu dehou. — Atau gourdrousou, atau e clasc hor spounta.

Ar ministr. — N'am beus netra da lavaret ken. Evelken, contant bras en em gavan en deffe ann autrou Escop *Angers* roet leac'h din da lavaret d'eus ar gadorman ha dirag Deputeet ar Vro,n'am beus nemet meuleudi d'ober deus ar re oll ho deus sentet ous ar gourc'hemenn em boa roet dezho da lacaat miret kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. (Oh ! oh ! en tu dehou. — Mad tre ! mad tre ! en tu cleis hag e creis.)

Ann autrou de Baudry-d'Asson. — Ho servicherien ! Ranna rea ho c'halon pa renkent senti ouzhoc'h.

Ar Presidant. — Autrou de Baudry-d'Asson, me ho ped d'ober peoc'h,

Ar ministr. — Discuezet ho deus anat deomp ho c'halon, ho sujidigez ha soken eun dousder cals dishenvel dious hini ar re all. Ar meuleudi-ze a renken da rei da servicherien ar Republic, hag eur joa vras eo evidon beza cavet ann tu d'hen ober. (Cals a strac ho daouarn en tu cleis hag er c'hreis.)

Ann autrou Freppel. — Lavaret a ra penaus e vel daou dra eŗ pez so bet respontet dezhan gant ar Ministr. Ar c'henta ne sell nemet outhan hebken, hag egis m'hel lavare n'eus ket pell ar Presidant, neus fors petra so bet lavaret en he ænep, ann dra-ze ne deo netra. Hogen, evid ann nemorant d'eus respont ar Ministr, heman en deus anzavet sclær, penaus e oa var gourc'hemenn ar Ministr eo ma zeus bet casset serjantet poliss, archerien ha soudardet da chasseal eus ho ziæs eun neubeut beleien n'ho devoa nemet ho breviel d'en em zifen. Ar pez a so bet græt en ho enep a alfe beza græt er memes tra dre eur gemennadurez hebken a enep ar scoliou,ar scolaichou, ar staliou-bras, ar gazetennou pe ar gariou hent houarn, rag abaoue ann 30 a viz Even, neus netra mui en assurentez nag ar sitoianet ho unan, nag ho danvez, nag ho guiriou.

Ann autrou Laroche-Joubert. — Ia, guir eo.

Ann autrou Freppel. — Ar Frans, autrou Ministr, a hell eur maread amzer gouzanv ar pez a rit, mæs beza a unan ganeoc'h en affer-ze, biken ! Hen discuez a rai deoc'h abred pe zivezat. (Trous a gleis. — Ia ! ia ! en tu dehou.)

Trous ho morzoliou hag ho poc'hili o skei var doriou ties ha cambrchou ar Jesuistet, a so æt don e calon ar bobl e Frans. (Trous a gleis. — Strakeres daouarn en tu dehou.) Ar bed oll a damallo deoc'h heb dale ar pez hoc'h eus græt, ar gazeten saoz ann *Times* he deus hen græt dija, hag ar gazetennou all a lavaro eveldhi, penaus ma kendalc'her oc'h heulia ann hent-ze, ne vezo mui e Frans assurentez evid den. Disenori a felle deoc'h ar Jesuistet, hag hoc'h eus græt ar c'hontrol beo, er pez brassa eus ar c'heariou int bet meulet cals muioc'h eget ne vijent bet, panefe ho kemennadureziou.

Evid ar pez a sell ous hor bro, he deus guelet gant ar brassa glac'har ar pez hoc'h eus græt d'ar Jesuistet, c'hui hoc'h eus discuezet da gement hini a so c'hoas mignon d'ar guir ha d'ar justis, var betra e renkint ober ann electionou kenta a enep deoc'h. (Re ann tu cleis hag ar c'hreis a c'hoars evid ober goap,hag a strac ho daouarn.)

Autrounez, me so ginidic eus ann *Alsace*, gant Bretonet oun bet hanvet Depute,travoalc'h eo ma helloc'h compren penaus evid ober din coll ar basiantet, e rencoc'h poania diou veich muioc'h ; marteze e vezo re deoc'h. (Oh ! oh ! en tu cleis.)

Aslavaret a rin deoc'h ar memes comsou, hag e teufec'h da stracal ho taouarn adarre ! Ia, dre ar pez oll hoc'h eus græt a enep al lezennou, hoc'h eus discuezet hoc'h unan da gement hini a gar ar justis hag al liberte e peu sort sonj e renkint ober hiviziken hag a ænep deoc'h ann oll electionou ; e sonj e vezo difenn oll liberteou ar vro. (Ann oll en tu dehou a strac ho daouarn. — Re ann tu cleis hag ar c'hreis a strac ho daouarn a-

darre evid ober goab ous ann autrou Freppel.)

Ann autrou de la Bassetière. — Ententet mad hoc'h eus, autrounez ! Tizet hoc'h.

Ar presidant. — Ar reolen so bet heuliet, neus tra ken da ober, achu eo. A.

Ar Jesuistet e Kemper d'ann 30 a viz Even.

Fallout a ra deomp hirio, eme ar gazeten l'*Importial*, lavaret c'hoas deoc'h eur ger var ar pez so c'hoarvezet e couent ar Jesuistet e Kemper, da genver ar vintinvez-ze eus ann 30 a viz Even, ne gollimp biken ar sonj anezhi.

Goude beza lakeat er meaz eus ti Sant-Josef, a enep ann oll lezennou, ann neubeut mignonet ann Tadou ho devoa bet ann enor da dremen ann noz en ti-ze, evid beza testou d'eus ar pez a vije bet græt dezho ; goude beza galvet d'he sicour eun neubeut archerien, pa ne oa mui den diaveaz ebet en ti evid guelet petra raje, ar c'hommisser Fradin a hello disoursi ober ar pez a garo. Ann Tadou, peb hini en he gambr, a so egis custum oc'h ober ho feden. Setu ma clever trous eur re benag o vale ebars en alle var behini e tigor pedir cambr a beb tu. Neuze e commans ann abaden. Evel m'en dije a bell so anavezet mad ann ti, Fradin a ia en eeün da gavout cambr ann Tad superior ; skei a ra dre deir gueich var ann nor, o lavaret : « E hano al lezen, digorrit doc'htu. » — « Me so e va c'hambr, n'hoc'h eus ket guir da zont tre. — « E hano al lezen, digorrit doc'htu. » — « Biken ! ar pez a garoc'h a hellit da ober pa m'hoc'h ar re grenva. » — Neuze ann *dibotailler* a dorr ar potaill ne oa ket diæs da dorri, hag a vell ann Tad superior dirazhan var dreuz ann nor, ar Fradin hon deus dija guelet hag anavezet, ha ganthan, eun tamic adreon, daou pez mell archer huelloc'h cals eget ann nor. — Neuze ann Tad superior : « M'en em glemm, emezhan, o prezec calet, mæs gant peoc'h, en em glemm a ran, rag ma z'hoc'h deut em zi a enep peb guir ha peb lezen. » — « It er meaz, me ho ped, eme ar c'hommisser. » — « Me a so e va c'hambr, deoc'h-hu eo da vont er meaz. » — « Me ho ped, it er meaz a volontez vad, c'hui hag ann Tadou all. » — « A volontez vad ! eme ann Tad superior, o vont a dreon, beteg ar voger pella, ia dre ners; a hend all, biken! — « Peget en Tad superior, a lavaras neuze ar c'hommisser gant respet avoalc'h ; » ha kerkent unan d'eus serjantet poliss Kemper, lakeat a galon vad gant ar Mear, dindan dorn ar Prefet hag ar Procureur, a beg e scoa ann Tad. Heman a gendalc'h oc'h en em glemm ; mæs evel ne fell ket dezhan e ve guelet eur belec stlejet dre ners er ru gant ar poliss, e c'houlenn gant dousder digant ar c'hommisser, hag hen ne alfe ket, d'ann neubeuta gortos he genvreudeur etal ann nor. — « Nan, eme heman, difennet so ouzomp, casset e viot beteg ho ti. » — « Ma zi, eme ar superior, a so aman, ha n'am beus hini all ebet ; c'hui so antreet ennhan heb guir ebet. » Neuze e lavar a renco ar serjant poliss he gass dre ar vreac'h beteg en traon d'ann Dachen-nevez, evid discuez d'he vignonet eo bet tennet eus he di dre ners, hag e teu neuze er meaz eus he gambr, oc'h en em glemm atau.

Dor ann ti,a oa chomet clos, a zigorras neuze, hag ann tad a sortias er meaz dirag ann oll gant eur serjant poliss peg en he vreac'h. En eur dremen dirag dor ar chapell golo-ze, eleac'h m'en devoa servichet he vestr ha rentet gloar dezhan epad kelliæs a vloavechou, e ia da zaoulina var ann diri o pedi evid he genvreudeur, he vignonet hag he enebourien, couls ar re so eno e kichen evel ar re so e leac'h all. D'ann ampoent-ze, he galon a ginnig ranna. Clevet en deus ar bobl o taoulina ganthan, hag e clev breman he hirvoudou.

Ar serjant poliss atau peg en he vreac'h, setu hen oc'h en em gavout gant he vignonet, ha neuze ann oll a glasc pega en he zorn, ann oll a c'houlenn he vennos diganthan. Ar merc'het daoulinet eun tamic izelloc'h, ne fell ket dezho he lezel da dremen. Dispartiet eur moment dious ar serjant poliss, e c'houlenn e teufe adarre da bega en he vreac'h, rag fallout a ra dezhan discuez d'ann oll ne deo deut er meaz nemet dre ners. Erfin, en em gavet e kichen ti ar Mear, tosta amezec ar Jesuistet, e sell c'hoas eur veich ous he di, e ro he vennos da eun neubeut tud daoulinet var ann dachen-nevez, hag e kendalc'h mont gant ar serjant poliss eus eun tu, hag eus ann tu all ann autrou Rossi, aumonier Kernisi, a ioa e Sant-Josef tri devez a ioa. « Oc'h huvrea emaoun eta ! En eun amzer a beoc'h, traou egis-man ! Her guelet a ran, na ne hellan ket her c'hredi. » En em gavet e traon ann dachen, e lavaras d'ar serjant poliss gant ar vrassa madelez : æt cuit breman ; eun dra fall hoc'h eus græt, mæs ho pardoni a ran.

Er c'heit-ze, ebars ti ar Jesuistet, e kendalc'he ann traou o vont endro. Kerkent ha ma eo bet casset cuit ann Tad superior, setu ar c'hommisser o tont da skei var dor cambr ann Tad Arzur, a so breman o rei eur mission e Landudal. «Neus den, a respont neuze dezhan eur vouez o tont d'eus ann tu all eus ann alle. » Ar c'hommisser a dro he benn da sellet. « Me eo a glaskit, eme ann Tad Le Moigne, o vousc'hoarzin, prest oun, va lezet hebken da gemer va zac'h. » — « Kemerit ar pez a garoc'h, eme ar c'hommisser soueset.» Neuze ann Tad a antren en he gambr, kemer a ra he bacat, hag e ia da heul ar serjant poliss, o lavaret, dre he zremm laouen, pegen eürus eo da c'houzanv eun dra benag evid he vestr Jesus-Crist.

En em gavet var ann hent, ez a da zaoulina var dreuz dor ar chapell hag en eur sevel e vel ar serjant Kervran, anavezezet mad ganthan. Astenn a ra he zorn dezhan, hag heman souezet gant kement a vadelez, en em daul etre divreac'h ann Tad, o scuilla daëlou, hag o c'houlenn pardon diganthan.

Braô ! braô ! a chou neuze ar bobl o straca ho daouarn. — « Setu eun den collet he blass ganthan ! » — « Ne vanco ket a vara dezhan, a respont unan eus ann dud calonec-ze, ez eus c'hoas, a drugarez Doue, peadra anezho var douar Breiz. Neuze ann oll a lamm gant ann Tad Le Moigne, o clasc boucha d'he zorn, o c'houlenn diganthan eun diveza bennos. Tri autrou a ia d'he ambroug beteg ann Ilis gatedral.

Goude ann Tad Le Moigne, e teu tro ann Tad Le Delaizir, eun den 86 bloas fournis, eun den en deus roet 66 bloas eus he vuhez d'ann Ilis ha d'ar vro. Credi avoalc'h a rea en dije allet chomm da vervel dindan scoasel Sant-Josef. Asezet dirag he grusifi, ar belec coz hag enorabl-ze, a ioa oc'h ober he beden, pa glevas eur re benag o skei var ann nor. Heb respont, couls lavaret netra, e vel dibotailla ann nor, ha Fradin, gant he archerien, oc'h antreal en he gambr. Heman a lavar dezhan neuze en em denna, hag en despet d'he oad bras, e ro urs da unan eus he serjantet paca peg ennhan evel ma oa bet græt d'ar re iaouancoc'h. Ann Tad saouzanet oc'h ho guelet o vont ker brutal dezhan, a gemer eur breviel gant lizerennou bras a servich dezhan, rag ne vel mui goal sclær, hag oc'h heulia ar serjantet poliss heb lavaret ger, ez a d'ho heul beteg al leac'h ma oa dalc'het ar bobl. Rei a ra he vennos egis m'ho devoa græt ar re all, hag unan eus he vignonet, o veza kemeret he vreviel, ez a ganthan beteg ar gatedral. Etoues ar re a vele anezhan o tremen, e oe clevet eur re benag o lavaret : « Set' aze unan, avad, hag a dle beza eur spont evid ar Republic ! » Ar paour keas coz a so bet eun devez abars en em gavout pare d'eus ar spont en devoa bet.

Ar bevare a deu er meaz, a so anavezet mad gant ann oll e Kemper. Ann Tad Saint-Alouarn eo, atau ker laouen. Hogen, hirio ar belec 78 bloas-ze en deus collet he laouenedigez. Dislivet oll eo, melconiet hag ankenniet bras ; ann oll ho deus aoun ne alje ket mond a bell. Ar c'henta a deu d'he gavout ha da vouchat calonec dezhan,eo he niz ann autrou Herri de Pompery. (Breur d'ann hini en deus græt kement a zroug d'ann Ilis, Théophile de Pompery, Depute.) Deut eo da Gemper en devez-ze evid consoli he eontr.Kemer a ra anezhan dre he vreac'h, hag ez a ganthan bete Sant-Corentin, o tiscuez evelse, petra benag ma oa eun tamic re zivezat, ne oa ket en affer-ze a unan gant he vreur, a so bet kiriec, o voti ker fall evel m'en deus græt, ma so bet douget kemnadureziou ann 29 a viz Meurs, a enep ar Jesuistet hag ar Relijiuset all.

Ober kelliæs gueich ar memes tra, na blije nemeur da Fradin, kense, oc'h antreal er c'hambrchou diveza, ne felle mui dezhan chilou clemm ebet. « Travoalc'h ! » E plassou en deus scrivet eun dra benag var he gahier, hag o sonjal ne sortie ket buhan avoalc'h ar Jesuistet er meaz eus ho zi, e lavaras comsou ne oant tam dereat.

Marteze en devezo cavet eun dremm torfetourien d'ann Tadou Kerusec, Forestier, Montjaret ha Bleuzen ! Marteze en devezo græt *procès-verbal* dezho ! Pa neus test ebet mui, pa int bet lakeat oll er meaz dre ners, e heller disoursi ober ar pez a garer.

Ann diveza eus ann Tadou a chomas da c'hortos ar Freret.

Ha breman ann hini a hello cahout conje digant ar soudard so e goard da antreal e Sant-Josef, a hello guelet petra ho deus græt Fradin hag he sclissen ; e peb leac'h eus ann ti ne gaver nemet potaillou torret, dorojou draillet. Epad pell amzer, cambrjou ar Jesuistet e Sant-Josef, a lavaro d'ann oll ar pez so c'hoarvezet eno d'ann 30 a viz Even 1880, pa eo deut ar Poliss, heb beza lavaret ger araug, da lacaat er meaz eus ho zi eun neubeut Relijiuset didrous, goude beza brevet dor ann ti-ze. Biken Kemperis ne gollint ar sonj eus ann dud vad-ze, n'ho devoa nemet ho innosans hag ho guir d'en em zifenn dious ar re a oa deut dezho gant armou.

Egis m'hon deus hen merket deoc'h huelloc'h, ann Tad Arzur ne oa ket er gear d'ar mare-ze. Peb tra hen discueze anat er gambr-ze, eun neubeut devejou a ioa ma oa æt cuit ann hini a vije peurvuia o chomm ennhi. Gouscoude, petra benag e oa dresset mad ar guele, ne oa mui na paperiou na leoriou er bureô, Fradin, egis m'en dije bet aoun e vije bet cuzet eur Jesuist en eur c'horn benag eus ar gambr, a roas urs da zispen ar guele ha da furcha dindan, hag evel ne gave na Jesuist nag ann disterra tra soken, o velet eun tamic arbel er voger, eleac'h ma vije closet dillad ann Tad, e roas urs da rei eun taul varren houarn var dor ann arbel-ze, hag ann nor a oe brevet gant ann taul-ze. Hogen, ne oa Jesuist ebet cuzet en arbel. Goude eur sort taul caër, ann dibotaillerien touet a ieas d'ober ho micher er c'hambrchou all.

Ha gouscoude, mar peus sonj, ann Tad Le Moigne en devoa lavaret d'ar c'hommisser,penaüs ann Tad Arzur ne oa ket er gear d'ar mare-ze.

A.

Gambetta en deus hel lavaret pell so: *ar Gleri-calet setu ann enebour* ; hag a c'houdevez, abaoue dreist oll ma eo bet hanvet Presidant ar Gambr, ar Vinistret n'ho deus ket ehanet, evid senti ou-

than, da ziscuez anat pegement a zroug ho deus ous ar Relijion hag ous kement a apparchant outhi. Her guelet mad hoc'h eus beteg hen; ma ! setu aman eun testeni muioc'h eus guirionez ar bez a vercan deoc'h aman.

Ministr ar Brezel en deus casset al lizer-man da gommandantet ann archerien.

Autrounez, anavezet a so bet penaus eul loden vras d'eus ann archerien nevez resevet, ho deus neubeut a zescadurez, a ia da gemer kenteliou digant mistri-scol tud ar bed; hogen guelet so bet ive penaus *e leac'h ne felle ket d'ar re man rei kenteliou dezho, pe autramant ma c'houlennent re vras pris*, ann archerien a ie da gavout ar Freret pe ar veleien.

N'e ket mad evid meur a ræson ez afe ann archerien da c'houlenn kenteliou *digant ar veleien pe ar Relijiuset*. Evel 'ma renkefent evid-se darempred ho zies couls lavaret bemdez, ar re a so ar galloud etre ho daouarn a alfe marteze droug sonjal eun dra benag var bouez ann archerien hag evelse ne ve mui etrezho kement a fizians evel ma renc bezà

Ouspen,ann archerien a zeufe dre ar c'henteliou-ze dleourien en eur fæson benag d'ar veleïen ha d'ar Relijiuset hag ac'hano ec'h alfe sevel eun tamic douet ne vent ket atau leal pe stris avoalc'h en ho c'henver.

Kense e pedan ac'hanoc'h da alia ar re so dindanhoc'h ho deffe c'hoant kemer kenteliou evid creski ho descadurez da vont da gavout mistri-scol tud ar bed.....

Ministr ar Brezel,
FARRE.

O lenn al lizer-man e sonj dln beza oc'h huvreal. Penaus ! Bez ez eus archerien ha ne ouzont ket lenn ! mæs neuze, penaus a hellont-hi ober ha sina eur *procés-verbal* ma ve red ? Penaus a hellont-hi, pa rencont goulenn ho faperiou digant ar rederien-bro, lenn ar paperiou-ze, evid gouzout petra so merket varnezho ?

Muioc'h so : ann archerien-ze ne ouzont ket lenn ho deus c'hoant deski hag ez eont evid-se da gavout ar vistri-scol tud ar bed. Ar reman a gass anezho da bourmen pe a c'houlenn re a bris digantho. Neuze ez eont da gavout eur Frer pe eur belec benag a so contant d'ho deski hag evid netra. Hola ! eme ar Ministr, ann dra-man ne ket mad. *Ann darempred bemdeziec-ze a alfe lacaat ar re a so ar galloud etre ho daouarn da zroug sonjal var ann archerien.....* hag... *ouspen ar archerien a zeufe dre ar c'henteliouze dleourien en eur fæson benag d'ar Veleïen ha d'ar Relijiuset hag ac'hano ec'h alfe sevel eun tamic douet ne vent ket atau leal pe stris avoalc'h en ho c'henver !*

Neuze 'ta ne ket achu ann abaden gant ar Jesuistet tennet a enep peb guir,a enep peb lezen, eus ho zies ? Sonj a so da glasc affer c'hoas ous ar Freret hag ar veleïen ? Panefese perag scriva eur sort lizer ?

Alo, kenvrois grit mad ho sonj. Deoc'h eo da zifenn ho peleien hag ho Relijion. En em zifennit dre ho voterez na ne hanvit nemet tud cristen evel Conseillerien, Deputeet pe Senatourien ne raint morse netra a enep ho Feiz, a enep ho Toue.

Setu peger bras eo cassoni ar Vinistret a enep ar Relijion ! ar Jeneral Farre a dlefe beza trugarekeat ar veleien hag ar Freret a roe ho amzer hag ho foan evid deski ann archerien hag er c'hontrol, anzavout a ra eo guelloc'h ganthan ne vouifent netra eget ho guelet desket mad,mæs ive cristenien mad !

Ne livirin ken, travoalc'h eo kement-man da zeski deoc'h petra eo ar c'houarnamant *hon deus hirio* hag evid rei d'eoc'h da anaout penaus ar c'houarnamant o veza ar Vinistret dibabet d'eus etoues ann Deputeet hag ar Senatourien hag harpet var ar re-man, en ho calloud eo cahout eur c'houarnamant all na enebo ket ous ho Relijion, hag ho pezo anezhan, ma ne hanvit mui evid ann oll cargou dre ho voterez nemet tud cristen eveldhoc'h. Ma teufec'h, Doue ra viro, da henvel tud difeiz,e iafe ann traou var voassaat,mæs ne alfec'h hen tamall da zen, c'hui hoc'h unan ho peffe tennet eur seurt droug varnhoc'h. A.

KELEIER.

CASTELNEVEZ-AR-FAOU. — Be oa dissul all eur C'honseiller Jeneral da henvel er c'hanton-ze. Daou a oa o c'houlenn moueziou, ann autrou de Kerjegu, niz d'ann autrou Francis de Kerjegu, hag eun all hanvet Guegen. Heman en deus bet 1818 mouez evithan, hag ann autrou de Kerjegu en deus bet 1758. Evel a velit, n'eus ken nemet antercant mouez etrezho, ha c'hoas e lavarer ez eus bet græt cals trubarderez a enep ann autrou de Kerjegu, panefese, heman en dije gounezet.—

— D'ar Sul, 1 a viz Eost, e vezo renouelet ar C'honseil Jeneral dre ann hanter e peb Departamant. Rag-se, e pedan ac'hanoc'h, ar re so en eur c'hanton benag, eleac'h ma zeus eur C'honseiller da henvel er bloas-man, da deuler evez mad. Mar displij deoc'h ar pez a rer breman d'ar Relijiuset, mar displij deoc'h ar brezel a rer, ne ket hebken d'ar re n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, mæs ive d'ar re ho deus bet ann aotre-ze, evel Freret ann Doctrin gristen ha cals eus ar Seurezet a zalc'h ar scoliou ; egis ma helloc'h her guelet anat hirio er gazeten-man ; mar displij deoc'h ar brezel a rer d'ho Relijion, hag a ginnig mont atau var voassaat, grit mad ho sonj eus a vreman, da vont oll da voti, ha da voti ar muia ma helloc'h evid tud cristen, rag ma iafec'h da rei ho moueziou da eur re benag, heb na Feiz na Relijion, c'hui eo a renkefe respont d'eus ann droug-ze, a renkefe beza tamallet deoc'h, pe c'hui a chomfe heb mont da voti, pe c'hui a votefe fall. Egis m'hel lavare ann autrou Freppel er Gambr; aman, en taul-man, ez eus hano dreist peb tra da zifenn liberte ho Relijion, arabad eo eta rei ho moueziou d'ar re a alfe tenna al liberte-ze diganeoc'h, hag ober pe lezel ober d'ho peleien ar pez so bet græt d'ar Jesuistet. Ne zisonjit ket penaus, mar de c'hui eo a choas ann Deputeet, ho Conseillerien eo, gant eun neubeut tud all a ro ho moueziou evid henvel ar Senatourien, hag evel ma eo etoues ann Deputeet hag ar Senatourien e kemerer ar Vinistret, ma ve ar muia anezho tud vad, tud a urs hag a Relijion, n'hon deffe ket Ministret egis ar re a so breman, ne ouzont nemet senti ous ar Radicalet, ha kense ober d'hor Feiz, ar goassa brezel a so bet græt dezhi a bell so. Kense, e daou c'her, setu petra peus d'ober ; mont oll, heb manc, da voti ha voti evid tud cristen. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 30) DISSADORN 24 A C'HOUERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e tle beza casset biviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 24 a viz Gouere 1880.

D'al Lun, 12 a viz Gouere, ar Senatourien n'ho deus græt netra nemet chilou ann autrou Cordier o lenn dezho perag e renker distaul ar mizou var ar guin ha var ar sucr, ha c'hoas ne oa ket ouspen 90 Senatour er sâl ; ped anezho ho deus silaouet mad ar pez so bet lennet ? Kense, pa c'houlenn ar Presidant ha votet e vezo al lezen-ze doc'htu, ann autrou Buffet a sav hag a lavar ne heller ket voti ker buhan eun distaul a ouspen cant million var ar c'hargou, abars beza guelet ha ne rer ket van discarga eus eun tu, evid carga var ann tu all. Gortosomp vare'hoas emezhan abars voti. Assanti a rer ganthan.

E Cambr ann Deputeet, Raspail a lavar n'eus ket bet c'hoas tennet ho flassou digant travoalc'h a servicherien ar vro, ha petra benag m'en deus lavaret ann autrou Bourgeois (unan a zehou), ne dlefer ket tenna ho flassou digant ar re a ra mad ho dever, Wilson, eil da Vinistr ann Tenzor, a respont e vezo græt heb dale.

Goudeze, e voter Budjet ann dispignou ; lavaret a rer e vezo roet eur Mear d'ar gear a Lyon, hag evid achui, e lavarer ive eo bet græt mad election Roger evid *Sarlat* (kenta loden.)

D'ar Meurs, 13 a viz Gouere, eo deut dirag ar Senatourien al lezen evid distaul ar mizou var ar guin hag ar sucr. Ann autrou Buffet a ziscuez sclear e ve guelloc'h, abars voti al lezen-ze, gouzout mad e peleac'h e vezo cavet en eun tu benag all ann arc'hant a vezo collet eus ann tu-ze ; mæs ar Ministr a lavar e vezo cavet peadra, hag ar Senatourien a lavar evelthan, rag voti a reont al lezen evel ma eo bet votet gant ann Deputeet.

Ar re-man er memes devez ho deus peget adarre gant al lezen var *ar scoliou sânse evid netra*, hag ann autrou Freppel en deus allet lavaret he santimant var ann affer-ze. Re ann tu cleis ho deus he chilaouet didrous ha gant cals evez. Re ann tu dehou ho deus he veulet ha straket ho daouarn dezhan.

Ne ket eston, emezhan, e teufen-me, eun Escop, da brezec var ann descadurez, rag a viscoas ann Ilis he d'eus bet cals soursi da zeski ar vugale. Ann oll a dlefe, d'ann neubeuta, gouzout lenn ha scriva.

Ma ve red e ve ar scoliou evid netra, ne ket hen a virefe, a dra sur ; hogen, ann dra-ze n'e ket sclear ; er c'hontrol, al lezen, ma ve votet, a greskefe beac'h ar beaurien; ouspen, ar gerent, ar vugale hag ar vistri-scol a raffe ho dever gant neubeutoc'h soursi, gant muioc'h leziregez, erfin, al lezen-ze, ma ve votet, ne ve goest nemet da noazout d'ar vro.

Ar scoliou so bet e guirionez evid netra, hag a so c'hoas hirio ann deis meur a scol ne goustont ket ann disterra d'ar vugale a zarempred anezho. En Ilis catholic e caver cals eus ar scoliou-ze. Mæs ar scoliou, hoc'h eus c'hoant da lavaret e vezint evid netra, a renco gouscoude beza paët mod pe vod. Guir eo ne renco mui den paëa beb inis evid scolia he vugale, mæs ar c'hargou a vezo cresket. Hirio ar re ne hellont ket paëa, pe autramant a so diæs dezho hen ober ho deus ar scol evid netra. Ma ve votet ho lezen, int a renco paea muioc'h evid ar c'hargou. Ar re binvidic pe autramant ar re so en ho æs, a baëo neubeutoc'h, mæs ann dud paour a baëo muioc'h.

A hend all, peb tra vez prijet d'eus ar boan, d'eus al labour a gemerer evid he gahout hag ive d'eus ann dispignou a vez græt evithan ; hag ar c'hrouadur a vez douget da boania muioc'h, o velet pegement a goust d'he gerent evid he ziski.

Erfin, ma ve lavaret eo ar C'houarnamant a renc scolia evid netra (da lavaret eo var goust ann oll), ar vugale er scoliou bihan, heb dale e vezo lavaret e renco beza ar scolachou hag ar scoliou bras evid netra ; heb dale e vezo lavaret e renc ar vro maga ha guisca ar vugale atau evid netra, ha neuze e teuio da vir c'hoant ar Gommunardet: ann danvez d'ann oll, ma vezo roet da beb unan hervez he ezomou. Neuze ann oll a vezo contant da reseo, mæs piou a labouro ? Meus aoun e vezo rouez ar re a garfe en em scuiza ha poania evid ar re all ! C'hui a garfe ne ve mui er scoliou eul

loden eus ar vugale scoliet evid ho arc'hant hag eul loden evid netra ! Mæs na c'hui, na den, ne viot goest biken ne ve tud paour ha tud pinvidic er bed-man. En hor bro-ni, ann oll a so evid ann *Egalite*, gant ma vezint eun tamic dreist ar re all.

M'ho peus c'hoant e guirionez e alfe ann oll bugale beza scoliet, hag ar re baour evid netra, roit muioc'h liberte evid fonta scoliou libr, ha roit conje d'ar re-man da reseo digant ann dud vad, ann donæsonou a hello ho sicour da zigemer ann oll bugale a c'hoantaio beza scoliet ennho. Neuze ho pezo græt eun dra talvoudus evid ar vro.

Ann autrou Freppel pa zisken eus ar gador, a vez meulet gant re ann tu dehou, a deu oll da rei ann dorn dezhan.

Ferry en deus clasket discuez e vije e guirionez ar scoliou evid netra, ha gouscoude en deus renket anzavout e vo red paea eun dra benag. Eun dra hebken so da sonjal emezhan ; piou a baëo ? ar gerent, pe ar Gommun, pe ann Departamant, pe ar Vro. (Ar pez a so atau ar memes tra, rag pe int a baeo ar gerent ho unan, pe autramant e rofint arc'hant d'ar Gommun, d'ann Departamant pe d'ar Vro evid paëa, d'eus ho ialc'h eo atau e teuio ann arc'hant-ze.)

Lavaret a ra c'hoas cals traou henvel oc'h henez, hag ann Deputeet a lavar eo poënt evessaat ous peb pennad al lezen en he bart he unan, ar pez a vezo græt goude ar vacansou.

Der Iaou, 15 a viz Gouere, ne oa ket ouspen 60 Senatour er Senat, ar pez n'en deus ket miret ez eus bet votet eur fors lezennou evid rei conje da gals keariou da c'houlenn arc'hant e prest. Da bedir heur nemet cart, Freycinet a lenn eul lizer digant Presidant ar Republic, a lavar ec'h hello breman ar Senatourien mond d'ar gear, bete ma vezint galvet adarre da viz Du, mare benag. Goal scuis e rencont beza ! Epad ann tri miz-ze ho deus lavaret cals comsou, mæs n'ho deus ket græt cals labour vraô ! Disprijet ho deus ar petitionou a enep kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, ha rentet ho guiriou d'ar Gommunardet, goude beza lavaret ne rojent biken. Nag ann eil nag egile, ne dalvezo cals evid ar Vro.

Evid ann Deputeet, n'ho deus en em zastumet hirio nemet evid kimiadi ann eil dious egile; Gambetta a lenn lizer Presidant ar Republic, ha..... kenavo ac'han da viz Du,ma ne ket deut ar Gommunardet da veza ar vistri ac'han da neuze.

A.

Ann Electionou evid ar C'honseil Jeneral.

Eis devez c'hoas hag e vezo red deoc'h eur gals ac'hanoc'h da vihana, henvel Conseillerien nevez. Pegement a c'hevier ne vezo ket lavaret deoc'h. Unan anezho so ker bras, ma vezo, a dra sur, lonket evel dour, gant eun niver bras eus hoc'h amezeien. Deoc'h eo e vezo da ziscuez d'ar re-ze, pegen neubeut a dâl ar gaou-ze.

Me ha kement hini a so soursius da ziscuez deoc'h ar pez a sonj deomp eo ar guella evid hoc'h interest eus ann douar, hag etoues ann Deputeet Republicanet ha Radicalet soken, ar re a so evel Guichard, douget evid ann dud divar ar meaz (heman gouscoude ne deo tam cristen), ni oll hon deus clasket, hag a gendalc'himp atau oc'h hen ober,discuez deoc'h penaus hoc'h interest a c'houlenn e ve lakeat var ann traou a deu en hor bro digant ann estren, kement a vizou, d'ann neubeuta, evel ma rencomp ni paëa var hor re. Ma,breman e caver o redec var ar meaz, eun neubeut lamponet a lavar deoc'h e clascomp dre gementse digass ar gernez er vro, rag, emint-hi, ma vije bet lakeat mizou var ann ed er bloas-man, pa ne oa eostet tam er vro, ni a vije oll maro gant ann naoun. Brassoc'h gaoù ne alfe beza lavaret, ha gouscoude oc'h ho c'hlevout, eur re benag ac'hanoc'h ho deus lonket ho gevier, rag assantet ho peus ganthan, ha lavaret soken ne rojec'h ket ho mouez d'ho Conseiller coz, rag ma oa evid lacaat mizou var ann traou o tont eus ann estren.

Assa, mar de ho madelez, ha m'ho peus amzer, causeomp eun tamic. Gant petra e sonj deoc'h e hellomp-ni beva ? Ha diskiant avoalc'h e ve eur re benag en ho toues evid credi ne zrebomp na bara na kic ; evid credi ne ve ket guelloc'h ganeomp ho c'hahout marc'had mad eget ho faëa ker ? Eo a dra sur. Ma ! neuze, perag e fell deomp-ni e ve cresket mizou ann *Douane* var ann traou o tont eus ann estren ? nemet evid ma helloc'h guerza hoc'h ed, ho chatal ha kement hoc'h eus da verza, eun tam benag keroc'h eget na goust deoc'h? ni a renc oll en em zicour ann eil egile, ha kentoc'h e rencomp clasc interest ar vicherourien hag al labourerien douar eus hor bro eget interest re ar broiou all. M'hon deus c'hoant e teufe hor c'henvrois da rei ann dorn deomp, roomp ni ive ann dorn dezho. Petra benag am beus, n'eus ket pell abaoue, scrivet deoc'h divarbenn ann affer-ze, e fell din c'hoas lavaret eur ger benag hirio.

C'hui marteze so micherour, hag hoc'h eus ezomm da gahout labour, mæs eleac'h prena ed digant hoc'h amezeien, c'hui a ia da brena, d'eus ar vagasin, ed deut eus ann estren, hag a heller guerza anezhan cals guelloc'h marc'hat eget hini ar vro. Neuze hoc'h amezec a renc derc'hel he ed en he c'hrignol. Hogen, pa iafoc'h da c'houlenn labour diganthan, pe guir n'en devezo ket arc'hant d'ho paëa, penaus e fell deoc'h e lacafe ac'hanoc'h da labourat ? Ha gouscoude, ma n'hoc'h eus ket labour, n'ho pezo ket arc'hant kenneubeut evid prena ed, neus fors peger marc'hat mad e ve.

Er c'hontrol, supposomp ne alfe ket ann ed dont er vro digant ann estren, nemet goude beza paët kement a vizou evel hini ar vro, neuze c'hui iafe da brena ar pez hoc'h eus ezomm digant hoc'h amezec, hag heman o veza bet eun dra benag da c'hounit varnhoc'h, a rofe deoc'h labour,a lacafe ac'hanoc'h da c'hounit ive eun dra benag d'eus ho micher, hag evelse en em zicourfec'h

ann eil egile da veva.

C'hui marteze a so pesketourien. C'hui a garfe guerza ker ho pesket d'an dud all, mæs ma ne lakit ket anezho da c'hounit eun dra benag,o vont da brena digantho ar pez hoc'h eus ezomm, ne hellint ket prena ho pesket diganeoc'h, hag ar pesket-ze a chomo ganeoc'h da vreigna, na ne dennoc'h tam profit ebet anezhan.

Me voar avoalc'h petra a alfec'h da respont din rag al lamponet a had ar gevier-ze en ho touez, n'ho deus ket manket d'hel lavaret deoc'h. Ma vije bet lakeat mizou var ann ed er bloas-man, na ne vije ket bet deut ed digant ann estren, ni vije oll maro gant naoun.

Setu aman ar pez am eus da respont : Da genta tout, hag e vije bet lakeat mizou var ann ed o tont d'eus ar broiou all, er sort bloaveziou egis heman e vije bet tennet en traôn ann oll mizou-ze. Hogen, ar re ho devoa c'hoant e vije bet cresket mizou ann *Douane*, hag a lavare e vije bet dereat hen ober egis am eus clasket hen discuez deoc'h, ar re-ze, dress evid miret ne vije bet tamallet dezho clasc digass ar gernez er vro, ho deus assantet ne ve lakeat tam mizou ebet var an ed, da c'hortos gouzout mad da beleac'h e iafe ann traou da bara.

Discarga ann traou o tont eus ann estren d'eus mizou ann *Douane*, a so ober eun dra diskiant. Béza ez eo pinvidicaat ar broiou all ha lacaat hon hini da baouraat. Kense, eleac'h teuler a gostez ho Conseillerien,ma n'hoc'h eus netra ken da damall dezho, e ve red deoc'h ho henvel adarre, rag o c'houlenn e ve cresket mizou ann *Douane*, ne glascont nemet hoc'h interest deoc'h, hag ar re a lavar ar c'hontrol ne dint nemet gaouierien.

En em lavaret Republican, n'e ket travoalc'h evid gouzout ober afferiou ar vro ; red eo c'hoas ouspen, cahout gouiziegez hag anaout petra ve ar guella evidhoc'h hag hen ober. Ouspen, sellit mad hag hen a voar, ann hini a c'houlenn ho moueziou, ober mad he afferiou he unan. Ma ne ket goest da ren mad he afferiou he unan hag he diegez, ne vezo ket goest da ren afferiou he Ganton, mæs mar guelit anezhan ober mad he afferiou ha gant lealdet, mar guelit dreist oll e ve eur c'hristen mad, roit ho moueziou dezhan dizaoun ha disoursi, hen a vouio ober mad hoc'h afferiou.

A.

Eul loden eus ar pez so bet græt er Senat d'ann 10 a viz Gouere 1880.

Ar presidant. — Rei a ran conje d'ann autrou Baragnon da c'houlenn ar pez en deus c'hoant digant Ministr ar Brezel, heman en deus lavaret e respontefe.

Ann autrou Baragnon.. — Goulennet am eus digant Ministr ar Brezel, conje da c'houlenn eun dra benag diganthan, divarbenn eul lizer nevez-casset da Gommandantet ann archerien. Al lizer-ze n'e ket bet moullet e gazeten ar C'houarnamant, ar *Journal officiel*, mæs moullet eo bet en eun neubeut gazetennou all, hag e credan eo bet scrivet e guirionez. Eur gazeten, a zifenn gouscoude ar C'houarnamant, a so bet rust kenan evid al lizer-ze a sell ous descadurez ann archerien.

Var ann affer-ze eus ann descadurez, Ministr ar scoliou en deus cavet cals sicour d'eus pers Ministr ar Brezel. (Mad tre ! mad tre ! en tu cleis.)

Heman marteze a garfe ive miret ous ar pennou-tiegez, ne alfent mui hiviziken choas mistri-scol ho bugale ! (Strakeres daouarn en tu dehou. — C'hoarzeres ha trous en tu cleis.)

Ar Senatourien n'ho deus ket ancounec'heat me chans, eul lizer all casset ganthan, evid lacaat ar soudardet cos da goll ho bara ma kendalc'hfent cass c'hoas da scoliou ar Relijiuset, ho bugale maget ha guisket var goust ar vro evel bugale soudardet.

Heuliet a so bet ar pez a lavare al lizer-ze, ar pez so bet caus da galon eur gals eus ar soudardet coz-ze da ranna. (Strakerez-daouarn en tu dehou.)

Eur giz nevez eo a so o tont varnomp. A dra sur e vezo græt eun henvelep tra da gement hini a so dindan dorn ar C'houarnamant, n'ho deus mui conje eus a vreman, gant aoun da goll ho flass da choas ar vistri-scol a blij ar muia dezho evid ho bugale. (Mad tre ! mad tre ! en tu dehou. — Trous en tu cleis.)

Ministr ar brezel en deus sonjet m'ervad, n'en devoa ket græt travoalc'h c'hoas en eur denna ar vugale digant ar Relijiuset, ha setu hen o paoues gourc'hemenn, evid ar pez a sell ous ann archerien, traou hag a dlefe he lacaat da ruzia gant ar vez. (Strakerez daouarn en tu dehou. — C'hoarzeres ha trous en tu cleis.)

Mond a ran breman da lenn deoc'h lizer ar Ministr, ma veloc'h hoc'h unan ar pez a lavar.

Chilaouit ar pennad kenta : Lavaret a ra penaus eur gals eus ann archerien nevez resevet, pa n'int ket desket avoalc'h a gemer kenteliou digant ar vistri-scol tud ar bed, nemet pa n'eus hini ebet eus ar sort mistri-scolze, pe autramant pa c'houlennont re vras pris evid ho c'henteliou, neuze ann archerien a ia da gavout Freret ann doctrin gristen pe ar veleien.

Daou dra a gavan aman e renker derc'hel sonj mad anezho.

Da genta, ar ministr a anzav penaus ann archerien, nevez-resevet ho deus neubeut a zescadurez. Hogen, penaus e c'hoarvez kement-man, nemet ma eo diæssoc'h cavout peadra eus ar soudardet calonec-ze, abaoue ma c'houlenner traou ken iskis digantho.

Scheurer-Kestner. — Farsus eo.

Ann autrou Baragnon. — C'hui a hell lavaret farserez ar pez a garoc'h, evidoun-me pa gomsan breman d'eus servicherien ar vro, ne gavan netra farsus er pez a lakear anezho da ober.

Eun dra all a gavan c'hoas er pennad kenta-ze d'eus lizer ar Ministr. Anzavout a ra he unan neus ket peadra a vistri-scol tud ar bed, hag e c'houlennont re ger evid ho c'henteliou. Ar c'homsou-ze a so eun enor evid ar Relijiuset hag ar veleien, hag a verc sclear pegement e tlefe ar vro cahout a respet evitho. (Mad tre ! en tu dehou.)

En eil pennad; ar Ministr a lavar penaus ann darempred bemdeziec-ze etre ann archerien eus eun tu, hag ar Relijiuset pe ar veleien eus ann tu all, a alfe noazout cals.

Scheurer-Kestner. — Mad-tre !

Ann autrou Baragnon. — Me voar avoalc'h emoc'h a du gant ar Ministr ; mæs ar vro ne vezo ket a du ga-

neoc'h. Goulenn a rin digant ar Ministr penaus a hello noasout ann darempred-ze. Aman n'eus hano ebet eus ar breuriezou Relijiuset-ze n'ho deus ket bet hoc'h aotre, guir eo, mæs n'ho deus græt netra a rofe deoc'h ar guir d'ho chasseal,ann Tribunalou a renc hen anzavout; aman ez eus hano d'eus Freret ann doctrin gristen a so c'hoas e penn cals scoliou. Aman ez eus hano d'eus beleien ar parræsiou a rit vân aveichou d'ho difenn a enep ar Relijiuset hag ann Eskibien soken. (Mad tre ! mad tre ! en tu dehou.)

Hag eo ann darempred-ze etre ar re-ze hag ann archerien a gavit da damall ? Pegen diskiant hoc'h ha pegent cassaüs ! (Mad tre ! mad tre ! en tu dehou !)

Na pere eo ar re-ze en em glemm e ve re a zarempred etre ann archerien hag ar Relijiuset ? Ar Brefedet ? Scrivet eul lizer dezho dishenvel d'eus ar re ho deus bet a nevez-so, ha ne gavint mui netra da damall en darempred-ze.

Nan, nan, ne ket ar re-ze a glemm. Ar re en em glemm hag a so bet kiriec deoc'h scriva al lizer-ze, a so eun neubeut meariou Radicalet ha dizoue ho deus aoun e ve re gristen ann archerien, gant aoun ne alfent ket ober gantho d'ar veleien ar pez a garfent.

Souesussoc'h c'hoas eo ann trede pennad eus ho lizer pa lavar penaus re a zarempred etre ann archerien hag ar Relijiuset pe ar veleien, a alfe miret ouś ann archerien d'ober mad deveriou ho stad.

Petra peus-hu c'hoant da lare ? marteze, e teuio eur mare, ha ne vezo ket pell ac'han da neuze, ma renco ann archerien taul ho dorn var ar re a rente servich dezho beteg hen dre ho c'henteliou ?

Marteze e fell deoc'h lavaret penaus ar Relijiuset hag ar veleien a so tud da veza disprijet ? Marteze o scriva en daill-ze var ho fouez, hoc'h eus c'hoant lacaat ar bobl da gahout cassoni outho ? (Mad tre ! mad tre ! strakerez-daouarn en tu dehou.)

Dond a ra eur mare, her gouzout mad a rit, e renc ann archerien hag ar veleïen respont ha paëa ann eil evid egile. Ar mare-ze eo pa lazer anezho assambles a dauliou fusuil, egis ma so bet c'hoarvezet dindan ar Gommun. (Mad tre ! en tu dehou.)

Ne fell ket deoc'h ec'h alje ann archer difenn ar belec. Her guelet hon deus aliæs avoalc'h, hag ec'h aljen digass deoc'h da sonj d'eus ar pez hoc'h eus græt en devejou-man nevez tremenet pa hoc'h eus tennet he rejimant digant eur C'horonel, rag m'en devoa difennet eun neubeut beleien, e oa eur guchennat lamponet o clasc affer outho. (Mad tre ! mad tre ! en tu dehou.)

Oc'h ober eur sort tra da eur C'horonel, e tiscuezit anat ne ouzoc'h ket petra a dlefe beza hag ober hon arme ha pa vezo scrivet histor ann amzer-man, ar pez a rit breman a verco mad ho plass.... (Trous en tu cleis. — Strakerez-daouarn en tu dehou.)

Eur re benag en tu cleis. — Holà ! comsit guelloc'h !

Ann autrou Baragnon. — Ar guir ho peffe da c'houlenn e venn punisset, m'em bije lavaret eun dra benag a enep personnaich ar Ministr he unan, mæs ne hellit ket tenna diganin ar guir am eus da lavaret ar pez a sonjan varbenn eur politic a vezo, me gred, condaonet gant ar vro, mare benag. (Mad tre ! mad tre ! en tu dehou.)

Muioc'h a livirin c'hcas. Al lizer-man digant ar Ministr a so ar c'hontrol-beô d'eus ar pez a lavare varbenn al lezen var aumonierien ar soudardet, en devoa cals respect evid liberte ann oll varbenn ar Relijion. Eun henvelep tra a dlefec'h da lavaret d'eus ann descadurez evel d'eus ar Relijion. Lesit eta gant ar soudardet al liberte da c'houlenn ann descadurez digant ar belec evel ma anavezit e renkit lezel ganthan al liberte da vont da c'houlenn digant ar belec sicour ar Relijion. (Mad tre ! mad tre ! en tu dehou.)

En eur ger,lizer ar Ministr e tlien teuleur evez outhan hag he rei da anaout deoc'h, rag ma eo control da liberte ar Relijion ha da gomsou ar Ministr dirazhoc'h. Al lizer-ze n'e ket bet moullet ebars ar *Journal officiel*... Marteze n'e ket guir ! Me garfe her c'hredi ! Panefese e ve red din goulenn diganeoc'h petra rafoc'h-hu d'ann archerien a ialo da gavout ar veleien da c'houlenn beza scoliet gantho ? (Strakerez-daouarn en tu dehou.)

Ar Jeneral Farre, ministr ar brezel. — Neubeut a dra a lavarin evid respont oc'h ann autrou Baragnon. Va lizer n'e ket bet moullet er *Journal officiel* ; mæs ne oa ket red din hen ober. A hent all al lizer-ze ne oa ket bed scrivet evid beza anavezet gant ann oll (mad tre ! mad tre ! en tu cleis.) Ouspen, evid ar pez a sell ous ann darempred etre ar veleien hag ann archerien, e pedan ac'hanoc'h da deuler evez mad penaus aman neus ket hano eus ar Relijion, mæs eus ann descadurez hebken. Peurvuia, ar guella voien na zeufe morse netra da viret ous ann archerien d'ober ho dever, eo ma chomont en ho c'hasarn heb darempred den ebet, ha kense, ne dlefent ket mont da c'houlenn digant den rei dezho kenteliou, nemet digant mestr-scol ar Gommun servicher ar C'houarnamant. (Ia ! mad tre ! en tu cleis. — Trous ha clemmou en tu dehou.)

Ann autrou duc de Broglie. — Arabad e ve gouscoude tenna ho liberte digantbo !

Ar ministr. — Allet em bije rei eur gourc'hemen, ha gouscoude n'am beus græt nemet ho alia ; (Mad tre ! strakerez daouarn en tu cleis.) lavaret em beus ouspen, penaus m'ho deffe eun dra benag da baëa, e teufen d'ho dic'haoui. (Strakerez-daouarn en tu cleis. — Trous en tu dehou.)

Ann autrou Baragnon. — Joa eo ganin beza græt va goulenn d'ar Ministr, rag al lizer a so eun tamic chenchet. (Mad tre ! mad tre ! ah ! ah! en tu dehou.)

Ar ministr. — Escusit, autrou, n'eus netra chenchet, setu aman va lizer, ha n'eus hano ennhan nemet d'eus mestr-scol ar Gommun. (Mad tre ! mad tre ! en tu cleis.)

Ann antrou Baragnon. — Ia, guir eo. Hogen, taulit eves mad penaus en eur gals eus ar parræsiou, mestr-scol ar Gommun a so eur Frer eus ann Doctrin gristen. Hogen, d'eus ho liser ha d'eus ar pez hoc'h eus lavaret hirio, ma ve diou scol en eur barræs, unán scol ar Gommun hag heben eur scol libr, hag e ve scol ar gommun renet gant eur Frer eus ann doctrin gristen, da hounez eo e renco mont ann archerien. (Ia ! mad tre ! mad tre ! en tu dehou.)

Kement-se gounezet eo atau varn'hoc'h e hano al liberte, mæs ne gredan ket ec'h alfen cahout muioc'h. (C'hoarzeres ha strakeres-daouarn en tu dehou.)

A.

Hon tud koz a lavare :

Brezonnek ha feiz
Na vankint biken e Breiz.

Ra blijo gant Doue e vezo guir al lavar-ma. Ar pez a ouzon, hirio ez' eus kals hag a voar mad ar brezonnek,a gomz hag a scriv guelloc'hevit biskoaz. Gouscoude ann oll na garont ket kement ho iez. Bea z'eus meur a rumad all, dreist peb tra ar re a dremen evit anter bourc'hizien, ar foc'helleien lorc'huz-se, a garfe beza kemeret evit ar pez n'int ket, ha na vezint guest da veza morse ; ar re-ze a ziskolp torchadou, ha n'ouzon ket penaoz ho henvel ; ho iez, ho farlamant, evit lavaret guir, n'eo nemet eur meskach iskis deus brezonnek fall, hag eun tam gallek rodellet. Ar re-ze a zo eun donjer ho c'hlevet ; loskomp anezho evit hirio. Kaer o devezó ober, me gred ar brezonnek ne varvo morse e Breiz.

Ar feiz a zo ive c'hoaz beo en hor bro. Klask a rer a bep tu, e pep doare he mouga e kalonou an dud. Ar brezonnek hag ar feiz a zo diou c'hoar hag a voar en em harpa. Abalamour da-ze, evit distruja ar feiz, ec'h en em glasker ouz ar brezonnek. ann dud fall a voar p'o devezo kollet ar brezonnek, ar feiz a deuio da denvalaad a nebeudou, ma na ve ket mouget oll e ber amzer. Evelse e velomp peurvuia er broiou ema ar iac'ha brezonnek, eno ema ive ar feiz krenva, ar feiz birvidika. Darempred ar c'hasketennou, an tokou anter valordet, lakizien divalo ar c'heriou, setu eno ar c'hontam, setu eno hag alfe beza divezatoc'h, ma na laker ket evez, bez ar brezonnek ha bez ar feiz.

Mission Plouarzel.

Ar pez a zo ama diaraok, am eus guelet e meur a leac'h, hag en deveziou tremenet e Plouarzel. Eno ar Brezonnek a zo digatar ; ar feiz ive a so iac'h ha stard. N'euz ket aon o tiskuez ar pez ma'z or, hag ar pez a dle pep hini beza. Eur Mission braz a zo bet er barrez-se en deveziou tremenet. Tad ar Mission a voa an autrou Cloarec, person Sant-Louis e Brest. Kement-se a zo lavaret avoalac'h eo eat mad ar Mission. Na rer ket buan a bense, pa ve eur sturier koz ha ken guiziek o kass ar vag. Eur guir tiek, p'o deuz ar re all eost, en deuz ive eun eost mad. An autrou Cloarec n'eo ket eun desker. Pell zo ema krog en alar, ha var he lerc'h, ar bom a ve kompez, an ero a ve didro ha dibeskel. Guir eo, e Plouarzel n'oa ket ken diez ober labour vad, labour flour zoken. An hini anavez autrou Person Plouarzel hag he zaou gure, a lavaro ato, eurus, mil gueich eurus ar parreziou o deuz ar seurt beleien. Evelse ar vissionerien o deus kavet an douar blot, bet dispac'het aliez hag e peb doare, trempet mad, dilouzaouet, na c'hede receo nemet had iac'h, had frouezus eur Mission. Ia, an eneou-ze a vouie talvoudegez an deveziou santel a voa Doue o vont da rei dezho. Kelennet evel ma z'int, griziennet don er feiz, kennerzet gant grasou puill a ziskenne deuz an Env, o devoa oll, mall da velét o c'houlaoui an devez eurus, an devez ken c'hoanteet, an devez ma tigore ar Mission. An autrou person, ouspen he gelenadurezou, ouspeń ar pedennou c'huek ha stank a re evit ar Mission, en devoa laket pedi er c'houenchou, el lec'hiou santel deuz ar vro oll. Doue en he vadelez en deus selaouet ar pedennou-ze. He hano santel ra vo meulet da viken. An traou a zo eat mad, mad tre zoken. An oll a voa eur fouge vraz ennho, beleien hag ar re a voa oc'h ober ho mission, sur on ive, Doue a selle laouen ouzomp oll. Pep hini en deus gret he zever. En eur park, pegen kaer, pegen puill benag ec'h alfe beza ar guinis, e ve kavet ato eur skoduen benag etouez. E Plouarzel ive, daoust d'ar feiz birvidik, daoust d'ar sklerijen a bare var ar sperejou, da garantez Doue a ren er c'halonou, ec'h alche marteze beza ive unan benag eun tam troet divar ar guir rouden. Doue a zo eat da glask an danvad dianket, hag hirio dre ar memez ioul, dre ar memez karantez, an oll a chom bodet en dro d'ar messaer, en dro d'ho beleien vad, kavet ganto ar peoc'h, laouen brema ho ene.

Eun dudi e voa guelet an iliz leun azaleg an devez kenta, guelet ho aket da zont d'an Iliz abred, ho guelet o redek d'an taol kenta deuz ar c'hloc'h, an evez a lakeant, ar pled a taolent evit klevet komzou Doue. Ne ket selaou a reant, mez kentoc'h lonka ar pez a glevent. Biskoaz emezo, n'or beus klevet traou ken kaer. Ah ! eur bann deuz eol an Autrou Doue en devoa dija paret var ho sperejou, gliz an Env en devoa diaraok boukeet ho c'halonou.

Guir eo, an autrou Person en devoa guezet ive dibaba he vissionerien. Ha perag ama, n'alfen ket komz deuz autrou person Plougerne, ar c'honteranser-ze heb he bar, deuz autrou person Plougasnou, den helavar, mar deuz unan, anavezet e peb korn deuz an eskobti, hag a voar ober ar pez a gar deuz ar re a ve oc'h he zelaou, ha deuz marteze an oll. Nan, nan, ne hanvin den. Gouzout a ran eo re eün, re izel ho c'halon evit allout rei da unan benag an disterra meuleudi. Ar blijadur da c'hounit eneou da Zoue, avoalc'h eo evitho.

Eun dra c'hoaz hag a ro buez d'eur Mission, eo ar c'han. Ar c'han a zo eur beden, hag a ia betek kalon an autrou Doue. E Plouarzel ez' eus moueziou kaer, ha bolontez vad na vanke ket ken nebeut. Ha pa na vije ket, ha bea vije allet stourm ouz ijin, ous mouez nerzuz ha kalonek an autrou Hir. Pell zo hen anavezer. Pell zo ema o redeg ar missionou. Pelerinet Lourd, her c'hlevet o peuz oc'h ober hon dudi, dudi an oll dianvezidi a voa eno, ha meneziou ar Pyrenee, hag an oll ganiou

tro-var-dro o tregerni dre he vouez galloudek, buezek bepred, hag el lavarfen, ato fresk, ato diskuis. Bennoz ive d'an autrou Sago, cure Porspoder, d'an autrou Miossec, cure Plouarzel, daou ograouer, hag o deus laket ho gouiziegez, ho oll boan evit harpa, evit kaeraat ar c'han deuz ar c'hantikou. Kals bloaveziou a dremeno, hag er parkeier tro-var-dro e vo klevet o trouzal an ekleo santel deus kantikou Mission Plouarzel, dalc'hit mad dezho, kristenien vad. Ho feiz a startai, Doue ho klevo, Doue ho pinnigo. Ar brezonnek hag ar feiz ne varvint biken e Breiz.

Er sizun genta e z'eus bet var dro nao c'hant den oc'h ober ho Mission. D'ar zul, goude ar zisun genta, e z'eus bet eur brocession deuz ar re gaera e chapel Itron-Varia-Trezien. Ar chapel-ze a zo deuz ar re vrava, savet a nevez-flam, deuz a bep korn ez' ear di da bardona, gant ar memez devotion, gant ar memez feiz evel maz' er d'ar Folgoat, da Rumengol, d'ar Salett ha d'al lec'hiou all da bedi an Itron-Varia. Ar veleien deuz ar parreziou tosta, heuillet gant ho zud kalonek a zo deut ive da rei muioc'h a sked d'ar brocession-ze. Dont a rejeur varzu Trezien, ar kroachou er vann, imachou pe skeudennou ar sent douget gant an dud en ho c'haera, ar merc'het oll guisket e guen; hed an hent, e voe kanet gousperou hag a bep seurt kantikou. Den na sante he skuisder. Na sonje an oll nemet en eun dra : trugarekaat an autrou Doue, gonit skoazel Itron-Varia-Trezien. Goudeze eur sermon a zo bet roet gant unan deuz ar vissionerien. Na vize ket allet dibaba guelloc'h. Ganet er vro, savet dindan skoazel an Itron-Varia-Trezien, guestlet dezhi abred gant he vam vad ha leun a feiz, douget c'hoaz krouadur beteg treid ar Verc'hez, bet n'ouzon ket pet gueich en he iaouankis o pedi el lec'h binniget-se, evit goulen sklerijen var he stad a vuez, evit goulen goude-ze ar grasou a zo ret evit ober mad hag ervez Doue he garg a velek. Oh ! nag he galon a lame en he greiz ! Nag ar skeuden burzudus-se a zigasse en he vemor traou kaer ha laouen, santimanchou a anaoudegez vad hag a vennoz ! Evelse ouz he velet, hag ouz he glevet, an oll a ranke lavaret e voa er gear. En em gavet e voa adarre e ti he vam benniget. Eurus, bar he galon a levenez, gant he speret eün ha lem, he gomzou, gouscoude oll poezet, a ie d'ar c'halonou evel an dour beuz o tiruilla deuz lein ar menez. Ann daëlou a rede puill deuz an daoulagad. Sonj or bezo hag epad pell, hag ar Verc'hez santel n'ho ancounac'haio biken.

Ma voa kaer ar zisun genta, an eil a voa c'hoaz kaeroc'h. Tremen daouzek kant den a zo bet en eil zisun. Oh ! a lavare ar rumad kenta, perag n'allan-me ket dont ive adarre ? Perag, a lavare an oll, pa voa achu, perag na padfe ket ar Mission ato ? Nag ez' eo kaer, nag ez' eo c'huek beza ama ! Ia, ama ema ti an Autrou Doue. Ah ! ma oufe an dud fall, petra eo karet Doue, pegen skanv, pegen ez, pegen douz eo he servich ! Guezomp eta hiviziken eo kant mil gueich guelloc'h, c'huekoc'h d'ar galon beva gant Doue, evit gant an diaoul hag ar bed. Pedomp eta evit ma na dai morse deuz hor speret, ar sonch deuz an deveziou santel-se.

Bennoz ha trugarez var hor person mad en deus roet deomp eur Mission.

Unan deuz ar re ho deuz gret ho Mission e Plouarzel.

D'eus Gouel ar Republic, d'ar 14 a viz Gouere, n'eus netra da lavaret deoc'h nemet neus bet oc'h ober ar gouel-ze nemet potret ar c'houarnamant hag ho servicherien ho deffe collet ho flass ma n'ho deffe ket græt eun dra benag. Ne ket eston n'ho deffe ket ar gristenien kemeret pers er sort gouel-ze rag a enep dezho eo ma eo bet græt. C'hui peus clevet gant ho tiouscoarn hoc'h unan petra a chouhe da genver ann devez-ze ann neubeut lamponet a vije o redec ar ruiou. *En traon ar veleien ! En traon ar Jesuistet ! Red eo ho laza ! ho frita ! ho dribi !* ha gant kement-ze oll *Beva ar Republic !* egis m'ho dije bet c'hoant discuez ho unan ne helle ket *ho Republic* beva e peoc'h gant ann Ilis. Ha c'hoas e vezo cavet tud hag a rai van beza souezet ne ve ket guelloc'h mignonet ar veleien d'ar Republic ! Evidoun-me ne doun ket.

A dra sur, ma vije bet cristen ar Republic, ann Ilis he dije allet ober amzer ganthi, mæs pa vez atau oc'h enebi e peb fæsoun ous ar pez a sell ous ar Relijion, pa ne ra netra nemet clasc digristenia ar vro ha lacaat ar bobl da goll ar Feiz, pa anzav he servicherien ho unan, dre ho chouhadennou spontus, e carfent distruja ar veleien hag ar Relijiuset, pa laceont ar re-man er meaz eus ho zi evel torfetourien, pa dorront al lezennou a sicoure ar bobl gristen da heulia guelloc'h ho deveriou a Relijion, ha pa glascont ober lezennou nevez evid goasca ann Ilis hag he vinistret, ha tenna ho liberte digantho, neuze ne heller ket sonjal ec'h alfe ar gristenien mad beza a du gantho. Nan, nan, ar gouel-ze ne oa ket, ne helle ket beza eun devez gouel evid ar gristenien; ar Republicanet ho unan, o lavaret dre ho chouhadennou petra a garfent guelet o c'hoarveout, ho deus miret outho da gemer pers er gouel-ze. Goueliou ann Ilis a so goueliou a urs hag a beoc'h, n'int ket goueliou a voad egis houman, ha pa c'hoarvez gant ann Ilis coms ous Doue, eus he brassa enebourien, ne ket evid goulenn ho maro digant Doue mæs kentoc'h ho c'honversion hag ho finijen.

Egis ma eo c'hoas cristen, a drugare Doue, ar pez brassa eus ar Frans, setu petra so bet caus ne deo ket bet skedussoc'h gouel kenta ar Republic pa oa græt a enep ar Relijion hag ann Ilis. Gouel ar Republicanet a oa hag ar re a renke suja dezho, mæs ne oa ket gouel ar vro. A.

Der Iaou all e teu dirag Presidant ann Tribunal e Kemper, clemm ar Jesuistet a enep ar Prefet, rag m'en deus ho chasseet eus ho zi, ha siellet ho chapell, hag ar Prefet droug enhan, en deus lavaret ne selle ket ous ann dud justis ar pez en deus græt, e oa mestr d'ober ar pez a garje, ha *m'en dije c'hoant lacaat ar siel var dorojou Ilis Sant-Vaô* (me chans en deus lavaret Sant-Vaô egis m'en dije allet henvel eun Ilis all), *ne oa goest den da viret outhan, hag ann dud a justis n'ho deffe netra da velet en affer-ze.* Da lavaret eo, ann dud a beb renc, ho deus kemeret ar galloud varnomp, n'ho deus droug ous ar Rouane, na ne fell dezho miret outho da zont endro, nemet rag m'ho deus aoun e renkefent lezel ar plass gantho. Mæs, a hent all, fallout a ra dezho ober deomp cals goassoc'h eget n'en deus biscoas eur Roue sonjet ober d'he bobl, ha kense m'en deffe c'hoant, hor Prefet Gilbert Le Guay, a alfe serra ann oll Ilisou eus ann Escopti, heb ma *ve goest den da viret outhan, nag ann dud a justis cahout netra da velet en affer-ze !!!* Neuze neus mui ken lezen na ken guir nemet he volontez ! ! ! Alo potret, ar re ac'hanoc'h ho deus eur C'honseiller Jeneral da henvel, mont oll da voti, ha cassit d'ann den-ze tud hag int a alfe discuez mad dezhan, n'en deus nag ar galloud nag ar guir da ober ar pez oll a dremeno dre he benn. Mar gra kement he benn breman, pa eo ar pez brassa eus ar C'honseil a enep dezhan, ec'h hellit sonjal petra a rafe, ma teufe ar pez brassa eus ar C'honseil da veza a du ganthan. A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou L'Helgoualc'h, person Mahalon, a so hanvet person Moëlan.

Ann autrou Le Bras, cure e Melgven, a so hanvet person e Mahalon.

Ann autrou Pennanros, cure e Telgruc, a so hanvet cure e Ploneour-Lanvern.

Ann autrou Caroff, belec iaouanc, a so hanvet cure e Telgruc.

Ann autrou Le Porz, belec iaouanc, a so hanvet cure e Melgven.

Ann autrou Calvez, belec iaouanc, a so hanvet cure e Trefflaouenan.

Beleien maro.

Ann autrou Tréguier, person Rumengol, hag ann autrou Le Jacq, person Plouyé.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

An Teuz.

Cyranol oc'h ho anaout, a chomas a za, disliou, hag eur c'huezen ien o tiverra dious he dâl. Ar reuzeudic, abaoue cals bloaveziou en devoa disonjet ann descadurez gristen roet dezhan en he iaouankis, mæs ma ne rea van evid teuler a gostez ha disprijout kement a selle ous ar vertus, ar Relijion hag ann enor, ma n'en devoa ket aoun rag Doue, en devoa aoun rag ann teuziou. Na grede ket e Doue, mæs credi a rea er sorcerien. Ma gleve en noz ar gaouen o chouhal, en em gave ker spountet, na vouie mui da beleac'h tec'het. Ne grede ket tostaat ous ar guerejou nag ous al leac'hiou all, e peleac'h e vije guelet ha clevet traou. Hag evel m'en dije bet eur plijadur dreist o velet ar re all ker spountet hag hen, e vouie eur bern historiou spountus, a gonte d'oc'h an noz en tiæs e peleac'h e vije digemeret mad.

E *Breiz*, en devoa guelet ar Gourriganet, ann dudigou fall-ze, o tansal en dro d'ann tauliou-mein ha d'ar mein hir. Er *Maine* hag en *Normandie*, e oa aliæs keijet outhan al lutinet hag ann *dud-bleiz*, hag en devoa guelet eur sclærijen-du var beziou ann dud varo, pe o redec dre ar stankennou. Pa velas souden dirazhan mogeriou discaret ann abati, ec'h estlamas :

— Penaus ! Di eo ez eont ! Ne ket possubl ! nan, n'e ket possubl.

Ha gouscoude, anat avoalc'h a oa eo di ez ea ar c'homt gant ar re hen dioualle. Mond a reas eta d'ho heul, petra benag ma crene eus he oll izili. C'hoant en devoa da gahout ar mil lur promettet dezhan gant marc'hec d'Orbois hag en devoa aoun evelken o tostaat ous ar plas-ze, eleac'h ma oa bet scuillet goad ar Relijiuset. Cyranol en em gave eno en devez-ze, hag hen en devoa gant eun taul contel-laz, lazet unan eus ar menec'h-ze, ho devoa kelliæs gueich he vaget. Kense en devoa aoun guelet unan benag anezho o sevel dirazhan, hag o tont da damall dezhan he grim. Goassaat a rea kement he spount dre ma tostaë ous ar plass terrubl-ze, ma rencas en em lezel da goueza var ann douar, hag e serras he zaoulagat, mæs ne chomas ket pell er stad-ze ; evel ne felle ket d'ann den avaricius-zé, coll he arc'hant hag he boan, e savas en eun taul, hag e kendalc'has o vont d'ho heul. Souden e chomas sebezet o velet ar c'homt douget dre greis ar berniou meiu gant daou zen hebken. Ar re all a deue endro hag en em gave tre e kichen dezhan. Ann traïtour, a ginnige coll he benn gant ar spount, na hellas ober ken, nemet cuzet buhan etouez ar brouscoajou. Ne oa ket re abred ; soudardet Jean-Louis Treton, a ioa o tont endro, hag a ielas a biou heb guelet ann traïtour, hag heb sonjal soken ec'h alje beza cuzet eno.

— Mond mad a ia ann traou, eme Cyranol o tont er meaz eus he guzaden. Breman e ouzoun oll ar pez a renken da c'houzout. M'eus ket ezomm da chomm aman ken. Mond a ran da gass kelou d'ar sitoïan d'Orbois; ne vezo ket pell, m'ervad, ma teuio dre aman da rei ar *bonjour* d'he eontr.

Hag en eur vont cuit e savas he zorn varzu ar re en devoa kement a gassoni outho, o lavaret :

— Kenavo, Costou-houarn, kenavo va mignonet, ni en em velo heb dale.

Ha neuze, o veza, en despet d'ann devalijen, clasket ha cavet ar vinojen en devoa heuliet kelliæs gueich, e tec'has cuit ac'hano, tiz varnezhan.

Lezomp evid eur frappad ann den fallacr-ze oc'h ober he bossubl evid noazout muia ma alje d'ar c'homt ha d'he vignonet, ha guelomp ar pez a c'hoarvez gant ar re-man all.

Abars mont tre etoues ar c'hoz-mogeriou-ze, Costou-houarn a lavaras da Josef :

— Setu aman eur guzaden a laca ac'hanoc'h goal ne-c'het ! n'e ket 'ta ? Mogeriou tarzet pe couezet, bolsen-

nou toullet ha dismantret.

— E guirionez n'heller ket hen disnac'h, aman n'eus netra goest da joaüssaat ar galon.

— Kense ar c'homt a vezo guelloc'h en assurentez aman, ne sonjo den dont d'he glasc.

— Marteze avoalc'h ! Mes ive, penaus a hellimp entent outhan egis ma ve red, gouliet egis m'ema.

— Bezit dinec'h ! O tont aman, e vouien petra rean. Deuit.....

Hag en eur vousc'hoarzin, ar martolot a gendalc'has :

— Me chans n'hoc'h eus aoun, na rag ann teuziou, na rag ar spezou ?

— Me ! n'am eus aoun na rag ar re veo na rag ar re varo.

— Guell a ze, rag m'ho pije bet, marteze e vijec'h bet meur a veich en em gavet goal nec'het etouez ar c'hoz mogeriou-man. Breman e viot var evez. Abars pell e veloc'h eun teuz, mæs evelken eun teuz eo gant kic hag eskern.

Costou-houarn ne lavaras ken. O pega a vriad er c'homt de La Meilleraye, atau simplet, ez eas dre greis ann atrejou beteg eur c'horn eus ann ti, eleac'h ma vouie en em gave corden ar c'hloc'h. Skei a reas eun neubeut toliou ha kerkent e oe guelet skeud eun den o tont a bell. Eur manac'h a oa. Heman, heb beza na souezet, na spountet, a zeuas, eul letern en he zorn, beteg ar re ho devoa he c'halvet.

— C'hui aman ! d'ar marc-man eus ann noz, va mab ! emezhan, oc'h anavezout Costou-houarn ; hogen, piou so ganeoc'h ? Petra a velan-me ? Eun den gouliet !.....

— Dond a reomp, va zad, da c'houlenn diganeoc'h digemer evithan.

— Digouezet mad eo. Deuit d'am heul em c'hampric vihan. Tenval eo ann noz, mæs d'eus sclerijen al letern, e cavfoc'h æs avoalc'h hoc'h hent. Deuit 'ta, me gerzo arauzhoc'h.

O clevout mouez ar manac'h, ann autrou de La Meilleraye en devoa savet he benn.

— Va Doue, emezhan, ar vouez-ze !... hen eo... va mab eo.....

Hag ar manac'h d'he dro, o clevout ar vouez-ze en devoa græt eur scrijaden. Tostaat a reas al letern ous bisaich ann denchentil, hag o velet ann dremm-ze, ker castiet gant ann droug hag ar boan, ec'h estlamas :

— Va zad, va zad !

— Va mab, eme ar c'homt oc'h astenn he zivreac'h varzu eunhan.

Ar Relijius en em daulas en divreac'h-ze digorret evid he reseo. Bouchat a rea d'he dad da ziscuez dezhan he garantez, ha gouscoude ne helle ket miret da lenva oc'h he velet en eur stad ken truezus. Costou-houarn ha Josef a vouele ive o sellet ous ann daou zen-ze dispartiet abaoue cals amzer, oc'h en em gavout adarre assambles dre brovidans Doue.

— Va zad ker, eme ar manac'h pa hellas prezec, e pe stad truezus ho cavan-me !.... Ha ma c'hoar ? Ha Blanche ?....

— Siouas ! a lavaras ar c'homt.

— Maro eo ?

— Beô eo c'hoas, me chans.

— Marteze eo bet gouliet ! marteze eo bet paket gant he enebourien ?

— Ann autrou Doue en deus he zennet d'eus etre ho daouarn. Soudardet La Rochejacquelein a zionall anezhi hag ho deus tonet he difenn beteg ar maro. Fizians ec'h hellomp cahout e talc'hint mad d'ho fromessa.

— Cassoni ar Marc'hec ne spont rag netra, eme ar c'homt oc'h beja he benn.

— Neuze eo ann den-ze en em gav atau var hoc'h hent, eme ar manac'h ?

— Atau.

— Hen eo en deus glazet ac'hanoc'h ?..... Pa ne respontit ger, anat eo na fazian ket... ne fell ket deoc'h he damall !.... Oh ! ann den fall, ann den fall !... Pardon va zad, hoc'h exempl a dlefe beza desket ac'hanoun he bardoni..... Ia, guelloc'h eo ha guelloc'h cals, pedi evid ar reuzeudic-ze.... Hogen, ancounec'heat am eus ho poaniou. Hastomp buhan da vont bete va zamic cambr.

Ar manac'h a gerzas neuze varzu eun nor vihan cuzet adreon eur bern atrejou, hag ar re a zouge ar c'homt, hen heulias er Gambr-ze, Nemet eun toullic striz ne oa ken ha gant pebes arrebeuri ! Eun daul vihan, varnhi eun neubeut paperiou, diou scabell goat, en eur c'horn, eun neubeut pleinch, varnezho eur c'hoz colc'hed plous ; eun doussen leoriou benag var eur mister e kichen ar voger, hag eur groas coat, ne oa ken.

Ar re a zouge ann autrou de la Meilleraye, hel lakeas var ar c'holc'hed plous.

— Va guele so goal galet, eme ar Relijius o soutenn penn he dad. Evidoun-me e oa re vad, evidhoc'h e carjen e vije bet guelloc'h. Aoun am eus ne alfec'h ket discuiza ! me garfe kement doussaat ho poanion.

Ar c'homt a vousc'hoarzas. Etretant, Josef en devoa aozet eun tamic louzou evid he vestr hag he roet dezhan da eva. Ann nerz eus al louzou-ze a reas cals vad d'ar c'homt, hag ann oll hen anavezas kerkent, o velet e oa æsseat cals he alan dezhan, hag e oa deut ru adarre he ziou chot dislivet beteg hen gant ar boan hag ar scuisder.

Hogen, tostaat a rea ann deiz, ha setu Costou-houarn o sevel da lavaret kenavo d'he vignonet. Evelken, abars mont cuit e tostaas ous ar manac'h, hag e lavaras dezhan :

— Tad Ollier, mont cuit a rencan, eun dra benag am eus c'hoas da ober.

— Chomm a rafoc'h pell, va mab ?

— Ne ouzoun dare.

— C'hui a roio deomp eus ho kelou da vihana ? ne hellit ket hon dilezel evelse !

— Oh ! n'ho tilezin ket, bezit dinec'h; dond a rai unan benag eus va mignonet d'ho cuelet... da roi deoc'h eus va c'helou... da lavaret deoc'h cahout fizians.

— E sonj ober eun dra benag evidomp emoc'h ! Me her guel anat eme ar manac'h, o pega e dorn Costou-houarn.

— Guir eo, va zad. Me garfe, coustet pe gousto, gouzout petra eo deut da veza ann dimezel de La Meilleraye.

— Na c'hui so eur galon vad a zen ! N'hoc'h eus aoun ebet eta ous ann oll traou a hello enebi ouzhoc'h ha lacaat ho puhez var var ?

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 31) DISSADORN 31 A C'HOUERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 31 a viz Gouere 1880.

Varc'hoas e vezo ann electionou evid ar C'honseil Jeneral hag evid ar Gonseillou arrondissamant.

Beveich ma c'hoarvez electionou evid-se, e lavarer deoc'h teuler evez mad, hag henvel evid ar plassou-ze tud eus ar re vella ; hogen er bloasman e rencomp hoc'h alia cals startoc'h c'hoas da evessaat mad ous ar re a c'houlenn ho moueziou. Danjer so evid hor Feiz hag hor Relijion ; danjer so evid hor madou, red eo deomp eta teuler a gostez ann oll Republicanet *d'eus ar sort so breman*, hag henvel Conservatourien nemet ken.

D'ann diveza gueich e oa bet electionou, e oa bet græt deomp promessaou caër gant ar re-ze, a lavare beza assambles Republicanet ha mignonet d'ar Relijion. Dalc'het ho deus dezho ? Oh ! n'ho deus ket. Deomp-ni eo breman difenn hon unan daou dra dreist ar re all, hor Relijion hag ann descadurez gristen. Evid-se, eo red dibab tud a Relijion, tud cristen.

Holl lezennou all ha mamm-lezen ar vro, a dlefe beza heuliet atau gant ann oll hag e peb fæson, ha gouscoude e velomp pe seurt disprij a rer anezho.

Guelet hon deus, en devejou nevez-tremenet, chasseal, dre nerz, er meaz eus ho zies eun neubeut eus hor Relijiuset, ne glaskont nemet brassa mad ann eneou, hag abars pell e lavarer ober eur c'hement all d'ann oll Relijiuset all, n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant. Petra a damaller dezho ? Ho fedennou evid eürusdet ar Frans ; ho madelez evid ar beaurien ; ho aket da zeski ar vugale hag ann dud iaouanc ? — Commanset eo ar bersecution a enep ar Relijion hag ann Ilis.

Ar C'houarnamant a lavar ne glasc ket enebi ous ar Relijiuset ho deus he aotre, ha gouscoude e cals plassou, e tenner scoliou ar Gommun digantho. Ne vezo ket pell e vezo lavaret e renkint dispartia, int hag ar Seurezet, a ra evid netra scol d'ar vugale baour. Casset e vezint cuit evel kement hini all a so carget da zeski d'ar bobl, skiant ar Relijion hag hent ann Eê. Breman e sarrer chapelliou ar c'houenchou, ne vezo ket pell e vezo closet ann Ilisou.

Dissadorn all am eus merket deoc'h er gazeten comsou Prefet ar Finistère, oc'h hel lavaret sclear avoalc'h dirag ann tribunal ha cals testou. E peleac'h ema eta al liberte ? Ni n'hon devezo mui conje da vont d'ann offeren, rag ne blijo ket ann offeren d'ar Republicanet ! Ar c'hatekis ne blij ket dezho, hag abalamour da-ze ne vezo mui conje d'hen deski d'ar vugale ? — En traon al lamponet-ze, arabad eo voti mui evitho. — Ni a veve didrous hap e peoc'h en hon ties ; ar re-ze eo a so deut da hada en hon touez ann disurj hag ar gassoni. — En traon. — Arabad eo voti mui birviken evid ar sort-ze. Arabad eo argila e mod ebet, eun dever eo evidomp mond da voti, hag eun dever a goustians. Arabad eo deomp cahout aoun da c'houlenn digant ar re a so ho clasc hor moueziou ; c'hui so ganeomp pe a enep deomp ?

C'hui peus ar memes Feiz eveldomp ? C'hui so cristen eveldomp ? ha ne ket hebken cristen dre ar vadiziant ; heulia rit mad ho Relijion ?

C'hui so evit al liberte ? Liberte ar goustians dreist pep tra ? Da lavaret eo, conje evid ann oll da vont d'ann offeren ha da ober mad ho Relijion, heb aoun da goll ho flass ? C'hui so evid ar scoliou cristen, ann descadurez gristen ?

Ni n'hon deus ket ezomm ken a dud heb Relijion ; ne fell ket deomp mui beza gouarnet gant Franmassonet ; ne fell ket deomp e ve enebet hiviziken ous hol liberte hag hor Relijiuset ken caret.

Setu eno petra a dlefemp da lavaret dezho : hag arabad eo sponta ma teufe eur re benag da lavaret deomp, ma ne votit ket evid ann hini a so a du gant ar Prefet, n'ho pezo sicour ebet evid ar Gommun, rag gaou eo. Ar Prefet na hell ober netra heb ar C'honseil Jeneral, hag ar pez so bet votet gant heman, ar Prefet a *renc* hen ober atau.

Ar C'honseil Jeneral eo ann hini a zalc'h ar ialc'h hag a ro. Ar Prefet a renc senti ous ar pez so bet votet gant ar C'honseil. A dra sur ne ket diæs d'ar Prefet ober promessaou caër, mæs Pre-

fedet ar Republic ne chomont ket pell er memes plass, hag ar C'honseil Jeneral *ne renc ket* derc'hel d'ar pez ho deus promettet.

Ar Brefedet a laca ar politic e peb tra, hag e guirionez ne hellont ober ken, rag evitho ar c'henta tra eo e kendalc'hefe Gouarnamant ar Republic da veza Gouarnamant ar Vro, ma hellint chomm atau en ho flass ha m'ho devezo ho fæamant.

Alo, kenvrois, eur veich c'hoas, taulomp evez mad ; sonjomp omp cristenien, ha greomp oberou a gristenien. Greomp hon unan hon afferiou, heb lezel ar Radicalet d'hon touelli, ha difennomp hor guir hag hol liberte. Deomp oll da voti, ha choasomp evit Conseillerien, cristenien vad eveldomp.

Ni n'hon deus ket ezomm, e teufe ar Brefedet, tud ha ne dint ket d'eus hor bro, *tud estren*, a vezo æt cuit varc'hoas, da lavaret deomp evid piou voti. Me chans ez eus daoulagat en hor penn, ha ma ne velomp ket hon unan sclear avoalc'h evid piou voti, n'e ket dao mont da c'houlenn ali digant ann *estren*. Be hon deus en hor c'hichen tud ha ne c'houlennont ket guell eget rei deomp eun ali mad benag, deomp d'her c'houlenn digantho, na ne raimp a dra sur netra a enep hor Feiz ha liberte hor Relijion hag hor scoliou.

Mar deo Conservatourien ho Conseillerien, votit evitho. Ma ne dint ket, chenchet anezho, panefese, ma c'hoarvesfe droug ganeoc'h divezatoc'h, deoc'h e ve da damall ann droug-ze, c'hui eo a renkefe respont. A.

Pegement a goust ar Republic deomp.

Mar peus sonj, e mare ann Impalaër, ar Republicanet na ehanent ket en em glemm, rag ma vije græt re a zispignou ; ho guir a oa, hag ho devoa peadra evid hen ober. Hogen, ma vije græt neuze re a zispignou, petra lavarimp-ni neuze d'eus ar Budjet evel ma vez græt hirio !

Setu aman penaus ez a ann traou. Budjet 1871 dresset e 1869, a save da zaou villiard, cant anter-cant million. Ann hini so bet votet er bloasman evid 1881, a sav da dri milliard, c'huec'h cant pemp million var'n ugent. Setu penaus e voar ar Republicanet arboel hon arc'hant, setu penaus ho deus, hervez ho fromessa, roet deomp ar C'houarnamant marc'hat mad !

— Holà ! a lavaro marteze eur re benag, arabat eo tamal d'ar Republic dispignou ar brezel e 1870 ha re ar Gommun e 1871 ; n'e ket hi he deus tennet ar re-ze var hor c'hein hag evelken, hi eo a renc ho faëa ! —

Gortosit ! gortosit ! setu aman va respont.

— Evid paëa beb bloas *interest* ann dispignou græt epad ar brezel hag ar Gommun, eo red, guir eo, cahout pemp cant million beb bloas. Spontus eo ! Mæs a hent all e chomm c'hoas ouspen eur *milliard*, a so bet lakeat varnomp gant ar Republicanet.

Kense, hag en electionou varc'hoas, ha pa zeuio mare ann electionou ann Deputeet, ar pez a c'hoarvezo heb dale,, hanvet tud a vouezo arboel guelloc'h hon archant ; tud hag int a vezo neubeutoc'h douget d'ann dispignou, panefese, ne voar den bete peleac'h ez afemp. A.

Ann Eost.

E cals plassou, dre ar Frans, eo achu ann Eost segal hag ar greun, dastumet mad, en em gav eus ar re vella ; pounner eo hag ar plous so hir. Al labourerien douar el laëiou a so contant avoalc'h gant ar pez ho deus bet, ha gant ar pez ho devezo, mar gheller hen dastum peusvad. E meur a leac'h madou ann douar a so cals guelloc'h eget na sonjer.

E creis ar Frans, e *Bourges*, *Châteauroux*, etc, ar glaô a so deut abred avoalc'h da viret ous ann edou beza scotet, ar pez a vije bet c'hoarvezet, m'ho deffe kendalc'het ann amzer domm hag ann avel sud. Ann eost er plassou ze a so eun teir sizun benag re zivezat. Troc'het eo dija ann hey-goanv en eul leac'h benag, mæs ar guinis ne vezo ket troc'het araug pemzec devez.

Ebars er *Gironde* (endro da *Vourdel*), e mer o commans troc'hi ar guinis ; ar plous so berr, mæs ar greun a so mad. Peusvad e vezo ann eost er c'harter-ze.

E tu ar Saô-beaul, ar segalou so troc'het. — Ann eil droc'h evid ar melchen, al luzerne hag ann oll bouedou glaz, a astenn buhan, rag m'ho deus, beb eil, glaô ha tomder.

E tu ann *Normandie*, ec'h achuer dastumm ar c'holza. Mar kendalc'h c'hoas eur frappad ann amzer gaër, ne vo ket pell e vezo dornet. Greuned mad eo.

E tu ar C'hreisteis, emer a veac'h gant ann eost. — En Departamant *Tarn-et-Garonne*, al labourerien-douar a seblant beza contant. Hasta buhan a reont da zastumm ann edou, gant aoun rag ann amzer fall hag ann arne, a alfe ober droug dezho. Ann duillou so pounner hag ar pennoued carget mad. Pa lennoc'h kement-man, e vezo achu ann eost er c'harter-ze.

E tu ann Nord, e Departamant *Pas-de-Calais*, e mer o pega gant ar segalou, hag ann eost-ze a vezo eus ar re vella e kement leac'h ne ket bet flastret gant ar barrou grizill.

Dre aman ive en hor bro e vezo guelloc'hic ann eost, eget na sonje deomp eun tri mis benag a so.

En eur ger, sonjal a rer ne vezo ket fall ann eost er bloas-man, e carter ebet eus ar Frans, ha ne ve ket clevet al labourerien douar o clemm m'ho deffe ann Deputeet roet dezho eul lezen deread var mizou ann *Douane*, eul lezen a rofe ann tu dezho da verza keroc'h ho zraou evid na goustont dezho, rag ma kendalc'h ann traou o vont egis ma reont breman, e vezo dilezet al labourou douar, den ebet na c'houlenno labourat da goll; ha neuze, penaus beva? evid ar re n'ho deus ken micher ? A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Boudedeo. — Setu aze avad eul lezen hag a dlefer planta c'houez enhi da zigas buez en he c'herc'hen ; hag he lakat var croc'hen ar Framassounet daonet, pa ze guir int ker grac'h gant al lezennou-cos, neuze e velfent petra zinifi ar c'hokinerez a reont d'ar Relijiuset.

Lez-Breis. — Ma ve laket da ren an artikl 13 deus lezen mis Gouere 1848, e couesse en he boull oll chafodach politik ar Frans eus a vrema. En eun taul ne ve na Gouharnamant, na Senat, na Cambr an Deputeet, na prefectur, na sousprefectur, na Ti-kear, na kazimant administration ebet evit ar justis, an armeou dre zouar ha dre vor, ar skoliou, ha kement-so, rag cals int eat gant ar Framassounet.

Boudedeo. — Ia, eun taol kaer a zo great dre an electionou ! Fier a leal e c'hall beza an antergristenien, goude beza tolet ar Frans e steuen ar giniden bilimus, da veza sunet, ha dismantret gathi ! Mæs pehini eo plan Lorgnez evit digristenia ar Frans ! .

Lez-Breis. — E feis ie zur, moncheu Boudedeo, he lakat a bez da veza eur zosiete Framassoun. Hag evit dont a ben d'oc'h an ioul-ze, e plant Framassounet e kement carg zo tout.

Boudedeo. — Ia, ia, entent mad a ran ; an dra-ze eo a lavaremp dioc'htu ; mæs evelse, petra a lavar ar Framassounet evit dont a benn da lakat eur c'hristen da ziviska sae ven he vadichant, evit lakat tapelet ler ar Framassoun, rubanou a beb liou, patromou aeret var he jileten, hag an triangl evit dekoration.

Lez-Breis. — E feis, lavaret a reont o deus sonch da ober rinss a neubeudou var ar superstitionou anvet Relijion catholik peteg hen, ha da zevel en he flass ar guir Ilis catholik, an hini vad an dro-ma. E kear Bruxell eo e ma ar pennoubras, an ebestel deus an Ilis catolik-se, a dle en em skigna en oll bed. Ar Pab eo gatho ar C'houarnamant Doue (le Dieu-Etat), rag ne vo nemet Framassounet e penn an oll gouarnamanchou, hag evel just, peb Framassoun a zo Doue, na petrata.

Boudedeo. — Setu e zeus eun Doue laik ha civil, eur Pab laik ha civil, da lavaret eo, moncheu Lorgnez.

Lez-Breiz. — Gortozit ma lavarin c'hoas. Leun a lidou, eur bern ormidou a zo gant Lorgnez hag he sklissen. Badichant a zo gatho, mæs eur badichant a c'hellit kredi, ne ket en ano an tri fersoun eo deus an Dreindet, mæs en ano ar Republik, eur vioc'h pehini a ro leas da vaga oll famill Lorgnez ; eureujou a reont ive, mæs avad divorsi pa gereur ; anterramanchou so c'hoas en Ilis Lorgnez, ar c'horf douget d'oc'h an ti da vont var eün dan toul, a vez great diraza er vered eun daou pe dri diskours politik, ha kuit, ha pare.

Boudedeo. — Setu badichant civil ha laik, dimezi civil ha laik, anterramant civil ha laik. Petra zo c'hoas ?

Lez-Breis. — E feis ie zur, egis ma zo en Ilis catholik eur rum dud goazet ha merc'het o c'heuil ar pez a anver aliou an Aviel, er memes tra ive e zeus en Ilis Lorgnez, lod pere o deus eun devotion antanet da zervicha ho mestr Lorgnez, an drouc-speret.

Boudedeo. — Petra o peuz c'hoant da lavaret ?

Lez-Breis. —E feis ie zur en deus Lorgnez savet breuriechou. Unan a anvin : beza eo Breuriez ar maro fall, e gallek, *solidaires* ; sina a reont etrezo ne c'hounzanvint ket eur belek d'ho zakramanti en ho c'hlenvet diveza, ha ma virint, kousto pe gousto deus ar belek tostaat d'oc'h ar c'hlanvour Framassoun pa vo var he dremenvan.

Boudedeo. — Setu aze avad ar pez a zinifi eur vreuriez civil, ia ; ha laik, hag a zo !

Lez-Breis. — Ar guel d'oc'h eur seurt torfet, eo a zo kaos e ze great, gant ar gristenien devot, breuriez ar maro mad, evit goulen digant caloun Jesus en he angouni, kemeret truez d'oc'h an dud kèis touellet gant al Lorgnez daonet, dre he ormidou iskis hag he bromessaou kleus.

Boudedeo. — Petra dime ! pehini ie ta, eo an haden, ar ienen, an orin, ar pen, ar vamen demeus doctrin Lorgnez.

Lez-Breis. — E fidouac'h ! moncheu Boudedeo ne zivinfac'h birviken ar goms diot deus a behini e tennont ar c'hounsekansou, egis ma tenn ar giniden danvez he steuen d'oc'h he c'hof. Koumprenit, m'ar gellit, e lakont er penn tout deus ho doctrin, neus netra a gement a ve guirion, nemet ar pez a c'hal beza tiset gant lagat ar c'horf, klevet gant ar skouarn gik, c'houesseat gant ar fronellou, saouret gant ar stahon, santet gant ar c'hroc'hen. An doctrin-ze eo a zo anvet ar skiant (science) gant Lorgnez hag he sklissen.

Boudedeo. — Ar skiant eo ta neuze a vo laket e plas ar revelation.

Lez-Breis. — Petra ta ! E leac'h credansou pe symbolen a feis an Ilis catholik, e vo deskadures divar ben ar sklerijen, ar gaz, an electricite, ar c'houez mad hag ar c'houez fall, ar frico hag ar bara zeac'h ; lakit ie ar magnetism aneval.

Boudedeo. — Hag eleac'h reolen ar vuez gristen desket gant Jesus-Christ en Aviel, petra vo ?

Lez-Breis. — Ar c'hontrol beo, na petra ta ! Beza e vor oll a visiken divergont er speret, er galoun, er c'horf. Ne vo great van d'oc'h Doue.

Boudedeo. — Neuze ne vo e Frans na guir, na lezen, nag otorite ebet, rak fountet e rankont beza var Doue.

Lez-Breis. — Oh ! moncheu Boudedeo, kement den a zo didach lagat he speret, a vel sklear e ma kouezet ar Frans e gouelet an abim-ze. Penaos e fot deoc'h e ve a c'his all, pa ve eur vro gouarnet gant tud pere a zo o clasc e frega evit penseillat ho republik universel ha dizoue ?

Boudedeo. — Livirit ilis catholik Lorgnez e leac'h republik universel, rag dija o unan o deus mez d'oc'h an ano-ze, hag eo mal gantho e jench. Assa, e kiemense ie, hag e livirit eo Doue an ilis ze da Lorgnez, piou dija ?

Lez-Breis. — C'hui a zo eur straner kos, hag a zo. N'em beus ket lavaret deoc'h eo ar C'houarnamant sanset, gouskoude; e guirion, ho Doue eo chef kuzet ar Framassounet, unan d'oc'h an antechristet ; rag mera hini a dle dont ervez coms an abostol sant Ian. Ar chef-se, possedet gant an drouk-speret, eo a vleign ar c'houarnamanchou Framassoun, egis kezek starnet d'oc'h karrigel an ankou da jassa ar bed en ifern.

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

Ann amzer dremened
Hag ann amzer a vre-man.

IANN HA PER.

IANN.

Mignon, doareet fall eo ann traou ;
Ar bed zo koueet var he c'hinou :
Ann diaoul 'ra he brezegen
En eur zistrei he grampoezen.

PER.

Ia, meur a deot a zo breinet
Dre ners binim ann drouk-spered,
Ha da heman 'vel da Zoue
A zav oter meur a ene.

Pesketa 'ra gant higennou,
Aliessoc'h gant rouejou,
Bemdez, bemnoz, er mor, er ster ;
Enn dour tenval hag enn dour skler.

Hennez a ro mel da danva,
Hag eur veren aour d'hen eva ;
Mes dindan ar mel zo kuzet
Binim diouz he vek dislonket.

Hennez d'ann dud a zesk henchou
A sko var-n-ho güez ha bleuniou,
Ha gant-han re dall a gerz drant,
'Vel var eun hent aour hag arc'hant.

IANN.

Gueled a ran oud eur pabor ;
Komz a rez evel eunn doctor ;
Kendalc'h eta, kendalc'h bepred
Gant ar virionez hed-ha-hed.

PER.

Guechall ar feiz er c'halonou
A oa stard ha don he griziou ;
Ha kaer en doa 'nn diaoul sutal,
Neubeut 'gerze var ann hent fall.

Guechall ie tud d'ann oferen,
'Vel ma dle ober pep kristen ;
Ha d'ar gousperou goude-ze,
Ar zul a oa holl da Zoue.

Guechall goz enn hostaleriou
Na zone ket ar verennou
Hag ann dour krenv, dour melenet,
D'ar penn neuze na bigne ket.

Rouesoc'h oa 'nn teodou breinet
Gant pri hag hanvoez ar pec'het ;
N'oa ket kemend a gristenien
Beuzet er fank hag el lagenn.

Kaer oa neuze, kaer oa a-vad,
Guelet ar vam, guelet ann tad
O kentelia ho bugale,
En eur gomz d'ezho a Zoue.

Kaer oa goelet d'ar pardoniou
Tud o voned a strolladou,
O vont d'ann iliz da bedi
Sænt koz ho bro d'ho difenni.

Neuze tud kalonek meurbet,
Guir gristenien, guir vretoned,
'Zalc'he huel banniel Arvor,
Banniel ar feiz hag ann enor.

PER.

Ia, ma mignon ker, mes guechall
Ne oa ket kemend a dud dall :
Ann dud oa neuze enn hor penn
A zelle oud ar sklerijen.

Tud ann amzer-ze var ar bed
'Vele dorn Doue astennet,
'Vele dorn Doue astennet,
Pa oant gant he voalen skoet.

Mes breman ann dud zo ker fall,
Ma reont ar c'hoari mouchik dall
'Vit mirout da velet berad
E gourdrouz Doue ken anat.

Paour ar perc'henn, paour ann tiek ;
Gliz ann envou a gouez saourek,
Ha koulskoude kalz a lavar
Eo treud ar pez 'ro ann douar.

Fall ar prena, fall ar guerza,
Ann holl ho deuz bec'h o veva :
Brao eo da galz kaout eun tamm iod,
Hag avalou douar er pôd.

Da betra tamall ann dra-ze ?...
Troed hon euz kein da Zoue,
Hag heman distroet d'he dro,
Var-n-omp gand he skourjez a sko.

IANN.

Guir eo ar pez a leverez :
Doue zo braz he garantez,
Mes he lealdet zo ker braz,
Hag a lak enn he zorn eur vaz.

A dra zur, pa zonjomp ervad
Peger munudik eo ar vad,
Na dle den beza souezet
Da veza gant-han kastizet.

Pa veler tro-dro loustoni,
Lazerez, kaz ha laeronsi ;
Pa glever dre-oll mallochou
Drouk-prezegerez, sakreou.

Pa veler bugale dister,
Ho fri gant-ho savet enn er,
Digant ho c'herent o c'houlen
Da vond d'ober bos arc'hant guen.

Pa veler ober d'ann Iliz
Eur brezel spontuz e pep giz,
Kement ma vije diskaret,
Anez ma vefe bet harpet,

Harpet gant eunn dorn gallouduz,
Dorn Doue, eur skoazell e kuz,
Ann dorn oar derc'hel var he bal
Ar bed holl evel eunn aval.

PER.

Ia, Doue stourm oc'h ar re fall ;

Kaer ho deuz c'hoari ha ioual,
N'helliut birviken dond a benn
Da rei taol-lamm d'ar feiz kristen.

En em zifretid, diaoulou,
Taolit binim leiz ho kinou ;
Eur mestr zo enn tu all d'ehoc'h,
Hag hennez a drec'ho var-n-hoc'h.

Brezel eta d'ann drouk-spered,
Ha d'ar re enn deuz touellet ;
Hon Tad na ro ket he zilez,
Hag a zell c'hoaz oud hor bro geaz.

Hon daoulagad trezek Doue,
Hag a fisians leun hon ene,
Pedomp ma savo e Bro-C'hall
Guezen ar feiz evel guechall !

SUTER-GOELE-BARA.

Kentel digant eur medisin-saout.

Pa c'hoarvez gant al loenet-corn dribi re c'hlout melchen-glaz pe luzerne;dreist-oll, pa vent o peuri anezho, pa vez avel ha seac'h ann amzer, e c'hoarvez alies e teu ho c'hef da c'hoenvi en eun taul, d'eus ann tu cleis dreist oll ; pa scoer var ho c'hroc'hen e ra trous egis eun taboulin,hag al loen ne ra ken nemet termal. Ar c'hlenvet-ze so æs tre da barea ma ve evesseat outhi abred, mæs ma ve daleet re, al loen a hell beza sammet ganthi. Egis ma teu ar c'hlenvet d'oc'h ma ve dastumet re avel e cof al loen a ginnig mouga ganthan, eo red sicour anezhan d'ho lacaat er meaz. Ann æssa evid-se eo, dreist-oll ma anavezer abred he glenvet, lacaat en he c'hinou eur gorden blous a stager goudeze ous he gerniou. Egis-se e renc derc'hel he c'hinou digor, hag o clasc gant he javedou brevi ar gorden-ze, e ra travoalc'h evid en em zicour da vreugeudi; evelse e taul er meaz ann avel-ze a ziæse anezhan. Aliæs e ve travoalc'h pa santer doc'htu ar pez a ia da c'hoarvezout, lacaat al loen da vale epad eur mareadic amzer ar penn savet en eac'h, evid pellaat ar c'hlenvet en eun taul-cont.

Ann autrou Bergerot, conservatour, a so bet hanvet Depute evid *Dunkerque* (eil loden), departamant ann Nord. —

LILLE. — Lenna a rer er gazeten *Propagateur du Nord*, ar pez a ia aman varlerc'h :

Be hon deus etre hon daouarn eur paper eus ar vrassa talvoudegez evid ar pez a sell ous ann alc'huezer A. Lemay, 4, ru Dachen ar Saout, a oar æt d'he zihuna ha d'he sponta dimerc'her vintin, evid ober dezhan mont da zipotailla dor ar Jesuistet.

Renta a hellomp ann testeni dezhan, penaus m'en dije bet amzer sonjal, n'en dije ket consantet ober eun dra ken iskis. Arabad eo eta credi, d'oc'h ar pez so c'hoarvezet, e ve eun den fall, rag spontet oll a oa, hag ouspen, goulennet en deus pardon d'eus ar pez a oa c'hoarvezet, digant ann Tad Marquigny, ha kement-se dirag cals tud.

Ar C'hezec hag ar C'hirri ndarre.

Setu aman petra lavar ar *Gazette agricole* var ann affer-ze.

Eul lezen votet e 1877, a lavar penaus ar re oll ho deus kæzec ha kirri, a hell beza galvet beb bloas da zont da gavout ann offiserien, a velo ha mad eo ho zraou evid servich ar vro, ma zigouesfe cahout brezel. Setu ar pez a hanver : ar *Revu var ar c'hezec*. Ma roe al lezen-ze eun tamic diæzamant d'ann dud, da vihana, gant aoun da sammа re perc'hennet ar c'hezec hag ar c'hirri, e lavare da vihana penaus :

1° Ar Revu-ze var ar c'hezec hag ar c'hirri, na helle beza græt nemet d'oc'h adalec ar 16 a viz Kenver, betec ar c'henta a viz Meurs, ha d'oc'h adalec ar 15 a viz Maë betec ar c'henta a viz Even ;

2° Ann offiserien na hellent goulenn netra ken nemet guelet ar marc'h hag ar c'harr, na ne hellent ho derc'hel nemet epad ar Revu ;

3° Perc'hen ar marc'h hag ar c'harr, na renke ho c'hass evid ho discuez d'ann offiserien, nemet en eur plass merket *var douar ar Gommun* ;

4° Erfin, perc'henn ar marc'h hag ar c'harr na zispege ket dioutho ; hen eo a gasse anezho hag ho digasse endro ; ne golle ket ar guel anezho, hen eo a veille varnezho hag a entente outho d'oc'h he c'hoant.

Setu penaus ho devoa clasket, ar re oa bet oc'h ober al lezen, doussaat ar muia ma hellent, e mare ar peoc'h, ar beac'h pounner-ze d'eus ar Revu var ar c'hezec.

Ministr ar brezel, ann hini so breman, ne deo tam nec'het gant al lezen-zé.

Hen en deus goulennet e ve scrivet er bloasman ér Budjet, eur pennadic vihan, a rai lezen hiviziken, hag a denn diganeomp ann assurentezze he devoa roet deomp lezen 1877.

1° E peb mare eus ar bloas, ec'h hello beza goulennet hor c'hezec diganeomp.

2° Ni a *renco* marteze dioueret kezec ha kirri epad eun daou ha tri devez.

3° Ne deo mui en eur plass merket *var douar ar Gommun* e renkimp cass anezho, mæs pelloc'h c'hoas el leac'h a vezo merket evid-se.

4° Er c'heit ha ma vezo kezec ha kirri etre daouarn ar soudardet, ne hellimp mui ho guelet ha beilla varnezho ; ar soudardet eo a rai gantho ar pez a girint, hag a entento outho mad pe fall.

A dra sur, ar pennadic-ze eus ar Budjet a lavar e renco Ministr ar Brezel dic'haoui ar re a renco diblass evelse, mæs pegement a vezo roet dezho ? Marteze n'ho devezo ket peadra evid paëa ho dispignou, ha c'hoas evid cahout ann tamic arc'hant-ze, pegement a boan a renkint-hi da gemer ? ped gueich e renkint-hi mond du-man, duhont ? Na pegement a amzer collet ?

Ann dra-ze n'e ket mad ; sord ebet !

A drugare Doue, eun neubeut Deputeet Conservatourien, ar baron Reille, ann autrou Lorois,

Depute ar Morbihan, hag eun neubeut re all, ho deus discuezet sclear pegement e ve lakeat diæs ann dud divar ar meaz gant ar pennadic lezen-zé, a felle d'ar Ministr e vije bet græt. Heman neuze en deus græt dezho ar bromessa ne zalc'hefe ket ar c'hezec hag ar c'hirri ouspen eun devez, heb conta ann amzer red evid mont ha dont. N'ho deus ket allet cahout ken diganthan.

Ar Republicanet a lavar ne fell ket dezho tenna digant perc'hen eun dra he vir varnezhan, hag hoc'h eus guelet gouscoude ar pez ho deus græt d'ar Jesuistet d'ann 30 a viz Even, hag evid ar pez a sell ouzomp, ma ne dennont ket diganeomp breman doc'htu hon douarou hag hon ties, evel ma carfe ar Radicalet Sosialistet ha Communardet hen ober, neubeut ha neubeut e teufint da viret ouzomp d'en em zervicha hervez hor c'hoant hag hol liberte d'eus ar pez a apparchant ouzomp, oc'h ober pennadou lezen evel houman, so bet nevez-votet gant ann Deputeet var goulenn Farre, Ministr ar Brezel.

Ma vije bet brezel breman, em bije ententet e vije bet goulennet kement-se diganeomp, rag e mare ar brezel ann oll a renc en em ziæza evid difenn ar vro ; hogen, ar Republicanet a lavar emomp e peoc'h gant ann oll, na ne fell ket dezho cahout brezel.

Ma lavaront ar virionez, ma neus hano ebet a vrezel, perag hon lacaat diæs gant al lezen nevez ze ? — Marteze ive ho deus c'hoant da gahout brezel ! Ar Gresianet hag ann Turket, n'int ket evid en em glevout, a lavarer, hag abaoue eun neubeut devejou e clever eun tamic trous, e carfe *da eur re benag* ez afemp a du gant ar Gresianet a enep ann Turket ; ne ouzon ket ha guir e ve ; mæs ar pez a sonj din, eo e ve red beza goal ziskiant evid ober eun henvelep tra.

Ne ket pareet c'hoas gouliou ar brezel e 1870, hag ar Gommun e 1871, hag e carfer e iafemp adarre da zifenn ar re all ! guelloc'h eo deomp en em lacaat e taill d'en em zifenn hon unan, ma ve red. A.

Guiriou ar C'honseil Jeneral.

Eun dra eo hag a renker evessaat mad outhan, henvel eur C'honseiller Jeneral, rag henez eo a renc difenn guiriou ar C'hanton en deus he choaset. Anaout a rit peusvad ar re a c'houlenn ho moueziou, kense ec'h hellit choas gant gouiziegez hag henvel ar re a ouzoc'h, ec'h hellit cahout fizians ennho.

Araug 1871, ar C'honseil Jeneral en devoa neubeut a c'halloud, hag ar Prefet a helle ober ar pez a blije ganthan, heb goulenn ali ar C'honseil. Hirio eo dress ar c'hontrol beo a c'hoarvez. Setu aman eun neubeut eus ann traou a apparchant ous ar C'honseil Jeneral.

Ar C'honseil Jeneral a ra al lodennou eus ar c'hargou etre ann oll communiou, hag hen eo a lavar pe vo distaulet ar c'hargou-ze dezho pe vent cresket, d'oc'h ma zigouez, hag ar pez en deus barnet so barnet *evid mad*.

Hen eo a vot ar centimou cresc var ar c'hargou ; hag a lavar ped centim a hello voti peb commun :

Hen a lavar pere eo ann hentchou *red* etre ar re a hanver e gallec *de grande communication et d'intérêt commun* ; lavaret a ra pegement ho devezo a lec'het, e peleac'h e vezint digorret, ha penans e vezint ecünet.

Hen eo a lavar pegement he devezo peb commun d'eus ann arc'hant roet gant ar C'houarnamant pe ann Departamant evid ann hentchou am eus hanvet huelloc'h ;

Hen eo a lavar peur hag e peleac'h e vezo savet foariou nevez ha marc'hajou ;

Unan eus ar C'honseil a vez hanvet gant ar re all evid ar Gommission a ro ar buroiou butun hag eun all evid examina ar re a c'houlenn ober eur bloas servich hebken.

Pa ve achu he labour beb bloas, ar C'honseil Jeneral a zibab eun neubeut Conseillerien, carget da veilla var ar pez oll a rai ar Prefet, hag a ro guir dezho d'ober lod eus ann traou a sell ous ar C'honseil a bez. Ar re-man eo a verc pere eus ar Gonseillerien a gemero pers er c'honseil, a lavar pere a chomo er gear eus ar soudardet iaouanc a so ezomm bras anezho, a renc ho zud ho c'hahout er gear, hag ouspen ann hini a gemer pers e peb canton e Conseil ar *Reform*.

Ar re-man eo c'hoas a lavar penaus e vezo implijet ann arc'hant a deu d'eus ar pez a hanver *amendes de police*.

Setu eno eul loden d'eus guiriou ar C'honseil Jeneral ; cresket cals int bet abaoue 1871. Abaoue neuze ive, galloud ar Brefedet a so bet neubeuteat cals, ha ne dint mui, e guirionez var gals traou, nemet carget d'ober ar pez so bet votet gant ar C'honseil. A.

Petra eo eur Jesuist.

Eur Jesuist a zo eur Relijius, da lavaret eo, eun den consacret da Zoue ; da genta dre zacramant ar Vadiziant, ha goudeze dre ar veuiou a baourente, a chastete hag a oboissans. Cuiteet en deus pep tra evit heulia Jesus-Christ, erves ann ali-man eus ann Aviel : « Guerzit ar pez hoc'h eus evit dont d'am heul, hag ho pezo eun tenzor ebars en eê. » Ne vezo beleget nemet goude cals bloaveziou tremenet o studial ann Teoloji, ha neuze armet, evel pa lavarfen evit ann emgann, e vezo casset er c'heariou pe er parreziou divar ar meaz da c'hounit eneou da Zoue. Ar Jesuistet, goude beza lavaret kenavo d'ho danvez, a renons c'hoaz d'ho bolonte ho unan evit beza a grenn henvel oc'h ann Hini en deuz lavaret : « N'oun

ket deut da ober ma bolonte, mhz bolonte ann hini en deuz ma c'hasset er bed. » Ar Jesuistet ive n'ho deus ken bolonte nemet hini ho superiol. Var he lerc'h eta ive, evel soudardet kalonek var-lerc'h ho c'habiten, e kerzint beteg ar maro, en despet d'ann oll scuisder eus ann hent, daoust d'ann oll darvoudou a alfe dont varnezho ; d'ann Tad superior, evel da eur sturier gouiziec, ho deus fiziet silvidiguez ho ene, ha pa deuio ar barr-amzer da c'hoeza ha da ginig ho bruzuna var ar reïer, e savint gant fizians ho daoulagad etrezec ann Hini a so mestr d'ann avel ha d'ar mor, ha prest e vezint saveteet. X.

KELEIER ANN ESCOP'TI.

Ann autrou Le Grand, person Peumeurit, a so hanvet person Rumengol.

Ann autrou Guédès, person Tremeoc, a so hanvet person Peumeurit.

Ann autrou Kerbrat, person Guilligomarc'h, a so hanvet person Plouyé.

Varia.

Laouic al lonker, va mignon, en devoa kemeret re, evel custum, hag e oa couezet clanv. Ker-c'hat ar medisin a rer dezhan, hag heman o veza clasket goazien he veud d'ann den clanv, a lavar d'ar vreg :

— Ho pried so taget gant eur goal derzien. Mont a ran da verca deoc'h peu sort tisan a ren-coc'h da rei dezhan evid distanna he voad. D'eus ann tisan-ze e vezo red rei dezhan da eva, kelliæs gueich m'en devezo sec'het.

— Hola ! hola ! eme Laouic, gortosit, autrou medisin ; louzaouit ann derc'hen, ar pez a garoc'h mæs evid ar sec'het, n'e ket red deoc'h beza ne-c'het, me eo ann hini a gemer carg d'oc'h hou-nez.

Eun devez all, e oa unan d'eus he amezeien oc'h ober kentel d'ar memes Laouic, hag e lavare dezhan : « Penaus ! n'hoc'h eus ket mez ! c'hui so goassoc'h eget eul loen brutal. Guelit hoc'h ejennet ! ar re-ze ne ouzont eva nemet pa ho deffe sec'het ! ha c'hui..... — Eun dra gaër, eme ar mesvier, ne roan dezho nemet dour da eva.

Soun-he-benn, mear Kersod, a so eun tamic henvel ous hano he gommun, O velet eun devez var ann dachen dirag ann Ti-kear, eur bern bras atrejou ha scubachou a beb seurt, e c'halvas ar c'hard-champetr, ha droug ennhan, e lavaras dezhan :

— Perag ne gassit-hu ket ann oll atrejou-ze alese ?

— Perag, autrou mear ? abalamour ne gavan ket charretourien d'hen ober.

— Charretourien, eme Soun-he-benn, neus ket ezomm ; guelloc'h e ve deoc'h ober eun toul e-leac'h ma vo taulet ann oll traou-ze.

— Hag ann douar a vezo tennet eus ann toul-ze, eme ar gard-champetr, e peleac'h e vezo la-keat ?

— C'hui so sod, eme Soun-he-benn, droug en-han, c'hui so goal nec'het evid neubeut a dra. Grit ann toul ker bras, ma hello ann douar hag ann atrejou mont oll ennhan.

Eur beachour var varc'h epad ar goanv a ioa diskennet en eun hostaliri, hag æt ken tost d'ann tan da domma, ma oa devet he heuzou. — Devi a rafoc'h ho kentrou, eme ar plac'h dezhan. — Va heuzou eo a fell deoc'h da lare, a respont ar beachour. — Oh nan, autrou, rag devet int pell so. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Pe vern ann oll draou-ze dime ? Me ne sonjan nemet er joa hon devezo oll, mar g'alfen-me renta ho c'hoar deoc'h. Kenavo, tad Ollier ; ho pennos din.

— Va bennos ! Ia, va mab, he roi a ran deoc'h a greis calon... hag e pedan ann Autrou Doue da rei deoc'h grassou puill... It eta, ha distroit ar c'henta guella.

Ar martolot a stouas he benn hag en em dennas cuit. Oc'h he velet o vont cuit, ann tad Ollier a lavare gant madelez :

— Ar c'hristen calonec-ze ne spont rag netra. Lacaat he vuhez var var evid savetei ar re all, n'eo tam ebet diæs dezhan. Deac'h en deus diouallet ac'hanoun heb damant ous he vuhez, hirio eo tro va zad ha va c'hoar! Oh! va Doue, roit nerz dezhan, ma hello savetei va c'hoar, heb droug ebet evithan.

Neuze ar manac'h, o veza discuezet da Josef eur c'hornic eus ar Gambr, eleac'h ec'h alje gourvez ha discuiza, en em daulas d'ann daoulin dirag guele he dad, a guzas he benn etre he zaouarn, hag epad eur pennad mad amzer e pedas hag e scuillas daëlou.

Antronoz, ar c'homt a oa æsseat cals dezhan ; neubeutoc'h poan a c'houzanve hag ann derzien a ioa æt cuit. Kense, ec'h hellas ober goulennou d'he vab hag ive respont anezhan.

— Va mab keaz, emezhan, penaus hoc'h eus-hu allet diouall da veza lazet assambles gant ar re all ?

— Ann autrou Doue eo en deus va diouallet, va zad. Ann enebourien a so couezet varnomp pa ne oamp ket en ho sonj. Cals e oant ha counnaret. Me en em gave neuze er chapell gant eun neubeut Tadou ha Freret. Chouhadennou spountus ar vuntrerien, hirvoudou ar re c'houliet, trous ann tennou hag ar c'hlezeier, a lavaras abred deomp petra a c'hoarveze. Ar re oa er chapell assambles ganin, ne fellas ket dezho tec'het, ha buhan avoalc'h e oe græt gantho. Evel ne hellen ket ho sicour, me en em daulas d'ann daoulin var leur ar chapell o c'hortos va zro. Souden e teuas eur sonj em speret, ec'h aljen marteze savetei va buhez. Ar sonj a oa d'eus ar gaoiou a ioa dindan ar gouent en douar, e oan diskennet ennho meur a veich. Poënt a oa tec'het, rag ar vuntrerien a dostea ous ar chapell, redec a riz d'al leac'h m'en em gave dor ar gaoiou-ze, hag e tigorris anezhi. Saveteet e oan ! Divezatoc'h, pa hellis dont er meaz eus va c'huzaden, peger spontus ha peger trist e oe ar pez a

velis... Adalec ann devez-ze ne ran ken nemet mont ha dont, egis eun dianket, etoues ar pennadou mogeriou couezet-man, hag ez an aliæs da zaoulina e plass ann auter discaret, o pedi evid ar re so bet lazet hag ho bourrevien. Mæs c'hui, va zad keaz, c'hui ive hoc'h eus bet cals da c'houzanv ?

— Ia, va mab, va c'halon-me a so bet goal nec'het, goal ankeniet. Pa glevis e oa bet distrujet ann abati-man, en em rois da lenva o sonjal e oac'h maro.....

— Penaus hoc'h eus-hu clevet ann darvoud-ze, eme ar manac'h souezet ?

— Her gouezet am eus abred, hag ive hano ann den fallacr en deus credet ober eur seurt torfet.

— Ha me ne felle ket din ober poan deoc'h, o tisclæria dirazhoc'h he hano, a lavaras ar manac'h melconiet oll.

— Ne dalveze da netra ouzhoc'h clasc her c'huzet ouzin, va mab. D'Orbois, ar fallacr d'Orbois, en deus he unan casset ar c'helou-ze beteg ennoun. Claverolles he vignon, he eil, eo en deus hel lavaret din.

O clevout hano Claverolles, Josef en em gavas ker scoet, ma kinnigas coueza simplet d'ann douar. Deut a oa sonj dezhan en eun taul, d'eus eun dra a oa bet collet ar sonj anezhan ganthan bete neuze. Breman e vele sclær ar pez a oa bet cuzet outhan beteg-hen. Ann dimezell de La Meilleraye,merc'h he vestr, hag hi he unan he vadoberourez, a ioa collet, netra suroc'h. E kement-se, evel ne grede ket spounta nag ar c'homt, nag he vab, ne lavaras ger ebet, nemet en em roas da sonjal penaus e alfe hen, dond a benn da gass sicour d'ann dimezel Blanche.

Etretant, ar c'homt a gendalc'he :

— Ni er *Vendee* a ioa o sevel hag o kemer hor fusuliou er mare ma oe distrujet ann abati-man ha lazet he Relijiuset. Red mad e oa bet din en em zifenn dious va enebourien. Evel n'en em gaven mui en assurentez, petra benag ma oan cuzet mad avoalc'h, e ris va sonj da roi va buhez d'ann Ilis ha d'ar Roue. Ne oa nemet eun dra en dije allet ober din chomm er gear ; ann aoun da lezel he unan eno Blanche, ar c'hrouadur ker caret-ze.. Hogen, ho c'hoar a velas abred petra oa e va sonj, ha calonec evel ma eo, e lavaras din heulia va santimant, hag e c'houlennas soken dond assambles ganin.

Adalec ann devez-ze, pegement a emganniou hon deus guelet, siouas! Ni a so en em gavet en eur re benag eus ann emganniou bras-ze, eleac'h m'ho deus renket ar soudardet ho devoa lakeat da dec'het oll boblou ann Europe kemer ho unan ann teac'h,dirag eun arme païsantet gant bouteier coat,hag ann darn vrassa anezho filc'her pe ferc'hier,nemet ken,evid armou. Ni hon deus renket ive gueichou all en em zifenn dious eun neubeut enebourien en hor parkeier, etoues ar balan hag al lann. Hogen, pe vern hanô ann emgannou-ze? *Chemillé*, *Cholet*, *Baupréau !* Pe vern beza treac'h pe trec'het ? Soudardet ar *Vendée* ho deus discuezet d'ar vro ha d'ar bed oll soken, ar pez a hell ober ar Guir hag ar Feiz.

Ar c'homt, en despet d'he sempladurez, en devoa savet huel he vouez da lavaret ar c'homsou-ze. Goustatoc'h eo e kendalc'has :

— Dond a reas erfin ann devejou fall varnomp. Caër hon devoe, e rencjomp tec'het rag ann enebourien, ha treuzi al *Loire*, evid miret outho d'hon distruja. Herri de La Rochejacquelein, eun den iaouanc calonec, a so chomet en tu-man evid sicour guelloc'h he vreudeur d'en em zavetei. Stofflet, ar Prins de Talmont hag eun neubeut re all, a so chomet ive ganthan. Ar pez ho deus c'hoant d'ober, eo cahout eur pors-mor en *Normandie*, ma hellint reseo guelloc'h ar pez so bet promettet dezho gant ar Saozon. Hen ober a rafint ? Me garfe avoalc'h, mæs ne gredan ket. Hon tud iaouanc keaz eus ar Vendee, scuis-maro gant ar boan, ann diouer a beb tra, ar scuisder, a dro ho fenn gant anken varzu ho bro... ha setu ar pez a gollo anezho... Gouscoude, peger crenv, peger calonec ez int c'hoas !.... Emaint o paoues distruja ar Republicanet e kichen *Laval*. Varc'hoas ho devezo enebourien all dirazho.... Hogen, prezec a ran deoc'h d'eus traou a sell nemeur ouzhoc'h, hag e tlefen coms deoc'h eus ho c'hoar. Setu eta e pe fæson omp bet dispartiet ann eil dious egile.

— Prezegit, va zad.

— Arme ar Vendee, n'her gouiziec'h ket marteze, va mab, a so oc'h he heul eur bobl tud, re goz, bugale ha merc'het, ho deus renket tec'het eus ho zies, devet gant ar re C'hlaz. Ar re-ze a ra eun diæsamant bras d'ann arme, rag lod eus ar soudardet a renc ho difen hag ho sicour. Hogen, eun devez ma oamp en hent, e c'hoarvezas e oa couezet ann enebourien varnezho, hag e c'houlennjeur tud a volontez vad evid lacaat ar re C'hlaz da dec'het.

— Va zad, eme Blanche, hon dever eo, arabad eo chomm var var ; deomp buhan da zioual hor c'henvrois dious ar vuntrerien-ze,

— Emoun o vont..... Hogen, c'hui a chomo aman, Blanche.

— Oh ! va zad, ne c'houlennit ket kement-se diganin, me ho ped ! Ha n'am eus-me ket bet va lod deus hoc'h oll danjerou beteg-hen ? Ho mignonet a c'hortos ac'hanoc'h ! Alo ! var varc'h, ha deomp.

Eur pennad all eur veich all. A.

OSTENSOIRS·CALICES·CIBOIRES
BLAIS & RONDELET — BRONZES & MOBILIERS D'ÉGLISE
Exécute directement, Paris, 72, r. Bonaparte, *L'exposition Franco.*

LE CONSEILLER DE L'ÉPARGNE
Propriété de la
BANQUE GÉNÉRALE DES INTÉRÊTS FRANÇAIS
Sera adressé **gratuitement** *trois les Dimanches, et pendant une année, à titre d'essai, à toute personne qui justifiera de sa qualité d'Abonné à un* **Journal Conservateur.**
Adresser les demandes à M. le Directeur, 177, Boulevard St-Germain, Paris.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR RETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, nâ ken Roue nemet hor Zalvêr Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhañ ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 7 a viz Eost 1880.

Pa so bet græt al lezen evid electionou ann Deputeet ez eus bet lavaret e vije hanvet eun Depute e peb arrondissamant nemet pa vije bet ouspen 60,000 den en eun arrondissamant benag egis ma c'hoarvez en hon Departamant-ni e Brest, e Kemper, e Castellin hag e Montroulez, neuze e vije hanvet kellies a zepute evel a 60,000 den a vije en arrondissamant hag unan ouspen evid ann nemorant.

Hogen Gambetta a fell dezhan breman chench al lezen-ze. E guirionez, ann Deputeet hanvet egis-se, peb unan en he garter, ho deus ho mignonet er c'harter-ze a labour evitho hag ec'h hellont guelloc'h cahout fizians e vezint hanvet adarre eget ma renkefent beza lakeat ann dec (egis ma c'hoarvesfe evid ar *Finistère)* var eur memes listen. Breman int a renc ober tro ann arrondissamant en deus ho hanvet, eno int anavezet mad, mæs ne iafent ket d'ober tro ann Departamant, na ne gredan ket penaus ann electourien all, ouspen re ho c'harter, pa ne anavezont sort anezho nemet dre ho voterez er Gambr a garfe rei dezho ho moueziou. Neuze ec'h hellont cahout aoun beza taulet a gostez ma ve chenchet kis d'ar voterez. Red eo en deffe Gambetta cals fizians en he c'halloud var ann Deputeet hag en ho sujidigez en he genver evid goulenn digantho voti eur sort tra, rag couls e ve lavaret dezho en em laza ho unan.

Ne ket æs gouzout c'hoas pehini ve ar guella voti assambles evid oll Deputeet eun Departamant var ar memes listen pe voti evid unan hebken evel ma rer breman. Cals eus ar gazetennou a lavar e plijefe guelloc'h d'ann electourien al listen, mæs, evid ann Deputeet, e credan e ve guelloc'h gantho guelet o kenderc'hel ar giz a so breman.

Hogen ann darn vrassa anezho a so Franmasonet ha ma fell d'al *Loge* mont a du gant Gambetta ne hellint ket lavaret nan, red mad e vezo dezho senti.

Breman, pa ve hanvet ann Deputeet eun ha eun, n'e ket æs beza hanvet ouspen en eur plass rag peurvuia e ve ouspen unan o c'houlenn moueziou e peb carter ha neuze e renker poania bag en em zifenn abars gounid ar moueziou ha n'e ket æs ober ar seurt micher-ze e cals plassou assambles. Ouspen, mar gheller goal-gass ha goal-lezhanvi ar re all e ver ive goal-gasset ba goal lezhanvet gantho hag aliæs e clever traou ha ne blijont nemeur d'ann den. A hent all, red eo cahout sonj d'oc'h kement-se ; e carter Belleville e Paris eo ma 'z e bet hanvet Gambetta ha ne garfe ket da benn ma vezo electionou rencout difenn he election a enep Rochefort ha marteze Trinquet. Mez en déffe ma renkefe en em lacaat e kenver ar re-ze, ha cals goassoc'h mez c'hoas ma teufe da goll. Ouspen,gueichal ec'h helle mont da fricoti gant ar botret ru-ze en eun hostaliriborn benag pa n'en devoa ket peadra evit cahout eur mevel dezhan he unan, mæs hirio ann deis, p'en deus eur c'heginour paët 14,000 lur er bloas, ne garfe mui mont da zribi d'eus eur seurt keustren ha gouscoude ma ne iafe ket ec'h alfe lavaret kenavo d'he blass rag he electouriên a lavarfe n'en deffe mui nemet disprijans evitho e ve deut re vras autrou evitho.

Er c'hontrol gant ar voterez dre listen n'e ket daô kemer kement all a boan na cahout kement all a vizer. Gambetta a lacai he hano e 25 pe 26 Departamant ha ma ve hanvet ennho oll pebes gloar ha pebes galloud evithan ! Anat eo, eo hen ann den, ha neus ken nemethan evid ar Frans ! Ema dreist ar Gambr ha dreist ar Senat. Ema dreist Presidant ar Republic hag heman a renc lezel ar plass ganthan. Setu hen eta Presidant ar Republic ! Ne vezo ket pell e vezo Impalaër ; beva Gambetta kenta !

Da vihana setu petra a garfe guelet o c'hoarveout ha setu perag e c'houlenn e ve græt hiviziken ar voterez dre listen ha marteze ann Deputeet all a vezo. diskiant avoalc'h evid mont a du ganthan. Goude tout, marteze e ve c'hoas ar seurt voterez-ze ar guella evid savetei ar Frans hag evidomp er Finister, marteze e rofe deomp dec Depute mad eleac'h ann tri hon deus breman.

Erfin neus fors pehini e vezo ar mod voterez, clascomp tud a vreman ha gounezomp moueziou.

Discuezomp d'ann oll ann droug ho deus græt ar Republicanet d'ar vro, d'ann Ilis ha deomp hon unan, ha pa vezo deut ar mare ec'h hellimp æssoc'h teuler anezho en traon. A.

Al Liberte
er mare-man a Republic.

Lenna a reomp er gazeten *la Décentralisation* d'eus *Lyon*, al lizer-man scrivet dezhi d'eus Departamant ann *Orne*.

Eur mear a so o paouez beza difennet outhan ober he zeveriou a vear evid eur frappat, rag m'en deus græt d'he vicherourien labourat d'ar 14 a viz Gouere diveza, gouel ar Republic. Diæs marteze a gavjac'h her c'hredi, ha gouscoude guir eo, n'eus netra suroc'h.

Hano so d'eus ann autrou mear ar barræs, hanvet *Rai*. Eur stal vras en deus, hag evel m'en devoa labour d'ober, e oa ezomm bras anezhan, n'en deus ket lezet he stal da ehana. Ar Prefet, o veza difennet outhan ober he zeveriou a vear evid eur maread, hen en deus ragtal scrivet al lizer-man evid rei he zilez.

Rai, 14 a viz Gouere 1880.

Autrou Prefet ann Orne,

Ne fell ket din e ve difennet ouzin ober va deveriou a Vear, evel m'hoc'h eus hen græt, var ann digarre am eus lakeat va micherourien da labourat hirio. Me a renc ober va afferiou araug peb tra, ha pa meus græt va deveriou a Vear, me a fell din renca va stal egis ma blijo din ar guella. Me a fell din miret ar goueliou a girin, ha miret hebken ar re-ze, ha c'hoas pa ne raint gaou ebet ouzin.

Al labourou bras am boa d'ober, ho deus græt din labourat da sul ar Pantecost, perag n'am bije ket allet ober eur c'hement all d'ar 14 a viz Gouere ?

Tri bloas so am eus assantet beza lakeat da Vear, evid renta servich d'ar Gommun, mæs me a fell din cahout atau va liberte. Kense e cassan deoc'h va dimission.

J.-O. Mouchel.

Eun testeni muioc'h eo d'eus ar respect ho deus ar Republicanet evid liberte ar re all. Ne vezo ket pell, mar ghellont kenderc'hel o veza ar vistri, e velimp o tont adarre goueliou lubric ar Revolution-vras, hag, e hano al liberte, kement den fur a reüso kemer pers er goueliou-ze, a vezo taulet er prison da c'hortos beza..... dibennet.

Ar Radicalet o choas ar 14 a viz Gouere evid gouel ho Republic, ho deus discuezet anat deomp ann hent ho deus c'hoant da heulia. A.

Egalite ar Radicalet.

O lenn er gazeten ar pez so bet scrivet var ar *Revolution* gant ann autrou de Segur, eun Escop, hoc'h eus desket peger fall eo ar Franmasonet, peger bras enebourien ez int d'ar Relijion ha d'ann Ilis. O lenn al le spontus a reont da guzet atau oberou ha c'hoant ar vreuriez, hoc'h eus guelet sclear penaus n'e ket eur vreuriez madelezus eo, mæs kentoc'h eur guir vreuriez cuzet. Heb digass aman deoc'h da sonj d'eus ar pers ho deus bet er Revolution vras ; heb lavaret deoc'h pegen anat a oa d'ann oll, eo int a oa e penn ann dispac'h, kelliæs gueich m'ho deus clasket discar Louis-Philippe, dreist peb tra, pa en deus clasket Fieschi laza ar Roue, pa oa ann oll Franmasonet en em zastumet, da velet doc'htu petra oa ar guella d'ober, ma vije bet lazet ar Roue, (hag ann dra-man, unan anezho eo hel lavar ;) heb coms ouzhoc'h d'eus ann oll traou-ze tremenet neus ket c'hoas pell so, peus nemet compren er pez ho deus græt e 1871, hag e veloc'h penaus ne glascont, ne c'houlennont nemet eun dra, guelet Satan beza treac'h da Zoue.

Ma ! er moment memes ma oa ar C'houarnamant o prepari a enep ar Relijiuset, ne guzont netra eus ho buhez, ha ne labouront ket dre guz, ar gemennadureziou d'eus ann 29 a viz Meurs, ar Ministr en deus aotret founta eul *loge* nevez evid ar Franmasonet.

Eun assamble cristenien a vez hanvet parræs, escopti, Ilis. Eun assamble Franmasonet a vez hanvet *Loge*.

Hag epad ma c'houlenne ar C'houarnamant digant ar Relijiuset rei dezhan da anaout ho reolen, ne c'houlenne ket ar memes tra digant ar vreuriez Franmasonet-ze, ne deo nag a dost nag a bell eur vreuriez a vadelez.

Al *Loge*-ze, hanvet Loge-vras ar Scoss, a ziscuez deomp anat hirio penaus ne deo tam eur vreuriez a garantez, ha kement-se dre eul lizer casset ganthi da gement hini ho deus roet ho hano dezhi.

« Ar pez a renc ober ann oll Franmasonet en naontecvet cantvet, eo dastum en eur bocat, kement hini en deus c'hoant guelet ar bed o vont atau var araug. Ha ne ket en eur vro hebken e renc beza græt kement-se, mæs ive en oll broiou. Al Loge-vras her goar hag e fell dezhi en em gavout atau er penn kenta evid enebi ous ar Glericalet, a garfe beza treac'h da dud ar bed. »

Ar re-ze, ann dud fallacr-ze a lavar e fell dezho cahout al liberte da sonjal ar pez a girint ha pedal mar fell dezho cahout al liberte-ze, ne garfent ket he rei d'ar re ho deus c'hoant heulia eur Relijion benag, neus fors pehini e ve. Kense ec'h ouzomp ervad petra a fell dezho da lare pa lavaront Clericalet.

Ar Glericalism evitho, eo neus fors peu sort Relijion ; couls hini hor Zalver Jesus-Crist evel hini Moïse ; couls hini ar Brotestantet evel hini ar Gatoliket. Egis-se eo e veler ar C'houarnamant mont gant ann dud-ze difeiz ha dizoue a enep ann dud a Relijion, pe guir, o rei dezho he aotre, e teu d'he rei da eur vreuriez tud, a fell dezho distruja ann oll Relijionou hanvet gantho ar Glericalism. Peadra a so, a dra sur, e kement-se da veza souezet o velet e teu ann aotre-ze d'eus pers Gouarnamant eur vro, eleac'h ma'z eus Relijionou anavezet ganthan, hag a dlefe rag-se beza difennet ganthan.

Hogen, goassoc'h c'hoas a so ; ann aotre-ze a so bet roet da eur vreuriez tud a so o clasc dastum en dro dezho *ar re a garfe guelet ar vro mont atau var araug, hag a rafe ho fossubl d'he sicour d'hen ober.*

Petra a fell dezho da lare ar c'homsou-ze, *mont var araug ?* Ne ket æs her gouzout, rag evid ar Radlcalet hag ar Franmasonet, mont var araug, eo heulia kement frouden diskiant a dremen dre ho fenn. Evid dispac'herien 1871 mont var araug a ioa sevel ar Gommun. E miz Even 1848, ar re-ze ive a lavare e telle dezho mont var araug, ho deus lazet ann autrou Affre, arc'hescop *Paris*, æt d'ho c'haout evid prezec ar peoc'h. Ar re a glasco varc'hoas lacaat ar bed-man var ann tu a enep, ar re-ze ive a lavaro e fell dezho mont *var araug*. Setu ive digarre ar Vinistret evid chasseal ar Relijiuset eus ho ziæs. En eur ger, kement hini a glasco distruja eun dra vad benag da lacaat eun dra fall en he blass, henez a lavaro e fell dezhan mont *var araug*.

Hag evel al Loge nevez-ze he deus bet aotre ar C'houarnamant, ne ket hebken cahout c'hoant guelet ar vro mont var araug en deus heman, mæs ive c'hoant d'he sicour da vont egis-se, Ar C'houarnamant *hon deus breman* pe autramant ar re a zeufe en he c'houde, mar dint henvel outhan, ar re-ze a hello mare benag en em gavout goassoc'h nec'het gant ar vreuriez Franmasonet-ze, eget gant eun neubeut Relijiuset ne vouient nemet pedi Doue, entent ous ar re glanv, sicour ar beaurien ha scolia ar vugale. Hogen, ma c'hoarvesfe kement-se gant ar C'houarnamant, n'en deffe netra da damall da zen, pe gur dre he faut eo e c'hoarvesfe. Mæs, siouas deomp ! Ni hag ar vro a renkefe dougen hol loden, ha marteze al loden vrassa eus ar beac'h pounner ho deffe tennet varnomp. A.

Marvail
ETRE Lez-Breis ha Boudedeo, divar ben ar stat great dar relijion catholik e Frans, er blavez 1880.

Boudedeo. — Petra dime ! Daoust hag ar franchichen pere a zo catholiket pen-da-ben, ne arpont tam d'oc'h Lorgnez hag he sklissen !

Lez-Breis. — Oh ! greont. Labour em be kounta deoc'h ar boan a gemeront evit savetei ar Relijion hag ar vro. Ar maout en deün a zo deuet gant an trede section d'oc'h arrondissamant Brest en electionou diveza, evit henvel eur c'hannat, e leac'h an otrou Louis de Kerjegu, rag an otrou n'escop Freppel d'oc'h Angers o deus anvet.

Boudedeo. — Setu avad ar pez a zinñi lavaret da Lorgnez : kea da vouara gant da Ilis catholik Framassoun !

Lez-Breis. — Persoun Plouzane a lavare dar Souprefet e Loukournan : pa vennoc'h lakat ho craban var ar belek d'oc'h an aoter !... guelet a rit an tour ?... En deis-se ar c'hleier a zouno estlamus... a neuze !!!...

Boudedeo. — A neuze e vo plantet ar forc'h e kabiez Lorgnez d'he zikour da vont e leac'h ma karo, da ober republikou universel, hag ilizou catolik dizoue.

Lez-Breis. — Ar c'hardinalet deus Frans, an arc'heskibien, an iskibien, ann oll veleien d'oc'h an eskoptiou, a zo ilin d'oc'h ilin evit arpa d'oc'h ar Framassounet, ha difen ar Relijiuset hag al Leanezet.

Boudedeo. — Hag ar bobl christen evel-se petra 'ra ?

Lez-Breis. — Voti evit tud guestl da zifen ar pez a zo guirion, just ha mad. Ouspen-ze brema e appariss eun dra burzudus, sarmounerien eo deus tud ar bed, o tifen ar Relijion catholik, ar Relijiuset, guiriou an tadou christen.

Boudedeo. — Setu goal baket avad neuze Lorgnez, rag kounta a rea digas d'he eul, an oll noblans, bourc'hichen, païzantet, micherourien, en or lavaret : ar c'hlericalism pe ar belek eo an enebour ! » A pa dal ne ket gant ar veleien eo en deus ar brassa chastre, gant tud ar bed eo a ze.

Lez-Breiz. — A neuze c'hoas universiteou catholik a zo furmet er c'heriou bras da zerc'hel pen dan universiteou dizoue. Ouspen zo : dre ma tenner ar Freret hag ar Seurezet d'oc'h ties scol ar gommun, int ragtal digemeret e tiez all da ober skol gristen ervez bolontes an tad hag ar vam a famill.

Boudedeo. — Allas ! an tad hag ar vam a zant brema ema Lorgnez o crafa er beo enho, o tiframma ar vugaligou d'oc'h creis ho c'haloun christen, evit skleper anezho etre divreac'h antanet an aerouanet ifern.

Lez-Breis. — Var eur poent all, ar goazet a goumans coumpren penaos neus ket kals gounidegez da zistaga d'oc'h lezennou a bermet labourat d'ar zul, pe trémen an deiz santel hag an nos o corfata hag o vouessoni, hag o coll liardou, hag o c'hrac'hi, hag o c'hoariellat gant cartou, hag o touet Doue, hag o trailla reputation an nessa, hag o saotri ar c'horf, hag oc'h en em ganna, hag o coll an enor, hag o faouti ar pen o coueza, hag o loppa var ar c'hreg hag ar vugale, hag o rei goal exempl, hag o teuleur dismegans var ho famil, hag o vont da Framassoun, ha da gol peoc'h ar goustians evit ar bed-ma, hag an ene evit an eternite. Ia, ar goazet a goumpren peger kleus eo ar

promessaou skeudus a rea Lorgnez divarben lezennou al liberte, hag e tizrohont a neubeudou dan Ilis da gaout hor Zalver hag ar belek en deus o badezet.

Boudedeo. — Hag ar missionou ?

Lez-Breis. — Mad ral e zeont e kement karter deus ar Frans, ha zoken, er parrechou ma deus enho fabrikou a zo Framassounet en ho fen. An ouvrierien n'ini muhi jenet da lavaret da sklissen Lorgnez en ho bisach : ni a raio hor mission, pe ni velo !...

Boudedeo. — Ker goas ha persoun Plouzane ! Assa, guella ze, rag ar pez a golle ar Frans, eo ne voa muhi enhi a garacter christen.

Lez-Breis. — An dud a vel dija en draik, penaos Lorgnez a ra an ouill outho. o kounta brichinerez, egis pa lavar e za ato an den var vell petek beza infinimant mad, hag dre-ze, beza Doue rag Doue eo an hini a zo infinimant mad.

Boudedeo. — Oh ! ne de ar goms-se nemet evit digas a neubeudou ar franchichen da veza badouellet ha da zonjal : Assa ! a ma na ve Doue ebet ! sac'h an dien ! Daoust a me eo a ve Doue ! A perag ne ven ket, goude tout, eur pikol pot evel dome ! — mad, Doue on ! setu gret an affer! Lorgnez en lavar, ha me nen dislavarin ket. En he vreuriez en deon e zan ; fenos me am bo sinet va ano var gahier ar Framassounet, cahier an Doueou civil, laïk, deus ar Republik catholik.

Lez-Breis. — Evel-se eo e ma ar jeu ; ne ket diæssoc'h.

Boudedeo. — Pa ze guir a lavar Lorgnez ne c'hall beza netra guirion nemet an traou a c'haller touch, pe velet, pe glevet, pe c'houessa, pe tanva, e rank dioc'htu accordi neus speret abet an oll.

Lez-Breis. — Ounhes eo ar gentel genta roet gant Lorgnes hag he sklissen dar Frans catholik. Ar ger an Dreindet ne deo nemet eur ger eb sans, dre an occasion e represantfe eur speret e tri fersoun.

Boudedeo. — Neuze Lorgnez a rank lavaret neus ket a eles ?

Lez-Breis. — Hag er gra eb nec'hamant.

Boudedeo. — Nen deus ket an den eun ene ?

Lez-Breis. — Er memes tra.

Boudedeo. — Ha ne deo ket ar Verb, eil person an Dreindet sacr, en em c'hreat den.

Lez-Breiz. — Certen eo pa ze guir ar Verb divin a ve eur speret ; Hogen, hervez Lorgnez neus ket a sperejou.

Boudedeo. — Setu Jesus-Christ ne ve ket Doue ! Hag ar Verc'hes glorius Vari ?

Lez-Breis. — E feis ne deus ket concevet dre vertus ar speret santel, pa ze guir ne ve ket memes a Speret-Santel ; na ken neubeut ne ve ket mam d'ar Verb incarnet, mam Doue, rag ar Verb a ve eur speret, ha setu Lorgnez a ziskleir neus speret abet.

Boudedeo. — Neuze e rank d'oc'htu lavaret ne deo ket an Ilis catholik bleignet gant ar Speret-Santel ?

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

Ar brezel d'ar c'hroasiou.

Conseil ann Ti-kear e *Lyon*, hag hini *Paris* ive, ho deus lavaret ne vije mui dalc'het croasiou en ties-scol evid ar vugale. Jules Ferry en deus græt eur c'hement all evid scolach *Lyon*, eleac'h ma zeus c'hoas gouscoude, mæs evid neubeut amzer a gredan, aumonierien evid ann dud iaouanc. Credi avoalc'h a reomp e vezo, heb dale, græt evelse d'ann oll scolachou, mæs aman ez eus bet græt kentoc'h, Ferry, ha Conseil ann Ti-kear o veza, casi sur, en em glevet etrezho. Neus fors petra so c'hoarvezet, en deves all pa oa ar scolaerien hag ho mistri oc'h antreal er c'hlass, int bet souezet bras o velet n'en em gave mui eoc'h da gador ar professor, ar groas en em gave eno keit all a ioa, hag a oa bet test d'eus ho labour ha deus ho aket da studia, evel ma oa bet ive test d'eus labourou eur gals eus ar re all en ho raog. O vont d'ar gear, int ho deus casset ar c'helou-ze d'ho zud, hag ar re-man oll, couls protestantet evel catoliket, a so cals droug ennho.

Ar c'hroasiou so bet lamet cuit, mæs ho flass a chomm atau merket var ar mogeriou ; red eo tenna ar merc-ze ive, pe gentoc'h lacaat eun dra benag all evid cuzet ar plass. Conseil ann Ti-kear, m'ervad, a lacai heb dale eno skeud ar Republic gant eur bonnet galeourien var he fenn. Ne gredan ket ho deffe ar scolaerien cals respet evithi, hag alies e vezo stlapet outhi, podou-liou, paper chaket ha cals traou all c'hoas.

Ha setu penaus e fell d'ann *Universite*, renet gant ar Ferry, gounit fizians ar famillou, ma gasso ar re-man dezhi ann ugent mil scolaër a chomo heb mistri, pa vezo casset cuit ar Relijiuset a so eus ho scolia, d'ann 31 a viz Eost.

Nan, nan, ne ket d'ar sort scolachou dizoue-ze, e vezint casset. Cavet e vezo c'hoas scolachou cristen, a roio dezho assambles, skiant ann douar, couls hag ar scolachou all, hag ouspen, skiant ann Eê, ar guella eus ann oll skianchou. A.

KELEIER.

E *Paris*, ez eus bet digasset da sonj d'ar Freret ha d'ar Seurezet a ioa chomet c'hoas e penn ar scoliou kear, penaus pa zigorfe ar scoliou adarre goude ar vacansou e vije lakeat en ho flass mistri-scol all tud ar bed. Roet so bet urs dezho soken da vont cuit eus ann ties-scol ha da gass

ho zraou gantho ragtal goude ar priziou.

Metz.— Ann Aotrou Dupont des Loges, escop Metz, a oa bet hano anezhan evid beza escop Kemper araug ann Autrou Graveran, petra benag ma eo dindan galloud ar Brussianet abaoue ar brezel, a so bet falvezet ganthan discuez pegement a zisplije dezhan kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Hanvet en deus, evel chaloniet eus he ilis gatedral, ann tadou Souillard ha Monsabré d'eus urs sant Dominic.

— Ann Autrou Allenou, senatour evid departamant *Costez-ann-Nord*, a so maro en devejouman e *Barèges*. Be oa bet, e 1871, hanvet depute evid ann *Assemblée nationale* eleac'h m'en devoa kemeret he blass en tu dehou, er c'hreis. Alies e vote gant ar Bonapartistet. Er Senat e oa etoues ar Gonservatourien. Pinvidic bras ez oa ha madelezus ; kense e vezo cals glac'har dezhan.

Belgique. — E *Bruxelles* ez eus ministret hag a so, d'ann neubeuta, ker bras enebourien d'ar Relijion evel hor re-ni. Pell so e claskent eun digarre evid tenna ho c'hannat d'eus *Rome* hag e guirionez, eun neubeut sunveziou so, o sonjal dezho cahout digarre avoalc'h ho deus scrivet dezhan dont en dro doc'htu hag ar pez so goassoc'h c'hoas, evid ober brassoc'h injur d'hon Tad santel ar Pab ho deus difennet ous ho c'hannat mont da gimiadi dious ar Pab abars mont cuit. Tamall a reant d'ar Gardinalet, ministret ar Pap ; beza scrivet eun dra dezho divarbenn lezen ar scoliou, epad ma scrivent en eur fœsoun all d'ann Eskibien. Gaou a oa, mœs ober a reant van da gredi e oa guir evid cahout digarre d'ober ho c'hoant evel m'ho deus grœt.

Hogen setu ar C'hardinal Nina, kenta ministr ar Pap o scriva eul lizer d'ann oll cannadet eus ar Pap dre ar bed gristen da ziscues sclear hag anat penaus ar ministr Frère-Orban pa lavare d'ar Gambr ne oa ket accord ar Pap hag ann Eskibien divarbenn lezen ar scoliou a vouie ervad e lavare eur gaou, rag gouzout a rea parfet e oa ar c'hontrol-beô a oa guir ; gouzout a rea e oa hon Tad santel ar Pap hag ann Eskibien a unan en afferze.

— E pors *Ciotat* e kichen Marseille emer o pauez lacaat er mor ar *Saghalien* brassa lestr convers a so er Frans. Cant tregont metr hed en deus var 18 metr lec'het.

— Ar c'habiten Hervieux, commandant ar sloop *Eléonore* en deus cavet eul lestr devet e creis ar mor, mæs n'en deus ket allet gouzout d'eus pe vro a ioa.

— Distro eo ann impalaëres Eugenie d'eus ar beaich hir he deus grœt evid mont da velet ar plass eleac'h ma eo bet lazet he mab gant ann dud gouez.

— Eur sitoianes, Hubertine Auclert, he devoa scrivet d'ar percepteur ne felle ket dezhi paëa ar c'hargou pe guir ne roer ket conje d'ar merc'het da vont da voti. Ar percepteur en deus gortoset eun neubeut ganthi evel ma vez grœt peurvuia gant ar re all, mœs o velet e kendalc'he o lavaret a grenn ne dije ket paët, en deus casset ann hurcher da lacaat ann dalc'h var he arrebeuri. Breman me chans e paëo.

Dimeurs all ez eus bet roet ar priziou da scolerien scol *Sainte-Marie* (al Likes) e *Kemper*. Ne oa eno ar Prefet, na mear, na conseiller, nag hini ebet d'eus ar re so dindan dorn ar C'houarnamant en eur mod benag mœs n'e ket bet falloc'h ar gouel evid-se.

Cals beleien ha cals tud enorabl d'eus kear a ioa diredet di evid discuez ho c'harantez e kenver ar Freret.

Dimeurs diveza 3 a viz Eost d'ann taul a unec heur, eo bet roet ive ar priziou er c'hohi d'ar vugale eus ar scoliou-kear e Kemper.

— Lenna a reomp er gazeten *Le Morbihannais* d'eus ann Oriant :

D'ar guener 16 a viz gouere eur barr arne, egis neus bet guelet biscoas er vro-ze, a so couezet var douar Gourin ha tro var dro. Parræs ar *Sant* a so distrujet beb tra ennhi. Ne chomm mui ennhi nag eur c'hreunen ed, nag eun aval-douar, nag eur millier foën. Parræs Gourin e kichen n'he deus ket gouzanvet kement. Evelken eur pemp merouri var'n ugent benag a so revinet. En eur re benag eus ar merouriou-ze, ar grizill en deus grœt kement a zistruj ma eo disoloet neat ann ties mein glas.

En unan benag anezho kement eost a oa a so collet. Ann edou a so oll torret eun troatad benag eus ann douar. Ann douarou eleac'h ma oa bet lakeat ed du a so kement draillet ann ed du ennho ne ket anat ez eus bet biscoas ha gouscoude e oa eus ar re gaera. D'eus ar foen ne chomm ket ann decvet. Ar c'hors avalou-douar a so troc'het raz ann douar na ne sonjer ket dastum cals anezho.

Ann tamou cras-erc'h a so couezet e kichen Gourin a oa ker bras ma so bet cavet unan a ioa eul lur hanter pouez ennhan.

Ar gazeten *Le Petit-Breton* a lavar ive deomp penaus parræsiou *Pipriac*, *Brec* ha *Lieuron* en escopti Guenet ho deus collet cals dre ann distruj græt ennho gant eur barr arne d'ar 16 a viz gouere dious ann abardaez.

Er parræsiou-ze ez eus cals tud ho deus collet oll ar pezic ho devoa.

Endro da *Angers* ez eus bet c'hoarvezet eur c'hement all hag hervez ar gazeten l'*Etoile*, eur c'holl e ve d'eus 5,550,600 lur.

E stanken ar *Rochette* er *Savoie* peb tra so collet ; n'e ket anat e ve bet morse eno na guinis Spaign, na guinis all.

E carter ar *Charollais* (Saône-et-Loire) ann tamou cras-erc'h a so bet dastumet a boueze d'eus cant da gant tregont gramm. Ann ed a so draillet oll ; eun neubeut denvet ha loenet all a so goal lakeat.

Trugarecaomp ann Autrou Doue da veza espernet hor c'harter-ni rag, evel a velit, ann tourmant-ze a so bet deut tost avoalc'h deomp.

Rome. — Breman en em gav er gear-ze eur gals eus ann Tadou Jesuistet a so bet lakeat e meaz ho zi e Frans. Æt int da c'houlenn digant hon Tad santel cass anezho enn unan benag d'eus broiou ann Oriant eleac'h ma vezo ar muia ezomm anezho.

Vans (Ardèche). — Freret ar scol gristen er gear-ze ho deus digasset 27 scolaër da examina da velet ha desket avoalc'h e oant ha 23 so bet cavet gouiziec.

Ar vistri-scol tud ar bed ho deus digasset 18 scolaër hag hini ebet anezho ne vouie peadra evid cahout ar *certificat*.

Gouscoude conseillerien ann ti-kear ho deus c'hoant e ve tennet scol ar Gommun digant ar Freret ! !

Perag ? ? ?

Dimeurs diveza, e Seminer-bihan ar Pont, ez eus bet roet ar priziou d'ar scolaerien. Evel ma c'hoarvez beb bloas, e oa diredet di kerent ar vugale, ha beleien d'eus beb corn ann Escopti, da renta enor d'ar vugale, ha dreist oll d'ho mistri, ho deus poaniet gant kement a aket hag a issu mad da rei dezho eun descadurez, cristen dreist peb tra, hag ive eun descadurez ken crenv, ne vo ket diæs d'ar gerent cristen cahout eur scolaich eleac'h ma vezo couls desket ho bugale, evel e scolaichou ar C'houarnamant, pa vezo difennet ebars er re-man prezec d'eus ar Relijion e fæson ebet, ar pez a c'hoarvezo m'ervad heb dale.

Ne ouzomp ket c'hoas penaus eo bet græt ann electionou evid ar Gonseillerien er Frans a bez ; mæs, mar de c'hoarvezet e leac'h all evel ganeomp-ni, ar Radicalet eo a so bet treac'h d'ar Gonservatourien.

Pa velomp ann autrou Villiers, eun Depute ! eun den ker mad, hag a gemer kement a soursi eus kement tra a sell ous he electourien, dreist oll eus ann dud divar ar meas, ann autrou de Kersauson, ann autrou de Legge hag ann autrou de Lecluse, taulet a gostez ; pa sonjer er pez so bet græt en hon touez gant ar Prefet er c'heit ha ne oa ket ar C'honseil Jeneral a du ganthan, n'heller ket miret da gahout aoun ne ve græt goassoc'h-goas hiviziken d'eomp ha d'hor Relijion. Evid hirio ne hellan lavaret ken deoc'h. Gortos a renkin ar sizun a zeu evid lavaret petra a sonjan eus ar voterez, pa vezo gouezet mad piou so hanvet ha piou ne de ket, rag lavaret a rer penaus e canton Pleyben hag e canton ar Pont, e vezo red mont adarre da voti. Mar de guir, me chans da benn eur veich all, tud ar c'hantoniou-ze ho devezo muioc'h sonj d'eus ho Feiz, na ne chomo den ebet er gear, heb mont da voti. Siouas ! caër so hel lavaret deoc'h, setu petr c'hoarvez atau ganeoc'h. Eur gals ac'hanoc'h lavar : ne ket daô mont da voti ; eur vouez mui oc'h pe neubeutoc'h, petra ra-ze ! Ma ne ve e guirionez nemet unan o chomm er gear, a dra sur ne ve ket cals a dra, mæs a gantchou, a villierou, eo ma heller conta ar re a lavar ar memes tra, ha setu penaus e hell ar Radicalet beza treac'h deomp, rag ar re-ze ne vancont morse da vont da voti. Oh ! kenvrois, peur eta e tigorro ho taoulagat !

A.

Ann azen guisket gant kroc'hen al Leon.

Eun azen em visket e kroc'hen eul leon
Triouac'h leo tro-var-dro a dôle ar spouron ;
Ken ho pije guelet ar chatal hag ann dud
Rag eul loen ken dister tec'het, braz ha munud.

Pa gerze, lorc'h enn-han evel eur roue bras,
Alanik al louarn var he hend a gavas ;
Ha d'hen spontan muioc'h ; — Prenvik douar ! 'mean,
Kerz diouz-in-me raktal, pe me ia d'as frikan ! —

— Ma ! ma ! eme Alan, perag e t-eus komzet !
Ma 't-ije rôet peuc'h n'am oa ket d'anavet,
Daoust-han ma oud dizneu, dre va fe a louarn,
Hag e deu 'mez, lorgnek, eun tamm bek da ziskouarn !

Me oa aonik-dall pa eo deut da vouez kre
D'am lakat dianken, heuzus evel ma è :
Rag hi ferc'hen, 'onn 'vad, eur goasan trompiller,
Zo, da vean 'vid-on, re veulbes ha ponner !

Han 'ta, ôtro leon, mar n'oc'h ket eun azen,
Poend e diskouez a zo kalon enn ho kroc'hen :
Me vel eur potr milin, eur vaz gant-han, arru,
Hag an euz da laret eun dra bennak d'ac'h-hu !

Ha setu al louarn enn he doull o lampat
Da zellet ac'hane seder ouz ar flipat.
Paour-keaz azen ! kaer 'n eus gouinkal ha dizouinkal,
Ha blejal ken a lak ann holl dreo da strakal,

Seul-mui 've 'klask dantan, seul-mui 've 'konnari,
Seul rustoc'h var he gein 'mar ar fust o c'hoari.....
Kalz a dud oa zouet p'edo ar potr Martin
O kas a vac'hado al leon d'ar vilin.

Meur a zod en em visk e dillad eun ôtro
'Ve muioc'h stad enn-han 'vit pa ve penn ar vro ;
Gortoet, ma zud keis, ha mar tigor he vek
E teuio da skrijan 'vel eun azen gornek.

Barz-ar-Gouet.

Lod eus Relegou Sant-Maurice, abad, casset d'eus Clohars-Carnoet da Langonnet.

Tadou ar Speret-Santel hag ar galon Sacr a Vari, a so e penn scolach *Langonnet*, ho deus sonj ober eur gouel gaër en enor da Sant Maurice, ginidic eus *Loudéac*, hag abad *Langonnet* (1145-1175), ha *Carnoët* (1177-1191).

Relegou Sant-Maurice a ioa chomet e Carnoët, hag ann Tadou o veza bet goulennet lod eus ar relegou-ze, d'ho c'hass da Ilis ann Intron-Varia Langonnet, ho deus bet ho goulenn. Setu perag e vezo græt eur gouel en enor d'ar sant bras-ze ker brudet en escoptiou Kemper, Sant-Briec ha Guenet.

Ar relegou a ziblasso d'eus Clohars-Carnoët d'ar 7 a viz Eost, ha d'ann 8 e tigouesfint e Langonnet.

Epad ann offeren, canet gant ann autrou'n Escop, meuleudi Sant Maurice a vezo græt e gallec gant ann autrou Bernard, bet professor er seminer bihan er Pont, ha breman e Paris, hag e brezonec gant ann autrou Le Moing person Langonnet.

Tadou Langonnet ho deus sonjet e ve mad digass da sonj d'ann dud fidel d'eus buhez burzudus ann abad santel, d'eus ar vertuziou en deus pratiket, ha d'eus ann oll madoberou so bet scuillet gant Doue var ar vro, abalamour dezhan.

Kense, o veza clevet penaus ann Tad Plaine, d'eus urs Sant Beneat e *Ligugé*, a ioa a bell so o tastumm buhez ann oll dud santel d'eus Breiz, Tadou ann Intron-Varia Langonnet ho deus goulennet digant ar Relijius gouiziec-ze, cahout ar vadelez da scriva evitho, a nevez, buhez Sant Maurice, abad Langonnet ha Carnoët.

Da benn eun neubeut devejou e vezo moullet ar vuez-ze, hag e vezo cavet da brena en abati ann Intron-Varia Langonnet.

Ar pez brassa d'eus relegou Sant Maurice, a chomm c'hoas evel gueichall e chapell Sant-Maurice, e parræs Clohars, e peleac'h a viscoas ez int enoret gant ar vrassa respet, gant ann oll dud fidel tro-var-dro.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Pellé, cure e Riec, a so hanvet person e Guilligomarc'h.

Ann autrou Biger, cure Chaloniet ann ilis catedral hag aumonier ar soudardet, a so hanvet person Tremeoc.

Ar prenvet hag ar c'haul.

Mar peus caul en ho liorzou, peus nemet mont da sellet outho, dreist oll pa vo tomm ann heaul, hag e veloc'h o nijal en dro dezho balafennou, *papillonou* guen.

Petra glasc ar re-ze eno ? Diouallit, ar re-ze eo goassa enebourien ho caul. Emaint oc'h hâda ho viou var ann deliou caul ha d'eus ar viou-ze e teuio prenvedigou glaz a doullo ho caul hag a rai fin anezho.

Evid miret ne alfe ar prenvet milliget-ze distruja ar c'haul, hon deus guelet teuler varnezho ar boultren a chomm goude ma ve bet breet ar c'hanab.

Lod all a lavar teuler eun neubeut hâd canab etoues ar rencadou caul : Ar c'huez hebken eus ar c'hanab a vir ous ar balafennou da dostaat.

Hiniennou all, a daul var ann douar, dour bet eur maread amzer var deliou canab. Ma ne ve ket possubl cahout deliou canab, deliou eur vezen craon a alfe servicha evid-se ar memes tra.

Ann traou-ze oll a hell beza mad, mæs ne dostaont ket ous al labouset a zreb ar prenvet-ze heb dribi greun, rag neuz ket par d'ar re-se evid sicour ann den d'ho distruja.

Arabad eo eta distruja ar sort labouset-man. Evid ar re all, a zreb peurvuia greun hag bâjou, hag a ra kement a zroug e mare ann hâd hag e mare ann eost, ar re-ze, ar guella eo ho distruja, ne rentont servich ebet deomp, hag e varvjent gant ann naon kentoc'h eget dribi prenvet ma ne gavjent ken.

A.

Ar c'hellien hag ar c'hezeo.

Diæs bras a gavomp er mare-man a arne pa deu ar c'hellien da flemma ac'hanomp, mæs ni a hell en em zicour hag ho c'hass cuit. Gant ar c'hezec hag al loenet corn ne c'hoarvez ket ar memes tra ; ho c'hass cuit a hellont, guir eo, d'oc'h al leac'h ma hellont tizout gant ho lost mæs ho lezel a rencont, caër ho deus, er plassou all ha kement-se a so goal boanius evitho.

Evid miret ous ar c'hellien da dostaat ous al loenet, neus ken d'ober nemet frota gant eur veraden eol laure ar plassou eleac'h m'en em zastum ar c'hellien, hag ar c'huez eus ann eol-ze a viro ous ar c'hellien da dostaat.

Ann eol-ze a gaver e ti ann apotiker, couls hag al louzou all-man a so hano anezhan izelloc'h.

Eleac'h eol laure kemerit *assa-fætida* (60 gramm) teuzit anezhan en eur verennad guin-ægr ha diou verennad dour ha trotit al loenet gant al louzou-ze. Ar c'hellien ne dostaint ket.

A.

Madou ann douar.

Ne ket dastumet ann eost dre ar Frans, hag ez eus gouscoude cals distaul var ann edou. Neus ket cals a ed er c'hrigneliou, hag evelken e *New-York* en *Amerique*, dindan eis devez, ez eus 5 real distaul dre ann daou c'hant lur. Kement-se a ziscuez anat ez eus fizians ec'h hello eost ar bloasman rei peadra evid ann hada hag evid maga ar vro. Hogen, ne gredomp ket ec'h alfe ar priziouze distaul cals muioc'h. Var ar bleud, e tri devez ez eus 4 real distaul dre sac'hat.

Guinis ar vro a gaver stanc breman var ar marc'hajou, mæs ar veillerien ne fell ket dezho prena, na memes gant pevar real rabat, rag m'ho deus peadra a vinis ann *Amerique*. Hirio e caver anezho 29 lur 5 g. ann daou c'hant lur. Ar *Segal* a so distaulet 10 g. ann daou c'hant lur, rag ma sonjer e vezo heb dale cavet peadra anezhan var ar marc'hat. Talvezout a ra 21 lur 10 g. pe 22 lur ann daou c'hant lur. Ann *Hey*, 19 lur 10 g. pe 20 lur 10 g. ann daou c'hant lur. Ar *C'herc'h*, 19 lur ann daou c'hant lur, ha c'hoas eo diæs bras da verza, rag ma zeus cals guerzourien ha neubeut prenourien. Ann *Ed-du* so ker atau, d'eus 24 lur 10 g. da 26 lur ann daou c'hant lur.

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

Penaus am bije-me allet disnac'h outhi ar pez a c'houlenne ? Ober a ris eur sin, ha tregont den var varc'h en em zastumas en dro deomp. Etoues ar re-ze en em gave ann autrou de Milly, ho mignon pa oac'h er bed,

eun den chentil, eun den calonec eus ar re vella. Mall a ioa ganeomp en em gavout eleac'h ma oa ezomm ac'hanomp, ha kense, setu ni d'ann daou-lamm-ru o vont varzu eur verouri, e peleac'h e clevemp hor breudeur o c'hervel ac'hanomp, hag o c'houlenn ho buhez. Hogen, a veac'h ma oamp digouezet en hent doun e kichen leur ar verouri, ma oemp tizet gant eun discarg fuzuliou. Ar re C'hlaz, cuzet evid gedal ac'hanomp, etoues ar balan, e strad ar fossou hag adreon ar guez, a savas neuze evit kelc'hi ac'hanomp a beb tu. Anat a oa e oamp bet paket dre eun taul traïtourez.

Mond en dro, a c'hourc'hemennis ragtal ous va soudardet, epad ma chomen er penn kenta gant pevar pe pemp eus ar re vella, o terc'hel penn ous ann enebourien. Blanche ne felle ket dezhi va lezel va unan eno, mæs gourc'hemenn a ris ous ann autrou de Milly he c'hass ganthan, na ne oa ket re abred, rag eun tamic goude ne oamp mui goest da zistrei var hor c'hiz. Souden, ec'h anavezis dirazon Marc'hec d'Orbois, hag hen o c'hoarzin evel m'her gra ann droug-sperejou en Ifern. Biza a reas varnoun, hag a lezas ann tenn da vond er meaz.

Eur boan estranch a santis e poull va c'halon, hag e velis egis eun tam lien ru-goad dirag va daoulagat. Couezet e vijen bet d'ann douar panefe ma teuas dorn Josef, ar mignon ker mad-ze da herpel ac'hanoun. Hen a oa lammet var dubenn ar marc'h evid soutenn ac'hanon, ha va marc'h, o senti ous he vouez, a lamas dreist ar Republicanet, hag a reas he hent,heb aoun,dre doues ar brouscoajou, ar c'hleuniou, ar stankennou hag ar voueziou dour. Pa rencas chomm a za, collet he ners ganthan, e oamp var ribl eur c'hoat bras. Ann enebourien ne oant ket pell var hol lerc'h. Josef a sammas ac'hanon var he ziouscoas, hag a gassas ac'hanon dre ar c'hoajou, o rencout en em zifenn beb ann amzer..... Ne ouzoun ket ar pez so bet c'hoarvezet goudeze, rag be oan hanter varo... Guelet am eus, evel dre eun huvre, evel skeud eur païsan madelezus, eur vaouez goz hag eur plac'h iaouanc ; me sonj din beza guelet eun emgann ebars en eur parc balan.....

— Guelet mad hoc'h eus, eme Josef. Ann den-ze a so hanvet Costou-houarn. Ann autrou Doue eo en deus he lakeat var hon hent, hag ann den-ze n'en deus espernet netra evid ho savetei.

Ar c'homt a oa scuiz, kense ne oe mui lavaret cals comsou e cambr ar Relijius, hogen Josef, o sellet ous he vestr, a oa anat en devoa c'hoas fizians, hag ous ar manac'h a bede calonec, e teuas he galon da encrezi.

— Oh ! va Doue, emezhan, m'her c'houlenn diganeoc'h, diouallit hoc'h unan ann dimezel Blanche dious malis d'Orbois hag he vignon milliget Claverolles. Guelet a ran c'hoas heman o c'hoarzin evel eun droug-speret, pa ziscuezas d'Orbois he ginniterv dezhan etoues ar re ho devoa kemeret ann teac'h. Sellet a reas piz outhi, egis m'en dije bet c'hoant he anaout da benn eur veich all. Petra ho deus sonjet ann daou fallacr-ze ? me n'ouzoun dare ; mæs a dra sur n'e ket eun dra vad eo.

XI.

ANN TRAITOUR.

Pegen doanius ez oa da velet merouri goz Kergelen. Ne oa hini all ebet paouroc'h etro ar stanken-ze. Var he mogeriou tarset ha var bouez coueza en ho foull, ez oa eun doen plouz duet hag anter draillet gant ann amzer. Varnezhi eur vezen berr a astenne he scourrou hir. E penn ar c'huz-heaul ez oa eur c'houldri, hag er penn all eus ann ti, dindan eun tamic cardi, e veljeur tamou arrebeuri coz ha pinvijiri da labourat ann douar. Eur vezen ilio a ziscueze beza coz, a guze eur gals eus ar mogeriou, hag a vire outho da goueza. E kichen, eun tam creïer fall evid al loenet corn hag ar moc'h, a ziscueze ne oa ket d'eus ar re binvidica perc'hen ann ti-ze.

Varzu ar verouri-ze, eo ma rea he hent, da c'houloudeis, hor mignon Costou-houarn.

Anat mad e oa e oa nec'het, hag e claske cuzet, rag n'e ket dre ann hent e teue, mæs a dreon ar c'hleuniou, o sellet mad atau endro dezhan, ha ne velje enebour ebet. Erfin, o sonjal, me chans, ne oa mui danjer ebet evithan da veza guelet, e lamas dreist ar c'hleun diveza, hag e teuas varzu dor ar verouri.

Oc'h he velet, eur plac'hic dec bloas pe vardro, a ziredas d'ann ti, laouen, o lavaret :

— Costou-houarn ! hor mignon Costou-houarn !

Trudaine, ar merour, melconiet ha tenval he benn, a oa asezet e corn ann oalet; o clevout trous ann hini a oa o tont, e savas he benn, hag oc'h astenn he zorn da Gostou-houarn, e lavaras :

— Guelloc'h eo ganin da velet te, eget guelet ar re C'hlaz milliget.

— Ah ! ah ! eme ar martolot coz en eur vousc'hoarzin, ho guelet ac'h eus eta ?

— Ne gomses ket ous ar re-ze din ! Nan, ne res ket ! re a zroug ho deus græt din.

Ah ! ann dud fallacr ! ar vuntrerien ! Clasc affer ous eur paour keaz merour. Goal-dreti tud he di ; scrapa kement a oa dezhan heb lezel netra !... netra !

Hag e oa ken truezus guelet ann den coz-ze o kinig tenna ar bleo eus he benn, hag o scuilla daëlou c'huero, ma teuas Costou-houarn da veza ker nec'het hag hen. Sellet a reas dre ann ti, hag en em gavas spontet o velet e pe stad en em gave ann traou. Ann arbeliou a ioa digorret ha golo, ha du-man, du-hont, e veljeur eun neubeut listri kegin taulet var al leur-zi e creis poulladou goad.

— Eur vanden bleizi 'ta so tremenet dre aman !

Ha kerkent e kendalc'has, o velet adreon ar ridochou guele anter roget, penn disliou eur vaouez goz :

— Sac'h ann dien ! Petra eo kement-man ? Madalen so clanv ?

Eun huanaden hir, setu petra a oe respont ann hini coz.

— Ema var bouez tremen, a lavaras ar merour. Oh ! ar bourrevien !

— Petra so c'hoarvezet ? respont ta Trudaine... Me a sonj din guelet goad var he bisaij. Ar re C'hlaz ho deffe?

— He merzeriet ho deus.

— Petra, n'ho deus ket bet mez skei gant eur vaouez ? petra he devoa hi græt dezho ?

Eur pennad all eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 33) DISSADORN 14 A EOST 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR RETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costéz-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a die beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 14 a viz Eost 1880.

Achu eo ann electionou, hag eleac'h sevel eo coueza eur bazen izelloc'h hon deus græt. Ar Republicanet ho deus gounezet varnomp, ha cals soken ; ha piou so caus d'eus kement-se ? A dra sur n'e ket c'hui, mignonet, a reseo *Feiz-ha-Breiz*, a gar anezhi, a voar ne lavar deoc'h nemet ar virionez, na ne garfe ket ho trompla ; oll e ouzoc'h heulia he aliou mad, ha profit e ve cals eveldhoc'h etoues ar Breizis ; mæs, siouas ! ped a so en hon toues, hag e alfemp lavaret anezho evel d'eus Doueou ann Ejipt : *Aures habent et non audient..... oculos habent et non videbunt;* diouscouarn ho deus, na ne glevint ket... daoulagat ho deus, na ne velint ket ; na perag-se ? Rag ne fell dezho na clevout na guelet. Caër so lavaret dezho penaus, oc'h ober ar pez a reont, emaint a du gant Satan a enep ann autrou Doue; caër so lavaret dezho penaus eo oc'h ar Relijion e rer brezel ; e fell d'ar Radicalet he distruja ha distruja ive ann autrou Doue assambles ganthi, ne chilaouont ket, ne glevont ket soken, rag stanca ho diouscouarn a reont evid miret da glevout ; nemet pa zeu ar Radicalet d'ober flouric dezho neuze e tistancont anezho evid chilou ar re-man da lavaret penaus n'eus ket brassoc'h mignonet d'ar Relijion evitho, hag eo ar Jesuistet he adversourien brassa, penaus ann autrou Doue n'e ket nec'het gant ar pez a dremen var ann douar-man rag m'en deus re a labour d'ober an daill all ; ha petra lavar ar ginaouejen-ze, ann azennet-ze o clevout eur sort blasfemou ? — Han ! guelet a rit ; ar re-man n'int ket adversourien d'ar Relijion evel ma tamaller dezho ! ha neuze gant ma lavaro ar Radicalet d'eus ar sort comsou-ze, ec'h hellint ober ar pez a girint ho unan, ha lacaat ar re ziskiant-ze da ober eveldho.

Hag e ve goudeze chasseet ar Jesuistet d'eus ho zies ha d'eus ho scolaichou, a enep ann oll lezennou, ann dud diskiant ne velfint netra e kement-se a enep an Ilis hag ar Relijion, rag ker bras eo ho gourlanchen, ma lonkint evel dour penaus ar Jesuistet ne felle ket dezho paëa ar c'hargou evel ar re all, ha rag-se so bet renket ho c'hass cuit, ha ne sonjont ket penaus neus lezen ebet a lavarfe lacaat er meaz eus ho zies ar re ne baëont ket ar c'hargou, mæs hebken guerza peadra eus ho zraou evid paëa ho dle d'ar C'houarnamant, hag ar guella breuven ne vanke netra ar Jesuistet d'ar C'houarnamant, e oant aketus bras da baëa ar c'hargou, eo neus bet guerzet e nep leac'h, netra eus kement a apparchante outho. Meur a lavaraou ken diskiant a gredint c'hoas d'eus a bere am eus comset deoc'h, dre ma teue sonj din anezho, na ne dalvezont ket muioc'h eget heman.

Lavaret e vezo dezho egis e Pont-'n-Abat penaus ma rofent ho moueziou d'ann Autrou Derrien e renkefent hiviziken guisca dillad lien eleac'h dillad mezer; hag e credont : paëa ann deevet eus ho eost ; hag e credont : na ne ouzont ket penaus ne ket hebken ann deevet mæs cals muioc'h ann hini a rencont da baëa ; ha neuze e votont evid Arnoult en deus votet a enep interest al labourerien douar en eur neubeutaat ar mizou var ann traou o tont er vro d'eus ann estren en henvelep fæson ma rencomp guerza hon ed hag hol loenet cals guelloc'h marc'hat eget na goustont deomp, evid Arnoult ne rai netra evid difenn a enep ar Radicalet scoliou ar Freret hag ar Seurezet pa en deus votet ann articl 7 d'eus lezennou Ferry, al lezen evid neubeutaat liberte ar Gatoliket varbenn ar scoliou bras, ha goulenn Deves a alie ar C'houarnamant goude m'en devoa chasseet ar Jesuistet da genderc'hel o chasseal ar breuriezou Relijiuset all n'ho devoa ket he aotre.

Setu aman c'hoas eun dra all a ziscuezo deoc'h peger prest eo lod eus ann dud da lonca gevier ar Republicanet. Ar re ho deus ar muia roet ho moueziou da Arnoult e canton Pont-'n-Abat eo ar vartolodet rag m'en deus m'ervad lavaret dezho e clascje ho interest e peb tra. Ma vije bet eun dijentil benag pe unan eus ho beleien en dije lavaret kement-se dezho n'ho dije ket credet, mæs Arnoult eo a gomse hag ar virionez a ioa ganthan a dra sur, netra surroc'h soken. Hogen setu aman petra en deus græt Arnoult evid ar vartolodet. Gueichal ar *sardine* hag ar pesket all o tont er

Frans d'eus ann estren a renke paëa 25 lur ann daou c'hant lur; hogen pa eo deut ann affer-ze dirag ar Gambr, Arnoult en deus votet evid distaul ar 25 lur-ze da 10 lur. Mar deo kement-se clasc interest ar vartolodet, ober ne hellint mui guerza kement ho fesket, ne ouzon mui petra ve red da ober evid mont a enep dezho:ha gouscoude martolodet canton Pont-'n-Abad ho deus votet evid Arnoult! m'hel lavar deoc'h e guirionez daoulagat ho deus ha ne velont ket, ne fell ket dezho guelet. D'eus ann oll cantoniou all e alfen lavaret deoc'h ar memes tra, mæs ne dâl ket. Ne ket me a alfe lacaat da velet, ann hini ne fell ket dezhan digorri he zaoulagat. Neus fors petra eo, hen anzavout a rencan, ann electionou so bet fall evidomp, ar Republicanet ho deus gounezet ha breman so joa gantho. A boues penn ha var peb seurt toniou e chouhont deomp ho deus bet ann treac'h. Gouzout avoalc'h a reomp;n'e ket red hen chouhal ker crenv; ha goude?

M'hon deus sonj, breman so dec bloas e oa bet ive voterez evid Napoleon, heman a c'houlenne ha be oa atau fizians ar vro ennhan pe ne oa ket. Evel a ouzoc'h ar niver brassa en devoa respontet ia, ha neuze pebes joa ha pebes levenez etoues ar Bonapartistet! C'huec'h miz goude hon devoa brezel gant ar Pruss, hag ann Impalaër a goueze e *Sedan!* Neuze e c'hoarveas evel pa chenj tu gant ann avel, ar re ho devoa lavaret *ia*, e miz mae, a reas evel ar re ho devoa lavaret *nan*. Evid breman ann avel so a du gant ar Republicanet. Gant ne rafint ket, da vihana, evel Napoleon! Teuler ac'hanomp en eur brezel benag! Evid ar re ho deus votet evid ar Republicanet, red mad e vezo dezho anaout mare benag e oant faziet, mæs siouas! re zivezat e vezo marteze neuze. Da c'hortos e kendalc'himp o lavaret atau ar virionez ha c'hui ive a gendalc'ho o lavaret d'ar re all ar pez ho pezo lennet en ho cazeten; mare benag ec'h hellimp lacaat anezho da glevet ha da velet, ha da zistrei a zivar ann hent fall. Plijet gant Doue!

A.

Election ar c'henta a viz Eost,

EVID AR C'HONSEIL JENERAL HAG AR C'HONSEILLOU ARRONDISSAMANT.

CONSEIL JENERAL.

FOUESNANT.

Ann autrou Boucher, cons..... 472 mouez.
Ann A. Cormier ann tad, rep... 699 hanvet.

PONT-CROIX.

Ann A. de Lécluse-Trévoëdal, c. 1684
Ann A. Bernard, rep..... 1796
Neus netra græt. Red e vezo voti eun eil gueich.

PONT'N-ABAT.

Ann A. Arnoult, rep..... 2475 hanvet.
Ann A. Derrien, cons..... 1206

ROSPORDEN.

Ann A. Jaouen, conservatour.... 701 hanvet.
Ann A. Baron, republican..... 630

ARZANO.

Ann A. de Raismes, conservatour. 795 hanvet.
Ann A. Gallic, republican..... 279

BANNALEC.

Ann A. Perès, conservatour..... 581
Ann A. Guégan, republican..... 1196 hanvet.

KERHAEZ.

Ann A. de Saisy, conservatour... 1485 hanvet.
Ann A. Bernard, republican..... 1164

PLEYBEN.

Ann A. de Legge, conservatour.. 1521
Ann A. Le Borgne, republican... 1755 hanvet.

Emer e sonj dougen clemm a enep ann election man dirag Conseil-Bras ar vro, rag n'e ket bet contet ar moueziou gant lealdet.

CONKERNE.

Ann A. Le Crane, republican.... 1262 hanvet.

DAOULAS.

Ann A. Villiers, conservatour.... 1345
Ann A. Picaud, republican..... 1983 hanvet.

BREST (Eil canton.)

Ann A. H. de Kersauson..... 1005
Ann A. Rousseau, republican.... 2799 hanvet.

BREST (Trede canton.)

Ann A. Arnaud, conservatour... 715
Ann A. Gestin, republican..... 1532 hanvet.

CRAON.

Ann A. Louboutin, rep. clouar... 2054 hanvet.
Ann A. Caradec, republican..... 450

SANT-THEGONNEC.

Ann A. Caroff, conservatour..... 947
Ann A. Andrieux, republican.... 1322 hanvet.

LANVEUR.

Ann A. comt de Kersauson, cons. 1135
Ann A. Clec'h, republican..... 1872 hanvet.

CASTEL-PAUL.

Ann A. Huon de Kermadec, cons. 1949 hanvet.
Ann A. Drouillard, republican... 1615

GUITALMEZE.

Ann A. Guillard, conservatour... 2664 hanvet.

PLOUESCAT.

Ann A. Pinvidic, conservatour... 1273 hanvet.
Ann A. Lacaze, republican..... 949

PLABENNEC.

Ann A. de Vincelles, conservatour. 2447 hanvet.

LANNILIS.

Ann A. de Kerdrel, conservatour. 2497 hanvet.

GUITEVEDE.

Ann A. de Kermenguy conserv... 2297 hanvet.

CONSEILLOU ARRONDISSAMANT.

BREST (Eil canton.)

Ann A. Simon, conservatour.... 1218

Ann A. Bernard, republican..... 2827 hanvet.

DAOULAS.

Ann A. Georges de Goesbriant, c. 1269
Ann A. Le Bras, mear Hanvec,r. 2030 hanvet.

LOCORNAN AR FANG.

Ann A. Le Gall, conservatour... 789
Ann A. Kerebel, conservatour... 554
Ann A. Cheminant, republican... 457
Ann A. Rigollet, republican..... 435
N'eus netra græt.

LANNILIS.

Ann A. Moyot, conservatour.... 2488 hanvet.

EUSSA.

Ann A. Noël. cabiten fregaden, c. 61
Ann A. Stephan, republican..... 251 hanvet.

GUITALMEZE.

Ann A. Jacob, conservatour..... 2611 hanvet.

SIZUN.

Ann A. Rannou, conservatour... 483
Ann A. Le Bras, republican..... 746 hanvet.

CASTEL-PAUL.

Ann A. Moal, conservatour..... 1938
Ann A. du Rusquec, republican.. 1614
Netra græt.

PLOUESCAT.

Ann A. Berthou, conservatour... 1355 hanvet.
Ann A. Cogniec, republican..... 836

CRAON.

Ann A. Pelliet, republican..... 2153 hanvet.

KERAEZ.

Ann A. Cochennec, conservatour. 1461 hanvet.
Ann A. Mélou, republican..... 1086

PLEYBEN.

Ann AA. Le Seac'h ha Berthelémé, cons. hanvet.

CONKERNE.

Ann A. Guillou, republican..... 821 hanvet.

FOUESNANT.

Ann A. Le Cain, conservatour... 357
Ann A. Merrien, republican..... 821 hanvet.

PONT-CROIX.

Ann A. Le Normand, conserv... 1238
Ann A. Le Bars, republican..... 1973 hanvet.

KEMPER.

Ann A. Daniel, conservatour..... 1438
Ann A. Soudry, republican..... 1820 hanvet.

BANNALEC.

Ann AA. Pustoc'h, 471, ha Lancien, 415, conservatourien.
Ann AA. Henry, 1358, ha Burel, 1295, republicanet, hanvet.

LANVEUR.

Ann A. Lavalon, conservatour... 1411 hanvet.
Ann A. Clec'h, republican..... 658 hanvet.

TAULE.

Ann A. de Grainville, conserv... 426 hanvet.

SCAER.

Ann AA. Flecher, 1117, ha Croissant, 1094, conservatourien, hanvet.

Pardon Santes Anna e kear an Havr.

D'ar bevare sul eus a vis Gouere, a ioa kals goueliou ebars en Havr. Parlant a rinn da genta eus a hini ar vicherourien a labour er magasinoubras a zo tro-var-dro d'ar *garre*, hag e pere e tastumer an darn-vuia eus ar varc'hadoures, a zigass d'an Havr an hent-houarn pe al listri mor. Ar vicherourien-se a zo meur a gant anezho, hag al loden vrassa a zo bretounet. Hogen, bep bloas e zint kustumet da lakaat lavaret eun ofern en ilis-parres, ma m'aint varnhi o labourat, ha bennigen eur pikol goastel a ves rannet entrezho epad ma ren ar sakrifis santel. D'ar bevare sul eta eus ar mis tremenet, da nav heur dious ar mintin, o deus heuliet ar c'his goz, ha dioc'h ma leverer, eun niver bras a dud a zo bet eat d'ar bara beniget.

An eil gouel ma zan da barlant anezhan, en deus bet eur sked dispar. Ann troumplou a zo en Havr o deus resevet en derves-se pep hini ho banniel. Ar bannielou-se avad n'int ket bet beniget evel ma vijent guechall a zindan ar gouarnamanchou kristen. Da betra? Ar Republique emichans, ar Republique a zo krenv avoalc'h anihi e hunan evit herpel, eb sikour ann Env, ous he oll enebourien! Setu aman penaos e bet tremenet an traou. Da zek heur eus bet guelet o tifoucha eus an ti kommun ar pennou-bras eus a gear, en ho fenn ar sous-prefet, ar mear, an ajantet, ar Gommisseret hag eun niver bras a frakou all. Eat int bet var eün da gemeret ho flass var an teatr a ioa preparet evitho, ha kerkent ar ganolierien, ar zoudardet, an archerien, an douanerien a zo tremenet en ho c'henver, foug ennho oc'h en em ziskoes da vevellou ar *Republique*. An danves soudardet eus an amzer da zont, da lavaret eo potret ar skoliou laïk, a ioa ive renket dirak an teatr evel eun arme prest d'ar goumbat, hag ar re-ze ive o devoa ho fanielou douget gant eur mous eus a bep skol. Epad an amzer-ze, ar c'hanoliou a groze var bord ar mor, hag ar galonou a dride en eur grial: beyet ar Republique.

Da eun heur ho devoa leac'h ar rederez-kezek, hag an amzer o veza brao, me o lez da sounjal, hag eas e vije bet kounta ar bobl-tud a ioa o sellet outho. Enfin, dious an nos, e voa c'hoariellou a bep sort e pep korn eus a gear, baliou evit an Normanted, dansou evit ar Vretounet, ha tout an traou-se a ioa sklerijennet gant leterniou a bep sort liou, elumet an tan ennho evit diskoes mad e peleac'h teleur an troad. A ne ket guir ar pez a lavaren er goumansamant, e oa kals a c'hoëliou e kear an Havr, d'ar bemp varn'ugent a vis gouere? Pebes derves kaër evit potret ar blijadur!

Mad, aotrou, eur gouel all a zo bet c'hoas d'ar memes derves en Havr, gouel kals kaeroc'h, a sounj din-me, eget ar re m'amaoun o paoues

parlant anezho. Me a fell dinn lavar gouel Santes Anna, patronez Breiz-Izel. Dija varlene hon devoa esseat ober pardoun hor Mam-Goz, mes neubeut a amzer a ioa bet evit cass ar c'helou d'ar Vretonet, ha setu perak n'oa ket bet kals a dud o kemeret pers ennhan. Er bloa-man avad e deut ar maout ganthe. Da nav heur nemet kart dious ar mintin, eur servich a zo bet kanet, hag eun ofern lavaret en intansion an oll vretounet a zo o chomm e kear an Havr, hag ho c'herent desedet, hag an ilis, pehini ne ket bihan, a ioa leun. A hed an ofern, kantic ar barados a zo bet kanet en eun doare ar vrava, a pep hini en deus bet he dam bara benniget evit her ranna gant ar re a ioa chomet er gear. Dious an nos ar pedennou a so bet kanet evel ar c'hustum da seiz heur, hag an Ilis a ioa leun adarre. Sarmounet so bet divar benn Santes Anna, ha goude, he skeuden a zo bet douget e procession tro-var-dro an Ilis, en eur gana e brezounek litaniou ar santes. Kement goas a ioa var al leac'h o deus heuliet ar skeuden en eur respont gant ar brassa unvanies hag a greis kaloun : *Pedit evidomp.* Pell a ioa n'em boa guelet eun dra ker kaer, ha n'em bije morse kredet e vije bet tremenet ker brao an traou ganeomp, ispisial abalamour d'ann oll ebatou o devoa leac'h er memes amzer dre gear. Gloar eta da Santes Anna, ha meuleudi da Vretounet an Havr.

Breman e zeus daou vloas, em eus bet skrivet divar ho fenn e *Feiz-ha-Breiz*, traou a ne dlient ket lakeat kals a lorc'h ennho, dren' abek ma lavaren o devoa dastumet kals a vouillen enn dro d'ho eneou abaoue m'ho doa kuiteat ho bro, mes evit ann taol-man ne livirinn netra, nemet m'az oun kountant bras anezho. N'int ket bet oll o koves, evit guir, dren okasion ar gouel. Meur a hini a zo bet gouskoude, hag en ho zoues eur guchen a n'ho devoa ket c'hoas sounjet ober ho fask. Goude tout ar pes am 'eus guelet, em eus ar gredans e teuio gouel Santes Anna gant an amzer da veza evit bretounet an Havr, eur gouel eus ar re gaera eus ar bloas, nounpas ebken dre ma vezo heuliet gant muioc'h a dud, mes ispisial dre ma vezo muioc'h a gonfessionou hag a gommunionou.

Da c'hedal, ar pes a zo tremenet a ziskoes sklear ez' eo c'hoas birvidik ar feiz e kaloun an darn-vuia eus a Vretounet an Havr, hag o deus joa ous kement tra a zigass da sounj dezho eus ho amzer dremenet. Guechall e karient pedi ha lakaat pedi evit ar re a zo eat da anaoun. An darn-vuia anezho a zo bet o pardonna el lec'hiou benniget, e pere ec'h obtener grasou ken niverus dre intercession Santes Anna, ha setu perak, ar sounj eus ann traou-se tout, o veza c'hoas beo en ho c'haloun, o deus lezet a gostes an ebatou, an dansou hag ar rest, evit dont d'en em erbedi ous mam ar Verc'hes. Ret eo esperout n'ho devezo ket kollet ho amzer, ha n'em eus douetans ebet, na ve bet ar bemp varn'ugent eus a vis Gouere 1880, eun derves mad evit Bretounet an Havr. Domach eo, a lavar kals abaoue, n'hon dete ket eur chapel evidomp hon unan, an hanter e vjemp bet guelloc'h kristenien. Mes peoc'h en toul-se. Evit kement-se, e rankfet kounta kant mil lur. Piou ho roio ?

En eur echui, e livirinn penaos ar gest dious ar mintin ha dious an nos, a zo bet great evit œuvr ar Vretounet, gant daou zen dekoret eus ar groas a henor. Unan anezho a zo hanvet an aotrou Beuscher, bet komiser an dud a vor, hag anavezet mad e Montroulez, e peleac'h en deus great he zemeurans meur a vloaves diouc'h-tu. Egile, hanvet an aotrou Trehoret, a zo ginidik eus a Vilizak, kanton Plabennec, hag a zo bet kabiten ann archerien en Havr. Eun den *komifo* m'ar deus unan, hag en deus meritet mad he *retraite !* Ho daou ez' int bet kountant kena d'eus ho c'hest. No deus ket, evit guir, resevet en ho flad, na pesiou aour, na kals a besiou ar-c'hant (ar re-se a zo ker roues etoues ar Vretounet !) Mes pep hini en deus diskoezet dezho he volontes-vad, o rei he aluzen erves he c'halloud. Kenavo breman er bloas a zeu, ha Santes Anna d'hon difenn. X.

ALI.

Daou vloas so breman, var goulenn ann Autrou Lamour, aumonier ar Vretonet en *Havre* em boa goulennet diganeoc'h cass dezhan *rue de la Crique, au Hâvre,* ann numeroiou *Feiz ha Breiz* ne servichfent da netra deoc'h goude m'ho peffe ho lennet.

Eur gals ac'hanoc'h, ne oant ket e sonj dastum anezho evid ober eul leor gantho, ho deus abaoue casset ann numeroiou-ze dezhan, mæs neubeut a neubeut ho deus disonjet hen ober ha breman ne vez casset dezhan, couls lavaret, numero ebet mui.

Ho pedi a ran eta adarre eus he bers, da gahout ar vadelez d'ober hiviziken ar pez hoc'h eus græt gant kement a garantez beteg hen.

Ar Vretonet, ho kenvrois, a ra defot ann numeroiou-ze dezho, hag ho Aumonier a alfe ober muioc'h vad en ho zoues mar galfe ho c'haout a nevez d'ho rei dezho da lenn. A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Lez-Breis. — E rank en ober eo, rag ne c'hall ket beza eur Speret-Santel o ren an Ilis, mar de guir n'eus ket a speret.

Boudedeo. — Ma neus ket a Zoue, penaos eta eo deuet an den ?

Lez-Breis. — Lorgnes a respount eo d'oc'h ar marmouchen, hag ar marmouchen divar an istr.

Boudedeo. — Ia, marvad ! hag an istr divar blagen Lorgnez !

Lez-Breiz. — Ha Lorgnez divar an diaoul !

Boudedeo. — Hag an diaoul divar ar pec'het, rag eno eo e ma ar feuntun d'oc'h kement diotach abominabl a red, en deis hirio, dre ar bed. Assa, hag anzao a ra e ve eur pec'het originel ?

Lez-Breis. — Oh ! ne ! penaos er graffe dianaj! rag ne heller ket offansi Doue, ma neus Doue ebet.

Boudedeo. — Setu neus ket a bec'het originel. Daoust ha pec'hejou actuel a ve diana ?

Lez-Breis. — Nan ato, rag ne c'hell den offansi an nep nen deus ket memes ar vuez, pe vel, ne aller ket pec'hi a enep an neant, an netra.

Boudedeo. — Neuze, neus ket a vuez ar c'hras en ene, ar vuez-se dreist natur, a laka enhi ar Speret-Santel, var gorre ar vuez naturel, e moment ar vadichant ?

Lez-Breis. — Oh ! netra. Penaus e c'halfe beza greffet ar vuez-se celestiel, var buez naturel an ene, pa ze guir, ervez Lorgnez, an den nen deus ket memes a ene !

Bouddedeo. — Neuze neus ket ken neubeut a zacramanchou ?

Lez-Breis — Nan da, rag beza zint sanset seis feunteun meritou an Den-Doue da zavetei an eneou ; Hogen, Lorgnez a lavar ne zeus na Den-Doue nag ene ; hag evel-se, ar sacramanchou ne dint nemet lidou vean.

Boudedeo. — Neuze e rank lavaret c'hoas ne ma ket Jesus-Christ en hosti counsacret.

Lez-Breiz. — Serten eo, pa ne veler, na ne glever, na ne c'houesser, na ne zaourer, na ne zanter e fesson ebet, corf Jesus-Christ en hosti ; Hogen, ervez Lorgnez, ar skiant (science), a zifen lavaret e ve netra en tu all dan traou a zo sensibl dar pemp skiant dèmeus ar c'horf.

Boudedeo, — Neuze marvad e lavar ive neus ket a viraclou ?

Lez-Breis. — Petra ta ! rag eur miracl ne c'hal beza græt nemet gant Doue ; hogen n'eus ket a Zoue, rag-se ne c'hall ket memes beza eur miracl.

Boudedeo. — Petra eo neuze ar burzudou a zo countet en testamant cos hag en testamant nevez, hag ar re a zo erruet abaoue ma zeo fountet an Ilis catholik, hag ar re a obten ar Verc'hes Vari digat caloun he Mab, e Lourd, hag e kant ha kant andret all dre an douar ?

Lez-Breis. — Lorgnez a respont e c'haller isplika an traou-ze tout dre ar secrejou a zo e natur an traou, ha dre neus fors pe fesoun roet gant ar skiant, nemet ne vo ket dre ar miracl ; rag ar mirakl a zo gallout Doue var lezennou an natur great gantha. Dre ar miracl, e c'harret evit eur moment, pa ve e volontez, al lezennou-ze. Mæs neus Doue ebet, ha ne c'hall ket bèza, rag neus ket a sperejou.

Boudedeo. — Neuze ne dle kaout nemet armidou er ceremoniou deus an Ilis catholik ?

Lez-Breis. — Evel-se a lavar ; a ne ket en estoun e tifenfe processionou ar sacramant, rag truez en deus d'oc'h ar gatoliket, oc'h o guelet o tiroll neat hag o folli dre ar ruiou en dro da eun tamik bara ne veleur ket Jesus-Christ enhan.

Boudedeo. — Ne ket estoun e kasfe divar dro ar vugale ar relijiuset, rag kountami a reont ar vugale geis gant ho superstitionou. Mar vad eo ive o sonjal lakat ar relijiuset da ija d'oc'h ho fenn ar superstitionou eo e viront outho da veva assames.

Lez-Breis, — Certen eo, rag eur vez eo e ve sanset franchichen oc'h ober armidou o kozeal d'oc'h eun Doue neant, da gana evit e enori, da zakrifia ho buez, ho danvez, ho oll galloud evit he c'hloar, ha lakat e garet hag e zervicha. Ne ket re abred o c'hontraign da veza erfin tud a skiant.

Boudedeo. — Marvad neuze, egist ar relijiuset, eun tad christen hag eur vam gristen, nint ket din da zevel bugale ?

Lez-Breis. — Nan, rag o gouestla a reont dan Doue neant, e leac'h Lorgnez a lavar gouestla anezho dan Doue-Etat. Enhez avad a c'heller paka crog enhan a leiz an dorn, an Doue-ze !

Boudedeo. — Ha nemet drouk-speret neus ken enhan ? Mæs pursuomp : Setu, ervez plan Lorgnez, no deus ket an tadou hag ar mamou christen guir da instrui ho bugale ! Mæs, hag ar Freret, ar Seurezet, ar Jesuistet, ar Relijiuset oll, a gemer soursi d'oc'h ar vugaligou, daoust a deread eo da Lorgnez lezel ar vugale da zeski en ho skoliou.

Lez-Breiz. — Nan, ne ket possubl, rag hi kenta zeskont, eo pedi Doue ; setu just an taul kenta tout, e ma sklapet ar c'hez bian e puns an errol, dan ampoent ma c'houlenne pignat var menez ar skianchou, hag ampouezounet pa venne beva.

Boudedeo. — Assa, ouspen mall eo neuze miret na ve muhi e Frans, ha dre ar bed memes na lean na leanez, na tad na mam gristen. Mæs hag ar veleien a zo er parrechou ie ta, hag an iskibien, rag ar re-ze oll, a skuill ive tenvalijen ken a zaon !

Lez-Breiz. — Lorgnez a egar outho. Lamet a ra dija d'oc'h ho budjet ar pae a douchent divar an tensor bras ; an tamik arc'hant-se pehini eo ar gounidigez demeus an danvez laeret gant Lorgnez divar goust an Ilis, e Revolution 93, sanset evit

pae gle an nation ; rag an nation a gar kena foultr.

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

Sonic.

Eun devez, n'euz ket c'hoaz eur bloa
Eur chomaj kaër a dremeniz :
Hervez ma zeblante, a oa
Kastel eun tamm mad a vourc'hiz.

Eul liorz oa dirag ann ti ;
Hogen, na pebeuz liorz 'ta !
Stal guez a ziavez enn hi,
Ouzpenn, bleuniou deuz ar c'hoanta.

Daou bried 'gerze er vali,
Trez enn he c'hreiz, beuz er c'hoste
Eur c'hrouadur oa o c'hoari,
En doa eur seiz vloaz marteze.

Ar bugel, iskuit ha dibreder
A zaoulampe hep ehanan,
Evel q vont er parkeier
Eun oan bihan, e bek an ânv.

Guechou, dindan eul lilien,
En em guze, paour keaz bihan !
Hag al lili, ker kaër ha guen
Na oant ket ker guen evel-t-han.

Guech all, enn he zorn eur rozen
D'he dud e teue ker koantik :
Eul liou kaër a ru 'nn doa 'r vleunien ;
Ruoc'h c'hoaz oa he ziou jodik.

Bravoc'h bugel, oh ! nan, biken
N' veliz, na muioc'h caradek ;
Var he ziou skoaz he vleo melen,
Hag eur risign ker kalonek !

Na pebeuz joa, pebeuz dudi
Var dremm he dad, he vamm euruz ;
Pebez flour pok a roent-hi
D'ho elik ker karantezuz !

Ann otro var boull he galon
Brec'h he c'hreg 'starde goustadik,
Hag a vralle penn ann itron
Var skoaz ann otro ker braoik !

Na oa ket eur bloaz tremenet
Er memez lec'h en em gaviz :
Ar c'hastel oa ker kaër bepred,
Bleun en dro d'ezhan eur gouriz.

Ann daou bried, pleget ho fenn
A ie gorrek dre ar vali.
Zeblant, a gaër na oa bleunien
Vit-ho, c'houez vad n'e doa hini.

Ann itron, he zremm ker sec'huz,
Gant he daoulagad entanet,
Hirvoudou deue ker poaniuz
Deuz kreiz he c'halon ker bec'hiet !

Trist, trist ive oa ann otro
'Nn he lagad oa dour pizenet,
Ha zur 'nn he galon poan c'houero.
Ann elik koant na veliz ket !

L. K.

KELEIER.

Grenoble. — Nemet er mare-man a Republic ne heller guelet traou egis heman, a lennomp er *Moniteur universel*. Eur procureur ar Republic d'eus unan eus ann tribunalou a so e Lez-varn *Grenoble*, a so goal nec'het breman. Iaouanc ha pinvidic bras egis ma eo, ne garfe ket e ve gourc'hemennet outhan mont unan eus ann devejouman da zipotailla dor eur gouent benag, hag e carfe lacaat he zemission.

Hogen, ha setu e peleac'h ema ann dalc'h, he dad-caër, den enorabl ha brudet, en deus unan eus ann huella plassou en eun Departamant e kichen, ha Cazot, Ministr ar justis, en deus lavaret d'ar mab-caer : m'ho peus ar malheur da rei ho temission, ho tad-caër a so bet dija tost dezhan coll he blass, rag ma eo re gatolic, a alfe marteze beza torret evid mad en dro-man, ha setu penaus e renc ann autrou X... chomm en he blass a Brocureur ar Republic, pa garfe en em denna.

Na da bed a so bet græt eur c'hement all marteze, evid miret ne gouesfe re a zisprijans var ar C'houarnamant, ma teufe re a varnerien da lacaat ho demission ! !

Le Havre. — Prefet eun Departamant, a alfen da henvel, en deus discuezet mad-tre, pegen neubeut ec'h anaveze ann traou eus ann douar. Eur mear en devoa scrivet dezhan da zont da velet ha mad e vije bet evid sevel eun ti-scol, eur penndevesarat douar a ioa bet prenet evid-se. A veac'h ma oa deut ar Prefet var al leac'h, ma lavaras ragtal :

— Oh ! nan, autrou mear, ne heller ket sevel eun ti-scol aman. Ann tam douar-man a so re c'hlib. C'hui a dlefe beza sellet guelloc'h hoc'h unan, abars scriva din dond beteg aman. Guelit pegement a elestr a so aman !

— Meus aoun, autrou Prefet, a respontas ar mear sebezet, eo c'hui eo n'hoc'h eus ket sellet piz avoalc'h ; ar pez a so en ho torn, n'e ket elestr eo, mæs... eur... bourrezen.

Petra respontas ar Prefet ? N'ouffen ket hel lavaret deoc'h; mæs, p'en devoa allet Tirard, Ministr al labourou douar goulenn petra oa ar guinis-Spaign, ha da betra e oa mad, ar Prefet-man a helle ive kemer pour evid elestr. Gouscoude eun dra souezus eo ne anavesfent ket guelloc'h traou ann douar, ar re so carget da glasc e pep tra interest ann dud divar ar meaz.

Dissul all e *Rouen*, a so c'hoarvezet eun dra hag hen ne c'hoarvez ket alies.

Da eun heur goude creisteis, pa oa ann oabl dizolo caër, hag ann heaul o para, eun taul spontus a c'hurun so bet clevet, hag ar gurun so couezet ebars er steir, e kichen eur vatimant, heb ober droug da houman. Ann taul so bet ker spountus, eme ar gazeten *Le Nouvelliste*, ma so bet savet d'eus ann douar eur re benag a dremene dre eno e kichen. Ann *omnibus* d'eus ar ruc'hlaz a ioa o tont endro, hag a so bet guelet egis eur voul-dân dindan ar c'har, gant c'houez ar soufr. Evid ar c'hezec e oant chomet a za, heb flach sort ebet, egis ma vijent bet maro, mæs n'ho deus bet droug ebet, hag ho deus allet, goude eun neubeudic ehan, kenderc'hel oc'h ober ho servich.

E peb corn eus kear, ann oll a so bet spontet ; sonjal a rea dezho e oa lamet eun dra benag en ear dre ann ners eus ann ezenn eus ann dour, pe dre ann ners eus ar poultr. Eur c'hart-heur goude ann taul, ann oabl a oa goloet gant goabrou, hag ar glao oa commanset da goueza. Eur barr arne so bet dious ann abardaez er goalorn d'eus *Rouen*.

Finistère. — Er bloas-man d'eus Conseil Jeneral ar Finister, a so 43 conseiller ennhan, 21 a dlie sortial, 9 eus ann tu cleiz ha 12 eus an tu dehou.

Setu petra lavar ar *Journal officiel* d'eus ann electionou en hon departamant : Conseillerien Republicanet 13 hanvet. D'eus ar re all 8 hanvet. Plassou gounezet gant ar Republicanet 4. Eur plass ho deus collet. Breman ho devezo 5 mouez muioc'h eget ar Gonservatourien. —

M'eus aoun ar *Journal officiel* n'en d'eus ket great mad ar gont.

Araug ar voterez e oa 20 en tu cleiz ha 23 en tu dehou : 9 eus ann tu cleiz a dlie sortial er bloas-man ha 12 eus ann tu deou. Setu e chome c'hoas 11 a beb tu.

E daou canton e vezo red, mond adarre da voti ha marteze eleac'h Republicanet eo Conservatourien ar re a vezo hanvet. Hogen, lacomp evid eur moment,e ve græt mad ann traou ne chenjo netra ann eil voterez d'ar pez so bet great ar veich kenta. Re ann tu cleiz ho deuz gounezet 4 plass ha collet unan, couls eo lavaret n'ho deus gounezet nemet 3, hogen 3 ha 9 a ra 12 hag 11 a ioa dija er C'honseil, a so 23, nemet ken,a vezo en tu cleiz. Re an tu dehou er c'hontrol ho deus collet 4 ha gounezet 1 da lavaret eo ho deuz collet3 : hogen tenna 3 d'eus 12 e chomm c'hoas 9 ; 9 hag 11 a ra 20 evid ann tu dehou.

Da lavaret eo ann tu cleis en deus 3 var re ann tu dehou, mæs n'en deus nemet 3,ha ma carje re canton ar Pont ha re Canton Pleyben henvel Conservatourien, pa vezo ann eil voterez, re ann tu cleiz n'ho deffe mui nemet 21 ha re ann tu dehou a savfe adarre da 22 : ne ve nemet eur vouez hebken mæs travoalc'h e ve evid miret ous re ann tu cleiz d'ober re ho mistri varnomp.

Poania eta ar re ac'hanoc'h ho deus eun tamic galloud var ann electourien evid gounid moueziou d'ar Gonservatourien ha ne vezo ket c'hoas collet ann traou. Arabad eo deoc'h sonjal ha lavaret penaus eur vouez a so neubeut a dra rag gant eur vouez hebken eo bet roet ann hano a Republic da c'houarnamant ar Frans ha n'eus ken caus mar d'eomp couezet ken izel nemet abalamour ma so bet roet ann hano-ze d'hor gouarnamant : kense eur vouez muioc'h pe neubeutoc'h he deus cals talvoudegez.

Ferry, Ministr ar scoliou, en he brezegen abars rei ar priziou er *Sorbonne* e *Paris* en deus lavaret d'ar brofessoret ar c'homsou-man n'ho devezo ket plijet cals dezho, m'ervad.

« Breman, Autrounèz, e tiscuezoc'h ec'h ouzoc'h sevel bugale, hag ive n'e ket daô evid hen ober, dougen eur zae benag pe heulia eur reolen. »

Neuze eta beteg hen n'ho deus græt nemet deski ar skianchou d'ho scolaërien, n'ho deus ket ho savet, da lavaret eo, desket dezho beva ! E guirionez n'e ket ho meuli en deus græt ar Ministr, ha ne dleont ket beza contant euz he gomsou.

A.

Ejennet ann Americ.

Abaoue enn neubeut sunveziou, e veler beb sizun var marc'hat *La Villette* e *Paris*, eur 150 pe 300 ejen o tont eus ann Americ. A bell so ar re a voar d'eus ann traou-ze, ho deus savet ho mouez evid lavaret d'hor Ministret Republicanet, ar pez a ie da c'hoarveout, mæs ar re-man ne fell ket dezho guelet na chilou ann disterra ; re a labour ho deus o tenna eus ho flassou, n'e ket hebken ar re ne dint ket Republicanet, mæs ar re soken ne dint ket Republicanet avoalc'h evitho ; n'hellont ket gant eur sort labour, tizout da gahout amzer avoalc'h evid soursial ous ann dud divar ar meaz.

Er c'honcours evid al loenet lard dalc'het e *Nevers* e miz C'huevrer 1879, ann autrou Tiersonnier, Presidant *Comice* ann Nièvre, a ioa en em glemmet, ha cals, ous Girerd, eil da Vinistr al labourou douar hag ar c'honvers, o lavaret dezhan penaus, ma kendalc'hefe ann traou o vont evel ma reant, ar re ne reant ken micher er vro, nemet larda loenet, a renkefe lezel ar vicher-ze a gostez, ma ve roet conje da zigass e Frans heb paëa muioc'h mizou, ann ejennet o tont eus ann Americ.

Girerd, o tiscuez evelse ne anaie ket mad ann traou, a respontas ker buhan dezhan ne c'hoarvesfe morse eur sort tra, ne alje ket ann Americ digass ejennet deomp, rag..... ma oa re ziæs cahout batimanchou bras avoalc'h evid-se ; rag.... ma oa re hir ar veaich ; rag..... ma goustefe re ger ann treis ; ha setu ma eo cavet hirio batimanchou goest da servicha d'ar c'honvers-ze ; neubeutoc'h amzer a renker da gahout evid ar veaich, ha ne baër mui evid digass ann ejennet lard d'eus a geit all, nemet ann hanter d'eus ar pez a baër kent. Na breman, petra a gavo al labourerien douar da verza ha da verza gant profit, ma n'ho deus mui na loenet nag ed da gass d'ar marc'hat, mar fell dezho d'ann nebeuta cahout evitho muioc'h evid n'ho deus ho faët. Gouscoude,

mar chomm e penn ar vro ar re *a so breman*, ne ket var vellaat e ialo ann traou en affer-ze.

Me voar avoalc'h penaus neubeut eo, etoues ar re ho deus marc'hat da reseo ar gazeten ar re ho deffe votet evid ar Republicanet a enep ar Gonservatourien. Mæs etouez hoc'h amezeien, e cavjec'h cals n'int ket bet ker fur ha c'hui. Ma ! d'ar re-ze e alfec'h lenn kement-man ha lavaret dezho : græt hoc'h eus ho c'hoant, n'e ket 'ta, allet peus teuler a gostez ar re a glaske ar muia, interest ar bobl hag ann dud divar ar meaz ; hanvet hoc'h eus Republicanet en ho flass ! Bezit laouen ! eun tam labour vraô hoc'h eus græt. Deac'h ar re-ze ho salude, c'hui oa va breur ha va mignon, mæs var-c'hoas ne sellint ket ouzhoc'h. A hent all, pebes istim e alfent-hi da gahout evidhoc'h ? Ne hellont ket hoc'h istim muioc'h evid n'en em istimit hoc'h unan ! hag int a voar ho unan ne ket bet red dispign dec guennec evid prena bo mouez ; daou vennec ! netra ken ! E guirionez, c'hui peus græt labour vraô, mæs pa viot couezet en toul lagen, ne ket ar re-ze ho sicouro da zont er meas.

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Clasc difenn he zraou. Ar vuntrerien ! he stlapet ho deus var ann douar, he stlenjet dre ann ti var bouez he bleo hag he brevet a dauliou. Da Berrina ar vatez ho deus græt eur c'hement all, evel da Jakez ar mevel. Ganin ive ho deus scoetlann dud didruez. Ah ! perag n'ho deus int ket lazet ac'hanon ? Da vihana, ne velfen ket breman ar gaou ho deus græt ouzin.

Costou-houarn a stoue he benn heb lavaret ger, ker meleoniet ma oa. Da benn eur maread e c'houlennas adarre :

— Ha var peu sort digarez eo deut ar re C'hlaz da glasc affer ouzid ?

— Ann hini a ioa ous ho c'hommandi, a damalle din beza enebour d'ar Republic, ha clasc he distruja evel ar veleïen hag ar Chouantet. Gevier ! Biscoas n'am eus græt ann disterra evid-se, biscoas n'am eus kemeret ann armou. Va zri mab a so æt d'ann arme da zifenn ar Frans. Petra a hellen-me ober ken.

— Mignon baour, eme Costou-houarn, truez am eus ouzid. Ar re C'hlaz-ze n'eus ket falloc'h evitho.

— Ho c'habiten eo ar falla. He velet a ran bepred oc'h insita he soudardet, hag o rebeich dezho gant gourdrouzou spontus ne oant ket criz avoalc'h ha didruez, evid senti ous he c'hourc'hemenn. Ah ! mar galfen, mare benag cahout ar fallacr-ze e penn va fusuill !

Hag aman ar merour a sellas ous he fusuill, a istribill a us d'ann oalet. Costou-houarn en devoa he velet.

— Te a ve prest d'ober brezel ar brouscoajou, emezhan, hag ar c'hleuniou ?

— Ia, ia, he ober a rin. Ar re C'hlaz eo a laca ar fusuil em dorn dre ho c'hrisder. Me a venjo va faour-keaz Madalen ha va servichourien. Hiviziken, ne vezo den goassoc'h enebour d'ar Republic evidoun.

— Græt mad eo da sonj ?

— Rag petra em beffe-me aoun ? ha ne deo ket collet va zraou ?.... Ne ouzoud ket tre c'hoas petra so c'hoarvezet !... Deus ganin eme Trudaine, o pega e dorn Costou-houarn, hag o cass anezhan e meaz ann ti; deus!

Hag o tiscues dezhan daou pe dri penn danvad a ioa chomet ebars ar guerjeou, hag a oa anat e oant spountet c'hoas abaoue ma oa bet redet var ho lerc'h dious ar mintin :

— Setu oll ar pez a so chomet ganin, emezhan.

— Da ejennet ken lard ha ker caër ?... Da saout... ? Da gesec ?

— Laëret, a hirvoudas Trudaine, laëret !

— Gant ar re C'hlaz ?

— Gant piou 'ta ken ? Hag evid ar chistr, ec'h helles guelet da unan, dor ar c'haô so digor.

Costou-houarn a dostaas, hag o veza sellet en diabars e chomas sebezet.

— Pebes tra mezus, emezhan ! da betra en deus talvezet d'ann dud fallacr-ze ober eur seurt droug, nemet d'en em venji ?... Toullet ar barikennou gant ar boliji, ar chistr so æt da goll... n'eus ket chomet unan ?

— Nan ! hini ebet !

Ar plac'h iaouanc a oa deut tost, hag o sellet ous ar merour, e kendalc'has :

— Arabad eo beza ken nec'het, tad Trudaine. Unan a so chomet e penn all ar c'haô. Ar fallacr d'Orbois n'en deus ket he guelet.

Ar merour glac'haret a hejas he benn o lavaret :

— Ah ! paour keaz Tinaic, emezhan, eur varriken hebken var dec ! Neubeut a dra eo, na ne vir ket ouzin beza revinet, ha revinet evid atau. Petra rin ken breman nemet mond da glasc va boued ?...

Hogen, Costou-houarn ne chilaoue mui : o sellet ous ar c'hrouadur, e c'houlenne diganthi :

— Lavar dime, plac'hic ; meus aoun e teus hanvet d'Orbois ! e peleac'h ac'h eus-te he velet ?

— Aman. Henez a oa e penn ar re C'hlaz.

— Clevet ac'h eus rei ann hano-ze dezhan ?

— Meur a veich.

— Oh ! lavar din peur ac'h eus he velet, ha petra rea.

— Ann dra-ze a oa epad ma oa gant he soudardet o scrapa kement a oa er verouri. Me oa æt da guzet dindan eur bod traou el liors... Oh ! peger spontet e oan-me gant ann den-ze ! Seblantout a ra din he velet atau o sellet divergont ous ar plac'h iaouanc vraô gant he chelp guenn.....

— Ah ! guelet ac'h eus ive ar plac'h iaouanc, eme ar martolot ?

— Guelet am eus oll ha penn-da-benn ar pez so c'hoarvezet.

— Coms buhan neuze, ha lavar din ar pez ac'h eus guelet.

A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 34) DISSADORN 21 A EOST 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETONNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 21 a viz Eost 1880.

Pa veler eun tam benag a vogeden o sevel eus eun tu benag, e lavarer ker buhan e tle beza tân er plass-ze. Hogen setu ma lavarer breman e vezo casset kelou d'ann autrou Desprez, cannad ar Frans e kichen hon Tad Santel ar Pab da zont en dro, hag e vezo græt d'ann autrou Czaki, cannad hon Tad Santel e Frans mond da *Rome* en dro egis ma zo bet græt e *Bruxelles*. Alfe beza, rag gant ar radicalet peb tra a hell c'hoarveout. Guir eo e lavarer breman penaus ann autrou Desprez, clanv, eun tachat so, en deus goulennet eun tamic vacansou, mæs e sonj mont en dro. Alfe beza guir c'hoas, mæs credi a rafen kentoc'h, penaus ar C'houarnamant o velet penaus ann electionou a so bet græt a du ganthan, netra na hello miret outhan d'ober he c'hoant, ha clenvet ann autrou Desprez ne ve neuze nemet eun digarre.

A hent all, setu ma lavarer eus eun tu all penaus ar veich kenta ma zistroio ann Deputeet e Paris, eur re benag eus ar re-man ho deus c'hoant goulen e ve torret ann emgleo græt etre hon Tad Santel ar Pab ha Napoleon kenta evid tenna digant ann Eskibien ar guir da henvel person ebet er parræsiou ha rei ar guir-ze d'ar C'houarnamant. Heman, o c'houlen kement-se en deuz c'hoant e ve ann oll beleien a du ganthan. Piou so e sonj ober eun dra ken diskiant, hag ententit mad, e lavaran, *e sonj ober*, rag biken ne vezo græt gant consantamant ann Ilis ? Gambetta he unan, d'oc'h ma lavar ann oll : betec gazeten Rochefort ha re ar goassa radicalet eo hel lavar.

Pa lavaren deoc'h e vije bet græt eun dra benag a enep ho peleien e sonje deoc'h ne vouien ket petra lavaren. Ma ! Breman ec'h hellit her guelet anat. Da genta, ar Jesuistet, goudeze ar Relijiuset all n'ho deus ket bet aotre ar c'houarnamant ; goudeze c'hoas ar re ho deus bet ann aotre-ze hag erfin beleïen ar parræsiou. Marteze, o velet petra lavaro ar vro, ne vezo ket casset ann traou da benn, marteze e vezo clasket hen ober memes tra, mæs neus fors petra a c'hoarvezo, ar pez so caus en devezo allet Gambetta sonjal ec'h helle avans muioc'h eget n'en devoa græt beteg hen, eo ann electionou.

Hen a garfe, hen anzavet eu deus, pell so ha sclear avoalc'h, distruja ar Relijion penn da benn, araug memes m'en doa lavaret e Romans : *ar Glericalet setu ann enebour !* Mæs e kement-se ne grede ket mont re vuhan, rag m'en devoa aoun ne vije bet c'hoas re a gristenien er vro, ho dije he daulet en traon hen hag he vignonet. Hogen, mond a rea neubeut ha neubeut pa ne harper ket outhan. Pa oa bet lakeat ar Jesuistet er meaz eus ho zies n'en devoa ket credet chasseal assambles ann oll breuriezou all n'ho devoa ket aotre ar C'houarnamant, aoun en devoa e vije bet falloc'h ann electionou, mæs breman, ann electionou so græt, ar Republicanet so bet treac'h d'ar Gonservatourien er pez brassa eus ar plassou ha netra na hello miret outhan, var he veno, da vont hirroc'h c'hoas. Setu perag, ragtal goude, ez eus bet lavaret e vije bet tennet cuit, heb lacaat hini all en he blass ar c'hannad a so d'eus pers ar Frans e kichen hon Tad santel ar Pab ha lakeat beleïen ar parræsion muioc'h dindan dorn ar C'houarnamant; daou dra hag a ve d'eus ar re voassa evid ar gristenien. Dond a rafint abenn d'hen ober ? Me n'oun dare, rag ann Autrou Doue, pa ne zistroomp ket a galon vad davathan, a alfe, evid hor punissa, ho lezel d'ober ho c'hoant. Mæs ma ve casset ann traou da benn, piou a ve da damall ? Nemet ar re ho deus sonjet e hellent beza atau cristenien mad ha voti evid goassa enebourien ann Ilis ; nemet ar re so chomet er gear heb mont da voti hag ho deus dre-ze lezet ann tu-gounid gant ar Radicalet. Ker bras eo pec'het ann hini ne vir ket ous ann droug pa alfe miret hen ober, evel hini a ra ann droug he unan.

Kense, ar re-ze eo a renco ann eil rumm hag egile, respont d'eus ar pez a vezo bet græt a enep ann Ilis hag ar Relijion, ha mar de madelezus ann Autrou Doue, just ha leal ez eo ive. Ne ket me a garfe beza etoues ar sort tud-ze ! ! !

A.

Eur goms d'ann dud divar ar meas,

Al lezen, evid distaul ar mizou var ar guin hag ar sucr, a so bet embannet neus ket cals deveziou. Petra benag ma so bet distaulet 70 million var ar guin, ann distaul-ze ne dalvezo ket cals a dra nemet d'ar re a brenn cals assambles. Ar re a brenn litrad ha litrad a baëo atau ar memes pris, hag ar re a labour ar vinien ne c'hounesfint ket muioc'h. Ann distaul var ar sucr a rai d'ar pris distaul ive, ha pa vezo guelloc'h marc'hat, muioc'h a dud a breno anezhan, æssoc'h cals e vezo da verza ha muioc'h tud en em roio da c'hounidegez bettarabes. Mad eo kement-se,a dra sur, mæs neubeut a dra eo, hag ar re a voar d'eus madou ann douar, a lavar e vije bet guelloc'h neubeutaat ar mizou a sell muioc'h ous kement a apparchant ous ann dud divar ar meaz.

Guelloc'h e vije bet distaul ar mizou var ar c'honterrol hag an timbr. Ann autrou comt de Luçay en deus lennet neus ket goal bell c'hoas en eun assamble tud, a so douget evid interest ann dud divar ar meaz, eun tam labour græt ganthan var ar mizou a dlefe beza neubeuteat, rag ma noazont ar muia d'ann dud divar ar meaz.

Red e ve, da genta, distaul ann dle pa vez hano da baëa ar c'hantvet diner. Pell bras so emer oc'h her c'houlenn ha leal ve hen ober. Hervez al lezen ar pez a ia d'eus dorn ann eil e dorn egile pe etre tud beo pe dre heritaich a dle paëa hervez ar somm roet,heb distaul ar c'hargou. Kense ma ve eun heritaich a 200,000 lur var behini ez eus 100,000 lur dle, ann heritourien,petra benag n'ho devezo nemet 100,000 lur da gahout a renco paëa ar c'hantvet diner var 200,000. Ar memes lezen a lavar penaus neus ken nemet 6 miz adalec devez ar maro, evid paëa ar c'hantvet diner, hogen evel ma eo ar pez brassa eus ar Fransizien, ann tric'hart d'ann neubeuta, tud hag ho deus ho danvez e douarou, ma ne zigoues ket gantho, e ve neuze mare paëa ar fermou, al lojeis, red eo goulenn arc'hant e prest,tenna eus ar principal,ha ma ve soken dastumet ann eost, ne vezo ket re anezhan evid paëa mizou ar maro ha kement a vez red da zispign pa c'hoarvez eur sort darvoud. Ar re oa bet carget e 1870 d'ober eun enclasc var ezomou ann dud divar ar meaz, ho devoa goulennet e ve aotret c'huec'h miz d'ann dud divar ar meaz evid disclæria ann heritaich, hag eur bloas evid paëa ar c'hantvet diner.

Eus eun tu all e c'houlenner ive e ve neubeuteat ar mizou var ar *prenn* hag ar *verz*. Ann douar a dlefe beza æssoc'h da verza ha da brena. Hogen, hirio ne verzer douar nemet pa ne heller ober ken ; hag evid prena, abars hen ober e renker cahout cals c'hoant, rag seis dre gant a so dija da baëa d'ar C'houarnamant, hag ar seis-ze lakeat e penn ar mizou all, a so da baëa c'hoas, a ra ma ve 10 dre gant da baëa pa brener eun dra benag. Kense, e ve red lavaret en deffe c'hoant ar C'houarnamant ne teufe den da brena ann disterra, na douarou, na ties, pa vez condaonet ar prenour da goll evid-se ann decvet eus he zanvez.

Ann autrou Leroy-Beaulieu, unan hag a voar d'eus ann traou-ze, a c'houlenn ne ve mui da baëa var ar c'hontrat-prenn nemet eun hanter-eun dre gant, hag a lavar e ve neuze æssoc'h guerza ann douarou, hag æssoc'h ho c'haout d'ar re a voar guella ho labourat. Neuze ann douarou guelloc'h labouret a rofe muioc'h, hag ann oll a c'hounesfe egis-se.

Heb goulenn eun distaul ker bras, al labourerien douar a lavar ez eus re a vizou var ar prenn hag ar verz, ha kense e ra kement-se cals gaou ous ar re so perc'hen da neubeut a dra. E guirionez, arabad eo ancounec'haat, a lavar ann autrou de Luçay, penaus e Frans n'eus ket cals merourien bras, ha penaus var ann 8 million anter ho deus douar dezho ho unan ez eus 6 million a baës neubeutoc'h eget ugent scoet evid ar fond, hag ar re-ze eo a goll ar muia pa rencont guerza rag ma eo brassoc'h ar mizou.

Ann autrou de Metz-Noblat a lavar ive ar memes tra. Discuez a ra eo poent rencat a nevez ar pez so da baëa d'ar c'honterrol evid peb tra. Re ger eo a lavar a renker paëa, hag en deus contet 2,500 kelennadurez evid deski d'ar c'hontoroller penaus dastum arc'hant d'ar C'houarnamant.

Ann autrou de Metz-Noblat a ziscuez ive penaus ar mizou o veza ken huel evel ma'z int var ann heritaich, ar prenn hag ar verz, ne dint mui eun dra benag eus al leve da rei d'ar C'houarnamant, mæs e guirionez, lodenna ann traou etre ar C'houarnamant hag ar perc'hen nevez. Arabad eo, emezhan, lavaret penaus ar c'hargou-ze na gouezont nemet var ar re a vell ho finvidigez o creski evelse, rag nao gueich var dec, ar mizouze, ar vugale eo a renc ho faëa var danvez ho zad pe ho mam ; da lavaret eo, er mare memes ma teu da vancout mestr an ti, pa ho deffe ezomm ar re a chomm var he lerc'h da gahout muioc'h moïen evid kenderc'hel ann traou e stad vad, neuze eo e teu ar C'houarnamant da c'houlenn he lod, hag eul loden vras soken. E guirionez, kement-se ne ket deread.

Arabad eo ive lavaret e cresc pinvidigez ann hini a c'houlenn cahout he lod d'eus ar pez so boutin etre cals a dud, ann hini en deus c'hoant cahout arc'hant e prest, ann hini en deus c'hoant prena eun tam douar kelc'het a beb tu gant he zouar dezhan he unan, ha gouscoude paea a renker cals d'ann tensor, pa glasker ober unan eus ann traou-ze. Setu eno avad var betra e vije bet mad distaul ar mizou, mæs n'eus ket bet græt, na ne vezo ket, keit ha ma vezo e penn ar Frans Republicanet *d'eus ar sort a so breman.* A.

KELEIER.

GRENOBLE. — Mear *Voiron* (Isère), en deus difennet e ve græt hivisiken procession ebet er meas eus ann Ilisou er gear *Voiron*, var ann digarre m'en deus ann autrou person Sant-Bruno disnac'het lacaat drapoiou tri-liou ha goulou, dious mogeriou ann Ilis,

Ann difenn-ze so bet kiriec d'ann autrou Fabvier, conseiller ann Ti-kear, oc'h ober ar garg a vear, da reseo digant ann autrou Fava, escop *Grenoble*, al lizer-man a gavomp er gazeten *Courrier du Dauphiné.*

Grenoble, 26 a viz Gouere 1880.

« Autrou mear,

« Roit conje din da scriva deoc'h ann neubeut linennou-man divarbenn ann difenn hoc'h eus græt, d'ober mui hiviziken procession ebet, nag e *Voiron*, nag er parræssiou tro-var-dro a zepand d'eus kear.

« Var ho tifenn e lennan : Oc'h evessaat penaus ann autrou person Sant-Bruno en deus displijet cals ous tud ar gear-man, o refus lacaat drapoiou ha goulou d'eus mogeriou he ilis, d'ar 14 a viz Gouere, gouel ar Republic ;

« Ne vouien ket, autrou mear, e oa droug bras gant tud kear abalamour da-ze, mæs hag e vije bet, n'e ket ous ann autrou person e tlient beza bet droug. E guirionez, eur person a dle senti ous he escop. Hogen, me am boa scrivet ous oll personet ann Escopti ne dlient ober netra da genver ar 14 a viz Gouere, ma ne scrivefen ket deho araug. N'am eus ket scrivet dezho ken var ann affer-ze, kense ann autrou Patricot n'en deus græt ken nemet senti ouzin. N'e ket c'hui, me chans, antrou mear, a garfe tamall eur soudard, rag m'en deus sentet ous ann urs so bet roet dezhan ! Mar deus unan benag da damall en afferze, a dra sur ne ket ann autrou person Sant-Bruno eo.

« Evid ar pez a sell ouzin, me am eus respontet d'ann autrounez personet ho deus scrivet din divarbenn ann affer-ze : mar fell d'ar C'houarnamant e rafe ar veleien eun dra benag evid rei muioc'h sked da vouel ar 14 a viz Gouere, hen a c'hourc'hemenno da Vinistr ar Relijionou d'her scriva d'ann Eskibien evel ma vez græt atau.

« Ar Ministr n'en deus ket scrivet deomp. Anat a oa, pa tave, penaus ar C'houarnamant na c'houlenne netra digant ar veleien evid gouel ar 14 a viz Gouere. Egis-ze eo ho deus hen ententet peurvuia ann oll meariou, rag m'ho deus lezet ho liberte gant ann autrounez personet. Gouzout mad a rit, autrou mear, penaus lezel he liberte gant eur re, eo lezel ive he viriou ganthan, ne heller ket enebi ous ar guiriou heb enebi ous al liberte, nag enebi ous al liberte heb enebi ous ar guiriou.

« Me chans, autrou mear, pa ho pezo lennet al lizer-man, ne zalc'hfot ket d'ann difenn hoc'h eus græt. Habitantet *Voiron* kenneubeut n'ho devezo mui droug ous ann autrou Patricot, pa vouezint n'en deus græt nemet senti ous he Escop, ha c'hui hoc'h unan o lemel ann difenn-ze, e viot beniget gant ar vugale hag ho c'herent, a gar kement ar processionou, heb lavaret netra d'eus ar c'honvers a blij cals ar processionou-ze dezhan.

« Digemerit, autrou mear, ann testeni-man d'eus va c'harantez en ho kenver.

« † AMAND-JOSEF,
« *Escop Grenoble.* »

Pa oa bet sonjet rei banielou nevez d'hor zoudardet, ann dud leun a skiant a so e penn ar C'houarnamant, n'ho devoa ancounec'heat nemet eun dra ; e oa var listri-brezel ar Frans eun arme all a vartolodet prest da zifenn ar vro var vor, evel ma rea ar re all kement all var zouar, ha ne ket hebken var vor, mæs ive var zouar, egis m'ho devoa hen discuezet anat epad ar brezel gant ar Pruss. Neuze e teuas sonj d'ober ive eun dra benag evid ar vartolodet, hag ar pors a *Cherbourg* a oe choaset evid passeal ar *Revue* var al listri brezel.

Goueliou eus ar re gaera so bet græt evid digemer Grévy, Presidant ar Republic, hag eul lestr nevez, ar *Magon*, a dlie disken, hag a so bet diskennet e guirionez er mor dirazhan. Mæs, siouas! evid discuez anat d'ann oll, penaus ar Relijion ne deo mui netra evid ar re so e penn ar vro, evel ne oa bet goulennet belec ebet da veniga bannielou ar soudardet, o tisonjal penaus ann autrou Doue a so Doue ann armeou, *Dominus Deus sabaoth*, evelse ive ho deus disonjet er veich-man penaus ann autrou Doue, ha neus ken nemethan, a hell lacaat ann tourmant da ehana ha peoc'hi ar voagou fuloret : *Tu dominaris potestati maris ; fluctus ejus tu mitigas.* Græt ho deus ar pez ne oa ket bet græt a bell so en hor bro, roet ho deus urs da lacaat disken er mor al lestr brezel-ze heb he veniga. Ha guelit pegement aoun ho deus e ve tamallet dezho cahout re a garantez evid ar Relijion !

Eun neubeut gazetennou Republicanet, o veza bet lavaret e oa bet beniget al lestr ar *Magon* gant beleien *Cherbourg* araug ma oa bet diskennet er mor, int ho deus ragtal dislavaret eur sort kelou, goest d'ober gaou outho ma vije bet guir, ha setu ar pez ho deus casset d'ann oll gazetennou dre ann telegraf :

« *Ne ket guir ar pez a lavar eun neubeut*
« *gazetennou, eo bet beniget al lestr-brezel*
« *so bet dishennet er mor er mintin-man.* »

Ha beva ar Republic !

Evelken, ne ket me a garfe mont d'ober campagn var al lestr-ze ! A.

Varlerc'h Republic Thiers eo deut hini Mac-Mahon, heman a helle, ma carje beza dalc'het mad,miret ous ann traou mont var ann tu a enep, mæs re voac a oa, hag abalamour ne felle ket dezhan teuler ar re all en traon eo bet taulet he unan.Var he lerc'h eo deut ar Republic *hon deus breman,* hini Gambetta, varlerc'h houman e teuio hini Clemenceau pe Trinquet pe Rochefort, ha varlerc'h hounez e teuio eun all cals goassoc'h, rag eus a vreman ar re ho deffe c'hoant guelet ar sort Republic-ze, ar vicherourien difeiz ha dizoue a lavar ne heller ket, evid breman na buhan avoalc'h, guellaat stad ar vicherourien, ma ve c'hoant da heulia al lezennou. Rei lod eus ar gounidegez d'ar vicherourien ; rei eur retret dezho pe eun tam benag a sicour a hent all ; lacaat ann oll da baëa sulvuioc'h a daillou m'ho deus muioc'h a renchou ; difenn ne alje den lezel he heritaich d'he vugale var he lerc'h, mæs d'ar vro, nemet ken, ann oll traou-ze ne vent ket talvoudus avoalc'h, na ne heller ket heb brezel tenna ho zraou digant ar re ho deus eun dra benag. Eur Revolution all a so red da ober evid rei ar galloud d'ar vicherourien ne dint netra, pa dlefe ann oll suja dezho.

Red eo eta prepari peb tra evid ar Revolution-ze, ha tenna digant ar vourc'hizien ar galloud ho deus laëret var ar re all. Anat eo e clasco ar vourc'hizien en em zifenn ho unan ha difen ho madou. Kense, red eo mont dezho gant ar fusuil pe eun arm benag all.

Setu eno ar pez so bet lavaret a vouez huel e *Marseille* en assamble ar vicherourien, ha ne ket hebken e *Marseille,* mæs e *Paris* hag e meur a leac'h all eus ar vro, hag ar pez so goassoc'h,ann oll assambleou-ze ho deus oll ar memes reolen, en em glevout a reont etrezho, senti a reont oll d'ar memes rumm-tud, hag a reont evelse eur vreuriez cuzet nemet ken, a so difennet hounez gant al lezennou *hon deus breman,* ha gouscoude ne virer ket outho d'en em assambli.

Cazot, Ministr ar Justis, en deus dindan he zorn, tud goest da velet e leor al lezennou ar pez n'en em gav ket ennhan ; commisserien ha serjantet poliss, n'ho deus mez nag aoun rag netra. Ne vezo goest eta d'en em zervicha anezho, nemet a enep Relijiuset dizroug, beleien, tud a beoc'h ? Gouscoude e ve poent avoalc'h dezhan, goude beza diouallet ar Republic dious ar pez n'ho dije morse græt dezhi ar Jesuistet, na ne sonjent sort hen ober, lacaat he boan da zifenn ar vro dious ar Revolutionerien-ze. C'hui velo n'her graio ket. Perag ? rag m'en deus aoun na zeufe ar re-ze da sevel en he enep. Evid ar Jesuistet e helle mond disoursi, rag ma vouié n'ho dije græt netra nemet hervez al lezennou,mæs evid ar re-man all en deus aoun, rag ma voar ervad m'ho deffe c'hoant d'he deuler en traon, e teufent a benn eus ho zaul mod pe vod, ha setu perag e lezer kement a liberte gantho.

A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Boudedeo. — Me barife-me, e laka dija Lorgnez he fri e cahierou conseil ar fabricou !

Lez-Breis. — Che ? al lezen a zo great evit ma c'hallo Lorgnez en em emel egis ma karo d'oc'h arc'hant ar fabrikou, ha deus kement a zell d'oc'h an ilisou hag al lidou catholik. Ar persoun nen deus dija netra da velet memes var arreubeuri ar sacristiri, na var dekor an Ilis. Ar belek, goude beza poulzet gant Lorgnez er meas deus ar sosiete,a zo chadennet dezan he zaouarn hag he deod petek er sacristiri, roet deza evit prisoun, kena vezo arluet pe zistrujet, Protestantet, Juzevien, Framassounet eo a visiken a implijo liardou ar gristenien evit mad an ilizou !

Boudedeo. — Me bario e laka Lorgnez e graban var an aluzennou a vez dastumet e tiez ar Gatoliket evit ingala etre ar beaurien ?

Lez-Breis. — Petra ta ! rag clask lakat an dud simpl da gredi eo ar Framassounach eur breuriez a drugarez eo c'hoari Lorgnez, ha dre ma ne deo he sklissen mad nemet da grafa, ha tam an oll da ziskrafa, setu en deus kombinet tapa crog e bours an aluzennou, savet divar carantes ar guir gristenien ; ha pa vez achu eur gest e lavar : lakit em godel-me, rag me eo ar C'houarnamant, ententit mad, ha neus nemedon a gement en de guir da ingala an arc'hant, evit ma o do an oll bouet, ti, medicin ha kement a zo defot.

Boudedeo. — En tamik koms diveza o peus lavaret aze, eo e ma just plan ar sosialistet ; an oll vadou a ve etre daouarn ar C'houarnamant, hag ar C'houarnamant a bourvefe dan oll guitibunan, egis a erru en eur famill, en eur gouent.

Lez-Breiz. — Eur famil gaer avad ! eur gouent reglet eün, pa vo Lorgnez Tad Abat ar Frans, troet en eur gouent Framassoun !

Bouddedeo. — Me bario e laka Lorgnez he graban var ar c'hestou a ve great en Ilis ?

Lez-Breiz. — Allas ia, rag ne c'hal ket miret ous he dech, troet an oll eo var an arc'hant. Defot crafa e liardou an oll e vez clan ; cargour eo en horrol, he gof ne lavar morse : avoalac'h oun bourret.

Boudedeo. — Ha feneant da labourat, a ne ket da ?

Lez-Breis. — Egist eur p..... ; rag ar p..... ne deo mad d'ober seurt labour ebet an oll na da vont d'oc'h ar starn, na da bortezat.

Boudedeo. — Lakit evez na lavarfac'h eur gaou, rag Lorgnez, dre vertus ar skianchou naturel, a voaste avoalac'h ar re-ze d'oc'h al limoun, ha d'oc'h an dibr.

Lez-Breis. — Ne lavaran ket deoc'h, rag vertus ar skianchou naturel a zo bras. Ervez ar c'hazetennou, ar Bert, Depute, eun azen gornek divar ben ar Relijion, mæs habil parfount er pemp skiant naturel, hini al lagat, hini ar skouarn, hini ar staon, hini ar fri, hini ar c'hroc'hen ; divinit petra eo deuet a ben da ivanti ?

Boudedeo. — Lakat al leas da zevel var gorre an dien.

Lez-Breis. — Ne ket, mæs ober froumach gant dien savet divar leas ar vageres ; ne ket eur vioc'h a lavaran.

Boudedeo. — Oh ! sac'h an dien ! breman e tivinan perag e fot dar Framassounet freuza ar sosieteou a relijiuset hag a leanezet !

Lez-Breis. — A perak ie er C'hamprou, ar c'hannadet radical a ra eul lezen da alia ar veleien da zimezi.

Boudedeo. — Sur ! Defot kaout froumach Framassoun eo.

Lez-Breis. — Ar Framassounet a zo tud ne reont a ne lavaront nemet fallagriach, brichinerez ; hà ne glaskont nemet beva divar goust an dud simpl, prest ato da lounka, egist ar pesket, ar boed e ve tolet d'ho zappa d'oc'h an igen, ne velont ket e vezint diskantet, divouzellet, fritet ha drebet var taol ar pesketerien, e kreis ar guin, ar c'hoars hag ar bonbans. Pesket keis, allas ! birviken e fessoun na c'helloc'h sevel ho taoulagat da evessaat piou eo a dol bouet deoc'h, pe eur mignon pe eur pesketaer eo ; ar pesketaer gant he igen, cuzet dindan ar voueden, a c'hoar ervad a garit ar muhia.

Boudedeo. — Brema en dro dan igen e zeus laket liberte, egalite, fraternite, frankis d'ar goustians, al lezen evit an oll, guir ar C'houarnamant, sourci da skolia ar vugale, unani ar sperejou hag ar c'halounou e Frans evit na vo nemet eur bobl, distruch ar superstitionou. Ne ket evel-se eo,marc'hek Lez-Breis ?

Lez-Breis. — Leun a gonchou flour evel ar reze, ia ; a voutegadou e tolont anezho e rastel ar bobl, tud keis troet gatho en ezen. En ezen eo a lavaran abalamour d'an denvalijen zo er sperejou, abaoue ne zelaouer muhi mouez Jesus-Christ, ha ne valeheur ken ervez sklerijen ar Relijion divin, ha ne reer nemet dispris d'oc'h doktrin an Ilis catholik, ha ma zeo ar Pab, an eskibien hag ar veleien kemeret evit trubardet, enebourien ar bobl, ha skuer an oll vissou.

Boudedeo. — Me bario e lavar Lorgnez ne ket mad e ve aumounerien gant an troumpou !

Lez-Breis. — An dra-ze a zo sklear, pa ze guir e fell da Lorgnez e ve hen e unan kemeret gant an troumpou evit ho chef, ho roue hag ho Doue.

Boudedeo. — Setu avisiken ar zoudard keas a rank senti, poigna, skuill he c'hoad, abalamour ebken e zeo enho bolontes an Doue-Lorgnez ! Petra dime, eur barados diana a vo da rekoumpansi kement all a zevotion hag a fidelite dan Doue-Lorgnez !

Lez-Breis. — Na barados evit ar zoudard calonek, nag ifern evit ar zoudard traitour d'he vro.

Boudedeo. — Lorgnez ne ket ker sot-se da lezel an ifern digor evit ar re dreitour d'ho bro ; prennet mad en deus an or, rag aoun ne gouesse enhan he oll sklissen. Kement malheur a gouez var eur vro a deu d'oc'h ar Framassounet trahis.

Lez-Breis. — An histor e deus skrifet gant ouarn var ar mean ar judazeres great gant ar Framassounet en andret ho bro. En em glevet a reont deus an eil vro dheben evit trahissa ar bobl catholik.

Boudedeo. — Na Doue, na barnediguez goude ar maro, na barados, nag ifern ! an den, eb ene, nen deo an oll nemet poultr ha ludu ! an den ne deo nemet eur preon douar o tisput e damik buez a enep ar prenvet all : setu doctrin Lorgnez dar zoudardet savet gant eun tad hag eur vam gristen.

Lez-Breiz. — Ar vuez a zo ar stourm etre ar prenved radical hag ar prenved clerical ! E leal, ar zoudardet ho deus leac'h da veza fier o servicha an Doue-Lorgnez !

Boudedeo. — Daoust a Lorgnez a bermet e ve prenvet clerical etouez ar prenvet radical ?

Lez-Breis. — Sklear eo deoc'h gouzout ervad sur e tiflipp kuit er meas ar re Glerikal d'oc'h mesk ar re all. An operation-ze eo a zo anvet gant Lorgnez epuri, a zinifi cass cuit.

Boudedeo. — Epuri a ra corf ar barnerien ?

Lez-Breis. — Petrata ! rag aoun na ve koundaonet he sklissen, arluet ar ministr, prisoniet ar meriou abalamour d'ar bersecution.

Boudedeo. — Epuri a ra corf an arme territorial !

Lez-Breis. — Ia, ken a strak ; rag aoun na deufe e pen an offiserien gristen ar zonch da danfoultri dan traon ar C'houarnamant renet gant Lorgnez.

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

Ar perroket dizoursi.

Ann dra-ze ne vo netra a lavar kals er vro,
Pa ve prest avarn'ho ar gual amzer da skei.
Perak ober min fall arok ma teu an dro
Da vea trist ? perak ! mez evit en em drei
En doare ar guella
Hag eus danjer en em denna.

Eur c'habiten a veachou pell,
Den a fæcon, eun tam diboell

A zavas heor a oll despet
D'an avel foll, mor kounnaret.

Ar sturier koz a lavare :
An dra-man zo riskla 'r vue ;
Riskla n' danvez, riskla pep tra,
Mont d'ar goeled da besketa.

Ar c'habiten en he varo,
A c'hoarze koant eneb dezho,
Hag a lare 'vel gant joa :
An dra-ze, bah ! ne vo netra.

Eur perroket a ioa gantho,
Babillier kaer 'vel kement-so,
Desket gant ar vartolodet
Da zibuna e chapeled.

Gout a ouie, var bep seurt tôn,
Kana litaniou Babylon,
Ober e habit da bep den
Vel ar merc'hed e *tâl at lenn.*

Kana pouill dar c'henta deuet,
Heb muzur, heb remors ebet,
A oa e vara pemdeziek.
Pep perroket so dissakret !

Ar c'habiten, ken aliez,
A lavare, bep nos, bemdez :
An dra-ze, bah ! ne vo netra
Ma tapas c'hoas ar ger nevez-man.

Ar mor goassoc'h-goassa bemde,
En dro d'al lestr a islônke.
Torret e stur, torret e guern,
E c'horjelle var e ufern.

Ar martolod so teo e benn :
Grik ne lavar ar c'habiten ;
Hag hor Jako ker brao a tra
A lavar : Bah ! ne vo netra.

An arneu bras ne bad ket pell :
En eun tôl e koez an avel,
Hag hor lestrik dismantret oll
En dro-ma ne ieas ket da goll.

Mez re a netra ne ket mad ;
Na mor re foll, na mor re blad.
Al lestrik prest a jom a za
Heb ober finv an disterra.

Drebri ranker evit chom beo
Hag ar bevans oa eat tano ;
Ne oa nemet mor a bep tu
A dirazho an naon du.

Eis deis hag eis dez a dremen
Hag al lestr ne re finvaden ;
Choas daou zevez, tri devez all
Hag an dud keis a oa mik dall.

Mervel a zo spountus ato :
Ah ! mervel iac'h eo guassa zo.
Gant ar maro, klanv 'viot sammet,
M'ar bezit iac'h, c'hui vo sunet.

Oll speçou-tud ar vatimant
Eus netra ne reant mui seblant ;
Hag e lare ar perroket :
An dra-ze vo netra ebet.

Mez pa velas e bicherik
Seac'h a goullo ; oh ! goustadik
E lavare, o tiskana :
An dra-ze, bah ! ne vo netra.

Ret e oue d'ar sot perroket
En em veva eus e gaouet
Da c'hedal ma teuas e dro
Da goeza e pod ar bêro.

Pa ne zonje e nep darvoud,
Eun anter tro en e c'houzouk ;
Hag e krie anter-varo
An dra... dra-ze... netra... ne vo.

KENTEL.

Kals tud evel hor perroket
Abenn neubeut c'hell bea tapet
An noapl a bell a zo tenval,
Ar c'hurunou a hell strakal.

Ar beva c'hoas a zo mad tre
Arc'hant so d'ober fouille ;
Var digarez ma zo bara
Kals a lavar : ne vo netra.

Ne vo netra a zizoare,
Ar Republik a zo dous tre
Eur bompinen ker koant, ker brao,
Ne rei mui labour divalo.

Mes gortozit termen an dro ;
El lost ema 'r bilim ato
Ar zouben zo kommans trenka
A c'hui lavar ne vo netra.

Klevet o p'eus lavaret-se
Gant tri pe bevar gabiten
A c'hui lavar eveldhe :
Lakit evez evit ho penn.

Lakit evez na herruffe
Ganec'h oll tro ar perroket
A renkas brao rei e vue
Pa grede vije netra ebet.

Ra bellaio Doue pep goalen
Eus bro garet ar Fransisien
Mes bea var evez ne ket re
Pa ia pep tra d'ar ferfoutre.

JAKES AR VELCHENEK.

Reseo a reomp al lizer-man digant Coumpagnunez ann hent-houarn Orleans, evid beza moullet er gazeten.

Paris, 4 a viz Eost 1880.

Autrou scrivanier *Feiz-ha-Breiz.*

« Abaoue ar pemp var'n ugent a viz Gouere diveza, ann oll gariou d'eus hor C'hompagnunez a ro billejou *mont ha dont,* gant cals distaul evid mont da Baris ha distrei endro.

« Evid ma hello kement-se talvezout d'ann oll, eo red bruda ar reolen nevez-ze. Kense, e pedan ac'hanoc'h d'hen lacaat en ho cazeten.

« Ar billejou *mont ha dont* a vezo græt eta hiviziken varnezho eun distaul pemp var'n ugent dre gant, var bris ar billejou ordinal. Ar billejouze a dalvezo (hag e kement-se ec'h ententomp ann amzer red evid mont ha dont), muioc'h pe neubeutoc'h d'oc'h ma vezo pelloc'h pe tostoc'h ar gariou d'eus Paris, evelhen :

Betec 125 kilometr (31 leo ha cart)....	1 devez.
D'eus 126 k. betec 250 (62 leo hanter).	2 zevez.
D'eus 251 k. betec 500 (125 leo).....	3 devez.
Ouspen 500 kilomètres	4 devez.

Conta a rer ann devejou d'eus ann eil hanternoz d'egile. Gouscoude, ar billet evid dont endro a ve mad memes tra, hag hen en em gavje ann trein distro antronoz ma achufe ann neubeut devejou roet d'ar beaichour, gant ma vezo da vihana partiet araug ma oa achu ann amzer merket dezhan.

(Kense, eur beaichour a alfe partial d'eus *Kemper,* a so ouspen 125 leo d'eus *Paris,* d'al lun yintin dre ann trein kenta ; evel m'en deffe 4 devez leun d'ober he veaich, ha da achui d'ann anter-nos etre ar Iaou hag ar Guener, e sonjfe marteze dezhan e ve red en em gavout araug ann hanternos-ze e *Kemper* ; n'e ket daô. Gant ma ziblasso d'eus *Paris* d'ar Iaou da noz, neus fors peur en em gavo d'ar Guener e *Kemper,* n'en devezo ket muioc'h da baëa.)

Ar billet, kemeret derc'hent eul sulvez pe *eun devez gouel-bers, evid ar vro,* pe autramant kemeret d'ar sul pe d'ann devez gouel bers-ze a dâl atau evid al lun pe antronos ar gouel *penn da benn.*

P'en em gav daou-zeves egis-se doc'htu, eur sul hag eur gouel bers, pe autramant eur gouel-bers hag eur sulvez, ar billet dont en dro kemeret unan eus ann daou zeves-ze pe ann derc'hent anezho, a dâl atau memes tra evid ann deves penn da benn a heuil ann daou zeves-ze.

HEURTEAU,
Eil d'ann hini so carget d'eus servich ar veachourien.

A.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Podeur, cure e parræs ann Intron-Varia-Carmes, e Brest, a so hanvet person e Bohars.

Ann autrou Billant, belec iaouanc, a so hanvet cure e Ploneis.

Ann autrou Goasven, belec iaouanc, a so hanvet cure e Riec.

Ann autrou Merret, belec iaouanc, a so hanvet cure e Pleyber-Christ.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Cals c'hoant ac'h eus eta anaout ann histor-ze, eme Trudaine ?

— Cals muioc'h eget ne alfes da gredi.

— Anaout a res 'ta cabiten ar re C'hlaz ?

— He anaout a ran, pe kentoc'h, ec'h anavezan ann hini a felle dezhan laza, ann denchentil calonec so bet tizet aman e kichen... Sicouret am eus he zougen en eul leac'h cuzet... ha biken ne hello discuiza, chomm e peoc'h ha parea, ma ne voar ket petra so c'hoarvezet gant he verc'h. Kense, Tinaic, lavar din varbenn ar plac'h iaouanc a zouge eur chelp guenn. Lazet e bet gant d'Orbois ?

— Nan, nan, allet he deus tec'het cuit.

— Meulet ra vezo Doue ! Pegen eurus e vezo he zad !

— Siouas, ne de ket en assurentez evid-se, rag ar re C'hlaz so oc'h he heul hag ho deus touet he faça.

— Da vihana n'ho deus ket allet hen ober c'hoas... breman, bihanic, lavar din c'hoas, dreist oll, var benn ar plac'h iaouanc, d'Orbois...

— A galon vad. Chilaouit. Be oan er verje pa en em gavas ar soudardet fall-ze. Spontet oc'h ho guelet, ez is da guzet dindan eur bod kelen teo, ha petra benag ma oan dallet gant ann daëlou o redec deus va daoulagat, en em rois da sellet ous ann ti. Biken jamæs ne hellin ancounec'haat ar pez a velis neuze. Pebes tra spontus ! Ar soudardet insitet gant ho c'habiten, ho devoa peget èr paourez kæs Madalen, ar vreg santel-ze he deus va dastumet ha va maget egis ma vijen bet merc'h dezhi ; skei a reant ganthi hag he stleja dre ar pors var bouez he bleo. Guelet a rean ar goad o redec var he diou chot ; clevout a rean he c'hlemmou hag he birvoudou ! Ah ! pebes poan evidoun pa ne hellen ket mont d'he sicour.... Clevout a rean ive clemmou Perrina, Jakes ha re ann Tad Trudaine. Ar c'habiten a ioa laouen, hag a chouhe d'he soudardet :

— Beac'h dezho ! scoit 'ta crenv !.. crenvoc'h c'hoas! Red eo ho deffe sonj atau ac'hanomp, ann traitourien heuzus-man, mignonet d'ar veleien ha d'ann dud chentil. Ha n'e ket travoalc'h, re eo, a sente he soudardet dezhan.

Souden e velis anezho o cuitaat ar verouri hag o tont entramant al leac'h ma oan cuzet ennhan. Goulenn a ris digant va æl mad beza diouallet dioutho, ha va feden a oe chilaouet, rag mont a rejont a biou din. M'ho dije cavet ac'hanon e oan collet. Neuze e velis anezho, evel bleizi, o cuzet etoues ar c'hoat, ha pa ne glevis mui trous ebet e sellis outho da velet petra reant. Dirazoun, cabiten ar re c'hlaz hag unan eus he vignonet a ioa en ho za, harpet ho c'hein ous eur vezen-derô.

Unan anezho a lavare d'egile :

— Ho c'hlevout a ran ; emaint o tostaat... Peb tra so var pare ?

— Ia, cabiten d'Orbois.

— Chomomp aman neuze ; ni so en eul leac'h mad evid guelet petra c'hoarvezo, hag a so mall ganin guelet peu sort figur a rai ar re-ze o velet penaus e tigemerfimp anezho.

Clevout a rean trous ar c'hezec o tont d'ann daou-lam d'eus tu ar Roc'h.

Eun neubeut goude ec'h en em gavent aman dindannomp en hent doun. Neuze d'Orbois a c'hoarzas evel ma ra ann droug sperejou en Ifern hag e lavaras :

— Mad tre emezhan. Ni hon deus bet hor c'hoant. Betec ann dimezel soken a so deut gantho. Guelloc'h eo c'hoas eget n'am bije credet. Hola soudardet, var evez !

Me a selle neuze ous ann dud-ze var varc'h. En ho zoues ez oa eur plac'h iaouanc. Caër a oa evel skeud ar Verc'hez en hon Ilis parræs. He bleo melen dispaket var he diouscoas e oa ker braô ha ker caër, ma sonje din e tlie beza merc'h da eur roue benag. Hogen, setu me sou-

den o scrija. Ar re c'hlaz o tiscarga ho fusuillou var ar ga vaillerien-ze, ho devoa miret outho da vont pelloc'h, hag e velis e rede goad ar re oa bet tizet gant ar boliji..... neuze e serris va daoulagat. Pa zigorris anezho adarre, eur marc'h a ioa o paoues tremen a biou din. Daou zen a ioa varnezhan. Tec'het a reant, tiz varnezho, ha ne oe ket pell n'ho guelis mui.

Neuze e claskis ann dimezell. Ar re C'hlaz a ioa o clasc he faca dezhi. A drugare Doue, he mignonet he difenne. hag ec'h helljont en em denna cuit hag hi gantho. Ar c'habiten a oa æt gant ar gounnar ru. Eur spont a ioa clevout ar blasfemou a zeue eus he c'hinou.

— Mont cuit a reont, a chouhe a bouez penn, ha neus ken caus nemet ar soudardet digalon-man !

— Neus netra collet evid c'hoas, a respontas ann hini em boa he glevet dija o causeal ganthan, red eo mont var ho lerc'h.

— Da biou ec'h hellan-me fiziout ? Ne alfen ket mont assambles varlerc'h ann tad ha varlerc'h he verc'h.

— Me iafe avoalc'h da heul houman, eme ann den all.

— Te ? Ne ouzout ket eta e ialo breman da guzet etoues soudardet ar *Vendee* ?

— Neus fors, me gasso anezhi deoc'h d'al leac'h a garfot.

— Collet eo da benn ?

— Ne gredan ket. Alo ! accord omp ?

— Ia ! Te a rai ar pez a giri. Mar g'helles dond a benn eus ann taul, e teui da va c'haout da *Vortain*, me vo eno gant ar jeneral Beaufort. Hogen, aoun am eus ne chomfen ra bell eus da c'hedal.

D'Orbois neuze a astennas ann dorn dezhan, hag ez eas gant eun ugent soudard benag da heul ann tad. Ar soudardet all gant ar pez ho devoa laeret en em droas eus eun tu all.

Evel ma oa chanet ar plac'hic da savaret, Costou-houarn a lavaras dezhi :

— Ne ouzout ken, Tinaic ?

— Me voar c'hoas eun dra benag, eme ar plac'hic.

— Lavar 'ta neuze ha buhan.

— Chilaouit 'ta. Goude oa en em dennet cuit ar c'habiten d'Orbois, egile, ann hini en devoa promettet dezhan paca ann dimezell, a redas d'ar verouri hag e antreas er gambr. He heulia em boa græt a bell, hag e velis anezhan o tistrei ker buhan en dro, eur pacat dillad en he zorn ; ar re-man oa dillad ar paour keas Per, mab hena va zad Trudaine.

— E guirionez, a respontas heman, ne gavan mui dillad va mab, ar re a zouge abars ma oa æt d'ann arme.

— Mignon d'Orbois eo en deus laëret anezho.

— Me, eme Costou-houarn ne velan ket perag en dije ho c'hasset ganthan.

Tinaic a vousc'hoarzas.

— Evid ho guisca, na petra-'ta, emezhi. Guelet a ris ann den oc'h antreal er c'hardi, hag eun neubeut goude e sortias guisket evel eur païsan, chupen, toc, bragou....

— Ha goude, petra en deus hen græt, eme Costou-houarn ?

— Kemer hent ar Roc'h.

— Penaus! ann hent dre behini e oa tec'het ann dimezell ?

— Ia, Costou-houarn.

— Ah ! entent a ran breman petra en deus c'hoant ann traitour-ze d'ober. Fallout a ra dezhan beza digemeret etoues soudardet ar *Vendee*, ha dre-ze, cahout ann tu da dostaat ous ann dimezel. Mar teu a benn eus he daul, ann dimezel Blanche a so collet !... a drugarez Doue, ec'h anavezan breman petra en deus hen sonj d'ober, hag ez an da viret outhan d'ober neb seurt droug. Plijet gant Doue ne venn ket re zivezat. Kenavo ! mond a ran cuit.

— Araug dispartia, ne ve ket mad furcha e godellou ann traitour ? Marteze ec'h alfemp cahout eun dra benag ennho, armou, paperiou pe eun dra benag all !

— E peleac'h ema ann dillad-ze ?

— Aman dindan ar bern plous-man.

Trudaine a savas ar plous hag e cavjont dillad eur soudard eus ar Republic. Hogen, er godellou ne gavjont netra, hag e oant o vont d'ho c'huset endro, pa gavas Tinaic eun tamic pacat dindan doubl ar chupen. Digorret e oe, hag e cavjont ennhan eun neubeut paperiou, hag eul lizer a lavare evelhen :

D'ann autrou Herri de la Rochejacquelein, Jeneral soudardet ann Ilis hag ar Roue.

— Al lizer-ze etre daouarn ar re c'hlaz !

— Me a so ker souezet ha c'hui dre gement-se, nemet ive marteze ann dud fallacr-man, ho deus paket ha lazet ann hini a zouge al lizer-ze evid he denna diganthan !

— Alfe beza, mæs gant piou eo bet scrivet ? siellet eo hag eun dra benag a so bet merket varnezhan. Ne alfes ket lenn, Costou-houarn ?

Ar martolod a droe hag a zistroe al lizer, mæs ne vele netra.

— Nan, emezhan, ne velan ket, ar c'hoar a so tarzet, hag a hent all ar siel ne oa ket merket mad..... hogen, aman e velan eun dra benag scrivet : guelomp petra eo.

« Lizer digant ar c'homt Josef de Puisaye da jeneral ar « Vendee. Talvoudus bras. Da gass doc'htu d'ar jeneral « Beaufort. » « Cabiten D'Orbois. »

— Trugarecaomp Doue da veza græt deomp cavout al lizer-man, eme Costou-houarn. Ar C'homt Josef en em zervich eus he speret evid difenn ar Relijion hag ar Roue Hen eo a lavar d'ann oll e Breiz hag er Vendee ar pez ho deus da ober. El lizer-man hen a verc,a dra sur, petra so en he sonj, ha ma vije desket he secrejou gant ar re c'hlaz, pebes goalheur evidomp !.... Alo ! Red eo din mont doc'htu da gass al lizer-man da Herri de la Rochejacquelein.

— Ha mar teu al lampon en deus disonjet al lizer-man aman, da zont endro d'he gerc'hat, a lavaras Trudaine.

— Ne teuio ket endro, eme Costou-houarn.

A.

Eur pennad all eur veich all.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 35) DISSADORN 28 A EOST 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 28 a viz Eost 1880.

Sant Iann casset er brison en enezenn Pathmos gant ann dud fall a enebe er mare-ze ous ann oll gristenien, a velas, dre bermission Doue, ar pez a c'hoarvezo abars ma vezo fin ar bed, hag her scrivet en deus ebars al leor eus ann *Apocalips*. Hogen, etoues ann oll traou-ze, e lennomp penaus en devejou-ze, e vezo guelet var c'horre ann douar eul loen heuzus. a rai peb seurt droug ha beb seurt distruj, hag ann oll, bras ha bihan, pinvidic ha paour, mistri ha servicherien, a renco dougen merc al loën-vil-ze en ho dorn dehou pe var ho zal, na ne hello den prena pe verza, ma ne zoug ket ive ar merc-ze. Piou ha petra eo al loenze ? Petra eo ive merc al loen ? Ne ouzomp ket. Ha gouscoude credi avoalc'h a ran ne faziefemp ket cals ma lavarfemp ne deo nemet ar Revolution, a fell dezhi da zistruj kement a so mad, kement a so talvoudus evid ar bobl, ar vro hag ar Relijion, hag ar pez en deus græt deomp her c'hredi, eo ar pez a lavar en devejou-man gazetennou ar Revolution.

— Pa oa bet douget kemennadureziou ann 29 a viz Meurs a enep ar Relijiuset, e oa bet merket ann 30 a viz Even d'ho lacaat er meaz eus ar c'houenchou ; mæs roet e oa bet beteg ann 31 a viz Eost d'ar re oa e penn ar scoliou. Hogen, ma oa bet red chasseal ar Jesuistet dre ners d'eus ho zies d'ann 30 a viz Even, e felle dezho mond ho unan er meaz araug ann termen en dro-man. Abaoue ann 30 a viz Even, couenchou ar Jesuistet a so siellet, ha ne vezo lavaret dirag peu sort tribunal e renkint en em glemm, nemet etro ann hanter a viz Du. Goudeze, mar sell ann affer ous ann tribunalou ordinal, e vezo red dougen clemm na ne dai ket ann traou goal vuhan m'ervad, hag abars ma vezo savet ar siel, ha rentet ho liberte hag ho zraou dezho, meur a viz a dremeno. Pell ho devezo da c'hortos. Kense, ar pez so bet græt evid ar c'houenchou, na helle ket beza græt evid ar scolachou a renc digorri en devejou kenta a viz Here. Setu perag ar Jesuistet ho deus guerzet ho scolaichou da eun neubeut beleien pe tud gouiziec a reno anezho hiviziken, ha pa zeuio ann 31 a viz Eost, ne vezo ket red mui cass dibotaillerien da chasseal ar Jesuistet d'eus ar scolaichou, pe guir ho devezo cuiteat ann ties-ze ne apparchantont ken outho, na ne vezo mui digarre ebet da lacaat ar siel var ar scolaichou, ha pa teuio ar mare merket, ar re-man a hello digorri ha mond endro evelkent.

Hogen, setu eno ar pez a zisplij ous gazetennou ar Revolution. Ar muia droug ho devoa ous ar Jesuistet, a oa abalamour d'ho scolaichou, ha breman e kinnigont mont gant ar gounnar o velet e kendalc'ho ar scolaichou-ze da vont endro gant mistri-nevez, hag e scrivont diotachou, comsou diskiant evel ar re-man a gavomp er gazeten *XIX Siècle :* Guelet mad a raimp ha chenchet e vezo eun dra benag all ouspen an hano en ties-scol a dle beza sarret d'ann 31 a viz Eost, hag ho deus embannet e tigorfent adarre en devejou kenta a viz Here. Ma ne ve cheinchet netra ennho, nag ar vistri nag ann descadurez, ar C'houarnamant en deus etre he zaouarn eur voïen vad d'en em zifenn, petra benag n'en deus fallet biscoas dezhan en em zervicha anezhi ; ma ve red gouscoude hen ober, ha m'her grafe, ne alfe beza tamallet gant den, setu aman petra ve d'ober : goulenn digant kement hini a garfe antreal en he vuroiou, en he scoliou-bras, pe c'hoas cahout eur plass benag diganthan, eun tam paper, da lavaret en deus græt he studi en unan benag d'eus scoliou ar C'houarnamant. Kement-se so bet græt gueichall e Frans, hag hen ober a rer e cals broiou. Buhan avoalc'h e ve guelet pegen talvoudus e ve.

Kense, arabad eo da vignonet ar Jesuistet cana re abred ; ho alia a reomp soken, gant aoun ne c'hoarvesfe dre ho faut ho unan droug gant ar Jesuistet, da zioual ober re d'ar Repuklic. Pasiantet he deus, guir eo, na ne ra ket cals a van ma ve enebet eun neubeut outhi, mæs, ma ve red, goest eo da ziscuez e fell dezhi beza respetet, ha ma ne rer ket a volontez vad, e vezo red hen ober dre ners.

Setu aze comsou ann *XIXe Siècle*. Guelomp breman petra lavar eur gazeten all d'eus ar Revolution ar *Rappel* :

Possubl e ve, emezhan, serra scolaichou libr renet gant tud enorabl, petra benag m'az int Clericalet ? Neuze e ve red cahout eul lezen da lavaret neus ken nemet ar C'houarnamant a hell rei ann descadurez ! Nan ne heller ket ober eur sort tra. Mæs eun dra benag all a so, hag a ve æs tre da ober. Ni hon deus scrivet, pell bras a so, e ve goulennet digant kement hini en deus c'hoant cahout eur plass digant ar C'houarnamant, pe beza resevet en unan benag eus ar scoliou-bras, eun tam paper da renta testeni ho deus græt ho studi e scolaichou ar C'houarnamant. Setu eno ann æssa hent d'en em zisober dious ar Jesuistet, didrous hag en eur fæson sur.

Ar C'houarnamant na eneb ket evelse ous liberte ar scoliou (petra ra neuze 'ta ?), kemer a ra hebken al liberte da choas he zervicherien. Lavaret a ra : Ar re-ze na hellont ket cahout plassou diganin, so bet desket dezho cahout cassoni ous va lezennou, ha kement a apparchant ouzin. Ne viran ket outho ober ar c'honvers, cahout staliou-bras, scriva leoriou pe gazetennou, hag ober eur vicher all benag, mæs ne fell ket din ho c'haout evel offiserien en arme, na rei plass ebet dezho er buroiou.

— Lennet mad hoc'h eus, kenvroïs ? Anat mad eo, mechans,e carfe ar *Revolution* hag he gazetennou e ve merket en ho dorn dehou pe var ho zâl, kement hini en deus eur plass benag paët gant ar-c'hant ann oll ! hag e guirionez ped hon deus-ni guelet abaoue neubeut amzer, ho deus renket coll ho flassou rag ma oant cristenien, gouscoude ann darn vrassa d'eus ar re a baes ar c'hargou a so cristenien, ha ne ve guennec ebet eus ann arc'hantze evitho ? Cavout a ran peadra, o velet kementse, evid credi ema o tostaat ann amzer lavaret gant sant Iann, hag evid sonjal penaus ar merc-ze a renker da gahout, eo merc ar Franmasonet milliget. Doue ra viro e ve merket biken evelse hini ebet ac'hanoc'h nag eus ho mignonet nag eus ho kerent ! rag hounez ne ket hebken merc ar Revolution eo, mæs ive merc Satan ho coassa enebour.

A.

Lavaret am beus deoc'h penaus Gambetta a ioa o clasc digass brezel varnomp o vont da gass sicour d'ar Gresianet a enep ann Turket, hag e oa bet choaset tud ganthan evid cass anezho d'ar vroze. Hogen, evel ma oa bet savet ann oll en he enep pa oa bet clevet eur sort kelou, e oa bet lavaret e chomfe ann dud-ze er gear, hag e lesfemp ar Gresianet hag ann Turket d'en em griba etrezho. Ma ! en dail,so deut c'hoant adarre dezhan da gass an traou da benn, rag setu aman ar pez a lavar eus ann affer-ze ann *Intransigeant*, gazeten Rochefort, ne deo tam mignon da C'hambetta. Ar pez a lavar ann *Intransigeant*, a dle beza guir, rag n'e ket bet disnac'het gant den.

« Abars diblass evit mont da *Cherbourg*, Gambetta a reas gervel ar jeneral Thomassin, evid goulenn diganthan hag hen oa prest da bartial evid mont e Gress d'ober ar pez a oa bet gourc'hemennet outhan.

« Ar Jeneral a respontas en devoa c'hoas eun neubeut afferiou da renca e La Fère, hag e oa red dezhan cahout eun deves benag evid achui en em brebari.

« Ann autrou Gambetta a lavaras neuze dezhan ober buhan, evit beza prest da bartial da benn ma zistrofe hen d'eus *Cherbourg*.

« Piou en deus roet da C'hambetta ar guir da brezec evelse ? Me sonje din ne vijemp ket æt da lacaat hor fri en affer-ze ! »

— Var ar memes affer, set' aman eur pennad scrid all a gavomp er memes gazeten.

« Mignonet Gambetta, tud a speret, a so breman o clasc lacaat ac'hanomp da gredi ez eus kemm etre ar brezel disclæriet hag ar pez ho deus c'hoant d'ober ann darn vrassa d'eus Gouarnamanchou ann *Europe* e bro ar Saô-Heaul.

« Pa velomp diblass evid-se hor soudardet hag hol listri-brezel ; pa velomp dispign evid-se eun tam-mad arc'hant n'e ket bet votet gant ar re hebken ho deus ar guir d'hen ober, ne velomp sort kemm etre ar pez a rer hag eur guir brezel.

« Emer o clasc heulia eun hent leun a zanjer.

« Pa ho pezo casset di ho soudardet hag ho listri-brezel, ann disterra tra, neus fors a be du, a hell lacaat eur brezel spontus da sevel. Hogen, ar vamm-lezen hon deus breman hel lavar sclear avoalc'h ; ann Deputeet hag ar Senatourien, neus ken nemet ar re-ze ho deffe ar guir da zisclæria brezel, hag ar re so breman e penn ar C'houarnamant a ia dress a enep ar vam-lezen, pa fell dezho, d'eus ho fenn ho unan,ober eun dra hag a ve goest da denna ar brezel varnomp.

« Ma ve heuliet al lezen, ne dlefe beza hano breman na d'eus offiserien da gass e Gress, na d'eus listri-brezel da gass evid sponta ann Turket, ann traou-ze na hellont beza græt nemet pa ve assamblet ann diou Gambr. »

A.

Ar gazetennou Radicalet a so droug bras ennho, rag m'ho deus ar Jesuistet lavaret d'ar scolaerien e kement plass m'ho devoa scolaichou, penaus da benn ann devejou kenta a viz Here, e tigorfe adarre ar scolaichou, mæs n'ho deffe ket ar memes mistri ous ho ren. Petra ra poan dezho e kementse ? Difennet ho deus d'ar Jesuistet beva assambles hiviziken ; ma, be ho deus bet ho c'hoant hag ar re-man na glascont ket enebi outho. E penn ar scolaichou a oa dalc'het gantho kent, e vezo lakeat beleien all a responto d'eus ar scolaichou, na ne vezo mui an ties-ze scolaichou ar Jesuistet. Ne ouzon ket ha kemeret e vezo da Brofessoret eur re

benag d'eus ar re a ioa kent o scolia ann dud iaouanc en ties-ze, mæs ma ve græt, ne vezo ket a enep al lezen. Ferry, guir eo, en devoa en eul lezen difeiz, lakeat eur *pennad* 7, a lavare ne aljent mui cahout scolaich ebet dezho ho unan, na beza professoret e scolaichou ar re all, mæs ar pennad lezen-ze ne ket bet votet, ha kense ar *guir* ho deus da rei c'hoas kenteliou d'ar vugale, ma ve goulennet digantho beza professoret en eun tu benag.

Neus ket pell unan eus ar re a garfe discuez penaus kemennadureziou ann 29 a viz Meurs a so hervez al lezen, ann autrou Graux, alvocat, bet gueichall e penn buroiou ministr ar Justis, a lavare evelhen :

Liberte ann den n'he deus netra da goll ma ve heuliet ar gemennadureziou-ze, pa e guir ne dennont digant ar Relijiuset hini ebet eus ho guiriou evel sitoïanet.

Etoues ar guiriou-ze, ne helle ket ho zenna digantho kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, e cavomp ar guir ho deus ann oll e Frans dre al lezen 1850 da veza professoret ha da gahout scoliou. Ma ! ar Jesuistet ne glascont ket, petra benag m'ho deffe ar guir d'hen ober, ne glascont bet cahout scoliou dezho ho unan, ne fell ket dezho soken chomm en ho zies coz ; eun dra hebken a c'houlennont, beza professoret en ties, er scolaichou a oa gueichall dezho, hag ar guir-ze, den ebet na hell hen disnac'h outho, pa eo guir ne ket bet votet ar pennad lezen dre behini Ferry a felle dezhan n'ho dije mui allet hen ober hiviziken. Kense, gant all lezennou *so breman*, peb unan eus ar Jesuistet en deus ar guir da veza professor, hag ar re so e penn ar scoliou libr, a hello ho c'hemer, hag a renco soken ho c'hemer ma hellint gounid ho buhez dre ho labour, hag ive rag oc'h hen ober, ne raint netra a enep al lezennou, ne ziscuezint ket cahout disprijans evitho.

A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Boudedeo. — Epuri a ra Lorgnez corf ar Prefedet hag ar souprefedet ?

Lez-Breis. — Ia, ha skarza neat en deün. Ne gendalc'h e karg nemet enebourien rouantelez Jesus-Christ.

Boudedeo. — Epuri ha ra Lorgnez corf ar Senat.

Lez-Breis. — Ia, guella ma c'hall pa vez election. Ekiemense, evit doare ne ket evit c'hoas epuret avoalac'h ar Senat.

Boudedeo. — Epuri a ra Lorgnez corf kannadet kambr ann Deputeet ?

Lez-Breis. — Ar c'horf-se a vez ato eur vedisineres enhan, da gass er meas ar gannadet catholik, pe diana da viret outho displega pen-da-ben ho zantimant.

Boudedeo. — Epuri a ra Lorgnez corf ar meriou ?

Lez-Breis. — Kentra c'hall ia ; poigna a ra da lakat e peb Ti-kear, eur mear Framassoun.

Boudedeo. — Epuri a ra Lorgnez corf ar vistri-skol ?

Lez-Breis. — Oh ! ia, ha malheur d'ar mest-skol laïk, ma ne ma ket a chench-bleô gant he bersoun !

Boudedeo. — Hag ar vestres skol laïk ?

Lez-Breiz. — Ounhes a rank ober chiboudik dirag an inspecteur a deu dezhi deus pers Lorgnez; lakat evez na ve guelet o lavaret ia pe nan d'an otrou persoun ; ha goulen digant itron ar mear radikal peur mont d'an ofern, ha peur ha pet guech communia. Ma na laka evez e vo epuret prim ha buhan.

Boudedeo. — Setu eo epuret kement corf a zo er Republik ; corf ar C'houarnamant, da lavaret eo, ar Presidant hag ar Ministret ; corf ar Senât, corf an Deputeet, corf ar prefedet, corf ar souprefedet, corf ar meriou, corf ar barnerien, corf ar vistri-skol, corf ar vestrezet skol.

Lez-Breis. — Eun apotiker d'oc'h ar c'henta clas eo Lorgnez !

Boudedeo. — He zeringen a zo e corf an oll franchichen, d'ho spurji deus bilou fall ar gristeniach. An omounerien, a nekeda, hag an offiserien gristen a rank diflistra kuit d'oc'h ar c'hazarniou a d'oc'h al listri ?

Lez-Breis. — Oh ! ia ta, brutal, chavach memes eo e ze Lorgnez en andret an offiserien, pa o laka er meas.

Boudedeo. — Ha corf ar veleien ie ta ?

Lez-Breis. — Enhes ne ket epuri anezan eo en deus sonch Lorgnez, mæz en distruch eo, rak-se, e za dezan a doliou bouc'hal. Da genta e troc'h an divreac'h hag an treid, dre ma tol dan traon an oll Relijiuset ; ha ne vo ket pel e stago gant ar pen hag ar galon, da lavaret eo, an eskibien hag ar veleien zo er parrechou, neuze e vo freuzet an oteriou, ha great granchou, klubou, tiez-danss gant an ilizon. Ebet ar seminer a vo græt soudardet gantho.

Boudedeo. — Araok ma vo achu al labour vraoze gant Lorgnez, ne sonch ket deoc'h e ve massakr ? rag ar Republik a rank perissa er sotoni da genta, hag erfin er goad.

Lez-Breis. — Lorgnez a gretten en deus sonch, ia, d'ober massacr, rag digas a ra e Frans ar muhia ma c'hall a vuntrerien. Ar rest deus forsadet Noumea a zo prest da erruout. Setu e Frans e vo n'oun pet mil kokin, pere ne c'houzont netra nemet c'hoari gant ar pougnard.

Boudedeo. — Me grette ive avoalac'h eo ar sonch-se d'ober eur massakr, eo a laka Lorgnez da forsi ann oll Relijiuset ha Leanezet da en em zispartia, a miret na vent ouspen daou en eun ti.

Lez-Breis. — Certen eo, rag er mod-se e vo eun tam mad essoc'h ho massacri, hini dre hini. En eun nosvez e vo great an tol-ze ervez ar brédiction, a lavar cals a dud ; ha ne deo nemet evid an tol judas-se eo e tigasser breman e Frans an oll torfetourien ; rag ar zoudardet hag ar jendarmeet neus ket a fisians e c'houzanfet senti d'oc'h Lorgnez, var an artikl-se euzus ha skrijus.

Boudedeo. — Pa o do massacret al leanet, al leanezet hag ar veleien, a c'hallint da baka, neuze e vo ho zro ho unan, hag a vo eur sant Barthele, hag a gounto deus pers ar gatoliket var ar Framasounet, pen, corf ha lost.

Lez-Breiz. — Evel-se eo erruet gant ar protestantet. Mil ha mil grueldet a reant en andret ar Gatholiket. Ar Roue e unan a glaskent da bilat divar an tron. Neuze dre bolitik avad, ha ne ket evit an dizhenveledigez a relijion etre ar Gatoliket hag ar Protestantet, Charlez IX, d'ar 24 a vis Eost 1572, a zinas lakat an dorn var collierou ar protestantet a rea ar muhia evit teuleur dan traon an trôn. Ne voa ket a veac'h partiet an urs, ma savas keus gant ar Roue, ker mad oa he galoun ; mæs araok ma c'herruas an urs kontrol e voe dija dirollet ar venjans a voustre ar gatoliket en ho c'haloun, a enep ar protestantet, pere ne reant nemet devi ho ilizou, laza ar veleien, laeres danves ar gristenien fidel, pilat ar c'houenchou ; ar Gatoliket eur vech fuloret, ne voent ket pell evit rei ho fae d'ar protestantet.

Bouddedeo. — Abaoue e ma ato ar protestantet o rebeich dar Gatoliket ar massacr-se, great deis gouel sant Berthele, 24 a vis Eost.

Lez-Breiz. — Tor o deus ; rag piou en doa commanset hag en doa ? ne ket ar protestantet eo? Ha da betra e zeant da brotestantet ? Ia, m'er goulen. Daoust ha Jesus-Christ ne vouie ket ober he Ilis. Eur c'hristen ne da da brotestant nemet evit ober ervez he ben fall, ha da revolti, ha da en em deuler en oll dizurchou eb na c'hello na belek, nag escop, na Pab, e avertissa da vont eün gant an hent. Eur veich ma o doa lavaret oant protestantet, e credent kaout guir d'ober ar pez a garchent dar gristenien chomet catolik. Mæs, allas ! abaoue ma o deus bet ho c'halanna, e zint reisseat ; poent oa entent outho.

Boudedeo. — Me a gred fermamant e c'hoarvezo ar memes tra gant ar Framassounet a zo en deiz hirio o ren ar Frans. Kement a raïnt, ma ne c'hello mui ar vro contraign he imor, ha neuze e raio rins var Lorgnez hag he sklissen.

Lez-Breis. — Ar Framassounet a jomo deus dilec'h ar massacrou a rai klem, egist a ra brema ar protestantet divar ben ar sant Bartele ; mæs, a rezoun o do tamal ar gristenien ? A ne ket hi ho unan eo o do digasset ar bicher var ho c'heïn !

J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

KELEIER.

Guenet. — Eun tachat a so, ne ie ket caër ann traou etre de Montluc, prefet ar Morbihan, hag ar Jeneral Fraboulet de Kerleadec. Heman, en daill ne felle ket dezhan plega travoalc'h d'ar Prefet, (ne oa ket red dezhan hen ober ken neubeut) hag en devejou diveza-man, eun tam coz cazetennic republican a vez moullet e Guenet, he devoa en em glemmet anezhan, rag ne oa ket bet falvezet ganthan ober eur gouel eus ar Republic, gant ar pez ne oa ken nemet gouel ann arme. (Ann devez ma oa bet roet ar bannielou nevez d'ar soudardet) Goassoc'h c'hoas en devoa græt, n'en devoa ket pedet Conseillerien ann Ti-kear da zont da velet ar *Revu*, na dalc'het plassou dezho. Pebes torfet ! Eur binijen galet a oa dleet dezhan ; he faca en deus græt doc'htu. Ministr ar brezel, evid plijout, m'ervad da Radicalet Guenet, en deus casset kelou dezhan e oa bet choaset evid commandi division Bourdel.

Egis m'en devoa ar Jeneral *goulennet* he unan plass Guenet, rag ma blije ar plass-ze dezhan, en deus reüset mont da Vourdel, ha goulennet he re tret.

Ann oll offiserien Guenet ho deus he bedet da zont d'al leac'h m'en em zastument oll, rag m'ho devoa c'hoant kimiadi diouthan, ha lavaret dezhan pegement a rafe diænez dezho. Mond a reas ar Jeneral de Kerléadec, hag er c'heit ma oant eno, music ar 116e rejimant a roas he c'haëra toniou.

E hano ar re all, ar Jeneral Fournès en deus evet da iec'het ann Autrou de Kerléadec, hag heman, tenereat he galon o velet pegement a garantez ho devoa evithan, en deus respontet evelhen :

Autrounez,

Joa so ganin en em gavout eur veich c'hoas en ho toues, hag ho trugarecaat a rencan deus ar vadelez a ziscuezit em c'henver. Trugarez evid ar c'homsou calonec lavaret din en hoc'h hano gant ar Jeneral Fournès ; trugarez d'ar re oll a so deut hirio da gimiadi d'eus ar soudart coz so bet ho chef, hag a garfe beza chomet pell c'hoas er plass-ze.

Goude pemp bloas ha daou-ugent servich, e rann va c'halon o rencout dispartia diouzhoc'h, a voac'h evidon egis eur famill nevez. Hogen, dousseet eo va foan o velet pegement e carec'h ac'hanoun.

Ar sonj eus ann devez-man, eus ann dispartiman, a zeuio d'am heul e peb leac'h, hag a zicouro marteze ac'hanon da ancounec'haat meur a sonjou all, a gavan goal c'huero.

Hogen, autrounez, abars dispartia, evomp c'hoas oll assambles !

D'ar Frans ! D'ann arme ! —

Hag ann oll da stracal ho daouarn dre deir gueich.

D'ann eis a viz Eost, ez eus bet græt adarre electionou evid ar C'honseil Jeneral e canton ar Pont hag e canton Castel-Paul. Er Pont, eo Bernard, noter e *Goayen*, ha radical, a so bet hanvet e plass ann autrou de Lécluse ; mæs e Castel-Paul, eo ann autrou Huon de Kermadec, conservatour, ann hini en deus gounezet.

Hervez ar c'heleier roet deomp gant ar gazeten *Tablettes d'un Spectateur*, Ministr ar scoliou a gasso heb dale eul lizer d'ar re oll a so e penn scolaichou ar C'houarnamant, da lavaret dezho penaus da benn ma vezo digorret ar scolaichou adarre, ne vezo mui a aumonierien ennho.

Dimerc'her, 4 a viz Eost, etro 4 heur goude creisteis, eun den o labourat da garga ar voituriou a gasse cuit ann douar d'eus al leac'h ma oa re da garga en eul leac'h all, var ar pennad hent nevez emer oc'h ober etre *Kemper* ha *Douarnenez*, a so bet paket etre ar voituriou ha costez ann hent, ne de ket goal franc evid c'hoas. O velet e oa collet, e chouhas d'he vuhez, mæs abars ma oa allet derc'hel ar voituriou en ho flass, e oe ker goasket ma varvas eur c'hard-heur benag goude.

Ann den-ze, hanvet Visant ar Gall, a so bet anterret d'ar Iaou, e gueret Guengat, he barrœs.

Bete peleac'h ez ai malis ar Revolutionerien a enep ann Ilis ? — Er gear a *Vilan* en *Italie*, daou velec so bet lakeat e prison ha barnet, evid beza lavaret penaus n'eus ken nemet ann Ilis gatolic a so ann Ilis guirion, hag eo faus ann oll Relijionou all. — Ar varnerien o veza lavaret n'ho devoa græt droug ebet e kement-se, ho liberte so bet rentet dezho.

Comset am eus deoc'h dija d'eus meur a dra en deffe c'hoant Gambetta d'ober he unan, pe da lacaat ar Vinistret d'ober anezho, evid dond a benn da voasca ann Ilis. Hogen, setu hirio ema ar re a voar d'eus ann oll traou-ze, o tamal dezhan cahout c'hoant d'ober enn dra benag all a so credabl, ma ne ket guir. Lavaret a rer e carfe e ve distaget d'eus ar Budjet bras evid ho lacaat var Budjet ar c'hommuniou, kement dispign a vez græt evid ar Relijion. En he sonj, kement-se a ve commans distaga ann Ilis dious ar C'houarnamant. Ne ket breman ar mare da glasc hag hen a alfe egis-se cahout he c'hoant, mæs ar pez a c'hoarvesfe a dra sur, eo ne alfe mui ar Radicalet en em zervicha a enep Gambetta d'eus Budjet ar Relijion, hag eo eno ar pez a glasc, rag aoun bras en deus ne alfe ar Radicalet he deuler en traon evid kemer he blass, ar pez a c'hoarvezo heb dale gouscoude. Red eo beza ato var evez, kenvrois, Ann traou a ia tost da vad, evel ma oant commanset da vont e 1789. Ar re so breman e penn ar Frans, a garfe ober hirio ar pez a reas ho breudeur neuze, nemet ne fell ket dezho scuilla ar goad ; mæs guelet a ran var ho leac'h hag o clasc cahout ho flass, Revolutionerien all, cals goassoc'h evitho, hag ar reze n'ho devezo ket aoun scuilla ar goad evid cahout ho c'hoant.

Eur gazeten Radical *La Marseillaise*, o scriva histor beaich Jules Grevy e *Cherbourg*, a lavar ar c'homsou-man :

« Alia a reomp ann autrou Presidant ar Republic pa'z ai e beaich eur veaich all, da lezel, mar de fur, Gambetta er gear. Heman ra re a drous. »

Fougeray. — *Ne ket daô beza trist atau, red eo c'hoarzin aveichou.* — An dra-man so c'hoarvezet evid ann electionou diveza e canton *Fougeray*. Eun den eus ar gear-ze, en devoa fermet eun tamic ti da eur paour keaz devezour. Pa erruas ann electionou, e stagas dious ti he verour, scritellou e hano ann hini a blije ar muia d'ar C'houarnamant, Guichaud, mear Fougeray. Hogen, kement-se a zisplije cals d'ar merour, hag a oa bet red mont dirag ar barner a beoc'h. Heman en devoa lavaret e oa ann tu gounit gant ann autrou, oc'h en em founta var ann digare *penaus ne ve fermet d'ar merour nemet ann diabars eus ann ti, evid ann diaveaz, perc'hen an ti a hell ober varnezhan ar pez a gar.*

Hogen, ne sonjer ket atau e peb tra, hag o varn evelse, ar barner en devoa ancounec'heat penaus hen he unan a oa merour, ha setu dress, ma oa he autrou evid ar c'honservatour, ann autrou Ch. Billot. Kerkent ha ma clevas heman penaus e oa bet barnet gant ar barner-ze, den a speret, setu hen o c'hervel ann hini oa carget da staga ar scritellou ous ar mogeriou, hag o c'hourc'hemenn outhan mont ragtal da staga ous mogeriou ti ar barner, diou scritel e hano ann autrou Ch. Billot. Er mare-ze en em gave dre beson var ar blassen, daou alvocat, unan anezho bet gueichall barner a beoc'h. Ar re-ze a oe test d'eus ar pez a c'hoarvezas. Pa oar o vont da staga ann diou scritel-ze dious mogeriou ti ar barner a beoc'h, heman a sortias, droug ennhan, oc'h en em glemm ; mæs ne oa ket evid miret da lezel hen ober, pe guir hen he unan en devoa lavaret e apparchante ar guir-ze da ber-c'hen ann ti ; kense, ec'h en em gave goal nec'het.

Ann oll e Fougeray, ho deus calz c'hoarzet d'ar paour-keaz barner a beoc'h a ioa o clasc ober poan d'ar re all, hag a so bet couezet he unan en toul en devoa græt.

Cherbourg. — Var benn beaich Grevy e *Cherbourg*, setu aman petra lavar ar gazeten Radical

Le Mot d'Ordre :

Lavaret a rer ez eus e Paris, en eur c'hornictro, eun den mad, eun den didrous, a so bet en devejou diveza-man, oc'h ober eun dro e Cherbourg.

Souezet bras en em gavan, a lavare hen en deves-all, d'he borzier, he vignon, Gambetta ne ehan ket o lavaret ne deo netra, eo me a so ar mestr, ha neus ken mestr nemedoun, ha pedal hen eo a ra peb tra, ha me ne ran ket ann distèrra.

Autrou, a respontas ar porzier, en deus græt gueichall he studi, ne ket c'hui ar c'henta e c'hoarvez kement-se ganthan. Ni hon deus guelet ar memes tra e mare Childeric III, lezhanvet ar Penntouz.

Setu aman oll petra a garfe distruja ar Radicalet evid cahout ho c'hoant, Unan eus ho gazetennou, ar *Citoyen*, eo hel lavar deomp.

« En eur Republic, na dlefe beza na beleien, na soudardet ; nag auter, na tron ; na sacreteuri, na cazarn ; na Pap, nag Impalaër ; na Jesuist, nag archer ; na croas, na sabren ; na toc-houarn pe cuevr, na caloten.

« Liberte ann ene ! Liberte ar c'horf ! setu petra a fell deomp. »

— Ma alfe ar re-ze cahout ho c'hoant, ne ket me a garfe beva en ho zoues ; guelloc'h e ve tremen ar vuhez gant al loenet gouez.

Cologne. — Hirio, 14 a viz Eost 1880, eo bet lakeat ar mean diveza deus ann eil tour eus ann Ilis gatedral. Hag evelse eo achu evid mad ann Ilis-ze, caër meurbet, eo bet benniget ar mean kenta anezhi ez eus dress hirio 632 bloas, d'ar 14 a viz Eost 1248.

Pa oa bet tremenet Grevy, Presidant ar Republic, dre ar ar gear a *Garentan*, autrou person ar gear-ze a ioa deut d'he saludi, hag en devoa lavaret dezhan eun neubeut comsou. Hogen, evel n'en devoa ket ann telegraf aslavaret mad he gomsou, setu hen o scriva da c'hazeten *Univers*, evid rei da anaout, ger evid ger ar pez en deus lavaret :

Autrou Presidant,

Eun dever hag eun enor eo evidon dont hirio da rei deoc'h ann assurans d'eus respet beleien ar gear-man ha va oll baræssionis en ho kenver. Ar veleien ho deus eun istim vras evid ho calloud. C'hui, d'ho tro, a vouio, mechans, difenn guiriou ann Ilis ha re ann oll Gatoliket.

— Set' aze comsou eur belec, na ne ket ar re a oa bet casset d'ar gazetennou dre ann telegraf.

Kemper. — Ar Republicanet ho deus er C'honseil Jeneral eur vouez muioc'h eget ar Gonservatourien, kense, ar re so bet hanvet evid bureo ar Chonseil, a so oll Republicanet. Penquer, *Presidant* ; Rousseau hag Astor, ho daou eil d'ar Presidant ; Gestin, Rouilly, Le Borgne ha Bernard, secretourien.

Th. de Pompery, Depute, hanter-varo dija, a ioa bet *digasset* d'ar C'honseil evid m'ho dije ar Republicanet gounezet gant sicour he voues.

Brest. — Ann autrou Pener, bet professor *Philosophie*, hag hen en deus ouspen, eur brevet eus ar re huella ebars en *Universite*, a gemero carg d'oc'h adalec miz Guengolo, d'eus ar scol libr a ioa renet beteg hen gant ar Jesuistet, dindan ann hano : *Scolaich ann Itron-Varia-Guir-Sicour*, e Brest.

Finistère. — Ar chasse en hon departamant, a zigorro d'ar Sul 19 a viz Guengolo.

Paris. — Evid mond da Lourdes, er bloas-man d'eus ar gear-ze d'ar Meurs 16 a viz Eost, ez oa etre 5 ha 6 mil den, hag etoues ar re-ze 850 den clanv. En eur vont, e chomint eun neubeut heuriou e Poitiers, ma hellint mond da bedi e santes-Radegond, ann Ilis gatedral.

Ar Belerinet en em gavo e Lourdes d'ar Iaou 19 a viz Eost, hag e vezint distro e Paris d'ar Meurs 24 eus ar memes miz.

Rome. — Ar c'hardinal Nina, kenta Ministr hon Tad Santel ar Pab Leon XIII, a ioa goal glanv d'ann 19 a viz Eost. Ann derzien tomm eo a oa var he dro,

---

Reseo a reomp al lizer-man digant Coumpagnunez ann hent-houarn Orleans, evid beza moulet er gazeten.

Paris, 4 a viz Eost 1880.

Autrou scrivanier *Feiz-ha-Breiz.*

« Abaoue ar pemp var'n ugent a viz Gouere diveza, ann oll gariou d'eus hor C'hompagnunez a ro billejou *mont ha dont*, gant cals distaul evid mont da Baris ha distrei endro.

« Evid ma hello kement-se talvezout d'ann oll, eo red bruda ar reolen nevez-ze. Kense, e pedan ac'hanoc'h d'hen lacaat en ho cazeten.

« Ar billejou *mont ha dont* a vezo græt eta hiviziken varnezho eun distaul pemp var'n ugent dre gant, var bris ar billejou ordinal. Ar billejouze a dalvezo (hag e kement-se ec'h ententomp ann amzer red evid mont ha dont), muioc'h pe neubeutoc'h d'oc'h ma vezo pelloc'h pe tostoc'h ar gariou d'eus Paris, evelhen :

Betec 125 kilometr (31 leo ha cart)....	1 devez.
D'eus 126 k. betec 250 (62 leo hanter).	2 zevez.
D'eus 251 k. betec 500 (125 leo).....	3 devez.
Ouspen 500 kilomètres	4 devez.

Conta a rer ann devejou d'eus ann eil hanternoz d'egile. Gouscoude, ar billet evid dont endro a ve mad memes tra, hag hen en em gavje ann trein distro antronoz ma achufe ann neubeut devejou roet d'ar beaichour, gant ma vezo da vihana partiet araug ma oa achu ann amzer merket dezhan.

(Kense, eur beaichour a alfe partial d'eus *Kemper*, a so ouspen 125 leo d'eus *Paris*, d'al lun vintin dre ann trein kenta ; evel m'en deffe 4 devez leun d'ober he veaich, ha da achui d'ann anter nos etre ar Iaou hag ar Guener, e sonjfe marteze dezhan e ve red en em gavout araug ann hanternos-ze e *Kemper* ; n'e ket daô. Gant ma ziblasso d'eus *Paris* d'ar Iaou da noz, neus fors peur en em gavo d'ar Guener e *Kemper*, n'en devezo ket muioc'h da baëa.)

Ar billet, kemeret derc'hent eul sulvez pe *eun devez gouel-bers, evid ar vro*, pe autramant kemeret d'ar sul pe d'ann devez gouel bers-ze a dâl atau evid al lun pe antronos ar gouel *penn da benn*.

P'en em gav daou-zeves egis-se doc'htu, eur sul hag eur gouel bers, pe autramant eur gouel-bers hag eur sulvez, ar billet dont en dro kemeret unan eus ann daou zeves-ze pe ann derc'hent anezho, a dâl atau memes tra evid ann deves penn da benn a heuil ann daou zeves-ze.

Heurteau,

Eil d'ann hini so carget d'eus servich ar veachourien.

A.

Madou ann douar.

Ann eost segal er bloas-man ne deo na re buill na re zister. Eur pemp million var'n ugent sac'hadou. Credi a rer e c'hoarvezo ar memes tra gant ar c'herc'h hag ann hey. E tu ar c'hreisteis, ar guinis-Spaign a so eus ar re vrava, ann ed-du hag ann avalou-douar a so doareet eus ar guella e peb leac'h.

Muioc'h ed ve cavet breman var ar marc'hajou. Evid ar priziou e caver guinis d'eus 25 lur betec 30 lur ar sac'hat daou c'hant lur ; mæs n'eus ket cals prenourien evid c'hoas, ar re-ma a c'hortos abars prena, rag n'ho deus ket aoun paea kerroc'h hag e cavint muioc'h da choas. Ar segal nevez n'e ket cras c'hoas, kense ne gasser ket cals d'ar marc'hat. Ann hey a so er bloas-man d'eus ar re gaëra, dreist-oll en hor bro ni, tu ar C'huz-heaul. An edze a alfe beza guerzet mad evid ober bier, ma teu ar Saozon soken da brena, egis a lavarer, marteze ec'h alfe mont pris avoalc'h. Ar c'herc'h a verzer vardro 21 lur ann daou c'hant lur. Dond a ra cals guinis digant ann estren er vro. Cavout a rer da brena en *Hâvre*, ar sac'hat 200 lur evid 27 lur 5 ha 27 lur 10, mæs neus ket cals a bress varnezho.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Ollivier, cure e Lannilis, a so hanvet cure e Sizun.

Ann autrou Peaon, cure e Sizun, a so hanvet cure e Lannilis.

Ann autrou Quiniou, belec iaouanc, a so hanvet cure e parræs ann Intron-Varia-Carmez, e Brest.

Ann autrou Nicolas, cure e Sant-Corantin, a so hanvet cure ar Chaloniet.

Ann autrou Le Coz, cure e Pont-'n-Abad, a so hanvet cure e Sant-Corantin.

Pevare Pelerinaich
Escopti Kemper ha Leon da Lourdes

Ann Autrou'n Escop en deus bet ar vadelez da rei he aotre d'ar bevare pelerinaich eus he escopti da Lourdes. Er bloas-man e vezo renet gant ann autrou Le Vicomte, chaloni ann Ilis gatedral.

Ann diblas a vezo d'eus Kemper ha Landerne mintin-mad, d'al Lun 20 a viz Guengolo. Ar Belerinet en em gavo e Lourdes, d'ar Meurs etro creisteis. D'ar Guener 24, a vezo ann distro d'eus Lourdes, etro unec heur dious ar mintin, ha pelerinet Brest ha Montroulez, en em gavo abred avoalc'h e Landerne, evid en em gavout er gear d'ar Sadorn da noz.

Setu aman ar priziou :

D'eus Landerne hag ar gariou all bete Kemper.

Mont ha Dont.

Kenta class.....	133 lur.
Eil class.....	84
Trede class.....	52

D'eus Kemper hag ar gariou all pelloc'h en Departamant.

Kenta class.....	123 lur.
Eil class.....	75
Trede class.....	48

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Me en em garg anezhan. Tinaïc, ne alfes ket lavaret he hano dime ?

— Clevet am eus d'Orbois oc'h ho henvel, mæs eun hano diæs eo..... Gortosit eun tamic..., Ah ! setu hen breman ; dond a ra din sonj anezhan. Cla... ve... rolles ; ia Claverolles eo.

— Claverolles, Claverolles ! a respontas Costou-houarn ; d'Orbois ha Claverolles, setu aze daou lampon ker fall ann eil evel egile. Kenavo, mignonet, kenavo. Ne hellan ket dale hirroc'h, gant aoun ne teufe ann traou da voassaat.

Hag ar martolot coz en hent, tiz varnezhan, o vont da gass al lizer d'ar jeneral Herri de la Rochejacquelein.

Dious ann abardaëz, d'ar memes deves, Costou-houarn goude eur veaich diæs ha poanius, a oa en em gavet gant soudardet ar Vendee, hag e cavas eno Jean Chouan he vignon. E berr amzer, e contas da heman ar pez a oa bet c'hoarvezet. Cottereau, o clevout hano eus al lizer a c'houlennas e peleac'h e oa. Neuze Costou-houarn o veza he ziscuezet dezhan, Jean Chouan a gendalc'has :

— Roit anezhan din, talvoudussoc'h eo cals evid ne alfec'h da gredi, hag he gass a rin va unan d'ar jeneral. Evidhoc'h-hu ne zaleit ket pelloc'h mui, kemerit eur marc'h hag æt, ar c'henta ma helloc'h, varlerc'h ann dimezell Blanche, rag hel lavaret a rencan deoc'h, ar C'hlaverolles milliget a so dija o clasc he lacaat da goueza etre daouarn ar fallacr d'Orbois.

XII.

Kerfeunteun.

Comsou diveza Jean Chouan a ioa goest da sponta

Costou-houarn, rag ma ziscuezent dezhan penaus Claverolles n'en devoa ket collet he amzer ha ma hellent he lacaat da gredi ec'h alje marteze en em gavout re zivezat ganthan, evid miret outhan d'ober ann droug.

Hogen, kendalc'homp atau.

O cuitaat dious Kerguelen, Claverolles, guisket evel eur païsan, en devoa kemeret ann hent dre beleac'h e oa tec'het cuit ann dimezel de La Meilleraye, hag ar re oa oc'h he heul. Ar goad poulladet e plassou, ann tamou dillad chommet e stribill a hed ann hent dious an drez hag ar spern, a ziscueze anat dre beleac'h e oa tremenet ar re ho devoa kemeret ann teac'h. Kense, ann traitour a ie gant ann hent o vousc'hoarzin hag o sonjal ennhan he unan, penaus ec'h aljet dont a benn eus he daul.

Claverolles a ioa eun den fall, mæs eun den a speret hag eun den calonec ez oa ive, ne sponte rag netra pa felle dezhan en em venji pe dont a benn eus eun dra benag ; d'Orbois n'en dije ket alle cavout eun all guelloc'h evithan evid ober ann droug.

A veac'h ma oa digouezet etoues ar re Venn, ma hellas clevout digantho meur a dra hag ho devoa evithan ar vrassa talvoudegez, hag eun heur goude, e teue da c'houlenn digor etal dor ann ti eleac'h ma oa bet repuet ann dimezel Blanche. Eur ger hebken lavaret ganthan e toul he scouarn, d'ar soudard a ioa o tioual ann nor, a oe travoalc'h evid cahout conje da vont tre. Antreal a reas eta.

— Guelet hoc'h eus va zad ? a c'houlennas ann dimezel o tont abenn dezhan ? Comsit eta, goal-c'hlaset eo ? Allet en deus en em denna d'eus etre daouarn ar re C'hlaz ?

— Saveteet eo ho tad, ha neus ket ezomm da sponta gant he c'houli, a respontas Claverolles.

— Oh ! dic'hlac'haret oun breman. Hogen, petra en deus c'hoant va zad e rafen-me ?

— Fallout a ra dezhan ho cahout en he gichen.

— Prest oun. Deomp doc'htu.

Hag o trei varzu ann autrou de Milly, e lavaras dezhan :

— Cleyout a rit, autrou baron, ma zad so glazet, hag e c'houlenn va c'haout en he gichen. Ne hellan mui dale, mond a ran d'he gonsoli ha da sec'ha he voad.

Ann den chentil oc'h heja he benn a respontas :

— Dimezel, emezhan, diæs bras eo ober ar pez a c'houlennit. Penaus treuzi ar c'harter-man, e caver ennhan ar re C'hlaz peb cammat ? A hent all, piou a voar petra eo ann den iaouanc-man, ha.....

Claverolles aman a droc'has varnezhan :

— Marteze c'hui eo ann autrou baron de Milly ?

— Ia ! Be oun.

— Guell a ze ! Ann autrou de la Meilleraye a garfe ho cuelet ive en he gichen. Ganthan eo ma'z oun bet carget d'hel lavaret deoc'h. Sonjal a ra dezhan e viot treac'h dre ho calon hag ho madelez, da gement tra a alfe enebi ous ann dimezel Blanche.

— Ne c'houlennan ket guel eget plijout d'ar c'homt ha d'ann dimezel, eme ar baron ; siouas, ne de ket travoalc'h ; ar pez a vanc deomp eo eun den a alfemp fiziout ennhan evid hon hencha.

— Me a vezo ann den-ze, ma kirit.

— Piou hoc'h-hu, eme ar baron o sellet parfet ous Claverolles.

Heman heb sponta a respontas :

— Me so eur paour keas merour revinet gant ar re C'hlaz. Be oan o chomm en eun ti e kichen coat *Fougères*. Ar re C'hlaz a so deut hag ho deus casset gantho oll ar pez a ioa em zi. Va zud ho deus renket tec'het cuit er c'hoajou, ha me breman am eus touet venji var-ar re C'hlaz ar pez ho deus græt din ha d'am re. Me voar derc'hel d'am ger, me !

Hag o lavaret kement-se, e leuc'he he zaoulagat gant ar fulor.

— Paour keaz, eme Blanche, c'hui ive hoc'h eus bet ho lod anken ha glac'har, ni a renc cahout fizians ennhoc'h. Deomp eta. Ann autrou de Milly ha me, ni a ielo d'hoc'h heul heb aoun.

Hag ar baron, oc'h he c'hlevet a reas gant he benn ann hini a assante ganthi.

— Tostaat a ra ann noz, eme Claverolles ; suroc'h a vezo deomp bale dre ann denvalijen ; chenchit dillad ho taou, hag en hent.

— N'hellomp ket mont gant ann dillad-man ? eme Blanche.

— Nan da ! gant ann dillad-ze a verc anat pehini eo ho stad hag ho condition, ne alfec'h ket mont a bell heb coueza etre daouarn ar re C'hlaz. Soudardet Beaufort a gavimp e peb leac'h dre ar vro, ha ne vent ket pell heb hoc'h anaout.

— Doue hag ar Verc'hez hor sicouro, eme Blanche. Mond a ran doc'htu da chench dillad. En ti-man ez eus eur plac'h iaouanc, tost da vad d'eus ar memes oad ganin, me so sur ne reüso ket rei din lod eus he dillad.

Gervel a reas ar plac'h iaouanc, hag a veac'h he devoe goulennet ar servich-ze diganthi, ma respontas houman :

— Deut buhan, dimezel, deut, breman souden pa viot guisket eveldon, hini ebet eus ar re C'hlaz fall, na hello hoc'h anaout.

E guirionez, pa zeuas endro, ann hini n'en dije ket sellet re bis ous he daouarn hag ous he bisaij, en dije allet he c'hemer evid eur plac'h iaouanc divar ar meaz. Evid ann autrou de Milly, e oa c'hoarvezet ar memes tra. Pa oant o vont da ziblass, heman o kemer he bistolodennou, a c'houlennas digant Claverolles :

— Me chans ne zifennit ket ouzin kemer armou ?

— Egis a garforc'h, a respontas Claverolles, oc'h ober ann hini ne ra van.

— Breman, dimezel, eo deoc'h da gommandi.

— Prest oun, eme Blanche, deomp doc'htu. Lavaret peus d'hor mignonet da beleac'h ez eamp ?

— Ia, hag int a lavar chans vad deomp.

Etal ann or ho devoa peb a varc'h eus ho gortos. Ann dimezel de la Meilleraye, sicouret gant ann autrou de Milly, a lamas var he hini, ha kerkent, setu int en hent. Erru oa ann noz, hag e clever gouscoude c'hoas tro-vardro trous ann tennou fusuil. Epad div heur amzer, netra na zeuas da stourm outho ; neuze Claverolles en eun taul cont a chomas a za.

Eur pennad all eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 36) DISSADORN 4 A VENGOLO 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 4 a viz Guengolo 1880.

Ann oll a dlefe mont da voti.

Peur e hello ann oll Gonservatourien entent mad penaus, ne ket kebken ar guir, mæs ann dever ho deus da vont da voti ?

Ne ket libr ann den da chomm er gear devez ar voterez ha da lezel ar re fall ober ho mistri, rag ne ket travoalc'h da beb unan miret he oll deveriou a zen en he bart he unan, red eo c'hoas ouspen miret he zeveriou a sitoian. Lezel enebourien ann Ilis ober dezhi goassa ma hellint, ne ket beza e guirionez cristen.

Ne de ket soken beza den honest, pa reuser rei he scoasel d'ar Frans hag he difenn, pa ve ar Radicalet oc'h enebi ous he guiriou, he liberte, he interest, he enor, he eürusdet hag he buhez.

Hag ann hini a lez, heb enebi outho, eun neubeut Franmasonet o clasc goalla ene ar vugale hag ann dud iaouanc, ha rei dezho scoliou dizoue, henez ne ra ket he zever a dad a famill.

Ni e Frans a gred re vuhan, penaus deveriou ar sitoian a so deveriou a heller egis a garer, miret pe teuler a gostez, heb m'he deffe guir hor c'houstians d'hen tamall deomp. Siouas ! voterez ar c'henta hag ann eis a viz Eost (1880), ho deus discuezet deomp, pegement a dud a so dallet gant ar greden didalvez-ze.

Red eo eta enebi outhi, hag enebi heb ehan.

E cals cantoniou ho devoa da henvel Conseillerien evid ar C'honseil Jeneral pe ar C'honseil arrondissamant, a so bet beac'h avoalc'h evid cavout hag aveichou neus ket bet cavet, eun den calonec avoalc'h evid goulenn moueziou ar re a fell dezho c'hoas difenn ar vro, ar Relijion hag ann urs vad. E cals plassou all, eleac'h ma oa bet cavet Conservatourien da enebi ous ar Radicalet, eo ann electourien a so chomet er gear, ha n'ho deus ket prijet mond da gass ho billet. Ne ket eston ho deffe ar Radicalet gounezet varnomp ; mæs, pebes mez a dlefe cahout breman ar re n'ho deus ket græt guelloc'h ho dever, ha pegen bras a dlefe beza ho glac'har hag ho anken pa sonjefint pegement a c'haou ho devezo, dre ho faut, tennet var ar Relijion ha var ar vro !

Penaus, pa oa var var kement a apparchant ous eur vro : Relijion, guir, lezen, liberte, danvez, assurentez, enor ; pa velomp disprijet, gant ar re soken a dlefe ho difenn, kement tra so bras, guirion, nobl, santel ha dign a respect, pa neus ken nemet daou viz abaoue m'hon deus guelet chasseal ar Relijiuset, pa mer dalc'h-mad oc'h ober brezel d'ann arme ha d'ar varnerien cristen, pa velomp, ne ket hebken ar Radicalet, mæs ar Gommunardet distroet d'eus *Noumea*, hardissoc'h, ha goassoc'h evid kent, pa glevomp anezho anzavout a vouez huel, n'e ket hebken *Paris* ar gear-benn eus ar Frans a fell dezho da zistruja, mæs ar Frans a bez, ez eus bet cavet tud a anav ken neubeut ho dever, m'ho deus disnac'het d'ho bro.... Petra ? Ho goad ? Ho danvez ? Ho buhez ? Nan da ! mæs hebken, en em rei ho unan evid kemer ar plass, ma vije bolontez ann electourien! Neubeutoc'h c'hoas, evid refus mond da gass ho billet voterez !

Hag ann dud-ze a hello breman beza disoursi ! ho c'houstians a vezo dianken ! Da zeves ann electionou ho devoa ezomm mond da redec duman, duhont, mond d'ober ho afferiou, mæs pebes affer a helle beza brassoc'h eget houman ? Ha ne oa ket red dezho da genta en em ziæza eun neubeut evid servich Doue, ar Relijion hag ar Vro ? Hounez a oa en devez-ze evitho ho c'henta hag ho brassa affer.

Ha c'hoas, m'ho pije ho c'hlevet en deis-ze dious ann abardaëz pe antronoz, pa ho deus clevet e oa ar Radicalet ho devoa bet ann treac'h, pegement a valloziou ne daulent-hi ket *var ar re all*. « Pebes maleur ! ar sitoian X... so hanvet ! Er mare ma vevomp breman, an treac'h a vez atau gant ar re fall ! E guirionez, goal izell eo couezet ar vro ! etc., etc. »

Mæs en em damall dezho ho unan ho leziregez, ho neubeut a soursi, ia da ! Eun treust spontus a ioa var ho daoulagat, mæs n'he guelent sort ebet. Evid ar blouzen vihan avad a ioa e lagat ho breur

evid guelet hounez ho devoa daoulagat lemm.

Na breman, pa ziscuezan d'ann dud-ze, mar deus unan benag en ho touez, ar gaou ho deus græt evelse d'ann Ilis, d'ar vro ha dezho ho unan petra livirin ken dezho ? Tamall anezho ? Ne dàl ket ; guelloc'h eo ho alia d'ober guelloc'h ho dever eur veich all.

Evid ma ialo guelloc'h ann traou hiviziken, e ve red ober daou dra, en em unani etrezomp oll cristenien ha guir mignonet ar Frans, hag ive en em zicour hag en em harpa ann eil egile. Eun den he unan a so neubeut a dra, mæs, m'en deus cavet eun all henvel outhan, e vent cals crenvoc'h ann daou, ha ma ve cals er memes tu, æssoc'h eo dezho en em glevout, hardissoc'h e vent da brezec ous ar re ne fell dezho nemet ho zrompla, hag evid anaout mad ar sort tud-ze, kenvrois, dioullit dious ar re n'ho deus nemet meuleudi d'ober ac'hanoc'h, dreist-oll araug ann electionou, dious ar re ne gavont netra fall ennhoc'h, ar re-ze ne dint ket e guirionez ho mignonet.

E meur a barræs eus ann Escopti, ho kenvrois, Bretonet ha paisantet eveldhoc'h, ho deus en em glevet etrezho. Unan ac'hanoc'h, Loaëc d'eus *Guipavas*, en deus lavaret e Roazon, dirag cals tud chentil, a chilaoue anezhan gant evez, penaus e oant deut a benn en he barræs, da gahout ann tu gounit var ar Radicalet. Ar pez en deus hen græt e *Guipavas*, a hell beza græt e kement leac'h ma z'eus eun neubeut tud a volontez vad, eun neubeut cristenien calonec, evid en em lacaat er penn araug ; ar re goz evid guelet da biou e vezo græt ar moueziou, hag ar re iaouanc evid labourat hag ober ar pez a lavaro ar re goz dezho, ha ne ket varc'hoas e renker commans ; hirio eo... breman ... doc'htu. Er bloas a zeu, e vezo græt adarre ann electionou evid ann Deputeet ; ni a renc beza prest da benn neuze, ne ket hebken evid enebi ous ar Radicalet, mæs evid trec'hi anezho. Bras eo ann niver anezho, mæs, evid c'hoas, hon niver-ni a so cals brassoc'h, ha mar caromp poania, mar g'ouzomp ober hon dever, kement a sell ouzomp evid ar c'horf hag evid ann ene, a vezo e savete, mæs ma teufe, Doue ra viro, ma teufe ar Radicalet, dre hor faut, da veza treac'h deomp, rag nemet dre hor faut, ne hell c'hoarveout, danjer a so ne ve collet ar vro, ha siouas ! collet ganeomp-ni !!

A.

Justis hag Egalite ar Republicanet.

D'ar c'henta a viz Maë 1870, Gouarnamant ann Impalaër a roe urs da guitaat ar Frans, d'ann autrou Cernuschi, ginidic eus ann *Italie*, rag m'en devoa roet 100.000 lur eus he arc'hant he unan evid sicour ar re a ioa o clasc lacaat ann dud da lavaret *nan*, ne blije ket dezho mui gouarnamant Napoleon. Kerkent, ar re-ze a savas clemm hag a gassas d'ar gazetennou ar c'hlemm-ze, a lavare evelhen :

« Ann autrou Herri Cernuschi, ginidic eus ann « *Italie*, a so bet chasseet cuit eus ar Frans, e- « leac'h ma oa o chomm, ugent bloas so breman, « rag m'en deus casset he offrans d'ar re so guel- « la mignonet ar bobl. Ar C'houarnamant, *oc'h* « *en em lacant e plass ar vro, egis ma eo boa-* « *set hen ober,* EN DEUS DISONJET, PENAUS ANN « DIAVEZIDI A SO HOSTIZIEN AR FRANS, *ha ne ket* « *he re he unan.* Ann autrou Cernuschi ne rea « netra a enep lezennou ar vro eleac'h ma oa « deut da chomm ; oc'h he sicour da gahout he « liberte, ne rea nemet discuez dezhi he anaoude- « gez vad. *O chasseal ann autrou Cernuschi,* « EN HE INTEREST HE UNAN, ar C'houarnamant « en deus græt *eun dra direis ha disleal,* hag « hon dever-ni eo en em glemm anezhan, hag he « rei da anaout dirag ar vro. »

Ar pennad scrid-ze a oa sinet gant 19 Depute, hag etoues ar re-ze a ioa Jules Grevy, Leon Gambetta, Jules Ferry, Jules Magnin hag Emmanuel Arago, Cannad ar Frans e *Suiss.* —

— D'al Lun, 9 a viz Eost 1880, ar C'houarnamant en deus Jules Grevy evid Presidant, Leon Gambetta, presidant Cambr ann Deputeet, evid rener, Jules Ferry ha Magnin, evid Ministret, o tisonjal, *penaus ann diavezidi a so hostizien ar Frans ha ne ket he re,* en deus e 1880, græt *ann dra direis ha disleal,* a damalle, ar re hon deus hanvet eus he vemprou, d'ann Impalaër e 1870. Casset en d'eus cuit d'eus ar Frans, ann autrou Harden-Hickey d'eus ann Americ, bet scoliet e scol *Saint-Cyr,* hag o chomm en hor bro abaoue 15 bloas, rag ma tamaller dezhan beza græt goab dre he scridou hag he bortrejou, d'eus Grevy, Gambetta, Ferry, Magnin hag eun neubeut all, en eur gazeten hanvet ann *Triboulet.* Hag ar gazetennou Republicanet, gazetennou ar C'houarnamant, n'ho deus ken nemet meuleudi d'ober d'eus eun dra ken direis, ken disleal. O velet ar sort tud-ze so bet clevet a viscoas o fougassi ne oa ket guelloc'h mignonet d'al liberte egetho, refus rei al liberte d'ar re all, pa ho deus allet beza ar vistri, ne gavomp nemet eun hano da rei dezho.

Furlukinet ! ! ! A.

Ar gazeten Radical al *Letern,* en eur pennad scrid hanvet *goude ar veaich,* a c'houlenn da betra talvezo d'ar vro, beaich Presidant ar Republic e *Cherbourg,* hag e carfe gouzout hag hen a rai breman ar C'houarnamant eun dra benag evid ar vro.

« Rag, emezhi, ann oll goueliou-ze, ann oll embatou-ze, ann oll reuz-ze, a so mad avoalc'h ma kirit, mæs ar vro a garfe guelloc'h, evel killoc ar gonchen :

Eun tam mel pe eun tam bara
Eget ar berlezen braoa,

hag ann tam mel-ze evidomp eo al liberte goulennet gant ar vro abaoue keit all amzer. Roet a vezo deomp ? Siouas ne gredomp ket, rag er mare memes ma lavare Gambetta e tlefe ar gazetennou cahout muioc'h liberte, he Vinistret, rag ar re-man ne reont netra ken nemet ar pez a blij dezhan, he vinistret a chassee e meaz ar vro eur scrivanier divroad, a scrive eur gazeten ne vouie nemet enebi ous ar C'houarnamant, he bolitic hag ar Republic soken.

« A dra sur, ne ket ni, Republicanet, a dlefe cahout truez ous ann divroad-ze, ann dra-ze a sell ous ar Gonservatourien, mæs gouscoude ar C'houarnamant na dlefe ket beza heuliet en he genver, exempl ann Impalaër, hag ober van da gahout aoun rag eur gazetennic hag eur scrivanier, ne oant tam prijet, tam istimet gant ar vro.

« Eur scrivanier, casset cuit e hano liberte ar gazetennou, set' aze oll ar frouez roet deomp gant goueliou Cherbourg. Guelet a rafimp divezatoc'h, da begement muioc'h e talvezint deomp, mæs, e guirionez, ma n'ho deus ket brassoc'h talvoudegez, red mad e vezo hel lavaret evel hon tud coz : ne ket red devi goulou evid ober eur seurt c'hoari ; ne dàl ket..»

— Ar gazetenner d'eus pehini ez eus hano er pennad scrid-man, eo ar baron Harden-Hacquey, a scrive ar gazeten *Le Triboulet,* dindan ann hano Sant Patris. Re a speret en devoa, hag e vouie re vad lacaat ann dud da c'hoarzin, var bouez ar re a ra breman ho mistri varnomp, ha setu perag eo bet chasseet eus ar vro. A.

Neus ket pell, eme ar gazeten *Le Soleil,* hon deus comset, gant ar pez brassa eus ar gazetennou, d'eus eul lezen ez eus c'hoant d'ober evid chench cals traou er pez a hanver *articles organiques,* a so bet lakeat heb consantamant ar Pab, e penn ann emgleo *(concordat),* a oa bet græt etre hen hag ann Napoleon kenta. Hirio e cavomp al lezenze er gazeten *Le Télégraphe.* Eun neubeut Deputeet eo a so o clasc ober anezhi, ha ne ket ar C'houarnamant. Evid lavaret ar virionez penn da benn, heman, da lavaret eo, Freycinet, Constans ha Fallières, ho deus roet ho aotre d'al lezen. Evid cannad ar Pab, da behini eo bet discuezet ive, n'en deus, atau hervez ann *Telegraphe,* lavaret ger ebet.

Mar de guir lavaraou ann *Telegraphe,* n'omp ket souezet n'en deffe, evid c'hoas, lavaret ger ebet cannad hon Tad Santel, rag araug hen ober, e tlie rei da anaout d'hon Tad Santel ar Pab ha d'he Vinistret, ar pez oar e sonj ober.

Setu aman breman petra lavar al lezen nevez-ze a glasker ober a enep ann Ilis.

I. — Kerkent ha ma vezo bet embannet al lezen-man, ar C'houarnamant, abars rei he aotre pa vezo hanvet eur chaloni nevez, a hello goulenn e ve roet dezhan etoues ann oll paperiou all, eur proces-verbal digant ann oll chaloniet all, da lavaret penaus int a so a unan gant ann Escop en affer-ze.

II. — Na hello den beza assambles chaloni ann Ilis gatedral ha cahout c'hoas eur plass all, a lacafe anezhan re dindan dorn ann Escop, hag a alfe beza lammet diganthan gant heman. Na hello ket kenneubeut eur vikel-vras beza assambles chaloni, na kemer pers en assambleou ar chaloniet.

III. — Ne vezo ket roet he bæamant d'ar vikelet-bras, mar dint bet kemeret gant ann Escop etoues beleien he escopti.

IV. — Ne vezo hanvet, gant aotre ar C'houarnamant, person canton ebet, na d'eus ar c'henta nag eus ann eil class, ma ne ve ket etoues ann oll paperiou all, eur *proces-verbal* eus ar *c'honcours* a so red da gahout evid ma ve hanvet ann den evid mad, *hervez lezennou ann Ilis (! ! !)*

Ma teufe eur person canton d'eus ar c'henta pe d'eus ann eil class da lacaat he zilez, ne vezo morse roet aotre ar C'houarnamant d'ann hini a vezo hanvet en he blass, nemet goude m'en devezo ar c'henta (tremenet ann daou-ugent deves a so roet dezhan d'ober mad he sonj, adalec m'en devezo lavaret ne fell ket mui dezhan chomm e plass) disclæriet, pe dirag ar Prefet pe dirag Ministr ar Relijion, eo a volontez vad ha gant he oll liberte, m'en deus lakeat he zemission etre daouarn he Escop.

V. — Ar personet all a vez tennet ho flass digantho gant ho Escob, abars m'en deffe ho dic'halvet da genta dirag ann *officialite,* a gendalc'ho o reseo ho fæamant. Ann Escop, m'en deus hanvet eur re benag en ho flass, a renco he unan ho faëa egis a garo.

VI. — Cureet ar parræsiou n'ho devezo tam pæamant da gahout, ma ne ziscuezont ket beb bloas, e penn ar bloas, eur *certificat* scrivet gant ho ferson da lavaret e plijont dezhan, hag eo gant he gonsantamant e chomont er barræs.

VII. — Ar sicour roët gant ar C'houarnamant evid paëa *pension* eun neubeut cloer iaouanc, a vezo roet gant heman da eur re benag dre ho hano.

Ann tad a famill eo a renco goulenn ar sicourze evid he vab : 1° digant Prefet ann Departamant, 2° digant Escop ann escopti.

Goudeze, ar Prefet a lacai ober eun enclasc, hag a roio da Vinistr ar Relijion eul listen d'eus ar re a so dign da reseo ar sicour-ze, goude beza evelken en em glevet gant ann Escop.

Ar sicour-ze a vezo aotreet neuze evel ma rer evid ar sicouriou roet d'ar re a vez o tarempred scoliou ar C'houarnamant.

Ar Prefet a gasso kelou da famillou ar re ho devezo bet ar sicour-ze, da beb famill en he fart he unan.

Da fin peb bloas scol, ann hini en devezo bet ar sicour-ze, a renco sina eur paper evid lavaret ez eus bet roet dezhan e guirionez ar sicour a oa bet aotret dezhan gant ar C'houarnamant.

— Da lavaret eo, ar Radicalet a gay dezho eo re unanet ar veleien gant ho Escop, hag e carfent lacaat ann disurj etrezho, mæs ann dra-ze ne rafint ket. Goasca ann Ilis ne lavaran ket. A.

De Freycinet, e *Montauban,* en deus græt eur brezegen a lavare penaus ma oa bet red d'ar C'houarnamant cass ar Jesuistet cuit d'ann devez

merket gant ar gemennadureziou, e helle gortos ar pez a garje abars chasseal ar Relijiuset all, n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, rag d'ar re-ze ne oa merket devez ebet. Ar brezegenze a so caus m'ho deus ar Radicalet aoun ne garfe mui breman ar C'houarnamant mont hirroc'h, o velet pegen diæs eo bet dont abenn d'eus ar Jesuistet, ha c'hoas ne ket achu. Kense e comser cals anezhi. Lod eus ar gazetennou a lavar, ha meus aoun ne fazïont ket cals, penaus m'en deus comset de Freycinet en dail-ze, ha kerkent ha m'en deus cavet ann tu,ne deo nemet evid ma vije bet amzer avoalc'h da gass he brezegen da *Rome*, abars ma vije bet digorret assamble ar Gardinalet d'ann 20 eus a viz Eost, ha miret evelse d'hon Tad Santel ar Pab da gahout ann tu da lavaret sclear hag anat d'ann oll ar pez a sonj d'eus kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Hor C'houarnamant a ra aliæs ann hini ne ket nec'het gant hon Tad Santel ar Pab, ha gouscoude en deus aoun rag ar pez a alfe da damall dezho en afferze. Ræson en deus, rag, petra benag ma ia breman cals tud d'ho heul, ma teufe hon Tad Santel da brezec, re gristen eo c'hoas ar Frans evid disprijout he gomsou, ha marteze ec'h alfe trei kein d'ar re so breman oc'h enebi kement ous ar Relijion.

Eur re benag ho deus lavaret ive penaus cals d'eus Radicalet ar Gambr a so droug bras ennho abalamour ne gasser ket cuit doc'htu ann oll Relijiuset n'ho deus ket aotre ar C'houarnamant. E guirionez, unan eus ar Radicalet-ze, Paul Bert, en deus græt en devejou-man, en Departamant ann *Yonne* eur brezegen cassaüs a enep ann oll Relijiuset. E leal, evid cuzet ar c'hoant en deus da ziscar ann oll Ilis, en deus græt ann neuz da veza a du gant beleien ar parræsiou, mæs e guirionez, petra benag ma heller lavaret deoc'h he oll brezegen e daou goms : *peoc'h d'ar veleien, brezel d'ar menec'h*, mar galfent, heb droug evitho, heulia ho c'hoant, ne ve mui nag Ilisou, na couenchou, na beleien, na Relijiuset.

Ne gredan ket eta en deffe allet Freycinet trompla hon Tad Santel ar Pab dre he brezegen, ha ma sonje da Leon XIII e oa red evid brassa mad ann Ilis, lavaret eun dra benag a enep ar c'hemennadureziou milliget-ze, n'e ket prezegen de Freycinet a hello miret outhan d'hen ober.

A.

Beb unan eus he blass e ialo guelloc'h ann traou.

Gambetta, en unan eus hé brezegennou, e *Cherbourg*, en deus lavaret kement-man :

« N'am eus biken ancounec'heat piou oun, « d'oc'h a beleac'h e teuan, da beleac'h e fell din « da vont. Gouzout mad a ran oun sortiet dious « ann izella rencou eus ar bobl, hag e apparchan- « tan outhan penn da benn. Nag epad ar brezel « e 1870 a zigassit din da sonj anezhan, nag hi- « rio kenneubeut, n'am eus c'hoanteet goasca va « bro. Ne fell din beza nemet unan d'eus servi- « cherien ar bobl, d'ober evithan ar pez a vezo « ann talvoudussa, el leac'h ma'z oun lakeat. »

— Abaoue, ann oll gazetennou Republicanet n'ho deus ken nemet meuleudi d'ober eus ar c'homsou-ze, petra benag ne lavaront ket cals a dra, ne lavaront ket soken cals deomp var ar plass a zere ous Gambetta, var ar plass e pehini e fell dezhan servicha ar bobl.

Gambetta a lavar *ne fell ket dezhan ober he vestr var ar vro*, ha gouscoude neus ken mestr nemethan ! Penaus e c'hoarvez kement-se ? Penaus ? ne ket goal æs hel lavaret. Lezel a ra gant ann diou Gambr al liberte d'ober ar pez a girint, gant ma rafint ar pez a blijo dezhan, hag e ro ive eun tam galloud d'ar Vinistret, ma na reont da vihana netra abars beza goulennet ali digan-than. Gambetta, evid guir, n'ema ket e penn ar vro, ha gouscoude biscoas Napoleon III, ne de bet galloudussoc'h e Frans egethan. Hen a ra peb tra, mæs ne heller tamall netra dezhan, pa n'ema na Presidant ar Republic na Ministr, na ne renc respont eus a netra. Rag-se, ne ia ket mad ann traou, hag evid beza en he blass, hen a renkefe d'ann neubenta beza Presidant Conseil ar Vinistret. Breman, pa ia fall ann traou, hen he unan en em zizamm. hag a daul ar beac'h var ar Vinistret ; lavaret a ra soken eo ar C'houarnamant ne voar ket he vicher, mæs ma ia mad ann traou neus ken caus nemethan.

E *Cherbourg* e oant tri : Grevy, Presidant ar Republic, Leon Say, Presidant ar Senat ha Gambetta Presidant ar Gambr.

Neus ket bet taulet cals cont ous Grevy : Leon Say ! den ebet na selle outhan ; mæs Gambetta, henez a ioa ar Roue, henez a ioa ann Impalaër hag ann Doue. Ann Depute Lavieille en deus hel lavaret dezhan : *hon oll fizians a zo ennhoc'h.*

Neus fors peu sort divroad deut da *Cherbourg* en devejou-ze, en dije a dra sur lavaret penaus e oa Gambetta ann hini a ioa e penn ar vro, ha ne vije ket bet faziet. E guirionez, piou en deus, goude beza dijuniet gant Roue ar Gresianet, lavaret e oa red cass eun neubeut eus hon offiserien e Gress ? Piou a so bet caus d'eus kemennadureziou ann 29 a viz Meurs ? Piou en deus digasset ar Gommunardet endro pa sonje dezhan e oa deut ar mare ? Piou a ra ar pez a gar, evel ma car, pa blij ganthan, heb ma cavje den netra da lare ? Piou ? Den all ebet nemet Gambetta. Ma, e leor al lezennou ez eus eur virionez a lavar evelhen : *Qui sentit commodum, sentire debet et incommodum.* Ann neb en deus ar profit eus eun dra, a dle cahout ive ann diæsamant. Da lavaret eo, mar deo Gambetta mestr ar vro, hen eo ive a dlefe respont eus ar pez a vez græt, ha ne ket Presidant ar Gambr e dlefe beza, mæs d'ann neubeuta, Presidant ar Vinistret.

A.

Ann hini a goms aliæs, dreist oll heb beza sonjet mad abars digorri he c'hinou, a hell aveichou beza re hir he deot. Gambetta e *Cherbourg*, en deus græt re a brezegennou, hag en unan anezho, ann oll diavezidi a sonj dezho en deus disculiet re sclear ar c'hoant en deus da vont da venji doc'htu var ar Brussianet ar gaou ho deus græt ouzomp e 1870. Ar goassa so, da C'houarnamant ar Frans eo e tamaller ar pez oll en deus lavaret, rag a bell so e lavarer neus ken Gouarnamant ne-

met hini Gambetta.

Eur gazeten eus ann Itali a lavare var bouez ar brezegen-ze :

« Prezegen *Cherbourg* ne vezo ket lennet gant cals a blijadur en Alemagn, rag petra benag ne goms ket eus ar sclæra, anat eo e carfe lacaat ar Frans da gredi ec'h hello, heb dale, cahout he zro var ar *Pruss*. »

Eur gazeten all a lavar ive :

« Prezegen Gambetta e *Cherbourg*, red eo e-vessaat mad outhi. Ann oll a vouie ervad penaus ar peoc'h sinet e 1870 etre ar Frans hag ar Pruss ne oa nemet eun ehan. Ma ! prezegen Gambetta hen discuez anat d'ar re n'her gouient ket c'hoas, hag ouspen e lavar d'ann oll ez eo ann ehan-ze var bouez achui. »

— Ha setu penaus, kenvrois, ar Republic eo ann urs hag ar peoc'h.

A.

Eun testeni muioc'h eo ar Republicanet leun a garantez evid ar Relijion.

Eur gazeten radical. *Le Mot d'Ordre*, o tigass da sonj d'he lennerien d'eus comsou Grevy, Presidant ar Republic, d'ann autrou'n Escop *Bayeux*, a lavar evelhen :

« Arabad e ve rei muioc'h talvoudegez eget n'ho deus e guirionez, d'ar c'homsou lavaret gant Presidant ar Republic epad beaich *Cherbourg*.

« Abalamour da-ze eo ne fell ket deomp clasc chican e fæson ebet d'ann autrou Grevy, evid ar pez en deus respontet da Escop *Bayeux*, rag, evel Presidant ar Republic, ne helle ket rei eur seurt respont :

« *Ar veleien hag ar Relijion, n'ho d'eus ket ezomm da gahout aoun ; ne mer ket o sonj ho distruja.*

« Ar c'homsou-ze n'int ket guir. Ni a so er c'hontrol eun tam mad a dud er vro, hag a fell deomp, a greis calon, distruja ar veleien hag ar Relijion. »

— Set' aze hag a so sclear !

Ar *Mot d'Ordre* a gendalc'h goudeze o lavaret penaus goude ann electionou nevez evid Conseil ann Ti-kear hag evid ar Gambr, ar Republicanet a hello erfin cahout ho c'hoant. Evelken, souesus bras eo clevout ar Presidant o lavaret eun dra, hag he vignonet ar c'hontrol-beô.

A.

Eul loden eus ar pez a heulio ann electionou diveza.

Ann electionou, so bet græt d'ar c'henta ha d'ann eis a viz Eost, a rento pounerroc'h ha cals, ar beac'h taulet var diouscoa ann dud divar ar meaz gant Radicalet ar c'heariou. Meur a dra didalvez a heulio c'hoas ann electionou-ze, mæs evid hirio, ne fell deomp coms nemet eus ar c'henta.

Setu penaus e c'hoarvezo ann traou. Discuezet hon deus dija deoc'h meur a veich, penaus neubeut a oa ar re eus ar Senatourien hag ann Deputeet, ho devoa eun tam benag a soursi d'eus interest ann dud divar ar meaz, e sco ar re n'ho d'eus ken sonj nemet plijout da electourien kear. Bete vreman, er C'honseillou Jeneral da vihana, ann niver brassa a apparchante ous ar Gonservatourien, difennourien ann dud divar ar meaz. Abaoue ann electionou diveza so bet chenchet penn d'ar vaz.

Hogen, evid lodenna ar c'hargou er vro, a hell beza cals kemm, d'oc'h ma ve ann niver brassa en diou Gambr hag er C'honseil, a du gant re gear pe a du gant ann dud divar ar meaz.

Abaoue 10 bloas e paeomp eur milliard mui-oc'h eget kent, hag eo var ann dud divar ar meaz eo kemeret ar pez brassa d'eus ar milliard-ze, ha pa lavarer distaul eun neubeut eus ar c'hargou, var betra e ve græt ann distaul-ze ? var ar c'hargou a bouez ar muia var ann dud divar ar meaz? Nan da ? mæs var ar re a bouez var re gear. Fougassi a rer breman gant ann distaul-cargou var ar sucr. Guir eo e vezo marteze æssoc'h guerza, d'ar re a c'hounit bettarabes evid ober sucr, mæs a hent all, e peleac'h e ve drebet ar muia sucr ? E kear, a dra sur. Peb den, ann eil da denn d'egile,ne zreb ket ouspen diou lur sucr, ha re gear er c'hontrol, ann eil ive da denn d'egile, a zreb eun 40 pe 50 lur e peb fæson.

Fougassi e rer gant ann distaul-cargou var ar guin. E peleac'h adarre ec'h ever ar muia guin ? Er c'heariou c'hoas, rag eno peb den a ev peur-vuia 4 gueich kement a vin evel peb den var ar meaz. A hent all evid her c'homprenn, peus nemet sellet endro deoc'h. Ann dud, ar bobl a gresc er c'heariou gant ar re a cuita ar meaziou evid mont e kear : var ar meaz ez eus beac'h o cahout peadra a vicherourien hag a zevezourien, ha pa guita eur merour benag eus eur plass, e ve diæs meurbet cahout eun all da lacaat ennhi.

Ma oa ker goas ann traou, pa oa douget ar C'honseillou Jeneral da gemer interest ann dud divar ar meaz, petra ne c'hoarvezo ket breman, pa ho deus ar Radicalet, hon enebourien, kemeret plass hor mignonet ?

Aoun bras am eus, kenvrois, n'en em gavje breman ann dud divar ar meas en eur stad cals goassoc'h evitho eget ne dint bet bete vreman, ha ne ket æs gouzout bete peleac'h e vezint casset, ma ne ouzont ket en em zifenn guelloc'h hivizi-ken, rag a drugare Doue, e heller dont a benn a beb tra, ha n'e ket ni a lavaro biken deoc'h : *N'hoc'h eus ken d'ober, nemet hirvoudi ha suja.*

A.

Assamble ar Gardinalet d'ann 20 a viz Eost.

Hon Tad Santel ar Pab, da genver ann devez-ze, en deus dalc'het assamble ar Gardinalet, ha dirazho en deus roet he aotre da zaou Escop var'n-ugent ; 6 eus ar re-ze a oa evid ann *Italie*.

En he brezegen, a so bet, couls lavaret, oll di-varbenn gouarnamant ar *Beljic*, a so egis em beus hel lavaret deoc'h, savet a nevez so etre hen hag hon Tad Santel, Leon XIII en deus en em glem-met, rag ma oa bet tennet cuit Cannad ar Beljic e *Rome*.

« D'eus ann affer-ze, eme Leon XIII, ha d'eus

cals afferiou all henvel outhi, e heller compren e voassa ar brezel a enep ann Ilis pa glasker tenna diganthi ar galloud he devoa var ar poblou ; ar re ho deus lammet diganthi ann tamic Rouantelez he devoa var ann douar, dre bermission ann autrou Doue, n'ho deus hen great nemet evid bihannaât ar galloud-ze. »

Leon XIII goudeze en deus comset d'eus gouarnamant ar *Beljic*, a so a enep ar Feiz hag ar Relijion, pa glasc, en he lezen var ar scoliou, lemel digant ann Ilis he guiriou en affer-ze. Ann Eskibien carget da evessaat ous kement à sell ous silvidigez ann eneou, na hellent ket rei ho aotre d'al lezen-ze.

Hon Tad Santel, goude beza meulet cals ann Eskibien ho deus condaonet al lezen-ze, a zigass da sonj he lizer d'ar Roue ar Beljic d'ar c'henta devez a viz Gouere, e pehini e scrive dezhan ne helle ket rei dezhi he aotre. Hon Tad Santel en deus atau sonjet e oa red, evid ann dud iaouanc catolic, en em viret da vont d'ar scoliou eleac'h ne vije ket comset a Relijion.

Re a vadelez en deus discüezet, ne ket travoalc'h en he aliou da Eskibien ar *Beljic*. Goulennet en deus digantho dougen gant cals dousder *censuriou* hor mam santel ann Ilis a enep enebourien ar Relijion. Mæs kement-se ne ket travoalc'h evid Ministret gouarnamant ar Beljic. Ar re-man a sonje dezho e tlie ar Pab tamall ann Eskibien abalamour d'ho scridou, hogen Leon XIII en deus atau, a grenn, reüset hen ober.

Hon Tad Santel a lavar goudeze pegement a draou so bet tamallet dezhan a enep ar virionez; petra en deus clasket gouarnamant ar Beljic he lacaat da ober en despet dezhan, hag ive ar pez oll so bet græt gant ar C'houarnamant-ze a enep ann Ilis.

Hon Tad Santel, goudeze, a lavar he deus ann Ilis ar guir da gahout Cannadet e kichen gouarnamant ann oll broiou, dreist oll ar broiou catolic. Hen ne rai van ebet ma clasker enebi outhan en he bart he unan; mæs biken ne hello cavout mad, hag e renkefe coll he vuhez, ar pez a vezo græt à enep galloud ann Ilis.

Achui a ra en eur lavaret penaus m'en deus sonjet e oa red en em glemm en dail-ze, eo evid beza clevet gant ann oll brinset hag ann oll boblou, ma anavezo ann oll ar virionez penn-da-benn, ha ma velint eo atau ker crenv, atau henvel, Feiz hon Tad Santel ar Pab.

Leon XIII a ro cals meuleudi da bobl ar Beljic, hag a sonj dezhan e chomo atau stard er Feiz.

Ann Ilis he deus c'hoas, a hent all, cals anken, cals glac'har oc'h he goasca. Eur veich all, hon Tad Santel ar Pab a gomso d'eus ar brezel, d'eus ar gaou a rer ous ann Ilis, ne ket hebken er Beljic, mæs e cals plassou all. A.

Kimiadi eur beleg iaouank da Japel ann Intron-Varia

Euz a Zeminear-Bras Kemper, ann dek a vis eost 1880.

Ton : *Ar Menec'h-Rus.*

O Mari, va mamm dener, siouas, 'vit kimiada,
En ho chapelik hirio, 'deuan da zaoulina :
Ann daëlou em daoulagad, va c'halon oll mantret,
Kenavo e lavaran ! ... Kenavo, mamm garet !...

Petra! pevar bloavezik tremenet 'n ho skoazel !..
A veac'h em eus tanvezet eur c'hinaouadik mel,
Ma rankan prest kimiada, marteze 'vit ato,
Ha laret en eur vouëla : Mamm garet kenavo !...

'Tal hoc'h auter gouscoude, nag hen oa dous pedi...
Gant tan-flamm ar garantez ar galon o virvi
A deuze, couls lavaret, 'n eur veuli hoc'h hano !...
Perag 'rankan 'ta va Mamm lavaret kenavo ?

Perag ? Her gouzout a ran : an eur vad er bed-ma
A dremen 'vel eun uvre pa zonjer neubeuta.
'Vit ann eurusted padus, en draonien-ma a lenv
Ne dâl ket deomp hen enklask; n'her c'haver met en Env.

Beteg-hen, 'vel 'n eur pors-mor, va bagig goaskedet
Gant tarsiou-guen ann tourmant ne d-eo ket bet fustet :
N'ouzon ket petra goall-vor nemet dre lavarou
Mar n'am diouallit, va mamm, sur ou d'ober penseou.

Var mor ar bed e kaver ouspenn eur Bek-ar-Raz
Hag ho deus bet goeledet dija meur a lestr-bras !...
Penaus va bagig dister hello 'ta ho zremen
Mar na deu ho preac'h nerzuz, va mamm vad d'he zoutën.

Enebourien ann Ilis du-hont var ho listri
A velan a bep tu din, prest oll d'am goeledi :
Ar re-ze ho deus touët distruja peb christen...
Petra rin-me 'ta, va mamm, mar na deuit d'am difen ?

Oh ! guell eo ganen mervel ama 'tal hoc'h auter
'Get guelet va gouelïou-guen stlabezet gant ar fler ;
Pe roget gant bouliji soudardet fall Satan !...
Mamm, difennit ho pugel hag he vagig vihan !

Petra 'rin-me 'ta breman, pa'z-eo red din kuitaad
Petra 'rin-me? Oh ! m'her goar... Deoc'hui, o va Mamm vad
Me zavo 'bars em c'halon eur chapel caër meurbed
E kichen hini Jezuz 'lec'h m'ho kavin bepret !...

Sur on, euz ar chapel-ze 'vo ket red kimiada
Keit ma vezin e buez 'vel m'eo red euz hema :
Ha pa varvin, o va Mamm eur chapel kals kaëroc'h
A gavin er Barados, mar jomman fidel deoc'h.

X.

KELEIER.

Conseillerien ann Ti-kear e Departamant Costez-ann-Nord, a so galvet da henvel da benn varc'hoas eun *Délégué* evid henvel eur Senatour e plass ann autrou amiral de Kerjegu. Mar galfent henvel tud goest da choas eur Senatour henvel ous ann hini ho deus collet !

Dissadorn, 24 a viz Eost, etro 5 heur anter, eur vamm, gant he c'hrouadur, so bet lazet gant eun tarz-gurun, e Pennanguer, parræs *Clohars-Fouesnant*.

Ar vam so bet lazet var ann taul, mœs ar c'hrouadur a chomas beô beteg antronoz.

Er memes deves, e parræs *Gouesnac'h*, ez oa daou zen en eur c'hardi o nizat kerc'h, pa gouezas ar gurun varnezho. Eur goas hag eur vaoues a ioa ; ar vaoues a gouezas maro mic, ar goas ne oe nemet bronduet eun tamic he gorf dezhan.

Ann autrou Freppel, escob *Angers* ha Depute ar Finistère, a ioa bet o velet eun neubeut eus ar parræsiou ho deus he choaset evid ho Depute, a dremene dre *Gemper* der Guener, 27 a viz Eost, o tont eus Landerne. Ar re ho devoa clevet e tlie tremen dre Gemper, a ioa æt d'ar gâr d'he zigemer ha d'he saludi, ha kerkent ha ma veljont anezhan, setu int o taoulina evid goulenn he vennos.

Pa save ann autrou'n Escop he zorn evid benniga ann dud cristen-ze, eur polisson, guisket braô avoalc'h, a ioa o c'hortos mont cuit, a rea goab ous ann autrou Freppel, oc'h ober van da rei he vennos da eun den all daoulinet dirazhan.

— Set' aze ar respet ho deus lod eus ar vourc'hizien evid Ministret ar Relijion ! Abars nemeur int a gano eur sôn all marteze, pa velint n'ho devezo mui den d'ho difenn nemet ar veleien hag ann Eskibien.

Eul loden d'eus soudardet ann XI[et] arme, a dremeno d'eus ar 15 d'ann 21 a viz guengolo, var douar ar parræsiou a gavfoc'h ho hano aman izelloc'h.

Castellin, Sant-Coulitz, Meill-ar-Vern, Dineault, Cast. — Pleyben, Lannédern, Brasparts, Lothey. — Le Faou, Lopérec, Quimerc'h, Rosnoën, Logonna-Quimerc'h. — Daoulas, Loperhet, Hanvec, L'Hôpital-Camfrout, Irvillac, Lannurvan, Rumengol, Sant-Alar. — Landerneau, Dirinon, Pencran. — Plouziry, Le Tréhou, Tréflévenez, ar Merzer. — Sizun. A.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Cloastre, belec iaouanc, a so hanvet cure e Pont-'n-Abat.

Iann Penn-Botes.

Iann Penn-botes, ne ket eur Iannic a ioa, mæs eur Iann penn da benn, danvez eur goas ennhan, ha deut c'hoant d'he vam he zimezi. Houman, o velet en he c'hichen Jeanne ann Dall, merc'h da Lann ann Dall, he dije caret ober eur verc'h gaër ganthi. Ar Jeanne-man, ne ket eur Jeannedic a oa, mæs eur pez mell plac'h iaouanc a samme eur sac'hat guinis, hag a c'hoarie ganthan evel eur plac'hic vihan gant he merc'hoden.

Mam Iann, eun devez d'eus ar beure, a lavaras d'he mab :

— Assa Iann, va mab, meus aoun oud deut en oad dimezi ; te ac'h eus skiant vad ha speret lemm; te a gar labourat ha ni hon deus arboelet eur guennec benag. Egis n'hon deus ken crouadur nemedout, pa varvimp, e lezimp ganes eun tam benag a zanves; ni a fell deomp rei did evid pried, Jeanne ann Dall, he deus pemp cant scoet da gahout devez ann eured, heb conta ar pez he devezo goude. Eur plac'h iaouanc fur, ha tud à fæsoun..... accord omp ?

— Egis a garoc'h, mam.

— Dissul, Mari-Dell, mam Jeanne, a zeufo d'hor c'haout ; te en em gempenno deus ar guella. Poent eo dihuna, va mab. Te a so bet Iannic pell avoalc'h, poent eo did beza Iann evid mad. Arabad eo did beza ken aounic. Dond a rai eta Mari-Dell d'hor guelet. Labourerien douar eveldomp, int a gar al labourou græt mad. Pa velo hor guerjeou, hi a lavaro : Oh ! na pebes guez caër ! Te a responto : me eo am eus ho c'hempennet... — Oh ! pebes parçat guinis braô ! — Ganin eo bet hâdet... — Set' aze avad pez hag a so doareet eus ar guella ! — Me eo am eus lakeat perchou dezho.... Evelse, Mari-Dell a vouio doc'htu eo da eul labourer mad e ro he merc'h.

— Guir eo, va mamm.

D'ar sul varlerc'h, setu eta groeg Lann ann Dall o tont da velet he c'hommer.

— Doue r'ho pennigo ! Penaus ema ar bed ganeoc'h ?

— Benniget e viot ! mad avoalc'h, ha ganeoc'h-hu ?

— Egis a velit. Ha Iann, mond a ra endro ?

— Peusvadic.

— Oh ! pebes guez avalou braô !

— Ganin int bet kempennet, eme Iann.

— Set' aze guinis avad hag a so caër !

— Ne ket 'ta ! Me eo am eus he hâdet.

— Hag ar pez-man ! ne ve ket cavet guelloc'h.

— Me gredfe ! ganin eo bet lakeat ar perchou.

Mari-Dell a oa joa ganthi o sonjal ennhi he unan eur mab caër eus ann dibab am bezo. Henes a vouio cass ann traou endro; set' aze eur goas avad!

— C'hui peus eur c'hravas æs aman, emezhi.

— Ganin eo bet græt.

— Heman en deus dorn d'ober peb tra eta a sonje Mari-Dell ennhi he unan, pebes pried d'am merc'h ! eur guir denzor.

Hogen, setu hi o tremen dirag craou ar moc'h, hag o tigorri ann nor :

— Oh ! na pebes torrad braô a voc'h-bihan !

— Ganin int græt ! ! ! eme Iann penn-botes, o c'hoarzin.

— Ma oe græt ann eured ! me chans ne d'hoc'h ket sod avoalc'h evid her c'hredi. Nan ! nan ! Iann penn-botes a so c'hoas potr iaouanc, ha m'ho peus c'hoant he gahout da vab caer, me lavaro deoc'h e peleac'h ema o chomm. A.

Pelerinaich
Escopti Kemper ha Leon da Lourdes.

Ar re ho deffe c'hoant da gemer pers er pelerinaich-ze, a renco cass doc'htu ann arc'hant, en eur lacaat ho hano.

Ann termen diveza evid-se a vezo d'ar Sadorn, 11 a viz Guengolo.

Evid lacaat ann hanoiou ha cass ann arc'hant, e renker scriva da unan eus ann daou autrou a vercomp aman :

Monsieur Salaun, *libraire, rue Kéréon, 56, à Quimper.*

Monsieur l'abbé Rossi, *aumônier du Refuge, à Quimper.* A.

Madou an douar.

Achu eo ann eost guen e peb leac'h dre ar Frans. Peusvad eo;mœs evid ar plouz ez eus eur pempet pe eur seisvet neubeutoc'h eget er bloaveziou all.

Ar bettarabes a so braô, ar re oa bet hâdet abred da vihana, rag ar re so bet hâdet re zivezat a chomo ber ha bihan.

Ann eost avalou-douar ne vezo ket couls evel ma sonje d'ann dud da genta. E tu ann Nord e clemmer gant ar c'hlenvet. E tu ar Saô-heaul, neus droug ebet, evid c'hoas.

Cahout a rer guinis da brena d'eus 25 lur, da 29 lur ann daou c'hant lur,d'eus ann danvez. Ar segal a so d'eus 18 lur 10 g. da 20 lur ann daou c'hant lur. Ar c'herc'h a so d'eus 18 lur da 20 lur 10 g. ann daou c'hant lur.

Guinis ann Americ a gaver da brena en Hâvr pe e Rouen da 25 lur 15 g.

Kemper. — *28 a viz eost 1880.*— (Dre ann daou c'hant lur).— Guinis, 21 lur. — Hey, 15 lur. — Kerc'h, 17 lur. Segal, 20 lur. — Ed-du, 26 lur. — Avalou-douar, 6 lur.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Ni, emezhan goustadic, a so digouezet en eur plass danjerus : ar re C'hlaz so aman tost. Arabad eo mont re vuhan. Ma kirit me ialo araug da velet ha possubl e ve tremen. Evidhoc'h deut d'am heul gant cals eves.

Claverolles neuze a zispartias dioutho.

Ar baron d'eus he gostez, oc'h en em gavout goal ne-c'het gant ann den-ze, a sonje ganthan he unan hag hen a helle cahout fizians ennhan, rag meur a veich abaoue ma oant en hent, en devoa he velet o sellet ous ann dimezel egis eun den en dije bet c'hoant noasout dezhi. Kense, oc'h heulia Claverolles gant cals evez, e kendalc'he atau o sellet parfet outhan. Hogen, souden e reas eur scrijaden. Sonjal a rea dezhan beza guelet eun neubeut tud oc'h ober sinalou da Glaverolles.

—Ha fazia a rafen-me ? Ne gredan ket gouscoude beza en em dromplet. Ar païsant-man so eun traitour, a gredan. Neuze, penaus en em denna d'eus etre he zaouarn, penaus savetei ann dimezel de la Meilleraye ? Lavaret a rin dezhi ar pez am eus sonjet beza her guelet, pe autramant, guelloc'h e ve tevel ? Ia, guelloc'h eo.

Etretant, ann dimezel Blanche ne sonje nemet en he zad, n'he devoa guelet na clevet netra.

Ann autrou de Milly, ann dorn var he bistolodennou, a dostaas en eun taul ous Claverolles, mæs ne oa mui den ebet ganthan. O c'hortos ar baron a oa, hag e lavaras dezhan :

— N'am beus guelet netra, hag heb dale e vezimp saveteet. Deuit d'am heul.

Hag heb gortos ar respont, setu hen o vont d'ann daou lamm. Mont a rea entramant eur c'hoat bras a veler dirazho tost ac'hano ; souden, setu ma clevjont eun tenn fusuill, ha marc'h ann dimezel torret he benn gant eur volod, a gouesas maro-mic d'ann douar. O clevout ann trous, Claverolles a ioa chomet a za. Neuze e teuas var he gis, hag o tisken eus he varc'h :

— Eun taul muntrerien, emezhan. C'hoant ho deus, m'ervad, da velet ha pounner eo hor ialc'h. Tec'homp cuit pa hellomp c'hoas hen ober... C'hui, dimezel, kemerit va marc'h.

— Na c'hui, eme Blanche ?

— Me ! peus ket ezomm beza nec'het,me so boazet avoalc'h da redec ar parkeier hag ar c'hoajou. Hogen, hastit, dimezel, hastit buhan.

Eun tenn fusuil a oe clevet adarre, hag ann autrou de Milly a glevas ar bolod o c'huitellat d'he ziouscouarn.

— Saveteet ! emezhan, ar bolod àll a ioa evidon ive m'ervad ; ar paour keaz marc'h so bet lazet em flass-me. Petra sinifi kement-man ?

Ann dimezel oa pignet var varc'h Claverolles, hag heman a lavare dezhi :

— Deuit eta, deuit buhan !

Evithan e rede ker scanv evel eur bijor er c'hoat, hag a veac'h ma helle ar c'hezec mont ker buhan hag hen. Parencas ehana scuis-maro, ne oant ket ouspen cant metr dious ar c'hoajou-bras. Er moment-se, dress al loar a zisoloas en eun taul, ha ragtal Claverolles a oe clevet o chouhal egis eun den strafuillet :

— Du-hont du-hont, sellit 'ta, emezhan, o tiscuez gant he vez eun dra benag a dreuz ann hent.

Oc'h he glevout, ann autrou de Milly hag ann dimezel a ziredas buhan, hag int d'ho zro a chomas strafuillet oll. Dirazho e velent corf eur belec beuzet en he voad. Eun den coz a oa, Ann autrou de Milly a zilammas en traon eus he varc'h, hag a ielas da zaoulina en he gichen. Pega a reas en he zorn, mæs diners a ioa ha ien-sclass. Neuze e tigorras he soutanen da velet ha skei a rea c'hoas he galon, hag a veac'h m'en devoa lakeat he zorn var beultrin ar belec, ma reas eul lamm, he galon o dridal gant ar joa.

— Va Doue, emezhan, beô e !

Santet en devoa he galon o skei.

Claverolles, oc'h he glevout, en devoa lavaret ive d'he dro ;

— Beô ! hag eun tamic goustatoc'h : E guirionez, Doue a zioual he re dious ann droug.

Ar belec a ioa beô, guir a oa ; mæs ne oa ket cals guelloc'h evid-se, neubeut en dije græt dezhan cuitaat eus ar bed-man ha distrei davad he Grouer; evid ann dimezel Blanche, ne glaske na ne sonje nemet er pez he dije allet ober evid sicour ar belec paour-ze.

— Hogen, emezhi, penaus savetei ann autrou-man, pa neus ken nemedomp aman !

— Bezit dinec'h, dimezel, eme Claverolles. Anaout a ran aman e kichen, eun tamic loch, eleac'h ma hellimp cass anezhan. Mæs neus tam amzer da goll, dond a rai ann enebour varnomp ; sicourit ac'hanon da zougen ar paour keaz den-man.

— C'hui a gasso anezhan ac'han, eme ann autrou de Milly ?

— Red mad eo hen ober. N'eus ken moien nemet henez da astenn eun neubeut dezhan he vuhez ; mond a rin goustad ganthan er c'hoajou... chilaouit ! chilaouit !

Trous ann taboulinou eo a glevjeur a bell.

— Marteze muntrerien ar belec-man eo a so o tont varnomp, eme Claverolles, arabad eo deomp chomm hirroc'h aman, ma n'hon deus ket c'hoant beza collet.

Hag hen o pega a vriad e corf ar belec, setu Claverolles o tougen anezhan a dreus ar c'hoat. Ann dimezel Blanche en he gichen a zouge gant respect penn ar belec, hag ar baron, o velet Claverolles o tiscuez kement a vadelez, a sonje ennhan he unan penaus en devoa bet tort o tisfiziout eus ann den-ze, rag anat a oa ne oa ket eun traitour. Ann traitourien na reont ket ar pez a rea heman.

Eur pennad all eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED.

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou e dle beza great da Berc'hen ar gazeten, gant Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 11 a viz Guengolo 1880.

D'ann 31 a viz Eost e achue ann termen merket d'ar Relijiuset a oa e penn ar scolaichou evid en em denna cuit. Kense d'ann deves kenta a viz Guengolo, abred en deis, ar gommisseret polis a so æt da gement leac'h e oa eur scolaich benâg renet gant ar Jesuistet evid ober dezhô bale.

E *Poitiers*, eleac'h ma oa chomet c'hoas eun tamic couent e kichen ar scolaich, int ho deus cavet ann nor sarret. Neuze, desket ma oa bet gantho ho micher d'ann 30 a viz Even int hô deus brevet ann nor ha lakeat dre ners ar Jesuistet er meas.

Er gear-ze, evel e peb leac'h, ar poliss he deus cavet dor ar scolaichou digor-caër Peurvuia n'ho deus cavet nemet perc'hen ann ti ha rener ar scolaich, hag henez ne ket eur Jesuist eo.

Ar Jesuistet ho devoa gouezet mâd petra d'ober. M'ho dije græt en ho scolaichou ar pez ho devoa græt en ho c'houenchou, ar scolaichou vije bet sarret hag ann noriou siellet ha neuze da viz Here ar scolærien n'ho dije ket allet dond endro, kense ar Republicanet hô dije bet ho c'hoant.

Ar Jesuistet ho deus lakeat ho scolaichou e hano eun all,den ar bed pe belec, hag int a so æt da loja e kear. Pa eo deut ar Poliss da skei var dor ho scolaichou, ann nor so bet digorret dezhi ragtal ha neuze he deus cavet eun Autrou en deus lavaret dezhi ; Petra glaskit-hu aman ? Me so ann Autrou Per, Paul pe Jakes, rener ar scol-man. — Ho paperiou ? — Emaint aman. — N'eus Jesuist ebet cuzet en ti ? — Claskit. Hag ar poliss he deus clasket e peb corn eus ann ti,er c'hambrchou,dindan ar gueleou, en arbeliou ha tam Jesuist ebet n'he deus cavet. Kenavo, Autrou. — Kenavo.

Da viz Here pa zeufo endro ar memes scolærien, evel varlene e cavint ar memes professoret a roio dezho ar memes descadurez, nemet ar Jesuistet a lojo e kear hag a zougo ar *rabat* egis ar veleien all. Setu eta petra ho deus gounezet ar Republicanet var ar Jesuistet.

Herves ar c'hemennadureziou, ar Relijiuset all a dlie ive beza sarret ho scolaichou mæs int ho deus cavet ann tu da viret ne aljent beza casset cuit. Ann Dominicanet goude beza bet aotre hon Tad santel ar Pap ho deus goulenhet digant ann Autrou 'n Escop ann Escopti eleac'h m'ho devoa scolaichou, ho digemer etoues he veleien,ar pez so bet græt, hag evelse int a chomo atau e penn ho scolaichou, ne vezo ket red dezho mond da leac'h all da loja nemet ne zougint mui ar soutanen guenn; evel ar veleien all int a zougo eur soutanen du.

Evid ar Relijiuset all ho deus scolaichou, ouspen m'en deus Freycinet e *Montauban* lavaret ne vije ket clasket affer outho breman doc'htu, meus aôun so bet cavet eun digarre evid ho lezel e peoc'h.

Er sizun a zeu e livirin deoc'h petra eo couls ha ma verkin deoc'h petra so bet græt d'ar Jesuistet d'ann 31 a viz Eost. A.

Ann dud cristen e Naonet.

D'ar sul, 15 a viz Eost, e kement leac'h ma'z eus c'hoas eun tam benag a liberte, cristenien ar Frans, evid seveni promessa ar Roue Lois XIII, ho deus canet meuleudi ar Verc'hez glorius Vari couls e kear evel var ar meaz.

Hogen, epad ma helle parræsiou tro-var-dro deomp sortial gant ho frocession, kear Naonet e oa bet difennet gant ar mear, d'ar gristenien a so o chomm ennhi, en em ziscuez e neb leac'h e meaz ann Ilisou gant ho frocession. Kense, oll ruiou kear, tenval ha trist, a seblante dougen caonv da liberte ar Relijion.

Er c'houenchou, ar processionou so bet græt en diabars ar c'houenchou egis custum. E chapell ann Intron-Varia-Oll-Joa, eleac'h ma'z eus eun dachen vras closet gant mogeriou, e oa deut tost da zaou vil den da gemer pers er procession, eleac'h ma oa ive ann autrou'n Escop *Naonet*, hag ann autrou Guillemin, Escop *Canton*, Heman, m'ervad, a so bet goal soueset o velet he devoa ar Relijion gristen neubeutoc'h liberte e Frans eget e Chine. Hogen, ar brocession gaër-ze ne oa netra e sco ar pez so bet guelet ive er memes devez e ruiou Naonet.

D'ar mare ma sortie gueichall d'eus ann Ilis gatedral procession hanter-eost, eur foul vras a gristenien, ar chapelet en ho dorn, en em lakea en hent o lavaret ho fedennou. Heulia a reant hent ar brocession, hag evel ma leuc'he var ho

bisaich tân ar Garantez hag ar Feiz a zeve ho c'halonou, cals tud a denne ho zoc dezho dre ma 'z eant abiou, ha lod all a lavare :

Setu aman cristenien calonec !

Goude beza chomet eun neubeudic amzer o pedi ebars en Ilis ann Intron-Varia-Pors mad, e tistrojont endro da Sant-Per, renket evel ma oant o tont, ha dre ma'z eant, e cassent gantho d'ho heul, tost da vil den.

Eur veich antreet en Ilis ha pa oe sarret ann noriou, eur vouez a gommansas ann *Ave maris stella* ha ker calonec e canent anezhi, ma ziredas ragtal d'ann Ilis cals tud o chomm var ann dachen hag er ruiou tro-var-dro evid cana ive assambles gant ar re all.

Pa oe achu ann hymn gaër-ze evid goulenn pardon abalamour d'ann injur dispar græt d'ar Verc'hez, e oe canet cantic ar pelerinachou, *Reine de France, priez pour nous* : Rouanez a Frans, pedit evidomp ; hag epad ma caner ar c'hantic caër-ze, ar c'halonou a oa ken tenereat, ma rede daëlou ann oll.

En devez-ze ann oll ho deus pedet ker calonec ma lavare peb unan gant fizians en eur zont er meaz : *Exurgat Deus et dissipentur inimici ejus.* Heb dale e savo Doue d'hor sicour, hag oc'h he velet, he enebourien a renco kemer ann teac'h. A.

Penmadou euz histor ar brezel a reer hirio d'an Tadou Jesuistet.

— An Aotrou *Baron de Plas*, dijentil a vouenn ar famillou brassa hag euz ann noblans cossa eus ar *Charente*, a zo bet gueichall *Colonel* er *gavalieri*. Hirio ann deis e vev euz he renchou, hag euz ann tamik pansion paët dezhan evit ar servichou mad hen deus rentet d'ar gouarnamant. Eur breur hen deuz hag a zo bet gueich all *Cabiten* var vor.

Ar c'hâbiten-ma, goude beza rentet d'ar gouarnamant ar brassa servich, a zo bet hanvet Commandant al *Legion a henor* ; ha setu staget ar groas a henor var he bultrin. Mœs henoriou ann douar na blijent ket kement d'he galon evel henoriou bugale Jesus. Kuitaat a ra servich mistri ar bed evid servich Mestr ann Env hag ann Douar. Setu hen o c'houlenn digor e couent an Tadou Jesuistet. Digemeret eo bet en urs-se eun neubeut bloaveziou-zo. D'ann nao var 'n ugent a vis Even en em gave e ti ann Tadou Jesuistet ar gear a Vrest.

En eur guitaad he gerent, hen devoe fiziet he groas a goumandant en he vreur colonel Baron de Plas, d'he diouall.

D'ann nao var 'n ugent ann Autrou Baron a gass he groas d'he vreur Jesuist, gant eul lizer e peleac'h e lenner ar c'homzou-ma : « D'ann deis « ma vezi stlenjet er meas euz da gouent, va « breur, stag var da bultrin da groas a goum- « mandant, merk sclear euz ann oll vad he teuz « great d'ar gouarnamant.

« Ar bobl diskiant a zianzav hirio ar viskamant « santel a zougez, a zougo respet, a gredan, d'ar « merk-se a henor.

« N'as pe ket aon eta da lacat da bara dirag « ann oll ar merk-se euz da vaillantis, en deis « ma claskint da stlenja er meas eus da gouent. « Ra vezo ar groas a henor-se eun dismegans hag « eur rebech euz ar c'houerva evit ar vistri « a glask hirio stlabeza kement a zo santel ! » Setu aze, comzou eur c'hristen a galon, hag a dall aour !

— Epad ann dispac'h great gant polissonnet ar gear a *Véziers* d'ann Tadou a urs sant Franses, al lakisien-ma a felle d'ezho diskues pegen bras mignonet int d'ann Diaoul,ha d'he c'houarnamant; eur c'hraouadur daouzec pe drizec vloas, a bignas var divrec'h ar groas a zo dirag dor ar gouent, hag en em lacas da roi toliou daouarn euz he oll ners d'ar C'hrist.Tra heuzus ha spontus; he vamm hen alie d'ober goassoc'h-goas : « Darc'h-mad, « darc'h ato, emezi ; na lenv ket c'hoas ; darc'h- « mad, darc'h ! peamant-vad zo ! » Eun den difeis, e guirionez, hen devoa roët eur ialc'hat vad a arc'hant d'ar c'hraoudur-se evit ober ar sacrilach spontus a gontann deoc'h. Tri deis goude, ann den reuzeudik hen devoa paët ar c'hrouadur, a varvas, flastret dindan rojou eur c'har bras. Ar c'hraouadur a oa var he dremen-van. Marteze ne ma mui e buez. Ann dud disacr-se a velo mar n'ho deuz deja guelet ha paëamant vad a zo euz ho gortos er bed-all. Eno ne ket radicalet na Francmansonet a zo e penn ar gouarnamant.

Ar pez em oun o vont da lavaret deoc'h ama, lenner kez, a zo c'hoarvezet en eur gearik vian hanvet *Vals*, dem-dost d'ar gear hanvet *Puy* e departamant *Haute-Loire*. Histor ann Tadou Jesuistet zo ganeomp ato. Setu ama petra zo c'hoarvezet : Unan euz ann Tadou, eur gurunen vleo guen kann var he benn, commanset da grena dre ar gosni, a oa azezet en he gamprik var eur gador prenvedet, ha couls lavaret ken cos hag hen. Setu o tont ann divarc'herien doriou, ho c'hijilli ien gantho, prest da ziboutailla dor ar gambr. Mæs ann Tad hen devoa lezet ann or dibrenn, ha pa glevas trous var ar pontale dirag he gambr, e lavaras gant ar brassa douster : « Va mignonet, deuit tre d'am c'herc'hat, dibrenn eo ann or. » Ann divarc'herien a ia ebars ar gambr, mez n'oa ket caledet avoalc'h ho c'halonou, evit chom heb beza tenereat dre ar guel eus ann Tad hen devoa lavaret dezo dont d'he guerc'hat. Na gredent ket crogi enhan. Neuse ann Tad a lavar dezho gant eur vouez leun a zousder mes eur vouez hag a dreuze calonou ann archerien evel toliou clese : « No pezit ket aon, va mignonet, ne glaskin ket en em venji varnoc'h ; truez-bras em euz ouzoc'h, hag e c'houlennan digant ann Autrou Doue ma teuïo da ziouall ne c'hoavesfe eur goall-eur benag ganeoc'h, gant ho priedjou, pe gant ho pugale. Allo !... Crogit ennhon, ha deomp !... ann archerien a vouele, hag ho sokeïer en ho dorn, e roent ar vreac'h d'ann Tad evit he sicour da vale: rag hé izili a oa commanset da sounna gant ar gosni. Al laër deou a zo bet convertisset dre ar guel a boaniou Jesus ; meur a zivarc'her doriou a en em gonvertisso oc'h ober brezel da vignonet Croas Jesus-Christ. X.

Ar Brefedet ho deus cavet eur respont æs da rei d'ann tribunalou pa so bet tamallet dezho beza græt e kenver ar Jesuistet ar pez n'ho devoa ket guir d'ober. C'hui tribunalou n'hoc'h eus ket guir da varn ac'hanomp en affer-ze, rag ar pez hon deus græt,evel gouarnamant eo hon deus hen græt, hag ho calloud-c'hui ne ket dreist hor galloudni. Ken eaz a oa bet dezho en em zizamma, evid eur frappat da vihana, en affer-ze, ma so bet deut sonj da eur re benag anezho ec'h alfent gant ann digarre-ze ober oll ar pez a garjent, heb ma alfe mui hiviziken den ebet ho gervel dirag ar Justis.

Kense setu aman unan anezho, Assiot, Prefet *Maine-et-Loire*, galvet dirag ar barner a beoc'h gant jardinerez ar Prefectur da baëa dezhi ar pez a vanc d'ar vaoues-ze, a fell dezhan lacaat er meaz eus ar Prefectur pa ne blij mui d'ar Prefet. Hogen, a respont heben, ma peus c'hoant cass ac'hanoun cuit, paët din da genta ar pez a vankit, hag e c'houlenn :

1° He fæamant evid miz Gouere.

2° 22 lur evid teil prenet ganthi var urs ar Prefet.

3° 64 lur 15 g. evid meur a dra prenet egis ma verc ar paperiou digant ar varc'hadourien.

4° He fæamant evid ann oll amzer a rofe dezhi ar barner a beoc'h evid clasc eur plass abars mont cuit.

5° Mil lur a zic'haou ma kendalc'hfe ar Prefet o clasc cass anezhi cuit.

Ann interest eus ann oll arc'hant-ze hag ann dispignou.

Hogen setu aman respont ar Prefet : Ne ket hebken ne baëo netra, mæs hi a renco, abars 5 deves beza æt cuit d'eus ann tamic ti eleac'h ma ve lojet Jardiner ar Prefet.

Ann dra-ze so eun dra græt ganthan evel gouarnamant na ne sell sort ebet ous ar barner a beoc'h.

Ha setu peu sort mistri hoc'h eus en em roet hoc'h unan dre ho voterez en electionou !

Ma ne ket eun druez ! ! ! A.

Penaus e lavarer gaou d'ar bobl.

Neus ket pell, lod eus ar gazetennou radicalet, a lavare da botret ar staliou-bras, d'ar vicherourien ha d'al labourerien douar : Arabad eo deoc'h ancounec'haat ann droug ho deus græt deoc'h ar Chouantet hag ann *Drapo-guen*.

Gaou ha gaou bras !

Me chans ne ket ann drapo-guen,a ioa e dorn ar re ho deus lazet ar re a vo hano anezho izelloc'h; ne oant ket kenneubeut na Chouantet na Vendeanet. Setu aman al listen d'eus ann oll dud lazet gant ar Revolutionerien er Vendeé, hag eul loden d'eus Breiz, e mare ar *spont* :

Tud chentil (goaset)	1.278
It (merc'het)	750
Groagez micherourien ha labourerien douar	1.467
Leanezet	350
Beleien	1.135
Goaset a beb seurt stad	13.633
Groagez maro gant spont evid beza guilioudet araug ho amzer	3.400
Groagez lazet didruez er *Vendee*	15.000
Bugale lazet er *Vendee*	22 000
Tud maro er brezel er *Vendee*	900.000
Tud lazet gant Carrier e *Naonet*	32.000
Etoues ar re-man diveza ez oa :	
Bugale fusuillet	300
Bugale beuzet	1.500
Groagez fusuillet	264
Groagez beuzet	500
Beleien fusuillet	300
Beleien beuzet	460
Tud chentil beuzet	5.300
Micherourien beuzet	14.000
Tud lazet e Lyon	31.000

Hag etoues ar re-ze oll, ne verker ket ar re oe lazet e *Versailles*, e couent Carmez hag en Abati e *Paris* ; e *Avignon*, e *Marseille* hag e *Toulon* ; nag ar re oe lazet e *Bedoin* (Vaucluse), e-leac'h ma varvas, couls lavaret, oll habitantet kear didan tauliou ar Revolutionerien.

Eur veich c'hoas, ne ket ar Chouantet nag ar Vendeanet, nag ar re a zouge ann drapo-guenn, ho deus græt eur sort distruj er vro, mæs ar Revolutionerien, ar Franmasonet milliget, a garfe ober c'hoas eur c'hement all deomp hirio ma ve en ho galloud. A.

Al lestr divadez.

Er gazeten ar *Gaulois* e cavomp al lizer-man :

Toulon, 14 août 1880,

Autrou scrivanier,

Eun dra certen eo hirio, na ne hell den hen disnac'h, penaus ar *Magon* a so bet diskennet er mor heb beza benniget hag ar c'houarnamant eo

a so caus d'oc'h kement-se ; va c'hamaradet d'eus *Cherbourg* ho deus her scrivet din. Hogen en ho lizer e lavaront penaus kerkent ha ma antreas al lestr er mor ann oll vartolodet a ioa eno a so æt var benn ho daoulin hag ho deus græt sin ar groas.

Goudeze pa so bet goulennet digantho perag ho devoa hen great, int ho deus respontet ho devoa græt sin ar groas, rag pec'het a oa ha pec'het bras lacaat eul lestr er mor heb he venniga.

L. P. D.

Offiser *marine* o veva gant he retret e Toulon.

— Setu aman var ar memes affer eul lizer casset d'ar gazeten ar *Civilisation*.

Autrou,

Var benn ar *Magon* diskennet er mor e *Cherbourg* heb beza bet benniget gant ann Ilis, e tigassin deoc'h da sonch ha d'ho lennerien d'eus tri zra souezus, c'hoarvezet neus ket pell. Oll vartolodet pors-mor ann Oriant ho anav mad tre ha c'hui m'ho peffe eun tamic douet varnezho ec'h alfec'h lenn anezho var gahierou ar Ministr e *Paris* pe autramant, hag æssoc'h c'hoas,e Prefectur ann dud a vor en *Oriant*.

Ar giz eo, evid ann oll listri-brezel ar Frans, en eur zont er meaz eus ar pors-brezel, da saludi gant eun tenn canol eur chapellic-vihan en enor d'ann Intron Varia ann Arvor. Hogen, c'hoarvezet so bet penaus tri gabiten en despet da bedennou ho martolodet a reüsas hen ober hag ann tri ho deus bet goal zivez.

Ar c'henta, goude eur veaich eürus, a so deud d'ann aod var ann dreaz heb m'en dije allet biscoas den ebet gouzout perag, rag ann amzer a oa eus ar re gaëra. Ann dud evelken a oe saveteet.

Ann eil anezho a so bet collet gant eul loden eus ar vartolodet er mor Indes.

Ann drede, ar *Sémillante*, a so bet collet lestr ha tud er mor *Méditerranée*.

Abaoue, lestr ebet mui na dremenn dirag ann Intron Varia ann Arvor heb he saludi.

Ar vartolodet a lavar etrezho :

Ne ket me a garfe beza e bours ar *Magon !*

Al lestr-ze, marteze e vezo red ober ganthan eur brison evid ar vartolodet, ha c'hoas.....

A.

Lod eus ar Republicanet, egis am eus hen discuezet deoc'h c'hoas meur a veich, n'ho deus tam poan evid lavaret *ia* ha *nan* assambles. Rag-se, setu aman ar pez en deus goulennet Conseil Jeneral ar *Bouches-du-Rhône*, en he ziveza assamble e *Marseille*.

Oc'h evessaat penaus Mamm-lezen 1791, heuliet gant Discleriadur guiriou ann den hag ar sitoïan, a lavar eo control da liberte ann den, e alfe chomm atau en ho flass ann oll barnerien, na ne alfe den tenna ho flass digantho, e c'houlennomp e ve rentet d'ar C'houarnamant ar guir da chench anezho egis a garo.

Ha ragtal goude, en despet da zisclériadur guiriou ann den hag ar sitoïan, en despet d'al liberte a dlefe cahout ann oll da gass ho bugale d'ar scoliou a blij ar muia dezho, pe da lacaat ho scolia beb unan en he di, e c'houlenn e renkefe ann oll, m'ho deus c'hoant cahout eur plass digant ar C'houarnamant, cahout eur *certificat* ho deus tremenet tri bloas er scoliou dalc'het gant heman.

A.

Ar bourreo ne hell ket refus he zervich d'ar justis pa vez galvet. Abars nemeur ann alc'huezerien ne hellint ket en dail hen ober kenneubeut.

Unan eus ar re-man o chomm er gear a Dours en deus, neus ket pell, scrivet al lizer-man d'ar gazeten *Journal d'Indre-et-Loire*.

Autrou scrivanier,

Goal denn a gavan, e ve possubl er gear-man contraign neus fors pehini eus ann alc'huezerien, ar c'henta deut, da sicour ar Prefet hag ar c'hommisser da lacaat miret kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Lacaat anezhan da ober eun dra evelse a so ober dezhan coll he hostizien hag ouspen bruda anezhan cals muioc'h eget n'en deffe c'hoant marteze.

Perag ne lacafe ket ar Prefet embann ar vicher nevez-ze ? Mar deo e guirionez c'hoant ar vro e ve casset cuit eus ho zies ann oll Relijiuset, ne vanco ket tud evid goulenn ar plass. Ma n'her gra ket me a alfe lavaret d'ar Prefet e peleac'h e cavo hen tud a volontez vad hag a ialo laouen d'he heul. Ho c'havout a rai etoues ar c'huec'h cant forsat, a nevez-so deut eus ar galiou, a so bet merket dezho hor c'hear-ni evel prison.

Digemerit, Autrou scrivanier, ann enor am eus d'ho saludi.

Eun alc'huezer.

Ar micherour-ze ema ar virionez a du ganthan. Me chans ne ket *er mare-man* a liberte e tlefe eur re benag beza dalc'het d'ober ar pez a so enep he goustians.

A.

Parabolen nevez.

Ar goele, ann den hag ar c'hoenn.

Eun nosvez 'm boa bet eunn uvre ;
Daout ma oa tenval me vele,
Hag a dostaaz euz eur goele.

Ha me guelet enn-han rak-tâl
Eunn den o tispaca he dal,
Var-n-han eur stroll c'hoenn o fringal.

Koulscoude, chom a re kousket,
Epad ma oa ar c'hoenn reudet,
Gand eur c'hofat a voad lonket.

Enn-on neuze me lavaraz :
Evel-se 'man ar bed siouaz ;
Ar bed a zo eur goele braz,

Enn-han zo re fall ha re vad
Mes ar re-man jom da gouskat
Pa ve 'r re all o fistoulat.

Ar re fall a ra 'vel ar c'hoenn,
Pa jom 'r re vad chouchet ho fen,
'Vel ar melfed enn ho c'hregenn.

Bihan ha braz mond a reont
A gleiz, a zeo, aman, du-hont ;
Var droad, var varc'h... enn eunn taol-kont.

'Vel-se, a dammik da dammik,
A bell e lipont goad paourik,
Goad ar re vad dre veradik.

Diouallit, c'houi pere zo mad !
Ma jomit re bell da gouskat,
Heb dale vo sunet ho koad.

— Mes prest va den a zibunaz,
He zaouarn tro-dro a daolaz,
Hag ar c'hoenn dindan e flastraz. —

Grid evel-t-han, holl dud kousket ;
Dihunit prest pe 'm'hoc'h debret :
Amzer avoalc'h ho c'heuz kollet.

Suter Goële-Bara.

KELEIER.

Ar re ho deus tennet d'ar billet er-bloas-man hag a so bet cavet mad evid ar servich, hag heb conta ar re fourbuet hag ar re ho deus eun tam *exemption* benag, a so 152,502.

D'eus ar re-ze 109,880 a renco ober 5 bloas servich ha 42,622 eur bloas hebken.

Compagnunez hent houarn Orleans he deus sonjet ober eun dra hag hen a vezo talvoudus bras evid ar re a renc kemer plassou eus ann diveza class. Hiviziken, var kement linen a apparchant outhi ar bankeier coat evid ar c'hlass diveza a vezo goloet gant reun gloan ha mezer. Da vihana pa vezo eur pennad mad a hent da ober.

Kement hini en deus renket chomm dec, pemzec, ha betec tregont heur, hag ouspen, asezet var eun tam coat, ne hello ket meuli re ar gompagnunez-ze d'en em ziscuez ker madelezus e kenver ar veachourien : rag evid lacaat he oll voituriou eus ann drede class er stad-ze, ne ket cant na daou c'hant lur a gousto dezhi, mæs meur a gant mil lur.

E *Sant-Brieuc*, e *Naonet* hag e *Angers* ar C'honseil Jeneral en deus goulennet ne ve ket dalc'het ken da gemennadureziou ann 29 a viz meurs : a hent all e Departamant ann *Aude* hag en hini ann *Drôme* ar C'honseil Jeneral var ali Madier de Montjau ha Marcou en deus meulet ar c'houarnamant evid ar pez en devoa græt ha goulennet e ve casset ann traou da benn a enep *ann oll* Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar c'houarnamant. Eur gazeten Republican, hini Dufaure, a lavare e sonje dezhi en dije ar c'hournamant lakeat kein oc'h kein ar re-ze oll. Fazia a rea ha cals, na ne oa ket diæs her gouzout a ziagent. Ar re ho deus goulennet ne vije ket dalc'het d'ar c'hemennadureziou-ze so bet casset ho goulénn dirag Conseil bras ar vro evid ma lavarfe heman ne dalvez netra hag ar re all so bet er c'hontrol digemeret mad.

Abaoue ma eo distroet de Baris ministr ann afferiou evid diabars ar vro eur pemp Depute benag ho deus scrivet dezhan da c'houlenn e ve difennet hiviziken da vont e pelerinach d'ar plassou-ze eleac'h ma ve græt burzudou evel e *Lourdes* hag eun neubeut leac'hiou all.

Constans en deus ragtal respontet dezho penaus ar c'houarnamant en devoa dija sonjet ober eun dra benag evelse hag e cassefe eul lezen nevez var ann affer-ze d'ann Deputeet da benn ma zeufent en dro da Baris.

Ma ve votet al lezen-zé, ha credi avoalc'h a ran e vezo, neuze e tlefe beza scrivet var mogeriou Ilis ann Itron-Varia Lourdes couls hag er plassou santel all eleac'h m'en em blij ann Autrou Doue oc'h ober burzudou :

Aman

Dre urs ar Republic, so difenn da Zoue
Rei scoazel d'ann den nag he renta pare.

Lenna a reomp er gazeten *Indépendance bretonne :*

Escopti Sant-Briec ha Treguer en deus ann enor da gahout eun Escop muioc'h etoues he veleien.

Goude ar brezegen gaër meurbet græt d'ar Gardinalet gant hon tad santel ar Pap Leon XIII hag eus a behini am beus lavaret eur ger deoc'h er gazeten diveza, hon tad santel, etoues cals Eskibien all en deus embannet evel Escop *Hieropolis* ann autrou enorus meurbet Leon Bélouino, chaloni a enor d'eus Ilis gathedral Sant-Briec, bet person *Plenée-Jugon*, person canton Moncontour, choaset evid he sicour gant ann autrou Alexandr Jann-Vari, Guilloux, Arc'hescop *Port-au-Prince* en Haïti.

Eun exempl c'hoas muioc'h d'eus ann danjer a so o sonn ar c'hleier pa vez arneu. D'ann 13 a viz Gouere e coueze eur barr-arne var barræs *Broquiés* e kichen *Rome-sur-Tarn*. Ar c'hlecher o sonjal cass cuit ann arne, evel m'her c'hreder c'hoas e meur a leac'h var ar meaz, a ieas da sonn ar c'hleier. Hogen, setu a gurun o coueza var dour ann Ilis ; ha pa redas d'ann Ilis ar re ho devoa clevet ann taul, e cavjont ar paour keaz cloc'her lazet maro mic.

E *New-York* en *Amerique* ann domder a so ker bras ma so bet maro en eun deves hebken ouspen cant den gant colera ar vugale hag ouspen ugent gant eun taul-heaul.

Conseil Jeneral ar *Seine* en deus difennet d'ann oll mistri ha mestrezet scol cass hiviziken ho scolaerien d'ar c'hatechis. N'hellomp ket beza souezet gant-se. Goude beza difennet deski ho Relijion d'ar vugale er scoliou, goude beza tennet ar c'hroaziou d'eus ar c'hlassou, ne hellent ober ken.

Vendee. — Ar C'honseil Jeneral, var goulenn ann autrou de la Bassetière, en deus votet evid ann autrou'n Escop *Luçon*, 5,000 lur e plass ar re so bet tennet diganthan gant Republicanet ar Gambr hag ar Senat. Evel a hellit credi, ann oll

er C'honseil ne oant ket a unan en affer-ze, mæs ar Gonservatourien eo ho deus bet ann treac'h.

Neus ken e Paris nemet dec ti-scol renet gant ar Freret, neus ket bet lavaret dezho c'hoas a renkent mont cuit. Etoues ann dec ti-ze, e renker conta ann ti so e ru Oudinot, eleac'h m'ema superior ann oll Freret. Ann ti-man a laca goal ne-c'het conseillerien ann Ti-kear e *Paris*.

E guirionez, Louis XVIII, ha Louis-Philippe var he lerc'h, ho deus roet ann ti-ze d'ar Freret evid ar Frer superior hag ann daouzec Frer a ra he gonseil ; hag ar gonseillerien a so hirio o clasc affer outho, a voar ker couls kement-se, m'ho deus, neus ket c'hoas daou vloas, paët eun tam mad arc'hant evid ho dic'haoui d'eus al labour ho devoa græt en ti. A c'houdevez, ar Freret ho deus græt c'hoas cals traou en ti-ze, hag ar C'honseil ma carje ho c'hass cuit, a dlefe paea c'hoas calsic arc'hant d'ar Freret.

Setu eno, m'ervad, ar pez a viro outho d'ober d'ar Superior ha d'he gonseil,ar pez ho deus græt d'ar Freret all.

Ann hini en deus cavet ar voïen d'ober ann *allumettes chimiques*, Berthélé Irinyi, a so nevez-maro e *Fenijes-Lithe*, e provins Szaboles *(Autriche)*. E 1830, Irinyi a ioa o studia ann apotikeres e Buda-Pesth. Evel n'en devoa ket dalc'het evithan he unan ar pez en devoa cavet, mæs m'en devoa lezet ann oll libr d'ober allumettes, neus bet talvezet da netra dezhan. Ha gouscoude, pegement a dud a so deut pinvidic en eur ober ha guerza allumettes !

Rome. — Guelleat eo cals ar c'hardinal Nina. Æt eo da ziscuiza ha da beurbarea var ar meaz, hag heb dale e sonjer ec'h hello beza crenv avoalc'h evid ober he labour adarre. A.

Pelerinaich Escopti Kemper ha Leon da Lourdes er bloas 1880.

Setu aman da bed heur e tiblasso ann trein d'eus peb gâr adalec Landerne beteg Kemperle, d'ann 20 a viz Guengolo.

Trein Landerne.

Landerne.....	3 heur 1/2	dious ar mintin.
Dirinon	3 heur 54	—
Daoulas	4 heur 3	—
Hanvec.....	4 heur 20	—
Quimerc'h	4 heur 37	—
Castellin.....	4 heur 59	—
Quéménéven	5 heur 21	—
Kemper.....	5 heur 49	—
Kemperle.....	6 heur 55	—
Lourdes.....	1 heur 50	goude creisteis.

Trein Kemper.

Kemper.....	5 heur	dious ar mintin.
Rosporden.....	5 heur 34	—
Bannalec	5 heur 51	—
Kemperle.....	6 heur 15	—
Lourdes.....	1 heur	goude creisteis.

Evid dont d'eus Lourdes ann diblass a vezo d'ar guener, 24 a viz Guengolo, egis ma vercomp aman.

Trein Kemper.

Lourdes diblass.	11 heur 20	dious ar mintin.
Kemperle d'ar 25	7 heur 39	goude creisteis.
Bannalec.....	8 heur 4	—
Rosporden.....	8 heur 22	—
Kemper.....	8 heur 50	—

Trein Landerne.

Lourdes diblass.	11 heur 30	dious ar mintin.
Kemperle d'ar 25	4 heur 13	goude creisteis.
Bannalec.....	4 heur 34	—
Kemper.....	5 heur 16	—
Quéménéven....	5 heur 47	—
Castellin.....	6 heur 9	—
Quimerc'h.....	6 heur 33	—
Hanvec	6 heur 51	—
Daoulas.....	7 heur 7	—
Dirinon.....	7 heur 22	—
Landerne.....	7 heur 40	—

Eun tamic araug ma ziblasso ann trein e vezo roet da beb beaichour eul leor-dourn gallec ha brezounec eleac'h ma cavo canticou hag aliou var ar pez en devezo da ober, hag ive imaich ar Galon sacr a renco da staga var c'horre he zillad evid ma vezo guelet mad gant ann oll. Ar re so en eur Vreuriez benag a so pedet da zougen gantho ho metalennou. Mad a vezo ive dezho cass ho leoriou offeren. Ne ve ket fall kenneubeut d'ar veleien cass gantho peb a supiliz hag al lianaich evid ann offeren.

Ne hello den cass pacajou ganthan nemet ar pez a hello da zougen en he zorn. Mad e vezo gouscoude cass peadra da zribi rag ne chomer ket pell e peb leac'h hag ouspen goal ger e ve ann traou er gâriou.

E Lourdes ne ket goal ger al lojeis nag ar boued d'ann hini a voar en em drei. C'hui a hello clevout da beleac'h mont gant ar re so bet dija en ho raog. Evelken evid miret ne savje etrezhoc'h hag hoc'h hostizien, c'hui alfe ober ar pris da genta.

Goude al lun 13 a viz Guengolo ne vezo kemeret hano ebet mui. Ouspen ann diou adress am eus roet deoc'h er gazeten diveza ec'h helloc'h c'hoas scriva ma kirit da :

Monsieur Rospars, *aumônier des Frères, place Mescloaguen, à Quimper.*

Evid ar re a ialo ho unan da Gemper eo di kentoc'h e renkint mont hag e cavint eur re benag atau prest da respont dezho d'oc'h adalec 9 heur dious ar mintin bete 7 heur dious ann noz.

Ar billejou ne vezint casset da beb den nemet daou pe tri devez araug diblass ar Pelerinaich.

Red a vezo deoc'h ho dioual dious ar guella gant aoun, ma zeufec'h d'ho c'holl, ne renkefec'h paëa diou veich ho plass.

Arabad e vezo cana pe fumi e nep gâr mæs hebken pa vezo diblasset mad ann trein.

Ma c'hoarvesfe e savfe etre tud ar gâr hag ar pelerinet, ar re-man a dlefe dond da gahout ar veleien a vezo carget eus ann trein.

Ho pedi a rer c'hoas da gass ann hanoiou hag ann arc'hant, ar c'henta guella.

Ni, Breizis, ne ket æs lacaat ac'hanomp da sortial eus hor bro, hag hiniennou, a so e sonj mond eur veich benag da bardona da Lourdes, a garfe marteze gortos ac'han da vloas, marteze pelloc'h c'hoas. Ne rafent ket mad. Mar g'ho deus promettet mond di da bardona eo guelloc'h mond er bloas-man rag ne ouzont ket pe int a vezo beô da benn bloas pe ne vezint ket, evid seveni ho fromessa ; hag ouspen, hag e vent beô marteze ne vezo ket roet ken conje deomp hiviziken d'ober pelerinaichou, ma ve græt ho c'hoant d'ar Radicalet ho deus goulennet digant ar C'houarnamant difenn anezho. Kense mar peus c'hoant mond da Lourdes da bardona, guelloc'h cals ha suroc'h eo mond di er bloas-man doc'htu. A.

Iann a vil-vicher hag a... reneo paëa ann amand.

D'ar 14 a viz Gouere, gouel ar Republic, en astaich kenta eus eun ti eleac'h ma laboure, e *Paris*, eur plac'h iaouanc a rea stracal dre ann tân tarzou-poultr. Hogen, dress dindannhi e oa eun tamic cafe hag evel ne chome den da eva mui en ti-ze abalamour d'ann trous-ze, mestr ar c'hafe droug ennhan a gommansas lavaret a beb seurt d'ar plac'h iaouanc-ze ha setu int ho daou dirag ann tribunal.

Ar plac'h iaouanc a lavar peu sort hanoiou so bet roet dezhi gant mestr ar c'hafe hag ar Presidant a lavar da heman en em zifenn mar de goest d'ober.

— Autronez, emezhan, evel na ehane ket trous ann tarzou-poultr adalec ar mintin, ne chome mui hini ebet eus va hostizien ebars em zi.

Ar Presidant. — Petra a fell deoc'h da lare ?

Hoc'h hostizien ?

— Ia ! ar re ho devoa c'hoant dond d'am zi da eva eur banne benag.

Ar Presidant. — C'hui a zalc'h eun hostaliri eta ?

— Ia Autrou..., Neuze epad ma oan o tenna va goastili eus ar forn...

Ar Presidant. — C'hui so pastezer eta ?

— Pastezer ? ne doun ket, nemet ma ran eun neubeut goastili a veichou, evid ar re ne fell ket dezho eva heb dribi. Neuze setu eun tarz-poultr o coueza var montr unan eus va hostizien a ioa o clasc gouzout ped heur a oa ; lezel a ra he vontr da goueza en eur pec'hi hag e lavar : Ma ! set' aze eun dra avad... ne gass mui ! eun dra benag so bet torret ennhi gant ann tarz-poultr daonet-ze! — Digassit anezhi din, emoun-me, mond a ran da velet petra so bet c'hoarvezet ganthi.

Ar Presidant. — C'hui so horolojer eta ?

— Bet oun bet gueichal... Neuze setu me o sellet piz ous ar vontr ; ne oa ket cals a zroug, unan eus ar rojou bihan a oa deut eus he flass hag e liviris d'ann den : Neus droug ebet. Neuze va groeg, torret he fenn dezhi gant ann tarzou-poultr a zigassas din va c'horn cuevr o lavaret din : torr ho fenn dezho gant ann dra-man betec ma ehanint stracall gant ho zarzou-poultr.

Ar Presidant — C'hui so musician ?

— Eun tamic. Gueichal e teue ann dud d'am zi da zansal. Neuze setu me o c'houessa kentra hellen er c'horn cuevr ; Dâl ! setu eun tarz-poultr o coueza var liviten eun hostis all hag oc'h ober eun toul ennhi. Ann den a ginige mont gant ar gounnar. Mæs goude beza sellet piz ous ann toul græt gant ann tarz-poultr, me a lavaras : Ann dra-man ne vezo netra : Ne ket red dec minuten labour evid dressa kement-se, na ne vezo ket anat soken. Gortoset eun tamic: mond a ran d'hen ober doc'htu.

Ar Presidant. — C'hui so kemener ive ?

— Aveichou e labouran en eur zioual ann nor.

Ar Presidant.—En eur zioual ann nor ? C'hui so porzier eta ?

— Nan ne ket me. Ar vreg ann hini eo : Me ne doun ken nemet hostis.

Ar Presidant. — Oh ! ne d'hoc'h ken..... Erfin, anzavout a rit hoc'h eus lavaret re a draou d'ann dimezel-man ?

— Me ne ouzon ket, n'am eus ket a sonj : kenneubeut a dra am eus lavaret ! hag ive e oa kement a zroug ennhan. Me chans ive ne oa ket braô d'ar plac'h iaouanc-ze beza lakeat da stracal tarzou-poultr pa vouie ervad e rea gaou ouzin, hag ouspen kelliæs gueich ma ia da zansal me a gempenn he bleo dezhi evid netra.

Ar Presidant. — C'hui so perrukenner eta ?

— Ia lakeat e oan bet var ar vicher, mæs ne blije ket din.

Ann dribunal a lavar e renco paëa 16 lur amand ha setu va den *condaonet*. Eur vicher muioc'h da lacaat e penn ar re en deus breman. A.

Madou an douar.

Ar guella testeni eo bet mad avoalc'h ann eost er bloas-man e Frans, eo rag ma gasser cals ed d'ar marc'hajou petra benag ma ia atau ann ed var zistaul. Er sizun-man ez eus bet c'hoas 10 guennec hag e plassou 4 real distaul var ar guinis : 10 guennec ha 15 guennec var ann hey hag ar c'herc'h. Var ar segal, er c'hontrol, evel ma eo bet divalo er bloas-man ann eost segal en Alema-

gne ez eus kentoc'h eun tamic cresc 4 real dre beb sac'hat 200 c'hant lur, dreist oll e tu ar saô-heaul. Evid lavaret ar virionez penn da benn, credi a rer penaus e tistaulo adarre pris ar segal ha kense ar re ho deus da verza a ve mad dezho guerza breman doc'htu.

Ar guinis a dâl breman 25 lur da 28 lur 10 g. ann daou c'hant lur. Ar segal 18 lur 10 g., 20 lur ha bete 20 l. 10 g. e tu ar saô-heaul. Ann hey 18 lur hag 20 l. An c'herc'h 17 ha 19 l. Ann ed-du 25 lur, ha c'hoas ne gaver ket cals.

KEMPER. — *4 Guengolo 1880* (Dre ann daou c'hant lur.)

Guinis, 22 lur 50 g. — Segal, 18 lur 50 g. — Hey, 15 lur 00 g. — Ed-du, 23 lur 50 g. — Kerc'h, 16 lur 00 g. — Avalou douar, 5 lur 50 g.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

Eun hanter-heur goude, e oant digouezet var eun dachen goloet gant guez faô, ha Claverolles o chom a za, a ziscuezas dezho eun tamic lochic vihan harpet ous eur roc'h :

— Aman eo, emezhan : Ne ket goal vraô ann ti, mæs c'hui a vezo en assurentez ennhan.

— Anaout a rit perc'hen ann ti-ze ?

— Cals. Da unan eus va mignonet eo, eun den coz d'eus ar re baoura, mæs honest ha madelezus... Eürus en em gavo, ar c'heaz Cyranol, rag m'en devezo rentet servich deomp.

Al lochic-ze a ioa e guirionez turn Cyranol. Eno eo, ma teue ar c'hlasker boued-ze da ziscuiza goude beaichou hir ha poanius ; eno eo ma oa cuzet he denzor dastumet o clasc aluzennou, o laërez hag oc'h ober peb seurt trubarderez, peb seurt goal oberou. Claverolles, oc'h ober kefridi ar c'habiteu d'Orbois, en devoa allet antreal ennhi eur veich pe ziou. Goutzout mad a rea penaus Cyranol n'en em gave ket eno d'ar mare-ze, setu perag e scoas var ann or ar c'hrenva ma helle. Den ebet ne respontas.

— Ma mignon, emezhan, so æt da redec ; mond a ran da zigorri ann or. Re vad eo evid ma zisplijfe dezhan.

Claverolles neuze a lamas eur mean eus ar voger, hag en eur basseal he vreac'h dre ann toul, e tibrenas ann or. Goudeze ec'h enaouas eur c'houlaouen rousin.

Ken divalo ha ker lous a oa ann turn, ne hellas ket ann dimezel miret da zonjeri, petra benag ma antreas ennhan da heul ann daou all. Epad ma zouge ann autrou de Milly hag ann dimezel Blanche ar paour keaz belec gouliet, Claverolles a rea he bossubl evid lacaat eun tamic urs en ti. Evid ma vije souploc'h ar guele, ec'h en em lakeas da heja ar c'holc'het leun a doualc'h eleac'h plous, hag oc'h hen ober, e santas eun dra benag calet dindan he zorn. O credi ec'h alje beza ialc'h Cyranol, e claskas touich outhan evid eun eil gueich, hag en taulman ec'h anavezas ne oa ket faziet ; trous ann aour en devoa clevet anat. Hogen, ne reas van, hag e kendalc'has o tressa ar guele. Pa oe achu ganthan e lavaras :

— Breman, lakeomp aman ar paour keas den goulietman. Discuiza a rai, ne hellomp ober netra ken evithan.

— Penaus ! eme Blanche, ne alfemp ket louzaoui he c'houliou ?

— Da betra ? ne ket daô creski he boaniou, ne bado ket pell mui.

Ann autrou de Milly ive a lavaras evelthan. E guirionez, a veac'h ma vije clevet ar paour keaz belec o tenna he alan, he zaoulagat a ioa sarret, hag ann ene a ginnige distrei davad he Grouer.

Blanche a zaoulinas e kichen ar guele, hag a reas eur beden hir. Pa savas ac'hano, e lavaras :

— Diæs a gavan chomm heb ober c'hoant va zad, mæs ma dever eo chomm aman. Me ne din ket ac'han, fkeit ha ma vezo beô ar merzer-man.

— Græt mad eo ho sonj, Blanche ? eme añn autrou de Milly.

— Ia, græt eo, va mignon.

— Me a lavar ive eveldhoc'h. Varc'hoas, siouas netra na viro ouzomp achui hor beaich. Ar belec-man n'en deus ket mui cals amzer da veva.

— Varc'hoas ! eme Claverolles, arabad eo deoc'h credi ec'h alfemp mont cuit varc'hoas.

— Petra fell deoc'h da lâre, eme ann autrou de Milly.

— Hag e teufe ar belec-man, ar pez a gredan parfet da vervel araug varc'hoas, ne alfemp ket mont ac'han, eme ann traitour. Hor beaich, diæs en noz a ve cals danjerussoc'h en deis.

— Ni hon deus fizians ennhoc'h, eme Blanche, c'hui a anav mad ar vro.

— Oh ! ia, he anaout a ran abaoue va bugaleaich.

— Pegeit emomp c'hoas d'eus al leac'h ma eo cuzet va zad ?

— Vardro teir leô, hag arabad eo deoc'h beza souezet gant-se, rag tennet omp bet pell a zivar ann hent mad gant ann enebourien.

— Peu sort ali a roit-hu deomp ?

— Gortos.

— Ma ! ni a c'hortoso neuze. Mestr ann ti eleac'h ma oamp pa hoc'h deut d'hor c'herc'hat, en deus roet deomp peadra da zribi.

— Ar boed-ze so chomet var gein ar c'hezec, eme Claverolles o sevel, ma kirit me ia d'he gerc'hat.

— It, a lavaras ann autrou de Milly.

Claverolles a sortfas er meaz, hag e cavas ar c'hezec o tiscuiza en eul leac'h disolo eus ar c'hoat. Tostaat a reas outho, hag er moment ma savare outho gant dousder o clasc paca peg ennho, e velas eun den iaouanc o sortial eus ar c'hoat. Oc'h he velet, ne hellas ket miret da ziscues pegement a joa a rea ar guel-ze dezhan.

— Mâd tre ! emezhan. Ann diaoul a so a du ganin, hag ar re so etre va daouarn, na hellint ket en em denna cuit.

Pega a reas e breac'h ann den iaouanc, hag e lavaras dezhan eun dra benag e toul he scouarn.

— Ententet mad ac'h eus, emezhan, a vouez huel.

— Mad tre, sitoïan Claverolles. Mond a ran cuit breman, mæs varc'hoas gant eun taul roed hebken, ni baco ann neizad tud chentil-ze,

— Kenavo eta mignon, kenavo varc'hoas, me vo eus da c'hedal.

Ha neuze Claverolles a ziscuezas gant he zorn d'ann den iaouanc, e renke en em denna cuit. Goudeze e kemeras ar boed, hag e tistroas da loch Cyranol.

Eur pennad all eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 38) DISSADORN 18 A VENGOLO 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 18 a viz Guengolo 1880.

Abaoue eun neubeut devejou-so, e comser cals d'eus ann discleriadur a dle beza casset da Vinistr ar Relijionou, gant ar re oll a so e penn ar breuriezou Relijiuset a so e Frans, ha n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant.

Deus a beleac'h e teu ann disclæriadur-ze ? Ne ouzeur ket caër evid c'hoas ; hogen, egis ma gomser cals anezhi, em eus sonjet lavaret deoc'h eun dra benag var he fouez.

Setu hi aman :

— Var digarre kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, lod eus ar gazetennou ho deus enebet cals ous ar breuriezou Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, o lavaret ne ehanent ket oc'h enebi ous Gouarnamant ar Republic.

Ann digarre ho deus kemeret ar gazetennou-ze evid tamall egis-se ar breuriezou Relijiuset, eo rag ma n'ho deus græt ar re-man netra evid goulenn ann aotre-ze.

E guirionez, ma n'ho deus ket hen græt, ne ket abalamour m'ho devoa c'hoant enebi ous ar Republic. O c'houzout ervad penaus ann *aotre-ze* a ro cals guiriou d'ar re ho deus he resevet, a so eun dra talvoudus evitho, mæs ne *renker ket*, ne ket eun *dever* he c'houlenn, int ho deus sonjet ne reant ket eun dra control d'al lezennou, o kenderc'hel o veva evel ma reant kent, evel ar pez brassa eus ar sitoïanet.

Oc'h anaout ervad penaus ez eo cals talvoudussoc'h dirag al lezen cahout ann aotre-ze eget chomm heb he gahout, ne gredent ket gouscoude ec'h aljent, er mare ma so bet douget kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, goulenn ann aotre-ze, rag, oc'h hen ober, ho dije lakeat ann dud da gredi penaus ec'h anzavent ho unan ho devoa bete vreman bevet a enep al lezennou.

Evid miret ne alje mui beza tamallet eun henvelep tra dezho, ar breuriezou-ze a lavar hag a anzav ez int leun a respect hag a sujidigez evid ar C'houarnamant hon deus breman.

Ar sujidigez a rencont da ziscuez d'ann Ilis ho mam, ne vir ket outho ne renkefent senti ive ous Gouarnamant ho bro, na biken n'ho deus clasket nag hel lavaret, nag hen ober, egis m'her gueler anat en ho reolen.

Ar pez a glascont hebken, massa mad ann eneou hag ho silvidigez, a vir outho d'en em rei kentoc'h da eun doare Gouarnamant eget da eun all. Ho drapo eo hini ar garantez gristen, na ne garfent he lacaat da blega dirag ar pez ne sell nemet ous ann douar, a vez taulet ha distaulet gant ann avel, na ne pad nemet eun neubeut devejou. N'ho deus pers ebet eta er politic, na ne soursiont d'eus ar pez a sell ous ann douar nemet evid deski d'ar re all dre ho c'homsou hag ho exempl, ar sentidigez hag ar respet dleat d'ar re ho deus bet ho galloud digant Doue.

Setu petra ho deus sonjet ha græt beteg hen, setu petra a fell dezho sonjal hag ober hiviziken.

Rag-se e sonj dezho e tigemero ar C'houarnamant gant ar brassa madelez ann discleriadur-man guirion ha leal, hag ho deus sonj penaus, pa voar breman petra a fell dezho da ober, ne viro ket outho da genderc'hel atau o pedi, o kelenn hag o tiscuez ho c'harantez evid ho breudeur. —

Hag en traon d'ann discleriadur-ze, kement superior couent pe vreuriez, d'eus ar re n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant, a renco sina en he hano hag e hano ar re all a so er gouent pe er vreuriez.

— D'oc'h a beleac'h e teu ann discleriadur-ze ? A dra sur, n'e ket d'eus pers hon Tad Santel ar Pab, rag setu aman var ann affer-ze ar pez a so bet respontet d'eus *Rome* d'ann 3 a viz Guengolo.

« Hon Tad Santel, goude beza goulennet ali ar Gardinalet, en deus respontet penaus ar breuriezou Relijiuset eus ar Frans n'ho devoa ket aotre ar C'houarnamant, a helle sina eun discleriadur ne iafe ket a enep guiriou ann Ilis hag ar Relijion, rag eun dever eo evid ann oll senti beb unan da C'houarnamant guirion he vro. »

— En dail, *eur re benag*, lakeat diæs gant kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, hag o clasc en em zizamma d'eus ar beac'h pounner-ze, ho deus goulennet digant hon Tad Santel ar Pab la-

caat ar Relijiuset da sina ann discleriadur-ze,mæs lennet hoc'h eus peu sort respont so bet græt dezhan. Lavaret so bet *e helle* ar Relijiuset sina, n'eus ket bet lavaret *e renkent* sina. A hent all, ne velan ket en deffe escop ebet e Frans, roet ali d'ar Relijiuset d'hen ober, hag ouspen, petra benag ma'z eus cals eus ar gazetennou Republicanet, o lavaret penaus ann darn vrassa eus ar Relijiuset ho deus sinet ann discleriadur-ze, ne hellont ket rei eun hano hebken, ha lavaret penaus e leac'h ma leac'h, superior ar gouent ma couent en deus sinet. Kense, me gred penaus ann discleriadur-ze, ne deo nemet eun taul trahiss, d'eus pers ar Republicanet a ioa o clasc lacaat ar Relijiuset cals goassoc'h hiviziken eget ne dint bet bete vreman. Scrivet eo bet evid profit Republic Gambetta a enep Republic Clemenceau hag ar Gommunardet. Rag ne deo sinet gant den ebet, na ne fell da zen he anzavout evid he verc'h, ha ma vije bet græt hant ar Relijiuset ho unan pe gant eur re benag eus ann Eskibien, ho deus ar guir da rei aliou mad dezho, ann hini en dije credet he scriva, n'en dije ket bet mez he sina.

Egis m'hel lavar ann autrou Baragnon er gazeten *Paris-Journal*, beteg hen ar Relijiuset a lavare d'ar C'houarnamant : « C'hui ne anavezit ket ac'hanomp evel Relijiuset ! ne c'houlennomp ket her grafec'h kenneubeut, ha ne fell deomp beza barnet nemet evel ar sitoïanet all. » O prezec en dail-ze, a gendalc'h ann autrou Baragnon, ar Relijiuset ho devoa cavet ar guella voïen d'en em zifenn ; ma iafent da sina ann discleriadur-ze breman, e ve guir lavaret e vent cals goassoc'h goude eget ne oant kent.

Hag ouspen, da betra talvesfe dezho ober eur sort tra ? Lenna a ran hirio enn neubeut linennou d'eus gazeten Gambetta, ar *Republique française*, hag a lavar penaus evithi, n'eus ken nemet Freret ar scoliou cristen, ho deffe e guirionez aotre ar C'houarnamant, hini ebet eus ar re all n'en deus ann aotre-ze ; kense, abars pell, ne vezo mui Relijius ebet e Frans, pe guir ar re all so condaonet, ha digant ar Freret e tenner ar scoliou. Epad ma clasker a grenn distruja ar re all n'ho deus ket aotre ar C'houarnamant, e clasker lacaat ar Freret, ho deus ann aotre-ze, da vervel gant ann naon.

Kense, pa ne sonjer espern hini ebet eus ar Relijiuset, me sonj din e ve guelloc'h hag enoraploc'h evitho mervel en ho za, eget daoulina dirag ar Republicanet, ha stoui ho fenn, ma vezo æssoc'h ho dibenna. A.

Eun neubeut miziou goude ar brezel, c'huec'h Jesuist, lod eus ann *Alsas*, lod all eus al *Lorraine*, a savas e carter Sant-Martin e *Paris*, eur chapell evid eun neubeut eus ho c'henvrois a ioa deut di da chomm, rag ne felle ket dezho beza Prussianet. Ar chapell-ze en em gave e ru *Lafayette*, 212.

Ann Tadou-ze choaset hag hanvet evid servicha ar chapell gant ann autrou cardinal-arc'hescop Paris he unan, a sonje dezho ne oa ket græt kemennadureziou ann 29 a viz Meurs evitho, ha kense araug ann 30 a viz Even evel goude, e kendalc'hjont oc'h ober ho dever evel ma oant boaset.

Hogen, setu ma clevas unan eus ho mignonet, dissadorn all digant Andrieux he unan,penaus ma ne dajent ket cuit ho unan eus ho zi, hen,ar prefet poliss, a lacafe chasseal anezho evel ar re all.

Lavaret e oe, mæs en aner, da Andrieux, penaus ar c'huec'h Jesuist-ze n'en em gavent ket eno evel en eur gouent, e oant evid servicha ar chapellic-ze a ioa, couls lavaret, parræs 25,000 den eus ann Alsas ho devoa choaset chomm atau Fransizien, hag a ioa en em zastumet eno en eur famil tud leun a garantez etrezho, leun a garantez evid ar Relijion hag ar Vro. Ilis ann dud baourze n'eus ken nemet micherourien en ho zoues,a so ho bro,rag eno e cavont assambles sicourou ar Relijion en ho iez goz, hag ar joa da veza c'hoas e Frans.

— Nan, a lavare en devejou-man ann hini a so evel person ann dud ze, nan, biken ne vezo sarret hon Ilis, ar vro n'her c'houlenn ket ! Penaus! ann dud keaz-man a alfe scriva d'ho c'herent so chomet en *Alsas*, penaus *Paris* he deus tennet ho Ilis digantho ; penaus, evid beza choaset kentoc'h ar Frans eget ar Pruss, peger tenn benag eo bet evitho ann disparti dious ar re so chomet var ho lerc'h, n'ho deus bet ken pæamant ; penaus ar Brussianet, mistri criz gouscoude, n'ho deus ket græt ker goas dezho evel ho mam ar Frans ! Oh ! nan, n'e ket possubl, ne vezo ket lammet digantho ann ilis baour-ze ne ket franc avoalc'h evitho, mæs a ra, evel ma eo, ho joa, ho c'harantez, ho laouenedigez ! —

D'ann 31 a viz Eost, dious ar mintin, hiniennou a sonje c'hoas dezho penaus abalamour d'ann oll traou-ze, ar C'houarnamant a lesfe ann traou o vont atau endro memes tra, heb clasc affer outho; mæs fazia a reant, ha fazia cals soken, rag e-tro eun heur, commisser poliss ar c'harter a zigouezas en numero 212, ru *Lafayette*, hag a c'houlennas ann Tad Liaigre, superior.

Heman a zeuas d'he gavout, hag a lavaras dezhan ar pez a oa bet lavaret d'ar Prefet. Da zivheur, ar c'hommisser a ieas cuit en eur lavaret en dije contet d'ar Prefet, ar pez oll en devoa clevet digant ann Tad superior.

Petra a vezo græt d'ann Tadou Jesuistet-ze ? ne ket æs her gouzout.

Ar c'hommisser en daill, na dlie lavaret netra ken dezho, nemet n'ho devoa mui ar Jesuistet ar

guir d'en em assambli evel breuriez, rag eur veich græt he gefridi, hen a oa en em dennet cuit heb chasseal ar Relijiuset eus ho zi, hag ac'houdevez, neus ket lavaret ger ebet ken dezho.

Sonjal a ra deomp e chomo ann traou er memes stad, evid eur frappad da vihana.

E guirionez, ar pez brassa eus ar Jesuistet a so evid servich ar chapell-ze, a so eus ann *Autriche* ha rag-se, abars ho c'hass cuit, ar C'houarnamant a renco en em glevout gant ann autrou de Beust, cannad ann *Autriche* e Paris. — A.

Pa so bet græt ann electionou, da viz Eost diveza, evid miret ous ann autrou Delecluze da veza hanvet Conseiller Jeneral e canton ar Pont, ez eus bet lavaret deoc'h e oa o clasc guelet ar gernez er vro, rag ma lavare e oa red lacaat mizou var al loenet, var ann ed ha var ar bleud o tont eus ann estren, ma alfec'h, c'hui, labourerien douar, guerza æssoc'h hoc'h ed hag ho loenet. Caër am eus bet, hag ar re all eveldon, discuez deoc'h penaus ma c'houlenne kement-se, ne oa nemet en hoc'h interest hoc'h unan, eur gals a-c'hanoc'h neus ket bet falvezet dezho rei ho moueziou dezhan, rag m'ho devoa credet ar gevier-ze.

Ma, ar re a lavare deoc'h eur sort traou, a oa ous ho trompla, ha n'int ket nec'het ganeoc'h pe c'hui ho pezo bara marc'hat mad pe n'ho pezo ket. Ma vije bet c'hoarvezet e vije bet ann autrou Delécluze eun den, hag hen n'en dije ket clasket interest ann dud divar ar meaz, ma vije bet evid guelet ann oll traou o tont eus ann estren heb paëa guennec ebet, neuze ho dije chenchet sôn, hag ho dije lavaret penaus e oa o clasc revina ac'hanoc'h evid pinvidicaat ann estren. D'ar re-zé ne ket diæs lavaret *ia* hirio, ha varc'hoas *nan* var ar memes affer, rag evel ne glascont nemet ho interest, ne reont ket fors petra d'ober gant m'ho devezo ann treac'h.

Kense, ar pez brassa eus ann Deputeet Republicanet, ne fell ket dezho, a bris ebet, clevout hano d'eus ann disterra tra da baëa var ar pez a deu digant ann estren, var digarre e clascont ar pez so ann talvoudussa evid ar bobl, ne chilaouont mui pa c'houlenneur distaul ar mizou a renker paëa er vro var ar memes traou, petra benag ma eo goal veac'het ar bobl gant ar mizou-ze. Hogen, setu aman eun dra hag a so cals goassoc'h c'hoas. Radicalet *Marseille* a so d'eus ar re a c'houlenn ar muia ne ve lakeat mizou ebet var ann traou a zeu d'eus ar broiou all e Frans evid magadurez ar bobl, ha pa glevont hano deus eur sort tra, setu int o lavaret ker buhan : Petra? lacaat mizou var boued ar bobl ! C'hui peus c'hoant eta e varvje ann oll e kear gant ann naon evid pinvidicaat ann dud divar ar meaz ?

Ma ! hag e chomfec'h ac'han da fin ar bloas o clasc pe dra didalvez emaint o paoues hen ober, ne teufec'h ket a benn. Guelloc'h eo din hel lavaret doc'htu deoc'h hag en eëun. *Int ho deus lakeat c'huezec real octroi* var gement sac'hat daou c'hant lur bleud a antreo e kear.

Evelse e c'hoarvez penaus er c'heit ha ma hell ann diavezidi cass deomp ho zraou heb cahout netra da baëa evid antreal en hor bro, ni, tud divar ar meas, ne hellomp ket cass e kear ar pez hon deus da verza, anes cahout atau eun dra benag da baëa.

Ma guelit eun deves benag ho Teputeet pe ho Conseillerien Radicalet, ar re ac'hanoc'h da vihana ho deus hanvet eus ar sort-ze,goulennit digantho ann dra-man nemet ken :

Petra so caus ne ve ket clasket kement e Frans interest ar Fransizien, evel ma clasker interest an diavezidi ? ha goulennit eur respont sclear.

A.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Boudedeo. — Forsadet Noumea neus ken kantik gantho nemet ato rebech d'an dud a urs, beza miret outho da beurachui distruch ar Frans, goude beza he livret d'ar Prussianet da zrasta, dre mac'h en em gleo ar Framassounet deus peb bro egist al laeroun er foariou.

Lez-Breis. — Prometti a reont amzer vrao d'an dud a urs, pere emezo ne dint oll nemet Jesuistet. Jesuistet a zo ar ger a zinifi an oll vir gatoliket, a unan gant ar Pab, oc'h heul Jesus.

Bouddedeo. — Jesuistet an ! a reont d'oc'h an dud a urs. Assa, ne c'heller ket ober muioc'h a enor d'an dud a urs, n'a ken neubeut d'ar Jesuistet. Eur Jesuist hag eur Framassoun a zo diskipl Jesus ha diskipl Satan, ar barados hag an ifern.

Lez-Breiz. — Ar forsadet ne c'hallont ket guelloc'h rei da anaout pe seurt danvez a zo enho ho unan, eget pa dagont an dud reiz, leal, brokus evit an oll.

Boudedeo. — Danvez kokinet, tud ar revolt hag an disurs.

Lez-Breis. — Bepred o klask sikanat, lampounet diez ar Preon enho, o taga an den reis hag honest en eur lavaret dezhan : ne ket te, eo a c'heuz borgnet va c'haz dal dime !

Boudedeo. — Klevet em beus ema an oll torfetourien o tistrei da Frans ; da betra diana !

Lez-Breiz. — C'hui a voar avoalac'h evit petra?

Boudedeo. — Ne velan ket da betra nemet evit laza ar Relijiuset, an Eskibien, ar veleien e ve ; ha neuze pa vo pilet evelse ar voger, sailla oll a unan, (ha gatho kement gredin ha janfoutre a zo digasset e Frans gant ar Framassounet d'oc'h ke-

ment bro zo dindan an eol), sailla, ia, oll a unan, var an noblans, ar vourc'hichen, ar julodet, ar moundianet, var kement o deus ti brao, ti bras hag aour, pe arc'hant, pe vouniz en ho direten.

Lez-Breis. — Guir a livirit, rag muntrerien, laeroun, potret an tan goal, a zeblantfe no de ken labour nemet c'hoari gant ar pougnard, ho biziet croum, hag ar petrol. Mæs brema, en amzer ma zear da nevezi ar voterez, ez eus ouspen izom d'oc'h ar rejimant-se, da ober gard en dro d'ar Republik ; rag sivoas ? toc'hor eo ar gezez, poulmonik eo kouezet dre ma ze noz deis o c'hober an dans dre Frans. Gant ann oll e ra n'oun pet tro zans, abaoue dek vloas-so. E ma brema o tansal gant ar Jesuistet hag ar Relijiuset, tud pere ne ententont ket nemeur divar ben ar polka, tud pounner evit an dans egist eujennet ; setu e goal lakeat gatho ar gezes iaouank. Pinivide potret Noumea oa great gathi d'ar voterez da zont. Neuze o planta c'houez enhi nemet just orin ar marmouchen, traou ne dlefent ket kaout guir da voti.

Boudedeo. — Ar forsadet a lac'ho hag a zevo an anter deus an electourien pere ne dint ket divar ar marmouchen, an anter all a gemero spount ha dre-ze ne vezo o voti nemet ar petrol hag ar massacr. Setu fidandoustac'h ! e vo a nevez plantet buez er botrezen, ouma eo avad a raio lampavan en deis-se ! neuze eo e vo kutuillet pennou tud ha pechou aour !

Lez-Breis. — Ia, mæs ar pez so goassa, eo e kouezo varnomp ar c'haz kos deus Pruss. Enhez en deus sonch peger mad eo logot Frans. Ne ean ket da lemma he ivinou, ha da zerc'hel prest he skilfou.

Boudedeo. — Ouspen ar c'has-se a zo ; re all a bar ive ho daoulagat var ar Frans keis.

Lez-Breis. — Sur eo ; mæs targas ar Pruss a bartajo al logoden gatho, rag aoun n'en de chastic e unan d'oc'h pers targas Bro-Zaos, targas ar Spagn, targas an Itali, targas ar Beljik.

Boudedeo. — Nag a gicher ! sac'h an dien !

Lez-Breiz. — Allas ! evel-se eo, rag eur Republik e creis rouantelechou, a zo evel eul logoden e kreis targichen.

Boudedeo. — Oh ! va Doue ! o pe truez deus kement all a dud vad a zo e Frans ! Guerc'hez Vari, obtenit dan dud keis a zo touellet gant an drouk-speret ar c'hras da gompren peger bras torfet a reont o taga an Ilis fountet gant hor Zalver benniget ! O Mari ! dre ho caloun dous ha madelezus, me o ped da gemeret er Galon Zakr a Jesus, eur c'hras a gonversion evit bourrevien an Ilis, rag ne c'houzont ket petra reont, o vont gant an diaoulou.

Lez-Breis. — Ne velont ket e serront dor ar barados a zioc'h ho fenn, hag e tigorront an ifern dindan ho zreid, e kollont ho bro evit an amzer hag an eternite.

Boudedeo. — Emaoun o vont da japel Itron-Varia a Gallot da c'houlen grassou evit ar gristenien vad da berseveri ; ha grassou ive da enebourien an Ilis, evit ma vezint humiliet, taolet d'an douar evel Sant Paul, ha ma savint convertisset.

Lez-Breis. — Me a ielo ive en dechou ma da japel Callott da zaoulina e c'hars oter ar Verc'hes. E Callot e cavoc'h an Hermit. Ober a raio avoalac'h eur varvailladen ganeoc'h.

Boudedeo. — Daoust a brinig a c'hallo rei din?

Lez-Breis. — Oh ! ia da, hag e ve eur choudourounat en deün a c'hoantafac'h drebi. Ha bara panen, a leiz an dorn, o po ive, en he hermitaich ha pemp guennegat leas ribot d'oc'h ti Ian-he-Vam. Guin avad neus muhi, rag an doanerien a zo goassoc'h evit biskoas gablou fouill partou.

Boudedeo. — Me a raio dezho ho kourc'hemennou, hag e gounto dezo ar varvailladen on deus great e bali Kerones, ha peger couls meren vihan o peus roet din. Tostaomp brema d'oc'h ar mor, rag essoc'h e cavan bale var ar goachou. Va zreid a deu da glogorenni pa rankan noz deiz bale var an enchou, dre an drez ha dre ar vein.

Lez-Breis. — Mad ! deomp ta neuze d'ar mor. Ma na vije ket bed re zivezad, e vichen eat var neun d'oc'h ambrouk petek Kastel an Taro.

Boudedeo. — Oh ! chomit, chomit var an treas, hag ouspen, eur iar vor a zo ama deuet var va lerc'h e canol ster Montroulez, a ne rea nemet illigat plant va zreid, pinsat va biziat, hag æssa crafa em lufernou. Ounhez a zistripfe ac'hanoc'h buan avoalac'h, hag a rafe, ia.

Lez-Breis. — Red eo e ve ar iar vor-ze c'hoar dan hini a glaske affer d'oc'h Laurans, eur martolot kren spountus. Edo o neun en ans Kerhuon e kanol Landerne, pa deuas ar iar vor dezha. Laurans en digassas d'he eul petek kaout sound. N'en tolas ket d'ar bord, egis Morin divar he dord ; mæs a dro vriad e crafas ennhi, hag en dougas er meas. Mad ! hag hi var an treas, ar iar vor a gounare c'hoas, hag a rea sellou Malkus d'oc'h Laurans. Allas ! petra zerviche dezhi ! Ar martolot en lazas, en divouzellas, en diskantas er fritas hag en drebas, gant teir verennat chistr, d'he goan. Gant persoun Sant-Thegonnek e klefoc'h.

Chonch mad o po diana d'oc'h plan Lorgnez da zivadezi ha digristenia ar Frans!

Boudedeo. — Oh ! ia da, marc'hek Lez-Breiz, credabl diana.

Lez-Breis. — Red eo distruch rouantelez Jesus Christ.

Boudedeo. — Pitoyabl !

Lez-Breis. — Evit-se e renker presek ne deo ket Jesus-Christ Doue.

Boudedeo. — Pitoyabl.

Lez-Breiz. — Evit dont a ben eus a gement-se e renker teleur poultren e daoulagat an dud, ha diskleria eo poent beza fur ha rezounabl a visiken hag en em regli ervez ar guir deskadurez, ha ne ket ervez ar revelation, nag ervez ureou kleus e zeo. Rak-se, brema e vo desket d'ar vugale, ha d'ar re vras, m'ar keront , penaos n'eus ken guir deskadurez nemet an hini c'hroz, a c'hell beza paket gant al lagat kik, ar skouarn gik, ar fronellou, ar staon, ar c'hroc'hen pe an donen.

Boudedeo. — Pitoyabl ! ken sot a sant Thomas ne gredas ken a velas. J. M. C.

(Eur pennad all eur veich all)

Ar gelionenn hag ar c'har.

Enn eur sao tenn, heol a bep tu,
Var eun trez tano 'vel ludu
C'houec'h pikol marc'h, gant kals a vec'h,
A jeche eur c'har gand ar c'hrec'h.

Ne vane den enn-han, avad :
Braz ha bihan a ie var-droad
Gant truez ouz al loened keiz
'Oa 'c'houezi, 'c'houeza, skuiz-direiz.

Setu ma tigouez d'o skoazel
Eur gelionenn a-denn askel ;
Guech var unan, guech var eun all
E saill broud-divroud, o voudal.

Evel ma red dre-holl, buhan,
Eur c'horonal kreiz ann emgann
D'eünan he dud, ha d'o zikour
Da drec'hi var ann enebour.

Hi a c'hournij du-ma, du-hont,
A zeo, a gleiz, enn eun taol-kont,
Var ar voalenn-gar ec'h azez
Ha var fri ru ar paotr-harnez ;

N'eus nemet-hi, var he menno,
A lak ann treo da vont endro,
A ro 'n tamm nerz da bep diou-c'har
Hag a ra mont var raok ar c'har.

— Ar re-nez, 'mei, zo dibreder,
Pa lezont d'in peb tra d'ober :
Ha na c'helljent ket, kouls ha me,
Rei eun taol-dorn d'ar c'hezek-ze ?

'Man eur manac'h o pedi c'houek.
Daoust hag eo 'nn amzer, lezourek ?
Eur vroeg a gan a-bouez he fenn :
Pe sort vad gant he c'hanaouen ?

Darn-all zo 'kaozeal : tud sod
Pa dlijent bounta var eur rod ! —
Gand ar zonjou-ze, hon loenik
O vouboual 'nn he c'horn-boudik

A'drubuill ann oll goas-oc'h-goas.
O vean grommet eur c'hi bras
Oa 'drenv ar c'har o kerzet treuz,
E oe lonket gant-han, dre reuz.

Ped den er bed a zo kelion
A c'houl rei d'ar c'hezek kalon
Hag ali mad da beb-hini ?
Kelion fur, evez ous ar c'hi !

BARZ-AR-GOUET.

Dimerc'her, 8 a viz Guengolo, e oa eur gouel gaër e *Bannalec*. Beb bloas, da genver ann devez-ze, parræssionis *Bannalec* a so boaset d'ober gant ar vrassa enor, gouel ho patronez ann Intron Varia ; mæs er bloas-man e oa cals brassoc'h ann niver d'eus ar re oa deut da gemer pers er gouelze, rag eur belec coz, enoret ha caret gantho, a ioa o cana he offern hanter-cant bloas. Ann autrou Diligeard eo ar belec-ze. En despet d'he oad bras (c'huezec bloas ha tri-ugent), he speret a so lemm c'hoas, hag ann oll en em blij meurbet oc'h en em gavout ganthan da chilou eul loden d'eus ar pez en deus guelet ha græt epad he vuhez a velec. Anavezet,evel ma eo,gant he genvreudeur beleien, en deus bet ar joa da velet eun niver bras anezho o tont d'he veuli, abalamour d'ar c'hras gaër meurbet græt dezhan gant ann Autrou Doue d'en em gavout en oad-ze.

Hogen, siouas dezhan ! mar d'he c'hoas lemm he speret, he gorf, scuiz ha dinerzet gant al labour en devoa bet d'ober evel cure e parræs *Pleyben*, a viras outhan da genderc'hel oc'h ober he zeveriou a berson e *Rosporden*, eleac'h ma oa deut goude beza cuiteat d'eus *Pleyben*, hag eun neubeut bloaveziou so en deus lakeat he ziles, evid dond da chomm da *Vannalec*. Eno, da c'hortos e teuio ann autrou Doue d'he gerc'hat, evid rei dezhan ar gurunen en deus gounezet mad, e tremen he vuhez, caret hag enoret gant ann oll, o rei eun ali mad benag, pe eun tam sicour d'oc'h he c'halloud, d'ar re ho deus ezomm, ha dreist oll, ne ehan ket o pedi evid ar re ho deus græt dezhan ar guella digemer.

Egis m'en deus epad he vuhez a velec gounezet cals eneou da Zoue, ha rentet cals gloar dezhan dre he oberou, he bedennou a dle beza chilaouet gant ann autrou Doue. Kense, parræssionis *Bannalec*, mar g'anavezont mad ar pez so ann talvoudussa evitho, a dle en em unani ganeomp he vignonet, evid goulenn digant Doue lezel c'hoas pell amzer ganeomp, ar sicour eus he bedennou, ha lavaret eveldomp :

Cals bloaveziou c'hoas d'ann autrou DILIGEARD !

Setu ive ar pez en deus goulennet en he brezegen calonec, ann autrou Quemener, arc'hbelec ha person Kemperle, o tiscuez deomp penaus, evel m'he deus ar Verc'hez glorius Vari, ganet, maget ha difennet he mab Jesus, evelse ive, ar belec a ro deomp Hor Zalver benniget Jesus, creski a ra he Ilis, hag he difenn a ra a enep ar re fall hag ann droug-speret.

Eürus ann den, ar belec, a heller lavaret anezhan, evel d'eus ann autrou Diligeart, eo deut d'ann oad a 76 bloas, heb beza morse, gant gouiziegez, græt ann disterra poan da zen.

Ne ket possubl ober anezhan brassoc'h meuleudi. A.

Setu hervez ar *Journal de la Vienne,* ar pez so bet c'hoarvezet e Poitiers d'ann 31 a viz Eost.

Da bemp heur ugent minuten, eur vanden vad a serjantet poliss hag a archerien a ioa en em gavet dirag ti ar Jesuistet, hag epad ma oa lod anezho o stanca ann daou benn eus ar ru, ar re all a vire ous ann dremenidi d'en em voda re endro d'ann ti.

Da bemp heur hanter en em gav ar c'henta commisser gant he secretour ; sonn ar c'hloc'h a reont ha goulenn digor. Ar porsier, goude beza guelet dre ar prenestr vihan piou oa eno, a lavar ne zigorro ket, hag a serr ar prenestic. Ragtal e casser euun archer da gerc'hat pevar micherour a oa bet goulennet araug, hag a ioa eno var pare. Dond a reont gant ho binvijiri, ha setu int a veac'h doc'htu.

Unan anezho a sco tauliou bras var ann nor gant eur pez mel morzol, d'eus ar re a servich da zic'hrossa ar vein, mæs ann nor a so crenv na ne ra van. Er c'heit-ze, ann dud a ia hag a zeu er ru, casset ha digasset gant ann archerien, a chou *Beva al liberte !* kelliæs gueich ma scoer var ann nor gant ar morzol.

Erfin, goude ugent minuten, ann nor so brevet, hag ar c'hommisser a antren gant he serjantet poliss. Mond a ra tre beteg e cambrjou ann Tadou. Peb hini anezho a lavar ne dai cuit nemet dre ners ha ma peger ennhan. Hen ober a rer, hag e casser anezho en traon ann eil goude egile. Kerkent ha m'en em gavont var ar ru, ho mignonet a so eno ous ho gortos, a gass anezho d'ann ties m'ho deus sonj loja ennho.

E penn ru ann *Industrie,* tu ru ar *Mairie,* ez eus eur foul vras a dud a veul ann Tadou dre ma zigoueont. Ann oll a salud anezho, darn en em laca var benn ho daoulin, hag e c'houlennont bennos ann hini en deus renket gouzanv evid Doue hag ar justis.

Er c'heit-se, e clever heb ehan ar bobl o chouhal : *Beva al liberte ! Beva ar Jesuistet !*

Ne oa ken nemet c'huec'h Relijius en ti. Tri anezho so chomet evid dioual ar gouent, rag m'ho deus lavaret e oa dezho ho zri.

D'ann 31 a viz Eost, ar Poliss a so deut da glasc ar Jesuistet d'ho ziæs-scol ha d'ho scolachou petra benag ma vouient ervad n'en em gavent mui eno pell a ioa; ha, couls lavaret, e peb leac'h, goude beza guelet ne chome mui Jesuist ebet en ti, int a so æt cuit heb lacaat ar siel var netra.

Scriva a ran *couls lavaret e peb leac'h,,* rag e *Marseille,* ann traou n'int ket bet ken sioul. Setu aman petra a gavomp er gazetennou :

Marseille, 1 a viz Guengolo 1880.

Er mintin-man, da seis heur, Bastide, kenta commisser polis, ha ganthan, Bouysson, eil commisser, a so digouezet e scol Sant-Ignas, eleac'h ma oa kent ar Jesuistet.

Digemeret int bet gant ann autrou Ricard, chaloni, rener ar scol breman, a ioa eno ganthan ann autrou Hornbostel, alvocat, hag ann autrou Teissère, avoue ; ann autrounez-man ho deus lavaret dezho, ne chome mui Jesuist ebet en ti.

Neuze e teu ann autrou Rostan d'Anuzune, per. c'hen ann ti, ha ganthan eur re benag eus ann dud a vezo carget da evessaat ous ar scol. Bastide neuze, a anzav n'eus Jesuist ebet mui en ti, mæs roët so bet urs dezhan serra ar chapell, ha lacaat ar siel varnezhi.

Ann autrou Hornbostel a glemm, o lavaret n'eus ket guir d'hen ober, pa ne deo mui ann ti d'ar Jesuistet, na fermet soken gantho, pa neus mui hini ebet anezho o chomm ennhan.

Ar c'hommisser gouscoude a gommans siella ar chapell. Neuze ann autrounez a antren ennhi, hag a lavar e chomint er chapell, nemet tennet e vent dre ners. Ann autrou Teissère a c'houlenn neuze digant Bastide, var gourc'hemenn piou eo antreet en ti, heman a respont : var urs ar Prefet ; hag evel ma ra ann autrou Teissère ann hini na gred ket ar pez a lavar ar c'hommisser, heman a ziscuez dezhan lizer ar Prefet, a c'hourc'hemenn chasseal ar Jesuistet ha serra ho chapell.

Ann autrou Teissère a respont neuze : aman n'eus Jesuist ebet, nemet tud ar bed, ne daimp cuit ac'han nemet dre nerz.

Bastide ne voar ket caër petra d'ober ; rag-se, goude beza en em glevet gant ar re oa eno ganthan, e cass unan anezho da lavaret d'ar Prefet petra c'hoarvez ha da c'houlenn diganthan petra d'ober. Da zeg heur e teu urs digant ar Prefet da vont araug heb aoun. Neuze eur serjant poliss a beg e breac'h ann autrou Rostan d'Anuzune, hag e teu ar re all d'he heul er meaz eus ar chapell. Houman so siellet.

Piou ve goest da lavaret perag ez eus bet græt e *Marseille* ar pez n'e ket bet græt e leac'h all, na soken e *Paris.*

E *Montpellier* ive, ar chapell a so bet siellet, petra benag ne oa mui Jesuist ebet en ti.

Brest. — D'ann devez kenta a viz Guengolo, etro 10 heur eus ar mintin, kenta commisser Brest a so deut da skei var dor ar scol libr ann Intron-Varia-Guir-Sicour, dalc'het gueichall gant ar Jesuistet. Ragtal, ann nor a so bet digorret dezhan, hag ann autrou Pener, rener nevez ar scol-ze, a zo deut d'he zigemer evid mond ganthan goudeze d'ober tro ann oll cambrchou, eleac'h ma oa bet beteg hen ann Tadou Jesuistet o chomm.

Ar c'hommisser, goude beza guelet he unan ne chome mui Jesuist ebet en ti, en deus græt eur *procès-verbal* e pehini en deus merket penaus ann autrou Pener en deus promettet ne chenchefe netra mui er stad m'en em gav ar chapel breman hag abalamour d'ar bromessa-ze, ar c'hommisser a so en em dennet cuit, heb lacaat ar siel var doriou ar chapel. A.

KELEIER.

Guengat. — Der Iaou, 2 a viz Guengolo, eun den iaouanc 19 bloas, Louis Henry, a so bet lazet gant ar wagoniou deut e meaz ann hent var labourou ann hent houarn etre Kemper ha Dou-

arnenez.

Scaer. — D'ar Sadorn, 4 a viz Guenoolo, eur vaouez o vont dious ann abardaez da glasc he bioc'h e coajou *Cascadec,* a oe paket gant ar glaô. O veza guelet eur vezen cleuz, ez eas da guzet ennhi. Siouas dezhi ! ar gurun o veza couezet dress var ar vezen-ze, ar vaouez baour-ze a rencas coll he buhez.

Goude ann dud divar ar meaz, e teu tro ar vartolodet.

A nevez so ez eus bet savet eul lestr bras evid mont da gerc'hat er broiou all ar grillet hag al legristi a so goal rouez breman var hon aochou ; egis ne gaver ket kenneubeut a besket all, ne vezo ket pell, ar vartolodet a velo pehini eo ar guella, plijout da Zoue pe plijout d'ar Republicanet, ha ma na fell ket dezho beza guelloc'h cristenien, ec'h hellint, d'en em vaga ha cahout berroc'h ho amzer, touet, mallossi ha cana ar *Marseillaise* a hed ann deis.

Ar Vesvierien.

Er Stadou-Unanet, en Nord eus ann Americ, eleac'h m'en em ro cals tud d'ann tech fall eus ar vesventi, eul lezen he deus roet ar guir da lacaat prisonia en eun hospital fountet evid-se, ar re na helle netra miret outho da heulia ar si fall eus ar vesventi. Eno, neubeut ha neubeut, ha gant cals a zousder, e teuer a benn d'ho farea, mæs aliæs, e rencont chomm ouspen bloas en hospitaliou-ze abars en em gavout pare

Hogen, setu aman penaus ec'h en em gavas eun deves eur mesvier, pare en eun taul-cont. Ann hini a scriv ann histor-ze, en em gave eno var ar plass pa c'hoarvezas ann taul. Setu aman he gomsou :

— Ar vesventi a rea cals distruj etoues eur vanden soudardet ne oa ken nemet Indianet ennhi ; kense, e oa red rei eur gentel dezho, ha setu aman petra oe græt d'ar goassa mezvier eus ar vanden.

Renket ann oll soudardet e *carre,* e tigasjeur ar mesvier en ho c'hreis, ha neuze taboulinou ha kerniel cuevr d'ober eun trous spontus. Pa ehanas ar re-ze da skei ha da sonn, ar c'hommandant a reas eur brezegen, da lavaret pegement eo disenoret ann den gant pec'het ar vesventi, hag e achuas he brezegen o c'hourc'hemenn ous ar mezvier, eva eur pez mell bollennad dour saôn a ioa lakeat gant eur veren en he gichen.

Ar paour keas soudard a reas eur scrijaden, mæs ne ziscueze ket cahout cals sec'het. Neuze eur c'haporal a ioa en he gichen, a zistagas ganthan eur picol taul scourje, ha ragtal unan all cals goassoc'h. Gant aoun da reseo eun taul all, ar soudard a loncas eur verennad dour saôn, ha kerkent ann taboulinou hag ar gerniel cuevr da rei eun abaden all dezhan.

N'en devoa ket cavet mad avoalc'h ar verennad kenta, evid cahout c'hoant kemer eun all, mæs eur c'haporal all o pega d'he dro er scourje, a

dostaas outhan, ha beac'h dezhan pell so. Ar reuzeudic neuze, gant aoun rag ann tauliou scourje, a begas er veren hag a evas, er c'heit ma roe ar vusicianet eun abaden all dezhan, hag ann traou epad teir heur amzer a gendalc'has o vont en dail-ze. Beb ann amzer e vije ehanet eun neubeut da rei amzer d'ar mezvier da zislonca kement, ma sonje d'ann oll ne alje ket padout pell evelse ; mæs ar volennad oll a rencas da eva. Ac'houdevez, n'en deus evet mui beraden odivi ebet. A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Kernaleguen, cure e Pont-'n-Abat, a so hanvet cure e parræs ar Groas-santel e Kemperle.

Ann autrou Balcon, belec iaouanc, a so hanvet cure e Pont-'n-Abat.

Pelerinaich
Escopti Kemper ha Leon da Lourdes e 1880.

Digass a rer deoc'h da sonj, penaus heur ar gâr o veza vardro eun hanter heur araug heur ar vro, hag evel ma vezo red cahout calsic amzer abars en em renca er wagoniou, ar Pelerinet a renco en em gavout etro eun heur araug ann heur merket evid diblass ann trein.

Muioc'h Pelerinet a vezo er bloas-man eget varlene, ha rag-se e credomp e vezo chilaouet mad ho fedennou gant Doue, pa ziscuezont ken anat ho feiz.

Ar sizun a zeu, a dle beza evidomp oll eur sizun a beden. Ar re a ielo da bardona da Lourdes, a bedo calonec ar Verc'hez evidomp, ni her goar anat, ha ni, a chomo er gear, ni a c'houlenno evitho ra vezint diouallet dious peb goal-heur, ma zistroint d'ar gear iac'h ha salo, carget gant Doue d'eus he nerzussa grassou, d'eus he vella bennosiou. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

XIII.

Eur Merzer o vervel.

Ann nemorant eus ann noz, ar paour keas belec na vellae na ne voassae. Atau e chome er memes stad ; ar galon hebken, setu eno ar pez a oa c'hoas beô ennhan. Dond a reas ann deis, eun devez caër eus ann discaramzer, mæs neus fors peger caër a oa ann deis, ann dimezel Blanche ne c'houlenne ket cuitaat guele ann hini a ioa o vont da vervel. Daoulinet e kichen ar guele-ze a anken, ne vele na ne gleve netra. Pedi a rea evid he zad, evid he vignonet d'eus arme ann Ilis hag ar Roue, evid ar Frans dismantret ha beuzet e goad he bugale, evid ar re oll ho devoa ezomm calon, fizians ha levenez, hag he dije tremenet evelse ann deis penn da benn, panefe ma hellas ann autrou de Milly he zenna ac'hano evid eur mareadic amzer. Kerkent ha ma'z ajont cuit, Claverolles a lammas d'ar guele, hag o veza tennet eun tamic ar belec gouliet eus he blass, e plantas he zorn etoues ann toualc'h eus ar c'holc'het, hag e tennas ac'hano eur pez mell sac'hat aour.

— Aour Cyranol, emezhan. Me a vezo pinvidic bre-

man, hag al lampon coz na hello ket discredi varnon.

Neuze e sortias d'he dro. Mond a reas da staga ar sac'h var dibr unan eus ar c'hezec, hag e teuas endro da aseza da gichen guele ar belec. Poent a oa, rag ann autrou de Milly ha Blanche a ioa o tont endro.

Ann deiz a ioa var bouez achui ha peb tra a ioa sioul endro dezho, pa oe clevet souden eun trous bras endro da loch Cyranol, trous moueziou, trous armou. Ann autrou de Milly dislivet oll, a redas da dâl ann or.

— Ar re C'hlaz, emezhan, o pega en he bistolodennou.

Er memes moment, ar re C'hlaz a reas varnezhan eun discarg spontus gant ho fusuillou, mæs ne oe ket tizet. Hen d'he dro a ziscargas he ziou bistoloden, ha daou zen a gouezas maro d'ann douar.

Ar re C'hlaz, drong ennho, a vizas adarre varnezhan, hag unan anezho soken a vize var ann dimezel. Ann autrou de Milly oc'h he velet, en em daulas dirag Blanche, ha tizet eleac'h houman, e couezas d'ann douar beuzet en he voad. Blanche oc'h he velet o coueza, a sonjas dezhi e oa achu ganthi, hag o croaza he daouarn, e c'houlennas digant Doue cahout truez ous he ene.

A drugare Doue, pa sonje dezhi e oa o vont da vervel, Claverolles a oe clevet o chouhal gant spont :

— Collet ! ni so collet !

— Hag abalamour da betra ? a c'houlennas eur re benag.

— Sellet ! sellet.

Hag hen o tiscuez gant he vez eur plass dizolo etoues ar guez, eleac'h m'en em gave eun neubeut tud gant armou.

— Ar Chouantet ! ar Chouantet ! a chouhas ar Republicanet, o vont cuit ac'hano tiz varnezho.

Claverolles d'he dro, o pega er plac'h iaouanc, a sammas anezhi, hag he zaulas var he varc'h, o tec'het ive assambles ganthi. Hogen, ar Chouantet oc'h en em gavout, a ziscargas ho fusuillou varnezhan, hag a lazas dezhan he varc'h.

— Mallos ru ! eme al lampon, o tistaga ar sac'hat aour en devoa staget ous ann dibr, mæs ne hellas ket cass ar plac'h iaouanc ganthan.

Houman, pa savas d'oc'h a zindan ar marc'h, a dridas he c'halon gant joa o velet ann daou zen a oa dirazhi ; daou zen calonec ha prest da rei ho buhez evid savetei dezhi he hini. Jean Chouan ha Costou-houarn.

— Dioualet peus ac'hanoun dious ar prison, d'eus ar maro marteze, emezhi dezho ho daou..... Bennos Doue varnhoc'h. Va zad a vezo eürus.

Neuze o sellet ous al lochic, e teuas sonj dezhi :

— Hag ann autrou de Milly ? Ah ! sonj am eus..... sonj am eus. Ann dud fallacr-ze ho deus he stlapet var eur marc'h, hag he gasset gantho : tud cri ! tud didruez! O clasc difenn ac'hanon eo ma oa bet tizet.

— Red eo mont var ho lerc'h, eme Jean Chouan.

Neuze e reas eur sin, hag eun neubeut cavalierien a bartias varlerc'h ar re C'hlaz.

— Ne dâl ket, eme Blanche. Ar Republicanet a so deus ar vro. Anaout a reont ann henchou hag ar guenojennou cals guelloc'h evidomp, na ne vezo ket diæs dezho tec'het cuit. Hogen, mignonet, lavaret din penaus hoc'h eus-hu allet gouzout e oamp aman hag en danjer ?

— Ni a vouie e oa eun traitour o clasc coll ac'hanoc'h.

— Ann traitour a ioa ganeomp, ha me ne felle ket din discredi varnezhan ! Tec'het eo, mæs c'hui hen anaie 'ta ?

— Eil ar c'habiten d'Orbois eo.

Blanche a scrijas gant ar spount.

— Ha me, am boa fizians en den-ze !

— Eun tamic aoun hon deus bet n'en em gavjemp ket abred avoalc'h. Var ann hent hon deus cavet ho marc'h, pelloc'h eur poullad goad, tamou dillad dispennet.....

— Ar goad-ze a oa goad eur belec cavet ganeomp var ann hent, eme ar plac'h iaouanc. Brema souden, c'hui a velo anezhan. Aman 'ma el lochic-man. Deuit.

Hag e casse Jean Chouan ha Costou-houarn assambles ganthi.

— Dimezel, eme Costou-houarn, abars mont hirroc'h, lezit ac'hanon da rei deoc'h eur c'helou mad. Ho tad en deus allet en em denna d'eus etre daouarn he enebourien; ema en assurentez.

— He velet hoc'h eus, eme Blanche ?

— He velet am eus.

— Gouliet eo ? Me gred am beus he velet tizet gant d'Orbois.

— Parea a rai,

— Oh ! trugarez evid ar c'helou-ze ! E peleac'h ema ? Me fell din mont doc'htu d'he gavout.

— N'e ket possubl er mare-man. Ann enebourien a so var evez. Evid ma vezo ho calon e peoc'h, travoalc'h eo deoc'h gouzout penaus ho tad en em gav assambles gant ho preur, e caoiou abati Savigny.

Ar plac'h iaouanc a savas neuze entrezec ann Env he daoulagat beuzet en he daëlou.

— Va breur beô ! emezhi. Beô ! O va Doue, ra viot meulet da viken ! Discuezet hoc'h eus ho madelez en hor c'henver. Plijet ganeoc'h achui ar pez hoc'h eus commanset ; rentit din va breur ha va zad ken caret !.....

— Heb dale e veloc'h anezho, eme Jean Chouan. Me garfe cass ac'hanoc'h beteg ennho. Hogen, arabad eo hen ober breman. Divezatoc'h ne lavaran ket.

Distrei a rejont assambles d'ann ti, ha pa'z ajont da gavout ar belec, e veljont gant cals a joa, e oa guelleat eun tam mad dezhan. Neuze e c'houlenjont diganthan, penaus e oa bet lakeat er stad-ze. Heman a respontas gant cals a boan :

— Lavaret deoc'h piou en deus tennet varnon, ann dra-ze ne rin ket, mæs setu penaus eo bet c'hoarvezet ann taul. Deac'h e oa deut da va c'haout eun den, o c'houlenn ez ajen ganthan da gass he sacramanchou diveza da eun den clanv dare da vervel, ha setu me o vont ragtal. Hogen, ann den-ze oa eun traitour, ne oa den clanv ebet, ha pa oan o tistrei d'ar gear, ar re C'hlaz a ioa ous va c'hedal, ho deus tennet varnoun ha va lakeat er stad m'hoc'h eus cavet ac'hanoun. Hogen, ho fardoni a ran, hag e pedan Doue da reseo ar sacrifis a ran dezhan eus va buhez evid effasi va fec'hejou.

Eun neubeut goude, ar belec a gollas he santimant adarre, ha ne oa ket c'hoas tremenet eun heur abaoue m'en devoa lavaret he gomsou diveza, ma rentas he ene d'he Grouer, ha ma'z eas er Barados da reseo curunen ar verzerien.

Jean Chouan hag he vignonet hen sebelias, hag hen lacaas en douar. Ragtal goude, ar fals-holenner coz a dostaas ous Blanche, hag e lavaras dezhi :

— Va soudardet so deut endro.

— Be ho deus kelou ann autrou de Milly ?

— N'ho deus ket siouas ! Ar pez ho deus lavaret deomp, eo ho deus guelet eun arme vras o tont varnomp. Hastomp buhan d'en em gavout adarre gant arme ar Vendee, ma ne fell ket deomp beza kelc'het gantho. Setu aman eur marc'h evidhoc'h ; deomp cuit ac'han ha buhan.

Ann dimezel de la Meilleraye he devoa goal galonat.

— Deomp cuit eta, emezhi, petra a zo ous hor gortos en amzer da zont ! O va Doue ! va Doue !

Eur pennad a-l eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 39) DISSADORN 25 A VENGOLO 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 25 a viz Guengolo 1880.

D'eus Rome, d'ar 7 a viz Guengolo, e scriver da eur gazeten d'eus Paris, penaus ann *Osservatore* (eur gazeten italian), ne lavare ger ebet var-benn ann discleriadur roet d'ar Relijiuset da sina. Deac'h ann *Aurora* (eur gazeten italian all), a scrive kement-man :

« Ne fell ket deomp clasc re d'oc'h a beleac'h e teu ann discleriadur-ze ; travoalc'h eo deomp gouzout penaus ar Relijiuset so e Frans, n'ho dije biscoas græt ann disterra, heb m'en deffe ann hini en deus ar galloud en Ilis, lavaret *ne zisplije ket dezhan.* »

Hag aman, d'eus ar c'homsou-ze, e lavarer penaus, mar deo d'eus ann discleriadur-ze en deus lavaret hon Tad Santel ar Pab, ne vire netra ous ar Relijiuset he sina, da vihana, ne ket gant he Vinistret ez eo bet græt.

A hent all, er *Semaine Relijieuse d'eus Paris* e lennomp ar pennad scrid-man, casset dezhi gant ann autrou'n Arc'hescop :

« Beteg hen, n'eus ket bet falvezet ganeomp lavaret ger d'eus ar pez a sell ous ar breuriezou Relijiuset n'ho d'eus ket bet aotre ar C'houarnamant. Ann oll a voar penaus hervez eun ali deut d'eus *Rome*, ez eus bet roet da sina d'ar breuriezou Relijiuset, eun discleriadur a lavar evelhen, hag e verc neuze ar pez hon deus lavaret deoc'h er sizun tremenet. Goudeze, e ro hanoiou ann oll breuriezou ho deus sinet ann discleriadur-ze, hag e lavar penaus heb dale, e vezo bet sinet gant ann oll. E guirionez, d'ann diveza kelou, ne oa ken nemet eur vreuriez n'he devoa ket sinet, na ne oa ken caus, nemet abalamour n'en em gav ket he superior e Frans er mare-man, mæs credi a rer e sino da benn ma vezo deut endro. »

Breman, setu ar gazeten *La Défense* o lavaret deomp varbenn ann affer-ze, ar c'homsou-man :

« E *Rome* er bet souezet, ha souezet cals, o lenn ar pez a lavare lod eus ar gazetennou e *Paris* varbenn ann discleriadur ho devoa c'hoant sina ar breuriezou Relijiuset e Frans, da ziscuez eur veich c'hoas muioc'h, e felle dezho beva e peoc'h gant Gouarnamant ho bro. Gazetennou ar Vinistret a lavare a grenn penaus ann discleriadur-ze a oa bet græt gant ar Relijiuset ho unan goude beza en em glevet gant hon Tad Santel ar Pab, ha n'en devoa græt netra Gouarnamant ar Frans e kement-se, n'en devoa ket soken anavezet sort ebet ann discleriadur-ze, abars ma oa bet moullet er gazetennou. Kement-se a so gaou, ha red eo lavaret aman doc'htu ar virionez, gant aoun e ve touellet eur re benag.

« *Ann discleriadur kinniget da sina d'ar breuriezou Relijiuset, a so bet scrivet goude ma oa en em glevet var ann affer-ze, ann autrou Desprez, cannad ar Frans e Rome, gant Ministret hon Tad Santel.* Ne heller ket credi, na sonjal soken, penaus en eun affer d'eus ar vrassa talvoudegez evel hounez, ann autrou Desprez en dije græt he benn he eun, heb senti ous gourc'hemennou Ministr ann afferiou evid diaveaz ar vro, de Freycinet. *A hend all, rei a hellomp ann testeni anat, penaus ann autrou Desprez en deus heuliet penn-da-benn ar pez oa bet merket dezhan gant Gouarnamant ar Frans.* »

Hogen, Gouarnamant ar Republic o veza goulennet lacaat kemm etre ar Jesuistet hag ar Relijiuset all, hon Tad Santel a zisnac'has, evel m'en deus atau disnac'het, ha ma zisnac'ho da viken assanti ganthan en affer-ze, ha setu perag en deus lavaret ne rofe ket ann ali d'ar Breuriezou Relijiuset all, goulenn aotre ar C'houarnamant.

Gouarnamant ar Republic neuze, *a unan gant hon Tad Santel*, a glascas eun hent all d'en em denna d'eus ann toul lagen e pehini e oa couezet dre he benn he unan, hag ac'hano e teuas ann disclæriadur eus a behini ez eus hano breman, hag a so bet cavet mad avoalc'h goude m'en devoa ann autrou Desprez, lavaret he dije allet, en daill ma oa, rei conje d'ar Vinistret lezel da goueza kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, hag espern ar Relijiuset all.

Hag abalamour d'ar goestl-ze roet dezhan gant cannad ar Frans, eo m'en deus hon Tad Santel promettet dezhan ne lavarje ket, evid c'hoas, a vouez huel, ar pez a sonj divarbenn kemennadu-

reziou ann 29 a viz Meurs.

Vikel Jesus-Christ, penn visibl eus ann Ilis en deus, en affer-ze, roet da C'houarnamant ar Frans, eun testeni eus ar c'hoant en deus da genderc'hel o veva e peoc'h ganthan, ha Ministr ann afferiou evid diaveaz ar vro e Frans, n'en deus ket credet ec'h alje miret da ziscuez dezhan he anaoudegez vad evid-se.

Kense, e creder c'hoas e *Rome*, penaus Gouarnamant ar Frans ne rai netra a alfe enebi ous comsou cannad ar Frans o prezec gant Ministret hon Tad Santel ar Pap. Sonjal a rer ive penaus ann autrou de Freycinet ne hello ket chomm heb difenn dirag ann diou Gambr, ar pez so bet lavaret gant cannad ar Frans e *Rome*, ha ganthan he unan e *Montauban*, na ne assanto ket gant enebourien ann Ilis a so o clasc en em zervicha evid ann disurj hag ar brezel d'eus ar *C'honcordat* a ioa bet sinet evid lacaat ar peoc'h da ren etre ann Ilis hag ar vro.

— Me gred eo eno ema ar virionez, hag eo c'hoarvezet ann traou en daill-ze, ha rag-se, ne doun ket souezet ho deffe ann oll Relijiuset sinet ann discleriadur-ze, hag ann Eskibien ho aliet d'hen ober, petra benag ne gredan ket e talvesfe da cals dezho, rag lenna a ran er *Journal officiel* ar c'homsou-man :

« Ar C'houarnamant n'en deus promettet netra na d'ar Pap, na d'he Gannad e Frans, na d'ann Eskibien, kense, ec'h hello ober ar pez a garo. »

Penaus, goude m'ho deus ar Relijiuset græt ar pez a c'houlenjeur digantho, sina ann discleriadur-ze o credi re vuhan da bromessa de Freycinet, heman, spontet gant ar Radicalet, ne garfe ket ober ar pez en deus promettet !

Hag e lavarfe c'hoas beza leal ! Ia da !

Setu aman Per ha Iann var ann dachen foar ; Per a verz he vioc'h da Iann evid hanter cant scoet, hag a lez al loen o vont ganthan. Hogen, eleac'h paëa e lavar: me n'am eus promettet netra deoc'h, ma caran, me bæo, ma caran, ne rin ket. Petra lavarfec'h d'eus eur sort marc'hat ? Er foar, ann dra-ze so eul laëronsi ; en affer ar Relijiuset, e ve eun dra disleal.

Cals gazetennou a lavare d'ar Breuriezou Relijiuset : arabad eo deoc'h sina ; emer o clasc o paca deoc'h, ne rer ket ket marc'hajou gant ann dud disleal, ha me sonj din e lavarent ar virionez, mæs ar Relijiuset a so re vad evid credi ec'h alfe ar re all beza fall, hag a hent all ann Eskibien ho alie da sina, hag ho deus sinet ; ha breman pa vezint torret, rag torret e vezint, ann oll a velo ervad e pe du a oa al lealdet.

Marteze, en despet da bromessaou ar Ministr, eo var digarre kemennadureziou ann 29 a viz Meurs e vezint torret. Marteze, ma ve c'hoant ho chasseal e meaz ar vro, ar Vinistret a c'houlenno digant ar Radicalet ober eul lezen nevez evid re dezho ar guir d'hen ober. Me gredfe avoalc'h n'en deffe bet ken c'hoant ar Ministr, o c'houlenn digant ar Relijiuset sina ann discleriadur-ze, nemet cahout evelse muioc'h amzer evid clasc æssoc'h ar voïen da zont a benn anezho, eget dre ar gemennadureziou. E leal, ar re-man ne dalvezont ket cals a dra ; red eo dibotailla ann noriou, brevi anezho a dauliou morzol, a dauliou boc'hal ; disnac'h d'ar varnerien ar guir ho deus da zifenn ar sitoïanet hag ho madou ; ann oll traou-ze a laca ar bobl da sevel hag a ra re a drouz. Eun tamic lezen vraô, hag a roio conje mouga ann oll Relijiuset, heb ma alfent lavaret ger, set' aze hag a vezo talvoudus !

E hano al lezen, astennet ho couzoug, ha neuze e lakear ar gorden endro d'ho gouzoug, hag e rer beac'h dezhi e hano al lezen. Neus netra æssoc'h, hag ar Relijiuset a vezo crouget abars beza lavaret ouf. Hag ar pez a vezo guelloc'h c'hoas, eo e hano al lezen var ar breuriezou, e vezo difennet outho sevel eur vreuriez etrezho.

Siouas deomp ! goal izel ez omp couezet, poent eo sevel hon daoulagat varzu Doue da c'houlenn he sicour diganthan, rag emomp o vont da voeledi. *Domine, salva nos, perimus.* A.

Var benn ann discleriadur sinet gant ar Relijiuset, setu aman petra lavar ar gazeten *Univers :*

« Ne gredomp ket e ve bet græt ann discleriadur-ze gant ar c'houarnamant , na biscoas n'hon deus hel lavaret. Ma ve lavaret deomp soken n'en deus he anavezet nemet pa eo bet moullet er gazeten *La Guienne*, ne ket ni a lavarfe nan ; hogen eun dra anat eo penaus eo ann autrou de Freycinet evel presidant ar vinistret eo a so bet caus mar de bet græt. Biken ne vije bet kinniget d'ar Religiuset da sina ma n'en dije ket hen he unan pe autramant he gannad e *Rome* lavaret ec'h alfe æssoc'h aze ober ar peoc'h ha lezel da goueza kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. Hen n'en deus sinet netra, guelloc'h eo ganthan lavaret hebken ar pez a garfe e ve græt rag æssoc'h eo da eur re disnac'h he gomzou eget disnac'h he scridou, mæs hen eo en deus clasket da genta (lavaret a rer en deus her c'hlasket gant lealdet) ober ar peoc'h.

« Guir eo n'en deus ket lavaret e torfe he unan ar c'hemennadureziou-ze, mæs touet en devoa n'en dije græt netra a enep ar Relijiuset ken ac'han ma vije en em zastumet ann Deputeet adarre ha lezel neuze ann traou o vont en dro evel breman, ken ac'han ma vije bet votet eul lezen nevez var ar breuriezou.

« D'oc'h a beleac'h e teu ann discleriadur-ze he unan ? Var gement-se e cavomp er gazeten *Le Français* meur a dra ha ne ket comsou ann Aviel eo ar re-ze. Possubl eo penaus ann autrou Desprez hag ar c'hardinal Nina ho deffe en em glevet var ar pez a dlie beza merket en discleriadur-ze mæs ne gredomp ket e ve bet scrivet e *Rome* ann discleriadur-ze egis ma anavezomp anezhi. O veza m'hon deus clevet digant tud hag a heller cahout kement a fizians en eil evel egile anezho traou hag a so eun tam benag a gemm etrezho, ma ne gredomp ket e ve red tevel var ann affer-ze, ne sonj ket deomp e tlefemp kemer re vuhan evel guir kement a lavarer. Ar pez a ouzomp hebken eo, penaus ne ket ar Relijiuset nag hon tad santel ar Pap, nag he vinistret ho deus sonjet da genta scriva ann discleriadur-ze, mæs de Freycinet eo he zad hag hi n'he deus ken tad nemethan. A.

Lenna a reomp er gazeten *Le National :*

« Eur mignon deomp, a so bet o velet Constans, ministr ann afferiou evit diabars ar vro, en deus goulennet diganthan penaus e cassefe da benn kemennadureziou ann 29 a viz meurs. Heman en deus respontet penaus al labour a oa græt hag e oa bet gourc'hemennet d'ar Brefedet ar pez ho deffe d'ober, abaoue ann 28 a viz eost.

« Re a vreuriezou so evid tenna anezho oll eus ho zies d'ar memes devez evel ma so bet great d'ar Jesuistet, ne ve ket travoalc'h a gommisserien polis hag ouspen marteze ne ve ket æs heulia diou veich ann hent-ze.

« Setu aman eta, emezhan, ar pez a so em sonj d'ober. Ma ve chasseet ar Gapusinet da genta e vezint oll dre ar Frans tennet eus ho zies d'ar memes deves ha d'ar memes heur.

« Antronos e teuio tro eur vreuriez all hag evelse eus ann eil d'heben. ken ac'han ma vezo bet chasseet eus ho zies ann oll breuriezou n'ho deus ket prijet goulenn aotre ar c'houarnamant.

« Peur e c'hoarvezo kement-se ? Ne ouffen ket hel lavaret c'hoas evid mad, mæs, pa vezo deut ar mare a seblanto deomp ar guella, e vezo casset ar c'helou d'ar Brefedet hag ar re-man n'ho devezo ken d'ober nemet senti. »

A.

Gazetennou ar c'houarnamant a lavar eo bet cannad hon tad santel epad pedir heur amzer der Iaou o causeal gant Jules Ferry divarbenn ar c'hemennadureziou, mæs, evel n'en deus cavet netra nevez da lavaret a enep dezho, e renko beza dalc'het dezho rag den ebet na hell beza dreist al lezen.

— Ni a responto : Pa ve e guirionez lezennou, ar varnerien eo a renc lacaat ho miret. Pa reüser cass ann afferiou dirag ann tribunalou ha pa rer kemennadureziou, anat eo neus lezen ebet.

Ar *République française*, gazeten Gambetta, a lavare d'ar 14 a viz Guengolo, ar pez a felle d'ar mestr e rafe he vinistret, hag evel ma sonj da C'hambetta e renc ann oll sonjal, lavaret hag ober kement a blij dezhan, e verke kement-man :

« Ni a sonj deomp penaus ar pez a rai ar Vinistret, goude beza en em glevet etrezho, a vezo henvel tre ous ar pez a c'houlenn ar vro, (da lavaret eo, Gambetta hag he sclissen eus eun tu, hag ar Radicalet eus eun tu all.) Etoues ar Republicanet, neus den ebet mui a gredfe lavaret eo couls sina ann discleriadur-ze, ha neuze goulenn aotre ar C'houarnamant, ha discuez he reolen, evel m'her c'houlenne ar c'hemennadureziou digant ar Relijiuset. Ar re-man, couls goude beza sinet ann discleriadur evel kent, a so en em zavet a enep lezennou ho bro, ha n'ho devezo da damall da zen ebet nemet dezho ho unan, ar pez a c'hoarvezo gantho abenn eun neubeut devejou. Neus bet biscoas den diskiant avoalc'h evid goulenn digant ar C'houarnamant chasseal anezho oll assambles hag er memes devez ; mæs ar pez hon deus guir her c'houlenn diganthan eo commans doc'htu gant eur re benag anezho, ha kenderc'hel gantho ken ac'han ma vezint chasseet oll. » —

Abaoue ma scrive gazeten Gambetta al linennou-ze, Conseil ar Vinistret a zo en em assamblet pedir gueich. D'ann diou veich kenta n'ho deus ket allet en em glevout, hag ann traou, eleac'h mont var vellaat, eo var voassaat int æt, rag Constans en deus lakeat he zemission, en eur lavaret ne felle ket dezhan chomm Ministr, ma ne vije ket casset da benn ar c'hemennadureziou e kenver *ann oll* Breuriezou Relijiuset n'ho deus ket aotre ar C'houarnamant. Cazot, Ministr ar Justis, ha Farre, Ministr ar Brezel, ho deus græt evelthan. Mæs d'ar Sadorn, 18 a viz Guengolo, da deir heur goude creisteis, ez eus bet eur C'honseil all, e pehini ho deus kemeret pers ann oll Ministret, ar re soken ho devoa lakeat ho demission. Petra so bet græt neuze ? Constans hag ar re all a so bet dousseat e kenver ar Relijiuset, pe autramant de Freycinet, goude beza dalc'het mad bete neuze d'ar c'hoant a fæsone cahout d'espern ar Relijiuset, en deus assantet gant ar re all, lezel ho chasseal eus ho zies ? Ne ouzon dare. Ar pez so sur er C'honseil diveza-ze, ar re ho devoa lakeat ho demission, ho deus assantet chomm Ministret. Evid pegeit ? Meus aoun ne vezo ket evid pell amzer.

— En daill, ar Vinistret all ho deus c'hoant e ve dalc'het d'ar c'hemennadureziou, eo ho deus gounezet var de Freycinet, rag hervez ann diveza kelou, heman en deus lakeat he zemission d'ann 19 a viz Guengolo, hag ar Presidant en deus assantet ganthan. Jules Ferry eo a so bet carget da choas eur rumm Ministret all. Kelou fall evid ar Relijion hag ar Relijiuset, rag ho goassa enebour eo, a vezo hiviziken presidant ar Vinistret, hag abars pell, e tiscuezo deomp pegement a gassoni en deus outho. A.

KELEIER.

BREST. — En diveza assamble Conseil ann Tikear e Brest, ez eus bet reuz ha dispac'h. Hano oa da denna oll scoliou kear digant ar Freret. *(Ar re-ze ho deus gouscoudé aotre ar C'houarnamant !)* En despet da gement oll en deus græt

ha lavaret ann autrou Huard, doctor-medisin, ar C'honseil, 16 a enep 8, dre gassoni ous ar Relijion hag ar Freret, hag heb sellet sort ebet ous ar pez a oa ann talvoudussa evid ann dud paour, ho deus tennet scoliou kear digant ar Freret. Ann dra-ma a c'hoarveze d'ar 7 a viz Guengolo, ha d'ann 8, ar Prefet a c'hourc'hemenne d'ar Freret en em denna cuit. Inspecteur ar scoliou bihan, ann hini en deus casset d'ar Freret ar gourc'hemenn-ze. Setu hen aman.

KEAR BREST.

PREFET AR FINISTER,

Oc'h evessaat ous ar pennad 4 d'eus kemennadurez ann 9 a viz Meurs 1852 ;

Oc'h evessaat ous ar pennad 8 d'eus al lezen ar 14 a viz Even 1854 ;

Oc'h evessaat oc'h goulenn Conseil ann Ti-kear e Brest, d'ann 18 a viz Maë 1880, a lavar e fell dezhan e ve roet oll scoliou kear da vistri scol tud ar bed, hag a bed ar Prefet d'hen ober ar c'henta guella :

Oc'h evessaat ous ali Conseil ar scoliou ann Departamant, d'ar 5 a viz Eost 1880 ;

Oc'h evessaat ous eil goulenn Conseil ann Ti-kear e Brest, d'ar 7 a viz Guengolo ;

Oc'h evessaat a hent-all, penaus eo d'ar Brefedet e apparchant cheinj mistri-scol d'ar scoliou, goude beza kemeret ali Conseillerien ann Ti-kear;

A c'hourc'hemenn,

Pennad I. — Ann ti-scol, evid ar botret, d'eus ar ru Siam e Brest, a so breman renet gant Freret ar scoliou cristen, a vezo hiviziken fiziet da eur mestr-scol den ar bed.

Pennad II. — Freret ar scoliou cristen ho devezo eis devez evid goulloi ann ti-ze a apparchant ous kear Brest.

Pennad III. — Souprefet Brest a so carget da lacat miret ar gourc'hemenn-man.

Er Prefectur e Kemper, d'ann 8 a viz Guengolo 1880.

Evid Prefet ar Finister,
Ar Secretour jeneral :
Sinet : COTHEREAU.

Ha setu pegement a dâl aotre ar C'houarnamant ! D'ar re n'ho deus ket ann aotre-ze, e lavarer : ma ne c'houlennit ket aotre ar C'houarnamant, e viot torret, e rencoc'h mont cuit ; ha d'ar re ho deus bet ann aotre-ze, e rer oll kement a so possubl evid miret outho da veva.

Ah! ma vouife electourien Brest ober ho dever, da benn ma vezo ann electionou evid ann Ti-kear da viz Du kenta, peger braô e ve scubet gantho ann dud difeiz-ze, hag hanvet cristenien mad en ho flass !

Aliæs am beus clevet tud o clemm e ve re ger beva e Brest; ma ! en dail, Conseillerien Radicalet Brest, ne sonj ket dezho e ve ker avoalc'h c'hoas, rag evid goalc'hi ho c'hassoni ous ar Freret hag ar Relijion, o cheinj mistri d'ho scoliou, e creskint, ha cals soken, dispignou kear, ha pa vo muioc'h da zispign, e vezo red creski ar c'hargou, ha var piou e pouezo goassoc'h ar c'hargou, da biou a vezo diæssoc'h dezho beva? d'ar bobl ha d'ar re baour, ho deus gouscoude beac'h avoalc'h hirio o cahout peadra d'en em vaga, d'en em loja ha d'en em visca, int hag ho famillou. Truez am eus outho, ha gouscoude ne dlefen ket cahout, rag int ho unan eo ho deus hanvet ar sort Coseillerien-ze. Ober a rafint guelloc'h eur veich all? Henvel a rafint tud cristen e plass ann dud difeizze ? Aoun bras am eus ne rafent ket, rag ne ket digorr avoalc'h ho daoulagat, rag ne fell ket dezho chilou hag heulia aliou mad ho beleien hag ann dud cristen. Peur eta e velint ar sclærijen ? Peur ec'h anavezint ho guella mignonet ?

A.

Catoliket, arabad eo deoc'h hen ancounec'haat biken.

« Clasc ha cavout kemm etre Clericalet ha Catoliket, ann dra-ze so mad evid touelli ar re zod, ar re ziskiant, mæs aman etrezomp-ni, Franmasonet, e rencomp lavaret sclear ar virionez. Neus kemm ebet etrezho, hag ec'h hellomp hen anzavout heb aoun. *Ne heller ket béza assambles Catholic ha Republican ; ne ket possubl!*

Ar c'homsou-ze so bet lavaret e *Lille*, en eun assamble Franmasonet, gant unan d'eus professoret ar C'houarnamant d'ann 9 a viz Meurs 1880.

CATOLIKET, ARABAD EO DEOC'H HEN ANCOUNEC'HAAT, NE KET POSSUBL.

SANT-BRIEC. — Ar gazeten *Indépendance bretonne* a scriv kement-man d'ann 10 a viz Guengolo, divarben electourien ar Senatourien.

Pa hon devezo bet hanoiou *ann oll Deleguet* evid election ann daou Senatour hon deus da henvel, e verkimp anezho deoc'h er gazeten. Da c'hortos, e fell deomp lavaret hebken, penaus er pez brassa eus ar parræsiou eo ar meariou a so bet hanvet Deleguet, hag ann adjoint evid derc'hel ho flass.

Anat eo ne ket bet c'hoarvezet evelse e peb leac'h ; e plassou eo ann adjoint a so bet hanvet Delegue, e leac'h all eo ann autrounez bras, e pemp pe c'huec'h plass, evel e *Plaine-Haute*, e *Lanlef*, etc., eo ann autrou person so bet choaset. Calz personet so bet hanvet ive da eil d'ann Delegue.

Eus a vreman ec'h hellomp assuri neus ket 80 Republican var 400 Delegué.

Eun dra all c'hoas a so red evessaat mad outhan ; e kement leac'h ma eo bet torret ar mear, pe difennet outhan ober he zeveriou gant ar Prefet Bertereau, int eo a so bet hanvet Deleguet gant Conseil ann Ti-kear.

Setu petra he deus cavet ar vro da respont d'ar Prefet evid breman. Hogen, d'ann 10 a viz Here, pa vezo hanvet gant ann Deleguet daou Senatour conservatourien, respont ar vro a vezo cals guelloc'h c'hoas ha cals sclæroc'h.

A.

Kimiad ar Missioner Breizad.

Var ann ton gallek :
Oui je t'aime d'amour, ô ma chère Bretagne.

I

Kenavo, va mamm-bro, kenavo, va Breiz-Izel !...
Oh ! var boull da galon mervel em bije caret...
Mes kimiada 'rancan, red eo din da zilezel :
Galvet on gant Doue, ra vo he hano meulet !...
« Sell, va mab, sell emezhan,
« Va daoulagad zo beuzet,
« Ha va c'halon oll mantret
« Gant glac'har, pa velan
« Du-ze er broïou difei
« Siouas ! kement a eneou kollet !
« Piou zeuio d'ho zavetei ?
« Piou ann den-ze ken kalonek ?.....
« Piou zeuio d'ho zavetei ?
« Ha te ve kalonek ?.... » (*bis*).

II

Na pa oan c'hoas bugel o tiouall va loened
Evit oll ebatou me a rea kroaziou koad
'Zave auterigou, a gane oferenn-bred
'Brege var lein eur roc'h d'am denved 'bars er prad.
Eun devez, 'pad ma pregenn
Me velas, ô stlam vras !
Eur belek tre em c'hichenn,
Var he galon eur groas,
He vizaich splân evel eun Æl...
O koms din, 'n eus laret gant dousder
« Deus ganen-me d'ar Vro-bell
« Deus, ha te ive vo missioner ;
« Deus ganen d'ar vro bell
« Ha te vo missioner. »
— Ia me vo missioner ! ..

III

Setu tarzet ann deiz ar c'haëra euz va buez,
Jezus 'n euz va galvet da zebri euz he dol
Evit ar veich kentà eo deut va magadurez :
— Oll e-z-oc'h 'n em roet din ; Jezus, me 'zo deoc'h oll!
Kenavo da virviken
Did' eta, bed trompluz ..
Eveus ginou eur c'hristen
Dalvezez ket eur refuz.
Va c'halon 'dars gant sec'her,
Ha n'hello ket beza goalc'het
Did, fallacr, me hen tou,
Var ann douar-man a zaëlou,
Gant tra, netra nemet
Croas ar missionner,
Croas ar missionner !...

IV

Dridal 'ra va c'halon. belek e-z-on d'am Doue !...
N'on mui euz ann douar, eun Æl on eveuz ann Ee.
O burzud ! ann Hini 'zoug var bal he zorn ar bed
En em les ganen-me da ve kasset, digasset !
Ann tân euz ho karantez
A zev oll va memprou !
M'ar ho p'euz ouzin truez
Torrit va jadennou !
Mall bras 'm eus da nijal
Dreist ar mor dôn bet' ar broiou all ;
Me zoug kroas va Zalver,
Me 'glask ann danvad kez dianket
Bet' e broiou ar baianet
Ia me zo missionner !
Ia me zo missionner.

V

Duz' al lestr am gortos, prest da guitaad ann douar.
Salud did lestr caret, freals 'm euz ouz da velet...
Eun diveza kimiad d'am bro muia karet !...
Eur veich c'hoas va zad keaz, va mamm, va breur, va c'hoar.
Ho priatan var va c'halon !...
En Env ni en em gavo
Doue vo beteg ho maro
Ho joa, ho konsolation !...
Ha brema, lestr, torr da jadenn
Digorr da voëliou guen, rânn ar mor
'Vel en ear eul luc'hedenn !...
Treus prest ar goagennou e fulor...
Eur zellik c'hoas, ia, eur zell
Trezek va bro Breiz-Izel
Duze chommet pell, pell, pell...

VI

Na kaër e oa guelet, al lestr o redek var vor !...
Ann Elez euz ann Env n'eur velet a vousc'hoarze !
En tu all d'ar mor bras kalon ar re-zu frealzé
O velet gant præs-vras missioner hon Arvor.
Souden, o keunz, o glac'har !
Ann heol a zo kuzet,
Ann avel a zo follet,
Ar firmamant ziskar
Luc'het rus ha tân flamm...
Ar mor oll counnaret a gren, a lamm...
Ha setu lonket oll !
Goulskoude kreis ken bras diroll
Oe klevet eur vouez a druez :
« Vit 'r re-zu... broïou dilez,
« Me ro... Breis... va buez ! »

C. BARZ-KERDEVOD.

Trubuillou pe enkres eun den leal.

Lennet em eus, n'eus ket goall bell-so, en eur gazeten c'hallek hanvet *Union nationale*, eun divis meurbet caër. Marteze, lenner ker, e cavot kement ebat o clevet ar marvail-ze, evel m'em eus bet ouz he lenn. Evit clasc ober ar blijadurse deoc'h, em eus lakeet em penn troi e brezonec ar pennad scrid brao-se. E penn ar marvail e lenner ar c'homsou-man : *Enkresiou eun alc'huezer leal.*

Setu aman ar pez a c'hoarvezas :

Ann autrou mear, petra lavaran ? ar *citoïan* mear euz eur vorc'haden a gichen menesiou-bras *Cevennes*, a gollas alc'houez he gambr. Setu hor mear da gass var ann tomm he zecretour da gaout eun alc'houezer a oa er vorc'haden, evit lavaret dezhan dont dioustu gant he venvijiri diboutailla doriou, da gaout ann autrou mear. Ann ac'huezer, den leal ha mignon d'ann dud a Ilis, a revuzas crenn ha cras en eur lavaret da zecretour ar mear.

— « Dindan ar golenn bommet-se a dle beza « stignet eun trapp benag, diouallomp-mad da veza « tizet o clasc he c'hutuill evit ober eur podad

» souben !... arabad eo ober ann anjorn ; digo-
« romp mad hon daoulagad, ha lakeomp lunedou
« var hor fri !... red mad eo beza lemm a lagad
« hag hir a fri en amzer vreman. Me bario e
« clasker va lacat da vont da ziboutailla dor eur
« gouent benag ! Nonde ar mil ibil houarn !...
« biken na rin ar vicher divalo-se, avad ; Oh nan!
« biken, cant guech biken, biken, biken !..... »

— Ar paour-keaz secretour a douas var he he-
nor ha var he chupenn, penaus ne ket evit di-
boutailla dor ar c'houenchou eo e c'houlenne ar
mear ann alc'houezer ; ar mear, emezhan, a gar
re ar c'houenchou evit-se !... Mæs caër hen de-
voa conta ha disconta, ne dalveze he gomsou da
netra ! couls e vije bet dezhan coms d'ann anneu
pe d'ar morsol dir a oa eno dirazan. —

— « Ne dâl ket deoc'h, eme ann alc'houezer,
« ne-d'-in ket. C'hui hag hoc'h autrou mear, a
« fell deoc'h va lacat da ziboutailla dor eur gouent
« benag, mæs ne rin ket ; me vruzuno kentoc'h
« va anneu, ha va morzolou dir !... » —

Ar secretour a flerie gant ar vez o velet e cho-
me berr var he grog, caër hen devoa ober. Dis-
troi 'reas eta da gaout ar mear evit lavaret dezhan
penaus oa tremenet ar stal.

Souezet maro, hag eun tamik mezek, ar mear
a ia he unan da gaout ann alc'houezer ; toui a ra
dezhan var ann turubann pe ar *sinclenn* a
oa endro d'he gof bras, penaus ne falveze ket de-
zhan, pell ac'hano, hel lacat da ziboutailla dor ar
c'houenchou.

Poan gollet ! Couls e vije bet dezhan mont da
sklapa he blanedenn euz ann douar.

— « Me ne fell ket din ober ar pez a c'houlen-
nit ouzin, eme ann alc'houezer. »

Collet ganthan he liardet diveza a basiantet, ar
mear a lavaras var eun ton rog ha difeüs :

— « Mes, clevit mad, *citoïan*, ententet ho peuz
« mad ar pez a zo bet lavaret deoc'h ? da zibou-
« tailla dor va c'hambr-me eo ez er deut d'ho
« clask ; va c'hambr-me, ententit-mad ? »

— « Bah ! n'on ket ker zot-se !... C'hui a so
« o clask roï din-me da gredi penaus elec'h ma
« verv e ma ann druzoni. Tra, tra, tra ! autrou
« mear. »

Prest da vouga gant ar gounnar, ar mear a
respontas en eur sevel var he vigernou :

— « Me zo o vont eta da lacat ann archerien
« da zont d'ho kerc'hat. »

— « Evel ma carfot, *Citoïan* mear, eme ann
« alc'houezer. »

Na brava farsaden ! Oll dud ar vorc'hadenn bo-
dennet dirag ti-goëll ann alc'houezer, a c'hortoze
gant ar brassa mall ma vije dibunet tre ar gu-
denn.

Evel ma iea ar mear da gerc'hat ann archerien
ann alc'houezer a lavaras :

— « Ne gemerit ket kement a boan, autrou
« mear ; couent ar Seurezet a zo tostoc'h eget ti
« ann archerien. N'hoc'h eus nemet lavaret d'ar
« vamm superiorez euz ar gouent a zo aze dira-
« zoc'h, roï eun testeni var *baper timbr*, ha si-
« net gant c'huec'h test all, penaus n'eo ket evit
« diboutailla doriou he zi eo em c'hlaskit, me zo
« o vont dioustu da ober ar pez a c'houlennit di-
« ganen ! »

— « Tolit ho torn em hini, eme ar mear, ha
« setu eur marc'hat great ! » Ar mear en em ga-
ve euruz d'en em denn ker braô-ze euz ar strol-
lad drez ha spern e peleac'h e oa en em strobi-
nellet.

Ha setu ar mear da vont var eün da gaout ar
superiores gant c'huec'h test hag eur feuillen
paper timbr. Ar superiores a reas a volontez vad
ar pez a c'houlenne ann alc'houezer eus he fers.

Ha setu penaus mear ar vourc'hadenn hanvet
X... a deuas a benn erfin da ziboutailla dor he
gambr.

Ann dud fur ho deus meulet cundu ann al-
c'houezer leal-ma ; me va unan em eus bet ann
eur da starda he zorn em hini, ha da ziskuez dez-
han ann istim a rean eus ar pez hen devoa great.

« Red eo en em guzat dindan mantel ar fur-
« nez, eme ann den leal-se, mar fell deomp
« chomm heb ober azennerez. Finessa ann oll
« lern n'eo ket re da gaout en deis a hirio evit
« gouzout en em denna euz lassou ar Republicanet.
« En amzer vreman e veler ober kement a draou
« sot hag a azenneres !... Me ne fell ket din beza
« alc'houezer-diboutaillour evit digeri pe zivar-
« c'ha doriou ar c'houentchou : hounnes 'zo eur
« vicher re zivalo, eur viltans eo memes !!! »

X.

Marvail

ETRE LEZ-BREIS HA BOUDEDEO, DIVAR BEN AR STAT GREAT DAR RELIJION CATHOLIK E FRANS, ER BLAVEZ 1880.

Lez-Breis. — Setu neus na speret nag ene, rak
nint ket da veza tizet gant ar pemp skiant natu-
ral demeus ar c'horf.

Boudedeo. — Pitoyabl ! rak dre ar sonj hag ar
reflexion divar benn ann traou a deu petek en-
nomp dre pemp dor ar skianchou, eo e c'hou-
zomp e zeus sperejou, eneou ; e zeus eun Doue
spered, hag e rank beza speret ; e zeus æles ; e
zeus eneou. Sac'h an dien ! michans e zeus ous-
pen pri er bed ! setu biskoas ! evit cahout moue-
chou, e vo desket neus nemet douar ha matier !

Lez-Breis. — Eur vech ma o peus coumpre-
net mad doctrin Lorgnez, pa ziskleir n'eus speret
ebet, e maoc'h crog en alc'houez demeus ar pez
a anver hirio an deskadures (science).

Boudedeo. — Pitoyabl ! Eun deskadures eb
Doue er pen hag er fin, a zo eun ti eb fount na

toen, eur ster eb na deffe eur feunteun er menez,
nag eun digor er mor.

Lez-Breiz. — An neb a gred neus speret ebed,
a zo eur Framassoun chik, mad da vanea an tan
hag ar pougnard. Na Doue, nag ann Dreindet, na
Jesus-Christ, nag ar Verc'hez Vari, nag æles, na
sent, na pec'het orijinel, na pec'het actuel, na
viss, na vertus, na crim, nag action vad, na ba-
rados, nag ifern, na sacramanchou, nag oferen, na
buez da zont goude ar maro, na barn particulier,
na barn jeneral, na lezennou Doue, na lezennou
an Ilis, na lezennou eur C'houarnamant, na dever
en andret Doue, nag en andret an nessa, nag en
he andret he unan, guir ebet da zen an oll.
Eun den er mod-se a zo he Zoue he unan, he le-
zen deza he unan, kement so en dro deza, tud a
traou, ne dint istimet gantan nemet dre ma hello
tenna anezho ar muhia profit, hag evitho ebken.
Beza e rank beza eur citoyan fal, eun tad fal, eun
tiek fal, eun amezek fal, eur pried fal, eur zou-
dard fal, eur barner fal, hag en eur ger, evel Ba-
rabas e c'hal beza tout, tout nemet mad.

Boudedeo. — Pitoyabl !

Lez-Breis. — Hag eur veich ma zint choazet
evid beza kannadet evelse, pere a istim ne dint
nemet marmouchen, ne ket estoun e vent o ren-
dael d'oc'h ar processionou, d'oc'h ar zuliou, d'oc'h
an aumounerien en hospitaliou, en troumpou, e
bours ar batimanchou ; oc'h ober imachou lous
hag uriaou contamus; o spurji kement corf a zo en
nation ; corf ar stad huella, da lavaret eo, ar Pre-
sidant hag ar Vinistred, corf ar Senat ha corf an
Deputeet, corf ar prefedet, corf ar souprefet, corf
ar meret, corf an offiserien kouls dre zouar, kouls
dre vor, hag ispisial corf an arme territorial ; corf
ar varnerien, corf ar c'honseil deus an departa-
mant, corf ar c'honseil deus an arrondissamant,
corf conseil an Ti-kear, corf conseil ar fabriket,
corf ar jandarmeet, corf an douanerien, corf ar
relijiuset, ar marmouchen a zo breman gant ho
binviou o c'hassa paka al leanezet da spurji ive
ho c'horf dezho.

Boudedeo. — An va zud ! n'em boa ket lavaret
deoc'h ! Pitoyabl ! ha setu petra c'hoarvez pa deu
Lorgnez a benn da lakaat kredi fermamant or eb
ene, ha ne deo eur bobl nemet eun toullat mar-
mouchen divar istr !

Lez-Breis. — Petra zo da ober brema moncheu
Boudedeo ?

Boudedeo. — Efidouac'h ive zur, planta gant
Lorgnez eun tol pen e kreis he gof, hag ato *per
dimidium contrà*. Preuf sklear d'an oll ha d'ho
bugale e c'hall beza hag e zeus sperejou ; e c'hal
beza hag e zeus eun Doue ; e zeus, ouspen lagat
ar c'horf, lagat an ene ; ouspen skouarn ar c'horf
skouarn an ene ; e zeo sensibl ann ene kouls ha
guell eget ar c'horf, ha penaos ar c'horf na zer-
vichfe deza da netra he lagat, he skouarn, he fri,
he staon, he ler penivide an ene ; preuf a renkeur
sklear e zeus tri fersoun e Doue ; e zeo Jesus-
Christ eun Den-Doue ; e zeo an Ilis catholik fon-
tet ganta, hag e rank an Ilis dre ar Pab, beza di-
fazi divar ben relijion Jesus-Christ, petramant e
zaffer marteze da skei ar penn d'oc'h dor ann
ifern, eleac'h erruout er barados. Sulvui e tiskoue-
zoc'h dan dud int dal evel toullou, sulvui e koum-
prenint e rank beza unan en de daoulagad mad.

Lez-Breis. — Oc'h entent a ran : Doue, petra
eo Doue ; Jesus-Christ, petra eo Jesus-Christ ;
an Ilis catholik, petra eo an Ilis catholik ; setu
var petra e rankeur poencha. Miret a ranker d'oc'h
Lorgnez na jasfe kuit ar mein fount a zouten
templ Doue an eneou.

Boudedeo. — Petek hen ne ioa nemet ar ve-
leien a gement a studie doun da anaout Doue,
Jesus-Christ, an Ilis ; mæs en deis hirio, eo red
dan oll gristenien, kaout en ho speret preuvennou
fountet mad, evit beza crenv ho unan, a enep an
avel a c'hues divar an ifern, ha rei skoazel d'ho
breudeur.

Lez-Breis. — Eb dale ne vo muhi a veleien,
nemet unan benag chomet dre guz e ti Ian-he-
Vam.

Boudedeo. — Oh ! electourien diboel ! oh !
kornandounet ! ma carjoc'h beza votet evit tud ne
ket Framassonet daonet int, ne oa ket ar Frans
er stad maleurus-man !

Lez-Breis. — Pel zo, moncheu Boudedeo, e
velont o deus skoet a gostes al liberte vad, paka
big eleac'h bran ; ha dre ma zeo tenval ho daou-
lagat, o deus savet divar an douar eun toussek e-
leac'h eun tam kik drus da lakaat var ho zam bara.

Boudedeo. — Ne ket Gambetta a lavare d'an
electourien lounka toussegi ?

Lez-Breis. — Eo da, epad ma fumche hen ci-
garennou saourus. It kuit, moncheu Boudedeo,
hag it, pa lavaran, rag anat eo e ma ho treid o
tevi.

Boudedeo. — Guir a lavarit ! Drebon em beus.
Kenta ma teuin da aod Kerones, e vo Herri V
var tron rouantelez Frans ! kenavo !

Lez-Breis. — Salo e tistrofac'h varc'hoas ! ke-
navo ! (Boudedeo a ia dar red egist ar c'heme-
neurien var an dour ; ha Lez-Breis a zistro d'he
vaner, da c'hortos ma c'hallo antreal en eur c'horf
heb beza spurjet.) J. M. C.

DIVEZ.

Madou an douar.

Eur sizun arneu ha glaô, couls lavaret, bemde-
ziec adarre. Ma neus bet droug ebet evid ann
eost guen a so dastumet, evid ar bettarabes a hell
c'hoas creski, ar glaoijer-ze a vir tenna ann ava-
lou-douar, hag ouspen, gaou a hellont da ober
ous ar vinien hag ann ed-du ; ann avel foll a so
bet soken er sizun all, en deus goal zic'hreuniet
heman.

Var ar marc'hajou ez eus neubeutoc'h ed.
Abaoue eur miz so, ez eus bet guerzet cals, hag
ar re ho d'eus da verza, heb cahout ezomm bras
d'hen ober, a so breman guelloc'h gantho gortos
c'hoas, rag ar prisiou a so goal zivalo. Ouspen,
ann dud divar ar meaz ho deus breman cals la-
bour d'ober ; dorna ann hey hag ar c'herc'h, n'eus
bet græt e cals plassou nemet dastum anezho ;
tenna ann avalou-douar, hag heb dale ar bettara-
bes, hag e cals a leac'h, arat ann douar ha com-
mans hâda ar segal.

Ar veillerien er bloas-man, a gav guelloc'h ha

founussoc'h, guinis ar vro eget ar guinis digant ann estren, mæs ne fell ket dezho lacaat re vras pris, Kense, petra benag ma glaske ar verzourien derc'hel stard var ho ed, ar re a *renke guerza*, a so bet red dezho distaul eun tamic, ne ket hebken var ar guinis, mæs ive var ann edou all. Rag-se, mar de mad ar prisiou evid prena, int fall tre evid guerza, hag ar re ho deus re a ed evitho er bloas-man, a rafe mad gortos c'hoas abars cass anezhan var ar marc'hajou.

Setu aman ar prisiou a dreuz ar Frans evid ann 200 lur. Guinis, 24 lur da 27 lur. — Segal, 18 lur da 20 lur.— Hey, priziou ar segal.— Kerc'h, 16 lur da 19 lur.

Evid ar Guinis o tont eus ann estren, e caver en Hâvr, ann daou c'hant lur evid 25 lur, hag e Bourdel, evid 20 lur 10 guennec. Rag-se, Guinis ar vro na hell ket guellaat cals he varc'hat.

KEMPER. — *18 a viz Guengolo. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 21 lur 10 g. — Segal, 19 lur 10 g. — Hey, 15 lur. — Kerc'h, 13 lur 10 g. — Ed-du, 26 lur. — Avalou-douar, 6 lur. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

XIV

VARLERC'H ANN TEUZ.

Er mare ma c'hoarveze ann traou hon deus contet anezho deoc'h en daou bennad diveza, etoues mogeriou dismantret abati Savigny, e c'hoarveze ive traou ken spontus, a rencan da gonta deoc'h.

D'ann devez-se, Cyranol a oa æt da gavout ar c'habiten d'Orbois e *Mortain*. Oc'h he velet, niz ann autrou de La Meilleraye a leuc'he he zaoulagat gant he levenez.

— Kelou mad a zigasses din ?

— D'eus ar re vella, sitoïan cabiten.

— Ar c'homt a so deomp me chans ?

— Pa garoc'h e vezo deoc'h.

— Neuze eo achu ganthan. Me a fell din cahout buhez henez. Ne c'houlennan ken. E peleac'h ema ? Guelet ac'h eus anezhan ? Te voar e peleac'h ema cuzet ?

Cyranol a sellas pis endro dezhan, hag e lavaras goustadic eur goms nemet ken, d'ar c'habiten d'Orbois.

Heman oc'h he glevet a chenchas liou hag a orjellas var he dreit.

— Eno !!! emezhan, ne ket possubl ; var va lerc'h-me neus chomet eno nemet berniou atrejou... va zrompla a res... te a lavar gevier !

— Citoïan cabiten,eme Cyranol,o troc'hi dous dezhan, touet am eus, mar peus sonj, lacaat ar c'homt etre ho taouarn.

— Ia ! ia ! ha ma na res ket, e colli da vuhez !

— Her gouzout mad a ran, kense, am eus græt eus ar guella evit plijout deoc'h. Abaoue ma oa en em gavet Gar-arc'hant gant he soudardet, me am eus atau heuliet ar c'homt hag ar re a zouge anezhan. Ho guelet am eus o vont a dreuz ar c'hoajou, ar c'hleuniou,ar brouscoajou..

— Hag ac'h eus guelet anezho o vont dre doues mogeriou dismantret abati Savigny ?

— Ia, egis ma velan ac'hanoc'h breman.

— Travoalc'h. En em denn aleze. Heb dale ez aimp en hent. Te a zeufo ive ganeomp.

Cyranol a reas van da vousc'hoarzin, hag e oa o vont da c'houlenn eun dra benag digant ar c'habiten, pa velas heman o plega he valvennou. Neuze e saludas hag ez eas cuit.

Chomet he unan, d'Orbois a asezas, hag en em roas da sonjal eun neubeut. Goal ankenniet a oa he ene. Kement tra en devoa græt beteg hen, en devoa bet eun issu mad, ha breman e oa spontet ; mez en devoa eus he vuhez; digouezet var bord ann islonc, e cleve mouez he goustians. Ehana a rafe hen oc'h ober ann droug, pe autramant cass ann traou da benn ? Ann droug-speret eo a c'hounezas.

— Ia ! emezhan, red eo kenderc'hel ; me a renc venji va zad. Ar c'homt de la Meilleraye hag he vugale a so a re er bed-man. A hent all, perag argila. N'hellan ket beza spontet gant justis ann Env, rag neus Doue ebet.

Goude ar blasfem spontus-ze, d'Orbois a reas oll ar pez a oa en he c'halloud evid dond a benn eus he daul.

Eun heur goude, ar c'habiten a ioa en hent gant Cyranol hag eun neubeut soudardet dispont. Ann hent a heulient a ioa striss ha cam-digam ; e peb leac'h dour poulladet, kerrec, dour-saò ; Cyranol, bronduet he dreit, hag eur c'huezen deò var he dâl, a selle gant tristidigez ha gant avi ous marc'h d'Orbois.

— Ah ! ah ! eme heman, petra so caus eus da huanadou ? Perag e selles-te ken truezus ouzin ?

— Ann hent a so diæs kenan !

— Ha te a garfe cahout eur marc'h ?

— Siouas !

— Ma ! ma ! bez calonec, azen coz, eme d'Orbois en eur c'hoarzin. Mar teuan-me da vervel, e lezin va marc'h ganes-te. Lavar eur beden eta d'ann diaoul, da vignon, evid ma couezin en eun toul-don benag, pe autramant c'hoas evid ma vezin tizet gant boliji ar Roïalistet. Hen ober a ri, m'ervad. Da c'hortos astenn da zivesker, ha prim araug,rag me ne garan ket ar re a chomm varlerc'h.

Neuze evid rei couraich da Cyranol, setu d'Orbois o fusta anezhan var he ziouscoas, gant eur vialen a ioa en he zorn. Ker crenv a scoe d'Orbois, ma kinnige Cyranol simpla, mæs ne gredas ket en em glemm. Evid ar soudardet a ioa eno ive, ne rejont nemet mousc'hoarzin o velet petra c'hoarveze gant ann traitour.

Goudeze, e oe græt eur pennad mad a hent, heb ma lavarje ger hini ebet anezho.

Dious ann abardaez, ec'h en em gavjont e kichen abati Savigny, ha d'Orbois a repuas he soudardet en eur verouri e kichen. Fallout a rea dezhan gortos. He soudardet a ioa scuis, hag a hent all, ne oa ket teò avoalc'h an tenvalijen evid ober ar pez a c'hoantëa. Cyranol, torret he gorf gant ar scuisder, a ieas d'en em leda var eur bern plous e pors ar verouri, hag a gouske dous eno, pa glevas mouez rec ar c'habiten oc'h he c'hervel.

— En hent ! lampon, poent eo. Anternoz eo.

— Prest'oun, sitoïan cabiten, a respontas ar c'hlasker bouet en eur sevel.

— Did eo breman mont arauzomp. Te a ia d'hon hencha varzu ann abati, ma hellimp paca enebourien ar vro; ha bale eeün. Mar teues d'am zrompla evel ac'h eus græt meur a veich, me a zesco did n'e ket braò ober goab a-c'hanon.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 40 DISSADORN 2 A HERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll bacamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 2 a viz Here 1880.

Egis m'hel lavaren deoc'h Dissadorn diveza, de Freycinet en deus renket en em denna cuit, rag ne felle ket dezhan suja da C'hambetta, hag ar Ferry, potr ann articl 7, ann hini en deus kemeret he blas. N'en deus ket bet re a boan o cavout tud avoalc'h da veza Ministret assambles ganthan, rag ar plass so mad, ha ne ket diæs prena leve egis m'en deus græt Grevy, ha da gahout ive plassou da rei d'ar gerent ha d'ar mignonet, egis m'en deus græt c'hoas Grevy oc'h henvel unan eus he vreudeur Gouarner ann *Aljerie*, hag egile, Jeneral ha Senatour. Mæs da betra talvez d'ar vro cheinj Ministret kelliæs gueich ? Coll arc'hant ha coll amzer ne de ken. Ann tri so æt cuit ho devoa hanter desket ho micher, ha breman ar re so deut en ho flass a so c'hoas da zeski, ha ne ket int hebken, mæs c'hoas ar pez brassa eus ar re so dindanho, rag ar pez kenta a rafint, a vezo cass cuit lod eus mignonet ar re oa e plass arauzho, evid lacaat ho mignonet ho unan, ha marteze n'ho deus ket pell da veva ! evel Ministret, a lavaran. Ann dra-ze vo d'oc'h ma sujint mad pe fall d'ar mestr. Hogen, d'eus ho oberou, ec'h hellimp guelet heb dale pe int ho devezo buhez hir pe n'ho devezo ket.

Da c'hortos ne ket æs gouzout perag ez eo de Freycinet en em dennet. Lod a lavar eo abalamour ne fell ket dezhan derc'hel d'ar c'hemennadureziou ! Alfe beza;petra benag ma sonj din e oa couls hag ar re all evid miret anezho, ma ne felle ket d'ar Relijiuset goulenn aotre ar c'houarnamant, mæs, abars ober, en dije caret cahout eul lezen evid-se ; hag ouspen ne felle ket dezhan mont re vrutal dezho ; eleac'h ar re all a glaske achui gantho ha commans doc'htu. Var ann had fall ne teu nemet traou fall hag e oa æs gouzout ne vije savet netra vad var ar c'hemennadureziou-ze. Ar Vinistret a felle dezho gant ar re-ze cass ar Relijiuset da vale ha setu eo int ho deus renket mont da bourmen. Ne oa ket red cahout cals skiant evid gouzout kement-se. Ann autrou de Freycinet gouscoude ne ket eur c'hapusin eo ; ne ket catolic soken rag ar relijion protestant eo he hini. Eur Republican eo ive d'eus ar re vella, mæs eun tamic skiant vad en devoa ha rag-se ne felle ket dezhan mont ker buhan hag ar re all, rag ma sonje dezhan e rea ar c'hemennadureziou-ze muioc'h gaou ous ar Republic eget ous ar Relijiuset. Kense e claske gortos ; ar Vinistret all a c'houlenne mond atau var araug ha neuze so bet red dispartia. Setu petra lavar var ann affer-ze ar pez brassa eus ar gazetennou.

Hogen ne d'int ket oll a unan hag hiniennou a lavar penaus affer ar Relijiuset ne deo bet nemet ann digarre ar guir ræson eus ann disparti eo cundu ar c'houarnamant e kenver ann diavezidi. Meur a veich am beus lavaret deoc'h teulet evez penaus Gambetta a garfe cahout brezel : evid petra ? Meur a dra a alfe beza sonjet ; mæs ar pez a so sur eo ne felle ket d'ann autrou de Freycinet ober brezel da zen na so ken mont re dost d'ann tân. Ma ve guir na ve nemet meuleudi d'ober anezhan ha c'hui me chans a gano a du ganin. Gambetta hag ar Vinistret all a glaske eta mont re vuhan ha De Freycinet en deus lavaret : *Nan nan*, ne fell ken din,hag evel ma kendalc'he ar re all oc'h enebi outhan hag o lavaret e renke beza, hen en deus en em dennet cuit. Plijet gant Doue ne ve ket guir kement-man, rag ma ve guir en deus en em dennet abalamour ma felle d'ar re all ober brezel hag e oa hen evid ar peoc'h, siouas deomp petra a c'hoarvesfe ganeomp ma ve brezel !

Ar Ferry, a so breman e plass de Freycinet, ne ket red lavaret deoc'h petra eo. He anaout a rit m'ervad a bell so : hen eo tad ann *Articl 7* a oa græt evid miret ouz ar Relijiuset ne aljent ober scol d'ar vugale. Ann *Articl 7* o veza bet taulet a gostez, ann tamou anezhan so bet dastumet ha setu græt ar c'hemennadureziou a so ar penn-caus ma so bet savet etre ar vinistret. Ferry o veza eta ann hini en deus hol lakeat da goueza en toul-lagen, dezhan eo hon tenna e meaz ar pri ; pa en deus taulet ar c'har er foss dezhan eo he denna er meaz mar de goest. Mæs, ma ne c'halfe ket hen ober, siouaz deomp neuze ! Allet en deus ober ann droug, mæs he repari ann dra-ze vo eun affer all. Abars pell e vezo gouezet ; rag ne hello ket chomm re abars discuez petra en deuz c'hoant d'ober,hogen

aoun bras am euz ne rafé netra vad, netra a gement a alfe plijout da Zoue.

A.

Ar Republicanet n'ho deus mez ebet lod anezho ha setu aman comsou ar *République française*, gazeten Gambetta.

« Ne sonj ket deomp e ve red gortos al lezen nevez var ar breuriezou, abars cass ar Relijiuset da bourmenn, ha gouscoude e clascomp, ni ive eus hon tu, petra a dlefe da lavaret al lezen-ze, evid beza talvoudus..... Ne ve ket mad, deomp Republicanet, ma iafemp da voti lezen Dufaure, pe eun dra benag henvel outhi. Hogen, evel ne fell ket deomp, e alfe e nep fæson al lezen-ze, rei conje da sevel breuriezou Relijiuset, ni a lavar ne dâl ket gortos e ve græt al lezen-ze abars ho c'hass cuit. »

Setu aman breman, respont eur gazeten radical ar *Mot d'Ordre*, d'ar c'homsou divergont-ze.

« Ar *République française* he deus guir da lavaret e fell dezhi ne rofe ket d'ar Relijiuset, al lezen nevez var ar breuriezou, conje da sevel adarre, mæs piou a lavar dezhi e vezo græt al lezen-ze d'oc'h he c'hoant ?

« Ne ket ar *Republique française* a ra al lezennou, ann Deputeet eo, hag eo'h alfe beza cals kemm etre ar pez a lavar ar gazeten hag ar pez a rai ann Deputeet,— nemet ive ar re-man hag heben ho deffe ar memes mestr oll-galloudus, ar pez a alfe beza, — ha ni her c'hred avoalc'h, na biscoas n'hon deus bet sort douetans en affer-ze. »

— Ar mestr-ze, mestr ar gazeten hag ar Gambr eo ar Gambetta, a fell dezhan beza mestr heb respont d'eus netra, hag a ve dalc'h-mad o cheinj, dicheinj ar Vinistret, pa sonj dezhan ne fell mui dezho senti buhan avoalc'h.

A.

Ar gazeten radical *La Vérité*, o prezec d'eus ar c'hoant en deus Gambetta d'obêr ann electionou evid Cambr ann Deputeet er penn kenta eus ar bloas a zeu, 1881, a lavar :

« Ar mestr en deus en em glevet gant ar Brefeded evid dibab Deputeet nevez, evid creski ann niver eus he vignonet, hen en deus roet dezho ann oll plassou, ha neuze pa sonjo dezhan e vezo deut ar mare da zastum ar pez en devezo hâdet ; epad ma vezo ann electourien, couls ar Radicalet evel ar Gonservatourien o lavaret ann eil d'egile: n'e ket red deomp beza nec'het ; c'huec'h miz hon deus c'hoas, marteze bloas, evid ober hor sonj, clasc ar re a garfemp da gahout evel Deputeet, ha merca dezho ar pez a fell deomp e ve græt, er mare-ze, dress, e chomfint saouzanet o clevout mouez ar mestr o lavaret dezho : Var-c'hoas e vezo casset ann Deputet en ho rout, ha c'hui peus pemzec devez c'hoas evid gouzout petra a fell deoc'h da ober.

« E kement-se, souezus eo ha souezus bras, guelet Gambetta hag he sclissen oc'h ober ho unan, pa sonj dezho e vezo talvoudus evitho, ar pez a gave dezho e oa difennet gant ar Vammlezen, pa oa ar re all o clasc hen ober, da lavaret eo, cass ann Deputeet d'ar gear en despet dezho. »

A.

Electionou ann Ti-kear.

Red eo evessaat hag evessaat mad.

Etro ann hanter d'eus miz Du kenta, e kement parræs a so e Frans, e vezo hanvet Conseillerien nevez evid ann Ti-kear.

E Frans ez eus 36,056 commun, mæs e peb hini anezho neus ket kement ha kement a Gonseillerien ; muioc'h pe neubeutoc'h ho deus anezho, evel ma vez ive muioc'h pe neubeutoc'h a dud o chomm ennho. Setu aman ped Conseiller a zigoues da gahout gant peb commun.

D'eus	500 den ha neubeutoc'h..	10	conseiller.
D'eus	501 da 1.500 den.....	12	—
D'eus	1.501 da 2.500 den	16	—
D'eus	2.501 da 3.500 den	21	—
D'eus	3.501 da 10.000 den.....	23	—
D'eus	10.001 da 30.000 den	27	—
D'eus	30.001 da 40.000 den.....	30	—
D'eus	40.001 da 50.000 den	32	—
D'eus	50.001 da 60.000 den	34	—
D'eus	60.001 den hag huelloc'h...	36	—
Erfin Paris he deus		80	—

Ma ve græt ar gont, hervez al listen-ze, d'eus ann oll Conseillerien ann Ti-kear a so e Frans, e cavomp 480.000 anezho.

Æs eo deoc'h anaout ervad, penaus ann electionou-ze ho deus ar vrassa talvoudegez, rag hano so da velet e peb commun hag hen a vezo fiziet interest ar gommun d'ar Gonservatourien, tud leal ha guir vignonet d'ann urs ha d'ar peoc'h, pe autramant, hag hen a vezo lezet ar Radicalet da c'hoari ho fotret mad !

Eun dra eo hag a dâl ar boan da evessaat outhan. Abars devez ann electionou, e cavimp, a dra sur meur a veich ann tu da goms deoc'h eus ann affer-ze ; mæs eus a hirio eo red deomp hel lavaret deoc'h : *taulit evez, hag evez mad.*

Ar re so breman hor mistri, a sonj dezho, hag hel lavaret a reont a vouez huel, penaus ann dud divar ar meaz a sento outho, hag a roio ho moueziou d'ar re vezo bet dibabet evitho.

Me chans e tiscuezoc'h dezho da benn neuze, penaus hoc'h eus skiant avoalc'h ha gouiziegez evid choas ho unan ho Conseillerien, ha choas cristenien vad dreist peb tra, rag ann nep a sent ous Doue, ne alfe ket noazout d'he nessa nag ober gaou outhan.

A.

Lez-Varn Kemper.

Hanoiou ar Jureet a so galvet evid al Lezvarn a vezo dalc'het e Kemper, d'al Lun, 4

a viz Here eus ar bloas-man.

L'Helgoualc'h, Jean, d'eus Ploudiern.
Henaff, Gabriel, d'eus Pouldregat.
Abhervé-Gueguen, Josef, d'eus Landivisiau.
Goublet, Augustin, d'eus Landerne.
Marzin, Alan, d'eus Pont-Croas.
Le Coniar, Hyppolite, d'eus Landerne.
Goulven, Per-Josef, d'eus Clohars-Carnoët.
Pennec, Jean, d'eus Briec.
Plassart, François-Louis, d'eus ar Fouille.
Guiziou, Jean, d'eus Penmarc'h.
Affichard, Arsène mab, d'eus Kemper.
Moyot, Théophile, d'eus Guitalveze.
Parquer, Louis-Henri, d'eus Fouesnant.
Thésée, Achille, d'eus Lesneven.
Paugam, Louis, d'eus Guitévede.
Taconnet, Charles, d'eus Guipavas.
Tyrier, Eugène-Hector, d'eus Pont-'n-Abat.
De Rodellec du Portzic, André, d'eus Kerber.
Karuel de Mercy, Henri-Louis-Marie, d'eus Plougerne.
Moreau, Gustave, d'eus Goayen.
Kerdevez, François, d'eus ar C'hlostr-Pleyben.
Piriou, Louis, d'eus Tregunc.
Garnier, Ernest-Charles, d'eus Montroulez.
Rochedreux, Herri-Laurant, d'eus Douarnenez.
Guillaume, Alan, d'eus Plouescat.
Pinvidic, François, d'eus Plouescat.
Granec, Yves, d'eus Lennon.
Inisan, Laurant, d'eus Plonevez-Lochrist.
Le Moine, Théophile, d'eus Keraëz.
Toulemont, Laurant-Michel, d'eus Loctudy.
Lannou, Jean-Pierre, d'eus Brest.
Guéroult, Jacques, d'eus Brest.
Guillou, Jean-Marie, d'eus Pleyber-Christ.
Burel, Jean-Yves, d'eus Guilers.
Le Roux, Yves, d'eus Lesneven.

Evid derc'hel plass ar re a vankefe.

Richard, Emile-Louis, d'eus Kemper.
Lavent, Henri, d'eus Kemper.
Piriou, Eugène, d'eus Kemper.
Canet, François-Louis, d'eus Kemper.

Marvailhou a dreuz hag a hed
Egis ma za en deis hirio ar bed.

AN ABADEN A C'HOARVEZ E KALLOT.

Lez-Breis a deu d'oc'h Karantek da Gallot dre an treas, rag ar mor a zo diskoulm en dro dan anter-enezen. E ma e kichen Mac'harit Lore, eur vaouez pevar ugent vloas, a zo o tistaga brinik da larda e zammik pemoc'h.

LEZ-BREIZ HA MAC'HARIT.

Lez-Breiz. — Mac'harit he ! goal verglet eo ho kontel !

Mac'harit, trubuillet, a zistro. — Assa ! evidoc'hui, ne d'oc'h mad nemet da sponta an dud ! Gouskoude evit lavaret ar viriones, o sonjal ennoc'h edon hag e voan, otrou marc'hek Lez-Breis.

Lez-Breis. — Penaos ta, paour kes Mac'harit?

Mac'harit. — No kleven ket o tont gant an tarchou mor ; hag ouspen-ze, Jakou an tabouliner a ra eun trous gant he daboulin en dro da Gallot !

Lez-Breis. — Ac'hanta !

Mac'harit. — E feis ie zur e sonjen ; mad ! brao e ve ma teuffe an otrou marc'hek Lez-Breis d'an abaden.

Lez-Breis. — Pe seurt abaden, Mac'harit ?

Mac'harit. — Me ne ouffen ket isplika freas, rak bouzar e teuan da veza eun draik, mæs Jakou goude beza great kals krampoues tom ! krampoues tom ! var he daboulin, a embanne ar c'helou e vo conferansou e granch Ian he Vam, hag e red mad dan oll mont.

Lez-Breis. — Kals tud a velan dija en dro dar japel.

Mac'harit. — Boudedeo a zo en em gavet en hon toues. Da velet an Hermit eo e teue : mæs an Hermit a zo eat pell kuit, setu eo digemeret Boudedeo gant Ian he Vam.

Lez-Breis. — Petra dime, daoust hag an Hermit ne ve ket evit ar c'honferansou.

Mac'harit. — Oh ! bo, mevar. Evit Ian diana, en deus c'hoariet gant he *delefon* da c'hervel an Hermit d'oc'h ar pen all d'ar Frans.

Lez-Breis. — Mac'harit he ! lakit ho sac'hat brinik var ho choug, ha deut dar c'hranj, ha deut, m'ho chikouro.

Mac'harit. — Mad, baleomp ta. E ti Ian e lakin ma zac'h. Brinik a zo enha. Talareget a zo ive ; eur guchennad em beus tennet en nos ma, d'oc'h an treas, gant va c'hrog, pa voa lano ar mor.

Lez-Breis. — Ac'han !

Mac'harit. — Ha cranket loar em beus ive.

Lez-Breis. — Ac'han !

Mac'harit. — Ac'han ! a respountit. Petra, oc'h ureal emaoc'h ! Mar kirit, me lako deoc'h en ho pruchet eun daouik deus va c'hrankret d'ho tivorfila.

Lez-Breis. — Roit din ho sac'h, Mac'harit ; m'en dougo deoc'h.

Mac'harit. — Ichekon ! eun den d'oc'h ho renk c'hui !

Lez-Breis. — Ar garantez ervez Jesus-Christ hon laka ingal.

Mac'harit. — Ha ! ma sentfe an dud d'oc'h Aviel Jesus-Christ, pegen evurus e ver var an douar, paour ha pinvidik, rag en em zikour a ve great dre garantes evit Doue hag he vugale. Mæs brema, an den a deu da veza kris en kenver an den. Neket speret an otrou Doue eo a renn, mæs hini Satan. Hag an den krouet libr gant Doue, a ra usach fall d'oc'h he liberte da zelaou Satan, ha da ober skouarn vouzar da Zoue. Hag avad, an otrou Doue a lez peb den en he roll, eb touch morse d'oc'h he liberte. Nemet ie ta, ar gount a

vo rentet dezha deis ar maro. Ha neuze e kouezo ho meud e dorn mera imbisil.

Lez-Breis. — Mac'harit he ! ne c'houzoc'h ket a geleier all ?

Mac'harit. — An dud a lavar e vo laket Ianhe-Vam da Bresidant ar Republik ganeomp e Kallot, rag ma zeo,kouls ha me,kos ha mors, hag e lezo liberte gant ann oll d'ober ho c'hoant. Ian a gounteur ive, a roio liberte da ober procession Itron-Varia-Gallot, en despet da gement a zonchfe ar moroc'het, egalite a vo ive pa ver kousket mad, ha fraternite pa ne vo muhi a electionou divar an odivi.

Lez-Breiz. — Hag an Hermit ?

Mac'harit. — An dud a lavar e za da Voudedeo ive, setu e vo daou e leac'h unan. Klevet a ran ive ano doc'h *dix sous* gant keris Montroulez a zo dre ama o voalc'hi ho ler. Marvad an Hermit en do dek guennek ato en he c'hodel, egis Boudedeo pemp guennek. Klevet a ran ive menek d'oc'h arc'h belek. E fidandomen, ne ket fall d'an Hermit kaout eur marc'h askellek, dek guennek atao, hag eun arc'h d'oc'g doare ar veleien ! Eno marvad ez eus aliessoc'h a c'hreun eget a logot !

Lez-Breis. — No peus ket ententet mad, Mac'harit. Ar pez so eo, e arluet an Hermit, difen so dezha mont gant Hermitet evelthan, mont a ranko da arc'hbelek, pe eun dra benag evelse.

Mac'harit. — Pitiaoul !

Lez-Breis. — Mac'harit he ! ne velit ket an Hermit o tinijal var he varc'h askellek a dreus an ear, hag ar Boudedeo eat de renkountr, o tireded dindannan var ar mor.

Mac'harit. — Ho peger brao ! otrou Doue ! ama e vo ebat !

(*Eur pennad all eur veich all*) J. M. C.

Ann teod flemmuz.

Nag hen zo netra ken euzuz,
Ker divalo ha ker spontuz
Evel ann teodou binimuz ?

Teod flemmuz, teod fall milliget,
Gand ann diaoul troidellet,
Ped ene ec'h eus-te kollet ?

Eunn taol hebken digan-ez-te
Zo goasoc'h 'vit seiz taol kleze
Braz, hir ha dremmet a zoare.

Eun tan bennak pa ve kroget,
Gant dour a hell beza mouget ;
Evid-oud n'euz louzou ebed.

Guell ve gan-en kaout em ginou
Eun touseg var he grabanou
C'houezet evel eur zac'h biniou.

Eunn aer var ar park o ruza ;
He c'hof trelatet dre ma'z-a,
'Kichen eun teod fall n'eo netra.

Guell ve gan-en, dindan va fri,
Kig, enn-han prenvet o virvi,
Evel enn hanvoez hag er pri.

Diouall, tra udur, da gomzou
Zo et a c'hinou da c'hinou ;
Guel, teod flemmuz, da oberou !

Sonj ervad er pez ec'h eus gret :
Ar binim diouz-id strinket
'Vel gand ann avel zo kaset.

Per en deuz ho laret da Iann,
Iann da Hervé, Hervé d'Ervoan,
Ervoan da Baol ha da Stefan.

Ann diaoul 'n deuz ho skignet pell :
Et eo gant-ho 'vel eur sparfel
D'ho c'hass dre-oll a denn askel.

Pe leac'h a harpo da dan goall ?
Ah ! teod brein binimuz, diouall,
Pe te vo devet er bed-all !

SUTER GOELE-BARA.

Eur gentel marc'had-mad var ar c'housked ! ! !

Setu digouezet adarre beteg ennomp ann nosvesiou hir, ar mintinveziou tenval, amzer a c'hlavijer hag a rustoni, a avel ien, a frim, a gasac'h, a erc'h hag a scorn du ; eun amzer mad da gousked, ha netra ken. Guelit euz ar mintin, nag a vec'h a vez o clask kuitaad ar paour keaz pennvele ! D'eus ann nos ne garer ket kenneubeut mont da gousket abred, abalamour ma renker kuitaad cornik ann tan, e peleac'h eo ken ebad beza chouchet, o conta marvaillou, pe o silaou ann avel grenv ha ien da voudal dreist beg ar chiminalou; Oh ! nag eun dudi eo neuze mourgouskad dirag eun tatad mad a dan, sarret clos ha clos ann doriou, eur gazeten en eun dorn, ar gultan pe ar bal-tan en eun dorn all !

Va lezit eta, lennerien *Feis-ha-Breis*, va lezit, breman pa ma ann amzer, da roï deoc'h eur gentellik marc'had-mad, da zeski deoc'h ann daill hag ann doare da gouskad evel ma-z-eo dleet ! ! ! Me ho clev dija o tiscordal da c'hoarzin en eur lavaret : Petra ? petra ? Deski ar mod da gouskad ? Hag eur mod nevez benag a ve savet evid kouskad ? Mechans ne fell ket deoc'h deski deomp kouskad euz hor zaô evel ma ra ar c'hezek ! Marteze, a lavar eun all, eur Republikan benag, tud a spered evel m'eo ar re-ze, hen deus great eur *mecanik* evit kouskad ! !... Guelomp eun tamik, pe seurt kentel a glasker roi deomp.

Eur gentel euz ann talvoudussa, lennerien ker; ha fizians vras em euz ne vo ket diæs din roi deoc'h da velet penaus ann descadurez var ar c'houskad, n'eo ket ar viana eus ann oll skianchou.

En amzer a hirio, er c'heariou dreist-oll, n'ouzeur mui nag ann daill, nag ann doare da gouskad ; ann dra-ze eo a zo ar penn-caus a gement a glenvejou, a dorfejou, a reusiou-bras, a voall-

euriou ; kouskad a reer var ann deis, epad ann nos e chommer dihun ; n'eo ket chench penn d'ann urs vad lakeet gant ann Autrou Doue er bed-man ? Eus eur seurt dizurs, ne hell dont netra a vad.

Setu ar pez a c'hoarves peur-liessa : lod a jomm re hir amzer da gouskad, lod all na jommont ket pell avoualc'h.

Guelit ann autrou bras-se : na pebes barrikenn so stag outhan ; ken teo eo he benn bag eur benndill-car ; tri pe bevar astach kik-flech a so stag euz he chink ; beac'h ha beac'h hen deus o teuleur ann eil troad araug egile, ken reud eo he jileteun ; pa vale en he gambr e laca ann ti da grena a bez ; ha n'eo ket souezus ; daou c'hant lur anter cant a boues peb pas a ra. Ann autrou cof-bras-se, evel ma leverer, n'hen deus mui na speret lemm, na memor mad ; goloët eo he skiant gant he chu ; petra so penn-caus a gement-se ? Ann den-se a jomm re bell da gouskad.

Guelit ann autrou all a zo aze o tremen ; n'eo nemet bek hag ivinou ; ken treud eo hag eur vas-kloed : stag he groc'hen deus he eskern ; krena ra o vont gant ann hent evel eur potr cos naontek vloas ha pevar ugent ; daou bleget eo evel eur grommitell ; he zaoulagad don don en he benn, a zo henvel euz diou volodik e ginou eur pez canol; n'eo ket evid chom eur momadik da hean ha gouscoude n'eo ket evit studia e doare, nag ober labour vad ebet ; he spered hen deus collet he oll ners, he oll vilim ; perag-se ? Ann den-se na gousk ket avoualc'h.

Guelit ann intron pe ann dimezel-se, liou al leas ribot pe leas-mesk var he bisach ; beac'h dezhi o chomm en he zao , ato en em glemm gant ar boan-dent, ar boan-benn, etc, etc. ; netra na blij dezhi, netra n'eus mad evithi ; ann disterra tra a ra dezhi connari beteg sempla ; epad ann derves oll emai o vilouzat, o c'hrignouzat, o vigourrat, oc'h orjella, ken goag ha ken sempl hag eur ieoten ; deut eo ann nos, setu hor plac'h oc'h en em laca da dripotal, evel ma ves croget ann derc'hen domm ennhi ; mont a ra d'ann nosvesiou, d'ann dansou, da gommereta, marteze memes da lapineta, piou a oar ! Setu aze eur vaouez ha ne voar ket kouskad e poent hag e mare.

Pa ia d'ann nosvesiou, e chomm beteg ar mintin, ha neuze pa ve prest ann heol da zevel e bek ar guez, e ve hon intron pe hon dimezel o vont d'he guele. Abars ma savo ac'hano, e vo sonet ar c'hreis-deis ; ha gant eur seurt kundu, en em gav c'hoas souezet bras da veza ato gour-glanv, da veza ato gouilis, evel ma leverer em bro-me. Leac'h e ve da veza souezet er c'hontrol, ma ne ve ket strafuillet epad he c'housk, ma ne golfe ket ar c'housked, he ners hag he iec'hed.

Ah ! mar oufe ann dud kouskad evel m'eo dleet, e oufent ive beva evel m'eo dleet. Chomm re bell da gouskad a laca ann den da vond da ioud ; chomm re neubeud da gouskad a laca ann den da vond da deus.

Mont abred da gouskad ha sevel abred euz ar guele, setu aze ar pez a ro d'ann den eun ners calon,hag eur spered heb he far.Eur c'housk reolet mad evelse a zistan ar goad, hag a grenva ann ners ; ann ene a so e peoc'h, ar spered hag ar galon a gers gant mall ha gant pres en hent eus ar vertuziou. Ar beden, couls a c'hinou hag a galon, a gav ho flas e dervez eun den, hag a voar reoli mad he gousked. Abalamour da ze e veler bepred e penn peb reolen euz ar c'houentchou, eun *articl* evit merka ann heur da vont da gouskad ha da sevel euz ar mintin.

Eur barner a Vro-Saos, hen devoa ann tu da velet meur a zen o tremen dirag he gador-varn. Pa zigoueze da eun den oajet en em gavout dirazhan, morse ne vanke da c'houlenn outhan petra en devoe greet evit gouarn he ners hag he iec'hed beteg ann oad-se. Lod ho devoa bevet hervez eur c'hundu, lod-all hervez eur c'hundu-all ; lod ho devoa bet da c'houzanv a bep seurt poanniou-bras, a bep seurt trubuillou ; lod-all ho devoa bed eur vuez trankill, sioul hag eas :

« Mes *oll ho devoa bet ar c'hustum mad da sevel mintin mad euz ho guele.* »

Oll eta, ann dud-se ho devoe gouët kouskad evel m'eo dleet. Rag evit sevel mintin, eo red mont abred da gouskad. Epad ann nos eo e tleer kouskad, hag epad ann nos eo ann æssa kouskad e peoc'h hag heb trous.

Eur medisin gouiziek bras euz ann *Allemagn*, hanvet Huteland, a oa boas da lavaret : « kement « den hen deus allet beva beteg dek vloas ha pe« var ugent, on sur hen deus bet ar c'hustum « vad da zevel mintin euz he vele. »

John Wesley, den gouiziek, a lavare : « Kous« kad abred ha sevel mintin, eo a ro d'ann den « ar iec'het, ann danve hag ar furnes. »

Leverit din penaus e reolit ho kouskad, ha me lavaro deoc'h pe seurt buez e renit.

Mar 'z-it abred da gouskad e savit ive mintin mad : evelse, me respond, ho peus eur vuez reolet mad, e ouzoc'h petra a dal ann amzer, e z'oc'h eun den a urs-vad, e ouzoc'h derc'hel penn d'ho ioulou fall hag ho zrec'hi bepred, e rit ho pedennou d'eus nos ha deus mintin a greis ho calon ha gant ar brassa devotion.

Ho kousk a so sioul c'houek, hoc'h uvreou a zo evel uvreou ar vugale vihan ; perag ? ho coustians a zo direbech.

Netra ken sioul ha ken c'houek evel kousk eur c'hraouadur pe eun den just. — Kousk eun torfetour a zo leun a strafill hag a uvreou spontus.

Ann den vertuzus a oar kouskad e doare. — Ann torfetour n'her goar ket.

Gouzout kouskad evel m'eo dleet a zo e guirionez skiant ar skianchou, eur vouiziegez meurbed talvoudus, ha red da anavezout, mar fell deomp beva evel m'eo dleet, ha miret hor c'horf hag hon ene e iec'hed hag er stad vad.

Mar eo ken fall ar boblou a zo var ar bed, n'eus ken caus nemet ne oar mui ann dud kouskad evel m'eo dleet. — Mar veler ken aliez a dorfejou etoues ann dud, petra zo caus a zonj deoc'h ? n'ouzer mui kouskad. Ma deu buez ann den da ziverra, ma ne gaver mui, couls lavaret, spered trempet mad ebet, mar teu ann oll skianchou natural da fallaat, neus ken caus nemet n'ouzer ket kouskad evel m'eo dleet.

Mar eo mouget en eneou ar respet evit ar Relijion, ar garantes evit Doue hag ann nessa, eo abalamour ma ne reer mui ar pedennou na deus nos na deus mintin ; e pelec'h ema ar penn-caus a gement-se ? n'ouzer mui kouskad evel m'eo dleet re zivezat e-z-er d'ar guele, re zivezat e saver euz ar guele ; setu perag ne gaver ket a amzer da zonjal er beden. — Kemerit ar c'hustum da gouskad abred ha da zevel abred, ha me hen assur deoc'h, ho pezo amzer da ober peb tra e poent hag e mare ; ho puez a vezo eur vuez a urs, leun a vertusiou hag a velitou.

C'hui a gavo deoc'h marteze, emon o conta azennerez pe eur barabolen benag deoc'h aze ; ne mon ket, pell ac'hano ; goulennit cuzul digant ar medisinet, digant tud fur ha desket bras, digant Tadou relijiuset, oll e lavarint deoc'h eo guir a c'her da c'her ar pez a gontan deoc'h aman. Pere eo a zonj deoc'h, ar boblou ar iac'hussa, ar c'hrenva, ar vertussussa ! Ar re a oar kouskad evel m'eo dleet.

Pere eo ar boblou falloua zo var ann douar, ann dud dinersussa, ar re a zo ar muia hag ar brassa siou fall en ho c'horf ? — Ar re ne ouzont ket kouskad evel m'eo dleet. Mar n'am c'hredit, n'oc'h euz nemet teuler evez mad, sellet piz en dro deoc'h, hag e velfot n'eo nemet re vir ar pez a lavaran.

Guelet a rafot kercouls ha me, marteze guelloc'h zoken, penaus, mar d'eo ar iec'het, ar frouezen precius euz c'housked reolet mad, kemeret e poent hag e mare ; ann diver buez a zo ive ar frouezen fall euz eur c'houskad reolet fall, kemeret en eur mare fall, pe ziverret re, pe astennet dreist muzul. — Eur muzul just eo red caout e pep tra.

Ar re a zonj dezho ho devezo bevet pelloc'h eget ar re all, var zigarez e vezint chommet pelloc'h var zihun, a fazi eun tam mad. Evit dezho beza dalc'het ho daoulagad digor epad hirroc'h amzer, n'ho devezo ket bevet hirroc'h evit-se ; buhanoc'h e lamm ar gosni var ho chouk ; coll a reont ho iec'hed hag ho ners ; ha setu hi collet pep tra. Ar c'horf a renk caout ar pez a zell outhan ; mar d'eo fall roï dezhan ar pez n'eo ket dleet, ker fall eo revus ar pez hen deus guir da gaout.

Anavezet em euz unan eus ann dud-se a zo debret gant ar c'hoant da c'houzout pep tra. Heman a anaveze kement a hell eun den da c'houzout, couls lavaret ; evez mad a daule e pep tra, studial a re kement a gave, evit gallout renta servich d'ann oll. Eur galon-vad a zen e oa ; eur spered lemm evel ne veler ket, eun den desket evel n'eus ket moyen da gavout, eun den a zever hag a urs vad ; en eur ger, pep seurt guir hen devoa da veza brudet e pevar c'horn ar bed evel ma oa, eun den hag a dlie beza padet nao c'hant vloas, ken mad a oa reolet he vuez ganthan. Eun dra gouskoude a vancas dezhan eun deis. Evel ma ne bade ket gant ar c'hoant da zeski, e kemeras var he gousked ann amzer hen devoa collet var ann deiz, direnket ma vije aliez gant ar re a deue da gemer cuzul digantan.

Chomm a rea eta pell en nos da studia. Petra a c'hoarvezas ? Coll a reas er memes amzer ar c'housked hag ann naon. Pa felle dezhan ober eur zarrik d'he zaoulagad, e oa re zivézad, ar c'housked ne deue ked ; pa en em lake ous taol evit he bred, n'hen devoa gout ebed da zibri. Mont a reas da veachi epad eur zunvez pe ziou, evit creski he zeskadurez ; ar veach-se hen discaras. Araug m'hen devoe daou-ugent vloas, he oa peur-uzet, ne rea mui nemet finvezi, hag eun neubeut deveziou araug ma hellas peur-achui ober al levriou bras a dlie skigna he oll zeskadurez dre ar bed-oll, he oe scoët gant tol ar maro.

Ann den-se hen devoa desket pep tra, ha n'hen devoa ket desket kouskad evel m'eo dleet

X.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

Hag hen pega en eur bistoloden. Cyranol spontet oll, ne lavaras ger, mæs stoui a reas he benn, hag en em lacaas en hent. Ann noz a ioa tenval, hag eur glaó stanc ha ien a goueze varnezho. D'Orbois, he vantel dastumet var he dro, n'en devoa ket cals da c'houzanv gant ann amzer hag e punte var Cyranol, couls lavaret e noas, evid he lacaat da vont araug. Goude eur bale poanius, a badas eun heur, e tigouesjont bete mogeriou ann abati. Cant cammad ne oa mui ken etrezho. Neuze d'Orbois, goude beza renket he soudardet endro d'ann abati, a lavaras da Cyranol en eur bega en he vreac'h :

— Alo ! poania breman.

— Petra so d'ober ? a lavaras ann hini coz.

— Mont tre.

— Ni hon daou ! nemet ken ! n'hoc'h eus ket græt mad ho sonj, sitoïan d'Orbois.

— Iaó ! græt mad eo va sonj. Petra ? caërell goz, ne fell ket did mont araug, a gredan !... Alo ! araug pe autramant...

Hag e astennas he bistoloden varzu Cyranol. Heman o crena a chouhas doc'htu :

— Gras, gras ! senti a rin.

— Araug, neuze, traitour fall. Mar teues da glasc va zrómplá, ann tenn-ma vo evidout ; arabad eo hen ancounec'haat.

Cyranol a iea var araug en eur orjellat. N'en devoa ket græt ugent cammat, ma chomas a za. He zaoulagat e meaz he benn, e sonje dezhan guelet eun dra benag etoues ann atrejou. Ne helle ket avans mui, ne grede ket d'ar mare-ze eus ann noz mont da zihun ar re varo. Ker spontet a ioa, ne helle mui he zivesker soutenn he gorf ; he zent a strake, hag eur c'huezen ien a rede eus he dál..

— Alo 'ta ! lampon, petra c'hoari ganes-te, eme d'Orbois, droug ennhan.

— Aoun am beus...

— Aoun ? Rag petra ? Rag ar re veô ? Rag ar re varo ? Kea araug atau, me a zifenno ac'hanout, loen brein, armou so ganin.

— C'hui ! ne c'hellit netra a enep ann teuziou hag ann ærouant.

— Ah ! ah ! te teus aoun rag ann teuziou ?

— Penaus ! ne ouzoc'h ket peu sort brud fall en deus ar bern atrejou-man ? D'oc'h sclærijen al loar ez eus bet guelet aman skeud eur manac'h o pourmenn hag oc'h hirvoudi. Me va unan.....

Aman d'Orbois a stocas he droat ous ann douar.

— Peoc'h, penn diot ! petra ra dime ar sort sorc'hennou diskiant-ze ? Bale, bale, hag hench ac'hanon adreus ann oll henchou-croas-man. Ne meus ket amzer chomm da chilou da gonchennou. Ar c'homt eo a fell din da baca, hag evit mont beteg ennhan, e iafen neus fors peleac'h, hag e ve Beelzebuth he unan o clasc miret ouzin. ... Me a renco hel lavaret did eun eil gueich ?

Cyranol na gredas respont ger ebet, nag huanadi soken, hag en em lacas en hent. Hogen, dre ma oa tenval, na ne vouie ket caër dre beleac'h mont, peb cammat e stoke he droat ous eun dra benag, hag e kinnige coueza. Evid d'Orbois, e iea d'he heul en eur c'hrosmolat.

— Assa ! emezhan, n'en em gavimp ket heb dale e penn ar veaich ?

— Me ne ouzon ket, eme Cyranol e pe du ema cuzet ar c'homt. Ar pez a ouzon ervad, eo am beus he velet oc'h antreal aman gant Costou-houarn hag ar Breizad iaouanc. Meus aoun e tleont beza cuzet e tour ann horolaich, pa neus chomet ken nemet hounez en he za.

— Mad, setu ann tour-ze aman dirazomp ; antreomp ennhi.

— Ia da, mar sonj deoc'h ema ar c'homt he unan eno!

— Oh ! ne gredan ket. Hogen, hag e vent eun doussen, ploum avoalc'h so ganin evithan hag he vignonet. Araug 'ta ! araug, ha buhanoc'h.

Hag e scoas gant Cyranol eun taul var he scoa gant dalc'h he bistoloden, ker crenv, ma couezas heman d'ann douar, ha ma'z eas da ruilla beteg ar voger. Hogen, dre ma oa o clasc pega en eun dra benag evit miret da vont pelloc'h, setu hen o cahout dindan he zorn corden ar c'hloc'h, a scoas neuze eun neubeut taulíou, rag m'en devoa græt beac'h dezhan. En eun taul-cont, Cyranol a oa savet en he za.

— Tec'homp, emezhan, tec'homp !

— Er c'hontrol, hastomp antreal en tour ; poent eo.

Cyranol a reas van da lavaret eun dra benag, mæs ar bistoloden a reas dezhan tevel. Hanter-varo, ez eas neuze var araug. Ah ! er moment-ze, en dije roet gant cals plijadur ann hanter eus he denzor evid beza pell ac'hano. Souden, ar reuzeudic a chomas a za :

— Ann teuz ! emezhan, ann teuz !

— Amziot !

— Sellit ! sellit ! duze en tour !

D'Orbois a tostaas neuze d'eus eur plass eleac'h ma oa tarzet ar mogeriou, hag e sellas. Evel Cyranol, e chomas sebezet. Dirazhan e vele e creis eur sclærijen dous, eur manac'h, guisket gant he zillad belec, a ioa o lavarct ann offern.

Ar manac'h-ze, d'Orbois a vouie piou oa. Anavezet en devoa ann Tad Ollier. Heman oa neuze e mare ar gorreou gant he offern. Petra a sonjas neuze ann offiser ? En he za, stouet he benn, a veac'h ma crede tenna he alan. Ar relijius a bede, ha d'Orbois a gleve froez he vouez. Ann Tad Ollier a vouie gouscoude e oa he enebourien eno e kichen, rag clevet en devoa son ar c'hloc'h ; mæs er moment-man, distaget he ene d'eus traou ar bed-man ne sonje ket en he zanjer he unan. En he gichen en em gave eun den var benn he zaoulin, ha d'Orbois hen anavezas doc'htu, Josef ann hini oa. Guelet a reas ive eun den oajet, hanter gourvezet, var eur guele, henez a ioa ar c'homt de la Meillerayc. Laouen a ioa d'Orbois; biscoas ne oa bet laouenoc'h. Ar re oll en devoa kement a zroug outho a ioa eno o c'hortos taul ar maro.

— Hogen, a lavare hen goustadic, ar manac'h-ze, ann Tad Ollier-ze, penaus ec'h hell hen beza beô c'hoas ?

— Eun teuz eo, eme Cyranol.

— Gres peoc'h, aneval diskiant.

— M'hen assur deoc'h sitoïan...

Ar reuzeudic ne lavaras ken, gant eun taul dalc'h pistoloden e oe discaret d'ann douar. Hogen, evel ma oa anat e vije bet clevet he glemmou, ha kense, e vije bet ar re all var evez goudeze, d'Orbois a velas ne helle mui gortos ken ; en eul lamm, en em gavas e kichen dor ann tour, mæs eno e cavas Josef, hag heman o staga ganthan ragtal, a viras outhan da vont hirroc'h. Ho daou, ker crenv ann eil evel egile, e chomjont pell amzer o c'hourinn, heb ma alfe hini ebet anezho cahout ann treac'h. Erfin e oe clevet trous eun tenn hag unan hebken anezho a savas, henez a oe d'Orbois. Evid Josef e oa hanter lazet gant ann tenn pistoloden. D'Orbois a glascas neuze ar manac'h hag he dad ; mæs hini ebet anezho n'en em gave mui er gambr-ze.

XV.

AR C'HAOIOU DINDAN ANN ABATI.

Ne chomas ket pell o sonjal. Æs a oa dezhan gouzout ne oant ket æt da bell; ann tour ne helle den, evid eur guel, antreal ennhi pe sortial anezhi nemet dre eun tu, hag ann tu-ze a ioa ann nor dre beleac'h e oa antreet he unan hag e peleac'h e oa breman corf Josef. A dra sur, ne ket dre eno e oant sortiet. Clasc a reas eun hent all, mæs ne vele a beb tu nemet mogeriou noas ha tarzet. Neuze, droug ennhan, en em roas da denna he vleo dious he benn, ha da loskel blasfemou spontus. En he gounnar ec'h en em daulas var ann auter, hag a rogas, hag a vrevas, hag a saotras kement a ioa varnezhi. Souden, e teuas adarre laouen. Guelet en devoa eur mean, hanter savet, a guze eun toul-trap. Lemel a reas ker buhan da beur-sevel ar mean-ze, hag e velas e cuze eun diri a ziskenne dindan ann douar. A dra sur, ar manac'h a oa tec'het dre ann hent-ze evid savetei he dad gouliet. D'Orbois d'he dro, eur c'houlaouen en he zorn, a gemeras ar memes hent. Diskenn a reas eun ugent pazen benag hag en em gavas en eur c'haô, eleac'h ma oa eur fors beziou, mæs ne velas roud ebet d'eus ar re oa tec'het cuit, int ho devoa heuliet, a dra sur, unan all benag eus ann henchou a gasse d'ar c'haô-ze.

D'Orbois en em roas da bec'hi goassa ma helle, ha trous he vouez er plass-ze, a ioa henvel ous trous ar gu-

run o crozal, pe c'hoas ous trous eur steir vras o redec var ar c'herrec. Sellet a rea,pissa ma helle ous ann douar glib, da velet hag hen ne gavje ket eun dra benag a ziscuesfe dezhan dre beleac'h e oant tec'het cuit. Pell bras e oe abars cahout netra. Var boues dont en dro evit mont da glasc he soudardet, e velas souden tost dezhan eur mouchouer couezet d'ann douar. He zastum a reas kerkent, hag oc'h anaout anat e oa hini ann autrou comt de la Meilleraye, ne c'houlennas ken, ha setu hen var araug o sonj ho faca heb dale. Ann hent-ze a ioa stris, na ne oa tam eeün ha p'en em gavas e penn, e ioa adarre en eur veret all ker bras hag heben. Aman adarre e chomas eun tamic da sonjal. Calsic henchou a zigoueze a beb tu ebars er veret-man. Dre behini e oa tec'het cuit he enebourien ? D'Orbois n'her gouie ket ; kense, e kemeras ar c'henta deut, mæs ne oe ket pell, ec'h anavezas en devoa græt evel eun diskiant, rag kement a henchou croas en em gave e peb cammat dirazhan, ne oe ket pell ma gollas he hent ; eun tamic aoun a zeuas dezhan, mæs re zivezat a ioa, na ne hellas mui anaout dre be hent e oa deut beteg eno. Droug ennhan ha counnaret, e reas he sonj bale atau en eeün dirazhan.

Hogen, dond a rea en he speret a beb seurt sonjesonou spontus. Seblántout a rea dezhan e chome da vervel gant ann naoun er c'haoiou-ze, neubeut ha neubeut, heb ma alfe den dont d'he sicour. Scrija rea o sonjal pegeit ha pegement e rancje da c'houzanv abars mervel, ha,marteze evid ar veich kenta euz he vuhez,en devoe aoun. Mont a rea atau evelken, heb gouzout varzu peleac'h ez ea,hag ar muia ma valee, ar muia ma creske he anken. Ann amzer a dremene gouscoude, ha setu hen o chomm a za strafuillet oll. Ar c'houlaouen a zouge en he zorn a ie da vouga, ha pa vije mouget, petra c'hoarvesfe ganthan ? Neuze e collas he benn, hag en em lacaas da redec duman, du-hont, o clasc eun hent d'en em savetei, mæs a beb tu ne gave nemet mogeriou, hag ez eas da goueza leun a voad d'ann douar, ker spontet, na c'houlenne mui nemet eun dra, mervel doc'htu var ar plass, kentoc'h eget chomm da vervel a hir amzer gant ann naoun.

XVI.

HENVEL AR MARO OUS AR VUHEZ.

Cyranol pa oa bet taulet d'ann douar gant ar c'habiten d'Orbois e oa æt he benn da steki ous eun tam mean, ha kement a zroug en devoa bet, ma oa bet red dezhan semplaat. Pa zeuas adarre he anaoudegez dezhan, peb tra a ioa sioul hag e peoc'h. Neuze e savas gant cals a boan, o clasc cahout sonj d'eus ar pez oll a ioa bet c'hoarvezet ganthan. Da genta, n'en devoe mui sonj a netra. Neubeut a neubeut e teuas sonj dezhan eus he veaich da Vortain, d'eus ar veaich d'eus Mortain d'ann abati, d'eus ann teuz ha d'eus counnar ar c'habiten d'Orbois.

Ann den-ze eo, emezhan, ann offiser milliget-ze eo en deus va lakeat en eun henvelep stad. Ha gouscoude am boa poaniet avoalc'h evithan ! Egis-se eo e sonj dezhan va dic'haoui ? Siouas din ! ne hellin ket memes en em venji. Ann oll ho deus cassoni ouzin-me ; disprija ac'hanoun ha va chasseal a rer. Oh ! mallos ! mallos ! Tevel a reas souden, rag m'en devoa clevet trous eur vanden tud o tont gant armou.

— Ar re C'hlaz, emezhan, spontet oll.

Siouas dezhan, trous he vouez a oa bet clevet, hag unan eus ar soudardet o lacaat he fusuil var he vand, a c'houlennas ragtal :

— Piou so aze ?

— Me, Cyranol.

— Ah ! Cyranol, ann hini coz... mad tre. E peleac'h ema ar c'habiten ?

— Ne ouzoun ket.

— Penaus ! canailles so ac'hanout, ne ouzout ket ? Ha lazet as pije anezhan ?

Hag ar soudardet a ginnige en em deuler var Cyranol d'he laza.

— M'hen tou deoc'h..... a gommansas Cyranol.

— Ne doues netra, a estlamas ann hini a gommande e plass d'Orbois ; ni voar mad pegen neubeut a fizians a dleer da gahout ennout. Respont doc'htu ha gant lealdet ma ne fell ket did e ve diframmet da deot aër d'eus da c'hinou. E peleac'h ema ar c'habiten ? Petra ac'h eus-te græt anezhan ?

— Antreet eo aman kerkent ha m'hon deus guelet ann teuz.

— Ann teuz ! set' aze eun dra avad ! Be oa eun teuz eta ?

— Ia, eun teuz guisket gant eul liser guen. He velet am eus mad tre va unan... Be oa skeud....

— Travoalc'h a lavaraou ! Hag ar c'habiten, n'e ket deut er meas abaoue ?

— N'am beus ket he velet.

— Deomp tre. Red eo deomp cavout hor c'habiten,beo pe varo.

— Serjant, eme eur soudard neuze, ha ma lavarfe ar potr coz-man ar virionez ? ma ve ive teuziou ebars en tour-ze ?

— Diskiant, te a gred ive ez eus teuziou ?

— Escusit ganin, autrou, mæs var ar meaz duman er *Berry* va bro, me am eus guelet alies ar c'hanaouerezet-noz, ar groac'het coz.

— Peoc'h ! n'hon deus ket amzer chomm da chilou eur sort conchennou magerez.

Eur pennad all eur veich all. A.

Madou an douar.

Mar g'ho deus ar glaoijer diveza, noazet d'an ed guen,a oa c'hoas da zastum, ha dreist oll d'ann eost ed du,talvezet ho deus cals evid ar boed loenet a so c'hoas o creski, hag ouspen soupleat ho deus ann douar a ioa goal galedet gant ar se-c'hor.

Guelleat eo eun tamic var beb sort ed;var guinis ann Americ soken. Dec guennec benag var beb sac'hat daou c'hant lur ann eil da denn d'egile. Ar segal, a so clasc varnezhan, a so kereat c'hoas e tu ar Saô-heaul.

KEMPER. — *25 a viz Guengolo. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 22 lur 50 g. — Segal, 22 lur 50 g. — Hey, 15 lur 50 g. — Kerc'h, 17 lur. — Ed-du, 24 lur 50. — Avalou-douar, 5 lur. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 44) DISSADORN 9 A HERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 tur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 9 a viz Here 1880.

Bez' us er Vam-lezen eur pennad, hag a lavar ne llo ket ar C'houarnamant ober brezel da zen heb aotre ann diou Gambr. Hogen, var gourc'hemenn Gambetta, ne fell ket dezhan beza Ministr, rag neuze e renkefe respont d'eus ar pez a vije græt, mæs a fell dezhan commandi, rag m'en deus c'hoant discuez ne'z eus ken mestr nemethan, var gourc'hemenn Gambetta, hol listri-brezel so bet casset er mor *Adriatique*, evid ober aoun d'ann Turket, ma assanto ar re-man da lezel eur gearic vihan a apparchant outho, da vont gant tud ar *Montenegro*, eur rouantelez vihan so dre eno. Hogen, ann Turket ne fell ket dezho coll ar gear-ze hanvet *Dulcigno*, tud houman ne fell ket dezho cheinj mistri, ha breman ar *Saozon*, ar *Frans*, ann *Allemagn*, ar *Russi*, ann *Autriche* hag ann *Italie*, ho deus casset dirag ar gear-ze eun neubeut listri, d'ober aoun, a lavarer, d'ann Turket, ma renkint, pe vo droug ennho pe ne vo ket, lezel ar gear-ze da vond digantho. Hogen, evel n'ho dije ket bet cals aoun, rag al listri brezel-ze, ma n'ho dije græt nemet en em ziscuez, ez eus bet lavaret gant ar c'huec'h bro hon deus hanvet huelloc'h, ho dije tennet var ar gear d'he devi, ma glaskefe ann Turket he derc'hel, oc'h enebi evelse ous ar varn douget gant Cannadet ar c'huec'h bro-ze e *Berlin*.

Me chans ne c'hoarvezo ket kement-se, rag, siouas deomp ! ma c'hoarvesfe, ann tân a zistrujfe ar geric-vihan-ze a alfe, buhan avoalc'h, en em skigna dre ann *Europe* a bez, hag enaoui eun tân-goal e ve diæs bras he vouga.

Piou en deus lakeat ar vro er stad-ze. Ne ket de Freycinet, nag ar re so en em dennet assambles ganthan, rag ann oll a vouie ne telle ket dezhan cahout brezel gant den, hag eur Ministr all en eur vont cuit, en deus lavaret, en eul lizer da unan eus he vignonet, penaus ne oa ket abalamour ne telle ket dezho miret ar c'hemennadureziou a enep ar Relijiuset, mæs abalamour *d'eun dra benag all*, ma oant en em dennet, ha petra oa ann dra-ze ? Ar brezel a enep ann Turket. Ha piou a glaske ober ar brezel-ze ? den ebet ken nemet Gambetta, a garfe pinvidicaat he vignon, Roue ar Gresianet, (bet int bet ho daou e leina assambles, pa dremenas Roue ar Gresianet dre Baris, neus ket c'hoas pell so), gant eul loden d'eus bro ann Turket.

C'hui a lavaro din marteze ne ve guelet hano Gambetta e neb leac'h en affer-ze. Guir, avoalc'h eo, rag ne de ket Ministr ; mæs hen so mestr cuzet ar Vinistret, hag ar re-man ne reont netra nemet ar pez a blij ar muia dezhan. Her guelet so bet anat dre ar pez en deus lavaret a enep ann autrou de Freycinet, en he c'hazeten ar *Republique française* ; heman ne felle ket dezhan suja da C'hambetta, hag en deus renket en em denna. Hag ar re so bet hanvet breman, a reneo senti outhan, pe autramant e vezint heb dale casset en ho rout. Pa ra ar re-man eta oll kement a so red evid tenna eur brezel spountus varnomp, ne reont ken nemet senti ous ho mestr, ous Gambetta, a so dre-ze brassa enebour ar Frans. Ann oll her goar anat ; kense eo dezhan e tamaller oll ar pez a c'hoarvez, ha gouscoude, ma iafe ann traou cals goassoc'h eget he c'hoant, hen a alje c'hoas lavaret ne ket bet c'hoarvezet dre he faut ; er c'hontrol, ma drofe da vad ann traou a du ganthan, neuze e clevjec'h anezhan o fougassi eo hen en deus merket d'ar Vinistret dre be hent e renkent bale. Hogen, perag ne fell ket dezhan beza Ministr he unan ? Abalamour ne fell dezhan respont eus a netra ; abalamour ne fell ket dezhan beza taulet en traon, evel m'en deus taulet ar re all ; abalamour ne ket huel avoalc'h ar plass evithan, rag ne ket Presidant ar Vinistret a garfe beza, mæs Presidant ar Republic.

Allas ! siouas d'ar vro, m'hon deffe biscoas Gambetta da Bresidant, rag ar pez en deffe græt d'ar re all a ve græt dezhan ive. A dra sur ne ket hen a garfe gortos c'hoas pemp bloas abars kemer plass Grevy ! Ober a raffe dezhan evel d'ar Marechal Mac-Mahon, pa sonjefe dezhan e ve mad avoalc'h ar plass evithan, e cassefe Grevy da bourmen evel m'en deus græt d'ar Marechal ; ha neuze, pa ve deut da veza Presidant ar Republic,

e ve cavet meur a hini desket ganthan, a garfe he deuler en traon da gemer he blass, ha petra benag ma eo fall ha goal fall soken stad ar vro, e ve goassoc'h gant Gambetta, ha falloc'h c'hoas gant ar re a glaskefe cahout he blass.

Paour keaz pobl a Frans ! Græt a ve did lavaret ne fell ket did cahout Roue ebet mui da gommandi did, hag e renkes senti ous c'huec'h pe seis cant mestr a garfe cahout varnout, peb hini anezho kement a c'halloud ha muioc'h soken,eget n'en deus bet biscoas Roue. Guir eo ec'h anavezes ker mad, eo guelloc'h senti ous eur mestr hebken, ma gemerfes da vestr, Gambetta he unan pe c'hoas falloc'h evithan. Ah ! ma vouifes anaout ann hini a ve eur mestr mad evidout, ann hini a alfe da renta eürus, rag ma ve eur mestr, eur Roue guirion ha cristen, te a drofe da zaoulagat varzu ar C'homt de Chambord, evid gervel anezhan da gemer var drôn ar Frans plass he dud coz hag hen a glevfe da vouez, hag a zeufe doc'htu evid da renta eürus. Ann hini a rent da Zoue ar pez a so da Zoue, na hell ket chomm heb renta d'ar bobl ar pez a so dleat dezhan, ar peoc'h hag ar justis, hag ar Roue Herri V en deus hel lavaret :

Red eo e ve mestr e guirionez ann autrou Doue var ar Frans, ma hellin distrei ennhi d'ober va dever a Roue. A.

Marvailhou a dreuz hag a hed
Egis ma za en deis hirio ar bed.

KOUNFERANS ER C'HRANCH.

Bras eo ar c'hranch, ne ket frankis a vank enhi, rag Ian en deus kasset kuit er meas, ar c'har kastel, ar c'har bihan, an alar, ar skeul, ha kement so. Skubet eo kempen ; neus na kinid na guhiad kinid, bankou zo ha skinvier, ha taboureou ; boukedou ar c'houez mad a zo staget gant merc'het Ian tro-var-dro doc'h ar mogeriou, rag aoun na ampouezonfe Lorgnez an dud o loufat. Leterniou a zo ive, unan aman, unan aount. Al leterniou-ze a zo kavet e mesk ar reier, goude taulíou goal amzer. Red e vent bed d'oc'h listri ar Saozon kollet er Vanch. Eol zo enho da voueta ar goulou ; an eol zo tennet d'oc'h gres eur moroc'h, a deuas gant re a dis var lerc'h eur iar vor hag a zouaras dirak ti Ian. E founs ar c'hranch e zo savet eun tealt, ha varnan ez eus teir gador. Eur c'helorn var he c'hinou zo ive ; varnhan e pigno paot ar c'hounferansou. Leun a dud a zo dastumet var ann dorghen en dro da japel ven Itron Varia Gallot. Al listri a zo o tremen dirag, er mor huel, a dle beza estounet. Ne veler nemet tud, re vras ha re vunud, evel zo merket e kantik Itron Varia Folgoet, koumposet gant an otrou Kalvez, persoun eno, brema zo eun ugent vloas. Eur belek oa guechek hag humb, aketus ha devot. Morse ne lavaras drouk nemet divar ben an diaoul. Pa errue e vije an avel o rendael d'oc'h ar procession, e kustume, gant eun ear sioulik, trankilik, lavaret : un bon petit temps ! un bon petit temps ! — Ar persoun a zo brema, a lavar ive avoalac'h he *venedicite omnia opera Domini Domino*, mæs evelkent, pa vel ar botred vad o rankout sanka ho ivinou ouarn e bas ar baniel evit mont a ben en avel, ho neuze e sao imor e paot Santegonek : Oh ! bigrr ! emeza ! Saludomp Itron Varia Folgoet, ha distroomp var nich da Itron Varia Callot.

Jakou a zistak eur guchennat krampouez tom ! krampouez tom ! divar he daboulin. Dioc'htu e veleur Ian o tiffoupa deus dor he di ; var he lerc'h setu Boudedeo, setu Lez-Breis, setu ann Hermit. Jakou ho c'has er c'hranch en or taboulinat. Etretant, peder merc'h Ian, rus ho bisaich evel keres, a zigor an draff. An dud a erru evel an dour meur.. En em boulza, en em vunta, en em veüri a reont er c'hranch evel an denved pa zantont dent ar bleis o sanka en ho gloan. Ne vo biken plass avoualac'h, rag tud so deus kement leac'h zo dindan an eol, dre ma zint en em gavet er vro var digares goalc'hi ho c'hrec'hin. Mæs ginou ar c'hranch a zo digor gathi ; hag ann amzer a zo braô ; hag ouspen-ze , ar re zo er meas, a c'hallo fumi, evel a ra potret ar porchet da boent ar pron en ofern bred e parechou-zo.

Ian, hag ann tri all, a zo en ho za var ann tealt. Mæs eur jolori a zo ne ket possubl. Boudedeo a lavar da Jakou taboulinat. Jakou a bigos var al leren bourrik egis eur Framassoun var an Ilis catholik gant baz al lezennou ha baz ann dekrejou. Boudedeo a ra sin da Jakou eo avoualac'h. Neuze Ian a zigor he c'hinou, hag ar geriou-ma a gouez d'oc'h he vuzellou : Oditoret, ar gounferans a zo digor, stagom dizhi, c'hui Boudedeo, azezit em tu dehou. —

Boudedeo. — Salokras, ne c'hellan ket azeza, potramant e crokfe ar merien em divoar.

Ian. — Neuze, baleit adren deomp, ha grit ar polis. C'hui, Hermit, azezet var ar gador-ze ; ha c'hui Lez-Breis, darc'hait dar gador gleis.

Alo, tudou, brema pa omp azezet, guelomp piou eo ar mestr ama, sivoas !

Eur C'hernevot. — Egis a lare moncheu Deschamps du Cerisier.

Ian. — Ia ; an dra-ze a ioa eur belek dre vor, eun noblans, deuet re zivezad da bersoun, setu ne vouie ket ar geriou.

Mac'harit. — E leac'h sivoas e tleje beza iouet pitiaoul !

Boudedeo. — Avoalac'h evelse. Deomp d'an erô.

Ian. Evit guir, e va granch emaoun. Me am beus he frenet, paëa a ran ar c'hontrerol, petra

vank ken nemet goulen diganeoc'h piou ar mestr aman sivoas ! — Sivoas ! a lavaran, rag nec'hamant em beus, hag em beus eo.

Eun toleat. — Divarben petra diana Ian geas?

Ian. — Goulennit digant an Hermit.

An oll. — An Hermit var ar c'helorn ! — (An Hermit a ia var ar c'helorn.)

An Hermit divar ar c'helorn, — Kallodis, Karantegis, Henvigis, Toleis, Montroulezis ha Kastellis, Roskois, ha Santegis, en eur ger, Leonis, Tregeris, Kernevodis, ha c'hui pere a zo d'oc'h ar C'hodunord, ha c'hui glaziket ar Morbihan, klevit ha koumprenit, ne ket sot magn Ian he Vam, pa lavar sivoas ! divar ben gouzout hag hen a zo mestr en he c'hranch pe ne ket, rag me ive a grede beza direbech em hermitach,gant Fasde-Fer ha Pen-Koat, hermitet eveldoun, hag assambles hon tri ; ha setu petra zo c'hoarvezet : Lorgnez, an ampouezoun, en deus torret potail ha moraill hon hermitach, ha tanfoultret ac'hanomp er meas, egis tri gi klan. Ha gouskoude, Fas-de-Fer, Pen-Koat ha me, a zo tri den henorabl !

An oll. — Ia, guir eo, tri den henorabl.

(Eur pennad all eur veich all) J. M. C.

Ann Tadou Jesuistet
dirag cador-varn Voltair !!!

Setu aman ar pez a scrive Voltair eun deis, da unan euz he vignonet divar benn ann Tadou Jezuistet, gant pere e oa bet er scol pa oa c'hoas iaouank :

« Me, emezan, a so bet savet ha desket epad « seis vloas e ti tud calonek, hag a gemèr evit « netra hag heb skuiza ar brassa poan evit sevel « ha deski mad ar iaouankis. Abaoue pe-da-vare, « m'her goulenn diganeoc'h, e fell d'ann dud e « chomfer dianaoudeg e kenver mistri ho deus « græt kement a vad da eur re ? Petra! calon ann « den hen doug gant plijadur ha gant mall da « velet ann ti e peleac'h eo bet ganet, da velet « memez ar verouri e peleac'h eur vageres, di« vroad marteze, he deus bet he savet hag he va« get ; ha ne gavimp ket en hor c'halon ann dis« tera carantez, ar bianna anaoudegez-vad evit « ann dud calonec-se ho deus kement a zoursi euz « hor iaouankis ! Netra n'hello biken mouga em « c'halon ar zonj euz ann Tad Pore. Ann Tad-se, « m'hen assur deoc'h, a jommo bepred caret gant « kement hini hen deus great he studi dindanhan. « Biscoas den, evel ann Tad-se, n'hen deus great « carout ar studi hag ar vertusiou. Ann amzer a « dremenemp o silaou he gentilli, eo ar berra hag « ann eurussa hon eus cavet hed hor buez ; caret « em bije, e vije bet ar gis e Paris, evel ma oa « gueichall e kear gaër Athènes, da hallout mont « n'eus fors da be oad, da silaou kentilli caër evel « ar re-ze. Deut e vijen neuse meur a veich d'ho « silaou. Bet em eus bet ann eur vad da gaout « evid va deski, ouspenn eun Tad Jezuist, ken « calonek hag ann Tad Pore ; ha gouzout mad a « ran a zo deut Tadou all var he lerc'h, couls pe « velloc'h egethan, (mar z eus moyen da gavout?) « Erfin, epad ar seis bloavezik em eus tremenet « en ho zi, petra em eus guelet, a zonj deoc'h ? « Eur vuez tremenet el labourou ar poanniussa, « er pinijennou ar brassa ; eur vuhez reolet euz « ar guella ; ho oll amzer a oa lodennet etre ar « zoursi a gemerent ac'hanomp, hag ann deve« riou rust ha cheïnus euz ho urs ; kemer a ran « evit testou euz ar virionez a lavaran aman de« oc'h, va mignon, mil ha mil den all bet savet « ha desket eveldhon-me e ti ann Tadou-ze : Den « ebed na hello diskuez ez on' gaouiad var ge« ment-se, hel lavaret a ran a vouez huel. »

— Setu aze penaus eo bet barnet ann Tadou Jezuistet gant Voltair. Ha gouscoude, petra oa Voltair pa scrive al lizer-ze a du gant ann Tadou Jezuistet, he vistri-scol cos ?... Ar pez a oa pa rea brezel d'ar Relijion, da lavaret eo, eun diaoul a zen, unan eus pennou bras ar Radicalet pe Francmassonet enn amzer-ze. Gouscoude, neus fors pegen fall, pegen diaoul e oa, eur plass a oa en he galon d'ann anaoudegez-vad e kenver ar re ho devoe he savet hag he scoliet ; ar pez ne gaver ket hirio en dud fallacr ha dizacr a fell dezho gouscoude tremen evit diskiblien da Voltair. Clevet oc'h eus lavaret meur a veich eo goassoc'h ar mevelien eget ar mistri ; aman eo eas guelet ar virionez euz a lavarou hon tud cos. Ouspen ann anter eo goassoc'h diaoulou diskiblien Voltair, eget ne oa ho fatrom, gouscoude oa diaoul avoualc'h e unan. Mar teufe Voltair var ann douar da ober eur bale etouez he ziskiblien, e zaffe gant ar vez, e vougfe gant ar gounnar, o velet pegen fall eo deut he ziskiblien da veza ; ho nac'h a raffe, hag e ve e unan, unan euz ar re genta o tifenn guiriou ar re ho deus hen laket ha clasket he zerc'hel gueichall var ann hent mad. Iit breman, Radicalet, Francmassonet, iit, stlenjit er meaz euz ho ziez ann Tadou Jesuistet, ho deus ho tic'horroet en ho iaouankis, ha lavarit c'hoas, mar ho peus ar fron, e ma Voltair, ar mestr-bras, a du ganeoc'h !!! X.

Ar verz-man, græt eun neubeut mad a vloaveziou so abaoue, gant eur medisin cristen ha calonec, a so bet scrivet o clasc lacaat ar Vretounet, da dec'het rag ar vesventi, o tiscuez dezho pegement a zistruj a ra er vro, hag ive peger diskiant eo ann digareou a gemerer evid heulia ar si fall-ze.

Breuriez Sant Izidor.

Verba loquor socianda chordis. (Horace)

Ar zon-ma 'zo a-benn da-benn
Guerzaouet e brezonek krenn,

Evel ma preg ann ezec'h bras
Pere a zoug chupennou glas,
Komzerien gronz ha potred kre
Pere
A embreg ar penn-bas
Hag a zo o chomm
Etre
Plas-ar-C'horn ha Menec'homm.

Me 'm euz savet eur vreuriez
Heb reolennou diez ;
Izidor eo ann hini
A zoug ar banniel ennhi
Etre ar zent pere hor c'har
Ne gavan ket he bar.

Pa ve ann de oc'h anatat
Me 'bed a galon-vad
Ann otrou Sant Izidor
D'am renta grenn ha didor
Ma hellin gonid boued d'am zud
Ha bea den a vrud.

Ar Zant-ma eo a raz, me gleo
Ar broud, ar zoc'h, ar ieo.
Al loenet-korn, ar c'hezeg
A zouj dezhan pa brezeg :
Ha mar taleont enn ho roud
Ec'h astenn dezho ar broud.

Sonj mad em euz penoz guechall
E voann eun arer fall :
Ma zoc'hik, duma, duze
A loc'he pe a ruze,
Evel ar moc'h pere ho fri
A bigos eur bern pri.

Mes, goude beza anavet
Ar Zant-ma bras meurbed
E teskiz hed ann aorek
Kemboueza mad al laorek
Ha dalc'her stard ouz kov ar bomm
Ann alar ato plomm.

Ne ket ann dra-ze eo hebken
A ra ouzin eun den :
Marradek, pigelladek
Mederez ha dornadek
Ha kement labour 'zo er vro
Me oar ho c'has endro.

Ne ket avoualc'h ann dra-ze tout :
Traou-all hoc'h euz da c'hout :
Pa po eun tamik marc'had
Eun eured pe eur freskad
Laret d'ar Zant, abars mont dezho
Rei skoazel d'ann dud-veo.

En devez all da foar ar Pont
Oann meo da ober spont !...
A c'haolad var va ronse
Pehini am distronse
Ma bleo var ninj, ma baz enn er
E stignenn trem' ar ger.

Egiz ann avel bete Kast
D'ann daou-lamm-ru oenn kas't ;
Dre atiz Sant-Izidor
E iz enn eur park digor
Hag eno, koue't dreist-penn er foz,
E kouskiz hed ann noz.

Red eo lavaret penoz e oann
E kreiz eun dachenn lann
Rag-se hon daou e kavjomp
Ar pez oa mad evidomp
Eur guele kaer, d'am marc'h he bred,
Heb pea tra ebed.

Tronoz e oann diabaf tre
Dibistik, iac'h ha kre.
Koulskoude ma daoulagad
A gonte ugent troatad
Etre ann toull elec'h ma oann
Ha resder ar park lann.

Gad aon ne zeujenn ket er mez
E pediz ar Zant kez :
— Ma faëron, Sant Izidor,
Gred eur zell euz ho fillor,
Ha me a stigno en ho kloar
Eur pikol gouriz koar. —

Ma fedenn gre't, e veliz skler
Eur vodenn lann enn er
Ha tro-var-dro d'ar vodenn
Oa staget mad eur gordenn
Pehini a ziskenne 'harz
Ann toull ma oann ebarz.

Me sevel sounn, ha mont d'ar fard
Ha krogi ennhi stard :
Ann eil varlerc'h egile
Ma daou-zorn a barfile
Ha setu me gone't ma c'hrog
Ha deut var c'horre glok.

Me jomfe ama 'pad eur ploa
Da ziskuez d'hoc'h ma joa
O vel't ma zac'h daoubennek
Gourve't a stok el lannek
O kaout em ialc'h heb mank ebed
Ar pez em boa lake't.

Mes, siouas ! euz ar marc'hik rouz
Na oa na liou na trouz !...
Varlerc'h eur c'huitelladenn
Me 'loskaz eur iouadenn
Ha setu hen evel ann er
O tont d'am c'haout a herr.

E kreiz eur parkat segal-glaz
Hen devoa gre't kov braz :
Ar zod anhean, ma Doue,
Ne vouie ket, mentoue
Penoz ar park 'lec'h ma pure
'Oa d'ann otrou kure !...

Al lonik paour oa divasset,
Hag ann id pilpasset
Var eün da heul ar roudik
Hen devoa gre't ar rouzik
Me ober tiz ha caout ar plas
Eleac'h ma oa ar bas.

Ha me kuit, ha guel't a likorn
Eur fas rond ha tri gorn
Hag eur c'horf teo hag huel
Du-pod evel ann uël
Hag eul lost keit ha lost ar blei
Dindan he gazel glei.

Ar goad a zonnaz em goazied
Kement dann seziet
Dindan ma bas d'ann douar
E koueziz dall ha bouar.
Ann duard, n'ouzon ket pe du
A dec'haz kuit doc'htu.

Na ouienn ket dissadorn c'hoa
Piou ann diaoul e oa :
E penn ar prôn, ar C'hure
D'ar zul varlerc'h a lare
Penoz enn doa enn he zegal
Meïet ann aneval.

D'ar ger-ze me a ouias pront

Piou oa ann duard-hont.
Oh ! lezet-hen, lezet-hen hardi !
Me basko d'hen da gridi
Penoz d'ar foar ne oann ket meo
Mez eun neubeudik dreo.

Ne larin ket ped troad all
Hon deut d'ar ger meo-dall,
E risk da vea bornet
Laket enn noaz ha dornet.
Mar gontfenn rac'h evel m'e red
Ne gaffenn pask ebed.

Ne gredann ket a ve pec'het
Senti ous ar zec'hed.
Ma ve difennet mêvi
A zindan boan da zevi
'Ve diesoc'h d'ar Vretoned
Kalz evid d'al loëned.

Ar guin, ar zist,ar guin-ardann
Zo mad da beb unan
Egiz al lez d'ar babik
Ar c'hafe-rous d'he vammik,
Ar berad gliz d'ar c'houlin besk
Ha dour al lenn d'ar pesk.

Ma faëron kez, c'hui oar erfad
Pegen trist ve ma stad
Ma n'helfenn ket, a doliou,
Er festou hag er foariou
Gant ann ezec'h bras ebata
Mêvi ha korfata.

Pa zeu guin-ardan d'am zana
Pe ar sist d'am gouana ;
Pa loc'hont don em c'halon,
Ouzon bennos d'am faëron,
Gant lez, ioud kerc'h pe ioud id-du
Iac'haad ma c'hreis doc'htu.

Lezennou ma breuriez eo
Am c'hendalc'h grenn ha dreo.
N'eus peden, na koesion
Na retred, na mission
A ve ken emzao var ar mez
Ha ma breuriez gez.

Deut ama, c'hui pere a zoug
Bleo hirr endro d'ho koug ;
Paneved va breuriez
Ho pue ve re ziez
Everien lez, debrerien ioud
Lake't hoc'h hano tout.

BARS SANT-IELTAS.

KELEIER.

Lenna a rer er gazeten *Paris-Journal* :

« Ar gazeten Radical *La Paix* a lavar e respònto oc'h kement tra a c'houlennimp diganthi ; ma ! ni garfe gouzout diganthi evid piou eo ann dillad soudardet a so bet gourc'hemennet ober en Alsas d'eus pers Gouarnamant ar Republic.

« E *Saverne*, ann oll a lavar eo ann dillad-ze evid ar Gresianet, hag eo ni ar Frans a renco ho faea !

« Ar *Paix* a dlefe comprenn couls ha ni, e ve mad anzavout petra so guir e kement-se. Neus ket ezomm lavaret ken me chans ! »

LE MANS. — Lavaret a rer ez eus bet casset kelou d'eus pers ar Republicanet, d'ann autrou'n Escop ar gear-ze, penaus e teufent heb dale da chasseal ar Gabusinet eus ho zies. Goulennet so bet soken diganthan, alia ar Relijiuset-ze da sortial a volontez vad er meaz eus ho c'houenchou heb enebi, nag ous ar c'hommisser nag ous ar Prefet. Ann autrou'n Escop en deus respontet, penaus ann Tadou Cabusinet a ioa sitoïanet couls hag ar re all e Frans, ha kense ne iafent ket er meaz eus ho zies, nemet mond a rafer dezho dre ners. Kense, e vezo red c'hoas torri ha dibotailla ann noriou, ha stlenja ar Relijiuset er meaz eus ho c'houent.

A hent all, goude ma vezo bet tennet cuit ar Gabusinet eus ho zies, ne vezo ket achu c'hoas gant ann dibotaillerien ; ar gouent m'emaint o chomm ennhan er *Mans*, couls hag ann oll gouenchou all eleac'h ma'z eus Cabusinet o chomm, ne ket dezho. Ann ties-ze ho deus oll beb a berc'hen, tud ar bed, a gasso dirag ar justis kement re ho devezo torret ha brevet eun dra benag ennho, hag a c'houlenno ive cont digantho d'eus ar gaou a vezo bet græt outho, o virèt ous ho merourien paëa ho ferm dezho. A hent all, neus ket ugent Relijius en ti-ze, hag evel ma eo caret, ha cals soken, ar Relijiuset gant tud ar vro, ann dud a alfe marteze discuez ne dint ket contant. Heb dale e vezo guelet.

Ar bloas-man n'en deus mui nemet tri miz da badout, ha ne alfemp ket lavaret e vemp sur da velet kala-kenver e 1881, heb beza paket en eur brezel benag, tu-pe-du. Setu e guirionez petra a gavomp er gazetennou :

« Ann oll offiserien Russ a ioa e conje e *Paris*, a so bet gourc'hemennet outho distrei doc'htu d'ho flass en arme. »

Æs eo deoc'h gouzout ervad, neus ket bet lavaret dezho distrei d'ho bro evid lacaat anezho da bourmen, ha netra ken !

Evid tenna ann aumonierïen digant ann dud a vor, ar Radicalet a lavare ne oa sord ezomm anezho. Setu aman eun dra a ziscuez pegement a vad a ra cahout eun aumonier e bours eur vatimant, dreist oll pa ve tud clanv er bours. Eun offiser marine eo hel lavar.

« Eur veich, emezhan, er sud eus ann Americ, er *C'hap Horn*, e oann o commandi eur fregaden, hag em boa er bours pemp den ha tri-ugent, clanv gant ar vreac'h. Egis ma oa ar mor dirollet hag ar spontussa am beus he velet biscoas, e oa red closa piz kement toul a servich peurvuia da rei ear d'al lestr. Danjer a ioa da voassaat ho c'hlenvet d'ann dud clanv, ha danjer ker bras d'ar re all da baca ar c'hlenvet. Ni her gouie anat.

« Hogen, er gambr-ze eleac'h ma oa ann oll dud clanv-ze, en despet d'ann danjer eus he vuhez, ann aumonier a ie hag a zeue, dinec'h ha

dispont, oc'h entent ous ann oll, hag o vont ous ann eil guele d'egile, ker trankil evel ma vije bet o pourmenn er plass ar iac'hussa.

« Ar vartolodet a ioa d'eus Breiz, a ioa ker calonec ha ken disoursi evel ann aumonier, ha ne ziscuezent cahout tam aoun ebet da baca ar c'hlenvet. E coëss e oant bet, lod anezho, hag ar re ne oant ket bet c'hoas, dre ar sonj hebken, e cavjent eur belec da rei dezho ar sacramanchou diveza, ma c'hoarvesfe gantho coueza clanv, a entente, dispont hag heb aoun da goll ho buhez, ous ar vartolodet all ho breudeur, ha cristenien eveldho.»

— Setu petra dâl cahout eun aumonier e bours al listri-brezel, ha gouscoude ar Radicalet ho deus bihaneat kement ann niver anezho, ma so beac'h breman cahout unan, eleac'h ma oa re neubeut cahout daou.

Lenna a rer er gazeten *La Patrie* :

Ann autrou Czacki, Cannad hon Tad Santel ar Pab e *Paris*, en deus roet da anaout da Vinistr ann afferiou diaveaz ar vro, penaus e tistroje da *Rome*, kerkent ha ma claskefe Gouarnamant ar Republic lacaat miret kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, a enep ar Breuriezou Relijiuset.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Le Borgne, cure e Plouvien, a so hanvet cure e Plourin-Ploudalmezeau.

Ann autrou Bouguen, cure en Trehou, a so hanvet cure e Plouvien.

Ann autrou Mironnet, cure e Lanhouarneau, a so hanvet cure en Trehou.

Ann autrou Grall, belec iaouanc, a so hanvet cure e Lanhouarneau.

Ann autrou Louboutin, belec iaouanc, a so hanvet cure e Briec.

Madou an douar.

Goude eur sunvez amzer vraô, setu deut ar glaô adarre. Ma vije bet clouar c'hoas, he dije guelleat madou ann douar, mæs ien evel ma eo, ec'h alje miret ous ar pez so c'hoas en douar da greski. Red eo cahout fizians e souplaio c'hoas ann amzer, panefese, al loenet a alfe cahout dienez er goanv-man, rag er bloas-man neus ket cals boued-goanv.

Ann edou a dreuz ar Frans, a so tost da vad egis er sizun dremenet ; ann ed-du a alfe gouscoude distaul he bris eun neubeut heb dale, rag ma so bet allet he eosti mad. Ar segal er c'hontrol a alfe guellaat he bris, rag ma so clasc, hag atau muioc'h-mui varnezhan.

Er bloaz-man, a lavarer, ne vezo ket red deomp cahout ed eus ann Americ ; guell a ze, rag netra na c'hell c'hoarveout goassoc'h ganeomp, eget senti ous ar re so evid tenna ar mizou a zivar ann ed o tont eus ann estren. Int a lavar : ma n'hoc'h ket evid cahout profit var hoc'h ed, magit loenet corn. Ouspen, n'eus ket cals a brofit kenneubeut var al loenet corn, pe guir e teu deomp ive lod eus ann Americ, ma rafemp hervez ho c'hoant, ma darvefe ne ve mui eostet ed er Frans, pe autramant ma darvefe ganeomp evel gant Bro-Saoz, ne c'hounesfemp mui travoalc'h a ed, nemet evid hanter-vaga ar vro, ann Americanet a rafe deomp paëa cals keroc'h ar bara e-pet n'hel lavar ar re-ze.

Setu aman ann testeni : Commission ann *Douane* eo hel lavar deomp, o tigass sonj eus ar pez so bet c'hoarvezet e 1879.

« Ann Americanet, emezhi, pa veljont e oa goal zivalo ann eost e Frans, en em glevas ker braô etrezho, ma crescas ragtal pris ann ed d'eus 20 dre gant, couls en Americ evel e Frans. »

Kense, ann neubeuta guinis a vezo eostet er vro, ar c'herra ma verzo ann Americanet ho guinis deomp, hag ar c'herra ma vezo ar bara. Ha setu penaus ar re a lavar distaul ar mizou var ann traou a deu deomp digant ann estren, setu penaus e clasc ar re-ze interest ar vro ! Ha lod eus ar bobl a so ken diskiant, ma sonj dezho, o credi da lavaraou ar Radicalet, penaus ar re a lavar lacaat var ann traou a deu digant ann estren, kement a vizou, evel m'ho deus ar Fransisien da baëa var ar memes traou, a so ho goassa enebourien ! Her guelet hon deus en electionou diveza.

Paour keas pobl, peur e tigorro da zaoulagat, peur ec'h anavezi da vignonet guirion.

A.

KEMPER. — *2 a viz Here. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 22 lur »» g. — Segal, 20 lur »» g. — Hey, 16 lur 10 g. — Kerc'h, 15 lur 10 g. — Ed-du, 18 lur. — Avalou-douar, 5 lur 10.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

Hogen, serjant, a respontas assambles eur guchennat d'eus ar re oa eno, c'hui a sonj deoc'h eta ne ve ket guelet traou ?

— Ann dud calonec n'ho deus aoun rag netra ; m'ho peus aoun.....

— Aoun, ni ! c'hui voar petra hon deus græt, ha goest omp d'hen ober c'hoas.

Ar serjant, o cahout aoun da veza æt re bell, a lavaras goustatoc'h :

— Soudardet, c'hui voar petra so bet gourc'hemennet ouzomp. Me so aman o terc'hel plass ar c'habiten, hag e pedan ac'hanoc'h da senti ouzinn ; antreomp en tour-ze ha furchomp mad ennhi.

Heb lavaret ger ebet ken, ar serjant a reas hent varzu dor ann tour gant he soudardet oc'h he heul, pa veljont eur c'havalier o tiredec d'ann daou-lamm entramant ennhô.

— Claverolles ! beva Claverolles ! a chouhas ar soudardet, oc'h he anaout d'eus sclærijen ar goulou.

Evid guir, Claverolles ann hini a oa en em gavet eno. Dont a rea, tiz varnhan, hag e c'houlennas petra oa c'hoarvezet. Ar serjant hel lavaras dezhan e neubeut comsoù. O clevout n'en em gave mui ar c'habiten d'Orbois, e chomas nec'het.

— Deomp atau, emezhan, goude beza sonjet eun neubeudic amzer, ni velo marteze petra so c'hoarvezet, ha neuze ec'h hellimp sonjal petra vezo ar guella da ober.

Hag evid rei ann exempl dezho, setu hen he unan oc'h antreal da genta ; hogen, he droat a stocas ous eun dra benag couezet a dreuz ann nor hag e kinnigas coueza. O clasc guelet petra oa, e pegas ennhan, hag ec'h anavezas corf maro Josef, ar servicher-ze ken leal ha ker fidel d'ar c'homt de la Meilleraye.

— Setu aman, emezhan, labour ar c'habiten d'Orbois.

— Guir eo, eme ar serjant, ni hon deus clevet trous eun tenn. Ar re ziskiant-man a lavare eo ous ann teuziou ma oa oc'h enebi..... Hogen, petra so c'hoarvezet gant va c'habiten paour.

Claverolles na respontas ger.

Sellet a reas endro dezhan, hag o velet ann oll ornamanchou eus ann auter, torret, brevet, saotret, e sonjas ennhan he unan :

— Aman e tlie beza eur manac'h benag o chomm !

Hag o vont hirroc'h, e kendalc'has :

— Gouzout a ran breman petra so c'hoarvezet. Casi sur ann Tad Ollier n'e ket bet lazet gant ar menec'h all, hag hen eo en devoa repuet he dad aman. Ia ! egis-se eo e tle beza c'hoarvezet ann traou ; d'Orbois en deus allet gouzout e peleac'h e oa ann neizad, lazet en deus ar servicher, hag e ma breman, m'ervad, varlerc'h ar c'homt hag he vab... Assa ! e peleac'h a hellimp-ni he gavout breman ?

Ne gave roud ebet anezho, caër en devoa sellet. Ar mean a stanke ann toul-trapp a ioa couezet en he blass, goude ma oa bet tremenet ar c'habiten d'Orbois. Souden gouscoude, Claverolles a reas eul lamm ; en eur vale var ar mean-ze, en devoa anavezet mad e oa golo dindanhan, ha neuze e velas, ar pez a oa guir, penaus ez oa dindan eur c'haô benag, dre beleac'h ho devoa clasket tec'het cuit, gant d'Orbois var ho seuliou. Neuze e teuas eur sonj spontus dezhan.

— Ar c'haô-ze emezhan, a vezo eur bez evitho, me ia da stanca varnezho, na ne vezint cavet mui..... Piou voar petra c'hoarvezo en amzer da zont ; marteze ann dimezel de la Meilleraye, he deus credet e oan o clasc he sicour, en em gavo eürus, mare benag, va c'haout evid he frotectour, he mignon, he fried soken. Pebes huvre caër ! Pebes huvre !

Neuze Claverolles a daulas ann auter en traon ; he dispenn a reas, hag e taulas ann tamou var ar mean, hag e tastumas ive varnezhan eun neubeut mein diframmet d'eus ar mogeriou. Pa oe achu ganthan, ar pez ne badas ket pell :

— Breman, emezhan, deomp ac'han. Ar c'habiten, me chans, en deus allet en em denna, ni gavo anezhan en eun tu benag all.

Ar soudardet a ieas laouen oc'h he heul. Spontet, rag ne vouient ket petra oa deut ho c'habiten da veza, e oa mall gantho en em denna ac'hano, hag eur re benag a lavare :

— Marteze ar potr-coz en deus lavaret ar virionez Hor c'habiten so bet sammet gant eun diaoul benag ; panefese, mar de beo, perag n'en em ziscuez ket ? Mar de maro e peleac'h ema he gorf ? Diæs bras eo comprenn petra so c'hoarvezet.

Pa oant o pellaat d'eus tour ann abati, Cyranol a dostaas ous Claverolles, hag a lavaras dezhan :

— Va offiser, ma ne fazian ket, c'hui oa, mignon d'ar c'habiten d'Orbois ?

— Guir eo.

— Neuze e vezo joa ganeoc'h miret he bromessaou em c'henver.

— Peu sort promessaou ? Tra didalvez !

— C'hui voar pegement a zroug en devoa ar c'habiten ous ar c'homt de la Meilleraye hag he vugale ?

— Ia, ia, gouzout mâd a ran... hâ goude ?

— Ar c'habiten en devoa bet ar vadelez da brometti din eun neubeut peziou aour ma teufen abenn da lavaret dezhan e peleac'h e oa cuzet ar...

Ne hellas ket achui, rag Claverolles a c'hoarze oc'h ober goab anezhan.

— Neuze, eme heman, te a fell did beza paet ?

— Ia, ann dra-ze eo sitoian.

— Netra guelloc'h. Da c'hoant a vezo roet did, Deus ganin.

Var he urs, ar soudardet a gassas Cyranol gantho e meaz ann abati, ha ne oe ket red dezho mont pell evid en em gavout eleac'h ma felle da Glaverolles cass anezhan. Eno en eur c'horn eus ar c'hoat, eun marc'h staget ous eur vezen, a stoke he dreit ous an douar gant he vâl da vont cuit. E kichen, pemp pe c'huec'h den a ioa o tomma endro d'eun tantat mad a dân. Ar re-ze a vije atau oc'h heul Claverolles, hag e oant deut ganthan bes teg ann abati, goude beza bet trec'het e Kerfeunteun gant ar re Venn. Oc'h ho guelet, Cyranol, pehini a anaveze anezho a bell, a reas eur scrijaden.

— Siouas din ! me vo lazet aman gant ar re-man.

Ne fazie ket cals, rag ne ket hen ar c'henta a vije bet lazet gantho. Hogen, egis ma oa bet red dezhan tostaat outho, e velas buhan avoalc'h ar ialc'h a ioa staget var marc'h Claverolles, hag he anaout a reas kerkent. He ialc'h a oa, ne oa douet ebet ; ennhi oa clozet he zanvez, he vonheur, he vuhez. Pebes guel spontus evid ann avaricius coz-ze ! En eul lamm-crenn, ec'h en em gavas e kichen he densor, anaout a reas ann aour dindan al ler .... Clasc a reas he zenna ac'hano hag he c'hass ganthan ; mæs Claverolles a blantas eur buntaden ennhan d'he laçaat da dec'het,

— Canailles, emezhan, o lemel var he varc'h, hag o cuzet gant he vantel ar ialc'hat arc'hant-ze, n'ac'h eus ket bet mez brema souden da c'houlenn diganin ann aour promettet did gant d'Orbois. Penaus ac'h eus-te gounezet heman ? O verza hor c'habiten baour d'he enebourien, ho deus he lazet ha cuzet he gorf, gant aoun na zeufemp da anaout ar virionez .... Ar maro, setu ar pez ac'h eus da gahout.

— Ia, ia, d'ar maro ! a lavaras ar soudardet.

— Accord omp oll, eme Claverolles ; ma ! me eo neu-

ze a roio did da zeleat.

Hag hen o pega en he bistoloden, a loscas ann tenn var Cyranol. Heman a gouezas ragtal d'ann douar a stoc he gorf, egis ma vije bet maro. Pa zeuas adarre buez ennhan, ar re C'hlaz a ioa en em dennet cuit. Oc'h en em gavout he unan e kichen ann abati, er c'heit ma oa c'hoas tenval ann noz, Cyranol en em gavas spontet bras. Clasc a reas sevel evid pellaat dious al leac'h terrubl-ze ; mæs ne hellas ket hen ober, kement a zroug en devoa en he vreac'h cleiz.

— Glazet oun, emezhan ; ah ! breman am eus sonj d'eus ar pez oll so bet c'hoarvezet ganin. Falla nosvez ! falla nosvez !

Hag e stoke he benn ous ann douar hag e lenve gant counnar. Souden e savas adarre fizians ennhan, hag e sec'has he zaëlou.

— Arabad eo din, emezhan, mervel evel eun digalon. N'oun ket sur, evid c'hoas, da veza collet va zensor.... Marteze n'am eus ket guelet mad. Marteze ne ket va aour-me a ioa ganthan. Red eo din mont endro beteg va zi-soul, ma velin va unan... Oh ! neuze m'en deus laeret varnoun va zamic tenzor, me renco chomm da vervel en ti-ze, e peleac'h e oa kement a garien var ann douar.

Ne lavaras ger ebet ken, mæs o rogi he zillad, e lacaas tamou anezho endro d'he vreac'h, ha pa ehanas ar goad da redec, e savas, ha gant ar brassa couraich a reas penn varzu he di paour. Ar veaich ankenius-ze a badas ann nemorant eus ann noz hag eul loden vad d'eus ann deis varlerc'h. Dious ann abardaëz e oa deut tre e kichen, mæs ker scuis a ioa ha ken dinerzet, ma hellas a veac'h antreal en ti, hag e couezas a stoc he gorf d'ann douar. Sevel a reas evelken, hag e tostaas ous he vele. Pebes anken evithan pa en em velas var boues anaout mad ar virionez. Savet a oa he zorn, hag e oa o vont da furcha etoues ar bern pillou-ze, ha ne grede ket hen ober... Aoun en devoa. Sonjal a rea dezhan e vije bet marteze guelloc'h evithan sonjal e oa atau he densor en he golc'het, eget cahout ann assurans n'en em gave mui eno. Erfin, o veza græt he sonj evid mad, e tispacas eun tamic ar bern pillou, lacaat a reas he vreac'h penn da benn er c'holc'het, hag e loscas ker buhan eur blasfem eus ar re spontussa. He densor a oa bet laëret a zivarnhan. Neuze e pegas ar gounnar ennhan, hag o tisonjal he feiz hag he vadiziant, o tisonjal madelez Doue hag he justis, ec'h en em daulas var ann douar noaz o clasc mervel. Diframma a reas ann tamou lien a zivar he c'houli ; rogi a reas houman, hag e lezas he voad da redec beteg ar berad diveza..... Antronoz, pa darzas ann deis, e oa æt pell a oa, da renta he gont da Zoue.

XVII.

ARME AL LOIRE.

Blanche hag he mignonet a ioa o paoues en em gavout eleac'h ma oa arme ar *Vendee* pa oa ar pennou bras oc'h achui en em glevout etrezho, evit guelet petra oa da ober er mare ma oant digouezet. Lizer ar c'homt de Puisaye casset gant Jean Chouan d'ann autrou Herri de la Rochejacquelein, he devoa lakeat goal nec'het ar re oa e penn arme ar Roue. Ann autrou de Puisaye a lavare dezho mont varzu Roazon evid en em harpa var ar Breiz. Marteze ne oa tra guelloc'h, mæs he ali ne oe ket chilaouet.

Prigent, eun den fallacr, a oa assambles mignon ar brinset breudeur da Lois XVI, mignon ar Saozon milliget, ha spier ar Revolutionerien, en em gave eno siouas en deves-ze, hag a lavaras petra oa mad d'ober, var'he veno.

— Arme al Loire na hell conta nemet var Bro-Saoz, ne deus tam sicour da c'hortos digant ar Vretonet.

— Neuze, eme ann autrou de la Rochejacquelein, arabad eo teuler evez ous lizer ann autrou de Puisaye ?

— Nan-da ! evid breman, da vihana.

— Me chans n'hoc'h eus ket c'hoant lavaret e ve ann den chentil-ze e clasc hon trompla ? eme ar prins de Talmont.

— Doue ra viro ! Gouscoude....

— Gouscoude petra ?

Prigent a vousc'hoarzas hag a gendalc'has.

— Cavout a ra din ne vel ket sclær avoalc'h ar virionez. A bell so ec'h anavezan ar Vreiz, na ne gredan ket e alfe biken ar baïsantet sevel oll assambles ennhi. A dra sur, eur re benag, scuis gant ar brezel a rer d'ho feiz, a hello sevel en eun tu benag, mæs biken ar brovins-ze ne rai evel ar *Vendee*. Greomp penn kentoc'h varzu Sant-Malo, varzu Granville, mar galfemp cahout eur pors-mor deomp, marteze e teufe c'hoas cals muioc'h tud davadomp. Ar Jeneralet a dave, mæs petra benag ma vouient ervad ne ket ann dra-ze a oa ar guella da ober, antronoz, ann arme a ioa oc'h ober penn varzu Dol. E Dol, e oé eur c'honseil-brezel adarre, hag e oe var Granville e leverjeur bale, rag ma heller cahout fizians paca ar gear-ze.

Jean Chouan gant he soudardet, en devoa goulennet ar plass an danjerussa, hag a felle dezhan beilla bepred var ann dimezel de la Meilleraye. N'en devoa ket ancounecheat ann amzer dremenet. Gouzout mad a rea e oa breur ar plac'h iaouanc-ze en devoa saveteet dezhan he vuhez, ha kense e oa prest da rei he vuhez evithan hag evid he gerent.

Costou-houarn a ioa eno ive. Deut a oa da zifenn ann dimezel-ze, ma oa red, rag hen touet en devoa d'he zad, ha Blanche a gare cals ann den-ze, mad ha leal, ann den-ze ker calonec. En em blijout a rea cals o savaret ganthan.

Eun deves, dious ann abardaëz, ann arme en em gave var bord ar mor, hag ar martolot coz a velas penaus ann dimezel Blanche he devoa lenvet.

— Ha clanv e vec'h ? emezhan dezhi ker buhan.

— Siouas, ankenniet bras oun gant va re. Petra zeufo va zad da veza, ma renc chomm etcues mogeriou discaret ann abati. Penaos a hello va breur, pa n'en deus netra, louzaoui he c'houli, ha rei dezhan ar pez ve mad da eur c'hlanvour ?

— Bezit dinec'h, dimezel, pourveet am eus.

— Penaus ?

— Pa meus renket cuitaat d'eus abati Savigny, am eus carget eur re benag da veilla varnezho, ha da ober e kenver ho tad hag ho preur ar pez em bije græt va unan.

— Hag henez, eme Blanche, piou eo ?

Eur pennad all eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 16 a viz Here 1880.

Abaoue eis devez, ne ket var vellaat eo bet æt ann traou, mæs var voassaat, hag aoun bras am eus ne teufe ac'hano eur brezel spontus. Me garfe gouzout perag eo bet æt hor Ministret da lacaat ho fri en affer-ze, pe kentoc'h egis hel lavaren deoc'h dissadorn diveza, anat eo eo Gambetta a fell dezhan sicour ar Gresianet he vignonet. Ar Frans he deus travoalc'h gant he afferiou he unan, na ne oa ket red dezhi tenna beac'h varnezhi. Ma sonje d'hor Ministret e oa red mont a du gant ar boblou all, perag n'ho deus int ket galvet da Baris ann Deputeet hag ar Senatourien, pe guir neus ken nemetho, hervez ar Vamm-lezen, ho deffe guir da zisclæria brezel ; mæs ken anat eo ho deus c'hoant mond atau var araug, ha neus ken nemetho ho deffe ar c'hoant-ze, m'ho deus miret ous ar Radicalet, dissul all, en em assambli e *Paris*, evid goulenn digant ar Gouarnamant chomm e peoc'h, ha digass endro d'ar gear he listri brezel. Gouscoude, pe vern deomp-ni afferiou ar Saô-heaul ? Ann Turket a so pell diouzomp, ha pell bras soken, na ne dleomp ket cahout aoun e teufent breman egis m'ho deus græt gueichall, da glasc affer ous hor bro-ni ; hogen, ma ne rencomp ket beza spontet eus ann tu-ze, hon deus da gahout aoun evelken, na zeufe Impalaër ann Turket, o velet emer o tont abenn anezhan, da embann ar brezel santel, ha neuze, kement a so var ann douar eus Relijion Mahomet, a renco, kerkent ha ma clevo, distruj ar gristenien neus fors e peleac'h e cavo anezo. Neuze eo e savfe beac'h var ar Saozon en *Indes* ; mæs, siouas deomp, sevel a rafe ive varnomp en *Aljerie*, rag ann oll Arabet dre eno, a heuil ar relijion-ze. Ma ne vijemp ket æt a du gant enebourien ann Turket, n'hon dije ket bet da gahout aoun rag-se ; mæs breman pa so bet casset hol listri-brezel da heul re ar boblou all, evid ann Turket e vezimp oll keit ha keit.

Ni e Frans eta, n'hon deus ket ezomm da gahout aoun rag ann Turket, anat avoalc'h eo ne teuint ket da glasc affer ouzomp ; ne fell dezho soken clasc affer ous den ; mæs ar Russianet ho deus tennet diganthan daou vloas so, eun tam mad eus ho stadou ; ann Autrichianet eun all, hag ar Saozon eun all ; ha ma teufe breman Impalaër ann Turket da veza lazet gant he sujidi, rag n'en deus ket allet miret outho d'hen ober, ma teufe ann *Turquie* da veza evel eur veil-goz dismantret, eleac'h ma hell antreal ann nep a gar, ha kemer peb unan ar pez a ve d'eus he c'hoant, ec'h hellit cridi parfet penaus ann tri-ze a garfe c'hoas kemer anezhi ar peb guella, a dra sur e savje etrezho, hag e ve eur brezel spontus. Hag en c'heit ze, petra c'hoarvesfe ganeomp ? Petra ? Epad ma ve *Bro-Saoz*, ar *Russie* hag ann *Autriche* a veac'h gant ann Turket, Bismarck a deufe da glasc affer ous ann *Hollande* hag ar *Beljique*, ha marteze var ar memes tro, ec'h alfe tenna diganeomp eun tam benag eus ar Frans adarre. Ma c'hoarvesfe, siouas deomp ! goal lakeat e vemp ganthan rag ne ket crenvoc'h na velloc'h hor zoudardet, eget ne oant e 1870. Poan avoalc'h ho deus kemeret guir eo, mæs meus aoun n'e ket bet talvezet cals dezho. Muioc'h nec'het eo ar Gouarnamant gant ar Relijiuset hag ann Ilis, eget gant pourvei armou ha munitionou ma ve brezel ; eleac'h ober he bossubl evid beva e peoc'h, e clasc ann tu da sevel dispac'h en eun tu benag. Gouzout a rit, ar re ac'hanoc'h so bet eur veich benag o pesketa, penaus e paker muioc'h pesket pa ve tenval ann dour eget pa ve sclær, ha Gambetta her goar guelloc'h evid'hoc'h, rag araug ar brezel diveza n'en devoa netra, ha breman en deus, var a lavarer, daouzec million ha pevar ugent danvez ! ha n'en deffe, e guirionez, nemet ann hanter, e ve eun dornadic vraô arc'hant. Me anav meur a hini a renc ober gant neubeutoc'h. Ma ! en dail, ne sonj ket dezhan cahout peadra c'hoas, hag e carfe tenvalaat ann dour evid pesketa guelloc'h ; lacaat ar millionou da redec evid paca ar re ve dianket, ar re ho deffe collet ho hent. Piou voar ? lod a so goal ziæs ho goalc'hi.

Etretant, pa veler n'ho deus græt netra ar c'huec'h bobl ho devoa casset ho listri brezel dirag *Dulcigno*, e lavarer e renkint en em glevout etrezho abars mont hirroc'h. Mar de guir ec'h al-

fe breman hor Gouarnamant-ni en em zisamma, rag n'eus ken e Frans nemet Gambetta hag he sclissen a ve evid ar brezel, hag e ve guelloc'h deomp en em denna dious ann affer-ze, hag e tlefemp cahout eun tamic mez eget en em lacaat diæs dre hor faut hon unan. Neus ken d'ober, mar fell dezho discuez ne de ket collet ho skiant vad, mæs c'hui velo ne vezo ket græt. Er c'hontrol, egis m'hel lavar ar gazeten *Le Français*, evid miret ous ar bobl da sonjal ha da velet dre be hent e clasker cass anezhi, e vezo roet breman ar Relijiuset d'ar Radicalet da lounca, evid caout peoc'h digantho. Setu aman comsou ar gazeten :

« Sclear avoalc'h eo, penaus breman ar Vinistret, evid miret ne ve sellet re biz ous ar pez a fell dezho da ober e bro ar Sao-heaul, a glasco ober daou dra assambles. Ar c'hemennadureziou a vezo ann digare, hag eo deut ar mare d'en em zervicha anezho. Ann *Univers* hag ann *Union*, ho deus lavaret, penaus unan eus ann devejouman, e vije bet sarret ha siellet chapeliou ar Gabusinet. Ma c'hoarvez, e helloc'h lavaret : « ema listri-brezel ar Frans o vont varzu stris-vor ann *Dardanelles*. » Ar Radicalet a zo dalc'h-mad o c'houlenn e ve dalc'het d'ar c'hemennadureziou ; dinec'h ec'h hellont beza ; ne ket ar Vinistret hon deus breman a garfe coll ar voïen ho deus gant ar c'hemennadureziou-ze, d'ober ho c'hoant e bro ar Sao-heaul. — Ah ! Penaus ! c'hui a sonj deoc'h ho deus græt fall ar Vinistret o cass listri-brezel ar Frans varzu stris-vor ann *Dardanelles ?* Ma, ma ! grit peoc'h, mer o vont da chasseal Cabusinet ru ar *Sante*. — C'hui a gav deoc'h ne ra ket mad ar Gouarnamant o lavaret e ier da denna var *Gonstantinople !* Ræson ho peus, varc'hoas e vezo tennet ann Dominicanet d'eus ho c'houent e ru *Raint-Jean-de-Beauvais*. Sina a rer dre ar vro petitionou, evid goulenn digant ar Vinistret dioual d'ober brezel da zen ? Netra guelloc'h, mæs gortosit, abars fin ar sizun e vezo sarret couent ar Relijiuset Carmes e *Passy* ha kement-se a bado beteg ann devez ma vezo casset kelou gant ar Jeneral Farre, d'ann oll soudardet, da vont peb unan d'al leac'h ma so bet merket dezho.

A.

Setu aman ar c'helou diveza, casset dissadorn da noz, gant ar gazeten *Agence Havas*, d'ar gazetennou all, var ar mod a fell d'ar Gouarnamant miret ar c'hemennadureziou.

« Ar Vinistret ho deus en em assamblet hirio e palæs Ministr ar scoliou, gant Jules Ferry da Bresidant. En em glevet ho deus græt etrezho, var ar fæson da viret ar c'hemennadureziou. Oll int bet a unan ; mæs difenn a so da lavaret ger ebet d'eus ar pez ho deus sonj da ober evid-se, hag e lavarer soken, penaus neus netra guir er pez so bet lavaret gant ar gazetennou. Ar pez a heller hebken da assuri eo e vezint miret heb dale, ha casi-sur en devejou kenta eus ar sizun a zeu. (Da lavaret eo, pa resefoc'h ar gazeten-man, e vezo dija græt ann taul). Ne vezo casset kelou all ebet d'ar Relijiuset, pe guir so bet lavaret dezho pell so ar pez ho devoa d'ober, ha n'ho deus ket sentet. »

Da benn ar sizun a zeu, meus aoun a vezo traou nevez, mæs traou goal drist, da gonta deoc'h.

A.

Ar gazeten *le Journal des Débats*, n'en deus ket en dail cals fizians e skiant vad he lennerien ! Setu aman, e guirionez, ar pez a lavar en eur pennad scrid var benn ar c'hemennadureziou.

« Red eo, emezan, beza leal hag e ve gant ar Jesuistet. Beteg hen n'eus bet affer nemet outho ha ma vije bet credet d'ho alvocadet ar gouarnamant a vije bet galvet dirag ann dribunalou ha gouscoude ne reont netra. Petra benag m'ho devoa græt cals trous o clasc hor spounta int ho deus anavezet ervad penaus ho dije collet ho foan o clasc discuez dirag an tribunalou penaus ne oa mui lezen ebet a enep ar breuriezou Relijiuset. Ann traou-ze a oa mad da lare en assambleou catholiket, el leoriou hag er pennadou-scrid so bet moullet er gazetennou ann escoptiou eus ar Frans, mæs, dirag neus fors peu sort tribunal, al lavaraouze n'ho dije bet talvoudegez ebet ; ne vije ket bet diæssoc'h dond a benn anezho, eget ne deo torri ar guiajou kinnit a veler breman, er mare discar amzer-man, o stanca ann hentchou var ar meaz. »

— Petra sonj deoc'h eus ar c'homzou-ze ? Ma ne oa ket diæssoc'h da dorri oll *lavaraou* ar Jesuistet eget ar guiat kinnid e dilost ann hanv, perag en deus eta clasket kement ar gouarnamant miret ne alfe ann affer-ze beza barnet gant ann tribunalou ?

Ar *Journal des Débats*, en despet d'ar pez a lavar, a voar ervad penaus ar Jesuistet ho deus atau sonj difenn penaus eo maro ha sebeliet kement lezen so bet græt gueichal a enep ar Breuriezou Relijiuset. Eun dra hebken a c'houlennont, e ve casset an affer dirag ann tribunalou, mæs caer ho deus ober ho goulenn, ne assanter ket gantho. Evitho, couls hag evid ann dud gouiziec var al lezennou, couls hag evid ar Gouarnamant he unan neus lezen ebet ken var ann affer-ze, ha ma helle eur re bennag cahout eun tamic douet en affer-ze var lene, er bloas-man abaoue ar c'hemennadureziou ; abaoue ma velomp dalc'h mad ar Bretedet o tisnac'h beveich ar guir ho deus ann tribunalou da varn ann afferiou-ze, na hell den ebet mui cahout sort douetans ebet.

Ar Gouarnamant en deus græt ar c'hemennadureziou rag ne oa ha ma vouie ervad ne oa lezen ebet.

Ar gouarnamant ne fell ket dezhan e ve casset an affer dirag ann tribunalou, rag ma voar ervad penaus e ve sur da goll, neus fors pegement e claskefe sponta ar varnerien ha kement-se a so eun enor evid ar varnerien hon deus c'hoas breman evid eur frappat. Setu perag e claskefe cahout eul lezen evid cheinj dicheinj anezho hag ober tribunalou d'oc'h he zoare.

En em drompla a ra eta ar *Journal des Débats*, pe autramant e lavar gaou gant gouiziegez rag ar Relijiuset eo a c'houlenn e ve casset ann affer dirag ar Justis hag ar gouarnamant eo hen disnac'h outho.

Ar Relijiuset ho deus c'hoant e ve clasket ha guelet e peleac'h ema ar virionez hag ar gouarnamant eo ne fell ket dezhan guelet ar sclærijen.

Travoalc'h eo deoc'h kement-man evid guelet anat e peleac'h ema ar guir, al lezen hag ar Justis.

A.

KELEIER.

Marseille, 5 *Here*. — Ar polis so bet en devejou diveza-man o clasc bisita ann oll couenchou Relijiuset a so e *Marseille*, evid goulenn hanoiou ha bro ar Relijiuset a vez o chomm ennho. Renket ho deus en em denna evel ma oant deut, heb clevout ann disterra, rag ar Superioret ho deus disnac'het respont ous ar pez a c'houlenjeur digantho.

Toulouse, 5 *Here*. — Lizer ar Ferry var al *liberte a goustians* evid ar vistri-scol, a ziscuez dija petra a vezo heb dale ar scoliou dizoue renet gant mistri difeiz. A dra sur, scoliou-kear renet gant mistri-scol tud ar bed, ne dint ket c'hoas ker fall ha ma vezint, devez a vo. Bez' ez eus soken hirio lod eus ar scoliou-ze, eleac'h ma ve desket ar Relijion gant kement a sourci evel e ties-scol ar Freret. Henvel a hellomp ar re so renet gant ann autrou Py hag ann autrou Larroque, daou vestr eus ar re vella. Mæs e kichen ar re-ze, ez eus lod etoues ar scoliou libr, renet gant tud ar bed, a so nevez-savet e *Toulouse*, hiniennou, hag a fell dezho plijout kentoc'h da Ferry, eget da Zoue.

Ha pa lavaran plijout da Ferry, ne lavaran ket travoalc'h c'hoas, rag mond a reont pelloc'h evithan. Bez' ez eus unan anezho a alfemp da henvel, eme ar gazeten a scriv kement-man, eleac'h ma so bet lakeat e pinijen, (gourdrouzet so bet soken ho c'hass cuit) eun neubeut scolaerien, ho devoa casset gantho d'ar scol; *ar c'hatekis, Imitation Jesus-Christ* hag *ann Aviel*.

Mond mad a ra ann traou !

Vaucluse, *Carpentras, 4 Here*. — Freret ar scoliou cristen a so bet chasseet eus ho zi, heb rei conje dezho da vont da gerc'hat ho zoc hag ho mantel. Gouscoude ann ti a oa dezho. E 1810 e oa bet roet dezho dre destamant. Evel ne felle ket dezho sortial a volontez vad, ez eus bet clasket eun alc'huezer da zibotailla ho dor : ha neuze ann archerien gant ho fusuillou carget, a so antreet en ti ; peget ho deus ennho hag ho zaulet var ar ru. Petra benag m'en devoa bet Prefet Vaucluse cals soursi da guzet ous ann oll ar pez en devoa c'hoant d'ober, e oa bet gouezet gant eur re benag, hag hiniennou a ioa diredet di, evid rei d'ar Freret eun testeni eus ho c'harantez en ho c'henver ; lod anezho o veza falvezet gantho lavaret eur goms benag, a so bet goal gasset gant ar polis. Lavaret a rer soken eo bet prisoniet epad eur mared amzer, *avoué* ar Freret, a ioa deut d'ho difenn.

Beziers. — Ann autrou de Las-Cazes, bet escop *Constantine*, a so nevez-maro er gear-ze.

Mont-de-Marsan. — Ar c'hommisser polis er gear-ze, a so bet en devejou-man, e couent ar Gabusinet, o c'houlenn hano ha bro ar Relijiuset. Var unan var'n ugent en deus cavet anezho eno, naontec a so eus ar Frans, unan a so eus ar *Beljique* hag egile eus ar *Spaign*. Ar Gabusinet n'ez afint ket a volontez vad, er meaz eus ho zies, rag ma ouzont n'eus guir ebet d'ho chasseal. Hogen, pa vezint bet casset cuit, ne vo ket achu evid-se, rag ar re a apparchant ar gouent dezho, a glasco affer ous ar Gouarnamant, hag heman a vezo beac'h avoalc'h ganthan dont a benn d'eus kement affer a vezo græt varnhan dirag ar Justis.

Var. — En departamant-ze, emer goal nec'het gant kemennadureziou ann 29 a viz Meurs. E guirionez, cals couenchou a so en escopti *Frejus*, Ar Maristet, e *Toulon* hag e *La Seyne* ; Ann Dominicanet e *Sant-Maximin* ; ar Chartreuset, e *Montrieux* ; ar Cisterciense t, en enezen *Sant-Honorat* ; ar re-man a rent cals servich d'ar vreuriez evid cass sicour d'ann dud a vor en danjer da goll ho buhez. Ann autrou'n Escop Frejus en deus galvet da gemer pers er *synode* eus he escopti, ann oll superioret d'eus ar Breuriezou Relijiuset, hag eno e vezo guelet oll assambles, petra a vezo ar guella da ober breman, pa mer o clasc cass da benn kemennadureziou ann 29 a viz Meurs.

Beteg hen, neus ket bet allet goud netra certen var ar pez so bet græt en assamble-ze. Gouscoude, eme ann hini a scriv kement-man, me a sonj din penaus ar Maristet hag ann Dominicanet, a so bet discarget eus ho veuiou gant ho superioret, ha pa zeufo ar c'hommisser poliss da lavaret dezho mont er meaz, abalamour da gemennadureziou ann 29 a viz Meurs, int a ziscuezo dezhan eul lizer d'eus pers ann autrou'n escop Frejus, da lavaret ne d'int mui Relijiuset, mæs beleien ann escopti. Evid ar Cistersienset, int a c'houlenno scoazel digant breuriez ann dud a vor, hag ann autrou Martel, bet presidant ar Senat, en deus promettet dezho e lavarfe eun dra benag da Vi-

nistr ar Relijion. Evid scolach ar Maristet, scrivet eo er Prefectur hag e ti ann Inspecteur, evel scolaich ann autrou Bonhomme, belec, kense ez eus fizians ne vezo ket sarret.

Ann Dominicanet oc'h ehana beza Relijiuset, ho deus cuiteat ho guiscamant evid kemer guiscamant ar veleien all eus ann escopti. Ann dud iaouanc a ioa e scolaich ann Dominicanet, o c'houlenn beza digemeret en urs-ze, a so sortiet eus ann ti. Abaoue ann deves kenta a viz Eost, int æt da *Salamanque* e *Spaign*.

Scriva a rer d'eus *Grau-du-Roi*, d'ar 27 a viz Guengolo, d'ar *Journal du Midi* :

Deac'h vintin, etro c'huec'h heur, daou besketaer, Anton Mazard ha Jos Cicero, a ioa æt da sevel ho rouejou e kichen ann tour-tân, de *l'Epignette*, pa veljont eur pesc bras-spontus, chomet d'eus dilerc'h ar mor var ann drez, hag o clasc, kentra ma helle, mæs en aner, en em denna cuit ac'hano, mæs ne oa ket possubl dezhan hen ober, petra benag ma oa c'hoas eur pevar troatad hanter benag ar soun dour eoc'h d'he benn. Eur pesc all d'eus ar memes gouen, cals bihanoc'h gouscoude, a ie hag a zeue endro dezhan. Meur a veich e ieas beteg ar mor doun, mæs atau e tistroe, ha d'ann divez e teuas d'en em lacaat a dreuz var gein ar pesc bras, na ne dec'has mui ac'hano. Gant lacaat cals evez, ar besketerien a hellas paca lost heman gant eur gorden e oa e penn anezhi eur scoulm-red, ha goudeze, mæs gant cals muioc'h poan, e teujont abenn d'ober eur c'hement all evid egile : gant eun heor goudeze ec'h helljont derc'hel anezho, hag o c'hervel lod eus ho c'honsortet a ioa o tont d'eus ar pesketeres brilli, ec'h helljont digass ann daou besc er pors, ann eil goude egile.

Pa erruas ar c'henta (ann hini vihan a ioa), ann oll a oe souezet oc'h he velet, mæs pa oe digasset ann eil, staget mad dre he lost ha dre he benn, kement den beo a ioa er vorc'h, a ziredas var ann aod d'he velet.

Ann dud a zivar dro a zeuas etoc ar sul eun niver bras anezho, da velet eun dra ker souezus, hag hiniennou a gemeras bagou evid ober ann dro d'ann daou besc-ze, ha guelet evelse peger bras e oant.

Biscoas ne oa bet guelet er pors-mor-ze traou ker bras. Ar brassa anezho a helle cahout eis metr hirder var tri metr hanter teoder, hag a helle poueza eur c'huezec mil lur benag. Egile n'en devoa nemet pemp metr hirder, ha na boueze nemet pemp mil lur. Ann daou besc-ze a zo d'eus gouen ann Delfinet-du, ne reont droug ebet d'ann den. Ne ket eston e ve bet paket ar bihana anezho da heul ar brassa, rag, d'oc'h ma lavar ar vartolodet, dre al leac'h ma dremen unan anezho e rencont oll tremen, ha ma ve paket eur re benag, ar re all, eleac'h tec'het cuit, a chomm var ar plass da veza paket ha da vervel ive ganthan.

A veac'h ma glevemp maro ann autrou Las-Cases, bet escop Constantine, ma casser deomp kelou eo bet sammet ann autrou Gillard, a ioa breman escop ar gear-ze, gant eun taulad derzien domm.

Eun neubeut deveziou goude e oa tro ann autrou Pichenot, arc'hescop Chambery. D'ann devez kenta eus ar miz-man, ar vikelet vras a c'houlenne pedennou evithan, ha d'ar c'huec'h, e rente he ene da Zoue.

— Hervez ar *Civilisation*, souezus eo ar pez a c'hoarvez er *Jura*. Ni ne domp ket souezet gant-se, rag er *Finistère* eo bet c'hoarvezet ar memes tra.

Ann autrou'n escop Marpot, hanvet neus ket ouspenn tri miz, hag a lavarer e oa mignon bras da Bresidant ar Republic, a so goal nec'het breman, na ne hello ket chomm e peoc'h gant he Brefet en despet d'ar c'hoant en deus. Abaoue tri miz so, parræziou eus ar re vrassa eus ann escopti, *Dôle*, *Lons-le-Saulnier*, *Arbois* hag eun neubeut parræsiou canton all, a so heb person. Ann autrou Marpot en deus gouscoude kinniget beleien evid derc'hel ar plassou-ze ; mæs ann autrou Jabouille (ar Prefet), en deus ho reüset oll, rag ma sonj dezhan beza cavet etoues beleien ann escopti, daou pe dri a blij cals dezhan, hag e carfe lacaat ann autrou'n escop da henvel unan benag anezho er parræsiou brassa. Hogen, ann autrou Marpot ne fell ket dezhan plega, ha setu perag e ve taulet a gostez, kement hini a vez kinniget ganthan. Oc'h ober evelse,e sonj d'ar Prefet e teuio a benn da lacaat ann autrou'n escop da suja dezhan ! ! !

Ann autrou Roche, escop *Gap*, a so maro der Guener all e *Orleans*. Eur goal sunvez evid ann eskibien.

Electourien arrondissamant *Castellin*, kenta loden, ho devezo eun Depute da henvel, da benn ar sul 31 eus ar miz-man, e plass de Pompery. Grass dezho da henvel en he blass, eur re benag neubeutoc'h enebour d'ar Relijion. A.

Ann diaoul o c'hoari he botr e penn ar Francmassonet he vevelien.

Hor Zalver Jezuz-Christ a lavare eun deis d'ar re her goall-garse evel eun enebour, hag a glaske he veïnata : « C'hui a so, e guirionez, bugale d'ann Diaoul, hag e claskit peur-seveni ioulou fallacr ho tad : *Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere*. (Aviel Sant Iann Ch. VIII, ℣ 44.) Divezatoc'h, Sant Iann (ann Avieler), a scrive d'ar gristenien genta euz ann Ilis, evit ho alia da ziouall mad eneb ardou ha trubarderez ann Antechrist, da lavaret eo, a eneb finessaou ha judazerez Lucifer milliget, tad ar geïer, ha muntrer hon tad kenta Adam. Ann abostol santel-ma, a lavare c'hoas d'ar memes christenien: « Diouallit-mad ; en amzer vrema dija ez euz en « ho'touez meur a hini, hag a zo deut da veza « soudardet pe mevellien d'ann Antechrist. » — *Et nunc Antichristi multi facti sunt.* — (Kenta lizer Sant Iann. Ch. II, v. 18).

Ar c'homzou diveza-ze euz ann abostol santel, a zeblant beza bet scrivet dreist peb tra evit hon amzer-ni, lennerien ker. Guelit penaus a ia ann traou en dro deomp ; ar bed a zo carget e guirionez a vevelien Satan, a dud dizacr, hag a zo, — er guelet a reomp betek re sclear, — o peur-ober en hon toues micheriou hag afferiou Lucifer. En em zevel a reont a eneb Jezuz-Christ hag he Ilis; lakeat ho deus en ho fenn discar rouantelez Doue var ann eneou, c'hoant ho deffe memez d'hen discar divar he drôn en Env. Anad eo da bep christen a gar digori he zaoulagad eun neubeut, penaus en hon amzer, ema Polik o c'hoari he botr, pe, evel ma lavarer em bro-me, ema ann Diaoul a dreus er ribod. Guir eo, fallagriez ann den a zo braz, hag a hell her c'hass pell, pell var hent ann drouk ; mes, n'eus fors pegen fall ve eun den, n'hen devezo ket ar galon d'ober ar goallou spontus, ann torfejou skrijus a c'hoarvez en amzer hirio, nemet ann diaoul e unan a ve en he gorf. Torfejou 'zo, ha n'eus nemet Satan gouest d'ho ober ; eur gasoni ifern eo red cahout evit ober tauliou ken skrijus.

Euz a belec'h e teu ann oll aliou milliget-se, a gav deoc'h ? Euz ar festou nos ha kùz a ra ar Francmassonet en ho ilisou, petra lavaran, en ho c'havargnou, e peleac'h Lucifer-gos e unan, a zeu da rei kentilli dezho. Ann dud desketa ha gouizieka, n'ho deuz ehanet d'hel lavaret ; hag hirio em euz dirag va daoulagad eun testeni ker sklear a gement-se, ma ne heller ket diskuez e ve gaou ar pez a lavaran deoc'h ama. Ouspenn eun testeni evel heman e ve cavet, mes ne gontin deoc'h nemethan, gant aoun d'ho skuiza. Setu aman ar pez a lennan er gazetenn gallek, he hano, *La Semaine de Grenoble* :

An divis iskiz a lacan ama dindan ho taoulagad, eme ar gazetenn-ze, a zo ar virionez blean hed-a-hed. Araug hen encanti etouez ar bobl, hon euz ranket caout etre hon daouarn, ar brassa hag ar guella testeniou scrivet var baper timbr, gant ar re a zo bet ho unan testou eus ann tôl spontus-se. Ann Tad Jandel — deut da veza divezatoc'h *superior* pe *general* euz a urz Sant Dominik, — eo en deus guelet ann tol, hag en deuz hen diskuliet dirag meur a dest all, a bere ann testeniou a zo etre hon daouarn.

Ann Tad Jandel eta, euz a urs Sant Dominik, epad ma prezege er gear a Lyon,hed ar c'horaïs, a deuas eun deis en he spered, ar sonj da gomz d'ar bobl, euz ann ners, ar vertus a zin ar groas. Poulset dre ann atis-se a dlie dont a bers he ælmad pe a bers ar Spered-Santel, en em lacaas eta da ober d'ar bobl eur brezegenn e doare var ar poënt-se.

Goude ar brezegenn, pa oa o vont euz ann Ilisveur d'ann Escopti, unan euz ar re oa bet ouz he silaou a dostaas outhan, hag a lavaras dezhan :

— Autrou, ha credi a rit-hu er pez oc'h euz prezeget deomp aze bremaïk ?

— Ma n'her c'hredjenn ket, eme ann Tad, n'em bije ket her prezeget ; me na brezegan ha na glascan deski d'ar re all nemet ar pez a gredan. Ann Ilis catholik, apostolik ha romen a amzav ann nerz hag ar galloud bras euz a zin ar groaz ; hag evidon-me, ar virionez-se euz al lezen gristen, a zo eur virionez heb mar ebed.

— Ah ia ! ... eme egile souezet maro ... C'hui gred an dra-ze ? Mad ! me, me 'zo Francmasson, ha ne gredan tamm ebed an traou-ze ; mes, egis ma en em gavan souezet oll pa zonjan er pez oc'h euz lavaret deomp var ar poënt-se, me zo deuf da ginnig deoc'h ann tu da ziskuez din sclear, pegen galloudus eo ann ners euz sin ar groaz ... Bemnos, ni Francmassonet, ni en em gav unanet, bodennet, en eur gambr-lid-vras, evit hon lidou : ar gambr lid-se a zo er ru-ma-ru en ti-man-ti, n° X ; eno, ann Diaoul he unan a deu bemnos da zerc'hel ar penn kenta en dalc'h, ha da roï deomp he urzou. Deuit en nos-ma ganen-me di. Ni a jomo e kichen ann or ; c'hui a raïo sin ar groaz var ar gompagnunez, ha me velo neuze hag hen so guir ar pez hoc'h euz lavaret er gador brezeg aze bremaik.

— Credi a ran en nerz hag er galloud euz sin ar groaz, a respontas ann Tad Jandel, mes ne hellan ket, araug beza prederiet mad var gement-se, kemer varnhon va unan ar garg da ober ann tol esa-ze ho peuz c'hoant a rafenn. Roït din tri dervez evit ober va zonj.

— Keit ha ma carfod, eme ar Francmasson ; pa ho pezo c'hoant da c'houzout petra dal ar feiz, n'hoc'h euz nemet lavaret din, m'en em gavo prest ; sellit, setu ama eur garten var behini eo merket e peleac'h emon o chomm. —

Ann Tad Jandel a ieas var eün da gavout ann autrou arc'hescop *de Bonald*, hag a c'houlennas outhan, hag hen a dlie ober ar pez a c'houlenne diganthan ar Francmasson, evit lacat sclear da bara dirag ann oll, ar galloud euz sin ar groas ?

Ann arc'hescop a c'halvas d'he gavout ann theolojianet desketa ha santela a oa en he Seminear-bras hag e kear, hag e tivizaz gantho divar benn ar pez a dlie ann Tad Jandel da ober. Erfin, en em gavjont oll a unan evit alia ann Tad Jandel da ober ar pez a c'houlenne ar Franc-masson.

— « It, va mab, a lavaras neuze ann autrou arc'hescop de Bonald, en eur roi he vennos d'ann Tad, it, ha Doue ra vezo ganeoc'h ! »

Diou veich peder-heur var'n-ugent a jome c'hoaz euz ann tri dervez gant ann Tad Jandel ; ho zremenn a reas er beden hag er rusta pinijen; en em vouestla reas da bedennou-mad he vignoned, ha d'ar pardaëz euz ann deis merket, e ieas da scoï var dor ti ar Francmasson.

Ar Francmasson a oa ouz her gortos. Ne oa moyen ebet da anavezout ann Tad evit eun den a Ilis pe eur Relijius ; en em zigizet e oa ; guisket e oa evel eur bourc'his-bras, mes dindan he viscamant, en devoa cuzet eur groaz-vraz.

Setu eta ann Tad Jandel hag ar Francmasson o vont evelse ho daou var zu ar gambr-lid. Ne zalejont ket da zigouezout ; ar gambr a oa bras, leun a draou caër ha lintrus ; ken sklerijennet e oa, kement a aour hag a berles a lintre dre ennhi, ma steredenne ann daoulagad.

Chomm a reont e tal ann or evel ma oa græt ar gemennadurez gantho. Heb dale, ar zâl a oa leun a dud ; ann oll gadoriou a oa perienet couls lavaret ; mes eun tron a zave e creis, ha ne oa c'hoas den varnhan. Prest goude, e tigouez Lucifer-gos he unan, eur mestr bras euz ar Francmassonet a bep tu dezhan. En eur zont ebars er zâl, ann Diaoul — fri mad en deuz al loan, — a zantas c'huez christen, emezhan. Leun a gounnar e paraz he zaoulagad var ann dud a oa er zal ; guëa 'reas he oll izili, he zaoulagad a strinkas luc'hed, he fronellou a lezas mouged tan, he c'hinou a ieas a dreus, ha gant eur vouez rok ha spontus e iudas ar c'homzou-ma : « Ni zo guerzet ! » Neuze ann hini a oa gant ann Tad Jandel, a lavaras dezhan :

— Setu ann diaoul aze, hennez eo.

Kerkent, ann Tad Jandel a dennas ar groaz-vras en devoa cuzet dindan he zillad var he bultrin, hag a reas sin ar groaz ganthi var ann dud a oa eno bodennet.

Ar gurun pe ann tan-foultr o coueza var ann dud-se, n'en divije ket great muioc'h a aon, a strafuill, a estlamm. En eun tol cont ar goulou so mouget, ar c'hadoriou a zo stlapet ha distlapet ann eil var eben, ann dud a en em scars kuit a vernou ; en ifern na dlee ket beza brassoc'h dizurz. Ar Francmasson a denn ganthan ann Tad Jandel, ha pa'z int digouezet pell, heb gallout gouzout penaus ho deuz allet en em denna euz ann dispac'h hag euz ann denvalijenn spontuz-se,mevel Satan en em strink d'ann daoulin dirag ann Tad Relijius :

— Credi a ran breman, emezhan, ia, credi a ran ! Pedit evidon !..., Grit din chench buez ! va lakit var ann hent mad ! Silaouit va c'hovession !... —

Ann Tad Jandel n'eus ket hanvet ar Francmasson-ze. En em gonvertisset eo gouscoude, ha cunduet en deuz beteg he varo eur vuez gristen.

Guelit breman ha ma n'eo ket Lucifer-gos eo a zo e penn ann dud fall a ra brezel d'ann Iliz, ha d'ar re a fell dezho heulia Jezus-Christ !... Mes bezomp ato leun a fizianz e Doue, rag neus fors pegen niverus e vo mevelien ann diaoul, pa blijo gant Doue, e c'huezo varnho, hag ho rento e poultr hag e ludu. Da c'hortos, dalc'homp mad da groaz Jezuz. Ennhi ema hor zilvidigez !...

X.

Goulenn. — Eur merour o cuitaat eus he verouri, a glasc cass ganthan ar plous hag ann teil en deus dastumet ; hen a lavar ne heller ket miret outhan d'hen ober, pa n'en deus cavet netra var ar plass pa eo deut di ar veich kenta. Guir eo ?

Respont. — Nan, ne ket guir. Ar pez so guir, eo ne heller ket ober dezhan lezel ann traou-ze var ar plass *evid netra*, mæs hen a *renc*, herves pennad 1778 eus ar c'hod, ho lezel evid ar pris merket gant ar re so hanvet da brisa ann traou.

Diæs eo, pa vez bet hâdet hâd braô, a sonj deomp, cahout duan ha netra ken, pa vez deut mare ann eost. Coll a so e peb fæson, rag neubeutoc'h greun a vez, hag ar pez a chomm a dâl cals neubeutoc'h, rag saotret eo gant ann duan. Evid miret ne gouesfe ar c'hlenvet-ze var ar guinis, ec'h implijer meur a dra ; ar raz, ar vitriol glaz hag eun dra benag all, mæs ar guella eus ann oll moïennou-ze eo ar vitriol glaz. Setu aman ar pez a scriv var ann affer-ze, eul labourer-douar eus ar *Meuse*, ann autrou Foliot :

« Me, emezan, n'am beus biscoas duan etoues va guinis, rag ma lezan da havi mad ar greun a vezo hâdet er bloas varlerc'h, ha dreist oll, rag ma souban mad anezhan er vitriol. Setu aman penaus e ran kement-se. Kemer a ran eur penn barriken, bras avoalc'h evid derc'hel d'ann neubeuta, cant litrad guinis, hag e taulan ennhi vardro ann drederen dour. Neuze e lacan da deuzi en dour berô cant gramm *sulfate cuevr* pe *vitriol glaz*, hag eun dornad oalen gris, hag e kemescan ann dra-man etoues ann dour. Neuze e lacan en dour-ze gant vitriol, cant litrad guinis epad teir heur amzer, hag e kemescan anezho pemp pe c'huec'h gueich gant eur benvec benag. Ann ed fall a sav var c'horre, dastum a ran anezho, hag e tennan ann ed mad d'eus ann dour. Biken jamæs ne vezo cavet duan etoues guinis kempennet en doare-ze. Arabad eo evelken prepari tam guinis ebet ouspen ar pez so red da hada, rag ne ve ket mad mui, na da ober bara ganthan, na da rei e fæson ebet d'al loenet da zribi.

Chench plass d'ar guez epad ann noz.

Eur jardiner, o credi penaus ar plant a ve chenchet plass dezho epad ann noz, a stagefe guelloc'h eget ma ve chenchet plass dezho epad ann deiz en deus sonjet guelet he unan, petra alfe beza guir er sonj-ze. Meur a veich en deus chenchet plass da eun neubeut guez, en eur gommans da 4 heur goude creisteis hag o kenderc'hel oc'h hen ober bete goude cuz-heol.

Ar guez a so bet chenchet plass dezho epad ann deiz, ho deus collet ho bleunv, hag a so bet diæs bras dezho staga adarre. Ar re so bet chenchet plass dezho goude cuz-heol, n'ho deus ket collet ho bleuniou, hag a veac'h m'ho deus discuezet e oa bet chenchet plass dezho.

Eur veich all en deus chenchet plass da eun neubeut guez keres dister a vent, mæs a oa deut ar frouez ennho d'ann drederenn eus ho ment. Pemp a oe chenchet plass dezho epad ann deiz, ha pemp all epad ann noz. Ar re genta a gollas ho frouez, ar re all a zalc'has anezho.

M'en deus c'hoant eur re benag ac'hanoc'h guelet petra so guir e kement-se, ne vezo ket diæs dezhan hen ober. A hent all, pell so ec'h anavezer eun dra a alfe lacaat æssoc'h da gredi e ve guir. Ann deliou a vihana da c'huezi dre ma teu ann noz, hag eur veich æt ann heol da guzet ne c'huezont mui, ne zisec'hont sord ebet. Pa ve bet chenchet plass eta da eur vezen epad ann noz, eleac'h disec'ha, he deus dija commanset staga ous ann douar, abars ma teu ann heol hag ar sclærijen d'he lacaat da c'huezi adarre.

Setu aman ar pez a ententer dre eun tam douar clos.

Eun tam douar a vezo sanset clos pa vezo endro dezhan eur voger pevar troatat huelder, gant eur gloed pe eun nor, pe autramant pa vezo stanket a beb tu gant peuliou eeün pe peuliou croaset etrezho, pe eur c'haë spern, pe eur garz maro græt gant peuliou ha scourrou-guez cordennet ; pe c'hoas eur foss en douar, pevar troatat digor dezhi ha daou droatat dounder.

Eun dra benag a so couezet en ho lagat ? Arabad eo deoc'h frota, rag cals droug ec'h alfe c'hoarveout ganeoc'h. Petra d'ober eta, rag cals poan hoc'h eus ? Lacaat eur re benag da c'houessa en ho lagat.... da æssaat tenna ar pez so couezet en ho lagat gant eur bizou pe gant eun tam paper ruillet ha glibet... Ne teu ket er meaz c'hoas ? ma ! neuze setu aman petra ho pezo d'ober. Pegit gant daou vez d'eus peb dorn e daou gorn croc'hen al laë d'ho lagat, ha diskennit anezhi goudeze var groc'hen ann traôn d'al lagat, o terc'hel anezhi egis se epad eur vinuten benag, Loskit anezhi da sevel neuze, hag hi o sevel, a lezo da redec ann daëlou dastumet dindannhi ; ar re-man en eur redec cuit a gasso gantho ar pez a ra droug deoc'h. —

Dreist oll, arabad eo frota ho lagat. A.

Lenna a reomp er gazeten, *Courrier du Dauphiné* :

Setu aman eun dra c'hoarvezet er sizun dremenet en unan eus brassa hostaliriou kear hag a dâl ar boan beza roet da anaout, da ziscuez pegement a gassoni ho deus lod eus ar Radicalet ous ar veleien. Be oa er mare ma achue retret ar veleien hag en em gave eun neubeut eus ar re-man gant eur re benag all er sal vras o vont da leina assambles, pa antreas er sall daou offiser : offisesien ann *territoriale* a ioa, var a gredan.

Pa oant o vont da aseza ous taul, unan anezho o sellet gant disprijans ous ar veleien a lavaras a vouez huel :

— Petra glasc ar c'hanfartet-man aman? Ne ve ket braô dezho chomm en ho zoul da zribi,eleac'h dond aman d'hon ampoësonni ?

A veac'h ma oa achu ganthan ma teuas mevel ann hostaliri d'he gahout ha ma respontas ker buhan dezhan :

— C'hui eo, Autrou, a dlefec'h chomm en ho toul da zribi rag anat eo ne d'hoc'h ket boazet d'hen ober e plassou dereat.

Ann offiser, fuloret da veza clevet eur respont ker mad evithan, a savas he zorn da zistaga eur scouarnat gant ar mevel, mæs heman,a zalc'he en he zorn eur voutail golo, a lavaras:

— Ma scoit ganin me dorro ar voutaill-man var ho penn. Hogen n'am eus ket aoun. Me voar ne gredfot ket hen ober. Ann hini so digalon avoalch evid clasc affer ous ar re ne hellont ket en em zifenn ha ne lavaront ger ebet dezhan, henez a so digalon e peb fæson.

Etretant ar re oll en em gave euo ne oant ket evit meuli re comsou calonec ar mevel : evid ann offiser, pell a ioa ma oa æt gant ar gounnar.

— Me a lacai ho chasseal ac'han, emezhan,hag e kinnigas eun tam mad arc'hant da vestr ann ti ma carje cass he vevel cuit, mæs eleac'h assanti ganthan ar mestr a lavaras dezhan discuez he seuliou hag her plantas er meaz.

Mar deus peadra da veza glac'haret o velet etoues an offiserien tud desket ker fal, plijadur so ive guelet tud calonec evel ar mevel-ze hag a voar lacaat en ho rout ar re so deut er meaz anezhan, ha diski dezho prezec. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Eur plac'h iaouanc eveldhoc'h, d'eus ar memes oad ganeoc'h, tost da vad ; Mac'harit eo he hano. Eur verc'h eo evidoun a viscoas.

— Oh ! pegement a joa evidoun gouzout ne ket dilezet va zad keas gant ann oll, eme Blanche ! Ar Marc'harit madelezus-ze a vezo hiviziken evel eur c'hoar evidon. Oh ! na me a garfe he guelet hag he briata !

— Heb dale e veloc'h anezhi, me gred,dimezel. Arme ar *Vendee* a dle beza treac'h d'he enebourien, hag e vezo, ha neuze ni a hello distrei endro varzu ar re hon deus lezet var hol lerc'h en hor bro.

— Plijet gant Doue ! eme Blanche oc'h heja he fenn ; gouscoude aoun bras am eus.

— N'ho peus ket fizians evid ann amzer da zont ? eme Costou-houarn sebezet.

— N'am beus ket cals.

— Mar galfemp gounit kear *Granville* gouscoude, ec'h alfemp cahout fizians c'hoas. A hent all, arabad eo clasc gouzout re abred ar pez a gavo ann autrou Doue ar guella evid hor zilvidigez. Greomp hon devèr; hen, en he vadelez, ne roio ket deomp da zougen en tu all d'hon ners.

Pell bras a ioa e claske ann dimezel Blanche gouzout eun dra benag varbenn ann autrou de Milly, na n'he devoa ket credet goulenn, gant aoun da glevout kelou re drist. En deves-man gouscoude, pa gave he zu, e c'houlennas digant Costou-houarn, petra oa deut da veza. Heman, eun tamic nec'het, a respontas :

— Ne ouzon netra serten var ann denchentil-ze.

— Eun dra benag a ouzoc'h evelken, eme Blanche.

— Oh ! setu aman oll ar pez a ouzon. Epad ma oamp o clasc paca ar re C'hlaz, ha ma redemp var ho lerc'h. a dreuz ar c'hoat, unan anezho, glazet da vervel, a oe cavet ganeomp, ha d'hor goulennou, setu aman he respont :

— Ia, ia, he velet am eus, ann hini a glaskit. Tizet eo gant eur bolod, mæs neus danjer ebet evithan ; me er c'hontrol.....

Neubeut goude e kendalc'has :

— Me ioa o vont da rei dezhan taul ar maro, mæs ar paisantet milliget-ze, ho deus he saveteet ; he dennet ho deus d'eus etre va daouarn.... Me d'am zro am eus paket eur bolod e creis va feultrin.... C'hui oa eno...

Ann dimezel Blanche beuzet en he daëlou, ha cuzet he fenn etre he daouarn, a lavare :

— Paour keaz mignon, eun dra benag en deus bet c'hoas da c'houzanv ! ha kement-se oll,rag ma oa o clasc va difenn ! Oh ! va Doue, difennit anezhan ! saveteit anezhan ! ha rentit anezhan deomp eun deves.

Ar plac'h iaouanc a ioa goal c'hlac'haret. Meur a vloas a ioa dija ma istime ar baron de Milly, hag ann istim-ze, n'he devoa græt nemet creski epad ar brezel-man, cris ha dridruez. Meuli a rea he galon, he vadelez hag he lealdet, ha neubeut ha neubeut, couls lavaret heb gouzout dare dezhi, goude beza caret anezhan epad keit all amzer egis he breur, breman e care anezhan, n'heller ket lavaret muioc'h na velloc'h, mæs en eur fæson all..

Kense, goude beza clevet Costou-houarn o prezec, e chomas pell amzer o sonjal.

Etretant, antronoz hag ann devejou varlerc'h, arme al Loire a gendalc'has o vont entramant *Granville*. En taul kenta, e kemerjont kement tra oa en dro d'ar gear, mæs ne helljont ket mond goal bell. Eur veich m'en em gavjont dirag ar forchou, e oe red dezho chomm eno, ne helljont ket mont hirroc'h, ha goude daou zeves emgann heb gounid netra, e leverjont distrei d'ho bro.

La Rochejacquelein neuze a zeuas keuns dezhan, rag n'en devoa ket heuliet aliou ar c'homt Josef de Puisaye; mæs re zivezat a ioa.

Siouas dezho ! goude ann devejou-ze, soudardet ar Vendee a renkas heulia eun hent ankenius, eleac'h ne gavjont, en despet d'ho c'halon dispar, nemet goad, tristidigez ha daëlou.

Evelken, e *Pontorson* e oent treac'h d'ar Republicanet. Pemp deves varlerc'h, e *Dol*, ar Jeneral Republican Westermann a renc tec'het cuit. Neuze, La Rochejacquelein d'eus eun tu, ha Stofflet d'eus eun tu all, en em daul var arme Republican Antrain, hag e teuont abenn anezhi, en despet da gement a ra ann daou jeneral Kleber ha Marceau.

Netra na vire mui outho da vont varzu *Antrain*, ha setu int eta oc'h heulia ann hent-ze. Treuzi a reont goudeze *Fougères*, *Laval*, *Sable*, *Durtal*, hag e tigouezont erfin dirag *Angers*.Mæs ne helljont ket mont hirroc'h.Eun deves penn-da-benn e chomjont eno heb gounid ann disterra, hag ar Jeneral de La Rochejacquelein, o clevout e tostaë ar Jeneral Rossignol, a zeuas var he gis bete *Dauge*, hag atau oc'h en em gana, ha gant aoun da veza kelc'het gant soudardet ar Jeneral Westermann, e tistroas bete *La Flèche*.

Mont, dont,en em gana heb ehan ha didruez,kementse oll en devoa casset couls lavaret da netra arme ar *Vendée*. Ne ket eun arme a oa mui, nemet eur vanden tud clanv, tud gouliet, bugale, merc'het, tud coz, ne reant mui nemet sellet varzu ar gear, ha goulenn :

— Rentit deomp hon tiæs distrujet ha devet ! Rentit deomp hol lann hag hor brug ! Ni a fell deomp mervel e kichen tour hon ilis, ni a fell deomp kemesc hor relegou gant re hon tud coz, a so du-ze ous hor gortos.

Hogen, e kichen ann dud-ze ho devoa collet fizians, e veler ive eun dornad tud calonec, atau prest d'en em gana, ha da vervel, ma ve red, evid silvidigez ar re all. Etouez ar re-man Jean Cottereau a ioa er penn kenta. Piou alfe lavaret oll kement a reas ann den calonec-ze en devejou-ze a silvidigez !

Ar c'henta o vont d'ann emgan, ann diveza o tont endro, e roe calon d'ar re ho devoa aoun, d'ar re all e vire mont re foll ; lousaoui a rea ar gouliou, ha consoli,crenvaat ar re oa var bouez mervel, en eur ger, he gavout a rer e kement leac'h ma oa unan benag da zifenn pe da gonsoli.

Jeanne Chouan he vam a oa bet falvezet ganthi heulia en arme ar mab-ze a roe kement a enor dezhi. Ar vaoues madelezus-ze couls hag ann dimezel de la Meilleraye, na esperne netra evid sicour he breudeur ankenniet. Piou a alfe lavaret pegement a zaëlou a oe sec'het gantho, ha da bed e rojont calon dre ho c'homsou madelezus ! Siouas ! tostaat a rea ann deves ma rencjent en em rei ho unan.

D'ann 12 a viz Kerzu, er *Mans*, Westerman a fell dezhan distruja gant he gavalierien arme ar *Vendee*, mæs ous guella soudardet La Rochejacquelein eo en devoa affer, hag e renc tec'het cuit. Neuze e ia gant ar gounnar, hag e tou en em venji. Siouas ! ne renc ket gortos cals devejou abars hen ober ! Goude cals poaniou ha cals emgannou, arme ar *Vendee* a renc tec'het, rag he enebourien a oa cresket cals ann niver anezho, hag ann oll a dec'he cuit var hent *Laval* o vont egis eur vanden denvet spontet. Ann dud reuzeudic-ze ne chilaouent mui mouez den, na soken hini ho Jeneralet ker caret gantho, ne c'houlennent nemet eun dra, treuzi al *Loire*, hag ar Republicanet var ho lerc'h, a rea gant ho sabrinier ar brassa distruj en ho zoues. Achu a oa gant ar *Vendee*. D'ann ampoent-ze gouscoude, Jean Chouan, gant eun dornad tud calonec evelthan, a deu a benn da viret ous ar Republicanet da vont hirroc'h ; epad eur pennad mad amzer,ar Republicanet a renc en em zifenn d'eus outhan, hag evelse, ar pez brassa d'eus soudardet ar Vendee a hell en em repui. Pa renc Jean Chouan d'he dro en em denna, scuis-maro, ne oa ket mui ouspen cant den ganthan, ar re all ho devoa roet ho buhez evid silvidigez ho breudeur.

A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, ma ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 25 a viz Here 1880.

Cahout a reomp ar pennad scrid-man en eur gazeten a voar mad peurvuia ar pez a lavar, rag ann hini a ro ar c'helou-ze dezhi, a so plasset mad evid ho anaout. Setu aman he gomsou :

Deac'h vintin, Jules Ferry, Ministr ar scoliou, Constans, Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, gant he secretour Fallières, hag Andrieux, Prefet ar poliss, ho deus en em assamblet er minister ar scoliou. Ne ket d'eus ar fæson ma vezo kendalc'het gant kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, ma so bet hano etrezho, mæs d'eus ar pez a oa mad d'ober a enep scolaichou ar Jesuistet a so nevez-digorret adarre. E guirionez, hervez ar c'helou so deut beteg ar C'houarnamant var ann affer-ze, ar Jesuistet a ioa oc'h ober scol en ties-ze, ho deus kemeret adarre ar plassou ho devoa araug beza casset cuit. Ne ket mui eur Jesuist a so e penn ann ti, mæs evid miret ne ve tamallet dezho mond a enep al lezen, int ho deus kemeret guiscamant ar veleien all, ha lakeat eur rener nevez e penn ho scolaichou.

Ar Vinistret ho deus en em accordet etrezho evid lavaret e cassefe Jules Ferry ann affer-ze dirag Conseil bras ar scoliou, ha neuze, ma ne helle ket heman rei dezhan ar galloud da bunissa calet avoalc'h ar re a felle dezho mont evelse dreist al lezennou. (Gortosit mar plich, aman neus lezen ebet, neus ken nemet kemennadureziou, rag ma vije eul lezen benag evid difenn ar pez a damallet dezho, ne ket dirag Conseil-bras ar scoliou, mæs dirag ann tribunalou e tlefec'h ho gervel, ar pez ne rafoc'h ket.) Neuze ar Ferry a zigassfe adarre ann affer dirag Conseil ar Vinistret, hag a c'houlennfe digantho ar galloud hag ar guir da serra ar scolachou-ze.

— Ia da ! neus lezen ebet mui eta ! ne ket daô soken cahout ann Deputeet hag ar Senatourien d'ober lezennou, bolontez ar Vinistret a so peadra evid-se ! ha dre peu sort guir mar plich ? Hag e ve guir, ar pez a so gaou, ha gaou eus ar re vrassa e ve eul lezen a zifennfe da eun neubeut Fransizien beva assambles er memes ti evid sonjal er beden, er garantez, en ho silvidigez hag e silvidigez a re all, evid ober æuvrou mad, eul lezen all a so, hag hounez so guirion, hounez ne ket bet torret evid c'hoas, neus fors pegement a c'hoant so bet d'hen ober ; hounez a lavar : penaus kement den e Frans en deus he baperiou evid-se, a hell beza professor er scoliou libr, ha ne ket red dezhan soken chench guiscamant evid-se. Ann articl 7 d'eus lezen Ferry ne ket bet votet. *Ann oll* ho deus guir d'ober scol, hag ar Relijiuset chasseet eus ho c'houent ho deus ive ar guir d'hen ober.

Jules Ferry en deus hen anzavet he unan. N'en deus nemet kemer ar *Journal officiel*, hag aslenn ennhi ar brezegenn a rea, pa felle dezhan lacaat ar Gambr da voti ann articl 7. Ennhi e cavo ar c'homsou-man ger evid ger.

Ne dalvezo da netra deoc'h beza torret ar Relijiuset evel breuriezou, ma ne viret ket outho beza mui professoret hivisiken. Evid-se eo am eus lakeat ann articl 7 eus al lezen, neus ken nemet dre ann hent-ze e helloc'h dond abenn anezho. Netra sclæroc'h. Er moment-ze, e lavare : « Ann articl 7 a dâl muioc'h eget ann oll lezennou beô pe varo, rag hen he unan a hell miret ous ar Relijiuset beza professoret; ha kense, neus ken mad nemethan. Lezennou born ar Radicalet a rofe conje deomp da gass ar Relijiuset da... bourmen mæs int ne alfent ket miret outho da veza professoret. »

Ma ne ket travoalc'h c'hoss evid discuez deoc'h neus ket bet allet tenna digant ar Relijiuset ho guiriou evel professoret ; lennit ar pez a scrive Cazot ha Lepère, pa ho deus roet ar c'hemennadureziou da sina da Bresidant ar Republic. Ar pez a scrivent so bet moullet er *Journal officiel*, d'ar memes devez-ze, 29 a viz Meurs.

« Aman, dre ar c'hemennadureziou-man, ne ket hano clasc chican ous Relijiuset compagnunez Jesus en ho fart ho unan, na clasc lemel digantho ar guiriou ho deus evel sitoianet, egis ma carfe lod hen rei da gredi, mæs hebken, miret ous eur vreuriez n'he deus ket aotre ar Gouarnamant,ober, evel breuriez, traou control d'al lezen. »

Anat eo, ha sclær avoalc'h, me chans, ar Reli-

jiuset ho deus peb unan he viriou, na hell den ho lemel diganthan, ne zifenner outho nemet beva assambles evel breuriez. Ar re eta ho deus en em glevet evid prena scolaichou ar Jesuistet, hag entent outho; a hell kemer: evel professoret, ar re a blijo ar muia dezho, hag e vent Jesuistet. Mar g'ho deus hen græt, eo abalamour m'ho deus credet da gomsou ar Gouarnamant a so bet moullet assambles gant ar c'hemennadureziou. Serra eta breman ar scolaichou-ze, dre ann digarre ma so bet kemeret unan benag eus ar Jesuistet da brofessoret ennho, a ve, ne ket hebken a enep al lezen, mæs eun dislealdet a ve, Ar Vinistret a zisprijfe, oc'h hen ober, ne ket hebken al lezennou, mæs ho c'homsou, ho scridou dezho ho unan.

A.

Ne ket chomet pell Jules Ferry oc'h ober he sonj en dro-man, rag der Iaou 14 a viz Here, da 8 heur eus ar mintin, e *Toulouse*, ar Prefet, gant daou gommisser poliss, eun neubeut mad a serjantet hag a archerien, a so deut da scolaich *Sainte-Marie*, renet gueichal gant ar Jesuistet, ha breman renet gant ann autrou Villars, e hano eun neubeut cristenien ho deus kemeret ar scolaich en ho hano. Antreet en ti, ar Prefet en deus gourc'hemennet da rener ar scolaich, lacaat er meaz doc'htu, ann oll Jesuistet a ioa distroet evel professoret, en despet d'ar c'hemennadureziou an 29 a viz Meurs. Ann autrou Villars en deus respontet ne raje ket, ha kerkent, ar serjantet hag ann archerien a ioa deut di, ho deus peget er Jesuistet, hag ho zaulet er maaz ann eil goude egile. Trivac'h a ioa anezho,

Ar Jesuistet en em glemme, mæs en aner a oe petra benag ma lavarent ho devoa eul lizer digant ann autrou'n arc'hescop *Toulouse*, en devoa ho digemeret etoues ar veleien all eus he escopti.

Ar Jesuistet lakeat er meaz, a chome var ar blassen, mæs ann archerien ho deus græt dezho mont cuit. Lavaret a rer soken, penaus unan anezho a so bet prisoniet, evid beza bet prezeget eun tamic re rust da botret ar Gouarnamant. (C'hoant em beffe da lavaret guell a ze, rag eno 'ma marteze ann or a zigorro ann tribunalou dezho.)

Ann autrou de Saint-Pé, *avoué*, en deus, var ann heur, douget clemm dirag ar justis, abalamour d'eun dra ken iskis, hag a so a enep al lezennou. Ann tadou ho devoa ho bugale er scol-ze, a sin oll eur c'hlemm da gass ive d'ar justis, hag ar pez brassa d'eus habitantet *Toulouse* a so droug bras ennho. Eur foul vras a dud a so bodennet var dachen Sant-Sernin.

— Ha beva al liberte ! Beva al lezennou !

A.

Evid eur frappad, ec'h heller credi ne vezo ket a vrezel. Impalaër ann Turket, goude beza scrivet d'ar C'houarnamanchou all eul lizer, da lavaret dezho, pe tost da vad, n'ho devoa netra da velet en hé afferiou, ha mond da..... bourmen m'ho devoa c'hoant, en deus, neubeut devejou goude, ha pa ne souje mui da zen en dije allet hen ober, scrivet penaus ec'h assante gantho, hag e lesfe *Dulcigno* da vont gant ar Montenegrinet. Var gement-se, ez eus bet lavaret e oa achu tout. Gouscoude, ken anavezet eo ann Turket, evel tud ne dint ket nec'het gant lavaret eun dra hag ober eun dra all, ne vezo ket assur eo achu peb tra, na ne savo tam brezel ebet, nemet pa vezo e guirionez antreet ar Montenegrinet e *Dulcigno*, ar pez a alfe c'hoas dale eun neubeut.

A.

Disul, 17 a viz Here, ez oa eur gouel gaër evid parræsionis *Plogastel-Sant-Germen*. D'ann devez-se ec'h achue ho Mission, hag e teue ann autrou'n Escop da gonsacri ho Ilis nevez.

Ar Vission he devoa padet pemzec devez egis custum ; eis devez da beb rumm. Er sunvez genta ne oa bet nemet eur c'huec'h cant benag, ha d'ar re-ze e oa bet tenn bras ober ho Mission, rag ar goal amzer ne oa ket bet ehanet epad ar sizun. Mæs d'ann eil sizun e oa guelleat cals ann traou, rag ann amzer a so bet eus ar re gaëra, hag ouspen unec cant den ho deus kemeret pers er Mission. Kense, neus ket bet manket labour d'ar Vissionerien, mæs ma oant scuiz pa achue ar sunvez, e oant ive laouen bras o sonjal er vad ho devoa græt, hag e veulent ann autrou Doue, rag m'en devoa roet dezho eun eost ker puill da zastum.

Peu sort devez a vije bet cavet guelloc'h evid consacri Ilis nevez *Plogastel* eget ann devez-ze, ma achue ho Mission, ha ma oant oll consacret da Zoue dre he c'hras ? Hini ebet, rag biken ne alfe beza cavet eun devez all, e pehini e vije bet guelloc'h da Zoue ann oll dud fidel-ze.

Ann autrou'n Escop, atau prest en despet d'he oad bras, da ober kement a hell ober plijadur d'he veleien ha d'ann dud fidel eus he Escopti, a ioa deut da gonsacri ann Ilis, evel m'en devoa promettet d'ann autrou person *Plogastel*.

Ne dâl ket digass sonj deoc'h d'eus lidou consecration ann Ilisou, rag ouspen ma so bet savet ha consacret Ilisou e kement corn so en escopti, ha m'ho peus allet guelet hoc'h unan al lidou-ze, aman, er gazeten-man, hoc'h eus guelet meur a veich ann histor eus al lidou-ze penn-da-benn. Eur ger hebken a fell din da lare deoc'h varbenn ar brezegen græt gant ann autrou Hameury, person canton e *Craon* breman, hag a oa person e Plogastel, pa so bet savet ar sonj d'ober eun Ilis-nevez.

Roet en deus da beb unan ar meuleudi hag ann

enor a dlie dezho, evid ar pez ho devoa græt da zont a benn eus eun dra ker caër evel ma eo Ilis nevez *Plogastel*. Meulet en deus ann autrou Arhan, person ar barræs-ze, ann autrou Guennec, mear er penn kenta ma eo bet sonjet ober ann Ilis, ann autrou Abgrall, belec ha professor e scolaich ar Pont, a so bet ann architect, ann autrou Louet, ar mestr micherour. Meulet en deus Conseil ann Ilis, Conseil ann Ti-kear, Commission ann Iliz, rag m'ho devoa, oll a unan, discuezet ho bolontez vad, meulet en deus ann oll dud-vad ho devoa, dre ho aluzennou, sicouret da zont a benn da sevel eun ti ker caër da Zoue. N'en deus disonjet nemet eun dra, nemet lavaret ar pez en devoa græt he unan evid-se, hag hen en devoa æsseat labour ar re all, mæs ann oll her gouie, na ne oa ket red dezhan lavaret ger evid ma rentefe ann oll dezhan he loden gloar ha meuleudi.

Ar vanden musisianet hon devoa clevet gant kement a blijadur pa oa bet consecration ilis *Plobannalec*, ho c'havet hon deus adarre e *Plogastel*, hag hon deus bet eun dudi vras ous ho c'hlevet, rag cals desketoc'h hon deus ho c'havet er veich-man. Cals gouiziegez ha cals pasiantet a so bet red d'ann autrou Abjean, da gahout, evid deski anezho ker mad. Goude ar Gousperou, ez eus bet canet ar c'hantic græt evid consecration ann Ilis, gant ann autrou Guillou, person Penmarc'h, ha ker calonec eo bet canet gant ann oll, ma heller lavaret gant guirionez, penaus ar braoa ma so bet clevet epad ann deis, eo cân ar c'hantic-ze.

Lacaat a ran deoc'h aman ar c'hantic, mæs ne hellan ket, siouas ! lacaat ann ton evid discuez deoc'h peger braô eo, dreist oll, pa vez canet gant eun Ilizat tud, egis ma oa er moment-se en Ilis nevez *Plogastel*.

A.

Kantic Ilis nevez Plogastel-St-Germen.

Var ann douar evel enn ee,
Gloar ha meuleudi da Zoue?
Ra vezo meulet da viken
Hag e peb leac'h ha gant peb den !

DISKAN

Jesus, Mari, Sent hag Elez
Ni ro deoc'h hon iliz nevez
Deoc'h-hu ivez, patron santel
Autrou sant Per, tad Plogastel.

Ia, da Zoue gloar da genta !
Eb nerz he c'hraz n'hellomp netra,
N'hellomp sevel, goude kals poan,
Na lochenn soul na ti balan.

N'hellomp sevel nebeutoc'h c'hoas
Na palez kaer, nag iliz vras.
Bennoz dezhan, Plogastelliz.
Rag setu peurc'hreat hoc'h iliz.

Gant levenez sellit outhi,
Kaer eo ha koant dreist peb hini ;
Kouls a rouanez eo guisket
Gant he zae mein dentelezet.

Ar pillerou nerzuz ha brao
A zo henvel ouz guez dero ;
Dindan ar beac'h ne blegint ket,
Chomm a rai sounn ho fenn kalet.

Dre bep prennestr ar sklerigen
A darz pinvidik ha laouen,
Dreizo bemdez ann heol skeduz
A zeui da zaludi Jesus.

Ma koustaz deoc'h ha koustet eo,
Bezit laouen evelato :
Rei d'ann iliz, rei da Zoue
A dal ouspenn prena leve.

Songit ervad, Plogastelliz,
Neo ket avoalc'h kaout eun iliz ;
Dalc'hit stard eta da james
D'ho feiz koz enn ilis nevez.

Sant Per, skrivit hano peb den
A zigasaz he alusenn
Ganeoc'h eman alc'houez ann Ee
Digorit d'ho kuir vugale.

Eur c'hraouadur milliget !!!

Breman a zo eun tamik ouspenn cant vloas, e veve en eur geriaden hanvet *Neucourt*, eun den mad, eur c'hristen dibabet, evel a gaver neubeud hirio. Gounezet hen devoa dre he labourou poanius, peadra evit prena eun ti hag eun neubeut douar labour ; eur pemp pe c'huec'h devez arad. Labourat a re ann douar-se guella ma helle ; eurussoc'h en em gave eget eur roue, evit dezhan beza intanv abaoue dija ouspenn pevar bloas a oa, Eur c'hraouadur en devoa ; eur penher, iaouankik mad c'hoas, mes leun a speret ; Iannik oa he hano. Eur speret lemm a botr, fin 'vel eul louarn, goall-ibil 'vel eur marmous, ar potr Iannik a c'hoarie a beb seurt troïou-camm d'he genn-oadijen, ha memez d'ar re gossoc'h evithan. Epad ma edo er scol, e oa unan euz ar brassa luguderien ; mad, en despet d'he leziregez, ar potr Iannik a oa bepret desketoc'h eget nikun euz ar re all. Lavaret e ves : deski en eur c'hoari ; mes ar potr Iannik na zeske nemet en eur c'hoari ann azenn ouz ar re all. O velet he speret lemm, he skiant vras, ar bourc'hisien-vras eus kear a jomme sebezet ; eun dra estlammus a oa, emezho, guelet eur bugel divar ar meas o caout muioc'h a speret eget eur bourc'his. Petra reont-hi 'ta ? Cana reont var bep seurt ton, meuleudi ar potr Iannik ; Ober a reont da gridi d'he dad ez euz en he vab danvez eun doctor bras, evel ne oa ket bet guelet beteg neuse o vale var ar glasienn. Hag ar paour kez tad da lonca gant fouge, ar c'hol pomm ze ; setu hen lakeet ganthan en he benn ober eun den gouiziek bras euz he Iannik.

Doue ra viro na deuffen biken da zisprijout ann deskadurez nag ar vouizieges ; ann dra-ze a dle beza eun dra gaër hag eun dra vad. Mes tolomp evez-mad er pez a lavare hon tadou-cos guechall:

« Pep hini a dle chomm en he vicher; ar marc'h, « ne jomm ket en he stern, ne ve ket pell evit « torri he zivisker. » Neus fors e pe vicher, eo, a dra sur eun dra gaër beza desketoc'h, gouziecoc'h eget ar re all ; mes, me gav din, eun troc'her burug hag a voar mad penaus e tleer labourat ann douar, ober ar marc'hajou, a hell bemdez hag e peb leac'h, sevel he benn ken huel hag ar bourc'his gouizieka eus kear, ha pa hen deffe heman c'huec'h bonet doctor var he benn. Er gis-se e ma va c'hreden ; mes herves feson, tad ar potr Iannik hen devoa eur gredenn all, rag guerza reas he di hag he zouarou, evit cavout peadra da gass he vab Iannik d'ar scol da Baris ; en em lacaat a reas he unan da zervezia e ti ar re all.

Ann dra-ma a zigouezaz en amzer ma oa commanset ar pennou da droï, da bennbaouï gant ar gredennou faos, he deus tennet var hor bro ann dispac'herez-vras, pe ar Revolution. Ar potr Iannik, deuet brema, abaoue ma z'eo eet da Baris, da veza Iann, a zeske kement ha dek, hag en em zave dre he vouizieges dreist ar re all ; aliez, e tifazie he vistri. Ar goassa, o clask beza den gouiziec hervez ar bed, e tizonjas ar Relijion, hag he disprijas. Var ar poënt-se, couls ha var meur a boent all ez oa soken ken fall pe falloc'h eget he vistri : N'eo ket e scoliou dizoue eo e tesker ar Relijion.

Peur-c'hreat a oa he studi gant ar potr Iann, pa ziscordas Satan hag he vevelien d'ober eur brezel spontus a enep ann Ilis, a enep Doue ha kement tra a oa santel, pe c'huez santelez ganthan. Ar potr Iann en em c'hreas soudard e arme ann diaoul; hag heb dale e teuas da veza unan euz ar c'henta mistri. Ne oa torfed euzus ebet, gouest d'he lacaat da scrija.

Epad ann amzer spontus eus ar Revolution-vras, er bloavez 1793 hag ar bloaveziou goude, hor potr Iann a deuas d'ar ger, evit skigna etoues he genvrois lezen ann droug, pe guelloc'h, evel m'hen lavare, evit renevezi credennou ar bobl, hag ober dezhan lezel a gostez lezen ann Aviel, re gos, emezhan, evit servichout mui da eun dra benag a zoare. Guelit ha comprenit, me ho ped, ar spont a lacaas ann den bras-ma etoues he genvrois, beteg hen ker sioul ha ker tranquil, pa deuas da gomz dezho euz he lezennou nevez dindan guezen al Liberte. D'ann dud iaouank pennouscanv eo e prezegas da genta ; clask a rea eus he oll nerz ho stlenja d'he heul dre ar fank euz ann oll dizursiou ; Goab a rea muia ma helle ouz ar c'hisou-cos, ous ann traou santela ; morse ne helle dicrial avoualc'h ar Relijion gristen, nag ann dud a Ilis ; ne gave ket hanoiou vil avoualc'h evit roi d'ann autrou person, a oa abaoue pell amzer, kement caret hag istimet gant he genvrois oll.

Mes ne oa ket avoualc'h d'hon aillon skigna lezen ann droug-speret dre he gomzou, red e oa dezhan ober a bep seurt skueriou fall : « Ar mar- « mousien, emezhan, na zeskont netra dre gom- « zou, mes ober a reont avad ar pez a velont ar « re all oc'h ober ; ann dud-ma a renk beza des- « ket evel marmousien. » Eun deis, goude beza clasket epad ouspen teir heur amzer, ober da gridi d'ar bobl en eur brezegen a reas dezhan zivar dal eur varriken e tal dor eun hostaleuri, penaùs e oa red diskar kement Croas a oa er barres, e kinnigas mouga gant counnar, abalamour ne gave den contant da senti ouz he ursou sacrilach. Unan memez eus ann dud a oa ouz he silaou, a gredas sevel he vouez evit lavaret : « Den difeis, dioual- « lit-mad da douch ho taouarn euz ar c'hroasiou « santel-ze, savet gant tud ho pro, evit tenna « bennos Doue var ho douarou !.... Mallos ho « kenvrois oll, ha mallos Doue ann Env a goue- « zo var ho penn ! » D'ar c'homzou-ze hor potr Iann a zilamm en traon divar he varriken, en eur lezel eur iouadenn spontus, henvel euz iouadenn eun diaoul tolet en eur pinsin dour binniget.

Eur pennad all eur veich all. X.

De Freycinet en deus renket lacaat he zemission rag ne felle ket dezhan mont re vuhan en affer ar Breuriezou Relijiuset, mæs, en daill, ar re all ne dint ket goest d'ober guelloc'h evithan na da vont buhanoc'h. Caër ho deus ar Vinistret en em assambli, pa lavaront eo poent cass ann dibotaillerien da achui ho labour didalvez e teu aoun dezho. Guelet a reont ar Gabusinet, ar Relijiuset Carmes hag ann Dominicanet prest da vont dirag ann tribunalou ha neuze e chomont heb ober netra. Setu petra so caus penaus, petra benag ma tlie ar re-ze beza casset cuit euz ho zies dilun all, emaint c'hoas en ho c'houenchou hag ar Vinistret ho deus lavaret ne rajent netra abars ma ve distro Presidant ar Republic.

Red e ve gouscoude ober eun dra benag, pe autramant chomm e peoc'h. Pa lavaront ken huel ho deus al lezennou evitho perag ne cassont ket anezho cuit?n'ho deus ket ezomm da gahout aoun; ne vezo great netra d'ar re ho devezo ho c'hasset cuit, mæs ne ket evelse e ia ann traou, neus lezen ebet hag ar Vinistret ho deus aoun beza casset dirag ar Justis evit beza bet græt traou a enep al lezennou, setu perag ne ier ket buhan var araug.

Ar gouarnamant a sonje dezhan ho dije ar Relijiuset-ze stouet ho fenn ha ne vije ket bet diæssoc'h ho c'hass cuit eget cass eur vanden denvet d'ar gigerez, mæs ne fell ket d'ar Relijiuset beza mouget heb beza clasket en em zifenn; setu perag e prenont dor ho zies hag e vezo red dibotailla c'hoas ha brevi ann doriou, ar pez a zisplij cals d'ar gouarnamant rag, m'en devoa c'hoant chasseal ar Relijiuset ne felle ket dezhan e vije bet clevet ho c'hlemmou, ha breman en em gav goal nec'het.

Piou so caus nemethan ? A.

Jeanne d'Arc.

D'ar Sul, 10 a viz Here, ez eus bet savet patrom Jeanne d'Arc er gear a *Gompiègne*, Skeuden ar plac'h iaouanc calonec-ze, he deus aliet ha sicouret ann dud eus he amzer da chasseal er meaz ar vro ar Saozon milliget, a rea ho mistri varnomp, ar skeuden-ze teuzet e cuevr, hag he deus seis troatat hanter hueldet, a ziscuez deomp Jeanne d'Arc var droat. Savet eo bet e creis ann dachen dirag ann Ti-kear, ha gant he dorn astennet, e seblant discuez ann hent d'ar soudardet, epad ma zalc'h en dorn all ann drapo-ze a ie ganthi e peb leac'h, hag e tlie mont er penn kenta, d'ann devez ma oe curunet ar Roue, evel ma eo bet atau er penn kenta epad ar brezel.

A dra sur, ar plac'h cristen ha vertuzus-ze, e mer o c'houlenn e ve disclæriet santes gant hon Tad Santel ar Pab, n'he deus biscoas græt ann disterra , nemet rag m'hen c'hourc'hemenne ann Autrou Doue dezhi, na n'he deus clasket e peb tra nemet senti ous he volontez santel. Er marc'ze ann dud n'ho devoa ket, evel hirio, desket disprijout kement a dle beza caret ha respetet gant ann oll : Doue, ar Roue hag ar Vro, na ne vouie den petra oa ar Republic, ha goùscoude ar Republicanet hirio, a lavar e rentont kement a enoriou da Jeanne d'Arc, abalamour ma oa a unan gantho, abalamour ma oa evid ar Republic eveldho. Cals kemm a so gouscoude ètre ar plac'h iaouanc-ze ne anaie nemet ar beden hag al labour pa zeuas ann autrou Doue d'he c'herc'hat, evel dre ann dorn, da renta al liberte d'he bro, o chasseal ar Saozon, hag o cass ar Roue da *Reims* evid beza curunet, hag a telie dezhi distrei d'ar gear kerkent ha m'he devoa græt he c'hefridi, cals kemm a so, etre ar gristenes vad-ze hag ann dud difeiz a ioa bodennet dissul all endro d'he skeuden. Cals d'eus ar re a chouhe ar *Marseillaise* var ann dachen-ze, n'int ket bet ker calonec eveldhi. E 1870, pa eo deut ar Brussianet d'hor flastra dindan ho zreit, eun niver bras eus ar re-ze ho d'eus cavet ann tu d'en em zioual dious peb seurt droug, hag hini ebet anezho, memes etoues ar re ho deus græt ho dever, n'en deus bet ann eur-vad da velet eveldhi, ann enebour o kemer ann teac'h ; n'eus bet ken o cahout ann eur-vad-ze nemet Zouavet ar Pab, ar re-ze a zouge ar memes banniel evel Jeanne d'Arc, ar re-ze oa cristenien eveldhi.

Nan, caër ho deus bet ar Republicanet cana ar *Marseillaise* dirag skeuden Jeanne d'Arc, caër ho deus bet lezel ar veleien a gostez, ha lavaret ne oa ket ezomm anezho evid benniga skeuden Jeanne d'Arc, ar plac'h iaouanc-ze, calonec ha cristen ne ket dezho, deomp-ni eo, rag credi ha caret a rea oll kement a gredomp hag a garomp, ha setu perag, epad ma rea ar Republicanet ho gouel dirag ann Ti-kear, ar veleien a vez lezet a gostes breman evid peb tra, ho devoa sonjet gant ann oll guir gristenien, ober ive eun devez gouel en enor da Jeanne d'Arc. Ilis-veur Compiègne a ioa en he c'haëra, ha biscoas, na d'ar goueliou brassa, neus bet muioc'h tud o pedi evid silvidigez ar vro. Siouas ! Pegen trist e oa d'ann hini a sortie eus ann Ilis eleac'h ma oa eun dudi, clevout can ha pedennou ann Ilis, canet gant tud gouiziec, hag a iea bete gouelet ar galon, pegen trist a ioa clevout goudeze pa zeuer var ar ru, bandennadou mesvierien o vleunjal atau ar memes comsou, ar c'homsou-ze so bet canet epad ar Revolution kenta, da gement merzer en deus renket coll he vuhez, rag ne felle ket dezhan renons d'he Zoue ha d'he Feiz.

Ha setu petra c'hoarvezo gantho, kelliæs gueich ma claskint ober goueliou heb ar Relijion ! n'ho devezo nemet trous ha dispac'h, ha marteze heb dale e vezo muntrerez hag a beb seurt lazerez.

A.

Pegen dishenvel eo comsou ann hini so o clasc discar Gouarnamant he vro evid kemer he blass, hag ar memes den, goude m'en deus allet beza treac'h da gement hini a ioa dreisthan, ha ma eo digouezet er penn kenta. Gambetta Presidant ann Deputeet, en deus hen discuezet anat meur a veich abaoue ma eo présidant ar Gambr o punissa lòd eus ann Deputeet rag ma reant ar pez en devoa græt gueichal hen he unan. Hogen he c'hazeten ar *République française* a so breman o clasc difenn ar memes tra. Fallout a ra dezhi e teufe ann oll e Frans da gredi ne hell ket fazia ar gouarnamant *hon deus breman* ha kense eo eun torfet enebi outhan. Hag evessait mad a lavaran deoc'h ar gouarnamant *hon deus breman* rag ne ket pec'het, anat eo, d'hen ober gant neuz fors pehini eus ar c'houarnamanchou all, ar re-ze ec'h heller enebi outho, neus ken nemet ar Republic egis m'hon deus anezhi breman, da lavaret eo Republic Gambetta hag he sclissen, neus ken nemet da hounez ne heller lavaret ger rag eun torfet spontus e ve, ober eun dra benag a alfe beza goest dezhi da goueza.

Ne ket hirio ar veich kenta ma lavar kement-se, mæs hirio e pouez muioc'h var ann affer-ze, rag anat eo ne de ket contant ho deffe ar gazetennou Radicalet couls hag ar gazetennou Republicanet eus creis ar Gambr (tu cleiz) hag ive re ann tu dehou grœt kement var ar Vinistret ma lavarer ne vezo ket brezel c'hoas, petra benag ma oa Gambetta o c'hortos ar brezel-ze. Gambetta ne ket nec'het gant re ann tu dehou hag ho c'hazetennou, mæs poan bras a ra dezhan guelet ar Republicanet oc'h en em sevel en he ænep pa sonj dezhan ne oa ken mestr nemethan ha setu perag ne ket contant. Ar *République française*

a garfe ne ve nemet eur santimant hebken etoues ar Republicanet pa ma breman ar galloud etre daouarn Gambetta, pa eo heman ar mestr galloudus neus soken ken mestr nemethan ha pa renc ann oll suja dezhan. Penaus ne ve ket laouen breman ann oll Republicanet p'en deus Gambetta eur c'heginour a vez paët pevarzec mil lur er bloas ha pa hell ober ar pez a gar. Ma ra droug da eur re benag guelet Gambetta savet ken huel ha ken pinvidic, ar re-ze so tud guarizius, tud jalous a garfe cahout he blas, rag-se hen a so breman oc'h ober ar gentel dezho hag o tiscuez e tle ann oll beza contant pa en deus hen he voalc'h.

Æs eo deoc'h gouzout ervad penaus ne deo ket divergond avoalc'h evid lavaret ann traou ker sclear ha ma ran-me : nan nan, ober a ra an hini a gred eo dezhan abalamour ma eo hen hebken, a rer brezel ha ne de ket abalamour d'ar pez a ra hag e lavar penaus eo eur vez guelet gazetennou republicanet o clasc affer evelse ous ar re ho deus gounezet, dre ho servichou dispar, ar galloud ho deus breman en ho bro. Anat eo d'ar re n'int ket dall eo deus Gambetta ez eus hano er pennad scrid-man. Evid guir ne deo na Ministr na Presidant ar Republic hag evid eur guel ne deo netra er vro nemet Presidant ar Gambr ; mæs ann oll a voar penaus, e guirionez, neus ken mestr nemethan hag ar Vinistret neus fors piou e vent ne hellont ober nemet ar pez a blij dezhan. Neuze-ta eo hen ne fell ket dezhan beza tamallet! Hen eo ne fell dezhan cahout ali digant den ! Ne hell ket fazia eta hag enebi outhan eo enebi ous ar Republic ! ! !

Napoleon III ne rea, na ne lavare nemet ar memes comsou pa rea lezennou evid miret d'ober brezel dezhan ; mæs neuze ne ket ar Republic a ioa gouarnamant ar vro hag ann Impalaër ne lavare ket e oa al Liberte evid ann oll, ansavout a rea er c'hontrol e oa bet red dezhan neubeutaat al liberte gant aoun rag ann disurj hag evid miret ne alfe den noazout d'ar peoc'h.

Ma vemp e plas ar Republicanet all ni voar avoalc'h petra a alfemp da respont d'ar *Republique française* penaus neus bet allet lacaat ar vro da vont a du gant ar Republic nemet rag ma so bet promettet dezhi al liberte-ze ne fell ket hirio da C'hambetta ha d'he sclissen clevout nag he hano, ha ma reont c'hoaz brezel d'ar re so e penn ar vro, ne deo nemet abalamour ema atau ann traou er memes stad evitho pa ho deus Gambetta hag he vignonet dalc'het ar galloud evitho ho unan hag ho deus taulet a gostez ne ket hebken ar re a fell dezho mont re hir evel ar Radicalet mæs ar re a so evid ar peoc'h ann urs vad hag ar Relijion evel ar re ar c'hreis eus ar Gambr, tu cleis.

Ni a fell deomp o scriva kement-man discuez penaus, en despet d'ar pez a lavarer, ann oll republicanet ne d'int ket unanet ker stard ann eil gant egile hag e lezimp anezho ober ar peoc'h pe en em zribi evel a girint.

Gouzout mad a reomp penaus ar Republic ne roio jamæs al liberte d'ar vro hag e vezo atau guir lavaret d'eus ann oll Republicanet ho deus eur garantez dispar evid ho liberte ho unan. Liberte evitho d'ober ho c'hoant, liberte evid ar re all da senti outho setu petra a glascont. A hent all ma teufemp c'hoas da gahout eur Roue ha ma voaskefe var hol liberte, ma zalc'hefe ar plassou evid he vignonet hebken, petra benag ne vent ket goest d'ober ho dever er plassou-ze, ma teufe d'ober brezel d'ar Relijion neuze ni a lavarfe dezhan ar pez a lavaromp d'ar Republicanet rag ar re ema ar galloud etre ho daouarn a dlefe cahout sonj penaus n'ho deus ar galloud-ze nemet evid bihanaat poaniou ar bobl ha ne ket evid ho goassaat. A.

KELEIER.

NEUFCHATEL. — Bez' ez eus e *Saint-Léger-aux-Bois*, canton *Blangy*, arrondissamant Neufchâtel, daou bried, Louis-Charles Dumont, ganet e *Saint-Léger*, d'ann 11 a viz Kerzu 1794 (c'huec'h bloas ha pevar ugent), hag he bried, Marie-Rose Ménpuval, ganet e *Réalcamp*. memes canton, d'ar 4 a viz Mae 1796 (pevar bloas ha pevar ugent.)

Eureujet d'ar 16 a viz C'huevrer 1817 (tri bloas ha tri ugent), ho deus bet seis crouadur, c'huec'h potr hag eur verc'h a so dimezet oll, Ar re-man diveza ho deus bet eur c'hrouadur ha tregont, ha tri eus ar re-ze, daou botr hag eur plac'h a so dimezet. Ar re-man ho deus 14 crouadur.

En henvelep fæson, ma teufe c'hoant d'ann tad ha d'ar vam Dumont, iac'h ha crenv evid c'hoas, da rei da vereni d'ar memes devez d'ho bugale, d'ho bugale vihan ha da vugale ar re-man, e ve red cahout eun daul brasic avoalc'h. E guirionez, e vent, ann tad hag ar vam daou, ho bugale 7; a rafe 9; priejou, ar re-man 7 all ; a rafe 16. Ho bugale vihan dimezet tri, hag ho friejou 3 all, a rafe daou var'n ugent, ho bugale vihan n'int ket dimezet evid c'hoas, 20, a rafe hanter cant, hag erfin, bugale ho bugale vihan 14, a rafe 64, eun dauliat vad a dud.

Ann autrou de Carne hag ann autrou Duval, a so bet hanvet ho daôu Senatourien evid Departamant ar *C'hôtes-du-Nord*. Daou Senatour mui-oc'h evid difenn ann urs, ar peoc'h hag ar Relijion. Meuleudi d'ar re ho deus ho hanvet.

SAVOIE. — *Chambery, 8 a viz Here 1880.* Goude ann exercisou bras evid ar soudardet, pa oa distroet ann eis devez var'n ugent er c'hazarn, eleac'h ne oa ket hanter plass evitho, ne oe ket

pell e pegas ann derzien tifoïd ennho, hag e meur a blass e kear. Ouspen ugent soudard iaouanc a oe sammet gant ar c'hlenvet dindan neubeut devejou, hag evel ma oa re vihan hospital ar soudardet evid ann oll dud clanv, e oe red cass hiniennou anezho en hospitaliou all, ha memes e couent ar Gabusinet.

Goulenn a rer penaus e tiscuezo ar Republic he anaoudegez vad d'ann Tadou-ze, ho deus discuezet kement a soursi, kement a vadelez e kenver ar re glanv, ho deus ententet ker mad outho, n'ho deus ket collet, nag unan, d'eus ar re a oa bet casset d'ar gouent. N'ho peus ket ezomm d'her goulenn ; casset e vezint cuit pa vezo casset ar re all, ha setu oll ar pæamant a vezo roet dezho d'eus pers ar Republic. Guir eo, ne ket evid houman ho deus labouret, mæs evid Doue hag evid senti ous he lezen.

SEINE-ET-MARNE. — *Provins, 10 a viz Here.* Setu aman eun dra nevez c'hoarvezet e *Provins*, ha ne de bet c'hoarvezet biscoas m'ervad, abaoue ma zeus henchou-houarn. Dimerc'her da noz, ann trein 8 heur 21, partiet d'eus Paris da 5 heur 30, a zigoueze d'ann heur merket, hag e oa egis custum eur guchennat vad a dud ous he c'hortos er gâr. Ann oll er gâr, oc'h he velet o tont, a chome saouzanet o sellet outhan; ne oa ken nemet ar mecanisian hag ann tommer ne reant van, petra benag ne hellent ket gouscoude compren petra oa caus e chome ar re all, balc'h ho ginou, o sellet outho. Nemet pa oe chomet ar marc'h du a za, neuze ec'h anavesjont petra a lakea ar re all ker sebezet. D'eus *Longueville*, ar gâr diveza, ne oa deut ken nemet ar marc'h du, ann tender ha wagon ar pacajou. Ar voituriou all e oa bet disonjet ho staga varlerc'h, hag e oant chomet e Longueville, eleac'h ma oa ive goal nec'het ar re a sonje dezho mond d'ann devez-ze da Brovins.

Setu petra oa c'hoarvezet :

Mestr ar gâr e *Longueville*, o sonjal e oa prest peb tra, en devoa græt sin e heller partial, hag ann hini so e lost ann trein evid starda var ar rojou, goude beza roet eur c'huitelladen, a ioa æt da aseza en he lochic vihan, mæs ne chomas ket pell eno e peoc'h. Kerkent ha ma velas ar re a sonje dezho mont cuit, e choment varlerc'h ho marc'h, e rencas diskenn evid guelet gant ar re all, petra oa ar guella d'ober, da viret ne gollje ket ar re all re amzer abars mond en hent adarre.

Relijiuset Sant-Frances, d'eus couent Sant Anton a Badoue, e kichen *Brive*, so bet casset kelou dezho, e renkefent mond cuit heb dale. A.

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ann autrou Léap, person Trebabu, a so nevez-maro.

Ann autrou Le Jacq, cure e Leuhan, a so hanvet person e Trebabu.

Ann autrou Laviec, belec iaouanc, a so hanvet cure e Leuhan.

Madou an douar.

Er sunveziou diveza ez eus digouezet e porsmor *Sant-Malo*, pevar lestr, carget gant guinis d'eus diaveaz ar vro.

Setu aman ho hanoiou, ha pegement a ed a so deut gantho :

1° — Ann *Agostino*, lestr italian, o tont deus *Baltimore* (Amérique), gant 880 tonnel guinis.

2° — Ann *August*, lestr Aleman, o tont eus ann *Amerique*, gant 600 tonnel guinis.

3° — Al *Lufra*, lestr Norvejian, o tont ive eus ann *Amerique*, gant 630 tonnel guinis.

4° — Ann *Dauphin*, d'eus ar Frans, o tont d'eus *Philadelphie* (Amérique), gant 500 tonnel guinis.

Ar guinis a dâl breman en *Amérique*, 8 lur 10 guennec pe 9 lur ar c'hant litrat (eis ugent lur) ha rentet e Frans, 15 pe 16 lur.

Pris ar bara a so atau ker gouscoude ! Da biou e talvez eta ar guinis marc'hat mad-ze ?

D'ann diavezidi labourerien douar ha marc'hadourien guinis da genta, pa hellont guerza d'ar Frans ar pez ho deus a re ; d'ar vartolodet eus ann *Allemagn*, ann *Italie*, ann *Norwèje* ha *Bro-Saoz*, a gav carg evid ho listri-marc'hadour. Goudeze, ar marc'hadourien ed e Frans, a gav c'hoas eun dra benag da c'hounid varnomp ; mæs evid ar re a renc prena bara, hag ar voulanjerien soken, ne dalvez ket dezho da gals a dra.

D'al labourerien douar, kement all a ed o tont digant ann estren a noas e peb fæsoun.

Entent avoalc'h a rafemp, e ve lezet da zont en hor bro guinis ann *Amerique*, ma n'hon deffe ket peadra d'en em vaga, mæs pa ve mad avoalc'h ann eost, e ve red difenn lezel ed estren oc'h antreal e Frans, heb paëa ho lod eus ar c'hargou, pe autramant, siouas ! abars pell e vezo revinet hol labourerien douar-ni. Ne heller mui hen disnac'h, rag anat avoalc'h eo evid ann oll. A.

KEMPER. — *16 a viz Here. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 22 lur »» g. — Segal, 21 lur 10 g. — Hey, 16 lur »» g. — Kerc'h, 16 lur 10 g. — Ed-du, 21 lur. — Avalou-douar, 5 lur 10.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

E *Laval*, Jean Chouan a gavas ann dimezel de la Meilleraye, mæs houman a oa melconiet bras, hag oc'h he velet, ne hellas ket miret da scuilla daëlou, hag e stoue he fenn, evel m'he dije bet aoun sellet outhan. Jean

Chouan a santas ragtal eun dra benag o voasca var he galon.

— Va mam ? emezhan.

Ann dimezel Blanche ne lavaras ger, nemet lenva goassoc'h-goas.

— Maro ! a estlamas ar reuzeudic ; o va Doue, maro pell diouzin !... Ah ! ma vijen bet eno dious he difenn!

Re vir a ioa, siouas ! Jeanne Chouan a ioa bet lazet o clasc miret ous soudardet Westermann peur-laza eun neubeut tud gouliet. Maro ar vaoues galonec-ze a oa bet eur guir verzerinti ; Costou-houarn gouliet he unan, en devoa he guelet o vervel, hag hen eo hel lavaras da Jean Chouan. Heman, savet he zaoulagat entrezec ann Eê, a chilaoue en eur lenva. Pa achuas Costou-houarn prezec, Jean Chouan a gemeras he zorn hag e lavaras dre greis he hirvoudou :

— O va mam ! va mam vad ! ho caret a rean cals muioc'h evidoun... hoc'h eurusdet a rea va hini .... Ann danjerou so bet atau daou-hanter etrezomp... Ar memes traou a c'hortosemp ive.... Doue en deus ho calvet davathan ! Meulet ra vezo he volontez santel ! Abars nemeur, m'her goar, ni en em gavo assambles adarre.....

Comsou Jean Chouan a dlie dont da vir goude eun neubeudic devejou. Arme ar *Vendée* dinerzet ha digonfortet, a zistroe d'he bro dre *Graon*. Hogen, evel ne helle ket ann dimezel Blanche heulia hiviziken ann arme-ze, e chomas e Kerber gant diou c'hoar iaouanc Jean Cottereau. Eno e chomas da c'hortos ann deves ma alje mont da gavout he zad hag he breur. Evid Jean Chouan, hen hag eun neubeut all euz he gonsortet, ez ajont oll da guzet etoues ar guez hag an henchou dindan ann douar d'eus coajou bras ar *Perire*.

XVIII.

Eun neubeut sclærijen.

Er c'heit-se, petra oa c'hoarvezet etoues mogeriou discarret abati Savigny ?

Eun devez, d'eus ar beure, Mac'harit, merc'h-vihan d'ar vam-goz Gervais, a ioa o tont a diz en abati. Laouen bras en em gave, hag e c'hoarze soken, o sonjal e tigasse kelou mad d'ar re a veve etoues ar mogeriou discaret-ze. E guirionez, Costou-houarn en devoa casset kelou dezhi penaus ann dimezel Blanche, goude beza bet tennet deus etre skilfou Claverolles, a ioa breman en assurentez etoues soudardet ar *Vendee*, hag e oa mâl ganthi cass ar c'helou eürus-ze d'ann Tad Ollier ha d'he dad.

Oc'h antreal e tour ann horolach, ne c'hellas ket miret da vont var he c'his, spontet oll ha strafuillet. Ar gambric-ze eleac'h ma sonje dezhi ho c'haout a ioa golo, ha peb tra a ioa torret ha brevet ennhi. Ar plac'h iaouanc a lavaras neuze :

— Va Doue ! petra so c'hoarvezet ! Hag ar re C'hlazfall ho deffe ho c'havet ? Perag ho deus int kement a gassoni ous eur belec ker santel ha ker madelezus ? ous eun den ken din a respect evel ar c'homt de la Meilleraye ? Peu sort droug ho deus græt ar re-ze ? A dra sur, n'ho deus græt hini.....

Souden e ehanas ; guelet he devoa e corn ar gambr egis corf eun den maro, cuzet gant eur ballen teô. Tost e oe dezhi semplaat, rag ne vouie ket corf piou ec'h alfe beza. Gouscoude e reas daou pe dri gammad, hag o veza savet ar ballen, ec'h anavezas..... corf Josef, servicher leal ar c'homt.

— Siouas ! emezhi, re vir eo ; ar vuntrerien so bet tremenet dre aman, hag evitho neus mui netra santel ha din a respect var ann douar. Skei gant eun den coz, eur belec hag ann den iaouanc-man !... Ne ket possubl e ve pardonet torfejou ken heuzus.

Mac'harit he devoa lavaret ar c'homsou-ze a vouez huel.

— Ma merc'h, eme eur vouez tost dezhi, neubeutaat a fell deoc'h madelez ann autrou Doue ? Ancounec'heat hoc'h eus eta penaus Jesus-Christ, o vervel, en deus desket ac'hanomp da bardoni ?

Mac'harit a droas he fenn ; ann tad Ollier a ioa dirazhi.

Neuze ec'h estlamas laouen :

— Beô ! emezhi, beô !

— Ia beô, eme ar Relijius, ni so bet en eun danjer eus ar re vrassa. Tud ! oh ! nan, n'e ket tud a oant, mæs kentoc'h bleizi, a so digouezet aman varnomp, pa oan oc'h achui ar sacrifis santel eus ann offern ; o clasc cahout hor buhez eo a oant... Josef en deus clasket hon difenn, hag hen ober en deus græt e guirionez, mæs hen siouas ! en deus renket coll he vuhez...

Hag ar paour keaz Relijius a zifrunke ; en em deuler a reas d'ann daoulin dirag ar c'horf maro, hag o pega en he zorn sclasset :

— Paour keaz mignon ! emezhan, calon eus ann dibab, te so bet lazet oc'h ober ar mad ; Doue eo a roio did da recompans er Barados.

Goude beza tavet eun tamic e kendalc'has :

— Kerkent ha ma hellis, e pegis a vriad em zad, hag e savis ar mean-trapp a guze ann diri dre beleac'h e tiskenner er c'haoiou. Eun neubeut goude, e oamp cuzet mad etoues ar beziou. Ac'hano e velis unan eus hon enebourien diskenn er c'haoiou o clasc hor paca. Petra eo deut hen da veza ? Me chans, p'en devezo guelet ne helle ket hor c'havout, e vezo distroet da gahout he gonsortet, hag en em dennet cuit gantho. Evidomp-ni, spontet hag ankeniet, hon deus gortoset pell amzer abars sortial eus al leac'h ma oamp cuzet ennhan ; mœs, pa hon eus bet c'hoant dont er meaz, ez omp bet goal nec'het, ar meanman, dor ar c'haoiou, a ioa stanket varnomp, ni oa sebeliet e beô !

— Sebeliet e beô, eme Mac'harit, o croaza he daouarn, o va Doue !

— Ne oamp ket collet evid-se, rag dont a reas din da sonj, penaus ez oa eun or all var ar c'haoiou-man, hag o samma va zad var va diouscoas, e claskis ker buhan ann or-ze, ne vije ket mui darempredet pell a ioa. Gouzout mad a rean gouscoude e scoe en eun tu benag ous ar jardinou hag a ris penn varzu eno. Cavout avoalc'h a ris ann hent, mæs ker stanket a oa gant brouscoajou ha gant mein couezet dious ar mogeriou, ma renkis coll cals amzer evid he zistanca. Pa hellis tremen gant va zad, neuze en em daulis d'ann daoulin evid trugarecaat ann autrou Doue, da veza roet din nerz avoalc'h d'en em zavetei hon daou. Breman eo deut ho tro, va merc'h, lavarit din eta buhan, peu sort kelou so ganeoc'h ?

— Eul lizer hon deus bet digant Costou-houarn.

— Penaus ? Guelet en deffe va c'hoar ?

— Ia, he guelet en deus ha sicouret ive he vignon Jean Chouan d'he diframma d'eus etre daouarn mignonet d'Orbois.

— Penaus ! Hi ive he deus renket gouzanv abalamour da gassoni ann den-ze ? eme ar Relijius o crena gant ar spont. Ah ! lavaret din oll ar pez so bet c'hoarvezet, pe kentoc'h, deuit ganin da gavout va zad ; ho comsou a rai kement a vad dezhan... Deuit eta.

Mac'harit a ieas neuze da heul ar Relijius bete penn all ar c'hlostr, hag e cavas eno ar c'homt, gourvezet var eun neubeut pleinch. Ken dinerzet a ioa, ma glevas a veac'h ar plac'h iaouanc hag he vab o tont beteg ennhan. Gouscoude, kerkent ha ma clevas ñano he verc'h e tihunas hag e c'houlennas :

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 44) DISSADORN 30 A HERE 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 30 a viz Here 1880.

Paour kez lennerien, petra a lavarin-me deoc'h a nevez ? Traou melconius a dra-zur ! rag potred ar Gouarnamant a zo adarre o c'hoari ann azenn ouzomp ! D'ober ar c'hoari-ze n'euz ket dezho, evit lavaret guir. N'euz ken caoz gant ar c'hazetennou nemet euz ar brezel a ra ar Gouarnamant d'ar Relijiused : e leac'h-ma-leac'h doriou ar goent-mar-gouent a zo bet divarc'het, brevet a doliou boc'hal ; ar guer var ar prenistri zo bet bruzunet a doliou-mein ; ar Relijiuset zo bet lakeet er meaz euz ho ziez ; siellet ho ilizou ha chapeliou gant coar ruz ; den n'eus mui conje dà vont ennho da bedi, etc., etc. Da genta pa glevis ar gazetennou hag ann dud o comz euz ann traou zod-se, ne ris ket cals a vàn, dreist oll, pa gleven lavaret e oa ar Gouarnamant eo a rea ann toliou caër-ze ; — Bah, emeve, ar Gouarnamant n'e ket ken diskiant evit ober azennerez evel-se. Eun teod fall benag eo hen deuz savet ar marvaillou-ze ! — C'hui, me bario, lennerien, hoc'h euz lavaret evelse ivez meur a veich. Mad, en em zifazit, rag ann traou-ze a zo guir, re vir, siouas ! E *Paris*, e *Lyon*, e *Monpellier*, e *Toulouse*. e *Saint-Omer* hag e meur a gear-vras all ez eo bet casset kuit euz ho ziez, er zizuniou tremenet, ann Tadou Carmes, hag ann Tadou Capucined. Nouzoc'h ket perag ? Abalamour, eme potred ar Gouarnamant, ma vije bet lezet ann Tadou-ze en ho ziez da bedi Doue e peoc'h evit ar re all, ar Republik a oa sur da grevi !...

Ar pez a ra muia poan-benn din, eo ne lennan moullet e neb leac'h, na glevan den o lavaret ken neubeud, petra en deus lakeat e guirionez ar Gouarnamant da gass ann Tadou Relijiused-se e meaz euz ho ziez, ha lod zoken e meaz euz a Frans. Evit doare, ar Gouarnamant n'he deus ket muioc'h da rebech dezho eget en devoa da rebech d'ann Tadou Jezuistet. Ha great ho devesfe ann Tadouze eun torfed bras benag ; ha clasket ho devesfe torri eul lezen benag ha paket e vesfent-hi bet *en amant ?* Den n'her goar. Ar pez a zo guir, ma vijent bet da veza tamallet var unan benag euz ar poentchou-ze, ne oa nemet ho gervel dirag ar Varnerien ; ker bras all eo ann niver euz ar poaniou douget enep ann dorfetourien el leor-bras hanvet ar *C'hod penal !* Azaleg ar boan da veza crouget pe dibennet, beteg ann eîs-real *amant* a renk pàëa neb a ve clevet o sini gant he gorncuevr, goude ann heur merket gant ann autrou Mear, me zonj din e vije cavet eur boan benag evit castiza ann Tadou-ze, ma oa eun dra benag da damall dezho. Ar goassa, n'euz netra da damall dezho, ha gouscoude c'hoant-bras zo d'en em zizober diouthо !

Petra ra potred ar Gouarnamant ? Ho flanta er meaz euz ho ziez heb guir nag abek ebet. Ann Tadou neuze a c'houlenn e ve silaouet ho c'hlemmou dirag ar barnerien : potred ar Gouarnamant a lavar nan, kren ha craz. Neuz ket a varnerien evit ar Relijiuset ! — Penaus, eme ar Tadou, n'euz ket a varnerien evidomp-ni ? — Nan, n'eus ket. — Mes savit barnerien evit hor silaou ! — Netra! ne dal ket deoc'h. — Peurvuia ann dud eo na fell ket dezho mont etre daouarn ann archerien dirag ann tribunalou;mes breman ann archerien eo a fell dezho miret ouz ann dud da vont dirag ar barner! Setu azè penauz eo chenchet penn d'ar bed gant ar Franmassouned.

Eun tol spontus, eur vilfans eo ar pez a ra ar Gouarnamant d'ann Tadou Relijiused ! Ann oll, da viana kement a zo en he greiz eun tammik carantez evit al Lealdet, ar Guir hag ar Frankis, a gav kement-se estlammus. Abalamour da ze e veler var ar c'hazetennou hanoiou eun niver braz euz ann dud a oa er c'hargou huella, hag ho deuz lakeat ho demission ; na fell ket dezho derc'hel ho c'hargou, gant aon ne deufe ar Gouarnamant d'ober dezho dre nerz, sclabeza ho brud-vad, en eur gemer pers à dost pe a bell, er brezel iffam a reer d'ann dud a Ilis. Petra zesk deomp ann dud-se, en eur lacaat ho dimission hirio ? Ar pez a zeske da viz Even diveza ann dud calonec ho deuz roet ar skuer-vad d'ar re-man ; da lavaret eo : ez a fall put ann afferiou ; e ma mevelienn ann diaoul o c'hoari vaz, hag ar paour kez Frans, he deuz ho lezet d'he c'hoummandi, o vont d'ann teuz. Ne ket heb abek e coummans ann dud da grial :

« Terri a reer ann oll lezennou ! » Ann dud-se a velomp o tilezel ho c'hargou her goar mad tre ! Abalamour da-ze eo e reont ar pez a reont ! Ha ne 'z-it ket da gridi eo eur zottoni eo a reont ; ar re-ze a zo tud desket mad, tud euz ar gouizieka, hag a anavez al lezennou ; a voar penaus ho displega d'ar re all, hervez ar justis hag al lealdet ; hounnez eo bet ho micher evit ar veich. Gouzout a reont ivez pegement a boan eo bet coustet dezho dont a benn da gaout, da veritout dre ho gouiziegez, ar garg huel e peleac'h e oant ; meur a hini anezho a vel ouspenn, penaus n'eus ken moïen da sevel ha da vaga ho ziad tud, nemet o kenderc'hel en ho c'harg ; mad ! en despet da gement-se oll, e cavont guelloc'h beva e creis ar brassa dienez, èn eur en em zizober euz eur garg hag a oa coustet kement a boan hag a drubuill dezho, eget kemer pers er pez a ra ar Gouarnamant. Red mad eo lavaret eta eo disleal meurbed ann toliou pao-bleiz a reer hirio d'ar Relijiused. Ha c'hoas, ma na vije bet nemet unan, pe zaou, pe dri er gis-se, o lacat ho dimission, e vije allet marteze lavaret : « ar re-ze a zo pennou-fall a dud ! » ; mes en nevez amzer diveza, ez euz bet daou c'hant, ha breman, er zizunveziou diveza, ez euz eur c'hant all. Penauz ober d'eun den, hag e ma he spered mad ganthan, da gridi n'eo netra ar pez a velomp ober d'ar Relijiused. Pa veler kement a dud gouiziek o lavaret da Brezidant ar Republik, e ra fall oc'h ober ar pez a ra, ne dlee ket beza ar guir a dû ganthan.

Mes mar ra fall Prezidant ar Republik oc'h ober brezel d'ar Relijiused, c'hui a voar mad eo poent divezad deomp-ni, digori bras hon daoulagad. Cass a reer er meaz euz ho ziez, heb barnidigez, heb lezen — petra lavaran, enep peb lezen, — hag evit plijout da livastred, da ailloned kear, piou, a gav deoc'h ! menec'h hag a zo bepred couls ha peb hini ac'hanomp, *citoïaned libr euz ar Republik a frankis*. Piou a voar, marteze, heb dale pell soken, evit ober plijadur d'ann aillevodet-se, ni a vezo great deomp ar pez a velomp ober d'ann Tadou. Perag lavaret *martèze* ? Gouaska peus stard a reer var hor chouk dija ; great eo ar stal ganeomp, couls lavaret. E guirionez, ha c'hui a gav deoc'h e vo guelloc'h ar Gouarnamant-ma en ho kenver eget ne deo e kenver ar Relijiused. Ia da, paour kez Iann ! P'eo guir, evit plijout da Republicaned kear, ar Gouarnamant a ia beteg terri al lezennou, lacaat ann dizurs e peb leac'h, lacaat da zevel a enep dezhan, kement den fur hag honest so ; bezit sur, evit ober plijadur d'ar re-ze ive, e laco da boueza voassoc'h-voaz varnhoc'h, ar c'hargou hag ann traou all a bouez dija kement var ho chouk, eleac'h kemer truez ouzoc'h hag ho tizamma. Ar re a laca ar Gouarnamant d'ober brezel d'ar Relijiused, eo a zo ivez o virout na deufe d'ober scoazel d'ann dud divar ar meas. Ped gueich n'eus ket bet lavaret ann dra-ze deoc'h.

Bleizi ne reont nemet taga,
Radicalet nemet goada. X.

Exercisou ar soudardet er bloas-man.

Setu achuet c'hoas, er bloas-man, exercisou ar soudardet, hag ho deus discuezet e oa cals desketoc'h ar soudardet, ar re soken a oa evid ho 28 devez ; mæs discuezet ho deus ive assambles meur a dra, a ve mad teuler evez outho. Re a c'houlenner digant ar soudardet a zigouez d'oc'h ar gear evid ober ho miz servich, ha setu perag goude beza partiet oll assambles, e chomm eur gals anezho a hed ann hent. N'int ket boaset mui da vale, kement hag a rer dezho ober. Fall eo kement-se, ha goal fall soken, rag ma ve savet ann dud iaouanc evid ar brezel, e c'hoarvesfe ar memes tra gantho. Gueichal, araug ann hentchou houarn, abars en em gavout var ann dachen, ar soudardet ho devoa amzer avoalc'h d'en em voaza d'eus al labour ha d'eus ar scuisder, rag aveichou e vije pell a ioa disclæriet ar brezel, abars ma vije emgann ebet, hag en eur vont, e oa moïen d'ho deski peus-vad, evel m'her greas ann Napoleon kenta, goude ma oa bet distrujet he arme er *Russie*. Hirio, ne alfe mui c'hoarveout ar memes tra, rag antronos ma ve disclæriet ar brezel, ec'h alfe beza emgann. Cals gaou a ve eta evid ann arme cahout oc'h he heul, tud ha ne alfent ket anduri ar scuisder, rag ne vent mui boaset, na dious ar boan, na dious ar viser, na ne vent mad nemet da garga ann hospitaliou, egis ma so bet c'hoarvezet er bloas-man gant eur gals anezho. Eur goal-zarvoud e ve, ous pehini, kement ho deus carg, a dlefe teuler evez mad.

Eun dra all en deus kement a dalvoudegez evel heman, eo ann neubeut a vouiziegez eus ho deveriou, ar re a so carget da bourvei boued evid ar soudardet. Pell so e vele ann oll e oa eun dra benag da ober en affer-ze, mæs breman her gueler cals guelloc'h. Evid ar 6et arme, ar 7et hag ann 11et, ez eus bet guelet anat ; eur rejimant d'eus ar 6et arme, ar 79et a linen, a zigouez etro teir heur goude creisteis en eur gear hanvet *Antry*, goude beza baleet eun dec leô benag. Da 7 heur dious ann noz, ar soudardet n'ho devoa ket bet c'hoas ar c'hic d'ober ho c'hoan ; gouscoude offiserien brassa ar rejimant, hag ar re oa carget da bourvei boued, en em gave eno gantho.

Hag ar pez a oa ar goassa e kement-se, eo m'ho devoa ar soudardet beteg ann devez-ze prenet ha lazet ho unan al loenet ho devoa ezomm anezho. Epad ann eis devez m'ho devoa pourveet ho unan d'ho ezomou, beb noz ar soudardet a zrebe ho souben da c'huec'h heur, pe d'ann diveza da seis heur, ha da benn eis heur ec'h hellent mond da ziscuiza. Netra ne oa prest evitho, dress d'ann devez ma oa lavaret ec'h hellent conta var ar re oa carget eus ann affer-ze evid ann oll arme. Evid ar 7et arme ez eus bet roet d'ar soudardet bara louet, ha d'ar c'hezec, kerc'h lous kemesket gant hâjou c'huero, ne oant ket mad da zribi, na ne reant nemet reketi al loenet.

Evid ann 11et arme, setu petra a scriv eun den d'eus eur gearic vihan dre beleac'h e renke tremen lod eus ar soudardet, hag ar pez a lavar hen en deus her guelet.

1° Ni, emezhan, a dlie loja ha maga soudardet o tremen, hag hervez ar c'helou oa bet casset deomp, hon devoa poazet bara evid 250 den mui-oc'h eget ne oa e guirionez.

Piou so caus ?

Ar re oa carget da bourvei boued d'ar soudardet, hag ho devoa casset kelou fauss deomp.

Piou a baeo ar faut-ze ?

Ar Gouarnamant ; da lavaret eo, ni.

2° Ar soudardet-ze na dlient ket chomm en hor c'hear-ni d'ann distro. Ann urzou evid-se oa bet roet 15 devez araug ann distro, hag ar soudardet a so deut gouscoude en dro dre aman, hag a so chomet da goania ha da loja, mæs evel n'hon deus bet kelou nemet divheur araug ma zigouesjont, int a so bet maget ha lojet fall.

Piou so caus ?

Nemet ann hini a ioa carget da bourvei dezho.

Piou en deus renket gouzanv ?

Ar soudard.

— A bell so e vije bet chenchet ann oll traouze, panefe ma eo Gambetta a du gant ar re ho deus c'hoant e chomfe ann traou da vont egis ma reont. Me chans breman e vezo guelet anat ar virionez, hag heb dale e vezo græt eul lezen evid lavaret e vezo hiviziken, couls ar re so carget d'eus ar boued evel ar re all, oblijet da senti da eur mestr hebken, d'ann hini a so e penn ann oll soudardet. A.

Jesuistet Toulouse.

Setu aman ar pez a lavar ar gazetennou Radicalet d'eus ar pez a so bet nevez græt e *Toulouse* a enep ar Jesuistet. Ar re soken a ioa a du gant ar Vinistret a enep ar Breuriezou Relijiuset, n'hellont ket meuli ar pez so bet græt. Setu aman comsou ar *Marseillaise :*

Dond a ra re... ziskiant ann oll, ann *hu* a ra breman ar Vinistret var ar Jesuistet. Mad avoalc'h e ve da lacaat var ann theatr, da lacaat ann dud da c'hoarzin, varbenn sottoni ann dud. —

Ann *National* a lavar ive :

Eur guchennad Jesuistet oc'h en em gavout assambles en eur scolaich, mare ar scoliou, na hell ket beza henvelebet ous eun neubeut tud, o clasc en em assambli evid ober eur vreuriez-nevez a enep al lezennou, goude beza bet casset cuit.

Neus lezen ebet a virfe ous ar Jesuistet ober ar micher professoret ; ann articl 7 n'en deus ket allet beza votet er Senat. Lezen ebet ne roe conje da chasseal e meaz ar vro, ar re oa en breuriezou so bet torret ; ne heller chasseal nemet ann diavezidi. Anzavout a renker e tlefe beza goal nec'het ar Vinistret.

Ann *Estafette* en em gav ive goal nec'het :

Jesuistet scolaich *Sainte-Marie*, o tont adarre da scolia bugale en ho scolaich, a lavare evelhen d'ar Gouarnamant :

« C'hui peus chasseet eur vreuriez Relijiuset n'he devoa ket hoc'h aotre. Achu eo. Neus ket mui a Jesuistet hirio. Neus ken nemet beleien evel beleien all eus ann Escopti, a fell dezho cahout ho guiriou evel ar sitoianet all, hag etoues ar guiriou-ze, ema ann hini a so ar preciussa evitho ar guir da scolia bugale. »

Ar Gouarnamant n'en deus ket sonjet eveldho. Ar Jesuistet, oc'h en em assambli adarre er memes ti, ha ne ve nemet e mare ar scoliou, a so bet travoalc'h evithan d'he lacaat d'ober van da gredi penaus e oant o clasc en em assambli c'hoas evel breuriez, ha Ministr ann afferiou evid diaveaz ar vro, en deus bet ar gourc'hemenn digant ar Vinistret all da chasseal evid ann eil gueich professoret scolaich *Sainte-Marie*.

Anzavout a rencomp penaus, evid ar pez a sell ouzomp, ne domp ket goest da entent, penaus ec'h hello Jules Ferry discuez neus ket kemm etre he oberou hag he gomsou. D'ann 8 a viz Meurs 1880, ec'h anzave gant ann autrou Jules Simon, penaus ann hano hag ar galite a Jesuist, na chome ket stag da viken ous ann den ; penaus den na helle chomm Jesuist ha beza lavaret Jesuist en despet dezhan, ha penaus e oa possubl, goude beza bet Jesuist, dond adarre da veza sitoian ha netra ken, o cahout evelse oll guiriou eur sitoïan.

Hogen, hirio ne ket mui Jesuistet hon deus dirazomp, mæs sitoïanet ha netra ken. Ar Jesuistet ho deus græt ho fossubl evid mond dreist al lezen guir eo, mæs ne heller ket lavaret ho deffe græt netra a enep al lezen.

Al *Liberte* a anzav gouscoude ne ket evid gouzanv ar Jesuistet, ne hell ket miret da lavaret pegement a zisplij dezhi oundu ar Vinistret en affer-ze :

Netra na hello renta leal ha just ar pez so bet græt eno a enep al lealdet hag ar justis.

Petra so bet gourc'hemennet gant ar c'hemennadureziou ?

E ve sarret couenchou ar Jesuistet, ha casset ar re-man da bourmenn, rag n'ho devoa ket aotre ar C'houarnamant.

Hogen, n'ho deus lavaret ger ebet d'eus ar

guir a apparchant ous ann oll sitoïanet e Frans da veza professor neus fors d'eus peu sort relijion e ve, neus fors d'eus peu sort breuriez e ve, gant aotre pe heb aotre ar Gouarnamant.

Ar Jesuistet, casset da bourmenn evel breuriez Relijiuset, a so atau evelken, sitoïanet eus a Frans ha neus lezen ebet a alfe lemel digantho ann hano hag ar galite-ze.

Ann articl 7 d'eus lezennou Ferry, en deus clasket tenna digantho ar guir d'ober scol, mæs ann articl-ze so bet taulet a gostes evel control d'al liberte.

Gant peu sort guir eta e fell breman d'ar Gouarnamant miret oc'h eur Jesuist beza professor en eun ti-scol benag ?

Ar scolaich-ze, a lavarer, a apparchant atau ous ar Jesuistet, ho deus guerzet ho guiriou da eun neubeut tud a so sanset commandi dezho,hag a so e guirionez dindannho.

Ma ! lacomp e ve guir, ma kirit, mæs ne ket ar Prefet a hell barn ann affer-ze, kement-se a sell ous ann tribunalou, nag ar Gouarnamant kenneubeut, na den all ebet na hell kemer evelse plass ar varnerien. —

— D'ann oll clemmou-ze douget en he enep gant he vignonet, petra respont ar Gouarnamant? Peu sort digarre a gavo hen evid lacaat ar re all da gridi en devoa ar guir da viret ous ar Jesuistet da veza professoret couls hag ann dud all ? Ann *Temps* hel lavar deomp en eur pennadscrid, a seblant beza bet scrivet gant unan eus ar Vinistret.

« Ar Gouarnamant, abars ober ar pez en deus « græt e *Toulouse*, en deus evesseat mad penaus « ar Vreuriez a ioa er scolaich-se o chomm, a- « bars kemennadureziou ann 29 a viz Meurs, a « so distroet di d'en em assambli evel kent. Ar « Gouarnamant, dre ar pez en deus guelet, *a* « *sonj dezhan beza sur*, penaus ar Jesuistet a « ioa distroet adarre evel breuriez er scolaich-ze, « couls ha ne vije bet biscoas douget kemennadu- « reziou ann 29 a viz Meurs. Var 27 Jesuist a « ioa kent en ti-ze, 18 a ioa deut en dro d'ar sco- « laich. 9 deut d'eus *Bourdel*, *Perpignan* hag « eun neubeut keariou all. Beva a reant assam- « bles,hag e oa savet a nevez ar vreuriez gantho. « Abalamour da ze eo int bet casset cuit deac'h, « ha ne ket abalamour ma reant scol. Ministr ar « scoliou eus he du, a so carget da veilla var ar « scolaichou a so digorret adarre,hag ho deus ke- « meret professoret Jesuistet. Hogen, ann dra-ze « so eun affer all,dishenvel-tre,d'eus ar pez a sell « ous Ministr ann afferiou evid diabars ar vro. »

— Kense ne gaver ken da lare o clasc discuez ez eus bet ar guir d'ober ar pez so bet græt nemet ar c'homsou diskiant-man : *Ar Gouarnamant a sonj dezhan beza sur*.... Petra en dije græt eta ma vije bet sur e guirionez. Hogen, ar Jesuistet ne oant ket o chomm er c'hollaich, ha ma oant o chomm assambles en eun tu benag all, ac'hano eo e tlient beza æt potret ar poliss d'ho chasseal, ha ne ket dious ar scolaich. Trist eo evelken ann amzer, ma heller rei da gridi d'ar bobl e ve guir ha leal, ar pez oll a ra ar Gouarnamant rag ma eo græt gant ann archerien hag ar poliss, hag a so gouscoude ar c'hontrol beô d'eus ar skiant vad, al lealdet hag ar guir. A.

Hirio, pa ema ar Jeneral *Farre*, Ministr ar Brezel, o teuler er meaz euz hospitaliou ar zoudarded kement leanez, kement seurez a zo bet eno beteg hen o kemer sourci euz ar re glanv, e-z-eo troet em fenn lacat dirag ho taoulagad, lennerien, eur gemmennadurez douget d'ann daou varnugent a viz kerzu er bloavez 1800, — epad ar Revolusion vraz, evel ma velit, — gant Ministr ann afferiou diabars ar vro, a-du gant ar memez Seurezet.

Ar pennad scrid-se a roïo deoc'h da velet pebez kemm a so etre ar re a oa e penn ann afferiou en amzer-ze hag ar re a zo hirio o commandi ac'hanomp. Potret ann Dispac'herez-Vras a c'holoaz ar Frans a dan hag a voad, ne reent ket evit doare kement a faë var ar seurezet evel ma ra ann dispac'herienn hirio. Setu ama ar gemmenadurez-se :

Ministr ann afferiou diabarz ar Vro.

.....

O velet na gaver ket tud da hallout kemer ker couls hag evel m'eo red sourci euz ar re glanv evel ar merc'hed calonek-se a zo en em vouestlet dre ho stad da servich ar glanvourien en hospitaliou, hag a so poulzet d'ar stad-se gant *ann tân-flamm eus ho c'harantez* ;

O velet ne gaver etouez ann oll hospitaliou euz ar vro hag e ve soulajet ar re glanv ennho gant kement a aked,a vouiziegez,a urz vad,ha ken neubeut dispign, evel *er re e peleac'h eo deut adarre da jomm bugale ann Urz divin-ze savet gant Visant-a-Baul*, pere n'ho deuz ken aked nemet d'ober ann oll oberou a drugares dreist-vuzul ;

O velet ne jomm mui euz ar vreuriez talvouduzse nemet eun neubeud deut dija var ann oad hag hon laca da gaout aoun na deufe da vervel « *eur Vreuriez* » ken din da veza meulet etouez ann dud ;

O velet eo red, evit caout ar vertuziou hag ar vouiziegez necesser evit servich ar re baour hag ar re glanv, beza bet e scol ar scuer-vad ha beza guelet aliez penauz en em gemer ar re all evit soulagi ann dud reuzeudik-se ;

A ra da anaout :

Da genta. — Ar sitoïanez Delau, bet guechall Mamm Superiorez ar seurezet euz urz Visant-a-Baul, ho deus otre ar Gouarnamant evit sevel ha deski scolerezet evit servich ann hospitaliou.

D'ann eil. — Ann ti a zo er ru hanvet *du Vieux Colombier* e peleac'h e vije savet guechall ar vugale

emzivad, a zo roët dezhi evit sevel ha deski he scolerezed.

D'ann drede. — Kemer ha hello ar merc'hed a gavo dezhi a vezo mad evit sevel a nevez he breuriez, hag he hello ober eun dibab etouez he scolerezed euz ar re a gavo ar guella troët evit ober mad ann deveriou euz ann urs ;

D'ar bevare. — D'ar re-ze ha d'ar scolerezed a bere ho c'herent a zo en dienez, ar Gouarnamant a baëo tric'hand lur beb bloaz.

D'ar bemped. — Ann oll scolerezed a renco suja d'ar Vamm Superiorez, ha seveni, heuil penn da benn reolenn ann urz evit ar gouent.

D'ar c'huec'hved. Ar madou red evit ezomou ar gouent hag ar vreuriez a-bez a vezo tennet kemeret divar ann dispignou a ra beb bloas an hospitaliou. Ann arc'hand-se na dleo ket mont en tu-all da zaouzek mil lur ar bloaz.

Græt e Paris ann 22 a vis kerzu 1800.

A.

KELEIER.

Boulogne. — Prefet ar *Pas-de-Calais* en deus difennet ous ann autrou mear Boulogne, ober he zeveriou a Vear epad eur miz, rag m'en devoa roet he unan billejou voterez evid ann electionou d'ar C'honseil Jeneral. Me chans ne ket red lavaret deoc'h, ne ket hano ar Republican a c'houlenne moueziou a ioa var ar billejou-ze ; panefeze ne vije ket bet difennet outhan ober he zeveriou a Vear, er c'hontrol, he veuli eo a vije bet græt, evel ma so bet c'hoarvezet gant barner a beoc'h *Saint-Germain-les-Belles* (Haute-Vienne), a ioa bet o pourmen en o'l parræziou eus ann escopti, o labourat evid lacaat henvel he vab, eur Republican.

Lyon. — Dimission mear *Cuire* ha *Caluire*, hanvet Gay, a so bet resevet gant ar Gouarnamant. Arnaud, kenta Conseiller ann Ti-kear var al listen, so bet hanvet evid ober ann dever a Vear.

Tamall a rer d'ar Mear Gay beza bet roet conje d'he secretour sina evithan paperiou ar *Mairie*, da lavaret eo, d'ober paperiou faus. Hogen, evel ne ket hebken Republican a ioa ann autrou-ze, mæs Radical, ne ket bet torret, neus bet græt ken dezhan, nemet he lacaat da rei he zemission.

Roanne. — Ann autrou Goutalaud, Mear e *Sail-les-Bains* a ioa bet difennet outhan gant ar Prefet, d'ober he zeveriou a Vear epad eur miz, a so bet torret gant ar Ministr. Tamall a rer dezhan beza dalc'het eun hostaliri, petra benag ma oa mear, abars beza goulennet aotre ar Prefet. Ni a garfe e teufe Prefet al Loire pe ar Ministr da respont ons ar goulennou-man.

Mar de guir ar pez a damaller d'ann autrou Gontalaud, perag ne ket bet galvet dirag ar Justis ? ha ma ne ket guir, perag e torrer anezhan evel Mear ? Ac'han da beur e kendalc'ho ar Gouarnamant d'en em lacaat en dail-ze, dreist ar varnerien hag al lezennou ?

Arcachon. — Setu aman eun affer, henvel dress ous hini ann autrou Gontalaud. Cavout a reomp anezhan e gazeten *Arcachon*.

Ann autrou Brannens, adjoint en *Arcachon*, a so ive assambles marc'hadour guin. Hogen, setu ma eo bet paket e *fraude*, ha ma so bet græt *procès-verbal* dezhan. Goassoc'h cals eo ann affer, rag ma zeo adjoint.

Ann autrou Brannens a renco mond dirag ann tribunalou, ma ne virer ket ous ann affer mond da benn ; hogen, claoustre ne vezo ket torret !

D'ann 9 a viz Du kenta, e teuio adarre ann Deputeet hag ar Senatourien da Baris. D'ann 9 a viz Kenver, e vezo græt ann electionou evid ann Ti-kear dre ar Frans. M'ho peus Conseillerien mad, dalc'hit dezho ; mar dint fall, eo poent deoc'h guelet piou a alfec'h da henvel en ho flass, o cahout atau sonj, penaus ar re ne ouzont ket renca ho afferiou ho unan, n'int ket mad da renca ho re-hu, ha penaus ar re ne dint ket cristenien mad, ne rentont ket ho deveriou da Zoue, ne vezint ket mad kenneubeut d'ober mad ho deveriou en ho kenver-hu.

Paris. — Gambetta so en em gavet e *Paris* deac'h, ha ker buhan eo commanset ann abaden a enep ar breuriezou Relijiuset all.

Ar *Barnabitet* a ioa o chomm e ru *Monceau*, so bet chasseet hirio ; 4 anezho a ioa Italianet, a so bet chasset d'eus Frans.

Montpellier, *16 a viz Here*. — Er mintinman, da c'huec'h heur, eo bet chasseet Relijiuset Carmez. Clasket so bet dibotailla ann nor; mæs egis ne heller ket hen ober, eô bet brevet a dauliou boc'hal. Eun heur so bet renket da gahout evid-se.

Agen. — Er memes devez e *Agen*, so bet græt ar memes tra. Ar Relijiuset ho deus douget clemm, hag ann autrou Boule, procureur ar Republic en deus lakeat he zemission, abalamour d'ar c'hemennadureziou.

Roubaix. — Er gear-man ez eus bet c'hoarvezet ar memes tra, mæs eno ne ket hebken ar Procureur, mæs ar re all a ioa da eil dezhan, ho deus oll roet ho demission.

E *Carcassone*, en *Angers* hag e *Saint-Omer*, ez eus bet græt eur c'hement all. Er gear divezaman ez eus bet red cahout eun alc'houezer divroad, ha n'en deus allet dond a benn eus ann noriou, nemet goude poania divheur hanter amzer. E *Bourdel*, ar poliss so antreet goude beza dibotaillet dor ar sacriteuri. Er mare-ze, ann Tadou a ioa o cana ann offis. O velet ar poliss o tont ec'h en em dennjont beb hini d'he gambr, hag ec'h alc'huezjont ann nor. Ann noriou neuze

a oe dibotaillet pe torret, ha divarc'het, hag ann Tadou casset cuit dre ners, gant ho mignonet, a ioa diredet da gass sicour dezho. E *Bagnères-de-Bigorre*. ar Prefet so bet he unan gant ar poliss, da lacaat ar Relijiuset Carmez er meaz. Erfin, e kement leac'h a oa couenchou Relijiuset Carmez, ar Relijiuset-se so bet casset er meaz hag ar chapeliou sarret.

Ar re oa en ho zoues d'eus ar broiou all, so bet casset e meaz ar Frans, mæs renket so bet dibotailla pe vrevi ann noriou, hag ar Relijiuset o vont cuit, ho deus oll douget clemm. E *Beziers*, Relijiuset Sant Frances so bet casset cuit ive. Beteg hen neus bet lavaret ger ebet d'ar Relijiuset all nemet d'ar re-ze, mæs heb dale e teuio ho zro, rag ar Franmassonet ho deus lavaret e renkent beza oll casset cuit, hag hor Ministret ne ouzont nemet senti outho. Pell so hon deus hel lavaret deoc'h ; da genta, ar Relijiuset n'ho deus ket aotre ar Gouarnamant, goudeze ar re ho deus ann aotre-ze, hag erfin, beleïen ar parræziou, da vihana ma vent lezet d'ober ho c'hoant, ha ma ve diskiant avoalc'h ann electourien da benn ann electionou genta, evid henvel c'hoas evel Deputeet tud difeiz ha dizoue egis m'hon deus breman. Ar bobl en deus atau ar vistri en deus c'hoant da gahout. Kense, ober ho sonj, mæs mar couezit en toul lagen, den ebet na hello ho tenna ac'hano nemet Doue, ha penaus ec'h alfe hen hen ober, pa choasit evid ho Teputeet tud a garfe, evel Satan, distruj Doue hag he ziscar a zivar he dron evid kemer he blass. A.

Marvaillou a dreuz hag a hed
Egis ma za en deis hirio ar bed.

Ann Hermit. — Tri den henorabl, ia ; rag petra zinifi beza henorabl ?

Anjel. — Henorabl a zinifi...

Boudedeo. — Serrit ho klank, Anjel-gos, neket ar c'hategismou a zo ama.

An Hermit. — Henorabl a zinifi eun den a rent an oll deveriou d'an otrou Doue ha d'an nessa. Hogen, daoust a ni on deus lazet ?

Eur c'higuer. — Laza a zo henorabl.

An Hermit. — On deus lazet den ebet ! Daoust a ni on deus laeret ?

Eur miliner. — Nemet a vo dre hardissegez..

An Hermit. — Laeret e mod ebet ? Daoust a ne rentomp ket hon deveriou da Zoue ? Peur e vankomp hor pedennou ? peur omp-ni klevet o sakreal hag o nondeal ? Ah ! ne ket ni a vank d'an offisou da zul! na da sakramanti pa ves gleed! Ha gouscoude omp kemeret evit tud ar groug hag ar c'hillotin.

Mac'harit. — Perak eo leshanvet an Hermitet Fas-de-Fer ha Pen-Koat ?

An Hermit. — Assa, Ian, lakit Mac'harit da devel, rag e tri dam e laka va discours. Ker goas eo hag Eschin da ziskourchou Demosthen. Teod Mac'harid a zo eur vouc'hal.

Ian he Vam, en he za. — Mac'harit, sant Paol a lavar e tle eur vaouez henorabl derc'hel krog mad gant he dent en he zeod, pa ve en eun assamble ; o pe sonch deus kusul an abostol. E kemense e permettan da Voudedeo, isplika deoc'h ar pez a zo luiet en ho kuden.

Boudedeo. — Fas-de-Fer ha Pen-Koat, Mac'harit, a zinifi Hermitet pere, goude beza great ho dever, no deus aoun rag netra. Han ! essoc'h oc'h brema ?

Mac'harit. — A c'hui Hermit Callot, pehini ho leshano ?

Boudedeo. — Mac'harit, peoc'h pe me boko deoc'h !

Mac'harit. — Otrou Doue ! Evit brema e tavin !

An Hermit. — Ia, ar Framassounet daonet a gemer ac'hanomp, evel pa vemp tud ar grouk hag ar c'hillotin ! Petra lavaran ! m'am be lazet, m'am be devet, m'am be trahisset, ma ven impi, m'am be laeret, ma ven falla poulissoun, ha falla talakr, ma ven enebour ar C'houarnamant, e ve roet kik rost din da zribi, ha cafe goude va lein, (ama ez eus eur sklak dorn), ha chigoden da echui, (ama ez eus tri sklak dorn, gant tolliou seul boutou var al leur zi).

An Hermit. — Piou a garfe e ve great dezan kement all ? Grevi eo ? nan. Ar re zo tost da Grevy eo ? nan. Piou ta ? Ian eo ?

Ian a zao. — Oh ! nan, siouas ! (Ian a asez.)

An Hermit. — Lez-Breis eo ?

Lez-Breis en he za. — Me zo doc'h ho cortos, Pa deuint, ne ket me, ar poultr eo a barlanto, (ama e vresser an douar hag e c'hrougner. — Lez-Breis a azez).

An Hermit. — Boudedeo eo ?

Boudedeo. — Me am beus guelet meura di o toma, meura jiminal o tivogedi, ha kement Lorgnez so o krevi.Mar am c'hlaskont, em kavint,ha mar no deus ket anavezet an tad, me raio dezho anaout ar mab. (Pemp sklak dorn, ha pemp bresseres douar.)

An Hermit. — C'hui eo oll dud, re vras ha re vunud ? (Ama an oll er c'hranch hag en diaveaz a ra teir c'hrougnaden). C'hui a garfe beza tennet deus ho tiez, egis chass deus ho lochennou ? (Ama an oll a c'hroung en or serri ho daouarn).

An Hermit. — Setu gouskoude petra vo great deoc'h, rag eno ema plan ar Framassounet daonet. Ne fell ket dezho e ve muhi netra d'he berc'hen. Divar ar marmouchen omp, ha da varmouchen e rankomp distrei. Eur marmous a zo bet gueichal, pehini, n'oun dare penaos, en deus on laket da vont er meas deus al lignez, hag en deus hon rentet malhurus, hag e rankomp, kousto pe gousto, distrei d'hor stad kenta. Divar ben hon lakat da zistrei dezhi eo e ma an oll c'hoari.

Suter ar C'hodunord. — O vlagi emaoc'h, Hermit !

An Hermit. — Mab ar c'hos suter, c'hui voar avoalc'h e lavaran ar viriones divarben plan chef ar Framassounet, pa goms divarben penaos beza libr avisiken, ha kaout egalite etre an den hag an den. Lavaret a ra penaos eur marmous a zo libr er c'hoajou, hag ez eus egalite etre eur marmous hag eur marmous.

Eur C'hernevod. — Ia, rag daou varmous int.

An Hermit. — O c'hassa ober marmouchen e maor d'oc'h ar Jesuistet.

Ian-he-Vam. — Hag e sonch deoc'h, tudou, n'em beus ket a leac'h da gaout aoun na ven ive chenchet e marmous-kos gant ar Framassounet daonet ? a tennet kuit d'oc'h va granch var digarez petra ? me lavar deoc'h, me ne maon ket var va azez, evidon da veza em c'hador !

Suter ar C'hodunord. — Renounsomp da C'hrevy, hag anvomp Ian, Roue he c'hranch.

An oll. — Bevet ar Roue ! Tanfoultret Republik ar Framassounet. Bevet Ian-he-Vam, roue Kallot, prins ar c'hranch.

(Eur pennad all eur veich all) J. M. C.

Eur c'hraouadur milliget!!

D'ann nos varlerc'h, ann den disacr-se a gemeras eur voc'hal, hag a ieas e unan da ziskar kement Croas a oa er barres. Ne oa ket avoualc'h kement-se evithan ; evit diskuez pegement e tisprije ann traou santel-se, e lacaas en he benn sevel eun tiik bihan var lein eur menez gant coat ar c'hroasiou-se, evit staga he chass. Tra eusus, ar Gouarnamant, evit ann tol caër-se, a roas ar groas a enor d'ar potr Iann da staga var he beultrin!....

Oll dud ar vro a dec'he pell eus ann den disacr se, evel m'ho divije tec'het euz eur c'hi clanv ; lod o devoa truez outhan gouscoude, o velet e pe stad spontus e oa he ene. He dad a skuille nos ha deis daëlou c'huero, en eur sonjal er groas pounner, er c'halir c'houero en devoa preparet evit he gosni, en eur lacaat he vab er scol e ti ann dud difeis. Ar paour keas tad reuzeudik a zizec'he var he dreid gant ar vez hag ann anken; coueza reaz clanv fall, hag heb dale oe var bord ar bez, ar maro a oa couls lavaret etre he zent. O velet o tostaat ann heur spontus-se euz a varnidigez Doue, ann tad keis a c'hoanteas netaat he ene, euz ar goall skueriou a bere e oa bet ar penn caos, emezhan, en eur gass he vab d'ar scol. Goulen a reas ma vije galvet d'he velet, ar beleg santel a oa gueichall person er barres, hag a oa bet red dezhan mont da guzet abaoue ma oa deut ar potr Iann d'he vro.

Ar beleg santel-ma, na varc'hatas ket evit mont da grenvaat en he heur diveza, unan euz he zenvet muia caret. Gouzout mad a rea gouscoude e oa risclus bras dezhan chom heb coueza etre skiltou ar bleisi counnaret a rede ar vro ; neus fors, eur c'hlanvour, eun danvad prest da vervel, eun ene oa da savetei ; na reas eta nag unan na daou, mont a ra var eün da gichen ar c'hlanvour her goulenne. Mes digouezet dirag ti ar reuzeudik, e cavas var dreuzou ann or, Iann ann disacr, gant eun daou pe dri ziaoul all ker cris hag hen. Ar beleg santel a zo garrotet, ha stlenjet d'ar prison, evel eur beleg en em savet a eneb lezennou ar Gouarnamant.

Abaoue ann tol euzus-se, Iann a guitaas ar vro. Ha dad kes, o veza clevet ar pez hen devoa great he vab evit miret ouz ar beleg da zont d'her c'honsoli var he dremenvan, her milligas, hag a rentas, prest goude, he ene da Zoue. Iann a oa disroet da Baris. Eno, n'ouffen ket lavaret deoc'h pe seurt buez e cunduas. Ar pez a ouzon, eo e chomas pell, a drugare Doue, abars dont er vro ; sonjal a rea d'ann dud memez, ne deuje mui da ampoesoni ar c'harter.

Goude ann amzer c'hlao, e teu ann amzer vrao e ve lavaret ; mad, goude ar bersecution e teu ive ar peoc'h. Pa oa ehanet ar brezel spontus-se, great gant ann dud fall d'ar veleien, ha d'ann ilis a bez ; pa deuas dorn Doue da sevel Bro-C'hall a nevez ; pa oe commanset ar Gouarnamant nevez da ober eun enclask d'ann dud fallacr ho devoa goloet ar vro a dan hag a voad ; Iann ar milliget a sonje dezhan pellaat divar he benn justis Doue, hag hini ar bed. Dont a reas d'en em guzet e merouri he dad ; eno, emezhan,ne vezin anavezet gant den ; den na zonjo dont da glask ac'hanon di.

Mes ma hell ann den aveichou achap a dre daouarn justis ar bed, nan hell e mod ebet, nag er bed-ma nag er bed all, disroi divar he benn mallos he dad, na mallos ann Autrou Doue.

En eur zont d'he vro, Iann ar milliget, a hellas evit guir,tec'het eus ar galiou, e pelec'h evije sur bet tolet, ma vije chommet e Paris ; gouscoude n'en em gave ket eas etoues he genvrois ; guelet mad a rca e oa disprijet ha casseet gant ann oll. Den ne grede tostaat outhan ; tec'hel a reer arauzhan goassoc'h eget araog eur bleis ; kement tol fall a c'hoarveze er vro a vije tamallet dezhan. Caër en divije kinnig coummananchou bras d'ann dud, ne gave den contant da vont da labourat na da servicha d'he di ; he verouri a ieas da netra ; he loenet a varvas ; ar grisil a zistrujas he eost pevar bloas dioustu. Erfin, ann tan-foultr a zevas he di, ha kement tra hen devoa.

Eur goal-heur c'hoas spontussoc'h a gouezaz var Iann ar milliget. Coll a reas he skiant-vad,hag epad ar rest euz e vuez, e oa sclear d'ann oll da velet, pegement e oa crignet he goustians gant prenv ar rebechou c'huero, a oa bet chomet cuzet bete neuze. Adalek ann deis ma gollas he speredmad, bemnos, da uneg heur, neus fors dindan pe seurt amzer, Iann ar milliget a guitae ann tiik hen devoe savet gueichall gant coad ar c'hroasiou evit lacat he chass, hag e peleac'h e chomme cu-

zet epad ann deis. Var eün e iee d'ar vered, hag en em strinke d'ann daoulin var bez he dad ; ac'hano e iea da vriata ar groas nevez a ioa savet e plass ann hini en devoa discaret. Neuze en em lakea en hent, evit mont da zaoulina e kement leac'h e oa bet croasiou gueichall, bet pilet ganthan ; eno en em daule d'ann douar a stog he gorf, en eur c'houlen digant Doue pardon euz he sacrilachou. Nag he zaëlou, nag he huanadou, n'ho deus c'hoas distanet counar just ann Autrou Doue.

Deut da veza evit ann oll evel eun teus spontus hag euzuz da velet, Iann ar milliget a oa bet var ar poent da veza arluet euz he barres. Lod gouscoude a gemeras truez outhan, hag abaoue e chomas etoues e genvrois, evel eur gentel veo d'ar vugale, hag evit ar re vras, eur skuer spontus euz a justis Doue.

Me ho ped, tadou a fammil, pennou tieges, a lenno ar pennad scrid-ma, digorit mad ho taoulagad, hag evessaït da biou roi ho pugale da scolia, mar fell deoc'h ne c'hoarvesfe ket ganeoc'h, evel gant ar paour kez tad reuzeudik, a varvas gant ann anken da veza roet he vab Iann d'ar Radicalet da scolia. Claskit mistri-scol christen d'ho pugale, pe dalc'hit anezho da labourat ann douar. X.

Madou an douar.

Ann amzer a so eus ar re vella evid ober labourou ar c'hala-goan, e laëiou eo achu,eun neubeut devejou so,hada ann ed hag int a lavar penaus ar c'henta ma ve hadet ar sura ma ver da gahout eost mad mæs ni dre aman ne lavaromp ket eveldho. Ann dud dalc'het er gear gant al labourou douar a gass neubeut a ed var ar marc'hajou hag a so gouscoude cals clasc var an ed. Eun tamic eo kereat ar guinis hag ar segal hag ho bleud. Ann hey a zalc'h d'he bris hag ar c'herc'h a geraio heb dale. Neus ket nemet ann avalou douar,rag ma so bet cals anezho, a heller lavaret e vent marc'hat mad.

Setu aman ar priziou.

Ar guinis 25 lur 10 da 28 lur 10 g. Segal 20 lur da 22 lur 10 g. Hey 18 lur 10 g. da 20 lur 10 g. Kerc'h 18 lur 10 da 20 lur ann daou c'hant lur pouez. Ann ed du a so ker atau. Guinis ann Americ so kereat cals : 27 lur 10 g. da 28 lur ann daou c'hant lur.

KEMPER. — *23 a viz Here. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 23 lur 10 g. — Segal, 22 lur »» g. — Hey, 15 lur 10 g. — Kerc'h, 17 lur 10 g. — Ed-du, 19 lur 10 g. — Avalou-douar, 5 lur 10. A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Be peus bet kelou euz va merc'h geaz ?

— Ia, va zad, eme ar Relijius, ha kelou mad soken. Be ma en assurentez etoues hor mignonet d'eus arme ar Roue hag ann Ilis. Doue a rento anezhi deomp mare benag, marteze heb dale... Hogen, emezhan da Vac'harit, deoc'h eo, va merc'h, lavaret breman ar pez a ouzoc'h.

Houman neuze a lavaras ar pez en devoa græt Claverolles, ha penaus e oa bet paket he unan gant ar re Venn. Ne ancounec'haas ket dreist oll lavaret peger calonec e oa bet ann autrou de Milly, hag ar c'homt he chilaoue gant kement a evez, ma vije bet lavaret e lonke he c'homsou. Pa oe achu ganti e c'houlennas :

— Hor mignonet n'ho deus ket allet eta gouzout petra oa c'hoarvezet gant ann autrou baron de Milly ?

— Siouas ! n'ho deus ket, eme Mac'harit.

— Aoun bras am eus neuze ne ve maro. Eur galon vad a zen a oa, hag en em gavan ken doaniet gant he varo, evel ma vije bet crouadur din.

Ar plac'h iaouanc a roas neuze dezho ar bouet he devoa digasset evitho, hag abars mont cuit, e lavaras d'ar Relijius :

— Eur paour keaz den gouliet a so bet dastumet gant unan eus merourien d'eus kichen Stanc-ar-Spern, hag henez a ve laouen, mar galfe reseo sacramanchou ann Ilis ; ma ve possubl deoc'h varc'hoas lezel ho tad he unan eun neubeut heuriou.....

— Mond a rin, a respontas ar Relijius.

— Eur ger c'hoas nemeken, eme Mac'harit. Disonjal a rean da lavaret deoc'h, penaus deac'h eun neubeut soudardet ar Republic so bet duman, hag unan anezho, a oa d'eus compagnunez d'Orbois, en deus lavaret d'eus he gabiten, ne oa ket, en dail, goal istimet ganthan : Ar reuzeudic-ze ne felle ket dezhan credi d'ann ærouant ha d'ann teuziou, ma, breman en deus guelet a zivar he goust pegement e fazie.

— Te a sonj dit eta eo bet sammet gant Polic ?

— A dra sur.

— Na te so diskiant !

— Ne doun ket, hag a hent all, ma tije guelet da unan eveldon ar pez so bet c'hoarveset, te a renkefe credi ive.

Neuze e kendalc'has o conta eun dra benag, mæs ker goustad, na hellis ket clevout ar pez a lavare.

— Ann dra-ze so souezus meurbet, eme ann Tad Ollier, pa ehanas ar plac'h iaouanc prezec. Ma ! kenavo, va merc'h, me a ielo varc'hoas bete Stanc-ar-Spern.

Hag o tostaat ous he dad, e lavare ennhan he unan :

— Meus aoun e velan breman sclear avoalc'h ar pez a so bet c'hoarvezet... Ann den-ze so va goassa enebour, mæs ma dever eo savetei dezhan he vuhez. Plijet gant Doue ne ve ket re zivezat.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 45) DISSADORN 6 A ZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset bivizliken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 6 a viz Du 1880.

Da betra servich cahout lezennou, pa ne fell ket d'ann dud ho miret. Ma rafe ann disterra a-c'hanoc'h ann hanter eus ar pez a ra hirio ann deis potret ar C'houarnamant d'ar Relijiuset, e ve cavet archerien evid cass ac'hanoc'h d'ann toul, ha barnerien evid ho condaoni ; petra so caus eta e ve eun torfet bras evidhoc'h ar pez a vez græt bemdez d'ar Relijiuset, heb ma c'hoarvesfe ann disterra d'ann dud fallaer a glasc affer outho? Gortosit eun tamic, ma iafent dirag ann tribunalou, e vent condaonet couls ha c'hui, ha setu perag ne fell ket dezho mont. Int a lavar penaus ar Rouane hag ann Impalaëret ne oant nemet laëron, tud fall ha tirantet, ha setu m'emaint hirio oc'h ober ho unan cals goassoc'h eget n'en dije soken sonjet ober biscoas hini ebet eus ar re all. Int a lavar hirio penaus pa 'maint ar Gouarnamant, ho deus guir d'ober ar pez a blijo gantho, heb m'en deffe den netra da lare, nag ar justis netra da velet. Ma ve guir ar gaou-ze, neuze, pa ve achu gant ar Relijiuset, e teufe tro peb hini ac'hanomp hag e alfe beza græt deomp kement, pe tost da vad, d'eus ar pez so bet græt d'ar Jesuistet ha d'ar Relijiuset all. Hogen, pa int bet æt ker brutal d'ar Relijiuset egis m'ho deus græt er veichman, int a vouie avoalc'h ous piou e claskent affer, e oa ous tud n'ho dije gouezet en em zifenn nemet dre gomzou ; mæs ma carfent mond hirroc'h ha clasc affer ous tud hag int a so goest d'en em zifenn ho unan, ne ket evelse e iafe ann traou en dro.

Setu aman eul lizer scrivet da Brefet ann Hérault, gant eun autrou hanvet Dessalles, hag hi hen discuez anat.

Montpellier, 20 a viz Here 1880.

Autrou Prefet,

Lenna a ran en eur gazeten e scriver dezhi d'eus Paris, penaus ar Ministr en deus scrivet d'ar Brefedet teuler evez ne ve ket digemeret er maneriou, ar Relijiuset chasseet eus ho zi, ha reiurs dezho da zispartia, kellies gueich m'en em gavjent ouspen unan er memes plass.

Me so bet eürus avoalc'h evid digemer em zi, eleac'h m'en em gavont c'hoas er mare-man, ne ket evel merourien, mæs evel tud reuzeudic, eun neubeut eus Relijiuset Carmes, citoïanet frances eveldhoc'h, a so bet chasseet eus ho zi d'ar 16 eus ar mis-man. Kense, e tleit guelet, autrou Prefet, penaus petra benag va zi ne deo ket eur maner, e talvesfe cals evidoun gouzout petra so guir e kement-se.

O clasc her gouzout oun bet æt hirio d'ar Prefectur o clasc her goulenn diganeoc'h, mæs n'am beus ket allet ho cuelet, setu perag e rencan scriva deoc'h evit gouzout petra so guir e kement-se.

Me gred ne deo nemet eur brud fall ; gouscoude, autrou Prefet, ma ve guir e tlefer dont da glasc tenna va hostizien eus va zi, me a fell din digass deoc'h da sonj eus a hirio, penaus na hell den antreal em zi araug cahout va aotre, hag evel n'ho deus græt va mignonet netra a enep ar Justis, ma c'hoarvesfe, evid difenn ne antrefe den em zi, m'en em zervichfe d'eus kement moien a ve etre va daouarn, hervez m'her permet din al lezen.

Digemerit, autrou Prefet, me ho ped, ann enor am eus d'ho saludi.

Paul DESSALLES,
Plassen Louis XVI, 4,
Montpellier.

Hag a rafe evel m'hel lavar, ma teufe ann dibotaillerien da glasc affer outhan, mæs n'ez afint ket, gouzout avoalc'h a reont couls ha ni, penaus abars pell e vezo scuillet ar goad ; carout a rafent e ve d'eus hon tu-ni e ve digorret ann tân. Plijet gant Doue ne ve ket, rag eur veich ma vezo commanset, ne vezo ket var bouez achui. Mar dint æt cals goassoc'h d'ar Relijiuset en dro-man, ne oa m'ervad, nemet o sonjal e vijent bet digemeret en eun tu benag, gant tud ho dije casset anezho cuit dre ners evel ma claskent ho unan chasseal ar Relijiuset. A drugarez Doue, ne ket bet c'hoarvezet, rag neuze e vije bet tamallet ann droug d'ar Relijiuset ha d'ar Relijion ; mæs hardissat a rafint, hag o sonjal ne hello mui den enebi outho,

e claskint ober kement all, ha mont keit, ma cavint eur re benag gant eur fusuil var benn ho hent, ha neuze e savo eur brezel spontus, ne bado ket pell, m'ervad, mæs a rai cals distruj keit ha ma pado. A.

Ar Brezel enep ar Relijion.

E kement kazetenn a veler dre bevar c'horn ar Frans, ne lenner mui nemet ar c'homzou scrijusman : Digorret eo ar brezel a enep ar Relijion. Ar c'hazetennou Republicanet, ar re a zo bet ato ar muia a du gant oberou potred ar Gouarnamant, a sav hirio a enep ar pez a reer d'ar Relijiused. Setu aman ar pez a lavar eur gazetenn Radical, mar d'euz unan, ar gazeten c'hallek l'*Intransigeant*, scrivet gant Rochefort, unan euz ar Radicalet goassa zo bet guelet var ann douar beteg hirio ; setu aman petra lavar a enep ann dud a zo hirio e penn ar Gouarnamant :

« Ar Gouarnamant, emezhan, ne voar ket, me « zonj, petra ra na da beleac'h a ia : ne voar ket « ken neubeut avad da beleac'h hor c'hass, — var « pe seurt hent risclus hon laka adarre a dlefenn « lavaret. — Ma ne voar ket, me lavaro dezhan, « eur brezel a relijion hen deuz laket da zevel e « diabarz ar vro, ha netra ken. Mes gouzout a « dlefe gouscoude penaus n'eus tra scrijussoc'h « evit eur vro evel ar seurt brezellou-ze ! »

Mes n'eo ket credi lavarou ar c'hazetennou eo deomp ; er guelet a ra meur a hini dija gant ho daoulagad. Setu aman ar pez a c'hoarveze ann 18 euz ar miz-man (Here), e kear Montpellier (Herault) : Da eiz heur euz ar mintin, daou zen carget gant ar Scol-Vamm da velet doare ar scoliou, a zo digouezet e ti-scol ar Gatholiket ; digemeret int bet gant ann autrou'n Escop hag ann hini a oa ar scolaich en he hano. Kemeret ho deus hanoiou ar vistri a oa oc'h ober scol en ti-ze, goude ho deus examinet scolaerien ar c'henta hag ann eil class, ha prest ez int en em dennet. Antronos, eme ann hini a scrive ar c'helou-ze, ann oll a c'hortose ann archerienn hag ann diboutaillerienn! N'int ket deut gouscoude ; mes na gollint netra evit gortos.....

E Guened (Morbihan), d'ar c'huezec euz ar misman, etre divheur ha peder heur anter goude creis deis, eur bobl a dud e oa dastumet en dro da scolaich *Sant-Franses-Xavier*, gant aon na vije great d'ar mistri a ra scol d'ar vugale en ti-ze ar pez a zo bet greet da vistri-scol scolaich *Santes-Mari* e *Toulouse* ; da lavaret eo, plantet er meaz euz ar scolaich-se. — Rag e *Guened* evel e *Toulouse*, ez euz Tadou Jezuisted hag a ia d'ar scolaich evit ober scol, mes ne jommont ket eno da zribi na da loja. — Beza oa eta bodennet en dro d'ar scolaich-se eur guchennad vad a dud a bep oad, a bep stad, goazet hag intronezet, tud a gear ha tud divar ar meaz, tud pinvidic ha tud paour, micherourien couls ha dichentiled, oll counnar ennho enep ar Radicalet, a ra brezel d'ann Tadou Jezuisted ha d'ann dud a Ilis.

Gant aon na vije c'hoariet ar memez tol fall da scolaich Sant-Frances-Xavier, evel ma oa great da scolaich *Toulouse*, ann autrou *Rorthays*, bet prefet e Guened, ha breman e penn ar gazetenn gallec *le Petit-Breton*, a oa eat da gaout Superior ar scolaich, gant cals all euz an alvocadet guella hag euz amezeienn ann Tadou Jezuisted hag ann dud a Ilis, evel ann autrounez *Caradec*, *Batby-Burquin*, *Riou* ha cals re all ; eun neubeut mad a dadou a famill a oa eat ivez, evit renta testeni a enep ar goall berz e vije bet great d'ar brofessoret.

Ar bobl a oa bodennet dirag ar scholaich, n'eo eat kuit nemet goude ma eo deut ann autrounezse er meaz, ha goude beza guelet na oa deut den euz potred ar Gouarnamant evit divarc'ha ann doriou. Ann dra-ma oa d'ar zadorn.

D'al lun varlerc'h, eur bobl tud en em gavas adarre bodennet en dro d'ar scholaich, o c'hortos, en eur grena, ar pez a dlie c'hoarvezout heb dale. Mintin mad a oa c'hoas ; Lod euz mignonet ann Tadou, ho devoa tremenet ann nos er scholaich, assambles gant ar veleien hag ar re a zo e penn ar scol ; en ho zouez, e oa dreist oll ann autrounez *Gabriel de Lambilly*, *du Bodan*, *Roger de Saint-Georges*, *de Rorthays*. Var dro eis heur anter, eun autrou bras carget a berz ar Gouarnamant da vizita ar scoliou a zigouezaz er scholaich. Ar bobl, ouz he velet o tont, en em lacas da grial a bouez-penn : Bevet ar Jezuistet ! Bevet ar Frankis, al Liberte ! !

Da zeg heur, e oa ouspenn tri mil den var ann dachenn ha tro-var-dro d'ar scholaich, o c'hortos ann *Inspectour* da zont kuit. Heman, goude beza bizitet ha furchet mad peb corn euz ann ti-scol, a deuas kuit, var dro deg heur hanter. Pa oe guelet o tont er meaz, ar bobl en em lacas da grial adarre goassoc'h-goaz : Bevet al Liberte ! Bevet ar Jezuistet !... hag eur vandenn merc'hed ha micherourienn a ieas d'he heul beteg he di en eur grial evelse. Epad ar rest euz ar mintin, ar brassa dizurz a rene dre gear.

Var dro div heur goude creis-deiz, ar bobl, chommet en dro d'ar scholaich abaoue ar mintin, da c'hortos pe seurt divez hen devije bet ar c'hoari, a velas o tont *Montluc*, Prefet ar Morbihan, *Burgault*, Mear Guened, ha *Desfosses*, commisser pouliss. En eur garriolenn gaër e oa hor goaïed, eun neubeut archerien var gezek en dro dezho. A veac'h ma oant gueled o tont, ma dregarnas kear a bez gant ar c'hriadennou : Bevet al Liberte ! bevet ann Tadou Jezuisted ! Bevet ar Relijion !... Ar bobl a red evelse en eur choual, varzu ar Prefed hag ann archerien evit stanca ann hent, ha miret outho da vont larcoc'h. Ranket ho deus eta ar Prefed hag he gonsorted troi keïn ha mont var ho c'his ; ar bobl a ie var ho lerc'h en eur choual : d'ann traon ar Prefed ! d'ann traon ar Mear !... Montluc ha Burgault d'ho zoull !...

Digouezet er gis-se var ar blasenn a zo dirag ar C'houi, ar Prefed a fell dezhan ober eur brezegenn d'ar bobl : « Sonjal a ra din, emezhan, e « hellan lavaret d'ann dud fur a zo e kear Vened, « e rafent cals guelloc'h en em denn, ha chomm « sioul en ho ziez... » — « Neuz den sot na « ber spered etoues ann dud 'zo aman, eme unan euz ann autrounez-vras a oa ouz he silaou, en eur grogi enhan dre ar vreac'h, evit diskuez dezhan mont kuit ; « mar em omp aman kement all, « n'eo nemet evit roi da anaout deoc'hui ha d'ho « seurt, eo disleal ar goall-berz a fell deoc'h ober « d'ar Jezuisted. » Goude beza bet ann tol botezse, Montluc a droas kein, hag a guntunuas he hent en eur scrabat he scouarn azenn ; hag ar bobl var he lerc'h en eur grial adarre : Bevet ar Jezuisted ! bevet al Liberte !..... Tremen a reer plassen ar C'houi, hag e tiskenner ru *Thiers* a gass var blasenn *Napoleon*. Pa oa ar Prefed o tiskenn ar ru, eur marc'hadour a oa var dreuz he zor, o velet eun ugent lakipod benag o vont araog a lavaraz dezhan : « Sell, Montluc, setu aze da « sclissen, » en eur ziskuez ann ailloned-se gant he viz, hag en eur ziskuez ar pemzec cant a grie : Bevet ar Jezuisted! e lavaras : « setu aze Guened! » Digouezet var blasenn Napoleon, ar bobl a zonj dezhan e oa ar Prefed o vont dre ru *Mene* a gass d'ar Prefectur. Ann dud a gommans en em denn, o sonjal e oa achu ann abadenn. Mes dress d'ann heur-ze, ar Prefed a deu var he giz, hag a ia varzu ar scolaich dalc'het gant tud kear (radicalet kear). Pa velas ann dra-ze, ar bobl a deuas en dro da gichenn scolaich libr ar Jezuisted.

Var dro c'huec'h heur euz ann abardaez, ar bobl oa en em dennet kuit evit kemer ho fred ; deut oa ar mare da gaout coan, hag er scholaich ne oa mui Jezuist ebet, p'eo guir ne ia ann Tadou di, nemet evit ober scol, div heur pe ziv heur anter bep penn-devez. Etro ar mare-ze eur beleg, hanvet ann autrou Mathorel, hag a zo e penn ar scholaich libr, e peleac'h e teu ann Tadou d'ober scol, a oa o tont d'ar gear ; chomm a rancas eun neubeut e tal ann nor-bors, goude beza sonet evit goulenn digor. Epad ann amzer-ze, eur vandenn lamponed en em lacas da gana pouill dezhan ; ar Jezuist d'ar groug ! lakomp poultr dindanhan ! Eur vouez all a lavaraz : Stagomp anezhan euz an nor !... Beac'h d'ar vein !... Kerkent ar porzer a deuaz da zigori ann nor, hag ann autrou Mathorel a hellas mont ebars ar scholaich. Poent e oa ; dastumet e oa mein, ha prest goude, ar guer a strinke divar ar prenestrou. Kement a herr oa gant ar vein, ma treujont ar pontalez, goude beza torret daou brenestr guer, ha ma ient da goueza e creiz ar gambr e vije ar scolaerien o couscad, ma oa red cass ar vugale e leac'h all da dremenn ann nos. Ar zall studi a zo c'hoarvezet ar memez tra ganthi ; brevet eo oll ar guer var ar prenestrou. Ar zall-ze evel ann *dortoar*, a zo gouscoude ouspenn daou-ugent pas euz ann hent bras.

Er memez amzer ma oar o vrevi ann noriou hag ar prenestrou a doliou-mein var ar scholaich, ez eo bet brevet ive eur prenestr var di Levitant, e peleac'h oa lod euz ar scolaerien o loja. Eur c'hraouadur a zo bet rabinsed he vizach dezhan gant eur mean. Daou autrou avizet-mad, ann autrounez de *Rorthays*, bet prefed er Morbihan, hag *Huchet*, bet adjoint d'ar mear zo breman e Guened, a zo eat dioustu beteg ar scol-libr, hag ho deus great gervel ann archerienn. Prest goude, eo bet clevet tronz kezek ann archerien o tigouezout, hag hol lamponed a zo bet casset da virinika, pe da droï mein er ster dà zec'ha.

A veac'h ma oa kasset ar vandenn lamponed-se da beuri, e tigoueze eur vandenn saout menez all en eur vleunjal ar *Marseillaise*, eur ietel ruz glasha-guenn gantho, evit diskuez oant Republicaned, Ar re-man a zo bet casset ive da bourmenn. Mes, droug-rus ennho, ez int eat da zougenn klemm d'ar *Prefectur*. Lavaret ho deuz d'ar Prefed, eme eur gazeten republican euz ar c'harter, ez oant he zervicherienn, prest da roi ho buhez evit he zicour mar hen divije ezomm anezho. Ar Prefet, var a lavar ar memez cazeten, hen deus ho zrugarekeat a greiz he galon. N'eo ket iskiz : al loened a voar aveichou en em lipat. Ar vandenn anjornet-se a zo eat goude en eur gana ar *Marseillaise* varzu ar pors-mor.

Dimeurs-vintin ann ugent euz ar miz, ann archerien a oa oll var gezek dre ar ruiou evit mirout euz ann dud d'en em vodenni. Beac'h avoualac'h ho deuz bet epad ar mintin. Var dro eun heur goude creiz-deiz eul lodenn euz ar zoudardet var gezek a zo bet digasset d'ho zicour.

Etre eiz heur ha nav heur, ar Prefet Montluc, hen deuz treuzet plasenn ar *Morbihan* ; en he garriolenn oa adarre. En eur dremen, zo bet chouet dezhan en he ziouscouaan : « Bevet ar Frankis ! Bevet ar Jezuisted ! » Intron ann autrou X... a grie ive ar c'homzou-ze. Ar Prefed, prest da grevi gant ar gounnar, a ziskenn euz he garriolenn, hag a grog en intron vras-se dre ar vreac'h, gervel a ra ar pouliss a bouez penn, hag a lavar dezho var eun ton rog : « dastumit ar vregse ! » Mes ann intron he deuz en em ziframmet a dre zaouarn ar Prefed, en eur lezel hebken da vont ganthan nemet eur botoun euz he zaë. Pa he deus allet ober dezhan dispega, hi d'he zro, he deuz great dezhan fest ar vaz ! Oh ! na caëra farsadenn, eur Prefed fustet gant eur vaouez ! Ah ! Iannik sot, m'ho tesco da zellet piz euz ho mamm araog lavaret dezhi eo dall pe vorn !... Ar paour kez intron a scoaz var chouk ar Prefed euz he oll ners, ken a vrevas he disheolier (parasol) e mil damm. Hag ann anjorn anezhan a jomme ganthi brao-tre da fusta ! Dress, epad ar bradadenn, setu ann autrou X... o tont ; o velet eun den en affer euz he intron, na vouie ket eo ar prefed a oa

ha ne oa ket eaz hen anaout kenneubeud, e lamm ganthan dre ar c'hourlanchenn, hag a ziframm he dammig mouchouer tro-goug, en eur grial : « Adre lampon ! piou ar mestr ama ! » Ar Prefed, o fleria gant ar vez, kablus, goassoc'h eget eul louarn bet fustet gant eur iar, a bignas neuze en he garriolenn, kleier bian o sini e pep scouarn a-zenn dezhan !...

Ar Prefed en eur vont ac'hano d'ann ti a zo bet criet dezhan meur a veich : Bevet al Liberte ! Bevet ar Jezuisted ! mes me bario oa bouzar cloc'h gant ar vez.

Meur a zen honest ha leal euz ann dud a oa bodennet dirag ar scholaich libr a zo bet dastumet gant ar pouliss ha plantet en toull ; lod anezho a zo bet goall gasset ; ar merc'hed memez a zo bet prizoniet lod anezho.

Mes evit c'hoas ar Jezuisted a hell mont da ober scol d'ar scholaich evel custum,

Enor ha meuleudi da dud calonec Guened, a zifenn ker mad ann Tadou Relijiused hag ann dud a Ilis.

Bevet ar Frankis ! Bevet ar Jezuisted !!

KELEIER.

Goude beza gueled pegen fall eo Prefed ar Morbihan, Iannik ar merc'hed. Guelomp breman hag hen eo guelloc'h Prefed *Ille-et-Vilaine*. Va lezit eta, lenner, d'ho cass euz a Vened da Roazon. Prefed ar Morbihan, em euz lavaret deoc'h,a glask affer euz ann Tadou Jezuisted, hag aveichou memez ous ar merc'hed, e riskl beza fustet gantho ; mad! evit doare,Prefed *Ille-et-Vilaine* a zo ken sot dija hag hen ; ne gav ket din e ve bet fustet gant ar merc'hed c'hoas, mar kerit, mes, ma ne gar divouall, he helfe beza hebdale, ha fustet gant eun torch glib c'hoas. Setu aman petra hen deus great al loen gouez anezhan (respet d'ar vadiziant zo var he benn !)

Dimerc'her, ann ugent a vis Here, autrou Prefed *Ille-et-Vilaine*, — resped deoc'h ! — he viscamant gaëra tout ganthan, *ar groas a henor var he beuttrin*. mar plij, (en he ordrenanz-vras, pe en he bot-houarn bras he oa, evel ma leverer em bro-me), a gerze, tiz varnhan, varzu couent ann Tadou Carmes. Sonjal a rea dezhan e oa eur paoun anezhan, ha ne oa nemethan var ann douar ! Fazia bras a rea, ha n'hen devoa ket ezom da veza kement a lorc'h ennhan, rag pevar gos-dibotaillour a oa assambles ganthan ; ho c'hizilli ien, ho bo-c'hili, linvier honarn, ha kement zo red evit diboutailla pe divarc'ha doriou, a oa gantho. Lorc'h a heller caout sur, menargas, pa vezer o vont d'ober eur vicher ann diaoul evel hounez !...

Aboue c'huec'h heur euz ar mintin, eur bobl bras a dud en em gave bodennet tro-var-dro da gouent ar C'harmes. Ar guel euz eun neubeud archerien var gezek harpet dirag dor ar gouent, a lavaras sclear d'ann oll, penaus ar Relijiused-se, ma oant bet espernet beteg neuze, a dlie heb dale gouzanv oll disfealdet kemennadureziou ann 29 a Veurs. Er mintin-se memez eo e tlie beza great ann tol. Abalamour da-ze, ar bobl, mignon d'ar Relijiuset santel, a oa en em zastumet endro d'ho c'houent, evit discleria d'ar Republicaned pegen dizacr, pegen fallacr, pegen disleal eo ar c'hemennadureziou-ze. Cals euz potred ar pouliss a oa digoaezet dija dirag ar gouent ; mes, evit doare ne oant ket niverus avoualc'h evit essa lacaat ar Relijiused er meaz euz ho c'houent, rag gortos a reant sicour ! Pa veljont ann niver bras a dud a oa bodennet endro dezho, e claskjont ho c'hass kuit ; mes ann dud, pa vijent plantet var ho c'his eur pennad, a deue adarre en dro, niverussoc'h ha stancoc'h ho renkou. Eun daou vil den benag a oa dija d'ar mare-ze var dro ar gouent, hag heb dale en em gavas ouspen teir gueich muioc'h.

Neuze e tigouezaz eun dra gaër meurbed, hag a ziskuez sclear d'ann oll pe seurt santimanchou cristen a oa e calonou ann dud bodennet eno.

Eur beleg a deuaz da dremen o vont da gass ann Autrou Doue d'eur c'hlanvour. Kerkent, ar bobl-se oll a bez, araog, kement a drouz hag a reuz gantho, a joumas sioul-bras, hag a gouezaz oll d'ann daoulin, hag a veac'h ma oa tremenet ar Sacramant abiou, ma dregarnas ar stanken gant mouez ho c'harantez entanet : « Bevet Doue, hag he vinistret santel !... »

Var dro seiz heur nemet kard, zo digouezet eur vandennad all a archerien hag eur goumpaguunez soudardet var droad. Neuze zo great adarre d'ann dud mont var ho c'hiz. Ar bobl zo neuze en em vodennet e penn ar ru hanvet ru Lois-Philipp ; ha stank ha stank he vije clevet o crial : « Bevet ar C'harmes ! Bevet al liberte ! d'ann traon ar c'hemennadureziou ! »

Prest goude, e tigouezaz ar Prefet hag he vevelienn, evel em euz ho *depeignet* deoc'h dija. Eur c'habiten euz ann archerien hag ugent serjant-kear benag, a oa oc'h ober lost dezhan. Ann archerien all hag ar soudardet se oa o viret ouz ar ar bobl da dostaad.

Ar Prefed he unan (rag n'oa cavet commisser pouliss ebet evit ober ann tol fallacr-se), a c'hourc'hemennas ma vije digoret doriou ar gouent en hano al lezen. Teir gueich a grias evelse, a bouez he benn hag euz oll ners he c'horlanchenn. Ar Frer porzier, var urz ann Tad Superior euz ar gouent, a respontas n'he vije ket digoret ann nor. Kerkent, ann diboutaillerienn hag ann divarc'herien doriou ho deus coumanset da labourat. O velet kement-se, ar bobl a grias en eur vouez : « Sell ann Diaoulou-ze ! Oh ! ann dud fallacr ! Bevet al Liberte !

Ann diboutaillerien a jommas ber var ho c'hrog; rauket zo bet caout linvier houarn Iann ann divarc'her, ha boc'hal ar Prefed evit brevi ann nor. Deut int a benn er fin da vrevi ann nor a dammou. Ar Prefed a ia ebars da genta. Mes eun nor all a gav prennet, hag he fri na hell ket mont hirroc'h e diabars ar gouent ; beac'h adarre d'ar voc'hal, buanoc'h great eo !... Ann Tadou a oa en ho c'hrampjou, alc'huezet ann nor varnho.

Pa eo bet divarc'het dor cambr ann Tad superior, hanvet ann Tad Augustin, ar Prefed hen deuz lennet dezhan ann urzou hen devoa a bers ar Gouarnamant, da lacaat er meaz euz ar gouent, hen hag ann Tadou all. Ann Tad Augustin, dirag daou dest, daou vourc'his bras euz kear, ho devoa tremenet ann nos gant ann Tadou er gouent, a zisclerias d'ar Prefed, en hano ar guir hag al lezen, penaus ne ielo ket euz ar gouent nemet casset e ve dre ners.

Setu aman ar c'homzou diveza a lavaras ann Tad Augustin d'ar Prefet :

« Autrou Prefet, emezhan gant habaskder, cals « poan a ra din ho cuelet oc'h ober ar pez a rit « aman hirio.

« Pedi a ran stard ann Autrou Doue, ma na la-« co ket da boueza varnoc'h na var ho pugale ar « boan a dennit var ho penn, dre ann tol fallacr « a rit. »

Vardro eiz heur anter oa, eme gazetenn Roazon, pa oe guelet ar c'henta euz ann Tadou o tigouezout e penn ar ru hanvet *ru de Belair*. Neuze ann dud a grias voassoc'h-voaz : « Bevet ar C'harmes ! Bevet al Liberte ! » Pep hini euz ann Tadou a guitae ar gouent etre daou autrou, hag heuliet gant daou archer. Pa zigoueze ann Tad e leac'h ma oa en em vodennet ann dud, eur vandennad d'euz outho a iea d'he gundui, ho zokeier en ho daouarn beteg ann ti e peleac'h e tlie chomm, hag en eur grial : « Bevet ar C'harmes ! bevet al Liberte !

Evel ma dremenent dirag al Les-varn (pales ar Justis). pa vizent digouezet eno, ann dud a choue: Bevet al lealdet ! bevet ar justis ! d'ann traon ar goall-bers !

Goude beza cunduet ann Tadou d'al leac'h ma tlient mont, ar bobl a zo deut adarre varzu ar Prefectur, hag a chommas eur pennad dirag ti ar Prefed, o crial : « Bevet al liberte ! D'ann traon ann diboutaillerienn ! »

Ar pevar micherour a oa bet o tiboutailla doriou ar gouent, a zo bet guelet neuze o tremenn, pemp var'nugent serjant-kear ouz ho diouall. Great a so bet ann *hu* varnho goassoc'h eget var loened-gouez evel ma oant : heuliet int bet evelse beteg ann hostaleri, e peleac'h ez int eat da lonka ha da gorfata evit anter-cant lur dioustu. Ann anter-cant lur ze ho devoa bet evit pris ho labour milliget ; Doue ra viro na c'hoarvesfe gantho, evel ma c'ho-arvezas gant Judas, goude beza lakeat he Vestr Divin etre daouarn he enebourienn, da lavaret eo, na iafent en dizesper, pe na zigouesfe dezho crevi gant ho c'horfajou !

Ann autrou Prefed d'he dro, a zo deut da leina d'he di, goude beza great he unan ar pez ne gave commisser-pouliss ebet da ober. Meur a archer a oa endro dezhan, ha meur a zerjant-kear, evit mirout na vije bet dispennet gant ar bobl counnaret ; mæs caër ho devoa, na hellent miret nemet-se ; n'oant ket evit stanka ho ginou d'ann dud a grie a bouez penn : « *Rest ar groug ! den dizacr ! Boued ann diaoul ! Den milliget ! Diboutailler daonet !...*

Erfin ar bobl a zo chommet eur pennadik dirag ar Prefectur da grial : « *D'ann traon ar Prefed! Ann diboutailler da foar ann tri-mil !* Var dro eun heur int chommet da grial evelse, ha goude, ann dud a zo en em dennet kuit peb hini d'he labour pe d'he di, heb ann disterra trous na dispac'herez ; discuezet ho devoa avoualc'h, a zonje dezho, pe seurt santimanchou cristen ho devoa oll dud honest Roazon.

Meuleudi hag enor da bobl Roazon ha na gren ket evit diskuez he zeo diskibl da Jezus, hag he car Doue, al lealdet hag ar Relijion !...

Autrou Arc'hescop Roazon, dioustu goude ma eo bet stlenjet ann Tadou Carmes er meaz euz ho c'houent, a zo eat, guisket ganthan he viscamant a ilis, da gaout ann Tadou ann eil goude egile,d'ann tiez e peleac'h e oant bet digemeret gant ann dud-vad,evit ho c'honsoli ha crenvaat ho c'halon.

Setu aman, tost da vad, ar c'homzou hen deuz lavaret ann autrou Arc'hescop d'ann Tadou, en eur ho zaludi :

« Dont a ran d'ho cavout, guisket evel pa zan « da gavout Hon Tad Santel ar Pab. Ho saludi a « ran evel merzerien, goalgasset evit Jezus-Christ « hag ar Feiz ! »

Leverit din breman, lennerien *Feiz-ha-Breiz*, ha n'eo ket digoret ar brezel a enep ar Relijion, mar credit hen ober.

E Avignon (Vaucluse), ann Tadou euz kenta urs Sant-Frances, o chomm en eur ru, hanvet *ru Ananelle*, a zonje dezho e vijent bet casset kuit euz ho c'houent d'ann unan var'n ugent euz ar mis-ma. Petra ho deuz-hi greet ? Mura ann or euz ann diabarz. Evelse den na hell mont ebars er gouent euz ann diaveaz, anez discar ar vur.

Ann Tadou araog ober ann dra-ze, ho deus bet soursi da gemèr ebars ar gouent, boued avoualc'h evit gallout beva eur pennad mad a amzer.

Eur bobl bras a dud a zo tro-var-dro d'ar gouent, merc'hed dreist oll, o c'hortos ma teuio eur c'hos Prefed benag, da glask stlenja ann Tadou-ze er meaz euz ho zi, evel ma zo bet great d'ar re all.

Eun neubeud euz ar pennou-bras a gear, tud a

zoujans Doue, hag a gar ann urs hag al lealdet, a zo er gouent assambles gant ann Tadou, ha neuze eun alvocad hag eun daou pe dri den a lezen all.

Departamant Calvados. — Ann Tadou euz urz Sant-Franses, a zo o chomm e *Sainte-Paix,* ho deuz resevet d'ann eun var'n ugent euz ar misman ivez digant Prefed Caen, ann urz da guitaad ho c'houent dioustu. Ar c'henta tra ho deus great ann Tadou pa ho deuz bet ar c'helou-ze, eo prenna doriou ar gouent. Ar chapel ne oa ket frank avoalc'h evit ma vije eat oll vignonet ann Tadou ebars, eur bobl anezho a rencas chomm var ar ru. Eun daou vil den benag a oa a leverer, euz ar re a oa eno abaoue teir heur amzer, o c'hortos ma vije sevenet kemennadureziou ann 29 a Veurs ; mes hini ebet euz saout Constans na zigoueze c'hoaz.

Var a leverer, oll dud al Les-varn a roio ho demission, ma ve casset ann Tadou-ze er meaz euz ho c'houent.

Departamant Loire. — Saint-Etienne, 21 Here. — Ne'z euz er gear-ma, euz ar breuriezou goazed condaonet gant ar Gouarnamant, nemet eur gouent Capucined. Mad, abaoue eiz deis 'so, ar Prefed hag he gonsorted, ho deuz clasket a bep seurt digareou-fall, collet ho gallec hag ho latin, o clask ober da gredi d'ann Tadou-ze, penauz e tlefent kuitaad ho c'houent anezho ho unan ! Mad ! Mad ! red e ve lavaret penaus ar Prefed-se hag he zaout eo goloet ho zammik skiant gant ho ehu. Petra lavarfac'h, ma glefac'h Laouik ar Bleiz en em glemm euz ann denved, abalamour na fell ket dezho coueza etre he skilfou ? C'hoarzin a rafac'h goab da Villaouik, hag e veulfec'h furnez ann denved, a dra-zur. Mad, c'hoarzit goab d'ann autrou Prefed *Chavette,* ha goulennit a bouez penn digant mistri ar Gouarnamant, roï eur boned doctor ar c'henta ar guella d'ar Prefed-se, evid ne ranco ket ann dud fur ruzia gant ar vez, o velet he ziouscoarn azenn !

Setu ama petra zo bet lavaret gant tud, casset a bers ar Prefed-se da gaout ann Tadou, d'ann tad Superior euz ar gouent.

« C'hui oc'h eus casset kuit dija ar re iaouank « a oa *o teski ho micher a venec'h ;* ne 'm oc'h « mui aman nemet pevar dad o chomm er gouent. « Evel ma'z-euz bet great e leac'h all, daou ac'ha- « noc'h a vo lezet da zioual ar gouent ; ann drede « a zo dija e penn eur vreuriez merc'hed e pele- « ac'h he hell mont da jomm dioustu, Hervez ke- « mennadurez ar Gouarnamant na'z-euz eta nemet « unan ebken hag a veer *oblijet* da gass er meaz. « Hag a dal ar boan, e guirionez, evit ken neu- « beut a dra,ober deomp en em zirenka, hon lacat « da ober micher fall ann dorfetourien ? Dre ar « garantez gourc'hemennet deoc'h en Aviel, ez « oc'h dalc'het da viret ouzomp, guella ma helfot, « da roï scuer-fall. Hag a hent-all, ni a laco moulla « kement a garfot evit diskues e fell deoc'h chomm « ato unanet gant ann Ilis, ann dra-ze e vo moul- « let memes e lizerennou bras assambles gant ar « *prosez-verbal :* mes en han' Doue n'az-it ket « d'hon *oblija* da ziboutailla pe da zivarc'ha, pe « memez da vrevi ho toriou ! »

Evel ma zonjit, ann oll gomzou flour ha diskiant-se na virfint ket ouz ann tadou Capusinet da ober ho dever hervez ma 'c'houlenn outho ho stad hag enor ar relijion. N'eo ket deut c'hoaz ann amzer ma lezo ann denved ar bleizi d'ho zaga heb crial na clask en em savetei.

Evit cass ann tadou-ze er meaz euz ho c'houent, e vezo red, bezit sur, ar memez ners, ar memez goall-bers evel ma zo bet red evit ar c'houentchou e peleac'h e oa ugent manac'h pe ouspenn. Mignoned calonec ha stard a roïo scoazel dezho evel d'ar re all a enep goall berz ar Gouarnamant : N'ho deuz ezom ebet da veza nec'het ; oll dud kear ho c'har, rag oll ez int dleourienn dezho en eur mod benag.

E kear, a hent all, ez eo bet clevet buan penauz eo bet en em gemeret ar Prefed-se evit en em zis zober euz ann tadou. Ann oll a voar pebez tol azenn hen deuz great, hag ann oll a c'hoars goab dezhan. Piou en divije credet e vije hanvet tud ken berr spered da Brefeted. Ar paour kez Iann anezhan a oa o clask mirout ar golenn hag ar c'havr er memez lochenn heb na vije c'hoarvezet droug ebet gant ar golenn : mes diskiant eo kement-se mar zo eun dra benag diskiant var ar bed; eur c'hrouadur pemp bloas a lavarfe d'ar Prefed se penauz biken na viro euz eur c'havr da zibri eur golenn a vo dirazhi nemet griet e ve he ginou d'ar c'havr. Setu aman breman ar pez hen deuz gounezed ar Prefed-se : disnac'het eo gant ar republicaned,ann dud a urz-vad n'ho deuz ezom ebet anezhan, ha setu hor Iann, pa fello dezhan ober eun dra benag vras ha diez evit plijout d'ar Radicaled, pe da botred ar Gouarnamant, na gavo den ebet d'he zicour : hag he unan n'eo gouest d'ober netra a zoare : Setu hon azennik tapet dre ann diouscouarn !

Ann dud iaouank ho deus tennet d'ar sort er bloas-ma, a dlee mont en hent : ar c'henta lodenn d'ann dec ha d'ann drizec a vis du kenta ; ann eil lodenn d'ar bemzec euz ar memez miz. X.

Marvailhou a dreuz hag a hed
Egis ma za eu deis hirio ar bed.

KOUNFERANS E GRANCH IAN HE VAM E KALLOT.

(Kendalc'h.)

Sevel a ra Ian divar he foteuil a Brezidant, hag e tigor he c'hinou da lavaret : Hermit he ! diskennit, ma pignin var ar c'helorn.

An Hermit. — Evel-se beze kreat, Ian. (An Hermit a ia d'he gador.)

Ian. — Divar ar c'helorn, hag eur vaz d'hotu en he zorn. E pen ar vaz e zeus eur ruban rus droulivet, a ioa gueichal-gos reujeureus greg Ian : Selaouit, oditoret, me ne doun tam enebour ar Republik, pa ze guir deis he gouel, em beus laket reujeureus rus va hini goz, Doue he fardono, d'oc'h pen va bas. (An dud a ziskouez beza estounet). Divar goust ar ruban-ze eo em boa esper savetei va buez etouez ar Framassounet daonet kuezet er vro egis killeien raden.

Mac'harit. — Petra lavarit, Ian ? me zo pounergleo.

Ian a bouez pen. — E fidouac'h ! e ma an traou e revolt, Mac'harit ?

Mac'harit a iou. — Ia, Ian geas, petek ar cheufretes, neuz den evitho, lamet kuit a reont dreist ar c'hidel. (Ama e zeus plijadur en dud.)

Ian o kozeal koumpes. — Mæs setu o peus diskleriet on Roue ! Er great o peus, o sonjal e ven savete. Allas ! piou a hello achap d'ar Framassounet daonet ! na Louis c'houezek, na Charles dek, nag Herri pemp ; ato pe lazet pe arluet !

Mac'harit, a bouez pen. — Ian, Roue oc'h ?

Ian, a bouez pen ive. — Ia, Mac'harit, Roue va fatates, ha prins va fanes. (Ama e zeus plijadur evel ato gant ann dud sot,)

Ian, plean. — Me a grede petek hen, ne rache drouk ebet din ar Framassounet daonet, mæs sivoas, pa ze tizet gantho an Hermit, Fas-de-Fer ha Pen-Koat, tud o deus great le da veza paour, evidon-me em beus aoun evit va granch ha va c'hraou moc'h.

Mac'harit a iou. — Fas-de-Fer a lavarit, ha Pen-Koat, perag diana ?

Ian a iou ive. — Abalamour no deus aoun rag netra, dre ne glaskont nemet gloar Doue ha mad an nessa.

Mac'harit. a boues pen. — Neus nemet al laeroun a dle kaout aoun, a ne kuerta, Ian he ?

Ian, ive a boues pen. — Pitiaoul petrata ! Mac'harit.

Mac'harit ato o crial. — Ar Framassounet daonet, a nekeda, Ian, a vo aounik a visiken ?

Ian a iou. — Ia, Mac'harit, rag gant ann oll eo aprouet e zint eun torrat laeroun.

Boudedeo. — Mac'harit ! peoc'h pe me boko deoc'h.

Mac'harit. — Otrou Doue ! Eur moustachek naontek kant vloas ! evit neuze ne lavarin grik.

Ian, koumpes. — Goal nec'het oun va zud, rag sulvui e koumprenan en traou, sulvuioc'h e velan oun eun den foutu, rag ar framassouniach na espern na renk, na den, na oad, na kondition.

Eur C'hernevod. — Ni o lako da Roue konstitutionnel.

Ian. — Eur pez kaer ! hag e vin lipet gant ar Framassounet egis Louis Filip.

Eur glasik. — Ni o lako da Empereur.

Ian. — E fidouac'h ia ! guelit petra o deus great ar Framassounet daonet dan daou Napoleon kos ha d'an hini iaouank, dre ma en doa dislerriet ne felle dezhan a bris ebet, senti d'oc'h mouez ar gounnar.

Mac'harit a bouez pen. — Piou ar gounnar, Ian.

Ian a gri. — Satan hag he sklissen, ar Framassounet daonet.

Ar Bars suter. — Kouls eo deoc'h, Ian, chom Presidant.

Ian. — Perag ?

An oll. — Ar suter er c'helorn !

Ian. — Senti a ran d'ar bobl, rag an otorite a zo enhan..... Touchantik, a pa vezimp troet mad e Framassounet, da lavaret eo, en anevalet, e raïmp egis hor chas, evit klask gant pehini d'ar zur, e ma an otorite kuzet ennomp gant Jupiter. (Ama e zeus eun abaden sklak dorn, hag eun trous, ken a rank Boudedeo lavaret da Jakou ober krampouez tom, ken a zaon. Trous an taboulin, a gustum arreti mouez ar bobl souveren. Setu perag eo suprimet gant kik ha fars.

Ar Bars suter. — Oditoret, diez eo da eur rimer, kozeal goude Ian. E kiemense e loskin va zutaden. Me lavar eo brao da Ian chom da Brezidant. Setu penaos. Eur Roue a zo tad, mæs he vugale a c'hall revolti ; eur Roue konstitutionnel, a zo eur c'heas Roue, liamet he dreid hag he zaouarn ; eun Impalaer a zo sanset eur c'hleze en he zorn ; an dra-ze a spount kals tud ; mæs eur Presidant a zo ebat he zoare. Ne deo ket tad, ne deo ket roue liamet, nen deus sabren ebet. Eas eo dezan c'hoari billart ha lapineta. Mar be kestion da lamet he graou saout digant Jakou, ar Presidant n'en do da ober nemet sina, a mont da c'hoari galoch. Ma tamal Jakou anezan, hen a lavaro : Pitiaoul ! me am beus sinet paper ar ministret ! — Ar ministret, a c'hellit kredi, a ra evel ar Presidant.

Eul Leonard. — Evel ha ganeomp-ni, pa vez eur banneik dindan hor fri : *Iste confessor,* laer eo ar persoun, ar c'hure zo ive, desket gant egile.

Ar Bars suter. — En em deuler a ra ar ministret var an diou Gambr. An diou Gambr d'ho zro a en em dol var ho electourien. Brema, tapit peg ma er gallit en electourien ! (Ama e zeus eur sklak dorn terrubl, egist a ra al Lapounet pa vélont an eol goude c'huec'h mis tenvalijen, e nord ann Europ.) Ha pa ze an traou er mod-se, eo kouls deoc'h, Ian, chom Presidant. — Ar Bars suter a zisken divar ar c'helorn. Erruet var he dabore, ar re zo tost a ra lazik dezan.

Eur Santegat. — Ian, pignit var ar c'helorn, da lavaret ho santimant.

Ian, divar ar c'helorn. — Va zud keis, bolontes vad o peus o c'hassa va lakat e surete a enep lezennou beo ar Framassounet daonet, mæs leac'h am beus da grena, rag ar presidantet zo bet e pen Republik Bro-C'hal, a so kuezet prim ha buhan, guintet divar ho c'hador var kerniel an diaoul Framassoun. Guelit Trochu.

Iannik mon pip. — Enhes ne ket istimet Presidant.

Fanch ar pesketaer. — Oh ! de afat, rag me gant va daoulagat, em beus guelet e bortret e kear

Londres e mesk portrejou (bolomou koar), an dud a c'houbari, hag eo laket dindan : Jeneral Trochu, premier Président de la République française. Michans ar Zaozon a voar petra zinifi eur Presidant.

Ian. — Mad, guelet Trochu ! guelet Thiers ! guelet Mac-Mahon ! Daoust hag ar Framassounet daonet a zo bet keit-se evit ho filat ! kemeret a reont eun den da denna anezan ar muia profit, hag en tolont a gostez goudeze, egist eur chicat butun pa vez sunet avoalac'h. (Eur sklak dorn). Hag e sonch deoc'h petra ? e vezin-me espernet ! sivoas ! santout a ran e ma va assurans tost da Grevy, ar rouane guirion, ar rouane constitutionel, an impalaeret, ar presidantet, ar relijiuset memes a bilont dan traon ! Allas ! Ian geas, eun den foutu oud :

« Krenit plant simpl ha disouten,
Guez fragil isselleit ho pen ;
Cedr al Liban a zo kuezet :
Pe evit petra ne guezin-me ket !

(Ama e zeus sklak dorn, hag e iouc'hont : Bevet Ian ! bevet ar bars Laë ! bevet Michel Morin !

Adieu va zi balan ! adieu va c'hraou ! va granch! adieu va bag-pesketa ! rag ne d'oc'h mui din. Pa garo, e teuio Lorgnez gant he lezennou lor ; n'en do ken da ober nemet len : Vakeu ! vakeu ! vakeu! hag e rankin senti doc'h ar jandarm, ha displega kuit.

An oll. — Bevet Ian ! Dan traon Lorgnez hag he sklissen daonet !)

(Eur pennad all eur veich all) J. M. C.

Madou ann douar.

Er sizun-man so bet digasset cals muioc'h guinis var ar marc'hajou, kense so bet eun tamic distaul varnezhan : be ma d'oc'h 28 lur ha 10 guennec ann daou c'hant lur. Ar segal so kereat d'oc'h 10 guennec; 23 lur ann daou c'hant lur. Ann hey a zalc'h mad d'he bris, mæs neubeut a c'hreun a ve digasset var ar marc'hajou, ha d'oc'h ann danvez a so cals kemm etre ar priziou d'oc'h 18 lur 10 g. da 22 lur ann daou c'hant lur. Ar c'herc'h a zalc'h d'he bris, mæs lavaret e ve en deffe c'hoant keraat. Ann ed-du, neubeut clasc varnezhan, mæs ive neubeut greun. Evid guinis o tont eus ann *Americ*, e lavarer ez eus breman var vor, ouspen 3 million sac'hadou 160 lur.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

XIX.

SEBELIET E BEÔ.

Eun neubeudic amzer goude, ann Tad Ollier a ioa e cambr tour ann horolach, o clasc disoloi ha distanca ar mean a gasse d'ar c'haoiou dindan ann douar. He dad, da biou en devoa contet ar pez en devoa clevet digant Mac'harit, en devoa lavaret dezhan :

— It, va mab, mar de possubl, da gass sicour d'ann den-ze. Ann autrou Doue a c'hourc'hemenn pardoni d'ar re ho deus græt eur gaou benag ouzomp.

Mar peus sonj, Claverolles en devoa taulet eur bern atrejou var ar mean-trapp ; mæs gouscoude ar Relijius, o credi parfet breman e oa paket marc'hec d'Orbois en unan benag eus ar c'haoiou-ze, a boanie eus ar guella o clasc he sicour, ha kense, abars nemeur, e oa disoloet ar mean-trapp ganthan, hag hen ker buhan o tisken ann diri d'ar red, eul letern en he zorn, da velet hag hen a alfe cavout tu pe du roudou he genderv.

Hogen, caër en devoa redec ha gervel, ne gave netra na den ebet na responte anezhan. Eur veich hebken, o sonjal ganthan beza clevet eun huanaden benag, en em roas da chilou, mæs netra mui ne glevas. Neuze, epad ouspenn eun heur, ne ehanas ket redec duman. duhont, o c'hervel he genderv beb ann amzer ; mæs den ebet nemet ann ecleo na responte anezhan. Mond a rea atau evelken heb spounta rag netra, heb cahout aoun rag netra.

Souden, en eun tamic hent,dounoc'h eget ar re all, setu hen o cahout dindan he droat, corf eun den astennet var ann douar. Sellet a ra buhan outhan, hag e anav ar c'habiten d'Orbois. Lavaret e vije ne oa mui tam buhez ennhan. He visaich, dislivet ha leun a voad, a oa spontus da velet, mæs evelken, ann Tad Ollier a hastas lacaat he zorn var he galon, hag o velet e scoe c'hoas, e sammas anezhan var he ziouscoas, evid he zougen e meaz ar c'haoiou. Eno e roas dezhan eun tam louzou da eva, ha kerkent d'Orbois a zigorras he zaoulagat, hag en em roas da sellet en dro dezhan.

Ar guel eus ar Relijius hag eus he Dad, a seblantas ober poan dezhan. Neuze ann Tad Ollier a lavaras dezhan gant madelez :

— Va breur, emezhan, c'hui so en assurentez aman. Rentit trugarez d'ann autrou Doue, rag m'en deus ho tennet a zanjer.

— Perag hoc'h eus-hu miret ouzin da vervel ? Hiviziken, ar vuhez a vezo eur beac'h pounner evidoun, pa eo deoc'h e vezin dleour anezhi.

— Da Zoue hebken hoc'h dleour eus ho puhez.

— Da Zoue !... Doue a zo eur goms ha netra ken.

— Peoc'h, va breur, blasfemi a rit. Chomit sioul var ho cuele, ni a veillo varnhoc'h.

D'Orbois a sec'has he dâl gant he zorn, hag e sonje ennhan he unan :

— Perag oun-me deut etoues ar c'hos-mogeriou-man? Perag am eus-me chilaouet ar c'hlasker-boued daonetze ? Ar re a felle din da laza ho deus recouret din va buhez !... Satan, n'eus ken nemedout oc'h ober eur sort tauliou !

Re zinerzet evid mont cuit ac'hano, d'Orbois a serras he zaoulagat, hag ann derchen o tont dezhan, e chomas morgousket heb ober van ebet mui d'eus ar pez a oa var he dro. Egis-se eo a dremenas ann nemorant eus ann deis hag ann noz penn da benn.

Antronoz, pa oa ann deis o tarza, setu ma oe guelet eun divroad o tont d'ann abati. Ann Tad Ollier hen anavezas, ragtal, rag eur paour keaz keuneutaer a oa, a laboure peurvuia e coajou bras ann Deurgen, hag ouspen eur veich epad ann devejou ankenius-ze, ann den en devoa he sicouret. Mond a reas en eeun da gavout ar Relijius, e roas dezhan eur panerad boued a ioa ganthan, o lavaret :

— Va zad, d'eus Stanc-ar-Spern eo e teuan.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hébken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 13 a viz Du 1880.

D'ann devez ma oa deut ann dibotaillerien da lacaat er meaz eus ho zies ar Jesuistet, ar re-man e *Lille* hag e *Avignon*, d'ar penn kenta, ho devoa galvet dirag ann dribunal, ar Prefet hag ar c'hommisser, evid goulenn e vije bet rentet justis dezho da veza ho lakeat er meaz, heb m'ho dije græt netra a enep al lezennou, hag evel ma fæsone ar varnerien beza prest da varn etrezho hervez ar Justis, ha kense da rei tort d'ar Prefet ha d'he vevelien, heman dre urs ar Ministr, en daou blasse evel ma oe græt goudeze er plassou all, en devoa difennet ous ar varnerien da varn ann afferze, rag ne selle ket outho, pe guir en devoa græt evel Gouarnamant ar pez en devoa græt, hag ar justis n'he devoa netra da velet e kement-se. Setu evid gouzout piou en devoa ar virionez a du gauthan, pe ar varnerien da evessaat ous ann afferze hervez al lezennou, pe ar Prefet da viret outho ne lacafent beg ho fri en he afferiou, e oa bet casset ann afferiou-ze dirag eun dribunal hanvet *Tribunal des conflits*, da lavaret ha guir en devoa bet ar Prefet da zifenn ous ar varnerien mont hirroc'h, pe n'en devoa ket. En devejou-man eo deut ann afferiou-ze dirag ann dribunal, hag hen en deus respontet e helle ar Brefedet ober ar pez ho deus græt, n'be devoa ar Justis netra da velet en affer-ze. hag e oa breman d'ar C'honseil-bras ar vro (Conseil d'Etat), da velet ha be oa beô e guirionez al lezennou var bere eo fontet ar gemennadureziou.

Ar setans-ze ne laca ket ac'hanomp da veza souezet. Pell bras so e vouiemp e vije bet douget evel ma eo bet. Dreist oll pa hon deus guelet ar Ministr clasc chomm da Brezidant eus ann dribunal-ze, da lavaret eo, barn etre hen hag ar Relijiuset. Anat avoalc'h a oa ne vije ket bet æt d'en em goudaoni he unan. E kement-se, discuez a ra atau sclæroc'h-sclær, penaus Gouarnamant ar Republic na hell mui beza en hon touez nemet eur Gouarnamant a vrezel, eur Gouarnamant rust, didruez ha garô, e kenver kement a sell ous ar Relijion. Pa rer kement-all er bloas-man d'ar Relijiuset, petra ne vezo ket græt d'ann Ilis ha d'ar veleien da benn ar bloas a zeu.

Abars nemeur e vezo distro d'ar vro, kement communard, kement lampon fall a oa bet casset da *Noumea*, abalamour da veza lakeat ann tân e kear, pe lazet tud divlamm, hag eo dress pa gommansont adarre da sevel freuz ha dispac'h, heb ma ve credet lavaret ger ebet dezho, ma chasseer d'eus ho zies ar Relijiuset, n'ho deus græt droug ebet, na ne ouzont en em zifenn nemet dre ho fedennou hag ho c'hlemmou ! ! Mignonet ar Gouarnamant hen anzav ho unan, rag ann hini a brezego en he hano dirag ann Tribunal des Conflits, Glomel, a lavare : Plijet gant Doue ne rafe gaou ebet ous ar Republic ar c'hemennadureziou-ze. Ha pa lavare ann den ar seurt comsou, e renker lavaret e oant guir, rag panefese n'en dije ket bet ann hardiziegez d'ho lavaret. Ia, beteg ar mare ma int bet douget, ann oll a helle credi he dije allet ar Republic beva e Frans; mæs en devez ma eo bet douget ar sort kemennadureziou, ar Republic a so deut e meaz hent al lealdet hag ar justis, na biken mui ne valeo dre ann hent-ze. Ar pez a ziscuez e fell d'ar re so e penn ar Gouarnamant mont atau var araug, eo m'ho deus choaset evid achui ar pez labour vraô-ze, ann deves e pehini e tlie ann Tribunal des Conflits renta he setans. Kense, ann autrou Bosviel, alvocat ar Relijiuset, a dlie prezec evitho, n'en deus cavet ken da lare nemet ar c'homsou-man :

Autrounez, deut e oan aman da ziscuez deoc'h e peleac'h a oa ar guir en afferiou hoc'h eus da varn hirio, ne oan ket e sonj goulenn diganeoc'h lavaret ne helle ket Ministr ar Justis chomm da Bresidant, pe guir deac'h hoc'h eus lavaret e helle chomm, mæs sonjal a rea din en dije ententet mond he unan, ne oa ket dereat dezhan chomm da varner en affer-ze, ha gouscoude e oan goal nec'het abalamour d'eun affer-all, deut a oa da sonj d'am speret d'eus eun neubeut comsou am eus lennet, er pez en deus scrivet deoc'h Constans, Ministr ann afferiou evid diabars ar vro. Petra dalvezo ho setans ? (Deoc'h eo, autrounez, ma crede ober ar goulenn-ze), petra a rai ho soudardet casset da viret gourc'hemennou ar varne-

rien, e kever ar soudardet a gasso da bourmen ar Relijiuset, hag a rai dezho dispartia ? Diouallit ne lacafec'h da sevel ar brezel er vro, hag ar brassa disurj.

Setu aze ar pez a greder da lavaret deoc'h. Ma ! ne oan ket e sonj poueza varnezho, rag me sonje din n'en devoa ket ar Ministr taulet evez avoalc'h ous he gomsou, pe autramant ne anaie ket mad avoalc'h ar mein-font eus ann urs hag ar peoc'h.

Hogen, en eur zigoueout aman, e lavarer din emer o achui gant ar Relijiuset, hag e sonj din clevout trouz ar morzoliou hag ar boc'hilli, aman e Paris, ha tost d'al leac'h m'en em gavomp assamblet.

Hag e carfec'h e rajen va frezegen aman dirag ann dribunal ?

Nan ! autrounez, ne ket possubl. Petra dâl d'ar guir en em glemm en aner, en eur vro eleac'h ma seblant ger ar Gouarnamant beza *ann ners dreist ar guir*.

Ne doun ket libr avoalc'h mui, hag eo guelloc'h ganin aseza heb lavaret ger ebet ken. — Ia, ann traou so sclær avoalc'h d'ann hini en deus daoulagat, mæs en dail ez eus cals tud dall en hon touez, rag dissul all e oa eun Depute da henvel en hon departamant, hag ez eus bet roet ouspen 5,000 mouez da eun den ne anavezit sort ebet anezhan, hag a so d'eus gouen ar re a ra brezel d'ar Relijiuset, hag heb dale d'ho peleien ha d'ho Relijion. C'hui lavaro din marteze ne oa den all ebet o c'houlenn moueziou. Guir avoalc'h; mæs da vihana, ne oa ket red deoc'h rei ho mouez da eun den hag a vezo he blass etoues enebourien ho Toue, e tlefec'h beza chomet er gear, pe beza taulet eur billet guen er vouest. Hag a hent all, petra so caus ne oa den all ebet guelloc'h o c'houlenn moueziou, nemet abalamour kellies gueich zo bet eur re benag, n'hoc'h eus gouezet nemet ober goab anezho. Dallet hoc'h kement, ne d'hoc'h mui goest da lacaat kemm etre ho mignonet hag hoc'h enebourien, ha ne ouzon mui ha be alfe beza c'hoas eun taul gurun calet avoalc'h evid ho tihuna ! ! ! A.

Bourd coant digouezet e Kear Marseille !

Na caëra bourd a zo c'hoarvezet en deiziou-ma e kear-veur *Marseille*, eme unan euz ar gazetennou ar gear-ze ! Eul louarn paket ha discrohennet gant eur iar, na ve ket eun dra ken iskis da glevet pe da velet, ha ma'z eo ar bourd coant-se. Eur gentel vad eo, m'hen assur deoc'h, evit ar Republicaned, a zo o clask e ve lezet ar merc'hed da voti, o sonjal ho devezo muioc'h a vouezioù. Kemennadureziou mis Meurs, lakeat da vont en dro a eneb ann Tadou Relijiused, eo a zo bet ar penn-cauz euz ar farsadenn vrao he deus great d'ann dud c'hoarzin kement. — Me voar e peleac'h ne c'hoarze den : e Prefectur Marseille ; eno e oa droug ruz en dud. —

E berr-gomzou, setu aman ar pez so c'hoarvezet. Dimerc'her, ann ugent a viz Here, diou intron vraz a oa o vont (var droad), gant ar ru a gass da gouent ann Tadou Capusined. Evit doare ann hu a ra breman d'ar Relijiused, Constans hag ann oll Brefedet, he vevelienn bras, na blije ket cals dezho ; evit sur, na zeent ket da scoassa evit lavaret ar pez a zonjent ; ar c'hontrol eo, eun tammik re huel e savent ho mouez da zicrial tud ar Gouarnamant, ma gavas d'eur serjant kear a oa tost dezho, e oa euz he zever ober dezho serri ho ginou, ha mont difreoc'h gant ho hent.

Ne gav ket deoc'h e oa eun tammik hir fri ar serjant-kear, pa jomme evelse da zilaou petra lavare intronezet en eur vont gant ho hent ; ha dreist oll da glask affer outho, pa ne oant e sonj ebet da noazout da zen. Ar pez a zo sur, ann intronezed a gavas bras ann dra-ze, hag unan anezho a zizroas ar serjant-se, mes a zoare ; da lacat ar veïn da ruzia gant ar vez !... Mes, siouas, eur serjant-kear, ne ket eur manch *coltar* pe eur manch goudron eo, evit lezel ann oll, memez ann intronezet vras, da lavaret ar virionez re sclear dezhan en he fass : ha neuze, pe hint a zo sot pe ne d'int ket, comz divar ho stad zo difennet. N'ouzon ket e pe seurt sonj e oa ar serjant-kear, pe hen en devoa c'hoant da ziskuez d'ann intronezet, penaus na blije ket dezhan ho c'homzou, pe c'hoaz, e claske beza deut mad da botred ar Gouarnamant, en eur seveni ger-evit-ger ann urzou roet dezhan ; neus fors, ober a reas eun dastum brao ha kempenn d'ann intron vras-se, hag her c'hassas dirag ar c'hommisser-poulis. Digouezet eno, eo bet goulennet he hano diganthi. Setu ann intron da lavaret : Me zo va hano X....., pried oun d'ann autrou B..., Prefet departamant *Bouches-du-Rhône*, e chomm e kear *Marseille*. Setu hon tud da scrabat ho diouscouarn stard, ha stard. Petra da ober euz ann intron-ze ? Alanik al Louarn, gant he oll finessa, n'en devije ket allet en em den digaillarek euz ann toull pri-ze, e peleac'h e vije bet plantet gant eur iar.

Mad, ar re-man ho deuz cavet ann tu d'en em denn peus-vraoïk. Ann intron, a ouzoc'h ervad, a zo bet lezet da bourmenn ar ruiou evel ma carje. Kaer ho devezho ar Republicaned lavaret a vouez huel penauz dindan ar Republik, ema ann oll d'ar memez resder dirag al lezen ; pa vo red dezho diskuez ar virionez euz ar c'homzou-ze da intron eur Prefed (eur Prefed Republican memes), e clasçont chench tu d'ho zeod, rag intron eur prefed n'eo ket c'hoas ar c'henta truillen deut, ha na heller ket memez he c'hemer evit kement-se. Eun intron all en he leac'h, ne lavaran ket, e vije lakeat er prizon da dremenn meur a nosvez evit

diskuez pegement e tleer respeti kemennadureziou mistri ar Gouarnamant hag urziou ministr ann afferiou diabars ar vro. Heb mar ebet e vije roet amzer dezhi da brederia var blous gleb en eun toull doun benag evit beza en em glemmet dirag ann oll euz ar pez a reer d'ar Relijiuset. Ma n'eo ket beza diskiant ive, leverit din, mont d'en em glemm dirag eur bleiz bihan euz ar goall-bers a ra ar bleizi bras d'ann denved !... Eun enor mechans, hag eun enor bras eo evit eun danvad beza debred gant ar bleiz d'he bred. Ha mont c'hoas d'en em glemm, e ve great goal-bers d'ar Relijiused gant eur Jules Ferry pe eur Zephirin Constans benag....; tud vras evel m'eo ar re-ze !... Oh ! diouallit mad da lakat ho piz e ginou ar bleiz, gant aon na ve debret deoc'h dorn hag all ! C'hui voar erfad dindan ar Republik n'euz ket conje da lavaret ar virionez, ann dra-ze a rafe droug d'al Liberte.....

Mes n'eus fors, setu aze eur gentel varc'hadmad ato da botred ar Republik ; me bario hini ebet anezho n'en devoa lunedou da velet pell avoualc'h evit beza meïet er mod nevez-se d'en em zevel a enep kemennadureziou ar Gouarnamant, kasi sur Prefed Marseille n'eo ket goall gontant eus ann taul caër, nag euz ar gentel-se ; n'eo ket eo memez. En eun tiegez, evit guelet ar vreg o lavaret *sou* pa lavar ar goas *ac'hell*, ann dra-ze ne ra ket. Ann oll ne ouzont ket ped gueich na pedavare e sav diforc'hidigez etrezho, dreist-oll var zigare ar *politik*. Mes ar pez he deus great intron Prefet Marseille, a zo eur viltans. Penaus gouzanv greg eur Prefet, mevel ar Gouarnamant, da lavaret dirag ann oll, eo disleal ann urzou roet gant he fried a bers ar Gouarnamant memez ? Ann dra-ze zo eur viltans, ha ma hell beza diskuezet eo guir kement-se, ministr afferiou ar vro, n'autrou Constans, pe ann hini deui var he lerc'h — rag heman a zo eat cos-loed dija en he garg, ha neuze arc'hant avoalc'h hen deus dastumet, — ministr afferiou ar vro eta, a renco ober eul lezen pe eur gemennadurez benag evit troc'hi ho broch d'ar seurt scueriou fall-ze.

Red e ve da genta ober eul lezenn, hag a zifennfe euz ar Brefedet da zimezi arog beza bet grad-vad ar Gouarnamant, pehini a examinfe mad ar c'had-nevez, evit gouzout hag hi a zo *pinvidik*, a zo *Radicalez*, ha dreist oll, hag hi ne *gar ket ar breuriezou Relijiuset*. Evit ar Brefedet a vo dija scoulmet dre liammou ar briedelez, arog ma vo great al lezen-ze, e vezo red dezho, mar fell dezho chomm en ho c'harg, cass ho greg da foar ann tri-mil divar ho zro ; bremaik pa vezo votet lezen Naquet, — hervez pehini e hello ann ozac'h hag ar vreg, en em ziforza pa garfint, — e vezo eas tre ober kement-se. Evit guir, n'eus moïen ebet d'eur Gouarnamant, hag a fell dezhan beza respetet, gouzanv e ti he vevelien, tud a ne fell ket dezho senti. Ar guella ve da ober memez eo kemer da Brefedet nemet tud dizemez, potred iaouanc-cos, hag a rafe le da jomm ato heb dimizi e mod ebet.

Neuze ve cavet Prefedet e doare, evel guechall gos ann dud a spered-bras pere a jomme dizemez hag a zioualle dreist-oll, da vont e mod ebet da lapineta, evit kemer guelloc'h soursi euz afferiou ar vro. Neuze pa vo lavaret ar virionez blean, lod euz ar Brefedet zo hirio, evit dezho beza dimezet, a ia c'hoaz da fureta ; peleac'h e cav deoc'h e helfent kemer soursi euz afferiou ho bro.

Ann tol caër c'hoarvezet e *Marseille* d'ar mare dress ma comzer cals euz al lezen, a rafe conje d'ar merc'hed da voti, a ziskuez brao avoalc'h d'ar Republicanet a fell dezho ober al lezen-ze, pegement e c'hounesfint. Mar d'eo ann oll merc'hed henvel euz greg Prefet Marseille dreist oll ; oh ! neuze eo sur ar Republik da vont da..... d'ann teuz !...

Mes Prefed *Marseille* m'ar d'eo, evel ma lavarer, eur mevel mad d'ar Gouarnamant, a dlefe torri dioustu ar c'hommisser-poulis hen deus lezet he vreg da vont da bourmenn, goude beza he dastumet evel eur *glericales*, evel unan hag a glaske, dre he c'homzou cassaüs d'ar Republicaned, lacat ann dud d'en em zevel a eneb ar Gouarnamant evit difenn ar Relijiuset. Neuze helfemp lavaret e ve cavet dindan sclerijenn ann heol, eur mevel ken sclav euz urzou he vestr evit castiza nep en deuz ar goal-heur d'ho disprizout, ha pa ve he anter-diegez eo her grafe. X.

KELEIER.

Er sizun-man, ann dibotaillerien ho deus kendalc'het oc'h ober ho labour mezus ha divalo, hag ar varnerien ho deus kendalc'het ive o lacaat ho demission, da viret ne vent oblijet d'ober traou a so a enep ho c'houstians. Ne hellan ket lavaret deoc'h ar pez oll so bet c'hoarvezet en oll plassouze eleac'h ma oa couenchou Relijiuset, atau eo bet ar memes tra. Digorrit e hano al lezen, ha pa neus lezen ebet, pa neus ket urs digant ar Justis, ar Relijiuset a brenn mad ho dor ar guella ma hellont. Ar re all, pa 'ma 'ann ners hag ar galloud etre ho daouarn, a zigor ann nor gant ar pez a hellont, ha pa n'hellont na dibotailla, na divarc'ha, e vrevont anezho gant ho boc'hili. Neuze e pegont er Relijiuset, hag e lacont anezho er meaz, gant difenn da zistrei mui da veva assambles en ho zi, hag ann dud paour-ze n'ho deus græt droug ebet, petra benag ma ier dezho egis d'ar goassa torfetourien, en em denn e tiæs ar gristenien vad ha calonec, n'ho deus ket aoun rag ar Franmasonet, ha ne ve ket ken æs dont abenn anezho evel ma teuer d'eus eun dornad Relijiuset, n'ho deus ket armou d'en em zifenn. Evelken, evel ma ra vad guelet d'eus eun tu pe-

gen fall eo Constans hag he sclissen, ha d'eus eun tu all ez eus c'hoas var ann douar tud mignon d'ar Relijion, d'ar guir ha d'al lealdet, guelomp petra so bet græt d'ar C'hapusined e Naonet en hor c'hichen. Ar gazeten l'*Espérance du Peuple* ann hini a ro deomp ar c'helou-ze.

D'eus couent ar C'hapusinet lakeat ar sesi dirazhan gant mevelien Constans.

Naonet, 3 a viz Du, 1 heur 1/4 goude creisteis.

Da zeg heur er mintin-man, hon deus guelet ann archerien o tont. Eun neubeut goudeze, soudardet var varc'h ha var droat so digouezet dre hent *Roazon*. Ar c'henta tra ho deus græt, eo bet cass ar bobl ar pella m'ho deus allet dious ar gouent.

Er moment-se, e prisonier ann autrounez de La Cour, conseiller jeneral ; Georges Levesque ; Henri Polo, eil da Bresidant ann tribunal a gonvers ; Arthur de Cornulier ; lacaat a rer ar grizillonou ous daouarn hiniennou anezho,

Meuli a ra ar pez brassa euz ar bobl d'ann Tadou, n'eus ket cals a dud o chouhal a enep dezho. Ann autrou Catta, a ioa eil da brocureur ar Republic, hag en deus lakeat he zemission evid miret n'en defle micher ann dibotaillerien d'ober, a so chomet da bourmen er pors kenta eus ar gouent, goude ma oa bet casset ar bobl cuit, hag ar c'hommisser Vallée n'en deus credet lavaret ger ebet dezhan.

Ann autrou Le Boucher ive, a ioa Procureur ar Republic, hag en deus lakeat he zemission, a zo deut ive da velet peu sort labour a raje ann dibotaillerien.

Ebars er pors vihan, e veler eun anter-doussen serjantet-kear, eun neubeut archerien, eur c'hommisser ne deo anavezet gant den, hag ar Vallee ker brudet, atau ken disliou, mæs evelken neubeutoc'h a lorc'h ennhan, eget ne oa pa zouge ar groas a enor en deus bet digant hon Tad Santel ar Pab.

Guelet a rer ouspen er pors vihan-ze ann Tad guardian, ann Tad Louis, ha gantho ann autrounez de Cazenove de Pradines, Arnous-Rivière, tad ha mab, Jamin, Ménard, *alvocat*, William, *belec*, Le Maignan de la Verrerie, Vidle, Poulain, de la Peccaudière, *avoué*, Papot, *urcher*, markis de Ternay, de Tinguy.

Granier, scrivanier eur gazeten radical *Phare de la Loire*, a ioa antreet er pors se da heul ar poliss ; mæs ann autrou Arnous-Rivière a lavaras dezhan en em denna, hag ar poliss a rencas ober dezhan tec'het cuit.

Soudardet var droat so bet lakeat da zioual ar pors a sco er gouent. Ar jardin so diouallet gant ann autrounez Lallié, bet Depute, Chauvet ha Jules Lévesque.

er c'hlostr, eleac'h m'ema ho c'hambrchou.

Ann or kenta so divarc'het goude eun heur labour.

Ann eil so dibotaillet etro creisteis.

Etro eun heur 40 minuten, kilvizien diavezidi, (neus ket bet cavet e Naonet micherourien d'ober eur sort labour ken divalo, a sco kentra ma hellont var ann drede dor, berniet eur fors traou adreon dezhi en diabars, hag e chomont o skei epad eun heur. Abars diveur amzer n'ho devezo allet ober netra, rag dre ma reont eun toul e ve stanket ker buhan, ha goude divheur poan ha labour netra, startoc'h ha parfetoc'h eo ann nor, eget ne oa pa ho deus commanset ober beac'h dezhi. Ar gilvizien a scuiz buhan avoalc'h, hag a renc ehana peb cart heur. Vallee, he chelp triliou en dro dezhan, a sell outho, goassoc'h disliou eget biscoas.

Da 11 heur 1/2 e oa bet roet benediction ar Sacramant en astaich kenta. Netra bravoc'h. Difennourien ann Tadou d'eus ann astaich izella a gane assambles gant ar re all hag e oa ker braô ma rede ann daëlou d'eus daoulagat ann oll.Goude ar venediction, ann Tad a lavar eun neubeut comsou evid trugarecaat an dud calonec a ioa deut da sicour ann Tadou.

Da zivheur nemet 10 minut, e lavarer penaus ann Autrounez de Cazenove hag Arnous-Rivière a so bet casset d'ar prison.

Abaoue 10 heur ha cart eo commanset ann abaden ha setu petra so bet græt.

Ann archerien, ar c'hommisser bras gant daou gommisser all dindanhan, eur c'harr gant binvijiri alc'huezerien, eun *escadron* soudardet var gezec, hag eur gompagnunez soudardet var droat.

Ar c'hommisser a c'houlen prezec ous ann Tadou, mæs a veac'h ma eo digorret ann or-bors ma ia serjantet-kear da chasseal ar re en em gave eno hag evel ma enebe lod anezho outho e cassont anezho er prison d'an ti-scol.

Bandennadou lamponet, lod anezho condaonet meur a veich,en em gav eno evid lavaret goal hanoiou d'ar re ho deus c'hoant difen ann Tadou ha skei gantho. Ar mear n'en deus græt netra evid miret outho d'ober ann droug. Crial a rer beva ar Frans ! Beva ar Gapusinet ! Beva ar Dragonet ! Beva ar Soudardet ! hag er c'heit-ze al lamponet-ze a chouhe eus ho zu,en traon ar Gapusinet ! Beva ar Republic.

Ar Prefet a dremen en he garriolen gant eun neubeut archerien en dro dezhan. Kerkent ha m'he anavezer e chouher varnezhan goassoc'h evid neus bet græt biscoas var den. Ker bras eo an disurj ma velomp teir coumpagnunes soudardet var droat o vont var hent Roazon.

Offiserien an Dragonet pa oant o tont dious ar

petra benag ne oant deut nemet evid miret na savfe re vras disurj hag int a lavare a vouez huel d'ho soudardet ne dlient senti nemet d'ar re ma oant boaset da senti outho hag e guirionez eur c'hommisser polis o veza clasket rei dezho eur prisonier da zioual e oe respontet dezhan ne oa ket micher ar soudardet ober eur sort labour.

Ann oll a so droug-ru ennho a enep ar Prefet ha ne glever ken nemet tud o lavaret : setu aze peadra evid distaga ac'hanomp da viken dious ar Republic. En em glevet omp oll etrezomp evid refus hivisiken saludi ar Prefet.

En dro d'ar Prefectur, ez eus c'huec'h archer var varc'h. N'int ket bet lakeat eno m'ervad evid difenn ar Prefet dious ar Gabusinet na dious ho mignonet. Neuze eo evid he zifenn dious al lamponet so bet paët evid clasc affer ous ar Gabusinet hag ho mignonet.

Da c'houec'h heur, ann dibotaillerien n'int ket c'hoas deut abenn eus ann drede dor. Da eis heur eus ann noz hebken, goude deg heur labour, ho deus allet mont tre beteg ar Gabusinet paca peg ennho hag ho lacaat er meaz. Ann Tadou, neuze diouallet gant ann Dragonet dious al lamponet fall en em gave eno ho deus allet en em repui e ties ho mignonet. Ha neuze Herbette, ar Prefet, a so pignet adarre en he garriolen hag eun neubeut archerien var varc'h en dro dezhan eo bet distroet d'he balæs eleac'h ma eo diouallet gant ar poliss.

LORIENT. — Er memes devez, da 6 heur dious ar mintin, ar Gabusinet a ioa er gear-ze so bet lakeat er meaz eus ho c'houent. Fors soudardet a ioa bet digasset en dro d'ar gouent gant aoun ne vije savet dispac'h. Dor ann ti ha doriou ar c'hambrchou so bet torret. An oll dud a ioa eno a ioa, couls lavaret, mignonet ann Tadou hag int æt d'ho heul beteg ann ilis parræs eleac'h m'ho deus offerennet. A.

Eur c'hlanvour iaouank ha mis Du.

Perag eta, va spered,
E-z-oud ken glac'hared ?...
Ha te, va c'halonik kez,
Pebez tristidigez !
— Collet em eoz da viken
Va laouenidigez ;
E leac'h traou caër ha splen
Ne velan mui 'bep tu
Nemed traou du !...

Allaz ! er c'hoad, er stankenn,
Couls ha var ar menez,
Me a glev a-uz d'am penn
Eur vouezik a druez
En em glemm gant ann avel
Pa c'huez er vezen huel :
« Ann deliou melen a gouez
« Ar bleuniou sec'h, setu
« Erru Mis Du ! »

Ho frouez ken alaouret,
Derven ar c'haëra oa biscoaz
O vragal er c'hoad braz ?
— « Nep a zo hirio carget
« A vadou, a c'hened,
« Souden zo laket e noaz !...
« Goude 'n hanv 'zeu dioustu
« Siouaz ! Mis Du !...

Pa stouan va daoulagad
Da glask ebarz er c'hoad
Va fleurenn muia caret,
'Leac'h blenv, eun tam poultrenn
'Jom stag euz va bizied !
— « Pe barz er c'hoad raden,
« Pe roz var ann dachen,
« Oll vimp rentet e ludu
« Pa zeui Mis Du ! »

E miz Mari 've guelet
Leis ar prad a vleuniou,
Leun ar guez a eunigou,
Dre ar stanken potred
O cana meuleudiou
'N eur zioual ho denved...
Ar stank 'zo heb encleo
Pep canaouen 'zo achu
Deut eo Mis Du !...

Ann eostik-noz gant spont-vraz
'N deus nijet da bell bro
Ken a vo deut ar guez glaz
Ne deuio ket en dro.
Hed ann noz na glevimp mui
'Med eur vouez oc'h hirvoudi
Gant ann avel pa c'hueo.
Dre ann noriou : — Hu ! hu !...
« Me eo Mis Du. »

Guechall pa oa ann Env briz
Flour ann avel, tom ann er
Me gare mont 'touez ar glis
Gant va mignon seder.
Eun deiz o sellet ann Ee
Din goustad e lavare :
« O Envou ! na c'hui zo caër
Ar bed-man a zo du
Dirazoc'h-hu ! »

Ia, er bed-man ann traou caër
A bad neubeud amzer
Va c'halon 'r guel a Zoue
'Dle chomm bepred divlamm tre.
Varzao eta ! ia varzao !
Va spered ! Er Barados
Ni velo hon tadou koz
Iaouank bepred !... eno
Mui goanv, mui maro !

C. BARZ KERDEVOT.

Marvailhou a dreuz hag a hed Egis ma za en deis hirio ar bed.

Mac'harit varbouez he fen beb tol.— Ian hé !
Ian o crial ie bep tol. — Ao !
Mac'harit. — Ne ket keu a lavarit.
Ian. — Eô.
Mac'harit. — Petra eo keu ?
Ian. — Lost.
Mac'harit. — Lost piou ?
Ian. — Lost al lezennou beo.
Mac'harit. — Pitiaoul ! Pe lard pe c'hagn int,

Boudedeo. — Mac'harit, ne vo ket a beoc'h ?

Mac'harit. — Eo, Boudedeo.

Ian, koumpes. — Ar gagnou-ze a zo savet divar an teil gant Lorgnez, a bouez ho vakeu, ha buntet a enep ar Relijiuset, o c'hassa planta ho c'herniel e stomok an dud keis. Mæs al lezennou chatal-ze hag an dekrejou zo divarnho, no deus ners ebet an oll, kaer o deus Lorgnez hag he sklissen poulza gant arrach var feskennou ar gagnou, ar c'herniel diners ne zankont ket. Ne ket dies er c'houmpren. Lorgnez ne ra usach demeus spez lezennou-ze, nemet evit ober an ouill d'oc'h ar franchichen honest, pere a zoubl ragtal ma vez lavaret ebken ar ger a lezen. Gouscoude e vé rezounabl koumpren pe e zeo pe ne de ket eul lezen sivil, fountet var lezennou Doue, skrivet gant hor C'hrouer en hor c'haloun, ha diskleriet freas gant Ilis Jesus-Christ. Var digarez ar ger lezen, e c'hello Lorgnez daonet lamet diganeme va liberte, va zamik ti, va moïen da c'hounit va bara, va mod da servicha Doue ! (triple sklak dorn ; bevet al liberte !)

Mac'harit. — Ama eo eun tor-pen beza ! Ian he ! ar re-ma a lavar eo bevet al liberte, petra, maro oa ?

Ian a gri. — Nan, Mac'harit, rag noa ket maro an Aviel.

Mac'harit. — Anna Viel ?

Boudedeo. — Assa Mac'harit, n'oc'h nemet eur Viel, a ne d'oc'h. (Ama e santer plijadur.)

Ian, koumpes. — Me zuppos me, e ve lezennou beo pe varo, neus fors dre bere en de ar C'houarnamant otre da lamat diganehen va liberte ha me fur, honest, dic'haou, henorabl ? daoust ha lezennou ar vakeu a zo da veza permettet ? (ann oll : d'ann traon al lezennou a zo a enep liberte an dud fur, honest, dic'haou, henorabl.) Ma lamont diganehen va zi. (An oll : dan traon al lezennou injust a eneb ar bropriete !) Ma tennont ar bara deus va ginou. (Dan traon al lezennou barbar !) ma viront ouzin da servicha Doue er mod ma karin ! (Dan traon al lezennou fanatik !) Ma viront ouzin da rei instruction gristen, ma ven goest d'hen ober ! (Dan traon al lezennou ifern !) Ma viront ouzin da lakat an habit a blijo ganen, gant ne vo ket guiskamant ar marmouchen e vo ! (Dan traon al lezennou ridikul !)

Boudedeo. — Me a zo eur potr kos, a nekedha ?

Eur C'hernevod. — Ia, fidouac'h !

Boudedeo. — Mad ! me lavar deoc'h penaos, an oll urchou o deus ato kemeret guiskamand ar vro, ervez ann amzer e pehini edont; ha neus nemet eun imbisil Framassoun, enebour dan oll skianchou, a gement a gaffe abek e guiskamanchou venerabl hon tudou kos. (Pemp mil sklad dorn ! An hu hag an horao var ar framassounet imbisil)

Ian. — Me a c'houlen digant oll Breizis, a fall eo da lod ac'hanomp dougen guiskamanchou hon tud kos ?

(Ama, tripl ha tripl salv pe salud.)

Suter ar C'hodunord. — Ar goad a verf em goazied, em ervennou zo arne enho ; rag me a zo breizad, eur breizad kalon huel, egist an otrou n'eskop Leselleuk eus Kerouara.

An oll. — Ar suter var ar c'helorn ! (Ian a zisken gant he vas d'hotu, en he beg, reujeures he c'hreg ; azeza a ra en he fauteuil presidantiel. Ann oll a ra sklak dorn).

Suter ar C'hodunord. — Biskoas peteg hen n'em boa koumprenet petra eo mouez ar bobl, rag me sanset, a grede e zeo Doue ar mestr kenta, ha goudeze he vevelien. Brema, en avis ar Framassouniach daonet, e koumprenin e rankin kemer kusul digant va c'holist, ha goude digant va c'hloc'her, goude c'hoas digant va Escop, hag erfin digant ar Pab, ha goude tout digant an Otrou Doue ; chench pen evit pen a ranko eun den.

Eur glazik doc'h Bel-Il. — Assa ! evidoc'hui da veza eur suter doc'h ar sort ne gaver ket er pemp departamant Breisiz, o kavan ginaouek !

Suter ar C'hodunord. — Olla ! glazik ar Morbihan ! c'hui a zo potret fin ha guechek ; mæs ni er C'hodunord n'omp ket ken neubeut tud re zivezad, na ne domp, ententit moncheu glasik.

Mac'harit. — Pitiaoul ?

Boudedeo. — Brema, avad, Mac'harit, eo deoc'h serri ho klang. (Ama e veler o sevel var an tealt eun den. Beza ze ar facteur. Kelou trist a c'hal beza en he zac'h ler ; setu ann oll a zo sparfellek ho daoulagat. Ar facteur, evel just, a zimp var an tealt. Eur pakat a ro d'an Hermit, gant reverans, hag e za gant he hent.

An oll. — An Hermit var ar c'helorn !

Ar suter. — Savit, Hermit, me ziskenno, nemet e c'herruo mad gant Breiziz, setu petra glaskomp. (Ar suter a zisken. — Mera bogne main a bak en eur vont d'he dabore.

An Hermit var ar c'helorn. — Oh ! sac'h an dien ! ha gantan bleud, prun ha patates setu ama kenvrois, noblans, belegiach ha micherourien, eur missioner, eun escop zo bet en Afrik hag en Azi, hag a zo en deiz hirio eskob Grenobl (eno ema ar Salett), setu a lavaran, eun tamik huriou. (An Hermit a len ar feuillen genta.) — Edition populaire. — La Franc-maçonnerie. — Doctrine. — Histoire. — Gouvernement.

Deuxième lettre de Mgr Fava, évêque de Grenoble.

Mac'harit, a bouez pen. — Pitiaoul, Hermit ?

An Hermit a gri ken tra c'hell. — Evit pemp guennek ! *Edition populaire.* — La Franc-maçonnerie. — Doctrine. — Histoire. — Gouvernement.

Mademoiselle Lafin, angle de la rue Brocherie, 8, place Notre-Dame, à Grenoble (Isère). Evit trizek guennek e vo rentet en ho ti.

(Eur pennad all eur veich all) J. M. C.

Guers Saut Mikel

Quis ut Deus

Var don : *Iste Confessor*,

Meulomp holl Jezuz, bue hor c'halonou,
Nerz ha sklerijenn Doue 'nn Tad enn nenvou,
Sentus en-dro d'han zo peb renk askelled
Arme ann Eled.

Mil ha mil arc'hel, krenv ha kaer eun dudi,
Dindan-han a ren ar seurt brezelidi :
Mikel ar c'hentan gant ho banniel, arouez
Ar zilvidigez.

Hennez 'n eus trec'het ann el du dizleal,
Ha dioc'h lein ann nenv kreiz ann ifern tenval
Stlaped gant kurun enn eur ouall goueadenn
Hen hag he vandenn.

Deomp-ni var he lerc'h da ziouall heb estlamm
Diouz prins ann ourgouill tron ann Oan pur dinam
Ma vo var hon tal eur gurunen skeduz
Laket gant Jezuz.

Gloar d'ann Tad, d'ar Mab ha d'ar Spered-Santel.
'Vel oac'h a viskoaz bezet Trindet uc'hel,
Ac'han da viken meulet ha kanmeulet
'Pad ann holl gantvet.

BARZ AR GOUET.

(Troet dioc'h al latin : *Te splendor et virtus Patris.*)

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Bizien, cure e Plomelin, a so hanvet cure e Sant-Corentin e Kemper.

Ann autrou Boulis, cure e Treffiagat, a so hanvet cure e Plomelin.

Ann autrou Guiriec, belec iaouanc, a so hanvet cure e Treffiagat.

Madou ann douar.

Achu eo peurvuia hada ann ed goanv, ha cavet eun amzer d'eus ar re vella evid hen ober. Mar plij gant Doue kenderc'hel o benniga hol labour, da benn ann eost kenta, hon devezo eun eost puill da zastum. Er sizun dremenet ez eus bet casset cals greun var ar marc'hajou, ha gant ar veillerien eo bet dastumet, rag defot a rea dezho 10 guennec distaul so bet var ar guinis. Var ar segal er c'hontrol ez eus 10 guennec cresc ha cals goulenn, ne gaver ket peadra anezhan var ar marc'hajou. Var ann ed-du ive, ez eus eun tamic clasc evid ann *Hollande* hag ar *Belgique*. Evid ann edou all, ar prisiou so chomet evel er sizun dremenet. Var al loenet corn, ez eus distaul. Var ar moc'h er c'hontrol ez eus cresc.

KEMPER. — *6 a viz Du. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 24 lur 10 g. — Segal, 22 lur 10 g. — Hey, 16 lur 10 g. — Kerc'h, 18 lur »» g. — Ed-du, 20 lur »» g. — Avalou-douar, 5 lur 10.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Sonjal a rea din, a respontas ar manac'h en eur vouse'hoarzin ; neus ket par d'ar vam-gos Gervais ha da Vac'harit evid soursial ouzomp evelse. Bremañ, da vihana, ec'h hellin entent eun tam benag ous ar paour keaz clanvour-man.

Ha gant he vez, e tiscueze ann den a oa astennet en eur c'horn eus he gambr.

— Piou eo ann den-ze ? eme ar c'heuneutaër, o tiscuez n'en devoa ket cals a fiizians.

— Eur mignon.

— Eur mignon ? Oh ! va zad, c'hui so mignon d'ann oll, mæs diouallit da gahout re a fiziaus, marteze ec'h alfe noasout cals deoc'h. Ann den-ze so unan eus ar re C'hlaz, eun offiser eo soken, he anaout a ran parfet d'eus he zillad ; ha piou voar hag hen ne ve ket goest da zont aman varc'hoas gant he soudardet evid ho laza.

— Va mab, eme ar Relijius, o prezec rust dezhan, diouallit da zroug-sonjal var ho nessa. Pe vern din anaoudegez vad ann dud ? M'en em gav dic'haouet avoalc'h d'eus va foan, gant ar plijadur a ve oc'h ober ar mad. cavet am eus ar reuzeudic-man o vont da vervel gant ann naoun, hag he benn goloet a c'houliou, ne oa ket possubl din refus cass sicour dezhan. Nan, ne oa ket possubl, re vras torfet e vije bet. Hogen, a gendalc'has neuze ann Tad Ollier o chench mouez : comsit din d'eus Stanc-ar-Spern ; n'eus bet lavaret netra deoc'h evidon ?

— Ah ! ia, guir eo, o vont da zisonjal e oan. Mac'harit he deus comset din d'eus eun den gouliet a só ous ho cortos.

— Mond a rin, eme ar Relijius, mond a rin hirio, soken.

— Ne hellit ket gouscoude lezel ho tad he unan.

— C'hui po ar vadelez da chomm ganthan ha da deuler evez ive ous ar soudard-man. Me chans ec'h hellan cahout fizians e rafoc'h ar plijadur-ze evidoun.

Ar c'heuneutaër o sevel neuze he zaoulagat var ar manac'h a respontas :

— Me a so oll deoc'h, hag a volontez vad eo e rofen va buhez evidhoc'h. Petra na rofen-me ket deoc'h evid ann oll vad hoc'h eus græt gueichall evidon !

— Travoalc'h, eme ann Tad Ollier. Va renta laouen a rit ; breman ec'h hellin ober va dever. Kenavo eta, mond a ran da bartial.

Eun neubeut comsou a lavaras c'hoas d'ar c'heuneutaer abars diblass, hag o kimiadi dious he dad, ez eas cuit, o lavaret adarre d'ar c'heuneutaër :

— Va mab, beillit mad var ar re am eus fiziet ennhoc'h.

XX.

KERGUELEN.

Mond a rea ann Tad Ollier, tiz varnezhan, varzu Stanc-ar-Spern. Ne sonje ket pegen danjerus a oa evithan mont evelse he unan dre ann hentchou, gant ann dillad eus he urs, pa oa leuniet ar vro gant he enebourien.

Ar vam-goz Gervais, asezet e tâl ann oalet, a savas he fenn pa glevas anezhan o tostaat.

— Meulet ra vezo Doue, emezhi ; na pegen eürus e vezo ar paour keaz den ! Mâl bras a so ganthan ho cuelet.

Neuze o tistrei varzu ar prenest a zigorre var ar jardin, e c'halvas gant eur vouez crenv :

— Mac'harit, Tinaic, deuit buhan. En em gavet eo ann Tad Ollier.

Ker buhan diou blac'h iaouanc a antreas a red en ti.

— Set' aze hon hencher, eme ar vam-goz Gervais, o tiscuez ar plac'h iaouanc a ioa assambles gant he merc'h vihan. Eur vinores eo, digemeret ha savet gant Trudaine, merour Kerguelen. Hi eo a gasso ac'hanoc'h beteg ann denchentil a so e ti he zad, hag hen dare da vervel.

— Eun denchentil ? eme ar Relijius souezet.

— Ia, va zad, a respontas Tinaic.

Pe hano eo ?

— Me n'oun dare... Ar pez a ouzon hebken eo unan eus ho prassa mignonet. Meur a veich hen en deus lavaret hoc'h hano, hini ar c'homt de la Meilleraye, hini Jean Chouan ..

— Eun dra souezus eo, eme ar Relijius ganthan he unan. Hogen, deomp ac'han. Arabad eo coll amzer. Ar verouri-ze so pell ac'han, var a gredan.

Tinaic na respontas ger. Guelet he devoa a bell, eun neubeut tud gant armou, hag e claske anaout petra oant.

— Deomp buhan ac'han, emezhi, deomp 'ta ! Erru eo ar re C'hlaz. Amzer avoalc'h da baca ar c'hoajou bras, n'hon deus ken.

Ha setu hi ker buhan e meaz ann ti gant ar Relijius oc'h he heul.

— Ra ziouallo Doue anezho ! a bedas calonec ar vamgoz Gervais, o velet anezho o vont cuit.

Eur moment goude e tenne æssoc'h he alan, rag paket ho devoa dibistig ha dizroug ar c'hoajou bras. Tinaic a anaie mad tre ar vro. Kense e kemeras ragtal eur vinojen striss etre daou rencad guez, hag a gasse dre ar berra da Gergelen. Epad ar veaich,a badas pell avoalc'h, hini ebet anezho ne lavaras ger. Gouscoude, pa oant var bouez digoueout, ann Tad Ollier a c'houlennas digant ar plac'h iaouanc :

— Va merc'h, n'hoc'h eus ket c'hoas lavaret din peur ha penaus eo bet dastumet gant Trudaine, ar c'hlanvour a gassit ac'hanoun d'he gavout breman.

— Ne vezo ket diæs din hel lavaret deoc'h, rag be oan eno ive assambles ganthan.

— Comsit 'ta neuze, ha buhan.

— Eun deves dious ann abardaëz, ann tad Trudaine ha me, e oamp o treuzi ar stanken doun a so e kichen ar verouri, pa glevjomp souden tennou fusuil ha chouhadennou spontus. Cuzet a rejomp neuze a dreon eur bod spern, ha d'oc'h sclærijen al loar, e veljomp eun neubeut re C'hlaz o tec'het cuit d'ann daou-lamm ru. Tremen a rejont en hor c'hichen, hag e velis penaus unan anezho a ioa ganthan var he varc'h, eun den iaouanc, guisket evel eur paisan, hag a oa clanv pe c'houliet. Pa oant o vont da antreal er c'hoat, setu marc'h an hini diveza-man o coueza, hag ann den iaouanc o ruilla d'ann douar. Clevout a rejomp c'hoas neuze eun neubeut tennou fusuill gant eun neubeut clemmou, ha netra ken ; ar re C'hlaz a ioa en em dennet cuit. Pa oamp o tistrei d'ar verouri, setu ni o cavout corf ann deniaouanc-ze cuzet etoues ar ieot. Ann tad Trudaine, o sonjal dezhan ne oa ket maro, a sammas anezhan, hag he gassas gant cals evez d'ar verouri. E guirionez, ar reuzeudic en devoa bet eur fallaen, netra ken, hag e teuas buhan buhez ennhan.

— Hag hirio ? eme ann Tad Ollier, en devoa chilaouet ann histor-ze gant cals eves.

— Hirio en em gav cals guelloc'h ; marteze soken ec'h hello parea.

— Plijet gant Doue va merc'h !

Hag e kendalc'has evel eun den o causeal ganthan he unan :

— Ah ! ma vije hen a ve ?

— Hen ? eme-c'houi, va zad.

— Ia ! eun den emoun dleour a gals dezhan.

— Abars pell c'hui her gouio. Setu aman ar verouri ; mond a ran araug da lavaret ez hoc'h en em gavet dija.

Hag heb gortos ken, Tinaic a redas varzu ann ti ar buhana ma helle. Ann Tad Ollier he heulias, hag eur predic goude ec'h antree he unan er verouri.

Madalen, ar verourez, beac'h ganthi en em stlenja, a zeuas da rei ann digemer dezhan. Ar baourez geaz ne oa ket c'hoas pare abaoue ma oa bet goal dretet ha lakeat ken izel gant soudardet d'Orbois, Oc'h he saludi gant respect, e lavaras d'ar Relijius :

— Doue ra vezo ganeoc'h va zad. Hor c'hlanvour keas a oa goal ankenniet ous ho cortos. Deuit eta, aman 'ma.

Hag hi o tiscuez dezhan eur guele var behini e oa gourvezet eun den iaouanc toc'hor. Oc'h he velet, ann Tad Ollier a zigorras he zivreac'h evid he vriata.

— Oh ! va mignon caret, emezhan, paour keaz de Milly, en eun henvelep stad !

— Arabad eo cahout truez ouzin, a respontas ar c'hlanvour gant laouenedigez. Doue en deus roet va c'hoant din. Ne hellen ket gortos brassoc'h eürusdet eget da velet ha da starda var boull va c'halon abars mervel.

— Parea a ri, a lavaras ar belec ; pe autramant da vadelez a noasfe ouzid !

— Ne gomses ket a vadelez, va mignon. Ma dever am eus græt ha netra ken. Siouas ! din marteze, evid netra eo am eus scuillet va goad ! Ann dimezel Blanche...

— Saveteet eo.

— Saveteet ! eme ar c'hlanvour, o sevel entrezec ann Eê he zaoulagat beuzet en he zaëlou ; o va Doue, pebes joa evidon ! Pegen dous a gavin va foaniou breman. Saveteet ! sur oud !

— Ia, e kement ha ma heller gouzout eun dra heb beza he velet.

— Hogen, dre peu sort burzud ? Coms 'ta.

— Chomm guelloc'h e peoc'h, eme ann Tad Ollier.

— Coms 'ta, eme ar c'hlanvour, ha lavar din ar pez so c'hoarvezet... En han' Doue !

— A galon vad a respontas ar Relijius.

Hag oc'h aseza e penn guele he vignon, setu hen o conta dezhan ar pez oll en devoa clevet gant Mac'harit. Ann autrou de Milly, leun a joa, ne golle ket eur goms d'eus ar pez a lavare dezhan ann Tad Ollier, ha pa achuas heman ar pez oll a vouie, e pegas en he zorn, hag e lavaras eur goms hebken :

— Saveteet !

Mæs ar goms-ze a dalveze ann hirra prezegen. Dious ann abardaëz ann Tad Ollier a guitaas ar verouri evid distrei da *Savigny*. Guelleat a oa cals d'ar marc'hec d'Orbois, mæs heman a ioa atau ken tenval he benn, na ne zigorre ket, couls lavaret, he c'hinou, p'en em gave gant he genderv. Lavaret e vije bet en devoa aoun prezec d'eus ann traou tremenet. Epad ann devejou varlerc'h, ar manac'h a ielas aliæs da velet ann autrou de Milly, hag e anaie beveich gant cals plijadur, penaus ma ne oa ket choas pare ar baron, gouscoude e vellae eun tam benag bemdez. Eun devez, pa oa o tistrei d'ann abati, he dad a lavaras dezhan ;

— D'Orbois so eat cuit.

— Ra ziouallo ann autrou Doue ar reuzeudic-ze, a respontas ar Relijius.

— Pedomp evithan, va mab, a respontas ann autrou de la Meilleraye, pedomp evithan, rag goal valeurus eo.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 47) DISSADORN 20 A ZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaât var ar gazeten.

Kemper, 20 a viz Du 1880.

Constans e tle beza joa ganthan. Græt eo ann torfet, hag ar goad en deus redet.

Redec en deus græt ar goad e Naonet, e Lyon, e Tourcoing hag en eur plass benag all, ha mevelien eur Gouarnamant n'en deus respect ebet evid al lezennou, ho deus taulet ho dorn var eur C'hardinal. Commanset eo ar brezel etre ar Gouarnamant hag ann Ilis.

Tamallet so bet da Lois XIV, beza casset soudardet, hen ar Roue cristen da genta, ha Roue eur vro gristen, da veza eta casset soudardet a enep ar Brotestantet, a oa æt da guzet etoues ar meneziou *Cévennes*. Mæs Lois XIV en devoa ouspen eun digare evid hen ober, rag ar re-ze, ouspen ma reant ar brezel d'ann Ilis, en em zavent ive a enep ar Gouarnamant,ha memes,pa rea traou evelse, ne rea netra a enep ar pez en devoa græt ha credet epad he oll vuhez, rag hen en devoa atau lavaret : ar Gouarnamant eo me eo, na n'en devoa morse promettet rei al liberte ! d'ann oll.

Constans, savet d'eus ar vicher izel ha mezus a anavezomp, da Vinistr Gouarnamant ar Frans, peu sort creden en deus hen bet biscoas ? ha sonjet en deus bet biscoas en eun dra benag ? Piou alfe lavaret petra a sonje dezhan gueichal e tlie beza eur Gouarnamant ? Anezhan he unan ne deo netra ; mæs evelken, ma ne deo netra anezhan he unan, breman, er mare-man, ez eo Ministr ann afferiou evid diabars ar vro, hag assambles Ministr ar Relijion, hag unan eo eus ar re a fougass beza clasket a viscoas, ha goulennet al liberte evid ann oll.

E 1789, petra a c'houlenne da genta ar re ho deus græt goudeze ar c'henta *Assamble nationale ?* Conje evid ann oll d'ober ho Relijion egis a garfent, ba da gredi ar pez a sonjfe dezho beza ar virionez.

C'hui a lavarit breman : c'hui Constans a so deut ne voar den d'eus peleac'h ; c'hui Ferry, ne anavezit ket histor ar Frans, na ne ouzoc'h ket petra c'houfenn ar vro ; c'hui Cazot, n'hoc'h eus ket mez chomm da Bresidant en eun dribunal a dle barn gant piou ema ar virionez, ganeoc'h pe gant ar re ho deus ho calvet dirag ann tribunal-ze ar pez ne dle beza græt biscoas, c'hui eta ho tri, ministret eur Relijion nevez, gant Gambetta evid chef, e livirit penaus Assamble 1789 he deus torret ar breuriezou Relijiuset, ha sarret ar c'houenchou.

Gaou a livirit ha gant gouiziegez, pe autramant e renker lavaret ne ouzoc'h ket ar pez so bet græt. Assamble 1789 n'en dije ket bet ezomm hini ebet eus ar re oa ennhi cahout ac'hanoc'h da secretour, n'he deus græt nemet eun dra en afferze, ha ne ket ar pez a livirit. Dindan ar Rouane, ne ket hebken anaout e oa guirion ha leal veuiou a chastete a rea ar Relijiuset hag ar Seureset,mæs ive, ober dezho dre ners miret ar pez ho devoa touet da Zoue.

Araug 1789, ma c'hoarveze en dije c'hoant eur Relijius pe eur Seurez benag tec'het cuit eus ho c'houent ha mond a enep d'ho veuiou, al lezen a vire outho d'hen ober, hag a voa red dezho, pe vijent contant pe ne vijent ket, chomm en ho c'houent da veva ha da vervel.

Ann dra-man diveza hebken, so bet cheinchet e buhez ar Relijiuset, ha netra ken, evid renta ho liberte d'ar re ne felle mui dezho chomm dalc'het en dail-ze, mæs lezet so bet ho liberte gant ar re all da chomm da veva assambles hag hervez ho reolen ebars en ho c'houent. En eur ger, peb unan eus ar Relijiuset a helle heulia he santimant, chomm er c'houent gant ar re all, pe mont d'al leac'h ma blijefe ganthan; mæs den ebet na vije lakeat er meaz ar c'houenchou en despet dezhan.

Divezatoc'h, guir eo, ar Relijiuset so bet condaonet d'en em zispartia ha da vervel ; mæs peu sort Deputeet a ioa d'ar mare-ze ?

Be oa ar re a fell deoc'h heulia ho lezennou, ar re a lavare e 1791 hag e 1792 ar c'homsouspontus-man : *e oa red crouga ar Roue diveza gant bouellou ann diveza eus ar veleien*, ha ne ket hebken hel lavaret ho deus græt, mæs hen ober ho deus, rag int eo ho deus gourc'hemennet

muntrerez ar miz Guengolo, pa oe lazet eun niver ker bras a veleien, ha dibennet eur Roue hag eur Rouanez a Frans, var blassen ar Revolution. Ar re-ze eo ar Jacobinet, ho guir tadou, Ferry, Cazot ha Constans. A.

Ia ha nan.

Setu aman eur pennad scrid a gemeromp d'eus gazeten Gambetta ar *Republique française*, hag hen a ziscuez ne ket diæs d'ar Republicanet lavaret *nan* hirio goude beza lavaret ia deac'h. Scrivet eo bet e miz even 1877 hag e oa hano neuze d'eus eun neubeut tavernourien ha rederien-bro. (Colporteurs) e oa bet tennet digantho ann aotre bo devoa beteg hen digant ar Gouarnamant. Gambetta hag he re a lavare neuze penaus ar Brefedet a oa æt dre gementse a enep al lezen pa n'ho devoa græt marteze nemet beza eun tamic re stris en affer-ze pe guir,hervez al lezen, dezho a oa rei an aotre-ze pe he refus. Hirio ar Brefedet ho deus græt cals goassoc'h c'hoas pe guir ho deus dibotaillet doriou, chasseet tud eus ho zi ha miret eus sitoïanet a baës ar c'hargou gouscoude var ho zraou miret outho ne alfent en em zervicha anezho : Traou ha neus ket scrivet e nep leac'h el leor al lezennou ho deffe ar guir d'ober anezho. Mechans e tlefe hirio Gambetta derc'hel d'ar pez a lavare neuze mæs n'her graio ket rag hirio ar re so bet enebet outho n'int ken nemet eun neubeut Relijiuset tud ha ne ket nec'het gantho eleac'h ar re all a ioa d'eus he sclissen ha d'eus ar re a laboure a du gantho ha ne oa ket conje da douich outho.

Setu aman brema comsou ar gazeten :

« Ar Brefedet a ia, anat eo, cals dreist ho galloud, pa douchont ous traou ann dud ha pa reont gaou outho heb credi anzavout abalamour da betra her greont. Ne dlefent ket gouscoude ancounec'haat penaus evid beza græt eur sort traou ec'h hellont beza galvet,mare benag,dirag ann tribunalou. Ni hen digasso da sonj dezho abars nemeur ha neuze her guelint anat. Red eo deomp hasta buhan d'ho gervel dirag ann tribunalou, evid deski dezho n'ho deus ket guir d'ober oll ar pez ho deus c'hoant. Marteze pa velint penaus ar re so dindannho n'ho deus ket aoun da c'houlenn digant ann tribunalou ho dic'haoui d'oc'h kement a alfe beza græt dezho a enep al lezen, neuze ar Brefedet a lacai muioc'h evez abars ober adarre traou a so en tu all d'ho guir.

Muioc'h c'hoas a ra. Deski a ra d'ann dud penaus en em gemer evid dougen clemm dirag ann tribunalou d'eus ar gaou græt dezho gant ar Brefedet.

Evel m'en deus græt ar Prefet traou a enep he vir hag al lezen :

Evel ma 'z eus eul lezen evid difenn ar re a zoug clemm breman :

Evel ma eo græt evid ar Prefet, couls hag evid ar re all ar pennadou 1382 ha 1386 d'eus ar C'hod civil a lavar penaus ann hini en devezo græt gaou ous eur re, gant gouizieguez, pe dre zievesdet a renco he zic'haoui :

Evel ma fell d'ar c'hlemmour beza dic'haouet gant ar Prefet :

Evel ne alfe ket ar Prefet lavaret en deffe guir d'ober ar pez en deus græt rag ar guir-ze ne apparchant ket outhan na ne ket bet aotreet dezhan gant lezen ebet :

Evel n'en deus ar Prefet clasket ober ha n'en deus græt e guirionez nemet miret ous ar c'hlemmour ne alfe en em zervicha eus he dra :

Evel ne deo ket ar pez en deus græt eun dra, græt ganthan egis Gouarnamant, egis Prefet, ar pez ne alfe ket beza barnet gant ann tribunalou hervez al lezennou eus ann 16-24 a viz Eost 1790 hag eus ar 6 fructidor bloavez 3..... mæs hebken eun dra græt gant gouiziegez gant unan eus servicherien ar Gouarnamant oc'h ober he vicher hag a dle kense pa en deus græt gaou ous eur re beza galvet dirag ann tribunalou ha barnet gantho hervez m'ho deus hel lavaret ann tribunalou brassa;

.....

eun neubeut linennou goude e laca ar c'homsouman moullet neuze gant Jules Ferry, presidant ar Vinistret en deus græt epad ann devejou diveza man ar pez a rebeiche neuze d'ar re all :

En taul-man ez eus bet græt cals goassoc'h eget ar pez a oa bet græt e 1852. Biscoas neus bet græt e Frans traou spontussoc'h a enep ar guir hag al lezen. (Eo ar pez so bet græt en devejou-man gant ar memes Ferry a so cals spontussoc'h c'hoas.) ..... Ni gavo ann tu da ziscuez da gement ho deus græt eun dra benag en afferze neus fors pegen huel benag e vent penaus ez eus c'hoas barnerien e Frans, ni a zigasso da sonj dezho penaus eo bet torret gant Gouarnamant ar 4 a viz Guengolo ar pennad 75 d'eus mam-lezen ar bloas VIII. Ni hel lavar eta deoc'h oll Prefedet ha barnerien a beoc'h, c'hui a renco respont hervez al lezennou d'eus hoc'h oberou ni hen discuezo deoc'h heb dale.

Ar gazeten a laca ouspen eun ali digant ar re vrudeta hag ar re vouizieca d'eus ann alvocadet Republicanet a lavar oll evel Gambetta ha Jules Ferry e hell ar Brefedet beza galvet dirag ann tribunalou evid respont d'eus ar pez ho deus græt mes me bari ma ve goulennet hirio ho ali digantho e lavarfent heb mez ebet ar c'hontrol beo d'eus ar pez a lavarent neuze ha setu penaus e ouzont var ar memes tra lavaret *ia* ha *nan* d'oc'h ma ve ann talvendussa evitho. A.

Setu aman petra lavare e 1870, Gambetta ha Ferry. Pegen dishenvel eo ar pez a lavaront breman.

Setu da genta comsou Gambetta : « Ann oll « lezennou ho deus en em heuliet abaoue ar pen« nad 75 d'eus Mam-lezen ar bloas VIII, ho deus « oll lavaret guelloc'h-guell ne oa ket guir antreal « e ti eur sitoian héb he gousantamant. Evid « treuzi dor ann ti-ze, eme ar Vam-lezen-ze, e « renker cahout eul lezen anat sclear, hag a rofe « ar guir-ze.

« Ma ne ve lezen sclær hag anat ebet, ann hini « a glaskefe antreal e ti eur citoyan en despet « dezhan ha dre ners, ec'h alfe beza enebet ou« than dre ners. »

Deomp da Ferry breman.

« Ma clasc eur re benag mond dre ners e ti « eur sitoïan benag, e ro da heman ar guir d'en « em zifenn outhan, ha da vont dre ners d'ann « hini a deu dezhan dre ners. Ar guir en deus « peb unan d'en em zifenn, a dle dreist-oll servi« cha dezhan a enep ar re a fell dezho mond « dreist ho galloud. En oll broiou, eleac'h ma vez « eun tam benag a liberte, pa lavarer e tle atau « beza ann tu gounit gant al lezen, ec'h anavezer « ive penaus ez euz guir evid ann oll da enebi, « hag e ve dre ners, ous kement ne deo ket al « lezen. »

M'ho dije ar Relijiuset heuliet santimant Gambetta ha Ferry, pa eo deut mevelien ar re-man da glasc affer outho, me voar avoalc'h e vije bet lavaret, penaus ar c'homzou-ze a oa evid ar re all, mæs ne oant ket mad mui pa oa hano d'eus Menec'h ha Seurezet, ha gouscoude, pa'z omp oll sitoïanet ar Frans, al lezennou a dlefe beza ingal etrezomp. A.

Paourik ann Autrou Doue.

I.

Pa dremene paourik ann Autrou Doue dre ruiou cam-digam ar gearik-vian hanvet V....., sec'h ha treud evel eur vas, collet en he zaë-zu, — rag belek oa — a rea ffoc-floc en dro dezhan, hi guennet oll var ann ilinou ha var ann diouskoas, ken uzet oa, ann dud a zelle outhan, en eur vousc'hoarzin trenk, ha ne fazient morse da zistaga eur bomm farsal divar goust ar « relegenn-zu » evel m'her galvent en eur c'hodissa.

Dirag doriou ar c'hafeou-bras, ar gourlanchennou dizec'h a vije o tarlippat ho guerenn pe o suna ho c'horn-butun, a vouie distaga eun tam brao a c'huitelladenn, pa dremene, hag her saludi en eur ober *couac, couac, couac !* hag en eur ziscordal da c'hoarzin goab ha da sacreal, ken a deue ann hik dezho. Paourik ann Autrou Doue na droe ket memez he benn, evit ho c'hlevet, hag e ie seder gant he hent heb en em hasta e mod ebet, evel pa ne vije bet netra. Ann habaskded hag ar glannded euz he ene, a bare var he dremm droug-livet, hag en grea henvel euz tremm eun Eal. Eur veich, ar c'higer euz ar vourc'hadenn, eur mell pod teo a zen, enebour d'ann « *duarded* », a buntas eun tol ilin ganthan, ken a ginnigas he deuler bars er ster vras a oa e kichen. Ann den Doue a reas hebken eur zell truezus outhan ; he zaoulagad ker crac ha ken leun a zousder, evel re eur goulm, a lacas ar bosser da gounnari : ar bleis ne gar ket sell ann oanik. — « Laër he voued ! pes didalvez ! ke !... » a iudas ann divoader loened, en eur ziskuez dezhan he zorn sarret. Ar goall gomzou-ze a lacas ar goad da virvi eun tamik e goazied ar belek cos ; mes tremenn a reas heb lavaret ger.

Penaus a vève paourik ann Autrou Doue ? Den ne oa goest d'hen lavaret. Beb eil dervez, ar fornier a zigasse eur bara bian d'ann tiik, e peleac'h e oa o chomm. Er meas a gear, en eul leac'h distro ha didrous eo e oa he di ; eun tiik diranvet, dirazet oll ann diarog anezhan, goloet a doualc'h (touskan), ha prest da goueza en he boull, en eur ger, eun ti paour evel he berc'hen. Adre ann ti en em gave eur stankenn goloet a vleuniou, marellet a barcajou ed melen-aour, leun a rozaër hag a voukedou glas, ha curunet gant eur c'hoad kras a zave euz ar c'hostez all d'ar stank. Ann ti, evit dezhan da vont da goueza en he boull, a oa braoik da velet gant he viscamant c'hlas, hag ar bragerezou a skigne ann ilio hag ar rouanez en dro dezhan. Bepred e tal ann nor hrenveded-se ha goloet dindan ann deliou, ar paour hag ann emzivad a gave digemer vad ; morse na lavare he *Bater* e tal ann nor, heb caout eun aluzenn pe eun tammik bara. Bezit sur, ann ti-ze a oa anavezet mad gant ar beorien, couls pe velloc'h eget ma oa anavezet ann tavarniou gant ar gourlanchennou dizec'h. Mes ne oa nemet ar beorien, couls lavaret, a gement ho divije caret ann den santel a oa o chomm en ti-ze ; keariz oll a rea faë var paourik ann Autrou Doue.

Savet bemdez arog goulou-deis, ar beleg koz a lavare he oferen en eun ilizik vian a oa tost d'he di ; goude ez ea da velet ar re glanv, « he glanvourien muia caret, emezhan, » kement hini a anaveze hag e vije e poan en eun doare benag, ha goude, var he bouezik, e teue d'he di, leun he galon a levenez da veza gred he zever evel ma blij da Zoue.

Ann dud a dremene dirag he di, a helle her guelet aveichou dre ar c'hars marellet a vleuniou, o labourat he liorzik dindan grouez ann heol tomm, var greis ann deis, pe d'ar pardaez, var he benn noaz, seder ha lent, he vleo guenn-cann alaouret gant bannou ann heol o vont da gouskad, o lavaret he vrevial en eur vale, ato var he bouezik, euz ann eil penn euz he liorzik d'egile, dre eur bali a oa eno, bordet a roz-bleis hag a vleuniou all, hag a ranne he dammik douar glok dre ann anter.

II

Den na anaveze he hano mad. Galvet oa gant ann dud « paourik ann Autrou Doue, » abalamour ma hen devoa eur vizach treud, dizec'het oll dre ar ieunou, hag abalamour d'he zaë-zu leun a binselliou, mes bepred kempenn ha mistrik. Pemp bloas a oa abaoue ma oa deut da jomm d'ar c'hornik-douar-ze, a behini hen devoa great evel he varados var ann douar, da c'hortos mont da varados ann Env.

Eun nosvez, ar c'hloc'h-heus o stoka, a lakea ann ear da dregarn gant he glemmou skiltrus ha spontus; oll dud ar vorc'hadenn a zihunas stratuillet. Eun ti a zeve, hag ann tan-goall a daule var ar goabrou, poulset gant eun avel foll eur sklerijenn spontus, en eur ho renta ruz evel ar goad. Goazed, merc'hed, bugale memez,a ziredas a bep tu. Setu savet beac'h evit mouga ann tan. Caer ho devoa ar *bomperienn* bangounellat ha guinta dour gant ar strinkerezed (pompou), netra na vellea. Ann tan a iea var voassa, hag a venne lacat eur palevars euz kear e poultr hag e ludu. Ann dud a iea hag a deue, heb urs ebet, dre ar moged var toenniou ann tiez tosta d'ann tan, ar merc'hed en em estlamme, ar vugale a lenve hag a vilouse, o velet ar mogeriou ruz glaou-tan, o tarza hag o coueza en ho foull, ken a strinke ann ulfennou tan var ann tiez tro-var-dro. E creis ar bobl tud a oa eno o sellet ous ann tan-goall, stratuillet oll a leun a grozmol gantho, e creis ar sklerijenn spontus tolet gant ann tan, al labourerien a jomme a za, fall galonet oll o velet ne oant gouest d'ober netra evit savetei ann tiez a zeve... Kerkent, e corn eun ti hag a oa dija ar flammou tan o lippat da vad ar mogeriou anezhan, en eur prenestr digor,eur vaouez en em ziskuez, beac'h var he alan, he bleo dispac, o starda eur c'hrouadurik bihan var boull he c'halon anter zizolo..... Eur griadenn spontus a sav euz ginou peb hini, o velet ann diou grouadures-se condaonet da veza devet e beo, mes nicun na ra eur gamed evit mont d'ho zicour ; ne oa moïen ebet da zont abenn d'ho zavetei, a zeblante d'ann dud digalonze... Eun truez oa gouscoude clevet, e creis ann trous spontus a rea ar zolierou o coueza en ho foull, hag ar flammou-tan o c'huibannat evel amprefaned, ar c'hriadennou glac'harus hag ar ranngalon diremed euz ar vamm baour-ze, o c'hervel sicour, evit galloud da viana savetei he mab muia caret..... Ar c'hraouadur hag he vamm a oa o vont da veza sebeliet e creis ann tan, pa deu eun den da dreuzi ar vandennad tud digalon-ze, herr ganthan, ken a ginnige pilat ar re na droent ket buhan avoualc'h divar he hent. Paourik ann Autrou Doue 'n hini oa. — « Eur skeul ! buhan eur skeul ! .. » emezhan. — Redek a reer da ger-c'hat eur skeul, ha d'hen harpa euz mogeriou tarzet ha rus-gren ann ti a oa o tevi. Ar belek, en despet d'he gosni, a zivisk he zaë-zu, hag a bign er skeul evel eur potr iaouank, ha ken dibikous hag ar gouizieca toer. Digouezet ei lae, e lamm bars er prenestr. Kerkent eo goloed gant eur goumoulenn deo a voged, ha den ne hell mui gueled al liou anezhan. Ann oll a jomm nec'het heb gallout lavaret grik, ken bras oa ho rann-galon, ho spont hag ho enkrez.

Mes prest her gueljont o tont er meaz euz ar fourn tan-ze, a zindan ar zoliou rus-glaou-tan, ar c'hraouadur hag he vam ganthan etre he zivrec'h saveteet euz ar maro spontus ho gortoze.

Malvennou he zaoulagad hag he vleo a zo rostet, he zaouarn hag he vizach a zo devet ; mæs mousc'hoarzin a ra evelken evel eun eal d'ar re a deu d'her meuli evit ann tol caër hen deuz great: — « Meuleudi ebet ! meuleudi ebet n'am euz meritet, emezhan ; ar pez am euz great, cant all ho devije her great eveld'hon ; red mad a oa savetei ar c'hraouadurik kez hag he vamm !... »

Ar paour kez cos ! ranket zo bet he zougenn d'he di goude, hag hen lacat en he vele. Poazet e oa oll he izili, hag ar medisined n'ho devoa fizians ebet d'her guelet pare. Epad tri-mis goude e chommas clanv var he vele.

III

Ar Mear ha tout, a deuas d'he velet en he diik diranvet. Ober a reas euz he oll c'halloud a Vear, evit dougenn ar belek calonek-se da c'houlenn eun digoll benag digant ar Gouarnamant ; mæs paourik ann Autrou Doue a lavaras : — « Ar guella « digoll a c'houlennan, eo ann hini a c'hortozan « eun deiz en Envou. Setu aze ann Hini hen roïo « din, » emezhan, en eur ziskuez eur groaz coat vraz, stag euz ar voger dirag he vele.

Epad he glenved poannius, ar pez a rea ar muia glac'har d'he galon hag ar brassa enkres d'he spered, a oa he beorien kez hag he glanvourien kement caret. Piou a roio dezho eur c'hinaouad bara da dorri ho naon ? Piou a ielo d'ho zenna euz ann dienez, ha da essaat d'ho c'halon mantret gant ar glac'har, pe doaniet dre ar boan euz ho c'hlenvejou hirr hag ankenius ?... Hag evid ar veich kenta me voar ervad, pa velas bols c'hlas ann env sclerijennet gant ann heol skedus a bare var he vele dre ar prenestrik guer, paourik ann Autrou Doue, souezet o velet oa savet ann heol arozhan, a droe hag a zistroe dindan he ballennik, hag a bede calonek, ann daëlou o coueza puill ha puill eus he zaoulagad, ann Autrou Doue da renta dezhan ar iec'hed, evit gallout c'hoas mont da gonsoli ann dud clanv h g he beorien muia caret.

Doue a zilaouas he beden, hag heb dale re bell, ar belek santel a helle adarre ober he labour pemdeziek, roi ann aluzenn, guelet ha consoli ann dud clanv, labourat he liorzik ha lavaret he vrevial. Ar gourlanchennou dizec'h,a vije dalc'h-mad

vardro ann hostaleuriou, na gredent mui c'huitellad pa her guelent ho tremen, hag ar bosser gouez a stoue beteg ann douar evit her saludi. — « Hen eo, hennes eo hen deus saveteet ann in- « tron Guillou hag he c'hraouadurik, » — a lavare ar merc'hed divar dreusou ho ziez, pa velent paourik ann Autrou Doue o tremen. Mes ar belek santel, heb teurel muioc'h a evez er meuleudiou-ze, eget n'hen devoa tolet er goaperez hag en droug prezegerez a vije great arog divar he goust, a iea gant he hent, he zaoulagat hag he benn stouet etrezeg ann douar, en eur ober allazik gant he zorn, d'ar vugaligou a deue var he hent d'her saludi ha d'he velet o tremen.

Seder ha didrous en he diik distro, paourik ann Autrou Doue a c'hortoze ar maro. en eur labourat he liorzik, pe c'hoaz, en eur lavaret he chapeled, harp he gein er vezenn ulac'h a zisc'hlave he diik gant he scourrou bras, hag en eur lavaret he vrevial pa dregarne ar stankenn gant canaouennou lirzin al laboused, o lavaret kenavezo da lagat ann deiz arog mont da dremenn ann noz dindann deliou glaz ar c'hoad.

Discaret oa dija dre ar gosni. He nerz a iea kuit, bale a ranke var bouezicoc'h ; mes he vizach seder, he dremm nerzuz ha leun a zousder, he zaoulagat glaz, lemm ha sclear a bare ato gant ar brassa madelez var neb a c'houlenne eur zicour benag diganthan. He benn, curunet gant eur guchennad mad a vleo guenn-cann evel ann erc'h a lake da bara dirag ann oll eur skeuden euz ar vadelez ar vrassa, euz eur galon leal, euz eun ene neat ha glan evel ene eur c'hraouadur nevez badezet.

IV

O tremen eun deiz var al leur-gear, e clevas — ann dra-ze oa e commansamant ar brezel, — comz euz ar c'hollou kenta a rea armeou ar Fransisien o stourm euz ar Prussianed. Eun den a oa o lenn a vouez huel, d'eur begad tud bodennet endro dezhan, ar c'heleier melconius a roe eur gazetenn divar benn ann emgann spontus a oa bet e *Wissembourg*. Paourik ann Autrou Doue, a dostaas ive hag a silaouas gant ar brassa evez, ar pez a lenne ann den-ze ; eur skrijadenn a redas dre he oll izili, o clevet ar c'helou glac'harus-ze. Dont a reas kuit var he bouezik,daougrommet oll, evel pa hen devije bet eun tol mean dre greiz he beultrin. Nep en devije he heuliet beteg he gambr, hen devije her guelet, digouezet eno, ous en em strinca d'ann daoulin dirag he groaz coad vras, he zaouarn aozet, o pedi a vouez huel, ann daelou o perla var he zioù chod creuzet dre ar ieunou.

Gouscoude hon armeou a iea euz ann eil emgann d'egile, hag evit ar veich kenta, ar gounid a zilezas hon armeou evit mont a du gant ann enebourien. Ann argadennou a iea var voassa, ar meaziou a dregarne gant trous ar c'hanoliou, ar vro a oa goloet a voad, a dan, a gorfou maro hor zoudardet kez ; en eur ger, armeou ann enebourien a rea eur c'helc'h endro d'hor re, eur c'helc'h a dan, a belec'h ne voa moïen ebet d'en em denn. Paourik ann Autrou Doue, a gleve ann oll geleïer glac'haruz-se gant ann dud ; dont a reas da veza trist, na vije guelet mui o vousc'hoarzin ken dreoik evel arog. He zaoulagad a deuas da ruzia gant ann daelou a skuillent, hag he zaouarn a grene pa ho zave da roi he vennos d'ar re baour pe d'ann dud clanv... Bep veich ma gleve kelou euz eun emgann, he galon a iea bihan.

Eun abardaëz epad ar goanv. — ar Prussianed a oa tost — kearik vian V.... a oe strafuillet oll gant ann trous a rea ar c'hezek o tont d'ann daou lamm var ann hent bras scornet oll gant ar scourn. Skeudennou du hag estlammus a oa guelet o tont evel ann avel varzu kear, ken a zave arozho ar boultrenn erc'h guenn a c'holoe ann hent. Ann oll a grene gant aon. — Ha mar d'eö Prussianed ar re-ze !... Ha, dre doull al lomberiou,ann dud a zelle en eur grena euz ar marc'herien a deue d'ann daou lamm ruz varzu kear.

Heb dale, ar marc'heien a zigouezas tost da gear, hag ann dud a oa o sellet dre lomberiou ho ziez, a helljont anavezout *kepi* unan euz mistribras armeou ar Fransisien, dre ann diou stereden arc'hant a lintre varnhan ; dek euz ann dragoned a oa d'he heul. Treid ar c'hezek a lakea da grena ruiou kear ; ann tan a strinke euz ar vein ; ann trous skiltrus great gant ar sabrinnier o steki euz ar skleujou, a lacas eun neubeud tud da zont da velet petra oa nevez. Lod all na gredent ket dont er meaz euz ho ziez ; du-ma, du-hont, e vije guelet eur prenestr o tigori, eur vaouez strafuillet a astenne he fenn eun tamik da zellat, ha ker buhan ar prenestr a zarre, ha na vije guelet mui netra.

Dirag ann Ti-kear eo e tiskennaz ar zoudardet divar ho c'hezek goloet a eonen ken glib ma oant Epad ma ieas unan euz ann dragoned da glask ann autrou Mear, eun neubeut merc'hed a dostaas euz ar zoudarded, ho bugale gantho dre ann dorn. — Kement goaz divac'hagn a oa e kear a oa eat d'ar brezel, ar fuzil var ho scoaz, evit difenn ar Vamm-Bro goall gasset.

— « Buan ! eun den eus ar vro, eur c'hannad « evit cass al lizer-ma da Z.... » a c'houlennas ar Jeneral e berr-gomzou, ha dist g ann tam anezhan... « Penaus 'ta, ha n'eus den calonek « ebet er gear-man ? » emezhan, o velet na iea den d'en em ginnik.

Paourik ann Autrou Doue a oa o font er meaz euz eun ti a oa dirag, e peleac'h e oa bet o velet eun den clanv. Clevout a reaz ar c'homzou di- veza euz ar Jeneral.

« — Setu me ama, Jeneral, emezhan, a vouez « huel, en eur denna he doc. Gourc'hemennit,

« petra tell deoc'h e ve great ? »

— C'hui, autrou person, mes n'eus ket moïen! ... Ar gefridi-ze na zere ket euz ho carg, nag euz ho oad.... Ho ners a vancfe deoc'h evit ober ann hent, eme ar Jeneral, o velet he vleo guenn.

Ma digarezit. autrou Jeneral ! Me anavez eun hentik bihan goloet dindan ar c'hoat, penn-da-benn ribl ar stanken aze, hag a zo eun anter ber-roc'h eget ann henchou all a gass di. Me em euz great ann hent-se alies pa zean da vale. Va di-visker, evit dezho beza dinerzet eun neubeut dre ar gosni, am dougo c'hoas beteg ar gear-ze, bet dinec'h... ma na deu ket bouliji ar Prussianed d'am laza hed ann hent, emezhan, en eur vous-c'hoarzin. Roit din al lizer, ha lakit ho fizians en ho servicher.

— « Mad, mad ! kemerit al lizer-ze 'ta neuze, ha Doue r'ho tiouallo a zroug ! Eun arme a zo da zavetei. » Ar Jeneral a lavaras goude eun neu-beut comzou d'ar belek cos en he gostez he unan hag a roas dezhan eun tam paper siellet gant tri siell coar-ruz. Paourik ann Autrou Doue her c'hemeras, hen lacas var he beultrin, dindan he zaë-zu, ha goude beza saludet ar Jeneral, setu hen en hent buhana ma helle.

Ann erc'h a goueze a bluennou bras, hag ann nos a skigne he mantel-zu var ann douar guenn-can ha didrouz-bras...

V.

Er zal-vras euz ann Ti-kear, tost d'eun tantad mad a dan, ar Jeneral, he benn etre he zaouarn, he ilinou harp var eun daulik rond,a selle euz eur garten var behini e oa merket hanoiou ar c'hea-riou hag ann henchou da vont dezho. A vare da vare e tenne he vontr evit guelet ped heur oa, hag a ride he dal. Dastumet etouez ho mantilli, ho heuzou goloed a bri, ann dragoned a gouske, harp ho c'hein gantho er voger, prest da vervel gant ar skuisder.

« Biken ann den coz paour-ze na vezo digoue-« zet er gear-ze, eme ar Jeneral dezhan he unan. « Chommet eo da vervel dindan ann erc'h !.... « Anternos o vont da son, hag ar Prussianet a « zo aze e kichen ! » — Hag e selle adarre euz he gartenn ; hag he verke aman hag aze croaziou du gant eur bluen a oa ganthan.

Anternos a skoe e horolach ann Ti-kear, pa zigorras ann nor gant herr. Paourik ann Autrou Doue eo a deue en dro, tronset oa he saë-zu gan-than ; he zaouarn du gant ann annoued, he ziou-scoaz hag he doc goloet a erc'h. Heb lavaret eur gomz e roas eul lizer d'ar Jeneral, Heman he di-goras gant mall, ha goude beza hen lennet, e tis-troas leun a joa varzu ar belek :

— « Autrou person, emezhan, trugarez deoc'h a berz bro Frans a bez. C'hui hoc'h euz saveteet ann arme. Ann enebourien na hellont mui hon tiza. Roit din ho torn mar hen stardin em hini ; c'hui zo eun den calonek !... »

Paourik ann Autrou Doue a glascas mous-c'hoarzin eun neubeut, hag evel ma astenne he zorn d'ar Jeneral en eur grena, e teuas ar sem-pladurez dezhan, hag e couezaz. Ar Jeneral en em c'hastas d'he zicour, hag ar zoudarded hen savaz, hen dalc'has en he za. Dilassa rear dezhan he zaë-zu... tra estlammus, he roched var he beultrin oa goloed a voad !

— « Gouliet ! c'hui zo gouliet, a c'houlennas ar Jeneral strafuillet ? »

— Ia, eme ar paour kez belek, beac'h dezhan o cahout alan avoualc'h evit en em roi da entend. Couezet on bet er rouejou, er spi ; ar Prussianed ho deuz plantet daou volod din em feultrin..... Deut on a benn d'en em denna a dre ho daouarn ... gouscoude. Me na dlien ket mervel eno.... Sonjal a rea din na vijen ket digouezet e penn va beach.... Va Doue ! nag hir em euz cavet ann hent.... Erfin !... deut on ! Mervel evit ar vro ha n'eo ket servicha mad ann Autrou Doue ? Kena-vezo tud calonek !... kenavezo Jeneral... Doue ra zivouallo ar Frans !.... *In manus tuas Domine!* ..... Etre ho taouarn va Doue !...

Ne hellas ket peur-lavaret he *In manus*. He benn guenn-cann a ieas adre, hag he ene a nijas d'ann env, en eur lezel he gorf etre daouarn ar Jeneral.

.....

Eur groazik vihan coad a zav e guered kear V..., el leac'h ma zeo bet beziet corf ar belek paour-ze ken calonek, ken habask ha ken santel, corf, « paourik ann autrou Doue, » maro en eur roi sicour d'ar Frans. Ha den na vouezo morse penauz ar belek paour-ze, oa he hano autrou comt de B...., bet gueichall pinvidik, en eur garg huel c'hoanteet gant ann oll. X.

Eun den eus he zever.

E cals plassou, eleac'h lacaat ar Relijiuset er meaz eus ho zies, pe autramant lavaret e hano ar Prefet penaus ar Varnerien n'ho devoa guir ebet da varn ann afferiou etre ar Prefet hag ar Reli-jiuset, cals Procuroret ar Rrpublic hag ho eil so bet guelloc'h gantho rei ho demission. Guelloc'h e vije bet dezho beza chomet en ho flass ha beza græt evel m'en deus græt hini *Perigeux*. Setu aman he gomsou :

« N'eus lezen ebet, emezhan, a rafe guir d'ar Brefedet da antreal e ties ar sitoïanet, abars ca-hout ho aotre, ne heller ket hen ober soken, hag e ve e hano ar Gouarnamant. Ar pez en deus græt ann aotrou Prefet ne oa ket d'oc'h he vir, na ne helle ket hen ober evel Gouarnamant. Ann dribunal a hell eta barn ann affer-ze.

Ouspen-ze ne de ket goal sclær hon deffe affer

aman ous eur vreuriez Relijiuset.

Ar veleien a so deut d'en em glemm dirazhoc'h a so bet hanvet gant ann autrou'n Escop, missio-ner ann escopti hag ar pennad 50 d'eus ann *ar-ticlou organiques*, a roe dezhan ar guir d'hen ober.

« Araug eta chasseal Capusinet *Perigueux* d'eus ho zi,ann autrou Prefet a dlefe beza discue-zet sclear e oant eur vreuriez Relijiuset. Doueti a helle ; mæs ne oa ket sur, ha kense, n'en devoa ket guir d'ober ar pez en deus græt, abars beza sur. Kense, me a sonj din e tle ann dribunal la-varet en deus guir da evessaat ous clemmou ann autrou'n escop, hag ann Tadou Capusinet.

Setu aze eun den calonec mar deus unan, hag a voar lavaret ar virionez hervez m'hen discuez he goustians dezhan. Breman n'en deus ket ezom da lacaat he zemission. Abars pell e vezo torret, ma ne ket c'hoarvezet c'hoas. A.

Madou ann douar.

En devejou-man diveza, ar Gouarnamant en deus lakeat moulla pegement a vinis hag a segal a oa bet eostet er bloas-man 1880. Meus aoun bras ne sonjfe dezhan e ve bet eostet muioc'h e-get n'ez eus bet e guirionez. Setu penaus e ra ar Gouarnamant peurvuia evid her gouzout. Epad ar c'huec'h sizun kenta goude ann eost, ar Brefe-let a scriv d'ar Gouarnamant da lavaret, *tost da vad*, pegement a zouar so bet lakeat dindan ed, ha pegement a ed so bet eostet. Mæs æs eo de-oc'h gouzout ervad ne heller ket hen anaout mad tre, nemet *tost da vad*. Dious ann daulen so bet græt er bloas-man, e oa bet lakeat 14 million de-vez arat dindan guinis, ha 3 million 800,000 din-dan segal. Eostet so bet 79 million sac'hadou gui-nis daou c'hant lur, ha 19 million sac'hadou daou c'hant lur segal. Varlene e 1879, ne oa bet eos-tet nemet 60 million sac'hadou guinis, ha 18 mil-lion sac'hadou segal.

Ann eil da gass d'egile, e vije bet dastumet er bloas-man, 7 sac'hat eis ugent lur dre zeves arat evid ar guinis, hag eun tamic neubeutoc'h eget seis evid ar segal. E 1879, ne oa bet eostet nemet 5 1/2 evid ar guinis, ha 5 nemet cart evid ar se-gal. Ouspen, ar bloas-man ar greun so eun tam mad pouneroc'h.

Ann Departamanchou a brodu ar muia greun eo ar re-man. Ar re genta a brodu ar muia.Nord, Pas-de-Calais, Maine-et-Loire, Aisne, Haute-Ga-ronne, Eure-et-Loire, Seine-Inférieure, Oise, Seine-et-Oise, Vendée, Saône-et-Loire, Lot-et-Garonne, Gers. Ar re-ze ho deus gounezet, d'oc'h ho renc, d'oc'h adalec 2,835,000 sac'hadou daou c'hant lur, betec 1,500,000.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h)

Eun neubeut sunveziou a dremenas egis-se er peoc'h. E kement-se, beteg en abati Savigny e teue ar c'helou d'eus emganiou arme ar *Vendee*. Ann tad hag ar mab, dre na vouient ket petra oa c'hoarvezet gant an dimezel Blanche, ne ehanent ket oc'h hirvoudi hag o pedi Doue d'he difenn ha d'he dioual a beb seurt droug. Eun de-vez siouas, e teuas beteg ennho, kelou ann distruj a oa bet græt er *Mans* d'eus armee ar *Vendee*, ha neuze e crescas cals goassoc'h anken ann tad hag ar mab, ha so-ken, hini ann autrou de Milly. Etrezho ne brezegent eus netra all ebet, nemet d'eus ar pez a helle beza deut ann dimezel Blanche da veza. Abars pell e tlient cahout peadra da veza nec'het gant ar pez a c'hoarveze gantho ho unan. Eun devez dious ar beure, ann Tad Ollier hag aun autrou de Milly a ioa o causeal assambles asezet e corn ann oalet e Kergelen, pa antreas souden Trudaine er gambr. Strafuillet oll a ioa, hag a veac'h ma cavas ann ners da lavaret dezho :

— Ni so collet ! ni so collet !

— Petra c'hoari eta, eme ar manac'h ?

— Ar re C'hlaz ! ar re C'hlaz ! ho guelet am eus, e-maint o tont.

E guirionez, eur vanden vad a soudardet a ioa endro d'ann ti, ha var gourc'hemenn ho c'habiten, ec'h antre-jont er gambr. Trudaine a lenve, counnaret oll, rag ne oa ket possubl en em zavetei. Evid ann Tad Ollier hag ann autrou de Milly, ne fæsonent ket beza goal nec'het. Cabiten ar re C'hlaz o veza ho guelet, a anavezas ker buhan piou oant, hag e tostaas outho gant joa.

— Paket hoc'h, emezhan, ganin e rencoc'h dont.

Hag o tistrei varzu ann autrou de Milly :

— Me chans e ouzoc'h piou oun-me ?

— Ia, gouzout mad, a respontas ar baron.

— Ma ! guell a ze. Me so Claverolles, mignon d'Or-bois. Va guelet oc'h eus neus ket goal bell so bras. Me eo a ioa difennour ha souten ann dimezel de la Meille-raye.

— Traitour iffam ! eme ann autrou de Milly.

— Alo, eme Claverolles, en eur vousc'hoarzin. Guelit a ran breman ec'h anavezit ac'hanon mad tre. Neuze ne vezo ket red din lavaret deoc'h pegement a gassoni e tleit da gahout ouzin. A hent all,ne garan netra kement hag ann traou sclear. Setu aman eta ar pez a fell din da ober. Touet am eus n'am bije bet biken ken pried ne-met ann dimezel de la Meilleraye, hag e renkefen evid-se, laza oll tud chentil Breiz.

Oc'h he glevout, ann Tad Ollier hag ar baron de Milly na helljont ket miret da estlami gant ar spont hag ann horrol.

— Bezit dinec'h, eme ann den fallacr-ze oc'h ober goab anezho ; c'hui ne veloc'h ket o tarza deves va eu-red. Ragtal e teufoc'h ganin da Laval, da eureuji gant ar chafot. Ho cuella mignonet ho devezo ive pers er gouel-ze..... Alo ! autrounez, en hent ! Mâl so ganin en em gavout eno, na ne zalein mui.

En despet d'he sempladurez, ann autrou de Milly a oue taulet didruez var eun dornad plous en eur c'harr, hag ann Tad Ollier a asezas eno en he gichen. Neuze, var gourc'hemenn Claverolles, ar soudardet en em la-caas en hent, goude beza lakeat ann tân er verouri.

XXI.

Me chans n'hoc'h eus ket ancounec'heat penaus Jean Chouan, goude ma oa bet trec'het arme ar *Vendee* er *Mans*, a oa en em dennet er c'hoajou bras tost da *Laval*

evid beza prest mond d'ann emgann pa vije red. Ac'hano ec'h helle beilla var ar pez a alfe c'hoarveout e Kerber. Bemdez, couls lavaret, e teue eur servicher leal da gass kelou dezhan d'eus he c'hoarezet, Perrina ha Renea, hag ive d'eus ann dimezel de la Meilleraye. Eun devez, dious ann abardaëz, ann den-ze oa o tont e penn ar c'haó, eleac'h ma oa cuzet Jean Chouan gant he soudardet. Petra benag ma oa boazet avoalc'h Jean Chouan d'he velet bemdez, en devez-ze, heb goud dare dezhan perag, n'hellas ket miret da scrija.

— Mignon Marcel, emezhan, kelou fall so ganes !

— Siouas ! re vir eo.

— Petra c'hoarvez eta ? Kerber.

— Ar re C'hlaz ho deus distrujet Kerber.

— Ha va c'hoarezet iaouanc ?

— Ar re C'hlaz ho deus ho c'hasset gantho.

Jean Chouan a lezas he benn da goueza etre he zaouarn.

— O va Doue, emezhan, ha ne oan ket eno evid ho difenn. Oll bugale Cottereau a renco mervel eta !

Hogen, oc'h ancounec'haat he c'hlac'har he unan, e kendalc'has :

— Hag ann dimezel Blanche de la Meilleraye, prisoniet eo ive ?

— Ne de ket ; allet he deus en em zavetei.

— Ra vezo meulet Doue ! Breman, va mignon, lavar din oll ar pez so c'hoarvezet.

— Setu aman ar pez am eus clevet, eme Marcel. Deac'h eun offiser hanvet Claverolles. a zeuas gant eur vanden soudardet da gelc'hi Kerber.

— Claverolles ! eme Jean Chouan.

— He anaont a rit ?

— Ré siouas ! eo he anavezan. Lavar din... lavar 'ta buhan... pelra a glaske ?

— Distruja ar verouri, prisonia ho c'hoarezet hag ann dimezel de la Meilleraye. Neus ket bet manket cals dezhau d'allout ober he c'hoant. He soudardet var he c'hourc'hemenn, a furche oll ties ar verouri, o cass gantho kement tra vad a gavent ; hogen, kerkent ha ma oa bet guélet e oa ar re C'hlaz o tont, Perrina ha Renea ho devoa sonjet savetei ann dimezel. A drugarez Doue, Costouhouarn en em gave eno gantho, hag heman, dre guenojennou distro, en deus allet cass anezhi da eul leac'h ne vezo ket cavet gant ar re C'hlaz. Claverolles droug ennhan, rag ne gave ket ann dimezel, (en daill ne oa deut nemet evithi), en deus touet en em venji, hag en deus casset ganthan ho c'hoarezet, ken dous ha ker mad ; ha breman, int eo a renco respont d'eus ann torfet græt gant ho breur, rag ma eo chomet fidel ha leal d'he Roue.

— Kense va c'hoarezet so tamallet dezho beza va sicouret da ober brezel ous ar Republic ?

— Egis-se eo.

— Hogen, an dra-ze ne ket guir. Ar vugale-ze n'ho deus græt droug ebet. Petra benag ma oant goal iaouanc, int a so chomet en hon ti-ni d'he zioual, ha biscoas n'int deut d'am heul. Ne ket possubl e ve cavet barnerien cris avoalc'h evid ho c'hondaoni.

— Siouas, eme Marcel, ne ket ar re-ze a vezo diæs ho c'havout, travoalc'h a dorfejou ho deus græt ker goas hag henez.

Jean Chouan, stouet he benn hag heb lavaret ger, a bourmene dre ar c'haó egis eun den nec'het bras. He vignonet ne gredent ket prezec outhan. Souden e chomas a za, hag o pega e dorn Marcel :

— Mignon, emezhan. eur goms c'hoas. Varzu peleac'h eo æt ann dud fallacr-ze ?

— Varzu ar *Bourgneuf*.

— Di eo ho deus casset Perrina ha Renea ?

— Ia ! hag eno emaint c'hoas d'ar mare-man. En nosman, ar Republicanet a so e sonj cass anezho da *Laval*.

— Mad eo, eme Jean Cottereau. Eun dra am eus d'ober c'hoas hag e rin va dever.

Neuze o tistrei varzu he soudardet ho devoa chilaouet heb lavaret ger oll kement a oa c'hoarvezet, e lavaras :

— Va mignonet, scoet oun gant eur maleur nevez ; va c'hoarezet so prisoniet. Ar vugale paour-ze a vezo casset breman dirag tribunalou ar Revolutionerien, hag ac'hano m'ervad, e renkint mervel var ar chafot. Marteze ec'h alfemp c'hoas miret ne c'hoarvesfe eun henvelep darvoud Ar soudardet ho deus græt ann taul, a dle, en nos-man, mont eus ar *Bourgneuf* da *Laval* ; lezel a raimp anezho da dremen heb ober netra ?

— Nan, nan, a respontas ar Chouantet a unan, red eo mont dezho, ha tenna ho c'hoarezet d'eus etre ho daouarn.

— Eur goal grogat a vezo, red mad eo din hen anzavout, ni so ken neubeut a dud.

— Mar d'omp neubeut, ni so tud.

— Neuze e touet din e rafoc'h d'eus ho cuella ?

— Ia, hen toui a reomp var hol loden Parados.

Jean Chouan o velet pegement a oa caret gant he soudardet, na hellas lavaret nemet ar c'homsou-man :

— Trugarez, va mignonet, ha deoc'h da viken.

Neuze, o veza lavaret dezho petra oa d'ober, ez ajont ragtal da glasc ann enebour. Ann noz a oa tenval ha iensclass. Scorni a rea. Ar Chouantet, eur c'hant den benag hanter-gourvezet etoues ar brouscoajou a ia d'eus ar *Bourgneuf* da *Laval*, a ioa o c'hedal, abaoue ouspen eun hanter-heur, pa oe clevet unan anezho o lavaret hag ar re all var he lerc'h :

— Ar re C'hlaz ! ar re C'hlaz.

Ne oant ket faziet. Eur vanden soudardet a oa e guirionez o tont, hag en ho zoues eur c'harr bras, e pehini e oa anat ez oa tud. Oc'h ho guelet, Jean Cottereau a dridas he galon gant joa ; he c'hoarezet a ioa eno, hag e oa c'hoas possubl ho savetei.

— Bugale, emezhan, ho pe sonj eus ho promessa ; pe trec'hi pe vervel. Tân dezho ?

Ha setu eun discarg fusuillou spontus o coueza var ar re C'hlaz. Ar re-man spontet a ginnige mont var ho c'hiz, mæs ho offiserien a roas calon dezho, hag en em dauljont var ar re Venn. Cals brassoc'h a ioa niver ar Republicanet, ha da genta ar Chouantet a golle gantho ; Jean Chouan neuze en em daulas varnezho, o lavaret evel gueichall.

— Araug, mignonet, n'eus danjer ebet.

— Ar maro d'ar re C'hlaz ! a respontas ar Chouantet. Truez ebet evid al laëroun ! Alo ! Araug, ha beac'h dezho.

Neuze e savas eun emgann spontus, hag ar Republicanet a rencas tec'het cuit, o lezel ho frisonierien etre daouarn ar Chouantet. Kerkent ha ma hellas tostaat, setu Jean Cottereau o lemel er c'harr. Siouas ! ne ket he c'hoarezet en em gave eno, ne oa ken er c'harr nemet daou zen chadennet ha gourvezet var eun dornadic plous; ann Tad Ollier hag ann autrou de Milly.

Jean Chouan a stouas he benn o lavaret :

— Va c'hoarezet so collet ! Doue n'en deus ket græt din ar c'hras d'ho zavetei ! Gouscoude, meulet re vezo he hano !

Hag oc'h astenn he zaouarn d'ar re oant bet diframmet ganthan d'eus etre daouarn ar Republicanet, e kendalc'has a vouez huel :

— Ann amzer a ia buhan en he rout, abars pell ar re C'hlaz a alfe dont varnomp adarre ; deomp buhan d'en em lacaat en assurentez pa hon deus c'hoas ann amzer.

Ha var he c'hourc'hemenn, he soudardet a reas ho hent varzu ar c'hoajou-bras.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 48) DISSADORN 27 A ZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest eus ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 27 a viz Du 1880.

Ann diou Gambr so en em gavet adarre e Paris, hag evid c'hoas, n'ho deus ket discuezet e tlefemp gortos netra vad digantho. E Cambr ann Deputeet, en devez kenta, ann autrou de Baudry-d'Asson, Depute ar *Vendee*, o veza lavaret e oa e sonj goulenn cont d'eus ar pez ho devoa græt, digant Ministret eur Gouarnamant dibotaillerien, Gambetta a c'houlennas digant ann Deputeet he gondaoni da chomm pemzec devez, heb allout kemer pers er pez a raje ar Gambr, hag evel ma teuas ann autrou de Baudry-d'Asson d'ann devez varlerc'h, da gemer adarre he blass er Gambr, e reas paca peg ennhan, hag he lacaat er meaz dre ners. Hogen, m'en devoa Gambetta ar guir d'ober ar pez en deus græt, hervez reolen ar Gambr, ann autrou de Baudry-d'Asson a lavar, penaus ar reolen-ze a so bet græt gant Republicanet ar Gambr a enep re ann tu dehou, ne deo ket eur guir lezen, rag e Frans neus ken lezennou nemet ar re so bet votet gant ann diou Gambr, hag embannet gant Presidant ar Republic, ha kense, ma e sonj gervel Gambetta dirag ar justis. Guelet avoalc'h a raimp petra c'hoarvezo. Goudeze, ann Deputeet ho deus peget gant eul lezen a lavar penaus epad eur bloas, ar Gouarnamant en devezo ar guir da cheinj plassou d'ar Varnerien, pe autramant, da denna ho flassou digantho, ar pez ne heller ket hen ober hirio. Anat avoalc'h eo, penaus goude beza chasseet ann oll Relijiuset, e clasker breman ober eur c'hement all d'ar Varnerien, hag heb douetans ebet e vezo votet al lezen-ze gant ann Deputeet. Ma ve votet ive gant ar Senat, ann oll barnerien a vezo dindan dorn ar Gouarnamant, hag heman a hello goulenn digantho, ne ket renta ar justis hervez al lezennou, mæs hebken barn peb tra hervez c'hoant ar re a vezo e penn ar C'houarnamant. Hogen, oc'h ober eun henvelep tra, ne ket hebken eun dra disleal a ra ar Gouarnamant, mæs ive eun dra diskiant, rag d'ann devez ma vezo chenchet ar Gouarnamant e Frans, ar re-ze oll a hello dastum ho zraou, hag en em denna cuit, ar c'henta guella, ma n'ho deus ket c'hoant beza lakeat er meaz, egis ma vezo bet græt d'ar re all da gahout plass dezho. Rag evid ar re-ze e vezo guir a dra sur ar c'homsou-man : Græt a vezo deoc'h egis m'ho pezo græt d'ar re all. Setu eno breman oc'h ober petra ema ann Deputeet, hag anat eo deoc'h, her gouzout ervad, oll Deputeet Republicanet, hon Departamant-ni, ho deus votet evid distruja ar Varnerien, egis m'ho devoa votet evid distruja ar Relijiuset.

Er Senat so bet lavaret, ne oa ket possubl voti al lezen a oa bet votet dija gant ann Deputeet, da lavaret creski niver ar Gonseillerien Jeneral.

Ouspen, ar Vinistret evid discues ho devoa fizians ar Senat, ho deus renket en em rei ho mouez dezho ho unan. Goudeze so bet goulennet cont digantho gant ann Autrou Buffet d'eus ar pez ho devoa græt a enep ar Relijiuset hag int ho deus respontet eo ar *vro* a c'houlenne digantho hen ober hag ar c'henta guella. Hogen ar vro ! petra eo ? n'e ket ann douar, mæs ar re so o chomm var ann douar-ze. Kense eo c'hui ha me hag hon oll amezeien. Hogen ne gredan ket ho peffe goulennet kenneubeut ha me e vije bet chasseet ann dud vad-ze ne reant droug ebet da c'hour ac'hanomp, ne oa ken oc'h her c'houlenn nemet ar Radicalet hag ar Gommunardet distroet d'eus *Nouméa* ha rag se gaou a lavarer pa lavarer eo ar *vro* a c'houlenne ho c'hass cuit. Ne lde ket soken ar pez brassa eus ar *vro* eo her grea mæs ar pez falla, ann hini a rea far muia trous, evid lavaret sclæroc'h ann traou, ar Frammasonet eo ho deus hen græt rag evid ann hini en deus daoulagat en he benn anat eo penaus ne ket ann Ilis a glasc affer, a ra brezel ous ar Republic, mæs Republic ar Frammasonet ann hini eo a ra d'ann Ilis eur brezel didruez. C'hoant ho deus d'he distruja, setu perag emer o clasc ober scolachou evid ar merc'het hag eo ous eul lezen var ann affer-ze ema breman ar Senatourien o teuler evez. C'hoant a so d'ober merc'het dizoue ha difeiz, rag ar pez so caus e sav alies en tiegeziou etre ann ozac'h hag ar vreg eo abalamour ma eo ann ozac'h difeiz ha dizoue hag ar vreg cristenez vad. Pa vezint oll ker fall an eil evid egile, pa n'ho devezo ket

muioc'h relijion ann eil evid egile neuze, var a lavar ar Radicalet, e ielo cals guelloc'h ann traou.

Pa ne vezo mui ar seurezet o scolia ar merc'het iaouanc na vezo mui a zisurj en tiegeziou. Pa ne ialo mui ar merc'het d'ann Ilis e vezo saveteet ar Republic. Neuze ne vezo mui a vastardet,ar merc'het dizemez ne lazint mui ho bugale ma c'hoarvez gantho paca eur samm benag na ne vezo mui a verc'het fall, a riboulerezet e nep leac'h. Spountus eo clevout eur sort traou en eun Assamble tud a dlefe beza enorabl,er Senat eus ar Frans. Marteze ann traou n'int ket bet lavaret ker sclear,mæs dindan comsou goloet Ferrouillat ann oll a entente ar pez a vercan deoc'h aman. Ne ouzon ket ha votet e vezo al lezen gant ar Senatourien ! Alfe beza rag Radicalet avoalc'h a so en assamble-ze evid hen ober mæs ar pez a sonj din eo, ma ve savet ar scolachou-ze e vezo kement all a arc'hant collet rag biscoas ar mammou cristen ne lezint ho merc'het o vont d'ho darempred. A.

Brezel great d'ann Tadou Relijiuset.

Setu peur-achuet ar brezel milliget ha dizacr hen devoa commanset ar Gouarnamant a eneb ar Relijiuset. Perag ? Abalamour n'eus mui var douar Bro-C'hall couent ebet a gement ne ve ket brevet ho doriou a doliou boc'hal ; n'eus mui Tad Relijius ebet da gass er meaz eus he di. Er zizunvezou tremenet eo bet casset ar re ziveza. Breman a hello ann diboutaillerien,ann divarc'herien doriou, diskuiza ho divreac'h, tenna ho alan, ha gourvez dindan ann Eskumunugenn, e creis ar fank eus ho zorfejou euzus, ken a deuio adarre ar Gouarnamant d'ho gervel, evit ober ar memes viltansou a eneb ar Seurezed hag ann oll gouenchou merc'hed. Ac'halenn d'ar bloas nevez, e leverer, e vezo lezet ar bleizi, ann tigred-se, da darlipat ho mourrou ; neuze e vezo c'hoas roet denved dezho da zismantra. N'eo ket re dezho diskuiza eun tammik, rag labourat ho deus ranket da vad, arog lacat, en eur ober pevar miz, da viana *seis mil cant c'huezek ha pevar ugent Relijius* er meas eus ho ziez. Tri grogad ho deus ranket ober varnezho, ha n'eo ket iskis ! Etre ann dregont a vis Even hag ar c'henta a vis Eost, ho deus tennet ho ziez digant ann Tadou Jezuistet ; daou vil pevar c'hant pevar Jezuist ha triugent, a zo bet stlenjet er meaz eus ho c'houenchou ; eur c'hrogadik mad evit commans, me respond deoc'h! Breman, abaoue ar c'huezek a vis Here, ho deus great eur c'hrogad all c'hoas startoc'h, rag pevar mil seis cant daou Relijius ha tregont, a so bet teunet er meaz d'ar fornad-ma.

En tol diveza-ma ez eus bet eur goall grogad, evel ma velit, hag a dra-zur, eo poent bras frota eun tamm lar-car benag eus izili ann dud ho deus ranket brevi doriou ar c'houenchou, ha stlenja ann Tadou er meaz. Me n'ouzon dare penaus ann dud speredus ha gouiziek bras a zo breman e penn ar Gouarnamant, n'ho deus ket ivantet eur mecanik evit ober al labour poanius-se ; cals e vije bet æssoc'h dezho ha d'ho mevelien. Me bari, abenn cass ar Seurezed eus ho c'houenchou a vezo great unan. Constans a glevan lavaret, a zo ki var ar vicher-ze. Eur vad terrubl a rafe, a lavaran deoc'h, evit ar re a rankfe, evit senti eus he urzou, mont d'ober ann hu var ar Seurezed. Rag muioc'h a veac'h a vezo o cass ar re-man er meaz eus ho c'houenchou, eget ne'z eus bet o cass ann Tadou ; muioc'h a dud a ielo c'hoas d'ho difenn eneb ann torfetourien milliget.

Ia, milliget eo ann dud dizacr-ze a dra-zur, ha Doue he unan, skuiz o velet ho sacrilachou, a goummans ho c'hastiza memez er bed-ma.

Setu ama ar pez a lenner en eur gazeten gallec hanvet l'*Ami de La Verité, (Mignon ar Virionez)* :

Ann autrou Secret (Lois-Theodor), oajet a dri bloas ha daou-ugent, marc'hek euz al Lejion a Enor, cabiten, abaoue ann dri a vis Meurs 1873, er goumpagnunez archerien a zo o chomm e kear *Versailles*, hen deus collet he skiant vad goude ar goall-bers spontus, skrijus, euzuz a zo bet great er gear-ze, d'ann Tadou Capucined, pa z-er bet euz ho lacat er meaz euz ho c'houent.

Ann autrou Secret, evit lavaret ar virionez blean, na gare ket cals mont d'ober al labour divalo-ze ; ne gave ket kement-se goall enorabl evit eur marc'hek al Lejion a Enor, na memes evit eur soudard. Urs hen devoa gouscoude a bers ar Prefed, d'en em gavout d'ar bemp euz ar mis-ma var ar plasennou bras, gant he archerien oll, evit miret na vije re a zizurs, ha memes, ma vije bet ezom, evit miret na vije c'hoarvezet re a zroug gant ann Tadou, pa vijent bet lakeat er meaz euz ho c'houent. Secret a oa eun den ha ne revusas biscoas seveni eun urs deut digant unan euz he vistri, n'eus fors pegen diæs, pegen ten a oa hen ober. En em gavout a reaz eta gant he dud eleac'h ma c'houlenne ar Prefed anezhan.

Mes, e *Versailles* evel e *Paris*, ann dibotaillerien hag ann divarc'herien doriou, en em gavas goude eun heur labour, dirag eur boblad tud, o pedi en Ilis ar gouent ; ann Tad Superior a lavare ann oferen santel.

Urs a oe roet d'ann dud da vont dioustu er meaz eus ann Iliz : den na finvas ; e oar gant ar gorreou eus ann oferen. Ar c'habiten Secret a gassas daouzek euz he archerien en Ilis, evit stlenja ann dud er meaz. Eun tri pe bevar c'hant den benag etre merc'hed, bugale, goazed, tud oajet, ha ne oant gouest da noazout da zen, a oa o pedi calonek eno, dirag ar Zacramant adorabl eus ann Auter. Evit guelet ann archerien o tont, den na reas ezman ; ho spered hag ho c'halon a oa oll troet varzu Doue. Pa groge ann archerien en unan benag anezho, heman n'en em zifenne ket, mæs lezel a rea ann dud fallacr-se avad d'her stlenja, ha pa ziscrogent diouthan, e teue endro evit pedi adarre startoc'h eget biscoas.

— N'hellomp ket dont abenn anezho, cabiten, eme ar brigadier.

Neuze e casser soudardet da zicour ann archerien ; ar zoudardet a oa ivez heb cabiten, Secret hebken hen devoa guir d'ober urzou dezho.

Ann anter,tost da vad, euz ann dud a oa o pedi en Ilis, a zo stlenjet er meaz.

— Cabiten, n'eus moïen ebet mui da zont a benn euz ar re all, eme eul letanand ; eur c'hant benag emaint c'hoas ebarz, en em chadennet ann eil eus egile, ann eil crog e dorn pe e breac'h egile,evit mirout ouzomp da dostaat ous ann Tadou hag ous ann tabernacl.

Ar c'habiten Secret a jenchas liou ; he dud a oa gleb-dour-teil o c'houezi, ken tenn oa bet ho labour... c'huez ar goad a zantent, ha nemet ar goad a helle hebken torri sec'het ar vandenn vleizi-ze.

— Lammit varnezho ! eme ar c'habiten, lammit !.....

Hag ar vandenn digred-se d'en em deuler var ann denved didrous-se, ha d'ho diframma ann eil goude egile euz ann Ilis, teir gueich santeleat dre ho fedennou, ho daëlou hag ho rann-galon. Mouez ar c'habiten he devoa evel lemmet ho dent d'ar bleizi, ha mouget en ho c'halon peb santimant a druez.

Erfin, e stlenjer ar re ziveza er meaz ann Iliz ; ar c'habiten a grenaz euz he oll izili, guelet a rea stlenja dirazhan ar varnerien-gos euz Lez-varn kear *Versailles* ; ar re-man, n'oa ket goall-bell a oa c'hoaz, a oa en ho c'harg ; outho e tlie senti guechall, pa'z eo guir e oa ofisour ar poulis,carget da gundui ann dorfetourien dirag al Lez-varn; anavezout a rea mad-tre ho lealdet hag ho c'harantez bras evit ar justis.

Ar varnerienn a dremen dirazhan, lent, stouet ho fenn, mes leun a enor evel pa vijent bet o vont d'eur varnidigez. Var ho feultrin a lintre ar groaz a enor ho devoa meritet evit ho labour poanius hag ho lealded ; ho c'hamarad-coz, ar c'habiten Secret en devoa bet ivez ar groas-se evit he zervichou mad ; mes caer ho devoa ann dud sellet piz outhan, ne velent croaz ebet o leuc'hi var he viscamant. Eul leac'h a oa c'hoaz en he galon evit ar velconi ; hag abalamour da-ze he devoa lezet en he gambr,ar merk sacr-se euz eun den leal ha calonek.

Ar guel euz ar varnerien a oa evit Secret evel tol ar maro, hiviziken ne jommas nemet prenv ar rebechou c'huero da grignat he galon a zoudard.

Ann tammik enebidigez ho devoa great ann dud fidel arog mont euz ann iliz hen devoa lakeat ar c'habiten Secret da c'hourc'hemen lammet varnezho evel var dud fallacr; a dra-zur ofisour ebet euz armeou Bro-C'hall, na garfe amzav hen deffe great eun tol evel hennez. Ar guel hebken eus ar pez en devoa great, a lakas counnar ar c'habiten da vouga, a pa'z eo deut ennhan he unan, ez eo couezet en dizesper ar vrassa.

Ann derc'hen dom a ziscaras heb dale ann den kez ; coll a reas he spered hag he skiant vad ; deut eo da veza sot d'ober droug. Evit mirout outhan d'en em laza, ar c'habiten a zo bet casset da hospital ar zoudardet e *Versailles*. Eno ar medisined ho deus lavaret ne oa moïen ebet da zont abenn d'her parea. Ann den paour a hirvoud, a lenv, a huanad, eun druez ! « Da viana, emezhan « en eur grial, mar teuffent da viana da lavaret « din penaus em fardounont ! »

Oh ia ! pardouni a reont deoc'h, paour kez reuzeudik, rag ann Doue a oa ouz ho binniga pa o peuz roet urz d'ho diframma eus he Ilis, he Di, he balez, a zo eun Doue leun a drugarez, ha prest ato da bardoni d'ar pec'her en deus eur guir glac'har d'he dorfejou. Ia, pardouni reont deoc'h, ha ni, ni hon deuz truez ouzoc'h, rag dorn Doue a zo ouz ho castiza. X.

C'hoaz eur ger divar benn ar Goall-bers greet d'ar relijiused.

E kear *Marseille* unan d'euz ann Tadou lakeet er meaz euz ho c'houent, a zo maro prest goude dre 'n abek d'ar goall bers roet dezhan gant ann diboutaillerien : Clanv he oa abaoue eur pennadik, hag en despet d'he glenved eo bet stlenjet er meaz euz he gouent.

Pa'z eo bet casset kuit ann Tadou Trappisted euz ho Abati *Sept-Fons* ann Tad Henri, bet ofisour ar zouaved, a lacas ann daëlou da goueza puill ha puill euz daoulagad ann dud a oa ouz he silaou.

Pa deuas ann archer da dostaat outhan evit crogi ennhan hag er stlenja er meaz, ann Tad hèr pellaas gant ners en eur lavaret :

— Archer, diouallit da douch ho taouarn euz eun ofisour a armeou Bro-C'hall.

Autrou Preted, eme ann Tad neuse, ugent bloaz servich em euz greet en armeou ar Frans. Er bloavez 1870, e kichen ar *Mans*, e z-on bet gouliet, gant eur bolod fusil, em fultrin : ema ato aze, den n'hen deuz hallet he denna kuit. Ar boan vraz a ra din da c'houzanv ar gouli-ze, a vir ouzin da labourat. Deut oun en ti-man da gonsacri da Zoue ann neubeut deiziou a jomm ganen c'hoaz da dremen er bed ma. Mar em c'hassit ac'halenn c'hui dlefe paea eur bansion din, eun ofisour euz armeou Bro-C'hall na dle ket mont da glask he voued.

Setu ama, lennerien kez, eul lizer scrivet gant unan euz hor c'henvroïz d'he c'hoarezed hag a zo o chomm en hon touez. Al lizer-ze a ro deomp da anaout ann tol griz, euzus, greet e *Solesmes* gant saout gouez ar gouarnamant.

« *Solesmes, ar 8 a vis Du 1880.*

« Va c'hoarezed muia caret,

« *Consummatum est* : Ann dud fallacr a ra brezel d'ar relijion ho deus peur c'hret e Solesmes ho labour divalo. Epad ma scrivan deoc'h al lizer ma, ann daëlou a gouez puill ha puill euz va daoulagad ; va c'halon a zo mantret oll gant glac'har, carget a vuanegez a eneb enebourien Doue, mes leun gouscoude a zoujans evit bolontez kuzet Mestr ann Env hag ann douar, leun ivez a levenez da veza bet cavet mad da c'houzanv evit Jezuz-Christ hag evit he Ilis Santel.

« Deac'h, ar c'huec'h euz ar mis, deiz meurbed spontus a behini e vezo da viken dalc'het sonj ha kemeret merk e lizerennou ruz-goad e Leor ann oberiou a bep bloaz euz ann Abati, ar c'hemennadurezou disleal, evel na gaver ket var ann douar, a zo bet sevenet eneb deomp.

« Adalek teir heur euz ar mintin, eun anter cant archer benag, ha pemp pe c'huec'h cant soudard, deut euz ar Mans, ho deus greet eur c'helc'h endro d'hon Abati. Evel ma oa ann dud var zonj euz ann tol spontus a dlie c'hoarvezout antronos, dec den ha seiz ugent, tud calonek a cristenien iac'h, a oa deut da dremen ann nos en diabars euz ar Gouent. Kerkent ha div heur anter, pe var dro, eun trï ugent intron benag, deuas d'hon ilis. Pemp pe c'huec'h mil den ho deus clasket dont d'hon difenn, mes cavet ho deus ann henchou stanket. Na oa eta nemet tri pe bevar c'hant den en diaveaz ann Abati evit diskuez deomp pegement hor c'harent.

« Da bemp heur ar c'hloc'h-heuz o stoca a gommansas lacat ann ear da dregarn dre he glemmou skiltrus a spontus : kendalc'het hen deuz evelse da zon epad ann oll amzer ma eo bet an diboutaillerien oc'h ober ho micher, da lavaret eo, epad deg heur amzer. Seurezed urz Sant-Beneat ho deuz great son ivez ar c'hloc'h-heuz epad ann oll amzer-ze.

« Netra spontussoc'h na gouestoc'h da laca ar strafill er galon eget ar zon skiltrus ha clemmus-se.

« C'huec'h heur oa pa'z eo deut ann diboutaillerien dirag hon or-borz. Evel ma zo bet revuzet digori dezho, hi do deus divarc'het ann or. Evit dezho beza pemp ganthi, e-z-int bet da viana eun heur ha card arog dont a-benn anezhi.

« Da seiz heur anter, ann daou gommisser poulis, unan euz kear *La Flèche*, egile euz kear *Sablé*, ho deuz hallet dont ebars ar pors, ann diboutaillerien euzuz d'ho heul. Lennet ho deus neuze d'ann Tad Abad, a oa gant he guzulierien en eur prenestr, kenmenadurez ar Prefed dre behini a oa roet urz dezho dismantra hor C'houend. Goude ma hen deuz hon Tad Abad diskuezet dezho pegen disleal oa kement-se ha lavaret ne guitachemp ket ann Abati nemet stlenjet e vesfemp bet er meaz, ann dud gouez-se ho deuz divarc'het dor ann ti hag a zo deut ebars er c'hloastr. Rac-tal, ni a zo en em dennet lod en ho c'hampr, lod all, ann darn vrassa en iliz ann Abati da heul ann Tad Abad. Ann diboutaillerien ho deus commanset ho micher dre ann eil astaj : Beac'h em euz bet caout amzer avoualc'h da brena ann or varnhon ha d'en em vardella ebars em c'hambr : va breur August a oa ouz va zicour.

« Goude beza divarc'het daouzek pe drizek dor, ha casset er meaz euz ar gouent daou relijius hebken, int en em gave dirag dor va c'hambr-me. Egist ma na zigoren ket dezho, va dor a zo bet diboutaillet da genta ha divarc'het goude. Lezet em euz ar c'hommisser da lenn dirazhon kemmenadurez ar Prefet. Pa hen deus achuet, me d'am zro da lavaret dezhan, e doare, pegen disleal oa ar goall berz a deue d'ober deomp en hon ti memez, ha da zisclerïa dezhan cren ha cras penaus ne'z-ajen ket er meaz euz va c'hambr hed va botez nemet stlenjet e ven.

« Me, emoun-me, a zo em zi, hag evel sitoïan em euz guir da jomm enhan, evel relijius va dever eo chomm em Abati. Evel ma ne felle ket din mont er meaz dre gaër, daou archer ho deus croget en ho preur evel en eul laër, he stlenjet, her ruzet, hen douget her stlapet er meaz. Ann torfed-ze a zo bet greet var dro nav heur. August, evit beza clasket va difenn, hen deus tapet meur a dol gant dalc'h ar fuzil hag a zo bet stlapet pell diouzin.

« C'hoas a stog va c'horf var boultren ann hent e peleac'h on bet tolet gant ann archerien, ar bobl tud a oa en dro din evit renta testeni euz ho c'harantez hen deus criet a bouez penn : Bevet Tadou urs Sant-Beneat ! Bevet ar relijion ! Bevet al Liberte !...

« Lod a dole var va tenn curunennou ha dornadou bleuniou, lod all en em strinke d'ann daoun evit gou le nn va bennos.

Pebez dishenvelidigez etre ar pez a rea ann divarc'herien, hag ar pez a rea ar bobl tud cristense ! Hag en despet da gement-se lod a gendalc'ho da lavaret eo evit plijout d'ar bobl a bez eo bet, sevenet ar c'hemennadurezou disleal-ze. Mar deo possubl lavaret gevier ker bras.

« August a zo bet stleapet er meaz prest em goude. Uneg heur oa a barz ma ho deuz hallet diboutailla pe divarc'ha doriou ar pevar-ugent kambr a oa er gouent. Unan euz ann oriou a zo bet ranket lacat tri c'hard heur evit he divarc'ha. Pemzec euz ann Tadou hebken a oa en ho c'hamprou. Oll e-z-int bet stlenjet er meaz evel don me, hag ollïvez a zo bet tolet curunennou ha bleuniou varnho gant ar bobl.

« Da uneg heur eo commanset divarc'ha doriou ilis hon Abati, e peleac'h en em gave hon Tad Abad ha tri-ugent tad relijius all, eur c'hant goaz benag, hag anter cant intron. Enebiez a zo bet da vad. Hon tri breur Wenceslas, Charles hag Henri ho deuz diskuezet e-z-oant Breiziaded calonek ha cristenien leal. Sicouret ho deuz euz ho oll enebi ar starta hag ann hirra ma oa moïen euz ar vandenn affrounterien, en eur vardella endro d'ann Tadou ar c'hadoriou, ar bankeïer en hevelep doare ma z-int bet div heur arog m'ho deuz hallet ann dud disacr mont tost da nicun euz ann Tadou, na mont memez ebars en iliz. N'eo nemet da eun heur goude kreis deiz ma ho deuz hallet ar c'homisserien, ann archerien hag ann diboutaillerien mont tre ebarz en ilis. Peder heur amzer int bet goude, arog ma ho deus hallet stlenja er meaz ann diveza euz ar re a oa eno.

« Ann intronezet ho deuz diskuezet eun nerz calon dreist beb meuleudi ; meur a hini n'ho deus ket bet aon evit lavaret ar virionez d'ann dud gouez-se en ho fas. Oll ho deus lavaret ne z-ajent euz ann ilis nemet stlenjet e vijent ; ti an Aotrou Doue, emezho, eo hon ti-ni. Oll e-zint bet stlenjet er meaz gant ann archerien, hag eur veich digouezet er meaz ar bobl hen deuz greet ar memez enoriou dezho evel d'ann Tadou. Bez-a e oa en ho zouez dimezelled dec, daouzec vloaz, potred iaouank etre dek ha pemzec vloaz. Na caëra tol lagad, na caëra kentel evit ann dud lezirek e servich Doue hag e servich ann Ilis santel ! Ar vugale-ze a oa euz lignez ann Autrou Landeau, marprer pinvidik ha mad oberour evit kement a zo o chomm er vro-ze couls lavaret. Goude ann Intronezet, eo deut tro ann Autronez da veza stlenjet er meaz. En ho zouez e oa ann Autrou duc de *de Chaulnes* hag ann Autrou markis *de Juigné*. Ann daou autrou-ma ho deuz enebet evel tud calonek a voad ar guir noblans. Pa-z-int bet tolet var ar ru, ar bobl oll en eur vouez hen deuz criet dezho : Bevet, bevet 'n Autrou duc *de Chaulnes !* Bevet 'n Autrou markis de *Juigné* ! Digouezet eo neuze tro hor breur Charles. Evit kement hen devoa greet eneb potred ar gouarnamant, ann archerienn ho devoa urs d'her chadenna : mes hallet hen deus achap adre ho daouarn. Da zivheur anter e teue er meaz hor breur Henri, e creis etre pevar archer, ha laket minottou dezhan abalamour ma hen devoa en em zifennet re vad. Kerkent me em eus her briatet hag her stardet var va c'halon evit hen tenna a dre daouarn ann archerien. Ar bobl hor goloaz a gurunennou hag a vleuniou. Ann ofisourien ho deuz gourdrouzet va dastum ivez ma na lezjen va breur. Red eo bed dezho hen diframma a dre va divreac'h. Goude eun diou pe deir heur prizon eo bet lezet e liberte dre vonheur. Ann Tadou a zo bet oll stlenjet er meaz euz ann iliz ha tolet var ar ru ann eil goude egile. Ar bobl hen deuz greet ar memez digemer vad dezho oll, en eur grial ken aliez guech : Bevet ann Tadou ! Bevet ar Relijion !... etc... hag ar c'hurunennou, hag ar bleuniou a goueze var ho fenn evel pluennou erc'h e miz kenver.

« N'eus ket bet clevet eur gomz a enep deomp, er c'hontrol, bep veich ma en em ziskueze secretour jeneral Prefet ar *Mans* ha sous-prefed *La Flèche*, hor bourrevien, e vije gopet varnho, distaget c'huitelladennou ha begadou pouill dioutho ken na gredent mui en em ziskuez.

« Da deir heur anter hor breur Wenceslas a zo bet ivez stlenjet er meaz gant pevar archer. Ar c'hommisser a ra urs d'hen dastum abalamour m'eo bet en em zavet en ho enep. Clasket hen devoa difenn na vije touchet ouz ann Tad Abad, ha stlenjet er meaz evel ann Tadou all. Ractal ma z-eo deut er meaz, me zo en em strinket etre he zivrec'h evit hen dilivra.

« Ar bobl a gri meuleudi deomp adarre : Bevet al liberte ! emezhan, bevet ar garantez etre breudeur ! Goude beza bet goloet a vleuniou hag a gurunennou, e-z-omp dre nerz oblijet d'en em zispartia. Va breur a zo casset d'ar prizon. Ar zonj euz he bried hag euz he vugale am doug d'ober euz va oll galloud evit hen tenna a brizon. Div heur goude eo bet lezet da vale, hag ar bobl hen deuz greet eun triomph ganthan : ann Tadou oll ho deuz her briatet.

« Da bemp heur, hon Tad Abad a gouezas semplet, collet he anaoudegez ganthan, douget eo bet neuze var eur guele evit diskuiza, hag ann diboutaillerien a bign en tour evit tenna ac'hanho ar c'huec'h Tad a oa pignet evit son ar c'hloc'h-heuz. Goude, eo bet douget ar Sacramant e procession d'ann ilis parres, ar bobl a grie a bouez penn : Bevet Doue ! Bevet Jezus-Christ hon Autrou, hor Zalver !... etc. Ann trompillou a zon, ann oll zoudardet a ia var benn eur c'hlin. Na caëra na truezuza tol lagad ! Ar bobl oll a deu en ilis : bolzou ann ilis a dregarn gant can ann *Tantum ergo sacramentum*, prest goude e creis ar brassa siouldet, hor Zalver adorabl a skuill he vennos var ar verzerien ha var ho mignoned.

« Da bemp heur anter ann toll fallacr a zo peurc'hreet : Siellet ha prennet eo oll doriou Ilis hon Abati.

» Uneg heur zo bet red evit hor stlenja er meaz euz hor c'houent. Evel ma oa dija divezad, peb hini ac'hanomp a zo bet en em hastet da vont varzu ann tiez a zo bet kinniget deomp gant ann dud vad. Evidon-me a jomm e kear Solesmes evit ranna etre bep banden euz va c'henvreudeur ar pez ho deuz ezomm da gaout.

« Hor pevar breur a zo eet kuit euz *Solesmes*

deac'h da noz da zec heur anter ; digouezout a rafint er gear heb dale ; ho meuli a dleit evit honers-calon meurbed bras. E *Solesmes* hag e tro var dro na gomzer nemet euz ho vaillantiz. Evidon-me em euz ho zrugarekeet calonek evit ar zicour ho deuz roet deomp. Ann oll dadou ho zrugareca evel don-me.

« Kenavezo, va c'hoarezet muia karet, pedit stard evit ann oll relijiused harluet ha goall gasset !

« Cass a ran deoc'h eur skirrien euz dor Ilis hon Abati brevet gant ann divarc'herien ; her mirit evel eur relegenn santel. X.

Lizer scrivet gant eur Breizad
MISSIONNER EN AFRIK,
D'HE GENVROIZ A VREIZ-IZEL.

Va c'henvroiz ker,

En amzer hirio, a leverer, ne gaver mui a sclaved var ann douar. Ar ger divalo-ze, *sclavaj*, na zervich mui nemet evit digass en hor spered ar zonj eus ann doare spontus, eus ar stad scrijus e pehini e veve guechall eun darn eus ann dud, ha dre behini eo bet red mad tremen d'ar boblou divouiziek ha diskiant eus ann amzer goz. Hirio ann oll boblou a zo desket mad, ha gant ho descadurez ann den hen deus cavet ar frankis.

Mar d'eo guir ar c'homzou-ze evit broïou a zo, ne d'int ket, a dra zur, lennerien ker, pa gomzer euz ar paour kez bro hanvet ann Afrik. Ia, ar sclavaj a ren er vro-man, hag ouz he heul, ar reusiou hag ar poaniou ar spontussa. Caer ho deus bet rouanteleziou ann Europ, dreist-oll ar Frans ha Bro-Zaoz. ober eus ho oll galloud evit miret ous ann dud d'en em verza etrezho, da verza evel chatal ho c'henvreudeur disteroc'h pe baouroc'h evitho, n'ho deus ket allet miret ous ar c'honvers spontus-se d'en em zerc'hel er vro-man; kement ho deveuz great evit-se en Afrik, a so hirio ec'his ma n'ho deffe great netra.

Na helfec'h ket cridi pegen euzuz n'eo ket ann torfejou a c'hoarvez e creiz ann Afrik, dre ann abek eus ar c'honvers milliged-se a hanver : « *Guerzidigez ar Morianed* » *(traite des nègres)*. N'euz nemet ann dud gouiziek-braz eus ann amzer hirio, a zo bet eat d'ober eur bale dre ar vro-ze evit guelet petra eo, hag ar Vissionerien eat di evit clask eneou da zavetei, a gement a helfe er c'hompreun eun neubeud ! Mes, nag ar Missionner, nag ann den gouiziek, na helfe lacaat da bara dirag ho taoulagad, eur skeuden guirion euz ann traou euzus a c'hoarvez aman, na lavaret deoc'h pegen truezus, pegen scrijus eo stad, doare ar sclaved kez a verzer evel loened mud. Ann dud a zo oc'h ober ar c'honvers fallacr-se, a gav pep tra mad evitho, gant ma hellint dont abenn d'ober ho zol ha da zastum arc'hant. Ne glaskont nemet ann dra-ze, hag evit seveni ho ioulou fall na zellont ket petra da ober. Ar gouretourien tud-se, peurvuia oll Arabed e guirionez, pe en em c'hreat Arabed, n'ho deus calon ebet en ho c'hreis: re aliez, siouas ! e pascont da gredi d'ar rouanez bian a zo o ren er c'hreis euz ann Afrik, penaus e tleont guerza dezho beteg ho sujidi memez, mar fell dezho chomm pell var ann tron, ha beza eurus ha pinvidik. Petra ra neuze ar rouanez Berr spered-se ? guerza ho zujidi evit caout eur viad mezer pe c'hloan, eur pacad neud orchal, pe c'hoas eur c'holier pe zaou great gant guer strink, ha livet a bep seurt mod ; evit staliou merc'hodenned eta, eo e verzont evelse tud ho rouantelez ; ma n'eo ket eun trues !.....

Ann dud criz a ra ar c'honvers-se, a voar c'hoaz mad tre lacaat a du gantho, ann dud carget gant gouarnourien ar stadou zo var ribl ar mor, da viret na ve great ar c'honvers-se etouez ar boblou a zo sujidi dezho. Gouarnour ar *Zanzibar*, a gass dreist-oll ann darn vrassa eus ar seurt archerien poulis pe matouterien-ze, evit ober ann hu var ar gouretourienn tud. Mes ar reman, pa gavont eun hent stanket, a voar brao tre, aliez memez gant gouiziegez ha grad vad ar gouarnourien pe Sultaned, en em zigori eun hent all evit stlenja ho sclaved kez, evel bandennadou chatal d'ar marc'hajou guella brudet eus ar vro, memez da enezenn Zanzibar. Hag ar pez a zo euzussa da velet neuze, eo guelet eur vroad tud oll a bez, goazed, merc'hed ha bugale, arluet heb abek, guelet ann dud kez-se, e leac'h ma harpont evit diskuiza, dalc'het ha divoallet en eur parc braz, oll mesk ha mesk evel loened, prest da darza gant ann dienez, ha pa fell dezho pellaat eun tamik eus ar vandenn, lerennet a doliou fouet gant sclaved all heb calon na feiz ; guelet anezho, epad ma emaint oc'h ober ho hent, o stlenja d'ho heul chadennou houarn pounner, pe bouliji stag euz ho zreid, hag o lezel var ho lerc'h leun a gorfou maro, hag a vinojennou goad !.... N'eo ket souezuz, goude kement-se, e ve distrujet broadou tud, hag e ve guelet broiou, guechall douar ken strujus, ken puill en ho ed, ha labouret gant kement a dud, deut da veza hirio douar gouez, e peleac'h na veler ket mui eun den !.... N'eo ket souezuz e teufe ar paour kez Morianed da fall-galoni ha da goll beteg ann disterra anaoudegez euz ar skiant zo bet roet dezho gant Doue evel d'ann dud all, evit ho sevel dreist ann oll anevaled mud. Ken boazet int bet da veza kemeret gant ho mistri ha goall-gasset evel loened, mar zonj dezho hirio e tleont beva evel ar chatal. Tud int gouscoude, hag a zeblant beza ganet gant sperejou lemm ha skiant vad, mes dre ma teuont en oad, ho dizursiou a voug ennho ann donezonou caer-ze ho deus bet digant Doue !...

Silaouit ar pez a lavar euz ann dud kez-se da-

ou veachour desket bras ha gouiziek euz Bro-Zaoz, ann autrounez Stanley ha Burton :

Ar c'henta, o comz euz ar vroad tud hanvet *Vouanyamouesi*, o chomm eun neubeut leoiou hebken euz lenn-vras *Tanganika*, a lavar evelhen: « Ar goassa zo, ar vouenn a viana, pe a ia da « jomm en eur vro all. Ann darn-vrassa euz ho « mamm-bro a zo dilezet. Eas eo gouzout petra « eo ar penn caoz a gement-se ; rag anat eo evit « ann oll, eo ar brezellou a ra dalc'h-mad ar « pennou eus ar vroadou tud-se ann eil d'egile, « ha gant ann dra-ze tout, ar skuisder hag ann « dienez ar vrassa, ho diskar epad ar beachou « hirr ho deveus da ober evit en em lacaat e sa- « vete. Var dek penn den maro a gaver hed ann « hent dre belec'h e tremen ar veachourien, eiz « anezho da neubeuta a zo eus ar vouenn dud-se « hanvet *Vouanyamouesi*.

« Ar sclavaj ann euzussa a deu ivez d'ho di- « vouenna, en eur ho flanta dounoc'h-doun er « fank euz ann oll dizursiou. Spontus eo sonjal, « penaus heb dale, na vezo cavet mui ar vouenn « euz ann dud calonec-se, hag e c'hoarvezo gan- « tho evel gant ar vroad tud all hanvet *Macolo-* « *los*, tud speredus ha calonek ivez meurbed. « Abaoue diveza beach *Livingston* e *Zambèse*, « na glever danevel ebet anezho.

« Pebez nag eur rouantelez galloudus na rafe « ket ann dud-se, ma vefent gouarnet gant tud « vad, tud a urz, tud hag a ve eur galon den en « ho c'hreis, ha nan eur galon tigr, evel ma zo e « creis ar re a so breman o clask ho distruja ! Na « caera testeni euz ar vad a ra ar garantez hag « ann descadurez vad var ann douar, a rofe ar « bobladou tud-se d'ar bed a bez ! na starta dis- « kiblien, na doujussa servichourien da lezennou « ann Aviel eur Missioner na rafe ket euz ann « dud-se ken spereduz ha ken c'hoantek da veza « kelennet !... » Setu aze penauz e comz eun hugunod pe eur *protestant* eus ann dud kez-se.

O comz euz eur vroad tud hanvet *Vonac'hountou*, poblou sujet da Zaïd pe gouarnour enezenn an Zanzibar, Burton a lavar : « Ar gounidegez a « laca ar vandennadou tremenidi da vont abiou « bro *Zoungomero*, a denn ivez di eur bobl « souezus a gouretourienn, pere, var digarez gor- « tos ar marc'hadourien dent olifant, en em « doll da zismantra ann traou dre ar vro, goas- « soc'h eget eur vandenn kirvi-radenn. Abala- « mour da-ze ar vroad tud hanvet *Vouac'houn-* « *tou*, tud lent ha didrous, pere n'ho deuz ket « evit ho difenn eur Sultan pe eur gouarnour e- « vel ar *Vouazaramoed*, a zo bet casset kuit beb « eun tammik euz ar vro, e peleac'h e oant o « chomm. Ne gaver couls lavaret mui er c'heria- « dennou brassa, nemet tri pe bevar diegez, o « veva e creis ar brassa dienez, o loja e cos tel- » tou fall ; ho ziez hag oll ar peb guella ho devoa « a zo bet laeret varnho, pe devet dre ann tan- « goall a zo bet lakeat varnho gant ar skraperien.

« Ar preizerien gouez-man, couls lavaret oll « torfetourien, en em dennet a dre daouarn ar « justis, pe sclaved marroned, pe tud all debret « ho zammik tra gantho, potred-c'huit ha daouarn « biziet camm o tec'hel arog ann dienez, ar fouet « pe ar groug, tud dizhegarad hag harnezet mad « penn kil ha troad, a en em gav cals crenvoc'h « eget tud ar vro, a voall-gassont ken didruez all. « Mar ne hellont ket lemmel ho zraou digant tud « ar vro en eur ho gourdrous, emaint prest dious- « tu da gemer ho fuzil, ho birou, ho zabrinier pe « ho goafou, ha dre gaer pe dre heg, en em ren- « tont mistri eus ann tiegezou tud, a reont eus « ar merc'hed hag ar vugale ho sclaved, a geme- « ront ar pez a zo mad evitho, ha goude, en eur « guitaat ar geriadenn, e lacont ann tan er pez « a jomm var ho lerc'h ; goude neuze e verzont « ann dud kez-se d'ar c'henta bandenn tremenidi « a gavont var ho hent, evel ma verzer ar chatal « e broiou ann Europ.

« Rouez eo ar gueichou memez ma ve red d'al « laeroun bras-se mont dre nerz ha dre heg da « dud ar vro-ze evit lemmel ho zraou digantho ; « ar *Vouac'hountoued*, a gred dezho penaus an « dud criz a zo euz ho gouaska, ho deus urs evid « ober kement-se, a bers Sultan pe gouarnour ar « Zanzibar ; al laëron ho unan eo a bask ann « dra-ze dezho da gredi. Abalamour da ze, ann « dud kez, na glascont ket en em zifenn ; ar pez « a reont, eo kuzat ho c'herent pe ho bugale, hag « en em guzet ho unan etouez ar strouez. Evelse « e c'hoarvez a benn fin eur bloavez, na ve ket « cavet eur c'hreunen ed ebars er vro-ze, ken « strujus da gaout ed gouscoude ; eat e ve oll « gant al laëron, hag ann dud d'he heul. X.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Laot, person Carantec, so nevez maro.

Ann autrou Corrigou, aumonier couent ar C'halvar e Landerne, so hanvet person Carantec.

Ann autrou Suzeau, cure e Sant-Martin-Montroulez, a so hanvet aumonier couent ar C'halvar e Landerne.

Madou ann douar.

Neubeut a ed var ar marc'hajou. Ar verzourien a felle dezho cahout cresc, mæs n'ho deus ket allet, hag ho deus renket guerza d'ar memes prizïou, evel er sizun dremenet. Ar guinis, 27 lur 10 g. da 29 lur 10 g. ann daou c'hant lur. Ar segal, 21 lur 10 g. da 23 lur 5 g. Ann hey, d'eus 18 lur da 20 lur 10 g. d'oc'h ann danvez. Muioc'h a zigasser da verza eget na ve prenet. Ar c'herc'h a zalc'h mad d'he bris, ann hini mad, 20 lur da 20 lur 5 g. Ar viou so ker-du. Al loenet corn hag ann denvet a so æs tre da verza d'ann hini ne

c'houlenn ket re a bris, al leueou a so kereat. Var ar moc'h ez eus distaul.

KEMPER. — *20 a viz Du. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 24 lur »» g. — Segal, 22 lur »» g. — Hey, 19 lur 10 g. — Kerc'h, 17 lur 10 g. — Ed-du, 17 lur 10 g. — Avalou-douar, 6 lur »».

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

XXII.

CLAVEROLLES.

Henez eo en devoa græt ar pez a ioa bet c'hoarvezet e Kerber hag e ti ann tad Trudaine. Ann den fall-ze a heulie evelse heb aoun, ann hent a dlie rei he c'hoant dezhan, da lavaret eo, lacaat he zorn var ann dimezel Blanche, goude beza lazet ann eil goude egile he oll gerent, he oll difennourien. Ann den-ze, digoustians ha digalon, beb a damic, a c'houneze eun dra benag, eun neubeut devejou c'hoas, ha setu hen deut abenn eus he daul.

Hogen, ann autrou Doue na zilez ket he vugale evelse, ha, pa gar, e hell ho diouall dious ho enebourien.

Abars ma oa deut da zistruja Kerguelen, e oa c'hoarvezet eun dra a rencan breman da lavaret deoc'h. Pa oa Claverolles var bouez antreal e coajou bras *Fougères*, a oa deut d'he gavout unan eus ar spierien, a bae evid gouzout kentoc'h ar c'heleier.

— Ahanta ! en devoa goulennet Claverolles, nag a nevez ? neus netra c'hoas ?

— Eo, sitoïan, be a so ; cals am eus gouezet, ha cals soken.

— Guir ! lavar 'ta buhan.

— Me voar daou dra talvoudus bras.

— Hag ann daou dra-ze ? eme Claverolles.

— Da genta, cavet am eus e peleac'h ema breman ann dimezel de la Meilleraye.

Claverolles a ioa dija he galon leun a joa gant ar c'helou-ze hebken, gouscoude e reas ann hini ne ra ket cals a van, hag e lavaras :

— Eun dra benag eo ; hag e peleac'h ema eta ?

— E Kerber !

— Penaus ? E Kerber ? eleac'h ma ze bet ganet oll famill Jean Cottereau ?

— Ia, eno dress.

— Mad tre, ne vezo ket pell, me a ielo d'he guelet di. Hogen, n'ac'h eus ken da lavaret din ? N'oud ket bet c'hoas e Savigny ?

— Iao, en tu-ze oun bet ive, a respontas ar paisant en eur vousc'hoarzin ; m'em boa eun tamic douet.

— Ha neuze ? a respontas Claverolles.

— Eno am eus guelet, penaus ann Tad Ollier hag ar c'homt de la Meilleraye, a ioa iac'h ha dispos.

O clevout ar c'homsou-ze, Claverolles a ginnige mont gant ar gounnar :

— Beò, emezhan, ne ket possubl. Int a so bet mervad mouget e caoiou ann abati.

— Me voar mad tre ar pez a lavaran, a gendalc'has ar spier ; guelet am eus ar Manac'h neus ket c'hoas eun hanter-heur. Mont a rea da eur verouri, aman e kichen da gass sicour ar Relijion da eun den a anavezit mad, ha meus aoun, n'hoc'h eus ket cals a garantez evithan.

— Piou a fell did da lare ?

— Ann hini a vije græt anezhan gueichall ar baron de Milly.

— Ah ! guelloc'h-guell e ia ann fraou. Lavaret e vé ho deffe c'hoant va enebourien d'en em lacaat ho unan etre va daouarn ! Alo ! en hent ; discuez deomp e peleac'h ema ar verouri-ze. Ne garfen ket lacaat ann dud vad-se ankenniet o c'hortos ac'hanon.

— Hag an hini a vije græt anezhan ar c'homt de la Meilleraye ? a c'houlennas ar spier.

— Oh ! henez ne vezo ket diæs he baca. Neus ken nemethan, ha dinerzet eo. Setu aman eur potr iaouanc, hag a rai evidon en he genver.

Hag o c'hervel eur serjant en em gave eno e kichen, Claverolles a lavaras e berr comsou dezhan, ha goustadic petra en dije da ober.

— Mond a ran, a respontas ar soudard ; abars pell, al lampon comt-ze ne sponto mui ac'hanoc'h.

— Fiziout a ran ennoud-te, eme Claverolles. Kenavo varc'hoas. Bez sonj d'en em gavout gant ar re all.

— E peleac'h ? er Bourgneuf ?

— Ia, eno dress, mignon Laurans.

Ha setu ann daou o tispartia ann eil dious egile, peb unan o vont eus he du. Gouzout a rit dija petra a c'hoarvezas e Kergelen, ha penaus e oent paket, ann Tad Ollier hag ann autrou de Milly, penaus e oe revinet ar paour keaz Trudaine, ha devet he di. Epad ma teue abenn Claverolles d'eus eun dra ken æs da ober, pa ne oa danjer ebet evithan, Laurans, eus he gostes ne golle ket hé amzer.

Ne oa ket bet pell gant ann dornad soudardet a ioa oc'h he heul, evid mont d'eus coajou *Fougères* da *Savigny*, hag a oa dija tenval ann noz pa en em gavas er gouent Evel ma anaie ar plass, ez eas ragtal d'al leac'h ma voue en em gave ar c'homt de la Meilleraye, ha ne zaleas ket pell abars he velet. Neuze o tistrei varzu he soudardet :

— Setu aman, emezhan, ann hini a glascomp, eun enebour eus ar vro eo, ha car d'ar re so æt da Goblentz evid digass ann diavezidi e Frans. Alo ! camaradet, pegit ennhan.

Daou eus ar soudardet a dostaas neuze ous ann den coz.

— Piou hoc'h-hu, eme ann den coz gant donsder, petra a c'houlennit diganin ?

— Ni so soudardet ar Republic, a respontas Laurans, hag a fell deomp da laza.

— Mar d'hoc'h soudardet, ne d'hoc'h ket muntrerien.

— Red mad eo deomp ober ar pez so bet gourc'hemennet ouzomp Soudardet, casset ann den-man en eun tu benag er meaz, ha beac'h dezhan heb aoun ha didruez.

Ar soudardet a begas kerkent er c'homt de la Meilleraye, hag he gassjont gantho. Eur moment goude e chomjont a za, digouezet e oant, hag epad ma carge ar soudardet ho fusuillou, ar c'homt, en he sa ha discabel, a bede calonec.

— Lakit eul letern e kichen ann den-ze, a c'houre'hemennas ar serjant. Panefese, re denval eo ann noz, ma aljemp biza eeün.

Unan eus he soudardet a sentas outhan ; hogen, a veac'h ma baras sclærijen ar goulou var bisaich ann autrou de la Meilleraye, ma loscas Laurans eur iouc'haden, hag o trei varzu he soudardet, ne c'hortozent mui nemet he c'houre'hemenn, e lavaras dezho :

— Na dennit ket ! na dennit ket.

Hag e chome sebezet o sellet ous ar c'homt, na ne helle ket flaich eus he blass. Etretant, ar c'homt a reas sin d'ar soudard a ioa ann tosta dezhan :

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (Nº 49) DISSADORN 4 A GERZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 4 a viz Kerzu 1880.

D'al Lun, 22 a viz Du, ar Senatourien ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous al lezen var ar scolachou merc'het, hag en despet d'ar brezegen gaer græt dezho gant ann autrou Chesnelong, 142 a enep 126, ho deus lavaret ne vije ket desket ar Relijion d'ar merc'het er scolachou-ze, Ann nemorant eus al lezen so bet votet goudeze heb ma lavarfe ger den ebet, hag e lavarer penaus abars fin ar sizun e vezo peget er Budjet.

E Cambr ann Deputeet eo bet achuet voti al lezen var ar Varnerien. Var goulenn Corentin Guyho, e voter penaus ar varnerien a beoc'h goude 5 bloas servich, a hello beza hanvet barnerien en tribunalou bras gant ma vezint da vihana gouiziec avoalc'h var al lezennou. *(Licenciés en droit,)*

D'ar Meurs, 23 a viz Du, Laisant, Depute Naonet, hag eun neubeut re all, Radicalet evelthan, a c'houlenne digant ann Deputeet, ober eun enclasc var buhez hag oberou ann autrou de Cissey epad ma oa Ministr ar brezel. Ann oll er Gambr a seblant beza a unan evid goulenn ann enclasc ; mæs lod a c'houlenn e ve lavaret sclær araug peb tra, var betra a vezo græt ann esclasc-ze. Ar re ho deus tamallet ar Jeneral ne fell ket dezho respont. Diou gazeten eo ho deus tamallet d'ar Jeneral de Cissey, beza laër ha traitour d'ar vro ; mæs kement-se oll ne deo nemet lavaraou gazetennou, hag ar Jeneral de Cissey en deus he unan galvet Laisant ha Rochefort dirag ar justis, da respont d'eus ar pez ho devoa tamallet dezhan. Abars ma vezo græt ann enclasc gant ann Deputeet, ar setans a vezo bet douget, hag ann teotou fall a renco m'ervad paëa ann dic'haou hag eun dic'haou mad d'ann hini ho deus tamallet. Ar Ministr so breman, Farre, en deus lavaret penans hen he unan, en devoa græt eun enclasc, na ne oa netra guir d'eus ar pez a damaller d'ar Ministr coz. Perag neuze enclasc ann Deputeet a c'houlenn lod eus ar re-mán.

Ann autrou Paul de Cassagnac a c'houlenn perag ober eun enclasc var buhez hag oberou ann autrou de Cissey, pa ne sonjer ober hini ebet var buhez hag oberou Constans. Ann autrou Reille a c'houlenn gortos c'hoas abars ober eun enclasc, ken ac'han ma vezo bet barnet ar proces græt da Rochefort ha Laisant gant ann autrou de Cissey, mæs ne assanter ket ganthan. Evelken, unan eus ann tu dehou o veza goulennet henvel ann Deputeet a rai ann enclasc-ze, var eul listen hebken, evid lacaat eur re benag eus ann tu dehou en ho zoues, ec'h assanter ganthan, hag ann enclasc a vez votet egis-se gant ar pez brassa eus ar Gambr. Petra a hello ann enclasc-ze deski deomp muioc'h eget ar proces pe ann enclasc græt gant Ministr ar brezel ? Netra, nemet marteze egis m'en deus hel lavaret ar Ministr he unan, ne chomo neuze sort douetans ebet var honestis ha lealdet ann autrou de Cissey, ar pez a alfe c'hoarveout breman. Ne ouzon dare, mæs ne gredan ket caër rag ar pez so caus eo ker dichadennet ha ken counnaret ar Radicalet a enep ar Jeneral-ze eo rag ma eo bet unan d'eus ar re ho deus poaniet ar muia evid dond a benn eus ar Gommun hag en deus roet ho deleat d'ar Gommunardet o veza en ho c'henver ken didruez evel ma oant bet e kenver Arc'hescop Paris hag ar re all a oa bet lazet gantho petra benag n'ho devoa græt droug ebet. Ha setu petra so caus ez eus kement a gassoni outhan d'eus pers ar Radicalet hag ar Gommunardet distroet d'eus Nouméa.

Der Iaou, 25 a viz Du, unan eus ann Deputeet, Lavieille, en deus eun tamic droug ous ann amiral Cloué, Ministr ar *Marine*, a glasc affer oc'h heman evid tenna he blass diganthan. Ann afferze ne sell ket cals ouzomp, rag, ni catoliket, ne hellomp ket beza nec'het na gant Lavieille na gant Cloué, rag ar c'henta so eur Radical hag egile p'en deus assantet kemer plass etoues ar vinistret dibotaillerien neus fors peger mad oc'h helle beza kent, ne deo mui unan ac'hanomp. E guirionez pa ne oa netra da rebeich ous ar Ministr, ar Gambr he deus roet ann tu gounit dezhan var Lavieille hag ar Radicalet all.

C'hoant labourat he deus ann Deputeet hirio: kense goude beza disnac'het 50 million evid toulla eur menez ar *Simplon* da lezel ann hent houarn

da vont eus ar Frans en Itali e pegont gant al lezen a lavar e vezo hivisiken ar scoliou evid netra. Ann Autrou Keller a lavar penaus al lezen ne dâl ket. Breman, emezhan, kement hini na hell ket paëa he scol e ve scoliet evit netra mes eur veich m'ho pezo votet al lezen-man a gousto 50 million muioc'h d'ar vro e vezo digasset deoc'h diou lezen all da lavaret e vezo ar scoliou dizoue hag e renco ann oll ho darempred dindan boan da veza punisset.Discuez a ra sclëar d'ann hini so digor he zaoulagat penaus eur re benag a renco atau paea ar scol hag eo ni kement hini a baes cargou a renco hen ober. Goulenn a ra e renkefe beb unan paëa he scoliou,dizoue ar re a garfe ha scoliou cristen ar re all ; mes dreist pep tra e c'houlenn ne renkefe ket ar gristenien paëa ar scoliou dizoue,mæs ne chilaouer ket anezhan hag en despet d'he brezegen hag ive d'ar pez a lavar ann Autrou de la Bassetière hag ann Autrou Janvier de la Motte, e voter ar pennad kenta eus al lezen.

Er Senat e oa eur senatour evid ar vuhez da henvel hag ho deus choaset Ministr ar brezel, ar Jeneral Farre. Goudeze ho deus votet eun dispign bras evit prena *Enveloppes* a villionou da lacaat ennho ar billet voteres gant aoun e ve guelet gant ar re all evid piou e vot peb den. Mæs meus aoun kement-se na dalvezo nemet da douelli ann electourien rag pa vezo casset ar re-ze dezho e vezo m'ervad lakeat ennho billet an hini a blijo ar guella d'ar Gouarnamant etoues ar re vo o c'houlenn moueziou hag e vezo marteze cavet tud diskiant avoalc'h evid credi e vezo difennet outho chench ar billet voterez-ze, ar pez ne de ket guir gouscoude.

Der Guener, er Senat, ho deus peget gant ar Budjet, hag evel ma vez ar giz var digarre ar Budjet lavaret eur goms d'eus kement tra a sell ous ar Gouarnamant, ann autrou de Gavardie en deus cavet ann tu da lavaret ha da ziscuez penaus epad 15 miz ar Vinistret hon deus breman hag ar re oa en ho raog, ho deus cavet ann tu d'ober cals muioc'h traou diskiant eget ne oa bet græt morse e ken neubeut amzer dindan hini ebet eus ar Gouarnamanchou all. Lavaret en deus ive, penaus ma oa c'hoas Constans Ministr da benn tri devez, e c'houlennfe e ve græt eun enclasc var he vuhez. Epad 4 heur amzer n'en deus ket ehanet o tigass sonj d'ar Vinistret d'eus ann oll traou ho deus græt a enep ann oll lezennou. Kense, ar re-man a ioa droug ru ennho hag en oll Radicalet eus ann tu cleiz. N'en deus ket allet achui c'hoas hirio conta ar pez oll en devoa da damall dezho ; varc'hoas e achuo.

D'ar Sadorn, 27 a viz Du, er Senat, ann autrou de Gavardie en deus achuet he brezegen, ha da gement tra en deus lavaret, neus bet cavet netra da respont. Guir eo e c'houlenne eun enclasc var gement ho dije bet c'hoant ar Radicalet d'hen disnac'h, rag goest a oa da rei ar breuven deus kement en deus cavet da damal d'ar Vinistret. Divheur amzer en deus prezeget hirio, ha Presidant ar Senat, evid plijout d'ar Vinistret, so bet falvezet ganthan mirèt outhan da brezec, mæs ar Senatourien ho deus lavaret he lezel da lavaret ar pez a garfe, ha setu perag en deus allet achui. Goude ma oa achu ganthan, ar Senatourien ho deus peget doc'htu gant Budjet ann dispignou, ha votet *d'ar red* eun neubeut brao a villionou. Dilun kenta, e vazo evesseat ous Budjet ar Justis, hini ann Aljerie hag hini ar Relijion, Me bari ne ialo ket ker buhan ann traou, hag e savo beac'h var eur re benag. Guelet avoalc'h a raimp.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus kendalc'het gant al lezen var ar scoliou evid netra. Ann autrounez Daguilhon-Pujol, de Saunier ha Lorois ho deus goulennet lezel ar pez brassa eus ann dispignou var ar Gouarnamant pe ann Departamant, mæs ann autrou Daguilhon-Pujol n'en deus ket allet cahout he c'houlenn ha var beb Commun eo ma gouezo ar pez brassa eus ar samm. Ann autrou de Saunier a c'houlenne ne vije bet lakeat var Budjet peb Commun, nemet 6 eus ar centimou a c'houlenne Jules Ferry lacaat, hag a so bet lavaret e ve mad evessaat ous ann affer-ze. A hent all, egis n'ho deus ar Gouarnamant hag ann Departamant ken arc'hant nemet ann hini a deu dezho dre ar c'hargou, neus fors piou a baëo, e vezo atau d'eus hor ialc'h-ni e teuio ar mounis.

A.

Ar Republicanet o veza lavaret e oa bet casset cuit e 1845 ar Jesuistet ha Trappistet ar Meillegant ann autrou Guizot, unan eus he lennerien a scriv d'ar gazeten *Gazette de Rennes*.

Gaou ha gaou bras eo, eo bet chasseet ar Jesuistet e 1845. Me oa e 1846 e *Laval*, hag am eus sonj beza bet e chapell ho c'houent oc'h heulia miz Mari. N'ho devoa ket cuiteat ho zi, hag ann oll e kear her gouie. Ann dud iaouanc a ioa o clasc mont da Jesuistet, a oa bet casset e meaz ar vro ; eun neubeudic couenchou a oe chenchet kear dezho pe græt daou gant unan. Ne c'hoarvezas ken.

Ouspen,er *Correspondant* (25 a viz Here 1879) e velan, penaus d'ann 10 a viz C'huevrer 1847, unan eus ann Deputeet, o veza goulennet penaus e iea ann traou etre ar Frans ha *Rome* var ann affer-ze, Guizot a respontas heb lavaret netra sclær, penaus e oa eur Pap nevez, hag e vije bet renket mad ann traou, na ne oe mui comset eus ann affer-ze.

E miz Even 1838, ar Jesuistet a veve assambles en ho c'houent e *Paris*, hag e miz Here 1852, me so bet o prezec en he gambr gant ann Tad de Ravignan, e couent ar ru *de Sèvres* e *Paris*.

Evid Trappistet ar Meilleraye, int bet chasseet eus ho c'houent epad eur mareadic amzer e 1831 pe 1832 ; mæs ann Tad Abad a zougas clemm dirag ann Tribunalou, hag e oe rentet ar guir dezhan da zistrei en he gouent. Ne oe casset cuit nemet ann diavezidi.

Caër en devezo ar Gouarnamant evid en em zigarea, na hello morse, heb mont beteg ann amzer spontus eus ar Revolution-vras (1793), cahout en histor hor bro, neus fors dindan peu sort Gouarnamant, netra hag a dostafe ann disterra d'eus ann traou disleal hag heuzus hon deus guelet ober d'ar Relijiuset en amzeriou diveza-man.

Pa oa bet chasseet ar Gabusinet eus ho c'houent e *Naonet*, e oa bet kinniget dezho gant eur marc'hadour bras d'eus Naonet, plassou e bours unan eus he listri a ioa o vont da bartial evid ann *Irlande*, hag e guirionez, ann dud iaouanc a ioa o studia evid beza digemeret en urs-ze, ho devoa treuzet ar mor ebars el lestr-ze. Hogen, d'ar 17 a viz Du, etro ann anternoz, ann tân-goal so bet peget ebars er magasinou ann autrou-ze, hag e creder parfet e Naonet, penaus ann tân so bet lakeat dre zroug outhan, abalamour d'he garantez e kever ar Relijiuset, rag clevet so bet unan eus ar re a ioa o sellet ous ann tiez o tevi en nosvezze, o lavaret : Eun dra c'hoarvezet mad eo. Perag ive discuez he vadelez e kenver ar Gabusinet. Ann dud-ze a so goest d'ober ar brassa torfejou. Eun ali mad eo evid ann dud fur hag honest. Lakit evez d'en em zifenn mad, c'hui hag ho traou, rag ne hellit ket conta var ar polis hag ar Gouarnamant evid hen ober.

A.

Evel neus ket goassoc'h mistri, goassoc'h tirantet eget ar Republicanet hag ar Radicalet-ze a c'houlenne evitho gueichal al liberte-ze ne fell ket dezho he rei breman d'ar re all, neus ket brassoc'h ginaouejen, æssoc'h lacaat anezho da lonca a beb seurt sottoniou ha traou diskiant eget ann dud difeiz ne fell ket dezho credi ous comsou ann Aviel nag ous ann descadurez roet deomp gant ann Ilis.

Lavaret am eus deoc'h, mar peus sonj,peu sort traou diskiant a oa bet lavaret evid digarezi ar gouarnamant da veza chasseet cuit ann Tadou Jesuistet. Breman e lavarer traou ker sod varbenn Capusinet Naonet. Mar peus c'hoant gouzout petra so caus int bet lakeat er meaz eus ho zi, n'ho peus nemet her c'houlenn digant Republicanet *Fouques* e parræs *Eugant* e kichen *Naonet*. Ann dud paour-ze, ne lennont ken gazeten nemet unan Radical *Phare de la Loire*, a lavaro deoc'h eo abalamour ma reant ar gonvers ha-ma reant evelse gaou ous ar varc'hadourien all, ma int bet casset cuit gant ar Prefet Herbette.

Me chans breman pa int bet casset cuit e ialo cals guelloc'h ann traou ! hogen, da c'hortos, ar beaurien ho deus cals dienez pa ne ma mui nag ar Jesuistet uag ar Gabusinet o ranna dezho aluzennou ann dud vad.

E plassou all ez eus bet lavaret penaus ar Relijiuset ne baeent ket ho lod eus ar c'hargou. Meur a veich hon deus discuezet deoc'h e paeent kement ha muioc'h soken eget ann darn vrassa eus ar re a lavare gevier ker bras. Muioc'h a baeent, a dra sur eget cals eus ar Republicanet a so er plassou hag a so lojet e ties ar Gouarnamant hag a donich cals arc'hant heb paea ann disterra.

Eun dra diskiant all a glever ive aveichou memes digant tud eus ar re vella mæs ne velont ket hirroc'h eget beg ho fri eo kement-man : *Perag ive n'ho dens ket goulennet ar breuriezou Relijiuset aotre ar Gouarnamant ?* Meur a veich am eus respontet d'ar goulen-ze, evelken ne vezo ket re hen ober eur veich muioc'h. — Ar re so bet carget gant ar Franmasonet da c'houarn hor bro ho deus cavet ann tu da viret n'ho deffe morse ar Relijiuset ann aotre-se. Evid rei ann aotre da eur vreuriez Relijiuset (goaset) eo red cahout eul lezen, hag heb lavaret droug ebet eus ann Deputeet hon deus breman, anat eo ne rafent morse eur sort lezen.

A hent all eur vreuriez ha n'he deffe ket aotre ar Gouarnamant ne deo ket evid se eur Vreuriez difennet gant al lezennou. Guir eo ne deo ket henvel ous eun den na hell na prena na verza e hano ar Vreuriez, mæs kement-se ne vir ket n'en deffe evelato he oll guiriou sitoien ann hini en deus lakeat he hano er Vreuriez-ze. Aotre ar Gouarnamant o veza eur guir caër roet d'ann hini her goulenn,eo diskiant lavaret e renc ann oll he c'hahout. Ar Relijiuset a hell beva assambles heb enebi ous al lezennou ha dougen ar viscamant a blijo dezho. Ouspen 2000 den gouiziec meurbet var al lezennou ho deus hen amsavet hag er Senat ar pez so bet græt dezho a enep ar guir-ze so bet hanvet eun torfet heuzun.

A

Lizer scrivet gant eur Breizad

MISSIONNER EN AFRIK,

D'HE GENVROIZ A VREIZ-IZEL.

(Kendalc'h.)

C'hoant oc'h eus breman da c'houzout penaus a reer ann *hu* dre aman, var ann dud ha var ho zraou : ober *razzia* a leveront eus ann dra-ze. Setu aman, e berr-gomzou, ar pez en deus scrivet var ar poent-se ann autrou Herri Barth, bet test eus ar brezel spontus-se : Ar pennou-bras eus eur vro vihan hanvet *Bornou*, a oa eat berr en ho arc'hant ; ho zenzoriou a oa goullo, hag e claskent ann tu d'ho c'harga. Petra reont ? mont a reont d'eur vro all hanvet *Mosgou* (tre er c'hreis eus ann Afrik) ; ar vro a oa eus ar re gaëra ; par-

keier bras, keriadennou pinvidik, guez caër carget a frouez, pe goloet a ieot, laket a istribil eus ho brankou da zec'ha ; lennou dour bet cleuzet dre boan divrec'h ann dud, grignolou savet evit dastum ann ed, henchou bras bordet a c'hirzier caër, beziou savet hag ornet var al leac'hiou ma oa enterret ar pennou-bras eus ar vro, etc., etc... Eun heur goude, ar grignolou hag ar c'heariou a oa devet. Ar merc'het hag ar vugale great sclaved, ha dek hag eis ugent goaz da bere al laëron se ho devoa troc'het ho divisker, a c'hortoze ma vijent divoaded oll evit ma teuje ar maro da laca fin d'ho foanniou spontus. Ann hu-ze a gendalc'h evelse ken a zeu eur vandenn laëron-all da zifenn eur vroad tud, abalamour ma fell dezho ober ho mad gant ar vroad-se.

Eur beachour all, *Denham* he hano, bet var ar bordik da goll he vuez en eur *razzia* evelse, a gomz deomp eus ann hu-ze en eun doare gouest da deneraat ar c'halonou ar c'haleta. « Ann dud « vleizi-ze a zev en eun tantad tan ar vugale « re vihan, hag ann dud oajet, evit talvezout ar « boan ho c'hemer ; goloi a reont ar vro a boul- « ladou goad,e pere ar c'hezek a iea betec pennou « ho daoulin !.... »

Ha piou a hello niveri ann dud a zigasser evelse eus a greiz ann Afrik, d'ar broiou-ze, var ribl ar mor, evit beza guerzet eno er foariou-bras, evel ma verzer ar chatal e Kemper, da foar Gorantin pe da foar anter-Ebrel !... Herves ma lavar ar c'horonal *Hamerston*, pehini, eme *Burton* a seblante var ar poent-se caout anaoudegez eus ar guella, ann niver eus ar sclaved digasset evelse da verza eus a greiz ann Afrik d'ar Zanzibar hebken, a dle beza etre naontec hag ugent mil den bep bloaz ; ar pez a ra tost da vad, pevarzec mil sclav er bloaz ! ma n'eo ket scrijus !... Ar c'holl a rear euz tud ar broïou a zo e kreiz ann Afrik dre ar c'hlenved, pe a hent all, a istimer tregont dre gant !...

Petra da ober evit miret eus ar c'honvers spontus-se da genderc'hel da vont endro ?

Eaz eo comprenn gant pebez levenez, gant pebez joa e ve digemeret e creiz ann Afrik ar c'helou caër eo achu ar c'honvers tud-se, n'euz mui sclavaj ebet da c'hortos ! Tud kez ar broiou-ze, lakeat var netra, ha laëret gant ho enebourien, a lavar ho unan d'ar Missioner : « Ni eo ar c'hik, hag int — da lavaret eo ho enebourien — a so ar gountel. » Ann dud reuzeudic-se ho deus ar brassa casoni eus ho doue Moloch ; aoun bras ho deus ive arozhan ; ha, ma na gredont en em zevel a enep he veleien hag ann dud ho fleg da zouja d'ar relijion-se, eo abalamour n'en em glevont ket etrezho ; bezit sur n'eo ket ar c'hoant nag ar galon a vank dezho.

Ann Afrik a zo beuzet en he goad ; mes ar Missioner, hag hen hebken a hell he zavetei. Ne deo nemet seul ma deuio ann descadurez cristen da c'hrizienna e calon ann dud-se, ha d'ho dougenn d'en em garet ann eil egile evel breudeur, eo e vezo guelet ar gouliou spontus-se, ho laca hirio var bord ar bez, o serra, o tinva hag o parea.

Mes, siouas ! ama eo ema al leac'h da lavaret : Ann eost a zo puill, ha n'eus couls lavaret den d'hen dastum. Broiou-bras a zo dre aman, e pere n'eus ket bet c'hoaz eur Missionner nemet ken !.. Ouspenn cant milion den ha n'ho deus biscoas clevet comz eus a Zoue, eus a redemption ann oll dud dre varo Mab-Doue !.... Eur Missioner calonek benag, du-ma, du-hont, a ra euz he oll gallout evit prezeg ann Aviel d'ar c'halonou calet se evel meïn ; coll a ra he iec'hed, he vuez, dre garantez evit ann Doue a brezeg d'ar boblou dizoue-ze, ha peur-liessa, ne gav er bed-ma ken *recompans* nemet casoni, disprijans hag ar verzerenti !... Oh ! ia, e guirionez, re, cals re a zo da ober eus eur c'hostez, ha cals re neubeut a labourerien euz eur c'hostez all.

Ha perag ne boaniafemp-ni ket, ni bugale d'ann Ilis catholik, da ober da viana kement a labour hag ar Brotestantet ? Ann heretiket-se a ra eus ho oll gallout evit gounit muia ma hellont a ziskibien, hag a veac'h ma caver eur vro e peleac'h n'ho deveus ket prezeget, pe clasket hen ober, ho relijion fall. Ho c'havout a reer, ne ket hebken er broïou tosta d'ar mor, mes e creiz ann Afrik ; hag evit comz deoc'h hebken eus ar vro e peleac'h en em gavan, beza ho deus tiez missionerien ivez stank ha stank, adalec *Monbas* hag ar vro hanvet *Haut-Nil*, beteg bro *Oudjidji*, ha memez beteg bro *Ouganda*, a peleac'h ez int digouezet arog ann Tadou Missionnerien catholik, ha clasket, en aner dre c'hras Doue, ober dezho coll ho brud vad dirag ar *Mteça*, roue galloudus ar vro vrasse.

Ar Zaozon a zo e peb leac'h, ha ne espernont netra evit caout digemer vad. Petra lavaran? Ar re genta eus hon Tadou digouezet er c'harterze, ho deus cavet eno Prussianed, en eul leac'h hanvet *R'hadames !*.... Guir eo, ann eil hag egile euz ar veachourien-ze a zo deut di, poulzet gant ar c'hoant da veza brudet, pe gant ar c'hoant da zont pinvidic, etc... mes kement-se na vir ket ouzomp-ni, christenien catholik, da ziskuez da neubeuta kement a aket evit creski a skigna gloar Doue, ha ma ziskuez ar re-ze ar c'hoant da larda ho ialc'h ha d'he reudi !...

Ah ! deuit eta, breudeur eus ann Europ, bugale calonek a Vreiz-Izel, deuit, hastit pront d'hor sicour ! Relijiused a beb urz hag a beb stad, Seurezet, Freret, a voall-gasser kement hirio en hor Mamm-Bro garet, cloer ha beleien an Autrou Doue, c'hui oll hag a c'hell beza divoueret en ho pro, hag oc'h eus clevet mouez ar Speret-Santel

ouz ho kervel d'ann abostolaich, deuit oll ; setu aman eur vinien gaër, e pehini e helfot labourat, ha poania deus goalc'h ; nijit varzu ann Afrik, ha ne grenit ket. Aman, a dra-zur, e cafot skuisder ha poaniou a bep seurt, mes e peleac'h n'ho c'haver ket ? Evit nep en deus eur galon Breizad hag a zalc'h he zaoulagad da bara var Groaz hor Zalver, kement-se zo neubeut a dra, kement-se zo netra !...

Dir, dour, na tan, na calonad
N'ho deus bet great kuli Breizad ;
Var he Zalver, eur zell hebken
A ro dezhan ners ha souten !...

Ha goude kement-se oll, ar poaniou, ar skuisder-ze, a zo, aliessoc'h eget na zonj d'ann dud, ancounac'heat dre ar joausdet, al levenez, ar c'honsolationou a laca da dridal calon ar Missioner ; neuze ar galon baour-ze a deuz dre dan flamm carantez Doue, hag hen laca da grial, evel gueichall Sant Augustin, unan eus ar sænt brassa eus ann Afrik : « Gened bepred coz ha bepred « nevez, re zivezat em eus diskuezet deoc'h va « c'harantez ! » Ha neuze, ar poaniou, ann trubuliou ne badont nemet eun neubeudic amzer, ne d'int netra e kenver ann tensor caër a veritou, e kenver ann eurusdet heb he far a vezo roët deomp eun deiz gant Doue, evit hon dic'haoui epad ann eternite !

Deut eta Missionnerien !
Dre ar bed skignit va lezen !...
'Vit beza eun deiz kurunet
Bolontez vad 'm euz goulennet.

Sellit eus ar Morianed
'Zo el lasou ann Droug-Spered ;
'Vit-ho 'n deus ivez eus he voad
Va Mab skuillet meur a verad.

Astit eta, ho delivrit,
'Trezek hon-me ho digassit !...
'Neb da unan zigoro dor,
Hennez a gavo dor digor !

Ha c'hui, tud a feiz hag a galon, pere n'oc'h ket evit dont d'ann Afrik, netra na vir ouzoc'h da zigass da viana oc'h aluzen, eun aluzen red da gaout marteze evit savetei n'ouzomp ped ene, netra na vir ouzoc'h da bedi evidomp oll.

Ia, aluzen ha pedennou, en hano Doue, evit ann dud kez, ar paour kez païanet a zo du-ma en Afrik, n'eo ket hebken o vervel gant ann naon hag e poull ann dienez — kement-se a ve c'hoas neubeut a dra, — mes o vervel e creiz ar fank eus ar pec'het, heb feiz na badiziant. Ann dud kez-se, ma na deu ar vissionnerien d'ho savetei ha d'ho lacat var ann hent mad, a zo sur da goueza oll e goueled puns ann Ifern.

O kenvrois, me ho ped, bezit truez outho, en hano Doue ! Ho preudeur int, pa'z eo guir int bet eveldoc'h prenet gant goad sacr hor Zalver. N'eur rei scoazell d'ar Missionner, ne voar den ped ha ped ene a hellit savetei, hag ann eneou-ze divezatoc'h a vezo ar c'haëra perlezennou eus ho curunenn en Env.

Deut eta d'hor zicour ! Doue ho paëo gant largentez !

Ho kenvroad hag ho servicher mad, Missioner ar Morianed.

X... pe F. J.

Rubanou Intanvez Guened.

PE

Eur vam kalonek er bloavez 1870.

I

D'ann oad a drivec'h bloaz,
Ma daouarn e daouzorn eur pried,
Me a ziskenne laouen braz
Pazennou koz iliz Guened.
Ann avel c'houe flour en aer,
Ann heaul lugerne gant sklerder..
Ma daoulagad gant levenez
Skuille daëlou a garantez ;
Na kaër oan neuze da velet
Gant ma rubanou arc'hantet !

II

Er bloavez varlerc'h ma eured,
Pa ieamp d'ar pardoniou,
Ma c'halon tride o klevet
Var dro din ar proposiou : —
— « O evurussa ar vroaguez !
« Henor, bonheur he zieguez ;
« Vel d'ar bleun banal er parkeïer
« Lugern dispar en neve amzer,
« He farez ne gav var 'n dachen
« Pa zispag he rubanou melen. »

III

Evuruz gant va fried
Ha gant va bugale karet,
Me vele ouspen neuze bemdeis,
Pebez amzer a larghentez !
Ar madou antreal dre ma dor
Goude 'n aluzen roët d'ar paour ;
Penvidik neuze dreist muzul
D'an offerenn p'a z'eamp d'ar zul,
Ma merc'h zogue rubanou arc'hantet
Hac he mam re alaouret.

IV

Er bloavez dek a triugent,
Deut oa an eost melen
Dreist ar c'hleuniou leiz parkeïer,
Ar voazet lemme ho filc'her
Da vont da vidi mintin mad ;
'Vit heuil ar paotret treuz ar prat
Ar merc'het viske eur vroz skaon :
'Vit trec'hi c'hoas var ann dachen
Me glaske touesk ma dillad haon
Eur c'hoëff lin ha rubanou guen.

V

Ann eol oa vont da kuzet,
Hac ann id a oa peur-droc'het ;
Souden er park setu eun archer
Digasset gant ann Impalaer ;
— « Chilaouet oll, emezhan, goazet :
« Ar brezel hirio zo diskleriet,

« Da zifenn Franz diouz Allmanet
« Napoleon c'halv he zoudardet. »
D'ar garr vit kundui ma goaz
Ractall me stagaz rnbanou glaz.

VI

Ya, var ma fenn rubanou glaz,
Rag d'ho kuelet eur veich c'hoaz
O ma fried, m'em boa esper,
Goude beza great ho tever !
Bemdeiz, o Franz ma bro karet
Me ree eur beden kalonet
En iliz Guened va farrez :
« Doue ann arméou leun a druez,
« M'ho ped, d'ar Franz roët ar victor,
« D'eus bro Klotild c'hui po memor

VII

Trec'het gant eun niver brassoc'h
Peb soudard Franz evel d'eur roc'h
Da zec Prussian a zalc'he pen,
Mervel a reant, na dec'he den.
Koulskoude vit stanka 'n toullou
Great gant ar maro er renkou
Oe galvet soudardet neve,
Varlerc'h ann tadou ho bugale.
D'am mab evit ober kundu
Me a lakeaz rubanou ru.

VIII

Ya, var ma fenn rubanou ru,
Evit diskuez oan prest deuz-tu
Da vont gant va muia karet
Skuilla ma goad bered ha bered,
Da vervel en eur ziffen ma bro.....
Sionaz ! Doue zo rust pa sko ;
He zorn deou oll a vruzun
Ar guella arneou zo er bed ;
Vel er c'hoat pa gouez ar gurun,
A zrail, a faout guez en ho hed.

IX.

Didan ar mitrail, ar bolodou,
Hor zoudardet-ni goueze stank,
Vel d'an id var ann aërou
Pe ar frouez deuz ar brank...

.....

Doue terrubl ! harpet ho brec'h ;
Goad avoalc'h a zo skuillet ;
Ar Franz zo leun intanvezet
Dizec'het bemdeiz, gant ann nec'h,
Losket buez, goad hor priejou,
Ha recevit oll hon daëlou.

X

D'ar zul raoc gouel ann Oll-Zent,
Er bloavez-se dek ha triugent,
E oamp eno eis kant groaguez
En iliz Guened assambles ;
Souden hor person deuz 'n aoter
Gantan ornamanchou kaon :
— « Pedomp, emezhan, c'hoarezet ker,
« Pedomp Doue 'vit hon Anaon,
« Hac 'vit herpel he justiz erru
« Taulit var ho pen rubanou du ! »

IX

Ya, rubanou du var hor pen,
Ma merc'hic kæz ! rag d'hon diffen
Er bed-man n'hon devoa mui den !...
Aotrou Doue klevit hor peden ;
Lammet peus diganin va fried,
Ha lammet va map muia caret,
Evit kement-se a c'hlac'har
Na c'houlomp n' met eun dra ebken :
— *D'ar Pap rentet oll he c'hloar,*
Er Franz dalc'het 'l lezen gristen.

C. Barz Kerdevot.

Madou ann douar.

Ann ed a so diouanet braô er bloas man hag egis ma oa mad ann had ec'h heller cahout fizians penaus ar plant a harpo guelloc'h er bloas-man eget varlene na ne vezo ket distrujet gant ar scorn. Ar priziou a so tost da vad ar memes tra nemet var ar segal ez eus atau cresk. Evid lavaret ar virionez ar c'henta a rai ann edou all a vezo creski; guell a ze d'ar re ho deus da verza. Marteze ec'h hellint evelse paëa ho ferm rag gant al loënet n'her rafint ket. Var ar re-ze ez eus atau distaul.

Kemper. — 27 a *viz Du. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 23 lur 50 g. — Segal, 22 lur 50 g. — Hey, 13 lur 50 g. — Kerc'h, 18 lur »» g. — Ed-du, 18 lur 50 g. — Avalou-douar, 5 lur 50.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Va mignon, emezhan, eun dra am eus da c'houlen diganeoc'h.

— Petra 'ta ?

— Me so tad. Diæs bras a gavjen, ma renkefen mervel abars cahout ann assurans, penaus va bugale a vouio eo bet va sonj diveza evitho... C'hui ho peffe ar vadelez da gasz ann dra-man dezho ?

— Ia, hen ober a rin, eme ar soudard. Ne sonj ket din dre gement-se, ober gaou ebet ous ar vro ! Da biou e fell deoc'h e cassefen ann dra-man ? M'hen tou deoc'h abred pe zivezat e vero rentet dezho.

— Trugarez, eme ar c'homt, breman e varvin contant.

Laurans a ioa neuze en he gichen. Pega a reas e dorn ann autrou de la Meilleraye :

— Autrou, emezhan, c'hui peus kemeret pers en em-gann *Baupreau ?*

— Guir eo, a respontas ar c'homt.

— Goude ann emgann-ze, c'hui peus rentet ho buhez hag ho liberte da eun neubeut soudardet Republicanet a oa bet prisonniet ganeoc'h ?

— Marteze, mæs ne ouzon ket petra peus c'hoant da lare.

— Ann dra-ma eo : Me, ann hini a goms ouzhoc'h, a oa unan eus ar brisonnerien-ze, saveteet ganeoc'h.

— Ha neuze, eme ar c'homt, gant ar vræssa peoc'h.

— Neuze ! e venn ar falla eus ann oll dud, ma teufen hirio da ancounec'haat ho madoberou ! It cuit eta ; c'hui so libr. Guelet a rafot adarre ho pugale, evel am eus-me guelet va mamm. Me oa dleour deoc'h ! Ar pez ho poa græt evidon, hen ober a ran hirio en ho kenver.

Ne vanc mui netra ann eil d'egile ac'hanomp.

— Mad ! mad ! a lavaras calonec ar soudardet all.

— C'hui a so oll a du ganin neuze ?

— Ia, ia.

— Mad trè ! deomp endro, n'hon deus mui netra d'ober aman.

Hag o pega eur veich diveza e dorn ann autrou de la Meilleraye, ar soudard a bellaas buhan ac'hano gant he gamaradet. Antronoz, d'ann heur merket, e oant distro er *Bourgneuf*, eleac'h m'en em gave Claverolles. Heman o clasc gouzout ha be en devoa eun enebour neubeutoc'h a rea goulenn var goulenn da Laurans, hag heman a respontas :

— Ann dro hon deus græt evid ar guella. Ne ket henez a ioa e Savigny, a rai biken gaou ous ar Republic. Ah ! ma na ve ket muioc'h aoun da gahout rag ar re all eget rag henez !

Claverolles, o sonjal e oa bet lazet ar c'homt gantho, a dride he galon gant he laouenedigez. Neuze a lavaras d'ar serjant :

— Breman, pa ia mad ann traou d'eus ann tu-ze, me am eus eun dra benag da fiziout ennoud-te.

— Petra eo, sitoïan offiser ?

— Hano so d'eus daou zen eus ann noblans, d'eus ar re so guelloc'h mignonet d'ann dianvezidi eget d'ho c'henvrois..... En noz diveza-man am eus allet ho faca dezho. Aman emaint. Me a ro anezho did da zioual evid eur mareadic amzer.

— Pa garoc'h.

— Me am eus fizians ennoud ; bez var evez d'en em zifenn dious ar re a glaskefe renta dezho ho liberte. Eur goms c'hoas heb mui ken. N'hellomp ket chomm aman er *Bourgneuf* da viken. Kense, ma n'oun ket distro aman hirio da benn ma vezo sarret ann noz, te a ziblasso evid mond da *Laval* gant ar brisonnerien. Soudardet avoalc'h so ganes, hag ar re-ze so calonec ha ne spontont ket. N'as pezo nemet commandi, int a rai ho dever.

— Me a respont anezho, eme Laurans.

Claverolles a bartias, ha pa zistroas, ann noz a ioa avanset mad, rag pelloc'h e oa chomet e Kerber evid ne sonje dezhan da genta. Pa zistroas d'ar *Bourgneuf*, ar c'henta tra a reas, a oe goulenn kelou he brisonerien. Eun neubeut soudardet goloet a bri hag a voad, a ziscuezas dezhan eun den hanter varo gourvezet var eur c'hravas.

— Setu aman hor serjant, emint-hi, ema o vont da vervel ; neus chomet ken beô nemedomp.

— Laurans ! a estlamas Claverolles.

Hag o vont gant ar gounnar, en em daulas var ann den paour-ze,

— Ar brisonerien ? emezhan.

— Tennet diganeomp, a respontas gant cals a boan ar paour keaz soudard.

— Gant Jean Chouan, ne ket 'ta ?

— Ia, ganthan.

— Ah ! e tlefen beza sonjet e kement-se. Digalon maleürus ! n'ac'h eus ket gouezet en em zifenn. Perag ounme bet diskiant avoalc'h evid fiziout ar re-ze ennoud ? Digalon ! digalon !

Hag o lavaret ar c'homsou diveza-man, e scoas eun taul-dorn gant ar serjant. Heman, ar reuzeudic-man, ne hellas ket miret da lenva, hag o sevel en he gavanses, e tigorras he zillad, hag heb lavaret ger, e tiscuezas he beultrin toullet gant ar boliji, ha ker buhan e couezas maro-mic var ar plass.

Claverolles heb sellet sort ebet ous he soudard-coz, a droas kein dezhan, hag o redec varzu ar re a zioualle ar c'harr eleac'h m'en em gave Perrina ha Renea Cottereau, e lavaras :

— Soudardet, en hent ! en hent ! ma chomomp aman eur moment hebken, ni so collet.

XXIII

Chafot Laval.

C'hoarezet Jean Chouan a oe casset da *Laval* dre hent d'Ernée ha Mayenne, hag e oent casset ragtal dirag tribunal ar Revolutionerien. Claverolles en devoa credet ec'h alje cahout re all eno assambles gantho. Hogen, pa ne oa ken nemet ar re-man, int a renke paëa evid ar re all. Ar varnerien all choaset ganthan, a ioa henvel outhan. Ar re-ze a ioa eun neubeut offiserien eus ar re falla, mez ar soudardet, a vouie tec'het en emgann, mæs a ioa leun a gouraich dirag tud diners, dreist oll, pa ne hellent ket noasout outho, ha pa oa int ar varnerien. Etoues ar re-ze, Claverolles a ioa ann hini a rea ar *procureur*, hen eo a damalle d'ar re vije galvet dirag ann tribunal ar c'hrimou ho devoa græt, hag aliessoc'h ar re n'ho devoa ket græt. E oa o vont da gommans he vicher iffam, pa velas souden enn den o tostaat hag o lavaret a vouez huel :

— Sitoïanet barnerien, ann den-man a so o vont da brezec a so eur muntrer ! Henez na hell ket tamal ar re all.

O clevout ar vouez-ze, Claverolles a droas he benn, ha n'hellas ket miret da estlammi, rag anavezet en devoa ar c'habiten d'Orbois.

— Ia, sell mad ouzin, eme heman, n'e ket eur spez a zo aman dirazout.

— Beô ! a c'hrosmole Claverolles, en eur sec'ha gant he zorn ar c'huezen ien a zirede eus he dâl ; beô !

— Ia, beô !

— Mæs, ne ket possubl ! Fazia a ran.

— Ah ! spontet oud oc'h va guelet, a gendalc'he didruez ar c'habiten ; te a sonje did ne vije ket bet anavezet da grimou. Breman e helles crena. Me so sortiet eus ar bez evid ho rei da anaout d'ann oll.

— Potra a fell dezhan da lare ?

— Ah ! ne ententes ket c'hoas. Gortos, ha me brezego sclæroc'h. Da vuhez, me a anavez anezhi penn-da-benn. Da heulia a hellan deis evid deis.

— Ne gredefes ket hen ober ; ma fautou so da re-te.

— Iao, hen ober a rin.

— Me n'am eus græt ann droug nemet o senti ouzid. Te eo a lavare petra d'ober, hag hen ober a rean goudeze, mar fell did coll ac'hanoun, te en em gollo ive assambles.

— Pe vern-se dime ? Ar brassa glac'har am eus, eo da veza bet ker fall en amzer dremenet, hag e carfen efasi va fautou gant va goad !... Chilaouit oll breman hag e clefot.

Gant eur vouez boazet da gommandi, d'Orbois a gommansas neuze disclæria crimou, torfejou hag oll fallagriez Claverolles. Heman a vele avoalc'h e oa collet. O crena eus he oll izili, e selle endro dezhan o clasc unan benag d'he sicour. Bouland, unan eus ar varnerien, a velas erfin ar sellou-ze, hag en devoe truez outhan. Neuze, o sevel, e lavaras d'ar c'habiten d'Orbois.

— Peoc'h aze.

— Lezit ac'banon da brezec, n'am eus ket achuet c'hoas, a estlamas d'Orbois.

— Piou oud-te, a gredes prezec heb consantamant ann dribunal ? Petra a c'houlennes-te ?

— Me so eur soudard eus ar Republic, hag e c'houlennan justis a enep ar muntrer-man.

— Da hano ?

— D'Orbois.

— D'Orbois ? Te so marteze ann hini a oa gueichall marc'hec d'Orbois, niz d'ar c'homt de la Meilleraye ?

— Me so d'Orbois, offiser ar Jeneral Beaufort, bet gueichall oc'h en em ganna evid al liberte, dindan ar Jeneral Lafayette.

Ar varnerien a c'hoarzas neuze oc'h ober goab anezhan.

— Da anaout a reomp mad tre,a gendalc'has Bouland, mignon d'Orbois, te ac'h eus græt vân beza Republican evid ober æssoc'h a ze gaou ous da vro. Ne doud bet biscoas nemet eun traitour. Neus ket pell, derc'hent ann emgann, te ac'h eus tec'het cuit d'eus al leac'h a oa bet merket did.

— Ne ket guir, eme d'Orbois.

— Caër as pezo disnac'h, te n'oud ken nemet eun traitour, eur soudard fall ha digalon, ha kense, ni hon deus guir varnoud, ha da varna a hellomp.

— D'ar maro ! d'ar maro ! a estlamas neuze eun neubeut moueziou.

— Ia, d'ar maro ! a lavaras Claverolles, crenvoc'h eget ar re all, ha deut adarre dezhan he hardiziegez endro.

— Barnomp, anezhan, eme Bouland. ha mar de coupabl, e varvo.

Claverolles neuze a reas micher *ar Procureur*, ha den ebet na helle hen ober guelloc'h evithan. Prezec a reas epad pell amzer, o samma d'Orbois gant ar spontussa torfejou. Meur a veich, heman a glascas en em zifenn, mæs ne oe ket roet dezhan conje d'hen ober.Neuze, o velet ne dalveze da netra dezhan kement a rea, e tavas, hag ec'h asezas o c'hortos petra c'hoarvesfe. Pa oe achu gant Claverolles, ar varnerien a zougas ar setans. D'Orbois a ioa condaonet da vervel, hag antronoz a dlie beza ann devez diveza evithan. Er c'heit-se e oa bet collet ar sonj d'eus c'hoarezet Jean Chouan, Perrina ha Renea Cottereau. Achu gant d'Orbois, e teuas ho zro hag e c'halvjeur anezho dirag ann dribunal.

— Da hano, sitoïanes, ha da oad ? E peleac'h emoudte o chomm ? eme Bouland d'ar gossa.

— Perrina Cottereau, 18 bloas, d'eus parræs Sant-Ouen-ann-Toënou.

— Te ha da c'hoar iaouanc. a damaller deoc'h ho tiou beza repuet Jean Chouan hag eun neubeut lamponet all, ha beza ho sicouret d'ober brezel ous ar Republic.

— Jeau Chouan eo hor breur.

— Goassa enebour ar vro eo, a respontas Bouland,hag ann nep a ro sicour da eun benvelep den, a ra eun torfet eus ar re voassa.

— Jean a so hor mignon hag hor scoazel ; ne hellomp ket, anez beza dianoudec bras, hel lacaat er meaz eus hon ti,

— Evelse, sitoïanez, anzavout a res eta ac'h eus roet sicour d'ann hini a oa e penn enebourien ar Republic er vro-man ?

— Ne anavezomp ket ann hini a oa e penn ann enebourien-ze, ne anavezomp nemet hor breur, a gar ac'hanomp, hag hor sicour en hon anken hag hor glac'har.

— Te ac'h eus re a speret, Neus kemm ebet etre ar reze, ha ni a voar petra da sonjal d'eus da respont. Hogen, lavar din, nac'h eus keuns ebet da veza græt traou egisse ?

— Tam ebet, autrou.

— Lavar sitoïan din, ann hano-ze a autrou, ne apparchant ket ouzin.

— Senti a rin ouzhoc'h, sitoïan.

— Guelomp eta, lavar ar virionez ! Te so iaouanc. Ni hon devezo truez eus da iaouankiz. Anzav ganeomp ac'h eus græt ann droug.

— Sitoïan, me n'hellan ket lavaret am be græt droug, na va c'hoar ken neubeut, eme Perrina gant eur vouez crenv.

— Peger calet eo da benn ! Ne sonjes ket eta ec'h hellomp lemel diganes da vuhez ha digant da c'hoar ?

— Ni n'hon deus aoun ebet rag ho courdrouzou.

— Disprij a res eta hor galloud ? eme Bouland, droug ennhan.

— Ni hon deus fizians e Doue ; hen a vezo hor scoazel en hon anken.

— Doue ! Doue ! ne deo ken nemet eun hano. Ne ket da Zoue a viro ouzomp da laza m'hon deus c'hoant.

— Hor c'honsoli a rai var ar chafot..... hen a vezo hor c'hurunen... N'hellomp ket cahout glac'har d'ar vuhez-man, pa sonjomp hon deus en Eë, ous hor gortos, eur gurunen eternel a c'hloar.

— Aman Bouland gant eur blasfem spontus :

— Ma ! c'hoant mervel ac'h eus ? Te a varvo. Da gomsou a vir ouzomp cahout mui truoz ouzid.Respont prim. Anzavout a res beza repuet ha maget enebourien ar C'houarnamant ?

— Ia, guir eo, sitoïan.

— Eveld'ho adarre, te ac'h eus bet c'hoant guelet ar veleien hag ar Rouane o tont endro ?

— Ia, guir eo c'hoas.

— Te ha da c'hoar, hoc'h eus ho heuliet pa ient d'ann emgann, hag ho sicouret da laza ar Republicanet ?

— Oh ! sitoïan, ann dra-ze n'am eus græt biscoaz.

— Te so bet o spia, evid cass kelou dezho goudeze ?

— Biscoas ! biscoas !

— Te a scrive aliæs bras dezho ?

— Hini ebet ac'hanomp hon diou ne voar na lenn, na scriva.

— Travoalc'h, ni voar breman pegen neubeut a renker fiziout en da respontchou.Marteze te a zisnac'ho ive ac'h eus cuzet en da di merc'h unan d'eus offiserien ar re Venn. E peleac'h ema breman ar plac'h iaouanc-ze ?

— Me, eme Perrina, ne hellan ket respont d'ar pez a c'houlennit breman.

— Ma ne respontes ket, eo rag ma n'helles ket hen disnac'h. Ne ket red deomp gouzout ken. C'hui so coupabl ho tiou, hag e rencoc'h mervel var ar chafot, evid paea abalamour d'ho crimou.

Aman eur re benag d'eus ar re a oa o chilou, a reas eun tamic trous, o tiscuez evelse pegen disleal e cavent ar setans, mæs ker buhan a oe græt dezho rei peoc'h.

Claverolles a savas neuze d'he dro, hag e c'houlennas ive, en he gassoni evid Jean Chouan, condaoni ann diou c'hoar d'ar maro ; hag a veac'h ma oa achu ganthan, e oe douget ar setans disleal-man :

Eur pennad all eur veich all. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 50) DISSADORN 11 A GERZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Hestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 11 a viz Kerzu 1880.

Dilun, 29 a viz Du, ar Senatourien ho deus kendalc'het gant ar Budjet. Deut e oa tro Budjet ar Justis,hag ann autrou Oscar de Vallée en deus græt eur brezegen evid rebeich da Gazot ar pez oll en deus græt a enep ar Justis hag al lezennou abaoue m'ema o terc'hel ar plass-ze. Rebeich a ra dezhan da veza bet divez avoalc'h evid chomm da bresidant pa dribunal ann disparti (*Tribunal des conflits)*, pa oa hano da varn ar pez a oa bet græt dre he c'hourc'hemen. Rebeich a ra dezhan da veza diblasset ha torret, kelliæs a varnerien, rag ne blijent ket da heman ha da hen hont ha ma oa bet lavaret traou var ho fouez,aliessoch gevier eget guirionezou. Unan eus ann Deputeet, Seignobos, en deus fougasset beza bet caus ma oa bet tennet he blass digant eur procureur, en devoa goulennet hervez al lezen, e teufe ann dribunal d'he gondaoni. Guir eo hoc'h eus lavaret ne oa ket guir ar pez a lavare, mæs evid hen disnac'h ar pez so bet tamallet dezhan gant ann autrou de Vallée. Clasc avoalc'h ha poania a ra evid hen ober, mæs en aner eo, petra benag ma eo meulet gant re ann tu cleiz pa zisken eus ar gador ha pa ia d'he blass. Neuze eo e stag ann autrou Baragnon ganthan evid peur-achui ar pez a oa bet commanset ker mad gant ann autrou de Vallée, ar Ministr ne respont ket d'ann autrou Baragnon. Achui a rer goudeze gant Budjet ar justis. Deut eo tro hini ann *Aljerie*, hag henez a vez votet ker buhan, goude m'en deus ann autrou comt de Haussonville en em glemmet,ne deo ket, Gouarner ar vro-ze, Albert Grevy, ann hini a renc respont eus he oberou, mæs kentoc'h eur Ministr, ha ne vell na ne voar netra d'eus ar pez a vez græt eno, rag m'en em gav re bell. Constans a respont dezhan ez eus eur Gommission hanvet evid guelet petra ve ar guella d'ober evid ann *Aljerie*, hag e vezo cavet ann tu d'ober eun dra benag, pa he devezo ar Gommission-ze roet he ali. Ia da ! ma carfec'h cridi ! Evid ann afferze couls evel evid ar re all, ne rafint nemet senti ous ar pez a c'hourc'hemenno ar Franmasonet.En eun taul-lagat e voter ann nemorant eus ar budlato, Cazot a zisnac'h a grenn en deffe morse scrivet eur sort liziri, hag ann autrou Oscar de Vallée a so mad avoalc'h evid lavaret ne fell ket dezhan discredi d'eus ar pez a lavar Cazot, ma lavar n'en deus ket scrivet eur sort lizer, en devezo fizians ennhan, e credo ar pez a lavar, Erfin en eur achui, e lavar penaus ez eus bet choaset evid lacaat e plass ar re ho deus lakeat ho dilez tud ha ne oant nag eus ann honesta nag eus ar gouizieca. Ann autrou de Gavardie en deus hen discuezet sclær avoalc'h er sizun dremenet, hag a lavar eo contant da lavaret doc'htu ann hanoiou, mar fell da Bresidant ar Senat lacaat er meaz ar re oll ne dint ket Senatourien, mæs ne assanter ket ganthan. Aoun ho deus. Pedi a ra ive ar Senatourien da chomm heb voti al lezen so bet digasset dezho gant Cazot, hag a so bet votet gant ann Deputeet, ha ne de goest nemet da lacaat ann disurj etoues ar varnerien. Var he lerc'h, Cazot a sav er gador, mæs caër en deus, ne hell ket disnac'h ar pez so bet tamallet dezhan gant ann autrou de Vallée. Clasc avoalc'h ha poania a ra evid hen ober, mæs en aner eo, petra benag ma eo meulet gant re ann tu cleiz pa zisken eus ar gador ha pa ia d'he blass. Neuze eo e stag ann autrou Baragnon ganthan evid peur-achui ar pez a oa bet commanset ker mad gant ann autrou de Vallée, ar Ministr ne respont ket d'ann autrou Baragnon. Achui a rer goudeze gant Budjet ar justis. Deut eo tro hini ann *Aljerie*, hag henez a vez votet ker buhan, goude m'en deus ann autrou comt de Haussonville en em glemmet,ne deo ket, Gouarner ar vro-ze, Albert Grevy, ann hini a renc respont eus he oberou, mæs kentoc'h eur Ministr, ha ne vell na ne voar netra d'eus ar pez a vez græt eno, rag m'en em gav re bell. Constans a respont dezhan ez eus eur Gommission hanvet evid guelet petra ve ar guella d'ober evid ann *Aljerie*, hag e vezo cavet ann tu d'ober eun dra benag, pa he devezo ar Gommission-ze roet he ali. Ia da ! ma carfec'h cridi ! Evid ann afferze couls evel evid ar re all, ne rafint nemet senti ous ar pez a c'hourc'hemenno ar Franmasonet.En eun taul-lagat e voter ann nemorant eus ar bud-

jet-ze, hag e peger gant hini ar Relijion. Ann autrou baron de Ravignan a c'houlenn e ve lakeat adarre var ar Budjet-ze ar pez so bet distaulet gant ann Deputeet, hag e assanter ganthan. Breman ar Gambr a denno anezho cuit adarre marteze, mæs da c'hortos, ar Senatourien ho devezo græt ho dever.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou Paul de Cassagnac en em glemm d'eus eul lizer scivet gant ar c'horonel Riu (ann hini a ioa e penn ar soudardet ho deus tennet cuit eus he blass, ha douget ann autrou de Baudry-d'Asson er meaz d'eus Cambr ann Deputeet), el lizerze Riu a lavar, penaus d'ann devez-ze, ann Deputeet a ioa egis eur vanden scolaerien dichadennet. Ar c'homsou-ze, eme ann autrou Paul de Cassagnac, a so eun injur evid ar Gambr ; mæs Gambetta a respont ne dint ket, ha pa lavar ar mestr eun dra, ann oll a renc credi hag ober peoc'h. Goudeze e voter eun neubeut lezennou bihan, hag e stager adarre gant al lezen var ar scoliou evid netra. Mar peus sonj, Dissadorn diveza ann autrou de Saunier en devoa allet lacaat ar Gambr da evessaat ous ar pez a c'houlenne, penaus d'eus ann 8 centim a oa red da gahout evid ma ve ar scoliou evid netra, daou a vije bet var goust ar Gouarnamant, ha 6 nemet ken var goust peb commun. Hogen, evel m'en deus lavaret Ferry, penaus ma vije bet votet kement-se evid mad, e vije bet red dezhan tenna al lezen. Paul Bert, ann hini en deus ar muia c'hoant e ve votet al lezen-ze, rag ma eo sur e teui var he lerc'h eul lezen all, da lavaret e vezo red d'ann oll darempred ar scoliou, hag ive ne vezo mui e penn ar scoliou-ze nemet mistri-scol tud ar bed ; Paul Bert en deus græt ha lavaret kement, ma eo bet taulet a gostez ar pez a c'houlenne ann autrou de Saunier, hag ann oll communiou breman a renco paëa 8 centim dre lur muioc'h peb bloas nemet er c'hommuniou eleac'h ne dâl ket ugent lur peb centim. Pa so bet votet var ann affer-ze, ann autrounez Freppel, de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet evid neubeutaat samm ar c'hommuniou, hag ar re all, Arnoult, Caurant, Corentin Guyho, Hémon, Nédellec ha Swiney ne felle ket dezho dizamma ar c'hommuniou, mæs n'ho devoa ket c'hoant e vije bet tamallet dezho beza votet evid ho samma, n'ho deus votet a du ebet. Anat eo ho deus bet aoun e vije bet tamallet dezho ho voterez da benn ann electionou. Mæs anat eo ne oant ket evid neubeutaat samm ar c'hommuniou, panefeze ho dije votet gant re ann tu dehou, ha c'hoas e livirint e claskont e peb tra brassa mad ar bobl, ha c'hui a vezo sod avoalc'h evid cridi ar pez a livirint ! ! Peur eta e veloc'h sclær ne glascont nemet en em zervicha a-c'hanoc'h evid en em huellaat, hag eur veich savet dreist ar re all dre ho sicour, e collont ar sonj ac'hanoc'h, na ne glascont, e peb tra, nemet ho interest ho unan.

Dimeurs 30 a viz Du, er Senat, ann Autrou de Gontaut-Biron, bet cannat ar *Frans* e *Berlin* a c'houlenn cont digant Barthelemi-St-Hilaire, ministr ann afferiou evid dianveaz ar vro d'eus ar pez en deus græt en afferiou diveza eus ann *Europe* varbenn ann *Turquie* hag ar *Grèce*. Ni, emezhan, a gar hag a c'houlenn oll ar peoc'h ha c'hui dre zievesdet oc'h bet var nez da denna eur brezel spontus var ar vro heb beza goulennet ali ann diou Gambr. Casset peus ho listri-brezel da heul re ar re all ha m'ho dije renket tenna, c'hui pije renket ober ive, hag evelse ho pije tennet beac'h varnomp ha kement-se evid rei da eur vro vihan *(ar Montenegro)* eur geric-vihan hanvet Dulcigno.

Evid ar *Grèce* c'hui so bet ive var nez cass ho soudardet hag ho listri-brezel d'ho sicour, evid trec'hi ann Turket peu sort ezomm a oa d'hen ober ? Ne dlefec'h ket disonjal penaus abars clasc mad ann Turket pe ar Grecianet, e tlefemp da genta clasc brassa mad ar Fransizien hag hor brassa mad-ni breman eo ar peoc'h.

Farre Ministr ar brezel a respont eus he vella mæs he vella ne dâl ket cals a dra, rag evid lavaret ne domp ket bet en danjer da gahout brezel e lavar e oa bet difennet ous ann hini oa e penn listri ar Frans tenna ar gannol ha lavaret dezhan en em denna cuit ma vije c'hoarvezet gant unan benag eus ar re all d'hen ober. (Neuze vije bet braô ervad hag ar re all ho dije bet leac'h d'ober goab ac'hanomp !) Fallout a ra dezhan lacaat ar Senatourien da gredi penaus ne ket cannad ar Frans mæs hini Bro-Saoz en deus comset eus ar *Grèce* en Assamble cannadet ann *Europe* e Berlin.

Ann Autrou de Broglie a respont d'ar Ministr hag a lavar penaus cannad ar Frans e *Berlin* a dlefe beza lavaret pa so bet hano cass listri-brezel ann *Europe* d'ober aoun d'ann Turket, penaus pa oa hano eus ar peoc'h e oa a unan gant ar re all ha contant bras d'eus ar pez a rafe ar re all evid-se, mæs ne oamp ket e taill ober muioc'h goude ar brezel scrijus hon devoa bet da soutenn, dreist oll pa ne oa deut den d'hor sicour ne oa ket red deomp mont da sicour ar re all. Ne dlefemp ket beza cassct hol listri-brezel assambles gant re ar broiou all, mæs ne vije ket bet enorabl digass anezho en dro ma vije bet c'hoarvezet e vije bet red en em zervicha eus ar c'hanoliou. Breman pa so bet miret ouzoc'h da vont re bell e tletec'h lavaret d'ar Gresianet : ni hon deus promettet ho sicour da gahout ar pez ho peus c'hoant hag e talc'himp d'hor promessa, mæs mar fell deoc'h mont re vuhan ha dansal araug ma sono ar biniou n'hoc'h eus ket leac'h mui da c'hortos sicour ebet digant hor soudardet nag hol listri-brezel.

De Freycinet a deu neuze d'en em zifenn hag assambles ganthan Waddington ha Barthelemy-St-Hilaire, mæs ne lavar netra nevez, ne ra ken nemet astomma ar pez so bet lavaret gant ann hini diveza-man. Eur veich achuet ganthan, ann Autrou de Broglie a lavar penaus e sonj dezhan goude ar pez so bet lavaret ganthan ne c'hoarvezo mui biken kement all hag e vezo fur avoalc'h ar Gouarnamant evid miret d'en em lacaat e danjer da zisclæria brezel da eur vro benag heb consantamant ann diou Gambr.

Er memes devez e Cambr ann Deputeet ez eus bet votet eur guchennat lezennou eus a bere ar vrassa eo ann hini a verc penaus e vezo hanvet hiviziken barnerien ann Tribunalou a gonvers. Var ann affer-ze de Gasté, a so atau evid ann traou diskiant en deus goulennet ec'h alfe ar merc'het a so e penn ann ties a gonvers ne ket hebken henvel ar varnerien, mæs ive beza hanvet ho unan. Egis ma hellit cridi ann oll n'ho deus græt nemet c'hoarzin epad ma oa o prezec.

D'ar Iaou, 2 a viz Kerzu, er Senat, e kendalc'her gant ar Budjet. Gant Budjet ar brezel emer brem n. Ann autrou de Kerdrel a rebeich ous Farre, ann disurj a laca e peb tra, dre ar c'hoant da cheinch eun dra benag. Rebeich a ra dezhan da veza taulet ann daboulinerien a gostez, ha var ann affer-ze, ann autrou marechal Canrobert hen rebeich evelthan ous ar Ministr. Ann autrou de Kerdrel a gendalc'h o lavaret d'ar Ministr, en deus lakeat ar politic en arme, hag etouez traou all, e rebeich outhan beza anduret e lavarfe Montluc, Prefet ar Morbihan, da soudardet Pondivi, e tlient beza laouen bras pa ne oant mui e servich ann tirantet. Ne oant bet morse nemet e servich ar Frans, a lavar ann autrou de Kerdrel, hag aman e lenn eul lizer scrivet gant Jules Ferry d'ann Depute Thompson, da lavaret dezhan penaus Farre en devoa punisset ann offiserien-ze, ho devoa difennet e Vichy eun neubeut beleien, e oa unan eus Professoret ar vro a ioa oc'h ober goab anezho, hag o lavaret penaus dre-ze, Ministr ar brezel en devoa venjet enor ar vistri-scol tud ar bed; na c'hui, autrou Ministr, peur e teuio ho tro da venji enor hoc'h offiserien, græt goap outho gant ar vistri-scol-ze ? Ann autrou de Kerdrel a achu oc'h en em glemm en dije ar Ministr anduret e teufe hor soudardet d'ober micher ar polis evid chasseal ar Relijiuset eus ho zies.

Aman Farre a ra van da respont d'ann autrou de Kerdrel, mæs oll ar pez a lavar a hell beza lavaret en neubeut comsou-man : Me, emezhan, a renc respont d'eus ar pez am eus græt ; hag hen ober a rin ; mæs ne fell ket din lavaret deoc'h perag am eus hen græt. Hogen, egis ma lavar penaus mar g'en deus tennet ho flass digant eur gals d'eus offiserien arme ar vro *(territoriale)*, ne deo nemet rag ma felle d'ar re-man digass ar brezel er vro, ann autrou de Lareinty, unan eus ar re so bet torret ganthan, a lavar n'e ket guir ar pez so bet tamallet dezho gant ar Ministr. En he c'houde, ar Jeneral d'Andlau en em glemm e ve cresket beb bloas ann dispignou evid ann arme, heb ma dalvesfe da netra. Ar Ministr a respont dezhan ema o sonj ober eul lezen evid lacaat urs e kement-se. Neuze e sav ar Jeneral Robert, evid rebeich da Farre tenna ho flass digant ann offiserien brassa soken, kerkent ha ma teu eun neubeut lamponet d'en em glemm anezho. Kense e lavar, c'hui peus tennet he blass digant ann autrou Coronel de l'Espée, rag ma oa bet falvezet ganthan (hag en devoa hen great e guirionez), difenn eun neubeut beleien, e oa canailles ann Hâvr o clasc affer outho.

Aman ar Ministr, a respont e punisso atau ann offiserien a lacai ho fri er politic. Neuze, eme Deputeet ann tu dehou, oll a unan, miret ous eur Relijius beza taulet er mor, eo ober politic pe mâncout d'ho deveriou evid ann offiserien ! eo 'ta. Ar Ministr ne respont ket ; mæs re an tu cleiz o veuli anezhan, a ziscuez anat emaint oll lakijen Gambetta, ha kein oc'h kein en oll afferiou-ze. Goudeze ec'h achuer didrous voti ann nemorant d'eus Budjet ar brezel.

Er memes deves, e Cambr ann Deputeet, e voter pere eus ar re-man a vezo carget eus ann enclasc var oberou ann autrou de Cissey, er c'heit ma eo bet Ministr ar brezel.

Goude-ze, ar Jeneral Farre a renc clevout digant ann autrou Delafosse, traou a zisplij kement dezhan a dra sur, evel ar re en deus clevet Dimeurs er Senat, digant ann autrounez de Gontaut-Biron ha de Broglie. Ann autrou Barthelemi-Saint-Hilaire en deus respontet dezhan ; mæs n'en deus ket cavet netra guelloc'h da lavaret, eget ar pez en devoa lavaret Dimeurs er Senat, hag a oa paour avoalc'h gouscoude. Ann autrou Delafosse a c'houlenn digant ar Gambr, voti n'he deus ket fizians er Ministr evid kenderc'hel ar peoc'h ; mæs ne assanter ket ganthan, hag e voter gant Louis Legrand, *saveteer ar Vinistret*, penaus e heller cahout fizians e Barthelemi-Saint-Hilaire. Evidon-me, ne gredan ket ec'h alfer cahout cals, ha ma plijefe gant Gambetta cass hor soudardet hag hol listri-brezel da sicour ar Gresianet d'ober brezel d'ann Turket, ne gredan ket ec'h alfe miret outhan, na soken, en deffe c'hoant d'hen ober.

Der Guener, 3 a viz Kerzu, ar Senatourien ho deus achuet gant ar Budjet, var Budjet ar *Marine* den ebet ne lavar ger. Var hini Jules Ferry, ne ket hini ar scoliou, mæs ann hini all (Beaux-Arts) pe guir daou so en he garg, ne bouezer ket cals kenneubeut. Var hini al labourou-bras, ann autrou Caillaux, a so bet he unan Ministr al labourou-ze, en em glemm e vé bet implijet evid ober

traou all, ann arc'hant a oa bet votet evid al labourou bras-ze ; ann dra-ze ne ket mad, emezhan rag egis-se e teufoc'h da samma re ar vro. Sadi-Carnot, eil da Vinistr al labourou-bras, a respont d'ann autrou Caillaux, hag a lavar penaus ho deus græt evid ar guella, hag e sonj dezhan ne vije bet possubl d'ober ken. Achuet he brezegen ganthan, e voter Budjet al labourou-bras, hini ar Relijion, ar Poste hag ann Telegraf, hini ar scoliou, ha pa peger gant hini al Lejion a enor, evel ma c'houlenn ar Gommission e ve casset cuit ar Seurezet *Mères de Dieu*, a so 30 bloas so e penn ar scoliou evid merc'het ar re so el Lejion a enor, ann autrou baron de Ravignan a c'houlenn ne ve ket græt. Jules Ferry a lavar ez eus bet promettet gant ar Gouarnamant d'ann Deputeet, e vije bet lakeat mestrezet-scol tud ar bed eleac'h,ar Seurezet a so breman, hag ar Gouarnamant, ma car, a hell hen ober. Ar Jeneral Robert, neuze, a respont anezhan ; mar g'hellit hen ober ho unan,perag hoc'h eus neuze casset ann affer dirag ar Senat ? mæs nan. gouzout mad a vouiec'h ne oa ket ho cuir d'hen ober, hag e carfec'h e vije bet votet ganeomp evid ho tisamma ; mæs n'her rafimp ket. Var ann affer-ze, ar Gommission a lavar ec'h heller voti ar pez a c'houlenn ann autrou de Ravignan, mæs ar Gouarnamant a rai he c'hoant, da lavaret eo, evid prezec sclær ne rai van ebet d'eus santimant ar Senatourien. Hogen, egis m'hel lavar ann autrou Paris, m'en deus ar Gouarnamant guiriou, ar Senatourien ho deus ive, hag a renc beza respetet. Achui a rer goudeze gant ar Budjet, ha setu ni hon devezo 3 milliard hanter da baëa er bloas a zeu, e 1881.

Dissadorn, 4 a viz Kerzu, e teu dirag ann Deputeet al lezen var ar scoliou, da lavaret e renco ann oll ho darempred, ma ne fell ket d'ar gerent beza punisset. Paul Bert, goassa enebour ann Ilis ann hini en deus græt al labour evid alia Deputeet da voti al lezen-ze , a brezeg eun tamic d'eus ann *obligation* da vont d'ar scoliou, mæs cals muioc'h, petra benag ma lavarer dezhan ne goms mui eus al lezen emer oc'h evessaat outhi, d'eus eul lezen all a zeufo varlerc'h houman, hag a vezo var ar scoliou difeis ha dizoue. Ar Republicanet eus ann tu cleis n'ho deus nemet meuleudi d'ober anezhan, ar pez a ziscuez anat emaint a du ganthan. Ann autrou de la Bassetière a respont anezhan, hag a lavar traou ker sclear, ne ve ket possubl d'ar Radicalet chomm heb guelet ar sclærijen, ma ne teufent ket da serra ho daoulagat evid miret da velet ann disterra.

Ebars el lezen-ze e lavarer penaus peb unan en devezo al liberte da scolia he unan he vugale pe d'ho rei da scolia da eun all, heb ma ve red dezhan ho c'hass da scoliou ar Gommun ; mæs beb bloas e vezo examinet ar vugale-ze, da velet hag int ho deus desket mad avoalc'h. Ma n'ho deus ket, ar gerent a renco chench scol dezho. E peleac'h, eme ann autrou de la Bassetière, e cavoc'h hu tud avoalc'h evid ober ann examinou-ze ? Ha piou a baëo anezho d'ober eul labour ker poanius?

Eur pennad all eus al lezen a lavar, penaus pa vezo bet anavezet d'oc'h ann examinou ne de ket crenv avoalc'h ann descadurez roët d'ar vugale en eur scol, ar scol-ze a hello beza taulet en traon gant Conseil ar scoliou e peb Departamant, da lavaret eo, rag anat eo, ne ket scoliou ar Gommun a vezo græt kement-se dezho ; ma vez votet al lezen, e vezo lakeat evelse etre daouarn ar Gouarnamant ar voïen da dorri ann oll scoliou all d'ober plass d'he re.

Erfin var ar pennad a lavar e vezo dibabet e peb commun eun neubeut tud evid barn ar re ne gassefent ket ingal ho bugale d'ar scol, setu aman ger evid ger ar pez a lavar ann Autrou de la Bassetière, « Penaus a gavfoc'h-hu en eur gommun tud enorabl hag enoret a garfe beza evelse barnerien ho c'henvrois ? Penaus a gavfoc'h-hu dreist oll meariou a garfe eleac'h en em ziscues madelezus hag evel tadou evid habitantet ar gommun beza oc'h impia dalc'h-mad hag oc'h ober a beb seurt mizer dezho ? Int eo e guirionez a renco clasc ha guelet ha be eo e guirionez re ziners ar c'hrouadur evid dond d'ar scol ha guelet ha be oa re rust ann amzer, re hir ha re ziæs ann hent evid miret outhan da zont d'ar scol, int eo a renco chilou clemmou ar verourien vihan a lavaro penaus e mare ann hada hag ann eost e rencont derc'hel ho bugale er gear evid dioual al loenet, int eo adarre a renco chilou clemmou ar beaurien a ziscuezo sclær hag anat penaus ma ne gassont ket ho bugale d'ar scol ne ket ho deffe bolontez fall, mæs beva a rencont da genta hag ho deus ezomm cahout sicour ho bugale. I'a vezo red da gommission ar scoliou barn ann dudze penaus ec'h hellint-hi beza didruez avoalc'h evid condaoni anezho? ha m'her greont, da beu sort poan e condaonint-hi anezho ? da baëa eun dra benag en *amende ?* Mæs pa n'ho deus ket peadra da veva, piou a baëo ann *amende*, ha ma vent condaonet d'ar prison, piou a vago ar vreg hag ar vugale er c'heit ha ma vezo ann tad prisoniet? » He brezegen penn da benn so bet henvel ous ar c'homsou-ze, mæs ne chilaouer ket anezhan, hag anat a ioa e vije bet roet he c'hoant d'ar Gouarnamant gant potret ann tu cleiz. Achui a rer evid hirio gant prezegen ann Autrou de la Bassetière, divezatoc'h e vezo kendalc'het. A.

Ar scoliou *sensé* evid netra hag ar c'hommuniou.

Voterez al lezen var ar scoliou evid netra,gant ann Deputeet, ne ket hebken ober e ve goassoc'h sammet lod eus ar Fransizien gant ar c'hargou eget ar re all ann hini a ra, mæs ive creski cals cargou ar C'hommuniou. Breman ez eus vardro

30,000 commun n'ho deus ket allet rei ar acol evid netra, rag n'ho devoa ket peadra evid-se. Hogen hivisiken, hervez al lezen votet gant ann Deputeet ann oll scoliou a *renco* beza evid netra hag ann oll dispignou red evid-se a vezo e carg ar C'hommuniou, Ar Gouarnamant n'en em gargo d'eus netra. Egis-se a renc beza græt a lavar ar Gouarnamant evid ingala mad ar budjet. Plijout avoalc'h a rafe deomp credi al lavaraou-ze ha ne ket ni a c'houlenno creski ar budjet var digarre cahout ar scoliou evid netra, kenneubeut ha na c'houlennimp ket implija evid-se ar pez a ve a gresc beb bloas var ann arc'hant a rezever muioc'h evid ne oa sonjet ober,rag ar re-ze a renc da genta beza implijet evid distaul lod eus ar c'hargou a bouez cals var al labourerien ha soken var ann oll Fransizien.

Hogen teuler var gein ar C'hommuniou ar pez a gav d'ar gouarnamant eo re bouner evithan, ni gav kement-se fall tre hag e guirionez d'eus ialc'h ar re a baez ar c'hargou eo e teuio atau. Pe vern deomp paëa var ar principal pe gant centimou lakeat oc'h ar principal. E guirionez deomp-ni ne vern ket pe guir e remkimp atau paëa. Ar pez a c'houlennomp eo ne ve ket red deomp paëa hiviziken muioc'h eget na reomp breman.

Al lezen-ze a ia a enep ann *egalite* evid ar c'hargou, pe guir ar re ma talvezo dezho ar scoliou evid netra ne baefint ket anezhi, a ia ive a enep al lezen a c'houlenn e teufe ann oll da baëa hervez ho danvez pe guir ann oll Communiou a renco paëa kement ha kement ann eil evel heben pe vent paour pe pinvidic.

Al lezen-ze a ia kement a enep al lealdet mar de caus e teu cals gazetennou d'en em glemm d'eus ar pez a c'halver ar centimou red *(centimes obligatoires)* ha da c'houlenn e ve lezet ho liberte gant ar C'hommuniou da lacaat centimou pe d'ho zenna. Kement-se, ma ve græt evid miret ne rafe re a zroug al lezen fall votet en devez all gant ann Deputeet,a ve cals falloc'h c'hoas rag ar centimou red a so lakeat evid discuez e renc ann oll communiou plega d'ar Gouarnamant ha ma vent tennet cuit e ve æssoc'h ober ar pez a c'houlenn conscillerien ann ti-kear e *Paris* e teufe peb commun da veza he mestrez d'en em c'houarn he unan. Gant ar re-ze hebken eo ma hell ar Gouarnamant cahout peadra evid lod eus ann dispignou a ve panefeze græt pe taulet a gostez hervez ma blijefe d'ar Gonseillerien.

Ma ve lezet e guirionez ar C'hommuniou libr da lacaat pe da lezel a gostez ar centimou-ze, abars pell e teufe da veza goal fall ann hentchou bihan *(chemins vicinaux)*, a so bet red evid ho c'hempenn kement a amzer, a labour hag a zispignou, rag ar C'hommuniou a rencfe en em zamma evid-se. Neuze e ve lezet dirapar ann ties-kear ann Ilisou, ann tribunalou hag ann ties all a parchant ous ar Gommun. Dies bras ez eo compren e ve piz avoalc'h evid ober eur sort traou, ar re a rafe ar muia gaou outho ann avarisdet-ze, ha gouscoude den ebet mar anav petra eo ann dud na alfe disnac'h e c'hoarvesfe ann traou en daillze, kense n'eus douetans ebet, ar centimou-ze so centimou-red hag eur malheur eus ar re vrassa a ve ma vent tennet en traon.

Hogen ma ve red derc'hel d'ar centimou-red, egis a velit, ma sujfe guelloc'h ar C'hommuniou d'ar Gouarnamant, arabad eo ho c'hreski nemet red bras e ve,ha c'hoas ann neubeuta ma vo possubl hag hirio soken eo red teuler cals muioc'h evez e kement-se, rag kement a so a centimou cresk var ar principal ma vezo red heb dale paëa muioc'h evid ar centimou eget evid ar principal. D'ar Gouarnamant eo, a so goard evid ar C'hommuniou da deuler evez e kement-se. Hogen en affer-man en deus manket d'he zeveriou a voard pa so bet falvezet ganthan lacaat ar C'hommuniou da baëa ho unan ar scoliou evid netra o samma anezho oll gant 8 centim muioc'h.

Pa n'helle ket ar Gouarnamant paëa ann dispignou-ze he unan pe da viana ar pez brassa anezhi ne dlefe ket beza kinniget ober eur sort lezen. Pa n'en devoa na couraich nag hardisiegez avoalc'h evid lavaret d'ar Frans. Ar scoliou evid netra, ar vro eo a renco ho faëa mar goulenn anezho,ne oa ket mad dezhan clasc ober dre drubarderez ar pez na grede ket hen anzavout e guirionez,lacaat eur c'harg nevez var ar vro dre ann 8 centim nevez-ze.

Hogen m'en dije hen anzavet, ar Vro he deffe her guelet re sclear, neuze ne vije ket bet votet ar scoliou evid netra, ann electourien ho deffe difennet ous ho Deputeet d'hen ober hag hen a felle dezhan cahout da genta ar scoliou evid netra da c'hortos ma vezo red ho darempred ha ma vezint dizoue, Guelet a rafimp heb dale hag hen a vouio guelloc'h ar Senatourien eget ann Deputeet difenn interest ho c'henvrois, mæs travoalc'h eo kement-man evid discuez deoc'h penaus ar scoliou sense evid netra a gousto goal ger deoc'h. A.

Ar C'hrist a c'honeo.

PSALM CIX. II.

Quasi in silvâ lignorum securibus exciderunt januas ejus.... polluerunt tabernaculum nominis tui.

Torred zo doriou sakr a dauliou bouc'hili
Evel gouez ar c'hoajo ;
Gant o daouarn fallakr o deus saotred ann Ti.
'Lec'h ma chom ann Aotro.
Ps. LXXIII. 6, 7.

I

Perag zo dispac'h e peb bro ?
Perag e ruill ann oll boblo
Treo direiz enn o c'halono ?

Rouane ha tud krenv ar bed
Eneb Doue zo 'n em zaved,
Eneb he Grist zo 'n em gleved.

— Torromp, eme, o c'hoz chaden !
Brevomp o ieo, ha da viken
Taolomp-hi pell divar hor penn ! —

II

Ann Hini 'jom ebarz ann Ee
A c'hoarzo goab ouz ann dud kre ;
'Nn Aotro Doue ra fae var-n-he.

Ha pa deui hen en he vroez
Da gomz out-he, gourdrouz he vouez
A rei d'he krenan gand enkrez.

III

— A beurz 'nn uc'hel meurbed ez on
Eme ar C'hrist, roue Sion
Menez santel ker d'he galon.

Me displeg he ioul d'ann dud reiz.
Hen 'lar d'in : — « Va map ! euz ma [c'hreiz
« 'Meus da c'haned hirio ann deiz
« Goulenn, ha me roi d'it timad
« Ar bed oll da skabel d'az troad
« Ha da zujidi peb broad.
« Eur voalenn houarn a zalc'hi,
« Neb 'zav eneb d'id a dorri
« 'Vel ann distera lestrik pri. » —

IV

Ha c'houi, rouane, klevit breman,
Ra gavo desk ann neb eman
O rei lezenn d'ann douar-man.

Doue zo red d'oc'h he zouja,
Enn he voazoniez kaout ho joa
Ha plegan d'han enn eur grena.

Tapet kelenn, les't ho tiroll :
Mar sav droug enn Aotro, tud foll,
Kuit diouz he hent afec'h da goll.

Pa vo ennhan tan eun droug ruz
Emberr, ann oll a vo euruz,
A fizias enn Holl-C'halloudez.

Gloar d'ann Drindet ! gloar penn-da-benn
Digant he oll grouadurien
A viskoaz, breman, da viken !

BARZ AR GOUET.

Mellezour ar Galoun-Zacr.

Eul levr nevez a zo great e brezonek divar benn ann devotion d'ar Galoun-Zacr a Jesus.

Eun devez hor Zalver a lavaras da Vac'harid-Mari, en eur ziscouez dezhi he Galoun e creiz flammou tan ar garantez, gant eur gurunen spern endro dezhi, hag eur groaz var ar bek : « Setu aze, emezhan, ar galoun e deus caret kement an dud, ha n'he deuz ouz ho ferz nemet ienien ha disprizanz. » C'hoant am euz, eme Jesus d'al leanez santel-ze, e ve adoret ha caret va c'haloun gant ann dud, hag ar re a rai kement-se, ho devezo diganhen e leiz a c'hrassou.

Setu perag ar gristenien vad a zo en em roet d'ann devotion gaer-ma, hag a zo en em lakeat da ober mis ar Galoun-Zacr, evel a rer mis Mari ha mis Sant Joseph.

A levr-ma, galvet, *mellezour ar Galoun-Zacr*, a zo great evit ma cresco ar garantez evit Jesus-Christ, hag evit ma vezo eassoc'h d'an dud divar ar meaz ober mis ar Galoun-Zacr. Caout a rint el levr-ma eur gentel evit peb devez euz ar mis ; eur pennad scrid evit tremen an amzer dirag ar Zacramant hag evit ober an heur zantel.

Ouspenn, bez e zeuz enhan pedennou an offeren, ar gousperou, hent ar Groaz hag ar Gonsecration d'ar Galoun-Zacr.

Ar guella hag ar c'haera devotion a ouffemp da gaout, eo adori, caret ha trugarecat hor Zalver Jesus-Christ. En em roomp eta d'an devotion da Galoun Jesus, mammen an oll c'hrassou ; euz ar Galoun-ze e redint druz ha puill var an eniou. Jesus en deuz roet deomp he Galoun-Zacr, ar Galoun-ze a zo bet toullet var ar groaz ; diouthi eo redet an dour hag ar goad evit goualc'hi hon eniou; euz ar Galoun-ze e teu ann oll c'hrassou. Heb an nerz euz a c'hraz Doue, ne c'hellomp ober netra evit hor zilvidigez : « Heb dime, eme Jesus, ne c'hellit ober netra talvoudek evit an env. » Setu perag hor Zalver a lavar deomp : Deut davedhon, tud poaniet ha samet didan ho peac'h anken; deuit ha me ho tiboanio hag ho tizamo.

E creiz ar goall skueriou a velomp a bep tu, hag an techou fall a zo bep mare o virvi enomp da gaout piou ez aimp-ni, o va Doue, nemet davedhoc'h. Enhoc'h ema ar vuez eternel ; enhoc'h e cavomp buez ar c'hraz er bed-ma hag ar vuez euruz er bed all.

Deomp oll eta da gahout Caloun Jesus, Caloun hor guella mignon, daoust e pe stad benag e ouffe beza hon ene keaz. Eno e cavimp sclerijen ar feiz, an nerz da ober ar vad, ar peoc'h ha didor evit hon ene, e creiz ar barad amzer fall a dremen hirio var ann Iliz catolik, er mare ma fell d'ann dud difeiz discar hor Relijion.

Ia, evel bagik Sant Perr guechall var ar mor counaret, e creiz ar goal-amzer ha dare da veza lounket gant an tarzou a zaill a bep tu dezhi, an Iliz catholik a zo brema ive taollet ha distaollet, ha dare da veza trec'het en hor bro gant ann dud difeiz, ne ehanont da labourat ha da iudal eneb dezhi ; droug a reont, calz eniou a gollint, mez he discar ne rint ket. Jesus a zo bepred ganthi evel m'en em gave e bagik Sant Perr ; ober a ra an neuz da veza cousket, greomp evel ma reaz an Ebestel, criomp da Jesus en eur lavaret gantho : *Aotrou, saveteit ac'hanomp, emomp o vont da goll.* Jesus a zavo ive brema evel ma reaz e bagik Sant Perr ; astenn a rei he zourn, hag ar bed a ialo mad ha sioul gant ann Iliz. Ar beden hag an devotion d'ar Galoun-Zacr a rei hor zilvidigez, a denno grassou Doue var ann Iliz hag he lakeo da drec'hi an Droug-Speret hag an dud counaret eneb dezhi.

Mellezour ar Galoun-Zacr, great evit creski ann devotion da Galoun Jesus, en em gav eta e poent hag en amzer evit mad an Iliz ha silvidigez an eniou. Dihun a rei ar feiz, ha maga a rei ar garantez en eniou. Tud divar ar meaz, kemmerit ha lennit al levr-ma ; vad a rei en ho ti ; eun tenzor e vezo evidhoc'h hag evit ho pugale var ho lerc'h. Ho cass a rei da Galoun Jesus, mammen an oll c'hrassou ; creski a rei ho feiz hag ho carantez evit hor Zalver ; lacaat a rei ar peoc'h hag ar garantez en ho tiegez. Grassou an env a ziskenno varn'hoc'h ha var kement mad hoc'h euz, ha bez ho pezo digant Doue an nerz da vale calounek e hent ar Baradoz.

Caout a rafac'h al levr-ma e ti an Aotrou FOURNIER, *e Brest, hag e ti an* Aotrou SALAUN, *e Kemper.*

KELEIER ANN ESCOFTI.

Ar choas græt gant ann Autrou'n Escop d'eus ann Autrou de Penfentenyo, evel person-arc'hbelec d'eus ann Ilis gatedral. en deus bet aotre ar Gouarnamant, d'ar 24 a viz Du diveza,

Ann autrou Jegou, vikel-vras, o veza goulennet digant ann Autrou'n Escop digemer he ziles, ann autrou Serre, person canton e Landerne, a so bet hanvet vikel-vras. Ar Gouarnamant en deus roet he aotre d'ar choas-ze, d'ann 30 a viz Du. Ann autrou Jegou a chomm atau vikel-vras a enor, gant ann oll galloud en devoa a ziagent.

Ann autrou Henaff, person Sant-Thos, a so hanvet da berson er C'hlostr-Pleyben.

KELEIER.

Ann autrou Bellot des Minières, vtkel-vras Bourdel, so hanvet da Escop e *Poitiers*.

Ann autrou Cotton, Escop Valence, a ioa bet galvet dirag ann tribunal, evid beza scrivet en eur fæson ne oa ket dereat, a lavarer, d'ann autrou Fallières, eil da Vinistr ann afferiou evid diabars ar vro.

Der Iaou diveza, 2 a viz Du, e teue ann affer dirag ann dribunal. Contant bras e vije bet ar Radicalet ma vije bet condaonet ; mæs ar varnerien, goude beza evesseat mad ous ann affer, ho deus lavaret n'en devoa græt droug ebet.

Madou ann douar.

Epad ar Sizun-man, ar marc'hajou so chomet memes tra ; evelken, lavaret e ve, e ve c'hoant distaul. Neubeut a rer a afferiou, rag ar veillerien ne fell ket dezho prena, petra benag n'ho deus ket cals a ed en ho grignoliou. Sonjal a ra d'ann oll, penaus er bloas-man, pris ann daou c'hant lur guinis a vezo 29 lur epad ar bloas, heb pellaat cals eus ar pris-ze a du ebet.

PARIS. — *Dimerc'her, 1 a viz Kerzu.* — Afferiou avoalc'h. Ar verzourien a fell dezho cahout cresc, mæs ar veillerien d'eus ho zu, a c'houlenn distaul. Guinis ar vro a so d'eus 28 lur 10 g, da 31 lur, ann daou c'hant lur.

Ar segal so neubeutoc'h clasc varnezhan ; paëa a rer ann daou c'hant lur 21 lur 10 g. da 23 lur, er gâr pe var ar bagou. Muioc'h hey a zigasser var ar marc'hat eget ne ve guerzet. 18 lur 10 g. da 20 lur 10 g. ann daou c'hant lur, dious ann danvez.

Ar c'herc'hou so eun tamic distaul varnezho. 21 lur 15 g. ar re vella ; 18 lur 10 g. ar re zisterra.

KEMPER. — *4 a viz Kerzu. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 24 lur 10 g. — Segal, 21 lur 10 g. — Hey, 17 lur 10 g. — Kerc'h, 17 lur 50 g. — Ed-du, 18 lur »» g. — Avalou-douar, 5 lur 10.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

« Goude beza clevet hirio respountchou Perrina Cottereau, oajet a 18 bloas, ha re Renea Cottereau he c'hoar, d'eus commun Sant-Ouen, a oa tamallet dezho beza maget enebourien ar Republic, scrivet dezho lisiri leun a superstitionou, hag a glaske digass endro ar veleien hag ar Rouane er vro, hag ive beza sicouret e peb fæson ann enebourien-ze d'ar Republic, ann dribunal soudardet dastumet evid-se, a lavar penaus Perrina Cottereau ha Renea, c'hoarezet d'ann dud-se hanvet Cottereau, ha lezhanvet *Chouantet*, a ioa e penn hon enebourien, ho deus spiet evid cass ar c'helou dezho, ho maget ha pourveet d'ho oll ezomou, hag erfin, ho deus kemeret dillad soudard, hag ho sicouret da laza ar Republicanet. Goude beza clevet *proces-vérbal* ar re ho deus ho frisoniet hag ar re ho deus ho zamallet, goude beza goulennet digant ar re oa eno ha be ho devoa eun dra benag da lavaret e-vitho pe a enep dezho, heb ma savfe den, goude beza clevet ar Procureur, hag oc'h evessaat ous lezen ar 4 a viz Kerzu diveza, e condaonomp d'ar maro, Perrina ha Renea Cottereau, hag e c'hourc'hemennomp e vezint lakeat etre daouarn ar bourreo abars pedir heur var'n ugent. »

Perrina Cottereau ne rea van epad ma lenner dezhi eur setans ken disleal. Er c'hontrol, e console he c'hoar iaouanc a ioa dirollet da lenva, ha pa oe achu, o tistrei varzu ar varnerien, e lavaras dezho :

— C'hui a ra deomp evel d'ar re falla eus ann dud ; mes ann autrou Doue a vezo hor guir barner, hag hen a recompanso ac'hanomp evid ar pez hon devezo gouzanvet dre garantez evithan. Ne c'hortosen diganeoc'h na truez, na justis. Breman n'am eus ken da lare.

Bouland, Claverolles hag ar varnerien all ne reant nemet c'hoarzin. Hogen, er moment-ze e c'hoarvezas eun dra, hag a lacaas anezho da vont gant ar gounnar.

— Tud fall ha muntrerien, a estlamas unan d'eus ar re oa neuze er sâl, n'hoc'h eus ket bet truez ous ann innosans ; neus ganeoc'h na justis na lealdet ! Crenit gouscoude, rag tostaat a ra ar mare ma rencfot respont abalamour d'ho crimou. Ho cuelet hag hoc'h heulia a reomp e peb leac'h, hag hini ebet ac'hanoc'h na vezo espernet.

— Digassit deomp ann den-ze, eme ar varnerien, pakit anezhan 'ta !

Neuze, heb spounta, ann den-ze, eun den coz, eun dremm varnezhan eus ar re respetapla, eleac'h tec'het cuit, a chomas eun tamic c'hoas er sâl, hag o sellet ous ann dribunal, e lavaras :

— Pe vern din ho counnar ! Græt am eus va dever ! Kenavo 'ta. Va guelet a rafot adarre. Ha neuze.....

— Pegit ennhan, pegit ennhan, a gendalc'he goassoc'h goas ann offiserien.

Mæs ann den coz-ze, a oa hor mignon Costou-houarn, a daulas a gostez ar soudardet, spontet oc'h he velet ken hardi, neuze heb mont re vuhan, ez eas varzu ann nor, hag en em dennas, en eur lavaret evid ar veich diveza :

— Kenavo, barnerien disleal ! abars pell e rencoc'h respont evid ho crim.

Antronoz, Perrina ha Renea Cottereau, a oe digasset var blassen *Laval*. E creis ar blassen-ze ez oa eur chafot ha soudardet endro dezhan. En eur lacaat ann troad var diri ar chafot-ze leun a voad, Renea a reas eur scrijaden hag a ginnigas semplaat.....

— Va Doue ! emezhi, red eo mervel 'ta.

— Bez calonec, eme Perrina, bez calonec va c'hoar.

— O va Doue ! va Doue ! a hirvoude ar c'hrouadur,

Perrina, a oa ker crenv he ene evel hini Jean Chouan he breur, a gemeras he c'hoar a vriad, he souten a reas o clasc rei calon dezhi, hag en em daulas d'ann daoulin da bedi evithi,pa oar o vont d'he dibenna. Pa velas penn Renea o coueza, Perrina, o c'houzout e oa deut he zro, a reas diou veich sin ar groas, ha pa begas ar bourreô ennhi :

— Beva va breur Jean Chouan ! emezhi ; hag he fenn a gouezas er paner.

Abars mervel, he devoa guelet etoues ar foul, Costou-houarn, ar martolot coz, hag e vouie en dije ar mignon leal-ze casset da Jean Chouan kenavo diveza he c'hoar. Ar paour-keaz Costou-houarn, a ioa en em gavet e kement emgannou spontus, ranna a rea he galon en he greis,he visaich a ioa beuzet en he zaëlou, hag e lavare :

— Bugale paour ! bugale paour !

Souden, e savas he benn, o clevout eun trous benag. Ar hourreô a ioa o vont da zibenna d'Orbois. Heman, o sellet ous ann diou blac'h iaouanc o vervel, a ioa anat e oa deut glac'har dezhan da veza bevet ker fall, ha pa stouas he benn dindan ar gountel ru-goad, e loscas eur é'hri, da ziscuez ec'h anaie he fautou, ha da c'houlenn truez digant ann Doue madelezus.

XXIV

Caoiou Coat Misdon.

Goude beza guelet dibenna e *Laval* c'hoarezet Jean Chouan ha d'Orbois, Costou-houarn, tiz varnezhan, a rea penn varzu coajou Misdon, eleac'h ma ie da cuzet gant Jean Chouan hag he soudardet. Eno a ioa ive e tlie cavout ann dimezel Blanche de la Meilleraye.

En eur vont en hentchou doun-ze, e oa trist ann trista o sonjal er pez a ioa c'hoarvezet a nevez a ioa ; Kerber distrujet, ann dimezel de la Meilleraye tec'het cuit;c'hoarezet Jean Chouan prisoniet ha casset dirag ann dribunal, d'Orbois, he rebechou da Glaverolles, jujamant ha condaonation ann diou blac'h iaouanc, erfin, ar chafot.

Ann den calonec ! mez en devoa beza chomet heb ober netra evid savetei anezho. Guir eo en devoa tamallet ho c'hrim d'ar varnerien, ha gourdrouset ho zreti evel ma reant d'ar re all, mæs ne sonje ket dezhan beza græt travoalc'h. Marteze m'en dije græt eun dra benag he unan hag æsseat teneraat ar bobl e kenver ann diou blac'h iaouanc-ze, en dije allet miret outho da veza dibennet ! Guelet en devoa e oa ouspen dezhan o cahout truez outho ; guelet en devoa ar merc'het hag ann dud iaouanc o lenva.

— Oh ! emezhan, me ne doun nemet eun digalon, e tlefen beza roet va buhez evitho.

Ha ker buhan e kendalc'he gant muioc'h furnez :

— Mervel ! mæs neuze e vijent bet goal ziskiant ! Me a renk c'hoas beilla var ar vam-goz Gervais, var Mac'harit hag ann dimezel Blanche, hag ive var gals re all.Nan, va buhez ne de ket dime ; ne hellen he lacaat var var evid.... netra.

Antronos, dious ar mintin, Costou-houarn a ioa erru e coajou Misdon, ha gant ar val en devoa d'en em gavout ar c'henta guella gant he vignonet, e kemeras ar c'henta guenojen a gavas. Ne oa ket digouezet mad, a veac'h ma oa antreet eun tamic er c'hoat, ma clevas trous eur c'horn cuevr o sonn en he gichen, hag eun neubeut soudardet, ar vaïonettes e penn ar fusuill en em daulas varnezhan. Oc'h ho guelet, e reas eur scrijadenn ; couezet a oa etre daouarn ar re C'hlaz. Ar soudardet a ioa o vont da denna varnezhan, pa lavaras eur serjant dezho :

— Hola ! camaradet, gortosit eun tamic c'hoas ; cassomp ar Chouan-man d'hor c'habiten. marteze ec'h hello talvezout da gals deomp.

— Ia, ia, alo ! en hent, ha bale buhan, pe...

Hag int o stlenja d'ho heul Costou-houarn, beteg en eur plass disolo eus ar c'hoat, eleac'h m'en em gave eun niver soudardet, cals brassoc'h c'hoas. Eun neubeut offiserien a ioa o causeal etrezho en eur c'horn distro, ha Costou-houarn o sellet ous unan anezho a chomas a za. Anaout a rea ar visaich tenval ha didruez-ze.

— Unan d'eus muntrerien c'hoarezet Jean Chouan eo heman, emezhan ; Claverolles eo m'ervad.

Ne fazie ket, e guirionez e oa hen ann hini oa. Hag heman o veza guelet e oa bet paket eur prisonier, a dostaas outhan, hag o sellet outhan o lippa he vourrou, egis eur bleis o vont da zispenn eun danvad, e lavaras :

— Setu aman eul labous hag a so digouezet mad, e renker lare, emezhan d'ann offiserien all. Unan eus ar Chouantet milliget eo, m'ervad ; hen a hentcho ac'hanomp adreuz ann hentchou croas-man, hag hor c'hasso bete cuzaden he vignonet.

— Me n'oun ket eun traitour, a respontas Costou-houarn, hag a hent all ne ouzon ket petra a fell deoc'h da c'houzout diganin.

— Ah ! ah ! ne ouzout ket, eme Claverolles, ni n'hellomp ket fazia gouscoude. Ma n'oud ket unan eus ar Chouantet, lavar deomp perag en em gaves aman....

— N'e ket red din hen ober, eme ar martolot. Ganeoc'h n'eus na justis na truez. Tennit varnoun eta..... C'hui a renco respont d'eus va goad evel d'eus goad kelliæs a hini all hoc'h eus lazet didruez.

Heb gouzout dare dezhan, Costou-houarn en devoa kemeret ar memes mouez en devoa pa c'hourdrouze da varnerien *Laval*, e rencjent ober eur binijen galet evid ho oll grimou, ha Claverolles o sellet pissoc'h outhan, a sonjas dezhan he anaout. Er moment-se, Bouland a ioa deut tre beteg ennho. Henez; offiser eus ar rencou huella a ioa ker criz ha ken didruez, ma oa disprijet gant ann oll, gant he genvreudeur soken. Clevet en devoa comsou diveza Costou-houarn.

— Canailles, emezhan, o pega en eur bistoloden ; c'hoant ac'h eus, a gredan, d'ober aoun deomp ! Alo ! boued ar groug, araug, ha buhan ; cass ac'hanomp ragtal d'al leac'h m'en em gav ar Chouantet all.

— Ne rin ket, eme Costou-houarn heb aoun,

— Neuze e renki mervel.

— Gouzout avoalc'h a ran. mæs pe vern-se dime ? Re all a rai deoc'h paea va buhez, ha cals keroc'h eget na sonj deoc'h.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 51) DISSADORN 18 A GERZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan Ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 18 a viz Kerzu 1880.

Petra benag so bet votet evid mont buhanoc'h, hag en despet d'ar pez a c'houlenne ann autrou Freppel na vije bet evesseat nemet eur veich ous al lezen var obligation ar scoliou, hirio eo bet taulet a gostez, hag evid eun neubeut devejou m'eus aoun, er c'heit ha ma vezo ann Deputeet o voti ann arc'hant a so da reseo. Araug ma beger da vad gant al lezen-ze, setu unan eus ann tu dehou o c'houlenn ma blijefe gant ann Deputeet, pe guir e vezo græt heb dale electionou evid ann Tikear, voti araug ann electionou-ze, e vezo hanvet ar Mear hag ann adjoint e peb commun gant ar C'honseil. Ar Radicalet a lavar ne heller ket ober eun dra evelse breman, rag eleac'h ma ve hanvet ar Mear gant ar Gouarnamant, int eo a so ar Gouarnamant breman, ha ne hellont ket coll ho guiriou evelse. Eun testeni muioc'h eus ho c'harantez evid al liberte. Ann autrounez Freppel, de Kermenguy ha Villiers, ho deus votet evid ma ve hanvet ar Meariou gant ar C'honseil e peb Commun, hag Arnoult, Caurant, Corentin-Guyho, Hemon, Nedellec ha Swiney, evid ma vent hanvet gant ar Gouarnamant er c'hantoniou evel breman. De Gaste n'en deus votet a du ebet. Achu ar voterez-ze, e peger gant ar Budjet. Ann autrou de Soubeyran ann hini a brezec da genta. En em glemm a ra d'eus ann obligation hon deus da baëa kement d'ann estren, ma ia ann aour e meaz ar vro, rag ne daul ket ar Gouarnamant evez avoalc'h. Ministr ann tenzor a respont en deus græt ar Gouarnamant he bossubl, hag a rai evid guellaat ann traou. Ann autrou Haentjens goudeze en em glemm e ve lakeat e penn ar Budjet d'eus ar bloaveziou varlerc'h, ann arc'hant ne ket bet dispignet er bloaveziou tremenet. En em glemm a ra e ve prestet re arc'hant d'ann diavezidi. Er bloas-man so bet prestet ouspenn eur milliard dezho. Kement-se a alfe divezatoc'h noazout cals deomp hag hon lacaat diæs. Prometti avoalc'h so bet græt e vije bet distaulet ar c'hargou hag ez eus bet græt van d'hen ober, ha da c'hortos, beb bloas hon dispignou a vez cresket d'oc'h daou ugent million. Prezec avoalc'h a rer, mæs ober eun dra benag ne rer ket.

Lavaret so bet, emezhan en eur achui, penaus ar guella cargou eo ar re a baer,heb gouzout dare ann dra-ze ne ket guir. Ha pa na velfe ket ar bobl eo fall en eur fæson benag, ar c'hargou a renc paea ; ar re a ra al lezennou, a dlefe distaul anezho mar dint fall.

Egis-se ec'h achu ann traou evid hirio. Var-c'hoas e vezo kendalc'het.

Dimeurs, er Senat, hervez he bromessa, ann autrou de Gavardie a c'houlenn e ve græt eun enclasc var buhez Constans, ar Ministr ; mæs caër en deus lavaret hen hag ar re a voar ar guella ar pez a bermet reolen ar Senat, evel ann autrou Audiffret-Pasquier hag ann autrou Paris, Leon Say, ar Presidant, a respont eo kement-se control d'ar Vam-lezen, ha ne roer ket conje dezhan soken da lenn ar pez en deus scrivet evid ma ve assantet ganthan. Republicanet ar Senat ho deus, eur veich muioc'h discuezet pegen neubeut a blije dezho al liberte evid ar re all. Pa c'houlenne Laisant hag eun neubeut Radicalet all e Cambr ann Deputeet e vije græt eun enclasc var oberou ann autrou de Cissey er c'heit ha ma oa Ministr ar Brezel, Laisant ne roe ræson vad ebet d'ober ann enclasc-ze, petra benag m'her c'houlennjeur diganthan, hag hirio er Senat, ne fell ket d'ar Radicalet chilou ar pez a fell d'ann autrou de Gavardie lavaret dezho, evid discuez e renker ober eun enclasc var buhez hag oberou ho Ministr Constans. Hogen, pe guir e tifennent kement anezhan egis m'hel lavare unan eus ar re oa bet en devez-ze er Senat, aoun bras ho devoa eta ar Republicanet chilou ar pez en devoa ann autrou de Gavardie da lavaret var he bouez, pe guir ho deus enebet kement outhan da viret ne lavarfe ger. Eun dra so sclær breman, ne ket red mui ober ann enclasc-ze, græt eo. Constans en deus græt kement a damaller dezhan, pe guir ne ket hebken neus ket bet falvezet dezhan e vije bet roet dirag ar Justis ann testeni eus guirionez ann oll traou-ze, mæs hirio soken er Senat, eleac'h m'en em gave, en devoa kement aoun n'ho dije

assantet ar Senatourien gant ann autrou de Gavardie, ma oa ken disliou, ma vije bet lavaret ne oa beraden goad ebet mui en he voaziet, hag eleac'h goulenn he unan ann enclasc, ma vije bet divlamm egis m'hel lavar he vignonet, ne grede ket sevel he benn na lavaret ger.

Al lezen var ann *Enveloppes* da lacaat ar billejou voterez, a so bet taulet a gostez, evid eur mareadic, rag ac'han da electionou ann 9 a viz Kenver, n'eus ket amzer avoalc'h d'ober ann daou ugent million a so red da gahout anezho evid ar Frans a bez.

Er memes devez e Cambr ann Deputeet, so bet kendalc'het gant ar Budjet. Rouvier a fell dezhan respont d'ar pez so bet tamallet d'ar Republica-Dilun, gant ann autrou Haentjens. Lavaret a ra eo guelloc'h ar Republic da arboël arc'hant ar vro eget ann Impalaërdet. Ar Republic, emezhan, a ra atau contchou sclear, ha Gouarnamant ann Impalaër na rea netra nemet anezhan he unan, hervez he c'hoant, hag heb goulenn conje ar re ho devoa ar guir da brezec e hano ar vro. Ne ket ni a glasco barn etrezho ho daou, rag evidomp emaint ker fall ha ker fall, hag en em gavfemp goal nec'het ma renkefemp lavaret pehini anezho a zispigne ann neubeuta. Gouscoude, evid anzavout ar pez a sonj deomp beza ar virionez, e rencomp lavaret penaus ar Republic eo ann hini a zispign ann æssa ar pez a ro ar vro beb bloas da baëa ar c'hargou. Kense, ann autrou Haentjens o respont da Rouvier, a lavar : M'hon deus distribuet ker fall arc'hant ar vro egis a livirit, perag na rit hu ket guelloc'h evidomp, mæs falloc'h eo eo a rit er c'hontrol.

Goude, eun Depute, Marion, a c'houlenn e ve lakeat 10 guennec var beb cant lur rentchou, evid allout distaul ha scanvaat cargou all ; mæs respont a rer dezhan ne heller ket ober ar pez a c'houlenn en eur voti ar Budjet, e renker ober eul lezen var kement-se, hag hen a lavar her grai heb dale.

Var ar pez a c'houlenn ann autrou Haentjens, e ve rembourset ar rent 5 dre gant, pe da vihana distaulet ann interest abars fin ar 6 miz kentaman, 334 a enep 23 a lavar ne heller ket sonjal hen ober c'hoas. Egis-se ec'h achu hirio. Der Iaou e vezo kendalc'het.

Der Iaou, 9 a viz Kerzu, er Senat, e teue evid ann eil gueich al lezen var scolachou ar merc'het iaouanc. Ann autrou Poriquet ann hini a goms da genta. A enep al lezen eo her gra. Souezus bras eo, emezhan, e ve bet red d'ar Frans beza e Republic, evid ma ve desket d'ar merc'het ober eun usaich vad gant ho ræson. Re ann tu cleiz ne chilaouont ket anezhan, mæs ne ket æston ; ma ve sentet outhan, al lezen a dlefe beza taulet a gostez. Hogen, ar Franmasonet a c'houlenn e ve votet evid digristenna guelloc'h a ze ar vro, ha re ann tu cleiz a renc senti outho. Goudeze, ann autrou Paulmier a c'houlenn e ve lakeat el lezen evelhen : *Ar Gouarnamant a hello sevel scolachou evid ar merc'het,* eleac'h ar pez so breman *ar Gouarnamant a savo,* sclæroc'h a vo ; mæs ne blije ket da Jules Ferry, hag ar Republicanet a lavar ne vezo ket cheinchet netra el lezen.

Ann autrou Voisin-Lavernière a c'houlenn goudeze ne ve ket a bensionerien er scolachou-ze; mæs Jules Ferry a renc cahout pensionerien, neus fors petra a alfe c'hoarveout gant ar merc'het iaouanc. Ann autrou Desbassayns de Richemont a lavar : diouallit dious ar pez a rafot, c'hui ho pezo cals da respont, hag eur goal garg eo a sammit var ho kein. Professoret ann Universite eo ho deus lavaret pegen noasus, pegen danjerus eo cahout pensionerien.

Neuze Jules Ferry a ra eur brezegennic, evid sevel ar scolachou renet gant tud ar bed, ha disprijout ar re so renet gant ar Seurezet. Fallout a ra dezhan cahout scolachou d'eus ar re vella, lezit anezhan d'ober he c'hoant. Ann autrou Wallon a respont d'ar Ministr : ne ket scolaichou a rafoc'h evelse evid ar merc'het, mæs cazarniou. Pa ier da voti, 155 a enep 132, a lavar e vezo kemerct pensionerien er scolaichou-ze.

Da c'houde, ann autrou Fresneau a ra eur brezegen gaër, o clasc e teufe ar Senatourien da assanti ganthan, evid lavaret ne vezo ket kemeret pensionnerien en unan benag eus ar scolaichouze, abars beza goulennet ali ann tadou a famill eus ar c'harter, mæs coll a ra he boan. Ar pez a c'houlenn ne de ket hervez santimant Jules Ferry, hag ar Senat ne rai nemet ar pez a blijo ganthan.

Er memez devez, e Cambr ann Deputeet, ann autrou de Baudry-d'Asson a deu da gemer he blass adarre, achu he binijen ganthan. Goulenn a ra doc'htu digant Gambetta, perag n'en deus ket roet anaoudegez d'ann Deputeet eus al lizer en deus scrivet dezhan, abaoue ugent devez m'en deus he resevet. Mæs Gambetta a glos he c'hinou dezhan, o lavaret ne helle ket hen ober, rag ma tamalle reolen ar Gambr. Ann autrou Freppel, goudeze, en em glemm gant ræson, e ve bet lakeat e lezen ar Budjet, eun neubeut pennadou evid lacaat ar breuriezou Relijiuset, ar re ho deus aotre ar Gouarnamant evel ar re n'ho deus ket, da baëa cals muioc'h cargou eget ne deo deleat. Ma fell deoc'h ober ho c'hoant e kement-se, e tlefec'h beza hen græt dre eul lezen ordinal, ha ne ket en eur voti ar Budjet ; ar pennadou lezennou-ze, ho dije cavet ho flass ebars el lezen emer o clasc he ober var ar Breuriezou a beb seurt, mæs ne assanter ket ganthan.

Var he lerc'h, ann autrou Ferdinand Boyer, den gouiziec, a lavar hag a ziscuez emer o clasc distruja ann oll breuriezou Relijiuset. Herri Brisson, Presidant Commission ar Budjet, ha Tad ar

pennadou lezen-ze, a anzav eo deut kement-se evid achui ar pez a oa commanset mad gant keme nnadureziou ann 29 a viz Meurs ; mæs fallout a ra ive dezhan, emezhan, criski rentchou ar Vro. Egis ma lavar penaus, ma ve sellet piz, cals eus danvez ar Relijiuset, a dlefe, hervez al lezen, apparchanti ous ar vro, ann autrou Paul de Cassagnac a bac he stal digant Gambetta, rag ma lavar eo ar giziou-ze kiziou laëron. Ar Brisson-ze ne ket eun den sod eo, ha ma lavar cals gevier, e voar liva anezho gant liou ar virionez ; kense re ann tu cleiz n'ho deus ket meuleudi avoalc'h d'ober anezhan. Ann autrou Gaslonde o respont dezhan, a lavar penaus prezegen Brisson eo eur proces græt d'ar Vreuriezou Relijiuset ho deus aotre ar Gouarnamant, d'al lezen ha d'ar Varnerien. Ma ne ket mad al lezen, perag ne rit-hu ket eul lezen nevez ? mæs evessaat ous eun dra evelse, var digarez ar Budjet, ne dlefec'h ket beza hen græt.

Der Guener, 10 a viz Kerzu, ar Senatourien ho deus achuet evessaat ous al lezen var scolaichou merc'het evid ann eil gueich. Ann autrou de Broglie a c'houlenn digant Ferry var betra e vezo diasezet reolen ar vuhez vad a vezo desket er scolaichou-ze, ma ne ve ket diasezet var ar Relijion, pe autramant var skiant ar furnez· Eur brezegen e doare a ra, ous pehini Jules Ferry na hell cahout netra a vad da respont. Fallout a ra dezhan lacaat kemm etre Ferry Framasson ha Ferry Ministr ar scoliou, evel Framasson en deus he santimant dezhan he unan, mæs evel Ministr, ne glasc nemet eun dra, kenderc'hel ar pez so bet commanset gant ar re so bet Ministret ar scoliou en he raug, ha dreist oll gant Duruy, Ministr ann Impalaer. Ar pez a vezo desket d'ar merc'het var ar poent-ze, ne deo nemet ar pez a zesker er scolaichou potret abaoue Duruy. Ne ket guir, eme unan eus ann tu dehou, rag reolen ar vuhez vad, hervez Duruy, a ioa fontet, diasezet var Doue, eleac'h c'hui ne fell ket deoc'h e ve hanvet Doue en ho scoliou. Ann nemorant eus al lezen a vez votet buhan avoalc'h goudeze, gant 164 mouez a enep 121. Eur veich achuet ann tam labour vraô-ze, e teu adarre al lezen var ann *Enveloppes* da lacaat billejou voterez. Den ebet, eme al lezen, na hello voti, ma n'en deus ket lakeat he villet en unan eus ar enveloppou-ze. Eur re benag eus ann tu dehou a eneb ous kement-se, rag, emint-hi, n'eus fors pegement a soursi a gemeroc'h da bourvei *enveloppou* avoalc'h, alfe c'hoarveout ne ve cavet hini ebet mui, ha neuze ar re n'ho deffe ket ne alfent ket ober ho dever a sitoïan ; mæs mâl bras so gant potret ann tu cleiz achui voterez al lezen-ze, hag al lezen hed a hed a so, couls lavaret, votet dija, pa teu ar Jeneral Robert da c'houlenn e ve taulet ann oll lezen a gostez, d'ober eun all en he flass a lavaro evelhen : « Billet voterez ebet ne vezo kemeret ha niveret en electionou, ma ne ve scrivet pe moullet var tamou paper d'eus ar memes teoder ha d'eus ar memes ment, a vezo pourveet gant ar Gouarnamant. » Ann dra-man a seblant guelloc'h eget al lezen all var ann *enveloppes*, hag ar Gommission a c'houlenn rei amzer dezhi da evessaat ous ar pez a c'houlenn ann autrou Jeneral Robert, hag e assanter ganthi. Divissussoc'h e ve kement-man, pe guir daou-ugent million *enveloppes* beveich, a goustefe goal ger d'ar vro, da lavaret eo deompni, eleac'h breman, ar re ho deffe c'hoant lacaat moulla billejou voterez, eleac'h prena paper all, a brenfe paper ar Gouarnamant a ve guerzet dezho ar priz a goustefe. Ni velo heb dale petra lavaro ar Senatourien.

Dissadorn, 11 a viz Kerzu, ann Deputeet a gendalc'h gant ar Budjet. Ar pennad 8 eus al lezenze a lavar a renco danvez ar Relijiuset paëa 5 dre gant var ho danvez hag ho madou, evel ma ra ar Vreuriezou evid ar c'honvers. Hogen, ann autrou Boyer hag ann autrou Freppel a c'houlenn peu sort profit a hell ober Seurezet bihan ar beaurien, a vag hirio ann deis 20,000 den coz, a gouezfe e carg ar c'hommuniou, ma ne alfe ket ar Seurezet entent mui outho. Ar re-ze n'ho deus netra pa vevont a zivar ann aluzen. Ne fell ket deomp mui e ve claskerien bouet, a lavar eun neubeut Radicalet. Var ar pennad 6, ann autrou Freppel a ziscuez, penaus ar memes madou a renc paëa pedir gueich : 1° evid ar fond ; 2° evid ann doriou ha prenescher ; 3° var ar rent ; 4° var loden ar re a varvo. Ann autrou Freppel a lavar e anav eun tam douar, en deus paët dindan 16 bloas, deg gueich, ar pez en dije bet da baëa, ma vije bet apparchantet ous tud ar bed. Erfin, caër ho deus re ann tu dehou difenn ar Relijiuset d'eus ho guella, ne chilaouer ket anezho, hag e voter ar pez brassa eus ar Budjet. Dilun e vezo achuet. Ar pez a glasker dre al lezen-ze, eo renta ken diæs ar vuhez d'ar Relijiuset, na hellint mni beva ha kense, ne ve mui na Frer na Seurez ebet gant aotre pe heb aotre ar Gouarnamant. A bell so am eus hel lavaret deoc'h, ha c'hoas ar re ru a lavaro ne fell ket dezho enebi ous ar Relijion ! A.

Var obligation ar scoliou.

Ann autrou comt de Resbecq, bet gueichal eil directour d'eus ann descadurez er scoliou-bihan, a scriv d'ar gazeten *Moniteur universel* al lizerman, he deus ar vrassa talvoudegez, rag scrivet eo gant eun den gouiziec hag a voar d'eus ann traou.

Autrou Directour,

Plijout a rafe deoc'h lacaat moulla en ho cazeten al lizer-man, dre behini e carfen discuez d'ho lennerien petra eo al lezen ema breman ann Deputeet a veac'h ganthi var obligation ar scoliou ?

Varlerc'h ar scoliou, sense evid netra, hag a gousto ker ker, a sammo kement ar c'hommuniou e tlie dont, anat avoalc'h a oa, ann obligation evid ann oll da zarempred ar scoliou. N'eus bet græt al lezen genta, nemet evid cahout ann digarre d'ober houman. Sonjal a ra din c'hoas ne voto ket ar Senat al lezen-ze, ne dalvezo da netra nemet da renta d'ann dud pinvidic ann naontec million a zispignont evid scolia ho bugale, ha kemer goudeze ar somm arc'hant-ze ha muioc'h c'hoas var ann oll, paour ha pinvidic. Fallout a ra din prezec hebken d'eus ann obligation evel ma fell da Baul Bert he samma varnomp.

Tri-zra a gavan el lezen-ze, hag a so noazusbras evidomp.

Ar pennad kenta a lavar ne vezo mui tam kelennadurez ebet var ar Relijion, er scoliou a apparchant ous ar vro. Ann eil pennad a dénn digant ministret ar Relijion, ar guir ho devoa da veilla var ann oll scoliou. Ann drede pennad, eil loden, a ro da Gonseil ar scoliou e peb Departamant, ar guir da revina ar scoliou libr. Ar pennadou-ze hag ar pennadou all varlerc'h, a verc d'eus peu sort poaniou a vezo punisset ar citoïanet ne gassint ket ho bugale d'ar scol, a gasso ac'hanomp buhan avoualc'h beteg ar scoliou *dizoue*. Abars mond hirroc'h, eo red din her merca aman, ar Gouarnamant ebars el lezen, a c'houlenne e vije bet græt ; ne c'houlenne ket e vije bet taulet a gostez ann descadurez gristen, na kenneubeut na denne ket digant ministret ar Relijion ho guir da veilla var ar scoliou, na ne roe ket da Gonseil ar scoliou e peb Departamant ar guir da teuler en traon, da revina ar scoliou libr. Neus fors peger bras enebour eo Ferry d'ar Relijion, ne c'houlenne ket kement-se. Commission ann Deputeet, pe kentoc'h Paul Bert he Fresidant, eo he deus hen græt. Me voar avoalc'h penaus heman a lavar ez eo ar Gouarnamant a du ganthan en affer-ze, hag eo gant aotre Jules Ferry m'en deus græt eul lezen hebken d'eus ann diou, ne felle da Jules Ferry ne vije deut nemet ann eil goude heben. Sonjal a ra din e teuio Jules Ferry da c'houlenn e ve votet al lezen heb ann tri zraze lakeat gant Paul Bert he unan. Ar Gonvention he devoa græt ar pez a fell da Baul Bert ober breman, hag e 1802, Fourcroy, unan eus ar re a oa er C'honseil-Bras, goude beza græt eun enclasc var ar scoliou, a lavare d'ann Deputeet eus ann amzer-ze : Ar Gouarnamant, emezhan, spontet o velet e pe stad truezus en em gav ar scoliou en deus sonjet e oa deut ar mare da chench mod dezho, ha d'ho renevezi heb dale. Pemzec devez kentoc'h, Portalis en devoa discuezet sclær d'oc'h a beleac'h e teue ar stad truezus-ze eus ar scoliou. Travoalc'h a lavaraou, emezhan, oberou eo a rencomp da gahout. Neus kelennadurez ebet heb descadurez, ha neus descadurez ebet heb Relijion. Ar Professoret n'ho deus græt tam labour vad ebet, abalamour ma so bet lavaret ne oa ket red mui prezec a Relijion er scoliou. Abaoue dec bloas, ann descadurez ne dalvez ket ann disterra, var ar Relijion eo e renc beza diasezet. Ar vugale breman ne ouzont nemet ehana pe redec ar vro. A veac'h ma anavezont Doue ; mæs ne hellont ket lacaat kemm etre ann droug hag ar mad, etre ar pez so leal hag ar pez so disleal. Ne dint goest d'ober nemet eur boblat tud cris, digaloun ha didruez. Ma laker ar scoliou egis memaint, e sco ar pez a dlefent beza, red eo beza spontet, hag hirvoudi var stad ar vro heb dale, hag a ielo atau var voassaat. *Kense ar Frans a c'houlenn e teufe ar Relijion da savetei ar vro.*

Paul Bert a gemer marteze ar re ho deus scrivet ann traou-ze evel tud sod ha diskiant, hag e sonj dezhan marteze e talvezo guelloc'h hag hirroc'h ar pez en deus græt, eget ar pez a oa bet græt gant ar Gonvention. Guelomp eta petra a fell dezhan.

Hervez he lezen, ann oll vugale, potret ha merc'het, a renco darempred ar scoliou d'oc'h adalec ho c'huec'h bloas betec ho zrisec bloas achu. Ar scol a hello beza græt dezho, pe e scoliou ar Gommun, pe er scoliou libr, pe en ho zi, gant ar gerent hag ar re a vezo bet choaset gantho evidse. Setu eno kenta loden ann trede pennad.. Ann eil loden eus ar memes pennad græt gant Paul Bert, a so goassoc'h ha danjerussoc'h. Conseil ar scoliou e peb Departamant, a hello, ma ne ket crenv avoalc'h ann descadurez en eur scol libr, lavaret ne hello ket ar vugale senti ous al lezen o chomm da scolia en ti-ze. Eno ma ar pez goassa eus al lezen, ar pez a hell tenna he liberte digant ann tad a famill hag he sponta.

El loden-ze, neus ket mui hano da c'hourc'hemenn oc'h ann oll darempred ar scoliou, ar pez a alfe beza evesseat outhan ha possubl a ioa hen ober, mæs kentoc'h rei d'ar Gouarnamant ar guir divusul da serra ar scoliou libr d'oc'h he c'hoant, ha da ober, ma renco ann oll, hag e ve en despet dezho, heulia scoliou ar Gommun. Ha c'hoas Paul Bert a lavaro penaus he lezen na gasso ket da gement-se ! Neuze ni oll a so tud diskiant ! Ma, me hel lavar aman, dever ann oll, memes d'eus ar re a garfe e iafe ann oll d'ar scol da zeski lenn, scriva ha conta, dever ann oll a so merket sclær, ne hellont ket voti al lezen-man, neus fors peu sort santimant ho deffe a hent all var ann affer-ze, eun dever a goustians eo chomm heb hen ober.

Eun henvelep tra ne deo bet græt morse nemet pa so bet falvezet gant eur Gouarnamant lacaat oll sperejou eur vro da blega dezhan. Luther, tad ar Brotestantet, eo ann hini en deus hen græt da genta. Penaus ! emezhan, e mare ar brezel ec'h heller redia ar sitoianet da gemer armou evid difenn ar vro, ha ne ve ket possubl lacaat anezho da zeski ho bugale pa vez hano d'eus eur brezel a enep eur speret fall, a vez atau o redec endro deomp ! Marteze Paul Bert a fell dezhan enebi ous ar speret fall so var he dro, mæs ne gredan ket e ve ar speret fall-ze, ann hini so ganeomp, ar speret a c'houlenn e ve respetet al liberte hag ar Relijion.

E 1724, Lois XV d'he dro, a falvezas ganthan ober evel Luther, ha redia bugale ar Brotestantet da zarempred scoliou ar Gatoliket ; marteze eo gourc'hemenn Lois XV so caus m'en deus Paul Bert aoset he lezen en daill-ze ; her c'hredi avoalc'h a rafemp, pa lennomp ar pez oa er gourc'hemenn-ze ; mæs, ma ve, ni gavo tud memes etoues ar Republicanet, da gana a du ganeomp a enep al lezen-ze. Ann autrou Herri Martin da genta.

Ebars en he leor var histor ar Frans e lennomp kement-man :

Etoues oll oberou ar mare-ze, e cavomp unan hag a rai e vezo milliget ha disprijet da viken, Gouarnamant ann duc a Vourbon. Kemennadurez ar 14 a viz Maë 1724, eo var ar Brotestantet. Me voar avoalc'h eun den enorabl evelthan, na hello ket voti lezen 1880 a enep ar Gatoliket; he zamall a rai me voar avoalc'h, egis m'en deus græt da hini 1724. Var divez ann trivec'hvet cantvet e tlie beza votet adarre obligation ar scoliou ; mæs ar veich-man e oa gant ar Revolutionerien hag a enep ar Relijion, d'ann 19 a viz Kerzu 1793.

E 1848, Carnot d'he dro, en deus bet c'hoant kinnig eul lezen var ann affer-ze, mæs den ebet ne sellas outhi.

Paul Bert a vezo eürussoc'h. Evesseat e vezo ous he lezen dirag ar Gambr. Talvoudus eo eta guelet da beleac'h e casso ac'hanomp ma ve votet. Biscoas n'eus bet ken neubeut a respect evid al liberte, ha gant ræson eo m'en deus allet ann duc d'Audiffret-Pasquier lavaret : Al lezen-ze eo tenna he vugale digant ann tad, d'ober anezho bugale ar Gouarnamant. Ar goassa traou a gavomp el lezen-ze so bet lakeat ennhi gant ar Gommission, rag Paul Bert a lavare ne oa netra e lezen Jules Ferry da lacaat ar gerent da suja dezhi.

Guelomp ha sellomp ous ann den en he eaz, e seblant al lezen lezel ganthan, evid c'hoas, ar guir da scolia he grouadur en he di. Red e vezo dezhan cass he grouadur d'ann examen da fin ar bloavez. Ma ne ve ket mad hini ebet eus ann daou examen kenta, pe autramant c'hoas eun examen all benag varlerc'h, ha ne hell ann tad rei ræson vad ebet d'ann examinatourien, e vezo red d'ar gerent cass ho bugale da scol ar Gommun pe da eur scol libr all benag, dindan eis devez goude ann examen, ha rei da c'houzout d'ar mear e pe scol ho deus ho lakeat. Panefese ar mear a verco anezho etoues ar vugale a renc darempred scol ar Gommun.

Da lavaret eo, egis ne vezo ket cals scoliou libr var ar meaz, pa ne vezo ket bet goest eur c'hrouadur scoliet gant he dad da respont ous ann examen, e vezo red dezhan darempred ar scol eus ar Gommun, ar scol-ze eleac'h ne vezo mui desket d'ar vugale, na catekis, nag hiztor santel, ar scol-ze e pehini e vezo difennet ous ar mestr-scol gant al lezen, coms eus a Zoue, nag he henvel soken, na prezec eus he oberou.

Na perag e c'houlenner ann examen-ze digant ar vugale desket gant ho zud, pa ne c'houlenner ket anezhan digant ar re a zarempred ar scoliou libr ? nemet abalamour ma ouzeur ervad ne vezo mui scoliou libr abars nemeur aman. Perag ne c'houlenner ket kenneubeut ann examen-ze digant ar re a heulio scoliou ar C'hommuniou ? Sonjal a ra eta da Baul Bert e vezo travoalc'h beza bet o tomma ann tauliou epad c'huec'h bloas e scoliou ar Gouarnamant evid beza desket avoalc'h. Siouas ! ped na ped cant a alfemp da gahout evit discuez ne ket travoalc'h usa brageier var tauliou ar scoliou, hag e ve epad c'huec'h bloas, evid beza desket mad ?Neus ket pell e lennen, penaus en Allemagn, ar muia ma vije cavet a soudardet ne vouient na lenn na scriva a oa e Pruss, eleac'h ma eo pell so red d'ann oll darempred ar scoliou. Al lealdet a c'houlennfe, da vihana, e ve ann examen evid ann oll scolærien. Mæs nan, ne ket red en daill, ar pez a c'houlenner hebken eo, egis m'hel lavare Luminais, er bloavez VI eus ar Republic goz, e renkefe ann oll bugale tremenn dre ar scoliou Republicanet, eleac'h ma vezint desket d'oc'h c'hoant ar Gouarnamant.

Var peu sort digarre e hellimp-ni beza condaonet, pa livirimp ne fell ket deomp e ve casset hor bugale da eun henvelep scol, ha pa livirimp a grenn : Ne fell ket din senti ous ho lezen, rag ar gelennadurez a roer ennhi a so control d'am feiz, na ne fell ket din e ve collet ene va c'hrouadur.

Hogen, n'ho pezo ket d'hor c'hondaoni, rag ho lezen evel hini ar Gonvention, a so maro abars beza bevet ; mæs da c'hortos, c'hui ho pezo noaset cals ous ar scoliou-bihan, hag ec'h hello beza lavaret ac'hanoc'h, ar pez a lavare ann autrou Herri Martin d'eus Lois XV. N'ho peus ket aoun eta beza disprijet ha milliget gant ann dud en amzer da zont.

Breman e fell din guelet ganeoc'h, peu sort poaniou a c'hello cahout da c'houzanv ar gerent, ne gassint ket ingal ho bugale d'ar scoliou libr pe da scoliou ar Gouarnamant, atau hervez al lezen græt pe cresket gant Paul Bert.

P'en devezo eur c'hrouadur manket pedir gueich er scol epad eur miz, ha ne ve nemet eun hanter devez hebken ha kement-se, heb eur ræson vad benag doc'h santimant Commission ar scoliou, an tad, ar goard pe ann hini a respont eus ar c'hrouadur-ze, a vezo galvet da zont d'ann Ti-kear dirag

ar Gommission, a zigasso sonj dezho eus al lezen hag a zesko dezho ho dever. Ma ne fell ket dezho dont dirag ar Gommission, e vezo staget hano ann dud-ze var dor ann Ti-kear.

Hogen, petra a vezo ar Gommission-ze a renco beilla var ar scoliou ha lacaat ar vugale d'ho darempred ? Eur Gommission a vezo hanvet gant Conseillerien ann Ti-kear peurvuia, hag ar re a vezo ennhi, ho devezo a dra sur mignonet er barræs, mæs enebourien ho devezo ivez. Da petra a sonjer eta rei kement-se a c'halloud dezho var micherourien, devezourien ha labourerien douar eveldho, a glasco marteze venji varnezho ann displijadur ho deus bet, mare benag, da c'houzanv eus ho fers ? Lavarit din ha neus ket e kement-se peadra d'hor sponta ?

Hirio eo Iann marteze a renco paëa, mæs var-c'hoas hen a hell beza ar mestr. Eul lezen ne de ket fur pa hell lacaat kement-se a gassoni etoues ann dud eus ar memes parræs. Ar Gommission-ze, pa c'hoarvezo gant ar vugale mancout adarre pedir gueich d'ar scol en eur miz epad ann daouzec miz a heulio ann disentidigez kenta, a hello ordren e chomfe stag epad 15 deis pe eur miz, deus dor ann Ti-Kear, hano ha lezhano ar re so carget eus ar vugale, gant ar ræson so bet caus int bet condaonet da-ze. Hogen, ne ket travoalc'h c'hoas ; goassoc'h so c'hoas; mar teu eun tad, enorabl a hent all, da zerc'hel he grouadur er gear epad eun neubeut devejou d'en em zicour da c'hounis he vara, Commission ar scoliou, pe autramant, ma ne carfe ket hen ober, inspecteur ar scoliou-bihan a renco dougen clemm dirag ar barner a beoc'h a enep ann tad-ze. Ar barner a beoc'h a hello neuze he gondaoni da baëa d'oc'h 11 da 15 lur *amende*, ha d'ar prisoun evid eun devez pe 5 hag ouspen; evid ann hini na hello ket paëa ann *amende*, ar prisoun a hello mont bete 15 devez ; hag epad ma vezo ann tad er prison, piou a vago ar re a chomo er gear, hag a ioa dija ken maleürus pa oa ann tad gantho ? Hag ar vugale, goude beza guelet ho zad mond d'ar prisoun egis eun torfetour, peu sort respet ho devezo int evithan ?

Setu eno, autrou Directour, petra lavar al lezen ema ann Deputeet a veac'h ganthi breman. Ho pugale da scol ar Gouarnamant, pe autramant ann *amende* hag ar prisoun evidhoc'h. Ar Gommission ne hello ober ken.

Paul Bert en deus græt mad o clasc renevezi ar pez he deus græt ar Gonvention, rag tud 1789 ne garfent ket he zigemer en ho zoues. Departamant ann *Yonne* a renc en daill, rei deomp ar re ho deus chasseat ar Relijion eus ar scoliou ! Tost da gant vloas so breman, e oa Robespierre o rei da anaoût d'ar Gonvention, ar pez a felle da Vichel Lepelletier da ober evid ma renkefe ar vugale darempred scoliou ar Gouarnamant ; henez, evel Paul Bert, a c'houlenne ive ne vije mui comset a Relijion d'ar vugale er scoliou. Er penn kenta eus ar scrid-man, am eus merket deoc'h, pegen didalvez e oa al lezen-ze.

Digemerit, autrou Directour, etc,

E. de Resbecq.

Eur Mear ha ne voar ket lenn.

Scriva a rer deomp d'eus *Silfiac* (Morbihan), d'ann 22 a viz Du.

Autrou scrivanier,

Aotreit din cass deoc'h e berr comsou, ar pez en deus lavaret Mear *Silfiac*, dissul all var voger ar veret.

Varlerc'h ann offern bred, Baucher, Mear *Silfiac*, a teu cam-digam etrezec pazen ar vered d'ober eun tamic prezegen, egis custum, d'ar re a so dindanhan. A veac'h en em gavet eno, e laca, er penn kenta, eun troat var ar vur, ha goude e tenn d'eus chacotou he chupen eun drouillat paperiou. Clasc ha kemer a ra unan anezho, hag e stou he fri varnezhan evid guelet guelloc'h. Na pebes tra gaër. Ma vije deut d'ar mare-ze eur re benag evid tenna he batrom er stad-ze, me voar avoalc'h en dije gounezet calsic arc'hant o verza ar patromou-ze, rag biscoas n'hoc'h eus guelet eun dra ker souezus.

Setu eta ann autrou Mear en em lakeat en he æs ; digorri a ra he vec, tostaomp ha chilaouomp mad ar pez a ia da lavaret : Ar pez a so ganthan en he zorn, eo disclæriadur ar Gouarnamant lennet er Senat gant Barthelemy-Saint-Hilaire, d'ann 9 a viz Du diveza, hag hoc'h eus allet he guelet stag eus ar mogeriou e peb Commun.

Hogen, setu aman ar pez a velas hag a lennas ann autrou Mear var ann tam paper-ze.

Ar Relijiuset a so bet casset er meaz eus ho c'houenchou ; mæs evid kement-se, ar Gouarnamant ne deo ket a enep ar Relijion ; er c'hontrol, hen a fot dezhan lacaat ar venec'h d'ober ho dever evel ar sitoïanet all, rag, bete vreman. ne baëent contribution ebet, na ne reant ket devejou hent-bras, ha setu petra so caus eo ken beac'het ann dud divar ar meaz.

Goude beza cavet, var he veno, ar c'homsouze var he damm paper, e sav he benn, hag o sellet ous eun neubeut tud difeiz ne reant nemet c'hoarzin,evel n'ho deffe ket bet cals fizians er pez en devoa lennet, e kendalc'h :

Ann hini ne gred ket ar pez emoun o paoues hel tavaret deoc'h, n'en deus nemet dont da sellet var ann tam paper-man. var behini eo scrivet e scritur-moull.

Me, marteze eun tamic re gurius, a ia ragtal da sellet ous ar paper, mæs, caër am eus digorri franc va daoulagat, ne hellan ket guelet var ar pa-

per ar pez a oa bet lennet gant Baucher.

M'en deffe ar Ministr clevet ann traou diskiant a daule ar Mear varnezhan, me voar avoalc'h en dije casset Baucher d'ar scol doc'htu, da velet hag hen, en despet d'he oad bras, a ve c'hoas goest da zeski lenn. Evidomp-ni ne garfemp ket ober kement-se a vez dezhan, hogen, setu ar pez a garfemp dereat e rafe. Prena lunedou, ha marteze dre ann diou veren-ze lakeat a ramp var he fri, e alfe guelet ar pez so guir, penaus ar Relijiuset a baës ar c'hargou evel ar re all, ha muioc'h marteze soken, eget ar re a damall dezho ne baëont netra.

Gouriau.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Marzin, cure e Plomeur, so hanvet person e Sant-Thos.

Ann autrou Le Foll, cure e Poullaouen, so hanvet cure e Plomeur.

Ann autrou Léost, belec iaouanc, so hanvet cure e Poullaouen.

A.

Madou ann douar.

Ar marc'hajou so chomet ar memes tra epad ar sizun diveza, egis m'hel lavaren deoc'h Dissadorn. Hirio, d'oc'h ma lavarer, a alfe ann traou distaut kentoc'h eget creski ho fris. Ne ket æs guerza, petra benag neus ket cals a ed e grignoliou ar veillerien.

Paris. — *Dimerc'her, 8 a viz Kerzu.* — Neubeut a dud var ar marc'hat. Ar re ho deus da verza, a fell dezho cabout prisiou ar sizun dremenet, mæs ar brenourien ho deus c'hoant cahout distaul. E guirionez,evid allout guerza, e renker distaul 10 guennec. Guinis, 28 lur da 30 lur 10 g. ann daou c'hant lur. Ar segal, clasc varnezhan, 21 lur 10 g. da 22 lur 15 g. Hey, cals greun var ar marc'hat, neubeut a dud o clasc prena, 18 lur 10 g. da 20 lur 10 g. d'oc'h ann danvez. Distaul var ar c'herc'h. Ann ejennet, ann denvet hag al leueou diæs da verza. Ar moc'h so kereat adarre.

Kemper. — *11 a viz Kerzu. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 25 lur »» g. — Segal, 22 lur 10 g. — Hey, 16 lur 10 g. — Kerc'h, 17 lur »» g. — Ed-du, 18 lur »» g. — Avalou-douar, 5 lur »».

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Piou ? eme Bouland, o e'hoarzin d'ober goab; abars nemeur e vezo distrujet ann oll Chouantet.

— Marteze.. mæs ne helloc'h ket distruja ann oll dud assambles,ha keit ha ma chomo var ann douar eun den, ma ve dign eus ann hano, hen a venjo var ar re didruez, ne anavezont sort ebet, nag ann enor, nag ar justis, nag al lealdet, nag ar vertu.

Bouland oc'h he glevet, a ioa kement a zroug ennhan, ma astennas he bistoloden varzu Costou-houarn, o lavaret :

— Marv-'ta !

Ann tenn a sortias er meaz, mæs ar bolod a ieas a biou ; Claverolles, gant eun taul dorn en devoa distroet ar bistoloden, ha saveteet ar martolod coz.

— Petra ac'h eus-te græt ? a chouhas Bouland.

— Ar maro-ze n'e ket tenn avoalc'h, ne ket cris avoalc'h evid eur sort den.

Hag e lavaras eun dra benag goustadic e toul scouarn Bouland.

— Ma ! ma ! He rei a ran did.... E guirionez, guelloc'h eo ar chafot evithan. Hogen, arabad eo ancouneç'haat evid petra omp deut aman. Poent eo, m'eus aoun d'ober eun dra benag.

Egis ma vijent bet o c'hortos ar c'homzou-ze, setu ma oe clevet ragtal ann taboulinou o crozal e pevar c'horn ar c'hoat.

— Setu mer o c'hervel ac'hanomp, eme Bouland en eur c'hoarzin, kelc'homp cuzaden ar Chouantet, gras ebet, truez ebet evid ann dud fallacr-ze. Beac'h dezho, ha lazomp anezho beteg ann diveza.

Ar soudardet neuze en em lacaas en hent var gourc'hemenn ho c'habiten. Evid Claverolles, abars mont da heul ar re all, e reas staga mad ar prisonier gant kerdin crenv, hag e c'hourc'hemennas ous daou eus he soudardet beilla varnezhan.

— Fiziout a ran heman ennhoc'h ; c'hui a responto evithan buez evid buez.

— Ia, va offiser.

— C'hoant bras am eus he gavout beò pa zistroin, gouscoude ma teufe he vignonet d'he sicour, pe autramant, ma claskefe tec'het cuit, tennit varnezhan.

— Senti a raimp ouzhoc'h, va offiser.

Neuze ez eas Claverolles da heul ar re all. Ann daou soudard chomet gant ar martolot coz, a lavare ann eil d'egile :

— Me garfe e claskefe ann aneval-man tec'het cuit, ni a alfe æs avoalc'h gounit ugent lur doc'htu.

— Ia, ia, entent a ran.

— Ma ne rafes ket ive ! Ni alfe da genta he zizamma d'eus beac'h pounner ar vuhez-man.

— Ha goudeze troc'hi he ziouscouarn dezhan, ne ket 'ta ?

— Sclear avoalc'h eo.

Costou-houarn a entente parfet petra a felle dezho da lare. Bouland a roe d'ar soudardet ugent lur evid peb re diouscouarn, hag hen goudeze, a stage ann diouscouarnze dious mogeriou he gambr. N'en devoa ket brassoc'h plijadur.

Etretant, ar soudardet a gendalc'he etrezho :

— Evid lavaret ar virionez, hor Jeneral an deus eur c'hoant hag a so.... drol avoalc'h; abaoue eun neubeut sunveziou, me am eus casset dezhan tri re diouscouarn.

— Ha me, am eus casset dezhan daou re.

— Me am eus sonjet eun dra benag.

— Guelomp petra ac'h eus sonjet.

— Claverolles en deus gourc'hemennet ouzomp laza ar prisonier ma rafe van tec'het cuit ; piou a vir ouzomp he laza ? Hen na vouio ket ha guir a vo pe ne vo ket. Pa vo lazet, ni a droc'ho he ziouscouarn dezhan, hag ho c'hasso da Vouland, ha setu gounezet ann ugent lur.

— Sell ! ne ket me em bije sonjet kement all. Hastomp buhan. Ar re all a dle beza prest da zont endro, red eo e ve achu ann taul abars ma zistrofint.

Costou-houarn en devoa clevet oll ar pez a lavarent,

hag o sonjal e oa deut he heur diveza, e pede ann Autrou Doue da gahout truez ous he ene. Ar re C'hlaz ho devoa dija peget en ho fusuillou, hag e oant o vont d'he laza, pa gouezas unan anezho d'ann douar, brevet he benn gant dalc'h eur fusuil, hag egile, kerkent, a gouezas varnezhan, toullet dezhan he beultrin gant eun taul baïonetes. Evid Costou-houarn, eun den huel a vent a lammas beteg ennhan, he zamma a reas var he ziouscoas, hag e tec'has cuit ganthan a dreuz ar c'hoat.

Kement-se oll a oa bet græt e neubeutoc'h amzer eget a renker evid her scriva. Ar martolot a iea ker buhan, ma sonje dezhan e oa eun huvre, o velet ar guez o tremenn en he gichen. Hogen, mouez ann hini a zouge anezhan, a ziscuezas buhan dezhan ne oa nemet ar virionez.

— Saveteet ! eme heman ; c'hui a renco cass eur c'houlaouen gaer da chapell ann Itron-Varia, va mignon Costou-houarn; antreit aman, emezhan, en eur denna eun tamic eus he flass eur garregen a stanke hent ar c'haoiou ; c'hui a vezo eno en assurente. Evidoun-me, ez an d'al leac'h ma eo va dever. Ha Jean Chouan, rag hen a oa, a boulsas buhan he vignon er c'haô. Ar mean a zistroas d'he blass, hag a stancas d'ann oll ann hentze a gasse d'ar c'haoiou, eleac'h ma oa repuet ar re Venn. Gouscoude, evel ma teue eun tamic sclærijen dre zindan ar mean hag endro, ec'h anavezas buhan en em gave eno gantan eun neubeut tud all, hag abars nemeur, e velas ann dimezel Blanche, ann Tad Ollier, ann autrou de la Meilleraye hag ann autrou de Milly.

Oc'h ho anaout, he galon a deuze gant he joa, ha ne zaleas ket da drugarecaat ann Autrou Doue, rag m'en devoa ho saveteet oll. Evid ann dimezel Blanche, kerkent ha ma anavezas Costou-houarn, ez eas d'he gahout, hag o pega en he zaouarn, e cassas anezhan varzu he zad :

— Va zad, emezhi, d'ann den calonec ha madelezusman eo ez hoc'h dleour d'eus buhez ho merc'h.

— Ha ni, eme ann denchentil, pegement na rancompni ket dezhan evid ar pez en deus græt en hor c'henver ! Hor zaveteet en deus hon daou ho preur ha me, heb cahout damant eus he vuhez. Me garfe renta dezhan cant evid unan.

— Ar pez so tremenet so achu; ne ket red coms anezhan. Dimezel, eun dra goal drist am eus da lavaret deoc'h.

— Ah ! siouas ! aoun bras am eus, eme ar plac'h iaouanc, ne vouifen petra eo abars m'ho pezo comset. Va mignonezet Perrina ha Renca ken dous ha ken caret ?..

— Emaint e Parados Doue.

Ann dimezel Blanche a stouas he fenn, hag e oe guelet he daëlou o redec. Chomm a reas eur moment heb lavaret ger, ker glac'haret a oa.

— Siouas ! emezhi eun neubeut goude, penaus eo bet cris avoalc'h ar varnerien evid condaoni bugale ken divlamm ! O ! ar vuntrerien didruez !

— Blanche, ma c'hoar ken caret, eme gant dousder ann Tad Ollier, arabad eo clemm re. Ann Autrou Doue ann hini a veill varnomp, hag heb he bermission, ne gouez nag eur vleven soken eus hor penn. Pec'het hon deus, hag ar re fall eo a so hor bourrevien. Red eo cahout truez outho, pedi evitho, ha renta dezho mar g'hellomp ar mad evid ann droug.

— Ma breur, c'hui so eun æl, eme Blanche.

— Me ! ne doun nemet ann disterra d'eus servicherien ann Doue a beoc'h, eme ann Tad Ollier.

Neuze ann oll a davas, nemet pa antreas Jean Chouan eur mareadic goude er c'haoïou, ann oll a c'houlennas diganthan gant eun anken eus ar re vrassa :

— Ar re C'hlaz ?

— Æt int cuit ; n'ho deus ket credet dont betec al leac'h ma oamp cuzet ennhan, e creis ar c'hoajou doun. Evid ar veich-man, ni a so saveteet c'hoas. Hogen, Costou-honarn, lavar din ? Va c'hoarezet....

— Maro int, eme ar martolot en eur grena.

Jean Chouan a savas entrezec ann Eë he zaoulagat beuzet en he zaëlou.

— Sonjal a rea din e tlie beza c'hoarvezet ann traou en daill-ze. Va c'hoarezet paour ! Hirio eo bet ho tro, varc'hoas e vezo va hini.

XXV.

Ann Disparti.

Pa oa ar Republicanet oc'h en em denna cuit, Bouland a dostaas ous Claverolles da c'houlenn diganthan petra oa deut he brisonier da veza.

— Æt eo cuit, eme Claverolles.

— Æt cuit ! Oh ! ne ket possubl, ar re hen dioualle a ioa tud e hellemp cahout fizians ennho.

— Cavet am eus anezho maro el leac'h disolo eus ar c'hoat, eleac'h m'em boa lavaret dezho chomm da va gortos.

Bouland neuze, o stoca gant counnar he droat ous ann douar :

— Ne hellomp cass netra da benn. Ar Chouantet milliget-ze a laz hor soudardet a bell, na ne hellomp ho guelet nemet pa garont. E guirionez, mez am eus d'eus ar pez hon deus græt aman, ha c'hoas ni a lavare n'ez afemp ket ac'han abars beza ho distrujet ! Breman avad, int a rai goab ac'hanomp !

— Arabad eo fallgaloni, eme Claverolles, mare benag e teuio hon tro-ni ive. Abars nemeur, Jean Chouan a gouezo etre hon daouarn.

— Te voar penaus he baca ?

— Ne ouzon ket c'hoas.

— Mæs neuze, petra ra did cahout kement a fizians ?

— Red eo rei amzer din, sitoïan jeneral, me a renc cahout eun neubeut devejou, marteze eun neubeut sunvezioù ..... Goassa enebour Jean Chouan hag he soudardet eo me eo ; kense ec'h helles cahout fizians ennoun.

Bouland na respontas ger ; evel ar Jenaralet all, Beaufort ha Rossignol, e sente ous Claverolles, ne felle ket dezhan soken ober ann disterra ma ne blije ket dezhan, rag heman a oa mignon Dubois-Crancé ha François, cannadet ar Republic e tu ar C'huz-heaul, ha kense, petra benag ma oa izel he renc en arme, ne grede den enebi outhan. Gouscoude, goude beza tavet eur moment, Bouland a gendalc'has :

— Mignon Claverolles, emezhan, pebes dizenor evidomp ! Pa vouio ann oll petra a vezo bet c'hoarvezet ganeomp, ann oll a rai goab ac'hanomp! Goassoc'h c'hoas, ar Gonvention a damallo ac'hanomp.

—Bez dinec'h ! me a ziouallo ne c'hoarvesfe eun henvelep tra. Ar Gonvention a lavaro e renker rei eur recompans deomp, ne fot ken.

— Penaus, goude beza græt kenneubeut a dra ?

Claverolles o c'hoarzin, a dennas eur paper eus he c'hodel hag e lavaras :

— Setu penaus e vezo casset d'ar Ministr kelou var an affer-man. Chilou : Beaufort, jeneral eus ar re vella, a so o paoues distruja ar Chouantet a oa en em repuet e coajon ar Pertre. Allet en deus ho chasseal dious ho forchou hag en deus paket eis cant prisonier. Ann dribunal, abars pell, en devezo ho c'hondaonet oll, m'ervad. Ar re vrassa anezho, ar cheffou, a vezo casset da Roazon, hag ar re all a vezo dibennet var ar plass.

(Eur pennad all eur veich all.) A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEMZECVET BLOAVEZ. (N° 52) DISSADORN 25 A GERZU 1880.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR BRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 25 a viz Kerzu 1880.

Dilun, 13 a viz Kerzu, ann Deputeet, goude beza votet eun neubeut lezennou, ho deus kendalc'het gant ar Budjet hag he achuet.

Ann autrou Haentjens a ziscuez penaus ar guin dister e keariou so, a renc, evid ann *octroi*, paëa kement ha ma tâl, hag e carfe e ve e peb kear, eur plass, eleac'h ma ve guerzet d'ann ekant, ha neuze ne renkefe paëa nemet dioc'h he dalvoudegez, rag ne ket leal e renkefe paëa ar memes pris, guin daou vil lur ar varriken evel guin hantercant lur.

Ann autrou Marion a c'houlenn e ve lamet cuit ar vizou var ar paper, dreist oll var baper ar gazetennou, mæs ar Republicanet, petra benag m'ho deus her promettet aliæs, ne fell ket dezho assanti ganthan. Rouvier, e hano ar Gommission, hag ar Ministr, Magnin, ho deus lavaret ne oa ket possubl hen ober.

Abars ma ier da voti, ann autrou Lorois (Morbihan), hag ann autrou Larochefoucault-Bisaccia, ho deus lavaret ne votefent ket ar Budjet evid ar pez a sell ous ann arc'hant da reseo ; rag ne fell ket dezho e mod ebet, voti ar pez oa bet lakeat er Budjet-ze a enep ar Relijiuset.

Er Senat, d'ar Meurs 14 a viz Kerzu, neus bet græt nemet evessaat ous eul lezen da blanta guez var ar meneziou, da viret ous ar re-man da veza diranvet gant ar glaôijer, ha da garga ar stankijer. Mæs neus ket amzer avoalc'h hirio da voti al lezen-ze ; varc'hoas e vezo kendalc'het.

Er Gambr e voter eun neubeut lezennou bihan hag e peger adarre gant al lezen var obligation ar scoliou, a ioa bet taulet a gostez evid voti ar Budjet. Jozon a zifenn al lezen. Lavaret a ra e oa bet promettet d'ar bobl mare ann electionou, ha kense e renker he voti. Ma ne ve ket c'hoas ann oll bugale o tarempred ar scoliou, neus ken caus nemet lezirigez ar gerent kentoc'h eget ho bolontez fall. Mæs ar punitionou merket el lezen, a ziouallo anezho dious al leziregez.

Ar Gouarnamant a c'houlenn ne ve ket comset nag eus ar Relijion, nag eus Doue ; netra gueloc'h, rag evelse ne vezo ket desket d'ar c'hrouadur netra a enep he goustians. Jozon eo, ne ket me a brezec en daill-ze.

Ann autrou Villiers a respont anezhan. Er penn kenta e tigass da sonj d'eus ar mare-ze, pa lavare ann hini a ioa e penn ann Universite, ne sonje ket dezhan e oa possubl cahout scoliou difeiz ha dizoue. Setu eno gouscoude ar pez a glasker ober breman. O lezel skiant ar Relijion e meaz ar scoliou, e virer ous ar vugale ne hellint morse he deski. E guirionez, ann tad a famill paour a fiz er mestr-scol, ene ha speret he vugale. Conta ra varnezhan evid he ziski en affer-ze. Tennet so digant ar belec he vir da veilla var ar scoliou hag a hent all, cals parræsiou n'ho deus ket beleien, ha var ar meaz, ar c'heariou so aliæs pell bras dious ar vorc'h. E leac'h ma c'hoarvezo kement-se ar c'hrouadur n'en devezo tam descadurez var ar Relijion. Neus ket e guirionez a reolen eus ar vuhez vad, ma ne ket fountet var ar Relijion. Ann hini so fountet var bolontez ann dud a cheinch aliæs, rag ma eo dishenvel bolontez ann eil dious bolontez egile.

Maze a respont dezhan eo al lezen-man eul lezen a liberte. (Piou en dije credet ?) Beteg hen, ne vije ket scoliet ar paour. Ped gueich n'hon deus ni ket discuezet deoc'h ar c'hontrol ? Ma vot ann Deputeet, emezhan, obligation ar scoliou, e vezo kendalc'het ar pez so bet commanset gant ar Revolution, hag e vezo græt eun dra talvoudus evid ar vro hag evid ene (!) ar vugale.

Ann autrou Freppel a brezec da c'houde. Alia ar gerent da scolia ho bugale a so eun dra vad meurbet ; mæs ho gourdrous d'eus ar prison hag ann *amende* ma n'her greont ket, kement-se ne ket mad. Ann dud hirio so douget da zeski ho bugale. Rei dezho eta scoliou avoalc'h ma hellint hen ober, kement-se so mad tre ; mæs redia anezho da gass ho bugale da scoliou ar Gouarnamant hebken, kement-se ne ket mad.

Discuez a ra penaus ne ket 600,000 crouadur a chomm heb darempred ar scoliou, mæs 100,000 nemet ken. Neubeutaat a rai ann niver-ze heb dale a dra-sur, mæs ann obligation a fell deoc'h

da voti, ne viro ket e kendalc'ho atau kement tra a vir ous ar vugale da zarempred ar scoliou. Ann hirder eus ann hent, brassentez ar parræsiou, ann hentchou fall hag ann ezomm bras a so eus ar vugale en tiez var ar meaz. Goudeze e tiscuez e pe stad ema ann descadurez, eleac'h ma eo oblijet ann oll da zarempred ar scoliou, hag a lavar neus ket bet allet ober ar pez a glasker. Digass a ra da sonj penaus pa so bet goulennet ho santimant digant ann Inspectourien var ann affer-ze, var naô ha pevar ugent so bet goulennet ho avis, unan hebken so bet evid obligation ar scoliou ; tri all a seblante beza douget dezhi, hag ar re all ho deus oll lavaret ne vije ket bet mad. Ar vistri-scol mad e vez atau leun ho scoliou, Evid ar reze neus ket ezomm da gass dre ners ar vugale d'ho scol. Alia ar vugale ha sicour ar vistri-scol, setu petra a leunio ar scoliou gant ann amzer.

Egis-se ec'h achu hirio.

D'ar Iaou, 16 a viz Kerzu, er Senat, goude beza clevet ar pez a lenn dezho Guichard e hano ar Gommission carget da veilla var ar *C'haisse d'epargne*, hag a lavar penaus pa eo ker marc'hat-mad ann arc'hant, e vezo red distaul ann interest da dri, d'ar re a gass ho arc'hant d'ar c'haiss-ze. Ar Senatourien a vot eun neubeut lezennou d'ar red, eun neubeut mad a lezennou bihan en eun heur amzer, ha n'en em assamblint nemet Dissadorn.

Evid ann Deputeet, goude beza taulet en traon ar c'hresc a ioa bet lakeat gant ar Senat var Budjet ar Relijion, ar pez a vezo talvezet dezho me chans gant ar Senatourien pa zeufo dirazho lezen Brisson a enep ar Relijiuset, lakeat er Budjet evid ma vije bet neubeutoc'h amzer da evessaat outhi, ho deus kendalc'het gant al lezen var obligation ar scoliou. Chalamet, eur Radical, a anzav, penaus ar pez a glasker e guirionez, eo lacaat Doue e meaz ar scoliou, hag a ra eur brezegen, ne deo penn da benn nemet a beb seurt injuriou d'ann oll. Lavaret e vije en devoa c'hoant achui ar brezegen commanset en devez all gant Maze, rag heman en devoa græt, var he veno, histor ann descadurez beteg ar Revolution vras, ha Chalamet hirio, en deus græt d'he vod ann histor-ze beteg en devejou-man.

Epad he brezegen, ann autrou Freppel a lavar dezhan: penaus ar pez a c'houlenn ar Gatoliket, eo e ve desket d'ar vugale er scoliou, catechis ann escopti, egis ma so bet græt beteg hen. D'ar veleien e vezo goudeze esplica d'ar vugale ar pez ne ententint ket er pez ho devezo desket. Ann autrou Bardoux o respont da Chalamet, a lavar : Lacaat a rit skiant ar Relijion e meaz ar scoliou, ha ne lakit netra e plass. Ann obligation evid ann oll da zarempred ar scoliou, a blijefe travoalc'h dime, mæs egis ma renco peurvuia ar vugale darempred scol ar gommun, e ve red kenderc'hel atau o teski eno ho Relijion dezho. En tribunalou e c'houlenner digant ar re vez eno, touet dirag Doue, hag er scol ne helloc'h biken deski d'ar vugale reolen ar vuhez vad, ma ne dè ket fontet var Doue ha var eur vuhez all. Evid esplica ho Relijion d'ar vugale, e renker cahout ann hini a so he zever d'he esplica d'ar re all, Er scoliou libr e vezo atau roet eun descadurez gristen, ha mèmes, e scoliou ar C'hommuniou a vezo Relijiuset ous ho renn, ne helloc'h ket difenn outho coms eus a Zoue d'ho scolerien. Egis-se al lezen ne vezo ket henvel evid ann oll. Ar bobl, var ar meaz dreist oll, evid gouzanv he vuhez tenn ha poanius heb en em glemm, a renc credi en eun Doue hag en eur vuhez all ; goal ziskiant e ve deoc'h clasc tenna ar sonj-ze eus he galon. Me chans n'her rafoc'h ket. Meulet eo bet cals ar brezegen-ze. Varc'hoas e vezo kendalc'het.

Der Guener, e Cambr ann Deputeet so savet eun tamic beac'h var benn prena ar gazeten *Journal officiel* a vezo hiviziken e carg ar Gouarnamant hebken, ha moullet ganthan. Ann autrou Janvier de la Motte a lavar e renker gortos abars voti al lezen-ze, rag neus ket bet amzer avoalc'h c'hoas da velet mad d'eus petra so hano.

De Fallières a respont goustad : ni hon deus græt al labour evidhoc'h, n'hoc'h eus ken d'ober breman nemet voti. Annn autrou Haentjens a lavar eo re ger ar pris, hag e ve guelloc'h gortos, da velet ha na ve ket cavet ann tu d'ober guelloc'h.

Goude cals lavaraou a du hag a enep, e voter al lezen-ze.

Sadi-Carnot, eil da Vinistr al labourou-bras, a deu d'he dro da lavaret ne vezo evid breman, prenet nag ann hent-houarn *Orleans*, nag hini all ebet. Guelloc'h eo gant ar Gouarnamant lacaat compagnunezou bras ann henchou-houarn da vellaat ann traou evid ar veaichourien hag ar varc'hadourez.

Deut eo erfin tro al lezen var obligation ar scoliou, ha Lockroy, eur Radical, a brezec ann nemorant eus ann deis ; lavaret a ra ne hell ket ar Relijiuset beza mistri-scol mad ; mæs ne ro ket ar breuven d'eus ar pez a lavar. Mar gellont cahout cals scolerien resevet araug ar re all, ne deo nemet rag ma eo re lezirec scolerien ar scoliou all; pe c'hoas, rag ma vouie ar Relijiuset presta scolærien d'eus ar scoliou libr da lavaret e oant bet desket gantho ; en taul-man c'hoas ne ro preuven ebet eus he lavaraou. Tamall a ra leoriou ha scoliou ar Relijiuset, ebars er re-ze, emezhan, ne zesker nemet traou fall ha mezus. Ar re ac'hanoc'h so bet desket er scoliou-ze, a voar pe vir pe c'haou eo ar pez a lavar. Lavaret a ra penaus eleac'h ma vez eur iez all dishenvel dious ar gallec, ar Relijiuset hag ar veleien a zalc'h d'ar iezze. Parlant a ra dreist peb tra eus ar c'harteriou

eus ar Frans, eleac'h ma gomzer ann aleman, hag e lavar eo bet kement-se caus m'ho deus ar Brussianet gounezet kement varnomp. Ne lavar ket cals a dra varbenn ar brezonec, rag ne sonj ket m'ervad ; mæs pe vo contant pe ne vo ket, dalc'homp atau d'hor brezonec, mignonet, egis-se eo ec'h hellimp savetei hor Feiz, rag c'hui her goar

Ar Brezonek hag ar Feiz
A so breur ha c'hoar e Breiz.

Dissadorn, 18 a viz Kerzu, a veac'h ma so bet evesseat ous eun neubeut lezennou-bihan. Cals a so c'hoas d'ober gouscoude. Mæs Gambetta a c'houlenn e ve achu da benn der Guener, 24 eus ar miz-man, evid ma hello ann diou Gambr kemer vacansou ac'han d'ann 12 a viz Kenver. Egis-se eo e c'hoarvez beb bloas ; ann Deputeet hag ar Senatourien Republicanet a renc cahout vacansou hir, ha neuze pa ve erru fin ar bloas, ez eus kement labour-red d'ober, ne heller mui cahout amzer avoalc'h evid ober eun dra benag en eur fæsoun dereat. Dond a ra ive hirio Budjet ann dispignou dirag ar Gambr. Ann Deputeet ho deus, egis ma sonje d'ann oll ho dije græt, ho deus taulet en traon adarre ar pez oa bet cresket gant ar Senatourien var Budjet ar Relijion. Hirio neus ket bet votet var ann affer-ze ; mæs Dilun m'ervad e vezo græt ; mæs endro adarre, e credan e vezo ar Senatourien a renco suja d'ann Deputeet, petra benag ma lavar eur Senatour eus ann tu cleiz er c'hreis, ar c'homsou-man : Ann assambleou hag ar C'houarnamanchou ho deus en em lazet dre re vras sempladurez ; biscoas n'ho deus hen græt oc'h enebi calonec ous ho adversourien.

E Cambr ann Deputeet, ez eus bet votet hirio eur fors arc'hant evid achui paëa dispignou 1878, 1879 ha 1880. Ann autrou Haentjens en deus rebeichet d'ar Republic dispign heb conta arc'hant ar vro; mæs Magnin, Minist ann Tenzor, ha Rouvier ho deus respontet ho daou ne vijet dispignet netra, nemet ann arc'hant votet. Ar pez a c'houlennont breman, emint-hi, ne ket arc'hant nevez, mæs conje da baëa, gant ann arc'hant ne ket bet dispignet evid ar pez oa bet votet, ar pez so bet dispignet ha neus ket bet arc'hant votet avoalc'h evid paëa ann dispign.

Goudeze, e c'houlenner arc'hant evid ann theatrou. Ann autrou Paul de Cassagnac, var ann after-ze a lavar, penaus ar Gouarnamant a fell dezhan cahout peb tra dindan he zorn. Lakeat en deus he zorn var ar scoliou, ha breman e carfe ober eur c'hement all evid ann theatrou. Eun Depute all a lavar : Mar plij kement ann theatrou d'ar Parisianet, perag ne baëont ket anezho ? Setu aze traou da vihana na dlefent ket beza lakeat var Budjet ar Frans ; var Budjet Paris, ne lavaran ket. Ann autrou Sourigues en em glemm e ve græt sortial eus ar vro cals re arc'hant, a rafe muioc'h vad deomp. Ann autrou Marion d'he dro a lavar ne dleter ket lezel ar Portugal da c'houlenn arc'hant e prest e Frans, abars m'en dije paët ann hini en deus kemeret dija, hag a so collet pell so.

Avanset mad eo ann deis, gouscoude e peger adarre gant all lezen var obligation ar scoliou, hag ann autrou Ferdinand Boyer a eneb ous al lezenze. Ne ket scoliou dizoue, emezhan, a rafoc'h, mæs scoliou a enep Doue. Ann Ilis eo, ha pell arauzhoc'h, he deus poaniet da rei descadurez d'ar bobl. Ar pez a glasker dre al lezen-man, eo lacaat sevel etre ar Gouarnamant hag ann Ilis, teuler a gostes Budjet ar Relijion, hag evid ar Gouarnamant conje d'ober ar pez so bet græt e 1793, kemer evithan oll madou ann Ilizou hag ar c'houenchou. Al lezen-ze a so græt evid displijout d'ann oll, d'ar Brotestantet couls ha d'ar Gatoliket. Goudeze e tiscuez, penaus Lockroy deac'h, n'en deus lavaret nemet traou control d'ar virionez.

N'en deus ket achuet c'hoas ar pez en deus da lare ; mæs evel m'en deus ezomm calsic amzer abars achui, e c'houlenn gortos Dilun, hag e assanter ganthan. A.

E tal Iliz Sant-Joseph.

VAR ANN TON : *O Tad Santel ni fell deomp oll plega.*

DISKAN :

E tal hoc'h Iliz kaër, meurbed karet,
En em strinkomp d'an daoulin gant respet ;
Chilaouet pedennou bobl Breis-Izell,
O Sant Joseph, patron 'n Iliz Santel.

1

Gant eur spont vraz ma goad zo stravillet,
Ha gant koler ma c'horf oll neus krenet,
Pa m'euz guelet an abomination,
Commetet en ho ty a orezon.

2

Torret ho deus an nor gant ar voc'hal,
Ha kasset kuit vel Herodes gueichal,
Jesus gant Sant Joseph he Dad-mager,
Hon Tadou oa pedi harz an aoter.

3

Stanket ho deus en despet d'all lezen,
An Iliz savet gant hon aluzen,
Skrivet var an nor gant dorn miliget :
— « Tec'het pell ac'han dre urz ar Prefet.

4

« Diffennet eo dont aman da bedi,
« Ha da Sant Joseph kana meuleudi,
« Na glevot mui ar c'hloc'h en tour o zon,
« Na vo mui preck, aman mui mission.

5

« Mouez skiltr ar c'hloc'h-ze hac he ganaoën,
« Ree deomp-ni droug kalon ha poan benn,
« Tud var ar meaz, c'hui zeue re zesket
« Er skoll bep bloaz gant ken braz doctoret. »

6

Chapel fontet don en douar kalet,
Ho mogeriou gant granit zo savet ;
Donoc'h eo antreet en hor c'halonou
Ar zonj deuz hon eürussa deïziou.

7

En hon toues peb den n'eus c'hoaz memor,
D'ho kuelet vit ar veich kenta digor,
Na kaër a oa guelet en deiz-se,
En dro deoc'h kement a vugale.

8

Ouspen daou vil oamp eno assamblet
Ebarz ho kreiz, vit klevout ha guelet,
Eur belec santel, prezeger dispar,
De Lezeleuc (1) tiskleria deomp ho kloar.

9

Eskob karet, c'hui brometas d'hor Mam
E vize chommet bepred neve-flam,
He c'harantez e kreiz hor c'halonou ;
— Ia, eskob, ni zalc'h d'ho promessaou.

10

Rag-se poka d'an treuziou biniget,
Gant karantez, hag eur galon mantret ;
O treuziou sacr, c'hui a zo c'hoaz glibet
Gant daëlou hon Tadou varnoc'h skuillet.

11

D'ho exempl, keit ha ma vezo eur men,
Ni a boko, na pa ve d'ho poultren,
Ni a bedo en diaveaz an Iliz :
Er bed-man palæz Doue neuz frankiz.

12

Harpell fell deoc'h na vo an aoteriou
Fardet gant fleur ha gant ornamanchou,
Ni ho stigno en diaveaz tro-var-dro
Kaëroc'h dirag ann oll int a baro.

13

Heuz d'an nor dall ni a zavo eun trôn,
Da Sant Joseph, da Vari hon Itron,
Hag 'vit diskuez e talc'homp mad d'ho gloar,
En dro d'ho zrôn ni zevo goulou koar.

14

Pa zeui miz Maë, pa zeui douz an amzer,
Deuit eostik noz, ha deuit c'hui alc'hueder,
Deuit oll da gana en dro d'ar chapel-man,
Kanet c'hui, pa n'hell mui an ograou kan.

15

Var bec an tour lec'h ma ar c'hloc'h laouen,
Ra zeui eus an envou eur goulmik ven,
Da c'hervel mintin-mad peb kristen,
Da Sant Joseph dont d'ober eur beden.

16

Ha c'hui Tadou, Missionerien Breiz
C'hui breman trubuillet evit ho Feiz,
Gant ho vertuz, ho skiant, ho tousder,
Ho peuz chenchet kalon meurt a bec'her.

17

C'hui a chomo en hon touez bepred,
Doue pehini ho souten dre ar bed,
'Vit hon derc'hell atao var an hent mad,
Ho tigasso bep bloaz toues ar Breizad.

18

Dispartial eur Vam euz bugale,
Neuz n'met ar maro hag a hell kement-ze ;
An harlu, ar prison pe an enkrez
Na reont nemet kreski tan ar guir garantez.

19

Gouzout a reont pegement oac'h karet,
An dud-se digalon ha miliget,
Klasket ho d'euz 'vel gueichal da Jesuz,
Ho lammet epad an noz ha dre kuz.

20

Mæz ne oa ket an oll eat da repos,
Ha mignonet oa ganeoc'h 'pad an noz,
En testeni euz taoliou an Ifern,
Hag euz droug oll 'vit galloud hoc'h espern.

21

Enor eta, deoc'h-hu paotret vaillant
Ac'hanoc'h-hu ni breudeur zo kontant ;
Vit ma viot gant hor bugale meulet
Hoc'h hano er Verz-man vo skrivet.

22

Bennoz, aotrou de Chamaillard an tad
Bed Depute hag atao alvocad,
De Jacquelot, den nobl ha kalonek,
Aotrou Cropp barnor, ha Rosst belek.

23

Ra vint meulet, Salaun, de Kerangall,
Lak gant ho skrid draskall dent an dud fall ;
C'hui pere voa pen ho pelerinaich
Enor deoc'h-hu brema vit ho kouraich.

24

Ha c'hui den nobl, muioc'h c'hoaz, den kristen,
Diou veich gloar d'an aotrou de Goësbrien ;
Na viot ket ankoët er Werz-ma,
Jacques Ros, ginidik a Gommana.

25

E kompagnunez tud ken kre er Feiz,
Ni a bedo hag a esper bemdeiz
Mont heb dale da gana c'hoaz henor
Da Zant Joseph leiz he Iliz DIGOR.

26

Guelit ho labour brema, Deputet,
C'hui pere d'hon diffen a oa choazet :
Arnoult, Hemon, Nedelec, de Pompry,
Swiney, Guyho, c'huec'h deuz memez parti.

27

Hoc'h hano e histor Breiz vo merket,
Gant goad ha var paper kaon skrivet
'Vit ma hello an oll klevout ha lenn
E voac'h bet treitour d'ho pro d'ar Feiz gristen.

C. BARZ KERDEVOT.

E Gouel Immacule Conception ar Verc'hez.

(1) Ann autrou de Lezeleuc neuze chaloni hag abaoue maro Eskob Autun er bloavez 1870, a oa bet o prek en devez oa biniget Iliz Sant Joseph gant an Autrou'n Eskop Sergent.

Eur votez a anter cant lur !...

Clevet ho peuz bet lavaret meur a veich, penaus na c'hoarvez netra nevez dindan sklerijen ann heol. Ar pez ez an da lavaret deoc'h ama, ma ne deo ket eun dra nevez, a zo a dra zur eun dra ha ne c'hoarvez ket bemdez ; beac'h em eus memes o cridi e ve bet c'hoarvezet biscoas. Setu aman petra eo :

Er *Vendee* eo digouezet ann tol caër. Tud ar *Vendee* evel ma ouzoc'h a gar cals ar Relijiuset, evel tud Breiz-Izel ; mes ne garont tamm avad ar Radicalet nag ann dibotaillerien ! — e peleac'h ema ann dud honest ha fur a garfe ar seurt tud dizacr-se. — En deis ma'z eo bet stlenjet er meaz eus ho c'houent ar Relijiuset a oa o chomm e *Beauchêne*, Prefed Niort a oa gant he zillad caëra e penn ar vandenn diboutaillerien. Eur vaouez droug-rus ennhi o velet ar vicher euzuz a rea an aillevoded daonet-se; eus eur c'hostez all, nec'het gant aoun e vije redet he hano dre bevar c'horn Frans ma he divije scrivet ar pez a sonje divar benn ar Prefed, a deuaz en he spered eur zonj eus ar guella. Evit doare merc'hed ar *Vendee* a zo kerent, a dost pe a bell da verc'hed Douarnenez pa ve droug ruz ennho : Euz ar memes armou en en zervichont evit prada var ho enebourien. Ar vaouez paour-ma eta, en em gave gloc adre kein Prefet Niort, d'ar mare ma coueze dor coueut ar Relijiuset dindan toliou boc'hal ann divarc'herien. Tostaat a ra c'hoaz outhan a hed he botez ; ha daô !.., eur pikol tol troad d'ar Prefed e creis he blanedenn !... Eur scalfad mad a bri... melen a oa eus he botez, ha setu neo doazek ar Prefed scloaget pell-zo ! Ann dud a c'hoarze, a choue, a grie : D'ann traon ar Prefet gant he baner..... scloagennet !.... Ar vaouez paour, rag eur baourez eo e oa, a oa en em dennet cuit e creis ar bobl, hag ar Prefet, caër en devoa troi ha distroi evel eur barboellik, na hellas ket gout piou en devoa blonset dezhan he dorchen. Mont a reaz en eur scrabat traon he gein gant he zorn cleiz, da lenn he gemennadurez d'ann Tad Superior euz ar gouent ! Brava nag eun dibotailler ; na caëra mevel hen deuz aze Constans ar bangouneller !... Goude ma oa casset ann Tadou er meaz euz ho zi, eun autrou bras eus ar re a oa bet o tifenn ar Gouent, a ieas da gavout ar vaouez paour he devoa scloaget pillik ar Prefet.

— Maouez kez, emezhan, c'hui eo ann hini he deus great ann tol caër-ze ?

— Ia avad, autrou comt, ha c'hoaz ne m'eus ket keuns.

— Diskuezet din ho potez !

— Sellit, setu hi aze, pri hag all, evel-se e oa pa em eus harpet anezhi d'ann aillon-hont en he fons !...

— Pegement a c'houlennit evithi ? kentoc'h, ha roi a rafec'h ar votez-se din evit anter cant lur.

— Checon, autrou comt, ho diou mar kerit.

— Nan, hounez hebken.

— Gortosit neuze ma tennin ar pri diouthi,eme ar baourez.

— Nan ! nan ! eme ann autrou ; pri hag all e fell din he c'havout, Evelse eo e talvez ar muia.

Setu ar marc'hat great ; ar votez paët *anter cant lur* dioustu var ann tomm. Ann autrou comt hen deus great he dougenn d'he vaner. Eno hen deus he lakeat dindan eur c'hloc'h guer ; ha serivet ar c'homzou-man varnezhi e lizerennou aour : *Houman eo ar votez e deus blonset he .... blaneden da Brefed ar Vendee l...* Bemdez e teu tud a beb leac'h evit guelet ar votes-se. Talvezout a ra ar boan pa zeo coustet *anter cant lur !...*

X.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Fleury, person Ploneis, so hanvet person-canton e Landerne.

Ann autrou Cozic, eil da Brincipal scolaich Lesneven, so hanvet person e Ploneis.

Ann autrou Simon, person Loctudy, so hanvet person e parræs ann Intron-Varia e Kemperle.

Ann autrou Kerlidou, cure e Camelet, so hanvet cure e Telgruc.

Ann autrou Le Gall, belec iaouanc, so hanvet cure e Camelet.

BELEIEN MARO.

Ann autrou Coz, person parræs ann Intron-Varia e Kemperle, hag ann autrou Roignant, bet cure e Sant-Salver e Brest-Recouvrans.

Lavaret a rer d'ann dud divar ar meaz e tlefent trugarecaat ar Gouarnamant, rag m'en deus distaulet ar mizou var ar sucr hag ar guin. Ne lavaromp ket ne ket bet ann distaul-ze eun dra mad tre ; mæs ne ket, ar veich-man, digant ann dud divar ar meaz, e renker goulenn renta trugarez d'ar Gouarnamant. Er c'heariou eo e rer ar muia implij d'eus ar sucr hag ar guin, ha d'ar re so e chomm er c'heariou eo ma so bet talvezet ar muia ann distaul var ar re-ze. Ann distaul var ar c'hargou a bouez var ann douar ha var ann devejou hent-bras, setu ar pez a bouez ar muia var ann dud divar ar meaz, hag ar re-ze ne zistauler ket anezho ; er c'hontrol....

A.

TEUZ ANN ABATI.

(Tra c'hoarvezet epad ar Revolution-vras.)

(Kendalc'h).

— Mad tre ! eme Bouland, ne oa ket possubl dont guelloc'h a benn d'eus hon enebourien

— Ar jeneral Rossignol a scriv kement-man, arabad eo did hen ancounec'haat, eme Claverolles.

— Dre da bluen-te, evel ma goms aliæs dre da c'hinou.

— Marteze.

— Alo ! neus ket par did. Peb tra, tost da vad, so guir en da lizer, nemet ann eis cant prisonier.

— Bah ! ma ve red lavaret ar virionez ! Ouspen, ar pez n'e ket c'hoarvezet c'hoas a hell c'hoarveout divezatoc'h..... Amzer, amzer deomp ! ni eo a vezo ar vistri.

Her guelet a rit, Claverolles ar fallacr, ar muntrer iffam, a sonje dezhan ec'h alje ober ar pez a garje.

Eun neubeut devejou a dremenas evelse heb ma c'hoarvesfe netra dreist ordinal. Ar re C'hlaz ne dostaent mui d'eus coajou Misdon. A veac'h ma vijent guelet soken o pourmenn dre verouriou ar stanken a ioa endro d'ar c'hoat, Mæs pa zeuent, e reant ar goassa ma hellent d'ar famillou a vanke unan benag eus ar voazet ennho. Distruja ho zraou, lacaat anezho da baea, ho c'hass d'ar prison, setu peurvuia petra a vije græt dezho. Evid difenn ho famillou dious ann oll goal dretamanchou-ze, ar paisantet a vouie dond epad ann deis da labourat er gear, hag epad ann noz e tistroent dre guz da gahout *ho chef-fou*.

Abaoue ma oa bet ann daou jeneral, Beaufort ha Bouland o clasc he baca e coajou Misdon, Jean Chouan n'en devoa mui tam peoc'h ebet ; al leac'h e pehini a oa cuzet hag a oa lezhanvet ganthan Tachen ar Roue, e seblante dezhan ne oa mui assurentez avoalc'h evithan ennhan Ha ne ket evithan m'en devoa ar muia aoun, mæs evid ar mignonet a ioa deut da c'houlenn scoazel diganthan. Ann autrou de Milly a iea atau var vellaat, pare a oa he c'houli ; mæs ann den iaouanc calonec-ze, petra benag ma oa laouen meurbet d'en em gavout assambles gant an dimezel Blanche, he zad hag he breur, a oa mâl ganthan ha mâl bras soken, da vont da gemer adarre he blass etoues soudardet ar *Vendee*, evid cahout pers en ho labourou hag en ho scuisder.

Ar c'homt de la Meilleraye, er c'hontrol, a chome atau simpl ha diners. Ar pez en devoa bet da c'houzanv en he ene, cals muioc'h c'hoas eget ar pez en devoa gouzanvet en he gorf, en devoa pouezet kement varnezhan, ma oa kentoc'h henvel ous eun den coz eget ous eun den en he vrud. C'hoant en dije bet ive ober eun dra benag evid he vro, mæs cals amzer a dlie tremen abars ma alje ober ann disterra.

Eun deves dious ar beure. Jean Chouan hag eun den all ganthan, a antreas en ti balan en devoa græt sevel evid ar c'homt de la Meilleraye hag he famill, Tenval a oa he benn ha goal denval soken, rag dond a rea da gass kelou dezho, penaus heb dale ar re C'hlaz a dlie dont da glasc affer outho.

— Na petra rafoc'h neuze ? eme ann autrou de la Meilleraye.

— Mond ac'han, eme Jean Chouan.

Ann autrou de Milly o santout he voad o virvi, a c'houlenne :

— N'eus moïen ebet d'en em zifenn eta ?

— Hini ebet.

— Ni hon deus armou gouscoude, ha tud avoalc'h emaomp ive,

— Ar re C'hlaz ho deus dec gueich muioc'h a soudardet eget hon deus-ni. Neus netra d'ober.

Oc'h he glevet, ann autrou de Milly a rencas tevel, hag a lezas he benn da goueza var he beultrin.

Ann autrou de la Meilleraye a c'houlennas d'he dro :

— Ma n'heller mui chomm aman eo red mond ac'han. Talvoudussoc'h e vezo deomp mont d'en em repui en eun tu benag all. Petra peus-hu c'hoant d'ober, Jean Cottereau ?

— Me ? Mond a rin evid eun neubeut devejou d'en em unani gant Gar-arc'hant.

— Ni a ielo ganeoc'h.

— Ne ket possubl, autrou comt. Gar-arc'hant a so ato en hent, ha c'hui so re zinerzet evid sonjal mond d'he heul ha beva eus he vuhez.

— Gouscoude, va mignon keaz...

— Me am eus bet sonjet ennhoc'h, autrou comt, goassoc'h nec'het oun cals gant ho pûhez eget gant va hini. N'am eus ket ancounec'heat ann amzer dremenet. Sonjal a ran bemdez, ha n'hellan ket miret d'hen ober, penaus m'en deus ar Roue pardonet din, ha rentet ac'hanon d'am mam garantezus, eo d'ho mab oun dleour a gement-se. Hen eo en deus recouret din va buhez.

Aman ann Tad Ollier a glascas lavaret eun dra benag.

— Lezit ac'hanon da brezec, va zad, a gendalc'has Jean Chouan. Me a renc paëa va dle.

— Paëa ho tle ? Hounez so paët ganeoc'h pell so.

— Me garfe rei va buhez evidhoc'h, mæs, siouas din ! meur a dra am eus d'ober c'hoas. Araug mond ac'han, me a fell din ho lacaat etre daouarn eur mignon leal din: Goud e ouzon, a bell so, ec'h hellan cahout fizians ennhan. Setu hen aman, a lavaras Jean Chouan, o tiscuez ann den a ioa deut ganthan. Ann den-man a so eur merour, mignon d'ar re so en anken, d'ar re so er glac'har, rag hen he unan a so ankenniet ha glac'haret ; he dad hag he verc'h, hag hen n'en devoa ken nemethi, a so bet ho daou lazet didruez gant ar re C'hlaz milliget.

Bisaich madelezus ha leal ann den-ze, mignon da Jean Cottereau, a roe kement a fizians, ma astennas ann autrou de la Meilleaaye he zorn dezhan, o lavaret :

— Ho trugarecaat a ran da veza madelezus avoalc'h da zigemer en ho ti, tud hag a sò kement a dud o clasc noasout dezho. Marteze ec'h alfe c'hoarveout eur maleur benag ganeoc'h abalamour deomp.

— Doue hon diouallo, a respontas ar païsan.

— Peur ez aimp ac'han ?

— En abardaez-man, d'ar c'huz-heaul.

Goudeze Jean Chouan hag he vignon Germain en em dennas cuit.

Ann nemorant eus ann deis a dremenas buhan, rag cals traou ho devoa hor mignonet da lavaret ann eil d'egile. Ann autrou de Milly a dlie mont da heul Jean Chouan e costez *Vitre*, hag ac'hano mond e Breiz evid lacaat ar vro da sevel a enep ar Republicanet. Scuis da veza chomet keit all oc'h ehana, e felle dezhan, evel cals re all, lacaat, mar doa possubl ar guir hag al lezen da drec'hi var ar gaou hag ann disurj. En eur vont cuit, he galon a ioa carget a fizians. Ann dimezel Blanche he devoa lavaret dezhan :

— Ho caret a ran... Kendalc'hit oc'h ober ho tever a gristen hag a roialist. D'ann devez ma vezo distroet ar Frans a zivar ann hent fall, d'ann devez ma hello ann oll heulia ho relijion gant liberte, pa vezo ehanet ar goad frances da redec, neuze distroit davadomp.

Ann den iaouanc, leuzet he galon gant ar joa, en devoa respontet :

— Oh ! Blanche ker caret, emezhan, dond a rin endro, mar plich gant Doue, heb beza græt morse netra a enep ar Feiz hag ann enor..... Ma renkefen mervel gouscoude ?...

— Arabad eo sonjal e traou egis-se.

— Red eo sonjal e kement a hell da c'hoarveout... Ma ne zistroan ket, Blanche, be ho pezo atau sonj ac'hanoun ?

— Keit ha ma vezin beô em bezo sonj ac'hanoc'h, a respontas ar plac'h iaouanc.

Dious ann abardaëz ez ajont cuit, hag ar c'homt o briata ann autrou de Milly, a lavaras dezhan :

— Setu ni eur veich c'hoas o rencout kimiada ann eil dious egile. Red eo cahout fizians ne vezimp ket dispartiet evid cals amzer. Arabad eo deoc'h ancounec'haat biken ar re a gar ac'hanoc'h evel eur mab, evel eur breur. Kenavo, mignon keaz, pe kentoc'h, gras deomp d'en em velet heb dale.

XXVI.

Maro Jean Chouán.

Ann autrou de la Meilleraye hag he verc'h a hellas en em repui e merouri Germain, heb na savas tam douet ebet varnezho. Ar c'homt, guisket egis eur paisan, a helle mond ha dont, ha den ebet na c'houlenne diganthan piou oa. Evid Blanche, guisket ive egis eur plac'h iaouanc divar ar meaz, e vije dalc'h-mad oc'h heulia he zad, na ne helle ket trugarecaat travoalc'h ann autrou Doue da veza rentet ar iec'het dezhan, hag ho diouallet oll a beb seurt droug. Evid ann Tad Ollier, æt a oa da guzet adarre etoues mogeriou discaret abati *Savigny*, da veza prest atau da gass ho saeramanchou da gement hini her c'houlenne, na ne sortie nemet evid-se. Jean Chouan a zeue ive beb ann amzer d'ho guelet, ha bepred ho alie da gahout fizians. Eun devez evelken pa zeuas, e oa anat e oa goal glac'haret, ha soken en devoa lenvet.

Ar c'homt oc'h he velet, en devoa goulennet diganthan ragtal petra oa c'hoarvezet.

— Eur malheur adarre, eme Jean Chouan ; torri a ra beb a damic ar chaden a stage ac'hanon ous ann douar. Ma breur Per a so maro.

— Var ar chafot ? a c'houlennas ann denchentil, o pega e daouarn Jean Chouan.

— Ia, var ar chafot.

Hag o sevel he zaoulagat varzu ann Eê, e kendalc'has :

— Deut eo va zro. Plijet gant Doue cahout truez ouzin ha rei din ann nerz d'ober va dever beteg ann devez diveza.

E leal, eun neubeut devejou goude, e c'hoarvezas ann taul gant Jean Chouan. Be oa neuze e La Babinière, pa antreas souden he c'hoar-gaër Berte, pried he vreur René o lavaret :

— Ar re C'hlaz !

O clevout ar c'hri-ze, Jean Chouan a sav hag a dosta ous ann nor, ar fuzuil en he zorn.

— Tec'het, emezhan d'he soudardet, re a so anezho.

Er moment-ze ar re C'hlaz a denne varnezho. Neuze ar Chouantet a dec'h cuit, ha Jean Chouan o tenna var ar soudard ann tosta dezhan, a laz ann den var ar plass. Goudeze e oa o vont da dec'het he unan, pa glev eur c'hri a ra dezhan chomm a za. He c'hoar gaër a ioa. Dougerez ha tost d'he zermen, ne helle ket tremen a dreûz eur c'harz a stanke ann hent dezhi.

— Sicour breur, a chouhe hi gant he spont ; sicour, pe me so collet !

Jean a red d'he sicour ; digorri a ra ar c'harz d'he sicour da dremen, hag o carga he fusuil a nevez, e chomm da c'hortos ar re C'hlaz. Ar re-man ne oant ket mui ouspen ugent pas diouthan. Ann offiser a ioa gantho o velet Jean Chouan, a drid he galon gant he levenes, hag a red varzu ennhan, o lavaret :

— En taul-man n'ez i ket cuit, Chouan milliget ! emezhan. Me so Claverolles !

— Ah ! te so Claverolles, muntrer va c'hoarezet, eme Jean Chouan ; ne veli ket ac'hanon o vervel. Dâl ! setu da bæmant.

Ha Claverolles tizet gant eur volod en he galon a gouez maro mic var al leac'h. Mæs er memez moment Jean Chouan a gouez d'ann douar, tizet ive da vervel gant ar Republicanet. Ar re Venn, o velet petra so c'hoarvezet, a zistro ker buhan var dachen ann emgann, hag o veza græt d'ar Republicanet kemer ann teac'h, e cassont ac'hano gantho corf ho c'habiten, ann hini hebken a vouie ho c'hommandi.

Jean Chouan casset gant he soudardet da goajou Misdon, a vevas c'hoas daouzec heur. Ann autrou de la Meilleraye, ann Tad Ollier ha Blanche o veza her c'hlevet, a oa ragtal diredet en he gichen. Jean Chouan, astennet var ann douar, var eur bern dillad hag eun neubeut croc'hen denvet a rea he vele, a goessaas he bec'hejou gant ann Tad Ollier, ha goude beza resevet ann absolven diganthan, n'en devoe mui ken sonj, nemet rei calon d'ar re a lenve dezhan endro d'he vele. Eur moment araug tremen, e lavaras :

— Mervel a ran laouen, græt am eus va dever.

Eun neubeut bloaveziou goude.

Digouezet omp e miz Gouere 1796. Ar *Vendee* ha *Breiz*, goude beza enebet kement ous ar Republicanet da zifenn ho Feiz hag ho bro, a ioa e peoc'h evid eur maread. Scepeaux ha Cadoudal, Chouantet ar *Maine* hag ann *Normandie*, a oa distroet d'ho zi, ne oa brezel ebet mui. Mare ar spount (Terreur), a oa æt en he rout, hag ann oll a sonje dezho ec'h hellent guelet devejou guelloc'h en amzer da zont.

Ar c'homt de la Meilleraye hag he verc'h distro en ho maner e kichen Naonet, a veve adarre e peoc'h evel ma reant araug ar Revolution. Endro dezho ne oa nemet caonv ; ar brezel hag al lazeres, ann tân goal hag ann distruj, ho devoa græt goassa ma hellent. Blanche, atau ker coant, a seblante tristoc'h-trist bemdez. Ann autrou de Milly n'en devoa ket dalc'het d'he bromessa ; bloas a ioa abaoue ann diveza gueich ma oa bet resevet kelou anezhan.

Lazet e oa bet e *Quiberon*, collet he vuhez evel kelliæs a hini all ? Merzer dianavezet, marteze e oa chomet he gorf en eur foss, en eur c'horn benag d'eus ar *Maine* pe d'eus *Breiz* ? Den ebet n'en dije allet respont d'ar goulennou-ze a rea bemdez ar plac'h iaouanc dezhi he unan. Ar c'homt eus he gostez a oa goal nec'het ; aveichou e vije clevet o lavaret gant melconi :

— Paour keaz den iaouanc ! ancounec'heat en deus eta he bromessa ! nan, ne ket possubl. Eun deves benag ann Autrou Doue hen rento deomp.

Ne fazie ket. Eun devez Blanche a zeuas d'he gavout en he gambr o lavaret dezhan gant ar brassa levenez :

— Ma zad, pegen eürus en em gavan ! Digouezet eo.

— Me vouie ervad a respontas ar c'homt.

Ann Autrou de Milly a ioa o paoues dont tre.

Abaoue devez ann disparti ann den iaouanc en devoa bet cals da c'houzanv. N'en devoa nemet tregont bloas mæs cals cossoc'h e seblante beza goude eur vuhez a scuisder hag a zanjerou bemdeziec. Pebes histor oa he hini ! Var goulenn ar c'homt e lavaras dezhan he vuhez a vrezel gant Gar-Arc'hant, Aimé du Boisgny ha Georges Cadoudal. Coms a reas ive d'eus Quiberon eleac'h ma rencas kement a Fransizien coll ho buhez en despet d'ar bromessa a oa bet græt dezho e vije bet espernet. Prisoniet gant ar pez a oa chomet d'eus soudardet Sombreuil e oa bet condaonet d'ar maro. En he za e prat *Alre* e oa couezet dindan ar boliji, mæs eürussoc'h eget ar pez brassa eus he gonsortet, ne oa ket bet lazet var ar leac'h. Eur paisan o veza he gavet goloet a voad, mæs beô c'hoas a zigemeras anezhan en he di hag a ententas ker mad outhan m'en em gavas pare dindan neubeut amzer. Neuze en em roas d'ar brezel adarre. O clevout ann Autrou de Milly, ar re oa eno n'hellent ket miret da scuilla daëlou a druez. Pa oe achu ganthan :

— Ma ! eme ar C'homt de la Meilleraye, breman eo achu mare ann anken hag ar glac'har ; ancounec'hemp

anezhan ha bezimp eürus da viken, mar plij gant Doue.

Eun neubeut devejou goude, ann tad Ollier e chapell ar maner a vennige eured he c'hoar gant ann Autrou de Milly. Ar C'homt leun a joa o velet he vugale en dro dezhan goudè kement a boaniou, goude beza sonjet kelliæs e rencje ho c'holl, ne vouie ket penaus trugarecaat avoalc'h ann Autrou Doue.

En he gichen, hag en enorapla plassou en em gave, Costou-houarn ha Mac'harit he vignonet ker madelezus e marè ann tourmant epad ann deveziou fall. Ar vam goz Gervais ne oa ket eno gouscoude : eur bloas benag a ioa ma oa æt dirag Doue ha ma oa bet lakeat en douar e gueret Stanc-ar-Spern da c'hortos devez ar varn diveza.

Divez. A.

Foariou Departamant ar Finister

EVIT MIZ KENVER 1881.

Ar stereden (*) *a verk ar Foariou appellet.*

1 Locournan. 3 Briec, Brest, Coray*, Guerliskin. 4 Ar Ponthou, Sant-Thegonnec. 5 Elliant, Daoulas, Lannilis, Lanneur. 6 Pont-n'Abad, ar Roc'h, Castellin. 7 Rosporden, Craon, Dre-Nevez. 8 Goaïen, Montroulez. 10 Ar Folgoat*, 11 ar Fouillez, Lanhouarne. 12 Bannalec, Landivisiau, Plougonven. 13 Ploneour-Lanvern, Hanvec. 15 Kemper, Scaër, Landerne. 17 Douarnenez, ar Faou, Plouezoc'h. 18 Pont-Aven, Pleiben, Plouneour-Menez. 20 Pont-Croas, Guitalmeze, Plougernè, Castel-Nevez. 24 Lanveoc*, 25, Confort, Plonevez-ar-Faou, Commana. 27 Gouenou, Plougastel-Daoulas, Berven, Cloastr. 28 Plogastel, Cleder. 31 Lesneven, Pleiber-Krist.

Madou ann douar.

Er sizun all hon deus bet c'hoas eun amzer eus ar re vella evid ann eost so en douar. Cals tommoc'h eo a dra sur er bloas-man, eget ne oa varlene, pa ziskenne pouezer ann domder, 7 pe 10 degre izelloc'h eget ar scorn. A beb tu a scriver deomp penaus ann ed goanv a so d'eus ar re vrava, ar pez so atau sin vad evid ann eost.

Erru eo fin ar bloas ; red a vezo achui paëa ar pez oll so bet prenet a hed ar bloas, hag evid cahout arc'hant, ann dud divar ar meaz a renc guerza. Kense, breman e caver peadra a c'hreun var ar marc'hajou ed. Æs avoalc'h eo her c'hompren, pa velomp e caver priziou mad avoalc'h evid peb tra, dreist oll evid ar segalou hag ar c'herc'hou. Ar guinis a gav prenour æs avoalc'h da 27 pe 30 lur ann daou c'hant lur d'oc'h ann danvez. Ar veillerien ho deus beac'h o verza ho bleud, kense ne brenont ket cals a ed, hag emaint dalc'h-mad o c'houlenn distaul, mæs ne assanter ket gantho. Ar segal so 20 lur 10 g. pe 21 lur 10 g. ann daou c'hant lur. Ann hey hag ar c'herc'h a so atau calet ho fris evid ann danvez mad, ar re zister ne c'houlenner ket cals anezho, ha n'ho deus ket kenneubeut cals a bris. Anu ed-du so distaulet. Ar bleud so distaulet 10 g. ar sac'hat daou c'hant lur.

KEMPER. — *18 a viz Kerzu. (Dre ann daou c'hant lur.)*

Guinis, 25 lur »» g. — Segal, 22 lur 10 g. — Hey, 16 lur 10 g. — Kerc'h, 17 lur »» g. — Ed-du, 18 lur »» g. — Avalou-douar, 5 lur »».

A.

Pa ne soursier ket guelc'hi mad ann dent, e teuont aliæs da vreigna, hag e coller anezho abred.

Hogen, pa ve collet ann dent, ne heller mui chaca travoalc'h ar boued, ha pa ne ve ket chaket mad avoalc'h ar boued ne brofit ket d'ann den hag ac'hano e teu cals clenvejou hir ha poanius. Petra d'ober eta ? Lacaat evez e ve atau neat ho kinou. Arabad eo lezel ho tent da gramenni. Spuret anezho beb ann amzer gant bleud glaou pe gant ludu ho sigaren pe ho corn butun, ha guelc'hit anezhi beb mintin gant eur verennad dour sclær. Oc'h hen ober, ne ket clasc beza braô a rafoc'h, mæs dioual ho iec'het ha discuez ho furnez.

Aliæs e peg ar c'hoenv en discar-amzer gant al loenet. a vez o peuri er prajou. Setu aman petra a vezo red rei dezho da lonca, evid cass ar c'hoenv kuit. Kemer daou pe dri penn kignenn, drailla anezho a damou bihan, lo lacaat da boazat en eul litrad leaz, ha pa vezint poazet mad, ho lacaat en eur benvec clozet mad. Ma c'hoarvez gant al loenet coueza clanv, rei eur verennad eus al louzou-ze dezho da eva, ha peb cart heur rei eur c'hement all. Anavezet so bet penaus seul-cossoc'h a oa al louzou, seul velloc'h a oa.

ALMANAK ANN DEN HONEST.

96 pajen, daou vennec ar pez : e guerz e ti ann oll marc'hadourien leoriou.

Al leoric-ze so græt evid difenn ar Relijion hag ar vro.

Cavet e vezo ennan cals traou dudius da lenn var ar brezel d'ann Ilis ha d'ar Relijiuset marvaillou ha pennadou scrid var stad al labourerien douar hirio ann deis.

En almanak-ze e tlie beza imaichou a ziscueze traou c'hoarvezet pa so bet chasseet ar Relijiuset eus he c'houenchou. Ann Autrou Prefet ar *Finistère* en deus difennet ho lacaat rag, emezhan, ne oant ket dereat. Ma ne ket *dereat* ann imaichou a ziscuez ar pez so bet græt, me chans ober ann traou-ze ne oa ket dereat kenneubeut ha gouscoude ann Autrou Prefet en deus lakeat e meaz eus ho c'houent daou rumm Relijiuset. Ar Gabusinet er *Mans* ha Relijiuset sant Beneat e *Solesmes*. A.

Ar Merer : E. LOURS.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.